

קובץ
ספרי
שולחן ערוך
אורח חיים
מחבר עם רמ"א

אורח חיים
החדשי

ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק
עידה"ק בית שמש תובב"א

2

הוצאת:

**"מפעל העולמי ללימוד שולחן ערוך
אורה חיים מחבר עם רמ"א" שע"י
"חברה מזכיי הרבנים העולמי"
מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א**

**CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
C/O MIFAL ORACH CHAYIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin**

מצוה גדולה לזכות את הרבנים

**לפרסם את הלימוד שו"ע אורה חיים – מחבר עם רמ"א
בבתי כנסיות – בבתי מדרשות – בשמחות – לכל החברים וידידים
ולכל אחד ואחד מישראל – לזכות את הרבנים להיות "בן עולם הבא"
ע"י לימוד "הלכה" בכל יום – שהוא תורה לשמה
וכל המזכה את הרבנים זוכה לבנים צדיקים**

* * *

לקבלת הספרים בחינם:

**להתקשר להרב אברהם ווייס
בבית המדרש "עטרת ישעיה" האלמין
רחוב נחל לכיש 24/3 • רמת בית שמש ארץ ישראל**

**Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/3
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
011-972-548-436-784**

בעזהשׁו"ת

קובץ ספרי
שולחן ערוך
המחבר עם הרמ"א

כרך שני

אורח חיים

החדשי

רבינו יוסף קארו זיע"א
בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
נפטר בעיה"ק צפת תוכב"א
י"ג ניסן שנת ה"א של"ה לפ"ג
ושם מנוחתו כבוד
(שם אביו ר' אפרים ז"ל)

רבינו משה איסרליש זיע"א
בעל מחבר ספר "רמ"א"
נפטר בעיר קראקא יצ"ו
י"ח אייר שנת ה"א של"ג לפ"ג
ושם מנוחתו כבוד
(שם אביו ר' ישראל ז"ל)

כל השוניה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא

עושה שמים וארץ

עורי מעם ה'

מב ער
ער למי

ללימוד שו"ע אורה חיים
מתבר עם רמ"א

שו"ע אורה חיים החדשי
מתולק לשלשים יום

לימוד שולחן ערוך
אורה חיים החדשי
מתבר עם רמ"א
שמונה עמודים פנים יום
פשימו במעגל שלשים יום
דיקבה פהיית "בן עולם הבא"

כתר תורה
נבאו כולם
בברית יחד
אמרו כאחד
עשה ושמע
אנשים שרפים כהלך המלכים על כל חוקיהם פחד רוחם פלגתם
שולחן ערוך
אנשי חרוב אמת של הלכה בלבר
מאדם שכלם כהלך המלכים על כל חוקיהם פחד רוחם פלגתם

קונטרס מרת הבהית יוסף והרמ"א

הוא מודיק ומורה דרך ללומדי שולחן ערוך
אורח חיים בכל יום, (שהוא לימוד תורה לשמה).

תוכן הקונטרס ומהותו:

פרק א'. לימוד שריע – הקדמת מרת המחבר לשריע. חיוב לימוד שריע בכל יום. שם הספר "שולחן ערוך". מעלת הלימוד כשריע – דעת השפעלים על לימוד השריע בקביעות.

פרק ב'. מרת הבהית יוסף – שורש נשמתו של מרת הבהית זכה למלאך שנגלה אליו – ענותותו של הבהית. וכוונת הרמ"א לשם שמים – מגדולות – מדברי המלאך – מדוע נקרא השם "בית יוסף"? – דעת הרמ"א על הבהית: "כל החולק מלוי כחולק על השכינה!" – ממשא נורא. הבהית זה מן השמים שיתפשט ספרו בכל העולם כולו – כל המעשה כפסקי מרת. עכיד כמאיתיים רבנן. ולכך קורין למרת מרתן סתם. כי הוא ראשי תיבות מ'מאתן ר'בנן נ'סמך.

פרק ג'. מרת הרמ"א: – הקדמת רבינו הרמ"א להתנהגות השריע – הרמ"א מנדולות – ממשא נד משה לא קם כמשה הראשון משה גדול מאוד – דברי השליח הקדוש על הרמ"א: "זכה מן השמים שישפכו כמותו!" – ראוי לפסוק על פסקי הרמ"א.

הקונטרס הזה יוצא לאור לראשונה, וכבושם היה עדיין לא נראה, סאיר עינים, וסעט מן האור ידחה הריב מן החושך אשר יכסה ארץ, ובועזיות יעורר את לבות בני ישראל מתירמות, ויבא תועלת רבה לעם ישראל, יען כי רבמה בה התנוחה, ובוודאי שחשבוני בקונטרס לבו יתעורר להחיות ולהחיות את יתור שאת וביתר עז, לעורר את עצמו ואת הולת ליסודי שולחן ערוך בכל יום, וישעל בכל כוחו ואוננו לזכות את הרבים.

י"ל בקבי"ח ע"י מפעל קולמי ללימוד שולחן ערוך אורה חיים היומי – מחבר עם הרמ"א ירושלים ע"ה"ק תוב"א" שנת תשס"ה לפ"ק

פרק א' לימוד שריע

הקדמת מרת המחבר לשולחן ערוך, חיוב לימוד שולחן ערוך בכל יום, שם הספר "שולחן ערוך"

ראיתי אני בלכ"י כי טוב ללקוט שושני ספירי אמרי בדרך קצרה בלשון צח וכולל יפה ונעים למען תהיה תורת ה' תמימה שגורה בפי כל איש ישראל, כי כאשר ישאלו לת"ח דבר הלכה לא יגמגם בה אלא יאמר להכמה אחותי את כשם שברור לו שאחותו אסורה לו כך יהיה ברור לו כל מי שישאל עליו הלכה למעשה בהיותו שגור בפיו ספר זה הבנוי לתלפיות תל שהכל פונים בו לחלקו לחלקים שלשים ללמוד בו בכל יום חלק, ונמצא שבכל חודש הוא חוזר תלמודו ויאמר עליו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו יבדוק.

זאת ועוד התלמידים הקטנים יגנו בו תמיד וישנונו לשונו על פה ותהיה גירסא דניקוטא מסודרת בפיהם מקטנותם הלכה למעשה וגם כי יוקינו לא יסורו ממנה והמשכילים יזהירו כוזהו הרקיע בהניה להם מעצבם ויגיע כפים ישעשעו נפשם בהגותם בספר זה אשר כולו מחמדים הלכה פסוקה באין אומר ואין דברי.

וקראתי שם ספר זה "שולחן ערוך" כי בו ימצא ההוגה כל מיני מטעמים ערוכים בכל ושמורים סדורים וברורים. ומובטח אני בחסד עליון כי על ידי ספר זה תמלא הארץ דעה את ה' הקטנים עם הגדולים תלמיד עם מבין חכם חרשים ונבון לחש.

ובכן אפרוש כפי אל ה' יעזורני על דבר כבוד שמו להיות ממדויקי הרבים ויכני הקל להחל ולגמור להיות מסודר כהלכתו מתוקן ומקובל, וטוב ויפה, והנני מתחיל לעשות כאשר יעצתי, וה' יהיה בעזרי, אמן.

(הקדמת מרת המחבר ז"ל)

דעת הבעל שם טוב זי"ע על לימוד השריע בקביעות

מובא ב"כתר שם טוב": שלימוד השולחן ערוך רק המחבר עם רמ"א, הוא כדי שירכוש ידיעה נרחבת בכל חלקי השולחן ערוך, ואם יצטרך האדם לדעת הלכה מסוימת, ידע היכן לחפש זאת, יתעמק בכל נושאי הכלים והפוסקים הדנים בהלכה זו ויוכל לברר היטיב הלכה למעשה.

פרק ב' מרת הבהית יוסף

שורש נשמתו של מרת הבהית יוסף

"כתב מהרח"ו זצ"ל שהיה (מרת הבהית יוסף) משורש רבי יהודה ב"ר אלעזר, והוא בכנף אדם הראשון השמאלית, והוא מבחינת אצילות, ובמקום אחר כתב, שהוא משורש רשב"א והרא"ה והרב המגיד וכמה תנאים ואמוראים וגאונים" (שם הגדולים להחיד"א ז"ל)

זכה למלאך שנגלה אליו

"זוכה למגיד המלאך הרוב בו כמפורש בספר מגיד מישרים, ובמאמר הרב החסיד מהר"ש בן אלקבץ במעשה אור לחג השבועות, והביאו הרב שני לחות הברית. (שם הגדולים להחיד"א ז"ל)"

ענותותו של הבהית יוסף – וכוונת הרמ"א לשם שמים

ג' חכמים היו בדורו של רבי יוסף קארו שנקראו בשם "יוסף", וכל אחד משלושתם היה ראוי לחבר ספר שיקבץ את כל הדינים ויגלה שרשימים ויסקי שמעתא אליבא דהלכתא דוגמת ה"בית יוסף", והם: רבי יוסף טאיטאצק, רבי יוסף 'ן לב ורבינו, אבל אם כי כל אחד מהם הי' ראוי למלאכה זו, הסכימו מן השמים שתיעשה על ידי רבינו מפני ענותותו היתירה, ועל ידי מרת הרמ"א זי"ע שכונתו אך ורק לשם שמים. (בשם החיד"א).

מגדולות

בתשובות מהרנ"ח נכתב: "בארץ הצבי ארץ מצרים ערי דמשק וארם צובא וערי פרס וגלילות טורקיה וערי המערב קבלו עליהם הוראת מרת."

מדברי המלאך

"וכל אשר עשית והורית עד היום, ה' מצליח בידך, וכן מסכימים במתיבתא דרקיע, חי ה' כי הפסקא אמת ויציב, הלכה למשה מסיני, הלכה כוונתך ומטעמך וכן כל מה שתעשה לתורה מכאן והלאה הקדוש ברוך הוא יצליח ויסקים על ידך יכריעם דברי אמת."

מדוע נקרא השם "בית יוסף"?

אמר המגיד למרת בעל המחבר שולחן ערוך, שמצוה לקרוא את שמו "בית יוסף" – כי "זהו ביתך בעולם הזה ובעולם הבא".

דעת הרמ"א על הבהית יוסף: "כל החולק עליו כחולק על השכינה!"

כתב הרמ"א באחת מתשובותיו: "באיתי להשיב מפני הכבוד לדברי הגאון הגדול מורנו ורבינו יוסף קארו זצ"ל אשר מימיו אנו שותים ומקננו וכדו, ומה אוסיף בשבחו לכבודו, מאחר דכל מה דאת משבח לי את מגנה במעשה ידו אתפלל אל ה' על העתיד להאריך ימי מורנו ורבינו נשאי אלוקים בתוכינו חלילה להרמות דבר מכבוד תורתו וכל החולק עליו כחולק על השכינה". (ס' מ"ח, ווארשא תרמ"ג, דף מ"ז, א').

מעשה נורא, ה"בית יוסף" זכה מן השמים שיתפשט ספרו בכל העולם כולו!

כאשר יצא לאור הספר "בית יוסף", גזר הרב הגדול מהריב"ל גזירה, שלא ילמדו בו תלמידיו מפני שממעט הבקאות. וכן הי' סדר לימודו, תלמידיו היו לומדים לפניו ספר הטורים, והוא הי' אומר להם מקור נפתח לכל דין מהש"ס, לא אירע שניעלם מהרב מהריב"ל שום מקור דין ברוב בקיאותו, אך אשר שגזר הגזירה קרה יום אחד, שלמדו דין והרב לא מצא דידי ורגליו בבית המדרש, כל בקיאותו נסתלקה ממנו כלא היתה, טרה וחפש חפוש אחר חפוש, פשפש ולא מצא. הודה הרב מהריב"ל: "נראה שמן השמים רוצים שספר "בית יוסף" יתפשט בעולם, לכו חזו, הלכו וחפשו ב"בית יוסף" ומצאו איה מקור הדין שבי"ע, הלך והתיר להם הגזירה. מפני שראה שהסוגיה היתה ידועה לו,

פרק ב' מרת הבהית יוסף

שורש נשמתו של מרת הבהית יוסף

אך נסתרה מבינתו, והסיק כי מן השמים זכו לו למרת ה"בית יוסף" שיתפשט ספרו בכל העולם כולו.

זכה למלאך שנגלה אליו

"זוכה למגיד המלאך הרוב בו כמפורש בספר מגיד מישרים, ובמאמר הרב החסיד מהר"ש בן אלקבץ במעשה אור לחג השבועות, והביאו הרב שני לחות הברית. (שם הגדולים להחיד"א ז"ל)"

ענותותו של הבהית יוסף – וכוונת הרמ"א לשם שמים

ג' חכמים היו בדורו של רבי יוסף קארו שנקראו בשם "יוסף", וכל אחד משלושתם היה ראוי לחבר ספר שיקבץ את כל הדינים ויגלה שרשימים ויסקי שמעתא אליבא דהלכתא דוגמת ה"בית יוסף", והם: רבי יוסף טאיטאצק, רבי יוסף 'ן לב ורבינו, אבל אם כי כל אחד מהם הי' ראוי למלאכה זו, הסכימו מן השמים שתיעשה על ידי רבינו מפני ענותותו היתירה, ועל ידי מרת הרמ"א זי"ע שכונתו אך ורק לשם שמים. (בשם החיד"א).

מגדולות

בתשובות מהרנ"ח נכתב: "בארץ הצבי ארץ מצרים ערי דמשק וארם צובא וערי פרס וגלילות טורקיה וערי המערב קבלו עליהם הוראת מרת."

מדברי המלאך

"וכל אשר עשית והורית עד היום, ה' מצליח בידך, וכן מסכימים במתיבתא דרקיע, חי ה' כי הפסקא אמת ויציב, הלכה למשה מסיני, הלכה כוונתך ומטעמך וכן כל מה שתעשה לתורה מכאן והלאה הקדוש ברוך הוא יצליח ויסקים על ידך יכריעם דברי אמת."

מדוע נקרא השם "בית יוסף"?

אמר המגיד למרת בעל המחבר שולחן ערוך, שמצוה לקרוא את שמו "בית יוסף" – כי "זהו ביתך בעולם הזה ובעולם הבא".

דעת הרמ"א על הבהית יוסף: "כל החולק עליו כחולק על השכינה!"

כתב הרמ"א באחת מתשובותיו: "באיתי להשיב מפני הכבוד לדברי הגאון הגדול מורנו ורבינו יוסף קארו זצ"ל אשר מימיו אנו שותים ומקננו וכדו, ומה אוסיף בשבחו לכבודו, מאחר דכל מה דאת משבח לי את מגנה במעשה ידו אתפלל אל ה' על העתיד להאריך ימי מורנו ורבינו נשאי אלוקים בתוכינו חלילה להרמות דבר מכבוד תורתו וכל החולק עליו כחולק על השכינה". (ס' מ"ח, ווארשא תרמ"ג, דף מ"ז, א').

מעשה נורא, ה"בית יוסף" זכה מן השמים שיתפשט ספרו בכל העולם כולו!

כאשר יצא לאור הספר "בית יוסף", גזר הרב הגדול מהריב"ל גזירה, שלא ילמדו בו תלמידיו מפני שממעט הבקאות. וכן הי' סדר לימודו, תלמידיו היו לומדים לפניו ספר הטורים, והוא הי' אומר להם מקור נפתח לכל דין מהש"ס, לא אירע שניעלם מהרב מהריב"ל שום מקור דין ברוב בקיאותו, אך אשר שגזר הגזירה קרה יום אחד, שלמדו דין והרב לא מצא דידי ורגליו בבית המדרש, כל בקיאותו נסתלקה ממנו כלא היתה, טרה וחפש חפוש אחר חפוש, פשפש ולא מצא. הודה הרב מהריב"ל: "נראה שמן השמים רוצים שספר "בית יוסף" יתפשט בעולם, לכו חזו, הלכו וחפשו ב"בית יוסף" ומצאו איה מקור הדין שבי"ע, הלך והתיר להם הגזירה. מפני שראה שהסוגיה היתה ידועה לו,

בהקדשת מספר דקות בכל יום ללימוד הלכה היומית, אתה זוכה להיות בן עולם הבא!

כתר תורה

להורים - למלמדים - מנהלים - רבנים - ראשי ישיבות

בידכם לעשות כל תלמידיכם ליהודים הלומדים תורה לשמה והולכים בדרך השולחן ערוך, על ידי שיחזוקם ללמוד בכל יום "אורח חיים היומית" שולחן ערוך מחבר ורמ"א, לסיים כל שו"ע או"ח במשך שנה תמימה, לימוד של 5-10 דקות בלבד בכל יום). ועל ידי זה ידעו האיך להנהיג את ביתם על פי השולחן ערוך.

זכרו נא מה שכתוב בחובת הלבבות שער אהבת ה' וזה לשונו:
וכן מי שאינו מתקן אלא את נפשו בלבד תהיה זכותו מעוטה. ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות תכפל זכותו כפי זכויות מי שמתקן לאלוקים, עד כאן לשונו.

דעת הבעל שם טוב זי"ע על לימוד השולחן ערוך בקביעות
מובא ב"כתר שם טוב": שלימוד השולחן ערוך רק המחבר עם רמ"א, הוא כדי שירכוש ידיעה נרחבת בכל חלקי השולחן ערוך, ואם יצטרך האדם לדעת הלכה מסויימת, ידע היכן לחפש זאת, יתעמק בכל נושאי הכלים והפוסקים הדנים בהלכה זו ויוכל לברר היטיב הלכה למעשה.

הנאון בעל אבני נזר זצ"ל כותב במכתב:
עליכם רועי ישראל החיוב לאשר ולקיים בכל כנסיה מיראלי, שבכל עיר ועיר, להיות הרב העומד בראשם, להורות להם הוראת איסור והיתר קובע עת בין מנחה למערב, ללמוד עם האנשים הסוחרים והפועלים בבית המדרש איזה לימוד הלכה, וכפי אשר יכשר בעיניו לפי המקום, ועל ידי כן יזכו לעשות תורתם קבע וכו' וזו וזו תקיימו בידם, וידוע שכל השפעת המזונות בא בכח התורה הקדושה.

על ידי לימוד פוסקים ו"שולחן ערוך", זוכין להיות בעל הבית ומושל על הארץ, ועל ידי זה זוכה להקים שערי גן עדן, ולהשיג על ידי זה חכמה עילאה וחכמה תתאה שהוא עיקר תענוג גן עדן. (קיצור ליקו"מ ח"א סימן רפ"ז)

רבינו הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע"א מזהיר מאד:
בבקשה מכם אחי ובניי, ממש אין דרשה שאין אני מזהיר אתכם לכל תפלוסו אורח חיים ללמוד אותו היטב, שמעו למאמרי, ובפרט הלכות שבת ויום טוב לשמור מועדי ה' כראוי, כי הם מקראי קודש והם המגינים עלינו. (יערות דבש חלק שני דרוש ב')

בלעדי אורח חיים לא ירים איש הישראלי את ידו ואת רגלו והנה לפי זה נראה בעליל, דחלק אורח חיים הוא היותר מוקדם ללימוד לכל, אף שכל ד' חלקי שולחן ערוך הם נצרכים למעשה, מכל מקום חלק זה הוא מוקדם לכל, כי ידיעתו הוא הכרחי בכל יום מימי חייו לקיום התורה, ובלעדו לא ירים איש הישראלי את ידו ואת רגלו.

ונוכל לומר שזהו כוונת הכתוב ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, כי שמירה זה המשנה (כמו שפירש רש"י בפרשת אמור), ומה ילמוד האדם מתחלה, "אשר יעשה" וגו', היינו הלימודים הנוגעים למעשה בכל יום מימי חייו. (משנה ברורה בהקדמתו לחלק א')

עיקר לימוד האדם צריך להיות בלימוד המביא לידי מעשה!
והנה אף שלימוד התורה הוא, שכל מה שהאדם לומד, אפילו בקדשים ובטהרות, הוא מקיים מצות עשה דתלמוד תורה, מכל מקום עיקר לימוד האדם צריך להיות בלימוד המביא לידי מעשה.

ועל כן אמרו חז"ל (ברכות ח) אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות שביעקב. ועיין ביורה דעה (סימן רמ"ו) בש"ך שם שהביא בשם הפרישה דצריך כל אדם ללמוד הלכות בכל יום כדי שהלימוד יביאנו לידי מעשה, ועל ידי לימוד ההלכות מובטח האדם לידי חיי עולם הבא, אך שיזהר ללמוד בכל יום, כדאיתא בגמרא תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום כו', ואיתא במדרש שוחר טוב: בר קפרא אומר למד אדם תרי הלכות בצפרא ותרי ברמשא, קיים בזה "ובתורתו יגהה יומם ולילה".

(משנה ברורה בהקדמתו לחלק א')

חברך חברא אית לי!!!

הרוצה לפרסם השולחן ערוך אורח חיים היומית הרשות בידו, ואדרבה יזכה את הרבים וזכות הרבים יהיה תלוי בו! דפי השולחן ערוך האלו להשיג בחינם בכל רחבי העולם ומביא בס"ד תועלת גדולה לרבים!!! מצוה על כל אחד לפרסם דפי השולחן ערוך אלו!!!

אורח חיים הוא השער לה' אשר צדיקים יבואו בו
והדיינים מעמיקים בחושן משפט כי לחמם הוא, ובאורח חיים נטו מנהלם ועקבותם לא נודע להם, חבל על דלית ליה מבוא לשער אשר לה' צדיקים יבואו בו, הוא אורח חיים. (יערות דבש ח"ב דרוש ה')

הצטרף לאלי:

אשר משך השנים שעברו קנו ידיעה מקיפה בכל ההלכות של אורח חיים הכולל בו הלכות השייכות לחיי יום יום - מדי שבת בשבתו, ומדי מועד במועדו!

החכם עיניו בראשו! - אל תחמיץ הזדמנות יקרה זו!

השנים חולפים ועוברים!

והאם יש לך די להשיב על שאלת הבית דין של מעלה "עסקת בתורה?" - השיעורים לכל יום אינם ארוכים ואפילו מי שיש לו שיעור קבוע, לא יפרענו מלימודו! - בכל יום יש איזה דקות ורגעים, זעיר שם וזעיר שם, אשר הולכים לריק, והפסד גדול הוא אם ברגעים אלו יכולים להיעשות בקי בכל ההלכות הנוגעים דבר יום ביומו, ועל ידי זה תקיים והגית בו יומם ולילה, ובמשך הזמן תרגיש בזה נועם מתיקות התורה, בידוע: - שעל ידי ניצול רגעים אלו משך שנה אחת, קנית כל הלכות אורח חיים מונח בקופסא.

זכור!!!

מיום שחרב בית המקדש

אין לו להקדוש ברוך הוא אלא ד' אמות של הלכה בלבד!
והיכן מגיע ידיעתך בהלכות הנחוצות לך ביותר!

כבר בא העת לחננה

שגם אתה תהיה בין אלו היודעים את השלחן ערוך!

יגעתי ומצאת תאמיץ!

אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו! אין שמחה כשמחת ידיעת התורה!

יהודי היקר!!!

ידוע גודל מעלת הלימוד שולחן ערוך היומית בלשונם הקדוש של המחבר והרמ"א זי"ע

שהסכימו עליהם מן השמים!

ולשונם מסוגל לישועות גדולות!!!

אם עדיין לא הצטרפת ללומדי דף היומית של השולחן ערוך

- הצטרף עכשיו -

והנה עסק התורה לשמה הוא, להבין לשמור ולעשות!

(יערות דבש - ח"ב, דרוש ג')

כזהר הרקיע דא הלכה – ואת עלית על כלנה

כזהר הרקיע דא הלכה, דאיהי קבלה למשה מסיני, וכמה עולימאן אית לה דאינון הלכות פטורות, דאתמור בהון ועלמות אין מספר, ואיהי סלקא על כלנה, הדיא הוא דכתיב (משלי ל"א) ואת עלית על כלנה, ואיהי עם כלנה, כמה דאוקמוהו הלכה כרבים. (תיקוני זוהר י"ד)

כל מאן דזכה להלכה חד ירית עלמא חד

כל צדיק וצדיק אית ליה עולם בפני עצמו, וכל מאן דזכה להלכה חד ירית עלמא חד, כל שכן מאן דזכה למסכתא חדא, או לתרין, או לשתיין, דאתמור בהון ששים המה מלכות, דכל מסכתא מטרוניתא איהי בגרמה, וזכא איהו מאן דירית לה בהאי עלמא, דהלכה עולימא דמטרוניתא, דאיהי קבלה. (תיקוני זוהר י"ד)

אשריהם אלו שעוסקים בהלכה שבוה ויצא השכינה מהגלות

זכאין אינון דמשתדלין בשכינתא דאיהי על כלנהו בהלכה, לאפקא לה מן גלותא, דאתמור בה ובפשעיהם שולחה אמכם, ולמיזל לה לגבי בעלה, למהוי לה קבלה בדרועי, לקיים בה שמאלו תחת לראשי וכו'. (תיקוני זוהר י"ד)

חיוב גדול להיות בקי בכל אורח חיים

לקבוע שיעור שו"ע אורח חיים בכל יום

בשולחן ערוך אורח חיים חיוב גדול על כל יודע ספר להיות בקי בכל הלכותיה בתמידות, כי רוב הלכותיה הם תמידיים, כמו ציצית ותפילין, קריאת שמע ותפלה, וכל סדר התפלה, וברכות הנהנין, וכל הברכות, והלכות שבת שהם כהררים התלויים בשערה, והלכות חגים ומועדים, ושאר הלכותיה בקודש, שבדאי המכשלה הזאת תחת ירך תהיה אם לא תתמיד בלימודו.

לכן חיוב גדול כל כל יודע ספר לשמור את דרך עץ החיים, לקבוע שיעור שולחן ערוך אורח חיים בכל יום... לכן יזהר האדם מאד בזה להשלים בכל שנה שולחן ערוך אורח חיים... אף שיעסוק אז בשאר לימודים, יקבע גם כן לימודו בסדר הזה – דף ושולחן ערוך בכל יום... הן בעת האכילה, הן בשאר שעות היום...

(יסוד ושורש העבודה שער ו', פרק ב')

מדרשת רבינו הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א

אוי לי, ווי לי, בחילול שבת, כי כולם בני תורה ואין להם להתנצל כי צערה שכלם ללמוד, כי הם בעלי דיעה תהלה לאל, ולומדים פשטים ופולפולים מצפצפים כעגור והלכות שיש בהן חיי נפש מניחין, וימותו בלי חכמה ללמוד אורח חיים, ועוברים על כמה מצוות, ואומרים אין פשע, וביחוד דיני מוקצה, אם יאכל אדם אגוזים ושקדים, וקליפות אינם ראויים למאכל בהמה מניחים על השלחן, אסורה הנגיעה, כי אם לנערם על ידי טבלא, אבל הנגיעה ושלטול אסור, כי הם מוקצה אפילו לר"ש, הואיל ואינם ראויים למאכל בהמה, וכנהג רבים האיטורים בכל דיני מועד וחול המועד, וברכות ונטילת ידים, ברכת המזון, ובעו"ה אין איש שם על לב ללומדם כראוי, והדיינים מעמיקים בחושן משפט כי לחמם הוא, ובאורח חיים נטו מנהלם ועקבותם לא נודע להם, חבל על דלית ליה מבוא לשער אשר לה' צדיקים יבואו בו, הוא אורח חיים. (יערות דבש חלק שני דרוש ה')

כשמו כן הוא, אורח חיים נצחיים

תלמוד בכל יום שיעור אורח חיים, כי כשמו כן הוא, שהוא אורח חיים נצחיים, ובכל מועדות ורגלים תלמוד הלכות חג בחג. (רבי שלמה איגור זצ"ל, בספר חוט המשולש עמוד רס"ג)

המלמדים ילמדו עם התלמידים בכל יום ויום

איזהו שיעור משולחן ערוך אורח חיים

המלמדים בכל עיר ועיר יזהרו ללמוד עם התלמידים המתחילים להבין דיני שולחן ערוך, ילמדו עמהם בכל יום ויום איהו שיעור משולחן ערוך אורח חיים דיני קריאת שמע ותפלה וברכות ונטילת ידים וברכת הנהנין ושבת וכדומה דינים הצריכים לכל ישראל שידעו להתנהג על פי התורה וכמאמר הכתוב חנוך לנער על פי דרכו, ויעוררם תמיד בדברי מוסר לקיים הדינים הנ"ל לשמור ולעשות.

(הנהגות רבי יצחק מווארק זצ"ל בספר ליקוטי שושנים)

ללמוד בכל יום שולחן ערוך אורח חיים, וביותר הלכות שבת

ללמוד בלי נדר בכל יום שולחן ערוך אורח חיים, וביותר הלכות שבת. (קבלות והנהגות ר' יצחק בלאור זצ"ל א"ת ו', בספר כתבי הסבא מקעלם)

מתוך צוואת רבינו יעקב מליסא זצלה"ה

בעל "דרך החיים", "חיות דעת", "נתיבות המשפט", וכו' תלמדו בכל יום דף או עמוד שולחן ערוך אורח חיים, ותראו שתהיו בקיאים בו בהדינים היטב, כי רוב דיני אורח חיים מזדמן לאדם בשעה שאי אפשר לאדם לעיין ולשאול לחכם וכו', וכל מה שתלמדו, תחזרו ותשנו תיכף, כי מלימוד פעם אחת, אי אפשר לזכור, כדאמרינן בעירובין ג"ד וכו', עכ"ל.

קריאת קודש!!!

המפעל העולמי ללימוד שו"ע אורח חיים מחבר עם רמ"א, קורא לכל אחינו בני ישראל בכל מקום שהם, בין בים, ובין ביבשה, בכל מקומות מושבותיהם ובכל קצוות פזוריהם!

הנגנו בזה בדבר המפעל הגדול שולחן ערוך אורח חיים היומי, אשר המוני הלומדים מכל העולם כולו, מהם רבנים ידועים, מהם לומדים מופלגים, וכן פשוטי עמך אשר צמאה נפשם לדעת דבר ה' זו הלכה, יש לכם עכשיו הזדמנות מצוינת להצטרף ולרכוש ידיעה נרחבת בשולחן ערוך אורח חיים! אנו קוראים לכל אחד ואחד לקבוע בכל יום שיעור ללימוד הלכות אלו, לגמור כל שו"ע או"ח היומי במשך שנה תמימה, שזה לוקח כחמש עד עשר דקות בלבד בכל יום!

וכדאי לזכור ש"כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא!"

למותר לציין גודל חשיבות במה שהוגים בתורת השולחן ערוך, שהרי אמרו חז"ל: "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה".

ראה את אשר לפניך לוח יומי מסודר וערוך על כל סדר השו"ע אורח חיים, בכדי שיוכלו ללמוד ולהשלים את כל השו"ע אורח חיים מחבר עם רמ"א במשך שנה תמימה, והוא דבר השווה לכל נפש, בני תורה – בעלי בתים – בחורים, אשר צמאה נפשם לדבר ה' זו הלכה!

במשך חמש עד עשר דקות בכל יום מסיימים משך השנה כל הלכות אורח חיים הנוגעים בכל יום.

וחובה על כל אחד לידע הלכות אלו על בוריים!

ממלא כל שעות הפנאי כמאמר הכתוב: "והגית בו יומם ולילה!"

ההלכות מחולקים לכל יום, ויכולים לחלקם למשך היום, באופן שאינו מפריע שיעורים אחרים!

במשך הזמן מרגישים נועם מתיקות התורה ויערב מנופת צוף וכל טעם! ואם לא עכשיו אימת?

טעמו וראו כי טוב ה'!

כל מצוה ומצוה תלמדו כל הלכה בזמנה בשו"ע או"ח

וכן כל מצוה ומצוה תלמדו כל הלכה בזמנה בשו"ע אורח חיים למען תדעון כל הדינים בביתאור. (בעל דרך החיים וחיות דעת)

חלק אורח חיים לו משפט הבכורה!

(פרי מגדים, אגרת הראשון בתחלתו)

יזהר מאוד להיות שונה הלכות בכל יום

(ישמח משה, בתהלים תפלה למשה)

להיות שונה הלכות באו"ח מדי יום ביומו חוק ולא יעבור

להיות שונה הלכות באורח חיים מדי יום ביומו חוק ולא יעבור.

(הנהגות צדיקים – בעל ערוגת הבושם ר' משה גרינוואלד זצ"ל)

מדברי ה"חזון איש" זצ"ל!

ומה גדלה אשמתו של איש נלבב לאהבת העבודה לפניו יתברך, בשעה שמוניח את לבו מלפני אור פרטיה ודקדוקיה של המצוה שנאמרה מפי הגבורה, לשום חובה על כל אחד מיישראל, לקיימה דוקא בשלימות הדקדוק, ובחסרו תנאי אחד מתנאי דקדוקיה, לא קיים המצוה, והאיש הזה שהניח תפלין בראשו והפרשיות לא נכתבו כד"ן, חבר הוא לזה שלא הניח תפלין כלל, וכן בכל מצוה, וכן במצות לא תעשה, אם כי הוא שומר אותה בכללה, עדיין אין שמירתה שמירה בעת שלא שקד על הדינים המסתעפים לחקרם ולדרשם, ואמנם עובר עליה עבירה מספקת בחלקלקות, ומחלל את השבת מתוך נעימות הזמירות לכבוד השבת וקיומה, ונטול ידיו דרך החלון הפתוח לרשות הרבים, ונטול ידיו דרך החלון הפתוח לגינתו, ורוקק דרך החלון הפתוח לרשות הרבים, ובורר את עצמות הדג מן הקערה, ונושא משא בשבת בהגררו אחר האומרים שהעיר הזאת מתוקנה, ועל הרוב יש בזה מכשולים, וכן הרבה מהלכות השבת הנעלמות ממנו, והוא דש אותם בעקביו, וכן בשאר עבירות, במאכלות אסורות, בנקימה ונטירה, בשנאה וקטשות, בגניבה וגזילה.

(אמונה ובטחון, פרק ד' סימן י"ח)

פיקח מהו אומר:

טיפש אומר: מי יכול ללמוד את התורה נזיקין ל' פרקים כלים ל' פרקים, ופיקח אומר: הריני שונה שני הלכות היום שני הלכות למחר עד שאני שונה את כל התורה כולה – טיפש אומר: מי יכול ללמוד תורה שבלבו של חכם, ופיקח אומר: והוא לא מאחר למדה אלא הריני לומד שתי הלכות היום ושתיים למחר עד שאני לומד את כל התורה כולה – טיפש אומר: מה אני מועיל ללמוד תורה ומשכחה, ופיקח אומר: ולא שכר יגיעה הקב"ה נתן. (מדרש יקרא רבה פ"ט ב')

בזכות לימוד ההלכה שהוא מסטרא ד"נער", עתיד לקיים בה "וינערו רשעים ממנה", דאינון איסור טמא ופסול סמאל ומשרייתיה!

קום רעיא מהימנא דודאי מאן דאשתדל בהלכה שלא לשמה ורווח הלכה ודאי בתפישה איהי לגביה ועם כל דא אוקמוה לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה והאי הלכה מסטרא דנער טוב דאתפרש מאילנא דטוב ורע דאיהו איסור והיתר טומאה וטהרה כשר ופסול. ועל שם נער אתקריאת איהו נערה דעתיד לקיים בה וינערו רשעים ממנה (איוב לח, יג) דאינון איסור טמא ופסול סמאל ומשרייתיה. (וזהר רע"מ ח"ג רעז).

לימוד התורה למעשה הוא "תורה לשמה", ומשתלם בזה שם הוי"ה כולו, ואם אינו לומד לקיום המעשה השם תור"ה בו לבטלה

כי שם התורה העצמי הוא המעשה, שהרי היא נקראת תורה לשון הוראה, להורות לאדם כיצד יעשה המצות, ואם אינו עושה נמצא שם תורה בו לבטלה. ועד"ה לשמה הוא לשם ה', והכוונה להביא התורה בקיום המעשה שהיא בה"א אחרונה של שם ונמצא בזה משתלם ידו"ד כלו. (ראשית חכמה בהקדמה)

הקב"ה אין לו חפץ ובחירה בעולמו אלא במין האדם העוסק בהלכה ודרשו רז"ל (ברכות דף ח) אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד כלומר שאין לו חפץ ובחירה בעולמו אלא במין האדם העוסק בהלכה שמקומו ארבע אמות.

(כד הקמח לרבינו בחיי, ערך תורה – ומובא בשמירת הלשון ח"א שער התורה פ"א)

אוי לי אמי כי ילדתני – אין ישיבת לומדי תורה לשמה – כל למודכם גמרא משניות מדרש של"ה, ואין אחד נותן ללב ללמוד אורח חיים על בורין

אוי לי אמי כי ילדתני, בראותי שפלת הדור בכל חלקי אירופה, ממש אין ישיבת לומדי תורה לשמה ישיבת לומדים מומחים שוקדים על התורה בעומק הלכה של אמת, אלא בעו"ה בפלפול של הבל מבלי הודה על האמת, אין דורש להבין דרכי התורה על בוריה, ואליכם אישים אקרא, זכו לחולקבון שעוסקים בתורה בתמידות מחיל אל חיל ילכו, אבל כל למודכם גמרא משניות מדרש של"ה, ואין אחד נותן ללב ללמוד אורח חיים על בורין לדעת הלכות תפילין, ציצית, תפלה, ברכות, נטילת ידים, וברכת המזון, הלכות שבת והלכות יום טוב על בורים, אשרי איש שימלט ולא ישגה בהן, כי בהן הלכות רבות והידיעה להמונים מעוטה, ובפרט דיני מוקצה, מלאכת שבת ויום טוב וחול המועד, ברכות הנהנין וכדומה. (יערות דבש – ח"א, דרוש ב')

פישו"ן – פי ששונה הלכות

שם האחד פישון פירוש פישון לשון נוטריקון פי שונה הלכות (וזה"ק בראשית) רוצה לומר ששונה הלכות דאין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה. (נועם אלימלך, פרשת בראשית)

עיקר תורה לשמה היא התורה שאדם לומד כדי לקיימה!

(ראשית חכמה בהקדמה)

חיוב ותיקון גדול ללימוד "שולחן ערוך"!

על לימוד הפוסקים הזהיר מאוד מאוד ביותר מכל הלימודים, וראוי ללמוד כל הארבעה "שולחן ערוך" כולם מראשם עד סופם בסדר, אם יכול ללמוד כל הארבעה שולחן ערוך עם כל הפירושים הגדולים מה טוב, ואם לאו על כל פנים ילמוד כל הארבעה "שולחן ערוך" הקטנים, והוא תיקון גדול מאוד מאוד, כי על ידי חטאים נתערב טוב ורע, ועל ידי לימוד פוסק שמברר הכשר והפסול המתור והאסור וטהור והטמא, על ידי זה נתברר ונפרש הטוב מן הרע, וכמבואר במאמר "ראיתי מנורת זהב" ובשאר מאמרים מעלת לימוד הפוסקים. (שיחות הר"ן סימן כ"ט)

לא יעבור יום בלי לימוד "שולחן ערוך"!

ואמר: "שכל איש ישראלי מחויב ללמוד בכל יום ויום פוסקים, ולא יעבור. ואף אם הוא אנוס ואין לו פנאי, ילמוד על כל פנים איזה סעיף "שולחן ערוך" באיזה מקום שהוא, אפילו שלא במקומו שהוא עומד עתה בשולחן ערוך, כי צריך ללמוד איזה דין ב"שולחן ערוך" בכל יום ויום כל ימי חייו, וכשאינו אנוס ילמוד בסדר כל הארבעה "שולחן ערוך" מדי יום ביומו, וכשיגמור יוסיים הארבעה "שולחן ערוך" יחזור ויתחיל ללמודם בסדר, וכן ינהג כל ימי חייו. (שם)

השכינה אינו שורה אלא בד' אמות של הלכה!

כי יקרא קן צפור וגו' (דברים כב, ו), רצה לומר כי יקרא התורה צריך שתהיה קן לצפור, כי צפור היא השכינה ואינו שורה אלא בד' אמות של הלכה, והתורה נקרא קן שלה, וצריך ללמוד לשם זה שיהיה קן צפור, ואז תשרה השכינה, והיא המדרכת את האדם למעלה בקודש. וזה כשתעשה כן, אז "לפניך בדרך", רצה לומר השכינה שהיא לפניך בענין שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טז, ח), והיא תורה לך הדרך אשר תלך ולא תכשל, ולכן כתיב שויתי רצה לומר שהוא עושה זאת על ידי פעולתו הטובה שיהיה השם לנגדו כאמור. (מאור עינים)

על ידי לימוד פוסקים, עד שידע להורות הוראות על ידי זה גורם פקודה לכמה עקרונות

(ספר המדות מערכת בנינים, ח"ב אות כ')

כשמעיין בשולחן ערוך שהם רבותיו לידע מקור הדין, אז מובטח לו שהוא בן עולם הבא, להיות לעולם קיים במהריגת קדושו!

וצריך לעיין בפוסקים ובשולחן ערוך שהם רבותיו ולידע מקור הדין זהו עין הלכה דקאמר (תארי"ל), כי אז הליכות עולם לו, אל תיקרי הליכות אלא הלכות, ומובטח לו שהוא בן עולם הבא (סוף נדה), להיות לעולם קיים במדרגת קדוש כדאמרינן. (רבי נפתלי כ"ץ זצ"ל בעל סמיכת חכמים, בצוואתו)

לומד יקר!

דבר בדוק ומנוסה שלא יאמר אלמד היום לכמה ימים, כגון ב' או ג' דפיין (או עמודים) ואחר יומיים שלשה נמשיך כמה דפים, כי זה הוא תחילת נפילה, שעל ידי שכל פעם כמה ימים לא ילמד ורק מפעם לפעם ילמד כמה דפים או עמודים אפשר על ידי זה ליפול מכל התכנית.

לכן לומד נכבד! אל תוסף ואל תגרע מהלימוד המוקצב בדיוקא דף אחד או עמוד אחד כפי הנכתב בלוח. חוץ מאם קראך אונס או איזה סיבה המוכרחת המונעת, אזי תשלים למחרת אותו היום, אבל שוב תחזור למסלול דף ליום, או עמוד ליום. (מתוך ספר "ודברת בס")

סימנא טבא! להתחיל הסדר ב"איזה יום" שרוצה בקבלה מחדש

להתחילו ולסיימו בעזרת השם יתברך!

והרוצה להתחיל מסכת או לימוד אל יאמר אמתין עד הפסח או עד ראש חודש כי כל הימים ועיתים יפים לתורה ולהתחיל במצות ולעסוק בתורה. (ספר הפליאה – ד"ה ועשה להדביק בדרכיהם הטובים)

הלכה – שהולך בדרך הישר

ההלכה הם דברי תורה שהם באמת כך פירושהם לא יטו ימין ושמאל מן האמת ולפיכך נקרא הלכה שההולך בדרך אינו נוטה מן הישר לא לימין ולא לשמאל כך דבר הלכה אינו נוטה מנקודת האמת. (תפארת ישראל למהר"ל מפראג, פרק ע')

הקב"ה אין לו שעשוע ושמחה אחרת זולת לימוד הלכה

ידוע אמרם ז"ל בגמרא (ברכות ה) מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, ואין לו שעשוע ושמחה אחרת זולת זה.

(ישמח משה פרשת בראשית)

אין לו מקום אחר בעולמו

ואין לו להקב"ה בעולמו, ר"ל מקום לשרות בו, אלא ד' אמות של הלכה היא מקומו (ברכות ה). (ישמח משה פרשת תרומה)

ארבע אמות של הלכה קדוש בקדושת ארץ ישראל

ארבע אמות של הלכה קדוש בקדושת ארץ ישראל שאויר ארץ העמים נפלט מתוכו לגמרי מכל צד על ידי החרב דשתי פיות ונכנס אויר קדוש.

(צדקת הצדיק, אות רכ"ג)

ארבע אמות של הלכה זהו משכן הקב"ה שהוא הצלם אלקי חופף עליו ושוכן בקרב מוחו בהתבוננו בהלכה ותורת ה'

אין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה זהו משכן הקב"ה שהוא הצלם אלקי חופף עליו ושוכן בקרב מוחו בהתבוננו בהלכה ותורת ה'.

(דובר צדק, נר המצוות, מ"ע א')

כשנעשה שלחנו ד' אמות של הלכה אז הוא נעשה דוגמת בית המקדש

משחרב בית המקדש אין להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה וכשנעשה שלחנו ד' אמות של הלכה אז הוא נעשה דוגמת בית המקדש. (פרי צדיק, עת האוכל, אות ו')

כל אדם בכל מקום שהוא יש לו בחינת ארבע אמות להתקרב בהם לה' יתברך – ואלו הארבע אמות זוכין ע"י הלכות – למצוא לו מקום בכל מקום שהוא להתקרב על ידו לה' יתברך, עד שידע היטב שהאדם בכל מקום שהוא יש לו ארבע אמות, דהיינו שיש שם גם כן מקום ועצה להתקרב לה' יתברך – וזה יקר מאד בעיניו יתברך, ואין לו בעולמו אלא אלו הארבע אמות של הלכה, כי זה עיקר גדולתו וכבודו שיתקרבו כל הרחוקים אליו יתברך

מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. הינו שיזכה האדם ע"י ההלכה לילך בו ארבע אמות על כל פנים שזהו שעור מקומו של אדם, כי כל אדם יש לו ארבע אמות שהם נמשכין מארבע אותיות הוי"ה, הינו שכל אדם בכל מקום שהוא יש לו בחינת ארבע אמות להתקרב בהם לה' יתברך – ואלו הארבע אמות זוכין ע"י הלכות, ע"י כח הצדיקים. ועכשו מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא אלו הארבע אמות של הלכה – היינו מי שזוכה ע"י הלכות התורה לבחינת ארבע אמות, דהיינו למצוא לו מקום בכל מקום שהוא להתקרב על ידו לה' יתברך, דהיינו שיגיע לו הארה מהתורה עד שידע היטב שהאדם בכל מקום שהוא יש לו ארבע אמות, דהיינו שיש שם גם כן מקום ועצה להתקרב לה' יתברך – וזה יקר מאד בעיניו יתברך, ואין לו בעולמו אלא אלו הארבע אמות של הלכה, כי זה עיקר גדולתו וכבודו שיתקרבו כל הרחוקים אליו יתברך.

(ליקוטי הלכות, הלכות סעודה, ה, לה)

אין לו לקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, הכוונה על

אדם צדיק הלומד תורה לשמה, וכל אדם הוא ד' אמות, והוא נקרא ד' אמות של הלכה, ועליו שורה שכינה, וזהו שיש לקב"ה בעולמו – והחי יתן אל לבו עד מתי יעבור קיץ וחורף ולא נעשה דבר לתקון נשמתו, ועד אנה יהיו לבושו צואים

והנה כמו שיש להתאונן על חורבן בית המקדש בסילוק שכינה, כן יש להתאונן במיתת צדיקים, כי גם בחר ה' אוה לשכון עליהם, כמ"ש הרמב"ם בפירוש המשנה וברכות ח ע"א על אין לו לקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, שהכוונה על אדם צדיק הלומד תורה לשמה, וכל אדם הוא ד' אמות, והוא נקרא ד' אמות של הלכה, ועליו שורה שכינה, וזהו שיש לקב"ה בעולמו... והחי יתן אל לבו עד מתי יעבור קיץ וחורף ולא נעשה דבר לתקון נשמתו, ועד אנה יהיו לבושו צואים. (יערות דבש – ח"ב – דרוש ו')

וזהו שריד שהותיר ה' לנו ברוב רחמיו – אין לה' בעולמו אלא

ד' אמות של הלכה, כי הוא במקום קרבן זוכה ומקטיר קטורת – וכעת ההוגים בתורה לשמה, זוכים ששריית שכינה שם

וזהו שריד שהותיר ה' לנו ברוב רחמיו, ואין לה' בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, כי הוא במקום קרבן זוכה ומקטיר קטורת, אשר על ידי קטורת וקרבנות,

שכן ה' בין כרובים ובדי ארון, וכעת ההוגים בתורה לשמה, זוכים ששריית שכינה שם. (יערות דבש – ח"ב, דרוש ה')

ד' אמות של הלכה אדמת קודש הוא

כי (ברכות ה) אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה ונמשך ממילא הברכה לישראל. וזש"נ (שמות ג, ה) כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא. ר"ל כי כאשר אתה עומד עליו ובהמקום הזה הוא השראת השכינה הנה ממילא אדמת קדש הוא. (תפארת שלמה מועדים, לשבועות)

אין נמלט לשום איש תירוץ ואמתלא על ביטול תורה,

חזקו בתורה לשמה, כי היא חיינו וקיום הגלות, כי היא הנותנת חיים לעוסקים בה לשמה, ולמה תרחקו מחיים

אבל באמת אין נמלט לשום איש תירוץ ואמתלא על ביטול תורה, ובכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב, שהוא מקום ציה וצלמות, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה ואבות ג. ו. ולכן נא חזקו בתורה לשמה, כי היא חיינו וקיום הגלות, ובה עיקר מצב ישראל, כאומרנו (דברים ח ג) לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה', והיינו התורה, כי היא הנותנת חיים לעוסקים בה לשמה, ולמה תרחקו מחיים. (יערות דבש – ח"ב, דרוש ט')

הריענו ליהויה כ"ל הארץ ר"ת הלכה, כי מיום שחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, והוא פנימיותה הנכלל בד' אותיות השם, והוא המכוין באמרם, תורה לשמה, אל השם המתלבש בהלכה ומאיר בתוכו – והני ד' אמות גופייהו, אי גמירי להו אינשי בהדי הלכה איז, אי לא, לא השלימו מצותן

כתב הרב רבי ישראל טרוג, הריענו לה' כל הארץ, ר"ת הלכה. כי מיום שחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, והוא פנימיותה הנכלל בד' אותיות השם, והוא המכוין באמרם, תורה לשמה, אל השם המתלבש בהלכה ומאיר בתוכו, למי שישים אליו לבו, ואז רוחו ונשמתו אליו יאסוף שיאיר כולם בעיניו, אלמא הלכה לבד בלתי הסוד אינה מספקת. והני ד' אמות גופייהו, אי גמירי להו אינשי בהדי הלכה איז, אי לא, לא השלימו מצותן. עוד, ארבע אמות, גי' תש"ך, וכן תמים דרכו עם אותיות הא"ל, הרי שנות' חיים. והנה תש"ך הוא ע"ב דא"א בכללות עשר, והיינו גי' פום ממלל רברבן, שמדבר בפשט ומכוון לרוי תורה. "של" הלכה בגי' שמים, דא ז"א, וכן השכינה, ששניהם נכללין בכוננת לשמ"ה, וכן עולה לשמה ע"ה מ"ק. (פרע"ח למהר"ח, שער הזמירות פ"ד)

כשנחרב בית המקדש, כל השלימות בטלה, חוץ מד'

אמות של הלכה – הקב"ה אין לה אלא ד' אמות של הלכה, שהיא הכל"ה – ובזכותם נזכה במה דכתיב, הקיצה ל'פקוד כ"ל היגויב, ר"ת הכל"ה

עוד ארבע אמות של הלכה, גי' אלף רבתיא בכללות עשר, היינו אלף קי"א, סוד אי"ק מקור האותיות, הכולל כל התורה כולה. וכשם שכל הקרבנות בטלות לעתיד לבא חוץ מן התורה, כן כשנחרב בה"מ, כל השלימות בטלה, חוץ מד"א של הלכה, כדקאמרן שאין בטלות לעולם. וז"ס סמיכות הפסוק זה לתחלתו, שהוא מזמור לתודה. והכוונה, כי אחר חרבן חזרה המלכות אב"א, לד"ס תחתונות שהוא תנה"י, והקב"ה מפורש כאן בסוד מלכות, שאין לה אלא ד' אמות של הלכה, שהיא הכלה. ובזכותם נזכה במה דכתיב, "הקיצה ל'פקוד כ"ל היגויב, ר"ת הכלה, וזה הטעם שאסור לילך אחורי אשה בד"א שלה, כי שם מקומה, ותופסת כל שיעור הזה, ואין לגרום בה דינין ח"ו. עוד, ד' אמות, הם הוי"ה ואהי"ה, שהם גי' אמ"ה ע"ה... (פרע"ח למהר"ח, שער הזמירות פ"ד)

הלומד שלא לשמה לא על מנת לעשות לידע לבוא

מעשה, רק רוצה ללמדה לידע חכמתה וסתריה לבד, נוה היה לו שלא היה יוצא לאויר העולם

והלומד שלא לשמה ר"ל, לא ע"מ לעשות לידע לבוא מעשה, רק רוצה ללמדה לידע חכמתה וסתריה לבד, אי"כ נוה היה לו שלא היה יוצא לאויר העולם, שאז היתה השגתו מרובה מאד אלף אלפים ככה, כמו שמשגי עתה, כאשר נשמתו מלובשת באף חומרי הזה, אשר הוא מסך מבדיל וגורם חושך להשגת נשמתו, וז"ש "כל המצוה וכו' נשמרון לעשות", שעיקר כונתו יתברך היה במה שהלביש מצוותיו ית' בדברים ששמיים, כדי לגרום חיים נצחיים לעולם הבא גם לנפש ולגוף היסודי, שהוא קישור שמים וארץ ביחד כמ"ש.

(שיח יצחק ח"א, דרוש לסיום השי"ס אות ל"ו)

אין עומדין להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה

אין עומדין להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה מסיר אונן משמוע תורה גם תפלתו תועבה לפי שאין להקב"ה בעולמו רק ד' אמות של הלכה.

(מגלה עמוקות על התורה, פרשת אחרי)

מכון "אורח חיים החדשי" – ללימוד כל ספר "אורח חיים" – במעגל החודש שעל ידי "מפעל עולמי ללימוד שולחן ערוך חלק אורח חיים" מטרת המפעל: לזכות כל אחד מישראל להיות "בן עולם הבא" עמ"י

עמ"י

עש"ו

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

א

לחודש

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים

לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום"

חובטת לו שהוא "בן עולם הבא"!

גלייז

א

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי ידיעת התורה. ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהו"ה ובשם אדנ"י מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

א לחודש

הלכות הנהגת אדם בבוקר

סימן א – דין השכמת הבוקר, ובו ט' סעיפים

- א. יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר השחר. הגה: ועל כל פנים לא יאחר זמן התפלה שהצבור מתפללין (טור). הגה: שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו כדבורו במושב המלך כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו כמו שנאמר אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד (מורה נבוכים חלק ג' פרק נ"ב) ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השי"ת גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב ומיד שיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה (טור):
- ב. המשכים להתחנן לפני בוראו יכוין לשעות שמשנתות המשמרות שהן בשליש הלילה ולסוף שני שלישי הלילה ולסוף הלילה שהתפלה שיתפלל באותן השעות על החורבן ועל הגלות רצויה:
- ג. ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש:
- ד. טוב מעט תחנונים כוונה מהרבות בלא כוונה:

- ה. טוב לומר פרשת העקדה ופרשת המן ועשרת הדברות ופרשת עולה ומנחה ושלמים וחטאת ואשם. הגה: ודוקא ביחיד מותר לומר עשרת הדברות בכל יום אבל אסור לאומרם בצבור (תשובת הרשב"א סימן מ"ד):
- ו. פרשיות הקרבנות לא יאמר אלא ביום (ועיין לקמן סימן מ"ז סעיף י"ג):
- ז. כשיסיים פרשת העולה יאמר יהי רצון מלפניך שיהיה זה חשוב ומקובל כאילו הקרבתי עולה וכך יאמר אחר פרשיות המנחה והשלמים מפני שהם באים נדבה:
- ח. יאמר עם הקרבנות פסוק ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה':
- ט. יש נוהגין לומר פרשת הכיור ואחר כך פרשת תרומת הדשן ואחר כך פרשת התמיד ואחר כך פרשת מזבח מקטר קטורת ופרשת סממני הקטורת ועשייתו:

סימן ב – דין לבישת בגדים, ובו ו' סעיפים

- א. לא ילכש חלוקו מיושב (טור) אלא יקח חלוקו ויכניס בו (ראשו) וזרועותיו בעודנו שוכב ונמצא כשיקום שהוא מכוסה:
- ב. אל יאמר הנני בחדרי חדרים מי רואני כי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו:
- ג. ידקדק בחלוקו ללובשו כדרכו שלא יהפוך הפנימי לחוץ:
- ד. ינעול מנעל ימין תחלה ולא יקשרנו ואחר כך ינעול של שמאל ויקשרנו ויחזור ויקשור של ימין. הגה: ובמנעלים שלנו שאין להם קשירה ינעול של ימין תחלה (תוספות פרק במה אשה דף ס"א):

- ה. כשחולץ מנעליו חולץ של שמאל תחלה:
- ו. אסור לילך בקומה זקופה ולא ילך ד' אמות בגילוי הראש (מפני כבוד השכינה) ויבדוק נקיבו. הגה: ויכסה כל גופו ולא ילך יחף (אור זרוע). וירגיל עצמו לפנות בוקר וערב שהוא זריזות ונקיות (הגהות מיימוני פרק ה' מהלכות דעות):

סימן ג – הנהגת בית הכסא, ובו י"ז סעיפים

- א. כשיכנס לבית הכסא יאמר התכבדו מכובדים וכו' ועכשיו לא נהגו לאומרו:
- ב. יהא צנוע בבית הכסא ולא יגלה עצמו עד שישב. הגה: ולא ילכו שני אנשים ביחד גם לא ידבר שם ויסגור הדלת בעדו משום צניעות (אור זרוע):
- ג. אם רוצה למשמש כפי טבעת בצרור או בקיסם לפתוח נקביו ימשמש קודם שישב ולא ימשמש אחר שישב מפני שקשה לכשפים:
- ד. לא יגלה עצמו כי אם לאחריו טפח ומלפניו טפחיים ואשה מאחריה טפח ומלפניה ולא כלום:
- ה. אם נפנה במקום מגולה שאין בו מחיצות יכוין שיהיו פניו לדרום ואחוריו לצפון או איפכא אבל בין מזרח למערב אסור (ולחטיל מים בכל ענין שרי) (בית יוסף בשם הרמב"ם):
- ו. וכן אסור לישן בין מזרח למערב אם אשתו עמו ונכון להזהר אפילו כשאין אשתו עמו:
- ז. המטיל מים מן הצופים ולפנים (פירוש, מקום שיכולים לראות משם הר הבית ומשם והלאה אין יכולים לראות, רש"י) לא ישב

הנה מוכא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה"היות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשמות. ודקל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים עמוד א' לחודש – עמוד א' זוכה לפנים צדיקים!

ופניו כלפי הקודש (אלא לצפון או לדרום) או יסלק הקודש לצדדין:

ח. כשנפנה בשדה אם הוא אחורי הגדר יפנה מיד ובבקעה יתרחק עד מקום שלא יוכל חבירו לראות פירושו:

ט. לא ישב במהרה ובחזק ולא יאנוס לדחוק עצמו יותר מדאי שלא ינתק שיני הכרכשתא:

י. לא יקנה ביד מימין:

יא. לא יקנה בחרס משום כשפים ולא בעשבים יבשים שהמקנה בדבר שהאור שולט בו שיניו התחתונות נושרות ולא בצרור שקנה בו חבירו מפני שמביא את האדם לידי תחתוניות. הגה: ועכשיו שבתי כסאות שלנו אינן בשדה נהגו לקנה (בחרס וכן נהגו לקנה) בדבר שהאור שולט בו ואינו מזיק ופוק חזי מאי עמא דבר (חידושי אגודה פרק המוציא):

יב. יפנה בצניעות כלילה כמו ביום:

יג. לא ישתין מעומד מפני ניצוצות הניתזין על רגליו אם לא שיעמוד במקום גבוה או יישתין לתוך עפר תחוח (פירוש), קרקע שאינה בתולה אלא כגון של ארץ חרושה):

יד. יזהר שלא יאחזו באמה וישתין אם לא מעטרה ולמטה מפני שמוציא שכבת זרע לבטלה אלא אם כן הוא נשוי ומדת חסידות ליזהר אפילו הנשוי:

טו. אפילו מי שאינו נשוי מותר לסייע בביצים:

טז. לא הותר לנשוי לאחוז באמה אלא להשתין אבל להתחכך לא:

יז. המשהה נקביו עובר משום בל תשקצו:

סימן ד – דיני נטילת ידים, ובו כ"ג סעיפים

א. ירחץ ידיו ויברך על נטילת ידים. (הגה: ויש אומרים גם אשר יצר ואפילו לא עשה צרכיו וכן נהגו) (אבודרהם) מים הפסולים לנטילת ידים לסעודה (לקמן סימן ק"ס) כשרים לנטילת ידים לתפלה מיהו יש מי שאומר דלא מברך עליהו:

ב. ידקדק לערות עליהן מים ג' פעמים להעביר רוח רעה ששורה עליהן:

ג. לא יגע בידו קודם נטילה לפה ולא לחוטם ולא לאזנים ולא לעינים:

ד. אפילו מי שנטל ידיו לא ימשמש בפי הטבעת תמיד מפני שמביאתו לידי

תחתוניות לא יגע במקום הקזה שמשמוש היד מזיק לחבורה:

ה. לא יגע בגיגית שכר שמשמוש היד מפסיד השכר:

ו. אין צריך רביעית לנטילת ידים לתפלה:

ז. טוב להקפיד בנטילת ידים שחרית בכל הדברים המעכבים בנטילת ידים לסעודה.

הגה: מיהו אינו מעכב לא כלי ולא כח גברא ושאר הדברים הפוסלים בנטילת הסעודה (מרדכי ריש פרק אלו דברים תשובת רשב"א סימן קצ"ה):

ח. נטילת ידים שחרית אין נוטלין על גבי קרקע אלא לתוך כלי:

ט. מים של נטילת ידים שחרית אסור ליהנות מהם ולא ישפכם בבית ולא במקום שעוברים שם בני אדם:

י. נוטל כלי של מים ביד ימינו ונותנו ליד שמאלו כדי שיריק מים על ימינו תחלה:

יא. לא יטול ממי שלא נטל ידיו שחרית:

יב. אם שכשך ידיו לתוך כלי של מים עלתה לו נטילה לקריאת שמע ולתפלה אבל לא לרוח רעה שעליהן אם שכשך ידיו בג' מימות מחולפים יש להסתפק אם עלתה לו להעביר רוח רעה שעליהן:

יג. אם היה נעור כל הלילה יש להסתפק אם צריך ליטול ידיו שחרית להתפלל ולהעביר רוח רעה מידיו. הגה: ויטלם בלא ברכה (הרא"ש כלל ב' ורשב"א סימן קכ"ג):

יד. השכים קודם עמוד השחר ונטל ידיו יש להסתפק אם צריך ליטול ידיו פעם אחרת כשיאור היום להעביר רוח רעה השורה על הידים. (הגה: ויטלם בלא ברכה):

טו. ישן ביום יש להסתפק אם צריך לערות מים עליהם ג' פעמים (ויטלם בלא ברכה):

טז. דוד היה נזהר שלא לישן שיתין נשמיין (פירוש, ששים נשימות) כדי שלא יטעום טעם מיתה. (הגה: ובגמרא פרק הישן משמע דדוקא ביום היה נזהר) (דברי עצמו ועיין בבית יוסף):

יז. יש נוהגין לרחוץ פיהם שחרית מפני הריריים שבתוך הפה:

יח. אלו דברים צריכים נטילה במים. הקם מהמטה. והיוצא מבית הכסא. ומבית המרחץ. והנוטל צפרניו. והחולץ מנעליו. והנוגע ברגליו. והחופף ראשו. ויש אומרים אף ההולך בין המתים. ומי שנגע במת. ומי שמפליא כליו. והמשמש מטתו. והנוגע בכנה. והנוגע בגופו בידו.

ומי שעשה אחת מכל אלו ולא נטל אם תלמיד חכם הוא תלמודו משתכח ואם אינו תלמיד חכם יוצא מדעתו:

יט. המקיז דם מהכתפים ולא נטל ידיו מפחד ז' ימים. המגלח ולא נטל ידיו מפחד ג' ימים. הנוטל צפרניו ולא נטל ידיו מפחד יום אחד ואינו יודע ממה מפחד:

כ. הרוחץ פניו ולא נגבם יפה פניו מתבקעות או עולה בהן שחין ורפואתו לרחוץ הרבה במי סילקא:

כא. צריך ליזהר בתפלה או באכילה (ועיין לקמן סימן צ"ב סעיף ו' וסימן קס"ד) שלא ליגע בשוק וירך ובמקומות המכוסים באדם לפי שיש שם מלמולי זיעה (מלמולי זיעה פירוש זוהמא כעין שעורים קטנים). וכן שלא לחכך בראשו אבל מקומות המגולים בראשו ובפניו ובמקום המגולה שבוורעותיו אין להקפיד:

כב. אם אין לו מים יקנה ידיו בצרור או בעפר או בכל מידי דמנקי ויברך על נקיות ידים ויועיל לתפלה אבל לא להעביר רוח רעה שעליהן:

כג. לא תקנו נטילת ידים אלא לקריאת שמע ולתפלה אבל ברכות דשחרית יכול לברך קודם נטילה אלא אם כן הוא ישן על מטתו ערום שאז אסור להזכיר את השם עד שינקה אותם:

כד. סימן ה – כוונת הברכות, ובו סעיף אחד

א. יכוין בברכתו פירוש המלות כשיזכיר השם יכוין פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל ויכוין בכתיבתו ביו"ד ה"א שהיה והוה ויהיה ובהזכירו אלהים יכוין שהוא תקיף בעל היכולת ובעל הכוחות כלם:

ב. סימן ו – דין ברכת אשר יצר ואלהי נשמה ופירושיו, ובו ד' סעיפים

א. כשיצא מבית הכסא יברך אשר יצר את האדם בחכמה שבריא את האדם היא בחכמה נפלאה ויש מפרשים על שם שהגוף דומה לנווד מלא רוח והוא מלא נקבים כדלקמן בסמוך ויש מפרשים בחכמה שהתקין מזונותיו של אדם הראשון ואחר כך בראו וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים פירוש נקבים רבים כגון פה וחוטם ופי טבעת וגם ברא בו אברים רבים חלולים כמו לב וכרס ומעיים שאם יסתם אחד מהם כלומר שבנקבים יש נקב אחד שהוא הפה שכשהוא במעי אמו הוא סתום וכשיוצא

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף או"ח חיים מחולק ל"ב חודש. שמונה עמודים י"ז. כף יגמור כל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל"היות" בן עולם הבא. נא לפרסם ב"בתי פנסיות וב"בתי מד"שות. ובש"חזות. ויזכה לחברים וידידים. לזכות את הרבים ל"היות" בן עולם הבא על ידי י"מוד "ה"כ"ה" כ"כ" יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים א' לחודש – עמוד ב זוכה ל"בנים צדיקים!

לאויר העולם הוא נפתח ואם כשיוצא לאויר העולם היה נשאר סתום לא היה אפשר להתקיים אפילו שעה אחת והאברים החלולים אם היה נפתח אחד מהם לא היה אפשר להתקיים אפילו שעה אחת ועוד יש לפרש שגבול יש לאדם שיכולין נקביו ליסתם ולא ימות וכיון שעבר אותו הגבול אי אפשר להתקיים אפילו שעה אחת וכיון שבכלל הנקבים הם פי הטבעת ופי האמה ובכלל האברים החלולים שאם יפתח אחד מהם אי אפשר להתקיים הם כרס ומעיים שפיר הוי שבה זה מענין עשיית צרכיו. ואפשר עוד שמאחר שאם יוצא לנקביו ביותר עד שאם עבר הגבול ימות בכלל שאם יפתח אחד מהם הוא והוי שאם יפתח אחד מהם נמי מענין עשיית צרכיו ממש. רופא (חולי) כל בשר על שם שהנקבים שברא בו להוציא פסולת מאכלו כי אם יתעפש בכטן ימות והוצאתו היא רפואה. ומפליא לעשות מפני שאדם דומה לנוד מלא רוח ואם יעשה אדם בנוד נקב כחודה של מחט הרוח יוצא והאדם מלא נקבים ורוחו משתמרת בתוכו הרי זה פלא ועוד יש לפרש על שם שבדרך טוב המאכל ודוחה הפסולת. הגה: ועוד יש לפרש שמפליא לעשות כמה ששומר רוח האדם בקרבו וקושר דבר רוחני בדבר גשמי והכל הוא על ידי שהוא רופא כל בשר כי אז האדם בקו הבריאות ונשמתו משתמרת בקרבו (דברי עצמו):

- ב. יש נוהגין להמתין לברך על נטילת ידים עד בואם לבית הכנסת ומסדרים אותו עם שאר הברכות ובני ספרד לא נהגו כן. ועל כל פנים לא יברך ב' פעמים ומי שמברכס בביתו לא יברך בבית הכנסת וכן מי שמברכס בבית הכנסת לא יברך בביתו (כל בו סימן ב'). ומי שלומד קודם שיכנס לבית הכנסת או מתפלל קודם יברכס בביתו ולא יברך בבית הכנסת ואפילו בכהאי גוונא יש נוהגין לסדרם עם שאר ברכות בבית הכנסת ואין מברכין בביתם (מהרי"ל הלכות תפלה):
- ג. ברכת אלהי נשמה אינה פותחת בברוך מפני שהוא ברכת ההודאה וברכת ההודאות אין פותחות בברוך כמו שמצינו בברכת הגשמים:
- ד. יש נוהגין שאחר שבירך אחד ברכת השחר וענו אחריו אמן חוזר אחד מהעונים אמן ומברך ועונין אחריו אמן

וכסדר הזה עושין כל אותם שענו אמן תחלה ואין לערער עליהם ולומר שכבר יצאו באמן שענו תחלה מפני שהמברך אינו מכוין להוציא אחרים ואפילו אם היה המברך מכוין להוציא אחרים הם מכונים שלא לצאת בכרכתו:

סימן ז – דין לברך ברכת אשר יצר כל היום אחר הטלת מים, ובו ד' סעיפים

- א. כל היום כשעושה צרכיו בין קטנים בין גדולים מברך אשר יצר ולא על נטילת ידים אף אם רוצה ללמוד או להתפלל מיד. הגה: היו ידיו מלוכלכות ששפשף בהן אפילו הכי אינו מברך על נטילת ידים (סמ"ג סימן כ"ז מצות עשה):
- ב. הטיל מים ולא שפשף אף על פי שצריך לברך אשר יצר אין צריך ליטול ידיו אלא משום נקיות או משום הכון:
- ג. הטיל מים והסיה דעתו מלהטיל מים ואחר כך נמלך והטיל מים פעם אחרת צריך לברך ב' פעמים אשר יצר:
- ד. אין שיעור להשתין מים כי אפילו לטפה אחת חייב לברך שאם יסתם הנקב מלהוציא הטפה ההיא היה קשה לו וחייב להודות:

הלכות ציצית

סימן ח – הלכות ציצית ועטיפתו, ובו י"ז סעיפים

- א. יתעטף בציצית ויברך מעומד:
- ב. סדר עטיפתו כדרך בני אדם שמתכסים בכסותם ועוסקים במלאכתם פעמים בכיסוי הראש פעמים בגילוי הראש ונכון שיכסה ראשו בטלית:
- ג. טליתות קטנים שלנו שאנו נוהגים ללבוש אף על פי שאין בהם עיטוף יוצאין בהם ידי חובת ציצית וטוב להניח אותו על ראשו רחבו לקומתו ולהתעטף בו ויעמוד כך מעוטף לפחות כדי הילוך ד' אמות ואחר כך ימשכנו מעל ראשו וילבישנו:
- ד. מחזיר שתי ציציות לפניו ושתיים לאחוריו כדי שיהא מסובב במצות:
- ה. מברך להתעטף בציצית אם שנים או שלשה מתעטפים בטלית כאחת (פירוש, בפעם אחת) כלם מברכים ואם רצו אחד מברך והאחרים יענו אמן:

א. על טלית קטן יכול לברך להתעטף אף על פי שאינו מתעטף אלא לובשו. הגה: ויש אומרים שמברכין עליו על מצות ציצית וכן נוהגין ואין לשנות (כל בו סימן כ"ב ונימוקי יוסף בהלכות קטנות דף פ"ו ע"ב):

- ז. צריך להפריד חוטי הציצית זה מזה:
- ח. יכוין בהתעטפו שצונו הקב"ה להתעטף בו כדי שזכור כל מצותיו לעשותם:
- ט. קודם שיברך יעיין בחוטי הציצית אם הם כשרים כדי שלא יברך לבטלה:
- י. אם לובש טלית קטן בעוד שאין ידיו נקיות ילבשו בלא ברכה וכשיטול ידיו ימשמש בציצית ויברך עליו או כשילבש טלית אחר יברך עליו ויכוין לפטור גם את זה ואין צריך למשמש בציציות של ראשון:
- יא. עיקר מצות טלית קטן ללבושו על בגדיו כדי שתמיד יראהו ויזכור המצות:
- יב. אם יש לו כמה בגדים של ארבע כנפות כלם חייבים בציצית ואם לבשם כלם בלא הפסק והיה דעתו מתחלה על כלם לא יברך אלא ברכה א' אם מפסיק ביניהם צריך לברך על כל אחת ואחת והוא הדין אם לא היה בדעתו מתחלה על כלם הוי כמפסיק ביניהם. הגה: וכן אם פשט הראשון קודם שלבש השני צריך לחזור ולברך (תרומת הרשן סימן מ"ה):
- יג. הלוכש טלית קטן ומברך עליו וכשהולך לבית הכנסת מתעטף בטלית גדול צריך לברך עליו דהליכה מביתו לבית הכנסת חשיבה הפסק ואם מתפלל בתוך ביתו אם היה דעתו מתחלה גם על טלית גדול ולא הפסיק בינתיים בשיחה או בדברים אחרים אינו צריך לחזור ולברך:
- יד. אם פשט טליתו אפילו היה דעתו לחזור ולהתעטף בו מיד צריך לברך כשיחזור ויתעטף בו. הגה: ויש אומרים שאין מברכין אם היה דעתו לחזור ולהתעטף בו (אגו' סימן ל"ה). ויש אומרים דוקא כשנשאר עליו טלית קטן והכי נוהגין (שם) (עיין לקמן סימן כ"ה סעיף י"ב):
- טו. אם נפלה טליתו שלא במתכוין וחוזר ומתעטף צריך לברך והוא שנפלה כולה אבל אם לא נפלה כולה אף על פי שנפלה רובה אינו צריך לברך:
- טז. הלן בטליתו כלילה צריך לברך עליו בבוקר אף אם לא פשטו וטוב למשמש בו בשעת ברכה. וכן יעשה מי שלובש טליתו קודם שיאיר היום (הגהות מיימוני בשם

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף או"ח חיים מחו"ק ל"ב תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל"היות" בן עולם הבא. נא לפרסם ב"בתי פנסיות וב"בתי מד"שיות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים ל"היות" בן עולם הבא על ידי לימוד "ה"ה"ה" ב"ב" יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים א' לחודש – עמוד ג זוכה ל"בנים צדיקים!"

ספר התרומה הסמ"ג וסמ"ק ומרדכי בהלכות תפלין):

יז. נתכסה בכגד שהוא חייב בציצית ולא הטיל בו ציצית ביטל מצות ציצית:

סימן ט – איזה בגדים חייבים בציצית ואיזה פטורים מציצית, ובו ו' סעיפים

א. אין חייב בציצית מן התורה אלא בגד פשתים או של צמר רחלים אבל בגדי שאר מינים אין חייבים בציצית אלא מדרבנן. (ויש אומרים דכולהו חייבין מדאורייתא והכי הלכתא) (תוספות דף ל"ט והרא"ש וסמ"ג ומרדכי):

ב. ציצית של פשתים או של צמר רחלים פוטרים בכל מיני בגדים חוץ משל פשתים לצמר או של צמר לפשתים בזמן הזה דליכא תכלת מפני שהם כלאים. הגה: ויש אומרים שלא לעשות ציצית של פשתים כלל אפילו בשאר מינים והכי נהוג (סמ"ק סימן ל"ח):

ג. ציצית של שאר מינים אין פוטרים אלא במינים כגון משי לבגד משי וצמר גפן לצמר גפן אבל שלא במינים אין פוטריין:

ד. אם הטיל בטלית של שאר מינים קצת ציציות ממינו וקצת מצמר או פשתים יש להסתפק בו:

ה. יש אומרים שצריך לעשות הציצית מצבע הטלית והמדקדקים נוהגים כן. הגה: והאשכנזים אין נוהגין לעשות הציצית רק לבנים אף בכגדים צבועים ואין לשנות (תירומת הדשן סימן מ"ו):

ו. יש אומרים שאין לעשות טלית של פשתן אף על פי שאין הלכה כן ירא שמים יצא את כולם ועושה טלית של צמר רחלים שהוא חייב בציצית מן התורה בלי פקפוק. הגה: ומיהו אם אי אפשר רק בטלית של פשתן מוטב שיעשה טלית של פשתן וציצית של פשתן משיתבטל ממצות ציצית (תשובת הרא"ש כלל ב'):

סימן י – דיני כנפות הטלית, ובו י"ב סעיפים

א. טלית שאין לה ד' כנפות פטורה יש לה יותר מד' חייבת ועושה לה ארבע ציציות בארבע כנפיה המרוחקות זו מזו יותר:

ב. יש לה ארבע והתך אחת באלכסון ועשאוהו שנים הרי נעשית בעלת ה' וחייבת:

ג. כפל קרנות טליתו וקשרם או תפרם ודומה כאלו קיצען ואין לה כנפות אף על פי כן לא נפטרה:

ד. טלית של בגד וכנפיה של עור חייבת היא של עור וכנפיה של בגד פטורה:

ה. היו לה ג' כנפות ועשה בהם ג' ציציות ושוב עשה לה כנף ד' ועשה גם בו ציצית פסולה משום תעשה ולא מן העשוי:

ו. אין כופלין את הטלית ומטילים ציצית על כנפיה כמו שהיא כפולה. (הגה: אבל צריך להטיל בד' כנפיה הפשוטים) (בית יוסף), אלא אם כן תפרה כולה ואפילו מרוח אחת. (הגה: ויש אומרים דחייבין אפילו בלא תפירה וטוב לעשות לה ציצית אבל לא לברך עליה) (הרי"ף והרא"ש והטור). הטיל ציצית על ציצית אם נתכוין לבטל הראשונה חותך הראשונה וכשרה ואם נתכוין להוסיף אף על פי שחתך אחת משתייהן פסולה. (הגה: ויש מכשירים בכל ענין וכן עיקר) (טור בשם הרא"ש ורבינו ירוחם נתיב י"ח חלק ג') וקודם שחתך הראשונות פסול בכל ענין (בית יוסף):

ז. מלבושים שהם פתוחים מן הצדדין למטה ויש להם ד' כנפות לצד מטה ולמעלה הם סתומים אם רובו סתום פטור ואם רובו פתוח חייב. ואם חציו סתום וחציו פתוח מטילין אותו להורמא וחייב בציצית ואין יוצאין בו בשבת:

ח. קאפ"ה שהיא פתוחה בענין שיש לה ד' כנפות אם יקבעו בה אשטרינג"ה לעשותה כסתומה כדי לפוטרה מציצית אינו מועיל תקון זה אם לא תהיה קבועה מחצי ארכה ולמטה לכל הפחות וגם שתהיה קבועה למטה מהחגור למען יהיה הרוב הסתום רוב הנראה לעינים דאם לא כן יאסר משום מראית העין:

ט. הכנפים צריך שיהיו מרובעות ולא שיהיו עגולות:

י. מצנפת פטורה אפילו של ארצות המערב שב' ראשיה מושלכים על כתפיהם וגופם ואף על פי שמתכסה בה ראשו ורובו פטור כיון שעיקרה לכסות הראש דכסותך אמר רחמנא ולא כסות הראש:

יא. סודר שנותנין על הצואר במלכות ארץ ישראל שנקרא בערבי שי"ד וכן בוק"א שהיו נותנין בספרד על כתפיהם פטורים:

יב. מלבושים שבמצרים הנקראים גוחא"ש וכן מינטיג"י ודואלמני"ש וקאפטאני"ש ופידיני"ש שבתגורמה אף על פי שיש להם ד' כנפים פטורים. (הגה: והוא הדין מלבושים של גלילות בני אשכנז וספרד הואיל ואין כנפיהם עשויין שיהיו שנים לפניהם ושנים לאחריהם מכוונים זו כנגד זו פטורים) (בית יוסף לפי סברת מהר"ק):

סימן יא – דיני חוטי הציצית, ובו ט"ו סעיפים

א. החוטין צריך שיהיו טוויין לשמן. (הגה: ויש מחמירין אפילו לנפצן לשמן והמנהג להקל בנפוץ) (מרדכי ואגודה סימן כ"ג), שיאמר בתחלת הטווי שהוא עושה כן לשם ציצית או שיאמר לאשה טווי לי ציצית לטלית ואם לא היו טוויין לשמן פסולים:

ב. טוואן נכרי וישראל עומד על גבו ואומר שיעשה לשמן להרמב"ם פסול ולהרא"ש כשר. הגה: ונוהגין שיסייע הישראל מעט וכדאיאת לקמן סימן ל"ב סעיף ט' וביורה דעה סימן רע"א גבי תפלין וספר תורה וצריכין שזירה ושיהיו שזורין לשמן:

ג. אם נתפרקו משזירתן ונעשו ט"ז כשרים והוא שישתייר בשזור כדי עניבה. (הגה: ולכתחלה טוב לקשור החוטין למטה כדלקמן בסעיף י"ד בסימן זה) (בית יוסף בשם הרוקח):

ד. אורך החוטים השמונה אין פחות מד' גודלים ויש אומרים י"ב גודלים וכן נוהגין ולמעלה אין להם שיעור. (הגה: ואם עשאו ארוך יותר מדאי יכול לקצרו ואין בזה משום תעשה ולא מן העשוי) (מרדכי בהלכות קטנות). אחד מהחוטים יהיה יותר ארוך כדי שיכרוך בו הגדיל. (הגדיל היינו החלק מהציצית שאינו ארוג). (הגה: ושיעור הנזכר יהיה בציצית לאחר שנקשר מלבד מה שמונח על קרן הבגד) (סברת בית יוסף):

ה. אין עושין הציציות מהצמר הנאחז בקוצים כשהצאן רובצים ביניהם ולא מהנימין הנתלשים מהבהמה ולא משוורי שתי שהאורג משייר בסוף הבגד והטעם משום ביזוי מצוה:

ו. אם עשאו מצמר גזול פסולים דכתיב ועשו להם משלהם. הגה: ודוקא שגזל החוטין אבל אם גזל צמר ועשאו חוטין כשרים מיהו לכתחלה אסור לעשותן (בית יוסף בשם ניםוקי יוסף בהלכות ציצית). (ולענין ברכה עיין לקמן ריש סימן תרמ"ט):

ז. חוטין שאולין הלואה היא דלא הדרי בעינייהו וכדידיה דמי:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. וינקה להיות 'גן עולם הבא'. נא לפרסם גפתי פנסיות ובקפתי מדרשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'גן עולם הבא' על ידי לימוד 'השקפה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים א' לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

ח. המשתחוה לבהמה צמרה פסול לציצית המשתחוה לפשתן נטוע כשר לציצית שהרי נשתנה:

ט. יעשה נקב באורך הטלית לא למעלה מג' אצבעות (היינו גודלין) (כל בו סימן כ"ב ומיימוני והגהות סמ"ק סימן ל"א), מפני שאינו נקרא כנף ולא למטה מכשיעור שיש מקשר גודל עד הציפורן משום שנאמר על הכנף ואם היה למטה ממלא קשר גודל היה תחת הכנף. הגה: ומודדין זה ביושר ולא באלכסון מן הקרן (בית יוסף):

י. אם היו רחוק מהכנף מלא קשר גודל ונתקו מחוטי הערב עד שלא נשאר בו כשיעור כשר כיון שהיה בו כשיעור בשעה שהטיל בו ציצית זה. הגה: ונוהגין לעשות אימרא סביב הנקב שלא ינתק שם ויהיה פחות מכשיעור וכן עושין אימרא בשפת הבגד למטה מהאי טעמא (בית יוסף בשם סמ"ק וכל בו). יש אומרים שבתוך רוחב הבגד אין לו שיעור ויש אומרים שדין רוחב הבגד כדין האורך ונראין דבריהם:

יא. אם הגדיל שקורין אוריליזא הוא רחב לא יטיל בו הציצית ואם הטיל בו פסול דעל כנפי בגדיהם כתיב וזה אינו נחשב מהבגד אבל עולה הוא לשיעור מלא קשר גודל ולהרחקת ג' אצבעות כיון שהנקב בתוך הבגד. הגה: וטוב שימודד שיעור קשר גודל בלא הגדיל ויהיה תוך ג' אצבעות עם הגדיל (בית יוסף בשם רש"י ורשב"א):

יב. מנין חוטי הציציות בכל כנף ארבעה כפולים שהם שמונה ואם הוסיף פסול. יחתוך ראשי החוטין הארבעה ויתחבם בכנף ויכפלים ואז יהיו ח':

יג. יזהר לחתוך ראשי החוטין לעשותם ח' קודם שיכרוך שאם כרך אפילו חוליא אחד (פירוש, החלק מהציצית שבין קשר לקשר) וקשר אפילו קשר אחד ואחר כך חתכן פסול משום תעשה ולא מן העשוי שהרי בפסול עשאו:

יד. יקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה ויקשור שני פעמים זה על גב זה ואחר כך יכרוך חוט הארוך סביב השבעה קצת כריכות וקושר שני פעמים זה על גב זה וחוזר וכורך וכן יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אוריים ביניהם מלאים כריכות. אין שיעור לכריכות רק שיהיו כל הכרוך והקשרים רוחב ארבעה גודלים והענף שמונה

גודלים. הגה: ואם האריך הציצית יראה ששלישיתו יהיה גדיל וב' חלקים ענף (רמב"ם פרק א'). ונוהגים לכרוך באויר ראשון ז' כריכות ובשני ט' ובשלישי י"א וברביעי י"ג שעולים כלם מ' כמנין ה' אחד שעולים ל"ט ועם השם הם מ'. ונהגו לעשות בסוף כל חוט קשר כדי שיעמוד בשזירתו:

טו. יש אומרים שצריך לדקדק שיתלה הציציות לאורך הטלית דבעינן שתהא נוטפת על הקרן (פירוש, תלוי על הקרן) ואם היה ברחבו לא היה נוטף שהרי כלפי קרקע היה תלוי יש אומרים שאין לתת שום בגד בנקבי הטלית שמכניסים בה הציציות ויש מתירין וכן נהגו:

סימן יב – דברים הפוסלים בציצית, ובו ג' סעיפים

א. אם נפסקו כל חוטי הכנף ונשתתיר בהם כדי עניבת כל החוטים הפסוקים ביחד כשר ואם לא נשאר כדי עניבה (פירוש וירכסו את החושן תרגום ויענבון) אפילו בחוט אחד שנפסק כולו פסול הלכך כיון שכל אחד כפול לשנים אם נפסקו שני ראשים פסול שמא נפסק חוט אחד ולפי מה שאנו נוהגים לדקדק בעת עשיית הציצית לתת סימן בד' ראשים בענין שלעולם הד' ראשים הם מצד אחד של הקשר והד' ראשים מצד האחר אם נפסקו שני ראשים מצד אחד כשר דודאי שני חוטים הם והרי נשתתיר מכל אחד הראש השני שהוא יותר מכדי עניבה ולרבינו תם לא מכשירים אלא בנשתתירו ב' חוטין שלימים דהיינו ארבע ראשים שכל אחד מהראשים ארוך י"ב גודלים אז מכשירים כשנפסקו השני חוטין אחרים אם נשתתיר בהם כדי עניבה אבל אם נפסקו ג' חוטין אף על פי שנשתתיר בהם כדי עניבה פסולים ומפני כך כשנחתכו שלשה ראשים אם לא דקדק בעת עשיית הציצית שיהיו ניכרים הד' ראשים שמצד אחד של הקשר חיישינן שמא כל ראש הוא מחוט אחד ונמצא שאין כאן אלא חוט אחד שלם הילכך מספקא פסול אבל אם לא נחתכו אלא שני ראשים מכשירינן בכדי עניבה והלכה כסברא ראשונה מיהו היכא דאפשר טוב לחוש לסברת רבינו תם. הגה: ונוהגין כרבינו תם (אגודה סימן ט"ו). הגה: וכל שכן אם דקדק שיהיו ניכרין הד' ראשים שבצד אחד ונפסקו ג' ראשים בצד אחד הפסול דאז

ודאי נפסקו ג' חוטין ואם נפסקו בב' צדדין נמי פסול שמא ג' חוטין הם (בית יוסף בשם בן חביב):

ב. היכא דצריך כדי עניבה ומתוך שהחוטים עבים אינו יכול לענבם ואלו היו דקים היה בהם כדי עניבה כשר. הגה: ומשערין בחוטין בינונים (דברי עצמו):

ג. כדי עניבה לרש"י מן הענף ולר"י אפילו נחתך כל הענף ולא נשאר כדי עניבה אלא מן הגדיל כשר ומנהג העולם כרש"י והיכא דלא אפשר יש לסמוך על ר"י:

סימן יג – דיני ציצית בשבת, ובו ג' סעיפים

א. ארבע ציציות מעכבין זה את זה שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מצויצת כהלכתה והיוצא בה לרשות הרבים בשבת חייב הטאת (ועיין לקמן סימן ש"א סעיף ל"ח):

ב. אם היא מצויצת כהלכתה מותר לצאת בה לרשות הרבים בין טלית קטן בין טלית גדול אפילו בזמן הזה שאין לנו תכלת. (רק שלא יהא מונח לו על כתיפיו) (דברי ר"ן ור"י פרק חבית דף ק"ח ע"ב). (ומוקמינן לטלית אחזקתיה שהוא מצויץ כהלכתו ואין צריך לבדקו קודם שיצא בו) (דברי תשובת הרא"ש כלל ב' ותשובת הרמב"ן סימן רט"ו ובכל בו בשם הרמב"ם פרק י"ט מהלכות שבת):

ג. אם נודע לו בשבת כשהוא בכרמלית שהטלית שעליו פסול לא יסירו מעליו עד שיגיע לביתו דגדול כבוד הבריות. הגה: ואפילו טלית קטן שתחת בגדיו אין צריך לפשוט והוא הדין אם נפסק אחד מן הציציות ומתבייש לישב בלא טלית דיוכל ללבושו בלא ברכה מכח כבוד הבריות (בית יוסף בשם התשובה). ודוקא בשבת דאסור לעשות ציציות אבל בחול כהאי גוונא אסור (מרדכי פרק קמא דף צ"א ע"ב):

סימן יד – דיני ציצית שעשאן אינו יהודי, ונשים וטלית שאולה, ובו ח' סעיפים

א. ציצית שעשאן אינו יהודי פסול דכתיב דבר אל בני ישראל לאפוקי אינו יהודי והאשה כשרה לעשותן. הגה: ויש מחמירים להצריך אנשים שיעשו אותן וטוב לעשות כן לכתחלה (מרדכי הלכות קטנות והגהות מיימון מהלכות ציצית ותוספות דף מ"ב):

ב. הטיל ישראל ציציות בכגד בלא כוונה אם אין ציציות אחרים (מצויים) להכשירו

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם ב'פתי' פנסיות וב'פתי' מד'שות. ובשמות. וז'כל החברים ו'דידים. ל'זכות' את הרבים ל'היות' בן עולם הבא' על ידי 'לימוד' ה'הכח' בכל יום. שהוא 'תורה' ל'שמחה'!

זכר המזכה את הרבים א' לחודש – עמוד ה

יש לסמוך על הרמב"ם שמכשיר אבל לא יברך עליו:

ג. השואל מחבירו טלית שאינה מצוייצת פטור מלהטיל בה ציצית כל ל' יום דכתיב כסותך ולא של אחרים אבל אחר ל' יום חייב מדרבנן מפני שנראית כשלו. הגה: ואם החזירו תוך ל' וחזר ולקחו אינו מצטרף רק בעינין ל' יום רצופים (נימוקי יוסף הלכות ציצית). שאלה כשהיא מצוייצת מברך עליה מיד:

ד. מותר ליטול טלית חבירו ולברך עליה ובלבד שיקפל אותה אם מצאה מקופלת. הגה: והוא הדין בתפלין (נימוקי יוסף פרק הספינה). אבל אסור ללמוד מספרים של חבירו בלא דעתו דחיישינן שמא יקרע אותם בלמודו (נימוקי יוסף הלכות קטנות):

ה. טלית של שותפין חייבת בציצית דכתיב על כנפי בגדיהם:

סימן טז – אם להתיר ציצית מבגד לבגד, ודין נקרע הטלית, ובו ו' סעיפים
א. מותר להתיר ציציות מטלית זה וליתנם בטלית אחר אבל שלא להניחם בכגד אחר לא. הגה: ודוקא בטלית של בר חיובא, אבל מותר להתיר הציצית מטלית של מתים (מרדכי ותוספות פרק ב"מ דף כ"ב):

ב. אינו יכול ליקח הכנף כמו שהוא עם הציציות ולתופרו בכגד אחר משום דעל כנפי בגדיהם בעינין וכנף זה לא היה מבגד זה בשעת עשייה:

ג. טלית מצוייצת כהלכתה שחלקה לשתיים ובכל חלק יש בו שיעור להתעטף ונשאר לכל אחת מהם ציצית אחת או שתיים אין בו משום תעשה ולא מן העשוי:

ד. נקרע הטלית תוך שלשה אצבעות סמוך לשפת הכנף אינו רשאי לתופרו ופירש רש"י דחיישינן שישתייר מחוט התפירה ויניחנו ויוסיף עליו שבעה חוטין לשם ציצית ולטעם זה אפילו נקרע כל שהוא לא יתפור. ולפי זה טלית של צמר שנקרעת תוך שלשה מותר לתפור האידנא דאין דרך לתפור בחוטי צמר ורב עמרם פירש דטעמא משום דנקרע תוך שלשה לית ביה תורת בגד וכמאן דליתיה דמי ואף על גב דתפרה כמאן דפסק חשוב ואי עבד ביה ציצית לא פטרה לטלית ולפירוש זה אם נקרע ונשתייר כל שהוא כשר ויש אומרים דלרב עמרם לא נפסל אלא ציציות שהיו בו בעת שתפרו אבל אחר שתפרו

הטיל בו ציציות כשר וירא שמים יצא את כולם היכא דאפשר:

ה. אם נקרע מנקב שהציצית תלוי בו ולמטה אם קדם הטלת ציצית לקרע שאותו ציצית היה שם בשעת הקרע כשר ואם נקרע ונשתייר ממנו כל שהוא ותפרו ואחר כך הטיל בו ציצית אם הוא של צמר כשר לכולי עלמא ואם הוא של שאר מינים שדרך לתפור בחוטין של אותו המין לא יתפור לדעת רש"י ואם נקרע ותפרו ואחר כך הטיל בו ציצית איכא לספוקי:

ו. התופר חתיכת בגד בכנפי הטלית וכן מה שנוהגים לתפור סביב הנקב שהציצית בו אם הטלית של משי ותופרו בחוט משי לבן יש לחוש בדבר לדעת רש"י שלא תהא שום תפירה למטה מג' ולמעלה מקשר גודל. הגה: והוא הדין בכל מקום שתופר בחוט שהוא מין הציצית דחיישינן שמא יקח אותו חוט לחוט הציצית (תרומת הדשן סימן מ"ו ובשם הגהות מיימוני):

סימן טז – שיעור טלית, ובו סעיף אחד
א. שיעור טלית שחייב בציצית שיתכסה בה באורך וברוחב ראשו ורובו של קטן המתהלך לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשומרו. הגה: ואז חייב בציצית ודוקא כשהגדול לובשו פעמים עראי ויוצא בו לשוק (בית יוסף בשם בן חביב ובשם מהרי"ח):

סימן יז – מי הם החייבים בציצית, ובו ג' סעיפים

א. אף על גב דכתיב וראיתם אותו סומא חייב בציצית מפני שנתרבה מאשר תכסה בה וקרא דוראיתם אותו איצטריך למעט כסות לילה. (עיי' לקמן סימן י"ח):

ב. נשים ועבדים פטורים מפני שהיא מצות עשה שהזמן גרמא. הגה: ומכל מקום אם רוצים לעטפו ולברך עליו הרשות בידו כמו בשאר מצות עשה שהזמן גרמא (תוספות והרא"ש והר"ן פרק ב' דראש השנה ופרק קמא דקדושין) אך מחזי כיוהרא ולכן אין להן ללבוש ציצית הואיל ואינו חובת גברא (אגור סימן כ"ז) פירוש אינו חייב לקנות לו טלית כדי שיתחייב בציצית ולקמן בסימן י"ט אמר כשיש לו טלית מארבע כנפות (ולבשו). טומטום ואדרוגינוס חייבין מספק ויתעטפו בלא ברכה. (פירוש טומטום לא נודע אם הוא זכר או נקבה ואדרוגינוס יש לו זכרות ונקבות). (הגה: ולפי מה שנהגו נשים

לברך במצות עשה שהזמן גרמא גם הם יברכו) (דברי עצמו):

ג. קטן היודע להתעטף אביו צריך ליקח לו ציצית לחנכו. הגה: ודוקא כשיודע לעטוף שני ציציות לפניו ושנים לאחריו (הגהות מיימוני פרק ג), ויודע לאחוז הציצית בידו בשעת קריאת שמע (מרדכי סוף פרק לולב הגזול):

סימן יח – זמן ציצית, ובו ג' סעיפים
א. לילה לאו זמן ציצית הוא דאמעית מוראיתם אותו להרמב"ם כל מה שלובש בלילה פטור אפילו הוא מיוחד ליום ומה שלובש ביום חייב אפילו מיוחד ללילה ולהרא"ש כסות המיוחד ללילה פטור אפילו לובשו ביום וכסות המיוחד ליום ולילה חייב אפילו לובשו בלילה. הגה: וספק ברכות להקל על כן אין לברך עליו אלא כשלובש ביום והוא מיוחד גם כן ליום (בית יוסף). ואחר תפלת ערבית אף על פי שעדיין יום הוא אין לברך עליו (פסקי מהרא"י סימן קכ"א). ובליל יום כפורים יתעטף בעוד יום ויברך עליו (תשב"ץ):

ב. סדינים אף על פי שאדם ישן בהם בבוקר אין מטילין בהם ציצית:

ג. מאימתי מברך על הציצית בשחר משיכיר בין תכלת שבה ללבן שבה. ואם לבשו מעלות השחר ואילך יש אומרים דמברך עליו וכן נוהגין (מרדכי פרק ב' דמגילה). ואם לבשו קודם לכן כגון בסליחות לא יברך עליו וכשיאיר היום ימשמש בו ויברך (תשב"ץ):

סימן יט – זמן ברכת ציצית, ובו ב' סעיפים

א. ציצית חובת גברא הוא ולא חובת מנא שכל זמן שאינו לובש הטלית פטור מציצית ולפיכך אינו מברך על עשיית הציצית שאין מצוה אלא בלבישתו:

ב. עשה טלית לצורך תכריכין אף על פי שלובשו לפעמים בחייו פטור:

סימן כ – דיני לקיחת ומכירת טלית, ובו ב' סעיפים

א. הלוקח טלית מצוייצת מישראל או מתגר אינו יהודי (ואומר שלקחן מישראל נאמן) (נימוקי יוסף הלכות ציצית). כשר, דכיון דתגר הוא חזקה שלקחה מישראל דלא מרע נפשיה. אבל אם לקח מאינו יהודי שאינו תגר פסולה:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף או"ח חיים מחו"ק ל"ב תחודש. שמונה עמודים ל"ז. כף יגמור פ"ל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה ל"היות "בן עולם הבא". נא לפרסם ב"בתי פנסיות וב"בתי מד"שות. ובשמות. ו"ל"ל החברים ו"נדיים. ל"זכות את הרבים ל"היות "בן עולם הבא" על י"י ל"ימוד "ה"כ"ה" כ"ל יום. שהוא "תורה ל"שמחה!" וכל המזכה את הרבים א' לחודש – עמוד ו

ב. אין מוכרים טלית מצוייצת לעובד כוכבים שמא יתלווה עם ישראל בדרך ויהרגנו אפילו למשכן ולהפקיד טלית מצוייצת לעובד כוכבים אסור אלא אם כן הוא לפי שעה דליכא למיחש להא:

סימן כא – כדת מה לעשות בציצית שנפסקו, ובטליתות ישנים, וכו' ד' סעיפים

א. חוטי ציצית שנפסקו יכול לזרקן לאשפה מפני שהיא מצוה שאין בגופה קדושה אבל כל זמן שהם קבועים בטלית אסור להשתמש בהם כגון לקשור בהם שום דבר וכיוצא בזה משום בזוי מצוה. (ויש אומרים דאף לאחר שנפסקו אין לנהוג בהן מנהג בזיון לזרוקן במקום מגונה אלא שאינן צריכין גניזה (כל בו הלכות שבת). ויש מדקדקין לגנוזן והמחמיר ומדקדק במצות תבוא עליו ברכה) (מהרי"ל הלכות ציצית) (ועיין לקמן סימן תרס"ד סעיף ח' ט')

ב. טליתות של מצוה שכלו אדם בודל עצמו מהם ואינו מותר לקנח עצמו בהם ולא ליחד אותם לתשמיש המגונה אלא זורקן והם כלים:

ג. מותר ליכנס בציצית לבית הכסא. הגה: וכל שכן לשכב בהן דשרי ויש שכתבו שנהגו שלא לשכב בטלית שיש בו ציצית גם שלא ליתנו לכובס אינו יהודי לכבס והכל שלא יהיו מצות בזויות עליו. אך נוהגים להקל לשכב בהם (כל בו):

ד. יש לזהר כשאדם לובש טלית שלא יגרור ציציותיו:

סימן כב – דין שהחיינו על עשיית ציצית, וכו' סעיף אחד

א. קנה טלית ועשה בו ציצית מברך שהחיינו דלא גרע מכלים חדשים. הגה: ואם לא בירך בשעת עשייה מברך בשעת עטוף ראשון (מיימוני, נימוקי יוסף):

סימן כג – דיני ציצית בבית הקברות, וכו' ג' סעיפים

א. מותר ליכנס בבית הקברות והוא לובש ציצית והוא שלא יהא נגרר על הקברות אבל אם הוא נגרר על הקברות אסור משום לועג לרש במה דברים אמורים בימיהם שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים לצורך עצמם אבל אנו שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נגררים והני מילי כשהציציות מגולים אבל אם הם מכוסים מותר:

ב. יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ולא הועילו כלום בתקנתן:

ג. הנכנס תוך ד' אמות של מת או של קבר דינו כנכנס לבית הקברות. במקום שנוהגים להסיר ציצית מטלית המת בבית אם הכתפים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום לועג לרש:

סימן כד – הנהגת לבישת הציצית, ושכרה ועונשה, וכו' ו' סעיפים

א. אם אין אדם לובש טלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית וטוב ונכון להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קטן כל היום כדי שיזכור המצוה בכל רגע ועל כן יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יזכור ונכון ללבושו על המלבושים. לפחות יזהר שיהיה לבוש ציצית בשעת התפלה:

ב. מצוה לאחוז הציצית ביד שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמז לדבר והיו הדברים האלה וגו' על לבכך:

ג. טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה כשמברך:

ד. יש נוהגין להסתכל בציצית כשמגיעים לוראתם אותו וליתן אותם על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה. הגה: גם נוהגים קצת לנשק הציצית בשעה שרואה כס, והכל הוא חיוב מצוה (בית יוסף):

ה. כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרה קשרים רמז להויות וגם יש בהם ט"ז חוטים ועשרה קשרים עולה כ"ו כשם הוי"ה:

ו. גדול עונש המבטל מצות ציצית ועליו נאמר לאחוז בכנפות הארץ וגו' הזהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני שכינה:

הלכות תפילין

סימן כה – דיני תפילין בפרטות, וכו' י"ג סעיפים

א. אחר שלבש טלית מצוייצת יניח תפילין שמעלין בקודש והמניחין כיס התפילין והטלית לתוך כיס אחת צריכין לזהר שלא יניחו כיס התפילין למעלה כדי שלא יפגע בהם תחלה ויצטרך להניחם קודם הטלית כדי שלא יעבור על המצוה. הגה: מיהו אם תפילין מזומנים בידו ואין לו ציצית אין צריך להמתין על הציצית אלא מניח

תפילין וכשמביאים טלית מעטפו (דברי עצמו):

ב. מי שהוא זהיר בטלית קטן ילבשנו ויניח תפילין בביתו וילך לבוש בציצית ומוכתר בתפילין לבית הכנסת ושם יתעטף בטלית גדול. הגה: והעולם נהגו להתעטף אף בטלית גדול קודם ולברך עליו ואחר כך מניח התפילין והולך לבית הכנסת:

ג. הרא"ש היה מסדר הברכות עד עוטר ישראל בתפארה ואז היה מניח תפילין ומברך עוטר ישראל בתפארה:

ד. צריך שיהיו תפילין עליו בשעת קריאת שמע ותפלה:

ה. יכוין בהנחתם שצונו הקב"ה להניח ארבע פרשיות אלו שיש בהם יחוד שמו ויציא מצרים על הזרוע כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח כדי שזכור נסים ונפלאות שעשה עמנו שהם מורים על יחודו ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו וישתעבד להקב"ה הנשמה שהיא במוח וגם הלב שהוא עיקר התאוות והמחשבות ובוה יזכור הבורא וימעייט הנאותו ויניח של יד תחלה ויברך להניח תפילין ואחר כך יניח של ראש ולא יברך כי אם ברכה אחת לשתיהם. הגה: ויש אומרים לברך על של ראש על מצות תפילין אפילו לא הפסיק בינתיים (הרא"ש הלכות תפילין) (וכן פשט המנהג בבני אשכנז שמברכין שתי ברכות וטוב לומר תמיד אחר הברכה השניה כרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד) (מהרי" בן חביב אגור סימן ל"ח):

ו. אם פגע בשל ראש תחלה צריך להעביר על אותה המצוה ויניח של יד תחלה ואחר כך של ראש:

ז. יברך להניח בקמץ תחת הה"א ולא בפתח ובדגש:

ח. כל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן (פירוש קודם. ויעבר את הכושי פירושו רץ והקדים לפניו). לפיכך צריך לברך על התפלה של יד אחר הנחה על הקיבורת קודם קשירתם שקשירתם זו היא עשייתן. הגה: וכן בשל ראש קודם שמהדקן בראשו שמהדקו בראשו (טור):

ט. אסור להפסיק בדיבור בין תפלה של יד לתפלה של ראש ואם הפסיק מברך על של ראש על מצות תפילין. הגה: ולדיין דנוהגין לברך שתי ברכות אף אם לא הפסיק

הנה מוכא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחו"ק ל"ב תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה לתינת "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ויזכה לתקנים וידיים. לזכות את הרבים לתינת "בן עולם הבא" על ידי ימוד "התקנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים | א' לחודש – עמוד ז | זוכה לפנים צדיקים!

צריך לחזור ולברך על של ראש להניח גם על מצות (דברי עצמו):

י. אם סח לצורך תפילין אינו חוזר ומברך אם שמע קדיש או קדושה בין תפלה של יד לתפלה של ראש לא יפסיק לענות עממה אלא שותק ושומע ומכוין למה שאומרים:

יא. אחר שקשר של יד על הזרוע יניח של ראש קודם שיכרוך הרצועה סביב הזרוע ויש מי שאומר שאסור להוציא תפלה של ראש מהתיק עד שתהא תפלה של יד מונחת. הגה: ואף אם שניהם לפניו חוץ לתיק לא יתקן לפתוח התפלה של ראש עד אחר הנחה של יד (מהרי"א ומהר"י בן חביב). יש מי שכתב להניח של יד מיושב ושל ראש מעומד (אגור בשם הוזהר סימן פ"ד). (ובמדינות אלו לא נהגו כן אלא שתיהן מעומד):

יב. אם מניח תפילין כמה פעמים ביום צריך לברך עליהם בכל פעם. נשמטו ממקומם וממשמש בהם להחזירם למקומן צריך לברך. הגה: ואם מחזיר אחת מהם יברך כמו שמניח תפלה אחת כדלקמן סימן כ"ז (דברי עצמו). הזיזם ממקומם אדעתא להחזירם מיד צריך לברך. הגה: ויש אומרים שלא לברך (טור סימן ח' והכי נהוג וכבר נתבאר לעיל סימן ח' סעיף י"ד). מי שמניח תפילין של יד ובירך ובתחלת ההדוק נפסק הקשר של יד והוצרך לעשות קשר אחר אמנם לא הסיח דעתו אינו צריך לחזור ולברך אם

הותר של יד קודם הנחת של ראש מהדקן ואין צריך לחזור ולברך אבל אם הניח של ראש ואחר כך הותר של יד מהדק ומברך מותר לברך על תפילין שאולין ולא על גזולין:

יג. נהגו העולם שלא לחלוץ תפילין עד אחר קדושת וברא לציון. ויש מי שכתב על צד הקבלה שלא לחלוץ עד שאמר בהם שלש קדושות וארבע קדישים דהיינו לאחר קדיש יתום והכי נוהגים המדקדקים (פתח עינים ספר המוסר פ"ד). וכיום שיש בו ספר תורה נוהגים שלא לחלצם עד שיחזירו ספר תורה ויניחורו בהיכל. הגה: והיינו במקום שמכניסין התורה לאחר וברא לציון גואל אבל לפי מנהג מדינות אלו שמכניסים התורה מיד לאחר הקריאה אין לחלצם רק כמו בשאר ימים (דברי עצמו). ביום ראש חודש חולצים אותם קודם תפלת מוסף. הגה: והוא הדין בחול המועד. ודוקא במקום שאומרים במוסף קדושת כתר מיהו נוהגים לסלקם קודם מוסף בכל מקום (בית יוסף):

סימן כו – דין מי שאין לו אלא תפלה אחת, ובו ב' סעיפים

א. אם אין לו אלא תפלה אחת מניח אותה שיש לו ומברך עליה שכל אחת מצוה בפני עצמה והוא הדין אם יש לו שתיהם ויש לו שום אונס שאינו יכול להניח אלא אחת מניח אותה שיכול:

ב. אם אינו מניח אלא של ראש לבד מברך עליה על מצות תפילין לבד. הגה: ולדין דנוהגים לברך בכל יום שתי ברכות מברך על של ראש לבד שתי ברכות ואם מניח של יד לבד מברך להניח לבד (טור):

סימן כז – מקום הנחתן ואופן הנחתן, ובו י"א סעיפים

א. מקום הנחתן של יד בזרוע שמאל בבשר התפוח שבעצם שבין הקובד"ו ובית השחי ויטה התפלה מעט לצד הגוף בענין שכשיכוף זרועו למטה יהיו כנגד לבו ונמצא מקיים והיו הדברים האלה על לבך. הגה: וצריך להניח בראש העצם הסמוך לקובד"ו אבל לא בחצי העצם שסמוך לשחי (סמ"ק). (גידם שאין לו יד רק זרוע יניח בלא ברכה) (תוספות פרק הקומץ כתבו דיגים חייב ובאור זרוע כתב דפטור):

ב. המנהג הנכון שיהא היו"ד של קשר תפלה של יד לצד הלב והתפלה עליו לצד חוץ. יש לזוהר שלא תזוז יו"ד של הקשר מהתפלה:

ג. המנהג הנכון לתקן שהמעברתא שבה הרצועה עוברת תהא מונחת לצד הכתף והקציצה לצד היד:

ד. לא יהא דבר חוצץ בין תפילין לבשרו לא שנא של יד לא שנא של ראש. הגה: ודוקא בתפילין אבל ברצועות אין להקפיד (רשב"א בתשובה סימן תתכ"ז):

בהקדשת מספר דקות בכל יום

ללימוד הלכה היומית,

אתה זוכה להיות בן עולם הבא!

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לקל תחודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתודעו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרגות. ובשמחות. ויכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים א' לחודש – עמוד ה זוכה לפנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי
 לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי ודיעת התורה. ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

ב לחודש

המשך הלכות תפילין, סימן כז – מקום הנחתן ואופן הנחתן

ה. אדם שהוא עלול לנזילות ואם יצטרך להניח תפלה של ראש על בשרו לא יניחם כלל יש להתיר לו להניח תפלה של ראש על הכובע דק הסמוך לראש ויכסם מפני הרואים. הגה: והמניחים בדרך זה לא יברך על של ראש רק יברך על של יד להניח (לדעת רשב"א):

ו. ואטר יד ימינו אם עושה כל מלאכתו בשמאלו מניח בשמאלו שהוא ימין של כל אדם ואם שולט בשתי ידיו מניח בשמאל כל אדם. ואם כותב בימינו ושאר כל מעשיו עושה בשמאלו או כותב בשמאל ושאר כל מעשיו עושה בימין יש אומרים שניח תפילין ביד שתש כח דבעינן יד כהה ויש אומרים שהיד שכותב בה היא חשובה ימין לענין זה ומניח תפילין ביד שכנגדה. (הגה: והכי נהוג):

ז. אף על פי שיש לאדם מכה במקום הנחת תפילין יניח תפילין כי מקום יש בזרוע להניח שתי תפילין כי העצם הסמוך לבית השחי מחציו עד הקובד"ו הוא מקום הנחת תפילין:

ח. אורך רצועה של יד כדי שתקיף את הזרוע ויקשור ממנה הקשר ותמתח על אצבע אמצעית ויכרוך ממנה על אצבעו שלשה כריכות ויקשור ונוהגין העולם לכרוך על הזרוע ששה או שבעה כריכות. הגה: ואין לכרוך הרצועה על התיתורא כדי לחזקה על היד (מהרי"ל):

ט. מקום הנחת תפלה של ראש מהתחלת עיקרי השער ממצחו עד סוף המקום שמוחו של תינוק רופס:

י. צריך שיהיה הקשר מאחורי הראש למעלה בעורף. צריך לכוין הקציעה שתהא כאמצע כדי שתהא כנגד בין העינים וגם הקשר יהיה באמצע העורף ולא יטה לכאן או לכאן וצריך שיהא המקום שבקשר שנראה כעין דל"ת לצד חוץ. הגה: והוא הדין בקשר של יד צריך לזוהר שלא יתהפך (מרדכי דף צ"ז):

יא. צריך שיהיה השחור שברצועות לצד חוץ ולא יתהפכו בין של יד בין של ראש ישלשל הרצועות שיהיו תלויים לפניו ויגיעו עד הטבור או למעלה ממנו מעט ורחב הרצועות של יד ושל ראש כאורך שעורה לפחות. אם פחת משיעור אורך הרצועות ורחבן אם אינו מוצא אחרות מניחן כמות שהן עד שימצא אחרות כשיעור. תפילין של ראש טוב להיותם גלויים ונראים אבל תלמיד בפני רבו אין דרך ארץ לגלות תפילין בפניו. הגה: ובשל יד אין להקפיד אם הם גלויים או מכוסים (מרדכי שם). ונראה לי דעכשיו שאין מניחים אלא בזמן קריאת שמע ותפלה אפילו תלמיד לפני רבו יכול לגלות אף בשל ראש וכן המנהג שלא לזוהר (דברי עצמו):

סימן כח – דיני חליצת התפילין, ובו ג' סעיפים

א. חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה שלא יסיה דעתו מהם וימשמש בשל יד תחלה וכשיאמר וקשרתם לאות על ירך ימשמש בשל יד וכשיאמר והיו לטוטפות בין עיניך ימשמש בשל ראש:

ב. תפילין של ראש חולץ תחלה משום דכתיב והיו לטוטפות בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שתים צריך לחלוץ תפילין של ראש מעומד ויניח בתיק של

ראש ועליו של יד כדי שכשיבוא להניחם יפגע בשל יד תחלה:
 ג. מנהג החכמים לנשק התפילין בשעת הנחתן ובשעת חליצתן:

סימן כט – אין לברך כשחולץ התפילין, ובו סעיף אחד

א. אין לברך שום ברכה כשחולץ תפילין אפילו כשחולצם ערב שבת בין השמשות:

סימן ל – זמן הנחתן, ובו ה' סעיפים

א. זמן הנחתן בבוקר משיראה את חבירו הרגיל עמו קצת ברחוק ד' אמות ויכירנו:

ב. אסור להניח תפילין בלילה שמא ישכחם וישן בהם. אם הניחם קודם שתשקע החמה וחשכה עליו אפילו הם עליו כל הלילה מותר ואין מורין כן. אם לא חלץ תפילין מששקעה חמה מפני שלא היה לו מקום לשמרן ונמצאו עליו כדי לשמרן מותר ומורין כן:

ג. היה רוצה לצאת לדרך בהשכמה מניחם וכשיגיע זמנן ימשמש בהם ויברך דליכא למיחש שמא ישן בהם כיון שהשכים ויצא לדרך:

ד. היה בא בדרך ותפילין בראשו ושקעה עליו חמה או שהיה יושב בבית המדרש ותפילין בראשו וקדש עליו היום יניח ידו עליהם עד שיגיע לבית ואם יש בית קרוב לחומה שמשתמרים שם חולצם ומניחם שם:

ה. ויש מי שאומר שאם התפלל תפלת ערבית מבעוד יום עד שלא הניח תפילין אין לו להניחם אחר כך:

סימן לא – דין תפילין בשבת ויום טוב, ובו ב' סעיפים

א. בשבת ויום טוב אסור להניח תפילין מפני שהם עצמם אות ואם מניחים בהם אות אחר היה זלזול לאות שלהם:

ב. בחול המועד גם כן אסור להניח תפילין מהטעם הזה בעצמו שימי חול המועד גם הם אות. הגה: ויש אומרים שחול המועד חייב בתפילין (בית יוסף בשם הרא"ש). וכן נוהגין בכל גלילות אלו להניחם במועד ולברך עליהם אלא שאין מברכים עליהם בקול רם בבית הכנסת כמו שאר ימות השנה:

סימן לב – סדר כתיבת תפילין, ובו נ"ב סעיפים

א. מצות תפילין שיכתוב ארבע פרשיות שהן קדש לי כל בכור עד למועדה והיה כי יביאך עד למועדה מימים ימימה כי בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים ופרשת שמע עד ובשערך ופרשת והיה אם שמוע עד על הארץ. הגה: וצריך לכתבם כסדר הזה לכתוב תחלה הקודמת בתורה. ואם שינה פסול. ולתחלה יכתוב של יד קודם של ראש:

ב. של ראש יכתוב כל אחת בקלף לבדה ושל יד כותבן כולם בקלף אחד:

ג. יכתבם בדיו שחור בין שיש בו מי עפצים בין שלא במי עפצים. הגה: ולתחלה יחמיר לכתוב בדיו העשויה מעשן עצים או שמנים שרוים במי עפצים (מהרי"ל סימן קי"ט) וכמו שיתבאר ביורה דעה סימן רע"א. כתב אפילו אות אחת בשאר מיני צבעונים או בזהב הרי אלו פסולין אם זרק עפרות זהב על האותיות מעביר הזהב וישאר כתב התחתון וכשר אבל אם זרק הזהב על אות מאזכרות אין לו תקנה לפי שאסור להעביר הזהב משום דהוי כמוחק את השם:

ד. צריך שלא תדבק שום אות בחברתה אלא כל אות תהיה מוקפת גויל. הגה: ויכתוב כתיבה תמה שלא יחסר אפילו קוצו של יו"ד ויהא מתווייג כהלכתו (טור אורח חיים). ולתחלה יכתוב כתיבה גסה קצת שלא יהיו נמחקים מהרה וכן מצוה ליפותן מבחוץ ומבפנים (דברי מרדכי):

ה. צריך שיכתוב בימינו אפילו אם הוא שולט בשתי ידיו. ואם כתב בשמאל פסולים, אם אפשר למצוא אחרים כתובים בימין. ואיטר יד שמאל ידיה הוי ימין:

ו. אין (צריך) לשרטט כי אם שיטה עליונה ואם אינו יודע ליישר השיטה בלא שרטוט ישרטט כל השורות ולא ישרטט בעופרת מפני שהמקום השרטוט נשאר צבוע. הגה: ויש אומרים שצריך לשרטט תמיד למעלה ולמטה ומן הצדדים אף על פי שיודע לכתוב בלא שרטוט וכן נוהגין (ברוך שאמר ומרדכי וספר תרומה וסמ"ג):

ז. הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף ולא על הדוכסוסטוס ולא על הגויל. כותבין על הקלף במקום בשר ואם שינה פסול מהו קלף ומהו דוכסוסטוס העור בשעת עיבודו חולקין אותו לשנים וחלק החיצון שהוא לצד השער נקרא קלף והפנימי הדבוק לבשר נקרא דוכסוסטוס ולפי זה כי אמרינן כותבין על הקלף במקום בשר היינו במקום היותר קרוב לבשר דהיינו במקום חבורו כשהוא דבוק לדוכסוסטוס וקלפים שלנו שאין חולקים אותם יש להם דין קלף וכותבים עליהם לצד בשר שמה שמגררים קליפתו העליונה שבמקום שער אינו אלא כדי מה שצריך לתקנו ולהחליקו ואפילו אם היו חולקים העור לשנים היה צריך לגרר ממנו כך ומצד הבשר גוררים הרבה עד שאין נשאר אלא הקלף בלבד:

ח. צריך הקלף להיות מעובד בעפצים או בסיד וצריך שיהיה מעובד לשמו טוב להוציא בשפתיו בתחלת העיבוד שהוא מעבדו לשם תפילין או לשם ספר תורה אבל אם עיבדה לשם מזוזה פסול:

ט. אם עיבדו אינו יהודי להרמב"ם פסול אפילו אמר לו ישראל לעבד לשמו ולהרא"ש כשר אם ישראל עומד על גבו וסיעו הגה: קצת בעבודה (בית יוסף בשם הרא"ש). וכן נוהגין. ועיין לעיל סימן י"א סעיף ב':

י. כשמסמנין הנקבים במרצע כעין אותיות אף על פי שנקל לאינו יהודי לזייף אין חוששין משום דמרתת האיני יהודי פן יכיר ישראל בטביעות עיני:

יא. עור שעבדו שלא לשמו אם יש תיקון לחזור לעבדו לשמו יתבאר בטור יורה דעה סימן רע"א:

יב. יהיה הקלף מעור בהמה וחיה ועוף הטהורים אפילו מנבילה וטריפה שלהם אבל לא מעור בהמה וחיה ועוף הטמאים דכתיב למען תהיה תורת ה'

בפיך ממין המותר לפיך ולא מעור דג אפילו הוא טהור משום הנפיש זוהמיה: **יג.** יהיה הקלף שלם שלא יהא בו נקבים שאין הדיו עובר עליו דהיינו שלא תהא האות נראית בו חלוקה לשתיים:

יד. הסופרים הזריזים עושים שלשה מיני קלפים העב יותר לכתוב בו פרשת שמע שהיא קטנה והדק ממנו לפרשת והיה אם שמוע שהיא יותר גדולה ולפרשת קדש ולפרשת והיה כי יביאך שהם ארוכות עושים קלף דק מאד ובה יתמלאו הבתים בשוה וזהו נוי לתפילין:

טו. אם לאחר שנכתב ניקב בתוך ה"א או המ"ם כשר אפילו ניקב כל תוכו שהנקב ממלא כל החלל אבל בירושלמי משמע שגם בפנים צריך שיהא מוקף קלף. ניקב רגל פנימי של ה"א אפילו לא נשאר ממנו אלא כל שהוא כשר להרא"ש. הגה: אבל שאר פוסקים מצריכין כמלא אות קטנה והכי הלכתא (בית יוסף). ניקב רגל הימיני אם נשתייר ממנו מלא אות קטנה כשר ואם לאו פסול:

טז. נפסק אחת מהאותיות, הגה: הפשוטות כגון וי"ו וי"ז או שנפסק רגל (הנו"ן) וכיוצא בה (מרדכי הלכות קטנות דף צ"ב), אם תינוק שאינו לא חכם ולא טפש יודע לקרותו כשר ואם לאו פסול ואין צריך לכסות לו שאר אותיות כמו שנוהגים. הגה: מיהו אם אנו רואים שלא נשאר צורת האות כתקונו פסול אף על פי שהתינוק קורא אותו כהלכתו (מרדכי ומהרי"ק שורש ס"ט וריב"ש). הא דמכשרינן כשנפסק אות דוקא כשנכתב בכשרות ואחר כך נפסק אבל אם מתחלה כשנכתב היה שם נקב ונפסק בו או אם רגל הכ"ף הפשוטה או כיוצא בה מגיע לסוף הקלף בלי הקף קלף מתחלתו פסול:

יז. אם נפלה טפת דיו לתוך האות ואינה ניכרת האות אין תקנה לגרור הדיו ועל ידי כך יהיה ניכר האות דהוי חק תוכות ופסול משום דבעינן וכתב ולא וחקק והוא הדין אם טעה וכתב דל"ת במקום רי"ש או ב"ת במקום כ"ף אין תקנה למחוק התג לתקן האות משום דהוי כחק תוכות:

יח. מ"ם פתוחה שנדבק פתיחתה ונסתמה אין מועיל לגרור הדבק ולפתחה משום דהוי כחק תוכות ומה תקנתה שיגרור כל החרטום ותשאר כצורת נוי"ן כפופה

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לקלף החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המזכה את הרבים ב' לחודש – עמוד ב' זוכה לבנים צדיקים!

ואחר כך יכתוב מה שגרר ורי"ש שעשאה כמין דלי"ת יש להחמיר ולומר דלא סגי כשיגרור הירך לבד או הגג לבד ויחזור ויכתבו כמין רי"ש משום דבין הגג ובין הירך נעשו בפסול הילכך צריך לגרור שניהם ואם נדבקה אות לאות בין קודם שתגמר בין אחר שנגמרה פסול ואם גרר והפרידה כשר ולא מיקרי חק תוכות מאחר שהאות עצמה היתה כתובה כתקונה. אם נגעו רגלי הה"א והקו"ף בגג יגרור הרגל ויחזור ויכתבו ואין צריך לגרור כל האות כי הגג כדן נכתב. אם נגע רגל האל"ף בגג האל"ף או פני האל"ף בפנים בגג שתחתיה פסול ואין תקנה בגרירה להפרידה דהוי כחק תוכות אלא יגרור כל מה שנעשה בפסול ויחזור ויכתבו. הגה: וכן הדין ביוד"י השי"ן והצדי"ק והעי"ץ והפ"א אם נגעו בגוף האות יותר ממקום דבוקם (בית יוסף):

יט. בתחלת הכתיבה יאמר בפיו אני כותב לשם קדושת תפילין מלבד זה בכל פעם שכותב אזכרה צריך לומר שכותב לשם קדושת השם. הגה: ויש אומרים דסגי כשמחשב שכותב האזכרות לשמן הואיל והוציא בתחילת הכתיבה בפיו סגי בהכי (הרא"ש הלכות תפילין וספר תורה וטור יורה דעה וא"ח). ויש להקל בדיעבד. וכשבא למנמם לא יכתוב דאינו כותב אז בכוונה (אור זרוע):

כ. צריך לדקדק בחסרות ויתרות שאם חסר או יתר אות אחת פסולים ונמצאו המניחים אותם מברכים בכל יום ברכה לבטלה וגם שרוי בכל יום בלא מצות תפילין ונמצא עונש הסופר מרובה לכן צריך להיות מאוד ירא שמים וחרד לדבר השם המתעסק בכתיבת תפילין ותיקונן:

כא. כל פרשה אחר שיכתבנה יקראנה היטב בכוונה ודקדוק פעמים ושלוש ויחזור ויקראנה קודם שיתננה בתוך ביתה כדי שלא תתחלף פרשה בפרשה:

כב. טוב לנסות הקולמוס קודם שיתחיל לכתוב הפרשה שלא יהא עליו דיו יותר מדאי ויפסיד וכן יזהר קודם שיכתוב כל שם לקרות כל מה שכתב כדי שלא יבאו לידי גניזה על ידו:

כג. אם מצא שחסר אות אחת אין לו תקנה שאם כן היו כתובין שלא כסדרן ופסולין משום דכתיב והיו בהוייתן יהו ואם יתר אות אחת יש לו תקנה על ידי שיגרור אותה אם היא בסוף תיבה או בתחלתה

אבל אם היא באמצע תיבה לא משום דכשיגרור יהיה נראה כשתי תיבות:

כד. מותר לכתוב על מקום הגרר ועל מקום המחק אפילו אזכרה ולא ימחוק בעודו לה אלא ייבשנו יפה כי אז יגרר בקל ולא ישאר לו שום רושם:

כה. כל אות שהיא כתובה שלא כתקנה ואין צורתה עליה כגון נגע רגל האל"ף בגג האל"ף או פני האל"ף בפנים בגג שתחתיה או שהיה רגל הה"א או רגל הקו"ף נוגעים או שהיתה אות אחת חלוקה לשתי אותיות כגון צד"י שכתב יו"ד נו"ן או שי"ן שכתב עי"ן יו"ד או ח"י"ת שני זייני"ן ואחר שכתב לפניו חזר ותקנם הוי שלא כסדרן ופסולין אבל להפריד האותיות הדבוקות אחר שכתב לפנייהם שפיר דמי דכיון שהאות צורתה עליה כשמפרידה מחבירתה לא הוי ככותב והוא הדין שאם לא היו מקצת יודי"ן שעל האלפ"ין והשיני"ן והעיני"ן ורגלי התוי"ן נוגעין בגוף האות ותינוק דלא חכים ולא טיפש מכירם שאף על פי שכתב לפנייהם יכול לחזור ולתקנם דכיון דצורת האות היתה ניכרת ליכא משום כתבן שלא כסדרן ויש מי שאומר דהוא הדין אם חוטרא דח"י"ת למעלה אין נוגעין זה לזה אך אין ניכר להדיא פרידתן אף על פי שהתינוק קורא שני זייני"ן מותר להדביקם:

כו. אם אותיות של שם דבוקות יכול להפרידם:

כז. אותיות ותיבות שנמחקו קצת אם רישומן ניכר כל כך שתינוק דלא חכים ולא טיפש יכול לקרותם מותר להעביר קולמוס עליהם להטיב הכתב ולחדשו ולא הוי שלא כסדרן:

כח. יש ליזהר שלא יכנס ראש הלמ"ד באויר הה"א או הח"י"ת אפילו בלא נגיעה:

כט. אם אין הפרשיות שגורות בפיו צריך שיכתוב מתוך הכתב:

ל. אינו רשאי לכתוב אלא אם כן יודע לקרות:

לא. אם אינו כותב מתוך הכתב לא יכתוב על פה שמקרא אותו אחר אלא אם כן יחזור הוא ויקרא בפיו:

לב. צריך להניח חלק למעלה כדי גגה של למ"ד, הגה: (שיהיו גם הם מוקפים גויל) (תשובת מהרי"ל סימן קל"ד וב"ש). ולמטה כשיעור כ"ף ונו"ן פשוטה, ובתחלתן

וסופן אין צריך להניח כלל. הגה: מיהו נהגו הסופרים להניח קצת בתחלה וסוף (אגור וקוח). וצריך להניח בין כל תיבה ותיבה כמלא אות וכן בין השיטים כמלא שיטה ובין כל אות כמלא חוט השערה כמו בספר תורה וכמו שיתבאר בטור יורה דעה גם צריך להניח מעט חלק בין פסוק לפסוק:

לג. יעשה השורות שוות שלא תהא אחת נכנסת ואחת יוצאת ולפחות יזהר שלא יכתוב ג' אותיות חוץ לשיטה ואם כתבם לא פסל:

לד. ב' אותיות שהם תיבה אחת לא יכתוב חוץ לשיטה:

לה. אותיות השם צריך שיהיו כולם בתוך הדף ולא יצא מהם כלל חוץ לדף:

לו. יעשה כל פרשיותיה פתוחות חוץ מפרשה אחרונה הכתובה בתורה שהיא והיה אם שמוע שיעשנה סתומה ואם שינה פסול. ויש מכשירים בכלם פתוחות (מהר"ם פאדו"ה סימן פ"ז בשם אורחות חיים ובית יוסף בשם העיטור). ובמדינות אלו נוהגים אף פרשת והיה אם שמוע בראש השיטה כשאר הפרשיות. ולכן נהגו שפרשת קדש לי והיה כי יביאך ופרשת שמע מתחילין בראש שיטה ובסוף קדש לי ובסוף והיה כי יביאך מניחים חלק כדי לכתוב ט' אותיות ובסוף שמע אין מניחים חלק ואם מניחים הוא פחות מכדי לכתוב ט' אותיות ופרשת והיה אם שמוע מתחילים באמצע שיטה עליונה ומניח לפנייה חלק כדי לכתוב ט' אותיות ונמצא ששלשה פרשיות הם פתוחות בין להרמב"ם בין להרא"ש ופרשה אחרונה היא סתומה לדעת הרמב"ם:

לז. עור הבתים צריך להיות מעור בהמה חיה ועוף טהורים אפילו מנבילה או טרפה שלהם ורשאי לעשות מקלף או מעור שליל. הגה: וכן הרצועות יכול לעשותן מקלף ועור שליל (מרדכי דף צ"ד). צריך שיהיה מעובד לשמו היכא דאפשר:

לח. יעשה ד' בתים מעור אחד לשל ראש ובית אחד לשל יד:

לט. תפילין בין של ראש בין של יד הלכה למשה מסיני שיהיו מרובעות בתפרן ובאלכסונון דהיינו שיהיו ריבוען מכוון ארכו כרחבו כדי שיהיה להם אותו אלכסון שאמרו חז"ל כל אמתא בריבועא אמתא ותרין חומשא באלכסונה וצריך לרבע מקום מושבן וגם הבתים.

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרקים החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בבתים פנסיות ובבתים מדרשות. ובשמות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים ב' לחודש - עמוד ג

מובטח לו שהוא מן "עולם הבא"

כל השנה הלכות בכל יום

הגה: אבל גובה הבתים אין להקפיד אם הוא יותר מרחבן וארכן (בית יוסף בשם אשרי וסמ"ק ומרדכי ורמב"ם פרק ג'). עשאם מרובעות ואחר זמן נתקלקל ריבוען יש מי שאומר שצריך לרבען. הגה: ויעשה כל הד' בתים בשוה שלא יהא אחד גדול מחבירו (ב"ש):

מג. עור הבתים מצוה לעשותו שחור (ועיין לקמן סימן ל"ג). חריץ שבין בית לבית צריך שיגיע עד התפר ואם לא הגיע כשרה והוא שיהיה ניכר החריץ כדי שיהיו ד' ראשיה נראין לכל:

מא. אורך ורחב הבתים וגובהן אין לו שיעור:

מב. שי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני שיעשה בעור הבתים של ראש כמין שי"ן בולטת מקמטי העור אחד מימינו ואחד משמאלו של ימין המניח של ג' ראשים ושל שמאל המניח של ארבע ראשים. הגה: מיהו אם היפך אינו נפסל (מרדכי וסמ"ק ותוספות פרק הקומץ):

מג. חריץ של שי"ן דהיינו חודה למטה יגיע עד מקום התפר. הגה: וכן היו"ד שבשי"ן צריך ליגע למטה בשולי השי"ן (סמ"ג). ולא ימשוך השי"ן הרבה אלא שגם שולי השי"ן יהא נראה על התפר (ברוך שאמר):

מד. תיתורא ותפילין הלכה למשה מסיני והיינו שישים עור למטה לכסות פי הבתים ונראה כעין דף של גשר הנקרא תיתורא מעברתא ותפילין הלכה למשה מסיני והיינו שעור התיתורא יהא ארוך מצד אחד ויעשה בו המעברתא כיצד יחתכנו בשני צדדים שלא תהא רחבה כמו רוחב התיתורא כדי שיהא ניכר ריבוע התיתורא ובאותה מעברתא עוברת הרצועה ועל שם כך נקראת מעברתא גם בתפילין של יד יעשה תיתורא ומעברתא. יגלגל כל פרשה מסופה לתחלתה וכורכם בקלף קטן ויש מקפידין מלכורכן אלא בקלף כשר והלכה למשה מסיני שיכרוך עליה שער בהמה או חיה הטהורים. הגה: ונוהגין לכרוך שער על הפרשה ואחר כך כורכין עליו קלף כשר וחזורים וכורכים עליו שער (אגור סימן מ"ה). ונהגו שיהיה שער של עגל ואם לא מצא של עגל כורך בשל פרה או של שור ורוחץ השער היטב בתחלה עד שיהא נקי קצת שער זה צריך שיראה חוץ לבתים:

מה. יתן כל פרשה בבית שלה שתהא זקופה מעומד בביתה:

מו. יהיה הגליון עליון תחלה שזהו שורה עליונה וגליון תחתון לצד פה הבתים. הגה: וראש הפרשה יהיה מונח לצד ימין הקורא שאם בא לפתח ולקורא יהיו מונחים לפניו כהלכתן (תרומת הדשן ובית יוסף בשם אורחות חיים):

מו. אם כתב כל הארבעה פרשיות בקלף אחד כשרים אפילו אין ריוח ביניהם ובלבד שיהא חוט או שמיחה בין כל בית ובית ושל יד כותב הארבעה פרשיות בקלף אחד וגולל אותן מסופן לתחלתן וכורך קלף עליהם ושער עגל ומכניסן בביתם כמו של ראש. אם כתבם על ארבעה קלפים והניחם בארבעה בתים יצא והוא שיטלה (פירוש, יכסה) עור על ארבעה בתים שיהיו נראים כבית אחד. הגה: והמנהג לדבקם בדבק שיהא הכל בקלף אחד ויזהרו ליטול דבק כשר (ברוך שאמר ואגור סימן ט"ז):

מז. אם צפה הבתים כזהב או בעור בהמה טמאה פסולים:

מט. הלכה למשה מסיני שיהיו תפילין נתפרים בגידי בהמה וחיה טהורים וטוב לתפור בגידי שור:

נ. אין לקנות גידים מאינו יהודי משום דחיישינן שמא של בהמה טמאה הם. מקום שאין גידין מצויים תופרים בטאליאדור"ש שעושים מן הקלף עד שיודמנו להם גידים:

נא. יתפור שלשה תפירות בכל צד וחוט התפירה יהיה סובב משתי רוחות ויעביר חוט התפירה בין כל בית ובית. הגה: מיהו אם לא עשה רק י' תפירות או פחות מזה אינו נפסל (מרדכי). ויש מי שאומר שי"ב תפירות אלו יהיו בחוט אחד:

נב. יכניס הרצועה תוך המעברתא ויעשה קשר כמין דלי"ת בשל ראש וכמין יו"ד בשל יד להשלים אותיות שד"י עם השי"ן שבשל ראש. הגה: ונוהגים להעביר עור על הבית של יד לרוחב הזרוע ויהיה רחבו כרוחב הבית (טור). ולא יעשה הקשרים אלא לאחר שעשה השי"ן מתפילין ואחר כך יעשה הדלי"ת ואחר כך היו"ד כסדר אותיות השם:

סימן לג – דין תיקוני תפילין ודין הרצועות, ובו ה' סעיפים

א. אם נתקלקל עור של שני בתים מבתי הראש זה אצל זה אם התפילין ישנים פסולים ואם הם חדשים כשרים כל זמן

שעור מושב הבתים קיים. הגה: גם הבתים צריכין להיות קיימים אלא שנקרעו קצת (בית יוסף). ויש אומרים להיפך בישנים כשרים ובחדשים פסולים (רש"י והרא"ש). ונראה לי דיש להחמיר לפסול בשניהם. ואלו הם חדשים כל זמן שאם היו מושכים אותם ברצועות הבית מתפשט ונפתח נקרא חדש אם אינו נפתח נקרא ישן ואם נתקלקלו שנים זה שלא כנגד זה ראשון ושלישי כשרים אפילו הם ישנים ואם נתקלקלו ג' בתים בכל ענין פסולים:

ב. אם נפסקו תפירות התפילין להרמב"ם אם היו שתי התפירות זו בצד זו או שנפסקו ג' תפירות אפילו זו שלא כנגד זו הרי אלו פסולים במה דברים אמורים בישנים אבל בחדשים כל זמן שעור מושב הבתים קיים כשרים. ואלו הן חדשים כל שאוחזין מקצת העור שנקרע תפרו ותולין בו התפילין והוא חזק ואינו נפסק ואם אין ראוי לתלות בו אלא הוא נפסק הרי אלו ישנות. הגה: ויש אומרים דבחדשים פסולים ובישנים כשרים (רש"י והטור והרא"ש). וטוב לחוש לשתי הסברות, כן נראה לי:

ג. עור הרצועות צריך שיהיה מעור בהמה חיה ועוף הטהורים וצריך שיהיה מעובד לשמו. רצועות בין מעור בין מקלף כשרות הלכה למשה מסיני שיהיו הרצועות שחורות מבחוץ אבל מצד פנים יעשה מאיזה צבע שירצה חוץ מאדום שמה יאמרו שמדם חטטיו נצבעו והאדימו:

ד. טוב שישחירם ישראל לשמן ולא אינו יהודי. הגה: ומיהו בדיעבד כשר אם השחיר עור הבתים אבל הרצועות אפילו בדיעבד פסול (מצא כתוב):

ה. אם נפסקה הרצועה יש מתירים לתפור מצד פנים ויש אומרים מה שמקיף ממנה הראש ובשל יד כדי שתקיף הזרוע לקשור התפלה עם הזרוע וכדי שתמתח עד אצבע אמצעית ויכרוך ממנה על אותו אצבע ג' כריכות ויקשור אין להם תקנה לא בקשירה ולא בתפירה וכל יתרון האורך שהוא בשביל שכורך הרצועה כמה פעמים סביב הזרוע ובשל ראש מה שתלוי ממנה אין התפירה והקשירה פוסלים בה. ובשעת הדחק יש לסמוך על המתירים כדי שלא יבטל ממצות תפילין:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לקלף תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדגשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים ב' לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

סימן לד – סדר הנחת הפרשיות בתפילין, והמהדרים אשר להם ב' זוגות תפילין, וכו' ד' סעיפים

א. סדר הנחת בכתים לרש"י והרמב"ם קדש משמאל המניח בבית החיצון ואחריו כי יביאך בבית שני ושמע בבית השלישי והיה אם שמוע בבית הרביעי שהוא בית החיצון לימינו ולרבינו תם בבית השלישי והיה אם שמוע ובבית הרביעי שהוא החיצון שמע. ומנהג העולם כרש"י והרמב"ם:

ב. ירא שמים יצא ידי שניהם ויעשה שתי זוגות תפילין ויניח שניהם ויכוין בהנחתם באותם שהם אליבא דהלכתא אני יוצא ידי חובתי והשאר הם כרצועות בעלמא כי מקום יש בראש להניח שתי תפילין וכן בזרוע ואם אינו יודע לכוין המקום ולהניח שניהם יחד יניח כדברי האחד של יד ושל ראש. (ויסלקם מיד), ויניח האחרים על סמך ברכה הראשונה. (ויש אומרים שאם) לא יוכל להניח בבת אחת יניח של רש"י ויברך עליהם ויהיו עליו בשעת קריאת שמע ותפלה ואחר התפלה יניח של רבינו תם בלא ברכה ויקרא בהם שמע והיה אם שמוע:

ג. לא יעשה כן אלא מי שמוחזק ומפורסם בחסידות:

ד. לא יניח ב' הזוגות בכיס אחד שהאחד מהם הוא חול ואסור להניחו בכיס תפילין אלא יעשה שני כיסין וסימן לכל כיס שלא יתן של זה בזה:

סימן לה – דין מניין השיטין, וכו' סעיף אחד

א. נהגו במנין השיטין לכתוב בשל יד שבעה שיטין בכל פרשה ובשל ראש ארבעה שיטין ואם שינה לא פסל:

סימן לו – דקדוק כתיבתן, וכו' ג' סעיפים

א. צריך לדקדק בכתיבת האותיות שלא תשתנה צורת שום אחת מהן ולא תדמה לאחרת. הגה: ולכתחלה יכתוב בכתיבה תמה כמבואר בטור ובשאר פוסקים והוא ידוע אצל הסופרים. מיהו אם שינה בצורת הכתב אינו פסול:

ב. כל אות צריכה להיות גולם אחד לכך צריך להיות בנקודה שעל הא"ף שהיא כמין יו"ד ובנקודה שתחתיה וביוד"י השי"ן והעיי"ן ואחורי צד"י שיהיו נוגעות באות ובאחת שאינה נוגעת

פסולין וכן בשאר אותיות חוץ מה"א וקו"ף שאין ליגע הרגל בגג ואם נגע פסול:

ג. צריך לתייג שעטנ"ז ג"ץ והסופרים נהגו לתייג אותיות אחרות ואם לא תייג אפילו שעטנ"ז ג"ץ לא פסל:

סימן לז – זמן הנחת תפילין, וכו' ג' סעיפים

א. גדול שכר מצות תפילין וכל מי שאינו מניחם הוא בכלל פושעי ישראל בגופן:

ב. מצותן להיות עליו כל היום אבל מפני שצריכים גוף נקי שלא יפיח בהם ושלא יסיח דעתו מהם ואין כל אדם יכול לזוהר בהם נהגו שלא להניחם כל היום ומכל מקום צריך כל אדם לזוהר בהם להיותם עליו בשעת קריאת שמע ותפלה:

ג. קטן היודע לשמור תפילין בטהרה שלא יישן ושלא יפיח בהם. הגה: ושלא ליכנס בהן לבית הכסא (רש"י פרק לולב הגזול). חייב אביו לקנות לו תפילין לחנכו. הגה: ויש אומרים דהאי קטן דוקא שהוא בן י"ג שנים ויום אחד (בעל העיטור). וכן נהגו ואין לשנות (דברי עצמו):

סימן לח – מי הם החייבין בתפילין והפטורים, וכו' י"ג סעיפים

א. חולה מעיים פטור מתפילין. הגה: אפילו אין לו צער. אבל שאר חולה אם מצטער בחליו ואין דעתו מיושב עליו פטור. ואם לאו חייב (מרדכי אורחות חיים ומיימוני פרק ד):

ב. מי שברי לו שאינו יכול להתפלל בלא הפחה מוטב שיעבור זמן התפלה ממה שיתפלל בלא גוף נקי. (ועיין לקמן סימן פ'). ואם יראה לו שיוכל להעמיד עצמו בגוף נקי בשעת קריאת שמע יניח תפילין בין אהבה לקריאת שמע ויברך:

ג. נשים ועבדים פטורים מתפילין מפני שהוא מצות עשה שהזמן גרמא. הגה: ואם הנשים רוצין להחמיר על עצמן מוחזין בידן (כל בו):

ד. המניח תפילין צריך לזוהר מהרהור תאות אשה. הגה: ואם אי אפשר לו בלא הרהורים מוטב שלא להניחם (כל בו ואורחות חיים):

ה. אבל ביום ראשון אסור להניח תפילין מכאן ואילך חייב אפילו באו פנים חדשות:

ו. בתשעה באב חייבין בתפילין. (ועיין לקמן סימן תקנ"ה):

ז. חתן ושושביניו (פירוש, ריעיו השמחים עמו) וכל בני חופה פטורים משום דשכיח שכרות וקלות ראש:

ח. כותבי תפילין ומזוזות הם ותגריהם ותגרי תגריהם וכל העוסקים במלאכת שמים פטורים מהנחת תפילין כל היום זולת בשעת קריאת שמע ותפלה. הגה: ואם היו צריכים לעשות מלאכתן בשעת קריאת שמע ותפלה או פטורין מקריאת שמע ותפלה ותפילין דכל העוסק במצוה פטור ממצוה אחרת אם צריך לטרוח אחר האחרת אבל אם יכול לעשות שתיהן כאחת בלא טורח יעשה שתיהן (הגהות אשירי בשם אור זרוע ור"ן פרק הישן):

ט. מצטער ומי שאין דעתו מיושבת עליו ונכונה פטור מפני שאסור להסיח דעתו מהם:

י. הקורא בתורה פטור מהנחת תפילין כל היום זולת בשעת קריאת שמע ותפלה:

יא. לא יחלוץ תפילין בפני רבו אלא יפנה לצד אחר מפני אימתו ויחלוץ שלא בפניו:

יב. היה צריך לתפילין ומזוזה ואין ידו משגת לקנות שניהם תפילין קודמים:

יג. מנודה ומצורע אסורים להניח תפילין:

סימן לט – מי הם הכשרים לכתוב תפילין ולקנות מהם, וכו' י' סעיפים

א. תפילין שכתבן עבד או אשה או קטן אפילו הגיע לחנוך או כותי או מומר לעבודת גלולים או מוסר לאנסין פסולים משום דכתיב וקשרתם וכתבתם כל שאינו בקשירה או אינו מאמין בה אינו בכתיבה:

ב. כל שפסול לכותבן פסול בכל תיקון עשייתן:

ג. גר שחזר לדתו מחמת יראה כשר לכתוב תפילין:

ד. תפילין שכתבם אפיקורוס ישרפו. ויש אומרים יגנזו:

ה. נמצאו ביד אפיקורוס ואין ידוע מי כתבם יגנזו:

ו. נמצאו ביד אינו יהודי ואין ידוע מי כתבם כשרים:

ז. אין לוקחין תפילין ומזוזות וספרים מן הכותבים יותר מכדי דמיהן הרבה כדי שלא להרגיל לגנבן ולגזולן:

הנה מוכבא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. וינקה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ב' לחודש – עמודה זוכה לבנים צדיקים!

ח. אין נקחין אלא מן המומחה שבקי בחסירות ויתירות:

ט. לקח ממי שאינו מומחה צריך לבדוק לקח ממנו מאה קציצות בודק מהם שלשה קציצות שתים של ראש ואחת של יד או שתים של יד ואחת של ראש אם מצאן כשרים הוחזק זה האיש והרי כולם כשרים ואין השאר צריך בדיקה ואם לקחן צבתים צבתים חזקתם מאנשים הרבה הם לקוחים לפיכך בודק מכל צבת ב' של ראש ואחד של יד או ב' של יד ואחד של ראש המוכר תפילין ואמר שהיו של אדם גדול נאמן ואינם צריכין בדיקה:

י. תפילין שהוחזקו בכשרות אינם צריכים בדיקה לעולם ואם אינו מניחן אלא לפרקים צריכים בדיקה פעמים בשבוע. הגה: ואם אין לו מי שיוכל לבדוק ולחזור ולתופרן יניחם כך בלא בדיקה (בית יוסף בשם אורחות חיים):

סימן מ – דין איך לנהוג בקדושת התפילין, ובו ח' סעיפים

א. אסור לתלות תפילין בין בבתים בין ברצועות אבל מותר לתלותן בכיסין:

ב. בית שיש בו תפילין אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם או שיניחם בכלי תוך כלי והוא שאין השני מיוחד להם שאם הוא מיוחד אפילו מאה חשובים כאחד. הגה: ואם שניהם אינם מיוחדים להם או שהפנימי אינו מיוחד להם והחיצון מיוחד להם מותר (ועיין לקמן סימן ר"מ סעיף ו')

ג. אפילו להניח בכלי תוך כלי אסור להניחם תחת מרגלותיו וכן אסור להניחם תחת מראשותיו כנגד ראשו אפילו בכלי תוך כלי ואפילו אין אשתו עמו אבל שלא כנגד ראשו אם אין אשתו עמו מותר ואם אשתו עמו צריך כלי בתוך כלי:

ד. אשתו עמו במטה ואינו רוצה לשמש מקרי אין אשתו עמו:

ה. להניחם במטה כנגד צדו דינן כתחת מרגלותיו:

ו. שכח ושמש מטתו בתפילין לא יאחזו לא בבתים ולא ברצועות עד שיטול ידיו מפני מפני שהידים עסקניות הם ושמא נגעו במקום הטנופת:

ז. ישן בהם וראה קרי לא יאחזו בבתים אלא יאחזו ברצועה ומסיר אותם. הגה: עד שיקנח הקרי מעליו ויטול ידיו (בית יוסף):

ח. הנכנס לסעודת קבע חולצן ומניחן על השלחן עד זמן ברכה וחוזר ומניחן אבל לאכילת עראי אין צריך לחלצן:

סימן מא – דין הנושא משאוי איך ינהג בתפילין, ובו סעיף אחד

א. הנושא משאוי על ראשו חולץ תפילין של ראש עד שיסיר המשאוי ואפילו מטפחתו אסור להניח על הראש שיש בו תפילין אבל דבר שדרכו ליתן בראשו כגון כובע או מצנפת מותר. הגה: ואפילו הכי אם הוא משאוי כבד ד' קבין והתפילין נדחקות צריך להסירן (בית יוסף):

סימן מב – אם מותר לשנות תפילין של יד לשל ראש, ובו ג' סעיפים

א. אסור לשנות תפילין של ראש לעשותן של יד אפילו ליקח רצועה מהם וליתן בשל יד אסור מפני שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה ושל ראש קדושתו חמורה שרובו של שדי בשל ראש אבל משל יד לשל ראש מותר לשנות ואם היו חדשים שעדיין לא הניחם מותר לשנות אפילו משל ראש לשל יד שטולה עליהם מכסה עור אחד ונראים כבית אחד:

ב. אם התנה עליהם מתחלה אפילו לבשן אדם יכול לשנותם אפילו משל ראש לשל יד:

ג. סודר דאזמניה למיצר ביה תפילין לעולם וצר ביה תפילין חד זימנא אסור למיצר ביה זוזי. הגה: ואם התנה עליו מתחלה בכל ענין שרי (בית יוסף בשם רבינו ירוחם ומהר"א). וקלף המעובד לשם תפילין אסור לכתוב עליו דברי חול דהזמנה כי האי גוונא לגוף הקדושה מילתא היא (ר"ן סוף פרק נגמר הדין). אזמניה ולא צר ביה או צר ביה ולא אזמניה שרי למיצר ביה זוזי:

סימן מג – איך להתנהג בתפילין בהכנסו לבית הכסא, ובו ט' סעיפים

א. אסור ליכנס לבית הכסא קבוע להשתין בתפילין שבראשו גזירה שמא יעשה בהם צרכיו ואם אוחזן בידו מותר להשתין בהם בבית הכסא קבוע. הגה: והיינו דוקא כשמשתין מיושב דליכא למיחש לנצוצות אבל משתיך מעומד פשיטא דאסור דלא עדיף מבית הכסא עראי והוא הדין אם משתיך מיושב או בעפר תחוח דליכא נצוצות

בבית הכסא עראי נמי שרי ואין חילוק בין קבע לעראי לענין זה אלא בבית הכסא קבוע מסתמא עושה צרכיו מיושב ובית הכסא עראי מסתמא עושה מעומד הואיל ואינו נפנה לגדולים (בית יוסף בשם נימוקי יוסף ומגדל עוז). ובבית הכסא עראי מותר להשתין בהם כשהם בראשו אבל אם אוחזן בידו אסור להשתין בהם מעומד אפילו אם תופס אותם בכדו מפני שצריך לשפשף בידו ניצוצות שברגליו אלא חולצן ברחוק ד' אמות ונותנם להכירו ומדברי הרמב"ם נראה שאסור להשתין כשהם בראשו בין בבית הכסא קבוע בין בבית הכסא עראי ויש לחוש לדבריו:

ב. בית הכסא קבוע היינו שיש בו צואה והוא על פני השדה בלא חפירה:

ג. בית הכסא עראי היינו כגון להשתין מים שאין אדם הולך בשבילים לבית הכסא והפעם הזאת נעשה המקום הזה בית הכסא תחלה:

ד. אם הם בחיקו וחגור חגורה או בכדו בידו מותר בין להשתין בין לפנות:

ה. אם רוצה ליכנס לבית הכסא קבוע לעשות צרכיו חולצן ברחוק ארבע אמות. הגה: ויש אומרים אפילו בלא צרכיו (בית יוסף בשם רבי הא"י) וטוב להחמיר. וגוללן ברצועות שלהן ואוחזן בימינו ובכדו כנגד לבו ויזהר שלא תהא רצועה יוצאה מתחת ידו טפה וכשיוצא מרחיק ארבע אמות ומניחן:

ו. היה לבוש בתפילין והוצרך לבית הכסא בלילה או סמוך לחשיכה שאין שהות להניחם עוד אחר שיצא לא יכנס בהם גלולין בכדו ואפילו להשתין מים בבית הכסא קבוע אלא כיצד יעשה חולצן ומניחן בכלי אם היה בו טפה או בכלי שאינו כליין אף על פי שאין בו טפה ואחזו הכלי בידו ונכנס:

ז. כמה דברים אמורים בבית הכסא שבשדה אבל בבית הכסא שבבית לא יכניסם כלל כיון שיכול להניחם במקום המשתמר:

ח. אם שכח תפילין בראשו ועשה בהם צרכיו מניח ידו עליהן עד שיגמור עמוד הראשון ויוצא וחולצן וחוזר ונכנס:

ט. מותר לרופא ליקח עביט של מי רגלים בידו ותפילין בראשו ובעל נפש יחמיר לעצמו:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפי החודש. שמנה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. וינקה להיות בן עולם הבא. נא לפרקם בבתים פנסיות ובבתים מדקשות. ובשמות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות בן עולם הבא על ידי לימוד ה"תורה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ב' לחודש – עמוד ו זוכה לבנים צדיקים!

סימן מז – איפור שינה בתפילין, ובו סעיף אחד

א. כל זמן שהתפילין בראשו או בזרועו אסור לישן בהם אפילו שינת עראי אלא אם הניח עליהם סודר ולא היתה עמו אשה ישן בהם שינת עראי וכיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברכיו והוא יושב וישן היו תפילין כרוכין בידו מותר לישן בהם אפילו שינת קבע ואם אוחזן בידו ואינם כרוכים בידו אסור לישן בהם אפילו שינת עראי. הגה: ודוק כשאחזן בלא נרתקן אבל בנרתקן בכל ענין שרי (בית יוסף בשם העיטור):

סימן מה – דין תפילין בבית הקברות ובבית המרחץ, ובו ב' סעיפים

א. אסור לכנוס בבית הקברות או בתוך ארבע אמות של מת ותפילין בראשו משום לזעזע לרש ואם הם מכוסים מותר:

ב. בבית המרחץ בית החיצון שכל העומדים בו הם לבושים יכולין להניח שם תפילין לכתחלה ובבית האמצעי שמקצת בני אדם עומדים שם לבושים ומקצתן ערומים אינו יכול להניחם לכתחלה ואם היו בראשו אינו צריך להלצן ובבית הפנימי שכל העומדים שם ערומים אפילו היו בראשו צריך לחלצן:

הלכות ברכת השחר ושאר ברכות

סימן מז – דיני ברכת השחר, ובו ט' סעיפים

א. כשיעור משנתו יאמר אלהי נשמה כשישמע קול התרנגול יברך הנותן לשכוי בינה. כשלוש יברך מלביש ערומים. כשיניח ידיו על עיניו יברך פוקח עורים. כשישב יברך מתיר אסורים. כשזוקף יברך זוקף כפופים. כשיניח רגליו בארץ יברך רוקע הארץ על המים. כשנועל מנעליו יברך שעשה לי כל צרכי. כשהולך יברך המכין מצעדי גבר כשחוגר חגורו יברך אוזר ישראל בגבורה. הגה: או לובש האבנט המפסיק בין לבו לערוה (בית יוסף בשם הראב"ד). כשמשים כובע או מצנפת בראשו יברך עוטר ישראל בתפארה. כשיטול ידיו יברך על נטילת ידים. כשירחץ פניו יברך המעביר שינה מעיני וכו'. ויהי רצון וכו' עד ברוך אתה ה'

גומל חסדים טובים לעמו ישראל. אין לענות אמן אחר המעביר שינה מעיני עד שיחתום הגומל חסדים טובים לעמו ישראל שהכל ברכה אחת היא:

ב. עכשיו מפני שאין הידים נקיות וגם מפני עמי ארצות שאינם יודעים אותם נהגו לסדרם בבית הכנסת ועונין אמן אחריהם ויוצאים ידי חובתן:

ג. חייב אדם לברך בכל יום מאה ברכות לפחות:

ד. צריך לברך בכל יום שלא עשני עובד כוכבים שלא עשני עבד שלא עשני אשה. הגה: ואפילו גר (כותים) היה יכול לברך כך (דברי עצמו) אבל לא יאמר שלא עשני גוי, שהרי היה גוי מתחלה (אבודרהם). והנשים מברכות שעשני כרצונו:

ה. אם קדם וברך זוקף כפופים קודם שברך מתיר אסורים לא יברכנה:

ו. יש נוהגין לברך הנותן ליעף כח ואין דבריהם נראין. הגה: אך המנהג פשוט בבני האשכנזים לאומרה:

ז. יש נוהגים לברך ברכות אחרות נוספות על אלו וטעות הוא בידם:

ח. כל הברכות האלו אם לא נתחייב באחת מהן כגון שלא שמע קול תרנגול או שלא הלך או לא לבש או לא חגר אומר אותה ברכה בלא הזכרת השם. הגה: ויש אומרים דאפילו לא נתחייב בהן מברך אותן דאין הברכה דוקא על עצמו אלא מברכין שהקב"ה ברא צרכי העולם וכן המנהג ואין לשנות (טור ותוספות והרא"ש פרק הוראה והר"ן פרק קמא דפסחים וכל בו):

ט. לא יקרא פסוקים קודם ברכת התורה אף על פי שהוא אומרם דרך תחנונים ויש אומרים שאין לחוש כיון שאינו אומרם אלא דרך תחנונים ונכון לחוש לסברא ראשונה. הגה: אבל המנהג כסברא אחרונה שהרי בימי הסליחות מתפללים הסליחות ואחר כך מברכין על התורה עם סדר שאר הברכות וכן בכל יום כשנכנסין לבית הכנסת אומרים כמה פסוקים ותחנונים ואחר כך מברכין על התורה ונהגו לסדר ברכת התורה מיד אחר ברכת אשר יצר ואין לשנות (כן משמע בתוספות ומדרכי פרק קמא דברכות). וטוב לומר בשחרית אחר שמע ישראל וגו' ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כי לפעמים

שוהין עם קריאת שמע לקרותה שלא בזמנה ויוצא בזה (טור):

סימן מז – דיני ברכת התורה, ובו י"ד סעיפים

א. ברכת התורה צריך ליהדר בה מאד:

ב. צריך לברך בין למקרא בין למשנה בין לגמרא. הגה: בין למדרש (טור):

ג. הכותב בדברי תורה אף על פי שאינו קורא צריך לברך:

ד. המהרהר בדברי תורה אינו צריך לברך. והוא הדין דיכול לפסוק דין בלא נתינת טעם לדבריו (ר"ן פרק קמא דשבת ופרק כל הצלמים כתב שהיו כההורו):

ה. ברכות התורה אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה והערב נא וכו' ואשר בחר בנו:

ו. אומר והערב עם וי"ו. הגה: ויש אומרים בלא וי"ו וכן נהגו (רמב"ם פרק ז' מהלכות תפלה ורשב"א בשם המאור ואבודרהם). אבל יותר טוב לומר בוי"ו:

ז. ברכת אהבת עולם פוטר ברכת התורה אם למד מיד בלי הפסק:

ח. ויש להסתפק אי סגי בקורא קריאת שמע סמוך לה מיד בלי הפסק ולכן יש ליהדר לברך ברכת התורה קודם אהבת עולם:

ט. יש אומרים שאם הפסיק בין ברכת התורה ללמודו אין בכך כלום והנכון שלא להפסיק ביניהם וכן נהגו לומר פרשת ברכת כהנים סמוך לברכת התורה:

י. אם הפסיק מללמוד ונתעסק בעסקיו כיון שדעתו לחזור ללמוד לא הוי הפסק והוא הדין לשינה ומרחץ ובית הכסא דלא הוי הפסק:

יא. שינת קבע ביום על מטתו הוי הפסק ויש אומרים דלא הוי הפסק וכן נהגו:

יב. אף אם למד בלילה הלילה הולך אחר היום שעבר ואינו צריך לחזור ולברך כל זמן שלא ישן:

יג. המשכים קודם אור היום ללמוד מברך ברכת התורה ואינו צריך לחזור ולברך כשילך לבית הכנסת המשכים קודם אור היום מברך כל סדר הברכות חוץ מברכת הנותן לשכוי בינה ופרשת התמיד (עיי' לעיל סימן א' סעיף ו') שימתין מלאומרה עד שיאור היום. הגה: ולכתחילה יטול ידיו קודם שיברך ללמוד ואם לא היה לו מים יכול ללמוד ולברך בלא נטילה כמו בשאר ברכות

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גבתי פנסיות וגבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ב' לחודש – עמוד ז' זוכה לפנים צדיקים!

שמברך קודם נטילה כדלעיל סימן מ"ו (אגור):
יד. נשים מברכות ברכת התורה:

סימן מח – אומרים פרשת התמיד, ופסוקי קרבן שבת אומרים אצל פרשת התמיד, ובו סעיף אחד

הגה: ואומרים פרשת התמיד ויש אומרים סדר המערכה ורבין העולמים אתה צויתנו וכו' ואם אי אפשר לאומרו בצבור יכול לאומרו בביתו ולחזור פרשת התמיד לבד עם הצבור ויכוין בפעם השניה כקורא בתורה (טור). ונהגו המדקדקים להתנועע בשעה שקורין בתורה דוגמת התורה שנתנה ברתת וכן בשעה שמתפללים על שם כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך (אבודרהם):

א. בשבת אומרים אצל פרשת התמיד פסוקי מוסף דשבת אבל לא בראש חודש ויום טוב מפני שקורין בתורה בפסוקי מוסף. הגה: ויש אומרים שמזכירין גם מוסף ראש חודש וכן נוהגין כדי לפרסם שהוא ראש חודש וכן הוא לקמן סימן תכ"א (טור):

סימן מט – שיכול לומר קריאת שמע בעל פה, ובו סעיף אחד

א. אף על גב דקיימא לן דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה כל דבר שרגיל ושגור בפי הכל כגון קריאת שמע וברכת כהנים ופרשת התמיד וכיוצא בהן מותר:

סימן נ – טעם למה אומרים משנת איזוהו מקומן, ובו סעיף אחד

א. קבעו לשנות אחר פרשת התמיד פרק איזוהו מקומן וברייתא דר' ישמעאל כדי שיזכה כל אדם ללמוד בכל יום מקרא

משנה וגמרא דברייתא דר' ישמעאל הוי במקום גמרא שהמדרש כגמרא:

סימן נא – דיני תפלה מן ברוך שאמר עד ישתבח, ובו ט' סעיפים

א. אומרים ברוך שאמר קודם פסוקי דזמרה וישתבח לאחריהם:

ב. אם סיים ברוך שאמר קודם שסיים החזן עונה אחריו אמן:

ג. אחר ישתבח יכול לענות אמן אחר ברכת עצמו (ועיין לקמן סימן רט"ו):

ד. צריך לזהר מלהפסיק בדבור משיתחיל ברוך שאמר עד סוף שמונה עשרה. (ואפילו לצורך מצוה אין לדבר בין ברוך שאמר לישתבח) (בית יוסף בשם כל בו) (ועיין לקמן סימן נ"ג נ"ד):

ה. בין המזמורים האלו שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם ובאמצע המזמור שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד:

ו. צריך להפסיק בין אלילים ובין וה' שמים עשה:

ז. צריך לכוין בפסוק פותח את ירך ואם לא כיון צריך לחזור ולאומרו פעם אחרת.

הגה: ואומרים פסוק ואנחנו נברך יה אחר תהלה לדוד (טור וכל בו), וכופלין פסוק כל הנשמה תהלל יה לפי שהוא סוף פסוקי דזמרה (טור), וכן פסוק ה' ימלוך לעולם ועד (אבודרהם). כשמגיע לועתה ה' אלהינו מודים אנחנו לך או לפסוק וכל קומה לפניך תשתחוה אין לשחות ולהשתחות שם כדלקמן סימן קי"ג (הר"י סוף פרק אין עומדין ורבינו ירוחם נתיב א'). ונהגו לעמוד כשאומרים ברוך שאמר ויברך דויד וישתבח:

ח. אין אומרים הזמירות במרוצה כי אם בנחת:

ט. מזמור לתודה יש לאומרה בנגינה שכל השירות עתידות ליבטל חוץ ממזמור לתודה. הגה: ואין אומרים מזמור לתודה בשבת ויום טוב (טור) או בימי פסח שאין תודה קריבה בהם משום חמץ ולא בערב פסח ועיין לקמן סימן תצ"ט ולא בערב יום כפור ועיין לקמן סימן תר"ד וכן נהגו במדינות אלו (מנהגים):

סימן נב – דין מי ששהה לבוא לבית הכנסת עד ישתבח, ובו סעיף אחד

א. אם בא לבית הכנסת ומצא צבור בסוף פסוקי דזמרה אומר ברוך שאמר עד מהולל בתשכחות ואחר כך תהלה לדוד עד מעתה ועד עולם הללויה. ואחר כך הללו את ה' מן השמים עד לבני ישראל עם קרובו הללויה. ואחר כך הללו אל בקדשו עד כל הנשמה תהלל יה. הגה: ואם יש לו שהות יותר יאמר הודו לה' קראו עד והוא רחום וידלג עד והוא רחום שקודם אשרי כי בנתיים אינו רק פסוקים מלוקטים (הגהות מיימוני פרק ז' מהלכות תפלה). ואחר כך ישתבח ואחר כך יוצר וקריאת שמע וברכותיה ויתפלל עם הצבור ואם אין שהות כל כך ידלג גם מזמור הללו את ה' מן השמים. הגה: אם עוד אין שהות לא יאמר רק ברוך שאמר ותהלה לדוד וישתבח (הרא"ש והר"י פרק אין עומדין). ואם כבר התחילו הצבור יוצר ואין שהות לומר פסוקי דזמרה אפילו בדילוג יקרא קריאת שמע וברכותיה עם הציבור ויתפלל עמהם ואחר כך יקרא כל פסוקי דזמרה בלא ברכה שלפניהם ולא של אחריהם. הגה: ומכל מקום יאמר כל הברכות שמחוייב לברך בבוקר (כל בו ובית יוסף בשם מהר"א כמו שנתבאר סימן מ"ו ומ"ז):

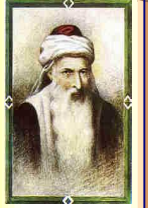
– מדברי המשנה ברורה בהקדמתו: –

והנה לפי זה נראה בעליל, דחלק אורה חיים הוא היותר מוקדם ללימוד לכל, אף שכל ד' חלקי שולחן ערוך הם נצרכים למעשה, מכל מקום חלק זה הוא מוקדם לכל, כי ידיעתו הוא הכרחי בכל יום מימי חייו לקיום התורה, ובלעדו לא ירים איש הישראלי את ידו ואת רגלו. ונוכל לומר שזוהו כוונת הכתוב ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם, כי שמירה זה המשנה (כמו שפירש רש"י בפרשת אמור), ומה ילמוד האדם מתחלה, "אשר יעשה" וגו', היינו הלימודים הנוגעים למעשה בכל יום מימי חייו.

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מהו"ק ל"ב החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וליכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "ה'קה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ב' לחודש – עמוד ה' זוכה לבנים צדיקים!

רבינו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר בנינו צאת חובל
 י"ג ניסן שנת ה'ר"ל ש"ה לפ"ק
 ושם מנוחו בב"ד
 (שם אביו ר' אפרים ז"ל)

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרל"ש זיע"א
 בעל מחבר ספי "ד"מ"א"
 נפטר בנינו קריא"ת י"ד
 י"ד אייר שנת ה'ר"ל ש"ה לפ"ק
 ושם מנוחו בב"ד
 (שם אביו ר' ישראל ז"ל)

רבינו משה איסרל"ש

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי ודעית התורה.
 ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריה הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י
 על ידי הנעלם ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

ג' לחודש

המשך הלכות ברכת השחר ושאר ברכות

סימן נג – דין הראוי לירד לפני התיבה,
 ובו כ"ו סעיפים

א. אומר שליח ציבור ישתבח מעומד:

ב. אין לומר ישתבח אלא אם כן אמר ברוך
 שאמר וקצת פסוקי דזמרה:

ג. אין לברך על עטיפת ציצית בין פסוקי
 דזמרה לישתבח אלא בין ישתבח ליוצר
 (ועיין לקמן סימן נ"ד סעיף ג'). הגה: מיהו
 השליח ציבור אם לא היה לו תלית תחלה
 יתעטף בציצית קודם שיתחיל ישתבח כדי
 שיאמר הקדיש מיד אחר ישתבח ולא יפסיק
 (כל בו סימן ה'). וכן אם אין מנין בבית הכנסת
 ימתין השליח ציבור עם ישתבח וישתוק עד
 שיבא מנין ויאמר ישתבח וקדיש (מהרי"ל):

ד. שליח ציבור צריך שיהיה הגון ואיזהו
 הגון שיהא ריקן מעבירות ושלא יצא
 עליו שם רע אפילו בילדותו ושיהיה עניו
 ומרוצה לעם ויש לו נעימה וקולו ערב
 ורגיל לקרות תורה נביאים וכתובים:

ה. אם אין מוצאין מי שיהיה בו כל המדות
 האלו יבחרו הטוב שבצבור בחכמה
 ובמעשים טובים. הגה: ואם היה כאן עם
 הארץ זקן וקולו נעים והעם חפצים בו ובן י"ג
 שנה המבין מה שאומר ואין קולו נעים הקטן
 הוא קודם (מרדכי סוף פרק קמא דחולין). מי
 שעבר עבירה בשוגג כגון שהרג הנפש
 בשגגה וחזר בתשובה מותר להיות שליח
 ציבור אבל אם עשה במזיד לא דמכל מקום
 יצא עליו שם רע קודם התשובה (תשובת אור
 זרוע בהלכות ברכות):

ו. אין ממנין אלא מי שנתמלא זקנו מפני
 כבוד הציבור אבל באקראי משהביא שתי
 שערות יוכל לירד לפני התיבה ובלבד

שלא יתמנה מפני הצבור או מפני שליח
 ציבור הממנה אותו להקל מעליו
 להתפלל בעדו לעתים ידועים:

ז. אם אין שם מי שיוודע להיות שליח
 ציבור כי אם בן י"ג ויום אחד, מוטב
 שיהא הוא שליח ציבור משיבטלו
 מלשמוע קדושה וקדיש:

ח. מי שאינו בעל זקן כל שניכר בו שהגיע
 לכלל שנים שראוי להתמלאות זקנו
 נתמלא זקנו קרינן ביה הילכך בן כ' שנה
 אף על פי שאין לו זקן ממנין אותו.
 הגה: וכן אם היה לו זקן אפילו מעט קרינן
 ביה נתמלא זקנו אם הוא מבן י"ח ולמעלה
 (בית יוסף בשם מסכת סופרים פרק י"ד ונימוקי יוסף
 פרק הקורא עומד):

ט. סריס יש אומרים שמתור למנותו אם
 הוא בן עשרים:

י. יש ללמוד זכות על מקומות שנוהגים
 שהקטנים יורדין לפני התיבה להתפלל
 תפלת ערבית במוצאי שבתות. הגה:
 ובמקומות שלא נהגו כן אין לקטן לעבור
 לפני התיבה אפילו בתפלת ערבית אפילו
 הגיע לכלל י"ג שנים ביום השבת אין
 להתפלל ערבית של שבת דהרי עדיין אין לו
 י"ג שנה (מהרי"ל):

יא. שליח ציבור שמאריך בתפלתו כדי
 שישמעו קולו ערב אם הוא מחמת
 ששמה בלבו על שנותן הודאה להשם
 יתברך בנעימה תבא עליו ברכה והוא
 שיתפלל בכבוד ראש ועומד באימה
 וביראה אבל אם מכוין להשמיע קולו
 ושמה בקולו הרי זה מגונה ומכל מקום
 כל שמאריך בתפלתו לא טוב עושה מפני
 טורח הצבור:

יב. אין ממנין מי שקורא לאלפ"ן עייני"ן
 ולעייני"ן אלפ"ן:

יג. פוחח והוא מי שבגדו קרוע וזרועותיו
 מגולים לא ירד לפני התיבה:

יד. סומא יורד לפני התיבה ובלבד שלא
 יקרא בתורה משום דברים שבכתב אי
 אתה רשאי לאומרם על פה:

טו. שליח ציבור קבוע יורד לפני התיבה
 מעצמו ולא ימתין שיאמרו לו:

טז. מי שאינו שליח ציבור קבוע צריך לסרב
 מעט קודם שירד לפני התיבה ולא יותר
 מדאי אלא פעם ראשונה מסרב
 וכשיאמרו לו פעם שניה מכין עצמו כמו
 שרוצה לעמוד ובפעם שלישית יעמוד
 ואם האומר לו שירד הוא אדם גדול אינו
 מסרב לו כלל:

יז. אם טעה שליח ציבור וצריכין להעמיד
 אחר תחתיו אותו שמעמידין תחתיו לא
 יסרב:

יח. האומר איני יורד לפני התיבה מפני
 שבגדי צבועין או מפני שברגלי סנדל לא
 ירד באותה תפלה כלל מפני שדרך
 האפיקורסין להקפיד בכך וחיישינן שמא
 אפיקורסות נזרקה בו. (הגה: ואפילו אם
 נותן אמתלא לדבריו לא מהני) (בית יוסף בשם
 ר' יהונתן):

יט. יש מונעים גר מלהיות שליח ציבור
 ונדחו דבריהם אפילו יחיד יכול לעכב
 ולומר איני רוצה שפלוני יהיה חזן אם
 לא שכבר הסכים עליו מתחלה. הגה:
 ודוקא שיהיה לאותו יחיד טעם הגון על פי
 טובי העיר אבל בלאו הכי אין היחיד יכול
 למחות בשליח ציבור (מהרי"ו סימן ס'). ואם
 הוא שונאו יכול למחות בו קודם שהסכים
 עליו (מהר"ם פדואה סימן ק"ד ומהרי"ק שורש
 מ"ד). ומי שהוא שונא לשליח ציבור לא יעלה
 לספר תורה כשקורא התוכחה (אור זרוע):

הנה מוכב פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נאמר כל אורח חיים
 מדי חודש בחדשו. וזוהי להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ולכל
 החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
 וכל המזכה את הרבים ג' לחודש – עמוד א' זוכה לפנים צדיקים!

כ. אם אחד רוצה לומר תפלה בשביל אביו ואחד רוצה לומר בשביל אחר מי שירצה הקהל שיאמר התפלה הוא יאמר:

כא. אין למנות שליח ציבור על פי שר עובד גדולים אף שרוב הצבור חפצים בו:

כב. שליח צבור בשכר עדיף טפי מבנדבה. הגה: ואין לאדם להתפלל בלא רצון הקהל. וכל מי שמתפלל בחזקה ודרך אלמות אין עונין אמן אחר ברכותיו (בנימין זאב סימן קס"ג ואגודה פרק כיצד מברכין):

כג. שכר שליח ציבור פורעים מקופת הקהל אף על פי שהשליח ציבור מוציא הדל כעשיר מכל מקום אין יד העני משגת כעשיר. הגה: ויש אומרים שגובין חצי לפי ממון וחצי לפי הנפשות וכן הוא מנהג הקהלות (מהר"ם פדואה מ"ד):

כד. צבור שצריכין לשכור רב ושליח ציבור ואין בידם כדי שכר שניהם אם הוא רב מובהק וגדול בתורה ובקי בהוראה הוא קודם ואם לאו שליח ציבור קודם:

כה. אין מסלקין חזן מאומנתו אלא אם כן נמצא בו פסול. הגה: ואין מסלקין אותו משום רנון בעלמא כגון שיצא עליו שם שנחפס עם הכותית או שמסר אדם. אבל אם באו עליו עדים בזה וכיוצא בזה מעבירין אותו. ושליח ציבור שהוא שוחט ובודק לא יתפלל בבגדים הצואין ומסריחין. ואם אינו רוצה להחליף בגדיו בשעת התפלה ולהתפלל מעבירין אותו. ושליח ציבור המנבל פיו או שמרגן בשירי עגבים ממחין בידו שלא לעשות כן ואם אינו שומע מעבירין אותו (כל בו דף קנ"ה ע"ד). שליח ציבור שהזקין ורוצה למנות בנו לסייעו לפרקים אף על פי שאין קול בנו ערב כקולו אם ממלא מקומו בשאר דברים בנו קודם לכל אדם ואין הצבור יכולין למחות בידו (תשובת רשב"א סימן ש')

כו. קהל שנהגו למנות אנשים על צרכי הצבור לזמן ובהגיע הזמן יצאו אלו ויכנסו אחרים תחתיהם בין לחזן בין לקופה של צדקה בין לשאר מנויים הצריכין לצבור בין שנוטלים עליהם שכר בין שאינם נוטלים אפילו לא קבעו להם זמן סתמם כפירושן מאחר שנהגו כן. הגה: יש מי שכתב דשליח צבור יתפלל מתוך ספר המיוחד לצבור דודאי נכתב לשמו (מהר"ל בשם רוקח):

סימן נד – דינים השייכים לישתבח, ובו ג' פעיפים

א. ישתבח אינה פותחת בברוך לפי שהיא סמוכה לברוך שאמר ששתיהן נתקנו על פסוקי דזמרה זו לפנייהם וזו לאחריהם:

ב. אין לענות אמן אחר מלך מהולל בתשבחות אלא אחר חי העולמים ששם הוא סיום הברכה:

ג. המספר בין ישתבח ליוצר עבירה היא בידו וחזור עליה מעורכי המלחמה ויש מי שאומר שלצרכי צבור או לפסוק צדקה למי שבא להתפרנס מן הצדקה מותר להפסיק. הגה: ומזה נתפשט מה שנהגו בהרבה מקומות לברך חולה או לקבול בבית הכנסת שיעשה לו דין בין ישתבח ליוצר דכל זה מיקרי לצורך מצוה ולאחר כך כשחוזרין להתפלל יאמר השליח ציבור מקצת פסוקי דזמרה ויאמר קדיש עליהם כי לעולם אין אומרים קדיש בלא תהלה שלפניו ולכן מתחילין ערבית בלא קדיש (כל בו). וכן מי שלא היה לו ציצית או תפילין והביאו לו בין ישתבח לקדיש יכול להניחם ולברך עליהם אבל בין קדיש לברכו לא יפסיק בשום דבר (אור זרוע פרק תפלת השחר) וכל שכן שלא יפסיק לאחר שאמר השליח ציבור ברכו קודם שמתחילין ברכת יוצר (בית יוסף סוף סימן נ"ו בשם המנהיג ועיין לקמן סוף סימן נ"ז):

סימן נה – דיני קדיש, ובו כ"ב פעיפים

א. אומרים קדיש ואין אומרים אותו בפחות מי' זכרים בני חורין גדולים שהביאו כ' שערות והוא הדין לקדושה וברכו שאין נאמרין בפחות מעשרה:

ב. אם התחיל לומר קדיש או קדושה בעשרה ויצאו מקצתן גומרים אותו הקדיש או אותה הקדושה שהתחיל והוא שנשתיירו רובן. הגה: ומכל מקום עבירה היא לצאת ועליהם נאמר ועוזבי ה' יכלו (ירושלמי). אבל אם נשאר י' מותר לצאת (מרדכי פרק בתרא דמגילה):

ג. אם התחיל באבות ויצאו מקצתן גומר אפילו קדושה. הגה: ואם יצאו מקצתן לאחר שהתחילו להתפלל יוצר לא יתחיל השליח ציבור להתפלל התפלה בקול רם דכבר נשלם תפלת יוצר ואם יצאו לאחר שהתחיל בקול רם וקדושה יכולים להשלים כל סדר קדושה ולומר הקדיש שלם שלאחריה דשייך לתפלה שהרי אומר תקבל צלותהון וכו' אבל אין קורין בתורה דזהו ענין אחר. ותפלת ערבית וקדיש שלאחריו לא

שייך לקריאת שמע וברכותיה (ר"ן פרק הקורא את המגילה שבולי הלקט ותרומת הדשן סימן ט"ו):

ד. יש מתירין לומר דבר שבקדושה בתשעה וצירוף קטן שהוא יותר מכן שש ויודע למי מתפללין ולא נראין דברייהם לגדולי הפוסקים והוא הדין דעבד ואשה אין מצטרפין. הגה: ואפילו על ידי חומש שבידו אין לצרפו מיהו יש נוהגין להקל בשעת הדחק (הרא"ש ומרדכי והגהות מיימוני פרק ט' מהלכות תפלה):

ה. אם לא הביא שתי שערות אפילו הוא גדול בשנים דינו כקטן עד שיצאו רוב שנותיו שאז יתברר שהוא סריס ואם נראו לו סימני סריס קודם לכן דינו כגדול. הגה: ומיהו אין מדקדקין בשערות אלא כל שהגיע לכלל שנותיו מחזקין אותו כגדול ואומרים לענין זה מסתמא הביא שתי שערות (מהר"ק שורש מ"ט):

ו. ואם התחיל אחד מהעשרה להתפלל לבדו ואינו יכול לענות עמהם או שהוא ישן אפילו הכי מצטרף עמהם:

ז. כשאחד מתפלל לבדו נכון שהאחרים ימתינו מלומר קדיש עד שיגמור כדי שיזכה גם הוא:

ח. חרש המדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר הן כפקחין ומצטרפים אבל מי שאינו שומע ואינו מדבר הרי הוא כשוטה וקטן:

ט. לעולם הוא קטן עד שיביא כ' שערות אחר שיהיה בן י"ג ויום אחד ושנת העיבור בת י"ג חדש:

י. אם נער אחד נולד בכ"ט לאדר ראשון משנה מעוברת ונער אחד נולד באדר שני באחד בו ושנת י"ג אינה מעוברת אותו שנולד בכ"ט לאדר הראשון צריך להמתין עד כ"ט לאדר בשנת י"ג להיות בן י"ג שנה ואותו שנולד אחריו באחד באדר השני יהיה בן י"ג שנה כיון שהגיע אחד באדר של שנת י"ג. הגה: ומי שנולד באדר ונעשה בר מצוה בשנת העיבור אינו נעשה בר מצוה עד אדר השני (תשובת מהר"י מינין סימן ט"ו):

יא. עבריין שעבר על גזירת הצבור או שעבר עבירה אם לא נידוהו נמנה למנין עשרה:

יב. מנודה אין מצרפין אותו לכל דבר שצריך עשרה אבל מותר להתפלל בבית הכנסת שהוא שם אלא אם כן פירשו להחמיר עליו בכך:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרקם ב'פתי' פנסיות וב'פתי' מד'שות. וב'שמחות. ו'לכל' החברים ו'נדיים. ל'זכות' את הרבים ל'היות' בן עולם הבא' על ידי 'לימוד' ה'הקבה' כ'כל' יום. שהוא 'תורה' ל'שמחה'! וכל המזכה את הרבים ג' לחודש – עמוד ב' זוכה ל'פנים' צדיקים!

יג. צריך שיהיו כל העשרה במקום אחד ושליח צבור עמהם והעומד בתוך הפתח מן האגף ולחוץ דהיינו כשסוגר הדלת ממקום (שפה) פנימית של עובי הדלת ולחוץ כלחוץ:

יד. מי שעומד אחורי בית הכנסת וביניהם חלון אפילו גבוה כמה קומות אפילו אינו רחב ארבע ומראה להם פניו משם מצטרף עמהם לעשרה. הגה: גגין ועליות אינן בכלל בית והעומד עליהם אינו מצטרף (ר"י נ"ג ח"י):

טו. אם מקצתן בפנים ומקצתן בחוץ ושליח צבור תוך הפתח הוא מצרפן:

טז. חצר קטנה שנפרצה במילואה לגדולה דהיינו שנפרצה קטנה במקום חיבורה לגדולה ונפל כל אותו כותל שהיה מפסיק ביניהם ובגדולה נשארה משארית כותל זה שנפל פסים (פירוש מעט כותל ישר ושוה) מכאן ומכאן הגדולה כמפלגת מן הקטנה ואין הקטנה מופלגת מן הגדולה אלא הרי היא כקרן זוית שלה לפיכך אם תשעה בגדולה ואחד בקטנה מצטרפים שהקטנה נגררת אחר הגדולה והרי היא כאילו היא בתוך הגדולה כיון שהרוב בגדולה אבל אם היו תשעה בקטנה ואחד בגדולה או חמשה בזו וחמשה בזו אין מצטרפין:

יז. היה שליח צבור בקטנה וצבור בגדולה מוציאן ידי חובתן שהוא נגרר אחריהם אבל אם היה שליח צבור בגדולה וצבור בקטנה אינו מוציאן ידי חובתן שאין הרוב נגרר אחר היחיד:

יח. אם קצת העשרה בבית הכנסת וקצתם בעזרה אינם מצטרפים:

יט. שליח ציבור בתיבה ותשעה בבית הכנסת מצטרפין אף על פי שהיא גבוה י' ורחבה ד' ויש לה מחיצות גבוהות י' מפני שהיא בטלה לגבי בית הכנסת ויש מי שכתב דהני מילי כשאין המחיצות מגיעות לתקרת הגג:

כ. היו עשרה במקום אחד ואומרים קדיש וקדושה אפילו מי שאינו עמהם יכול לענות ויש אומרים שצריך שלא יהא מפסיק דבר שאינו נקי או עבודת כוכבים:

כא. עיר שאין בה אלא עשרה ואחד מהם רוצה לצאת בימים הנוראים מחייבין אותו לישראל או להשכיר אחר במקומו ואם הם י"א ורוצים לצאת שנים ישכירו

שניהם אחד בשותפות במקומם ושניהם יפרעו בשוה ואם אחד עני ואחד עשיר פורעים חציו לפי ממון וחציו לפי נפשות ושכר החזן על היוצאים כעל הנשארים. הגה: ואין חילוק בין אם רוצה לילך זמן ארוך קודם יום טוב או לא כל שלא יחזור ביום טוב (מהרי"ל סימן תכ"ז):

כב. לא היו כופין להשכיר להשלים מנין כי אם בימים הנוראים וכגון שאין חסרים כי אם אחד או שנים אלא אם כן מנהג קבוע ומפורסם בעיר לכוף להשכיר אפילו בחסרון ג' או ד' אם יש מנין מיושבי העיר כופין לשכור חזן. הגה: וכן במקום שאין מנין תמיד בבית הכנסת כופין זה את זה בקנסות שיבאו תמיד מנין לבית הכנסת שלא יתבטל התמיד (תשובת ריב"ש סימן תקי"ח). ועיין לקמן ריש סימן ק"ן אם כופין זה את זה לבנות בית הכנסת:

סימן נו – דין עניית הקדיש על ידי הקהל, ובו ה' סעיפים

א. יש לכוין בעניית הקדיש. הגה: ולא יפסיק בין יהא שמייה רבא למברך (הגהות אשרי בשם אור זרוע כתב דלפירוש ראשון לא יפסיק בין שמייה לרבא ולפירוש ר"י אין להפסיק בין רבא למברך). ולענות אותו בקול רם ולהשתדל לרוץ כדי לשמוע קדיש. הגה: ויש לעמוד כשעונין קדיש וכל דבר שבקדושה. ומי שבא לבית הכנסת ושומע הקהל עונין קדיש עונה עמהם אף על פי שלא שמע שליח צבור שאמר יתגדל וכו' (הגהות חדשים במרדכי דברכות). וגם השליח ציבור צריך לומר יהא שמייה רבא וכשמתחיל יתגדל יש לומר ועתה יגדל נא כח וגו' זכור רחמין וגו':

ב. כששליח צבור אומר יתברך כל העם עונים אמן וכן כשאומר בריך הוא וכן כשאומר ואמרו אמן. ולא נהגו לומר אמן אחר יתברך ולא אחר בריך הוא. ולא יפסיק בין בריך הוא לעילא מכל ברכתא וכו':

ג. העונים עד לעלמי עלמיה בלבד טועים הם כי אסור להפריד בין עלמיה ליתברך:

ד. כשאומר החזן יתגדל כורע וכן ביהא שמייה רבא וכן בברך הוא וכן באמן:

ה. לאחר שסיים הקדיש פוסע ג' פסיעות ואחר כך אומר עושה שלום וכו':

סימן נז – דין ברכו וענייתו, ובו ב' סעיפים

א. אומר שליח צבור ברכו את ה' המבורך ועונים אחריו ברוך ה' המבורך לעולם

ועד וחוזר שליח ציבור ואומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד. ונהגו שהשליח ציבור מאריך בברכו והקהל אומרים יתברך וישתבח וכו' בעוד שהוא מאריך בברכו (טור):

ב. מקום שנהגו לצעוק על חבריהם בין קדיש וברכו ליוצר אור או לדבר בצרכי רבים טועים הם. (ועיין לעיל סוף סימן נ"ד):

הלכות קריאת שמע

סימן נח – דיני קריאת שמע וברכותיה, ובו ז' סעיפים

א. זמן קריאת שמע של שחרית משיראה את חבירו הרגיל עמו קצת ברחוק ד' אמות ויכירונו ונמשך זמנה עד סוף ג' שעות שהוא רביעי היום ומצוה מן המובחר לקרותה כוותיקין (פירוש תלמידים. ורש"י פירש אנשים ענוים ומחבבים המצות) שהיו מכוונים לקרותה מעט קודם הנץ החמה (פירוש יציאת החמה כמו הנצו הרמונים) כדי שסיים קריאת שמע וברכותיה עם הנץ החמה ויסמוך התפלה מיד בהנץ החמה ומי שיוכל לכוין לעשות כן שכרו מרובה מאד. הגה: שיעור הנץ החמה הוא כמו שיעור שעה אחת קודם שיעלה כל גוף השמש על הארץ (מיימוני פרק א):

ב. אם לא קרא אותה קודם הנץ החמה יש לו להקדים לקרותה במהרה כל מה שיוכל:

ג. ומי שהוא אנוס כגון שהיה משכים לצאת לדרך במקום גדודי חיה ולסטים שלא יוכל לעמוד ולא לכוין אפילו פרשה ראשונה ואפילו עד לכבך או שבני השיירה (קראבאנ"א בלע"ז) הולכים מהרה ולא ימתינו לו כלל יכול לקרותה עם ברכותיה משעלה עמוד השחר דכיון שעלה עמוד השחר שפיר קרינן ביה ובקומך וגם שפיר מקרי יוצר אור. אבל אם אינו במקום גדודי חיה ולסטים וגם אין בני השיירה נחפזים כל כך אפילו יוצא לדרך אחר שעלה עמוד השחר אינו קורא עד שגיע זמנה:

ד. אם קראה משעלה עמוד השחר אף על פי שלא היה אנוס יצא בדיעבד. ואם קראה בלא ברכות יחזור לקרותה בזמנה עם הברכות ועיין לקמן סימן ס' (בית יוסף סימן מ"ו):

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים י"ז. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה קהיות "בן עולם הבא". נא פקדם גפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. וקבלת החברים וידידים. וזכות את הרבים קהיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה" ככל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ג' לחודש – עמוד ג זוכה לפנים צדיקים!

ה. אם נאנס ולא קרא קריאת שמע ערבית עד שעלה עמוד השחר כיון שעדיין לא הנץ החמה קורא קריאת שמע ויוצא בה ידי חובת קריאת שמע ערבית ואם היה אנוס באותה שעה לצאת לדרך מקום גדודי חיה ולסטים לא יקרא אז קריאת שמע פעם שנית לצאת בה ידי חובת קריאת שמע של יום שמאחר שעשה לאותה שעה לילה אי אפשר לחזור ולעשותה יום:

ו. אף על פי שזמנה נמשך עד סוף השעה הג' אם עברה שעה ג' ולא קראה קורא אותה בכרכותיה כל שעה ד' שהוא שלישי היום ואין לו שכר כקורא בזמנה ואם עברה שעה ד' ולא קראה קוראה בלא בכרכותיה כל היום:

ז. אם לא קראה ביום יש אומרים שיש לה תשלומין בערבית וכן אם לא קרא קריאת שמע בערבית יש לה תשלומין ביום ויש חולקים:

סימן נט – דין ברכה ראשונה ביוצר, ובו ה' סעיפים

א. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך תקנו להזכיר מדת לילה ביום להוציא מלב האפיקורסים שאומרים שמי שברא אור לא ברא חושך:

ב. אם טעה ואמר אשר בדברו מעריב ערבים ונזכר מיד ואמר יוצר אור וגם סיים יוצר המאורות יצא אבל אם אמר בדברו מעריב ערבים ולא אמר יוצר אור או לא סיים יוצר המאורות לא יצא ואם אמר יוצר אור ובורא חשך אשר בדברו מעריב ערבים וגם סיים מעריב ערבים לא יצא. הגה: והוא הדין אם לא אמר תחלה רק יוצר אור אם סיים מעריב ערבים לא יצא (דברי עצמו לפרש כן הטור והרא"ש). אבל אם סיים יוצר המאורות כיון שפתח יוצר אור יצא אף על פי שהפסיק במעריב ערבים:

ג. יש אומרים שהקדושה שביוצר יחיד אומרה לפי שאינה אלא סיפור דברים ויש אומרים שיחיד מדלגה ואינה נאמרת אלא בציבור ויש לחוש לדבריהם וליזהר שיחיד יאמרנה בניגון וטעמים כקורא בתורה. הגה: וכבר פשט המנהג כסברא ראשונה ויחיד אומר אותה וכשעונין קדושה זאת אומרים אותה בקול רם (הגהות מיימוני פרק א' מהלכות ברכות וקח סימן ר"ח) ומיהו אם לא אמרה רק שמעה משליח ציבור יצא

דברכות אלו השליח ציבור מוציא היחיד אף על פי שהוא בקי מיהו אין השליח ציבור מוציא היחיד בפחות מ' (הר"י פרק מי שמתו). ולא יענה אמן אחר סיום הבוחר בעמו ישראל באהבה משום דהוי הפסק (ועיין לקמן סימן ס"א):

ד. אם טעה בברכת יוצר בענין שצריך לעמוד אחר תחתיו אם טעה מקדושה ואילך אין השני צריך להתחיל אלא ממקום שפסק. הגה: דהיינו שמתחיל מקדושה ואילך ואם טעה קודם קדושה צריך להתחיל בראש (הר"י והרא"ש פרק אין עומדין והגהות מיימוני פרק י' מהלכות תפלה וטור):

סימן ס – דין ברכות לקריאת שמע, ואם צריכים כוונה, ובו ה' סעיפים

א. ברכה שנייה אהבת עולם. (הגה: ויש אומרים אהבה רבה וכן נוהגין בכל אשכנז). ואינה פותחת בברוך מפני שהיא סמוכה לברכת יוצר אור ואם היא פוטרת ברכת התורה עיין לעיל סימן מ"ז:

ב. קרא קריאת שמע בלא ברכה יצא ידי חובת קריאת שמע וחוזר וקורא הברכות בלא קריאת שמע, ונראה לי שטוב לחזור ולקרות קריאת שמע עם הברכות: ג. סדר הברכות אינו מעכב שאם הקדים שנייה לראשונה יצא ידי חובת ברכות:

ד. יש אומרים שאין מצות צריכות כוונה, ויש אומרים שצריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצוה, וכן הלכה:

ה. הקורא את שמע ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו והשאר אם לא כיון לבו אפילו היה קורא בתורה או מגיה הפרשיות האלו בעונת קריאת שמע יצא והוא שכיון לבו בפסוק ראשון:

סימן סא – דין כמה צריך לדקדק ולכוין בקריאת שמע, ובו כ"ו סעיפים

א. יקרא קריאת שמע בכוונה באימה ביראה ברתת וזיע:

ב. אשר אנכי מצוך היום היינו לומר בכל יום יהיו בעיניך כחדשים ולא כמי שכבר שמע אותו הרבה פעמים שאינו חביב אצלו:

ג. בקריאת שמע יש רמ"ה תיבות וכדי להשלים רמ"ה כנגד איבריו של אדם מסיים שליח צבור ה' אלהיכם אמת וחוזר ואומר בקול רם ה' אלהיכם אמת. הגה: ובזה כל אדם יוצא הואיל ושומעין

מפיו של שליח ציבור ג' תיבות אלו (בית יוסף בשם אורחות חיים). ואם היחיד רוצה גם כן לאמרם עם השליח צבור אין איסור בדבר (דברי עצמו): ואם הוא קורא ביחיד יכולין בט"ו וזין שבאמת ויצבי שעולים צ' והם כנגד ג' שמות ההויה שכל שם עולה כ"ו וד' אותיותיו הם ל'. הגה: ויש עוד טעם אחר בדבר דט"ו וזי"ן עולין צ' והקריאה נחשבת א' הרי צ"א כמנין השם בקריאתו ובכתיבתו והוי כאילו אמר ה' אדניי אמת (מהרי"ק שורש מ"ב ואגור). ויש שכתבו דכל הקורא קריאת שמע ביחיד יאמר אל מלך נאמן שמע וגו' כי ג' תיבות אלו משלימין המנין של רמ"ח והוא במקום אמן שיש לענות אחר ברוך הבוחר בעמו ישראל באהבה וכן נוהגין ונראה לי מכל מקום כשקורא עם הצבור לא יאמר אל מלך נאמן רק יאמר אמן אחר השליח ציבור כשמיסים הברכה וכן נוהגין ונכון הוא:

ד. נוהגין לקרות פסוק ראשון בקול רם כדי לעורר הכוונה:

ה. נוהגין ליתן ידיהם על פניהם בקריאת פסוק ראשון כדי שלא יסתכל בדבר אחר שמונעו מלכוין:

ו. צריך להאריך בחי"ת של אחד כדי שימליך הקב"ה בשמים ובארץ שלזה רומז החטוטרות שבאמצע גג החי"ת ויאריך בדלי"ת של אחד שיעור שיהשוב שהקב"ה יחיד בעולמו ומושל בד' רוחות העולם ולא יאריך יותר מכשיעור זה ויש נוהגים להטות הראש כפי המחשבה מעלה ומטה ולד' רוחות:

ז. ידגיש בדלי"ת שלא תהא כרי"ש:

ח. לא יחטוף בחי"ת ולא יאריך באל"ף:

ט. אסור לומר שמע ב' פעמים בין שכופל התיבות שאומר שמע שמע בין שכופל הפסוק ראשון:

י. כשקורא קריאת שמע על מטתו מותר לקרות כל הפרשה ולחזור ולקרותה ויש מי שאומר שגם בזה יש ליזהר מלומר פסוק ראשון. (הגה: ב' פעמים):

יא. האומרים באשמורת בסליחות וביום כיפור בתפילת נעילה ב' פעמים פסוק שמע ישראל יש ללמדם שלא יאמרו:

יב. ה' הוא האלהים שאומרים אותו ביום כפור בתפילת נעילה ז' פעמים מנהג כשר הוא. הגה: יש אומרים שיש ליזהר שלא לענות על שום ברכה ב' פעמים אמן (בית יוסף בשם אוהל מועד):

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לקבל החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. וזוהי להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. וז"ל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ג' לחודש – עמוד ד זוכה לפנים צדיקים!

יג. אחר פסוק ראשון צריך לומר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" בחשאי:

יד. צריך להפסיק מעט בין לעולם ועד לוואהבת כדי להפסיק בין קבלת מלכות שמים לשאר מצות. הגה: ויש להפסיק בפסוק ראשון בין ישראל לה' ובין אלהינו לה' השני כדי שיהא נשמע שמע ישראל כי ה' שהוא אלהינו הוא ה' אחד (רוקח). ויש להפסיק מעט בין אחד לברוך כי עיקר קבול מלכות שמים הוא פסוק ראשון (אבודרהם):

טו. צריך להפסיק בין היום על לבבך ובין היום לאהבה שלא יהא נראה היום ולא למחר:

טז. צריך להפסיק בין נשבע לה' כדי להטעים יפה העי"ן שלא תהא נראית כה"א:

יז. צריך להתיז זיי"ן של תזכרו דלא לשתמע תשקרו או תשכרו והוי כעבדים המשמשים על מנת לקבל פרס וכן צריך להתיז זיי"ן של וזכרתם:

יח. ידגיש יו"ד של שמע ישראל שלא תבלע ושלא תראה אל"ף וכן יו"ד דוהיו דלא לשתמע והאו:

יט. צריך ליתן ריוח בין וחרה לאף דלא לשתמע וחרף:

כ. צריך ליתן ריוח בין תיבה שתחילתה כסוף תיבה שלפניה כגון בכל לבבך על לבבכם ככל לבבכם עשב בשדך ואבדתם מהרה הכנף פתיל אתכם מארץ:

כא. צריך בכל אל"ף שאחר מ"ם להפסיק ביניהם כגון ולמדתם אותם וקשרתם אותם ושמתם את וראיתם אותו (וזכרתם את ועשיתם את) שלא יהא נראה כקורא מותם מת:

כב. אף בפסוקי דזמרה ובתפלה צריך לדקדק בכך. הגה: והוא הדין הקורא בתורה בנביאים ובכתובים יש לזוהר (בית יוסף בשם הרד"ק):

כג. צריך לדקדק שלא ירפה החזק ולא יחזק הרפה ולא יניח הנד ולא יניד הנח:

כד. צריך לקרות קריאת שמע בטעמים כמו שהם בתורה. הגה: אבל לא נהגו כן במדינות אלו ומכל מקום המדקדקים מחמירים בכך:

כה. כשיאמר וקשרתם לאות על ירך ימשמש בתפילין של יד וכשיאמר והיו לטוטפות

בין עיניך ימשמש בשל ראש וכשיאמר וראיתם אותו ימשמש בכ' ציציות שלפניו (ועיין לעיל סימן כ"ד סעיף ד'):

כו. יש נוהגים לקרות קריאת שמע בקול רם ויש נוהגים לקרותו בלחש. הגה: ומכל מקום יאמרו פסוק ראשון בקול רם וכן נוהגין (כל בו):

סימן סב – מי שלא דקדק בקריאת שמע או לא השמיע לאזנו, ובו ה' סעיפים

א. אף על פי שמצוה לדקדק באותיותיה קראה ולא דקדק בהן יצא:

ב. יכול לקרותה בכל לשון ויזוהר מדברי שיבוש שבאותו לשון וידקדק בו כמו בלשון הקודש:

ג. צריך להשמיע לאזנו מה שמוציא בפיו ואם לא השמיע לאזנו יצא ובלבד שיוציא בשפתיו:

ד. אם מחמת חולי או אונס אחר קרא קריאת שמע בלבו יצא. הגה: ואף לכתחלה יעשה כן אם הוא במקום שאינו נקי לגמרי ואינו יכול לנקותו משום אונס יהרהר בלבו. ובלבד שלא יהא מקום מטונף לגמרי דאסור להרהר בדברי תורה במקום הטינופת (בית יוסף סימן כ"ה):

ה. צריך שליח צבור להשמיע קולו בשמע ישראל כדי שישמעו הקהל וימליכו שם שמים יחד:

סימן סג – לישב בשעת קריאת שמע, ולא יישן, ובו ט' סעיפים

א. קורא אותה מהלך או עומד או שוכב או רוכב על גבי בהמה או יושב אבל לא פרקדן דהיינו שפניו טוחות בקרקע או מושלך על גבו ופניו למעלה אבל קורא והוא שוכב על צדו. הגה: (מאחר שכבר שוכב ואיכא טרחא לעמוד) (הר"י פרק מי שמתו). ואם היה בעל בשר הרבה ואינו יכול להתהפך על צדו או שהיה חולה נוטה מעט לצדו וקורא:

ב. מי שרוצה להחמיר לעמוד כשהוא יושב ולקרותה מעומד נקרא עברייין:

ג. היה מהלך בדרך ורצה לקרות קריאת שמע צריך לעמוד בפסוק ראשון:

ד. עיקר הכוונה הוא בפסוק ראשון הלכך אם קרא ולא כוון לבו בפסוק ראשון לא יצא ידי חובתו וחוזר וקורא ואפילו למאן דאמר מצות אינן צריכות כוונה מודה הכא:

ה. אם היה ישן מצערים אותו ומעירים אותו עד שיקרא פסוק ראשון והוא ער ממש מכאן ואילך אין מצערים אותו כדי שיקרא והוא ער ממש שאף על פי שהוא קורא מתנמנם יצא. הגה: ודין שתוי ושכור עיין לקמן סימן צ"ט סעיף א':

ו. הקורא קריאת שמע לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו בפרשה ראשונה שהוא עיקר קבלת עול מלכות שמים מפני שנראה כקורא עראי וכתוב ודברת בם ודרשינן עשה אותם קבע:

ז. היה עוסק במלאכה ורצה לקרות קריאת שמע יתבטל ממלאכתו עד שיקרא פרשה ראשונה כדי שלא יהא כקורא עראי:

ח. האומנין וכן בעל הבית שהיו עושים מלאכה בראש האילן או בראש שורות הבנין קורין קריאת שמע במקומם ואינם צריכים לירד:

ט. הכתף אף על פי שמשאו על כתיפו קורא קריאת שמע אבל לא יתחיל בשעה שטוען ולא בשעה שפורק מפני שאין לבו מיושב:

סימן סד – דין הטועה בקריאת שמע, ובו ד' סעיפים

א. קראה למפרע לא יצא במה דברים אמורים בסדר הפסוקים אבל אם הקדים פרשה לחברתה אף על פי שאינו רשאי יצא לפי שאינה סמוכה לה בתורה:

ב. קרא פרשה וטעה בה אם יודע היכן טעה כגון שקרא כולה אלא שדילג פסוק אחד באמצע חוזר לראש אותו הפסוק וגומר הפרשה ואם אינו יודע היכן טעה חוזר לראש הפרשה:

ג. טעה בין פרשה לפרשה שהוא יודע שסיים פרשה ואינו יודע אם ראשונה אם שנייה חוזר לפרשה ראשונה ויתחיל והיה אם שמוע:

ד. היה עומד בוכתבתם ואינו יודע אם בוכתבתם שבפרשה ראשונה אם בוכתבתם שבפרשה שנייה חוזר לוכתבתם שבראשונה והני מילי שלא התחיל למען ירבו ימיכם אבל אם התחיל למען ירבו ימיכם אין צריך לחזור דסיריכה נקט ואתא:

סימן פה – הנכנס לבית הכנסת ומצא ציבור קוראין קריאת שמע, או שהפסיק בשעת הקריאה, וכו' ג' סעיפים

א. קראה סירוגין דהיינו שהתחיל לקרות והפסיק בין בשתיקה בין בדיבור וחזר וגמרה אפילו שהה כדי לגמור את כולה יצא אפילו היה ההפסק מחמת אונס. הגה: ויש אומרים דאם היה אנוס והפסיק כדי לגמור את כולה חוזר לראש והכי נהוג ומשערין ענין השהייה לפי הקורא ולא לפי רוב בני אדם (רשב"א סוף פרק היה קורא). וכן הוא לקמן סימן ק"ד:

ב. קרא קריאת שמע ונכנס לבית הכנסת ומצא צבור שקורין קריאת שמע צריך לקרות עמהם פסוק ראשון שלא יראה כאלו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חבריו והוא הדין אם הוא בבית הכנסת ואומר דברי תחנונים או פסוקים במקום שרשאי לפסוק אבל אם הוא עסוק במקום שאינו רשאי לפסוק כגון מברוך שאמר ואילך לא יפסיק אלא יאמר התיבות שהוא אומר בשעה שהציבור אומרים פסוק ראשון בניגון הצבור שיהיה נראה כאלו קורא עמהם:

ג. קרא קריאת שמע ונכנס לבית הכנסת ומצא צבור שקורין קריאת שמע טוב שיקרא עמהם כל קריאת שמע ויקבל שכר כקורא בתורה. הגה: אבל אינו חייב רק בפסוק ראשון כמו שנתבאר (בית יוסף):

סימן סז – באיזה מקום יכול להפסיק ובאיזה מקום לא יפסיק, וכו' י' סעיפים

א. בין הפרקים שואל בשלום אדם נכבד ומשיב שלום לכל אדם ובאמצע שואל בשלום מי שהוא ירא ממנו כגון אביו או רבו או מי שהוא גדול ממנו בחכמה וכל שכן מלך או אנס ומשיב שלום לאדם נכבד ואפילו באמצע הפסוק חוץ מפסוק שמע ישראל וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שלא יפסיק בהם כלל אם לא מפני מי שירא שמא יהרגנו:

ב. אם שכח להניח ציצית ותפילין יכול להפסיק בין הפרקים להניחם ויברך עליהם. הגה: ויש אומרים שלא יברך עליהם עד אחר התפלה והכי נהוג לענין טלית (בית יוסף):

ג. לקדיש ולקדושה ולברכו מפסיק אפילו באמצע הפסוק וכן למודים אבל לא יאמר אלא תיבת מודים בלבד. הגה: וכן בברכו לא יאמר יתברך וישתבח כו'. ויש

אומרים דאמן שעונין אחר ברכת האל הקדוש ואחר שומע תפלה יש לו דין קדושה ויוכל לענות אותם בקריאת שמע וכן עיקר. ולכל הני מילי פוסקים מכל שכן באומר תחנונים (תשובת הרשב"א):

ד. יש מי שאומר שמפסיק ויש מי שאומר שאינו מפסיק והלכה כדבריו:

ה. ואלו הן בין הפרקים בין ברכה ראשונה לשניה בין שניה לשמע בין שמע לוהיה אם שמע בין והיה אם שמע לויאמר אבל בין ויאמר לאמת ויצויב לא יפסיק שלא להפסיק בין ה' לאמת אלא יאמר אני ה' אלהיכם אמת ואז יפסיק כדין באמצע הפרק:

ו. אם פסק מפני היראה או הכבוד אחר שאמר אמת או שסיים קודם החזן וסמך ה' אלהיכם עם אמת וממתין שיתחיל החזן ושיאמר עמו אינו צריך לחזור ולומר פעם אחרת אמת:

ז. אינו אומר אמן אחר גאל ישראל משום דהוי הפסק. הגה: ויש אומרים דעונין אמן וכן נוהגין לענות אחר השליח ציבור. אבל אם התפלל לבד אין עונין אמן כדלקמן סימן רט"ו (טור):

ח. צריך לסמוך גאולה לתפלה ולא יפסיק לאחר שאמר גאל ישראל רק אם אירעו אונס שלא הניח תפילין ונזדמנו לו בין גאולה לתפלה מניח אז ולא יברך עליהם עד אחר שיתפלל אבל טלית לא יניח אז ואם עד שלא אמר גאל ישראל נזדמנו לו טלית ותפילין מניחם ולא יברך עליהם עד אחר תפלה. הגה: ויש אומרים שקודם גאל ישראל יברך על התפילין והכי נהוג (מרדכי ותוספות והגהות מיימוני מהלכות קריאת שמע):

ט. אין לענות קדיש וקדושה בין גאולה לתפלה וכיצד עושה ממתין בשירה חדשה כדי לענות:

י. כל מי שלא אמר אמת ויצויב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובת המצוה כתקנה. הגה: מי שהוא אנוס ורחוק ואין לו פנאי להתפלל מיד אחר קריאת שמע יקרא קריאת שמע עד אמת וימתין לומר שאר הברכות עד שיתפלל שאז יאמר ויצויב ונכון וכו' ויתפלל כדי שישמוך גאולה לתפלה (בית יוסף בשם רוקח סימן שכ"א):

סימן סז – דין ספק אם קרא קריאת שמע, וכו' סעיף אחד

א. ספק אם קרא קריאת שמע חוזר וקורא ומברך לפניה ולאחריה אבל אם יודע שקראה אלא שמשופק אם ברך לפניה ולאחריה אינו חוזר ומברך:

סימן סח – שלא להפסיק בפיוטין, וכו' סעיף אחד

א. יש מקומות שמפסיקים בברכות קריאת שמע לומר פיוטים ונכון למנוע מלאמרם משום דהוי הפסק. הגה: ויש אומרים דאין איסור בדבר (הר"י סוף פרק אין עומדין והרשב"א והטור) וכן נוהגין בכל המקומות לאמרם והמיקל ואינו אומרם לא הפסיד. ומכל מקום לא יעסוק בשום דבר אפילו בדברי תורה אסור להפסיק ולעסוק כל זמן שהצבור אומר פיוטים וכל שכן שאסור לדבר שום שיחה בטילה ומכל מקום מי שלומד על ידי הרהור שרואה בספר ומהרהר לית ביה איסורא דהרהור לאו כדיבור דמי אלא שמתוך כך יבואו לדבר ויבואו לידי הפסק ועל כן אין לאדם לפרוש עצמו מהציבור במקום שנהגו לאמרם ויאמר אותם עמהם ועיין לקמן סימן צ' סעיף י' (מהרי"ל ודרכי משה):

סימן סט – דין פורס על שמע, וכו' ב' סעיפים

א. אם יש בני אדם שהתפללו כל אחד בפני עצמו ביחיד ולא שמעו לא קדיש ולא קדושה עומד אחד מהם ואומר קדיש וברכו וברכה ראשונה יוצר אור ולא יותר וזה נקרא פורס על שמע לשון התיכה פרוסה שאין אומרים אלא קצת ממנה. הגה: ועכשיו לא נהגו לומר כל ברכת יוצר אור אלא אומרים קדיש וברכו והם עונים אחריו ברוך ה' וכו'. יש אומרים שפורסין בקריאת שמע של ערבית כמו בשחרית (כל בו ובית יוסף בשם הר"ן) ולא נהגו כן משום דליכא קדיש קודם ברכו של ערבית. לאחר שסיימו ברכת יוצר אור אומר אבות וגבורות וקדושה ואתה קדוש וזה נקרא עובר לפני התיבה ואין עושין דברים אלו בפחות מ' משום דהוי דברים שבקדושה וצריך לחזור אחר ו' שלא שמעו דהיינו רוב העשרה ואם אינם נמצאים אפילו בשביל אחד שלא שמעו אומרים ואפילו מי ששמע יכול לפרוס על שמע ולעבור לפני התיבה בשביל אותו שלא שמע ומכל מקום אם אותו שלא שמע בקי לפרוס על שמע ולעבור לפני התיבה הוא מוטב שיפרוס ויעבור לפני התיבה הוא

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחזקת ל' החודש. שמונה עמודים ל'יום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרקם ב'פתי פנסיות וב'פתי מדרשות. ובשמות. ו'כל' החברים ו'ידידים. ל'זכות את הרבים ל'היות' בן עולם הבא על ידי י'מודד 'ה'כחה' כ'כל יום. שהוא 'תורה ל'שמחה!' וכל המזכה את הרבים ג' לחודש – עמוד ו זוכה ל'פנים צדיקים!

משיפורס ויעבור לפני התיבה אחר שכבר שמע. הגה: ומי שעובר לפני התיבה ואמר ג' הברכות הראשונות ישלים כל התפלה ולא יפסיק אף על פי שכבר התפלל אבל האחרים יכולין להפסיק אחר כך וכל שכן שאם לא התפלל הפורס והעובר לפני התיבה תחלה שישלים תפלתו אף על פי שיצטרך לקרות אחר כך קריאת שמע ולא יסמוך גאולה לתפלה (בית יוסף בשם מהר"א).

ואסור להפסיק בדברים אלו בין גאולה לתפלה או בקריאת שמע וברכותיה ולכן אסור לשליח ציבור להפסיק בין קריאת שמע לתפלה או בקריאת שמע וברכותיה כדי לפרוס על שמע לאותן הבאים לבית הכנסת לאחר שהתפללו הקהל קדיש וברכו והתחיל בברכת יוצר אור אבל בברכת ערבית שהיא רשות יכול להפסיק להוציא אחרים ידי חובתם. ומכל מקום איש אחר יכול לפרוס על שמע או להתפלל בעשרה כל התפלה אפילו באותו בית הכנסת שכבר התפללו להוציא אחרים ידי חובתם רק שלא יעמוד החזן השני במקום שעמד הראשון דזהו נראה גנאי לראשונים דהוי כאלו לא יצאו בראשונה ידי חובתם (תשובת מהר"י מינץ סימן ט"ו). ונראה לי דוקא שעדיין הראשונים בבית הכנסת אלא שהשלימו סדרם אבל אם יצאו הראשונים יוכל לעמוד החזן אף במקום שעמד הראשון:

ב. סומא אף על פי שלא ראה מאורות מימיו פורס על שמע ומברך יוצר המאורות שהוא נהנה במאורות שרואין אחרים שיורוהו הדרך אשר ילך בה:

סימן ע – מי הם הפטורים מקריאת שמע, ובו ה' סעיפים

א. נשים ועבדים פטורים מקריאת שמע מפני שהיא מצות עשה שהזמן גרמא ונכון הוא ללמדם שיקבלו עליהן עול מלכות שמים. הגה: ויקראו לפחות פסוק ראשון (בית יוסף בשם אוהל מועד):

ב. קטנים פטורים לרבינו תם כשלא הגיעו לחינוך ולרש"י אפילו הגיעו לחינוך מפני שאינו מצוי אצלו בזמן קריאת שמע בערב וישן הוא בבוקר וראוי לנהוג כרבינו תם:

ג. הכונס את הבתולה פטור מקריאת שמע ג' ימים אם לא עשה מעשה מפני שהוא טרוד טרדת מצוה והני מילי בזמן הראשונים אבל עכשיו שגם שאר בני אדם אינם מכוונים כראוי גם הכונס את הבתולה קורא. הגה: ועיין לקמן סימן צ"ט אם שכור יקרא קריאת שמע:

ד. היה עוסק בצרכי רבים והגיע זמן קריאת שמע לא יפסיק אלא יגמור עסקיהם ויקרא אם נשאר עת לקרות:

ה. היה עוסק באכילה או שהיה במרחץ או שהיה עוסק בתספורת או שהיה מהפך בעורות או שהיו עוסקים בדין להרמב"ם גומר ואחר כך קורא קריאת שמע ואם היה מתירא שמא יעבור זמן קריאה ופסק וקרא הרי זה משובח ולהראב"ד מפסיק וקורא אף על פי שיש שהות לקרות. (ועיין לקמן סימן רל"ה):

סימן עא – אבל והעוסקים במת פטורים מקריאת שמע, ובו ז' סעיפים

א. מי שמת לו מת שהוא חייב להתאבל עליו אפילו אינו מוטל עליו לקברו פטור מקריאת שמע ומתפלה ואפילו אם רוצה להחמיר על עצמו ולקרות אינו רשאי ואם יש לו מי שישתדל בשבילו בצרכי קבורה ורצה להחמיר על עצמו ולקרות אין מוחין בידו (עיין ביורה דעה סימן שמ"א):

ב. במה דברים אמורים בחול אבל בשבת חייב כל היום עד הערב אם מחשיך על התחום בצרכי קבורה אבל אם אינו מחשיך על התחום חייב גם לעת ערב ויום טוב שני דינו כחול (ועיין סימן תקמ"ח סעיף ה'). ויום טוב ראשון אם רוצה לקוברו בו ביום על ידי עובדי כוכבים דינו כחול ואם אינו רוצה לקוברו בו ביום דינו כשבת:

ג. המשמר את המת אפילו אינו מתו פטור:

ד. היו שנים משמרים זה משמר וזה קורא ואחר כך משמר זה וקורא זה:

ה. החופר קבר למת פטור:

ו. היו ב' או יותר חופרים כל הצריכים לצרכי החפירה בבת אחת פטורין ואם יש נוספים נשמטים וקורין וחוזרים אלו ומתעסקים והאחרים נשמטין וקורין (עיין ביורה דעה סימן שס"ה):

ז. אסור לקרות קריאת שמע תוך ארבע אמות של מת או בבית הקברות ואם קרא לא יצא:

סימן עב – דין נושאי המטה, והמנחמים והמלוים, ובו ה' סעיפים

א. נושאי המטה וחילופיהן וחילופי חילופיהן בין אותם שהם לפני המטה בין אותם שהם לאחריה מאחר שלמטה

צורך בהם פטורים ושאר המלוין את המת שאין למטה צורך בהם חייבים:

ב. אין מוציאים את המת סמוך לקריאת שמע שאין שהות להוציאו ולקברו קודם שיגיע זמן קריאת שמע ואם התחילו להוציאו אין מפסיקין כדי לקרות:

ג. העם העוסקים בהספד בזמן שהמת מוטל לפנייהם נשמטים אחד אחד וקורין ומתפללין אין המת מוטל לפנייהם הם קורין ומתפללין והאונן יושב ודומם:

ד. קברו את המת וחזרו האבלים לקבל תנחומין וכל העם הולכין אחריהם ממקום הקבר למקום שעומדים שם האבלים לעשות שורה לקבל תנחומין אם יכולים העם להתחיל ולגמור אפילו פסוק אחד קודם שיגיעו לשורה יתחילו ואם לאו לא יתחילו. הגה: אם יש שהות ביום לקרות אחר כך (בית יוסף בשם הרמב"ם):

ה. העומדים בשורה לנחמו הפנימים שרואים פני האבל פטורים והחיצונים שאינם רואים פני האבל חייבים:

סימן עג – הישן עם אשתו ובניו איך יתנהג, ובו ד' סעיפים

א. שנים שהיו ישנים בטלית אחת ובשר שניהם נוגעים זה בזה לא יקרא קריאת שמע אלא אם כן היתה טלית מפסקת ביניהם ממתניהם ולמטה:

ב. אם היה ישן עם אשתו קורא בחזרת פנים לצד אחר ואפילו בלא הפסקת טלית משום דחשיבא כגופו ויש מי שאוסר ונכון לחוש לדבריו:

ג. אם היה ישן עם בניו בעודם קטנים מותר לקרות בחזרת פנים בלא הפסקת טלית ואם הם גדולים צריך להפסקת טלית:

ד. עד כמה הם חשוכים קטנים התינוק עד שיהיו לו י"ב שנים והתינוקת עד שיהיו לה י"א שנים ואפילו הביאו ב' שערות מותר ובשנת י"ג לתינוק וי"ב לתינוקת אם הביאו ב' שערות אסור בלא הפסק ואם לא הביאו ב' שערות מותר ומשנת י"ג ואילך לתינוק וי"ב לתינוקת אפילו לא הביאו ב' שערות אסור:

סימן עד – שלא לברך כשאבריו רואים את העררה, ובו ו' סעיפים

א. היה ישן ערום בטליתו צריך לחוץ בטלית על לבו ואז יקרא משום דלבו רואה את העררה אסור. הגה: והוא הדין אם לבו רואה ערות חברו אסור (טור):

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לכף החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתיבות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיבות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים ג' לחודש – עמוד ז

ג. הרוחץ ערום במים צלולים ורוצה לשתות יכסה בכגד ממטה ללבו כדי שלא יהא לבו רואה את הערוה כשיכרך ודוקא בכגד אבל בידיים לא הוי כיוסי. הגה: והוא הדין אם מכסה ראשו בידיו לא מיקרי כסוי הראש ועיין לקמן סימן צ"א (תורת הדשן בשם אור זרוע). ואם היו המים עכורים שאין איבריו נראים בהן מותר לקרות והוא בתוכן והוא שלא יהא ריחן רע (ואם אין לכו בתוך המים רק למעלה מן המים אף בצלולים שרי) (דברי עצמו):

ג. אם האדם מחבק גופו בזרועותיו דיינין ליה כהפסקה:

ד. יש מי שאומר שהנשים יכולות לברך ולהתפלל כשהן לבושות החלוק אף על פי שאינן מפסיקות למטה מהלב. הגה: ואם הן ערומות צריך שתהא ערוה שלהן טוחות בקרקע או שיושבות על שאר דבר דאו אין לבן רואה ערוה שלהן מה שאין כן באיש (בית יוסף בשם אורחות חיים ועיין לקמן סימן ר"ו סעיף ג):

ה. שאר אבריו רואים את הערוה מותר אבל אם איזה מאבריו נוגע בין בערותו בין בערות חבירו אסור לקרות קריאת שמע או להתפלל וירכותיו שהערוה שוכבת עליהן צריך להפסיקן בכגד או להרחיקן בענין שלא יגע הגיד בהם:

ו. היתה טליתו חגורה על מתניו לכסותו ממתניו ולמטה אף על פי שממתניו ולמעלה הוא ערום מותר לקרות קריאת שמע אבל להתפלל אסור עד שיכסה לכו:

סימן עה – להזהר מגלוי שער וקול אשה בשעת קריאת שמע, וכן שלא לקרות כנגד הערוה, וכו' ו' סעיפים

א. טפח מגולה באשה במקום שדרכה לכסותו אפילו היא אשתו אסור לקרות קריאת שמע כנגדה. הגה: ויש אומרים דוקא באשתו אבל באשה אחרת אפילו פחות מטפח הוי ערוה (הגהות מיימוני פרק ג). ונראה מדברי הרא"ש דטפח באשה ערוה אפילו לאשה אחרת רק שבעצמה יכולה לקרות אף על פי שהיא ערומה כדלעיל סימן ע"ד:

ב. שער של אשה שדרכה לכסותו אסור לקרות כנגדו. הגה: אפילו אשתו. אבל בתולות שדרכן לילך פרועות הראש מותר. הגה: והוא הדין השערות של נשים שרגילין לצאת מחוץ לצמתן (בית יוסף בשם הרשב"א) וכל שכן שער נכרית אפילו דרכה לכסות (הגהות אלפסי החדשים):

ג. יש לזהר משמיעת קול זמר אשה בשעת קריאת שמע. הגה: ואפילו באשתו. אבל קול הרגיל בו אינו ערוה (בית יוסף בשם אהל מועד והגהות מיימוני):

ד. אסור לקרות כנגד ערוה אפילו של גוי וכן כנגד ערות קטן אסור. ויש מתירין נגד ערות קטן כל זמן שאינו ראוי לביאה (רבינו ירוחם והרא"ש פרק מי שמתו ומהר"א מפראג). וכן עיקר (עיין ביורה דעה סימן רס"ה):

ה. ערוה בעששית ורואה אותה דרך דפנותיה אסור לקרות כנגדה דכתיב ולא יראה בך ערות דבר והא מתחזיא:

ו. היתה ערוה כנגדו והחזיר פניו ממנה או שעצם עיניו או שהוא בלילה או שהוא סומא מותר לקרות דבראיה תלה רחמנא והא לא חזי לה:

סימן עו – להזהר מצואה בשעת קריאת שמע, וכו' ח' סעיפים

א. צואה בעששית מותר לקרות כנגדה אף על פי שרואה אותה דרך דפנותיה משום דבכסוי תלה רחמנא דכתיב וכסית את צאתך והא מתכסיא:

ב. צואה בגומא מניח סנדלו עליה וקורא דחשיבא כמכוסה וכיון שאין ריח רע מגיע לו מותר והוא שלא יהא סנדלו נוגע בה:

ג. העבירו צואה לפניו אסור לקרות כנגדה ופי חזיר מצואה עוברת דמי אפילו עולה מן הנהר אין הרחיצה מועלת לו דהוי כגרף של רעי:

החכם עיניו בראשו!

אל תחמיץ הזדמנות יקרה זו!

הצטרף לאלו – אשר משך השנים שעברו קנו ידיעה מקיפה בכל ההלכות של אורח חיים הכולל בו הלכות השייכות לחיי יום יום, מדי שבת בשבתו, ומדי מועד במועדו.

השנים חולפים ועוברים!

והאם יש לך די להשיב על שאלת הבית דין של מעלה "עסקת בתורה"?

הנה מוכא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ג' לחודש – עמוד ה זוכה לבנים צדיקים!

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרליש

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים לכל החודש - ח' עמודים ליום כל השנה "הלכות" ב"נל יום" חובטת לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי דיעת התורה. ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדנ"י מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

7 לחודש

המשך הלכות קריאת שמע, סימן עו – להזהר מצואה בשעת קריאת שמע

ד. היתה צואה על בשרו ומכוסה בבגדיו או שהכניס ידיו בבית הכסא דרך חור ואינו מריח ריח רע יש מתירים לקרות ויש אוסרים ויש אומרים שלא התיר המתיר בצואה על בשרו אלא במקום שהיא נכסה מאליה בלא מלבוש כגון אצילי ידיו ונכון לעשות כדברי המחמיר. הגה: ושכבת זרע על בשרו דינו כצואה (מהר"ל הלכות יום כיפור):

ה. צואה בפי טבעת אפילו היא מכוסה אסור לקרות לדברי הכל אפילו אינה נראית כשהוא עומד ונראית כשהוא יושב:

ו. היה לפניו מעט צואה יכול לבטלה ברוק שירוק בה ויקרא כנגדה והוא שיהא הרוק עבה ואין הביטול מועיל אלא לפי שעה אבל אם לא יקרא מיד והרוק נימוד ונבלע בה לא בטלה:

ז. ספק אם צואה בבית מותר לקרות דחזקת בית שאין בו צואה ספק אם צואה באשפה אסור משום דחזקת אשפה שיש בה צואה אבל ספק מי רגלים אפילו באשפה מותר משום דלא אסרה תורה לקרות כנגד מי רגלים אלא כנגד עמוד של קלוח ואחר שנפל לא מתסר אלא מדרבנן ובספיקן לא גזרו:

ח. קרא במקום שראוי להסתפק בצואה ומצאה אחר כך צריך לחזור ולקרות אבל אם אין המקום ראוי להסתפק בו אין צריך לחזור ולקרות ומי רגלים אפילו מצאן במקום שראוי להסתפק אין צריך לחזור ולקרות:

סימן עז – שלא לקרות כנגד מי רגלים, ובו ב' סעיפים

א. אסור לקרות כנגד מי רגלים עד שיטיל לתוכן רביעית מים ואז מותר ולא שנא על גבי קרקע לא שנא בכלי ובלבד שלא יהא עביט המיוחד להם (ודין עביט עיין לקמן סימן פ"ז). לא שנא היו הם בכלי תחלה ונותן עליהם מים לא שנא היו המים בכלי תחלה:

ב. רביעית שאמרו למי רגלים של פעם אחת ולשל שני פעמים שתי רביעיות ולשל שלש שלשה. (הגה: וכן לעולם):

סימן עח – מי שנצרך להטיל מים בשעת קריאה, ובו סעיף אחד

א. היה קורא והתחילו מי רגליו שותתין על ברכיו פוסק עד שיכלו המים וחוזר לקרות אפילו אם נפלו על בגדיו ויש בהם טופח על מנת להטפוח כיון שהם מכוסים בכבודו. ואם נפלו מי רגלים בארץ מרחיק מהם ד' אמות. הגה: או כשיעור שיתבאר לקמן סימן פרק ב' או ממתין עד שיבלעו בקרקע (הר"י פרק ב' דברכות). ואפילו שהה כדי לגמור את כולה אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק. הגה: ויש אומרים דאם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש וכן עיקר וכמו שכתבתי לעיל סימן ס"ה, ומשערין לפי הקורא:

סימן עט – מי שנזדמן לו צואה בשעת קריאה, ובו ט' סעיפים

א. היתה צואת אדם מאחוריו צריך להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח אפילו אם יש לו חולי שאינו מריח צריך להרחיק ד' אמות ממקום שיכלה הריח למי שמריח ומלפניו צריך להרחיק מלא עיניו אפילו בלילה או שהוא סומא (תשובת

הרשב"א סימן קס"ה ובית יוסף בשם הר"י) שאינו רואה אותה צריך להרחיק עד מקום שאינו יכול לראות כיום ואם הוא מצדו דינו כמלאחריו. הגה: שליח ציבור המתפלל וצואה בבית הכנסת או בבית שמתפלל שם אפילו הוא לאחריו בכל הבית צריך לשתוק עד שיוציאנה מאחר שמוציא רבים ידי חובתן ואי אפשר שלא יהא מן הקהל בתוך ד' אמות של הצואה (הגהות מרדכי החודשים פרק תפלת השחר). ועיין לקמן סוף סימן צ' (ועיין לקמן סימן פ"ז בד"ן צואה בבית):

ב. היתה במקום גבוה עשרה טפחים או נמוך עשרה או שהיתה בבית אחד והוא בבית אחר אפילו הפתח פתוח ויושב בצדה ורואה אותה אם אין לה ריח יכול לקרות דכיון שהיא ברשות אחרת קרינן ביה שפיר והיה מחנין קדוש להרא"ש אבל להרשב"א דוקא כשאינו רואה אותה. ואם יש לה ריח לא מהני הפסקה ולא שינוי רשות. ויש אומרים דכי היכי דהפסקה מועלת לצואה עצמה הכי נמי מועלת לריח רע שלה:

ג. חצר קטנה שנפרצה במלואה לגדולה והגדולה עודפת עליה מן הצדדים קטנה לא חשיבא בבית בפני עצמה כיון שנפרצה במלואה לגדולה אבל הגדולה כיון שכתליה עודפים על של קטנה מצד זה ומצד זה חשיבא כבית בפני עצמה הלכך אם צואה בגדולה אסור לקרות בקטנה עד שירחיק כשיעור ואם צואה בקטנה מותר לקרות בגדולה בלא הרחקה אם אין מגיע לו ריח רע:

ד. צואת כלב וחזיר אם נתן בהם עורות מרחיקים מהם כמו מצואת אדם ואם לאו דינם כד"ן צואת שאר בהמה חיה ועוף שאין צריך להרחיק מהם אם אין

הנה מוכבא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק ל'כל' החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויוזקה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכות" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים. ד' לחודש – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

בהם ריח רע ואם יש בהם ריח רע דינם כצואת אדם:

ה. צואת חמור הרכה לאחר שבא מהדרך וצואת חתול ונמיה ונבלה מסרחת דינם כצואת אדם וההולך בדרך אף על פי שרואה צואת בהמה כנגדו אם אין הריח בא לו אינו חושש למיעוט לתלותה בשל חמור ובסמוך לעיר יש אומרים שיש לחוש לפי שרוב הבהמות המצויות שם הם חמורים. הגה: במקום דשכחי חמורים: 1. בירושלמי אסור לקרות כנגד מי רגלי חמור הבא מן הדרך וכנגד צואת תרנגולים אדומה:

2. צואת תרנגולים ההולכים בבית דינה כצואת בהמה חיה ועוף אבל הלול שלהם יש בו סרחון ודינו כצואת אדם: 3. אסור לקרות כנגד אשפה שריחה רע: 4. יצא ממנו ריח מלמטה אסור בדברי תורה עד שיכלה הריח ואם יצא מחבירו מותר בדברי תורה משום דאי אפשר שהתלמידים קצתם גורסים וקצתם ישנים ומפיהם בתוך השינה אבל לקרות קריאת שמע אסור עד שיכלה הריח:

סימן פ – מי שאינו יכול להשמר מהפיה, ובו סעיף אחד

א. מי שברי לו שאינו יכול לעמוד על עצמו מלהפיח עד שיגמור קריאת שמע ותפלה מוטב שיעבור זמן קריאת שמע ותפלה ולא יתפלל ממה שיתפלל בלא גוף נקי ואם עבר זמן תפלה אנוס הוא ומתפלל מנחה שתיים ואם יראה לו שיכול לעמוד על עצמו בשעת קריאת שמע יניח תפילין בין אהבה לקריאת שמע. הגה: ומברך עליהם (טור):

סימן פא – דין צואת קטן, ובו ב' סעיפים

א. קטן שהגיע לכלל שאחר כיוצא בו יכול לאכול כזית דגן בכדי שיוכל גדול לאכול אכילת פרס מרחיקין מצואתו או מממי רגליו:

ב. היה קורא וראה צואה כנגדו ילך כדי שיזרקנה מאחוריו ארבע אמות ואם אי אפשר כגון שיש לפניו נהר או דבר אחר המעכב ילך כדי שניחנה לצדדין ד' אמות ואין צריך לחזור אלא למקום שפסק ולהר"ר יונה אם היה במקום שהיה לו לתת אל לבו שיש שם צואה צריך לחזור לראש. (ועיי' לעיל סימן ע"ו סעיף ח'):

סימן פב – דין צואה יבשה, ובו ב' סעיפים

א. צואה יבשה כל כך שאם יזרקנה תתפרך הרי היא כעפר ומותר לקרות כנגדה והוא שלא יהיה בה ריח רע. הגה: ויש אומרים דלא הוי כעפר רק אם נפרכת על ידי גלילה בלא זריקה, וכן עיקר (רש"י והרא"ש פרק מי שמתו) (טור):

ב. מי רגלים שנבלעו בקרקע אם היו מרטיבין היד אסור לקרות כנגדם, [הגה:]: ויש אומרים דאינו אסור רק בטופח על מנת להטפח ויש לסמוך על זה:

סימן פג – דיני בית הכסא בקריאת שמע, ובו ה' סעיפים

א. אסור לקרות כנגד בית הכסא ישן אפילו פיננו ממנו הצואה ויראה לי דהיינו כשאין לו מחיצות אבל אם יש לו מחיצות אף על פי שיש בו צואה קורא כנגדו בסמוך ואינו חושש אם אין מגיע לו ריח רע:

ב. הזמינו לבית הכסא ועדיין לא נשתמשו בו מותר לקרות כנגדו אבל לא בתוכו:

ג. אמר בית זה יהא לבית הכסא ואמר על בית אחר וגם זה דינם שוה. ואם אמר על השני ובית זה ולא אמר וגם זה הרי השני ספק אם הזמינו לכך אם לאו לפיכך אין קורין בו לכתחלה ואם קרא בו יצא:

ד. בית הכסא שהוא בחפירה ופיו ברחוק ד' אמות מן הגומא והוא עשוי במדרון בענין שהרעי מתגלגל ונופל מיד למרחוק וכן המי רגלים יורדים מיד לגומא כסתום דמי ומותר לקרות בו אם אין בו ריח רע וגם אין משתינין בו חוץ לגומא. הגה: אבל אם משתינין בהם לפעמים אסור להרהר בהם בדברי תורה כל שכן לקרות קריאת שמע (הגהות מיימוני):

ה. בני אדם שיש להם ספסל נקוב ונפנץ עליו מותר לקרות קריאת שמע כנגדו כיון שאין הצואה על הנקב וגם אין הגרף תחת הנקב ועוד שהנקב תמיד מכוסה בדף. (וכל מי שקורא במקום שאין קורין חוזר וקורא) (מיימוני פרק ג):

סימן פד – אם מותר לקרות במרחץ, ובו סעיף אחד

א. מרחץ חדש שלא רחצו בו מותר לקרות בו ובישן בבית החיצון שכל העומדין שם לבושים מותר ובאמצעי שקצת העומדין שם לבושים וקצת ערומים יש

שם שאילת שלום אבל לא קריאת שמע ותפלה. הגה: ומותר להרהר שם בדברי תורה (ר"ן בפרק קמא דשבת ופרק כל הצלמים). ובפנימי שכולם עומדים שם ערומים אפילו שאלת שלום אסור. (ואסור לענות אמן בבית המרחץ) (ר"ן פרק כירה):

סימן פה – באיזה מקומות אסור לקרות קריאת שמע, ובו ב' סעיפים

א. לא ילך אדם במבואות המטונפות ויניח ידו על פיו ויקרא קריאת שמע ואפילו אם היה קורא ובה צריך להפסיק כשיגיע למבוי המטונף וכשיצא משם אפילו שהיה כדי לגמור את כולה אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק. הגה: ויש אומרים שחוזר לראש וכן עיקר (ועיי' לעיל סימן ס"ה):

ב. אפילו להרהר בדברי תורה אסור בבית הכסא ובבית המרחץ ומקום הטינופת והוא המקום שיש בו צואה ומי רגלים. הגה: ואפילו הלכות המרחץ אסור ללמוד במרחץ (ר"ן פרק כירה ובית יוסף בשם אורחות חיים). דברים של חול מותר לאמרם שם בלשון הקדש. וכן הכנויים כגון רחום נאמן וכיוצא בהם מותר לאמרם שם אבל השמות שאינם נמחקין אסור להזכירם שם ואם נזדמן לו שם להפריש מדבר האסור מפריש ואפילו בלשון הקודש ובענייני קודש. הגה: ובמקום שמותר להרהר בו בדברי תורה מותר לפסוק דין ובלבד שלא יאמר טעמו של דבר (ר"ן פרק קמא דשבת ובפרק כל הצלמים):

סימן פו – שצריך להרחיק מן מים סרוחים, ובו סעיף אחד

א. מים סרוחים או מי משרה ששורין בהן פשתן או קנבוס צריך להרחיק מהם כמו מן הצואה:

סימן פז – כמה צריך להרחיק בשעת קריאת שמע מן גרף של רעי, ובו ג' סעיפים

א. גרף של רעי ועביט של מי רגלים של חרס או של עץ צריך להרחיק מהם כמו מצואה אפילו הטיל בהם מים אבל אם הן של מתכת או של זכוכית או של חרס מצופה מותר אם הם רחוצים יפה:

ב. גרף ועביט של חרס או של עץ שכפאו על פיו יש מתירין ויש אוסרין והלכה כדברי האוסרים:

ג. מותר לקרות קריאת שמע בבית שיש בו צואה ומי רגלים או גרף ועביט כיון

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ ל'כל החודש'. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדשו. ויזכה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי לימוד 'ה'כל' כל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכ' המזכה את הרבים ד' לחודש – עמוד ב' זוכה לפנים צדיקים!

שהרחיק מהם כשיעור שנתבאר בסימן ע"ט וכן אם כפה עליהם כלי אף על פי שהם עמו בכית הרי אלו כקבורים ומותר לקרות כנגדו:

סימן פח – בעל קרי מותר בקריאת שמע, ובו סעיף אחד

א. כל הטמאים קורין בתורה וקורין קריאת שמע ומתפללין חוץ מבעל קרי שהוציאו עזרא מכל הטמאים ואסרו בין בדברי תורה בין בקריאת שמע ותפלה עד שיטבול כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין ואחר כך בטלו אותה תקנה והעמידו הדבר על הדין שאף בעל קרי מותר בדברי תורה ובקריאת שמע ובתפלה בלא טבילה ובלא רחיצה דתשעה קבין וכן פשט המנהג. הגה: יש שכתבו שאין לאשה נדה בימי ראייתה ליכנס לבית הכנסת או להתפלל או להזכיר השם או ליגע בספר (הגהות מיימוני פרק ד). ויש אומרים שמותרת בכל וכן עיקר (רש"י הלכות נדה). אבל המנהג במדינות אלו כסברא ראשונה. ובימי לבון נהגו היתר ואפילו במקום שנהגו להחמיר בימים נוראים וכהאי גוונא שרבים מתאספים לילך לבית הכנסת מותרין לילך לבית הכנסת כשאר נשים כי הוא להן עצבון גדול שהכל מתאספים והן יעמדו חוץ (פסקי מהרא"י סימן קל"ב):

הלכות תפלה

סימן פט – הלכות תפלה וזמנה, ובו ח' סעיפים

א. זמן תפלת השחר מצוותה שיתחיל עם הנץ החמה כדכתיב ייראוך עם שמש ואם התפלל משעלה עמוד השחר והאיר פני המזרח יצא ונמשך זמנה עד סוף ד' שעות שהוא שלישי היום ואם טעה או עבר והתפלל אחר ד' שעות עד חצות אף על פי שאין לו שכר כתפלה בזמנה שכר תפלה מיהא איכא. הגה: ואחר חצות אסור להתפלל תפלת שחרית (בית יוסף בשם הרשב"א פרק תפלת השחר). ועיין לקמן ריש סימן ק"ח:

ב. כיון שהגיע זמן תפלה אסור לאדם להקדים לפתח חבירו ליתן לו שלום משום דשמו של הקב"ה שלום אבל מותר לומר לו צפרא דמרי טב ואפילו זה אינו מותר אלא כשהוצרך ללכת לראות איזה עסק אבל אם אינו הולך אלא להקביל פניו קודם תפלה אפילו זה

הלשון אסור וכן אסור לכרוע לו כשמשכים לפתחו ויש אומרים דכריעה אסורה אפילו בלא משכים לפתחו ואם התחיל לברך הברכות (אחר כך) אין לחוש כל כך ואם אינו משכים לפתחו אלא שפגע בו בדרך מותר ליתן לו שלום ויש אומרים שאפילו במוצא חבירו בשוק לא יאמר לו אלא צפרא דמרי טב כדי שיתן לב שהוא אסור להתעכב בדברים אחרים כלל עד שיתפלל:

ג. אסור לו להתעסק בצרכיו או לילך לדרך עד שיתפלל תפלת שמונה עשרה (ויש מקילין לאחר שאמרו מקצת ברכות קודם שאמרו ברוך שאמר וטוב להחמיר בזה) (תרומת הדשן סימן י"ח) ולא לאכול ולא לשתות אבל מים מותר לשתות קודם תפלה בין בחול ובין בשבת ויום טוב וכן אוכלים ומשקין לרפואה מותר:

ד. הצמא והרעב הרי הם בכלל החולים אם יש בו יכולת לכיון דעתו יתפלל ואם לאו אם רצה אל יתפלל עד שיאכל וישתה:

ה. ואם התחיל לאכול קודם עלות השחר צריך להפסיק ויש אומרים שאין צריך להפסיק:

ו. אפילו ללמוד אסור משיגיע זמן תפלה והיינו מי שרגיל להתפלל בבית מדרשו ואינו רגיל לילך לבית הכנסת דאיכא למיחש דלמא מטריד בגירסיה ויעבור זמן קריאת שמע ותפלה אבל מי שרגיל לילך לבית הכנסת מותר ואם הוא מלמד לאחרים אפילו אם אינו רגיל לילך לבית הכנסת מותר כיון שהשעה עוברת דוכות הרבים דבר גדול הוא ואם לא ילמדו עכשיו יתבטלו ולא יוכל ללמוד (עיין לקמן סימן ק"ו):

ז. מותר להסתפר וליכנס למרחץ שלא גזרו אלא סמוך למנחה שהוא דבר המצוי:

ח. בשעת הדחק כגון שצריך להשכים לדרך יכול להתפלל משעלה עמוד השחר וימתין מלקרות קריאת שמע עד שיגיע זמנה (אם אפשר לו לקרות קריאת שמע על הדרך דהיינו שיתכוין בפסוק ראשון וכמו שנתבאר לעיל סימן נ"ח) (בית יוסף בשם הרשב"א). ואף על פי שאינו סומך גאולה לתפלה הכי עדיף טפי שיתפלל בביתו מעומד ממה שיתפלל בזמנה והוא מהלך ויסמוך גאולה לתפלה:

סימן צ – מקום הראוי להתפלל עם הצבור, ודין החולץ בדרך, ובו כ"ז סעיפים

א. המתפלל לא יעמוד על גבי מטה ולא על גבי כסא ולא על גבי ספסל (ואפילו אינן גבוהין ג') (בית יוסף בשם מהרי"א), ולא על גבי מקום גבוה אלא אם כן היה זקן או חולה או שהיה כוונתו להשמיע לצבור:

ב. שיעור מקום גבוה שאמרו ג' טפחים היה גבוה ג' ויש בו ד' אמות על ד' אמות הרי הוא כעלייה ומותר להתפלל בו וכן אם היה מוקף מחיצות אף על פי שאין בו ד' על ד' מותר להתפלל בו שאין גובהו ניכר כיון שחלק רשות:

ג. האומנין שעושיין מלאכה לבעל הבית יכולין להתפלל בראש הזית ובראש התאנה ואין בזה משום לא יעמוד על גבי מקום גבוה ויתפלל דכיון שעלו לעשות מלאכתם הוי כמו שעלה לעלייה ובשאר אילנות צריכים לירד והטעם שנשתנה הזית משאר אילנות מפני שיש להם ענפים הרבה יותר משאר אילנות ויש טורה גדול בעלייתם ובירידתם ויתבטלו ממלאכתם ולפיכך אמרו שיתפללו שם אבל שאר אילנות דליכא ביטול ירדו ובעל הבית אפילו מראש הזית והתאנה צריך לירד להתפלל דהא אינו משועבד למלאכה שהוא ברשות עצמו ואם הקילו אצל פועלים מפני ביטול מלאכה לא הקילו אצל בעל הבית:

ד. צריך לפתוח פתחים או חלונות כנגד ירושלים כדי להתפלל כנגדן וטוב שיהיה בבית הכנסת י"ב חלונות:

ה. לא יתפלל במקום פרוץ כמו בשדה מפני שכשהוא במקום צניעות חלה עליו אימת מלך ולבו נשבר:

ו. ולא בחורבה מפני חשד ומפני המפולת ומפני המזיקים:

ז. ולא אחורי בית הכנסת אם אינו מחזיר פניו לבית הכנסת ואחורי בית הכנסת הוא הצד שהפתח פתוח בו והוא הפך הצד שפונים אליו הקהל כשמתפללים. ויש מפרשים בהפך. וראוי לחוש לדברי שניהם וגם כשמתפלל בשאר צדדים חוץ לבית הכנסת יש להחמיר שיחזיר פניו לבית הכנסת. וכל זה כשניכר שמחזיר אחוריו לבית הכנסת אבל אם הוא מתפלל בבית הסמוך לבית הכנסת פניו

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחוץ לק"ק החודש. שמונה עמודים ליום. פן יגמור ק"ל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי קה"ת "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. וק"ק החברים וידידים. לזכות את הרבים קה"ת "בן עולם הבא" על ידי יומד "הקב"ה" בק"ל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ד' לחודש – עמוד ג זוכה לפנים צדיקים!

כנגד ארץ ישראל כראוי ואחוריו לכותל ביתו שהוא כותל בית הכנסת מותר שאינו ניכר שמחזיר פניו מבית הכנסת:

ח. אסור לעבור חוץ לבית הכנסת בצד שהפתח פתוח בו בשעה שהצבור מתפללים מפני שנראה ככופר כיון שאינו נכנס להתפלל ואם נושא משאוי או שלבוש תפלין או שיש בית הכנסת אחר בעיר או שיש לבית הכנסת זה פתח אחר (או שרוכב על הבהמה) מותר:

ט. ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הצבור ואם הוא אנוס שאינו יכול לבוא לבית הכנסת יכוין להתפלל בשעה שהצבור מתפללים (והוא הדין בני אדם הדרים ביישובים ואין להם מנין מכל מקום יתפללו שחרית וערבית בזמן שהצבור מתפללים. סמ"ג). וכן אם נאנס ולא התפלל בשעה שהתפללו הצבור והוא מתפלל ביחיד אף על פי כן יתפלל בבית הכנסת:

י. כשעומד עם הצבור אסור לו להקדים תפלתו לתפלת צבור אלא אם כן השעה עוברת ואין הצבור מתפלל לפי שמאריכין בפיוטים או לסבה אחרת. (אבל בלא שעה עוברת יתפלל הפיוטים והתחינות עם הצבור ולא יפרוש מן הצבור אפילו לעסוק בדברי תורה. ועיין לעיל סימן מ"ח):

יא. מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס בו להתפלל נקרא שכן רע וגורם גלות לו ולבניו:

יב. מצוה לרוץ כשהולך לבית הכנסת וכן לכל דבר מצוה אפילו בשבת שאסור לפסוע פסיעה גסה אבל כשיצא מבית הכנסת אסור לרוץ:

יג. מותר לרוק בבית הכנסת ודורסו ברגליו או מכסהו בגמי:

יד. ישכים אדם לבית הכנסת כדי שימנה עם היו"ד הראשונים:

טז. אם נשאר אדם יחידי מתפלל בבית הכנסת שבשדות או אפילו בבית הכנסת שבעיר אם היא תפלת ערבית (שמתפללים בלילה) חייב חבירו להמתין לו עד שיסיים תפלתו כדי שלא יתבלבל בתפלתו. (ויש מחמירין אפילו ביום ובבית הכנסת שלנו שהם בעיר) (הטור ומרדכי בשם ר"י והר"י פרק קמא דברכות). ואם מאריך בבקשות ותחנונים אינו חייב להמתין לו:

טז. ההולך בדרך והגיע לעיר ורוצה ללון בה אם לפניו עד ד' מילין מקום שמתפללים בו צריך לילך שם ולאחריו צריך לחזור עד מיל כדי להתפלל בו:

יז. יש מי שאומר שמכל שכן שלא ישכים אדם לילך מעיר שמתפללים בה ב"י אם יכול לבוא למחוז חפצו בעוד היום גדול ושלא יהא צריך ללכת יחידי אחר התפלה:

יח. בית המדרש קבוע קדוש יותר מבית הכנסת ומצוה להתפלל בו יותר מבית הכנסת והוא שיתפלל בו. הגה: ויש אומרים דאפילו בלא י" עדיף להתפלל בבית המדרש הקבוע לו, ודוקא מי שתורתו אומנתו ואינו מתבטל בלאו הכי (הר"י פרק קמא דברכות). ואפילו הכי לא ירגיל עצמו לעשות כן שלא ילמדו עמי הארץ ממנו ויתבטלו מבית הכנסת (תשובת הרא"ש כלל ד' והטור). וכל שכן שלא יעסוק בתורה בבית הכנסת בזמן שהצבור אומרים סליחות ותחנונים (הגהות אלפסי החדשים):

יט. יקבע מקום לתפלתו שלא ישנהו אם לא לצורך ואין די במה שיקבע לו בית הכנסת להתפלל אלא גם בבית הכנסת שקבוע בה צריך שיהיה לו מקום קבוע:

כ. יכנס שיעור שני פתחים ואחר כך יתפלל. יש מפרשים שיעור שני פתחים דהיינו ח' פתחים יכנס לפניו שלא ישב אצל הפתח שנראה כמשאוי ישיבת בית הכנסת ולפי זה אם יש לו מקום מיוחד אצל הפתח אין בכך כלום ויש מפרשים שהטעם מפני שמביט לחוץ ואינו יכול לכוין ולפי זה אם אינו פתוח לרשות הרבים אין בכך כלום ויש מפרשים שלא ימהר להתפלל מיד כשנכנס אלא ישהה שיעור שני פתחים ונכון לחוש לכל הפירושים:

כא. צריך שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין הקיר ודבר קבוע כגון ארון ותיבה אינם חוצצים (ולא חשיב מחיצה רק בדבר גדול שגבהו י' ורחבו ד' אבל דבר קטן לא חשיב הפסק) (אבודרהם ואורחות חיים בשם הראב"ד). וכן בעלי חיים אינם חוצצים אפילו אדם אינו חוצץ. הגה: ולי נראה דבעלי חיים חוצצים ואדם אינו חוצץ וכן נראה סברת הפוסקים ואפשר דנפל טעות בספרים:

כב. ויש מי שאומר שיש לזהר מלהתפלל אחורי שום אדם וטוב לחוש לדבריו:

כג. הבגדים המצויירים אף על פי שאינם בולטות אין נכון להתפלל כנגדם ואם יקרה לו להתפלל כנגד בגד או כותל מצויר יעלים עיניו. הגה: ולכן אסור גם כן לצייר ציורים בספרים שמתפללין בהם שלא תבטל הכוונה (מרדכי ריש פרק כל הצלמים). אבל בגדים שמצוייר עליהם דברי תפלות אפילו לישב עליהם בבית הכנסת אסור (תשובת הרא"ש סימן ב' כלל ה'):

כד. לא יתפלל בצד רבו ולא אחורי רבו ולא לפניו (יש אומרים דכל זה לא מיירי אלא להתפלל ביחיד אבל בצבור אם כך הוא סדר ישיבתו אין לחוש אם מתפלל לפניו או אחוריו) (בית יוסף בשם מהרי"א ואוהל מועד) (ואף על פי שטוב להחמיר המנהג להקל). אם הרחיק ד' אמות מותר. (ועיין ביורה דעה סימן רמ"ב סעיף ט"ז):

כה. תלמיד חבר מותר להתפלל אחורי רבו:

כו. כל מקום שאין קורין בו קריאת שמע אין מתפללים בו וכשם שמרחיקים מצואה ומי רגלים וריח רע ומן המת ומראיית הערוה לקריאת שמע כך מרחיקים לתפלה:

כז. היה עומד בתפלה והשתין תינוק בבית הכנסת ישתוק עד שיביאו מים להטיל על המי רגלים או יהלך לפניו ד' אמות או לצדדיו או יצא מבית הכנסת ויגמור תפלתו. הגה: ויותר טוב לילך למקום אחר ולא לשתוק שמה ישהה כדי לגמור את כולה ויצטרך לחזור לראש (בית יוסף בשם רוקח סימן רכ"ד ועיין לעיל סימן ע"ט):

סימן צא – שיאזור מתניו ויכסה ראשו בשעת תפלה, ובו ו' סעיפים

א. היתה טלית חגורה על מתניו לכסותו ממתניו ולמטה אסור להתפלל עד שיכסה לבו ואם לא כסה את לבו או שנאנס ואין לו במה יתכסה הואיל וכסה ערותו והתפלל יצא:

ב. צריך לאזור אזור בשעת התפלה אפילו יש לו אבנט שאין לבו רואה את הערוה משום הכון אבל שאר ברכות מותר לברך בלא חגורה מאחר שיש לו מכנסיים. הגה: ואין לבו רואה את הערוה (ר"ן פרק קמא דשבת והרא"ש פרק הוראה והגהות מיימוני פרק ה' מהלכות תפלה):

ג. יש אומרים שאסור להוציא אזכרה מפיו בראש מגולה ויש אומרים שיש למחות שלא ליכנס בבית הכנסת בגלוי הראש:

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ ק"ל החודש. שמונה עמודים ליום. כן יגמור ק"ל אורח חיים מדי חודש בקדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובקתי מדרשות. ובשמחות. וק"ל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקדמה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ד' לחודש – עמוד ד זוכה לפניו צדיקים!

ד. כובעים (קאפיל"ה בלע"ז) הקלועים מקש חשיבא כסוי אבל הנחת יד על הראש לא חשיבא כסוי ואם אחר מניח ידו על ראשו של זה משמע דחשיבא כסוי:

ה. לא יעמוד באפונדתו (טאסק"ה בלע"ז) ולא בראש מגולה ולא ברגלים מגולים אם דרך אנשי המקום שלא יעמדו לפני הגדולים אלא בבתי רגלים:

ו. דרך החכמים ותלמידיהם שלא יתפללו אלא כשהם עטופים. הגה: ובעת זעם יש לחבק הידים בשעת התפלה כעבדא קמיה מאריה ובעת שלום יש להתקשט בבגדים נאים ולהתפלל (טור):

סימן צב – הנצרך לנקביו, ודין רחיצה לתפלה ושאר הכנות לתפלה, ובו ט' סעיפים

א. היה צריך לנקביו אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל, והני מילי שאינו יכול לעמוד עצמו שיעור הילוך פרסה אבל אם יכול להעמיד עצמו שיעור פרסה יצא בדיעבד אבל לכתחלה לא יתפלל עד שיבדוק עצמו תחלה יפה. הגה: וכל הנצרך לנקביו אסור אפילו בדברי תורה כל זמן שגופו משוקץ מן הנקבים (הגהות מיימוני פרק ד' מהלכות תפלה):

ב. אם באמצע תפלתו נתעורר לו תאוה יעמיד עצמו עד שיגמור ולא יפסיק ואם בשעת קריאת שמע וברכותיה נתעורר בין לקטנים בין לגדולים קורא כדרכו. הגה: ודוקא שאינו מתאוה כל כך דאית ביה משום כל תשקצו אבל בלאו הכי יותר טוב להפסיק (תשובת הרשב"א סימן קל"א פסק דמותר, ותרומת הדשן סימן ט"ז פסק דאסור וצריך לחלק כך). ואם רצה להרחיק ולהטיל מים עושה:

ג. צריך קודם תפלה להסיר כיחו וניעו וכל דבר הטורדו:

ד. צריך לרחוץ ידיו במים אם יש לו ואם אין לו צריך לחזור אחריהם עד פרסה והני מילי כשהוא הולך בדרך והמים נמצאים לפניו אבל אם צריך לחזור לאחוריו למקום מים עד מיל חוזר יותר ממיל אינו חוזר ואם מתירא שיעבור זמן התפלה ינקה ידיו בצרור או בעפר או בכל מידי דמנקי (ועיין לקמן סימן רל"ג):

ה. רחץ ידיו שחרית והסיוח דעתו צריכים נטילה לתפלה אם יש לו מים אף על פי שאינו יודע להם שום לכלוך ולא יברך

ואם אין לו מים מזומנים אין צריך לחזור וליטול. הגה: ואפילו היו ידיו מלוכלכות ונוטלן לתפלה אינו מברך וכדלעיל סימן ו':

ו. העומד בתפלה ונזכר שנגע במקום מטונף די בנקיון עפר או צרורות או מחכך ידיו בכותל:

ז. מקום מטונף היינו מקומות המכוסין באדם לפי שיש בהם מלמולי זיעה וכן אם חיכך הראש. הגה: ולכן אסור ליגע במקומות אלו בשעה שעומדים בתפלה או עוסק בתורה (כל בו). וכן בצואת האוזן והאף כי אם על ידי בגד (מהרי"ל):

ח. המשתין לא יתפלל עד שישאא כדי הילוך ד' אמות משום ניצוצות והמתפלל לא ישתין עד שישאא כדי הילוך ד' אמות שכל ד' אמות תפלתו שגורה בפיו ורחושי מרחשין שפוותיה:

ט. הרוקק לא יתפלל עד שישאא ד' אמות. המתפלל לא ירוק עד שישאא ד' אמות ודוקא לרצונו אבל אם נזדמן לו רוק מותר (ועיין לעיל סימן צ"ז):

י. טוב ליתן צדקה קודם תפלה:

סימן צג – קודם שיתפלל צריך לשהות, ובו ד' סעיפים

א. ישהה שעה אחת קודם שיקום להתפלל כדי שיכוין לבו למקום ושעה אחת אחר התפלה שלא תהא נראית עליו כמשאוי שממהר לצאת ממנה:

ב. לא יעמוד להתפלל אלא באימה והכנעה לא מתוך שחוק וקלות ראש ודברים בטלים ולא מתוך כעס אלא מתוך שמחה כגון דברי תנחומין של תורה סמוך לגאולת מצרים או סמוך לתהלה לדוד שכתוב בו רצון יראוי יעשה שומר ה' את כל אוהביו:

ג. אין עומדים להתפלל מתוך דין ולא מתוך הלכה שלא יהא לבו טרוד בה אלא מתוך הלכה פסוקה. הגה: והיינו נמי כמו מתוך שמחה כי פקודי ה' ישרים משמחי לב (טור):

ד. העוסק בצרכי צבור כעוסק בתורה דמי פירוש לענין לעמוד מתוכו להתפלל שגם זו שמחה היא לו שעוסק בצרכי צבור ויש מפרשים דהיינו לענין דאינו צריך לפסוק להתפלל:

סימן צד – צריך לכוין נגד ארץ ישראל, ודין הרוכב או היושב בספינה, ובו ט' סעיפים

א. בקומו להתפלל אם היה עומד בחוץ לארץ יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל ויכוין גם לירושלים ולמקדש ולבית קדשי הקדשים היה עומד בארץ ישראל יחזיר פניו כנגד ירושלים ויכוין גם למקדש ולבית קדשי הקדשים היה עומד בירושלים יחזיר פניו למקדש ויכוין גם כן לבית קדשי הקדשים היה עומד אחורי הכפורת מחזיר פניו לכפורת:

ב. אם מתפלל לרוח משאר רוחות יצדד פניו לצד ארץ ישראל אם הוא בחוץ לארץ ולירושלים אם הוא בארץ ישראל ולמקדש אם הוא בירושלים. הגה: ואנו שמחזירין פנינו למזרח מפני שאנו יושבים במערבה של ארץ ישראל ונמצא פנינו לארץ ישראל (טור וסמ"ג). אין עושין מקום הארון וצד התפלה נגד זריחת השמש ממש כי זהו דרך המינים רק מכוונים נגד אמצע היום (הגהות אלפסי החדשים). ומי שרוצה לקיים אמרם הרוצה להעשיר יצפין או להחכים ידרים מכל מקום יצדד פניו למזרח:

ג. מי שאינו יכול לכוין הרוחות יכוין לבו לאביו שבשמים:

ד. היה רוכב על החמור אין צריך לירד ולהתפלל אפילו אם יש לו מי שתופס חמורו אלא מתפלל דרך הילוכו וכן אם היה בספינה או על גבי קרון אם יוכל לעמוד עומד ואם לאו יושב במקומו ומתפלל או אם היה הולך ברגליו מתפלל דרך הילוכו אף אם אין פניו כנגד ירושלים אפילו שלא במקום סכנה כי אם יעמוד ויתפלל יקשה בעיניו איחור דרכו ויטרד לבו ולא יוכל לכוין והכל לפי הדרך ולפי המקום ולפי יראתו וישוב דעתו ויש מחמירין לעמוד באבות וראוי לחוש לדבריהם אם הוא שלא במקום סכנה:

ה. היה יושב בספינה או בעגלה אם יכול לעמוד במקום הכריעות עומד כדי שיהא כורע מעומד ופוסע ג' פסיעות. הגה: אף על פי שיושב בכל התפלה מכל מקום אם אפשר לו לעמוד יעמוד כדי לקיים הכריעות והפסיעות כדרכן (בית יוסף בשם אורחות חיים). ואם אי אפשר לו כגון שרוכב על הבהמה יחזיר הבהמה שלשה פסיעות לאחריה ועולה לו כאלו פוסע בעצמו (הגהות אלפסי החדשים סוף פרק תפלת השחר):

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחלק קבלת החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי 'לימוד ה'לקדה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכך המזכה את הרבים ד' לחודש – עמודה זוכה לפני צדיקים!

1. חולה מתפלל אפילו שוכב על צידו והוא שיכול לכוין דעתו (ואם אי אפשר לו להתפלל מכל מקום יהרהר בלבו שנאמר אמרו בלבבכם על משכבכם) (בית יוסף בשם אורחות חיים ופסיקתא):

2. מי שהיו לו אנסים מכאן ומכאן ומתירא שמא יפסיקוהו תפלתו או יפסידו מקחו ישב במקומו ויתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו ואף על פי שצריך לעשות שלשה פסיעות בסוף התפלה יושב ומתפלל וכורע:

3. יש לזהר שלא לסמוך עצמו לעמוד או לחבירו בשעת תפלה:

4. מי שהוכרח להתפלל מיושב כשיוכל צריך לחזור ולהתפלל מעומד ואינו צריך להוסיף בה דבר. הגה: ומי שבא בדרך והוא סמוך למלון אם יכול להסתלק מן הדרך במקום שלא יפסיקוהו עוברי דרכים יסתלק שם ולא יתפלל במלון של עובדי כוכבים שלא יבלבלוהו בני הבית אבל אם אי אפשר לו להסתלק מן הדרך במקום שלא יפסיקוהו יתפלל במלון באיזה קרן זוית (תרומת הרשן סימן ה'):

סימן צה – כיון אבריו בשעת תפלה, ובו ד' סעיפים

א. יכוין רגליו זה אצל זה בכיון כאלו אינם אלא אחת להדמות למלאכים דכתיב בהן ורגליהם רגל ישרה כלומר רגליהם נראים כרגל אחד. (יש אומרים כשעומד להתפלל ילך לפניו ג' פסיעות דרך קרוב והגשה לדבר שצריך לעשות) (רוקח):

ב. צריך שיכוף ראשו מעט שיהיו עיניו למטה לארץ ויחשוב כאילו עומד בבית המקדש ובלבו יכוין למעלה לשמים:

ג. מניח ידיו על לבו כפותין (פירוש כקשורין) הימנית על השמאלית ועומד כעבד לפני רבו באימה ביראה ובפחד ולא יניח ידיו על חלציו מפני שהוא דרך יוהרא. (ועיין לקמן ריש סימן צ"ז):

ד. טוב לכוין רגליו גם בשעה שאומר קדושה עם שליח ציבור:

סימן צו – שימנע כל הטרדות כדי שיכוין, ובו ב' סעיפים

א. כשהוא מתפלל לא יאחזו בידו תפילין ולא ספר מכתבי הקודש ולא קערה מלאה ולא סכין ומעות וככר מפני שלבו עליהם שלא יפלו ויטרד ותבטל כוונתו. ולולב בזמנו מותר לאחוז בידו כיון

שהאחיזה בידו היא מצוה אינו נטרד בשבילו:

ב. מותר לאחוז מחזור תפלות בידו בשעה שמתפלל הואיל ותופס לצורך תפלה עצמה לא טריד דומיא דלולב דמשום דלקיחתו מצוה לא טריד. הגה: ומכל מקום אם לא היה בידו קודם שהתחיל לא יחזיר אחריו בתפלה ליטלו אלא אם כן היה במקום מיוחד שהוא מוכן אז מותר ליטלו אפילו בתוך התפלה כדי להתפלל מתוכו (הר"י פרק מי שמתו):

סימן צז – שלא יגהק ושלא יפהק בשעת התפלה, ובו ה' סעיפים

א. לא יגהק (מוציא מגופו לפיו נפיחה מתוך שובעו, רייטי"ר בלע"ז). ולא יפהק (פותח פיו להוציא רוח הפה) ואם צריך לפהק מתוך אונס יניח ידו על פיו שלא תראה פתיחתו. (ויזהר שלא יניח ידו על סנטרו בשעת התפלה דהוי דרך גסות הרוח) (טור והר"י"ף):

ב. אסור לו לרוק ואם אי אפשר לו שלא לרוק מבליעו בכסותו בענין שלא יהא נראה ואם הוא אסטניס (פירוש, שאינו יכול לראות דבר מאוס) ואינו יכול להבליעו בכסותו זורקו לאחוריו. ואם אי אפשר לזרוקו לאחוריו וזרקו לשמאלו אבל לא לימינו וכל שכן לפניו דאסור (הר"י פרק מי שמתו). והא דלקמן בריש סימן קכ"ג שהופך פניו לצד שמאל תחלה שהוא ימין של הקב"ה יש לומר דהטעם כיון שמעולם לא ירדה השכינה למטה מ' אם כן אין השכינה כנגד המתפלל ולפיכך חלקו כבוד לימין דידיה ברקיקה שהיא בשעת תפלה אבל כשפוסע שלשה פסיעות האדם מרחיק עצמו ממקום תפלתו והוא כנגד השכינה ולפיכך נותן שלום לשמאלו שאז הוא כנגד ימינו של הקב"ה (בית יוסף בשם אביו):

ג. אם כינה עוקצתו ימשמש בכגדיו להסירה שלא תבטל כוונתו אבל לא יסירנה בידו. הגה: ודוקא בשעת התפלה אבל שלא בשעת התפלה יכול ליטול כינה ולזרוקו בבית הכנסת (אור זרוע) (ועיין לעיל סימן ד' סעיף י"ח):

ד. אם נשמת טליתו ממקומו יכול למשמש בו ולהחזירו אבל אם נפל כולו אינו יכול לחזור ולהתעטף בו דהוי הפסק:

ה. הנושא משאוי על כתפיו והגיע זמן תפלה פחות מד' קבין מפשילו לאחוריו

ומתפלל ד' קבין מניחם על גבי קרקע ומתפלל:

סימן צח – צריך שיהיה לו כוונה בתפלתו, ובו ה' סעיפים

א. המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו ויחשוב כאלו שכינה כנגדו ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו ויחשוב כאלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל יכשל קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חוקר כל המחשבות וכך היו עושים הסידים ואנשי מעשה שהיו מתבודדים ומכוונין בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כח השכלי עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה ואם תבא לו מחשבה אחרת בתוך התפלה ישתוק עד שתבטל המחשבה וצריך שיחשוב בדברים המכניעים הלב ומכוונים אותו לאביו שבשמים ולא יחשוב בדברים שיש בהם קלות ראש. הגה: ויחשוב קודם התפלה מרוממות האל יתעלה ובשפלות האדם ויסיר כל תענוגי האדם מלבו (הר"י ריש פרק אין עומדין). ואסור לאדם לנשק בניו הקטנים בבית הכנסת כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום (בנימין זאב סימן קס"ג ואגודה פרק כיצד מברכין):

ב. לא יתפלל במקום שיש דבר שמבטל כוונתו ולא בשעה המבטלת כוונתו (טור בשם ר"מ מרוטנברג והגהות מיימוני פרק ד' מהלכות תפלה). ועכשיו אין אנו נזהרין בכל זה מפני שאין אנו מכוונים כל כך בתפלה:

ג. יתפלל דרך תחנונים כרש המבקש בפתח ובנחת ושלא תראה עליו כמשא ומבקש ליפטר ממנה:

ד. התפלה היא במקום הקרוב ולכך צריך לזהר שתהא דוגמת הקרבן ככוונה ולא יערב בה מחשבה אחרת כמו מחשבה שפוסלת בקדשים ומעומד דומיא דעבודה וקביעות מקום כמו הקרבנות שכל אחד קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמו. ושלא יחוך דבר בינו לקיר דומיא דקרבת שהחציצה פוסלת בינו לקיר וראוי שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפלה כגון בגדי כהונה אלא שאין כל אדם יכול לבזבז על זה ומכל מקום טוב

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחוץ ל"קל החודש. שמונה עמודים ליום. כן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובקבתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכך המזכה את הרבים ד' לחודש – עמוד 1 זוכה לפנים צדיקים!

הוא שיהיו לו מכנסים מיוחדים לתפלה משום נקיות:

ה. אל יחשוב ראוי הוא שיעשה הקב"ה בקשתי כיון שכוונתי בתפלתי כי אדרבה זה מזכיר עונותיו של אדם (שעל ידי כך מפשפשין במעשיו לומר בטוח הוא בזכותיו) אלא יחשוב שיעשה הקב"ה בחסדו ויאמר בלבו מי אני דל ונבזה בא לבקש מאת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא אם לא מרוב חסדיו שהוא מתנהג בהם עם בריותיו:

סימן צט – דין שתוי ושכור לתפלה, ובו ג' סעיפים

א. שתה יין כדי רביעית אל יתפלל עד שיסיר יינו ואם שתה יותר אם הוא יכול לדבר לפני המלך אם התפלל תפלתו תפלה ואם אינו יכול לדבר לפני המלך אם התפלל תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל כשיסיר יינו מעליו. ואפילו אם עבר זמן התפלה משלים אותה בתפלה שאחריה כדין שוגג. הגה: ודין קריאת שמע כדין תפלה אבל שאר ברכות יכול לברך אף על פי שהוא שכור (מרדכי ריש פרק הדר, הגהות מיימוני פרק ד' מהלכות תפלה):

ב. דרך מיל ושינה כל שהוא מפיגין את היין והני מילי כששתה רביעית אבל אם שתה יותר כל שכן ששינה משכרתו ודרך טורדתו והני מילי במהלך ברגליו אבל רוכב ודאי דרך מפיגה היין:

ג. כל אחד שהוא שתוי סגי ליה לפי מה שמרגיש בנפשו שיפיג יינו. הגה: ולכן אין נזהרין ביינות שלנו שאין חזקין שמתפללין אף על פי ששתה רביעית ויותר (תורת הדין סימן מ"ב) וכל שכן אם מתפללים מתוך סידור שבידו שאין חוששין לשכרות מעט, כן נראה לי:

סימן ק – תפלת המועד צריך לסדר, ובו סעיף אחד

א. תפלות של מועדות ושל ראש חודש צריך להסדיר תפלתו קודם שיתפלל כדי שתהא שגורה בפיו. הגה: ויש אומרים דוקא כשמתפללים על פה אבל כשמתפללין מתוך הסידור מותר דהא רואה מה שמתפלל (וכן נוהגין) (בית יוסף בשם הר"ר מנוח):

סימן קא – שצריך לכוין בכל הברכות, ושיכול להתפלל בכל לשון, ובו ד' סעיפים

א. המתפלל צריך שיכוין בכל הברכות ואם אינו יכול לכוין בכלם לפחות יכוין

באבות ואם לא כיון באבות אף על פי שכיון בכל השאר יחזור ויתפלל. הגה: והאידנא אין חזורין בשביל חסרון כוונה שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוין אם כן למה יחזור (טור):

ב. לא יתפלל בלבו לבד אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש ולא ישמיע קולו ואם אינו יכול לכוין בלחש מותר להגביה קולו והני מילי בינו לבין עצמו אבל בצבור אסור דאתי למטרד צבורא. הגה: ואם משמיע קולו בביתו כשמתפלל כדי שילמדו ממנו בני ביתו מותר (טור):

ג. יש אומרים שבראש השנה ויום כיפור מותר להשמיע קולם בתפלה אפילו בצבור. הגה: וכן נוהגין ומכל מקום יזהרו שלא להגביה קולם יותר מדאי (דרשות מהרי"ו):

ד. יכול להתפלל בכל לשון שירצה והני מילי בצבור אבל ביחיד לא יתפלל אלא בלשון הקודש ויש אומרים דהני מילי כששואל צרכיו כגון שהתפלל על חולה או על שום צער שיש לו בביתו אבל תפלה הקבועה לצבור אפילו יחיד יכול לאומרה בכל לשון ויש אומרים דאף יחיד כששואל צרכיו יכול לשאול בכל לשון שירצה חוץ מלשון ארמי:

סימן קב – שלא להפסיק כנגד המתפלל, ובו ה' סעיפים

א. אסור לישב בתוך ד' אמות של מתפלל בין מלפניו בין מן הצדדין (ובין מלאחרי) (תוספות ומרדכי ואשרי פרק אין עומדין) צריך להרחיק ד' אמות ואם עוסק בדברים שהם מתקוני התפלות ואפילו בפרק איזהו מקומן אינו צריך להרחיק ויש מתיר בעוסק בתורה אף על פי שאינו מתקוני התפלות ויש מי שאומר דהני מילי מן הצד אבל כנגדו אפילו כמלא עיניו אסור אפילו עוסק בקריאת שמע:

ב. יש מי שאומר שאם היושב בצד המתפלל חלוש מותר:

ג. אם היושב ישב כבר ועמד זה בצדו אינו צריך לקום שהרי זה בא בגבולו. (ומכל מקום מדת חסידות הוא לקום אפילו בכהאי גוונא) (בית יוסף בשם מהרי"א):

ד. אסור לעבור כנגד המתפללים בתוך ד' אמות. ודווקא לפניהם אבל בצדיהם מותר לעבור ולעמוד:

ה. אם השלים תפלתו והיה אדם אחר מתפלל אחריו אסור לפסוע ג' פסיעות עד שיגמור מי שאחריו את תפלתו שאם יעשה זה הרי הוא כעובר כנגד המתפלל וצריך לדקדק בזה אפילו אם האחרון התחיל להתפלל אחריו מאחר שכבר התחיל:

סימן קג – מי שנודמן לו ריח בתפלתו או עטוש, ובו ג' סעיפים

א. היה עומד בתפלה ויצא ממנו רוח מלמטה ממתין עד שיכלה הריח וחוזר ומתפלל:

ב. בקש לצאת ממנו רוח מלמטה ונצטער הרבה ואינו יכול להעמיד עצמו הולך אחריו ארבע אמות ומוציא הרוח וממתין עד שיכלה הריח ואומר רבון העולמים יצרתנו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפניך חרפתנו וכלימתנו חרפה וכלימה בחיינו רמה ותולעה במותנו וחוזר למקומו וחוזר למקום שפסק. הגה: ועיין לעיל סימן פ"ה. יש אומרים דכל זה מייירי כשמתפלל בביתו אבל כשמתפלל בצבור דהוי ליה ביוש גדול אין צריך להרחיק כלל לאחוריו וגם לא יאמר הרבון רק ממתין עד שיכלה ממנו הריח וכן נוהגין (תורת הדין סימן ט"ז):

ג. המתעטש בתפלתו מלמטה סימן רע לו מלמעלה סימן יפה לו:

סימן קד – שלא להפסיק בתפלה, ובו ח' סעיפים

א. לא יפסיק בתפלתו ואפילו מלך ישראל שואל בשלמו לא ישיבנו אבל מלך עובד גילולים אם אפשר לו לקצר דהיינו שיאמר תחלת הברכה וסופה קודם שיגיע אליו יקצר או אם אפשר לו שיטה מן הדרך יטה ולא יפסיק כדיבור ואם אי אפשר לו יפסיק:

ב. היה מתפלל בדרך ובאה בהמה או קרון כנגדו יטה מן הדרך ולא יפסיק אבל בענין אחר אין לצאת ממקומו עד שיגמור תפלתו אלא אם כן הוא בתחנונים שלאחר התפלה:

ג. ואפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק (אבל יכול לילך למקום אחר כדי שיפול הנחש מרגלו) (ה"ר ריש פרק אין עומדין). אבל עקרב פוסק לפי שהוא מועד יותר להזיק ונחש נמי אם ראה שהוא כעוס ומוכן להזיק פוסק:

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ לקל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדשו. ויזכה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי לימוד 'הלכה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכך המזכה את הרבים ד' לחודש – עמוד ז זוכה לפנים צדיקים!

ד. אם ראה שור בא כנגדו פוסק שמרחיקין משור תם (פירוש תם שאינו רגיל להזיק) נ' אמות וממועד (פירוש שרגיל להזיק) מלא עיניו ואם שוורים שבמקום ההוא מוחזקים שאינם מזיקים אינו פוסק:

ה. בכל מקום שפוסק אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש ואם לאו חוזר לתחלת הברכה שפסק בה ואם פסק בג' ראשונות חוזר לראש ואם באחרונות חוזר לרצה:

ו. הא דאמרינן אם שהה כדי לגמור את כולה בקורא משערינן אם שח בתפלה דינו לענין חזרה כדין ההפסקות האמורות בסימן זה:

ז. אינו פוסק לא לקדיש ולא לקדושה אלא ישתוק ויכוין למה שאומר שליח ציבור ויהא כעונה. (היה עומד בתפלה וקראוהו לספר תורה אינו פוסק) (תרומת הדשן סימן קפ"ה):

ח. אחר שסיים שמונה עשרה ברכות קודם אלהי נצור יכול לענות קדושה וקדיש וברכו (ועיין לקמן סימן קכ"ב):

סימן קה – דין המתפלל ב' תפלות, ובו סעיף אחד

א. המתפלל שתי תפלות זו אחר זו צריך להמתין בין זו לזו כדי הילוך ד' אמות כדי שתהא דעתו מיושבת להתפלל בלשון תחינה:

סימן קן – מי הם הפטורים מתפלה, ובו ב' סעיפים

א. כל הפטורים מקריאת שמע פטורים מתפלה וכל שהייב בקריאת שמע חייב בתפלה חוץ מהמלוין את המת שאין למטה צורך בהם שאף על פי שהם חייבים בקריאת שמע פטורים מתפלה. ונשים ועבדים שאף על פי שפטורים מקריאת שמע חייבים בתפלה מפני שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמא וקטנים שהגיעו לחינוך חייבים לחנכם:

ב. מי שתורתו אומנתו כגון רבי שמעון בר יוחאי וחביריו מפסיק לקריאת שמע ולא לתפלה אבל אנו מפסיקים בין לקריאת שמע בין לתפלה. הגה: (ואם לומד לאחרים אינו פוסק כמו שנתבאר לעיל סימן פ"ט ומכל מקום פוסק וקורא פסוק ראשון של קריאת שמע ואם אין השעה עוברת ויש לו שהות עדיין להתפלל ולקרוא קריאת שמע אינו פוסק כלל) (בית יוסף בשם הר"ן):

סימן קז – המסופק אם התפלל, ודין תפלת נדבה, ובו ד' סעיפים

א. אם הוא מסופק אם התפלל חוזר ומתפלל ואינו צריך לחדש שום דבר אבל אם ברי לו שהתפלל אינו חוזר ומתפלל בלא חידוש ועל ידי חידוש חוזר ומתפלל בנדבה כל הפעמים שירצה חוץ מתפלת מוסף שאין מתפללים אותה בנדבה ובשבת ויום טוב אינו מתפלל

תפלת נדבה כלל ואם התחיל להתפלל על דעת שלא התפלל ונזכר שכבר התפלל פוסק אפילו באמצע ברכה אפילו יכול לחדש בה דבר:

ב. חידוש זה שאמרנו הוא שיחדש דבר בכל ברכה מהאמצעות מעין הברכה ואם חדש אפילו בכרכה אחת דיו כדי להודיע שהיא נדבה ולא חובה. הגה: ויש אומרים דלא מיקרי חידוש אלא אם נתחדש אצלו דבר שלא היה צריך אליו קודם לכן (טור בשם הרא"ש):

ג. אין צבור מתפללין תפלת נדבה כלל:

ד. הרוצה להתפלל תפלת נדבה צריך שיהא מכיר את עצמו זריו וזהיר ואמיד בדעתו שיוכל לכוין בתפלתו מראש ועד סוף אבל אם אינו יכול לכוין יפה קרינן ביה למה לי רוב זבחיכם והלואי שיוכל לכוין בג' תפלות הקבועות ליום:

סימן קח – מי שלא התפלל לסיבת טעות, או אונס או במזיד, ובו י"ב סעיפים

א. טעה או נאנס ולא התפלל שחרית מתפלל מנחה שתיים הראשונה מנחה והשניה לתשלומין ואם היפך לא יצא ידי תפלה שהיא תשלומין וצריך לחזור ולהתפלל אותה וכן הדין בכל מקום שצריך להתפלל תפלה לתשלומין:

השיעורים לכל יום אינם ארוכים

ואפילו מי שיש לו שיעור קבוע, לא יפרענו מלימודו!

בכל יום יש איזה דקות ורגעים, זעיר שם וזעיר שם, אשר הולכים לריק,

והפסד גדול הוא אם ברגעים אלו יכולים להיעשות בקי

בכל ההלכות הנוגעים דבר יום ביומו,

ועל ידי זה תקיים והגית בו יומם ולילה

ובמשך הזמן תרגיש בזה נועם מתיקות התורה,

ביודעך: – שעל ידי ניצול רגעים אלו משך חודש אחת

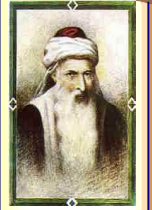
(או שנה שלימה ע"י "אורח היומי"),

קניית כל הלכות אורה חיים מונח בקופסא.

הנה מוכא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לקל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלקה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ד' לחודש – עמוד ה זוכה לפנים צדיקים!

רבינו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר עבודתו צאת תבואה
 י"ג ניסן שנת ה'ר"ל ש"ל"ה לפ"ג
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ר' אפרים ז"ל)

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרל"ש זיע"א
 בעל מחבר ספי "דמ"א"
 נפטר עבודתו צאת תבואה
 י"ח אייר שנת ה'ר"ל ש"ל"ה לפ"ג
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ר' ישראל ז"ל)

רבינו משה איסרל"ש

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי דיעת התורה.
 ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדנ"י מתנחלים יאהדונה"י
 על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

ה לחודש

המשך הלכות תפלה, סימן קח – מי שלא התפלל לסיבת טעות, או אונס או במזיד

ב. טעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית

שתיים הראשונה ערבית והשניה לתשלומין טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שתיים הראשונה שחרית והב' לתשלומין לאחר שאומר יוצר ושמונה עשרה ברכות יאמר אשרי ואחר כך יתפלל שמונה עשרה לתשלומי ערבית (וכן כשמתפלל ערבית שתיים משום שלא התפלל מנחה יאמר אשרי בין תפלה לתפלה) (סמ"ק וריב"ש סימן ק"מ):

ג. הא דמשלים התפלה שהפסיד דוקא בזמן תפלה אבל בשעה שאין זמן תפלה לא:

ד. אין תשלומין אלא לתפלה הסמוכה בלבד שאם טעה ולא התפלל שחרית ולא מנחה מתפלל ערבית שתיים אחרונה לתשלומי מנחה אבל שחרית אין לה תשלומין וכן בשאר תפלות:

ה. אף על פי שאין תשלומין אלא לתפלה הסמוכה לאותה תפלה ותפלות (אחרות) שהפסיד אין להם תשלומין אם רצה להתפלל אותה נדבה ושיחדש בה שום דבר הרשות בידו ונכון לעשות כן:

ו. עבר כל היום ולא התפלל מוסף אין לה תשלומין:

ז. הזיד ולא התפלל תפלה אחת אין לה תשלומין אפילו בתפלה הסמוכה לה ואם רצה יתפלל אותה נדבה ואינו צריך חידוש אם מתפלל אותה בתפלה הסמוכה לה:

ח. מי שלא התפלל בעוד שיש לו זמן להתפלל מפני שסבור שעדיין ישאר לו זמן אחר שיגמור אותו עסק שהוא מתעסק בו ובין כך ובין כך עברה לו

השעה וכן מי שהיה טרוד בצורך ממנו שלא יבא לידי הפסד ועל ידי כך הפסיד מלהתפלל וכן מי שהוא שכור ולא התפלל כולם חשובים אנוסים ויש להם תשלומין. הגה: מיהו לכתחלה לא יעבור זמן תפלה משום הפסד ממון (תרומת הדשן סימן ה'):
 ט. טעה ולא התפלל מנחה בערב שבת מתפלל ערבית שתיים של שבת הראשונה לערבית והשניה לתשלומין. הגה: והוא הדין אם לא התפלל מנחה בעראש חודש מתפלל של ראש חודש שתיים ואם לא הזכיר יעלה ויבא בראשונה והזכיר בשנייה צריך לחזור ולהתפלל אבל אם לא הזכיר בשתייה או הזכיר בראשונה ולא בשנייה אין צריך לחזור (כל בו, חוץ ממה שכתב של ראש חודש שתיים):

י. טעה ולא התפלל מנחה בשבת מתפלל במוצאי שבת (שתיים של חול) מבדיל בראשונה ואינו מבדיל בשניה ואם לא הבדיל בראשונה והבדיל בשניה שניה עלתה לו ראשונה לא עלתה לו ואם הבדיל בשתייה או לא הבדיל בשתייה יצא:

יא. טעה במנחה של שבת והתפלל שמונה עשרה ולא הזכיר של שבת מתפלל במוצאי שבת שתיים ואינו מבדיל בשניה ויתפלל אותה בתורת נדבה ואינו צריך לחדש בה דבר והוא הדין אם לא הזכיר יעלה ויבא במנחה של ראש חודש:

יב. הטועה ומזכיר מאורע שאר ימים בתפלה שלא בזמנה לא הוי הפסקה. הגה: מיהו אם נזכר שטעה פוסק אפילו באמצע הברכה (אור זרוע מסכת ברכות):

סימן קט – דין איך יתנהג היחיד לבוין בתפלתו עם הציבור, ובו ג' סעיפים

א. הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור מתפללין אם יכול להתחיל ולגמור קודם שיגיע שליח ציבור לקדושה או לקדיש יתפלל והוא הדין אמן דהאל הקדוש ושומע תפלה דינן כקדיש וקדושה (תוספות והרא"ש ומרדכי פרק מי שמתו ותרומת הדשן סימן י"א). ואם לאו אל יתפלל אם אין השעה עוברת ואם נכנס אחר קדושה אם יכול להתחיל ולגמור קודם שיגיע שליח ציבור למודים יתפלל ואם לאו אל יתפלל והוא הדין אם יכול להגיע למודים או לאחת מהברכות ששוחים בהם כשיגיע שליח ציבור למודים יתפלל ואם צריך להתחיל כדי לסמוך גאולה לתפילה ונזדמן לו שמגיע שליח ציבור למודים כשהוא באחת מהברכות (באמצעה) ישחה עמו אבל אם הוא בתחלתה או בסופה לא ישחה שאין שוחין בתחלת ברכה או בסופה אלא באבות ובהודאה:

ב. אם מתחיל להתפלל עם שליח ציבור כשיגיע עם שליח ציבור לנקדישך יאמר עמו מלה במלה כל הקדושה כמו שהוא אומר וכן יאמר עמו מלה במלה ברכת האל הקדוש וברכת שומע תפלה וגם יכוין כשיגיע שליח ציבור למודים יגיע גם הוא למודים או להטוב שמך ולך נאה להודות כדי שישחה עם השליח ציבור במודים. הגה: אבל לכתחלה לא יתחיל עד אחר שאמר קדושה והאל הקדוש אלא שאם הוצרך להתחיל מכח שהשעה עוברת או כדי לסמוך גאולה לתפילה דינא הכי (טור ודברי עצמו):

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחלק ק"ל החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים כדי חודש בקדשו. ונוקה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי כנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקדוה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזפה את הרבים ה' לחודש – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

ג. יחיד העומד בתפלה וכשיגיע למקום קדושה היו הצבור אומרים קדושה דיסידרא אינו אומר קדוש עמהם שאין הקדושות שוות ונראה שהוא הדין אם היו הצבור אומרים כתר שאינו אומר עמהם קדוש אלא ישתוק ויכוין למה שאומרים דשומע כעונה. הגה: ויש אומרים קדושת כתר דהיינו קדושת מוסף והיחיד מתפלל שחריית יוכל לומר עמהם דשניהם קדושת שמונה עשרה וקדושתן שוה וכן נראה לי עיקר (ולא פליג רשב"א האגאונים שהביא בית יוסף):

סימן קי – היוצא לדרך, ופועלים מה יתפללו, וסדר תפלת הדרך ובית המדרש, ובו ח' סעיפים

א. בשעת הדחק כגון שהוא בדרך או שהיה עומד במקום שהוא טרוד וירא שיפסיקוהו או שלא יוכל להתפלל בכוונה תפלה ארוכה מתפלל אחר ג' ראשונות הבינונו ואומר אחריה ג' אחרונות וצריך לאמרה מעומד וכשיגיע לביתו אין צריך לחזור ולהתפלל ואינו מתפלל הבינונו בימות הגשמים ולא במוצאי שבת ויום טוב:

ב. הפועלים שעושין מלאכה אצל בעל הבית אם אינו נותן להם שכר חוץ מסעודתן מתפללין שמונה עשרה אבל אין יורדין לפני התיבה ואין נושאים כפיהם ואם נותן להם שכר מתפללין הבינונו והאידינא אין דרך להקפיד בכך ומסתמא אדעתא דהכי משכירין אותם שיתפללו שמונה עשרה:

ג. ההולך במקום גדודי חיה ולסטים מתפלל צרכי עמך מרובים וכו' ואינו צריך לא לג' ראשונות ולא לג' אחרונות ומתפלל אותה בדרך כשהוא מהלך ואם יכול לעמוד עומד וכשיגיע לשוב ותתקרב דעתו חוזר ומתפלל תפלת שמונה עשרה ברכות. (ואם לא חזר להתפלל הוי כאלו שכח להתפלל לגמרי ונתבאר לעיל סימן ק"ח) (כן משמע בבית יוסף):

ד. היוצא לדרך יתפלל, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתולכינו לשלום וכו' וצריך לאמרה בלשון רבים, ואם אפשר יעמוד מלילך כשיאמרנה, ואם היה רוכב אין צריך לירד:

ה. אין לומר אותה אלא פעם אחת ביום אפילו אם ינוח בעיר באמצע היום אבל אם דעתו ללון בעיר ואחר כך נמלך ויצא

ממנה לעבור חוצה לה או לשוב לביתו צריך לחזור ולהתפלל אותה פעם אחרת:

ו. הר"מ מרוטנבורג כשהיה יוצא לדרך בבוקר היה אומרה אחר יהי רצון כדי להסמיכה לברכת הגומל חסדים ותהיה ברכה הסמוכה לחברתה:

ז. אומר אותה אחר שהחזיק בדרך ואין לאומרה אלא אם כן יש לו לילך פרסה אבל פחות מפרסה לא יתחום בברוך (ולכתחלה יאמר אותה בפרסה ראשונה) (רש"י והר"י). ואם שכח מלאומרה יאמר אותה כל זמן שהוא בדרך ובלבד שלא הגיע תוך פרסה הסמוכה לעיר שרוצה ללון בה ומשם ואילך יאמר אותה בלא ברכה:

ח. הנכנס לבית המדרש יתפלל יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שלא אכשל בדבר הלכה וכו' וביציאתו יאמר מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש:

סימן קיא – דין סמיכות גאולה לתפלה, ובו ג' סעיפים

א. צריך לסמוך גאולה לתפלה ולא יפסיק ביניהם אפילו באמן אחר גאל ישראל ולא בשום פסוק חוץ מה' שפתי תפתח. הגה: ויש אומרים שיותר לענות אמן על גאל ישראל וכן נוהגין (טור). ויש אומרים הא דצריך לסמוך גאולה לתפלה היינו דוקא בחול או ביום טוב אבל בשבת אין צריך (פירוש דטעמא דבעינן למסמך גאולה לתפלה דכתיב יענך ה' ביום צרה וסמך ליה יהיו לרצון אמרי פי וגו' וגואלי ושבתי לאו זמן צרה ולעניות דעתי נראה דמה שאין כן ביום טוב הוא משום שהם ימי הדין כדתנן במשנה ב' פרק קמא דראש השנה בפסח על התבואה וכו') (הגהות אשירי פרק קמא דברכות וכל בו הלכות שבת ומהרי"ל הלכות יום טוב). וטוב להחמיר אם לא במקום שצריך לכך (טור):

ב. החזן כשמתחיל שמונה עשרה בקול רם חוזר ואומר ה' שפתי תפתח ופי יגיד וגו':

ג. אם עד שלא קרא קריאת שמע מצא ציבור מתפללין לא יתפלל עמהם אלא קורא קריאת שמע ואחר כך יתפלל דמסמך גאולה לתפלה עדיף:

סימן קיב – שלא להפסיק לא בשלשה ראשונות ולא בשלשה אחרונות, ובו ב' סעיפים

א. אל ישאל אדם צרכיו בג' ראשונות ולא בג' אחרונות ודוקא צרכי יחיד אבל צרכי צבור שרי:

ב. אין לומר פיוטים ולא קרובין (פירוש קרובין ליוצר) (ויש אומרים שהוא ראשי תיבות קול רנה וישועה באהלי צדיקים) בתפלה. הגה: ויש מתירין הואיל וצרכי רבים הם (הרא"ש והתוספות והר"י והר"ן ריש פרק בתרא דראש השנה והגהות מיימוני פרק י' טור) וכן נוהגים בכל מקום לאמרם:

סימן קיג – דיני הכריעות בשמונה עשרה ברכות, ובו ט' סעיפים

א. אלו ברכות ששוחין בהם באבות תחלה וסוף ובהודאה תחלה וסוף ואם בא לשחות בסוף כל ברכה או בתחלתה מלמדין אותו שלא ישחה אבל באמצעותן יכול לשחות:

ב. הנוהגים לשחות בראש השנה ויום כיפור כשאומרים זכרנו ומי כמוך צריכים לזקוף כשמגיעים לסוף הברכה. הגה: ואף על גב דבאבות כורע בסוף הברכה מכל מקום צריך לזקוף מעט בסוף זכרנו כדי שיהא נראה שחוזר וכורע משום חיוב (דברי עצמו לפירוש הטור):

ג. הכורע בוכל קומה לפניך תשתחוה או בולך לבדך אנחנו מודים או בהודאה דהלל וברכת המזון הרי זה מגונה (פירוש שאין לכרוע אלא במקום שתקנו חכמים):

ד. המתפלל צריך שיכרע עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה. ולא יכרע באמצע מתניו וראשו ישאר זקוף אלא גם ראשו יכוף כאגמון:

ה. ולא ישחה כל כך עד שיהיה פיו כנגד חגור של מכנסים ואם הוא זקן או חולה ואינו יכול לשחות עד שיתפקקו כיון שהרכין (פירוש שהשפיל) ראשו דיו מאחר שניכר שהוא חפץ לכרוע אלא שמצער עצמו:

ו. כשהוא כורע יכרע במהירות בפעם אחת וכשהוא זוקף זוקף בנחת ראשו תחילה ואחר כך גופו שלא תהא עליו כמשאוי:

ז. כשכורע כורע בברוך וכשזוקף זוקף בשם:

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ לק"ל החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחישובו. וזוהי תהיה "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל המעריצים וידידים. לזכות את הרבים תהיה "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התורה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ה' לחודש – עמוד ב' זוכה לפנים צדיקים!

ח. אדם ויש לו תמונת עבודת כוכבים בידו והגיע למקום ששוחין בו לא ישחה אף על פי שלבו לשמים:

ט. אין להוסיף על תארינו של הקב"ה יותר מהאל הגדול הגבור והנורא ודוקא בתפלה מפני שאין לשנות ממטבע שטבעו חכמים אבל בתחנונים או בקשות ושבחים שאדם אומר מעצמו לית לן בה ומכל מקום נכון למי שירצה להאריך בשבחי המקום שיאמר אותו בפסוקים:

סימן קיד – דין הזכרת הרוח וגשם וטל, וכו' ט' סעיפים

א. מתחילין לומר בכרכה שניה משיב הרוח ומוריד הגשם בתפלת מוסף של יום טוב האחרון של חג ואין פוסקין עד תפלת מוסף של יום טוב הראשון של פסח:

ב. אסור להזכיר הגשם עד שיכריזו השליח ציבור. (ויש אומרים שקודם שמתחילין מוסף מכריז השמש משיב הרוח וכו' כדי שהצבור יזכירו בתפלתן וכן נוהגין) (מרדכי ריש פרק קמא דתענית). הלכך אף אם הוא חולה או אנוס לא יקדים תפלתו לתפלת הצבור לפי שאסור להזכיר עד שיאמר שליח ציבור אבל אם יודע שהכריז שליח ציבור אף על פי שהוא לא שמע מזכיר ומטעם זה הבא לבית הכנסת והצבור התחילו להתפלל יתפלל ויזכיר אף על פי שהוא לא שמע משליח ציבור:

ג. אם אמר משיב הרוח (בימות החמה) או לא אמרו בימות הגשמים אין מחזירין אותו וכן בטל אם הזכירו בימות הגשמים או לא הזכירו בימות החמה אין מחזירין אותו. הגה: ואנו בני אשכנז לא מזכירין טל לא בימות החמה ולא בימות הגשמים רק אומרים בימות החמה ורב להושיע מכלכל חיים וכו' (טור). יש אומרים ששליח ציבור פוסק להזכיר בתפלת מוסף יום טוב הראשון של פסח אבל הקהל מזכירין ואינן פוסקין עד מנחה ששמעו כבר משליח ציבור שפסק בתפלת המוסף וכן נוהגין:

ד. אם אמר מוריד הגשם בימות החמה מחזירין אותו וחוזר לראש הברכה ואם סיים הברכה חוזר לראש התפלה ואפילו במקום שצריכים גשם בימות החמה אם הזכיר גשם במקום טל מחזירין אותו. (וכן אם הזכיר גשם וטל, נמי מחזירין אותו) (בית יוסף בשם הרמב"ם והרא"ש והטור):

ה. בימות הגשמים אם לא אמר מוריד הגשם מחזירין אותו והני מילי שלא הזכיר טל אבל אם הזכיר טל אין מחזירין אותו:

ו. במה דברים אמורים שמחזירין אותו כשלא אמר בימות הגשמים מוריד הגשם היינו כשסיים כל הברכה והתחיל ברכה שאחריה ואז חוזר לראש התפלה אבל אם נזכר קודם שסיים הברכה יאמר במקום שנזכר ואפילו אם סיים הברכה ונזכר קודם שהתחיל אתה קדוש אין צריך לחזור אלא אומר משיב הרוח ומוריד הגשם בלא חתימה. הגה: שלשה ברכות הראשונות חשובות כאחת ובכל מקום שטעה בהם חוזר לראש בין שהוא יחיד בין שהוא ציבור (טור):

ז. בכל מקום שאנו אומרים חוזר לברכה שטעה בה הני מילי שטעה בשוגג אבל במזיד ומתכוין חוזר לראש:

ח. בימות החמה אם נסתפק אם הזכיר מוריד הגשם אם לא עד ל' יום בחזקת שהזכיר הגשם וצריך לחזור. הגה: והוא הדין לדידן דאין מזכירין טל בימות החמה אם נסתפק לו אם אמר מוריד הגשם בימות הגשמים כל ל' יום חוזר דודאי אמר כמו שרגיל והרי לא הזכיר לא טל ולא גשם לאחר ל' יום אינו חוזר (דברי עצמו):

ט. אם ביום ראשון של פסח אומר ברכת אתה גבור עד מוריד הטל צ' פעמים כנגד ל' יום שאומר אותו ג' פעמים בכל יום משם ואילך אם אינו זוכר אם הזכיר גשם הרי הוא בחזקת שלא הזכיר גשם ואינו צריך לחזור. הגה: וכן לדידן אם אמר עד מכלכל חיים בלא משיב הרוח ומוריד הגשם שמזכירין בימות הגשמים וכן אם אמר בשמיני עצרת צ' פעמים אתה גבור עד מוריד הגשם אם נסתפק אחר כך אם הזכיר או לא חזקה שהזכירו (דברי עצמו):

סימן קטו – טעם ברכת אתה חונן, וכו' סעיף אחד

א. מפני שמותר האדם מן הבהמה היא הבינה והשכל קבעו ברכת אתה חונן ראש לאמצעות שאם אין בינה אין תפלה:

סימן קטז – פירוש ברכת רפאנו, וכו' סעיף אחד

א. רפאנו ה' ונרפא אף על גב דהכתוב ליחיד אין מכנין אותו לרבים הני מילי בזמן שמתכוין לקרות אבל כשאומר

אותו דרך תפלה ובקשה מותר. ומכל מקום אם אומר מזמור שלם אסור לשנות מלשון יחיד לרבים או להפך (טור והרא"ש פרק הקורא עומד בשם הר"ם):

סימן קיז – דיני ברכת השנים, וכו' ח' סעיפים

א. ברכת השנים צריך לומר בה בימות הגשמים ותן טל ומטר ומתחילין לשאול מטר בחוצה לארץ בתפלת ערבית של יום ס' אחרי תקופת תשרי (ויום התקופה הוא בכלל הס'. הגהות מיימוני פרק ב'). ובארץ ישראל מתחילין לשאול מליל ז' במרחשון ושואלין עד תפלת המנחה של ערב יום טוב הראשון של פסח ומשם ואילך פוסקין מלשאל:

ב. יחידים הצריכים למטר בימות החמה אין שואלין אותו בברכת השנים אלא בשומע תפלה ואפילו עיר גדולה כננוה או ארץ אחת כולה כמו ספרד בכללה או אשכנז בכללה כיחידים דמו בשומע תפלה ומיהו אם בארץ אחת כולה הצריכים למטר בימות החמה טעה בה יחיד ושאל מטר בברכת השנים (אם רוצה) חוזר ומתפלל בתורת נדבה בלא שאלה בברכת השנים (אבל אינו מחויב לחזור כלל) (בית יוסף בשם מהרי"א והרמב"ן והר"ן סבירי להו כהרא"ש):

ג. אם שאל מטר בימות החמה מחזירין אותו:

ד. אם לא שאל מטר בימות הגשמים מחזירין אותו אף על פי ששאל טל אבל אם שאל מטר ולא טל אין מחזירין אותו:

ה. אם לא שאל מטר ונזכר קודם שומע תפלה אין מחזירין אותו ושואל בשומע תפלה. (ואם היה לו תענית וצריך לומר עננו יאמר השאלה קודם עננו) (אבורהם). ואם לא נזכר עד אחר שומע תפלה אם לא עקר רגליו חוזר לברכת השנים ואם עקר רגליו חוזר לראש התפלה ואם השלים תפלתו ואינו רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו אף על פי שעדיין לא עקר רגליו כעקורים דמי ואם נזכר אחר שחתם שומע תפלה קודם שהתחיל רצה נראה שאומר ותן טל ומטר ואחר כך אומר רצה:

הנה מובא כאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוזק לכל החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ה' לחודש – עמוד ג זוכה לבנים צדיקים!

סימן קיח – חתימת ברכת השיבה, ובו סעיף אחד

א. השיבה שופטינו חותם בה מלך אוהב צדקה ומשפט ומראש השנה ועד יום הכפורים חותם המלך המשפט. הגה: מיהו אם אמר מלך אוהב צדקה ומשפט אין צריך לחזור ולא אמרו שיחזור אלא במקום שכל השנה אומרים האל אוהב צדקה ומשפט (הר"י סוף פרק קמא דברכות וטור והגהות מנהגים). ועיין לקמן סימן תקפ"ב:

סימן קיט – דין הרוצה להוסיף בברכות, ובו ד' סעיפים

א. אם רצה להוסיף בכל ברכה מהאמצעות מעין הברכה מוסיף כיצד היה לו חולה מבקש עליו רחמים בברכת רפאינו. היה צריך פרנסה מבקש עליה בברכת השנים הגה: וכשהוא מוסיף יתחיל בברכה ואחר כך מוסיף אבל לא יוסיף ואחר כך יתחיל הברכה (טור סימן תקס"ו). ובשומע תפלה יכול לשאול כל צרכיו שהיא כוללת כל הבקשות ולהרב רבינו יונה כשמוסיף בברכה מעין אותה ברכה אם מוסיף אותה בשביל כל ישראל אומר אותה בלשון רבים ולא בלשון יחיד ולא יוסיף אלא בסוף הברכה ולא באמצע ואם שואל צרכיו ממש כגון שיש לו חולה בתוך ביתו או שהוא צריך לפרנסה יכול לשאול אפילו באמצע הברכה והוא שישאל בלשון יחיד ולא בלשון רבים ובברכת שומע תפלה וכן בסוף התפלה בין קודם יהיו לרצון בין אחריו יכול לשאול בין בלשון יחיד בין בלשון רבים בין צרכיו ממש בין צרכי רבים:

ב. יש מי שאומר שכשמוסיף בברכה לצורך יחיד לא יאריך:

ג. אם דילג או טעה בברכה אחת מהאמצעות אינו צריך לחזור אלא לראש הברכה שטעה או שדילג ומשם ואילך יחזור על הסדר:

ד. שליח צבור ששכח ולא אמר עננו לא יחזור אפילו אם עדיין לא גמר רק רפאנו ואם חזר ברכה לבטלה היא (אלא יאמר עננו בשומע תפלה כיחיד):

סימן קכ – שראוי לומר רצה בכל תפלה, ובו סעיף אחד

א. אומרים רצה בכל התפלות ודלא כאותם שנוהגים שלא לאומרו במנחה:

סימן קכא – דיני מודים, ובו ג' סעיפים
א. שוחין במודים תחלה וסוף:

ב. האומר מודים מודים משתקים אותו:

ג. יחיד אין לו לומר ברכת כהנים. הגה: וכן עיקר וכן נראה לי לנהוג אבל המנהג הפשוט אינו כן רק אפילו יחיד אומר אותו כל זמן שראוי לנשיאות כפים ואינו נראה (בית יוסף בשם המנהגים):

סימן קכב – דינים השייכים בין שמונה עשרה ליהיו לרצון, ובו ג' סעיפים

א. אם בא להפסיק ולענות קדיש וקדושה בין שמונה עשרה ליהיו לרצון אינו פוסק שיהיו לרצון מכלל התפלה הוא אבל בין יהיו לרצון לשאר תחנונים שפיר דמי. הגה: ודוק במקום שנוהגין לומר יהיו לרצון מיד אחר התפלה אבל במקום שנוהגין לומר תחנונים קודם יהיו לרצון מפסיק גם כן לקדיש וקדושה ובמקומות אלו נוהגים להפסיק באלהי נצור קודם יהיו לרצון לכן מפסיקין גם כן לקדושה ולקדיש ולברכו (דברי עצמו לפירוש רשב"א שהביא הבית יוסף). ומיהו הרגיל לומר תחנונים אחר תפלתו אם התחיל השליח ציבור לסדר תפלתו והגיע לקדיש או לקדושה מקצר ועולה ואם לא קצר יכול להפסיק כדרך שמפסיק בברכה של קריאת שמע אפילו באמצע:

ב. אין נכון לומר תחנונים קודם יהיו לרצון אלא אחר סיום שמונה עשרה מיד יאמר יהיו לרצון ואם בא לחזור ולאומר פעם אחרת אחר התחנונים הרשות בידו:

ג. הרגיל לומר ד' דברים אלו זוכה ומקבל פני שכניו עשה למען שמך עשה למען ימינך עשה למען תורתך עשה למען קדושתך:

סימן קכג – דינים הכריעות בסיום שמונה עשרה ברכות, ובו ו' סעיפים

א. כורע ופוסע ג' פסיעות לאחריו בכריעה אחת ואחר שפסע ג' פסיעות בעודו כורע קודם שיקרף כשיאמר עושה שלום במרומיו והופך פניו לצד שמאלו וכשיאמר הוא יעשה שלום עלינו הופך פניו לצד ימינו ואחר כך ישתחוה לפניו כעבד הנפטר מרכו. הגה: ונהגו לומר אחר כך יהי רצון שיבנה בית המקדש כו' כי התפלה במקום העבודה ולכן מבקשים על המקדש שנוכל לעשות עבודה ממש (דברי עצמו):

ב. במקום שכלו ג' פסיעות יעמוד ולא יחזור למקומו עד שיגיע שליח ציבור לקדושה ולפחות עד שיתחיל שליח

ציבור להתפלל בקול רם. הגה: והשליח ציבור יעמוד כדי הילוך ד' אמות קודם שיחזור למקומו להתפלל בקול רם (תשובת הרשב"א סימן תל"ו). וכן יחיד המתפלל יעמוד במקום שכלו פסיעותיו כשיעור זה קודם שיחזור למקומו (בית יוסף בשם רבינו ירוחם וירושלמי). יחיד שמתפלל בצבור וסיים תפלתו קודם לשליח ציבור אסור להחזיר פניו לצבור עד שיסיים שליח ציבור תפלתו (בית יוסף בשם שבולי הלקט):

ג. כשפוסע עוקר רגל שמאל תחלה ושיעור פסיעות אלו לכל הפחות הוא כדי שיתן גודל בצד עקב (ולכתחלה לא יפסיע פסיעות גסות יותר מזה. בית יוסף בשם אורחות חיים ודברי עצמו, לפי הטעם שכתב בית יוסף לג' פסיעות בשם רב האי):

ד. מי שמוסיף על ג' פסיעות הוי יוהרא:

ה. גם שליח ציבור צריך לפסוע ג' פסיעות כשמתפלל בלחש וכשיחזור התפלה בקול רם אין צריך לחזור לפסוע ג' פסיעות. (אם לא התפלל בלחש רק בקול רם פוסע ג' פסיעות אחר תפלתו שבקול רם (אבודרהם):

ו. כשיחזור שליח ציבור התפלה יאמר גם כן ה' שפתי תפתח. (אבל אינו אומר בסוף התפלה יהיו לרצון) (דברי עצמו ובית יוסף בשם אוהל מועד):

סימן קכד – דין הנהגת שליח ציבור בשמונה עשרה ברכות, ודין עניית אמן, ובו י"ב סעיפים

א. לאחר שסיימו הציבור תפלתן יחזור שליח ציבור התפלה שאם יש מי שאינו יודע להתפלל יכוין למה שהוא אומר ויוצא בו וצריך אותו שיוצא בתפלת שליח ציבור לכוין לכל מה שאומר שליח ציבור מראש ועד סוף ואינו מפסיק ואינו משיח ופוסע ג' פסיעות לאחריו כאדם שמתפלל לעצמו:

ב. שליח ציבור שנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שהתפללו בלחש והוא צריך לעמוד לפני התיבה לאלתר יורד לפני התיבה ומתפלל בקול רם לציבור ואין צריך לחזור ולהתפלל בלחש. הגה: וכן אם הוא שעת הדחק כגון שירא שיעבור זמן התפלה יוכל להתפלל מיד בקול רם והציבור מתפללין עמו מלה במלה בלחש עד לאחר האל הקדוש וטוב שיהיה אחד לכל הפחות שינעה אמן אחר השליח ציבור (מהרי"ל):

הנה מובטח פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ ל"כף החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" כל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ה' לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

ג. קהל שהתפללו וכלם בקיאים בתפלה אף על פי כן ירד שליח ציבור וחזור להתפלל כדי לקיים תקנת חכמים. הגה: ואם יש יחידים בקהל שמאריכין בתפלתן אין לשליח ציבור להמתין עליהם אפילו היו חשובי העיר וכן אם היה מניין בבית הכנסת אין להמתין על אדם חשוב או גדול שעדיין לא בא (בנימין זאב סימן קס"ח):

ד. כששליח ציבור חוזר התפלה הקהל יש להם לשתוק ולכווין לברכות שמברך החזן ולענות אמן ואם אין ט' מכוונים לברכותיו קרוב להיות ברכותיו לבטלה לכן כל אדם יעשה עצמו כאילו אין ט' זולתו ויכווין לברכת החזן. (יש אומרים שכל העם יעמדו כשחוזר השליח ציבור התפלה) (הגהות מנהגים):

ה. על כל ברכה שאדם שומע בכל מקום אומר ברוך הוא וברוך שמו:

ו. ויענו אמן אחר כל ברכה בין אותם שיצאו ידי תפלה בין אותם שלא יצאו ובכוונה שיכווין בלבם אמת היא הברכה שבירך המברך ואני מאמין בזה:

ז. לא ישיח שיחת חולין בשעה ששליח ציבור חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערים בו. הגה: וילמד בניו הקטנים שיענו אמן כי מיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא (כל בו):

ח. לא יענה אמן חטופה דהיינו כאילו האלף נקודה בחטף וכן שלא יחטוף וימהר לענות אותו קודם שיסיים המברך וכן לא יענה אמן קטופה דהיינו שמחסר קריאת הנו"ן ואינו מוציאה בפה שתהא נכרת (גם לא יפסיק באמצע המלה) (בית יוסף בשם הערוך). ולא יענה אמן יתומה דהיינו שהוא חייב בברכה אחת ושליח ציבור מברך אותה וזה אינו שומעה אף על פי שיודע איזו ברכה מברך השליח ציבור מאחר שלא שמעה לא יענה אחריו אמן דהוי אמן יתומה. הגה: ויש מחמירין דאפילו אינו מחויב באותה ברכה לא יענה אמן אם אינו יודע באיזה ברכה קאי שליח ציבור דזה נמי מקרי אמן יתומה (טור בשם רב כהן צדק) ולא ימתין עם עניית האמן אלא מיד שכלה הברכה יענה אמן (אבודרהם). ולא יענה אמן קצרה אלא ארוכה קצת כדי שיוכל לומר אל מלך נאמן ולא יאריך בה יותר מדאי לפי שאין קריאת התיבה נשמעת כשמאריך יותר מדאי:

ט. אם יש קצת מהעונים שמאריכין יותר מדאי אין צריך המברך להמתין להם:

י. מי ששכח ולא אמר יעלה ויבא בראש חודש או בחולו של מועד או בכל דבר שצריך לחזור בשבילו יכווין דעתו וישמע משליח ציבור כל שמונה עשרה ברכות מראש ועד סוף כאדם שמתפלל לעצמו ולא יפסיק ולא ישיח ופוסע ג' פסיעות לאחוריו דכווין שכבר התפלל אלא ששכח ולא הזכיר אף על פי שהוא בקי שליח ציבור מוציאו:

יא. אם בעוד האדם מתפלל סיים שליח ציבור ברכה וקודם שכלתה עניית אמן מפי רוב הצבור סיים זה תפלתו עונה עמהם אמן. הגה: ואפילו אם לא שמע הברכה כלל רק שומע צבור עונין אמן ויודע על איזה ברכה קאי יענה עמהם וכן בקדיש וקדושה וברכו:

יב. העונה אמן לא יגביה קולו יותר מהמברך:

סימן קכח – דיני קדושה, וכו' ב' סעיפים
א. אין הצבור אומרים עם שליח ציבור נקדישך אלא שותקין ומכווין למה ששליח ציבור אומר עד שמגיע לקדושה ואז עונים הציבור קדוש:

ב. טוב לכווין רגליו בשעה שאומר קדושה עם שליח ציבור. הגה: ויש לישא העינים למרום בשעה שאומרים קדושה וכן מנענעים גופן ונושאים אותו מן הארץ (טור ושבוילי לקט) ואין לדבר באמצע הקדושה (מהרי"ל ובית יוסף בשם מהרי"א ודרך ארץ זוטא). ומי שאמר סדר קדושה ובא לבית הכנסת ומצא צבור עונין קדושה חוזר ועונה עמהם (תשובת הרשב"א סימן רמ"ט):

סימן קכו – דין שליח ציבור שטעה, וכו' ד' סעיפים

א. שליח ציבור שטעה ודילג אחת מכל הברכות וכשמזכירין אותו יודע לחזור למקומו אין מסלקין אותו אבל אם דילג ברכת המלשינים מסלקין אותו מיד שמא אפיקורוס הוא ואם התחיל בה וטעה אין מסלקין אותו:

ב. שליח ציבור שטעה ואינו יודע לחזור למקומו יעמוד אחר תחתיו (כדרך שנחבאר לעיל סימן נ"ג) ומתחיל מתחלת הברכה שטעה זה אם היה הטעות באמצעות ואם היה בג' ראשונות מתחיל בראש ואם בג' אחרונות מתחיל רצה:

ג. כל מקום שהיחיד חוזר ומתפלל שליח ציבור חוזר ומתפלל אם טעה כמותו כשמתפלל בקול רם חוץ משחרית של ראש חודש שאם שכח שליח ציבור ולא הזכיר יעלה ויבא עד שהשלים תפלתו אין מחזירין אותו מפני טורח הצבור שהרי תפלת המוספין לפניו שהוא מזכיר בה ראש חודש אבל אם נזכר קודם שהשלים תפלתו חוזר לרצה ואין בזה טורח צבור. הגה: יש אומרים דאם טעה בשחרית של שבת ויום טוב דינו כמו בראש חודש והכי נהגו (טור וסמ"ק):

ד. אם טעה שליח ציבור כשהתפלל בלחש לעולם אינו חוזר ומתפלל שנית מפני טורח הצבור אלא סומך על התפלה שיתפלל בקול רם והוא שלא טעה בג' ראשונות שאם טעה בהם לעולם חוזר כמו שהיחיד חוזר:

סימן קכז – דין מודים דרבנן, וכו' ב' סעיפים

א. כשיגיע שליח ציבור למודים שוחין עמו הציבור ולא ישחו יותר מדאי ואומרים מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלהינו אלהי כל בשר כו' וחותרם ברוך אל הודאות בלא הזכרת השם ויש מי שאומר שצריך לשחות גם בסוף וטוב לחוש לדבריו. יש אומרים שאומר הכל בשחייה אחת, וכן המנהג (פסקי מהרי"א):

ב. אם אין שם כהנים אומר שליח ציבור אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו בכרכה המשולשת וכו' ואני אברכם. ואין הצבור עונין אחריו אמן אלא כן יהי רצון. הגה: ואין אומרים אלהינו ואלהי אבותינו וכו' רק בזמן שראוי לברכת כהנים ולישא כפים ונהגו לומר בשחרית שים שלום וכן כל זמן שאומר אלהינו כו' אבל בלאו הכי מתחילין שלום רב ויש מתחילין שים שלום במנחה של שבת הואיל וכתוב ביה באור פניך נתת לנו שהיא התורה שקורין במנחה בשבת (הגהות מיימוני פרק ח' מהלכות תפלה):

הלכות נשיאת כפים

סימן קכח – דיני נשיאת כפים ואיזה דברים הפוסלים בהן, וכו' מ"ה סעיפים
א. אין נשיאת כפים בפחות מ' והכהנים מהמנין (ואין לזר לישא כפיו אפילו עם כהנים אחרים) (בפרק ב' דתבות, דור עובר בעשה. ותוספות פרק כל כתבי, לא ידע ר"י מה

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ לקהל החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל המעריצים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקדוה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ה' לחודש – עמודה זוכה לבנים צדיקים!

איסור יש בזה העולה, ואפשר עם כהנים אחרים שרי,
וצריך עיון):

ב. כל כהן שאין בו אחד מהדברים
המעכבים אם אינו עולה לדוכן אף על
פי שביטל מצות עשה אחת הרי זה
כעובר בג' עשה אם היה בבית הכנסת
כשקראו כהנים או אם אמרו לו לעלות
או ליטול ידיו:

ג. אם עלה פעם אחת ביום זה שוב אינו
עובר אפילו אמרו לו עלה:

ד. כשהכהנים אינם רוצים לעלות לדוכן
אינם צריכים לשהות חוץ מבית הכנסת
אלא בשעה שקרא החזן כהנים אבל כדי
שלא יאמרו שהם פגומים נהגו שלא
ליכנס לבית הכנסת עד שיגמרו ברכת
כהנים:

ה. לא יעלו הכהנים לדוכן במנעלים אבל
בבתי שוקים שרי. ויש מחמירין אם הם של
עור (אגודה פרק הקורא את המגילה), ונהגו
להקל בקצת מקומות):

ו. אף על פי שנטלו הכהנים ידיהם שחרית
חוזרים ונוטלים ידיהם עד הפרק שהוא
חבור היד והזרוע והלוי יוצק מים על
ידיהם וקודם לכן יטול הלוי ידיו. ולא
נהגו הלויים ליטול ידיהם תחלה רק סמכו על
נטילתן שחרית:

ז. אם נטל הכהן ידיו שחרית וברך על
נטילת ידיים לא יחזור לברך כשנוטל ידיו
לנשיאת כפים:

ח. כשמתחיל שליח ציבור רצה כל כהן
שבבית הכנסת נעקר ממקומו לעלות
לדוכן ואף אם לא יגיע שם עד שיסיים
שליח ציבור רצה שפיר דמי אבל אם לא
עקר רגליו ברצה שוב לא יעלה:

ט. כשעוקרים (רש"י ותוספות ור"ן כתבו דלא יאמר
אותו עד עמדו לפני התיבה, וכן כתב הבית יוסף)
כהנים רגליהם לעלות לדוכן אומרים יהי
רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא ברכה זו
שצויתנו לברך את עמך ישראל ברכה
שלמה ולא יהא בה מכשול ועון מעתה
ועד עולם ומאריכים בתפלה זו עד
שיכלה אמנן של הודאה מפי הציבור:

י. עומדים בדוכן פניהם כלפי ההיכל
ואחוריהם כלפי העם ואצבעותיהם
כפופים לתוך כפיהם עד ששליח ציבור
מסיים מודים ואז אם הם שנים קורא
להם (השליח ציבור) כהנים. הגה: ולא
יאמר אלהינו ואלהי וכו' ויש אומרים
שאומרים אותו בלחש עד מלת כהנים ואז

יאמרו בקול רם (טור בשם ר"י ור"מ מרוטנבורג)
וחוזר ואומר עם קדושך כאמור בלחש (וכן
נוהגין במדינות אלו). ומחזירים פניהם
כלפי העם ואם הוא אחד אינו קורא לו
אלא הוא מעצמו מחזיר פניו:

יא. כשמחזירין פניהם כלפי העם מברכין
אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו
לברך את עמו ישראל באהבה:

יב. מגביהים ידיהם כנגד כתפותיהם
ומגביהים יד ימנית קצת למעלה
מהשמאלית ופושטים ידיהם וחולקים
אצבעותיהם ומכוונים לעשות ה' איריים
בין ב' אצבעות לב' אצבעות אור אחד
ובין אצבע לגודל ובין גודל לגודל
ופורשים כפיהם כדי שיהא תוך כפיהם
כנגד הארץ ואחורי ידיהם כנגד השמים:

יג. מתחילין הכהנים לומר יברכך. הגה: ויש
אומרים שגם מלת יברכך יקרא אותו שליח
ציבור תחלה (טור ור"ן פרק הקורא והגהות
מיימוני) וכן נוהגים בכל מדינות אלו. ואחר
כך מקרא אותם שליח ציבור מלה במלה
והם עונים אחריו על כל מלה עד
שיסיימו פסוק ראשון ואז עונים הציבור
אמן וכן אחר פסוק ב' וכן אחר פסוק
ג':

יד. אין מברכין אלא בלשון הקודש
ובעמידה ובנשיאת כפים ובקול רם:

טו. ואחר כך מתחיל שליח ציבור שים שלום
ואז כהנים מחזירים פניהם להיכל
ואומרים רבון העולמים עשינו מה
שגזרת עלינו עשה אתה מה שהבטחתנו
השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך
את עמך את ישראל. הגה: ויאריכו בתפלה
זו עד שיסיים שליח ציבור שים שלום ושיענו
הציבור אמן על שניהם ואם אינם יכולים
להאריך כל כך יאמרו אדיר במרום וכו'
כדלקמן סימן ק"ל (רש"י פרק אלו נאמרין
והגהות מיימוני):

טז. אין הכהנים רשאים להחזיר פניהם עד
שיתחיל שליח ציבור שים שלום ואינם
רשאים לכון אצבעותיהם עד שיחזירו
פניהם ועומדים שם ואינם רשאים לעקור
משם עד שיסיים שליח ציבור שים שלום
ויש מי שאומר שצריכין להמתין עד
שיסיימו הציבור לענות אמנן אחר ברכת
שים שלום (וכן המנהג):

יז. כשמחזירין פניהם בין בתחלה בין בסוף
לא יחזירו אלא דרך ימין. הגה: כשיורדין
מן הדוכן לא יגעו במנעליהם המטונפים ואם

נוגעים יטלו ידיהם לתפלה שיתפללו אחר כך
(אגודה פרק היה קורא):

יח. אין המקרא שקורא כהנים רשאי לקרות
כהנים עד שיכלה מפי הציבור אמנן
שעונים אחר ברכת מודים ואין הכהנים
רשאים להתחיל ברכת אשר קדשנו
בקדושתו של אהרן עד שיכלה דיבור
קריאת כהנים מפי הקורא ואחר שברכו
הכהנים אשר קדשנו בקדושתו של אהרן
אינם רשאים להתחיל וברכך עד שיכלה
מפי כל הציבור אמנן שעונים אחר ברכת
אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וכן
אינם רשאים להתחיל בתיבה עד שתכלה
התיבה מפי המקרא ואין הציבור עונים
אמן עד שתכלה ברכה מפי הכהנים.
הגה: ולא יתחילו הכהנים רבון העולמים כו'
עד שיכלה אמנן מפי הציבור (בית יוסף):

יט. אין שליח ציבור רשאי לענות אמנן אחר
ברכה של כהנים:

כ. אם שליח ציבור כהן אם יש שם כהנים
אחרים לא ישא את כפיו. (ולא יאמרו לו
לעלות או ליטול ידיו אבל אם אמרו לו צריך
לעלות דהוא עובר בעשה אם אינו עולה)
(מרדכי פרק הקורא עומד והגהות מיימוני פרק ט"ו
התפלה ואגור). ואפילו אין שם כהן אלא
הוא לא ישא את כפיו אלא אם כן
מובטח לו שיחזור לתפלתו בלא טירוף
דעת שאם הוא מובטח בכך כיון שאין
שם כהן אלא הוא ישא את כפיו כדי
שלא תבטל נשיאות כפים וכיצד יעשה
יעקור רגליו מעט בעבודה ויאמר עד ולך
נאה להודות ויעלה לדוכן ויברך ברכת
כהנים ויקרא לו אחר ומסיים החזן שים
שלום ואם המקרא כוון לתפלת שליח
ציבור מתחלה ועד סוף עדיף טפי
שיסיים המקרא שים שלום:

כא. אין הכהנים רשאים לנגן בברכת כהנים
שנים או שלשה נגונים משום דאיכא
למיחש לטירוף הדעת ואין לנגן אלא
נגון אחד מתחלה ועד סוף:

כב. משתדלין שיהא המקרא ישראל
וכשהחזן כהן יעמוד ישראל אצלו ויקרא
כהנים ויקרא אותם והחזן עומד ושותק:

כג. בשעה שהכהנים מברכים העם לא יביטו
ולא יסיחו דעתם אלא יהיו עיניהם כלפי
מטה כמו שעומד בתפלה והעם יכוונו
לברכה ויהיו פניהם כנגד פני הכהנים
ולא יסתכלו בהם. הגה: וגם הכהנים לא
יסתכלו בידיהם על כן נהגו לשלש הטלית

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ לק"ל החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים
מדי חודש בחודשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ולכל
החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הק"ל" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!"
וכל המזכה את הרבים ה' לחודש - עמוד ו זוכה לבנים צדיקים!

על פניהם וידיהם חוץ לטלית. ויש מקומות שנהגו שידיהם בפנים מן הטלית שלא יסתכלו העם בהם (בית יוסף):

כד. עם שאחורי הכהנים אינם בכלל ברכה אבל מלפניהם ובצדיהם אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת ולאחריהם נמי אם הם אנוסים כגון עם שבשדות שהם טרודים במלאכתן ואינם יכולים לבוא הם בכלל הברכה:

כה. בית הכנסת שכולה כהנים אם אין שם אלא י' כולם עולים לדוכן למי מברכין לאחיהם שבשדות ומי עונה אחריהם אמן הנשים והטף ואם יש שם יותר מעשרה היתרים מעשרה יעלו ויברכו והעשרה עונים אחריהם אמן:

כו. בשעה שמברכין אין לומר שום פסוק אלא ישתקו ויכוונו לברכה. הגה: ומכל מקום עכשיו שכהנים מאריכין הרבה בנגונים נהגו גם כן לומר פסוקים וכמו שנבאר לעיל סימן נ"ז לענין ברכו אך יותר טוב שלא לאמרם (דברי עצמו):

כז. כהן אינו רשאי להוסיף מדעתו יותר על השלשה פסוקים של ברכת כהנים ואם הוסיף עובר על כל תוסיף:

כח. כהן שנשא כפיו ואחר כך הלך לבית הכנסת אחר ומצא צבור שלא הגיעו לברכת כהנים יכול לישא את כפיו פעם אחת:

כט. כהן שלא התפלל עדיין ומצא צבור מתפללין נושא כפיו ואין התפלה מעכבתו:

ל. מי שיש לו מום בפניו או בידיו כגון שהם בזהבניות או עקומות או עקושות (בוהקניות פירוש מין נגע לבן ורש"י פירש לינטלי"ש בלע"ז. עקומות כפופות. עקושות לצדדיהן. והר"ן פירש עקומות שנתעקמה ידו אחרונת, עקושות שאינו יכול לחלק אצבעותיו) לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו והוא הדין למי שיש מומין ברגליו במקום שעולים לדוכן בלא בתי שוקים וכן מי שרירי יורד על זקנו או שעניו זולפות דמעה וכן סומא באחד מעיניו לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו דהיינו שהם רגילים בו ומכירים הכל שיש בו אותו מום ישא כפיו ואפילו הוא סומא בשתי עיניו וכל ששהה בעיר ל' יום מקרי דש בעירו ודוקא בעירו אבל אם הולך באקראי לעיר אחרת ושהה שם ל' יום לא ואפילו לא בא

לדור שם להיות מבני העיר אלא בא להיות שם מלמד או סופר או משרת שנה או חצי שנה חשוב דש בעירו כל' יום:

לא. אם מנהג המקום לשלשל הכהנים טלית על פניהם אפילו יש בפניו ובידיו כמה מומין ישא את כפיו. הגה: ודוקא אם היו ידיו בפנים מן הטלית אבל אם הם מבחוץ לא מהני הטלית לידיו:

לב. היו ידיו צבועות אסטס ופואה (אסטס ופואה פירוש מיני צבעים) לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בהם ואם רוב העיר מלאכתן בכך ישא את כפיו וכן אם הוא דש בעירו ישא את כפיו:

לג. מי שאינו יודע לחתוך האותיות כגון שאומר לאלפין עיינין ולעיינין אלפין וכיוצא בזה לא ישא את כפיו:

לד. קטן שלא הביא שתי שערות אינו נושא את כפיו בפני עצמו כלל אבל עם כהנים שהם גדולים נושא ללמוד ולהתחנך ומי שהביא שתי שערות נושא את כפיו אפילו בפני עצמו ומיהו דוקא באקראי בעלמא ולא בקביעות עד שיתמלא זקנו שאז יכול לישא כפיו אפילו יחידי בקבע וכל שהגיע לשנים שראוי להתמלאות זקנו אף על פי שלא נתמלא קרינן ביה נתמלא זקנו (ועיין לעיל סימן נ"ג סעיף ח')

לה. כהן שהרג את הנפש אפילו בשוגג לא ישא את כפיו אפילו עשה תשובה. הגה: ויש אומרים דאם עשה תשובה נושא כפיו ויש להקל על בעלי תשובה שלא לנעול דלת בפניהם והכי נהוג (דברי עצמו, דלא גרע ממשומד) (טור ורש"י והרבה פוסקים אגור ובית יוסף):

לו. מל תינוק ומת נושא את כפיו ואם העם מרננים אחריו שהוא שופך דמים כיון שלא נתברר הדבר ישא את כפיו:

לז. מומר לעבודת אלילים לא ישא את כפיו ויש אומרים שאם עשה תשובה נושא כפיו (וכן עיקר). ואם נאנס לדברי הכל נושא כפיו:

לח. שתה רביעית יין בבת אחת לא ישא את כפיו שתאו בשני פעמים או שנתן לתוכו מעט מים מותר ואם שתה יותר מרביעית אף על פי שהוא מזוג ואפילו שתאו בכמה פעמים לא ישא את כפיו עד שיסיר יינו מעליו:

לט. לא היו בו מהדברים המונעים נשיאת כפים אף על פי שאינו מדקדק במצות

וכל העם מרננים אחריו נושא את כפיו (שאיין שאר עבירות מונעין נשיאת כפים):

מ. כהן שנשא גרושה לא ישא כפיו ואין נוהגין בו קדושה אפילו לקרות בתורה ראשון ואפילו גירשה או מתה פסול עד שידור הנאה על דעת רבים מהנשים שהוא אסור בהם:

מא. נטמא למת שאינו משבעה מתי מצוה פסול מן הדוכן וכל מעלות הכהונה עד שישוב ויקבל שלא יטמא עוד למתים. (ויש אומרים דמי שיש לו בת שהמירה לעבודת כוכבים או שזנתה אין מחייבין עוד לקדשו כי אביה היא מחללת) (מרדכי פרק נגמר הדין):

מב. החלל אינו נושא את כפיו:

מג. אחר שבעת ימי אבלות נושא כפיו ובתוך שבעת ימי אבלות יצא מבית הכנסת בשעה שקורא כהנים. הגה: ויש אומרים דכל זמן האבלות אפילו עד י"ב חדש על אביו ועל אמו אינו נושא את כפיו (מרדכי סוף פרק הקורא עומד והגהות מיימוני) וכן נוהגין במדינות אלו:

מד. כהן אף על פי שהוא פנוי נושא את כפיו. הגה: ויש אומרים דאינו נושא כפיו דהשרוי בלא אשה שרוי בלא שמחה והמברך יש לו להיות בשמחה (מרדכי פרק הקורא עומד). ונהגו שנושא כפיו אף על פי שאינו נשוי ומכל מקום הרוצה שלא לישא כפיו אין מוחין בידו רק שלא יהא בבית הכנסת בשעה שקורין כהנים או אומרים להם ליטול ידיהם. נהגו בכל מדינות אלו שאין נושאים כפים אלא ביום טוב משום שאז שרויים בשמחת יום טוב וטוב לב הוא יברך מה שאין כן בשאר ימים אפילו בשבתות השנה שטרודים בהרהורים על מחייתם ועל ביטול מלאכתם ואפילו ביום טוב אין נושאים כפים אלא בתפלת מוסף שיוצאים אז מבית הכנסת וישמחו בשמחת יום טוב (דברי עצמו). וכל שחרית ומוסף שאין נושאים בו כפים אומר השליח ציבור אלהינו ואלהי אבותינו וכו' כדלעיל סוף סימן קכ"ו ויום הכפורים נושאים בו כפים כמו ביום טוב ויש מקומות שנושאים בו כפים בנעילה ויש מקומות אפילו בשחרית:

מה. אלו תיבות שהכהנים הופכים בהם לדרום ולצפון יברכך וישמרך אליך לך שלום. הגה: ונוהגין שמאריכין בניגון אלו תיבות כי כל אחת מהן הוא סוף ברכה בפני עצמה ואומרים רבון כמו שמפורש בסימן

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ ל'כל החודש'. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בפתי פנסיות ובקבתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי לימוד 'ה'כל' כל יום. 'שהוא תורה לשמה'!

זכר המזפה את הרבים | **ה' לחודש - עמוד ז** | **זוכה לפנים צדיקים!**

אומר תחנה בנפילת אפים (דברי עצמו פירוש אגור):

ג. אין נפילת אפים בלילה ובלילי אשמורת נוהגים ליפול על פניהם שהוא קרוב ליום:

ד. נהגו שלא ליפול על פניהם לא בבית האבל ולא בבית החתן ולא בבית הכנסת ביום מילה ולא כשיש שם חתן. הגה: ודוקא שהמילה או החתן באותו בית הכנסת אבל אם אין המילה בבית הכנסת אף על פי שהיא בבית הכנסת האחרת אומרים תחנון (פסקי מהר"א סימן פ"א). וביום המילה שאין אומרים תחנון דוקא שחרית שמלין אז התינוק אבל במנחה אף על פי שמתפללין אצל התינוק הנימול אומרים תחנון מה שאין כן בחתן שאין אומרים תחנון כל היום כשמתפללין אצל החתן (הגהות מיימוני פרק ה' מהלכות תפלה). ולא מקרי חתן אלא ביום שנכנס לחופה:

ה. אם חלה מילה בתענית צבור מתפללים סליחות ואומרים וידוי ואין נופלין על פניהם ואין אומרים והוא רחום בשחרית אפילו במקום שנהגו לאומרם בלא זה:

ו. נהגו שלא ליפול על פניהם בט"ו באב ולא בט"ו בשבט ולא בראש חודש ולא במנחה שלפניו ולא בחנוכה ויש אומרים גם במנחה שלפניו (וכן נוהגין). כפורים אין נופלין על פניהם. (בל"ג בעומר אין נופלין. ביום כיפור אין נופלין. וכן בערב ראש השנה אפילו שחרית. מנהגים):

ז. ומנהג פשוט שלא ליפול על פניהם בכל בכל חדש ניסן ולא בט"ו באב ולא בין יום כיפור לסוכות. (ולא מתחלת ראש חודש סיון עד אחר שבועות):

והלומותי שלך וכו' ויכוין דליסיים גם בהדי כהני דעני צבורא אמן ואי לא לימא הכי אדיר במרום שוכן בגבורה אתה שלום ושמך שלום יהי רצון שתשים עלינו שלום. הגה: ובמקום שאין עולין לדוכן יאמר כל זה בשעה שהשליח צבור אומר שים שלום ויסיים בהדי שליח צבור שיענו הקהל אמן (הר"י פרק ה' רואה):

הלכות נפילת אפים

סימן קלא – דיני נפילת אפים, וכו' ה' סעיפים

א. אין לדבר בין תפלה לנפילת אפים. כשנופל על פניו נהגו להטות על צד שמאל. הגה: ויש אומרים דיש להטות על צד ימין והעיקר להטות (ריב"ש סימן רי"ב ובית יוסף בשם הרוקח) בשחרית כשיש לו תפילין בשמאלו על צד ימין משום כבוד תפילין ובערבית או כשאין לו תפילין בשמאלו יטה על שמאלו (מנהגים). ולאחר שנפל על פניו יגביה ראשו ויתחנון מעט מיושב וכל מקום ומקום לפי מנהגו. ומנהג פשוט לומר ואנחנו לא נדע כו' וחצי קדיש אשרי ולמנצח (טור) ואפילו בימים שאין אומרים תחנון אומרים למנצח מלבד בראש חודש וחנוכה ופורים וערב פסח וערב יום כיפור וט' באב (מנהגים, ועיין לקמן סימן תקנ"ט):

ב. נפילת אפים מיושב ולא מעומד. הגה: יש אומרים דאין נפילת אפים אלא במקום שיש ארון וספר תורה בתוכו אבל בלא זה אומרים תחנה בלא כיסוי פנים וכן נוהגים (בית יוסף בשם רוקח סימן שכ"ד). וחצר בית הכנסת הפתוח לבית הכנסת (מהר"ל) או בשעה שהצבור מתפללין אז אפילו יחיד בביתו

ק"ל ובשעה שמאריכין בניגון התיבות שבסוף הפסוקים דהיינו וישמרך ויחנך שלום והמקרא לא יאמר רבון וכו' (תשובת מהר"ל סימן קמ"ח). אסור להשתמש בכהן אפילו בזמן הזה דהוי כמועל בהקדש אם לא מחל על כך (מרדכי בהגהות דגיטין):

סימן קכט – באיזה תפלות נושאים כפים, וכו' ב' סעיפים

א. אין נשיאת כפים אלא בשחרית ומוסף ובנעילה ביום שיש בו נעילה כמו ביום הכיפורים אבל לא במנחה משום דשכיחא שכרות באותה שעה שמא יהא הכהן שכור וגזרו במנחה של תענית אטו מנחת שאר ימים אבל בתענית שאין בו נעילה הואיל ותפלת מנחה סמוך לשקיעת החמה היא דומה לתפלת נעילה ואינה מתחלפת במנחה של שאר ימים הלכך יש בה נשיאת כפים. (והמנהג שלנו כבר נתבאר לעיל סימן קכ"ח):

ב. כהן שעבר ועלה לדוכן ביום הכיפורים במנחה כיון שהדבר ידוע שאין שם שכרות הרי זה נושא את כפיו ואין מורדין אותו מפני החשד שלא יאמרו פסול הוא ולכך הורידוהו. הגה: ולכן אומרים במנחה ביום כפורים אלהינו ואלהי אבותינו אף על גב דאין ראוי לנשיאת כפים מכל מקום הואיל ואם עלה לא ירד מיקרי קצת ראוי (הגהות מיימוני), וכן נוהגין במדינות אלו אף על פי שיש נוהגין במדינות אלו אף על פי שיש חולקים:

סימן קל – רבושיע שאומרים בשעת נשיאת כפים, וכו' סעיף אחד

א. מאן דחזא חלמא ולא ידע מאי חזא ניקום קמיה כהני בשעה שעולים לדוכן ונימא הכי רבונו של עולם אני שלך

הצטרף לאלו:

אשר משך השנים שעברו קנו ידיעה מקיפה בכל ההלכות של אורח חיים הכולל בו הלכות השייכות לחיי יום יום, מדי שבת בשבתו, ומדי מועד במועדו.

הנה מובא כאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לקל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ה' לחודש – עמוד ה זוכה לפנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום" מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה. ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדוניה על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

ו לחודש

המשך הלכות נפילת אפים, סימן קלא – דיני נפילת אפים

ח. אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו כשמתפלל על הצבור אלא אם כן הוא בטוח שיענה כיהושע בן נון. הגה: וכן אסור לכל אדם ליפול על פניו בפשוט ידים ורגלים אפילו אם אין שם אבן משכית (הגהות אשירי סוף פרק תפלת השחר וריב"ש סימן תי"ב) אבל אם נוטה קצת על צדו מותר אם אין שם אבן משכית וכן יעשו ביום כיפור כשנופלין על פניהם אם יציעו שם עשבים כדי להפסיק בין הקרקע וכן נוהגין (מרדכי):

סימן קלב – דיני קדושת ובא לציון, ובו ב' סעיפים

א. מתרגמינן קדושת ובא לציון וצריך ליהרהר בו מאד לאמרו ככוונה. הגה: ולענין אם היחיד אומרה דינה כדין קדושה שביוצר ועיין לעיל סימן נ"ט. ובקדושה שבתרגום יחיד אומרה ולא שנים ואין לאמרה בקול רם (בית יוסף סימן נ"ט):

ב. אסור לאדם לצאת מבית הכנסת קודם קדושה דסידרא. הגה: ואומרים אחר סיום התפלה עלינו לשבח מעומד (כל בו). ויהיה לאומרו ככוונה וכשמגיע אל אל לא יושע יפסיק מעט קודם שיאמר ואנחנו כורעים וכו' (טור). ואומרים קדיש יתום אחר עלינו ואפילו אין יתום בבית הכנסת יאמר אותו מי שאין לו אב ואם ואפילו מי שיש לו אב ואם יכול לאמרו אם אין אביו ואמו מקפידין (אגור ותשב"ץ ותשובת מהרי"ל סימן ס"ד). ויש לומר פטום הקטורת ערב ובוקר אחר התפלה ואומרים תחלה אין כאלהינו וכו'. ואומרים השיר שהלויים היו אומרים במקדש שחרית לבד (טור). ויש שכתבו ליהרהר לומר פטום הקטורת מתוך הכתב ולא בעל פה משום

שהאמירה במקום ההקטרה וחישינן שמא ידלג (בית יוסף בשם מהרי"י ואורחות חיים) אחד מסממנים ואמרין שהוא חייב מיתה אם חסר אחת מסממניה. ולכן נהגו שלא לאמרו בחול שממהרין למלאכתן וחישינן שמא ידלג. וכשיצא מבית הכנסת אומר ה' נחני וגו' (כל בו) ומשתחוה ויוצא (מהרי"ל):

סימן קלג – דין ברכו בשבת, ובו סעיף אחד

א. בשבת ויום טוב אין אומרים ברכו אחר קדיש בתרא. הגה: אפילו במקום שנהגו לאמרו בימות החול שמא לא היו יחידים בבית הכנסת כשאמרו ברכו מכל מקום בשבת ויום טוב אין לאמרו דהכל באין לבית הכנסת קודם ברכו (בית יוסף בשם ריב"ש):

סימן קלד – סדר והוא רחוב, והגבתה התורה, ובו ב' סעיפים

א. (הגה: נוהגין להרבות בתחנונים בשני ובחמישי ואומרים) (טור) והוא רחום ואומרים אותו בקול רם ואם לא אמרו מעומד עובר על התקנה ונקרא פורץ גדר. הגה: וכן נוהגין לאמרו מעומד אבל אומרים אותו בלחש ומה שנוהגים להרבות בתחנונים בשני ובחמישי משום שהם ימי רצון ולכן נוהגין גם כן להתענות בהם (טור):

ב. מראה פני כתיבת ספר תורה לעם העומדים לימינו ולשמאלו ומחזירו לפניו ולאחריו שמצוה על כל אנשים ונשים לראות הכתב ולכרוע ולומר וזאת התורה וגו' תורת ה' תמימה וגו'. הגה: ונהגו לעשות כן אחר שקראו בתורה אבל כשמוציאין אותו אומר השליח ציבור גדלו והקהל אומרים רוממו כו' אב הרחמים הוא ירחם עם עמוסים וכו' ויש אומרים לומר על הכל יתגדל (מסכת סופרים פרק י"ג וטור ומהרי"ל) וכן נוהגים ביום טוב ובשבת ויש להחזיק

התורה בימין (מהרי"ל). וכשעולה הראשון לקרות אומרים ברוך שנתן תורה כו' (כל בו):

הלכות קריאת ספר תורה

סימן קלה – סדר קריאת התורה ביום ב' וז', ובו י"ד סעיפים

א. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה אין פוחתין מהם ואין מוסיפין עליהם ואין מפטירין בנביא. הגה: ואם היו ב' חתנים בבית הכנסת והם ישראלים מותר להוסיף לקרות ד' דלדידהו הוי כיום טוב שמותר להוסיף (מרדכי פרק הקורא עומד הגהות מיימוני פרק י"ב מהלכות תפלה). ונראה דהוא הדין לשני בעלי ברית דיום טוב שלהם הוא כדלקמן סימן תקנ"ט. (ודין שבת ויום טוב עיין לקמן ריש סימן רפ"ב לענין הוספה):

ב. מקום שמפסיקין בשבת שמפסיקים בשבת בשחרית שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ובשבת הבאה. הגה: אם בטלו שבת אחת קריאת הפרשה בצבור לשבת הבאה קורין אותה פרשה עם פרשה השייכה לאותה שבת (אור זרוע) (ועיין לקמן סימן רפ"ב):

ג. כהן קורא בתורה ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל:

ד. המנהג הפשוט שאפילו כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול ישראל והוא שהכהן יודע לקרות (ומיהו אם יוכל לקרות עם השליח ציבור מלה במלה סגי בכך כדלקמן סימן קל"ט) (אבודרהם), שאם אינו יודע לקרות היאך יברך על התורה:

ה. אם הספר תורה פתוח והכהן קורא את שמע אינו רשאי להפסיק וקוראים ישראל במקומו. הגה: וכן בתענית שאחר

פסח וסוכות שקורין ויחל אם אין הכהן מתענה קורין לישראל וטוב שילך הכהן מבית הכנסת (מהרי"ק שורש ט):

ו. אם נכנס הכהן לבית הכנסת אחר שהתחיל הישראל לברך ברכת התורה אינו פוסק אבל ברכו לא הוי התחלה ועומד הישראל בתיבה עד שישלימו כהן ולוי ואז יקרא. אם אין כהן בבית הכנסת קורא ישראל במקום כהן ולא יעלה אחריו לוי. הגה: אבל ראשון יוכל לעלות (בית יוסף מהרי"ל בשם רבינו ירוחם נתיב ב' בחלק ג'). וכשקורין אותו אומרים במקום כהן שלא יטעו לומר שזהו כהן (טור):

ז. אם היו כהן ולוי בבית הכנסת וקרא הכהן וסבור שאין שם לוי והתחיל לברך ברכת התורה שנית אין מפסיקין אותו:

ח. אם אין לוי בבית הכנסת כהן שקרא ראשון מברך שנית במקום לוי אבל לא כהן אחר כדי שלא יאמרו שהראשון פגום:

ט. וכן לא יעלו שני לויים זה אחר זה כדי שלא יאמרו שאחד מהם פגום:

י. נהגו לקרות כהן אחר כהן בהפסק ישראל ביניהם ואומר החזן כשקורא לשני אף על פי שהוא כהן וכיוצא בזה נוהגים בלוי אחר לוי. הגה: ולכן מותר לעלות גם כן למפטיר בכי האי גוונא ואם קורא מפטיר סתם אין לחוש לפגמו דהרי לא מזכיר שמו. ויש אומרים דאין לקרות כהן או לוי למנין שבעה אבל לאחר שנשלם המנין יכולים לקרות כהן או לוי (אגור בשם מהרי"ו ומרדכי פרק הניזקין ובית יוסף בשם רבינו ירוחם) וכן נוהגין במדינות אלו ומיהו במקום צורך ודחק יש לסמוך אסברא ראשונה:

יא. יש מי שאומר שאם קרא החזן כהן או לוי ואינו שם לא יקרא לאחר בשם משום פגמו של ראשון אלא אחר יעלה מעצמו (וכן נהגו). שליח ציבור שהוא כהן יכול לקרוא כהן אחר לתורה (מרדכי פרק הקורא עומד ואגור):

יב. עיר שכולה כהנים אם יש ישראל אחד ביניהם אותו ישראל קורא ראשון מפני דרכי שלום וכל שאין בהם ישראל כדי סיפוקם או שאין שם ישראל כלל קורא כהן אחר כהן שאין שם משום פגם שהכל יודעים שאין שם אלא כהנים והוא הדין לעיר שכולה לויים:

יג. אם קטן קורא בתורה בצבור, בסימן רפ"ב. אם אין כהן אלא סומא או שאינו בקי, בסימן קל"ט:

יד. בני אדם החבושין בבית האסורין אין מביאים אצלם ספר תורה אפילו בראש השנה ויום הכיפורים. הגה: והיינו דוקא בשעת הקריאה לבד אבל אם מכינים לו ספר תורה יום או יומים קודם מותר (אור זרוע הגהות אשרי פרק ג' דברכות ומהר"ם פדווא סימן פ"ח) ואם הוא אדם חשוב בכל ענין שרי (שם):

סימן קלו – מי הם הנקראים לספר תורה בשבת, ובו סעיף אחד

א. בשבת ויום טוב ויום הכפורים קוראים אחר הלוי תלמידי חכמים הממונים על הצבור ואחריהם תלמידי חכמים הראויים למנותם פרנסים על הצבור (ששואלים אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר) ואחר כך בני תלמידי חכמים שאבותיהם ממונים על הציבור ואחר כך ראשי כנסיות וכל העם:

סימן קלז – כמה פסוקים צריכים לקרוא לכל אחד, ובו ו' סעיפים

א. ביום שקורין ג' אין קורין פחות מ' פסוקים וידבר עולה מן המנין ואי סליק ענינא בבציר מ' פסוקים כגון פרשת עמלק שאין בה אלא ט' פסוקים שפיר דמי:

ב. אין קורין עם כל אחד פחות מג' פסוקים שנים קורין ג' ג' ואחד קורא ד' ואיזה מהם שקורא ד' הרי זה משובח:

ג. אם דלג פסוק אחר ולא קראו אם הוא במנחה בשבת או בכ"ה וקרא יו"ד פסוקים בלא פסוק המדולג אינו חוזר ואם לאו חוזר אבל בשבת אפילו דילג פסוק אחד חוזר וקורא ואפילו אחר שהחזיר את התורה ואמר קדיש חוזר וקורא הוא ושנים עמו ואפילו הפטיר והתפלל מוסף חוזר וקורא פרשת המועדים (דינם) כמו מנחה בשבת ושני וחמישי לפי שכבר קראו הפרשיות בשבתות שלהן:

ד. אם קרא אחד ב' פסוקים צריך לחזור ולקרות ואם לא קראו בין שלשתן אלא ט' פסוקים ג' לכל אחד אינם צריכים לחזור ולקרות וראיה לדבר פרק עמלק אבל אם קראו פחות מט' צריכים לחזור ולקרות:

ה. אם קרא פרשת פרה ופסק בהגר הגר בתוכם וגלל ספר תורה חוזר ופותח ומתחיל מראש הפרשה עד תטמא עד הערב ומברך לפניו ולאחריה:

ו. הקורא בתורה ראשון וקרא השני מה שקרא הראשון אם הוסיף על מה שקרא הראשון ג' פסוקים או אפילו שנים במקום דלא אפשר אותו שני עולה מן המנין ואם לאו אינו עולה מן המנין חוץ מפרי החג משום דלא אפשר:

סימן קלח – שלא לשייר בפרשה פחות מג' פסוקים, ובו סעיף אחד

א. הקורא בתורה לא ישייר בפרשה פחות מג' פסוקים מפני היוצאים אז מבית הכנסת שיאמרו העולה אחריו לא יקרא אלא שני פסוקים הנשארים וכן לא יתחיל בה פחות מג' פסוקים מפני הנכנסים אז בבית הכנסת שיאמרו שלא קרא הראשון אלא ב' פסוקים. הגה: ואין חילוק בין פרשה פתוחה לסתומה ופרשה שאינה רק ב' פסוקים מותר לשייר בתחלה ולהפסיק שם (תרומת הדשן סימן נ"ד). ויכוין שיתחיל תמיד לקרא בדבר טוב ויסיים בדבר טוב (אור זרוע ומיימוני פרק י"ג מהלכות תפלה). ועיין לקמן סימן תכ"ח:

סימן קלט – פדר קריאת התורה וברכותיה, ובו י"א סעיפים

א. במקום שנהגו שהעולה עצמו קורא בקול רם אם לא סידר תחלה הפרשה פעמים ושלש בינו לבין עצמו לא יעלה. ובמקום שהחזן קורא הוא צריך לסדר תחלה (בית יוסף):

ב. מי שאינו יודע לקרות צריך למחות בידו שלא יעלה לספר תורה ואם צריכים לזה שאינו יודע לקרות לפי שהוא כהן או לוי ואין שם אחר זולתו אם כשיקרא לו שליח ציבור מלה במלה יודע לאומרה ולקרותה מן הכתב יכול לעלות ואם לאו לא יעלה:

ג. אפילו ראש הכנסת או חזן לא יקרא עד שיאמרו לו קרא ונהגו ששליח ציבור כשרוצה מברך וקורא בלי נטילת רשות משום דהוי כאילו משעה שמינהו לשליח ציבור הרשוהו על כך. הגה: ובמדינות אלו אין נוהגין כן ואין החזן עולה רק כשהסגן אומר לו לעלות אבל אין קורין לו בשמו כמו שאר העולים שקוראים אותם בשמם פלוני בר פלוני ומי שאביו מומר לעבודת כוכבים קורין אותו בשם אבי אביו

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחוץ ל"קל החודש" שמונה עמודים ל"ים. פ"י יגמור ק"ל אורח חיים מדי חודש פתדשו. וז"ל ה"ה"ת "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ול"קל החברים וידידים. לזכות את הרבים ל"ה"ת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "ה"ק"ה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזפה את הרבים ו' לחודש – עמוד ב' זוכה לפנים צדיקים!

אבל לא בשמו לבד שלא לביישו ברבים (תרומת הדשן סימן נ"א וספר חסידים). ודוקא שלא עלה מימיו בשם אביו אבל אם הוא גדול והורגל באותה העיר לעלות בשם אביו והמיר אביו לעבודת כוכבים קוראים אותו בשם אביו כמו שהורגל שלא לביישו ברבים וכן אם איכא למיחש לאיבת המומר (מהר"ם פאדוואה סימן פ"ו) ואסופי ושתוקי קורין אותו בשם אבי אמו ואם אינו ידוע קורין אותו בשם אברהם כמו לגר (דברי עצמו). סומא אינו קורא לפי שאסור לקרות אפילו את אחת שלא מן הכתב (ומהרי"ל כתב דעכשיו קורא סומא כמו שאנו מקרין בתורה לעם הארץ):

ד. כל הקורין מברכים לפניו ולאחריה ופותח הספר קודם שיברך ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו ואחר כך יברך ולאחר שקרא גולל ומברך. (הגה: ובשעה שמברך ברכה ראשונה יהפוך פניו על הצד שלא יהא נראה כמברך מן התורה (כל בו) ונראה לי דיהפוך פניו לצד שמאל):

ה. נהגו לכסות הכתב בסודר בין גברא לגברא. (ובמדינות אלו נהגו שיהא מגוללת בין גברא לגברא, וכן עיקר):

ו. אומר ברכו והברכות בקול רם והאומרים בלחש טועה ויש אומרים שצריך לחזור ולברך בקול רם. הגה: כדי שישמעו העם ויענו ברוך ה' המבורך לעולם ועד (טור). ואם לא שמעו הצבור את המברך אף על פי ששמעו החזן עונה לא יענו עמו אלא עונין אמן על דברי החזן (בית יוסף בשם הר"י ואורחות חיים וכל בו):

ז. אחר שענו העם ברוך ה' המבורך לעולם ועד חוזר המברך ואומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד כדי לכלול המברך עצמו בכלל המברכים:

ח. אפילו ברוך ברכת התורה לעצמו ותיכף קראוהו לקרות בתורה צריך לחזור ולברך אשר בחר בנו כשקורא בתורה דמשום כבוד התורה נתקנה כשקורא בצבור:

ט. אם קראוהו לקרות בתורה קודם שיברך ברכת התורה לעצמו כבר נפטר מלברך ברכת אשר בחר בנו דלא גרע ממי שנפטר באהבה רבה:

י. ברכה אחרונה אשר נתן לנו תורת אמת זו תורה שבכתב וחיי העולם נטע בתוכנו הוא תורה שבעל פה:

יא. הקורא בתורה צריך לאחוז בספר תורה בשעת ברכה. הגה: וסמכו מנהג זה על מה שנאמר ביהושע לא ימוש ספר התורה הזה מפין חזק ואמץ. ומזה נהגו לומר למסיים לקרות בתורה בכל פעם חזק (בית יוסף בשם אורחות חיים):

סימן קמ – דיני הפסק בברכת התורה, ובו ג' סעיפים

א. הקורא בתורה ונשתתק העומד יתחיל ממקום שהתחיל הראשון ויברך בתחלה ובסוף ולהרמב"ם לא יברך בתחלה. הגה: ואפילו בזמן הזה ששליח ציבור קורא דינא הכי (הר"י פרק אין עומדין):

ב. העומד לקרות בתורה וברך ברכה שלפניה וקרא מקצת פסוקים ודבר דברי תורה או דברי חול לא הוי הפסק ואינו צריך לחזור ולברך:

ג. והעולה לקרות בתורה והראו לו מקום שצריך לקרות וברך על התורה והתחיל לקרות או לא התחיל והזכירוהו שפרשה אחרת צריך לקרות וגלל הספר תורה למקום שצריך לקרות בו יש אומרים שאינו צריך לחזור ולברך ויש אומרים שצריך:

סימן קמא – דיני קורא והמקרא, ובו ח' סעיפים

א. צריך לקרות מעומד ואפילו לסמוך עצמו לכותל או לעמוד אסור אלא אם כן הוא בעל בשר. הגה: וכן החזן הקורא צריך לעמוד עם הקורא (מרדכי הלכות קטנות):

ב. לא יקראו שנים אלא העולה קורא ושליח ציבור שותק או שליח ציבור קורא והעולה לא יקרא בקול רם ומכל מקום צריך הוא לקרות עם השליח ציבור כדי שלא תהא ברכתו לבטלה אלא שצריך לקרות בנחת שלא ישמיע לאזניו. (ואפילו משמיע לאזניו ליכא למיחש דלא עדיף מתפלה כדלעיל סימן ק"א) (דעת עצמו):

ג. ויש נוהגים להעמיד מי שמקרא לעולה מלה במלה ואחר שגומר המקרא המלה אומרה העולה:

ד. אם שליח ציבור רוצה לברך לעצמו ולקרות צריך שיעמוד אחר אצלו שכשם שנתנה תורה על ידי סרסור כך אנו צריכים לנהוג בה על ידי סרסור:

ה. אין הצבור רשאים לענות אמן עד שתכלה ברכה מפי הקורא ואין הקורא רשאי לקרות בתורה עד שיכלה אמן מפי הצבור:

ו. יכולים לקרות ב' אחים זה אחר זה והבן אחר האב ואין מניחים אלא בשביל עין הרע ואפילו אם אחד הוא השביעי ואחד הוא המפטיר לא יקראו השני בשמו משום עין הרע (מהרי"ל):

ז. העולה למגדל עולה בפתח שהוא לו בדרך קצרה ממקומו וירד מהמגדל בדרך אחר שהוא לו בדרך ארוכה עד מקומו ואם ב' הדרכים שוים עולה בפתח שהוא לו בדרך ימין וירד בפתח שכנגדו. (ולא ירד עד שעלה כבר הראוי לקרות אחריו) (מרדכי הגדול):

ח. כל תיבה שהיא קרי וכתוב הלכה למשה מסיני שתהא נכתבה כמו שהיא בתורה ונקרית בענין אחר ומעשה באחד שקרא כמו שהיא כתובה בפני גדולי הדור ה"ר יצחק אבובי והר"ר אברהם ואלאנסי והר"ר שמואל ואלאנסי בנו ז"ל והתרו בו שיקרא כפי המסורה ולא רצה ונדוהו והורידוהו מהתיבה:

סימן קמב – דין מי שקרא וטעה, ובמקום שאין שם מי שיודע לקרות בדיוק, ובו ב' סעיפים

א. קרא וטעה אפילו בדקדוק את אחת מחזירין אותו. הגה: וכן דין החזן הקורא ודוקא בשינוי שמשנתה על ידי זה הענין אבל אם טעה בנגינת הטעם או בניקוד אין מחזירין אותו אבל גוערין בו (בית יוסף ופסקי מהרא"י סימן קפ"א):

ב. וישוב שיש שם מנין ואין מי שיודע לקרות בתורה כהלכתה בדקדוק ובטעמים אפילו הכי יקראו בתורה בברכה כהלכתה. (ומפטירין בנביא ועיין בסמוך ריש סימן קמ"ג):

סימן קמג – דין אם נמצאת ספר תורה מוטעה, ויתר דיני הספר, ובו ח' סעיפים

א. אין קורין בתורה בפחות מעשרה גדולים בני חורין ואם התחילו בעשרה ויצאו מקצתן גומרים:

ב. אם כתבו כל חומש לבדו אפילו בגלילה כספר תורה אין קורין בו עד שיהיו כל חמשה חומשים תפורים ביחד. הגה: והם כתובים בגלילה כספר תורה אבל בחומשים שלנו אפילו כל ה' ספרים ביחד אין לברך עליהם (מרדכי סוף פרק הנוקין וסוף פרק הקומץ ותשובת הרמב"ן סימן קפ"ז וקצ"ט ורבי ירוחם נתיב ב' חלק ב' ואגור בשם שבלי הלקט ומהרי"ק שורש ס"ח והכל בו ומגיד משנה פרק ט' מהלכות ספר תורה). ובמקום שיש ספר תורה ואין

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ ל"קל החודש". שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ו' לחודש – עמוד ג זוכה לפנים צדיקים!

שליח ציבור הבקי בנגינה בעל פה ראיתי נוהגים שהשליח ציבור קורא מן החומש בנקוד והעולה קורא אחריו מן הספר תורה הכשר :

ג. אפילו בכפרים שאין נמצא להם ספר תורה כשר אין מברכין עליו :

ד. אם נמצא טעות בספר תורה בשעת קריאה מוציאים ספר תורה אחרת ומתחילים ממקום שנמצא הטעות ומשלימין הקורים על אותם שקראו במוטעה ואם נמצא טעות באמצע קריאת הקורא גומר קריאתו בספר הכשר ומברך לאחריה ואינו חוזר לברך לפניו. הגה: ואם כבר קראו עמו ג' פסוקים ואפשר להפסיק פוסקים שם ומברך אחרת ומשלימים המנין בספר תורה האחרת שמוציאין (מרדכי פרק ב' דמגילה). והא דמוציאין אחרת דוקא שנמצא טעות גמור אבל משום חסרות ויתרות אין להוציא אחרת שאין ספרי התורה שלנו מדוייקים כל כך שנאמר שהאחרת יהיה יותר כשר (אגור ופסקי מהרי"א סימן פ' ורי"ז), ומהרי"ל פסק דאין להביא ספר תורה אחרת ובית יוסף פסק דצריך להוציא ספר תורה אחרת (לכן צריך לחלק כך). ובשעת הדחק שאין לצבור רק ספר תורה פסול ואין שם מי שיכול לתקנו יש אומרים דיש לקרות בו בצבור ולברך עליו (כל בו ואבודרהם), ויש פוסלין (תשובת הרשב"א תפ"ז ותרומת הדשן ומיימוני פרק י' מהלכות ספר תורה). ואם חומש אחד שלם בלא טעות יש להקל לקרות באותו חומש אף על פי שיש טעות באחרים (ר"ן):

ה. בית הכנסת שאין בהם מי שיוודע לקרות אלא אחד יברך ויקרא קצת פסוקים ויברך לאחריהם וחוזר לברך תחלה וקורא קצת פסוקים ומברך לאחריהם וכן יעשה כמה פעמים כמספר העולים של אותו היום :

סימן קמז – שלא לדלג בתורה מענין לענין, ודיני ההפטורה, וכו' ד' סעיפים

א. מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה מפרשה זו לפרשה אחרת והני מילי בשני ענינים דחיישינן שמא תתבלבל דעת השומעים אבל בחד ענינא כגון אחרי מות ואך בעשור שכהן גדול קורא ביום הכפורים מדלגין והוא שלא יקרא על פה שאסור לקרות שלא מן הכתב אפילו תיבה אחת ובנביא מדלגין אפילו בשני ענינים והוא שלא ישהה בדילוג בענין שיעמדו הצבור בשתיקה והני מילי

בנביא אחד אבל מנביא לנביא אין מדלגין ובתרי עשר מדלגין מנביא לנביא ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו :

ב. נוהגין בשבת שיש בו חתן לומר אחר הפטורת (הפטרה יש אומרים שהוא מלשון אין מפטירין אחר הפסח שענינו סילוק כלומר סילוק תפלת שחרית) השבוע שנים או שלשה פסוקים מהפטורת שוש אשיש וכשחל ראש חודש בשבת וביום א' אחר שמפטירין ההפטורה בשבת אומרים פסוק ראשון ופסוק אחרון מהפטורת ויאמר לו יהונתן מחר חודש ואין למחות בידם (ועיין לקמן סימן תכ"ה סעיף ג' ובסוף סימן תכ"ח האיך נוהגין):

ג. אין גוללין ספר תורה בצבור מפני כבוד הצבור. ואם אין להם אלא ספר תורה אחד והם צריכים לקרות בשני ענינים גוללין. וידחה כבוד הצבור :

ד. אין קורין לאדם אחד בשני ספרי תורה משום פגמו (פירוש שנראה כפוגם ומטיל דופי בראשון) של ראשון אבל שלשה גברי בשלשה ספרים כגון ראש חודש טבת שחל להיות בשבת ליכא משום פגם :

סימן קמח – דין המתרגמין, וכו' ג' סעיפים

א. בימי חכמי הגמרא היו נוהגים לתרגם כדי שיבינו העם. אין הקורא רשאי לקרות לתורגמן יותר מפסוק אחד ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק מפי הקורא ואין הקורא רשאי לקרות פסוק אחר עד שיכלה התרגום מפי המתרגם ואין הקורא רשאי להגביה קולו יותר מהמתרגם ולא המתרגם יותר מהקורא ואין הקורא רשאי לסייע למתרגם שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה :

ב. קטן מתרגם על ידי גדול אבל אינו כבוד לגדול שיתרגם על ידי קטן :

ג. האידינא לא נהגו לתרגם משום דמה תועלת בתרגום כיון שאין מבינים אותו :

סימן קמו – שלא לדבר בשעת הקריאה, וכו' ד' סעיפים

א. אסור לצאת ולהניח ספר תורה כשהוא פתוח אבל בין גברא לגברא שפיר דמי :

ב. כיון שהתחיל הקורא לקרות בספר תורה אסור לספר אפילו בדברי תורה אפילו בין גברא לגברא ואפילו אם השלים הוא הפרשה ויש מתירים לגרום (פירוש

ללמוד) בלחש ויש אומרים שאם יש י' דצייתי (פירוש המשימין לבם) לספר תורה מותר לספר (בדברי תורה) בית יוסף בשם מהרי"א). ויש מתירים למי שתורתו אומנתו ויש מתירים למי שקודם שנפתח ספר תורה מחזיר פניו ומראה עצמו שאינו רוצה לשמוע ספר תורה אלא לקרות ומתחיל לקרות. ולקרות שנים מקרא ואחד תרגום בשעת קריאת התורה שרי. וכל זה אינו ענין לפרשת זכור ופרשת פרה שהם בעשרה מדאורייתא שצריך לכונן ולשומעם מפי הקורא והנכון שבכל הפרשיות ראוי למדקדק בדבריו לכונן דעתו ולשומעם מפי הקורא :

ג. אסור לספר כשהמפטיר קורא בנביא עד שישלים כמו בספר תורה :

ד. אין צריך לעמוד מעומד בעת שקורין בתורה (יש מחמירין ועומדין וכן עשה מהר"ם) (מרדכי פרק רבי אליעזר דמילה):

סימן קמז – דיני גלילת ספר תורה, וכו' ח' סעיפים

א. אסור לאחוז ספר תורה ערום בלא מטפחת. הגה: ויש אומרים דהוא הדין שאר כתבי קודש (אגודה ותוספות פרק קמא דשבת) ולא נהגו כן וטוב להחמיר אם לא נטל ידיו ובספר תורה אפילו בכהאי גוונא אסור (דברי עצמו אגודה). גדול שבאותם שקראו בתורה גוללו ורגילים לקנותו בדמים יקרים לחבב המצוה. הגה: יש אומרים אם המעיל בצד אחד פשתן ובצד אחד משי צריך להפך המשי לצד הספר ולגלול (מרדכי סוף מגילה) ולא נהגו כן (בית יוסף סימן קנ"ג). ואין לגלול במפה הקרועה אם יש לו אחר (מהרי"ל). ואין לעשות מפות לספר תורה מדברים ישנים שנעשו בהם דבר אחר לצורך הדיוט ועיין לקמן סימן קנ"ג (אגודה מסכת מנחות ותשובת מהרי"ל סימן קי"ד ובית יוסף ורשב"ץ):

ב. יכול מי שירצה לקנות להושיט המעילין לגולל ואין הגולל יכול למחות בו כי אף על פי שקנה הגלילה לא קנה ליקח המעילים. (וכן במקומות שנוהגין לקנות הוצאה והכנסה אין השליח ציבור יכול למחות כי אין זה שייך לחזנים) (מרדכי סוף מגילה ואור זרוע):

ג. הגולל ספר תורה יעמידנו כנגד התפר כדי שאם יקרע יקרע התפר :

ד. הגולל ספר תורה גולל מבחוץ וכשהוא מהדקו מהדקו מבפנים. הגה: פירוש

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ לליל החודש. שמונה עמודים חיים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי לימוד 'הלכה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכך המזכה את הרבים ו' לחודש – עמוד ד' זוכה לפנים צדיקים!

כשהספר עומד לפניו יהיה הכתב נגד פניו ויתחיל לגלול מבחוץ ואחר שגמר הגלילה יהדק סוף המטפחת בפנים שכשיאב לקרות בו ימצא ההדוק בפנים ולא יצטרך להפך הספר תורה (טור והרא"ש סוף פרק בני העיר). ונראה דכל זה מייירי כשאחד עושה כל הגלילה אבל עכשיו שנוהגים שהאחד מגביה ואחד גולל הכתב יהיה נגד המגביה וכן נוהגים כי הוא עיקר הגולל והאוחז הספר תורה:

ה. מוטב תגלל המטפחת סביב הספר תורה ולא יגלול הספר תורה כשכורכו במטפחת:

- ו. הגולל ספר תורה בתוך התיק טועה:
- ז. אין המפטיר מתחיל עד שיגמרו לגלול הספר תורה כדי שלא יהא הגולל טרוד ויוכל לשמוע ההפטורה:
- ח. ביום שיש בו ב' ספרי תורה לא יפתחו הב' ולא יסירו המפה עד שיגללו הראשון. הגה: ואין מסלקין הראשונה עד שכבר הניחו השניה על השלחן שלא יסיחו דעתן מן המצות ומוציאין ב' הספרים כאחת ותופסין השניה עד אחר שקראו בראשונה (אור זרוע בשם הירושלמי):

סימן קמח – שלא יפשיט שליח ציבור התיבה, ובו סעיף אחד

א. אין שליח ציבור רשאי להפשיט התיבה בצבור כל זמן שהם בבית הכנסת. (פירוש רש"י שהיו רגילים להביא ספר תורה מבית אחר שהיא משתמרת בו וכו', עד שטורח צבור הוא להתעכב שם ועיין בפנים באורחות חיים):

סימן קמט – שהציבור לא יצאו מבית הכנסת עד שיצניעו ספר תורה, ובו סעיף אחד

א. אין הצבור רשאים לצאת מבית הכנסת עד שיצניעו ספר תורה. הגה: מיהו אם אינם יוצאים רק יחיד לית לן בה (בית יוסף בשם הר"י בחדושי מגילה). ואם מצניעים הספר תורה בבית אחר אם אין לבית הכנסת אלא פתח אחד צריכין להתעכב עד שיצא הספר תורה וילכו אחריו למקום שמצניעים אותו שם ואם יש לבית הכנסת שני פתחים יכולים לצאת בפתח אחד קודם שיצא הספר תורה בפתח האחר ובלבד שילכו אחר הספר תורה וילווהו למקום שמצניעין אותו שם. הגה: ובמקומות שמצניעין אותו בהיכל שהוא הארון בבית הכנסת מצוה לכל מי

שעוברת לפניו ללוותה עד לפני הארון שמכניסין אותה שם (דברי עצמו ומהר"ל). וכן הגולל ילך אחר הספר תורה עד לפני הארון ועומד שם עד שיחזירו הספר תורה למקומה (הגהות מיימוני פרק י"ב מהלכות תפלה). וכן נוהגין במגביה הספר תורה כי הוא עיקר הגולל וכמו שנתבאר סימן קמ"ז סעיף ד' ויש שכתבו שמביאים התינוקות לנשק התורה כדי לחנכם ולזרום במצות וכן נוהגין (אור זרוע):

הלכות בית הכנסת

סימן קנ – בנין בית הכנסת, ושיהיה גבוה, ובו ה' סעיפים

א. כופין בני העיר זה את זה לבנות בית הכנסת ולקנות להם תורה נביאים וכתובים. (ועיין לעיל סימן נ"ה אם כופין זה את זה לשכור להם מגין):

ב. אין בונים בית הכנסת אלא בגבהה של עיר ומגביהין אותו עד שיהיה גבוה מכל בתי העיר שמשתמשים בהם לאפוקי בירניות (פירוש בנינים העשויים לנוי תרגום שכיות החמדה בירניות שפירן) ומגדלים שאין משתמשים בהם. וגג שהוא משופע ואינו ראוי לתשמיש משערין עד המקום שהוא ראוי לתשמיש דהיינו שאם יש עליה תחת הגג לא תהא גבוה יותר מבית הכנסת. הגה: ובשעת הדחק או שיש מצות מלכות שאינן רשאים לבנות בית הכנסת כדינו מותר להתפלל בבית אף על פי שדרין בעליה על גביו ובלבד שיהגו בעליה שעליו בנקיות כמו שיתבאר סוף סימן קנ"א (בית יוסף סימן קנ"ד בשם מהר"י בן חביב):

ג. מי שהגביה ביתו יותר מבית הכנסת יש אומרים שכופין אותו להשפילו. (ואם עשה בנין גבוה יותר בקרן אחד מבית הכנסת סגי בכך) (הגהות מיימון פרק י"א מהלכות תפלה שכן היה מעשה):

ד. הבונה כנגד חלון בית הכנסת אין מספיק לו בהרחקת ד' אמות לפי שהוא צריך אור גדול:

ה. אין פותחין פתח בית הכנסת אלא כנגד הצד שמתפללין בו באותה העיר שאם מתפללין למערב יפתחוהו למזרח כדי שישתחוו מן הפתח נגד הארון שהוא ברוח שמתפללין נגדו. הגה: ועושיין בימה באמצע בית הכנסת שיעמוד עליה הקורא בתורה וישמעו כולם וכשמתפלל השליח ציבור פניו כלפי הקדש וסדר הישיבה כך היא הזקנים יושבים פניהם כלפי העם ושאר העם

כולם יושבים שורות שורות פניהם כלפי הקדש ופני הזקנים (טור):

סימן קנא – דיני קדושת בית הכנסת, ובו י"ב סעיפים

א. בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהם קלות ראש כגון שחוק והתול ושיחה בטילה ואין אוכלים ושותים בהם ולא מתקשטין בהם ולא מטיילין בהם ולא נכנסים בהם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים. ותלמידי חכמים ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות בהם מדוחק. ויש אומרים דבבית המדרש אפילו שלא מדוחק שרי (ר"ן פרק בני העיר). ואין מחשבים בהם חשבונות אלא אם כן הם של מצות כגון קופה של צדקה ופדיון שבויים ואין מספידים בהם אלא אם כן יהיה ההספד לאחד מגדולי העיר שכל בני העיר מתקבצים ובאים להספידו ואם צריך ליכנס בהם לצרכו כגון לקרוא לאדם יכנס ויקרא מעט או יאמר דבר שמועה ואחר כך יקראנו כדי שלא יהא נראה כאילו נכנס לצרכו ואם אינו יודע לא לקרות ולא לשנות יאמר לאחד מהתינוקות קרא לי פסוק שאתה קורא בו או ישאא מעט ואחר כך יצא שהישיבה בהם מצוה שנאמר אשרי יושבי ביתך. (ושיעור הישיבה כדי הילוך ב' פתחים) (לדעת היש מפרשים בסימן צ' סוף סעיף כ):

ב. ויש אומרים שמה ששינוי בקדושת בתי מדרשות רוצה לומר של רבים דומיא דבית הכנסת אבל יחיד הקובע מדרש בביתו לצרכו אין לו קדושה כל כך:

ג. אין ישנים בבית הכנסת אפילו שינת עראי אבל בבית המדרש מותר:

ד. לצורך בית הכנסת מותר לאכול ולישן בתוכו ומטעם זה ישנים בליל יום הכפורים בבית הכנסת ואפילו לצורך מצוה אחרת כגון כשנקבצים לעבר השנה בבית הכנסת מותר לאכול שם:

ה. היו לבית הכנסת שני פתחים לא יכנס בפתח זה לעשותו דרך לצאת בפתח השני לקצר דרכו ואם היה הדרך עובר קודם שנכנה בית הכנסת מותר וכן אם לא נכנס בו תחלה כדי לקצר דרכו מותר לעשותו דרך וכשנכנס בו להתפלל מותר למי שנכנס בפתח זה לצאת בפתח אחר:

ו. מותר ליכנס בבית הכנסת במקלו ובתרמילו ובאפונדתו (פירוש מיני כיסים

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחוץ ל"ל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדשו. וזוהי ה"היות" בן עולם הבא. נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים ה"היות" בן עולם הבא על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ו' לחודש – עמוד ה' זוכה לפנים צדיקים!

תרגום ובילקוט ובתרמיליה). ויש אוסרים ליכנס בו בסכין ארוך או בראש מגולה :

ז. יכול לרוק בו ובלכד שישפשפשו ברגליו או שיהיה שם גמי שאם ירוק לתוכו לא יהא נראה :

ח. טיט שעל רגליו ראוי לקנחו קודם שיכנס להתפלל וראוי שלא יהא עליו ולא על בגדיו שום לכלוך :

ט. נוהגים בהם כבוד לכבדן ולרביצן (פירוש כבוד נקוי הבית. ריבוצן זריקת המים על פני הקרקע). ונוהגין להדליק בהם נרות לכבדן :

י. אפילו לאחר שחרבו עדיין הן בקדושתן וכשם שנוהגים בהם כבוד בישובן כך נוהגים בחרבנם חוץ מכבוד ורבוץ ואם עלו בהם עשבים תולשים אותם ומניחים אותם במקומן משום עגמת נפש כדי שיראו העם ותעיר רוחם וישתדלו לבנותם :

יא. אם בשעת בנין בית הכנסת התנו עליו להשתמש בו מותר להשתמש בו בחרבנו אבל בישובו לא מהני תנאי ואפילו בחרבנו לתשמיש מגונה כגון זריעה וחשבונות של רבים לא מהני תנאה במה דברים אמורים בכתי כנסיות שבחוצה לארץ אבל בכתי כנסיות שבארץ ישראל לא מהני שום תנאי :

יב. יש לזוהר מלהשתמש בעליה שעל גבי בית הכנסת תשמיש קבוע של גנאי כגון לשכב שם ושאר תשמישים יש להסתפק אם מותר להשתמש שם. הגה: וכל זה דוקא בבית הכנסת קבוע שנבנה מתחלה לכך אבל בית שיחדו לאחר שנבנה לבית הכנסת מותר לשכב עליו (פסקי מהרי"א) :

סימן קנב – שלא לסתור שום בית הכנסת, ובו פיעה אחד

א. אין סותרין בית הכנסת כדי לבנות בית הכנסת אחר שמא יארע להם אונס שלא יבנו האחר אלא בונים האחר תחלה ואחר כך סותרים הישן (ואפילו לא רצו לסתור רק מחיצה אחת להרחיבו נמי דינא הכי) (רבינו ירוחם נתיב ג' חלק ה' ובית יוסף בשם הרמב"ם). והני מילי שהיה הראשון חזק אבל אם חרבו יסודותיו או נטו כתליו ליפול סותרים אותו מיד ומתחילין לבנות במהרה ביום ובלילה שמא תדחק השעה וישאר חרב. הגה: ואסור ליקח אבנים מבית הכנסת הישנה כדי לבנות חדשה (הגהות אשרי פרק בני העיר). ואסור לסתור דבר מבית הכנסת

אלא אם כן עושה על מנת לבנות (מרדכי פרק בני העיר) :

סימן קנג – דיני בנין בית הכנסת, ובו כ"ב סעיפים

א. מותר לעשות מבית הכנסת בית המדרש אבל לא מבית המדרש בית הכנסת :

ב. בני העיר שמכרו בית הכנסת יכולים ליקח בדמיו תיבה דהיינו היכל שמניחין בו ספר תורה או לוח שמעמידין עליו ספר תורה מכרו תיבה יכולים ליקח בדמיו מטפחת של ספר תורה מכרו מטפחת לוקחין בדמיה ספרים דהיינו שכתוב כל חומש לבדו וכן נביאים וכתובים מכרו ספרים לוקחין בדמיהן ספר תורה אבל איפכא להורידן מקדושתן אסור ואפילו אם קנו בקצת המעות דבר שקדושתו חמורה אין יכולין לשנות המותר לקדושה קלה :

ג. ספר תורה שנמצא בו טעות דינו כחומשים (ועיין לעיל סימן קמ"ג) :

ד. אם מותר לקנות בדמי קדושה אחת קדושה אחרת כיוצא בה יש אוסרים ויש מתירים :

ה. אם גבו מעות לבנות בית הכנסת או בית המדרש או לקנות תיבה או מטפחת או ספר תורה ורצו לשנותו מלצורך מה שגבו אותם אין משנין אלא מקדושה קלה לחמורה אבל אם עשו בהם הדבר שגבו אותם בשבילו משנין המותר לכל מה שירצו ואם כשגבו המעות התנו לעשות חפצם ממותר הדמים אפילו קנו ומכרו וחזרו וקנו קדושה במקצת הדמים מותר להוריד המותר אבל אם לא התנו כשגבו אלא כשמכרו התנו אסור להורידם. הגה: ואם קנו בדמים אלו שגבו עצים ואבנים חלה קדושת הדמים על העצים והאבנים ואסור לשנותן רק לקדושה חמורה ואם הביאו עצים ואבנים לצורך בנין בית הכנסת אם באו ליד גבאי אסור לשנותן רק לקדושה חמורה וקודם שבאו ליד גבאי מותר לשנותן אבל מכל מקום לא יוכל לחזור בו (בית יוסף וכן משמע במרדכי ריש פרק בני העיר) :

ו. מוכרים בית הכנסת וכן שאר דברים שבקדושה ואפילו ספר תורה להספקת תלמידים או להשיא יתומים בדמיו :

ז. והא דבית הכנסת נמכר הני מילי של כפרים שאין באים אנשים ממקומות אחרים שלא נעשית אלא לבני הכפרים

לבדם, (ואפילו בנו אותה משל אחרים) (מרדכי ישן בשם ראבי"ה), ולכן יכולים למכרו ומכל מקום המעות נשארים בקדושתן ואינם רשאים להורידן מקדושתן והיינו כשמכרו בני העיר שלא מדעת פרנסיהם והוא הדין אם מכרו ז' טובי העיר שלא במעמד אנשי העיר אבל אם הסכימו ז' טובי העיר באותו מכר והיו במעמד אנשי העיר רשאים להוציא המעות לכל מה שירצו ואם קבלו עליהם בני העיר בפירוש במכר זה כל מה שיעשה אפילו יחיד מה שעשה עשוי. הגה: וכל שז' טובי העיר מוכרים בפרסום מקרי במעמד אנשי העיר ואינן צריכין לומר הן או לאו (מרדכי). אבל של כרכים שבאים שם ממקומות אחרים אפילו בנו אותו משלהם אינו נמכר אלא אם כן תלו אותו בדעת היחיד שאז יעשה בו היחיד מה שירצה בהסכמת הצבור והוא הדין לכל דברי קדושה שנזכרו כאן דכלהו גרידי בתר בית הכנסת. הגה: יחיד שבנה בית הכנסת ונתנה לקהל דינה כבית הכנסת של קהל אבל אם שייר לעצמו בה שום כח אין לה מכר כי אם על פי הקהל ועל פיו או יורשיו (אור זרוע והגהות אשרי פרק בני העיר). וכל זה לא מיירי אלא כשיש להם בית הכנסת אחרת אבל אם אין להם רק בית הכנסת אחת אסור למכרו דהא אפילו לסתורו אסור עד שיבנו אחרת (רבינו ירוחם נתיב ב' חלק ח'). כל דבר שבקדושה שנמכר ומותר לשנותו נמכר בלא הכרזה ואין בו אונאה אבל דבר שאסור לשנותו לקדושה קלה צריך הכרזה (רשב"א סימן תר"ז) :

ח. בנו בית סתם והקדישוהו אחר כך לבית הכנסת דינו כבית הכנסת אבל אינו קדוש עד שיתפללו בו אפילו אם בנאוהו לשם בית הכנסת וכיון שהתפללו בו אפילו אורחים לפי שעה כיון שהיה מיוחד לתפלה קדוש ואם לפי שעה הקדישו הכל כפי מה שאמרו :

ט. כשמוכרים אנשי הכפר בית הכנסת יכולים למכרו ממכר עולם והלוקח יעשה בו מה שירצה חוץ ממרחץ ובורסקי ובית טבילה ובית הכסא ואם מכרוהו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר יעשה הלוקח אפילו אלו ארבעה דברים :

י. יש אומרים דיחיד בשלו אפילו ספר תורה מותר למכרו ולעשות בדמיו כל מה שירצה כל שלא הקדישו לקרות

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ ל'החודש'. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדושו. וזוהי 'היות' 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים 'היות' 'בן עולם הבא' על ידי 'החודש' 'החודש' 'בכל יום'. שהוא 'תורה' 'לשמה'!

זכר המזפה את הרבים / לחודש – עמוד ו

כרבים ויש מי שאוסר אלא אם כן ללמוד תורה או לישא אשה :

יא. בית הכנסת או לבנים ועצים מבית הכנסת ישן שסתרו יכולים ליתן במתנה דאי לאו דהוה להו הנאה מניה לא הוה יהבי ליה הדר הוה ליה כמכר וכן יכולים להחליפן באחרים והם יוצאים לחולין אבל אסור למשכנן או להשכירן או להשאילן אפילו על ידי ז' טובי העיר שעדיין נשארים בקדושתן שאין כאן דבר אחר שתחול קדושתן עליו. הגה: ודוקא בדרך שמוידין מקדושתן אבל מותר להשאיל אפילו ספר תורה לקרות בה אפילו משל רבים ליחיד (בית יוסף בשם אורחות חיים) :

יב. מי שיש לו תנאי עם הקהל שלא יוכל לבנות בית הכנסת כי אם הוא וזרעו אינו יכול למכור זכותו לאחר :

יג. גבו מעות לבנין בית הכנסת ובא להם דבר מצוה מוציאין בה המעות קנו אבנים וקורות לא ימכרום לדבר מצוה אלא לפדיון שבויים אף על פי שהביאו האבנים וגדרום ואת הקורות ופסלום והתקינו הכל לבנין בית הכנסת מוכרים הכל לפדיון שבויים בלבד אבל אם בנו וגמרו לא ימכרו בית הכנסת אלא יגבו לפדיון מן הצבור :

יד. ראובן שאמר קרקע זו אני נותן לבנות עליה בית הכנסת ולא רצו עובדי כוכבים להניחן לבנות בית הכנסת והקהל אומרים לבנות עליה בית לתלמוד תורה וראובן אומר אדעתא דהכי לא נדרי לא מצי ראובן הדר ביה ואם ראובן לא היה דר שם היו יכולים לשנותה ואם הוא מבני אותה העיר אינם רשאים לשנותה אם הוא עומד וצווח (פירוש וצועק), אלא אם כן יש שם חבר עיר דכל מאן דאתי אדעתא דידיה אתי (וז' טובי העיר דינם כחבר עיר) (מרדכי ריש בני העיר) :

טו. אין אדם יכול לאסור חלקו מבית הכנסת ולא מהספרים ואם אסר אינו כלום :

טז. מי שהשאיל ביתו לבית הכנסת ויש לו מריבה עם אחד מהקהל אינו יכול לאסרה אלא אם כן יאסרנה לכל הקהל כאחד. הגה: ודוקא שהשאיל תחלה סתם אבל אם התנה מתחלה שכל זמן שירצה למחות יהא בידו למחות או שלא השאיל להם בפירוש אלא הניחם ליכנס לביתו הרשות בידו למחות במי שירצה (מהר"ם פאדוואה סימן פ"ה) :

יז. מי שהיה בביתו בית הכנסת ימים רבים אין הצבור רשאים לשנותו בבית אחר :

יח. יש מי שאומר שכלי הקדש של כסף שנהגו להביא תמיד לבית הכנסת בחגים אין יכולים להוציא לחולין ולמכרם והקהל יכולים לתפושם שישארו בחזקת הקדש אחר מיתת המקדיש :

יט. יש מי שאומר שאם נמצא אחר מיתת אדם כתב כתוב שהקדיש כלים ואין עליו עדים ולא מסרו לקהל אפילו הכי הוה הקדש :

כ. יש מי שאומר שספר תורה שהוחזק שהיה של אבותיו של ראובן אין הצבור יכולים להחזיק בו :

כא. אין לקנות מעילים שנשתמש בהם הדיוט לתשמיש קדושה. הגה: אסור לעשות מאתנן זונה או מחיר כלב דבר של מצוה כגון בית הכנסת או ספר תורה ודוקא מהאתנן עצמה אבל אם נתנו לה מעות באתנן מותר לקנות בהן דבר מצוה. ולא מקרי זונה אלא איסור ערוה אבל אלו הפנויות הקדשות שמקדישות דבר מותר לקבל מהן (רבינו ירוחם נתיב ג' חלק א')

כב. אדם שהוא רגיל בשום מצוה כגון גלילה ואירעו אונס או עוני ונתנו הקהל המצוה לאחר ואחר כך העשיר ורצה שיחזירו לו המצוה אם בשעה שנתנו הקהל המצוה לשני היה ספוק ביד הראשון לתת מה שהיה נותן בכל שנה ולא חפץ בה ונתרצה הוא עם שאר הקהל לתת לאחר איבד זכותו אבל אם כשנתנו לשני לא היה ביד הראשון ספוק לתת מה שהיה נותן ועתה שיש בידו רוצה לזכות במצותו ולחזור וליתן מה שהיה נותן תחלה חוזר למצותו :

סימן קנד – דיני תשמישי קדושה ונרות בית הכנסת, ובו ט"ו סעיפים

א. רחבה של עיר אף על פי שמתפללין בה בתעניות אין בה משום קדושה מפני שהוא עראי וכן בתים וחצרות שמתקבצים בהם להתפלל באקראי (פירוש דרך מקרה והזדמן לא דרך קביעות) אין בהם שום קדושה.

ב. השוכרים בית ומתפללין בו אין לו דין בית הכנסת :

ג. תשמישי קדושה כגון תיק של ספרים ומזוזות ורצועות תפלין וארגז שנותנין בו ספר תורה או חומש וכסא שנותנין עליו ספר תורה ווילון שתולין לפני

ההיכל יש בהן קדושה וצריך לגנוז. הגה: ודוקא הדבר שמיניחין בהן דבר הקדושה בעצמו לפעמים או שנעשה לכבוד כגון המכסה שעל הקרשים של הספרים אבל אותו מכסה שהוא לשמור אותו מכסה שעל הקרשים לא מיקרי תשמיש דהוי תשמיש דתשמיש וכל כיוצא בזה. הגה: יש אומרים דלא מקרי ארון הקודש אלא אם הוא כמין ארגז שאינו עשוי רק לכבוד התורה אבל ארון הבנוי בחומה שנעשה לשמירה לא מקרי תשמיש קדושה וכל שכן אם הספרים מתקלקלים בו דמותר ליתלן משם (מרדכי והגהות אשרי פרק בני העיר). אסור לכבס מטפחת של ספר תורה במי רגלים מפני הכבוד (רבינו ירוחם נתיב ב' חלק ו' ור"ן מרדכי פרק קמא דמועד קטן) :

ד. מטפחות ספר תורה שבלו יכולים לעשות מהם תכריכין למת מצוה וזו היא גניזתן :

ה. ספר תורה שבלה מניחין אותו בכלי חרס וגונזין אותו בקבר תלמיד חכם אפילו אינו אלא שונה הלכות ולא שימש תלמידי חכמים :

ו. אין עושין מתיבה כסא לספר תורה אבל מותר לעשות מתיבה גדולה קטנה וכן מותר לעשות מכסא גדול כסא קטן אבל אסור לעשות ממנו שרפרף (פירוש כסא קטן) לכסא וכן מותר לעשות מוילון גדול וילון קטן או לעשות ממנו כיס לספר תורה אבל לעשות ממנו כיס לחומש אסור. הגה: ופרוכת שאנחנו תולין לפני הארון אין לו קדושת ארון רק קדושת בית הכנסת וכן הכלונסות שבו תולין הפרוכת ומכל מקום אסור לעשות מהם העצים שמסמנים בו הקריאה לחובת היום שאינן קדושים כמו הם (פסקי מהרא"י סימן רכ"ה) :

ז. הבימה (פירוש מקום גבוה) כגון בימה שהיו עושים למלך אין בה קדושת ארון אלא קדושת בית הכנסת :

ח. הארון וכל מה שעושים לספר תורה מועיל בו תנאי להשתמש בו שאר תשמיש אפילו דחול. הגה: ונהגו ליהנות בכמה הנאות מדברי קדושה כגון מטפחות של ספרים ושלחן שבבית הכנסת ומעילים של ספר תורה וכתבו הטעם משום דכיון שנהגו כן ואי אפשר לזהר לב בית דין מתנה עליהם מעיקרא כדי שלא יבאו בני אדם לידי תקלה ואף על גב דלא התנו כאלו התנו דמי (תרומת הדשן סימן רע"ג ובית יוסף) :

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחוץ ל"קל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכך המזכה את הרבים ו' לחודש – עמוד ז' זוכה לפנים צדיקים!

ט. המתנדבים ספר תורה ומניחים מטפחות בבית הכנסת מותר להשתמש בהן כל ספר וספר שלדעת כולן הוקדשו אבל המניחים בביתם ואחר כך מקדישין כיון שעל דעת אותו ספר נעשה ונשתמש בו אותו ספר אסור להניחו בספר תורה אחר ויש מתירים (וכן נוהגין עכשיו משום לב בית דין מתנה עליהם לנהוג כך):

י. הנוהגים להניח עטרות ספר תורה בראש הקורא בסיום התורה אין מוחין בידם אבל המניחים אותם בראשי חתנים דעלמא מוחין בידם:

יא. נרות של שעוה שנתנם כותי לעבודת אלילים וכיבן שמשן ונתנם או מכרן לישראל אסור להדליקם בבית הכנסת. הגה: אף על פי שמותרים להדיוט. מומר עובד כוכבים שנתן שעוה או נר לבית הכנסת אסור להדליקו (פסקי מהרי"ו סימן ס"ד). ועיין ביורה דעה סימן קל"ט ורנ"ד בדינים אלו:

יב. עכבר שנמצא בשמן של בית הכנסת אם הוא מאוס אסור להדליקו בבית הכנסת: נר של בית הכנסת מותר לקרות לאורו:

יג. אין מדליקין נר של הדיוט מנר של בית הכנסת ויש מי שאומר דהני מילי בעוד שדולקין למצותן אבל כשצריך לכבותן מותר. הגה: מיהו לא נהגו ליזהר בכך ומדליקין בהן נר שהוא לצורך גדול ואפשר גם כן שדעת בית דין מתנה בכך וכן בכל הדברים שנהגו להקל בדברים כאלו והוא מהאי טעמא (פסקי מהרא"י סימן רכ"ה):

טז. בני כרך שקנו ספר תורה והתנו שאם יצא אחד מהכרך שהנשארים יתנו לו חלקו והוקרו הספרים אם יצא אחד מהם אין נותנין לו אלא מה שנתן בלבד:

סימן קנה – לילך מבית הכנסת לבית המדרש, ובו ב' סעיפים

א. אחר שיצא מבית הכנסת ילך לבית המדרש ויקבע עת ללמוד וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעבירונו אף אם הוא סבור להרויח הרבה. הגה: ואף מי שאינו יודע ללמוד ילך לבית המדרש ושכר הליכה בידו או יקבע לו מקום וילמוד מעט במה שיודע ויחשוב בעניניו ויכנס בלבו יראת שמים (הר"י פרק קמא דברכות):

ב. קודם שילך לבית המדרש יוכל לאכול פת שחרית אם הוא רגיל בו וטוב שירגיל בו:

הלכות משא ומתן

סימן קנו – סדר משא ומתן, ובו סעיף אחד

א. אחר כך ילך לעסקיו דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון כי העוני יעבירונו על דעת קונו ומכל מקום לא יעשה מלאכתו עיקר אלא עראי ותורתו קבע וזה וזה יתקיים בידו וישא ויתן באמונה ויזהר מלהזכיר שם שמים לבטלה שבכל מקום שהזכרת השם מצויה מיתה מצויה ויזהר מלישבע

אפילו באמת שאלף עיירות היו לינאי המלך וכולם נחרבו בשביל שהיו נשבעים שבועות אף על פי שהיו מקיימים אותם ויזהר מלהשתתף עם הכותים שמא יתחייב לו שבועה ועובר משום לא ישמע על פיך. הגה: ויש מקילין בעשיית שותפות עם הכותים בזמן הזה משום שאין הכותים בזמן הזה נשבעים בעבודת אלילים ואף על גב דמזכירין העבודה זרה מכל מקום כוונתם לעושה שמים וארץ אלא שמתפין שם שמים ודבר אחר ולא מצינו שיש בזה משום לפני עור לא תתן מכשול דהרי אינם מוזהרין על השיתוף (ר"ן סוף פרק קמא דעבודה זרה, ורבינו ירוחם נתיב י"ז חלק ה', ותוספות ריש פרק קמא דברכות). ולשאת ולתת עמהם בלא שותפות לכולי עלמא שרי בלא יום חגיגה (הגהות מיימוני פרק קמא מהלכות ע"ז) (ועיין ביורה דעה בהלכות ע"ז סימן קמ"ז):

הלכות נטילת ידיים

סימן קנז – דיני זמן קביעות סעודה, ובו סעיף אחד

א. כשיגיע שעה רביעית יקבע סעודתו ואם הוא תלמיד חכם ועוסק בלמודו ימתין עד שעה ו'. ולא יאחר יותר דהוי כוזק אבן לחמת אם לא טעם מידי בצפרא:

כתר תורה

להורים – למלמדים – מנהלים – רבנים – ראשי ישיבות

בידכם לעשות כל תלמידים ליהודים הלומדים תורה לשמה והולכים בדרך השולחן ערוך, על ידי שיחזקם ללמוד בכל יום "אורה חיים החדשי" שולחן ערוך מחבר ורמ"א (או לכל הפחות שיעור "אורח חיים היומי", לסיים כל שו"ע או"ח במשך שנה תמימה, לימוד של 5-10 דקות בלבד בכל יום) ועל ידי זה ידעו האיך להנהיג את ביתם על פי השולחן ערוך.

זכרו נא! מה שכתוב בחובת הלבבות שער אהבת ה' וזה לשונו:

וכן מי שאינו מתקן אלא את נפשו בלבד תהיה זכותו מעוטה.

ומי שמתקן נפשו ונפשיות רבות תכפל זכותו כפי זכויות מי שמתקן לאלוקים, עד כאן לשונו.

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ו' לחודש – עמוד ה' זוכה לפנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

ז

לחודש

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים

לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום"

חובטת לו שהוא "בן עולם הבא"!

גלייזן

ז

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שוביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מרות ישראל. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

ז לחודש

המשך הלכות נטילת ידים

סימן קנח – דיני נטילת ידים לפעודה, ובו י"ג סעיפים

- א. כשיבא לאכול פת שמברכין עליו המוציא יטול ידיו אפילו אינו יודע להם שום טומאה ויברך על נטילת ידים אבל לפת שאין מברכין עליו המוציא כגון לחמניות (פירוש סטורט"י בלע"ז) דקות או פת הבאה בכסנין (פירוש פת עשויה עם צוקארו ושקדים ואגוזים) ואינו קובע סעודתו עליהם אין צריך נטילת ידים:
- ב. יש מי שאומר שאם אינו אוכל אלא פחות מכביצה יטול ידיו ולא יברך:
- ג. אם אוכל פחות מכזית יש מי שאומר שאין צריך נטילה:
- ד. אם אוכל דבר שטיבולו באחד משבעה משקין שסימנם י"ד שח"ט ד"ם (דהיינו יין דבש שמן חלב טל דם מים) ולא נתנגב ואפילו אין ידיו נוגעות במקום המשקה צריך נטילה בלא ברכה. הגה: ואפילו אינו מטבל רק ראש הירק או הפרי אפילו הכי יטול בלא ברכה (בית יוסף):
- ה. הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח. הגה: ודוקא שנוטל בתורת חיוב אבל אם נוטל משום נקיות שלא היו ידיו נקיות מותר (הגהת סמ"ק). ובשר צלי יש מי שנראה מדבריו אף על פי שמוהל טופח עליו דינו כפירות ותבשיל מחטים והם נגובים דינו כפירות:
- ו. השותה אין צריך ליטול אפילו ידו אחת (ועיין לקמן סימן ק"ע):
- ז. נטל ידיו לדבר שטיבולו במשקה ואחר כך רוצה לאכול לחם יש מי שנראה מדבריו שאין אותה נטילה עולה לו ואין

- צריך לומר אם נטל ידיו שלא לאכול ואחר כך נמלך ואכל. הגה: ואם לא הסח דעתו יטול בלא ברכה (דברי עצמו). אם נגע באכילתו במקומות המטונפות בגופו יחזור ויטול ידיו (תשובת רשב"א סימן קצ"ב וקצ"ג).
- ועיין לקמן סימן קס"ד (כפול לקמן, ושם נתבאר דצריך גם כן לחזור ולברך):
- ח. מי שהיה במדבר או במקום סכנה ואין לו מים פטור מנטילת ידים:
- ט. צריך לזהר בנטילת ידים שכל המזלזל בנטילת ידים חייב נידוי ובה לידי עניות ונעקר מן העולם:
- י. אף על פי ששיעורם ברביעית (פירוש רביעית הלוג דהיינו שיעור ביצה וחצי) יוסיף ליטול בשפע דאמר רב חסדא אנא משאי מלא חפני מיא ויהבו לי מלא חפני טיבותא:
- יא. מברך קודם נטילה שכל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן ונהגו שלא לברך עד אחר נטילה משום דפעמים שאין ידיו נקיות ומפני כך מברכין עליהם אחר ששפשף ידיו שכבר ידיו נקיות קודם שיטיל עליהם מים שניים. הגה: גם יכול לברך עליהם קודם נגוב שגם הנגוב מן המצוה ומקרי עובר לעשייתן (הגהות אשרי פרק קמא). ואם שכח לברך עד אחר נגוב מברך אחר כך:
- יב. וינגבם היטב קודם שיבצע שהאוכל בלי נגוב ידים כאילו אוכל לחם טמא:
- יג. המטביל ידיו יכול לאכול בלא נגוב והוא הדין לנוטל ידיו בבת אחת ושופך עליהם רביעית מים בבת אחת או שנטל ידו אחת ושפך עליה רביעית וכן שפך על חברתה:

- סימן קנט – באיזה כלי נוטלין הידים, וכיצד יבואו המים לידי, ובו כ' סעיפים
- א. אין נוטלים לידיים אלא בכלי וכל הכלים כשרים אפילו כלי גללים (פירוש כלים עשויים מרפש בקר ועפר) וכלי אבנים וכלי אדמה וצריך שיהא מחזיק רביעית ואם ניקב בכונס משקה דהיינו שאם ישימו אותו על משקים יכנסו בתוכו דרך הנקב והוא גדול מנקב שהמשקים שבתוך הכלי יוצאים בו אז בטל מתורת כלי ואין נוטלים ממנו לידיים ואפילו אם הוא מחזיק רביעית מן הנקב ולמטה:
- ב. והני מילי שנוטל דרך פיו למעלה שמה שממנו מן הנקב ולמעלה אינו חשוב ככלי ונמצא שאין המים באים על ידו מהכלי אבל אם נוטל דרך הנקב שרי כיון שמחזיק רביעית ממנו ולמטה:
- ג. כלי שמחזיק רביעית כשסומכים אותו ואם לא יסמכוהו ישפכו המים ולא ישאר בו רביעית אינו כלי הלכך מגופה של חבית שהיא חדה ואינה מקבלת רביעית שלא מסומכת אין נוטלים ממנה ואם הרחיבה מלמטה עד שמקבלת רביעית כשהיא יושבת שלא מסומכת נוטלים ממנה:
- ד. חמת וכפישה שהם מיני נאדות של עור שתקנן ועשה להם בית מושב נוטלים מהם אבל שק וקופה שהתקנן לשבת בלא סמיכה וזפתן בזפת עד שהם מקבלים משקים אין נוטלים מהם לידיים לפי שאינם עשויין לקבל משקים והוא הדין לכובעים של לבדים (פירוש בגד קשה, פילטר"ו בלע"ז) אפילו כשהם קשים כל כך שמקבלים מים ואינם זבים מהם מכל מקום אינם עשויים לקבל מים ומכל

הנה מוכא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחזקת ק"ל החודש. שמונה עמודים ליום. פך יגמור פל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויוזקה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכות" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים זוכה לפני צדיקים! ז' לחודש – עמוד א

מקום על ידי הדחק מותרים שעוברי רכבים רגילים לשתות בהם:

ה. כלי שתחלת תיקונו כן שאינו יכול לעמוד בלא סמיכה ואין משתמשין בו אלא על ידי סמיכה חשוב שפיר כלי לפיכך כלי שהוא מלא נקבים מתחתיו ופיו צר למעלה וכשמניח אדם אצבעו עליו אין המים יוצאים וכשמסירו המים יוצאים מותר ליטול ממנו אף על פי שאינו מחזיק כלום כיון שעשוי לקבלה בענין זה וזה עיקר תשמישו נקרא כלי. הגה: וכל שכן כלי שיש בו ברזא למטה הואיל ומתחלה נעשה לקבל על ידי כך (טור ובית יוסף):

י. לא יתן מים לחבירו בחפניו שאין נוטלים אלא מן הכלי והוא הדין אם נטל ידו אחת מהכלי ושפך ממנה לידו אחרת דאינו כלום ורבינו תם מתיר בזו כיון שתחלת נטילה לידו אחת היה מן הכלי והוא שהיתה ידו הראשונה טהורה כגון ששפך עליה רביעית בבת אחת. הגה: ונהגו להקל כדברי רבינו תם אבל הסברא הראשונה היא עיקר ולכן יש להחמיר לכתחלה:

יא. צריך שיבראו המים מכח נותן לפיכך צנור שדולה מים מן היאור ושופך בו ונמשכים ממנו המים להשקות השדה אינו יכול ליתן ידיו לתוכו כדי שיקלחו המים עליהן מפני שאינם באים מכח אדם שכבר פסק כח השופך ואם משים ידיו קרוב ואם משים השפיכה אף על פי שאינו משים אותה תחת השפיכה ממש עלתה לו נטילה דכל זמן שהם קרובים למקום השפיכה עדיין למקום השפיכה עדיין מכחו הם באים. ואם הטביל ידיו לתוך הצנור הזה אינם טהורות מכח טבילה מפני שהם שאובים והני מילי בדולה ששופך ונותן לתוך הצנור עצמו אבל אם נותן אותם חוץ לצנור וממשיך אותם לצנור והטביל בו ידיו טהורות דשאובים שהמשיכה כשרה. ואפילו דולה ונותן לתוך החריץ עצמו אם הדלי נקוב מאחוריו בכונס משקה ובעוד ששופך דרך פיו לצנור מקלח מאחוריו ליאור מטביל בו את הידים וטהורות דחשיבי כאילו הטביל ביאור דנצוק זה מחבר הכלי ליאור וחשיבי מים שבצנור מחוברים למימי היאור אף על גב דנצוק כזה לא חשיב חבור לענין טבילה ויש חולקין בזה

יב. אם הקוף (פירוש מין חיה, סימא"ה בלע"ז) נותן מים לידים יש פוסלים ויש מכשירים ונראים דבריהם. (ומכל מקום יש להחמיר):

יג. ולכתחלה יכוין הנוטל לנטילה המכשרת לאכילה. (וכוננת נותן נמי מועיל אפילו לכתחלה אפילו שלא כוון הנוטל כלל) (תרומת הדרשן סימן תק"ט):

יד. הטביל ידיו במי מעין אפילו אין בו מ' סאה עלתה לו טבילה כל שמתכסין ידיו בהם בבת אחת ואם הטבילם במי מקוה יש אומרים שדינו כמעין ויש אומרים שצריך מ' סאה ונקטינן כדברי המיקל. (ויש להחמיר לכתחלה):

טו. מי גשמים שהם זוחלים (פירוש נמשכים והולכים שאינם מכונסים) ויש בהם מ' סאה יש להסתפק אם טובל בהם ידיו:

טז. מ' סאה מים שאובים שבקרקע להרמב"ם אין מטבילין בהם את הידים ולהראב"ד מטבילין ושאובה שהמשיכה

ואומרים דגם לנטילת ידים לא חשיב חיבור. הגה: אין ליטול ידיו מאותן אבנים הקבועים לכותל ועשה להם בית קבול וברזא אבל אם היו כלי תחלה וחברם לכותל נוטלין ממנו (אגודה פרק המוכר בית):

יז. אם הכניס ידיו לתוך כלי של מים ושכשך ידיו בהם אם הכלי מחובר לקרקע לא עלתה לו נטילה ואם אינו מחובר לקרקע יש אומרים שעלתה לו נטילה ויש אומרים שלא עלתה לו ובשעת הדחק יכול לסמוך על דברי המתירים ואם אחר כך נזדמן לו ליטול בדרך נטילה נוטל בלא ברכה:

יח. חבית שיש בה מים מניחה על ברכיו ונוטל ממנה לידים ואם היתה מוטה בארץ והמים מקלחים ממנה או שעומדת והמים יוצאים דרך נקב שבה ונתן ידיו שם לא עלתה לו נטילה ואם היתה ברזא (פירוש דבר סותם הנקב, ספינ"ה בלע"ז) בנקב והסירה וקבל המים על ידיו חשיב שפיר כח גברא וצריך להחזירה ולהסירה בכל שפיכה ושפיכה:

יט. אם הטה חבית מלאה מים והלך וישב לו והחבית שופכת מים כל היום מחמת הטייתו ונטל ידיו ממנו עלתה לו נטילה:

כ. הכל כשרים ליתן מים לידים אפילו חרש, שוטה, וקטן, עובד גילולים, ונדה, (ואיכא מאן דאמר דקטן פחות מבן ששה דינו כקוף) (הגהות אשרי פרק ב' דברכות):

כא. הטביל ידיו במי מעין אפילו אין בו מ' סאה עלתה לו טבילה כל שמתכסין ידיו בהם בבת אחת ואם הטבילם במי מקוה יש אומרים שדינו כמעין ויש אומרים שצריך מ' סאה ונקטינן כדברי המיקל. (ויש להחמיר לכתחלה):

כב. מי גשמים שהם זוחלים (פירוש נמשכים והולכים שאינם מכונסים) ויש בהם מ' סאה יש להסתפק אם טובל בהם ידיו:

כג. מ' סאה מים שאובים שבקרקע להרמב"ם אין מטבילין בהם את הידים ולהראב"ד מטבילין ושאובה שהמשיכה

כד. מים ששתו מהם התרנגולים או שלקק (פירוש שתיית הכלב נקרא לקיקה) מהם הכלב יש מי שפוסל ואין דבריו נראין אלא בין באלו בין בכל שאר בהמה חיה ועוף יש להכשיר:

כה. אין מלאכה פוסלת אלא במים שאובים בין שהם בכלי בין שהם בקרקע אבל לא במי מקוה או מעין בעודם מחוברים:

כו. חמי האור נוטלים מהם לידים אפילו הן חמין שהיד סולדת (פירוש כל שכריסו של תינוק נכוה הימנו) בהם:

כז. כולה גם להרמב"ם מטבילין בהם הידים:

כח. לא יטול מהנהר מים בידו אחת ויתן על ידו השנית לפי שאין כאן לא נטילה ולא טבילה:

כט. ידו אחת בנטילה וידו אחת בטבילה ידיו טהורות:

ל. המטביל ידיו אין צריך שתי פעמים ולא ניגוב ולא להגביה ידיו:

לא. המטביל ידיו אינו מברך על טבילת ידים אלא על נטילת ידים. (ויש אומרים דמברכין על טבילת ידים או על שטיפת ידים, וכן עיקר (טור ומרדכי פרק אלו דברים וסמ"ג ואגור):

סימן קם – איזו מים כשרים ואיזו פסולים לנטילה, ובו מ"ו סעיפים

א. מים שנשתנו מראיהן בין מחמת עצמן בין מחמת דבר שנפל לתוכן בין מחמת מקומם פסולים:

ב. עשה במים מלאכה או ששרה בהם פתו אפילו נתכוון לשרות בכלי זה ונפל לשני פסולים ואם צינן יין במים פסולים ואם הדיח בהם כלים פסולים ואם היו כלים מודחים או חדשים כשרים. ואם הטביל בהם הנחתום הגלוסקין (פירוש ככרות לחם) פסולים אבל אם טבל ידיו במים וטח פני הגלוסקין או שחפן מהם בחפניו המים הנשארים לא נעשה בהם מלאכה ולפיכך כשרים אם לא נשתנו מראיהן. (והוא הדין מים שהנחתום מדיח ידיו בהם מן הבצק הדבק בידי) (בית יוסף בשם רבינו ירוחם):

ג. מים שלפני הנפח אף על פי שלא נשתנו מראיהם פסולים מפני שבידוע שנעשה בהם מלאכה דהיינו שכיבה בהם הברזל ושלפני הספר אם נשתנו מראיהם פסולים ואם לאו כשרים:

ד. מים ששתו מהם התרנגולים או שלקק (פירוש שתיית הכלב נקרא לקיקה) מהם הכלב יש מי שפוסל ואין דבריו נראין אלא בין באלו בין בכל שאר בהמה חיה ועוף יש להכשיר:

ה. אין מלאכה פוסלת אלא במים שאובים בין שהם בכלי בין שהם בקרקע אבל לא במי מקוה או מעין בעודם מחוברים:

ו. חמי האור נוטלים מהם לידים אפילו הן חמין שהיד סולדת (פירוש כל שכריסו של תינוק נכוה הימנו) בהם:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא יפרקם בנתי פנסיות ובנתי מדקשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

ז' לחודש – עמוד ב' זוכה לבנים צדיקים!

ז. חמי טבריה יכול להטביל בהם את הידים אבל ליטול מהם בכלי לא ואם המשיך אותן בארץ דרך חריץ חוץ למקומם והפסיקן מהמעין הנובע אם יש בהם שיעור מקוה מטבילין בהם הידים ואם אין בהם שיעור מקוה לא ואם חריץ זה מימיו מחוברים למי המעין הנובע הם לרש"י והרשב"א אין מטבילין בו את הידים ולהרב רבינו יונה מטבילין בו את הידים:

ח. טעם פיסול חמי טבריה לנטילה מפני שהן מרים ואינם ראויין לשתית הכלב אבל אם ימצאו מים חמין נובעין שהן ראויין לשתית הכלב נוטלים מהם לידיים:

ט. מים מלוחים או סרוחים או מרים שאין הכלב יכול לשתות מהם פסולים לנטילת ידים אף על פי שכשרים למי מקוה לטבילה ואם הם עכורים מחמת טיט שנתערב בהם אם הכלב יכול לשתות מהם כשרים בין לנטילת ידים בין למקוה ואם אינו יכול לשתות מהם פסולים לשניהם:

י. נוטלים לידיים בכל דבר שתחלתו מן המים כגון יבחושים (פירוש תולעים) אדומים או שומן דג. ונראה דוקא אם ריסקן דלא עדיף משלג וכו':

יא. מים שיש לו ספק אם נעשה בהם מלאכה או לאו או שיש לו ספק אם יש בהם כשיעור אם לאו או אם הם טמאים או טהורים או ספק אם נטל ידיו או לאו טהור (וכל ספק טהרה בידים טהור) (טור) ויש מי שאומר שעל כל זאת אם יש לו מים אחרים יטול ידיו ויוציא עצמו מן הספק. הגה: מי שלא נטל ידיו ונגע במים לא נפסלו אותן מים לנטילה ולא מיקרי מים טמאים אבל אסור לרחוץ ידיו ממים שנטל בהם חבירו כבר (תרומת הדשן סימן רנ"ט):

יב. השלג והברד והכפור והגליד (פירוש המים הנקפים מרוב הקור) והמלח אם ריסקן עד שנעשו מים נוטלין מהם וטובלין בהם אם יש בהם כשיעור (עיין ביורה דעה סימן ר"א סעיף ל'). יש מי שאומר שאין נטילת מים ראשונים אלא במים בלבד ויש אומרים שהיין כשר לנטילת ידים בין נתן לתוכו מים בין לא נתן לתוכו מים אלא שאסור לעשות כן לכתחלה כדי שלא יהא כמזלזל בדבר חשוב שנשתנה לעילוי (פירוש לשבח) עד שקובע ברכה לעצמו. (ויש אומרים דוקא

יין לבן אבל אדום לא) (מרדכי פרק אלו דברים). ויש מי שאומר שכל מי פירות ראויים לנטילת ידים בשעת הדחק. (וכל שכן דמותר ליטול ידים בשעת הדחק בשכר או במי דבש המבושלין דעיקרן מים) (הגהות אשירי):

יג. צריך שיהא במים רביעית והני מילי לאחד אבל לב' שבאו ליטול כאחד האחרון אין צריך ואפילו בזה אחר זה ובלבד שלא יפסיק הקילוח כיצד היה רביעית מים בכלי ופשט אחד ידיו ואחר יוצק על ידיו ובא שני ופשט ידיו למטה ממנו סמוך ליד הראשון וקילוח יורד על ידו של ראשון ולידו של שני שלמטה ממנו ידי שניהם טהורות אף על פי שפיחת שיעור הרביעית כשהם מגיעים לידיו של שני ידיו טהורות מפני שהם באים משירוי טהרה ויש מתירים אפילו כשנוטלים זה אחר זה הואיל ובשעה שהתחיל האחד ליטול מהם היה בהם רביעית גם לשני זה עולים מפני שבאו משירוי טהרה ועל דרך זה נוטלים מחצי לוג לג' ולד' ומלוג לכמה בני אדם כל זמן שמספיקים המים לשפוך כל אחד על ידיו ג' פעמים (והוא הדין) שיכולים להניח ד' וה' ידיהם זה בצד זה או זה על גב זה וליטול כאחד ובלבד שירפו ידיהם בענין שיגיעו המים לכל אחד:

יד. צריך שיהא רביעית מכונס במקום אחד שאם נטל משמינית וחזר ונטל משמינית ידיו טמאות כשהיו:

טז. רביעית שאמרו בין לידיו של גדול בין לידיו של קטן נטלו ב' בני אדם זה ידו אחת וזה ידו אחת ואחר כך חזר השני ונטל ידו השניה הרי אלו כג' בני אדם ולפיכך אם היה בכלי חצי לוג ידיו טהורות ואם לאו אין ידו השניה טהורה שאין נוטלין בפחות מחצי לוג יותר משני בני אדם:

סימן קסא – דיני חציצה בנטילה, וכו' ד' סעיפים

א. צריך לזהר מחציצה שכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בנטילה. כגון צואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר ובצק שתחת הצפורן אפילו כנגד הבשר ורטיה שעל בשרו וטיט היון וטיט היוצרים אבל במיעוטו שאינו מקפיד אין לחוש. הגה: ומשום הכי לא נהגו לנקר הטיט שתחת הצפרנים לנטילה משום דהוי כמיעוטו שאין מקפיד כי אין מקפדין על זה לנטילה (הגהות

סמ"ק והגהות אשירי פרק אלו דברים) אבל אם היה מקפיד הוא צריך לנקרן וכן עיקר ואפשר שנהגו להקל בחציצה לענין נטילה כי יש אומרים שאין שייך חציצה לנטילה אבל העיקר כסבא הראשונה:

ב. כל דבר שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ היה דרכו של זה להקפיד וזה אין דרכו להקפיד למי שדרכו להקפיד חוצץ למי שאין דרכו להקפיד אינו חוצץ כיצד היה אחד צבע והיו ידיו צבועות אין הצבע חוצץ על ידיו אף על פי שיש על ידיו ממשות של צבעונים. לא היה צבע אם היו ידיו צבועות ויש ממש הצבע על ידיו הרי זה חוצץ שהדיו היבש חוצץ והלח אינו חוצץ וכן הנשים שדרכן לצבוע ידיהן לנוי וכיוצא בזה אין אותו צבע חוצץ (גלדי מכה שעל ידיו אם אינו מקפיד עליו אינו חוצץין ספר התרומה):

ג. צריך להסיר הטבעת מעל ידו בשעת נטילת ידים ואפילו הוא רפוי (בית יוסף) ואפילו אינו מקפיד עליו בשעת נטילה הואיל ומקפיד עליו בשעה שעושה מלאכה שלא יטנפו (הרא"ש פרק תינוקת). ונהגו קצת להקל אם הוא רפוי אבל יש להחמיר כי אין אנו בקיאים איזה מיקרי רפוי:

ד. שיעור נטילת ידים כל היד עד הקנה של זרוע ויש אומרים עד מקום חיבור האצבעות לכף היד וראוי לנהוג כדעת הראשון:

סימן קסב – הגבחה ושפשוף הידים בנטילה, וכו' י' סעיפים

א. הנוטל צריך להגביה ידיו (דהיינו ראשי אצבעותיו) למעלה שלא יצאו מים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים. הגה: והוא הדין אם משפילן מתחלת הנטילה עד סופה דשפיר דמי רק שיזהר שלא יגביה תחלה ראשי אצבעותיו ואחר כך ישפילם דאז יצאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו הידים (בית יוסף בשם מהר"י בן חביב). והיינו כשאינו נוטל כל היד עד מקום חבור היד עם הזרוע אבל אם נוטל עד שם אין צריך להגביה ידיו (ויש חולקים בזה). וכן אם שפך על שתי ידיו רביעית בפעם אחת כיון דאין שם מים טמאים כלל אין צריך להגביה ידיו וכן המטביל ידיו אין צריך להגביה ידיו. (יש אומרים דאם שופך על ידיו ג' פעמים אין צריך לזהר בכל זה וכן נהגו להקל) (אגור בשם אור זרוע והגהות אשירי פרק כ"ה):

נהנה מובטח פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולקת לכלל החודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ז' לחודש – עמוד ג

ב. הנוטל ידיו שופך עליהם קצת מהרביעית להסיר מהם הלכלוך וכל דבר שחוצץ ואחר כך שופך עליהם פעם שנית וגם אלו המים הם טמאים ואחר כך שופך עליהם פעם שלישית לטהר המים שעל גבי הידים ואם אין בידיהם לכלוך ודבר החוצץ שופך על שתי ידיו רביעית בבת אחת ואין צריך מים שניים. הגה: והוא הדין אם היו לו מים רבים רוחץ תחלה מעט כדי להסיר הלכלוך ואחר כך שופך רביעית כאחד ואין צריך מים שלישים. הנוטל ידיו צריך לשפשפם זו בזו (מיימוני פרק י"א מהלכות מקואות וכל בו וסמ"ג והרא"ש פרק כל הבשר):

ג. נטל מקצת ידו וחזר והוסיף ונטל הנשאר מידו הרי ידו טמאה כמו שהיתה דאין נטילה לחצאין ואם עדיין יש על מקצת היד שנטל בתחלה טופח על מנת להטפוח הרי זו טהורה כמה דברים אמורים במים ראשונים אבל בשניים נוטל מקצת ידיו וחזר והוסיף על מקצתן:

ד. שפך מים על ידו אחת ושפשפה בחברתה לא עלתה לו נטילה אפילו שפך באחרונה על שתי ידיו לפי שהמים ששפך על ידו אחת נטמאו וכששפשפה נטמאת חברתה ואין מים שניים מטהרים אלא המים שנטמאו מחמת היד עצמה ולא הבאים מחמת היד האחרת הלכך השופך מהכלי על ידו אחת ושפשף בחברתה צריך לנגב ידיו ולחזור וליטלם כראוי לפיכך הנוטל ידיו צריך שישפוך לו אחר עליהם ואם אין לו אחר יאחזו הכלי בראשי אצבעותיו וישפוך על שתי ידיו כאחד או ישפוך על כל אחת רביעית ואחר כך ישפשפם שהשופך רביעית כאחד אין צריך מים שניים לטהרם שעשו רביעית בבת אחת כמו טבילה שאין צריך שטיפה ב' פעמים. אם נגע בהם אחר שלא נטל ידיו בעודן לחות מן המים צריך לנגבם ולחזור וליטול שהרי זה טמאם על ידי המים שעליהם לכך צריך לזוהר כששופך מים שלישית שהם שניים לבד מהראשונים שלא יגע יד בחברתה עד שישפוך גם זה על השניה או שישפוך מתחלה על שתיהן כאחד ואם נטל כל יד מרביעית אין צריך לכל זה:

ה. מתוך מה שכתבנו יתבאר לך דהא דיד נטמאה בשפשוף חברתה דוקא בנוטל ידו אחת ואחר כך שפשפה בחברתה אבל אם רצה ליטול בתחלה שתי ידיו

כאחת נוטל דשתייהן נחשבות כיד אחת ואינן מטמאות זו את זו ואפילו ד' או ה' שהניחו ידיהם זה בצד זה או זה על גב זה כי כיד אחת חשיבי ואינן מטמאות זו את זו:

ו. נטל שתי ידיו זו לעצמה וזו לעצמה ונמלך (פירוש נתיעץ) כשנטל המים השניים והגיע ידיו זו לזו ושפך על שתייהן כאחת ידיו טמאות מפני שכשצירף ידיו זו לזו לקבל המים השניים נטמאו ידיו בנגיעתם זו לזו דמים שעל גב יד זו מטמאים מים שעל גבי חברתה וגם את היד וכשנטל את השניים לא טיהרו את הראשונים כיון שנטמאת מחמת חברתה אלא אדרבה גם השניים נטמאו בהן וצריך לנגב ידיו וליטול שתייהן כאחת. הגה: וכל שכן לזוהר שלא יגע בידו ששפך עליה פעם אחד לידו השנית ששפך עליה שתי פעמים (מרדכי פרק אלו דברים):

ז. אם שפשף ידיו זו בזו יזוהר שלא יגע חוץ ממקום שנפלו בו מים מפני שהן מטמאות זו את זו:

ח. נטל ידו אחת ושפשפה בראשו (פירוש כדי לנגבה ולפיכך לא נטמא ידו מה שאין כן בסימן קס"ד סעיף ב' שחיכך בראשו) או ככותל ואחר כך חזר ונגע באותן מים שבאו מידו על הראש ועל הכותל טמאה שאותם מים טמאים חזרו וטמאו את היד שנגע בהם אף על גב דכל כמה דלא שפשף מטהרים בשפשוף השתא דחזר ונגע גרע וכבר נתבאר שהשופך רביעית כאחת אינו בכלל כל אלו דאין שם מים טמאים כלל:

ט. כששופך מים ראשונים על ידיו צריך לזוהר שלא ישאר על ידו צרור או קיסם או שום דבר אחר שאין מים מטהרין אלא מים שעל גבי היד ולא המים שעל הצרור ואם שופך רביעית מים כאחת על ידו אינו צריך לזוהר בכך:

י. מי שיש לו מכה בידו ורטיה (פירוש אינגוט"ו בלע"ז) עליה די לו שיטול שאר היד שלא במקום הרטיה וצריך לזוהר שלא יגע ברטיה שלא יחזרו המים שעל הרטיה ויטמאו היד או ישפוך רביעית על היד כאחת שאז לא נטמאו המים. נוטלים מים ראשונים בין על גבי כלי בין על גבי קרקע (טור):

סימן קסג – דין מי שאין לו מים, והמאכיל לאחרים, ובו ב' סעיפים

א. אם אין מים מצויים לפניו ברחוק יותר מארבעה מילין ולאחריו מיל יטול ידיו במפה ואוכל פת או דבר שטיבולו במשקה (או אוכל על ידי קף):

ב. המאכיל לאחרים אין צריך נטילת ידים והאוכל צריך נטילת ידים אף על פי שאחר נותן לתוך פיו ואינו נוגע במאכל והוא הדין לאוכל במגרפה (פירוש כלי שיש לו שינים, פיר"ק בלע"ז) שצריך נטילת ידים. (ואסור להאכיל למי שלא נטל ידיו משום לפני עור לא תתן מכשול) (הר"י סוף פרק אלו דברים):

סימן קסד – דין שיכול להתנות על הנטילה, ובו ב' סעיפים

א. נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהם כל היום אפילו שלא בשעת הדחק ובלבד שלא יסיח דעתו מהם (ולא יטנפם) (טור). ואם מים מצויים לו טוב שיחזור ויטול ידיו אבל לא יברך. הגה: והא דמהני תנאי דוקא בנטילה שאינה צורך אכילה דומיא דנטילת שחרית אבל אם נוטל לצורך אכילה לא מהני תנאי באותה נטילה (בית יוסף בשם הר"י):

ב. מי שעומד בסעודה ונזכר שנגע בשוק וירך ומקומות המכוסים באדם או שחיכך בראשו וכל כיוצא בזה, (ובמקומות המטונפים שיש בהם מלמולי זיעה) (תשובת הרמב"ן סימן קנ"ה), צריך לחזור וליטול ידיו ויברך על נטילת ידים:

סימן קסה – דין העושה צרכיו ורוצה לאכול, ובו ב' סעיפים

א. העושה צרכיו ורוצה לאכול יטול ב' פעמים על הראשונה מברך אשר יצר ועל השניה מברך על נטילת ידים. ואם אינו רוצה ליטול אלא פעם אחת לאחר ששפך פעם אחת על ידיו ומשפשף יברך אשר יצר ואחר כך בשעת ניגוב יברך על נטילת ידים:

ב. אם רבים מסובין בסעודה הגדול נוטל ידיו תחלה והרא"ש היה רגיל ליטול באחרונה שלא להפסיק ושלא לדבר:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גבתי פנסיות ובגבתי מדקשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התקנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ז' לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

הלכות בציעת הפת

סימן קסו – דין הפסקה בין בציעה לנטילה, ובו סעיף אחד

א. יש אומרים שאין צריך לזהר מלהפסיק בין נטילה להמוציא ויש אומרים שצריך לזהר וטוב לזהר. ואם שהה כדי הילוך כ"ב אמה מקרי הפסק (תוספות פרק אלו נאמרים):

סימן קסז – מקום וזמן הבציעה, ומי הוא הבוצע, ובו כ' סעיפים

א. כוצע בפת במקום שנאפה היטב (ובפת דידן יש לבצוע בצד הפת ויחתוך מעט מצד העליון והתחתון) (הגהות מיימוני פרק ד' מהלכות ברכות). ויחתוך פרוסת הבציעה וצריך לחתוך מעט שאם יאחוז בפרוסה יעלה שאר ככר עמו שאם לא כן חשוב כפרוסה ויניחנה מחוברת לפת ויתחיל לברך ואחר שסיים הברכה יפרידנה כדי שתכלה הברכה בעוד שהפת שלם ולא יבצע פרוסה קטנה מפני שנראה כצר עין ולא פרוסה יותר מכביצה מפני שנראה כרעבתן. הגה: ובשבת לא יחתוך בככר עד אחר הברכה כדי שיהיו הככרות שלימות (תוספות ומרדכי פרק כיצד מברכין). ומכל מקום אם שכח וחתך כמו בחול אינו מוסיף (מרדכי). ונראה הא דלא יבצע יותר מכביצה היינו דוקא בחול ואוכל לבדו אבל בשבת או שאוכל עם הרבה בני אדם וצריך ליתן מן הפרוסה לכל אחד כזית מותר לבצוע כפי מה שצריך לו. ועיין לקמן סימן רע"ד:

ב. יברך המוציא לחם מן הארץ. (ואם רבים מסובים יכונו לבם לשמוע ברכה ויענו אמן והמברך יכוין לאמן שאומרים) (אור זרוע). ויתן ריוח בין לחם ובין מן:

ג. אין לברך קודם שיתפוס הלחם:

ד. יתן שתי ידיו על הפת בשעת ברכה שיש בהן י' אצבעות כנגד י' מצות התלויות בפת ולכך יש י' תיבות בברכת המוציא וי' תיבות בפסוק מצמיח חציר לבהמה וי' תיבות בפסוק עיני כל אליך ישברו וי' תיבות בפסוק ארץ חטה ושעורה וי' תיבות בפסוק ויתן לך:

ה. לא יבצע עד ששיבאו לפניו מלח או ליפתן (פירש רש"י כל דבר הנאכל עם הפת) ללפת בו פרוסת הבציעה ואם היא נקיה או שהיא מתובלת בתבלין או במלח כעין שלנו או שנתכוון לאכול פת חריבה אינו צריך להמתין. הגה: ומכל מקום מצוה

להביא על כל שלחן מלח קודם שיבצע כי השלחן דומה למזבח והאכילה כקרבן ונאמר על כל קרבנך תקריב מלח (בית יוסף בשם שבלי הלקט) והוא מגין מן הפורעניות (תוספות והגהות אשרי פרק כיצד מברכין. ועיין לקמן סוף סימן ק"ע):

ו. יאכל מיד ולא ישיה בין ברכה לאכילה ואם שח צריך לחזור ולברך אלא אם כן היתה השיחה בדברים מענין דברים שמברכין עליו כגון שבירך על הפת וקודם שאכל אמר הביאו מלח או ליפתן תנו לפלוני לאכול תנו מאכל לבהמה וכיוצא באלו אינו צריך לברך. הגה: ומכל מקום לכתחלה לא יפסיק כלל (כל בו). והא דאם שח דברים בטלים צריך לחזור ולברך היינו דוקא ששח קודם שאכל הבוצע אבל אחר כך לא הוי שיחה הפסק אף על פי שעדיין לא אכלו אחרים המסובים כבר יצאו כולם באכילת הבוצע כי אין צריכים כולם לאכול מן פרוסת הבוצע רק שעושין כן לחבוב מצוה (רוקח ואור זרוע):

ז. ראובן שהיה נוטל ידיו לאכילה ויעקב היה מברך המוציא ונתכוון להוציא השומעים ואחר כך ניגב ראובן ידיו ובירך על נטילת ידיו לא הוי הפסק ויוצא בברכת יעקב ואינו צריך לחזור ולברך ברכת המוציא:

ח. שכח ואכל ולא בירך המוציא אם נזכר בתוך הסעודה מברך ואם לא נזכר עד שגמר סעודתו אינו מברך:

ט. אם הוא מסופק אם בירך המוציא אם לאו אינו חוזר ומברך:

י. אם במקום ברכת המוציא בירך שהכל נהיה בדברו או שאמר בריך רחמנא מלכא מאריה דהאי פיתא יצא:

יא. אם היו שנים או רבים אחד מברך לכולם ודוקא הסיבו שהוא דרך קבע (או בעל הבית עם בני ביתו דהוי כהסיבו) (טור), אבל אם היו יושבים בלא הסיבה כיון שאינם נקבעים יחד כל אחד מברך לעצמו ואם אמרו נאכל כאן או במקום פלוני כיון שהכינו מקום לאכילתן הוי קבע ואפילו בלא הסיבה והאידינא שאין אנו רגילים בהסיבה ישיבה דידן בשלחן אחד או בלא שלחן במפה אחת הוי קביעות ואפילו לבני חבורה כהסיבה דידהו דמי ולדידן אפילו קבעו מקום לאכילתן או בעל הבית עם בני ביתו לא מהני אלא אם כן ישבו בשלחן אחד או במפה אחת:

יב. אם היו רוכבים ואמרו נאכל אף על פי שכל אחד אוכל ומכרו שלא ירדו מהבהמות מצטרפין כיון שעמדו במקום אחד אבל אם היו אוכלים והולכים לא ואם היו אוכלים בשדה מפוזרים ומפורדים אף על פי שאוכלים כלם בשעה אחת ומכרו אחד כיון שלא קבעו מקום ואוכלים מפוזרים אינם מצטרפין:

יג. היכא דלא קבעו מקום דאמרינן שכל אחד מברך לעצמו אם כוון המברך להוציאם והם נתכוונו לצאת יצאו:

יד. אם המסובים רבים גדול שבכלם בוצע. הגה: ואם הם שוים ואחד מהן כהן מצוה להקדימו ואם הכהן עם הארץ תלמיד חכם קודם לו ואם הכהן גם כן תלמיד חכם אלא שהוא פחות מן השני טוב להקדימו אבל אין חיוב בדבר. ועיין לקמן סימן ר"א (מרדכי פרק בני העיר בית יוסף סימן קל"ה בשם רשב"א). ואם יש עמהם בעל הבית הוא בוצע, ואפילו אם האורה גדול. (והמברך יאמר תחלה ברושות מורי ורבותי) (אור זרוע ובית יוסף בשם שבלי לקט):

טו. אין המסובין רשאים לטעום עד שיטעום הבוצע. (אבל מותר לתת לכל אחד חלקן קודם שיאכל הוא והם ימתינו עד שיאכל הוא) (תוספות ומרדכי פרק שלשה שאכלו). ואם כל אחד אוכל ומכרו ואין כלם זקוקים לככר שביד הבוצע רשאים לטעום קודם ואם הוא שבת צריך שיהא לפני המסובים לחם משנה חוץ ממה שלפני הבוצע ואז יהיו רשאים לטעום קודם הבוצע:

טז. אין הבוצע רשאי לבצוע עד שיכלה אמן מפני רוב העונים:

יז. הבוצע פושט ידו תחלה לקערה לאכול ואם בא לחלוק כבוד למי שגדול ממנו רשאי:

יח. הבוצע נותן פרוסה לפני כל אחד והאחד נוטל פרוסה בידו ואין הבוצע נותן ביד האוכל אלא אם כן היה אבל. (פרשה ציון בידיה רמו לפרוסת המוציא שנותנין בידו בשעת אכילת) (בית יוסף ואבודרהם בשם רמב"ם פרק ד' מהלכות ברכות ותשובות הרשב"א):

יט. מי שאינו אוכל אינו יכול לברך ברכת המוציא להוציא האוכלים אבל לקטנים יכול לברך אף על פי שאינו אוכל עמהם כדי לחנכם במצות:

כ. אפילו בשבת שהוא חייב לאכול פת לא יברך לו חבירו ברכת המוציא אם אינו

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדגשות. ובשמחות. ויכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ז' לחודש – עמודה זוכה לפנים צדיקים!

אוכל ולא שרי לברך לאחרים אף על פי שאינו טועם אלא ברכת המוציא דמצה בליל ראשון של פסח וברכת היין דקידוש בין של לילה בין של יום. הגה: ויש לאכול הפרוסה שבצע עליה קודם שיאכל פת אחר שתהא נאכלת לתאבון והוא משום חבוב מצוה (אגור ובית יוסף בשם שבולי לקט):

סימן קסח – על איזה מיני פת מברכין, ובו י"ז סעיפים

א. היו לפניו חתיכות של פת ופת שלם הכל ממין אחד מברך על השלם אפילו הוא פת קיבר (פירוש לחם שאינו נקי) וקטן והחתיכות פת נקיה וגדולה אבל אם השלם משעורים והחתיכות מחטים אפילו היא קטנה מניח הפרוסה תחת השלמה ובוצע משתיהן יחד. הגה: וכל זה כשרוצה לאכול משניהם אבל אם אינו רוצה לאכול אלא מאחד יבצע עליו ואין לחוש לשני אף על פי שחשוב או חביב עליו (תרומת הדשן סימן ל"ב):

ב. אם ב' שלימות ממין אחד אחת גדולה ואחת קטנה מברך על הגדולה אם יש לאדם שני חצאי לחם ואין לו לחם שלם יחברם יחד בעץ או בשום דבר שלא יהא נראה ודינו כדין שלם ואפילו בשבת יכול לחברם:

ג. שני גלוסקאות הדבוקים יחד שנאפו ונחתך מן האחת והשניה נשארה שלמה טוב להפריד החתיכה מהשלמה כדי שתהא נראית שלמה ממה שניחנה דבוק בה אף על פי שנראית יותר גדולה. הגה: ולא יבצע ממנה במקום שהיתה דבוקה בחברתה ששם נראית כפרוסה אלא יבצע במקום השלם שבה (מהרי"ל):

ד. פת שעורין ופת כוסמין מברך על של שעורים כיון שהוא ממין שבעה אף על פי שהכוסמין יפים פת נקיה ופת קיבר מברך על הנקיה ואם שתיהן נקיות וזו לבנה יותר מזו מברך על הלבנה יותר:

ה. פת עובד כוכבים נקיה ופת קיבר של ישראל אם אינו נזהר מפת עובד כוכבים מברך על איזה מהם שירצה ואם הוא נזהר מפת עובד כוכבים מסלק פת נקי של עובד כוכבים מעל השלחן עד לאחר ברכת המוציא ואם בעל הבית אינו נזהר מפת עובד כוכבים ואין דעתו לאכול כל הסעודה רק פת עובד כוכבים כי היא נקיה אבל בני ביתו אכלו מפת שאינו נקי

של ישראל ושתי הלחם מונחים על השלחן צריך לבצוע על פת נקיה של עובד כוכבים הואיל והוא הברוצע ואין דעתו לאכול אלא מאותו פת ואם בעל הבית נזהר מפת עובד כוכבים וישאל שאינו נזהר בכך מסב עמו על השלחן כיון דמצוה מוטלת על בעל הבית יבצע מן היפה של עובד כוכבים וכיון שהותר לבצוע הותר לכל הסעודה. הגה: ודוקא שחביב עליו אותו פת אבל אם אינו חביב עליו בלא איסור פת של עובד כוכבים אינו צריך להקדימו (תרומת הדשן סימן ל"ב):

ו. פת הבאה בכיסנין מברך עליו בורא מיני מזונות ולאחריו ברכה אחת מעין שלש ואם אכל ממנו שיעור שאחרים רגילים לקבוע עליו אף על פי שהוא לא שבע ממנו מברך עליו המוציא וברכת המזון ואם מתחלה היה בדעתו לאכול ממנו מעט וברך בורא מיני מזונות ואחר כך אכל שיעור שאחרים קובעים עליו יברך עליו ברכת המזון אף על פי שלא ברך המוציא תחלה ואם אכל שיעור שאחרים אין קובעים עליו אף על פי שהוא קובע עליו אינו מברך אלא בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש דבטלה דעתו אצל כל אדם:

ז. פת הבאה בכיסנין יש מפרשים פת שעשוי כמין כסיים שממלאים אותם דבש או סוקר ואגוזים ושקדים ותבלין והם הנקראים רישקולא"ש ריאלחש"ו, ויש אומרים שהיא עיסה שעירב בה דבש או שמן או חלב או מיני תבלין ואפאה והוא שיהיה טעם תערוכת המי פירות או התבלין ניכר בעיסה (ויש אומרים שזה נקרא פת גמור אלא אם כן יש בהם הרבה תבלין או דבש כמיני מתיקה שקורין לעקי"ך שכמעט הדבש והתבלין הם עיקר וכן נוהגים) (רש"י וערוך וכן יש לפרש דעת רמב"ם). ויש מפרשים שהוא פת בין מתובלת בין שאינה מתובלת שעושים אותם כעבים יבשים וכוססין אותם והם הנקראים בישקוני"ש והלכה כדברי כולם שלכל אלו הדברים נותנים להם דינים שאמרנו בפת הבאה בכסנין:

ח. לחמניות אותן שבלילתן עבה שקורין אובליא"ש לחם גמור הוא ומברך עליו המוציא וברכת המזון ואתן שבלילתן רכה ודקים מאד שקורין ניבלא"ש מברך עליהם בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש ואם קבע סעודתו עליהם

מברך המוציא וברכת המזון ואי אכיל להו בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה טעונים ברכה לפנייהם ולא לאחריהם אבל אותם ריקקים דקים שנותנים מרקחת עליהם הם טפילים לגבי המרקחת וברכת המרקחת פוטרתן:

ט. פת גמור אפילו פחות מכזית מברך עליו המוציא אבל לאחריו אינו מברך כלום כל שלא אכל כזית:

י. חביצ"א דהיינו פירורי לחם שנדבקים יחד על ידי מרק אם נתבשל אם יש בהם כזית אף על פי שאין בו תואר לחם מברך המוציא וברכת המזון. ואם אין בהם כזית אף על פי שנראה שיש בו תואר לחם אינו מברך אלא בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש ואם אינו מבושל אלא שהוא מחובר על ידי דבש או מרק אם יש בפרוסות כזית מברך עליו המוציא אפילו אין לו תואר לחם ואם אין בהם כזית אם יש בהם תואר לחם דהיינו שהוא ניכר וידוע שהוא לחם מברך עליו המוציא וברכת המזון ואם אין בהם תואר לחם מברך בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש ואם אינו לא מבושל ולא מחובר אלא מפורר דק דק אף על פי שאין בו כזית ולא תואר לחם מברך עליו המוציא וברכת המזון (ועיין לקמן סימן קפ"ד כמה שיעור אכילה לברך עליה ברכת המזון):

יא. יש מי שאומר דפירורין שנותנין במים והמים מתלבנים מחמת הפירורין אזיל ליה תוריתא (פירוש כאילו אמר תוריתא כלומר תואר הלחם) דנהמא ואין מברך עליה אלא בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש:

יב. יש מי שאומר שפת השרוי בין (אדום) אינו מברך אלא בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש ונראה שאין דבריו אמורים אלא בפירורין או בפרוסות שאין בכל אחת כזית:

יג. אפילו דבר שבלילתו (פירוש לישת הקמח במים) עבה אם בשלה או טגנה אין מברך עליה המוציא אפילו שיש עליה תורייתא דנהמא ואפילו נתחייבה בחלה דברכת המוציא אינו הולך אלא אחר שעת אפייה ויש חולקין ואומרים דכל שתחלת העיסה עבה אפילו ריככה אחר כך במים ועשאה סופגנין (פירוש עיסה שלשוה ועשאה כמין ספוג) ובשלה במים או טגנה בשמן מברך עליה המוציא (ונהגו להקל).

הנה מוציא פאן ספר שו"ת ערוך או"ח חיים מחולק לק"ל החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ז' לחודש – עמוד ו זוכה לבנים צדיקים!

הלכות דברים הנוהגים בסעודה

סימן קסט – דין שמש הסעודה, ובו ג' סעיפים

א. כל דבר שמביאין לפני האדם שיש לו ריח והאדם תאב לו צריך ליתן ממנו לשמש מיד ומדת חסידות הוא ליתן לו מיד מכל מין ומין ולא יתן לו כל זמן שהכוס בידו או ביד בעל הבית (ודוקא לשמש אבל לאחר שבסעודה מותר ליתן בכי האי גונא) (הר"י סוף פרק אלו דברים). ואסור ליתן לו פרוסת פת אלא אם כן יודע בו שנטל ידיו:

ב. לא יתן לאכול אלא למי שיודע בו שיברך. ויש מקילין אם נותן לעני בתורת צדקה (הר"י סוף פרק אלו דברים):

ג. השמש מברך בורא פרי הגפן על (כל) כוס וכוס שיתנו לו לפי שהוא כנמלך וברכה אחרונה אינו מברך אלא לבסוף ואינו צריך לברך על כל פרוסה ופרושה אם יש אדם חשוב בסעודה שיודע שיתנו לו כל צרכו מפת ואם אין אדם חשוב בסעודה צריך לברך על כל פרוסה ופרושה כמו על היין. הגה: שנים שהיו אוכלין ביחד השמש אוכל עמהם בלא נטילת רשות כדי שיצטרפו לזימון. ועיין לקמן סימן ק"ע סעיף כ"א:

סימן קע – דברי מוסר שינהג אדם בסעודה, ובו כ"ב סעיפים

א. אין משיחין בסעודה שמא יקדים קנה לזשט ואפילו מי שנתעטש (פירוש שטארנודאר"י בלע"ז) בסעודה, אסור לומר לו אסותא היו מסובין בסעודה ויצא אחד להטיל מים נוטל ידו אחת ששפשף בה ואינו נוטל אלא בפני כולם שלא יחשדוהו שלא נטל. הגה: ואם לא שפשף אינו נוטל כלל אם לא נגע במקום טנופת אבל אם עשה צרכו ודאי צריך נטילה (הגהות אשירי פרק ב' דברכות). והני מילי לשתות אבל לאכול נוטל אפילו בחוץ דמידע ידעי דאנינא דעתיה (פירוש, שמתרפת ומתבלבלת דעתו) ולא אכל בלא נטילה ואם דבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו כיון שהסיח דעתו. הגה: והא דבעינן נטילה לשתיה היינו בתוך הסעודה דחיישינן שמא יאכל אבל בלאו הכי אין צריך נטילה לשתיה (הר"י סוף פרק אלו דברים ורש"י פרק אמר להם הממונה):

וירא שמים יצא ידי שניהם ולא יאכל אלא על ידי שיברך על לחם אחר תחלה. (הגה: וכל זה לא מיירי אלא בדאית ביה לאחור אפיה תואר לחם (לשון הטור והפוסקים) אבל אי לית ביה תואר לחם כגון לאקשי"ן שקורין ורומזליך לכולי עלמא אין מברכין עליהם המוציא ולא ג' ברכות דלא מיקרי לחם אבל פשטיד"א וקרעפלי"ך מקרי תואר לחם (מרדכי פרק כל שעה) ואין לאכלם אלא אם כן בירך על שאר הפת תחלה. וכל זה לא מיירי אלא בעיסה שאין בה שמן ודבש וכיוצא בו אלא שמתגונן בהן אבל אם נילוש בהן כבר נתבאר דינו אצל פת הבאה בכיסנין):

יד. חלוט (פירוש כמין פת חולטין אותו ברותחין) שאחר כך אפאו בתנור פת גמור הוא ומברך עליו המוציא. הגה: וכן דבר שבלילתו רכה שאפאו בתנור בלא משקה דינו כפת ומברך עליו המוציא ושלש ברכות וכן אם אפאו באילפס בלא משקה (תוספות והרא"ש והר"ן פרק כל שעה ורמב"ם פרק ו' מהלכות חלה ושאלתו וטור). ומעט משקה שמושחין בו האילפס שלא ישרף העיסה לא מיקרי משקה (הגהות מיימוני פרק ג' מהלכות ברכות), אבל דבר שבלילתו רכה וטגנו במשקה לכולי עלמא לאו לחם הוא (תוספות והרא"ש והר"ן ור"י פרק כיצד מברכין):

טו. טרוקנין דהיינו שעושין גומא בכירה ונותנים בה קמח ומים מעורבין בה ונאפה שם מברך עליו בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש ואם קבע סעודתו עליו מברך המוציא וברכת המזון אבל טריתא דהיינו שלוקחין קמח ומים ומערבים אותה ושופכים על הכירה והוא מתפשט ונאפה אין עליו תורת לחם כלל ואין מברכים עליו אלא בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש ואפילו קבע סעודתו עליו:

טז. נהמא דהנדקא והוא לחם שאופין בשפוד ומושחין אותו בשמן או במי ביצים וכן לחם העשוי לכותה שאין אופין אותו בתנור אלא בחמה מברך עליו בורא מיני מזונות:

יז. פשטיד"א הנאפה בתנור בבשר או בדגים או בגבינה מברך עליו המוציא וברכת המזון. הגה: ודוקא שאפאו בתנור בלא משקה אבל אם אפאו במחבת במשקה אין לברך עליו ואין לאכול רק תוך הסעודה כמו שנתבאר (דעת עצמו):

ב. שנים ממתנים זה את זה בקערה שכשהאחד מסלק ידו מן הקערה לשתות חבירו מפסיק מלאכול עד שיגמור השתיה אבל אם הם שלשה אין השנים פוסקין בשביל האחד:

ג. משיירין פאה בקערה כל אחד מהאוכלים והוא מאכל השמש אבל כשהשמש מערה מן האילפס לתוך הקערה אין דרך להניח באילפס כלום לצרכו:

ד. אין מסתכלין בפני האוכל ולא במנתו שלא לביישו:

ה. הנכנס לבית כל מה שיאמר לו בעל הבית יעשה:

ו. לא יהא אדם קפדן (פירוש כעסן או רגזן) בסעודה:

ז. לא יאכל אדם פרוסה כביצה ואם אכל (הר"י) זה גרגרין:

ח. לא ישתה כוסו בבת אחת ואם שתה הרי זה גרגרין שנים דרך ארץ שלשה הרי זה מגסי הרוח. הגה: מיהו כוס קטן מאד מותר לשתותו בבת אחת (בית יוסף), וכן גדול מאד בשלשה או ארבעה פעמים (דברי עצמו):

ט. לא יאכל שום או בצל מראשו אלא מעליו ואם אכל הרי זה רעבתן. הגה: ולא יאכל דרך רעבתנות ולא יאחז המאכל בידו אחת ויתלוש ממנו בידו השניה (טור):

י. לא ישוך פרוסה ויניחנה על גבי השלחן:

יא. לא ישתה אדם שני כוסות בבת אחת בתוך סעודתו ויברך ברכת המזון מפני שנראה כגרגרין:

יב. שנים שיושבין על השלחן הגדול פושט ידו תחלה והשולח ידו בפני מי שגדול ממנו הרי זה גרגרין:

יג. הנכנס לבית לא יאמר תנו לי לאכול עד שיאמרו הם. הגה: לא יאמר אדם לחבירו בא ואכול עמי מה שהאכלתני דהוי כפורע לו חובו ונראה כאלו הלוה לו ויש לחוש שיאכילו יותר ואית ביה משום רבית אבל מותר לומר לו בא ואכול עמי ואאכול עמך כפעם אחרת ומותר לאכול עמו אחר כך אפילו בסעודה יותר גדולה (דברי עצמו לפירוש הטור):

יד. לא יפרוס אדם פרוסה על גבי הקערה אבל מקנח הקערה בפרוסה:

טו. לא ילקט פירויו ויניח על גבי השלחן מפני שהוא ממחה (פירוש מטריד) דעתו

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בנתי פנסיות ובנתי מדקשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

ז' לחודש – עמוד ז'

זכר המזכה את הרבים

של חבירו ולא ישוך פרוסה ויתננה לפני חבירו או לתוך הקערה לפי שאין דעת כל הבריות שוה:

טז. לא ישתה מהכוס ויתן לחבירו מפני סכנת נפשות:

יז. ולא ישתה כוס ויניחנו על השלחן אלא יאחזנו בידו עד שיבא השמש ויתננו לו:

יח. הנכנס לסעודה לא יקח חלקו ויתננו לשמש שמא יארע דבר קלקול בסעודה אלא יקחנו ויניחנו ואחר כך יתננו לו:

יט. אורחים הנכנסין אצל בעל הבית אינם רשאים ליטול מלפניהם וליתן לבנו או לעבדו של בעל הבית אלא אם כן נטלו רשות מבעל הבית:

כ. נקיי הדעת שבירושלים לא היו מסובין בסעודה אלא אם כן יודעים מי מיסב עמהם מפני שגנאי הוא לתלמיד חכם לישב אצל עם הארץ בסעודה:

כא. השמש שהיה משמש על שנים הרי זה אוכל עמהם אף על פי שלא נתנו לו רשות היה משמש על שלשה אינו אוכל עמהם אלא אם כן נתנו לו רשות:

כב. אחר ששתי ונשאר יין בכוס לשתיית חבירך קנח מקום נשיקת הפה משום מיאוס ולא תשפוך משום כל תשחית אבל אחר שתיית מים שפוך מהם דרך שם. הגה: אחר כל אכילתך אכול מלח ולאחר כל שתייתך שתה מים וכמו שיתבאר לקמן סימן קע"ט. ונראה לי דוקא שלא היה מלח בפת או במאכלים שאכל וכן שלא שתה משקה שיש בו מים אבל בלאו הכי ליכא למיחש. וכן נוהגין שלא ליזהר באכילת מלח ושתיית מים אחר הסעודה מטעם שנתבאר:

סימן קעא – שלא לנהוג בזיון באוכלין, ובו ה' סעיפים

א. עושה אדם צרכיו בפת והני מילי דלא ממאס ביה אבל מידי דממאס ביה לא הילכך אין מניחין עליו בשר חי ואין מעבירין עליו כוס מלא ואין סומכין בו הקערה אם היא מלאה דבר שאם יפול על הפת ימאס ואין נוטלין הידים ביין בין חי ובין מזוג אפילו נטילה שאינה צורך אכילה ואין זורקין הפת משום בזיון אוכלים וכשם שאין זורקין את הפת כך אין זורקין אוכלין הנמאסים על ידי זריקה אבל מידי דלא ממאס כגון אגוזים ורמונים וחבושים שרי:

ב. לא ישב אדם על קופה מלאה תאנים וגרוגרות אבל יושב הוא על עיגול של דבילה או על קופה מלאה קטניות:

ג. מותר לאכול דייסא (פירוש החטה הנקלפת ומבושלת) בפת במקום כף והוא שיאכל הפת אחר כך והמדקדקים אוכלים בכל פעם שמכניסים לתוך פיהם מעט מן הפת עם הדייסא. הגה: והנשאר מן הפת אחר כך אוכלים אותו (בית יוסף):

ד. ממשיכין יין בצנורות לפני חתן וכלה והוא שיקבלנו בכלי כפי הצנור. וזורקין לפנייהם קליות ואגוזים בימות החמה שאינם נמאסים אבל לא בימות הגשמים מפני שנמאסים אבל לא גלוסקאות לעולם:

ה. הזורקים חטים לפני חתנים צריך ליזהר שלא יזרקו אלא במקום נקי וגם יכבדו אותו משם כדי שלא ידרסו עליהם:

סימן קעב – מי שהכניס אוכלין ומשקין לפיו בלא ברכה, ובו ב' סעיפים

א. שכח והכניס משקין לתוך פיו בלא ברכה בולען ואינו מברך עליהם ברכה

ראשונה. הגה: ויש אומרים דמברך עליהם וכן נראה עיקר (הרשב"א בשם הראב"ד והרא"ש פרק שלשה שאכלו וכן דברי הרמב"ם פרק ח' מהלכות ברכות):

ב. שכח והכניס אוכלין לתוך פיו בלא ברכה אם הוא דבר שאינו נמאס אם יפלטנו יפלטנו ויברך עליו ואם הוא דבר שנמאס מסלקו לצד אחר ומברך:

סימן קעג – דין מים אמצעיים, ובו ג' סעיפים

א. מים אמצעיים רשות והני מילי בין תבשיל לתבשיל אבל בין תבשיל לגבינה חובה (עיין ביורה דעה סימן פ"ט):

ב. בין בשר לדגים חובה ליטול משום דקשה לדבר אחר והמירא סכנתא מאיסורא (ועיין יורה דעה סימן קט"ז):

ג. כל הדברים הנוהגים באחרונים נוהגים באמצעיים בין להקל בין להחמיר חוץ מהיסח הדעת שפוסל באמצעיים מפני שעדיין רוצה לאכול וידיו צריכים שימור וחוץ מניגוב הידים שאמצעיים צריכים ניגוב כראשונים. הגה: ויש שאמרו שאמצעיים צריכים דוקא מים מה שאין כן באחרונים כדלקמן סימן קפ"א (בית יוסף בשם אורחות חיים):

סימן קעד – דין ברכת היין בסעודה, ובו ח' סעיפים

א. יין שבתוך הסעודה מברך עליו בורא פרי הגפן ואין הפת פוטרו:

ב. יין פוטר כל מיני משקין. הגה: אפילו מברכה ראשונה (הר"י פרק כיצד מברכין ובית יוסף בשם הפוסקים):

ג. אם אין לו אלא כוס אחד מניחו עד לאחר המזון ומברך עליו:

כבר בא העת לחננה

שגם אתה תהיה בין אלו היודעים את השלחן ערוך!

יגעת ומצאת תאמין!

אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו!

אין שמחה כשמחת ידיעת התורה!!!

הנה מוכבא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ז' לחודש – עמוד ה זוכה לבנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

ח ג'ליין
אורח חיים החדשי
 לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

ח לחודש

המשך הלכות זברים הנוהגים בסעודה, סימן קעז – זין ברכת היין בסעודה

ד. אם קבע לשתות לפני המזון אין צריך לברך על יין שבתוך המזון דיין שלפני המזון פוטר וכן יין של קידוש פוטר יין שבתוך המזון וכן המבדיל על השלחן פוטר היין שבתוך המזון ויש אומרים שאין ברכת יין הבדלה פוטר אלא אם כן נטל ידיו קודם הבדלה הילכך המבדיל קודם נטילה יכולין שלא להוציא יין (ועיין לקמן סימן רצ"ט סעיף ז') שבתוך הסעודה ובדיעבד שלא כוון כך פוטר יין שבתוך הסעודה דספק ברכות דרבנן להקל:

ה. כל מה ששותה בתוך הסעודה די לו בכרכה אחת אלא אם כן כשבירך לא היה דעתו לשתות אלא אותו הכוס ונמלך לשתות אחר. הגה: וכן מי שבא לסעודה ומושיטין לו הרבה כוסות מברך על כל אחד ואחד דהוי נמלך (כל בו). ועיין לקמן סימן קע"ט. וכן מי שבירך על כוס ברכת נשואין ואינו יודע להיכן יגיע הכוס כל אחד צריך לברך דמקרי נמלך (אגודה פרק ערבי פסחים ועיין לקמן סימן ק"צ):

ו. אין לברך אחר יין שבסעודה דברכת המזון פוטרתו וכן פוטרת יין שלפני המזון ואפילו [לא] היה לו יין בתוך המזון (ועיין לקמן סוף סימן רע"ב). ולענין יין של הבדלה שלפני המזון (עיין לקמן סימן רצ"ט סעיף ח'):

ז. אם אין לו יין ושותה מים או שאר משקה אין לברך עליהם דחשיבי כבאים מחמת הסעודה לפי שאין דרך לאכול בלא שתיה ואף יין לא היה צריך ברכה לפניו אלא מפני שהוא חשוב קובע ברכה לעצמו אבל מים או שאר משקים

לא חשיבי ואינם טעונים ברכה ואפילו אם היה צמא קודם סעודה כיון שלא רצה לשתות אז כדי שלא יזיקו לו המים נמצא כי שתית המים בסבת הפת היא ופת פוטרתם ויש אומרים לברך על המים שבסעודה ויש מחמירין עוד לברך עליהם בכל פעם דסתמא נמלך הוא בכל פעם והרוצה להסתלק מן הספק ישב קודם נטילה במקום סעודתו ויברך על דעת לשתות בתוך סעודתו. הגה: והמנהג כסברא הראשונה:

ח. על יין שבתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו אפילו הסיבו יחד. הגה: דלא יכולין לענות אמן (טור), משום דחיישינן שמא יקדים קנה לוושט. הגה: ויש אומרים דאם אמר להם סברי רבתי וישמעו ויכוונו לברכה ולא יאכלו אז ויענו אמן אחד מברך לכולם וכן נוהגין (הגהות מיימוני פרק ז' מהלכות ברכות ומרדכי סוף פרק כיצד מברכין וטור בשם רש"י). ויאמר סברי רבתי ורוצה לומר סוברים אתם לצאת בברכה זו ולא יאמר ברשות רבתי וכן כל מקום שמברכין על היין משום ברכת היין שבתוך הסעודה אין אומרים ברשות אלא סברי מטעם שנתבאר (בית יוסף סימן קפ"ז בשם שבולי הלקט):

סימן קעה – דיני ברכת הטוב והמטיב על היין, ובו ו' סעיפים

א. הביאו להם יין אחר אינו מברך בורא פרי הגפן אבל מברך עליו הטוב והמטיב. הגה: אף על גב שאין לו עוד מן הראשון (בית יוסף). ולא דוקא הביאו להם מחדש אלא הוא הדין אם היה להם מתחלה שתי יינות מברכין על השני הטוב והמטיב. הגה: ודוקא שלא היו לפניו יחד כשבירך בורא פרי הגפן אבל היו ביחד אינו צריך לברך אלא בורא פרי הגפן כמו

שיתבאר סעיף ג' (דברי עצמו להשוות הטור עם מרדכי פרק הרואה) (בית יוסף):

ב. מברכין הטוב והמטיב על כל שינוי יין מן הסתם אפילו אינו יודע שהשני משובח מהראשון כל שאינו יודע שהוא גרוע ממנו. הגה: ואין חילוק בין שניהם חדשים או אחד חדש ואחד ישן (בית יוסף בשם תוספות פרק הרואה וטור ותרומת הדשן סימן ל"ד), ואפילו שתי ממנו תוך שלשים יום. יש אומרים דאם שתי תחלה יין אדום והביאו לו יין לבן אף על פי שהוא יותר גרוע מברך הטוב והמטיב לפי שהוא בריא לגוף יותר מן האדום (מרדכי פרק ערבי פסחים):

ג. הביאו לו יין רע ויין טוב כאחד יברך מיד בורא פרי הגפן על הטוב ופוטר את הרע ולא יברך על הרע תחלה בורא פרי הגפן כדי לברך אחריו הטוב והמטיב כי לעולם יש לברך על העיקר ועל החביב תחלה:

ד. אין לברך הטוב והמטיב אלא אם כן יש אחר עמו דהכי משמע הטוב לו והמטיב לחבירו והוא הדין אם אשתו ובניו עמו אבל אם הוא יחידי לא:

ה. אם רבים מסובים בסעודה כל אחד מברך לעצמו הטוב והמטיב ולא יברך אחד לכלם דחיישינן שמא יקדימו קנה לוושט כשיענו אמן. הגה: אבל היו מסובים לשתות בלא אכילה אחד מברך לכולם (ועיין לעיל סוף סימן קע"ד):

ו. יין של שתי חביות והכל ממין אחד אם בתוך מ' יום לבצירתו שמוהו בשני כלים חשיבי כשני מינים ומברכין עליו הטוב והמטיב ואם לאחר ארבעים יום חלקוהו אין מברכין עליו הואיל והכל ממין אחד:

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נאמר כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה"היות" בן עולם הבא. נא תפרסם בפתח פנסיות ובקמחי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. וזכות את הרבים להיות בן עולם הבא על ידי לימוד ה"ה"כה בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ח' לחודש – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

סימן קעו – שהפת פוטר את הפרפרת, ובו סעיף אחד

א. ברך על הפת פוטר את הפרפרת דהיינו פירווי פת דק דק שדיבוק עם מרק או דבש ברך על הפרפרת לא פטר את הפת. הגה: בירך על הפרפרת פוטר מעשה קדרה שהוא דייסא וכיוצא בו וכן אם בירך על מעשה קדרה פוטר את הפרפרת (גמרא פרק כיצד מברכין ורמב"ם בפירושו המשנה):

סימן קעז – דברים הבאים בתוך הסעודה ואחר הסעודה מה דינם, ובו ה' סעיפים

א. דברים הבאים בתוך הסעודה אם הם דברים הבאים מחמת הסעודה דהיינו דברים שדרך לקבוע סעודה עליהם ללפת בהם את הפת כגון בשר ודגים וביצים וירקות וגבינה ודייסא ומיני מלוחים אפילו אוכלם בלא פת אין טעונין ברכה לפנייהם דברכת המוציא פוטרתן ולא לאחריהם דברכת המזון פוטרתן ואם הם דברים הבאים שלא מחמת הסעודה דהיינו שאין דרך לקבוע סעודה עליהם ללפת בהם את הפת כגון תאנים וענבים וכל מיני פירות (ועיין לעיל סימן קס"ח סעיף ח') אם אוכל אותם בלא פת טעונין ברכה לפנייהם דברכת המוציא אינה פוטרתן דלאו מעיקר סעודה הם ואינם טעונים ברכה לאחריהם דכיון שבאו בתוך הסעודה ברכת המזון פוטרתם ואם בתחלת אכילתו אכל הפירות (עם פת) ובסוף אכל עמהם פת אפילו אם בינתים אכל מהם בלא פת אינם טעונים ברכה אף לפנייהם:

ב. ודברים הבאים לאחר סעודה קודם ברכת המזון שהיה מנהג בימי חכמי הגמרא שבסוף הסעודה היו מושכים ידיהם מן הפת ומסירים אותו וקובעים עצמם לאכול פירות ולשתות כל מה שמביאים אז לפנייהם בין דברים הבאים מחמת הסעודה בין דברים הבאים שלא מחמת הסעודה טעונים ברכה בין לפנייהם בין לאחריהם דהמוציא וברכת המזון אין פוטרין אלא מה שנאכל תוך עיקר הסעודה ודין זה האחרון אינו מצוי בינינו לפי שאין אנו רגילין למשוך ידינו מן הפת עד ברכת המזון:

ג. ואם קובע ליפתן סעודתו על הפירות הו ליה הפירות כדברים הבאים מחמת הסעודה ואפילו אם אוכל מהפירות בתחלת סעודתו בלא פת אינו מברך לא לפנייהם ולא לאחריהם ויש חולקין ולכן

טוב שיאכל בתחלה מהפירות עם פת ואז אפילו אם אחר כך יאכל מהם בלא פת אינם טעונים ברכה כלל. הגה: ואף על פי שאינו חוזר לבסוף לאכול עמהם פת מאחר שעיקר קביעות היה עלייהו (בית יוסף בשם הר"י):

ד. אף על פי שלא היו הפירות לפניו בשעה שבירך על הפת כיון דללפת את הפת הם באים אינם טעונים ברכה כלל:

ה. אם אחר שבירך על הפת שלחו לו מבית אחרים שאינו סמוך עליהם ולא היה דעתו על הדורון אפילו מדברים שדרכן לבוא ללפת את הפת צריך לברך עליהן כדין נמלך. (הגה: ולא ראיתי נוהרים בזה ואפשר דטעמא דסתם דעת האדם על כל מה שמביאין לו בסעודה. ועיין לקמן סימן קע"ו):

סימן קעח – איזהו דברים קרויים הפסק בסעודה, ובו ז' סעיפים

א. היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו והלך לבית אחר או שהיה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו ויצא לו לפתח ביתו וחזר הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע על מה שאכל וחוזר ומברך בתחלה המוציא ואחר כך יגמור סעודתו אבל אם דבר עמו בתוך הבית אף על פי ששינה מקומו מפנה לפנה אינו צריך לברך. הגה: (ועיין לקמן סימן קע"ג אם היה דעתו לאכול במקום אחר לא מיקרי שני מקום והוא שיהיו שני המקומות בבית אחד ועיין לקמן סימן קפ"ד):

ב. חברים שהיו יושבין לאכול ויצאו לקראת חתן או לקראת כלה אם הניחו שם מקצתן חוזרים למקומם וגומרין סעודתן ואינם צריכין לברך שניה ואם לא הניחו שם אדם כשהם יוצאים צריכים ברכה למפרע וכשהם חוזרים צריכים ברכה לכתחלה וכן אם היו מסובין לשתות או לאכול פירות שכל המשנה מקומו הרי פסק אכילתו ולפיכך מברך למפרע על מה שאכל וחוזר ומברך שנית על מה שהוא צריך לאכול והמשנה מקומו מפנה לפנה בבית אחד אינו צריך לחזור ולברך. אכל במזרחא של תאנה זו ובא לאכול במערבה צריך לברך. הגה: ויש חולקים בכל מה שכתוב בסימן זה רק סוברים ששנוי מקום אינו אלא כהיסח הדעת ולכן אם שינה מקומו למקום אחר אין צריך לברך אלא לפני מה שרוצה לאכול אבל לא על מה שכבר אכל (תוספות ורשב"ם והרא"ש ומרדכי פרק ערבי פסחים וטור).

ודוקא שלא הניח מקצת חברים בסעודה ואכל מדברים שאינן צריכים ברכה במקומם אבל אם הניח מקצת חברים או אפילו לא הניח ואכל דברים שצריכין ברכה במקומם אפילו מה שרוצה לאכול אחר כך אין צריך לברך (סמ"ק ואור זרוע). ולכן מי שפסק סעודתו והלך לבית אחר או שהיה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו אפילו לפתח ביתו או למקום אחר כשחוזר לסעודה אתרומת הדשצ לברך כלל דהא פת צריך ברכה במקומו לכולי עלמא מיהו אם הסיח דעתו כשחוזר ודאי צריך לברך על מה שרוצה לאכול אחר כך (בית יוסף ורשב"א). ואין חילוק בין חזר למקום שאכל כבר ובין סיים סעודתו במקום אחר (רמב"ם פרק ד' ור"ן) וכן נוהגין במדינות אלו מכל מקום לכתחלה לא יעקר ממקומו בלא ברכה דחיישנין שמא ישכח מלחזור ולאכול (הר"ר מנוח ור"ן). מיהו לצורך מצוה עוברת כגון שהגיע זמן תפלה מותר (כל בו הלכות פסח). ועיין סימן קפ"ד:

ג. יש מי שאומר שאם היה בגן ורוצה לאכול מפירות כל אילן ואילן כיון שברך על אילן אחד אינו צריך לברך על האחרים והוא שבשעה שברך היה דעתו לאכול מאותם האחרים אבל מגן לגן צריך לברך אפילו אם הם סמוכים ואפילו אם כשבירך תחלה היה דעתו על הכל:

ד. אם אכל פת במקום אחד וחזר ואכל במקום אחר אינו מברך ברכת המזון אלא במקום השני כמו שנהגו הולכי דרכים שאוכלים דרך הילוכם ויושבים ומברכין במקום סיום אכילתם:

ה. יש אומרים ששבעת המינים טעונים ברכה לאחריהם במקומם ויש אומרים דדוקא מיני דגן. הגה: ויש אומרים דוקא פת לבד (הגהות מיימוני פרק ד'):

ו. מי שנזכר בתוך הסעודה שלא התפלל ועמד והתפלל אפילו אם אין שהות לגמור סעודתו ולהתפלל שחייב להפסיק ואי אפשר לו לאכול עד שיתפלל עם כל זה לא הוי הפסק:

ז. אדם שישן בתוך סעודתו שינת עראי לא הוי הפסק. הגה: וכן אם הפסיק בשאר דברי רשות כגון שהוצרך לנקביו וכיוצא בזה:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתודש. ויופה לתיזת "בן עולם הבא". נא לפרקם בנתי פנסיות ובנתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיזת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ה' לחודש – עמוד ב

סימן קעט – איזזה דברים קרויין היסח הדעת בסעודה שצריך לחזור ולברך, ובו ר' סעיפים

א. גמר סעודתו ונטל ידיו מים אחרונים אינו יכול לאכול ולא לשתות עד שיברך ברכת המזון ואם אמר הב לך ונברך הוי היסח הדעת ואסור לו לשתות אלא אם כן יברך עליו תחלה ואכילה דינה כשתיה להרא"ש אבל להרב רבינו יונה והר"ן אכילה שאני שאף על פי שסילק ידו מלאכול ואפילו סלקו השלחן אם רצה לחזור לאכילתו אין צריך לברך פעם אחרת שכל שלא נטל ידיו לא נסתלק לגמרי מאכילה:

ב. מי שסומך על שלחן אחרים אפילו אמר הב לך ונברך לא הוי היסח הדעת עד שיאמר בעל הבית:

ג. אם לא אמר הב לך ונברך וגם לא נטל ידיו משנטל הכוס לברך הוי היסח הדעת:

ד. כשאדם נכנס לבית חבירו ויש שם חבורת הרבה שאוכלים וכל אחד מושיט לו כוס יש מי שאומר שמברך על כל אחד בורא פרי הגפן כי בכל פעם הוא נמלך:

ה. הקרואים בבית בעל הבית לאכול מיני פירות ומביאים להם בזה אחר זה אינם צריכים לברך אלא על הראשון:

ו. אכל כל מאכל ולא אכל מלח שתה כל משקה ולא שתה מים ביום ידאג מפני ריח הפה ובלילה מפני ריח הפה ומפני אסכרה (פירוש חולי חונק). והאוכל מלח אחר אכילתו לא יאכל בגודל (גודל הוא האצבע הגס. אצבע הוא קרוב לגס. אמה הארוך. קמיצה הוא הסמוך לקטן. זרת הוא הקטן) דקשה לקבור בנים ולא בזרת דקשה לעניות ולא באצבע דקשה (לש"ד) [לש"ר, לשם רע], אלא באמה ובקמיצה. (ועיין לעיל סימן ק"ע למה אין אנו נוהגין באכילת מלח ושתיית מים):

סימן קפ – דיני פירורי הפת, ובו ה' סעיפים

א. אין להסיר המפה והלחם עד אחר ברכת המזון:

ב. כל מי שאינו משייר פת על שלחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם אבל לא יביא פת שלמה ויתננה על השלחן ואם עשה כן מחזי דלשם עבודת כוכבים עביד שנאמר העורכים לגד שלחן:

ג. קודם שיטול ידיו יכבד הבית שלא ישארו שם פירורין וימאסו במים של נטילה אף על פי שמותר לאבד פירורין שאין בהם כזית שמא יהא השמש עם הארץ שמותר להשתמש בשמש עם הארץ ויניח גם פירורין שיש בהם כזית שאסור לאבדן ביד לכך יכבד תחלה ועכשיו אין אנו נוהגים כך מפני שאין אנו מסלקין השלחן ואנו נוטלים הידים חוץ לשלחן במקום שאין שם פירורים וליכא למיחש למידי:

ד. אף על פי שמותר לאבד פירורין שאין בהם כזית מכל מקום קשה לעניות:

ה. נוהגים לכסות הסכין בשעת ברכת המזון ונהגו שלא לכסותו בשבת ויום טוב:

הלכות מים אחרונים

סימן קפא – דין מים אחרונים, ובו י' סעיפים

א. מים אחרונים חובה:

ב. מים אחרונים אין נוטלים על גבי קרקע אלא בכלי מפני רוח רעה ששורה עליהם ואם אין לו כלי נוטל על גבי עצים דקים וכיוצא בהן:

ג. אין נוטלין בחמין שהיד נכוית בהם מפני שמפעפעין (פירוש מבעבעין מלשון שחין אבעבעות) את הידים ואין מעבירין את הזוהמא:

ד. אין צריך ליטול אלא עד פרק שני של אצבעות:

ה. צריך שישפיל ראשי אצבעותיו למטה כדי שתרד הזוהמא:

ו. אם המסובין רבים עד חמשה מתחילין מן המברך ואם הם יותר מתחילין מן הקטן ונוטלין דרך ישיבתן ואין מכבדין זה את זה ליטול עד שמגיעין לחמשה האחרונים וכיון שלא נשארו אלא חמשה שלא נטלו מתחילין מן המברך:

ז. אין מברכין שום ברכה על מים האחרונים:

ח. יש אומרים שמים אחרונים אינם צריכים נגוב ולהרמב"ם מנגב ואחר כך מברך:

ט. מים אחרונים נוטלים בכל מיני משקים:

י. יש שאין נוהגים ליטול מים אחרונים ואפילו לנוהגים כן אדם שהוא אסטניס ורגיל ליטול ידיו אחר הסעודה לדידיה

הוו ידים מזוהמות וצריך ליטול ידיו קודם ברכת המזון:

הלכות ברכת המזון

סימן קפב – דין כוס ברכת המזון, ושלא יהא פגום, ובו ז' סעיפים

א. יש שאומרים שברכת המזון טעונה כוס אפילו ביחיד וצריך לחזור עליו ולא יאכל אם אין לו כוס לברך עליו אם הוא מצפה ואפשר שיהיה לו אפילו אם צריך לעבור זמן אכילה אחת ולפי זה אם שנים אוכלים יחד צריך לקחת כל אחד כוס לברכת המזון ויש אומרים שאינה טעונה כוס אלא בשלשה ויש אומרים שאינה טעונה כוס כלל אפילו בשלשה. הגה: ומכל מקום מצוה מן המובחר לברך על הכוס (ר"ן פרק ערבי פסחים):

ב. כוס ברכת המזון אינו אלא של יין ולא משאר משקים אפילו קבע סעודתו עליהם ואם אין יין מצוי באותו מקום והשכר או שאר משקין הוו חמר מדינה מברכין עליהם חוץ מן המים. הגה: ומה שנוהגין במדינות אלו לברך על השכר אין למחות דהא יש אומרים דאינו טעון כוס כלל ועוד דהא עיקר חמר מדינה הוא שכר וקובעין הסעודה עליו ואף על גב דיין נמצא בעיר מכל מקום לא מיקרי מצוי לדבר זה שהוא ביוקר ואי אפשר לקנות יין בכל סעודה לברך עליו אמנם המצוה מן המובחר לברך על יין (דברי עצמו). ויש מדקדקין כשמברכין ביחיד על היין שלא לאחזו הכוס בידם רק מניחין אותו על השלחן לפנייהם ונכון מנהג זה על דרך הקבלה (בית יוסף):

ג. צריך שלא יהא פגום שאם שתה שתה ממנו פגמו אבל אם שפך ממנו לתוך ידו או כלי אין בכך כלום ואפילו שתה מהכד או מחבית קטנה הוי פגום אבל אם שתה מחבית של עץ גדולה אין להקפיד יש מי שאומר שאפילו מים פגומים פסולים למזוג בהם כוס של ברכה:

ד. אם היו כוסות המסובין פגומים צריך לתת מכוס הברכה לתוכם ויש מי שאומר שאינו צריך (עיין לקמן סימן ק"ץ וסימן רע"א):

ה. אם החזיר יין של כוס פגום לקנקן היין שבקנקן כשר משום דקמא קמא בטיל:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מהו"ק פ"ב תחוד"ש. שמונה עמודים י"ז. פ"ג יגמור פ"ג אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גפתי פנסיות ופגמתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי ימוד "הש"כ"ה כ"כ יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ה' לחודש – עמוד ג זוכה לפנים צדיקים!

1. יכולין לתקן כוס פגום על ידי שיוסיפו מעט יין ואפילו על ידי שיוסיפו עליו מים מיתקן:

2. בשעת הדחק מברכין על כוס פגום:

סימן קפג – המברך איך יתנהג בכוס של ברכת המזון, ובו י"ב פעיפים

א. כוס של ברכה טעון הדחה מבפנים ושטיפה מבחוץ ואם הוא נקי ואין בו שיורי כוסות אינו צריך:

ב. יתן היין לתוכו חי עד שמגיע לברכת הארץ ואז מוזגו להודיע שבה הארץ.

הגה: ויש אומרים דאם היין אינו חזק אין צריך למוזגו (טור), וכן נוהגין באלו הארצות.

ויוציאנו מן החבית לשם ברכה (טור בשם רש"י). ונראה לדדידן שאין לנו הרבה יין, אין צריך רק לשפכו מן הקנקן ששומרים בו היין לשם ברכה וחבית לאו דוקא וכן נוהגין במדינות אלו. וכוס של ברכה ימלאנו שיהא מלא על כל גדותיו:

ג. צריך לחזור אחר כוס שלם:

ד. מקבלו בשתי ידיו וכשמתחיל לברך נוטלו בימינו ולא יסייע בשמאל. הגה:

והיינו דוקא שלא תגע השמאל בכוס אבל אם נותן השמאל תחת הימין לסייעה מותר (בית יוסף בשם שבולי הלקט). ומגביהו מהקרקע טפח אם הוא יושב על גבי קרקע ואם הוא מיסב בשלחן מגביהו מעל השלחן טפח ונותן בו עיניו שלא יסיה דעתו. הגה: ועל כן אין לוקחין כוס שפיו צר שקורין גלוק גלא"ז לברך עליו. ומשגרו לאשתו שתשתה ממנו:

ה. יש מי שאומר שאם המברך אטר (בלע"ז מנצי"ו) אוחז הכוס בימינו שהוא שמאל כל אדם:

1. משנתנו לו כוס לברך לא ישיה המברך והמסובין אין להם להשיח משהתחיל המברך לא מבעיא בשעת שהוא מברך שצריכין לשמוע ולהבין מה שאומר המברך אלא אפילו בין ברכה לברכה אין להם להשיח ואם עברו ושחו בין ברכה לברכה בשעה שהמברך שותק מעט יצאו. (הגה: אפילו אם שח המברך עצמו).

אבל אם שחו בשעה שהוא מברך לא יצאו:

2. נכון הדבר שכל אחד מהמסובין יאמר בלחש עם המברך כל ברכה וברכה ואפילו החתימות. הגה: ויקדים לסיים קצת קודם המברך כדי שיענה אמן כדלעיל סימן

נ"ט. אין נותנין כוס של ברכה אלא לטוב עין (גמרא פרק אלו נאמרין):

ח. לענין לשאול בברכת המזון מפני היראה או מפני הכבוד יש מי שאומר שדינה כתפלה:

ט. צריך לישב בשעה שמברך בין אם היה הולך בביתו כשאכל או עומד או מיסב כשמגיע לברך צריך לישב כדי שיוכל לכוין יותר וגם לא יהא מיסב שהוא דרך גאווה אלא ישב באימה. הגה: נראה לי דלאו דוקא המברך אלא הוא הדין כל המסובין לא ישבו בקלות ראש אלא באימה. מיהו אם לא עשה כן אפילו בירך מהלך בדיעבד יצא (רמב"ם פרק ד):

י. יש אומרים שגם ברכת מעין שלש צריך לאמרה מיושב:

יא. אם היה מהלך בדרך ואוכל אינו צריך לישב ולברך לפי שאין דעתו מיושבת עליו:

יב. אסור לברך והוא עוסק במלאכתו:

סימן קפד – לקבוע ברכה במקום פעורה, ועד כמה יכול לברך מי ששכח ולא בירך, ובו ו' פעיפים

א. מי שאכל במקום אחד צריך לברך קודם שיעקור ממקומו. (הגה: ועיין לעיל סימן קע"ח). ואם יצא ממקומו ולא בירך אם היה במזיד יחזור למקומו ויברך ואם בירך במקום שנזכר יצא. הגה: ודוקא לדעת הרמב"ם אבל לדעת הרא"ש דסבירא ליה דאף בשוגג יחזור למקומו לכתחלה במזיד אף בדיעבד לא יצא (טור) ואם היה בשוגג להרמב"ם יברך במקום שנזכר ולהרב רבינו יונה והרא"ש גם הוא יחזור למקומו ויברך:

ב. כמה דברים אמורים כשאין לו פת עוד אבל אם יש לו פת עוד יאכל במקום השני מעט ויברך רק שלא יהא רעב מאכילה ראשונה:

ג. יש אומרים שכל שבעת המינים טעונים ברכה לאחריהם במקומם ויש אומרים דחמשת מיני דגן דוקא (ועיין לעיל סימן קע"ח סעיף ה):

ד. אכל ואינו יודע אם בירך ברכת המזון אם לאו צריך לברך מספק מפני שהיא מן התורה:

ה. עד אימתי יכול לברך עד שיתעכל המזון שבמעיו וכמה שיעורו כל זמן שאינו רעב מחמת אותה אכילה ומשעה

שהתחיל להיות רעב אף על פי שלא נתעכל עדיין לגמרי כנתעכל לגמרי דיינינן ליה וכן נמי לענין אכילת פירות ושתיית יין אם אינו רעב ולא צמא ותאב לאותם פירות יברך אם אינו יודע לשער אם נתעכלו:

1. שיעור אכילה לברך עליה ברכת המזון בכזית:

סימן קפה – לברך ברכת המזון בקול רם, ויתר פרטים בברכת המזון, ובו ח' פעיפים

א. ברכת המזון נאמרה בכל לשון:

ב. צריך שישמיע לאזניו מה שמוציא בשפתיו ואם לא השמיע לאזניו יצא ובלבד שיוציא בשפתיו:

ג. יש מי שאומר דבעל הבית עם בניו ואשתו צריך לברך בקול רם כדי שיצאו בברכתו:

ד. אפילו נשכח כל כך עד שאינו יכול לדבר כראוי יכול לברך ברכת המזון:

ה. אם בירך והיתה צואה כנגדו או שהיה שכור (פירוש לגמרי) נסתפקו התוספות והרא"ש אם צריך לחזור ולברך ומשום מי רגלים פשיטא שאינו חוזר לברך:

סימן קפו – אם נשים וקטנים חייבים בברכת המזון, ובו ב' פעיפים

א. נשים חייבות בברכת המזון וספק הוא אם הן חייבות מדאורייתא ומוציאות את האנשים או אם אינן חייבות אלא מדרבנן ואינן מוציאות אלא למי שאין חיובו אלא מדרבנן (ועיין לקמן סימן קצ"ט בענין זימון שלהם):

ב. קטן חייב מדרבנן כדי לחנכו וההיא דבן מברך לאביו כשלא אכל האב כדי שביעה שאינו חייב אלא מדרבנן:

סימן קפז – דיוקים בנוסח ברכת המזון, ובו ד' פעיפים

א. יש אומרים ברוך משביע לרעבים ואין לאומרו והמוסיף גורע ואם אמר במקום ברכת הזן בריך רחמנא מלכא מאריה דהאי פיתא יצא ויש אומרים שצריך שיחתום בריך רחמנא דזן כולא:

ב. בברכת הארץ להרא"ש לא יאמר שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה וכו' ברית ותורה שהרי אומר על בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו ודי בפעם אחד והרמב"ם חולק. (הגה: ודברי הרא"ש הם עיקר):

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התורה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכה לפרנס צדיקים!

ג. אם לא הזכיר בברכת הארץ ברית ותורה אפילו אם לא חיסר אלא אחד מהם מחזירין אותו. הגה: ונשים ועבדים לא יאמרו ברית ותורה דנשים לאו בני ברית נינהו ועבדים לאו בני תורה נינהו (כל בו):

ד. אם לא הזכיר בבונה ירושלים מלכות בית דוד מחזירין אותו. הגה: ואומרים על הנסים בחנוכה ובפורים קודם ועל הכל וכו' ואם לא אמרו אין מחזירין אותו (טור). ועיין לקמן סימן תרפ"ב. ומכל מקום יוכל לאומרו בתוך שאר הרחמן ויאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה בימים ההם וכו' והכי נהוג (כל בו):

סימן קפח – נוסח ברכה ג', ודיני ברכת המזון בשבת, והטויעה בברכת המזון, ובו י' סעיפים

א. אחר שחתם בונה ירושלים יענה אמן אחר ברכת עצמו מפני שהיא סיום הברכות דאורייתא דהטוב והמטיב אינה דאורייתא:

ב. אמן זה יאמרנו בלחש כדי שלא ירגישו שברכת הטוב והמטיב אינה דאורייתא ויזלזלו בה. הגה: ונראה דדוקא כשמברך לבדו ואין עונין אמן אחר שאר ברכות אבל כשמזמנין עונין עליו כשאר אמן שעונין על ברכות הראשונות ואף על גב דהמברך עונה גם כן מכל מקום אינו ניכר כל כך הואיל ואחרים עונין גם כן עמו וכן המנהג במדינות אלו לאומרו בקול רם אפילו המברך עצמו כשמזמנים ואולי הוא מהאי טעמא:

ג. צריך להזכיר בברכה שלישיית מלכות בית דוד ואין להזכיר בה שום מלכות אחר והאומר ומלכותך ומלכות בית דוד משיחך טועה שאין להשוות מלכותא דארעא עם מלכותא דשמייא וכן אין לומר בה אבינו מלכנו. הגה: ויש אומרים דאף כשאומר יעלה ויבא לא יסיים מלך חנון ורחום אלא ידלג מלת מלך (אבודרהם) וסברא נכונה היא אבל לא ראיתי נוהגין כן:

ד. נוסח ברכה זו פותח בה רחם ה' אלהינו או נחמנו ה' אלהינו וחותם בה בונה ירושלים או מנחם ציון בבנין ירושלים ואין לשנות הנוסח משבת לחול דבין בשבת בין בחול אומר נוסחא אחת. הגה: ויש אומרים דאומרים בונה ברחמיו ירושלים וכן נוהגין (מרדכי סוף ברכות):

ה. בשבת אומר בה רצה והחליצנו ובראש חודש ויום טוב וחולו של מועד אומר יעלה ויבא ואם חל אחד מהם בשבת

אומר רצה והחליצנו ואחר כך יעלה ויבא ואינו מזכיר של שבת ביעלה ויבא ולא של יום טוב וחולו של מועד וראש חודש ברצה והחליצנו:

ו. טעה ולא הזכיר של שבת אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית ברוך אתה ה' מקדש השבת. ואם טעה ולא הזכיר של יום טוב אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר נתן ימים טובים לישראל לששון ולשמחה את יום חג פלוני הזה ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים. ואם חל יום טוב בשבת אומר שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית וימים טובים לששון ולשמחה את יום חג פלוני הזה ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים. וכל ברכות הללו בשם ומלכות. והא דסגי בהך ברכה, דוקא כשנזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב, אבל אם לא נזכר עד שהתחיל הטוב והמטיב, צריך לחזור לראש ברכת המזון:

ז. אם טעה ולא הזכיר בה של ראש חודש בין ביום בין בלילה אומר ברוך שנתן ראשי חדשים לעמו ישראל לזכרון, ואינו חותם בה, והוא שנזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב. אבל אם לא נזכר עד שהתחיל הטוב והמטיב, אינו חוזר, מפני שאינו חייב לאכול פת, כדי שיתחייב לברך ברכת המזון. וחול המועד דינו כראש חודש. הגה: ואפשר דמכל מקום יש לאמרו בתוך שאר הרחמן כמו שנתבאר לעיל סוף סימן קפ"ז גבי על הנסים. ואולי יש לחלק כי ביעלה ויבא יש בו הזכרת שמות ואין לאומרו לבטלה כן נראה לי וכן נוהגין. אם חל ראש חודש בשבת והזכיר של שבת ולא הזכיר של ראש חודש ולא נזכר עד שהתחיל הטוב והמטיב אינו חוזר. ואם שכח של שבת ונזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב, כולל ראש חודש עם שבת, ואומר שנתן שבתות למנוחה וראשי חדשים לזכרון. ואם פתח בהטוב והמטיב, חוזר לראש ברכת המזון, ומזכיר של שבת ושל ראש חודש. ויש מי שאומר, שאם שכח של שבת וראש חודש, ונזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב, אומר שנתן שבתות למנוחה וראשי חדשים לזכרון, וחותם

בשל שבת, ואינו חותם בשל ראש חודש:

ח. סעודה שלישיית בשבת דינה כראש חודש:

ט. ג' שאכלו בשבתות וימים טובים ושכחו להזכיר מעין המאורע והם צריכים לחזור לראש ברכת המזון יברך כל אחד בפני עצמו כי מידי זימון כבר יצאו:

י. היה אוכל ויצא שבת מזכיר של שבת בברכת המזון דאולינן בתר התחלת הסעודה והוא הדין לראש חודש ופורים וחנוכה:

סימן קפט – נוסח ברכה רביעיית ודיניה, ובו ב' סעיפים

א. ברכה רביעיית לא יאמר תתברך ולא יאמר בה החי כי אם בבית האכל ואומר בה שלשה מלכיות ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם האל אבינו מלכנו כו' המלך הטוב. וג' הטבות הוא הטיב לנו הוא מטיב לנו הוא ייטיב לנו. וג' גמולות הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו:

ב. בבית האכל אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם האל אבינו מלכנו בוראנו גואלנו קדושנו קדוש יעקב המלך החי הטוב והמטיב אל אמת דיין אמת וכו' (ועיין ביורה דעה סימן שע"ט):

סימן קצ – שתיית היין אחר הברכה ודיניה, ובו ה' סעיפים

א. אחר שסיים ברכת המזון מברך בורא פרי הגפן ויטעום המברך (ואם הפסיק בין הברכה לטעימה עיין לקמן סימן רע"א סעיף ט"ו) ואחר כך יטעמו האחרים אם כולם זקוקים לכוס אחד ונתן המברך מכוסו לכוס ריקן שבידם לא יטעמו עד שיטעום הוא. אבל אם אינם זקוקים לכוסו יכולים לטעום קודם שיטעום הוא. אין צריך המברך לשפוך מכוסו לכוס המסובין אלא אם כן כוס המסובין פגום. (עיין לעיל סימן קפ"ב, וסוף סימן רע"א):

ב. אחר ששתה כוס של ברכת המזון יברך ברכה אחת מעין שלש:

ג. שיעור שתיית יין להתחייב בברכה אחרונה יש ספק אם די בכזית או ברביעיית לכך יזהר לשתות או פחות מכזית או רביעיית כדי להסתלק מן הספק והכא אי אפשר לשתות פחות מכזית דכל דבר שצריך כוס צריך לשתות ממנו

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים עמודה - עמודה זוכה לבנים צדיקים!

כמלא לוגמיו שהוא רוב רביעית הלכך ישתה רביעית שלם:

ד. אם המברך אינו רוצה לטעום יטעום אחד מהמסובין כשיעור ואין שתיית שנים מצטרפת ומכל מקום מצוה מן המובחר שייטעמו כולם (ועיין לקמן סימן רע"א סעיף י"ד):

ה. כשמסובין בסעודה גדולה ואין יודעים עד היכן יגיע כוס של ברכת המזון כל אחד מהמסופקים אם יגיע לו צריך לברך בורא פרי הגפן. (ועיין לעיל סימן קע"ד סעיף ה' בהג"ה):

סימן קצא – אם הפועלים מחוייבים לברך, ובו ג' סעיפים

א. פועלים העושים מלאכה אצל בעל הבית מקצין בברכת המזון כדי שלא לבטל מלאכת בעל הבית כיצד ברכה ראשונה כתקנה ושניה פותח בברכת הארץ וכולל בה בונה ירושלים וחותר בברכת הארץ ואין אומרים ברכת הטוב והמטיב כלל במה דברים אמורים כשנוטלים שכר על מלאכתן מלבד הסעודה אבל אם אין נוטלים שכר אלא הסעודה שאוכלים לבד מברכין כל ד' ברכות כתקן וכן אם בעל הבית מיסב עמהם אף על פי שנוטלים שכר מלבד הסעודה מברכין כל ד' ברכות:

ב. והאידנא לעולם מברכים כל ארבע ברכות שאין דרך בני אדם עכשיו להקפיד בכך ומסתמא אדעתא דהכי שוכרים פועלים שיברכו כל ארבע ברכות כתקנם:

ג. אסור לעשות מלאכה בעודו מברך. (וכן הוא לעיל סוף סימן קפ"ג):

סימן קצב – ברכת זימון בג' או בעשרה, ובו ב' סעיפים

א. היו המסובין ג' חייבים בזימון שאומר אחד מהם נברך שאכלנו משלו והם עונים ואומרים ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו והוא חוזר ואומר ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו והוא חוזר ואומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הזן את העולם וכו' ואם הם ד' יכול לומר ברכו שאכלנו משלו אבל יותר טוב לומר נברך שלא להוציא עצמו מן הכלל. ואם הם עשרה צריך להזכיר את ה' שאומר נברך אלהינו וכו' והם עונים ואומרים ברוך אלהינו וכו'. ואין לומר נברך לאלהינו בלמ"ד ובין שיהיו עשרה או מאה או אלף או

רבוא כך הם מברכים וכל המשנה מזה הנוסח כגון שאומר נברך על המזון שאכלנו או שאומר למי שאכלנו משלו או שאומר במקום ובטובו מטובו או במקום חיינו אומר חיים הרי זה בור וכשהם עשרה כיון שמזכירים את השם יכול לומר נברך אלהינו על המזון שאכלנו משלו:

ב. אם טעה המזמן בעשרה והעונים ולא הזכירו אלהינו אין יכולים לחזור אבל אם עדיין לא ענו אחריו יחזור ויזמן בשם:

סימן קצג – אם מצטרפין לזימון אם לאו, ובו ו' סעיפים

א. שנים שאכלו אף על פי שבברכת המוציא פוטר אחד את חברו מצוה ליחלק שיברך כל אחד ברכת המזון לעצמו במה דברים אמורים כשהיו שניהם יודעין לברך ברכת המזון אבל אם אחד יודע והשני אינו יודע מברך היודע ויוצא השני. אם מבין לשון הקודש אלא שאינו יודע לברך וצריך לכוין מלה במלה לכל מה שיאמר. הגה: וצריך המברך שיכוין להוציא (מרדכי ריש פרק שלשה שאכלו ובית יוסף בשם סמ"ג). אבל אם אינו מבין אינו יוצא בשמיעה אבל ג' שאכלו אינם רשאים ליחלק ושנים שאכלו מצוה שיחזרו אחר שלישי שיצטרף עמהם לזימון וכן ארבעה או חמשה אסור להם ליחלק שכלם נתחייבו בזימון ששה נחלקים כיון שישאר זימון לכל חבורה עד עשרה ואז אין נחלקים עד שיהיו עשרים כיון שנתחייבו בהזכרת השם (הגה: דאז יכולים ליחלק אם ירצו ונראה לי דהוא הדין בששה אינן מחוייבים ליחלק רק אם ירצו נחלקים) ומצוה לחזור אחר עשרה. ומיהו אם היו רבים מסובים יחד ואינם יכולים לשמוע ברכת הזימון מפי המברך ואינם רשאים ליחלק לחבורות של עשרה מפני שיצטרפו לברך בקול רם וישמע בעל הבית ויקפיד עליהם יכולים ליחלק לחבורות של ג' ג' ולברך בנחת כדי שלא ישמע בעל הבית וזה טוב להם ממה שלא יצאו ידי חובת ברכת זימון שהרי אינם יכולים לשמוע מפי המברך:

ב. אפילו לא הוקבעו מתחלה כולם לאכול יחד אלא שהשנים קבעו ואחר כך בא השלישי וקבע עמהם או שאחד קבע תחלה ואחר כך קבעו השנים עמו אינם

רשאים ליחלק כיון שהם קבועים יחד בגמר האכילה ומכל מקום אם יאכל עמהם בלא קבע רשאים ליחלק אלא אם כן הוא שמש. הגה: ומכל מקום אפילו כל מקום שרשאים ליחלק עדיף טפי לזמן משום דברוב עם הדרת מלך (בית יוסף):

ג. אם היו רוכבים ואמרו נאכל אף על פי שכל אחד אוכל מככרו ולא ירדו מהבהמות מצטרפין כיון שעמדו במקום אחד אבל אם היו הולכים ואוכלים לא ואם היו אוכלים בשדה מפורדים ומפורדים אף על פי שאוכלים כלם בשעה אחת ומככר אחד כיון שלא קבעו מקום לאכול אינם מצטרפין. הגה: המנהג שלא לזמן בבית עובד כוכבים ונראה לי הטעם משום דלא יוכלו לקבוע עצמן בבית עובד כוכבים משום יראת העובד כוכבים והוי כאלו אכלו בלא קבע ולכן מתחלה לא קבעו עצמן רק לברך כל אחד לבדו ולכן אין לשנות המנהג ואף אם לא היה טעם זה מספיק מכל מקום מאחר דכבר נהגו כך הוי כאלו לא קבעו עצמן ביחד:

ד. שלשה שישבו לאכול וברכו ברכת המוציא אפילו כל אחד אוכל מככרו ואפילו לא אכל עדיין כזית פת אינם רשאים ליחלק:

ה. ג' שבאו מג' חבורות של שלשה שלשה בני אדם ונתחברו אלו השלשה אם זימנו עליהם במקומם כגון שהפסיקו כל אחד לשנים עד שאמרו הזן שוב אינם יכולים לזמן אפילו אכלו אחר כך יחד וגמרו סעודתן ואם לא זימנו עליהם במקומם חייבים לזמן ואינם רשאים ליחלק ואפילו לא אכלו אלו הג' ביחד משנתחברו:

ו. שלש חבורות שהיו בכל אחת ארבעה ופירש אחד מכל החבורה ונצטרפו לחבורה אחרת וזימנו הג' הנשארים פרח זימון מינייהו כיון שחבריהם זימנו והוא הדין אם לא היו בכל חבורה אלא ג' והלך אחד מכל החבורה קודם זימון ונתחברו אלו הג' ובא אחד לכל חבורה ונצטרף עם ב' הראשונים וזימנו יחד פרח זימון מאלו הג' כיון שכבר זימנו חבורתם אף על פי שלא זימנו עמהם. הגה: שלש חבורות שאכלו ובכל חבורה ג' בני אדם אסור לכל אחד ליפרד מכל חבורה ולזמן ביחד דהרי הב' הנשארים בכל חבורה אינן יכולים לזמן אחר כך אבל אם היה בכל חבורה ד' מותר ליפרד אחד מכל חבורה

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק תחודש. שמונה עמודים ליום. פך יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתודשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בפתח פנסיות ובפתח מדת' שות. ובשמות. וכלל החברים וידיים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השכח" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים ה' לחודש – עמוד ו

ולזמן ביחד והנשארים יזמנו כל חבורה במקומם (בית יוסף בשם הרשב"א):

סימן קצד – שלשה שאכלו כאחד ונפרדו, לענין הזימון מה דינם, ובו ג' סעיפים

א. שלשה שאכלו כאחד ושכחו וברך כל אחד לעצמו בטל מהם הזימון ואין יכולים לחזור ולזמן למפרע וכן אם ברכו שנים מהם אבל אם שכח אחד מהם וברך השנים יכולים לזמן עם השלישי אף על פי שכבר ברך יכול לומר ברוך שאכלנו משלו והם יוצאים ידי חובת זימון והוא אינו יוצא ידי זימון שאין זימון למפרע. הגה: ואם האחד זימן עם אחרים אף שנים הנשארים אינם יכולים לזמן (בית יוסף בשם הרשב"א):

ב. שלשה שאכלו ויצא אחד מהם לשוק קוראים אותו ומודיעים לו שרוצים לזמן כדי שיכוין ויצטרף עמהם ויענה עמהם ברכת זימון ויוצאים ידי חובתן אף על פי שאינו בא ויושב עמהם והני מילי בג' אבל בעשרה כיון שצריכים להזכיר את השם אינם מצטרפין עד שיבא וישב עמהם. (ועיין לקמן סימן ר' עד היכן ברכת הזימון):

ג. ג' שאכלו כאחד ואין אחד מהם יודע כל ברכת המזון אלא אחד יודע ברכה ראשונה ואחד השניה ואחד השלישית חייבים בזימון וכל אחד יברך הברכה שיוודע ואף על פי שאין בהם מי שיוודע ברכה רביעית אין בכך כלום אבל לחצאין אין לברך אם האחד אינו יודע כי אם חצי הברכה שאין ברכה אחת מתחלקת לשתים:

סימן קצה – חבורות שאוכלים בהרבה מקומות מה דינם, ובו ג' סעיפים

א. שתי חבורות שאוכלות בבית אחד או בשני בתים אם מקצתן רואים אלו את אלו מצטרפות לזימון ואם לאו אינם מצטרפות ואם יש שמש אחד לשתיהן הוא מצרפן וכגון שנכנסו מתחלה על דעת להצטרף יחד ויש מי שאומר שאם רשות הרבים מפסקת בין שני הבתים אינם מצטרפין בשום ענין:

ב. אכלו מקצתן בבית ומקצתן חוץ לבית אם המברך יושב על מפתן הבית הוא מצרפן:

ג. כל היכא שמצטרפות שתי חבורות צריך שישמעו שתיהן דברי המברך ברכת

זימון בביאור. הגה: ושאר ברכת המזון יברך כל אחד לעצמו אבל אם ירצו שהמזמן יוציא כולם צריכים שישמעו כל ברכת המזון דבלא זה לא יצאו כלל (דברי עצמו):

סימן קצו – מי שאכל דבר איסור אם מצטרף לזימון, ובו ד' סעיפים

א. אכל דבר איסור אף על פי שאינו אסור אלא מדרבנן אין מזמנין עליו ואין מברכין עליו לא בתחלה ולא בסוף:

ב. אם אכל דבר איסור במקום סכנה מברכים עליו (ועיין לקמן סימן ר"ד):

ג. שלשה שאכלו כאחד אחד נזהר מפת עובד כוכבים ואחד אינו נזהר או אחד מהן כהן ואוכל חלות אף על פי שאותו שנזהר אינו יכול לאכול עם אותו שאינו נזהר ולא ישראל עם הכהן כיון שאותו שאינו נזהר יכול לאכול עם הנזהר והכהן עם הישראל מצטרפין אבל אם היו כהנים וזר אוכלים כאחד והכהנים אוכלים חלה ונזהרים מפת של עובד כוכבים והזר אוכל פת של עובד כוכבים אינם מצטרפין והוא הדין לשלשה שמודרים זה מזה שאינם מצטרפים לזימון. הגה: ודוקא כשכל אחד אוכל מכרו אבל אם אוכלים מכר בעל הבית מצטרפין דהא אוכלים מכר אחד:

ד. אין מזמנין על מי שאכל פחות מכזית:

סימן קצז – דין צירוף לזימון ג' או עשרה, ובו ד' סעיפים

א. שנים שאכלו כאחד וגמרו ובא שלישי כל היכא דאי מייתי להו מידי מצו למיכל מיניה מצטרף בהדיהו וחייבים ליתן לו לאכול כדי שיצטרף עמהם והוא שבא עד שלא אמרו הב לן ונברך אבל אם אמרו הב לן ונברך ואחר כך בא השלישי אינו מצטרף עמהם. הגה: ונטילת מים אחרונים כהב לן ונברך דמי (מרדכי פרק שלשה שאכלו). ועיין לעיל סימן קצ"ט:

ב. תשעה שאכלו דגן ואחד אכל כזית ירק מצטרפין להזכיר השם ואפילו לא טיבל עמהם אלא בציר או לא שתה עמהם אלא כוס אחד שיש בו רביעית מכל משקה חוץ מן המים מצטרף עמהם והוא שיהיה המברך אחד מאוכלי הפת ואפילו שבעה אכלו דגן וג' ירק מצטרפין אבל ששה לא דרובא דמינכר בעינן:

ג. המצטרף צריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכל ואינו נפטר בברכת המזון של אלו במה דברים אמורים דסגי בכל מאכל להצטרף לעשרה אבל לג' אינו מצטרף עד שיאכל כזית פת ויש אומרים דבכזית דגן מהני אפילו אינו פת ויש אומרים דבירק ובא שלישי אם יכולים להזקיףו שיאכל כזית פת מוטב ואם אינו רוצה לא יתנו לו לשתות ולא מאכל אחר ואם אירע שנתנו לו לשתות או מאכל אחר יזמנו עמו אף על פי שאינו רוצה לאכול פת:

ד. חברים שאכלו כאחד קצתם אכלו כדי שביעה וקצתם לא אכלו אלא כזית אם כולם יודעים לברך מצוה שיברך אותו שאכל כדי שביעה ויוציא את האחרים ואם אין יודעים כולם לברך מי שאכל כזית יכול להוציא אף אותם שאכלו כדי שביעה. הגה: יש אומרים שאינו חייב לברך מדאורייתא אם לא שתה והוא תאב לשתות (מרדכי פרק שלשה שאכלו ובית יוסף בשם כל בו ושבלי לקט). וטוב ליהדר לכתחלה אם מקצתן שתו ומקצתן לא שתו שיברך מי ששתה (דברי עצמו):

סימן קצח – אחד נכנס אצל שלשה שאכלו, ובו סעיף אחד

א. שלשה שאכלו והם מברכין ונכנס אחד שלא אכל אם נכנס כשאומר המברך נברך שאכלנו משלו עונה אחריו ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד ואם נכנס כשאחרים עונים ברוך שאכלנו משלו עונה אחריהם אמן. הגה: וכן בכל הברכות שאדם שומע חייב לענות אמן (טור ובית יוסף בשם בה"א וסמ"א) ואם הם עשרה אומר ברוך אלהינו ומבורך שמו תמיד לעולם ועד והוא הדין אם היה שם כשגמרו מלאכול ולא אכל עמהם כך הוא עונה אחר המברך ואחר העונים:

סימן קצט – על מי מזמנים ועל מי אין מזמנים, ובו י"א סעיפים

א. השמש שאכל כזית מזמנין עליו:
ב. כותי בזמן הזה הרי הוא כעובד עבודת אלילים ואין מזמנין עליו:
ג. עם הארץ גמור מזמנין עליו בזמן הזה:
ד. עובד כוכבים אין מזמנים עליו ואפילו גר שמל ולא טבל אין מזמנין עליו אבל גר גמור מזמנין עליו ויכול לברך ברכת המזון ולומר על שהנחלת לאבותינו:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים יום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה ל'היות' גן עולם הבא. נא לפרקם גפתי פנסיות ופתי מד'שות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים ל'היות' גן עולם הבא על ידי לימוד 'הלכה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים ח' לחודש – עמוד ז

הלכות ברכת הפירות

סימן רב – דיני ברכת פירות האילן, ובו י"ח סעיפים

א. על כל פירות האילן מברך בתחלה בורא פרי העץ חוץ מהיין שמברך עליו בורא פרי הגפן בין חי בין מבושל בין שהוא עשוי קונדיטון דהיינו שנותנין בו דבש ופלפלין. הגה: ואם נתערב יין בשכר אזלינן אחר הרוב אם הרוב יין מברך בורא פרי הגפן ואם הרוב שכר מברך שהכל (בית יוסף בשם התשב"ץ):

ב. הבוסר כל זמן שלא הגיע לכפול הלבן מברך עליו בורא פרי האדמה ומשהוא כפול הלבן ואילך מברך עליו בורא פרי העץ ומתוך שלא נודע לנו שיעור פול הלבן לעולם מברך בורא פרי האדמה עד שיהיה גדול ביותר ושאר כל האילן משיוציאו פרי מברכין עליו בורא פרי העץ ובלבד שלא יהא מר או עפוץ ביותר עד שאינו ראוי לאכילה אפילו על ידי הדחק דאז אין מברכין עליו כלל. הגה: ויש אומרים דעל חרובין אינו מברך בורא פרי העץ עד שיראה בהן כמין שרשראות של חרובין וכן בזיתים עד שיגדל הנץ סביבם וקודם לכן מברך בורא פרי האדמה וכן עיקר (טור):

ג. גרעיני הפירות אם הם מתוקים מברך עליהם בורא פרי העץ ואם הם מרים אינו מברך עליהם כלל ואם מתקן על ידי האור מברך עליהם שהכל:

ד. שמן זית אם שתאו כמות שהוא אינו מברך עליו כלל משום דאזוקי מזיק ליה ואם אכלו עם פת אינו מברך עליה דפת עיקר ומברך על העיקר ופוסטא את הטפילה ואם שתאו מעורב עם מי סלק"א (הנקרא אניגרון) שאז אינו מזיק אדרבא הוא מועיל לגרון אם הוא חושש בגרונו הוה ליה שמן עיקר ומברך עליו בורא פרי העץ ואם אינו מתכוין לרפואה אלא לאכילה הוה ליה אניגרון עיקר ואינו מברך אלא על האניגרון (שהכל):

ה. אינו צריך להפסיק אלא עד שיאמר ברוך שאכלנו משלו וכו' וחזור וגומר סעודתו בלא ברכה בתחלה. הגה: ויש אומרים שצריך להפסיק עד שיאמר הזן את הכל וכן נוהגין (הרא"ש ותוספות והר"י בשם בה"ג והטור). ואם היה דעתו לחזור ולאכול פת אף על פי שלא אכל אחר כן כשרוצה לברך מברך מתחלה ברכת הזן וכל שכן אם חזר ואכל (הר"י פרק שלשה שאכלו) (טור):

סימן רא – מי הוא המברך, ובו ד' סעיפים

א. גדול מברך אפילו בא בסוף ואם רצה ליתן רשות לקטן לברך רשאי והני מילי כשאין שם אורח אבל אם יש שם אורח הוא מברך אפילו אם בעל הבית גדול ממנו כדי שיברך לבעל הבית ומה ברכה מברכו יהי רצון שלא יבוש ולא יכלם בעל הבית הזה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא ויצליח בכל נכסיו ויהיו נכסיו מוצלחים וקרובים לעיר ולא ישלוט שטן במעשה ידיו ואל יזדקק לפניו שום דבר חטא והרהור עון מעתה ועד עולם. ואם בעל הבית רוצה לוותר (פירוש שאינו רוצה להקפיד) על ברכתו ולברך ברכת המזון בעצמו רשאי. הגה: והוא הדין שיכול ליתן לברך למי שירצה (בית יוסף בשם אוהל מועד):

ב. לא יקדים חכם ישראל לכהן עם הארץ לברך לפניו דרך חק ומשפט אבל לתת לו החכם רשות שיברך אין בכך כלום אבל כהן תלמיד חכם מצוה להקדימו שנאמר וקדשתו לפתוח ראשון ולברך ראשון (ועיין לעיל סימן קס"ז סעיף י"ד):

ג. מי שנותנים לו לברך ואינו מברך
ד. מקצר ימיו:
ה. צריך לחזור שיתנו לו כוס של ברכה לברך:

ו. אונן בחול שהוא פטור מלברך אין מזמנין עליו:

ז. נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהם אבל מזמנין לעצמן ולא תהא חבורה של נשים ועבדים וקטנים מזמנין יחד משום פריצותא דעבדים אלא נשים לעצמם ועבדים לעצמם ובלבד שלא יזמנו בשם:

ז. נשים מזמנות לעצמן רשות אבל כשאוכלות עם האנשים חייבות ויוצאות בזמן שלנו. הגה: אף על פי שאינן מבינות (הרא"ש ומרדכי ריש פרק שלשה שאכלו בשם רש"י):

ח. אנדרוניוס מזמן למינו ואינו מזמן לא לאנשים ולא לנשים:

ט. טומטום אינו מזמן כלל:

י. קטן שהגיע לעונת הפעוטות ויודע למי מברכין מזמנין עליו ומצטרף בין לשלשה בין לעשרה. הגה: ויש אומרים דאין מצטרפין אותו כלל עד שיהא בן שלש עשרה שנה דאז מחזקינן ליה כגדול שהביא ב' שערות (הרא"ש והמרדכי פרק שלשה שאכלו וטור) וכן נוהגין ואין לשנות וחרש ושוטה אם מכוונים ומבינים מצטרפין לזמן אף על פי שאין החרש שומע הברכה (מהרי"ל):

יא. מי שנדרוהו על עבירה [בזמן שהותר מצד השררה] אין מזמנין עליו:

סימן ר – דין המפסיק כדי לברך, ובו ב' סעיפים

א. שלשה שאכלו כאחד אחד מפסיק על כרחו לשנים ועונה עמהם ברכת זימון ואפילו לא רצה להפסיק מזמנין עליו בין עונה בין אינו עונה כל שהוא עומד שם אבל שנים אין חייבים להפסיק לאחד והלכך אין חיוב זימון חל עד שיתרצו להפסיק ולברך ואם לא רצו להפסיק וזימן הוא עליהם לא עשה כלום ואם לא רצו להפסיק אף הוא אינו רשאי לברך ולצאת לשוק עד שיגמרו השנים וזמן עליהם שהרי כבר נתחייב הוא בזימון והיאך יברך בלא זימון:

סימנא טבא!

להתחיל הסדר ב"אנחה יום" שרוצה בקבלה מחדש להתחילו ולסנימו בעזרת השם יתברך!

הנה מוכא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק תחודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתודשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדע'שות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ה' לחודש – עמוד ה זוכה לבנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי ודיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

ט לחודש

המשך הלכות ברכת הפירות, סימן רב – דיני ברכת פירות האילן

ה. שקדים המרים כשהם קטנים מברך בורא פרי העץ גדולים ולא כלום דאזוקי מזקי וטעמא דמלתא דכשהם קטנים עיקר אכילתם היא הקליפה ואינה מרה וכשהם גדולים עיקר אכילתם מה שבפנים והוא מר ואם מתקן על ידי האור או דבר אחר מברך בורא פרי העץ:

ו. צלף (פירוש צלף מין אילן שעלין שלו ראויים לאכילה ויש בעליו כמין תמרים. אביונות הוא הפרי מהצלף וקפריסין הן קליפה שסביב הפרי כקליפות האגוזים) על העלין ועל התמרות ועל הקפריסין בורא פרי האדמה ועל האביונות שהם עיקר הפרי בורא פרי העץ:

ז. תמרים שמיעכן ביד ועשה מהם עיסה והוציא מהם גרעיניהם אפילו הכי לא נשתנית ברכתן ומברך עליהם בורא פרי העץ ולבסוף ברכה אחת מעין שלש. הגה: ולפי זה הוא הדין בלטווערן הנקרא פאוידל"א מברכין עליהם בורא פרי העץ ויש אומרים לברך עליהם שהכל (תרומת הדשן סימן כ"ט ובית יוסף בשם הטור) וטוב לחוש לכתחלה לברך שהכל אבל אם בירך בורא פרי העץ יצא כי כן נראה עיקר:

ח. דבש הזב מהתמרים מברך עליו שהכל וכן על משקין היוצאין מכל מיני פירות חוץ מזיתים וענבים מברך שהכל:

ט. סופי ענבים שאין מתבשלין לעולם וכן על הנובלות שהם תמרים שבשלם ושרפם החום ויבשו מברך שהכל:

י. פירות ששראן או בשלן במים אף על פי שנכנס טעם הפרי במים אינו מברך על אותם המים אלא שהכל והרא"ש כתב

דאפשר שאם נכנס טעם הפרי במים מברך בורא פרי העץ:

יא. מי שריית צמוקים ותאנים או מי בשולם מברך עליהם שהכל ויוצא גם להרא"ש אבל בברכה שלאחריהם יש להסתפק אם מברך בורא נפשות או אם מברך ברכה אחת מעין שלש כהרא"ש. ולכן ירא שמים לא ישתה אלא בתוך הסעודה או יאכל פרי משבעה מינים וגם ישתה מים כדי שיצטרך לברך ברכה אחת מעין שלש ובורא נפשות ואם משך המים והבדילם מהצמוקים הוה ליה יין ומברך עליו בורא פרי הגפן וברכה אחת מעין שלש והוא שיהיו צמוקים שיהיה בהם לחלוחית שאם ידרוך אותם יצא מהן דבשן אבל אם כשיעצרו אותם לא יצא מהם שום לחלוחית דבש לא:

יב. כל הפירות שטובים חיים ומבושלים כגון תפוחים ואגסים בין חיים בין מבושלים מברך בורא פרי העץ ואם אין דרך לאוכלם חיים אלא מבושלים אכלם כשהם חיים מברך שהכל כשהם מבושלים בורא פרי העץ:

יג. אגוז גמור המטוגן בדבש ונקרא נואינד"ו (רוצה לומר נואי"ט) מברך עליו בורא פרי העץ:

יד. אגוז רך שמבשלים בדבש וקורין לו נוס מושקאד"ה מברך עליו שהכל. הגה: וכן אותם אגוזים שמבשלים בדבש בעודם ירוקים מברכים שהכל (רבינו ירוחם נתיב ט"ז חלק ב' ובית יוסף):

טו. על הסוקא"ר מברך שהכל וכן המוצץ קנים מתוקות שהכל:

טז. על פלפל וזנגביל יבשים ועל הקלאוו של גירופלי (רוצה לומר נעגלי"ך) וכל

כיוצא בזה שאין דרך לאכלם אלא על ידי הערובות אין מברך עליהם כלום:

יז. על אגוז מושקא"ט בורא פרי העץ על קניל"ה (רוצה לומר צימרינד"ד) בורא פרי האדמה:

יח. על פלפל וזנגביל כשהם רטובים בורא פרי האדמה. הגה: כל הפירות שיודע בהם שהם עיקר הפרי מברך עליהם בורא פרי העץ ושאין עיקר הפרי בורא פרי האדמה ואם הוא מסופק בו אם הוא עיקר הפרי או לא בורא פרי האדמה. ואם אינו יודע מה הוא מברך שהכל (טור):

סימן רג – דיני ברכת פירות הארץ, ובו ח' סעיפים

א. על פירות הארץ מברך בורא פרי האדמה:

ב. על התותים הגדלים בסנה בורא פרי האדמה. הגה: דלא מקרי עץ אלא שמוציא עליו מעצו אבל מה שמוציא עליו משרשיו לא מקרי עץ והני כיון דכלה עצינו לגמרי בחורף והדר פרח משרשיו מברכין עליו בורא פרי האדמה (טור ומרדכי בשם תשובת הגאונים):

ג. על המאוזי"ש בורא פרי האדמה:

ד. על פירות שמוציאין אילני סרק שהכל:

ה. בני אסא אף על גב דבישלן והויין כפירות אינו מברך אלא שהכל:

ו. על זנגביל שמרקחים אותו כשהוא רטוב בורא פרי האדמה ונראה דהוא הדין אם מרקחים אותו יבש כיון שעל ידי כך הוא ראוי לאכילה הזנגביל עיקר ומברך עליו בורא פרי האדמה:

ז. בשמים שחוקים ומעורבים עם סוקר הבשמים עיקר ומברך עליהם כדין ברכת אותם בשמים:

ח. צנון מברך עליו בורא פרי האדמה:

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נאמר כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה"היות" בן עולם הבא. נא תפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. וכלל החברים וידידים. תפוזות את הרבים להיות בן עולם הבא על ידי לימוד ה"הכה" בכל יום. שהוא תורה לשמה! וכל המזכה את הרבים ט' לחודש – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

סימן רד – דיני הברכות ליתר מאכלים, ובו י"ג סעיפים

א. על דבר שאין גידולו מן הארץ כגון בשר בהמה היה ועוף דגים ביצים חלב גבינה ופת שעפשה. ותבשיל שנשתנה צורתו ונתקלקל ונובלות שהם תמרים שבשלם ושרפם החום ויבשו ועל הגובאי ועל המלח ועל מי מלח ועל המרק ועל כמהין ופטריות ועל קורא, הגה: שהוא הרך הנתוסף באילן בכל שנה שקורין פלמיט"ו (טור). ועל לולבי גפנים ועל שקדים מתוקים שאוכלים אותם כשהם רכים בקליפיהם ועל חזיו והוא שחת ועל קרא היה ועל קימחא דשערי ועל שכר תמרים ושכר שעורים ועל מי שעורים שמבשלים לחולה ועל עשבי דדברא שאינם נזרעים ועל שבת שקורין אניט"ו (רוצה לומר אני"ס) ועל כמון וכסבור (דלטעמא עבידי ולא לאכילה) ועל החומץ שעירבו במים עד שראוי לשתות מברך שהכל:

ב. על החומץ לבדו אינו מברך כלום מפני שהוא מזיקו:

ג. ריחיה חלא (פירוש חומץ) וטעמיה חמרא חמרא הוא ומברך עליו בורא פרי הגפן:

ד. וכל שבני אדם נמנעים לשתותו מפני חמיצותו אין מברכין עליו בורא פרי הגפן (אלא שהכל):

ה. שמרי יין מברך עליהם בורא פרי הגפן נתן בהם מים אם נתן שלשה מדות מים ומצא ארבעה הוה ליה כיון מזוג ומברך בורא פרי הגפן ואם מצא פחות אף על פי שיש בו טעם יין קיוהא בעלמא הוא ואינו מברך אלא שהכל והיינו ביינות שלהם שהיו חזקים אבל יינות שלנו שאינן חזקים כל כך אפילו רמא תלתא ואתא ארבעה אינו מברך עליו בורא פרי הגפן ונראה שמשערים בשעור שמוזגים יין שבאותו מקום. הגה: ובלבד שלא יהא היין אחד מששה במים כי אז ודאי בטל (אגור):

ו. תמד שעושים מחרצנים שנותנים עליהם מים דינם כשמרים והני מילי כשנעצרו בקורה אבל אם לא נדרכו אלא ברגל אפילו נתן שלשה מדות מים ולא מצא אלא ג' או פחות מברכין עליו בורא פרי הגפן שייך הוא והמים נבלעים בזגים ובמה שיוצא יש בו יין מרובה. הגה: זגים שנתנו עליהם תאנים לחזק כח היין אף על פי שהזגין הרוב מכל מקום כל כח התאנים

כמשקה ואין לברך בורא פרי הגפן (בית יוסף בשם התשב"ץ):

ז. השותה מים לצמאו מברך שהכל ולאחריו בורא נפשות רבות אבל אם חנקתיה אומצא ושתה מים להעביר האומצא אינו מברך לא לפניו ולא לאחריו:

ח. כל האוכלין והמשקין שאדם אוכל ושותה לרפואה אם טעמם טוב והחייך נהנה מהם מברך עליהם תחלה וסוף. הגה: אם אנסוהו לאכול או לשתות אף על גב דהחייך נהנה ממנו אינו מברך עליו הואיל ונאנס על כך (בית יוסף בשם אהל מועד והרא"ש):

ט. אכל מאכל או משקה של איסור מפני הסכנה מברך עליו תחלה וסוף:

י. דבש דבורים הרי הוא כשאר דבש ואינו מברך עליו אלא שהכל:

יא. חבושים או גינדא"ש או ורדים ושאר מיני פירות ועשבים שמרקחים בדבש הפירות והעשבים הם עיקר והדבש טפל אפילו הם כתושים ביותר הילכך מברך על חבושים וגינדא"ש בורא פרי העץ ועל עשבים בורא פרי האדמה ועל של ורדים בורא פרי האדמה. הגה: וכל מרקחת שאין בריאים רגילין בו אלא לרפואה מברכין עליו שהכל (בית יוסף בשם הרא"ש):

יב. כל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על העיקר ופטר את הטפילה וכל דבר שמערבין אותו לדבק או כדי ליתן ריח או כדי לצבוע התבשיל הרי זה טפילה אבל אם עירב כדי ליתן טעם בתערובות הרי הוא עיקר לפיכך מיני דבש שמבשלים אותם ונותנים בהם חלב חטה כדי לדבק ועושים מהם מיני מתיקה אינו מברך בורא מיני מזונות מפני שהדבש הוא העיקר. הגה: ונראה דהא דאם עירב כדי לתת טעם בתערובות שהוא עיקר היינו דוקא שיש שם ממשות מן הדבר הנותן טעם ודבר חשוב אבל בשמים שנותנין לתוך המרקחת אף על פי שהם נותנית טעם אין מברכין עליהם דבטלין במיעוטן אף על פי שנותנין טעם לכן נוהגין שלא לברך רק על המרקחת ולא על הבשמים שבהן:

יג. כל דבר שהוא מסופק בכרכתו יברך שהכל:

סימן רה – ברכת ירקות, ובו ה' סעיפים

א. על הירקות מברך בורא פרי האדמה ואפילו בשלם וכן כל פירות וקטניות

שטובים חיים ומבושלים מברך עליהם לאחר בישולם כברכתם הראויה להם קודם שבישל אבל קרא וסילקא וכרוב וכיוצא בהם שטובים מבושלים יותר מחיים כשהם חיים מברך שהכל ולאחר בישולם בורא פרי האדמה ותומי (פירוש שומים) וכרתי (פירוש פור"ט בלע"ז) כשהם חיים בורא פרי האדמה לאחר שבישלם שהכל. הגה: דמחשבי נשתנו לגריעותא ואפילו בשלם עם בשר ונשתבחו אין השבח מצד עצמן אלא מחמת הבשר שבהם (הר"י פרק כיצד מברכין):

ב. על המים שבישלו בהם ירקות מברך הברכה עצמה שמברך על הירקות עצמן אף על פי שאין בהם אלא טעם הירק והני מילי כשבשלם בלא בשר אבל אם בישלם עם בשר מברך עליו שהכל:

ג. אם סחטן אינו מברך על אותם משקין אלא שהכל:

ד. חתכן לחתיכות קטנות לא נשתנית ברכתן מפני כך:

ה. הלפת כשהוא חי מברך עליו שהכל אבל אם הוא מבושל או כבוש בחומץ או בחרדל בורא פרי האדמה:

סימן רו – דיני הפסק וטעות בברכת הפירות, ובו ו' סעיפים

א. בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא אבל אם בירך על פרי האדמה בורא פרי העץ לא יצא הילכך אם הוא מסופק בפרי אם הוא פרי העץ או פרי האדמה מברך בורא פרי האדמה ועל הכל אם אמר שהכל יצא ואפילו על פת ויין:

ב. היו לפניו פרי האדמה ופרי העץ וברך על פרי האדמה ונתכוין לפטור את פרי העץ יצא:

ג. כל אלו הברכות צריך שלא יפסיק בין ברכה לאכילה. הגה: יותר מכדי דבור (בית יוסף בשם שיבולי לקט). וצריך להשמיע לאזניו ואם לא השמיע לאזניו יצא ובלבד שיוציא בשפתיו ונאמרים בכל לשון ולא יברך ערום עד שיכסה ערותו במה דברים אמורים באיש אבל אשה יושבת ופניה של מטה טוחות בקרקע כי בזה מתכסה ערותה (ועיין לעיל סימן ע"ד סעיף ד'). ואפילו אם אינו ערום אם לבו רואה את הערוה או שראשו מגולה אסור לברך:

ד. כל דבר שמברך עליו לאכלו או להריח בו צריך לאוחזו בימינו כשהוא מברך:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויופה קהיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בפתח פנסיות ובקפתי מדרשות. ובשמות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים קהיות "בן עולם הבא" על ידי ימינו "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ט' לחודש – עמוד ב זוכה לפנים צדיקים!

ה. אין מברכין לא על אוכל ולא על משקה עד שיביאווהו לפניו בירך ואחר כך הביאווהו לפניו צריך לברך פעם אחרת אבל מי שבירך על פירות שלפניו ואחר כך הביאו לו יותר מאותו המין או ממין אחר שברכתו כברכת הראשון אינו צריך לברך. הגה: וטוב לזוהר לכתחלה להיות דעתו על כל מה שיביאו לו (בית יוסף טור יורה דעה סימן י"ט):

ו. נטל בידו פרי לאוכלו ובירך עליו ונפל מידו ונאבד או נמאס צריך לחזור ולברך אף על פי שהיה מאותו מין לפניו יותר כשבירך על הראשון. הגה: רק שלא היה דעתו עליו לאכלו (הגהות מיימוני פרק ד' וכל בו ואבודרהם ותשובת מהרי"ל סימן צ"ב). וצריך לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד על שהוציא שם שמים לבטלה ואם אמר כשנפל ברוך אתה ה' ולא אמר אלהינו יסיים ויאמר למדני חוקיך שיהא נראה כקורא פסוק ואין כאן מוציא שם שמים לבטלה אבל העומד על אמת המים מברך ושונה אף על פי שהמים ששותה לא היו לפניו כשבירך מפני שלכך נתכוין תחילה. הגה: ועיין לקמן סימן ר"ט סעיף א' אם בירך בטעות מה דינו:

סימן רז – דין ברכה אחרונה על הפירות, ובו סעיף אחד

א. פירות האילן חוץ מחמשת המינים וכל פירות אדמה וירקות וכל דבר שאין גידולו מן הארץ ברכה אחרונה שלהם בורא נפשות רבות ואם אכל מכל מינים אלו מברך לאחר כולם ברכה אחת וברכה זו חותם בה בלא שם שיחתום כך ברוך חי העולמים:

סימן רח – דין ברכה מעין שלש אחרי חמשת מיני פירות וחמשת מיני דגן, ובו י"ח סעיפים

א. על חמשת המינים שהם גפן ותאנה ורמון וזית ותמרה מברך לאחריהם ברכה אחת מעין שלש:

ב. חמשת מיני דגן ששלקן או כתשן ועשה מהם תבשיל כגון מעשה קדירה הריפות וגרש כרמל ודייסא אפילו עירב עמהם דבש הרבה יותר מהם או מינים אחרים הרבה יותר מהם מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף על המחיה אבל אם לא נתן הדגן בתבשיל אלא לדבקו ולהקפותו בטל בתבשיל:

ג. כשנותנים קמח לתוך שקדים שעושים לחולה אם עושים כן כדי שיסעוד הלב מברך בורא מיני מזונות ואם לדבק בעלמא אינו מברך בורא מיני מזונות וטוב להחמיר ולגמעו בתוך הסעודה לאחר ברכת המוציא ופטור ממנה:

ד. אכל דגן חי או עשוי קליות או שלוק והגרעינין שלמים אינו מברך אלא בורא פרי האדמה ולאחריו בורא נפשות. הגה: והא דמברך לפניו בורא פרי האדמה היינו באוכל חטין וכיוצא בהן דראויין לאכול כך אבל האוכל שעורים שלמים אפילו קלויין באש אינן ראויין לאכול רק על ידי הדחק ואין מברך לפניהם רק שהכל (כל בו וכן משמע מדברי רשב"א שמה שהשוה חטין לשעורין לברכה אחרונה משמע ולא לראשונה). והתוספות נסתפקו אם יברך לאחריו ברכה מעין שלש ולכך כתבו שנכון שלא לאכול אלא בתוך הסעודה ויפטרנו ברכת המזון:

ה. קמח אפילו של חטים מברך עליו שהכל ואחריו בורא נפשות לא שנא נטחן דק דק לא שנא נטחן קצת ועדיין יש בו טעם של חטים לא שנא קמח של קליות:

ו. קמח של אחד מחמשת מיני דגן ששלקן (פירוש בשלו הרבה) ועירבו במים או בשאר משקין אם היה עבה כדי שיהיה ראוי לאכילה וללועסו (פירוש לטחון אותו בפה) מברך בורא מיני מזונות ואחריו על המחיה ואם היה רך כדי שיהא ראוי לשתייה מברך עליו שהכל ואחריו בורא נפשות:

ז. הכוסס (פירוש, האוכל) את האורז מברך עליו בורא פרי האדמה ואחריו בורא נפשות ואם בשלו הגה: עד שנתמעך (בית יוסף בשם הרא"ש והר"ם) או שטחנו ועשה ממנו פת מברך עליו בורא מיני מזונות ואחריו בורא נפשות והוא מברך עליו בורא מיני מזונות ואחריו בורא נפשות והוא שלא יהא מעורב עם דבר אחר אלא אורז לבדו ואם עירב ממנו בתבשיל אחר והתבשיל האחר הוא הרוב מברך עליו כברכת אותו תבשיל:

ח. על פת דוחן ופליז"ו או של שאר מיני קטניות מברך שהכל ואחריו בורא נפשות. הגה: העושה תבשיל משאר מיני קטניות אם נשאר שלמים וטובים מבושלים כמו חיין מברך בורא פרי האדמה ואם נתמעכו לגמרי או שאינן טובים מבושלין

כחיין מברך שהכל (וכן פירש הבית יוסף דברי הטור):

ט. עירב קמח דוחן ושאר מיני קטניות עם קמח של חמשת מיני דגן ובשלו בקדירה מברך בורא מיני מזונות ועל המחיה ואם עשה ממנו פת מברך המוציא וברכת המזון ודוקא שיש באותו קמח מחמשת מינים כדי שיאכל ממנו כזית דגן בכדי אכילת פרס אבל אם אין בו זה השיעור מחמשת המינים אינו מברך לבסוף ברכת המזון אלא בתחילה מברך המוציא כיון שיש בו טעם דגן אף על פי שאין בו כזית בכדי אכילת פרס ולבסוף על המחיה ואם בשלו בקדירה מברך תחלה בורא מיני מזונות ואחריו בורא נפשות:

י. בברכה אחת מעין שלש של פירות דחוצה לארץ חותם על הארץ ועל הפירות ובארץ ישראל חותם על הארץ ועל פירותיה ואם בחוץ לארץ אוכל מפירות הארץ חותם גם כן על פירותיה:

יא. בברכה מעין שלש דייך אינו חותם על הגפן ועל פרי הגפן אלא על הארץ ועל פרי הגפן או על הארץ ועל הפירות:

יב. מזכירין בה מעין המאורע בשבת ויום טוב וראש חודש אבל לא בחנוכה ופורים אם אכל פירות מז' מינים ואכל מיני מזונות ושתה יין יכלול הכל בברכה אחת ויקדים המחיה ואחר כך הגפן ואחר כך העץ ויאמר על המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ וחותם על הארץ ועל המחיה ועל פרי הגפן ועל הפירות:

יג. אם אכל פירות משבעת המינים ואכל תפוחים אין צריך לברך על התפוחים בורא נפשות שגם הם בכלל ברכת על העץ שגם הם פרי העץ הם אבל אם אכל תפוחים ושתה יין צריך לברך בורא נפשות על התפוחים וכל שכן אם אכל בשר או פרי האדמה ושתה יין או אכל מז' המינים שצריך לברך על כל אחת ואחת והוא הדין אם אכל בשר ודגים ואכל מחמשת מינים אין ברכת על המחיה פוטרת את הבשר ואת הדגים:

יד. שתה יין וברך בורא פרי הגפן ואכל ענבים צריך לברך עליהם בורא פרי העץ וכן בברכה אחרונה צריך להזכיר על העץ ועל פרי העץ:

טו. אם בדיעבד בירך על הענבים בורא פרי הגפן או אחריהם על הגפן יצא:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לְפָנֵי החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. וזוהי התיית "בן עולם הבא". נא לפרסם גבתי פנסיות וגבתי מדגשות. ובשמחות. וזכר החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיית "בן עולם הבא" על ידי ימוד "השכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמחה!" וכל המזכה את הרבים ט' לחודש – עמוד ג זוכה לְפָנֵינוּ צְדִיקִים!

טז. שתה יין ומים אין לו לברך על המים בורא נפשות שברכת היין פוטרתן כשם שבברכה ראשונה יין פוטר כל מיני משקים:

יז. ברכת שלשה אינה פוטרת מעין שלשה שאם אכל דייסא אין ברכת המזון פוטרתו אבל בין ברכת שלשה פוטרתו שאם בירך על היין ברכת המזון במקום על הגפן יצא והוא הדין אם בירך על התמרים ברכת המזון במקום על העץ יצא ואפילו לא אמר אלא ברכת הזן בין על היין בין על התמרים יצא ואם נזכר עד שלא חתם ברכת הזן יתחיל ועל שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה ויסיים ברכה דמעין שלש:

יח. לא יכלול על הספק שום תוספת בברכה מעין שלש אף על פי שאינו מוסיף שם ומלכות. (פירוש כגון ששתה משקה ספק אם ברכתו על הגפן וכו' או בורא נפשות רבות וכו' לא יאכל דבר שברכתו בורא נפשות רבות ודבר שברכתו על העץ ויכלול עמו גם כן על הגפן ועל פרי הגפן כו' מספק) (תרומת הדשן וכן משמע במרדכי פרק כיצד מברכין) (ועיין לעיל סעיף ט"ז):

סימן רט – דין טעות וספק בברכת היין, ובו ג' סעיפים

א. לקח כוס של שכר או של מים ופתח ואמר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם על דעת לומר שהכל וטעה ואמר בורא פרי הגפן אין מחזירין אותו מפני שבשעה שהזכיר שם ומלכות שהם עיקר הברכה לא נתכוין אלא לברכה הראויה לאותו המין ויש אומרים שאם לקח כוס שכר או מים וסבור שהוא של יין ופתח ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם על דעת לומר בורא פרי הגפן ונזכר שהוא שכר או מים וסיים שהכל יצא. הגה: וכל שכן אם היה בידו יין וסבור שהוא מים ופתח אדעתא לומר שהכל ונזכר ובירך בורא פרי הגפן שיוצא שהרי אף אם סיים שהכל יצא (טור):

ב. לקח כוס של שכר או מים ובירך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן ותוך כדי דיבור נזכר שטעה ואמר שהכל נהיה בדברו וכך היתה אמירתו ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן שהכל נהיה בדברו יצא. הגה: ואם היו אחרים שותים גם כן ויין לפניהם ודעתו גם כן על יין שהיה סבור שבכוסו יין ובירך בורא פרי הגפן ונמצא אחר כך שבכוסו

מים או שכר כשחוזר ושותה אחר כך יין אין צריך לחזור ולברך ויוצא בברכה שבירך על כוסו אף על פי שהיתה בטעות דהא דעתו היה לשתות גם כן שאר יין גם הוציא האחרים ששותין שם ולכן ברכתו ברכה (תשובת מהרי"ל סימן צ"ב, בית יוסף סוף סימן ר"ו):

ג. כל הברכות אם נסתפק אם בירך אם לאו אינו מברך לא בתחלה ולא בסוף חוץ מברכת המזון מפני שהיא של תורה:

סימן רי – האוכל פחות מכזית מזה דינו, ובו ב' סעיפים

א. האוכל פחות מכזית בין מפת בין משאר אוכלים והשוותה פחות מרביעית בין מיין בין משאר משקים מברך תחלה ברכה הראויה לאותו המין ולאחריו אינו מברך כלל ויש מסתפקים לומר שעל דבר שהוא כברייתו כגון גרגיר של ענב או של רמון שמברכין לאחריו אף על פי שאין בו כזית לכך נכון לזוהר שלא לאכול בריה פחות מכזית. הגה: ולא מקרי בריה אלא אם אכלו כמות שהוא אבל אם לקח הגרעין ממנו לא מקרי בריה (הר"י פרק כיצד מברכין ובית יוסף בשם רשב"א). ויש מסתפקים עוד בברכה אחרונה של יין אם מברכין אותה על כזית לכן טוב לזוהר שלא לשתות (אלא) פחות מכזית או רביעית:

ב. הטועם את התבשיל אינו צריך לברך עד רביעית ואפילו אם הוא בולעו ויש אומרים שאם הוא בולעו טעון ברכה ולא פטרו את הטועם אלא כשחוזר ופולט ואז אפילו על הרבה אינו צריך ברכה. הגה: וספק ברכות להקל:

סימן ריא – דיני קדימה בברת הפירות, ובו ו' סעיפים

א. היו לפניו מיני פירות הרבה אם ברכותיהם שוות ויש ביניהם ממין שבעה מקדים מין שבעה אף על פי שאינו חביב כמו המין האחר ואם אין ביניהם ממין שבעה מקדים החביב ואם אין ברכותיהם שוות אפילו יש בהן ממין שבעה כגון צנון וזית איזה מהם שירצה יקדים ואפילו אינו חביב ויש אומרים שגם בזה צריך להקדים החביב ונקרא חביב המין שרגיל להיות חביב עליו אפילו אם עתה חפץ במין השני:

ב. ולהרמב"ם אם היה מין אחד חביב לו יותר בין שברכותיהם שוות בין שאינם שוות בין שיש בהם ממין שבעה בין

שאינן בהם ממין שבעה מקדים החביב לו אז באותה שעה ואם אינו רוצה בזה יותר מבזה אם יש ביניהם משבעת המינים מברך עליו תחלה:

ג. הביאו לפניו דבר שברכתו בורא פרי העץ ודבר שברכתו שהכל, בורא פרי העץ קודמת שהיא חשובה שאינה פוטרת אלא דבר אחד. וכן בורא פרי האדמה ושהכל, בורא פרי האדמה קודמת. ואם הביאו לפניו פרי העץ ופרי האדמה, איזה מהם שירצה יקדים. ויש אומרים שבורא פרי העץ קודם:

ד. כל הקודם בפסוק ארץ חטה ושעורה קודם לברכה וארץ בתרא הפסיק הענין וכל הסמוך לו חשוב מהמאוחר ממנו לארץ קמא הלכך תמרים קודמים לענבים שזה שני לארץ בתרא וזה ג' לארץ קמא. הגה: ודוקא שאוכל ענבים כמות שהן אבל אם עשה מהם יין שקובע ברכה לעצמו בורא פרי הגפן חשובה והיא קודמת לברך עליו תחלה אבל מעשה קדירה מחמשת מיני דגן היא חשובה יותר מברכת היין. כל הנאמר סמוך לארץ קמא קודם למה שנאמר סמוך לארץ בתרא לאחר ששוה לו בסמיכה לארץ (טור):

ה. הא דחטה ושעורה קודמים דוקא כשעשה מהם תבשיל או פת אבל הכוסס חטה שברכתו בורא פרי האדמה אינה קודמת לברכת בורא פרי העץ. הגה: ברכת המוציא קודם לברכת בורא מיני מזונות וכל שכן לשאר ברכות (אגור) ואף על פי שהדבר השני חשוב או חביב עליו (וכן יש לדקדק מדברי הגהות מיימוני פרק ט' ומסמ"ק שהביא הטור וכל בו ובית יוסף בשם רמב"ם). וכל הא דאמרין דאחד קודם לחבירו היינו שרוצה לאכול משניהם לכן יש להקדים החביב או החשוב אבל אם אינו רוצה לאכול משניהם אינו מברך רק על זה שרוצה לאכול אף על פי שגם השני מונח לפניו (תרומת הדשן סימן ל"ב). וכל זה דצריך להקדים היינו דוקא לכתחלה אבל אם עבר ובירך על השני אם הברכות שוות יוצא ואין צריך לחזור ולברך על זה שהיה לו להקדים ובלבד שיהא דעתו גם כן עליו בברכתו (בית יוסף סימן ר"ו ובוה הסימן בשם רשב"א):

ו. היה לפניו תבשיל מקמח כוסמין ושבולת שועל ושיפון וגפן ותאנה ורמון כיון דמברך על התבשיל בורא מיני מזונות ברכתו קודמת אף על גב דהנך ממין ז' ואיהו לאו ממין שבעה מכל מקום כיון

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפי החודש. שמונה עמודים ימים. פה יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. והכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי "ימוד" ה"הכנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ט' לחודש – עמוד ד זוכה לפנים צדיקים!

הלכות ברכת הבשמים

סימן רטז – דיני ברכת הריח, ובו י"ד סעיפים

א. אסור ליהנות מריח טוב עד שיברך קודם שיריח אבל לאחריו אין צריך לברך כלום:

ב. אם זה שיוצא ממנו הריח עץ או מין עץ מברך בורא עצי בשמים. ואם הוא עשב מברך בורא עשבי בשמים. ואם אינו לא מין עץ ולא מין עשב כמו המוסק מברך בורא מיני בשמים. ואם היה פרי ראוי לאכילה מברך הנותן ריח טוב בפירות והני מילי כשנטלו להריח בו או לאכלו ולהריח בו אבל אם נטלו לאכלו ולא נתכוין להריח בו אף על פי שהוא מעלה ריח טוב אינו מברך ועל כולם אם אמר בורא מיני בשמים יצא הילכך על כל דבר שהוא מסופק בו מברך בורא מיני בשמים על אגוז מוסקאט"ה ועל קנייל"ה וקלאו"ו וכל מיני בשמים שהם לאכילה מברך הנותן ריח טוב בפירות:

ג. על הורד ועל הקנמון שהוא עור הנדי ועל מי הורד ועל הלבונה והמצטיכי וכיוצא בהם בורא עצי בשמים:

ד. על שמן אפרסמון מברך בורא שמן ערב:

ה. שמן זית שכתשו או טחנו עד שחזר ריחו נודף מברך עליו בורא עצי בשמים:

ו. שמן שבשמו כמו שמן המשחה אם בעצי בשמים מברך בורא עצי בשמים ואם בעשבי בשמים מברך בורא עשבי בשמים. ואם היו בו עצים ובשמים מברך בורא מיני בשמים ואם סיננו והוציא ממנו הבשמים יש אומרים שמברך בורא שמן ערב ויש אומרים שאינו מברך עליו כלל דהוי ריח שאין לו עיקר וכיון שספק הוא נכון ליהדר מלהריח בו:

ז. סימלק וחילפי דימא מברך בורא עצי בשמים סימלק יש מפרשים רוסמארי"ן ויש מפרשים יאסמי"ן ויש מפרשים שהוא עשב שיש לו שלש שורות של עלין זו למעלה מזו ולכל שורה שלש עלין. וחילפי דימא הוא שבולת נרד שקורין אישפי"ק:

ח. סיגלי והם ויאול"ש בורא עשבי בשמים:
ט. נרגיס והוא חבצלת ויש אומרים שהוא לירי"ו אם גדל בגנה מברך בורא עצי

ב. אין המברך מוציא אחרים אלא אם כן יאכל וישתה עמהם ואז יוצאים בשמיעתן שמכוונים אליו אפילו לא יענו אמן:

ג. אין יוצא ידי חובתו בשמיעת הברכה אפילו יענה אמן אלא אם כן ששמעה מתחלתה ועד סופה ונתכוין לצאת בה ידי חובתו והמברך נתכוין גם כן להוציא ידי חובתו:

סימן ריז – בכל ברכה צריך להיות שם ומלכות, ובו סעיף אחד

א. כל ברכה שאין בה הזכרת שם ומלכות אינה ברכה ואם דילג שם או מלכות יחזור ויברך ואפילו לא דילג אלא תיבת העולם לבד צריך לחזור ולברך דמלך לבד אינה מלכות:

סימן רטו – עניית אמן אחר הברכות, ובו ד' סעיפים

א. אין עונה אמן אחר ברכותיו אלא אחר שתי ברכות או יותר שהם סוף ברכות ונהגו לענות אמן אחר יהללוך ואחר ישתבח. הגה: ויש אומרים שאין עונין אמן רק אחר ברכת בונה ירושלים בברכת המזון וכן המנהג פשוט במדינות אלו ואין לשנות (תוספות ומרדכי ריש פרק שלשה שאכלו ומהרי"ק שורש ע"ב.) ובמקומות שנהגו לענות אמן אחר יהללוך וישתבח יענה גם כן אחר ברכת שומר עמו ישראל לעד (בית יוסף סימן נ"א):

ב. השומע אחד מישראל מברך אחת מכל הברכות אף על פי שלא שמע כולה מתחלתה ועד סופה אף על פי שאינו חייב באותה ברכה חייב לענות אחריו אמן אבל אם היה המברך אפיקורוס או כותי או תינוק או היה גדול ושינה ממטבע הברכות אין עונין אחריו אמן. הגה: ועונין אמן אחר עובד כוכבים אם שמע כל הברכה מפיו (הר"י פרק אלו דברים):

ג. והא דאין עונין אמן אחר תינוק דוקא בשעה שלומד הברכות לפני רבו שמותר ללמד לתינוקות הברכות כתקנן ואף על פי שהם מברכין לבטלה בשעת הלימוד אבל בשעה שהם מברכין לפטור את עצמן כיון דבני חינוך הם עונים אחריהם אמן וכן בשעה שאומרים ההפטורה בבית הכנסת:

ד. כל המברך ברכה שאינה צריכה הררי זה נושא שם שמים לשוא והרי הוא כנשבע לשוא ואסור לענות אחריו אמן:

דחשיבי דעבדי מינייהו פת ומברך עלייהו המוציא וברכת המזון קודמת אף על גב דלא עבדינהו פת:

סימן ריב – שהעיקר פוטר הטפל, ובו ב' סעיפים

א. כל שהוא עיקר ועמו טפילה (פירוש דבר בלתי נחשב) מברך על העיקר ופוטר את הטפילה בין מברכה שלפניה בין מברכה שלאחריה לא מבעיא אם העיקר מעורב עם הטפל אלא אפילו כל אחד לבדו ואפילו פת שהוא חשוב מכל אם הוא טפל כגון שאוכל דג מליח ואוכל פת עמו כדי שלא יזיקנו בגרונו מברך על הדג ופוטר את הפת כיון שהוא טפל. הגה: ויש אומרים אם הטפל חביב עליו מברך עליו ואחר כך מברך על העיקר (אגור בשם אור זרוע). הא דמברכין על העיקר ופוטר את הטפילה היינו שאוכלין ביחד או שאוכל העיקר תחלה אבל אם אוכל הטפל תחלה כגון שרוצה לשתות ורוצה לאכול תחלה כדי שלא ישתה אליבא ריקנא או שאוכל גודגוניות למתק השתיה מברך על האוכל תחלה אף על פי שהוא טפל לשתיה ואינו מברך עליו רק שהכל הואיל והוא טפל לדבר אחר (תרומת הדשן סימן ל"ה):

ב. מרקחת שמניחין על ריקינן דקים אותם ריקינן הוה טפילה למרקחת שהדבר ידוע שאין מתכוונים לאכול להם:

סימן ריג – מי שיוצא אם מוציא אחרים, ובו ג' סעיפים

א. על כל פירות ושאר דברים חוץ מפת ויין אם היו האוכלים שנים או יותר אחד פוטר את חבריו אפילו בלא הסיבה ומיהו ישיבה מיהא בעי דדוקא פת ויין בעי הסיבה ולדידן הוי ישיבה כמו הסיבה לדידה ולפי זה לדידן דלית לן הסיבה אין חילוק בין פת ויין לשאר דברים דבישיבה אפילו פת ויין אחד מברך לכולם ושלא בישיבה בשאר דברים נמי כל אחד מברך לעצמו. והא דאמרינן דאחד מברך לכולם בשאר דברים חוץ מן הפת הני מילי בברכה ראשונה אבל בברכה אחרונה צריכין ליחלק וכל אחד מברך לעצמו דאין זימון לפירות. הגה: ויש אומרים דבכל הדברים חוץ מפת ויין לא מהני הסיבה והוא הדין ישיבה לדידן (בית יוסף סימן קע"ד בשם הראב"ד) ולכן נהגו עכשיו בפירות שכל אחד מברך לעצמו:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. וזוהי ה'היות' 'בן עולם הבא'. נא לפרסם ב'בתי פנסיות וב'בתי מד'שות. וב'שמחות. וז'כל החברים ו'נדיים. ל'זכות את הרבים ל'היות' 'בן עולם הבא' על ידי 'לימוד' 'ה'קבה' כ'כל יום. שהוא 'תורה' ל'שמחה'!

ז'כל המזכה את הרבים ו' לחודש – עמוד ה' ז'זכה ל'בנים צדיקים!

בשמים ואם הוא גדל בשדה מברך בורא עשבי בשמים:

י. היו לפניו עצי בשמים ועשבי בשמים ומיני בשמים מברך על כל אחד ברכה הראויה לו. הגה: ואם בירך על כולם מיני בשמים יצא (טור ריש הסימן). ואם צריך להקדים של עץ לשל עשבי בשמים עיין לעיל סימן ר"א:

יא. הביאו לפניו הדס ושמן להריח בהם אם ברכותיהן שוות מברך על ההדס ופטר את השמן ואם אינם שוות מברך על ההדס תחלה:

יב. מברכין על המוגמר (פירוש בשמים שמשמים על הגחלים להריח בהם) משיעלה קיטור עשנו קודם שיגיע לו הריח אבל לא יברך קודם שיעלה קיטור העשן:

יג. המוגמר אם הוא של עץ מברך בורא עצי בשמים ואם של עשב בורא עשבי בשמים ואם של שאר מינים בורא מיני בשמים:

יד. המריח באתרוג של מצוה מברך עליו ויש אומרים שאינו מברך לכך נכון שלא להריח בו. הגה: יש אומרים דהמריח בפת חם יש לו לברך שנתן ריח טוב בפת (אבודרהם ובית יוסף יוסף סימן רצ"ו בשם אורחות חיים) ויש אומרים דאין לברך עליו (בית יוסף) לכך אין להריח בו:

סימן רי"ז – ברכת הבשמים והמוגמר, ובו ח' סעיפים

א. הנכנס לחנותו של בושם שיש בו מיני בשמים מברך בורא מיני בשמים ישב שם כל היום אינו מברך אלא אחת נכנס ויוצא נכנס ויוצא מברך על כל פעם ודוקא שלא היה דעתו לחזור אבל היה דעתו לחזור לא יברך:

ב. אין מברכין על הריח אלא אם כן נעשה להריח הילכך אין מברכין על בשמים של מתים הנתונים למעלה מהמטה שאינם אלא להעביר סרחונו של מת אבל נתונים למטה מברכין שאני אומר לכבוד החיים הם עשויים וכן אין מברכין על בשמים של בית הכסא ולא על שמן העשוי להעביר את הזוהמא:

ג. מוגמר שמגמרין בו את הכלים אין מברכין עליו לפי שלא נעשה להריח בעצמו של מוגמר אלא כדי ליתן ריח בכלים וכן המריח בכלים שהם מוגמרים אינו מברך לפי שאין עיקר אלא ריח בלא עיקר:

ז. בשמים של ערוה כגון קופה של בשמים תלוי בצוארה או אוחזת בידה או בפיה אין מברכים עליהם לפי שאסור להריח בהם שמא יבא לידי הרגל נשיקה או קירוב בשר:

ח. בשמים של עבודת כוכבים אין מברכין עליהם לפי שאסור להריח בהם:

ו. מסיבה של עובדי כוכבים אין מברכים על בשמים שלהם דסתם מסיבתן לעבודת כוכבים:

ז. היה הולך חוץ לכרך והריח ריח טוב אם רוב העיר עובדי כוכבים אינו מברך ואם רוב ישראל מברך:

ח. נתערב ריח שמברכין עליו בריח שאין מברכין עליו הולכים אחר הרוב:

הלכות ברכת הנמים

סימן ריח – ברכות הנעשים על הנמים, ובו ט' סעיפים

א. הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל כגון מעברות הים ומעברות הירדן ומעברות נחלי ארנון ואבני אלגביש של בית חורון ואבן שבקש עוג לזרוק על ישראל ואבן שישב עליה משה בעת מלחמת עמלק וחומת יריחו מברך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. ובין ברכה זו ובין שאר ברכות הראיה הרי הם כשאר ברכות וכולם בהזכרת שם ומלכות:

ב. על נס שנעשה לקצת ישראל כל זמן שלא נעשה לכל ישראל או רובן ואפילו נעשה לקצת שבטים אין מברכין עליו:

ג. כל אלו הדברים אינם אלא כשרואה אותם משלשים לשלשים יום ואז הם חובה כמו בפעם ראשונה:

ד. הרואה מקום שנעשה נס ליחיד אינו מברך אבל הוא עצמו מברך שעשה לי נס במקום הזה וכל יוצאי ירכו גם כן מברכין שעשה נס לאבי במקום הזה:

ה. מי שנעשו לו נסים הרבה בהגיעו לאחד מכל המקומות שנעשה לו נס צריך להזכיר כל שאר המקומות ויכלול כולם בברכה אחת:

ו. על נס של רבו צריך לברך כשם שהוא מברך על נס של אביו. הגה: יש אומרים דהוא הדין אם רואה האדם שנעשה לו הנס מברך עליו כמו שמברך על המקום שנעשה בו הנס (אבודרהם):

ז. על נס של אדם מסויים כיואב בן צרויה וחבריו וכן על נס של אדם שנתקדש בו שם שמים כגון דניאל וחביריו מברך לפיכך הרואה גוב אריות של דניאל וככשן האש של חנניה מישאל ועזריה מברך שעשה נס לצדיקים במקום הזה:

ח. הרואה אשתו של לוט מברך שתים עליה אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם דיין האמת ועל לוט אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם זוכר הצדיקים:

ט. יש אומרים שאינו מברך על נס אלא כנס שהוא יוצא ממנהג העולם אבל נס שהוא מנהג העולם ותולדתו כגון שבאו גנבים בלילה ובא לידי סכנה וניצול וכיוצא בזה אינו חייב לברך ויש חולק וטוב לברך בלא הזכרת שם ומלכות:

הלכות ברכות הודאות

סימן רי"ט – ברכת הודאות היחיד, ובו ט' סעיפים

א. ארבעה צרכים להודות יורדי הים כשעלו ממנה והולכי מדבריות כשיגיעו לישוב ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא וסימנך וכל החיים יודוך סלה "חבוש" יסורים" יים" מדבר:

ב. ומה מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב והשומעים אומרים מי שגמלך כל טוב הוא יגמלך כל טוב סלה:

ג. צריך לברך ברכה זו בפני עשרה ותרי מינייהו רבנן דכתיב וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו ואם לא שכיחי רבנן לא יניח מלברך ונהגו לברך אחר קריאת התורה לפי שיש שם עשרה ואם בירך בפחות מעשרה יש אומרים שיצא ויש אומרים שלא יצא וטוב לחזור ולברך בפני עשרה בלא הזכרת שם ומלכות:

ד. אם בירך אחר ואמר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר גמלך כל טוב וענה אמן יצא וכן אם אמר בירך רחמנא מלכא דעלמא דיהבך לן וענה אמן יצא. הגה: ואין זה ברכה לבטלה מן המברך אף על פי שלא נתחייב בברכה זו הואיל ואינו מברך רק דרך שבח והודאה על טובת חבירו ששמח בה (טור):

ה. אם בירך אחד הגומל לעצמו ונתכוין להוציא את חברו ושמע חברו וכוון לצאת יצא אפילו בלא עניית אמן (כיון שהמברך גם כן חייב יצא האחר בלא עניית אמן) (טור):

ו. אם איחר יש לו תשלומין לברך כל זמן שירצה ונכון שלא לאחר שלשה ימים:

ז. באשכנו וצרפת אין מברכין כשהולכין מעיר לעיר שלא חייבו אלא בהולכי מדברות דשכיחי ביה חיות רעות ולסטים ובספרד נוהגין לברך מפני שכל הדרכים בחזקת סכנה ומיהו בפחות מפרסה אינו מברך ואם הוא מקום מוחזק בסכנה ביותר אפילו בפחות מפרסה:

ח. בכל חולי צריך לברך אפילו אינו חולי של סכנה ולא מכה של חלל אלא כל שעלה למטה וירד מפני שדומה כמי שהעלוהו לגדרום (פירוש מעלות שעושין דיינים לשבת כשדנין) לידון ואין הפרש בין שיש לו מיחוש קבוע ובא מזמן לזמן ובין שאינו קבוע. הגה: ויש אומרים דאינו מברך רק על חולי שיש בו סכנה כגון מכה של חלל (טור בשם הראב"ד והר"ר יוסף וכן נוהגין באשכנז):

ט. הני ארבעה לאו דוקא דהוא הדין למי שנעשה לו נס כגון שנפל עליו כותל או ניצול מדריסת שור ונגיחותיו או שעמד עליו בעיר אריה לטורפו או אם גנבים באו לו או שודדי לילה וניצול מהם וכל כיוצא בזה כולם צריכים לברך הגומל ויש אומרים שאין מברכין הגומל אלא הני ארבעה דוקא וטוב לברך בלא הזכרת שם ומלכות:

סימן רכ – הטבת הלום ותעניתו, ובו ב' סעיפים

א. הרואה הלום ונפשו עגומה עליו ייטיבנו באפי תלתא דרחימו ליה (פירוש שאוהבים אותו) ולימא באפייהו חלמא טבא חזאי ולימרו אינהו טבא הוא וטבא להוי וכו':

ב. יפה תענית לבטל חלום רע כאשר לנעורת. הגה: ודוקא בו כיום ואפילו בשבת. ועיין לקמן סימן רפ"ה:

סימן רכא – ברכת הודאת הגשמים, ובו ב' סעיפים

א. אם היו בצער מחמת עצירת גשמים וירדו גשמים מברכים עליהם אף על פי שלא ירדו עדיין כדי רביעה משירדו כל כך שרבו על הארץ שיעלו (עליהם) אבעבועות מן המטר וילכו זה לקראת

זה. הגה: ומה שאין אנו נוהגים בזמן הזה בברכת הגשמים משום דמדינות אלו תדירים בגשמים ואינן נעצרים כל כך (סמ"ג ואגור וכל בו):

ב. ומה מברך אם אין לו שדה אומר מודים אנחנו לך ה' אלהינו על כל טפה וטפה שהורדת לנו ואילו פיננו מלא שירה כים וכו' עד הן הם יודו ויברכו את שמך מלכנו וחותרם ברוך אתה ה' אל רוב ההודאות ואם יש לו שדה בשותפות עם אחר מברך הטוב והמטיב ואם אין לו שותף בשדה מברך שהחיינו. הגה: ויש אומרים דהשומע שירדו גשמים מברך הטוב והמטיב (הרשב"א):

סימן רכב – ברכת הודאת הטוב והרע, ובו ד' סעיפים

א. על שמועות שהן טובות לו לבדו מברך שהחיינו ואם הן טובות לו ולאחרים מברך הטוב והמטיב:

ב. על שמועות רעות מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם דיין האמת:

ג. חייב אדם לברך על הרעה בדעת שלמה ובנפש חפצה כדרך שמברך בשמחה על הטובה כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו השם נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם שהיא שמחה לו:

ד. מברך על הטובה הטוב והמטיב אף על פי שירא שמא יבא לו רעה ממנו כגון שמצא מציאה וירא שמא ישמע למלך ויקח כל אשר לו וכן מברך על הרעה ברוך דיין האמת אף על פי שיבא לו טובה ממנה כגון שבא לו שטף על שדהו אף על פי שכשיעבור השטף היא טובה לו שהשקה שדהו:

סימן רכג – מי שילדה אשתו, ומת מורישו, ובנה בית חדש, וקנה כלים חדשים, מה מברך, ובו ו' סעיפים

א. ילדה אשתו זכר מברך הטוב והמטיב וגם היא צריכה לברך כן. הגה: ואם מתה אשתו בלידתה מברך שהחיינו דהא ליכא הטבה לאחרני וכן אם מת האב קודם שילדתו היא מברכת שהחיינו (כן נראה לי ליישב הרשב"א סימן רמ"ה). ויש שכתבו שנהגו להקל בברכה זו שאינה חובה אלא רשות ומזה נתפשט שרבים מקילים באלו הברכות:

ב. מת אביו מברך דיין האמת היה לו ממון שיורשו אם אין לו אחים מברך גם כן שהחיינו ואם יש לו אחים במקום

שהחיינו מברך הטוב והמטיב. הגה: שאין מברכין הטוב והמטיב אלא אם כן יש לו שותפות באותה טובה (טור):

ג. בנה בית חדש או קנה כלים חדשים אפילו היה לו כיוצא באלו תחלה או קנה וחזר וקנה מברך על כל פעם שהחיינו ולא דוקא חדשים דהוא הדין לישנים אם הם חדשים לו שלא היו אלו שלו מעולם ולא אמרו חדשים אלא לאפוקי אם מכרן וחזר וקנאן:

ד. בשעת הקנין יש לו לברך אף על פי שעדיין לא נשתמש בהם שאין הברכה אלא על ידי שמחת הלב שהוא שמח בקנייתן וכשילבשם מברך מלביש ערומים:

ה. קנה כלים שמשמשין בהם הוא ובני ביתו מברך הטוב והמטיב אם נתנו לו במתנה מברך הטוב והמטיב שהיא טובה לו ולנותן:

ו. על דבר שאינו חשוב כל כך כגון חלוק או מנעלים ואנפלאות (פירוש מנעלים קטנים שחופין רוב הרגל) אין לברך עליהם ואם הוא עני ושמח בהם יברך. הגה: ויש אומרים דאפילו עני אינו מברך על חלוק ומנעלים וכדומה וכן נוהגין (טור בשם תוספות ותרומת הדשן סימן ל"ו). המנהג לומר למי שלובש בגד חדש תבלה ותתחדש. ויש מי שכתב שאין לומר כן על מנעלים או בגדים הנעשים מעורות של בהמה דאם כן היו צריכים להמית בהמה אחרת תחלה שיחדש ממנה בגד אחר וכתוב ורחמיו על כל מעשיו (מהרי"ו בפסקיו). והנה הטעם חלוש מאד ואינו נראה מכל מקום רבים מקפידים על זה שלא לאמרו:

הלכות ברכות

סימן רכד – דיני ברכות פרטיות, ובו י"ג סעיפים

א. הרואה מרקוליס או שאר עבודת כוכבים אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שנתן אך אפים לעוברי רצונו ואם רואה אותה בתוך שלשים יום אינו חוזר ומברך. הגה: והאידנא אין מברכים זאת הברכה, שהרי אנו מגודלים ביניהם ורואים אותו תמיד:

ב. הרואה מקום שנעקרה ממנה עבודת כוכבים אם הוא בארץ ישראל אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שעקר עבודת כוכבים מארצנו ואם הוא בחוצה

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרקים החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בפתח פנסיות ובפתח מדקשות. ובשמות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ט' לחודש – עמוד ז

לארץ אומר שעקר עבודת כוכבים מהמקום הזה ואומר בשתייהן כשם שעקרת אותה מהמקום הזה כן תעקור אותה מכל המקומות והשב לב עובדיהם לעבדך. הגה: ואם נעקרה עבודת כוכבים ממקום אחד ונתונה במקום אחר מברך על מקום שנעקרה שעקר עבודת כוכבים ועל מקום שנתונה לשם שנתן ארך אפים (בית יוסף בשם תוספות וירושלמי):

ג. הרואה בכל הרשעה אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחריב בכל הרשעה. ראה ביתו של נבוכדנצר אומר ברוך שהחריב ביתו של נבוכדנצר הרשע. ראה גוב אריות או כבשן האש אומר ברוך שעשה נסים לצדיקים במקום הזה (ועיין לעיל סימן ר"ח סעיף ז')

ד. ראה מקום שיש בכבל שכל בהמה שתעבור עליו אינה יכולה לזוז משם אם לא יתנו עליה מעפר המקום הוא והוא סימן קללה לה דכתיב וטאטאתיה במטאטא (פירוש מכבדות הבית, שקוב"י בלע"ז) השמד אומר ברוך אומר ועושה ברוך גוזר ומקיים:

ה. הרואה ששים רבוא מישראל ביחד אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם חכם הרזים ואם הם עובדי כוכבים ומזלות אומר (ירמיה יב) בושה אמכם חפרה יולדתכם הנה אחרית גוים מדבר ציה וערבה:

ו. הרואה חכמי ישראל אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שחלק מחכמתו ליראיו:

ז. הרואה חכמי אומות העולם שחכמים בחכמות העולם אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שנתן מחכמתו לבשר ודם:

ח. על מלכי ישראל (בזמן הבית) אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שחלק מכבודו ליראיו ועל מלכי אומות העולם אומר ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם:

ט. מצוה להשתדל לראות מלכים אפילו מלכי אומות העולם:

י. הרואה בתי ישראל בישובן כגון בית שני אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם מציב גבול אלמנה. הרואה בחורבן אומר ברוך דיין האמת:

יא. הרואה בתי עובדי כוכבים בישובן אומר בית גאים יסח ה' בחורבן אומר אל נקמות ה':

יב. הרואה קברי ישראל אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר יצר אתכם בדין וכו' ועל קברי עובדי כוכבים אומר בושה אמכם וגו':

יג. כל ברכות הראייה אם חזר וראה אותו דבר בתוך ל' יום אינו חוזר ומברך:

סימן רכה – דיני ברכת שהחיינו, ובו י' סעיפים

א. הרואה את חבירו לאחר שלשים יום אומר שהחיינו ואחר י"ב חודש מברך מחיה המתים והוא שחביב עליו הרבה ושמח בראייתו:

ב. מי שלא ראה את חבירו מעולם ושלח לו כתבים אף על פי שהוא נהנה בראייתו

אינו מברך על ראייתו. הגה: יש אומרים מי שנעשה בנו בר מצוה יברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שפטרני מעונשו של זה (מהרי"ל בשם מרדכי ובראשית רבה פרשת תולדות). וטוב לברך בלא שם ומלכות (דברי עצמו):

ג. הרואה פרי חדש מתחדש משנה לשנה מברך שהחיינו ואפילו רואהו ביד חבירו או על האילן ונהגו שלא לברך עד שעת אכילה. הגה: ומי שבירך בשעת ראייה לא הפסיד (טור). ואין לברך עד שנגמר תשלום גידול הפרי (תשובת רשב"א סימן ר"ן וכל בו). ואם לא בירך בראייה ראשונה יכול לברך בראיה שניה (אגור):

ד. אם בירך שהחיינו על שירזא"ש כשיאכל גינדא"ש חוזר ומברך שהחיינו. הגה: והם כשני מיני גודגדניות כגון ווינקשי"ל וקירש"ן וכל כיוצא בזה:

ה. אם בירך שהחיינו על הענבים כשישתה יין חדש אינו חוזר ומברך:

ו. פרי שאינו מתחדש משנה לשנה אפילו אם יש ימים רבים שלא אכל ממנו אינו מברך שהחיינו. הגה: פרי שמתחדש שתי פעמים בשנה מברכין עליו שהחיינו (בית יוסף), אבל שאין לו זמן קבוע לגידולו אין מברכין עליו (בית יוסף בשם הר"ר מנוח), לכן אין מברכין שהחיינו על ירק חדש דעומד כל השנה בקרקע (מהרי"ו):

יהודי היקר!!!

ידוע גודל מעלת הלימוד שולחן ערוך החדשי
בלשונם הקדוש של המחבר והרמ"א זי"ע
שהסכימו עליהם מן השמים!

ולשונם מסוגל לישועות גדולות!!!

אם עדיין לא הצטרפת ללומדי דף החדשי של השולחן ערוך
— הצטרף עכשיו —

הנה מוכא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק ל'כל החודש'. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים עמוד ה – עמוד ה

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרליש

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום" מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

י לחודש

המשך הלכות ברכות, סימן רכה – דיני ברכת שהחינו

א. אינו מברך שהחינו על הבוסר אלא כשהבשילו האשכולות ענבים וכן בכל פרי אחר גמורו:

ב. הרואה כושי וגיהור דהיינו שהוא אדם הרבה והלוקח דהיינו שהוא לבן הרבה והקפה דהיינו שבתנו גדול ומתוך עוביו נראית קומתו מקופחת והננס והדרקונה דהיינו מי שהוא מלא יבלת ופתוי הראש שכל שערותיו דבוקות זה בזה ואת הפיל ואת הקוף מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם משנה הבריות:

ג. הרואה את החיגר ואת הקטע ואת הסומא ומוכה שחין והבהקנין והוא מי שמנומר בנקודות דקות אם הם ממעי אמם מברך משנה הבריות ואם נשתנה אחר כך מברך דיין האמת ויש מי שאומר דדוקא על מי שמצטער עליו אבל על עובד כוכבים אינו מברך ואינו מברך אלא פעם ראשונה שהשינוי עליו גדול מאד. הגה: ויש אומרים משלשים יום לשלשים יום (טור):

ד. הרואה אילנות טובות ובריות נאות אפילו עובד כוכבים או בהמה אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שככה לו בעולמו ואינו מברך עליהם אלא פעם ראשונה ולא יותר לא עליהם ולא על אחרים אלא אם כן היו נאים מהם:

סימן רכו – הרואה פרחי האילן מה מברך, ובו סעיף אחד

א. היוצא בימי ניסן וראה אילנות שמוציאין פרח אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות

בהם בני אדם ואינו מברך אלא פעם אחת בכל שנה ושנה ואם אחר לברך עד אחר שגדלו הפירות לא יברך עוד:

סימן רכז – ברכת הזיקים, ובו ג' סעיפים

א. על הזיקים והוא כמין כוכב היורה כחץ באורך השמים ממקום למקום ונמשך אורו כשבת ועל רעדת הארץ ועל הברקים ועל הרעמים ועל רוחות שנשבו בזעף על כל אחד מאלו אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם עושה מעשה בראשית ואם ירצה יאמר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שכחו וגבורתו מלא עולם:

ב. כל זמן שלא נתפזרו העבים נפטר בכרכה אחת נתפזרו בין ברק לברך ובין רעם לרעם צריך לחזור ולברך:

ג. היה יושב בבית הכסא ושמע קול רעם או ראה ברק אם יכול לצאת ולברך תוך כדי דבור יצא ואם לא יצא:

סימן רכה – ברכת ימים ונהרות הרים וגבעות, ובו ג' סעיפים

א. על ימים ונהרות הרים וגבעות ומדברות אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם עושה מעשה בראשית ועל הים הגדול והוא הים שעוברים בו לארץ ישראל ולמצרים אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם עושה הים הגדול:

ב. לא על כל הנהרות מברך אלא על ארבע נהרות דכתיבי בקרא כמו חדקל ופרת והוא שראה אותם במקום שלא נשתנה מהלכם על ידי אדם:

ג. ולא על כל הרים וגבעות מברך אלא דוקא על הרים וגבעות המשונים וניכרת גבורת הבורא בהם:

סימן רכט – ברכת הקשת וחמה בתקופתה, ובו ב' סעיפים

א. הרואה הקשת אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם זוכר הברית נאמן כבריתו וקיים במאמרו ואסור להסתכל בו ביותר:

ב. הרואה חמה בתקופתה והוא מכ"ח לכ"ח שנה והתקופה בתחלת ליל ד' כשרואה אותה ביום ד' בבוקר אומר ברוך עושה בראשית וכן מברך גם כן כשרואה לבנה בטהרתה וכוכבים במשמרותם ומזלות בעתם דהיינו כשתחזור הלבנה בתחלת מזל טלה בתחלת החדש ולא תהיה נוטה לא לצפון ולא לדרום וכן כשיחזור כל כוכב מחמשה הנשואים לתחלת מזל טלה ולא יהא נוטה לא לצפון ולא לדרום וכן בכל עת שיראה מזל טלה עולה מקצות המזרח:

סימן רל – דין קצת ברכות פרטיות, ובו ה' סעיפים

א. המתפלל על מה שעבר כגון שנכנס לעיר ושמע קול צוחה בעיר ואמר יהי רצון שלא יהא קול זה בתוך ביתי או שהיתה אשתו מעוברת אחר ארבעים יום לעיבורה ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זה תפלת שוא אלא יתפלל אדם על העתיד לבוא ויתן הודאה על שעבר כגון הנכנס לכרך אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתכניסני לכרך הזה לשלום נכנס בשלום אומר מודה אני לפניך ה' אלהינו שהכנסתני לכרך הזה לשלום בקש לצאת אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתוציאני מכרך זה לשלום יצא בשלום אומר מודה אני לפני ה' אלהי שהוצאתני מכרך זה לשלום וכשם

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתח פנסיות ובכתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים י' לחודש – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

שהוצאתני לשלום כן תוליכני לשלום וכו' עד ברוך אתה ה' שומע תפלה וזו היא תפלת הדרך שנכתבה היא וכל דיניה בסימן ק"י:

ב. הנכנס למוד את גרנו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתשלח ברכה בכרי הזה התחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מדד ואחר כך בירך הרי זה תפלת שוא שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי (פירוש דנעלם ואינו נראה) מן העין:

ג. הנכנס למרחץ אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לשלום ותוציאני לשלום ותצילני מהאור הזה וכיצא בו לעתיד לבוא. יצא בשלום אומר מודה אני לפניך ה' אלהי שהצלתני מהאור הזה:

ד. הנכנס להקזי דם אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שיהא עסק זה לי לרפואה כי רופא חנם אתה ולאחר שהקזי יאמר ברוך רופא חולים:

ה. לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד:

סימן רלא – שכל כוונותיו יהיו לשם שמים, ובו סעיף אחד

א. אם אי אפשר לו ללמוד בלא שינת צהרים יישן. הגה: וכשניעור משנתו אין צריך לברך אלהי נשמה (בית יוסף). ויש אומרים שיקרא קודם שיישן ויהי נועם (כל בו). ובלבד שלא יאריך בה שאסור לישן ביום יותר משנית הסוס שהוא שתיך נשמי ואף בזה המעט לא תהא כוונתו להנאת גופו אלא להחזיק גופו לעבודת השם יתברך וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך כדכתיב בכל דרכיך דעהו ואמרו חכמים כל מעשיך יהיו לשם שמים שאפילו דברים של רשות כגון האכילה והשתיה וההליכה והישיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך יהיו כולם לעבודת בוראך או לדבר הגורם עבודתו שאפילו היה צמא ורעב אם אכל ושתה להנאתו אינו משובח אלא יתכוין שיאכל וישתה כפי חיותו לעבוד את בוראו. וכן אפילו לישב בסוד ישרים ולעמוד במקום צדיקים ולילך בעצת תמימים אם עשה להנאת עצמו להשלים חפצו ותאותו אינו משובח אלא אם כן עשה לשם שמים. וכן בשכיבה אין צריך לומר שבזמן שיכול לעסוק

בתורה ובמצות לא יתגרה בשינה לענג עצמו אלא אפילו בזמן שהוא יגע וצריך לישן כדי לנוח מיגיעתו אם עשה להנאת גופו אינו משובח אלא יתכוין לתת שינה לעיניו ולגופו מנוחה לצורך הבריאות שלא תטרף דעתו בתורה מחמת מניעת השינה. וכן בתשמיש אפילו בעונה האמורה בתורה אם עשה להשלים תאותו או להנאת גופו הרי זה מגונה ואפילו אם נתכוין כדי שיהיו לו בנים שישמשו אותו וימלאו מקומו אינו משובח אלא יתכוין שיהיו לו בנים לעבודת בוראו או שיתכוין לקיים מצות עונה כאדם הפורע חובו. וכן בשיחה אפילו לספר בדברי חכמה צריך שתהיה כונתו לעבודת הבורא או לדבר המביא לעבודתו. כללו של דבר חייב אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו וכשרואה דבר שביאי לידי עבודת הבורא יתברך יעשהו ואם לאו לא יעשהו ומי שנוהג כן עובד את בוראו תמיד:

הלכות תפלת המנחה

סימן רלב – דברים האסורים לעשות בשעת המנחה, ובו ג' סעיפים

א. אם השעה דחוקה יתפללו בלחש ואחר כך יאמר שליח ציבור מגן ומחיה ויענה קדושה ומסיים האל הקדוש אם אין שהות ביום לגמור שמונה עשרה ברכות. הגה: ויש אומרים שמתפלל השליח צבור עם הקהל בקול רם וכן נוהגים. ועיין לעיל סימן קכ"ד סעיף ב':

ב. לא ישב אדם להסתפר סמוך למנחה עד שיתפלל ולא יכנס למרחץ ולא לבורסקי (מקום שמעבדין שם את העורות) ולא לדין ולא לאכול אפילו סעודה קטנה סמוך למנחה גדולה ואם התחיל באחת מכל אלו אינו מפסיק אף על פי שהתחיל באיסור והוא שיהא שהות ביום להתפלל אחר שיגמור סעודתו או מלאכתו אבל אם אין שהות להתפלל אחר כך צריך להפסיק מיד ומאימתי התחלת תספורת משיניח סודר של ספרים על ברכיו והתחלת מרחץ משיפשוט לבושו העליון והתחלת בורסקי משיקשור בגד בין כתפיו כדרך הבורסקים והתחלת דין אם היו עסוקים בו משיתחילו בעלי דינים לטעון ואם לא היו עסוקים בו

משיתעטפו הדיינים ולדידן משישבו אדעתא לדון והתחלת אכילה משיטול ידיו. הגה: ויש חולקים וסבירא להו דסעודה קטנה מותר ואינו אסור רק בסעודת נשואין או מילה (טור בשם רבינו תם). ויש אומרים דאפילו סעודה גדולה סמוך למנחה גדולה שרי (בעל המאור והגהות מיימוני פרק קמא דשבת). ויש אומרים דסעודה קטנה אפילו סמוך למנחה קטנה שרי (טור בשם ר"י). ונהגו להקל כשתי הסברות דהיינו בסעודה גדולה סמוך למנחה גדולה ובסעודה קטנה סמוך למנחה קטנה ואפשר הטעם משום דעכשיו קוראין לבית הכנסת לא חיישינן דלמא יפשע ולא יתפלל (אגודה פרק קמא דשבת) (ועיין לעיל סימן פ"ט). מיהו בסעודה גדולה יש להחמיר אפילו סמוך למנחה גדולה ואפילו אם התחיל קודם לכן כשמגיע מנחה קטנה והשעה עוברת צריך לקום ולהתפלל (טור ובית יוסף בשם הפוסקים):

ג. והא דאסור לאכול סעודה קטנה היינו כשקובע לסעודה אבל לטעום דהיינו אכילת פירות מותר והוא הדין לאכול פת כביצה כדרך שאדם אוכל בלא קבע מותר:

סימן רלג – זמן תפלת המנחה, ובו ב' סעיפים

א. מי שהתפלל תפילת המנחה לאחר ו' שעות ומחצה ולמעלה יצא ועיקר זמנה מט' שעות ומחצה ולמעלה עד הלילה לרבנן ולרבי יהודה עד פלג המנחה שהוא עד סוף י"א שעות חסר רביעי. הגה: ומשערינן שעות אלו לפי ענין היום ואף אם היום ארוך משערינן לי"ב שעות והם נקראות שעות זמניות וכן כל מקום ששערו חכמים בשעות משערינן לשעות אלו (רמב"ם בפירוש המשנה בפרק קמא דברכות). ואסיקנא דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד והוא שיעשה לעולם כחד מינייהו שאם עושה כרבנן ומתפלל מנחה עד הלילה שוב אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה ואם עושה כרבי יהודה ומתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה צריך ליהזר שלא יתפלל מנחה באותה שעה ועכשיו שנהגו להתפלל תפלת מנחה עד הלילה אין להתפלל תפלת ערבית קודם שקיעת החמה ואם בדיעבד התפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה יצא ובשעת הדחק יכול להתפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה. הגה: ולדידן במדינות אלו שנוהגין להתפלל ערבית

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף או"ח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כן יגמור כל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים ל'היות' בן עולם הבא על ידי 'ימוד' ה'הכה' בכל יום. שהוא 'תורה ל'שמה'! וכל המזכה את הרבים ל'חודש' – עמוד ב' זוכה לבנים צדיקים!

מפגל המנחה אין לו להתפלל מנחה אחר כך ובדיעבד או בשעת הדחק יצא (בית יוסף בשם אהל מועד ורשב"א) אם מתפלל מנחה עד הלילה דהיינו עד צאת הכוכבים:

ב. אם יש לו מים צריך ליטול ידיו כדי להתפלל אף על פי שאינו יודע להם שום לכלוך ולא יברך (ועיין לעיל סימן צ"ב סעיף ה'). הגה: ואפילו עומד מלמודו יטול ידיו לתפלה (מנהגים). ואם אין לו מים מזומנים אינו צריך ליטול:

סימן רלד – הרוצה להתפלל מנחה גדולה ומנחה קטנה, ובו ב' סעיפים

א. הרוצה להתפלל מנחה גדולה ומנחה קטנה אין ראוי לו להתפלל רשות אלא הגדולה ואם יתפלל הגדולה חובה לא יתפלל הקטנה כי אם רשות אבל אין ראוי להתפלל תפלת רשות אלא אם כן מכיר בעצמו שהוא זהיר וזריז ואמיד בדעתו לכוין בתפלתו מראש ועד סוף בלא היסח הדעת אבל אם אינו מכוין בה יפה קרינן ביה למה לי רוב זבחיכם. הגה: אין לומר אשרי שקודם מנחה אלא כשיש מנין בבית הכנסת כדי שיאמרו עליו הקדיש שלפני תפלת המנחה (הגהות ס"ק וכל בו). ויש שכתבו שנוהגין לומר פרשת התמיד קודם אשרי של תפלת המנחה נגד תמיד של בין הערבים ומנהג יפה הוא (אבודרהם בשם הר"י ובית יוסף):

ב. אם שכח ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית שתים ואומר אשרי קודם תפלה שהיא תשלומין לתפלת המנחה (ועיין לעיל סימן ק"ח):

הלכות קריאת שמע, ותפלה של ערבית

סימן רלה – זמן קריאת שמע של ערבית, ובו ד' סעיפים

א. זמן קריאת שמע בלילה משעת יציאת שלשה כוכבים קטנים ואם הוא יום מעונן ימתין עד שיצא הספק מלבו ואם קראה קודם לכן חוזר וקורא אותה בלא ברכות ואם הצבור מקדימים לקרות קריאת שמע מבעוד יום יקרא עמהם קריאת שמע וברכותיה ויתפלל עמהם וכשיגיע זמן קורא קריאת שמע בלא ברכות. הגה: ומיהו לא יחזור ויתפלל בלילה אף על פי שהצבור מקדימים הרבה לפני הלילה אלא אם כן הוא רגיל בשאר פרישות

וחסידות דאז לא מתחזי כיוהרא מה שיחזור ויתפלל (מרדכי ריש ברכות והגהות מיימוני פרק ג' מהלכות תפלה ותורת הדשן ס"א):

ב. אסור להתחיל לאכול חצי שעה סמוך לזמן קריאת שמע של ערבית ואם התחיל לאכול אחר שהגיע זמנה מפסיק וקורא קריאת שמע בלא ברכותיה וגומר סעודתו ואחר כך קורא אותה בברכותיה ומתפלל. הגה: אבל אין צריך להפסיק לתפלה הואיל והתחיל לאכול אבל אם לא התחיל לאכול אף על פי שנטל ידיו צריך להפסיק (ר"ן פרק קמא דשבת). ואם אין שהות להתפלל מפסיק אף לתפלה (הראב"ד בהגהות פרק ג' מהלכות קריאת שמע):

ג. לכתחלה צריך לקרות קריאת שמע מיד בצאת הכוכבים וזמנה עד חצי הלילה ואם עבר ואיחר וקרא עד שלא עלה עמוד השחר יצא ידי חובתו:

ד. הקורא קריאת שמע של ערבית אחר שעלה עמוד השחר קודם הנץ החמה (פירוש יציאת החמה מענין הנצו הרמונים) לא יצא ידי חובתו אלא אם כן היה אנוס כגון שכור או חולה וכיוצא בהן ואנוס שקרא אז לא יאמר השכיבנו דכיון שעלה עמוד השחר אינו זמן שכיבה. הגה: אבל שאר הברכות דהיינו שתים שלפני קריאת שמע וברכת אמת ואמונה עד השכיבנו אומר (טור ומרדכי והגהות מיימוני ועיין לעיל סימן נ"ח סעיף ה'):

סימן רלז – ברכות קריאת שמע של ערבית, ובו ד' סעיפים

א. בערב מברך שתים לפני קריאת שמע ושתים לאחריה:

ב. אין לספר בין גאולה דערבית לתפלה ואף הנוהגין לומר שמונה עשרה פסוקים ויראו עינינו אין להפסיק בין יראו עינינו לתפלה ומיהו מה שמכריז שליח ציבור ראש חדש בין קדיש לתפלת ערבית לא הוי הפסק כיון שהוא צורך התפלה וכן יכול לומר ברכו להוציא מי שלא שמע ולא הוי הפסק. הגה: ועיין לעיל סימן ס"ט. ראיתי מדקדקים נהגו לעמוד כשאומרים השמונה עשרה פסוקים של ברוך ה' לעולם וכו' ומנהג יפה הוא כי נתקנו במקום תפלת שמונה עשרה ועל כן ראוי לעמוד בהן כמו בתפלה:

ג. מצא צבור שקראו קריאת שמע ורוצים לעמוד בתפלה יתפלל עמהם ואחר כך יקרא קריאת שמע עם ברכותיה:

ד. אחר שומר עמו ישראל אומר אמן אחר ברכת עצמו ולא יענה אמן אחר ברכת המלך בכבודו (ועיין לעיל סימן רט"ו):

סימן רלז – סדר תפלת ערבית, ובו סעיף אחד

א. אין שליח צבור חוזר התפלה בתפלת ערבית (ואין נופלין על פניהם לאחר ערבית):

סימן רלח – לקבוע עתים לתורה בלילה, ובו ב' סעיפים

א. צריך ליזהר בלימוד הלילה יותר מבשל יום והמבטלו עונשו מרובה:

ב. אם יש לו חק קבוע ללמוד כך וכך ליום והיה טרוד ביום ולא השלימו ישרימו בלילה מיד:

סימן רלט – דין קריאת שמע על מטתו, ובו ב' סעיפים

א. קורא על מטתו פרשה ראשונה של שמע ומברך המפיל חבלי שינה על עיני וכו'. הגה: ויקרא קריאת שמע סמוך למטתו ואין אוכלים ושותים ולא מדברים אחר קריאת שמע שעל מטתו אלא יישן מיד שנאמר אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה (כל בו ורוקח ורבינו ירוחם נתיב ב' חלק ב'). ועיין לעיל סימן ס"ג אי מותר לקרות כשהוא שוכב ואם קרא קריאת שמע ולא יוכל לישן מיד אז חוזר וקורא כמה פעמים זה אחר זה עד שישתקע בשינה ושיהיה קריאתו סמוך לשינתו (הגהות מיימוני פרק ז'). ואין מברכין על קריאת שמע שעל מטתו (הגהות מיימוני פרק ז' ובית יוסף בשם תוספות פרק כל הבשר). ואומר יושב בסתר עליון. ואומר ה' בסתר עליון ואומר ה' מה רבו צרי עד לה' הישועה ואומר ברוך ה' ביום ברוך ה' בלילה ברוך ה' בשכבנו ברוך ה' בקומנו ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך השטן וגו' ה' שומרך וגו' מעתה ועד עולם בידך אפקיד רוחי וגו' יברכך ה' וגו' עד וישם לך שלום ואומר השכיבנו עד סמוך לחתימה:

ב. כשיפשוט חלוקו לא יהפכנו ממטה למעלה שאם כן נמצא גופו ערום אלא יפשטנו דרך ראשו ויכסה עצמו בסדינו מתחת ויכנס במטתו:

הלכות צניעות

סימן רמ – איך יתנהג האדם בתשמיש מטה, ובו י"ז סעיפים

א. אם היה נשוי לא יהא רגיל ביותר עם אשתו אלא בעונה האמורה בתורה. הטיילים שפרנסתן מצויה להם ואין

הנה מוכא פאן ספר שו"תן ערוף או"ח חיים מחולק ל"ב חודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל"היות" בן עולם הבא. נא לפרסם ב"בתי פנסיות וב"בתי מד"שות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים ל"היות" בן עולם הבא" על ידי "ימוד" ה"הכח" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ל'חודש – עמוד ג' זוכה ל'פנים צדיקים'!

פורעין מס עונתן בכל יום. הפועלים שעושים מלאכה בעיר אחרת ולנין בכל לילה כבתיהם פעם אחת בשבוע ואם עושים מלאכה בעירם פעמים בשבוע. החמרים אחת בשבוע. הגמלים אחת לשלשים יום. הספנים אחת לששה חדשים. ועונת תלמידי חכמים מליל שבת לליל שבת וכל אדם צריך לפקוד את אשתו בליל טבילתה ובשעה שיוצא לדרך אם אינו הולך לדבר מצוה וכן אם אשתו מניקה והוא מכיר בה שהיא משדלתו ומרצה אותו ומקשטת עצמה לפניו כדי שיתן דעתו עליה חייב לפקדה. ואף כשהוא מצוי אצלה לא יכוין להנאתו אלא כאדם שפורע חובו שהוא חייב בעונתה ולקיים מצות בוראו שיהיו לו בנים עוסקים בתורה ומקיימי מצות בישראל וכן אם מכוין לתיקון הולד שבששה חדשים אחרונים יפה לו שמתוך כך יצא מלובן ומזורז שפיר דמי. ואם הוא מכוין לגדור עצמו בה כדי שלא יתאוה לעבירה כי רואה יצרו גובר ומתאוה אל הדבר ההוא. הגה: גם בזה יש קיבול שכו, אך (טור) יותר טוב היה לו לדחות את יצרו ולכבוש אותו כי אבר קטן יש באדם מרעיבו שבע משביעו רעב אבל מי שאינו צריך לדבר אלא שמעורר תאוותו כדי למלאות תאוותו זו היא עצת יצר הרע ומן ההיתר יסיתנו אל האיסור ועל זה אמרו רבותינו ז"ל המקשה עצמו לדעת יהא בנדוי:

ב. לא ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר ואפילו שתיהן נשוי:

ג. וברותי מכס המורדים והפושעים בי אלו בני תשעה מדות בני אנוסה בני שנואה בני נדוי בני תמורה בני מורדת בני שכרות בני גרושת הלב בני ערבוביא בני חצופה:

ד. אסור להסתכל באותו מקום שכל המסתכל שם אין לו בושת פנים ועובר על והצנע לכת ומעביר הבושה מעל פניו שכל המתבייש אינו חוטא דכתיב ובעבור תהיה יראתו על פניכם זו הבושה לבלתי תחטאו ועוד דקא מגרה יצר הרע בנפשיה וכל שכן הנושק שם שעובר על כל אלה ועוד שעובר על כל תשקצו את נפשותיכם:

ה. הוא למטה והיא למעלה זו דרך עזות שמשו שניהם כאחד זו דרך עקש:

א. אסור לשמש מטתו בפני כל אדם אם הוא נעור ואפילו על ידי הפסק מחיצה עשרה ובפני תינוק שאין יודע לדבר מותר בית שיש ספר תורה או חומשים העשויים בגלילה אסור לשמש בו עד שיהיה בפניו מחיצה (ולענין לעשותה בשבת עיין לקמן ריש סימן שט"ו). ואם יש לו בית אחר אסור עד שיוציאנה ואם יש בו תפילין או ספרים אפילו של גמרא אסור עד שיתנם בכלי בתוך כלי והוא שלא יהא השני מיוחד להם (ועיין לעיל סימן מ' סעיף ב'), אבל אם הוא מיוחד להם אפילו מאה כחד חשיבי ואם פירש טלית על גבי ארגז חשוב ככלי בתוך כלי:

ז. לא ישמש בתחלת הלילה ולא בסופה כדי שלא ישמע קול בני אדם ויבא לחשוב באשה אחרת אלא באמצע הלילה:

ח. וישמש באימה וביראה כמו שאמרו על רבי אלעזר שהיה מגלה טפח ומכסה טפח ודומה כמי שכפאו שד פירוש באימה וביראה כאילו כפאו שד ויש מפרשים מגלה טפח ומכסה טפח היה ממרק האבר בשעת תשמיש כדי למעט הנאתו ודומה כמי שכפאו שד שעושה הדבר באונס ויש מפרשים מגלה טפח שבאשה כלומר עכשיו מגלה אותה לצורך תשמיש ועכשיו מכסה אותה כלומר שלא היה מאריך באותה מעשה ודומה לו כמו שבעתו השד ונבעת והניח המעשה כל כך היה מקצר בתשמיש ויש מפרשים מגלה טפח על הסינר שהיתה חוגרת בו שאף בשעת תשמיש היה מצריכה לחגרה ומגלה רק טפח ממנה ומכסה מיד כדי למעט הנאתו וכולהו פירושי איתנהו וצריך בעל נפש ליזהר בהם:

ט. לא יספר עמה בדברים שאינם מענייני התשמיש לא בשעת תשמיש ולא קודם לכן שלא יתן דעתו באשה אחרת ואם סיפר עמה ושימש אמרו עליו מגיד לאדם מה שיחו אפילו שיחה קלה שבין אדם לאשתו מגידין לו בשעת הדין:

י. אם היה לו כעס עמה אסור לשמש עד שיפייסנה ויכול לספר עמה קודם תשמיש כדי לרצותה:

יא. אסור לשמש לאור הנר אף על פי שמאפיל בטליתו. הגה: אבל אם עושה מחיצה גבוה עשרה לפני הנר (הגהות מיימוני

פרק ד' מהלכות יום טוב) אף על פי שהאור נראה דרך המחיצה כגון שהפסיק בסדין שרי (כן נראה לי מדברי רש"י בפרק ב' דמסכת ביצה). גם אמרינן התם דשרי כשכופה כלי על הנר ואם מותר לעשות מחיצה זו בשבת עיין לקמן ריש סימן שט"ו. וכן אסור לשמש ביום אלא אם כן הוא בית אפל. הגה: ותלמיד חכם מאפיל בטליתו ושרי (טור):

יב. אסור לשמש מטתו בשני רעבון אלא לחשוכי בנים (פירוש מי שאין לו בנים). הגה: ועיין לקמן סימן תקע"ד סעיף ד'. והוא הדין בשאר צרות שהם כרעבון (ירושלמי התינית):

יג. אכסנאי אסור לשמש ואם יחדו לו ולאשתו בית מותר ובלבד שלא יישן בטליתו של בעל הבית:

יד. שכבת הזרע הוא כח הגוף ומאור העינים וכל זמן שתצא ביותר הגוף כלה וחיוי אובדים וכל השטוף בבעילה זקנה קופצת עליו וכחו תשש ועיניו כהות וריח רע נודף מפיו ושער ראשו וגבות עיניו וריסי עיניו נושרים ושער זקנו ושחיו ושער רגליו רבה ושיניו נושרות והרבה כאבים חוץ מאלו באים עליו אמרו חכמי הרופאים אחד מאלף מת משאר חלאים והאלף מרוב תשמיש לפיכך צריך אדם ליזהר:

טו. לא יבעול והוא שבע או רעב אלא כשיתעכל המזון שבמעיו ולא יבעול מעומד ולא מיושב ולא בבית המרחץ ולא ביום שנכנס למרחץ ולא ביום הקזה ולא ביום יציאה לדרך או ביאה מן הדרך ולא לפנייהם ולא לאחרייהם. (והא דבריש הסימן שחייב לפוקדה איירי כשהוא רוכב או יושב בקרון וכאן איירי במהלך) (מהרש"ל):

טז. המשמש מטתו על מטה שתינוק ישן עליה אותו תינוק נכפה ולא אמרן אלא דלא הוי בר שתא אבל הוי בר שתא לית לן בה ולא אמרן אלא דגני להדי כרעיה (פירוש שישן לרגליו) אבל גני להדי רישיה לית לן בה ולא אמרן אלא דלא מנח ידיה עליה אבל מנח ידיה עליה לית לן בה:

יז. מטה שישן בה עם אשתו צריך שתהא ראשה ומרגלותיה זה לצפון וזה לדרום:

סימן רמא - שלא לחשתין ערום בפני ממתו, וכו' סעיף אחד

א. אחד מהדברים ששונא הקב"ה המשתין בפני מטתו ערום והמשתין לפני מטתו

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לכלל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים "לחודש - עמוד ד" זוכה לבנים צדיקים!

ערום מביא לידי עניות ולא אמרן אלא דמהדר אפיה לפוריא (פירוש למטה) אבל לבראי לית לן בה דמהדר אפיה לפוריא נמי לא אמרן אלא בארעא אבל במנא לית לן בה:

הלכות שבת

סימן רמב – להזהר בכבוד שבת, ובו סעיף אחד

א. אפילו מי שצריך לאחרים אם יש לו מעט משלו צריך לזרז עצמו לכבד את השבת ולא אמרו עשה שבתך חול ולא תצטרך לבריות אלא למי שהשעה דחוקה לו ביותר על כן צריך לצמצם בשאר ימים כדי לכבד השבת מתקנת עזרא שיהיו מכבדים בגדים בחמישי בשבת מפני כבוד השבת. הגה: נוהגין ללוש כדי שיעור חלה בבית לעשות מהם לחמים לבצוע עליהם בשבת ויום טוב (סמך ממרדכי ריש מסכת ראש השנה) והוא מכבוד שבת ויום טוב ואין לשנות. יש שכתבו שבמקצת מקומות נהגו לאכול מוליחא שקורין פשטיד"א בליל שבת זכר למן שהיה מכוסה למעלה ולמטה (מהרי"ל, ולא ראיתי לחוש לזה):

סימן רמג – דין המשכיר שדה ומרחץ לכותל, ובו ב' סעיפים

א. לא ישכיר אדם מרחץ שלו לאינו יהודי מפני שנקרא על שמו ואינו יהודי זה עושה מלאכה בו בשבת דסתם מרחץ לאו לאריסותא (פירוש אריס הוא העובד ליקח חלק ממה שישביח לבעליו) עביד ואמרי שכל הריוח של ישראל ושכר את האיני יהודי בכך וכך ליום ונמצא האיני יהודי עושה מלאכה בשליחותו של ישראל אבל שדה מותר שכן דרך לקבל שדה באריסות ואף על פי שיודעים שהוא של ישראל אומרים האיני יהודי לקחה באריסות ולעצמו הוא עובד ותנור דינו כמרחץ ורחיים דינם כשדה. הגה: ואף על פי שלא לקחה האיני יהודי רק לשליש או לרביע ויש לישראל הנאה במה שהאיני יהודי עובד בשבת שרי דאיני יהודי אדעתא דנפשיה עובד (בית יוסף בשם מיימוני פרק ד' ובית יוסף סימן רמ"ה בשם סה"ת):

ב. אפילו מרחץ או תנור אם השכירם שנה אחר שנה ונתפרסם הדבר על ידי כך שאין דרכו לשכור פועלים אלא להשכירם וכן אם מנהג רוב אנשי אותו

המקום להשכירם או ליתנם באריסות מותר להשכירם לאינו יהודי או ליתנם לו באריסות. הגה: ואפילו במקום האסור אם אין המרחץ או התנור של ישראל רק שכרם מאינו יהודי וחזר והשכירם לאינו יהודי שרי דאין שם הישראל נקרא עליו (אור זרוע בשם גאונים). וכן אם יש מרחץ בבית דירה ואין רוחצין במרחץ רק אותן שבביתו והם יודעים ששכרו האיני יהודי שרי (בית יוסף בשם מהרי"א ור"ח ואור זרוע). ואם עבר והשכירו במקום האסור יש אומרים ששכרו מותר (בית יוסף בשם גאונים) ויש אומרים שאסור (מרדכי פרק קמא דשבת וכן עיקר) (ועיין לקמן סוף סימן רמ"ה):

סימן רמד – איזו מלאכות יכול האיני יהודי לעשות בעד הישראל, ובו ו' סעיפים

א. פוסק אדם (פירוש מתנה) עם האיני יהודי על המלאכה וקוצץ דמים והאיני יהודי עושה לעצמו ואף על פי שהוא עושה בשבת מותר במה דברים אמורים בצנעה שאין מכירים הכל שזו המלאכה הנעשית בשבת של ישראל היא אבל אם היתה ידועה ומפורסמת אסור שהרואה את האיני יהודי עוסק אינו יודע שקצץ ואומר שפלוני שכר האיני יהודי לעשות לו מלאכה בשבת לפיכך הפוסק עם האיני יהודי לבנות לו חצירו או כותלו או לקצור לו שדהו אם היתה המלאכה במדינה או בתוך התחום אסור לו להניחה לעשות לו מלאכה בשבת מפני הרואים שאינם יודעים שפסק. הגה: ואפילו אם דר בין העובדי כוכבים יש לחוש לאורחים הבאים שם או לבני ביתו שיחשדו אותו (בית יוסף בשם תשובת אשכנזים). ואם היתה המלאכה חוץ לתחום וגם אין עיר אחרת בתוך תחומו של מקום שעושים בו מלאכה מותר ועובד כוכבים שהכניס צאן של ישראל לדיר שדהו (עיין לקמן סימן תקל"ז סעיף י"ד):

ב. לפסול האבנים ולתקן הקורות אפילו בביתו של עובד כוכבים אסור כיון דלצורך מחובר הוא ואם עשו כן לא ישקעם בבנין. הגה: ויש אומרים דאם אינו מפורסם שהוא של ישראל שרי (כל בו):

ג. אם בנו עובד כוכבים לישראל בית בשבת באיסור נכון להחמיר שלא יכנסו בו. הגה: מיהו אם התנה ישראל עם איני יהודי שלא לעשות לו מלאכה בשבת והעובד כוכבים עשאה בעל כרחו למהר להשלים

מלאכתו אין לחוש (מרדכי ריש פרק מי שהפך ורבינו ירוחם ובית יוסף, ועיין לקמן סימן תקמ"ג):

ד. מלאכת פרהסיא אפילו במטלטלין כגון ספינה הידועה לישראל דינה כמו מלאכת מחובר:

ה. אם שכר אינו יהודי לשנה או לשתים שיכתוב לו או שיארוג לו בגד הרי זה כותב ואורג בשבת כאילו קצץ עמו שיכתוב לו ספר או שיארוג לו בגד שהוא עושה בכל עת שירצה והוא שלא יחשוב עמו יום יום ולא יעשה המלאכה בבית ישראל ויש מי שאוסר בשוכר אינו יהודי לזמן. הגה: ודוקא ששכרו למלאכה מיוחדת כגון בגד לארוג או ספר לכתוב אבל כששכרו לכל המלאכות שיצטרך תוך זמן השכירות לכולי עלמא אסור (בית יוסף, וכמו שיכתבאר סוף סימן רמ"ז):

ו. יהודי הקונה מכס ומשכיר לו אינו יהודי לקבל מכס בשבת מותר אם הוא בקבולת דהיינו שאומר לו לכשתגבה מאה דינרים אתן לך כך וכך. הגה: וכן יוכל להשכיר המכס לכל השבתות לאינו יהודי והאיני יהודי יקח הריוח של שבתות לעצמו ולא חיישינן שיאמרו לצורך ישראל הוא עושה דבמקום פסידא כי האי גוונא לא חששו (בית יוסף). וישראל הממונה על מטבע של מלך דינו כדין הממונה על המכס ואף על פי שמשמיעים קול בשבת בהכאת המטבע (הגהות מיימוני פרק ו') ועיין לקמן סימן רנ"ב. ויזהר שלא ישב הישראל אצל האיני יהודי בשבת כשעוסק במלאכתו במטבע או בקבלת המכס (מרדכי פרק קמא דשבת):

סימן רמה – ישראל ואינו יהודי שותפין, איך יתנהגו בשבת, ובו ו' סעיפים

א. ישראל ואינו יהודי שיש להם שדה או תנור או מרחץ או רחיים של מים בשותפות או שהם שותפין בחנות בסחורה אם התנו מתחלה בשעה שבאו להשתתף שיהיה שכר השבת לאינו יהודי לבדו אם מעט ואם הרבה ושכר יום אחד כנגד יום השבת לישראל לבדו מותר ואם לא התנו בתחלה כשיבואו לחלוק נוטל האיני יהודי שכר השבתות כולם והשאר חולקים אותו ואם לא היה שכר השבת ידוע יטול האיני יהודי לבדו שביעית השכר וחולקים השאר. הגה: ויש מתירין השכר בדיעבד אפילו לא התנו וחלקו סתם (הרא"ש פרק קמא דע"ז ורבינו ירוחם חלק י"ב). ונראה לי דבהפסד גדול יש לסמוך עלייהו ויש אומרים שכל זה לא מיירי אלא בשותפות

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לכ"ב תחודש. שמונה עמודים י"ז. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתינת "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים לתינת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים "לחודש – עמודה" זוכה לפנים צדיקים!

שכל אחד עוסק ביומו (בית יוסף), אבל כששניהם עוסקים ביחד כל ימי החול ובשבת עסק האיני יהודי לברו מותר לחלוק עמו כל השכר דאינו יהודי אדעתיה דנפשיה קא עבד ואין הישראל נהנה במלאכתו בשבת כיון שאין המלאכה מוטלת עליו לעשות ומכל מקום לא יטול שכר שבת אלא בהבלעה עם שאר הימים (ר"ן סוף פרק כל כתבי וסוף פרק קמא דע"ז):

ג. היכא שהתנו בתחלה אם אחר כך בשעת חלוקה נתרצה האיני יהודי לחלוק בשוה מותר:

ג. היכא שלא התנו בתחלה יש תיקון על ידי שיחזיר המוכר להם דמי הקרקע או ימכרוהו לאיש אחר ויחזרו ויקנוהו בשותפות ויתנו בשעת הקניה ואם נשתתפו בחנות ולא התנו יחזור כל אחד ויטול חלקו ויבטלו השותפות ואחר כך יחזרו להשתתף ויתנו בתחלה ואם קבל הקרקע לעשות בו מלאכה בשותפות יבטלו השיתוף וימחלו זה לזה ואחר כך יחזרו להשתתף ויתנו בתחלה. הגה: ואם ירצה להשכיר לאינו יהודי חלקו בשבת או לשכרו בקבולת שרי וכמו שנתבאר לעיל סוף סימן רמ"ד לענין מכס ומטבע דשרי וכל שכן כאן דשרי עם שותפות אינו יהודי:

ד. יכול ישראל ליתן לאינו יהודי מעות להתעסק בהם ואף על פי שהאינו יהודי נושא ונותן בהם בשבת חולק עמו כל השכר בשוה מפני שאין מלאכה זו מוטלת על ישראל לעשותה שנאמר שהאינו יהודי עושה שליחותו וכן אין העסק ניכר ממי הוא. הגה: ודוקא בכי האי גוונא שהאינו יהודי נושא ונותן לחוד עם המעות אבל אם כל אחד עוסק ביומו וישראל צריך לעסוק נגד מה שעוסק האיני יהודי בשבת אסור (בית יוסף בשם גאון). וישראל שיש לו משכון מן האיני יהודי עיין לקמן סימן שכ"ה סעיף ב' וג':

ה. מותר לישראל ליתן סחורה לאינו יהודי למכור אם קצץ לו שכר ובלבד שלא יאמר לו מכור בשבת תנור שלקחו ישראל משכון מאינו יהודי וקבל האיני יהודי שמה שיעלה שכר התנור יתן לישראל ברבית (קצוצה) מעותיו מותר ליטול שכר שבת לפי שהוא ברשות האיני יהודי ואין לישראל חלק בו וגם אין הישראל אומר לו לעסוק בשבת והאינו יהודי כי טרח בנפשיה טרח לקיים תנאו:

ו. אם אפו בתנורו של ישראל בשבת על כרחו ונתנו לו פת בשכר התנור אסור ליהנות ממנו:

סימן רמז – דיני השאלה והשכרה לאינו יהודי בשבת, ובו ה' סעיפים

א. מותר להשאיל ולהשכיר כליו לאינו יהודי ואף על פי שהוא עושה בהם מלאכה בשבת מפני שאין אנו מצווים על שביתת כלים ויש אומרים דכלים שעושין בהם מלאכה כגון מחרישה וכיוצא בה אסור להשכיר לאינו יהודי בערב שבת וביום ה' מותר להשכיר לו ובלבד שלא יטול שכר שבת אלא בהבלעה כגון שישכיר לו לחודש או לשבוע ולהשאיל לו מותר אפילו בערב שבת. הגה: וכן עיקר כסברא האחרונה ומותר להשאיל לו בערב שבת (טור וסמ"ג וסמ"ק ותוספות פרק קמא דשבת) אף על גב שמתנה שהאינו יהודי יחזור וישאיל לו ולא אמרינן בכי האי גוונא דהוי כשכירות (הגהות מיימוני פרק ו')

ב. אסור להשאיל שום כלי לאינו יהודי בשבת ואפילו בערב שבת אם הוא סמוך לחשיכה כל שאין שהות להוציאו מפתח ביתו של המשאיל קודם חשיכה מפני שהרואה סבור שישראל צוהו להוציאו:

ג. אסור להשכיר או להשאיל בהמתו לאינו יהודי כדי שיעשה בה מלאכה בשבת שאדם מצווה על שביתת בהמתו. הגה: אבל יכול להשכירה או להשאילה ולהתנות שיחזירנה לו קודם השבת אבל לא מהני אם מתנה עם האיני יהודי שתנוח בשבת כי אין האיני יהודי נאמן על כך (סמ"ג וסמ"ק ומרדכי פרק קמא דשבת). ואם השאילה או השכירה לאינו יהודי והתנה עמו להחזירה לו קודם השבת ועיכבה בשבת יפקירה בינו לבין עצמו קודם השבת או יאמר בהמתי קנויה לאינו יהודי כדי שינצל מאיסורא דאורייתא. הגה: ואם רוצה יכול להפקירה לפני ג' בני אדם כדן שאר הפקר ואפילו הכי אין שום אדם יכול לזכות בה דודאי אין כוונתו רק כדי להפקיע מעליו איסור שבת (טור). ודוקא בשבת אבל ביום טוב אין אדם מצווה על שביתת בהמתו ביום טוב (בית יוסף סימן ש"ה בשם שבלי הלקט):

ד. ישראל שהשכיר שוורים לאינו יהודי לחרוש בהם וחורש בהם יש מתירים אם קבל עליו האיני יהודי אחריות מיתה וגזילה וגניבה ויוקרא וזולא ויש אומרים דכיון שאין האיני יהודי יכול למכרה אם

ירצה נקראת בהמת ישראל (ועיין למטה בסיומן זה):

ה. אם ישראל ואינו יהודי שותפין בבהמה מותר לעשות בה האיני יהודי מלאכה בשבת על ידי שיתנה עם האיני יהודי בתחילה כשקנה אותה שיטול האיני יהודי בשבת וישראל ביום חול ואם לא התנו מתחילה אסור אף על גב שהתנו אחר כך ואם ילוה אותה לאינו יהודי בהלוואה גמורה שיהא רשות בידו להוציאה אם ירצה שלא ברשות ישראל ויזקוף הדמים על האיני יהודי ואחריות השוורים על האיני יהודי מותר ויש מתירים אפילו לא היא רשות ביד האיני יהודי להוציאם על ידי שיזקוף הדמים על האיני יהודי במלוה ויחזור האיני יהודי ויעשם אפותיקי (פירוש אפו תהא קאי כלומר לא היא לך פרעון אלא מזה) לישראל או יהרהנם (פירוש משכון בלשון ישמעאל רהן) אצלו ובלבד שלא יאמר לו מעכשיו ויש מתירים על ידי שיזהיר ישראל את האיני יהודי שלא יעשה בה מלאכה בשבת ואם יעבור ויעשה תהיה אחריות עליו ואפילו מהאונסים ויכתוב כן בערכאותיהם דהשתא אם בא לעשות בה מלאכה בשבת אינה בהמת ישראל שהרי קנאה האיני יהודי להתחייב באונסיה. הגה: וכל צדדי היתרים אלו הלכתא נניהו ויכול לעשות איזה מהן שירצה ואפילו אם הבהמה כולה של ישראל דינו כאילו היתה בשותפות האיני יהודי רק שיפרסם שעשה דרך היתר:

סימן רמז – דין אינם יהודים המביאים כתבים בשבת, ובו ו' סעיפים

א. שולח אדם אגרת ביד אינו יהודי ואפילו בערב שבת עם חשיכה והוא שקצץ לו דמים ובלבד שלא יאמר לו שילך בשבת ואם לא קצץ אי לא קביע בי דואר (פירוש איש ידוע שכל כתב אליו יובל והוא משלחן למי ששלוח אליו) במתא אסור לשלוח אפילו מיום ראשון ואי קביע בי דואר במתא משלחן אפילו בערב שבת והוא שיהא שהות ביום כדי שיכול להגיע לבית הסמוך לחומה. הגה: ויש מתירין אפילו לא קצץ ואפילו לא קביע בי דואר במתא אם משלחו ביום ה' או קודם לכן (טור) ויש לסמוך עליהו אם צריכים לכך:

ב. אם התנה עמו שיתן לו שכרו אף על פי שלא פירש כמה יתן לו דינו כקוצץ דסמכא דעתיה דאינו יהודי ובדידיה קא

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמנה עמודים ימים. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
וְכָל הַמְזַכֵּה אֶת הַרְבִּים / לְחֹדֶשׁ – עֲמוּד ו / זֹכֶה לְפָנַי צְדִיקִים!

טרח אבל בסתם אף על פי שיש בדעתו שיתן לו שכר אסור דלא סמכא דעתיה ובדישראל קא טרח:

ג. אם שכרו לימים דבר קצוב בכל יום בהליכתו ובחזרתו אלא שאינו מקפיד עמו מתי ילך אם הוא בערב שבת אסור דכשיוצא בשבת נראה כאילו התנה עמו כך:

ד. אם האיני יהודי מוליך הכתב בחנם אפילו נתנה לו בערב שבת מותר שהרי האיני יהודי מאליו הוא עושה זה ואינו אלא להחזיק טובה לישראל מפני מה שקיבל ממנו והוה ליה כאילו קצץ. הגה: ויש חולקים וסבירא להו דכל שעושה בחנם אסור וטוב להתמיר אבל במקום שהאיני יהודי מתחיל עם ישראל לומר שילך לו בחנם ודאי דעתו על הטובה שיקבל ממנו ושרי (בית יוסף):

ה. אם האיני יהודי הולך מעצמו למקום אחר וישראל נותן לו אגרת מותר בכל גוונא:

ו. מי שיש לו שכיר אינו יהודי לשנה או יותר אסור לשלחו ערב שבת באגרת. הגה: ומיהו אם לא שכרו רק לשליחות אגרת יש מתירין כמו שנתבאר לעיל סימן רמ"ד סעיף ה':

סימן רמח – דין המפליג בספינה והחולץ בשיירא בשבת, ובו ד' סעיפים

א. מותר להפליג בספינה אפילו בערב שבת אם הולך לדבר מצוה ופוסק עמו שישבות ואם אחר כך לא ישבות אין בכך כלום אבל לדבר הרשות אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם השבת. הגה: אבל קודם שלשה ימים שרי אפילו בספינה שמושכים אותה על ידי בהמות ואפילו אין בגובה המים י' טפחים (מהרי"ק שורש מ"ה) ואפילו במקום שיצטרך הישראל לעשות אחר כך מלאכה בשבת להוליך הספינה (ריב"ש סימן קנ"ב). ואם הוא דרך מועט כמו מצור לצידון שאין ביניהם כי אם מהלך יום אחד מותר להפליג בערב שבת בכוקר מפני שאפשר שיגיע שם קודם השבת ומקום שנהגו שלא להפליג בערב שבת כלל אפילו דרך מועט אין מפליגין:

ב. הא דאין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם השבת הטעם משום עונג שבת שכל שלשה ימים הראשונים יש להם צער ובלבול ודוקא למפליגים

בימים המלוחים אבל בנהרות אין שום צער למפליגים בהם ולפיכך מותר להפליג בהם אפילו בערב שבת והוא שלא יהא ידוע לנו שאין בעומקם עשרה טפחים אבל במקום שידוע לנו שמקרקע הספינה לקרקע הנהר פחות מעשרה טפחים אסור (לצאת חוץ לתחום) משום איסור תחומין. הגה: וכן בספינה שיצטרך הישראל לבוא לידי מלאכה בשבת אסור ליכנס בה שלשה ימים קודם השבת אפילו הם נהרות הנובעים והיא למעלה מעשרה (ריב"ש סימן קנ"ב מהרי"ק). אבל אין איסור במה שהבהמות מושכות הספינה בשפת הנהר ולא דמי להליכה בקרון שאסור (מהרי"ק):

ג. היכא דמותר להפליג מערב שבת אם נכנס בספינה בערב שבת וקנה בה שביתה אף על פי שמפלגת בשבת מותר והוא שלא יצא מהספינה מעת שקנה שביתה. הגה: ויש אומרים דאפילו יצא מן הספינה שרי דמאחר שקנה בה שביתה מערב שבת מותר אחר כך ליכנס בה בשבת ולהפליג ויש אומרים שעושי קידוש בספינה ואחר כך חוזרים לביתם ולנים שם ולמחר חוזרין לספינה ומפליגין וכן נהגו בקצת מקומות ואין למחות (ר"ן פרק קמא דשבת וריב"ש סימן י"ז ק"א קנ"ב) ועיין לקמן סימן של"ט ות"ד:

ד. היוצאים בשיירא במדבר והכל יודעים שהם צריכים לחלל שבת כי מפני הסכנה לא יוכלו לעכב במדבר בשבת לבדם שלשה ימים קודם שבת אסורים לצאת וכיום ראשון ובשני ובשלישי מותר לצאת ואם אחר כך יארע לו סכנה ויצטרך לחלל שבת מפני פקוח נפש מותר ואין כאן חילול והעולה לארץ ישראל אם נזדמנה לו שיירא אפילו בערב שבת כיון דדבר מצוה הוא יכול לפרוש ופוסק עמהם לשבות ואם אחר שיהיו במדבר לא ירצו לשבות עמו יכול ללכת עמהם חוץ לתחום מפני פקוח נפש ואם נכנס לעיר אחת בשבת מהלך את כולה ואפילו הניחוהו מחוץ לעיר ורוצה ליכנס לעיר מותר דכיון דלדבר מצוה נפק יש לו אלפים אמה לכל רוח. הגה: יש אומרים שכל מקום שאדם הולך לסחורה או לראות פני חברו חשוב הכל דבר מצוה ואינו חשוב דבר הרשות רק כשהולך לטייל ועל כן נהגו בקצת מקומות להקל בענין הפלגת הספינות והליכת שיירא תוך שלשה ימים כי חושבים הכל לדבר מצוה

ואין למחות בידן הואיל ויש להם על מי שיסמוכו:

סימן רמז – דינים השייכים לערב שבת, ובו ד' סעיפים

א. אין הולכין בערב שבת יותר מג' פרסאות כדי שיגיע לביתו בעוד היום גדול ויוכל להכין צרכי סעודה לשבת בין שהולך לבית אחרים בין שהולך לביתו והני מילי כשהוא ביישוב במקום שיוכל להכין צרכי שבת אבל אם במקום שהוא שם אי אפשר לו להכין צרכי שבת או שאינו מקום יישוב בטוח מותר לילך אפילו כמה פרסאות ואם שלא להודיעם שהוא הולך שם לשבת מותר לילך כמה פרסאות בכל גוונא:

ב. אסור לקבוע בערב שבת סעודה ומשתה שאינו רגיל בימי החול ואפילו היא סעודת אירוסין מפני כבוד השבת שיכנס לשבת כשהוא תאב לאכול וכל היום בכלל האיסור. הגה: וסעודה שזמנה ערב שבת כגון ברית מילה או פדיון הבן מותר כן נראה לי, וכן המנהג פשוט. ולאכול ולשתות בלי קביעת סעודה אפילו סעודה שרגיל בה בחול כל היום מותר להתחיל מן הדין אבל מצוה להמנע מלקבוע סעודה שנהג בה בחול מט' שעות ולמעלה:

ג. דרך אנשי מעשה להתענות בכל ערב שבת:

ד. אם קבל עליו להתענות בערב שבת צריך להתענות עד צאת הכוכבים אם לא שפירש בשעת קבלת התענית עד שישלימו הצבור תפילתן. הגה: ויש אומרים דלא ישלים אלא מיד שיוצאים מבית הכנסת יאכל (טור ומדרכי סוף פרק בכל מערבין בשם הר"מ והגהות מיימוני פרק א' מהלכות תענית). לכן בתענית יחיד לא ישלים וטוב לפרש כן בשעת קבלת התענית ובתענית צבור ישלים והכי נהוג (מהרי"ל). ואם הוא תענית חלום צריך להתענות עד צאת הכוכבים:

סימן רנ – הכנת הסעודות לשבת, ובו ב' סעיפים

א. ישכים בבוקר ביום ששי להכין צרכי שבת ואפילו יש לו כמה עבדים לשמשו ישתדל להכין בעצמו שום דבר לצרכי שבת כדי לכבדו כי רב חסדא היה מחתך הירק דק דק ורבה ורב יוסף היו מבקעין עצים ורב זירא היה מדליק האש ורב נחמן היה מתקן הבית ומכניס כלים הצריכים לשבת ומפנה כלי החול ומהם

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתינת "בן עולם הבא". נא לפרסם גפתי פנסיות ובגפתי מדגשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים לתינת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים / לחודש – עמוד ז

ילמד כל אדם ולא יאמר לא אפגום אפגום כבודי כי זה הוא כבודו שמכבד השבת. הגה: ויש להשחזי הסכין בערב שבת כי זהו מכבוד השבת שמכין עצמו לאכילה (כל בו ובית יוסף בשם ספר חיי עולם):

ג. ירבה בבשר ויין ומגדנות כפי יכלתו:

סימן רנא – שלא לעשות מלאכה בערב שבת מן המנחה ולמעלה, ובו ב' סעיפים

א. העושה מלאכה בערב שבת מן המנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה יש מפרשים מנחה גדולה ויש מפרשים מנחה קטנה. הגה: ודוקא כשעושה המלאכה דרך קבע אבל אם עושה אותה דרך עראי לפי שעה ולא קבע עליה שרי (בית יוסף בשם אור זרוע). ולכן מותר לכתוב אגרת שלומים וכל כיוצא בזה (דברי עצמו):

ב. לתקן בגדיו וכליו לצורך שבת מותר כל היום. הגה: והוא הדין בגדי חבירו אם הוא לצורך שבת ואינו נוטל עליו שכר (בית יוסף).

והוא הדין למי שכותב ספרים לעצמו דרך למודו. הגה: אבל אסור לכתוב לחבירו בשכר (מרדכי פרק מקום שנהגו). ומסתפרין כל היום אפילו מספר ישראל (כל בו ובית יוסף). ויש לאדם למעט קצת בלימודו בערב שבת כדי שיכין צרכי שבת (שלטי גבורים פרק י"ו דשבת ירושלמי פרק קמא דתענית):

סימן רנב – מלאכות המותרים

והאסורים להתחיל בערב שבת כדי שיהיו נגמרים בשבת, ובו ז' סעיפים

א. מותר להתחיל במלאכה בערב שבת סמוך לחשיכה אף על פי שאינו יכול לגמרה מבעוד יום והיא נגמרה מאליה בשבת כגון לשרות דיו וסממנים במים והם נשרים כל השבת ולתן אונקין (פירוש אגודות) של פשתן לתנור כדי שיתלבנו ולתן צמר לתוך היורה שאינה על האש והיא טוחה בטיט שאם היא על האש

אסור שמא יחתה (פירוש יגלה ויעור הגחלים במחתה) ואפילו אינה על האש אם אינה טוחה בטיט אסור שמא יגיס בה בכף והמגיס בקדרה אפילו אינה על האש חייב משום מבשל ומותר לפרוס מצודות חיה ועופות ודגים והם נצודים בשבת ומותר למכור לאינו יהודי ולהטעינו סמוך לחשיכה ובלבד שיצא מפתח ביתו מבעוד יום. הגה: ויש מתירין שיוציא האיני יהודי בשבת אם ייחד לו האיני יהודי מקום מבעוד יום בבית ישראל ויש להחמיר (מרדכי פרק קמא דשבת). ועיין לקמן סימן שכ"ה:

ב. ומותר ליתן בגדיו לכובס אינו יהודי ועורות לעבדן (פירוש האומן שמעבד ומתקן העורות) סמוך לחשיכה ואם קצץ לו דמים או שעושה אותם בטובת הנאה והוא שלא יאמר לו לעשות בשבת וגם שיעשה האיני יהודי המלאכה בכיתו. הגה: ואם לא קצץ אסור בערב שבת. ועיין לעיל סימן רמ"ז דיש חולקין אם עושה לו בחנם דהיינו בטובת הנאה. ואם ראהו עושה בטובת הנאה צריך לומר לו שלא יעשה בה בשבת. הגה: ואפילו נתנם לו כמה ימים לפני שבת:

ג. ואם היתה מלאכה מפורסמת וידוע שהיא של ישראל ועושה אותה במקום מפורסם טוב להחמיר ולאסור:

ד. כל שקצץ אף על פי שיעשה האיני יהודי מלאכה בשבת מותר לישראל ללבוש הכלי בשבת עצמה דכל שקצץ אדעתיה דנפשיה קא עביד. הגה: ויש אוסרין ללבושו כל שידוע שהאיני יהודי גמרו בשבת (הגהות אשרי פרק קמא דשבת ומהרי"ל ובית יוסף בשם רוקח) וצריך להמתין במוצאי שבת בכדי שיעשה (אור זרוע) והכי נהוג לכתחלה אם לא שצריך אליו בשבת שאז יש לו להקל ואם יש לתלות שנגמר בערב שבת מותר בכל ענין

(הגהות אלפסי). ודוקא אם שגר לו האיני יהודי לביתו אבל אסור ליקח כלים מבית האומן בשבת ויום טוב (מרדכי פרק קמא דיום טוב, ואור זרוע, והגהות מיימוני פרק ב' מהלכות יום טוב, והגהות אשרי פרק אין צדין). וכל זה בכלים שעשה לישראל (בית יוסף) אבל אינו יהודי שעושה מנעלים על המקח מותר לישראל המכירו לילך וליקח ממנו בשבת ולנועלים ובלבד שלא יקצוץ עמו דמי המקח (הגהות אשרי פרק אין צדין):

ה. ומותר לפתוח מים לגנה והם נמשכים והולכים בכל השבת ולהניח קילור (סס של רפואה שנותנין על העין) עבה על העין אף על פי שאסור להניחו בשבת ולתת מוגמר תחת הכלים והם מתגמרים מאליהם כל השבת ואפילו מוגמר מונח בכלי דאין אדם מצווה על שביתת כלים ולתת שעורים בגיגית לשרותן וטוענין בקורת בית הבד והגת מבעוד יום על זיתים וענבים והשמן והיין היוצא מהם מותר (ועיין לקמן סימן ש"כ סעיף ב') וכן בוסר ומלילות שריסקן מבעוד יום מותרים המשקים היוצאים מהם ומותר לתת חטים לתוך רחיים של מים סמוך לחשיכה. הגה: ולא חיישינן להשמעת קול שיאמרו רחיים של פלוני טוחנות בשבת ויש אוסרים ברחיים ובכל מקום שיש לחוש להשמעת קול (טור ותוספות והרא"ש פרק קמא דשבת וסמ"ג וסמ"ק וסו"ט והגהות מיימוני פרק ו' ותשובת מהרי"ו סימן ק"ל ואגור) והכי נהוג לכתחלה מיהו במקום פסידא יש להקל כמו שנתבאר לעיל סוף סימן רמ"ד. ומותר להעמיד כלי משקולת שקורין זייגע"ר מערב שבת אף על פי שמשמיע קול להודיע השעות בשבת כי הכל יודעים שדרכן להעמידו מאתמול (טור ועיין לקמן סימן של"ח):

דעת הבעל שם טוב זי"ע על לימוד השולחן ערוך בקביעות

מובא ב"כתר שם טוב": שלימוד השולחן ערוך רק המחבר עם רמ"א, הוא כדי שירכוש ידיעה נרחבת בכל חלקי השולחן ערוך, ואם יצטרך האדם לדעת הלכה מסויימת, ידע היכן לחפש זאת, יתעמק בכל נושאי הכלים והפוסקים הדנים בהלכה זו ויוכל לברר היטיב הלכה למעשה.

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק ל'חלקי החודש'. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. וינקה ל'היות' 'בן עולם הבא'. נא לפרסם ב'בתי פנסיות וב'בתי מדרשות. ובש'מחות. ו'לכל החברים ו'ידידים. ל'זכות את הרבים ל'היות' 'בן עולם הבא' על ידי לימוד 'ה'חלקה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים ל'חודש - עמוד ה' זוכה ל'בנים צדיקים'!

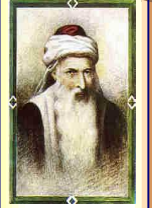

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום" מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

רבינו יוסף קארו זיע"א
בעל מחבר ספר "שולחן ערוך" ו"מגן אברהם" ו"ערוך השולחן" ו"תוספתא" ו"דרישות" ו"שו"ת" ו"שם אבות" ו"אורים" (ול')

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרליוס זיע"א
בעל מחבר ספר "ד"מ"א" ו"תוספתא" ו"שם אבות" ו"אורים" (ול')

רבינו משה איסרליוס

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שיוכחני התלמוד לידו מעשה. לידו מדות ישראל. לידו דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלים ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

יא לחודש

המשך הלכות שבת, סימן רנב – מלאכות המותרים והאסורים להתחיל בערב שבת כדי שיהיו נגמרים בשבת

א. לא יצא אדם ערב שבת סמוך לחשיכה במחטו בידו ולא בקולמוסו שמה ישכח ויוציא אבל מותר לצאת בתפלין סמוך לחשיכה לפי שאינו שוכחן:
 ז. מצוה למשמש אדם בכליו בערב שבת סמוך לחשיכה שלא יהיה בהם דבר שאסור לצאת בו בשבת:
 סימן רנב – דין כירה ותנור ליתן עליה הקדירות בערב שבת, ובו ה' סעיפים
 א. כירה שהיא עשויה כקדירה ושופתין על פיה קדירה למעלה ויש בה מקום שפיתת שתי קדירות אם הוסקה בגפת שהוא פסולת של זיתים או בעצים אסור ליתן עליה תבשיל מבעוד יום להשהותו עליה אלא אם כן נתבשל כל צרכו והוא מצטמק (פירוש הולך וחסר) ורע לו דליכא למיחש שמא יחתה או שהיה חי שלא נתבשל כלל דכיון שהוא מסיח דעתו ממנה עד למחר ובכל הלילה יכול להתבשל בלא חיתוי אבל אם נתבשל קצת ולא נתבשל כל צרכו ואפילו נתבשל כל צרכו והוא מצטמק ויפה לו חיישינן שמא יחתה ואסור להשהותו עליה אלא אם כן גרף דהיינו שהוציא ממנו כל הגחלים או קטם דהיינו שכסה הגחלים באפר למעט חומם ואם נתן בה חתיכה חיה מותר כאלו היתה כולה חיה דעל ידי כך מסיח דעתו ממנה ואפילו אינה גרופה (פירוש שמשך הגחלים מהתנור) וקטומה (פירוש שכסה הגחלים באפר) מותר לסמוך לה קדירה בסמוך חוצה לה ואם הוסקה בקש או בגבבא מותר לשהות עליה אפילו אינה לא

גרופה ולא קטומה. הגה: שתי כירות המתאימות זו אצל זו ודופן של חרס ביניהם האחת גרופה וקטומה והשניה אינה גרופה וקטומה מותר לשהות על הגרופה וקטומה אף על פי שמוסיף הבל משאינה גרופה וקטומה (גמרא פרק כירה). ותנור אפילו הוסק בקש וגבבא אסור אפילו לסמוך לו אפילו אם הוא גרוף וקטום, הגה: כל זמן שהיד סולדת בו (הגהות מרדכי). וכל שכן שאסור לשהות בתוכו או על גבו. וכופח שהוא מקום שפיתת קדירה אחת אם הוסק בקש או גבבא דינו ככירה בגפת או בעצים דינו כתנור. (והתנורים שלנו דינם ככירה) (ר"ן ריש פרק כירה וכל בו וכן משמע מפירוש רש"י). ואם שכח ושהה אם הוא תבשיל שבישל כל צרכו מותר אפילו הוא מצטמק ויפה לו ואם הוא תבשיל שהתחיל להתבשל ולא בישל כל צרכו אסור עד מוצאי שבת ואם עבר ושהה אסור בשניהם. הגה: עד בכדי שיעשו (הגהות אשרי ורמב"ם פרק ג'). ואם החזירה אינו יהודי בשבת דינו כשכח ושהה (הגהות אשרי). ואם החזירו ישראל דינו כעבר ושהה (הגהות מרדכי), ואם מצטמק ורע לו, מותר, שהרי לא נהנה מן האיסור (בית יוסף). ועיין לקמן ריש סימן רנ"ז. ויש אומרים שכל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי (פירוש שם אדם שהיה אוכל מאכלו של נתבשל כל צרכו) או שנתבשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו מותר להשהותו על גבי כירה. הגה: או אפילו על גבי תנור (המגיד פרק ג' והגהות מרדכי ומיימוני פרק ג' וריש פרק כירה ובית יוסף), אפילו הוסק בגפת ועצים אפילו אינה גרופה וקטומה ולא הזכירה גרופה וקטומה והוסק בקש וגבבא אלא כשהתחיל להתבשל ולא הגיע למאכל בן דרוסאי וכל לענין אם נטל הקדרה מעליה ובא

להחזירה עליה בשבת. ואם שכח ושהה תבשיל שהתחיל להתבשל ולא הגיע למאכל בן דרוסאי אסור, ואין צריך לומר אם עבר ושהה. הגה: ונהגו להקל כסברא האחרונה. וכל זה בענין שהה שהקדרה יושבת על כסא של ברזל או על גבי אבנים ואינה נוגעת בגחלים אבל הטמנה על גבי גחלים לדברי הכל אסור. הגה: ויש אומרים דאפילו אם הקדרה עומדת על גבי האש ממש כל זמן שהיא מגולה למעלה לא מקרי הטמנה ושרי וכן המנהג רק שנהררים לנתקן קצת קודם השבת מן האש כדי שיוכל ישראל להסירו משם ואם לא נתקן מן האש ונמצאו על גבי האש בשבת יש להסירו משם על ידי אינו יהודי ואם ליכא אינו יהודי מותר לישראל להסירו משם, ויזהר שיקחנו משם בנחת ולא ינענע הגחלים, ואז אף אם ינענעו קצת דבר שאין מתכוין הוא ושרי (מרדכי ריש פרק כירה והגהות מיימוני פרק ג').
 ב. כירה שהיא גרופה וקטומה ונטל הקדרה מעליה אפילו בשבת מותר להחזירה כל זמן שהיא רותחת, הגה: ועודה בידו (טור), ולא הניחה על גבי קרקע, הגה: ודעתו להחזירה (טור). ודוקא על גבה אבל לתוכה אסור ובתנור אסור להחזיר אפילו הוא גרוף וקטום והוא הדין לכופח אם הסיקו בגפת ועצים. הגה: ודוקא שהתבשיל מבושל כל צרכו (בית יוסף), ואז מותר להחזיר ואפילו לכירה אחרת אבל אם לא נתבשל כל צרכו אסור אפילו לאותה כירה (מיימוני פרק ג'). ויש אומרים דכל זה אינו אסור רק כשנטלו מן הכירה מבעוד יום ולא החזירו עד שחשכה אבל אם לקחו משם משחשכה אפילו הניחו על גבי קרקע מותר (ר"ן פרק כירה וכל בו). וכן נוהגים להקל בתנורים שלנו שיש להם דין כירה וסומכין עצמם על דברי

המקילין וטוב להחמיר מיהו אם נצטנן לכולי
 עלמא אסור (בית יוסף). ויש אומרים דאם
 הוציא מאכל מן התנור אסור להניחו בכרים
 ובכסתות (הגהות מיימוני פרק ד'). יש אומרים
 דכל שהוא סמוך לחשיכה או סמוך לברכו
 שהוא קבלת שבת לדידן (הגהות מרדכי) אם
 הוא סמוך כל כך שאם נצטנן הקדירה אי
 אפשר להרתיחה מבעוד יום דינו כמו בשבת
 עצמו ויש מקילין בזה והמנהג להקל אך טוב
 להחמיר במקום שאין צורך כל כך. ודוקא על
 גבי כירה ממש אבל לסמוך אפילו לאש
 במקום שהיד סולדת בו שרי אפילו סמוך
 לחשיכה (הגהות מרדכי והגהות מיימוני). ובתנור
 אין חילוק בין להחזיר עליו או לסמוך אצלו
 ודוקא במקום שהיד סולדת אבל אין היד
 סולדת שם שרי אפילו בשבת כמו שיתבאר
 לקמן סימן ש"ח:

ג. המשכים כבוקר וראה שהקדירה תבשילו
 וירא פן יקדיח יותר יכול להסיר ולהניח
 קדירה ישנה ריקנית על פי הכירה ואז
 ישם הקדירה שהתבשיל בתוכה על גבי
 הקדירה ריקנית ויזהר שלא ישם קדירתו
 על גבי קרקע ושתייה רותחת (וכבר
 נתבאר שנוהגים להקל אף אם נתנה על גבי
 קרקע):

ד. יש למחות ביד הנוהגים להטמין מבעוד
 יום קומקום של מים חמין ונותנים אותם
 לתוך הקדירה בשבת כשהתבשיל
 מצטמק (ועיין לקמן סימן ש"ח):

ה. מותר לתת על פי קדירת חמין בשבת
 תבשיל שנתבשל מערב שבת כל צרכו
 כגון פאנדי"ש וכיוצא בהן לחממן לפי
 שאין דרך בישול בכך אבל להטמין תחת
 הבגדים הנתונים על גבי המיחם ודאי
 אסור. הגה: והוא הדין שאסור להניחו על
 גבי כירה אפילו גרופה וקטומה דלא התיירו
 אלא חזרה וכדרך שנתבאר. ויש מתירין ליתן
 לתוך תנור שאפו בו מבעוד יום דמאחר שלא
 הטמינו בו רק אפו בו מבעוד יום לא נשאר בו
 רק הבל מעט ואין לחוש לבישול (כל בו)
 ובלבד שלא נצטנן לגמרי. ויש מחמירין בזה.
 ואם החום כל כך בתנור שהיד סולדת בו
 אסור. ועיין לקמן סימן ש"ח וכל הדברים
 שאסור לעשות מדברים אלו אסור לומר
 לאינו יהודי לעשות. לכן אסור לומר לאינו
 יהודי להחם הקדירה אם נצטנן ואם עשה כן
 אסור לאכלו אפילו צונן (בית יוסף והרשב"א
 כתשובה). אמנם אם לא נצטנן כל כך שעדיין
 ראויים לאכול אם חממו אותה האינם יהודים
 מותרין לאכול לכן נוהגין שהאינם יהודים

מוציאים הקדירות מן התנורים שמטמינים
 בהן ומושיבין אותן אצל תנור בית החורף או
 עליו ומבערת השפחה אחר כך התנור הוא
 ועל ידי זה הקדירות חוזרים ונתחיים. אבל
 על ידי ישראל אסור בכהאי גוונא (תרומת
 הדשן). אבל אם הקדירות עדיין חמין מותר
 להעמידן אצל תנור בית החורף מאחר
 שנתבאר דתנורים שלנו יש להם דין כירה
 וסמיכה בכירה שאינה גרופה וקטומה כדין
 גרופה וקטומה לענין נתינה עליה וכבר
 נתבאר שנהגו להקל בחזרה בשבת אפילו
 הניחה על גבי קרקע והוא הדין לסמוך לתנור
 שאינו גרופ וקטום הואיל והקדירה עדיין חם
 ומבושל כל צרכו וכן המנהג פשוט להתיר
 ועיין לקמן סימן ש"ח:

**סימן רנד – דיני תבשילין המוכנים
 מערב שבת כדי להגמר בשבת, ובו ט'
 עיפים**

א. אף על פי שבשר חי מותר להשהותו הני
 מילי בקדרה אבל בצלי שאצל האש
 אסור להניחו סמוך לחשיכה שממחה
 להתבשל ואתי לחתויי והני מילי בבשר
 שור או עז אבל בשר גדי ועוף שהם
 מנותחים לאברים מותר דלא חיישינן
 לחיתוי שאם יחתה בגחלים יתחרך
 (פירוש יצא מגדר הצלי ונכנס בגדר הנשרף)
 הבשר שאינו צריך אלא חמימות האש
 בלבד ואם הוא בתנור וטח פיו בטיט בין
 גדי ועוף שלמים בין בשר שור או עז
 מותר דלא חיישינן לחיתוי שאם בא
 לפתוח התנור ולחתות הכנס הרוח
 ויצטנן התנור ויתקשה הבשר ויפסיד.
 הגה: ואין חילוק בזה אם הוא חי לגמרי או
 שנתבשל קצת (בית יוסף). וכל זמן שחלל
 הגוף שלם אף על פי שאין עליו ראשו וכרעיו
 מקרי שלם (הגהות מרדכי). ויש מחמירין
 וסוברין דבתנור טוח בטיט הכל שרי ועל גבי
 האש שהוא מגולה הכל אסור ובתנור שפיו
 מכוסה אלא שאינו טוח בטיט אז יש לחלק
 בין גדי ועוף לשאר בשר כדרך שנתבאר והכי
 נהוג כסברא זו (טור והגהות אשרי ובית יוסף
 בשם רש"י וסמ"ג וסמ"ק וסה"ת):

ב. אין צולין בצל וביצה או בשר על גבי
 גחלים אלא כדי שיצלה מבעוד יום משני
 צדדיו כמאכל בן דרוסאי שהוא חצי
 בשולו אפילו הוא בשר גדי דכיון שהניח
 על גבי גחלים אינו חושש אלא שיצלה
 מהרה ואף על פי שיתחרך חיישינן שמא
 יחתה אבל כשנצלה כמאכל בן דרוסאי
 לא חיישינן דלמא אתי לחתויי אפילו אם

הוא בשר שור שמאחר שהוא ראוי
 לאכילה למה יחתה להפסידו:

ג. אם עבר או שכח ונצלה בשבת באיסור
 אסור:

ד. פירות שנאכלין חיינן מותר ליתנם סביב
 הקדירה אף על פי שאי אפשר שיצלו
 קודם חשיכה ומיהו צריך לזהר שלא
 יחזיר הכיסוי אם נתגלה משחשיכה
 ושלא להוסיף עליו עד שיצולו מפני
 שממחה לגמור בשולם בשבת:

ה. אין נותנין סמוך לחשיכה פת לתנור אלא
 כדי שיקרמו (פירוש שיעלה על פני הלחם
 קרום וקליפה מחמת האש) פניה המדובקים
 בתנור ולא חררה על גבי גחלים אלא
 כדי שיקרמו פניה שכנגד האש. הגה: וכל
 שפורסה ואין החוטין נמשכין קרוי קרימת
 פנים (הגהות מיימוני פרק ג'). ופשטיד"א או
 פלאדיין צריך שיקרמו פניה למעלה ולמטה
 ויתבשל מה שבתוכה כמאכל בן דרוסאי (בית
 יוסף בשם סמ"ג והגהות מיימוני). ואם נתן
 אותם סמוך לחשיכה ולא קרמו פניהם
 אם במזיד אסור עד מוצאי שבת בכדי
 שיעשו ואם בשוגג אם אין לו מה יאכל
 מותר לו לרדות ממנו מזון שלש סעודות
 ואומר לאחרים שאין להם מה יאכלו
 בואו ורדו לכם מזון שלש סעודות
 וכשהוא רודה לא ירדה במרדה (פירוש
 ברכת ובמזרה תרגום מרדה פאל"ה בלע"ז)
 אלא בסכין וכיוצא בו שלא יעשה כדרך
 שעושה בחול ואם אי אפשר לרדות
 בשינוי ירדה במרדה ואם נתנה בכדי
 שיקרמו פניה כיון דלא עבד איסורא
 וצורך שבת הוא רודה כדרכו ושלא
 לצורך היום אסור אפילו בשינוי. הגה:
 וכל זה בתנור שאינו טוח בטיט (הגהות אשרי)
 אבל אם הוא טוח בטיט או שאינו אופה
 לצורך שבת רק למוצאי שבת דיש לו זמן
 לאפותו מותר דלא גזרינן בכהאי גוונא שמא
 יחתה (כל בו):

ו. ואם נתנו בשבת אפילו במזיד מותר לו
 לרדות קודם שיאפה כדי שלא יבא לידי
 איסור סקילה:

ז. בתנורים שלנו שאין בהם רדייה מותר
 להוציא יותר משלש סעודות בסכין או
 בשום דבר שיתחוב בו ומכל מקום לא
 יוציא ברכת משום דמחזי כעובדין
 דחול:

ח. לא ימלא אדם קדירה עססיות (פירוש
 מיני קטניות הגדלות בארץ ישראל ולא
 כבבל) ותורמוסין ויתן לתוך התנור ערב

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוף או"ח חיים מחולק ל"ב חודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל או"ח חיים
 מדי חודש בתדוש. ויופה לתיית "בן עולם הבא". נא לפרסם גבתי פנסיות ובכתי מדושות. ובשמחות. וכל
 החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיית "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים י"א לחודש – עמוד ב זוכה לבנים צדיקים!

שבת סמוך לחשיכה מפני שדברים אלו אינם צריכים ביטול רב ודעתו עליהם לאכלם לאלתר ומפני כך אף על פי שלא נתבשלו כל עיקר הרי הם כשאר תבשיל שהתחיל להתבשל ולא נתבשל כל צרכו שאסור להשהותו והוא הדין לכירה וכופח. הגה: כשאין גרופים וקטומים ואפשר לחתות (בית יוסף ומגילה פרק ג'). ואם עשה כן אפילו בשוגג אסורים למוצאי שבת עד כדי שיעשו:

ט. כיוצא בו לא ימלא הבית של מים ויתן לתוך התנור ערב שבת עם חשיכה ואם עשה כן אסורים למוצאי שבת בכדי שיעשו:

סימן רנח – הכנת האש קודם הכנסת שבת, ובו ג' סעיפים

א. אין עושין מדורה מעצים סמוך לחשיכה עד שיעצת בהן האור בענין שתהא השלהבת עולה מאליה בלי סיוע עצים אחרים ואם הוא עץ יחידי צריך שיאחוז האור ברוב עביו וברוב היקפו ואם לא הודלקה כל כך אסור ליהנות בה בשבת גזירה שמא יחתה בה ויניד העצים כדי שתעלה השלהבת וכשהודלקה כשיעור יכול להתחמם כנגדה בשבת ולהשתמש לאורה בין אם הוא על גבי קרקע או על גבי המנורה ואפילו היא מדברים שאין עושין מהם פתילה לשבת:

ב. יש אומרים שבפחמין אפילו לא אחז בהם האור אלא כל שהוא שרי מפני שהם דולקים והולכים:

ג. מדורה של זפת ושל גפרית ושל קש וגבבא אפילו לא אחז בהם האור אלא כל שהוא שרי וכן מדורה של קנים ושל גרעיני תמרים כשהם מפוזרים אבל אם הקנים אגודות והגרעינים כסל צריכים שיעצת בהם האור עד שתהא השלהבת עולה מאליה ויש אומרים בהיפך:

סימן רנו – ששה תקיעות שהיו תוקעין בערב שבת, ובו סעיף אחד

א. כשהיו ישראל בישובן היו תוקעין בערב שבת שש תקיעות כדי להבדיל את העם מן המלאכה. הגה: ונהגו בקהלות הקדושות שכל שהוא סמוך לשבת כחצי שעה או שעה שמכריז שליח ציבור להכין עצמן לשבת והוא במקום התקיעות בימיהם וכן ראוי לנהוג בכל מקום:

סימן רנז – דיני הטמנת חמין, ובו ח' סעיפים

א. אין טומנין בשבת אפילו בדבר שאין מוסיף הבל אבל בספק חשיכה טומנין בו ואין טומנין בדבר המוסיף הבל אפילו מבעוד יום ואם הטמין בדבר המוסיף הבל התבשיל אסור אפילו בדיעבד ודוקא בצונן שנתחמם או שנצטמק ויפה לו אבל בעומד בחמימותו כשעה ראשונה מותר. הגה: יש אומרים דאם שכח והטמין בשוגג בדבר המוסיף הבל שרי לאכול (הגהות מרדכי). ויש אומרים דכל זה אינו אסור אלא כשעושה לצורך לילה אבל כשמטמין לצורך מחר מותר להטמין מבעוד יום בדבר שמוסיף הבל (מרדכי ריש פרק כירה ובית יוסף סוף סימן רנ"ג בשם שבולי לקט) ובדיעבד יש לסמוך על זה ובלבד שלא יחא רגיל לעשות כן):

ב. אפילו תבשיל שנתבשל כל צרכו אסור להטמין בשבת אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל ומכל מקום לשום כלים על התבשיל כדי לשמרו מן העכברים או כדי שלא יתסנף בעפרורית שרי שאין זה כמטמין להחם אלא כשומר ונותן כיסוי על הקדירה (ועיין לעיל סימן רנ"ג):

ג. אלו הם דברים המוסיפים הבל פסולת של זיתים או של שומשמין וזבל ומלח וסיד וחול בין לחים בין יבשים ותבן וזגין ומוכין ועשבים בזמן ששלשתן לחין ואלו דברים שאינם מוסיפים הבל כסות ופירות וכנפי יונה (או שאר נוצות מהר"א בהגהות) ונעורת של פשתן ונסורת של חרשין (פירוש הקש הדק הנופל מן העץ כשמגררים אותו במגירה). הגה: יש אומרים דמותר להטמין בסלעים אף על פי שמוסיפין הבל דמלתא דלא שכחא לא גזרו ביה רבנן (תוספות ומרדכי ריש פרק לא יחפור):

ד. אף על פי שאין טומנין בשבת אפילו בדבר שאין מוסיף הבל אם טמן בו מבעוד יום ונתגלה משחשיכה מותר לחזור ולכסותו. וכן אם רצה להוסיף עליו בשבת מוסיף וכן אם רוצה ליטלו כולו ולתת אחר במקומו בין שהראשון חם יותר מהשני בין שהשני חם יותר מהראשון אפילו לא היה מכוסה אלא בסדין יכול ליטלו לכסותו בגלופקרין והוא שנתבשלה הקדירה כל צרכה אבל אם אינה מבושלת כל צרכה אפילו להוסיף על הכיסוי אסור שתוספת זה גורם לה להתבשל:

ה. אם פינה התבשיל בשבת מקדירה שנתבשל בה לקדירה אחרת מותר להטמינו בדבר שאינו מוסיף הבל:

ו. מותר להטמין בשבת דבר צונן בדבר שאינו מוסיף הבל כדי שלא יצטנן ביותר או כדי שתפיג צינתו אבל בדבר המוסיף הבל אפילו להטמין צונן גמור ואפילו מבעוד יום נמי אסור:

ז. כל היכא דאסרינן הטמנה אפילו בקדירה מבושלת כל צרכה אסרינן ואפילו מצטמק ורע לו. הגה: וכן עיקר ויש מקילין ואומרים דכל שהוא חי לגמרי או נתבשל כל צרכו מותר בהטמנה כמו בשיהוי וכמו שנתבאר לעיל סימן רנ"ג ובמקום שנהגו להקל על פי סברא זו אין למחות בידם אבל אין לנהוג כן בשאר מקומות:

ח. אף על פי שמותר להשהות קדירה על גבי כירה שיש בה גחלים על פי הדרכים שנתבארו בסימן רנ"ג אם הוא מכוסה בבגדים אף על פי שהבגדים אינם מוסיפים הבל מחמת עצמן מכל מקום מחמת אש שתחתיהם מוסיף הבל (ואסור) ומיהו כל שהוא בענין שאין הבגדים נוגעים בקדירה אף על פי שיש אש תחתיה כיון שאין עושה דרך הטמנה שרי הלכך היכא שמעמיד קדירה על גבי כירה או כופח שיש בהם גחלים ואין שולי הקדירה נוגעים בגחלים שיהוי מקרי ומותר על פי הדרכים שנתבארו בסימן רנ"ג ואם נתן על הקדירה כלי רחב שאינו נוגע בצדי הקדירה ונתן בגדים על אותו כלי רחב מותר דכיון שאין הבגדים נתונים אלא על אותו כלי רחב שאינו נוגע בצדי קדירה אין כאן הטמנה וכן מותר להניח הקדירה בתנורים שלנו על ידי שיתן בתוכה חתיכה חיה והוא שלא תהא הקדירה נוגעת בגחלים ואף על פי שמכסה פי התנור בבגדים כיון שאין הבגדים נוגעים בקדירה לאו הטמנה היא ושרי. הגה: והטמנה שעושין במדינות אלו שמטמינים בתנור וטחין פי התנור בטיט שרי לכולי עלמא (אור זרוע ותרומת הדשן סימן ס"ט ואגור) וכמו שנתבאר לעיל סוף סימן רנ"ד ויתבאר לקמן סוף סימן רנ"ט ומצוה להטמין לשבת כדי שיאכל חמין בשבת כי זהו מכבוד ועונג שבת וכל מי שאינו מאמין בדברי החכמים ואוסר אכילת חמין בשבת חיישינן שמא אפיקורוס הוא (הר"ן פרק במה טומנין וכל בו):

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים י"א לחודש – עמוד ג זוכה לבנים צדיקים!

מובטח לו שהוא מן "עולם הבא"

כל השנה הלכות בכל יום

סימן רנח – שמותר להשיב ערב שבת דבר קר על קדירה חמה, ובו סעיף אחד
א. מותר להניח מבעוד יום כלי שיש בו דבר קר על גבי קדירה חמה שאין זה כטומן בדבר המוסיף הבל:

סימן רנט – כמה דיני הטמנה וטלטולם, ובו ז' סעיפים

א. מוכין (פירוש כל דבר רך קרוי מוכין כגון צמר גפן ותלישי צמר רך של בהמה וגרירת בגדים בלויים) שטמן בהם דרך מקרה אסור לטלטלן אלא מנער הכיסוי והן נופלות וכגון שמקצתן מגולה שאין זה טלטול אלא מצדו ואם יחדן לכך מותר לטלטלן אבל אם טמן בגיזי צמר אפילו לא יחדן לכך מותר לטלטלן והני מילי סתם גיזין שאין עומדין לסחורה אבל אם נתנם לאוצר לסחורה צריכין יחוד ואם טמן בהם בלא יחוד מנער הכיסוי והן נופלות דהיינו לומר שנוטל כיסוי הקדירה שיש תורת כלי עליה ואף על פי שהם עליה לא איכפת לן דלא נעשית בסיס להן:

ב. הנותנים אבנים ולבנים סביב הקדירה צריך שייחדם לכך לעולם שהרי כל זמן שלא יחדן אינם חשובים לו ומשליכין הילכך אסור לטלטלן אם לא שיצניעם ומיחדן לכך:

ג. הטומן בקופה מלאה גיזי צמר שאסור לטלטל והוציא הקדירה כל זמן שלא נתקלקלה הגומא יכול להחזירה ואם נתקלקלה לא יחזירנה ואפילו לכתחלה יכול להוציא על דעת להחזירה אם לא תתקלקל ולא חיישינן שמא יחזירנה אף אם תתקלקל ויש אומרים שאפילו טמן בדבר שמותר לטלטל אם נתקלקל הגומא לא יחזיר מפני שתצטרך הקדירה לעשות לעצמה מקום כשמחזירה ונמצא כמי שטומן בשבת:

ד. טמן בדבר שאינו ניטל וכיסה פיה בדבר הניטל מגלה הכיסוי ואוחז בקדירה ומוציאה:

ה. טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל אם מקצת הקדירה מגולה נוטל ומחזיר ואם לאו אינו נוטל:

ו. יום טוב שחל להיות בערב שבת יש מי שאוסר להטמין באבנים משום דהוי כמו בנין ויש מתירים:

ז. תנור שמניחים בו החמין וסותמין פיו בדף ושורקין (פירוש מחליקין) אותו בטיט

מותר לסתור אותה סתימה כדי להוציא החמין ולחזור ולסותמו ואם יש בו גחלים לוחשות מותר על ידי אינו יהודי. הגה: ויש מחמירין שלא לסתור סתימת התנור הטוח בטיט על ידי ישראל אם אפשר לעשות על ידי אינו יהודי וכן אם אפשר לעשותו על ידי ישראל קטן לא יעשה ישראל גדול ואם אי אפשר יעשה גדול על ידי שניו קצת והכי נהוג (תרומת הדשן סימן ש"ה ואגור) ונראה לי הא דמותר לחזור לסתום התנור היינו ביום דכבר כל הקדירות מבושלות כל צרכן אבל בלילה סמוך להטמנתו דיש לספק שמא הקדירות עדיין אינן מבושלות כל צרכן אסור לסתום התנור דגורם בישול כמו שנתבאר סימן רנ"ז סעיף ד' ואפילו על ידי אינו יהודי אסור כמו שנתבאר לעיל סוף סימן רנ"ג. (ושאר דיני חזרה בשבת עיין לקמן סימן ש"ח):

סימן רס – דיני הכנסת שבת, ובו ב' סעיפים

א. מצוה לרחוץ. הגה: כל גופו ואם אי אפשר לו ירחוץ (טור) פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת ומצוה לחוף הראש ולגלח הצפרניים בערב שבת. הגה: ואם היו שערות ראשו גדולות מצוה לגלחן (אור זרוע פרק אלו מגלחין) וכשנוטל צפרניו לא יטול אותן כסדרן ויתחיל בשמאל בקמיצה ובימין באצבע וסימן לזה דבהג"א בשמאלו ובדאג"ה בימין (אבודרהם וספר המוסר):

ב. כשיהיה סמוך להשיכה ישאל לאנשי ביתו בלשון רכה עשרתם ערבתם הפרשתם חלה ויאמר להם הדליקו את הנר. ובמקום שאין מעשרין אין צריך לומר עשרתם (טור):

סימן רסא – זמן הדלקת הנרות לשבת, ובו ד' סעיפים

א. ספק השיכה והוא בין השמשות (והיינו כדי שיעור הלוח ג' רבעי מיל אחר שקיעת החמה (טור בסימן רצ"ג וכדלקמן סוף סימן ב') ושיעור מיל הוא שליש שעה פחות חלק ל') אין מעשרין את הודאי ואין מטבילין את הכלים ואין מדליקין את הנרות ואין מערבין עירובי תחומין (ועיין לקמן סימן תט"ו סעיף ב') אבל מעשרין את הדמאי וטומנין את החמין ומעריבין עירובי חצירות (ועיין לקמן סימן שצ"ג). ומותר לומר לאינו יהודי בין השמשות להדליק נר לצורך שבת וכן לומר לו לעשות כל מלאכה שהיא לצורך מצוה או שהוא טרוד ונחפז עליה. הגה: וכן מי שקבל עליו

שבת שעה או ב' קודם השיכה יכול לומר לאינו יהודי להדליק הנר ושאר דברים שצריך (מהרי"ו סימן קי"ז) (ועיין לקמן סימן שמ"ב):

ב. יש אומרים שצריך להוסיף מחול על הקודש וזמן תוספת זה הוא מתחלת השקיעה שאין השמש נראית על הארץ עד זמן בין השמשות והזמן הזה שהוא ג' מילין ורביע רצה לעשותו כולו תוספת עושה רצה לעשות ממנו מקצת עושה ובלבד שיוסיף איזה זמן שיהיה ודאי יום מחול על הקודש. ושיעור זמן בין השמשות הוא ג' רבעי מיל שהם מהלך אלף ות"ק אמות קודם הלילה. הגה: ואם רוצה להקדים ולקבל עליו השבת מפלג המנחה ואילך הרשות בידו (טור ואגור בשם תוספות פרק תפלת השחר) (ועיין לקמן סימן רס"ז):

ג. מי שאינו בקי בשיעור זה ידליק בעוד שהשמש בראש האילנות ואם הוא יום המעונן ידליק כשהתרנגולין יושבים על הקורה מבעוד יום ואם הוא בשדה שאין שם תרנגולים ידליק כשהעורבים יושבים מבעוד יום:

ד. אחר עניית ברכו אף על פי שעדיין יום הוא אין מעריבין ואין טומנין משום דהוא קבליה לשבת עליה ולדידן הוי אמירת מזמור שיר ליום השבת כעניית ברכו לדידהו:

סימן רסב – לקדש השבת בשולחן ערוך ובכסות נקיה, ובו ג' סעיפים

א. יסדר שלחנו ויציע המטות ויתקן כל ענייני הבית כדי שימצאנו ערוך ומסודר בבואו מבית הכנסת. הגה: ויהיה שלחנו ערוך כל יום השבת וכן המנהג ואין לשנות (טור סוף סימן רפ"ט ומרדכי סוף פרק כל כתבי והגהות מרדכי פרק כ"ט דשבת):

ב. ישתדל שיהיו לו בגדים נאים לשבת ואם אי אפשר לו לפחות ישלשל (פירוש ישלשלם כלפי מטה שיהיו ארוכים כמדת העשירים היושבים בביתם. רש"י שם) בגדיו למטה דרך כבוד:

ג. ילכש בגדיו הנאים וישמח בביאת שבת כיוצא לקראת המלך וכיוצא לקראת חתן וכלה דרבי חנינא מעטף וקאי בפניא דמעלי שבתא ואמר בואו ונצא לקראת שבת מלכתא. ר' ינאי אומר בואי כלה בואי כלה. הגה: וילביש עצמו בבגדי שבת מיד אחר שרחץ עצמו וזהו כבוד השבת ועל

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחלק פ"ב החודש. שמונה עמודים ליום. פ"ג יגמור פ"ג אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ופ"ג החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים ויא לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

מובטח לו שהוא ל"ע עולם הבא"

כל השנה הלכות בכל יום

כן לא ירחץ לשבת אלא סמוך לערב שילביש עצמו מיד (הגהות מרדכי החדשים):

סימן רסג – מי ומי המדליקין, ואם טעו ביום המעונן, ובו י"ז סעיפים

א. יהא זהיר לעשות נר יפה ויש מכוונים לעשות שתי פתילות אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור. הגה: ויכולין להוסיף ולהדליק ג' או ד' נרות וכן נהגו. האשה ששכחה פעם אחת להדליק מדלקת כל ימיה ג' נרות (מהרי"ל) כי יכולין להוסיף על דבר המכוון נגד דבר אחר ובלבד שלא יפחות (אשר"י ומרדכי מסכת ראש השנה וריש פרק יום טוב):

ב. אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בבתיהם נר דלוק בשבת. אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת הוא:

ג. הנשים מזהרות בו יותר מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית. אם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ולקידוש היום נר שבת קודם וכן אם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ונר לחנוכה נר שבת קודם משום שלום הבית דאין שלום בבית בלא נר (ואם אין ידו משגת לקנות יין לקידוש ולקנות נר חנוכה עיין לקמן סימן תרע"ה):

ד. לא יקדים למהר להדליקו בעוד היום גדול שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת וגם לא יאחר ואם רוצה להדליק נר בעוד היום גדול ולקבל עליו שבת מיד רשאי כי כיון שמקבל עליו שבת מיד אין זו הקדמה ובלבד שיהא מפלג המנחה ולמעלה שהוא שעה ורביע קודם הלילה. הגה: ועיין לקמן סימן רס"ז ואם היה הנר דלוק מבעוד היום גדול יכבנו ויחזור וידליקנו לצורך שבת (טור):

ה. כשידליק יברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת, אחד האיש ואחד האשה גם ביום טוב צריך לברך להדליק נר של יום טוב. וביום הכיפורים בלא שבת יש מי שאומר שלא יברך ועיין לקמן סימן תר"י. הגה: יש מי שאומר שמברכין קודם ההדלקה ויש מי שאומר שמברך אחר ההדלקה (מרדכי סוף במה מדליקין) וכדי שיהא עובר לעשייתו לא יהנה ממנה עד לאחר הברכה ומשימין היד לפני הנר אחר הדלקה ומברכין ואחר כך מסלקין

היד וזה מקרי עובר לעשייה וכן המנהג (מהרי"ל):

ו. בחורים ההולכים ללמוד חוץ לביתם צריכים להדליק נר שבת בחדרם ולברך עליו אבל מי שהוא אצל אשתו אין צריך להדליק בחדרו ולברך עליו לפי שאשתו מברכת בשבילו:

ז. אורח שאין לו חדר מיוחד וגם אין מדליקין עליו בביתו צריך להשתתף בפרוטה:

ח. ב' או ג' בעלי בתים אוכלים במקום אחד יש אומרים שכל אחד מברך על מנורה שלו ויש מגמגם בדבר ונכון לזוהר בספק ברכות ולא יברך אלא אחד. הגה: אבל אנו אין נוהגין כן:

ט. המדליקין בזויות הבית ואוכלים בחצר אם אין הנרות ארוכות שדולקות עד הלילה הוי ברכה לבטלה:

י. לבעל הלכות גדולות כיון שהדליק נר של שבת חל עליו שבת ונאסר במלאכה ועל פי זה נוהגות קצת נשים שאחר שברכו והדליקו הנרות משליכות לארץ הפתילה שבידן שהדליקו בה ואין מכבות אותה ויש אומרים שאם תתנה קודם שהדליקה שאינה מקבלת שבת עד שיאמר החזן ברכו מועיל ויש אומרים שאינו מועיל לה ויש חולקים על בעל הלכות גדולות ואומרים שאין קבלת שבת תלוי בהדלקת הנר אלא בתפלת ערבית שכיון שאמר החזן ברכו הכל פורשין ממלאכתם ולדידן כיון שהתחילו מזמור שיר ליום השבת הוי כברכו לדידהו. הגה: והמנהג שאותה אשה המדלקת מקבלת שבת בהדלקה אם לא שתתנה תחלה ואפילו תנאי בלב סגי (מרדכי) אבל שאר בני הבית מותרין במלאכה עד ברכו ועיקר הדלקה תלויה בנרות שמדליקין על השלחן אבל לא בשאר הנרות שבבית (אור זרוע) וצריך להניח הנרות במקום שמדליקין לא להדליק במקום זה ולהניח במקום אחר (מרדכי פרק במה מדליקין):

יא. אף על פי שלא התפללו הקהל עדיין אם קדם היחיד והתפלל של שבת מבעוד יום חל עליו קבלת שבת ואסור בעשיית מלאכה ואפילו אם אומר שאינו רוצה לקבל שבת:

יב. אם רוב הקהל קבלו עליהם שבת המיעוט נמשכים אחריהם על כרחם:

יג. אדם שבא לעיר בערב שבת וכבר קבלו אנשי העיר עליהם שבת אף על פי שעדיין היום גדול אם היו עליו מעות או שום חפץ מניחו ליפול:

יד. אם ביום המעונן טעו צבור וחשבו שחשיכה והדליקו נרות והתפללו תפלת ערבית של שבת ואחר כך נתפזרו העבים וזרחה חמה אינם צריכים לחזור ולהתפלל ערבית אם כשהתפללו היה מפלג המנחה ולמעלה ואם יחיד הוא שטעה בכך צריך הוא לחזור ולהתפלל תפלת ערבית ולענין עשיית מלאכה בין צבור בין יחיד מותרים דקבלת שבת היתה בטעות ויש אומרים שאותם שהדליקו נרות אסורים בעשיית מלאכה ושאר אנשי הבית מותרין ויש אומרים שאותו נר שהודלק לשם שבת אסור ליגע בו ולהוסיף בו שמן ואפילו אם כבה אסור לטלטלו:

טו. מי ששהה להתפלל מנחה בערב שבת עד שקבלו הקהל שבת לא יתפלל מנחה באותו בית הכנסת אלא ילך חוץ לאותו בית הכנסת ויתפלל תפלה של חול והוא שלא קבל שבת עמהם אבל אם ענה וקבל שבת עמהם אינו יכול להתפלל תפלת חול אלא יתפלל ערבית שתיים:

טז. אם בא לבית הכנסת סמוך לקבלת הצבור שבת מתחיל להתפלל מנחה ואף על פי שבעודו מתפלל יקבלו הצבור שבת אין בכך כלום הואיל והתחיל בהיתר:

יז. יש אומרים שמי שקבל עליו שבת קודם שחשכה מותר לומר לישראל חבירו לעשות לו מלאכה. הגה: ומותר ליהנות מאותה המלאכה בשבת וכל שכן במוצאי שבת. מי שמאחר להתפלל במוצאי שבת או שממשך סעודתו בלילה מותר לומר לחבירו ישראל שכבר התפלל והבדיל לעשות לו מלאכתו להדליק לו נרות ולבשל לו ומותר ליהנות ולאכול ממלאכתו, כן נראה לי:

סימן רסד – דיני הפתילה והשמן, ובו י' סעיפים

א. אין עושין פתילה לנר של שבת בין נר שעל השלחן בין כל נר שמדליק בבית מדבר שהאור אינו נאחו בו אלא נסרך סביביו והשלהבת קופצת כגון צמר ושער וכיוצא בהם אלא מדבר שהאור נתלה בו כגון פשתן נפוצה ובגד שש וצמר גפן וקנבוס וכיוצא בהן. הגה: ואם הדליק בדברים האסורים אסור להשתמש לאורו

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לכ"ב חודש. שמונה עמודים י"ז. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה לתינת "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ויזכה לחברים וידידים. לזכות את הרבים לתינת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים י"א לחודש – עמוד ה זוכה לבנים צדיקים!

(תשובת הרשב"א סימן קע"א) ויש אומרים דאם יש נר אחד מדברים המותרים מותר להשתמש לאור האחרים וכן דבר שאפשר בלא נר מותר לעשות אפילו אצל נרות האחרים ולצורך שבת יש להקל בדיעבד (הגהות מרדכי פרק קמא ופרק ב' דשבת):

ג. כרך דבר שמדליקין בו על דבר שאין מדליקין בו אם נתכוין להעבות (פירוש לעשותה עבה) הפתילה כדי להוסיף אורה אסור ואם נתכוון להקשות הפתילה כדי שתהא עומדת ולא תשלשל למטה מותר ומטעם זה מותר לכרוך דבר שמדליקין בו על גבי גמי או קש כדי ליתן הפתילה בעששית. הגה: נותנין גרגיר של מלח וגריס של פול על פי הנר בערב שבת כדי שיהא דולק יפה בשבת (מיימוני פרק ה' וטור):

ג. אין מדליקין נר לשבת אלא משמן הנמשך אחר הפתילה ולפיכך אין מדליקין בזפת ולא בשעווה ולא בשמן העשוי מצמר גפן ולא באליה ולא בחלב וכן אין מדליקין בעטרן מפני שריחו רע ויניחנו ויצא ולא בצרי מפני שריחו נודף שמא יסתפק ממנו ונמצא מתחייב משום מכבה:

ד. אפילו נתן מעט שמן זית בשמנים אלו שאינם נמשכים ואז נמשכין אין מדליקין בהם:

ה. חלב מהותך וקרבי דגים אין מדליקין בהם ואם נתן בהם מעט מאחת משמנים שמדליקין בהם מותר להדליק בהם:

ו. שאר כל השמנים חוץ מאלו מדליקים בהם ומכל מקום שמן זית מצוה מן המובחר:

ז. כרך זפת או שעווה או חלב סביב הפתילה מדליקין בהם:

ח. המדליק צריך שידליק רוב מה שיוצא מן הפתילה מהנר:

ט. אין צריך להבהב הפתילה (פירוש ענין הבהוב יפול על דבר שאינו נשרף לגמרי וגם לא קיים לגמרי) (אל תאכלו ממנו נא תרגום יונתן מהבהב). הגה: ומכל מקום נהגו להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהיה מחורכת ויאחו בה האור יפה (טור):

י. אין מדליקין בסמרטוטין אפילו מחורכין:

סימן רפה – דין כלים הנתנים תחת הנר, ובו ד' פעיפים

א. אין נותנין כלי מנוקב מלא שמן על פי הנר כדי שיהא נוטף בתוכו גזירה שמא יסתפק ממנו ויתחייב משום מכבה ואם חברו לו בסיד או בחרסית מותר דכיון שהוא כלי אחד בדיל מיניה משום אסור שבת:

ב. לא ימלא קערה שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת גזירה שמא יסתפק ממנו:

ג. אין נותנין כלי בשבת תחת הנר לקבל שמן הנוטף מפני שהוא מבטל כלי מהיכנו ומותר ליתנו מבעוד יום והשמן הנוטף אסור להסתפק ממנו בשבת. הגה: ואסור ליגע בנר דולק כשהוא תלוי אף על פי שאינו מטלטלו ואין בו משום מוקצה בנגיעה בעלמא מכל מקום אסור פן יתנדנד קצת מנגיעתו ויטה (אור זרוע):

ד. נותנים כלי תחת הנר לקבל נצוצות מפני שאין בהם ממש ואין כאן ביטול כלי מהיכנו אבל לא יתן לתוכו מים אפילו מבעוד יום מפני שמקרב זמן כיבוי הנצוצות ומכל מקום מותר ליתן מים בעששית שמדליקים בה בערב שבת כיון שאינו מתכוין לכבוי אלא להגביה השמן. הגה: ויש אומרים אפילו מתכוין לכיבוי שרי מאחר שאין המים בעין אלא תחת השמן לא הוי אלא גרם כיבוי וכן נוהגין (סמ"א):

סימן רפו – דין מי שהחשיך לו בדרך, ובו י"ג פעיפים

א. מי שהיה בא בדרך וקדש עליו היום והיה עמו מעות ויש לו חמורו וגם יש עמו אינו יהודי לא יניח כיסו על חמורו מפני שהוא מצווה על שביתתו אלא נתן כיסו לאינו יהודי להוליכו לו ולמוצאי שבת לוקחו ממנו ואפילו לא נתן לו שכר על זה ואף על פי שנתנו לו משחשיכה מותר אבל אם מצא מציאה אינו יכול ליתנה לאינו יהודי אלא אם כן באה לידו מבעוד יום דהשתא הויא ככיסו:

ב. אם אין עמו אינו יהודי מניחו על חמורו וכדי שלא יהא חייב משום מחמר (פירוש מנהיג את החמור) אי איכא עקירה והנחה מניחו לאחר שעקרה יד ורגל ללכת דלאו עקירה היא וכשהיא עומדת נוטל הימנה ולאחר שתחזור ותעקר רגלה

יניחנו ויש אומרים שצריך לזוהר מלהנהיגה בקול רם כל זמן שהכיס עליה. הגה: והוא לא ירכב על החמור אלא ילך ברגליו ואם הוא צריך לצאת חוץ לתחום מפני שמתירא מן הלסטים או שאר סכנה ואפילו הוא תוך התחום יכול לישוב על החמור ולרכוב (ריב"ש ובית יוסף בשם תשב"ץ):

ג. היה עמו חמורו וחרש שוטה וקטן יניחנו על החמור ולא יתננה לאחד מאלו:

ד. היה עמו חרש ושוטה יתנו לשוטה לפי שאין לו דעת כלל:

ה. שוטה וקטן יתנו לשוטה שהקטן יבא לכלל דעת חרש וקטן יתנו למי שירצה:

ו. ויש אומרים שכשנתנו לאחד מאלו מניחו עליו כשהוא מהלך ונוטלו ממנו כשהוא עומד. הגה: ודוקא כשנותן להם משחשכה אבל כשנותן להם מבעוד יום מותר בכל ענין:

ז. אם אין עמו שום אחד מכל אלו יטלטלנו פחות פחות מארבע אמות ודוקא כיסו או מציאה שבאה לידו אבל אם לא באה לידו לא:

ח. יש אומרים דדוקא מי שהחשיך לו בדרך שהיה סבור שעדיין יש שהות ביום אבל מי שיצא מביתו סמוך לחשכה ושכח והוציא לרשות הרבים לא התירו לו בשום אחד מהדרכים האלו:

ט. הגיע לחצר החיצונה המשתמרת נוטל מעל החמור כלים הנטלים ושאנים נטלים מתיר את החבלים והשקים נופלים ואם היתה טעונה כלי זכוכית שאסור לטלטלם כגון שהם כוסות של מקיזי דם שאין ראויים בשבת לכלום לפי שהם מאוסים ואם יפלו לארץ ישברו מניח תחתיהם כרים וכסתות. ודוקא במשאות קטנים שיכול לשמטן מתחתיהן אבל אם הם גדולים שאינו יכול לשמוט הכרים מתחתיהן אסור להניחם תחתיהן מפני שמבטל כלי מהיכנו (פירוש מהתשמיש שהיה מוכן לו) אלא פורקן בנחת שלא ישברו ולא יניחם על הבהמה משום צער בעלי חיים:

י. חשכה לו בדרך ותפלין בראשו או שיושב בבית המדרש בשדה וחשכה לו מניח ידו עליהם עד שמגיע לביתו ואם יש בית סמוך לחומה שנשמרים בתוכו מניחן שם:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לק"ק החודש. שמונה עמודים י"ז. פך יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתינת "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. וק"ק החברים וידידים. לזכות את הרבים לתינת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים י"א לחודש – עמוד 1 זוכה לפנים צדיקים!

יא. היתה חבילתו מונחת על כתפו וקידש עליו היום רץ תחתיה עד ביתו ודוקא רץ אבל לילך לאט לא כיון דלית היכירא אתי למעבד עקירה והנחה דזמנין קאי ולא אדעתיה אבל רץ אית ליה היכירא וכי מטי לביתיה כי היכי דלא קאי פורתא ואשתכח דקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד זורק לה כלאחר יד דהיינו שלא כדרך זריקה כגון מכתפיו ולאחריו:

יב. יש אומרים דדוקא בחבילה התירו לעשות כן אבל לא בכיסו ויש אומרים דהוא הדין לכיסו. הגה: ומי ששכח כיסו עליו בשבת אם הוא בביתו יכול לילך עמו לחדר להתיר חגורו וליפול שם להצניעו ואם הוא בשוק אסור להביאו לביתו רק מתיר חגורו בשוק והוא נופל ואומר לאינו יהודי לשמרו ואם מביאו אין לחוש (אגודה מסכת ביצה בית יוסף סימן ש"ט) ועיין לקמן סימן ש"י אם הכיס תפור בבגדו מה דינו:

יג. מצא ארנקי בשבת אסור ליטלו אף על פי שירא פן יקדמנו אחר:

סימן רסז – דיני התפלה בערב שבת, ובו ג' סעיפים

א. בתפלת המנחה בערב שבת אין נופלין על פניהם:

ב. מקדימין להתפלל ערבית יותר מבימות החול ובפלג המנחה יכול להדליק ולקבל שבת בתפלת ערבית ולאכול מיד (ועיין לעיל סימן רל"ג כיצד משערין שיעור פלג המנחה):

ג. בברכת השמיכנו אינו חותם בה שומר עמו ישראל אלא כיון שהגיע לובצל כנפיק תסתירונו אומר ופרוס סכת שלום עלינו ועל ירושלים עירך ברוך אתה ה' הפרוס סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים:

סימן רסח – דין הטועה בתפלת השבת, ובו י"ג סעיפים

א. אומר ויכלו בתפלת ערבית:

ב. אם טעה והתחיל תפלת החול גומר אותה ברכה שנזכר בה שטעה ומתחיל של שבת לא שנא נזכר בברכת אתה חונן לא שנא נזכר בברכה אחת משאר הברכות בין בערבית בין בשחרית מוסף ומנחה ויש אומרים דמוסף פוסק אפילו באמצע ברכה:

ג. אם היה סבור שהוא חול והתחיל אדעתא דחול ומיד כשאמר תיבת אתה

נזכר קודם שאמר חונן הוה ליה התחיל בשל חול וגומר אותה ברכה אבל אם היה יודע שהוא שבת ושלא ככוונה התחיל תיבת אתה אפילו אם הוא בתפלת שחרית שאינה פותחת באתה אינו גומר ברכת אתה חונן דחשבינן ליה כטעה בתפלת שבת בין זו לזו. הגה: דהרי יכול לומר אתה קדשת או אתה אחד (תרומת הדשן סימן י"ד):

ד. מי שהתפלל תפלה של חול בשבת ולא הזכיר של שבת לא יצא ואם הזכיר של שבת בתוך שמונה עשרה אף על פי שלא קבע ברכה לשבת יצא. הגה: במוסף אפילו לא אמר רק ונעשה לפניך את חובותינו בתמידי יום ובקרבן מוסף יצא (בית יוסף בשם הרא"ש פרק מי שמתו):

ה. טעה והתפלל של חול בשבת ולא הזכיר של שבת אם עקר רגליו חוזר לראש ואם לא עקר רגליו אף על פי שסיים תפלתו אינו חוזר אלא לשל שבת. (ושליח ציבור ששכח של שבת בשחרית עיין סימן קכ"ו):

ו. הטועה בתפלת שבת והחליף של זו בזו אינו חוזר ויש אומרים שאם החליף של מוסף באחרת או אחרת בשל מוסף חוזר:

ז. חוזרים לומר ויכלו משום יום טוב שחל להיות בשבת שאין אומרים אותו בתפלה וגם להוציא למי שאינו יודע ואומרים אותו בקול רם ומעומד:

ח. ואומר שליח ציבור ברכה אחת מעין שבע ואין היחיד אומר אותה. הגה: מיהו אם היחיד רוצה להחמיר על עצמו יכול לאמרה בלא פתיחה ובלא חתימה וכן נוהגין הצבור לאמרה עם שליח ציבור בלא פתיחה וחתימה (אבודרהם וכל בו):

ט. יום טוב שחל להיות בשבת אינו מזכיר של יום טוב בברכה מעין שבע (פירוש ברכת אל עליון קונה וכו'):

י. אין אומרים ברכה מעין שבע בבית חתנים ואבלים דליכא טעמא דמאחרין לבוא שיהיו ניזוקין:

יא. אף בשבת שאחר יום טוב אומרים ברכה מעין שבע:

יב. אין לדבר בשעה שאומרים ויכלו ולא בשעה שאומר שליח ציבור ברכה מעין שבע:

יג. אם התפלל של חול ולא הזכיר של שבת או שלא התפלל כלל ושמע משליח

ציבור ברכה מעין שבע מראש ועד סוף יצא:

סימן רסט – דין הקידוש בבית הכנסת, ובו סעיף אחד

א. נוהגין לקדש בבית הכנסת ואין למקדש לטעום מיין הקידוש אלא מטעימו לקטן דאין קידוש אלא במקום סעודה (ועיין לקמן סימן רע"ג) ומעיקרא לא נתקן אלא בשביל אורחים דאכלי ושתי בבי כנישתא להוציאם ידי חובתם ועכשיו אף על גב דלא אכלי אורחים בבי כנישתא לא בטלה התקנה זהו טעם המקומות שנהגו לקדש בבית הכנסת אבל יותר טוב להנהיג שלא לקדש בבית הכנסת וכן מנהג ארץ ישראל. הגה: ונהגו לעמוד בשעה שמקדשין בבית הכנסת:

סימן ער – לומר משנת במה מדליקין, ובו ב' סעיפים

א. נוהגים לומר פרק במה מדליקין והספרדים אומרים אותו קודם תפלת ערבית והוא הנכון:

ב. יש שאין אומרים אותו ביום טוב שחל להיות בערב בשבת ויש שאין אומרים אותו בשבת של חנוכה. הגה: ואין נוהגין כן בחנוכה ובשבת של חול המועד אין אומרים אותו (מנהגים) וכן ביום טוב שחל להיות בשבת אין אומרים אותו (מהרי"ל הלכות סוכה):

סימן רעא – דיני קידוש על היין, ובו י"ז סעיפים

א. כשיבא לביתו ימהר לאכול מיד:

ב. נשים חייבות בקידוש אף על פי שהוא מצות עשה שהזמן גרמא (פירוש מצות עשה התלויה בזמן) משום דאיתקש זכור לשמור והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה ומוציאות את האנשים הואיל וחייבות מן התורה כמותם:

ג. אם אין ידו משגת לקנות יין לקידוש ולהכין צרכי סעודה לכבוד הלילה ולכבוד היום ולקידוש היום מוטב שיקנה יין לקידוש הלילה ממה שיכין צרכי הסעודה או ממה שיקנה יין לצורך היום והא דתניא כבוד יום קודם לכבוד לילה היינו דוקא בשאר צרכי סעודה אבל אם אין לו אלא כוס אחד לקידוש כבוד לילה קודם לכבוד יום:

ד. אסור לטעום כלום קודם שיקדש אפילו מים ואפילו אם התחיל מבעוד יום צריך להפסיק שפורס מפה ומקדש ואם היו

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים י"ז. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזקה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גפתי פנסיות ובגפתי מדרשות. ובשמחות. ויזקה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התקנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים י"א לחודש – עמוד ז' זוכה לפנים צדיקים!

שותים יין תחלה אינו אומר אלא קידוש בלבד בלא ברכת היין ואחר כך מברך ברכת המוציא ואם אין לו יין ומקדש על הפת אינו מברך המוציא ויש אומרים שאף כשמקדש על היין אינו מברך המוציא:

ה. שנים שהיו שותים ואמרו בואו ונקדש קידוש היום נאסר עליהם לשתות עד שיקדשו ואם רצו לחזור ולשתות קודם שיקדשו אף על פי שאינם רשאים צריכים לחזור ולברך תחלה בורא פרי הגפן ואחר כך ישתו. הגה: אדם ששכח לקדש עד לאחר שברך ברכת המוציא ונזכר קודם שאכל יקדש על הפת ואחר כך יאכל אבל בהבדלה יאכל תחלה דהרי אין מברילין על הפת (הגהות אלפסי ומרדכי פרק ב"מ):

ו. אם גמר סעודתו וקידש היום קודם שברך ברכת המזון מברך ברכת המזון על כוס ראשון ואחר כך אומר קידוש היום על כוס שני וצריך להזכיר של שבת בכרכת המזון אף על פי שמברך קודם קידוש. הגה: ויש אומרים דאינו מזכיר של שבת דאולינן בתר תחלת הסעודה וכן עיקר כמו שנתבאר לעיל סוף סימן קפ"ח ויש מחלוקת אם יטעום מכוס של ברכת המזון קודם שיקדש גם אם צריך לאכול מעט אחר הקידוש כדי שיהא הקידוש במקום סעודה. ויש אומרים דאף בגמר סעודתו אינו מברך ברכת המזון תחלה אלא פורס מפה ומקדש ומברך המוציא ואוכל מעט ואחר כך מברך ברכת המזון. הגה: והכי נהוג להוציא את נפשו מפלוגת סברא ראשונה:

ז. אף על פי שאסור לו לטעום קודם קידוש אם טעם מקדש:

ח. אם לא קידש בלילה בין בשוגג בין במזיד יש לו תשלומין למחר כל היום.

הגה: ואומר כל הקידוש של לילה (בית יוסף) מלבד ויכלו (אורח חיים בשם תוספות):

ט. צריך שתהיה מפה על השלחן תחת הפת ומפה אחרת פרוסה על גביו:

י. מקדש על כוס מלא יין שלא יהיה פגום וטעון כל מה שטעון כוס של ברכת המזון ואומר ויכלו מעומד ואחר כך אומר בורא פרי הגפן ואחר כך קידוש.

הגה: ויכול לעמוד בשעת הקידוש ויותר טוב לישב (כל בו) ונוהגים לישב אף בשעה שאומר ויכלו רק כשמתחילין עומדין קצת לכבוד השם כי מתחילין יום הששי ויכלו השמים ונרמזו השם בראשי תיבות. וכשמתחיל יתן עיניו בנרות (מהרי"ל ושכל טוב) ובשעת הקידוש בכוס של ברכה וכן נראה לי עיין לעיל סימן קפ"ג סעיף ד':

יא. אם אין לו אלא כוס אחד מקדש בו בלילה ואינו טועם ממנו שלא יפגימונו אלא שופך ממנו לכוס אחר וטועם יין של קידוש מהכוס השני ולמחר מקדש במה שנשאר בכוס ראשון ואם לא היה בו אלא רביעית בצמצום ונחסר ממנו בלילה מוזגו למחר להשלימו לרביעית והיינו דוקא כשיש לו כוס אחר להבדלה שאם לא כן מוטב שיניחנה להבדלה שאי אפשר בפת משיקדש עליו ולא יהא לו יין להבדלה ואם יש לו שני כוסות מצומצמים אחר מזיגה יקדש בלילה באחד ויבדיל על השני ולא יקדש ביום דקידוש הלילה עדיף:

יב. אחר שקידש על כוס נוטל ידיו ומברך על נטילת ידים ואם נוטל ידיו קודם קידוש גלי דעתיה דריפתא חביבא ליה לא יקדש על היין אלא על הפת. הגה: ויש אומרים דלכתחלה יש ליטול ידיו קודם הקידוש ולקדש על היין (הרא"ש ומרדכי פרק ערבי פסחים ורשב"א והגהות מיימוני פרק כ"ט

והטור) וכן המנהג פשוט במדינות אלו ואין לשנות רק בלילה פסח כמו שיתבאר סימן תע"ג:

יג. צריך לשתות מכוס של קידוש כמלא לוגמיו דהיינו כל שיסלקנו לצד אחד בפיו ויראה מלא לוגמיו והוא רובו של רביעית:

יד. אם לא טעם המקדש וטעם אחד מהמסובין כמלא לוגמיו (פירוש מלא פיו) יצא ואין שתיית שנים מצטרפת למלא לוגמיו ומכל מקום מצוה מן המוכרח שיטעמו כולם ויש אומרים דכיון שבין כולם טעמו כמלא לוגמיו יצאו דשתיית כולם מצטרפת לכשיעור והגאונים סוברים שאם לא טעם המקדש לא יצא וראוי לחוש לדבריהם ודוקא בקידוש אבל בשאר דברים הטעונים כוס מודים הגאונים דסגי בטעימת אחר:

טו. קידש וקודם שטעם הפסיק בדיבור חוזר ומברך בורא פרי הגפן ואין צריך לחזור ולקדש והוא הדין אם נשפך הכוס קודם שיטעום ממנו יביא כוס אחר ומברך עליו בורא פרי הגפן ואין צריך לחזור ולקדש:

טז. לא יטעמו המסובין קודם שיטעום המקדש אם הם זקוקים לכוסו ששופך ממנו לכוסות שבידם ריקנים או פגומים אבל אם היו להם כוסות יין שאינם פגומים רשאים לשתות קודם שישתה המקדש:

יז. אין צריך לשפוך מכוס המקדש לכוסות יין שלפני המסובין אלא אם כן היו פגומים שאז צריך לשפוך לכל כוס וכוס כדי שישתו כלם מכוס שאינו פגום:

הגאון בעל אבני נזר זצ"ל כותב במכתב:

עליכם רועי ישראל החיוב לאשר ולקיים בכל כוונתה מישראל, שבכל עיר ועיר, להיות הרב העומד בראשם, להורות להם הוראת איסור והיתר קובע עת בין מנחה למעריב, ללמוד עם האנשים הסוחרים והפועלים בבית המדרש איזה לימוד הלכה, וכפי אשר יכשר בעיניו לפי המקום, ועל ידי כן יזכו לעשות תורתם קבע וכו' וזו יתקיימו בידם, וידוע שכל השפעת המזונות בא בכח התורה הקדושה.

הנה מוכר פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ונזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המזכה את הרבים י"א לחודש - עמוד ח זוכה לפנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

יב

לחודש

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים

לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום"

חובטת לו שהוא "בן עולם הבא"!

גלייז

י"ב

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדוניה על ידי הנעלים בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

יב לחודש

המשך הלכות שבת

סימן רעב – על איזה יין מקדשים, ובו י' סעיפים

א. אין מקדשין על יין שריחו רע אף על גב דריחיה וטעמיה חמרא ולא על יין מגולה אפילו האינדא דלא קפדינן אגילוי. הגה: ואין מקדשין על היין דריחיה חמרא וטעמיה חלא (טור):

ב. יין מגתו מקדשין עליו וסוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום:

ג. מקדשין על יין שבפי החבית אף על פי שיש בו קמחין, הגה: ויש אוסרין לקדש עליו אלא יסגנו תחלה להעביר הקמחין (הגהות מרדכי פרק המוכר פירות ובית יוסף בשם אורחות חיים ותוספות), ועל יין שבשולי החבית אף על פי שיש בו שמרים ועל יין שחור ועל יין מתוק ועל יין דריחיה חלא וטעמיה חמרא ומכל מקום מצוה לברור יין טוב לקדש עליו:

ד. מקדשין על יין לבן והרמב"ן פוסלו לקידוש אפילו בדיעבד אבל מבדילין עליו ומנהג העולם כסברא ראשונה:

ה. יין חי אפילו אם הוא חזק דדרי (פירוש שראוי למוזג) על חד תלת מיא מקדשין עליו ומכל מקום יותר טוב למזגו ובלבד שיהא מזוג כראוי. הגה: ויינות שלנו יותר טובים הם בלא מזיגה (טור):

ו. יין צמוקים מקדשין עליו. (והוא שיש בהן לחלוחית קצת בלא שרייה) (טור):

ז. שמרי יין או הרצנים שנתן עליהם מים אם ראוי לברך עליהם בורא פרי הגפן מקדשין עליו (ועיין לעיל סימן ר"ד סעיף ה'): (ה')

ח. מקדשין על יין מבושל ועל יין שיש בו דבש ויש אומרים שאין מקדשין עליהם. הגה: והמנהג לקדש עליו אפילו יש לו יין אחר רק שאינו טוב כמו המבושל או שיש בו דבש (אגור):

ט. במקום שאין יין מצוי יש אומרים שמקדשין על שכר ושאר משקין חוץ מן המים ויש אומרים שאין מקדשין ולהרא"ש בלילה לא יקדש על השכר אלא על הפת ובבוקר יותר טוב לקדש על השכר שיברך עליו שהכל קודם ברכת המוציא שאם יברך על הפת תחלה אין כאן שום שינוי ודברי טעם הם. הגה: וכן המנהג פשוט כדברי הרא"ש ואם יין בעיר לא יקדש על הפת ומי שאינו שותה יין משום נדר יכול לקדש עליו וישתו אחרים המסובין עמו ואם אין אחרים עמו יקדש על הפת ולא על היין או ישמע קידוש מאחרים (הגהות מיימוני פרק כ"ט דמחור אחר יין ותשובת מיימוני סוף הפלאה סימן ד' דיקדש על הפת לכן צריך לומר החילוק אם אוכל לבדו ואם אוכל עם אחרים):

י. ברכת יין של קידוש פוטרת יין שבתוך הסעודה ואינו טעון ברכה לאחריו דברכת המזון פותרתו בין שהוא על הכוס בין שאינו על הכוס (ועיין לעיל סימן קע"ד סעיף ו'):

סימן רעג – שיהיה הקידוש במקום סעודה, ובו ז' סעיפים

א. אין קידוש אלא במקום סעודה ובבית אחד מפנה לפנה חשוב מקום אחד שאם קידש לאכול בפנה זו ונמלך לאכול בפנה אחרת אפילו הוא טרקלין גדול אינו צריך לחזור ולקדש. הגה: ומבית לסוכה חשוב כמפנה לפנה (מרדכי פרק ערבי פסחים). ויש אומרים שכל שרואה מקומו

אפילו מבית לחצר אינו צריך לחזור ולקדש ויש אומרים שאם קידש במקום אחד על דעת לאכול במקום אחר שפיר דמי (ועיין לעיל ריש סימן קע"ח) והוא שיהיו שני המקומות בבית אחד כגון מחדר לחדר או מאיגרא לארעא (וכן עיקר):

ב. אם קידש בבית אחד על מנת לאכול שם ואחר כך נמלך לאכול במקום אחר צריך לחזור ולקדש במקום שרוצה לאכול שם:

ג. אם קידש ולא סעד אף ידי קידוש לא יצא. הגה: וצריך לאכול במקום קידוש לאתרו או שיהא בדעתו לאכול שם מיד אבל בלאו הכי אפילו אכל במקום קידוש אינו יוצא (מהר"י מולין) ואם היה בדעתו שלא לאכול שם מיד ונמלך ואכל יצא (בית יוסף סוף הסימן):

ד. יכול אדם לקדש לאחרים אף על פי שאינו אוכל עמהם דלדידהו הוי מקום סעודה ואף על גב דבברכת היין אינו יכול להוציא אחרים אם אינו נהנה עמהם כיון דהאי בורא פרי הגפן הוא חובה לקידוש כקידוש היום דמי ויכול להוציאם אף על פי שאינו נהנה. הגה: ואפילו בקידוש של יום בשחרית בשבת מותר לעשות כן (רבינו ירוחם ובית יוסף בשם הרי"ף והרא"ש והטור סימן תפ"ד). והוא שאינם יודעים ואם עדיין לא קידש לעצמו יזהר שלא יטעום עמהם שאסור לו לטעום עד שיקדש במקום סעודתו:

ה. כתבו הגאונים הא דאין קידוש אלא במקום סעודה אפילו אכל דבר מועט או שתה כוס יין שחייב עליו ברכה יצא ידי קידוש במקום סעודה וגומר סעודתו במקום אחר ודוקא אכל לחם או שתה

יין אבל אכל פירות לא. הגה: ולפי זה היה מותר למוהל ולסנדק לשתות מכוס של מילה בשבת בשחרית אם שותין כשיעור (בית יוסף) אבל נהגו ליתן לתינוק (הגהות מיימוני פרק כ"ט):

ו. ואם קידש בכיתו ושמע שכנו ושלחנו ערוך לפניו יוצא בו דשפיר הוי מקום סעודה וכגון שנתכוין השומע לצאת ומשמיע להוציא:

ז. יש אומרים שאין מקדשין אלא לאור הנר ויש אומרים שאין הקידוש תלוי בנר ואם הוא נהנה בחצר יותר מפני האויר או מפני הזכוכים מקדש בחצר ואוכל שם אף על פי שאינו רואה הנר שהנרות לעונג נצטוו ולא לצער והכי מסתברא:

סימן רעד – דיני בציעת הפת בשבת, וכו' ה' סעיפים

א. בוצע על שתי ככרות (שלימות) שאוחז שתיהן בידו ובוצע התחתונה. הגה: ודוקא בלילי שבת (דברי עצמו) אבל ביום השבת או בלילי יום טוב בוצע על העליונה (כל בו והגהות מיימוני פרק ח' מהלכות חמץ ומצה) והטעם הוא על דרך הקבלה:

ב. מצוה לכבוע בשבת פרוסה גדולה שתספיק לו לכל הסעודה (ועיין לעיל סימן קס"ז):

ג. אין המסוכין רשאים לטעום עד שיטעום הבוצע ואם יש לפני כל אחד לחם משנה יכולים לטעום אף על פי שעדיין לא טעם הוא:

ד. סעודה זו ושל שחרית אי אפשר לעשותה בלא פת:

סימן רעה – דברים האסורים לעשות לאור הנר בשבת, וכו' י"ב סעיפים

א. אין פולין (פירוש לבער את הכנים מהבגדים תרגום בערתי הקדש פליתי) ואין קורין בספר לאור הנר ואפילו אינו מוציא בפיו שמא יטה ואפילו הוא גבוה עשר קומות שאינו יכול ליגע אליו שלא חלקו חכמים בדבר ומטעם זה יש לאסור אפילו הוא בעששית או קבוע בחור שבכותל וכן בנר של שעוה:

ב. ודוקא אחד אבל שנים קורין ביחד שאם בא האחד להטות (פירוש להטות הנר כדי שיגיע השמן לפתילה) יזכירו חבירו והוא שקורין בענין אחד שאז ישגיה האחד במה שיעשה חבירו אבל בשני ענינים לא. הגה: ויש אומרים דבשני ספרים אפילו בענין אחד אסור (בית יוסף) ולכן אסור לומר

פיוטים בליל יום טוב שחל להיות בשבת בבית הכנסת וכן נהגו (מרדכי וסה"ת וסמ"ג והגהות):

ג. אם יש אחר עמו אפילו אינו קורא ואומר לו תן דעתך עלי שלא אטה מותר והוא הדין אם אומר כן לאשתו:

ד. אדם חשוב שאין דרכו בחול להטות מותר בכל גוונא:

ה. במדרה אפילו עשרה אין קורין משום שהואיל ויושבים רחוקים זה מזה ועוד שזנבות האודים סמוכים להם אין זה מכיר כשבא חבירו להבעיר ולחנות:

ו. תינוקות של בית רבן קורין לאור הנר מפני שאימת רבן עליהם:

ז. מותר לקרות במה מדליקין לאור הנר שהרי הוא מזכיר איסור שבת ואיך ישכח:

ח. נוהגים לקרות בליל יום כיפור במחזורים מפני שאימת יום הכיפורים עליהם:

ט. ליל פסח שחל להיות בשבת מותר לקרות ההגדה בספר משום דהוי כעין ראשי פרקים דאין עם הארץ שלא תהא שגורה בפיו קצת:

י. הרב יכול לראות לאור הנר מהיכן יקראו התינוקות ולסדר ראשי הפרשיות בפיו בספר וקורא כל שאר הפרשה על פה וראשי פרשיות לאו דוקא אלא כל שידוע הפרשה על פה ובקצת צריך לראות בספר שרי שמאחר שאינו מעיין בספר תמיד אית ליה היכירא ולא אתי להטויי:

יא. כלים הדומים זה לזה וצריך עיון להבחין ביניהם אסור לבדקן לאור הנר ואפילו להבחין בין בגדיו לבגדי אשתו אם הם דומים אסור לבדוק:

יב. שמש שאינו קבוע אסור לו לבדוק כוסות וקערות לאור הנר מפני שאינו מכירן בין בנר שמן זית בין בנר של נפט (פירוש מין זפת לבן וריחו רע) שאורו רב. הגה: ויש מתירין בשל נפט אפילו בשמש שאינו קבוע (טור ובית יוסף בשם הפוסקים). אבל שמש קבוע מותר לו לבדוק לאור הנר כוסות מפני שאינו צריך עיון הרבה ואם היה נר של שמן זית אין מורין לו לבדוק ואף על פי שהוא מותר גזירה שמא יסתפק ממנו. הגה: נהגו לכסות הקטנים שלא יהיו

ערומים בפני הנרות משום ביזוי מצוה וכן כתב הרוקח:

סימן רעז – דיני נר שהדליק אינו יהודי בשבת, וכו' ה' סעיפים

א. אינו יהודי שהדליק את הנר בשביל ישראל אסור לכל אפילו למי שלא הודלק בשבילו. הגה: ואין חילוק בזה בין קצב לו שכר או לא קצב או שעשאו בקבלנות או בשכירות והואיל והישראל נהנה ממלאכה עצמה בשבת אסור בכל ענין (הגהות אשרי פרק קמא דשבת ובית יוסף בשם סמ"ג וסה"ת). אבל אם הדליק לצרכו או לצורך חולה ישראל אפילו אין בו סכנה, הגה: או לצורך קטנים שהוא כחולה שאין בו סכנה (מרדכי פרק קמא דשבת), מותר לכל ישראל להשתמש לאורו והוא הדין לעושה מדורה לצרכו או לצורך חולה ויש אוסרים במדורה משום דגזרינן שמא ירבה בשבילו. הגה: מיהו אם עשה אינו יהודי בבית ישראל מדעתו אין הישראל צריך לצאת אף על פי שנהנה מן הנר או מן המדורה (טור):

ב. ישראל ואינו יהודי שהסבו יחד והדליק אינו יהודי נר אם רוב אינם יהודים מותר להשתמש לאורו ואם רוב ישראל או אפילו מחצה על מחצה אסור ואם יש הוכחה שלצורך אינו יהודי מדליקה כגון שאנו רואים שהוא משתמש לאורה אף על פי שרוב ישראל מותר. הגה: יש אומרים דמותר לומר לאינו יהודי להדליק לו נר לסעודת שבת משום דסבירא ליה דמותר אמירה לאינו יהודי אפילו במלאכה גמורה במקום מצוה (ר"ן סוף פרק ר' אליעזר דמילה בשם העיטור) שעל פי זה נהגו רבים להקל בדבר לצוות לאינו יהודי להדליק נרות לצורך סעודה בפרט בסעודת חתונה או מילה ואין מוחה בידם ויש להחמיר במקום שאין צורך גדול דהא רוב הפוסקים חולקים על סברא זו. ועיין לקמן סימן ש"ז (סעיף ה'):

ג. אם אומר אדם לעבדו או לשפחתו לילך עמו והדליקו הנר אף על פי שגם הם צריכים לו אין זה לצורך האיני יהודי כיון שעיקר ההליכה בשביל ישראל. הגה: ומותר לומר לאינו יהודי לילך עמו ליטול נר דלוק כבר הואיל ואינו עושה רק טלטול הנר בעלמא (רבינו ירוחם והגהות מרדכי פרק קמא דשבת והגהות מיימוני פרק ו'):

ד. אם יש נר בבית ישראל ובא אינו יהודי והדליק נר אחר מותר להשתמש לאורו בעבד נר ראשון דולק אבל לאחר שניכבה

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק ל' החודש. שמונה עמודים ליום. כן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים יב לחודש – עמוד ב זוכה לבנים צדיקים!

הראשון אסור להשתמש לאור השני וכן אם נתן שמן בנר הדולק מותר להשתמש עד כדי שיכלה השמן שהיה בו כבר ואחר כך אסור. הגה: ומותר למחות באינו יהודי שבא להדליק נר או להוסיף שמן (טור):

ה. בארצות קרות מותר לאינו יהודי לעשות מדורה בשביל הקטנים ומותרין הגדולים להתחמם בו ואפילו בשביל הגדולים מותר אם הקור גדול שהכל חולים אצל הקור ולא כאותם שנוהגים היתר אף על פי שאין הקור גדול ביום ההוא:

סימן רע"ז – שלא לגרום ביבוי הנר, ובו ה' סעיפים

א. נר שמונח אחורי הדלת אסור לפתוח הדלת (כדרכו) (רמב"ם פרק ה' ומרדכי פרק כ"ב ובית יוסף בשם סמ"ג) שמא יכבנו הרוח. אבל לנעול הדלת כנגדו מותר (תרומת הדשן סימן כ"ט) והוא הדין בחלון שכנגד הנר שעל השלחן (מרדכי פרק כ"ב ובית יוסף בשם תוספות וטור). ואם הוא קבוע בכותל שאחורי הדלת אסור לפתוח הדלת ולנעול כדרכו שמא תהא הדלת נוקשת עליו ותכבנו אלא פותח ונועל בנחת ואם הוא קבוע בדלת עצמו שפתיחתו ונעילתו מקרב השמן לנר או מרחיקו ממנו אסור לפתוח ולנעול. הגה: ובנר של שעוה מותר לפתוח ולנעול אף על פי שהוא קבוע בדלת (ביח יוסף):

ב. אסור לפתוח הדלת כנגד המדורה שהיא קרובה קצת אל הדלת ואפילו אין שם אלא רוח מצויה אבל אם היה פתוח כנגדה מותר לסגרו ואין בו משום מכבה:

ג. שכח נר על הטבלא מנער את הטבלא והוא נופל אפילו אם הוא דולק רק שלא יכוין לכבותו. הגה: וטוב לעשותו על ידי אינו יהודי במקום שאינו צריך כל כך (כל בו), ובלבד שיהא נר של שעוה וכיוצא בו או שלא יהא בו שמן אבל אם יש בו שמן אי אפשר שלא יקרבנו אל הפתילה ונמצא מבעיר ואם הניחו עליה מדעת אסור לנערה שהרי הטבלא היא כסיס (פירוש דבר הנושא דבר אחר תרגום ואת כנו וית בסיסיה) לדבר האסור. הגה: ומכל מקום מותר ליגע בטבלא הואיל ואינו מטלטל הנר והוא הדין שמותר ליגע במנורה שבבית הכנסת והנרות דולקות עליו ובלבד שלא ינענע (מרדכי פרק כ"ב):

ד. מותר להניח נר של שבת מבעוד יום על גבי אילן וידלק שם בשבת דליכא למיחש דלכשיכבה לשקליה מיניה ונמצא משתמש במחוכר אבל אין מניחין נר של יום טוב על גבי אילן דשקיל ומנח ליה ונמצא משתמש באילן:

ה. מותר לכפות קערה על גבי הנר בשבת כדי שלא יאחזו האור בקורה:

סימן רע"ח – שיוכל לכבות הנר בשביל החולה, ובו סעיף אחד

א. מותר לכבות הנר בשביל שיישן החולה שיש בו סכנה:

סימן רע"ט – דיני טלטול הנר בשבת, ובו ז' סעיפים

א. נר שהדליקו בו באותה שבת אף על פי שכבה אסור לטלטלו וכן מותר השמן שכבר שהדליקו בו באותה שבת אסור לטלטלו ולהסתפק ממנו באותה שבת:

ב. נר זה שאמרנו שאסור לטלטלו אפילו לצורך גופו ולצורך מקומו אסור ויש מי שהתיר ולא נראו דבריו. הגה: ויש אומרים דמי שהוא איסטניס והנר מאיס עליו מותר להוציאו דהוי לדידיה כגוף של רעי והמחמיר לא הפסיד (מרדכי ריש ביצה):

ג. לטלטל נר על ידי שנותנין עליו לחם בשבת אסור ואם נתן עליו הלחם מבעוד יום יש מי שמתיר לטלטלו בשבת על ידי לחם זה ואין לסמוך עליו:

ד. אם התנה מערב שבת על נר זה שיטלטלנו משיכבה מותר לטלטלו אחר שכבה. הגה: ויש אומרים דלא מהני תנאי וכן נוהגין במדינות אלו ודין התנאי עיין לקמן סימן תרל"ח (הגהות אשירי פרק כירה ורבינו ירוחם חלק ב' וכל בו) ונוהגין לטלטלו על ידי אינו יהודי ואין בזה משום איסור אמירה לאינו יהודי הואיל והמנהג כך הוי כאלו התנה עליו מתחלה ושרי. כן נראה לי:

ה. נר שהדליקו בשבת לחיה ולחולה וילדה החיה ונתרפא החולה מותר לטלטלו אם כבה והוא הדין למדליק בשבת בשוגג וכבה שמותר לטלטלו:

ו. נר שלא הדליקו בו באותה שבת אפילו הוא של חרס דמאים ואפילו הוא של נפט דמסריח מותר לטלטלו דמוקצה מחמת מיאוס מותר:

ז. מנורה בין גדולה בין קטנה אם היא של פרקים אין מטלטלין אותה דחיישינן שמא תפול ותתפרק ויחזירנה ונמצא

עושה כלי ואפילו אם אינה של פרקים אלא יש בה חריצים סביב ודומה לשל פרקים אסור לטלטלה:

סימן רפ – תשמיש המטה בשבת, ובו ב' סעיפים

א. תשמיש המטה מתענוגי שבת הוא לפיכך עונת תלמידי חכמים הבריאים מליל שבת לליל שבת:

ב. מותר לבעול לכתחלה בתולה בשבת ואין בו משום חובל ולא משום צער לה:

סימן רפ"א – שלא יברע בולך אנחנו מורדים, ובו סעיף אחד

א. אין לשחות בולך לבדך אנחנו מורדים שאין לשחות אלא במקומות שאמרו חכמים. הגה: ונוהגים שבשבת מאחרין יותר לבוא לבית הכנסת מבחול משום דבתמיד של ימות החול נאמר בבוקר ואצל שבת נאמר וביום השבת דמשמע איחור (מרדכי פרק כ"ב) ונוהגין להרבות בזמירות של שבת כל מקום לפי מנהגו ובכל דבר אם לא אמרו אין מחזירין אותו מלבד אם לא אמר לאל אשר שבת וכו' מחזירין אותו ויש להאריך ולהנעים בזמירות ואין למחות במאריך בהם אף על פי שהמוחה מכיין משום ביטול תורה (אור זרוע) ומכל מקום בשבת ויום טוב לא יאריך יותר מדאי כדי שיאכלו קודם שעוה ששית כדלקמן סימן רפ"ח:

סימן רפ"ב – קריאת התורה והמפטיר בשבת, ובו ז' סעיפים

א. מוציאין ספר תורה וקורין בו שבעה ואם רצה להוסיף מוסיף. הגה: והוא הדין ביום טוב מותר להוסיף על מגין הקרואים (רמב"ם פרק י"ב מהלכות תפלה ותשובת מהר"ם ובית יוסף) ויש אומרים דביום טוב אין להוסיף (ר"ן פרק הקורא) וכן נהגו במדינות אלו מלבד בשמחת תורה שמוסיפין הרבה גם בכל יום טוב אין המפטירין ממנין הקרואים כדלקמן:

ב. מותר לקרות עולים הרבה אף על פי שקרא זה מה שקרא זה וחוזר ומברך אין בכך כלום. הגה: ויש אוסרים (מרדכי סוף מגילה) וכן נהגו במדינות אלו חוץ מבשמחת תורה שנהגו להרבות בקרואים ונהגו כסברא הראשונה:

ג. הכל עולים למנין שבעה אפילו אשה וקטן שידוע למי מברכין אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בעבור מפני כבוד הצבור. הגה: ואלו דוקא מצטרפים למנין הקרואים אבל לא שיהיו כולם נשים או קטנים (ר"ן וריב"ש). ודין עבד כעני כדין אשה

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בפתח פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים יב לחודש – עמוד ג זוכה לפנים צדיקים!

כל השנה הלכות בכל יום

מוכנת לו שהיא מן "עולם הבא"

אבל אם אמו מישראל מותר לעלות (הגהות מיימוני פרק י"ב מהלכות תפלה). ואסור לקרות בראש מגולה ואין איסור לקרות עם הארץ נכבד עשיר וגדול הדור לפני תלמיד חכם כי אין זה בזיון לתלמיד חכם רק כבוד לתורה שמתקבדת באנשים גדולים (אור זרוע). וממזר מותר לעלות לספר תורה (מהר"א מפראג). ועיין לעיל סימן קל"ז מסדר הקרואים:

ד. נוהגים לקרות שבעה ולגמור עמהם הפרשה ואומר קדיש וחזור וקורא עם המפטיר מה שקרא השביעי. הגה: וכן נוהגים ביום טוב שאין מפטיר ממנין הקרואים אבל בחול שאסור להוסיף על מנין הקרואים השלישי הוא מפטיר וביום שמוציאין ב' ספרים או ג' המפטיר קורא באחרונה וקטן יכול לקרות בפרשת המוספין או בד' פרשיות שמוסיפין באדר וכן נוהגים (ר"ן ומדכי פרק ב' דמגילה) אף על פי שיש חולקים ואומרים קדיש קודם שעולה המפטיר ואין חילוק בזה בין הוסיפו על מנין הקרואים או לא ובין מוציאין ספר תורה אחד או שנים (בית יוסף בשם הר"ר ישעיה והרא"ש ורבינו ירוחם):

ה. אם לא נמצא מי שיודע להפטיר אלא אחד מאותם שעלו לקרות בתורה וכבר אמר שליח ציבור קדיש אחר קריאת הפרשה זה שרוצה להפטיר צריך לחזור ולקרות ויברך על קריאתו תחלה וסוף. הגה: אבל אם לא אמר קדיש יפטיר מי שעלה לשביעי אם יודע ואם יש אחרים שיודעים להפטיר לא יפטיר מי שעלה כבר (אור זרוע):

ו. אם טעה שליח ציבור וסיים הפרשה עם הששי ואמר קדיש אין צריך לקרות עוד אחר אלא יקרא עם המפטיר מה שקרא עם הששי דקיימא לן מפטיר עולה למנין שבעה:

ז. קרא הפרשה בתפלת שחרית בשבת ודילג פסוק אחד חוזר וקורא הוא ושנים עמו ואפילו הפטיר והתפלל מוסף חוזר וקורא:

סימן רפג – למה אין מוציאין שני ספרי תורה בשבת, ובו סעיף אחד

א. מה שאין מוציאין בשבת ספר שני לקרות פרשת המוספים מפני שאין בה אלא שני פסוקים:

סימן רפד – דיני הפטורה וברכותיה, ובו ז' סעיפים

א. מפטירין בנביא מענינה של פרשה ואין פוחתין מכ"א פסוקים אלא אם כן סליק

ענינא בבציר מהכי כגון עולותיכם ספו על זבחיכם. הגה: ודוקא בשבת בעינן כ"א פסוקים ג' פסוקים לכל אחד מן הקרואים אבל ביום טוב שקורין ה' סגי בט"ו פסוקים (מהר"ם פאדוא"ה) ולא נתקנה ההפטורה רק בצבור אחר שקראו בתורה (תשובת הרמב"ן סימן קצ"ט) אבל בלאו הכי אסור לקרות עם הברכות שלפניה ולאחריה אבל בלא ברכה שרי (בית יוסף):

ב. אם חל ראש חודש בשבת אין המפטיר מזכיר של ראש חודש כלל ויש אומרים שאף על פי שאינו מזכיר בחתימה של ראש חודש מזכירין אותו בתוך הברכה שאומר את יום המנוח הזה ואת יום ראש חודש הזה והמנהג כסברא הראשונה:

ג. צריך לכוין לברכות הקוראים בתורה ולברכות המפטיר ויענה אחריהם אמן ויעלו לו להשלים מנין מאה ברכות שחיסר מנינם בשבת:

ד. קטן יכול להפטיר. הגה: ואם קראו למפטיר מי שאינו יודע לומר ההפטורה יכול אחר לאומרה אבל לכתחלה אסור לעשות כן:

ה. אם נשתתק המפטיר באמצע ההפטורה הבא לסיימה לא יתחיל ממקום שפסק הראשון אלא צריך לחזור להתחיל ממקום שהתחיל הראשון כמו בספר תורה. הגה: ושנים לא יאמרו ההפטורה בפעם אחת דתרי קלי לא משתמעו (ריב"ש סימן ל"ז):

ו. אין המפטיר מפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הספר תורה:

ז. בשבת שהפרשיות מחוברות מפטירין בהפטורת פרשה שניה. הגה: ועיין לקמן סימן תכ"ח. ונהגו להזכיר אחר קריאת התורה נשמת המתים ולברך העוסקים בצרכי צבור כל מקום לפי מנהגו (שבולי הלקט והגהות מרדכי פרק קמא דשבת). ונוהגין לומר יקום פורקן ואין בזה משום איסור תחנה בשבת. וגם כן נוהגין לומר אב הרחמים ובכל יום שאין אומרים בו צדקתך וצדקתך אין אומרים אותו וכן כשיש חתונה או מילה ויש מקומות שאין אומרים אותו כשמברכין החדש מלבד בימי הספירה והולכים בכל זה אחר המנהג:

סימן רפה – לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, ובו ז' סעיפים

א. אף על פי שאדם שומע כל התורה כולה כל שבת בצבור חייב לקרות לעצמו בכל שבוע פרשת אותו השבוע שנים מקרא ואחד תרגום אפילו עטרות ודיבן:

ב. אם למד הפרשה בפירוש רש"י חשוב כמו תרגום וירא שמים יקרא תרגום וגם פירוש רש"י:

ג. מיום ראשון ואילך חשוב עם הצבור: **ד.** מצוה מן המובחר שישלים אותה קודם שיאכל בשבת ואם לא השלים קודם אכילה ישלים אחר אכילה עד המנחה ויש אומרים עד רביעי בשבת ויש אומרים עד שמיני עצרת (דהיינו בשמחת תורה שאז משלימים הצבור):

ה. יכול לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום בשעת קריאת התורה (ועיין לעיל סימן קמ"ו):

ו. מלמדי תינוקות אין צריכים לחזור ולקרות הפרשה בשבת:

ז. אין צריך לקרות פרשת יום טוב. הגה: וכן אין צריך לקרות ההפטורות (מרדכי הלכות קטנות) ומכל מקום נהגו לקרות ההפטורה ובשבת של חתונה יקרא ההפטורה של שבת ולא שוש אשיש (פסקי מהרא"י סימן ק"א):

סימן רפו – דיני תפלת מוסף בשבת, ובו ה' סעיפים

א. זמן תפלת מוסף מיד אחר תפלת השחר ואין לאחרה יותר מעד סוף ז' שעות ואם התפלל אותה אחר שבע שעות נקרא פושע ואף על פי כן יצא ידי חובתו מפני שזמנה כל היום ואם שכח ולא התפלל עד שעבר כל זמנה אין לה תשלומין ויש בה נשיאת כפים. הגה: ואם התפלל אותה קודם תפלת שחרית יצא (אוהל מועד בשם הרשב"א ור"י פרק תפלת השחר):

ב. כל יחיד חייב להתפלל תפלת המוספין בין אם יש צבור בעיר או לא. הגה: ואחר כך חוזר השליח ציבור התפלה כמו בשאר תפלות (בית יוסף בשם שבולי לקט):

ג. מותר לטעום קודם תפלת המוספין דהיינו אכילת פירות או אפילו פת מועט אפילו טעימה שיש בה כדי לסעוד הלב אבל סעודה אסור:

ד. היו לפניו שתי תפלות אחת של מנחה ואחת של מוספין כגון שאיחר מלהתפלל תפלת מוסף עד ו' שעות (ומחצה, טור) שובא זמן תפלת מנחה צריך להתפלל

הנה מוכבא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים יב לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

של מנחה תחלה ואחר כך של מוסף. הגה: ומיהו אם הקדים של מוסף יצא (בית יוסף בשם הרשב"א). ויש אומרים דהיינו דוקא שצריך עתה להתפלל שתייהן כגון שרוצה לאכול ואסור לו לאכול עד שיתפלל מנחה אבל אם אינו צריך עתה להתפלל מנחה יכול להקדים של מוסף. הגה: ומיהו אם הגיע מנחה קטנה יתפלל מנחה תחלה (הר"י והרא"ש בשם ירושלמי). ויש מי שהורה שאין עושים כן בצבור להקדים תפלת מנחה לתפלת מוסף כדי שלא יטעו:

ה. בשבת ויום טוב אין אומרים ברכו אחר קדיש בתרא (ועיין לעיל סימן קל"ג):

סימן רפ"ז – ניהום אכלים וביקור חולים בשבת, ובו סעיף אחד

א. יכולים לנחם אכלים בשבת וכן יכולים לבקר את החולה ולא יאמר לו כדרך שאומר לו בחול אלא אומר לו שבת היא מלועזק ורפואה קרובה לבוא ורחמי מרובים ושבתו בשלום. הגה: ויש אומרים דאין צריך לומר ורחמי מרובים וכו' וכן נהגו (רמב"ם פרק כ"ד):

סימן רפח – דין תענית ודין תענית חלום בשבת, ובו י' סעיפים

א. אסור להתענות בשבת עד ו' שעות. הגה: ואפילו לומר ומתפלל אסור (מרדכי פרק קמא דשבת):

ב. יש אומרים שאדם שמזיק לו האכילה דאז עונג הוא לו שלא לאכול לא יאכל. הגה: וכן מי שיש לו עונג אם יבכה כדי שילך הצער מלבו מותר לבכות בשבת (אגור בשם שבולי לקט):

ג. אדם המתענה בכל יום ואכילה בשבת צער הוא לו מפני שינוי וסת (פירוש דבר קבוע) יש אומרים שראו כמה חסידים ואנשי מעשה שהתענו בשבת מטעם זה וכן אמרו שכך היה עושה הרב ר' יהודה החסיד ז"ל:

ד. מותר להתענות בו תענית חלום כדי שיקרע גזר דינו וצריך להתענות ביום ראשון כדי שיתכפר לו מה שביטל עונג שבת ואם תשש כחו ואינו יכול להתענות ב' ימים רצופים לא יתענה ביום ראשון ויתענה אחר כך. הגה: וכל שכן אם היה ביום ראשון חנוכה או ראש חודש או פורים או יום טוב אפילו יום טוב שני של גלויות שאין להתענות עד אחר כך ויש אומרים מי שישן שינת צהרים וחלם לו חלום רע יתענה

מחצי היום עד חצי הלילה ואז יבדיל וביום הראשון יתענה כאלו התענה כל יום השבת (מ"ב):

ה. יש אומרים שאין להתענות תענית חלום בשבת אלא על חלום שראהו תלת זימני ויש אומרים שבזמן הזה אין להתענות תענית חלום בשבת שאין אנו בקיאים בפתרון חלומות לידע איזה טוב ואיזה רע והעולם אומרים שנמצא בספרים קדמונים שעל שלשה חלומות מתענים בשבת ואלו הן הרואה ספר תורה שנשרף או יום הכיפורים בשעת נעילה או קורות ביתו או שינוי שנפלו ויש אומרים הרואה יום הכיפורים אפילו שלא בשעת נעילה ויש אומרים הרואה שקורא בתורה ויש אומרים הרואה שנושא אשה והא דרואה שינוי שנפלו דוקא שינוי אבל הרואה לחייו שנשרו חלום טוב הוא דמתו היועצים עליו רעה ונראה לי שהחלומות שאמרו בפרק הרואה שהם רעים גם עליהם מתענין בשבת:

ו. המתענה בשבת אומר עננו אחר סיום תפלתו בלא חתימה וכוללו באלהי נצור. הגה: ויאמר אחר תפלתו רבון העולמים גלוי וכו' כמו בחול (אור זרוע הלכות תענית):

ז. אם הקדימה לאכול הוא עונג לו כגון שנתעכלה סעודת הלילה יקדים ואם האיחור עונג לו כגון שעדיין לא נתעכל יאחר. הגה: וכן מי שיש לו סעודות כל יום כמו בשבת ישנה בשבת להקדים או לאחר (גמרא פרק כ"ב וטור):

ח. אין מתענין על שום צרה מהצרות כלל:

ט. אין צועקים ולא מתריעין בו על שום צרה חוץ מצרת המזונות שצועקים עליה בפה בשבת ולא בשופר וכן עיר שהקיפוה אנסין או נהר וספינה המטרופת בים ואפילו על יחיד הנרדף מפני אנסין או לסטים או רוח רעה זועקין ומתחננין בתפלות בשבת אבל אין תוקעין אלא אם כן תוקעין לקבץ העם לעזור לאחייהם ולהצילם (ועיין לקמן סימן תקע"ו סעיף י"ג):

י. נרדף מפני רוח רעה שאמרו לאו דוקא שהוא הדין לכל חולה שיש בו סכנה היו זועקים ומתחננין וכן נהגו לומר מצלאים בשבת על חולים המסוכנים סכנת היום. הגה: וכן מותר לברך החולה המסוכן בו ביום

(ליקוטי מהר"י ברי"ן ובית יוסף בשם הר"ן פרק ג' תענית):

סימן רפ"ח – פדר סעודת שחרית של שבת, ובו ב' סעיפים

א. יהיה שלחנו ערוך ומטה מוצעת יפה ומפה פרוסה כמו בסעודת הלילה ויברך על היין בורא פרי הגפן והוא נקרא קידושא רבא ואחר כך יטול ידיו (ועיין לעיל סימן רע"א סעיף י"ב בהג"ה) ויבצע על לחם משנה כמו בלילה ויסעוד וגם זה הקידוש צריך שיהיה במקום סעודה ושלא יטעום קודם לו כלום כמו בקידוש הלילה ומיהו לשתות מים בבוקר קודם תפלה מותר מפני שעדיין לא הל עליו חובת קידוש. הגה: ועיין לעיל כל דיני קידוש סימן רע"א ער"ב רע"ג:

ב. במקום שאין יין מצוי הוי שכר ושאר משקין חוץ מן המים חמר מדינה ומקדשין עליו ואם אין לו שכר ושאר משקין אוכל בלא קידוש:

סימן ר"צ – בשבת ישלים מאה ברכות בפירות, ובו ב' סעיפים

א. ירבה בפירות ומגדים ומיני ריח כדי להשלים מנין מאה ברכות. הגה: ואם רגיל בשנית צהרים אל יבטלנו כי עונג הוא לו (טור):

ב. אחר סעודת שחרית קובעים מדרש לקרות בנביאים ולדרוש בדברי אגדה ואסור לקבוע סעודה באותה שעה. הגה: ופועלים ובעלי בתים שאינן עוסקים בתורה כל ימי השבוע יעסקו יותר בתורה בשבת מתלמידי חכמים העוסקים בתורה כל ימי השבוע והתלמידי חכמים ימשיכו יותר בעונג אכילה ושתיה קצת דהרי הם מתענגים בלימודם כל ימי השבוע (בית יוסף סימן רפ"ח בשם ירושלמי):

סימן רצ"א – דין שלש סעודות, ובו ו' סעיפים

א. יהא זהיר מאד לקיים סעודה שלישית ואף אם הוא שבע יכול לקיים אותה בכביצה ואם אי אפשר לו כלל לאכול אינו חייב לצער את עצמו והחכם עיניו בראשו שלא ימלא בטנו בסעודת הבוקר כדי ליתן מקום לסעודה שלישית. הגה: ומי שלא אכל בליל שבת יאכל שלש סעודות ביום השבת (הרא"ש פרק ערבי פסחים):

ב. זמנה משיגיע זמן המנחה דהיינו משש שעות ומחצה ולמעלה ואם עשאה קודם

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לקל תחודש. שמונה עמודים י"ז. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדרשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים יב לחודש – עמוד ה זוכה לבנים צדיקים!

לכן לא קיים מצות סעודה שלישית. הגה: יש אומרים דאסור לשתות מים בין מנחה למעריב בשבת דאז חוזרות הנשמות לגיהנם ועל כן אין לאכול סעודה שלישית בין מנחה למעריב אלא יאכל אותה קודם מנחה (תוספות והרא"ש ומרדכי פרק ערבי פסחים) ויש אומרים דיותר טוב להתפלל מנחה תחלה (רמב"ם וטור והגהות מרדכי והגהות מיימוני פרק ל' ואגור) וכן נוהגים לכתחלה בכל מדינות אלו ומכל מקום אין לשתות מים מן הנהרות אבל בבית שרי וכל שכן שאר משקין דשרי (הגהות מיימוני פרק ל') ויש אומרים דאין אסור אלא תוך י"ב חודש על אביו ואמו (אגודה ומרדכי פרק ערבי פסחים) ויש אומרים דאסור זה של שתיית מים אינו רק בערב שבת (תוספות והרא"ש ומרדכי בשם ר' משולם והגהות מיימוני):

ג. אם נמשכה סעודת הבוקר עד שהגיע זמן המנחה יפסיק הסעודה ויברך ברכת המזון ויטול ידיו ויברך ברכת המוציא ויסעוד ונכון הדבר שאם לא היה עושה כן מאחר שנמשכה סעודת הבוקר עד אותה שעה לא היה יכול לאכול אחר כך אלא אכילה גסה. הגה: אבל מי שידוע שאפשר לאכול אחר שיתפלל מנחה עם הצבור לא יעשה סעודה שלישית קודם מנחה מיהו אם עשאה יצא:

ד. אין צריך לקדש בסעודה שלישית אבל צריך לבצוע על שתי ככרות. הגה: ואם סועד הרבה פעמים בשבת צריך לכל סעודה ב' ככרות (אבודרהם ומיימוני) ולפחות לא יהיה לו בסעודה שלישית פחות מככר אחד שלם (טור ומרדכי פרק כל כתבי) ומזה פשט המנהג להקל לבצוע בסעודה שלישית רק בככר אחד שלם אבל יש להחמיר ליקח שנים:

ה. צריך לעשותה בפת ויש אומרים שיכול לעשותה בכל מאכל העשוי מאחד מחמשת מיני דגן ויש אומרים שיכול לעשותה בדברים שמלפתים בהם הפת כבשר ודגים אבל לא בפירות ויש אומרים דאפילו בפירות יכול לעשותה וסברא ראשונה עיקר שצריך לעשותה בפת אלא אם כן הוא שבע ביותר. הגה: או במקום שאי אפשר לו לאכול פת כגון בערב פסח שחל להיות בשבת שאסור לו לאכול פת לאחר מנחה כדלקמן בהלכות פסח (מהרי"ל הלכות פסח):

ו. נשים חייבות בסעודה שלישית:

סימן רצב – דין תפלת מנחה בשבת, ובו ב' סעיפים

א. במנחה (אומרים אשרי וכו' לציון ואני תפילתי וגו' (טור) ומוציאין ספר תורה וקורין ג' אנשים י' פסוקים מפרשה הבאה ואפילו חל יום טוב להיות בשבת קורין בפרשה הבאה ולא בשל יום טוב:

ב. אומרים צדקתך ואם חל בו יום שאילו היה חול לא היו אומרים בו במנחה נפילת אפים אין אומרים צדקתך. הגה: ונהגו שלא לקבוע מדרש בין מנחה למעריב (טור) אבל אומרים פרקי אבות בקין ושיר המעלות בחורף וכל מקום לפי מנהגו:

סימן רצג – דיני ערבית במוצאי שבת, ובו ג' סעיפים

א. מאחרין תפלת ערבית כדי להוסיף מחול על הקודש:

ב. צריך לזוהר מלעשות מלאכה עד שיראו ג' כוכבים קטנים ולא יהיו מפוזרים אלא רצופים ואם הוא יום מעונן ימתין עד שיצא הספק מלבו:

ג. מי שהוא אנוס כגון שצריך להחשיך על התחום לדבר מצוה יכול להתפלל של מוצאי שבת מפלג המנחה ולמעלה ולהבדיל מיד אבל לא יברך על הנר וכן אסור בעשיית מלאכה עד צאת הכוכבים. הגה: ונוהגים לומר והוא רחום וברכו באריכות נועם כדי להוסיף מחול על הקודש (אור זרוע):

סימן רצד – דיני הבדלה בתפלה, ובו ח' סעיפים

א. אומרים הבדלה בחונן הדעת ואם טעה ולא הבדיל משלים תפלתו ואינו חוזר מפני שצריך להבדיל על הכוס ואם טעם קודם שהבדיל על הכוס צריך לחזור ולהבדיל בתפלה:

ב. טעה ולא הבדיל בתפלה ואין לו כוס בלילה וסובר שאף למחר לא יהיה לו צריך לחזור ולהתפלל:

ג. תשעה באב שחל להיות באחד בשבת טעה ולא הבדיל בתפלה אין צריך לחזור ולהתפלל כיון שמבדיל על הכוס במוצאי תשעה באב:

ד. במקום שאמרו שאינו חוזר להתפלל מיד כשסיים הברכה אין לו לחזור אף על פי שלא פתח בכרכה שלאחריה:

ה. במקום שאמרו שאינו חוזר אם רצה להחמיר על עצמו אם סיים תפלתו רשאי

אבל אם עדיין לא סיים תפלתו אינו רשאי לחזור:

סימן רצה – הבדלה שעושה שליח ציבור, ובו סעיף אחד

הגה: ואומרים ויהי נועם וסדר קדושה באריכות כדי לאחר סדר קדושה שאז חוזרים רשעים לגיהנם (טור) ובזמן שאין אומרים ויהי נועם כגון שחל יום טוב בשבוע אין אומרים סדר קדושה אבל אומרים ויתן לך (כל בו):

א. מבדיל שליח ציבור כדי להוציא מי שאין לו יין. הגה: ונהגו לומר ולהזכיר אליהו הנביא במוצאי שבת להתפלל שיבא ויבשרנו הגאולה (טור):

סימן רצו – דיני הבדלה על היין, ובו ח' סעיפים

א. סדר הבדלה יין בשמים נר הבדלה וסימנך יבנה וצריך לזוהר שלא יהא הכוס פגום. הגה: ונהגו לומר קודם הבדלה שעושים בבית הנה אל ישועתי וגו' כוס ישועות אשא וגו' ליהודים היתה אורה וגו' לסימן טוב ובשעת הבדלה יתנו עיניהם בכוס ובנר ונוהגין לשפוך מכוס של יין על הארץ קודם שסיים בורא פרי הגפן כדי שלא יהיה הכוס פגום וטעם השפיכה דאמרינן כל בית שלא נשפך בו יין כמים אין בו סימן ברכה ועושין כן לסימן טוב בתחלת השבוע גם שופכין מן הכוס לאחר הבדלה ומכבין בו הנר ורוחצים בו עיניו משום חיוב המצוה:

ב. ואין מבדילין על הפת אבל על השכר מבדילין אם הוא חמר מדינה והוא הדין לשאר משקין חוץ מן המים. הגה: וטוב יותר להבדיל על כוס פגום של יין מעל שכר (אבודרהם) ונהגו להבדיל במוצאי פסח על שכר ולא על יין משום דחביב עליו. וביום טוב שחל להיות במוצאי שבת שיש בו קידוש שהוא נאמר על הפת יש אומרים שאגב הקידוש מבדילין גם כן עליו ויש אומרים שיותר טוב לומר הקידוש והבדלה שניהם על השכר. (הגה: והסברא ראשונה עיקר):

ג. אם אין לו יין ולא שכר ושאר משקין יש אומרים שמתיר לו לאכול ויש אומרים שאם מצפה שיהיה לו למחר לא יאכל עד למחר שיבדיל ואם אין לו אלא כוס אחד ואינו מצפה שיהיה לו למחר מוטב שיאכל קודם שיבדיל ויברך עליו ברכת המזון ואחר כך יבדיל עליו ממה שיברך

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים י'יום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי לימוד 'השקפה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים יב לחודש – עמוד 1

ברכת המזון בלא כוס לדברי האומרים דברכת המזון טעונה כוס ולדברי האומרים דאינה טעונה כוס לא יאכל עד שיכביל ומיירי שכוס זה לא היה בו אלא רביעית בצמצום וכבר היה מזוג כדינו שאם היה משים בו מים יותר לא היה ראוי לשתייה שאם לא כן לדברי הכל מבדיל תחלה ושותה ממנו מעט ומוסיף עליו להשלימו לרביעית ומברך עליו ברכת המזון:

ד. מי שאין ידו משגת לקנות יין לקידוש ולהבדלה יקנה להבדלה משום דקידוש אפשר בפת:

ה. אם אין ידו משגת לקנות שמן לנר חנוכה ויין להבדלה נר חנוכה קודם:

ו. אומר הבדלה מיושב. הגה: ויש אומרים מעומד (אגודה וכל בו ואגודה) וכן נוהגין במדינות אלו ואוחז היין בימין וההדס בשמאל ומברך על היין ושוב נוטל ההדס בימין והיין בשמאל ומברך על ההדס ומחזיר היין לימינו:

ז. אפילו שמעו כל בני הבית הבדלה בבית הכנסת אם נתכוונו שלא לצאת מבדילים בבית:

ח. נשים חייבות בהבדלה כשם שחייבות בקידוש ויש מי שחולק. הגה: על כן לא יבדילו לעצמן רק ישמעו הבדלה מן האנשים:

סימן רצז – דיני בשמים להבדלה, ובו ה' סעיפים

א. מברך על הבשמים אם יש לו ואם אין לו אין צריך לחזור אחריהם:

ב. אין מברכין על בשמים של בית הכסא ולא על של מתים (ודוקא) הנתונים למעלה ממטתו של מת ולא על בשמים שבמסיכות עובדי כוכבים דסתם מסיכתן לעבודת כוכבים. הגה: ואם בירך על בשמים אלו לא יצא וצריך לחזור ולברך על אחרים (בית יוסף בשם אורחות חיים):

ג. שקים מלאים בשמים שמשמים האיני יהודי תוך קנקני היין אף על פי שמותר להריח בהם אין מבדילין עליהם:

ד. נהגו לברך על ההדס כל היכא דאפשר. הגה: ויש אומרים דאין לברך על הדס היבש דאינו מריח רק על שאר בשמים (טור בשם הר"ר אפרים והר"א מפראג) וכן נהגו במדינות אלו. ונראה לי דיש להניח גם הדס עם הבשמים דאז עושיין ככולי עלמא:

ה. מי שאינו מריח אינו מברך על הבשמים אלא אם כן נתכוין להוציא בני ביתו הקטנים שהגיעו לחינוך או להוציא מי שאינו יודע:

סימן רצח – דיני נר הבדלה, ובו ט"ו סעיפים

א. מברך על הנר כורא מאורי האש אם יש לו ואינו צריך לחזור אחריו והני מילי במוצאי שבת אבל במוצאי יום הכיפורים יש אומרים שמחזור אחריו. הגה: מי שאין לו כוס להבדיל כשרואה האש מברך עליו וכן הבשמים (טור):

ב. מצוה מן המובחר לברך על אבוקה ויש מי שאומר שאם אין לו אבוקה צריך להדליק נר אחר לצורך הבדלה חוץ מהנר המיוחד להאיר בבית. הגה: ונר שיש לו שתי פתילות מיקרי אבוקה (אגודה):

ג. נוהגים להסתכל בכפות הידים ובצפרנים. הגה: ויש לראות בצפרני יד ימין ולאחוז הכוס ביד שמאל ויש לכפוף האצבעות לתוך היד שאז רואה בצפרנים עם הכפות בבת אחת ולא יראה פני האצבעות שבפנים (זוהר פרשת בראשית ובפרשת ויקהל):

ד. אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו דהיינו שיהיה סמוך לו בכדי שיוכל להכיר בין מטבע מדינה זו למטבע מדינה אחרת:

ה. אין מברכין על הנר שלא שבת ממלאכת עבירה לאפוקי אור שהודלק לחיה ולחולה שכיון שלא הודלק לעבירה מברכין עליו אבל אם הדליקו אינו יהודי בשבת כיון שאם היה מדליקו ישראל היה עובר לא שבת ממלאכת עבירה מיקרי ואין מברכין על אור של עבודת גלולים (טור):

ו. אינו יהודי שהדליק במוצאי שבת מישראל או ישראל מאינו יהודי מברכין עליו אבל אינו יהודי שהדליק מאינו יהודי אין מברכין עליו ובמוצאי יום הכיפורים אין מברכין על נר שהדליק ישראל מאינו יהודי (ועיין לקמן סימן תרכ"ד סעיף ה'):

ז. היה הולך חוץ לכרך וראה אור אם רובן אינם יהודים אין מברכין עליו ואם רובן ישראל או אפילו מחצה על מחצה מברכין עליו:

ח. אור היוצא מהעצים ומהאבנים מברכין עליו אבל במוצאי יום הכיפורים אין מברכין עליו:

ט. גחלים הבערות כל כך שאילו מכניס קיסם ביניהם הוא נדלק מברכין עליהם והוא שעשויים להאיר:

י. אור של כבשן בתחלת שרפת הלבנים אין מברכין עליו שאז אינו עשוי להאיר ואחר שנשרפו אז עשוי להאיר ומברכין עליו:

יא. נר בית הכנסת אם יש שם אדם חשוב מברכין עליו ואם לאו אין מברכין עליו ויש אומרים בהיפך ואם יש שמש שאוכל שם מברכין עליו והוא שלא תהא לבנה זורחת שם:

יב. אין מברכין על נר של מתים שאינו עשוי להאיר הילכך מת שהיו מוליכין לפניו נר אילו הוציאוהו ביום והוציאוהו בלילה בנר אין מברכין עליו:

יג. סומא אינו מברך:

יד. היו יושבים בבית המדרש והביאו להם אור אחד מברך לכולם:

טו. נר בתוך חיקו או בתוך פנס (פירוש כלי שנותן בו הנר שלא חכבה) או בתוך אספקלריא רואה את השלהבת ואינו משתמש לאורה משתמש לאורה ואינו רואה את השלהבת אין מברכין עליה עד שיהא רואה את השלהבת ומשתמש לאורה:

סימן רצט – שלא לאכול ולא לעשות שום מלאכה קודם שיכביל, ובו י' סעיפים

א. אסור לאכול שום דבר או אפילו לשתות יין או שאר משקין חוץ ממים משתחשך עד שיכביל אבל אם היה יושב ואוכל מבעוד יום וחשכה לו אין צריך להפסיק (אפילו משתיה) (בית יוסף). ואם היה יושב ושותה וחשכה לו צריך להפסיק ויש אומרים דהני מילי בספק חשיכה אבל בודאי חשיכה אפילו היה יושב ואוכל פורס מפה ומבדיל וגומר סעודתו. הגה: והמנהג פשוט כסברא הראשונה:

ב. היו שותים ואמרו בואו ונבדיל אם רצו לחזור ולשתות קודם הבדלה אינם צריכים לחזור ולברך ויש מי שחולק בדבר:

ג. כשמפסיק להבדיל אין צריך לברך כורא פרי הגפן על כוס של הבדלה ויש אומרים שצריך:

ד. כשהיה אוכל וחשכה שאמרנו שאין צריך להפסיק גומר סעודתו ומברך ברכת

נהנה מוכא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם ב'פתי פנסיות' וב'פתי מדרשות'. ובשמות. ו'כל' החברים ו'ידידים'. ל'זכות' את הרבים ל'היות' בן עולם הבא על ידי 'לימוד' ה'הכנה' בכל יום. שהוא 'תורה' ל'שמחה' וכל המזכה את הרבים יב לחודש – עמוד ז' זוכה ל'פנים צדיקים'!

המזון על הכוס ואחר כך מבדיל עליו ואם יש לו שני כוסות מברך ברכת המזון על אחד ומבדיל על אחר:

ה. טעה ואכל קודם שהבדיל יכול להבדיל אחר כך:

ו. שכח ולא הבדיל במוצאי שבת מבדיל עד סוף יום ג' ויש אומרים שאינו מבדיל אלא כל יום ראשון ולא יותר ודוקא בורא פרי הגפן והמבדיל בין קודש לחול אבל על הנר ובשמים אינו מברך אלא במוצאי שבת ויש מי שאומר דהא דקיימא לן טעם מבדיל הני מילי היכא דהבדיל בליל מוצאי שבת אבל אם לא הבדיל בלילה כיון שטעם שוב אינו מבדיל. הגה: והעיקר כסברא הראשונה ומי שמתענה ג' ימים וג' לילות ישמע הבדלה מאחרים ואם אין אחרים אצלו יכול להבדיל בשבת מבעוד יום ולשתות ולקבל אחר כך התענית עליו (תרומת הדשן סימן קנ"ט):

ז. המבדיל על היין על שלחנו אפילו הבדיל קודם שנטל ידיו פוטר היין שבתוך המזון שאין צריך לברך עליו ויש אומרים דלא פטר אלא אם כן נטל ידיו קודם שהבדיל. הגה: ואם הבדיל תחלה צריך לברך אחריו ברכה מעין ג' (תוספות ומדרכי פרק כיצד מברכין):

ח. כשפוטר היין שבתוך המזון שאין צריך לברך עליו גם אין צריך לברך ברכה אחרונה על כוס של הבדלה ואם אין לו אלא כוס אחד וסבור שיביאו לו יין יותר והבדיל על אותו כוס ואחר כך לא הביאו לו יותר ובירך ברכת המזון בלא כוס יש מי שאומר שצריך לברך ברכה אחרונה על כוס של הבדלה:

ט. אם רוצה לסעוד תיכף להבדלה צריך ליזהר שלא יביא לחם לשלחן קודם

הבדלה ואם הביא פורס עליו מפה ומכסנה לפי שהוא מוקדם בפסוק וצריך להקדימו אם לא יכסנו:

י. אסור לעשות שום מלאכה קודם שיבדיל ואם הבדיל בתפלה מותר אף על פי שעדיין לא הבדיל על הכוס ואם צריך לעשות מלאכה קודם שהבדיל בתפלה אומר המבדיל (בין הקודש ובין החול) בלא ברכה ועושה מלאכה. הגה: וכן נשים שאינן מבדילין בתפלה יש ללמדן שיאמרו המבדיל בין קודש לחול קודם שיעשו מלאכה (כל בו) ויש אומרים דכל זה במלאכה גמורה כגון כותב ואורג אבל הדלקת הנר בעלמא או הוצאה מרשות לרשות אין צריך לזה (רבינו ירוחם נתיב י"ב חלק י"ט) ומזה נתפשט המנהג להקל שמדליקים נרות מיד שאמרו הקהל ברכו אבל העיקר כסברא ראשונה ויש אומרים לדלות מים בכל מוצאי שבת כי בארה של מרים סובב כל מוצאי שבת כל הבארות ומי שפוגע בו וישתה ממנו יתרפא מכל תחלואיו (כל בו) ולא ראיתי למנהג זה ועיין לעיל סימן רס"ג מי שמוסיף מחול על הקודש אם מותר לומר לאחר שהבדיל לעשות לו מלאכה:

סימן ש – שיוסדר שולחנו במוצאי שבת, ובו סעיף אחד

א. לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת כדי ללוות את השבת אפילו אינו צריך אלא לכזית:

סימן שא – באיזה כלים מותר לצאת בשבת ואיזה מהם אסורים, ובו נ"א סעיפים

א. אין לרוץ בשבת אלא אם כן הוא לדבר מצוה כגון לבית הכנסת או כיוצא בו. הגה: ואסור לפסוע יותר מאמה בפסיעה אחת

אם אפשר לו בפחות (אור זרוע והגהות אשרי פרק מי שהוציא ויהוה):

ב. בחורים המתענגים בקפיצתם ומרוצתם מותר וכן לראות כל דבר שמתענגים בו (וכן מותר לטייל, בית יוסף):

ג. היה הולך והגיע לאמת המים יכול לדלגו ולקפוץ עליה אפילו אם היא רחבה שאינו יכול להניח רגלו ראשונה קודם שיעקור שניה ומוטב שידלג ממה שיקיפנה מפני שמרבה בהלך ואסור לעבור בה שלא יבא לידי סחיטה:

ד. היה הולך לדבר מצוה כגון להקביל פני רבו או פני מי שגדול ממנו בחכמה יכול לעבור בה ובלבד שיעשה שינוי כגון שלא יוציא ידו מתחת שפת חלוקו כדי שיוכור ולא יבא לידי סחיטה (ועיין לקמן סימן תרי"ג סעיף ה' ובסעיף ח' בהג"ה) ואסור לעבור בסנדלו דכיון דאינו יכול להדקו ולקשרו יפה חיישינן דלמא נפל ואתי לאתויי אבל במנעלו מותר:

ה. ההולך לדבר מצוה מותר לעבור במים אף בחזרה כדי שלא תהא מכשילו לעתיד לבוא:

ו. ההולך לשמור פירותיו מותר לו לעבור במים בהליכה אבל לא בחזרה:

ה"בית יוסף" זכה מן השמים שיתפשט ספרו בכל העולם כולו!

כאשר יצא לאור הספר "בית יוסף", גזר הרב הגדול מהריב"ל גזירה, שלא ילמדו בו תלמידיו מפני שממעט הבקיאיות. וכך הי' סדר לימודו, תלמידיו היו לומדים לפניו ספר הטורים, והוא הי' אומר להם מקור נפתח לכל דין מהש"ס, לא אירע שנעלם מהרב מהריב"ל שום מקור דין ברוב בקיאיותו, אך אחר שגזר הגזירה קרה יום אחד, שלמדו דין והרב לא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש, כל בקיאיותו נסתלקה ממנו כלא היתה, טרח וחפש חיפוש אחר חיפוש, פשפש ולא מצא. הודה הרב מהריב"ל: נראה שמן השמים רוצים שספר "בית יוסף" יתפשט בעולם, לכו

הנהגה חדשה! ה"בית יוסף" נמצא אצל מחברו הגדול מהריב"ל. יש להוציא את הספר הזה לכל העולם. וכל המזכה את דתו ואת ישראל יתקבל שכר גדול. עמוד העולם כותבים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

גליון י"ג

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" בי"ל יום"

חובטת לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

יג לחודש

המשך הלכות שבת, סימן שא – באיזה כלים מותר לצאת בשבת ואיזה מהם אסורים

א. כל היוצא בדבר שאינו תכשיט ואינו דרך מלבוש והוציאו כדרך שרגילין להוציא אותו דבר חייב וכל תכשיט שהוא רפוי שאפשר לו בקל ליפול אסור לצאת בו ואם יצא פטור ואשה לא תצא בתכשיטים שדרכה לשלפם (פירוש להסירם מעליה) ולהראותם. הגה: ועיין לקמן סימן ש"ג סעיף י"ח אם אסור אפילו בחצר או בבית. הלכך לא יצא איש לא בסייף ולא בקשת ולא בתריס (פירוש מגן) ולא באלה ולא ברומח ולא בכלים שאינם תכשיט ואם יצא חייב חטאת ולא בשריון ולא בקסדה (פירוש כובע של ברזל) ולא במגיפים (פירוש אנפלאות של ברזל) ואם יצא פטור שהם דרך מלבוש ולא יצא בתפלין מפני שצריך להסירם כשיכנס לבית הכסא ולא יצא קטן במנעל גדול דלמא נפל ואתי לאתויי אבל יוצא הוא בחלוק גדול ולא יצא במנעל אחד אם אין לו מכה ברגלו דלמא מחייכי עליה ואתי לאתויי אבל אם יש לו מכה ברגלו יצא באותו שאין בו מכה:

ב. לא יצא במחט התחובה לו כבגדו בין נקובה בין שאינה נקובה ואם יצא בנקובה חייב ובשאינה נקובה פטור ויש אומרים בהפך:

ג. לא יצא בטבעת שאין עליה חותם ואם יצא חייב ואם יש עליה חותם לרש"י פטור ולרבינו תם ולהרמב"ם מותר דאינו תכשיט אלא לאיש אבל דבר שהוא תכשיט לאיש ולאשה אסור גם לאיש. (ועיין לקמן סימן ש"ג):

ד. טבעת שקבוע בה אבן וכן אם כתובים בה אותיות אין עליה חותם מיקרי שלא נקרא חותם אלא אם כן חקוקים בה אותיות או צורות:

ה. דבר העשוי לתכשיט ולהשתמש בו כגון מפתחות נאות של כסף כמין תכשיט אסור שהרואה אומר שלצורך תשמיש מוציא ויש מתירים אם הוא של כסף. הגה: ומכל מקום אסור לצאת בתיק של בתי עינים שקרוין ברילין אף על פי שהתיק הוא של כסף דהבתי עינים בעצמם הם משוי (בית יוסף) ואם המפתח של נחושת וברזל אפילו מחובר וקבוע בחגורה אסור (מרדכי פרק במה אשה ובית יוסף בשם תשובת הרשב"א) ויש שכתבו שנוהגין בזה להתיר (בית יוסף בשם תשובת אשכנזי הרי"ף והאגודה וכן משמע באור זרוע):

ו. לא יצא החייט במחט התחובה לו כבגדו ולא נגר בקיסם שבאזנו ולא סורק במשיחה שבצוארו ואם יצא פטור:

ז. לא יצא הזב בכיס שעושה להצילו מזיבתו שלא יטנף בה וכן אשה נדה שקושרת בגד לפניה שלא תתלכלך בדם נדותה אסורה לצאת בו אם לא יהא סינר עשוי כעין מלבוש אבל אם קושרתו כדי שלא יכאב לה הדם ולא תצטער מותר לצאת בו:

ח. דבר שהוא דרך מלבוש אפילו אם אינו לובשו אלא משום אצולי טינוף מותר לצאת בו בשבת. הגה: ולכן מותר ללבוש בגד מפני הגשמים או כובע על ראשו אבל אסור לאשה ליתן בגד על צעיפה מפני הגשמים דאין זה דרך מלבוש (הגהות מיימוני):

ט. אין הקיטע יוצא בקב שלו דהיינו שעושה כמין דפוס של רגל וחוקק בו מעט לשום ראש שוקו בתוכו ואינו

עושה זה להלך בו שעל כל פנים צריך הוא למקלו אלא כוונתו כדי שלא יראה חסר רגל אלא נכה רגל כיון דאינו צורך הילוכו אסור:

י. קיטע שאינו יכול לילך כלל על שוקיו אלא יושב על כסא וכשנעקר ממקומו נסמך על ידיו ועל שוקיו ונדחף לפניו ועושה סמוכות של עור או עץ לראשי שוקיו או רגליו התלויים וכשהוא נשען על ידיו ועוקר עצמו נשען גם על רגליו קצת אין יוצאים בהם בשבת דאידי דתלויים ולא מנחי אארעא זמנין דמשתלפי אבל בכסא וספסלים הקטנים שבידיו מותר לצאת. קטע בשתי רגליו ומהלך על שוקיו ועל ארכבותיו ועושה סמוכות של עור לשוקיו יוצא בהם בשבת. הגה: וכן מותר לצאת במנעל של עץ שהרגל נכנס בו וליכא למיחש שיפול (רבינו ירוחם חלק ה') וכן בפנטוני"ש דמשתלפי במהרה וממילא (רשב"א סימן תר"ז) ויש מחמירים ואוסרים (אגור) ולא ילך אדם יחף בשבת במקום שאין דרך לילך יחף ולא יצא אדם בשבת כמו שהוא יוצא בחול בלתי דבר אחר שיזכור על ידו שהוא שבת ולא יבא לחללו (כל בו):

יא. חיגר שאינו יכול לילך בלא מקל מותר לילך בו אפילו אינו קשור בו אבל אם אפשר לו לילך זולתו ואינו נוטלו אלא להחזיק עצמו אסור (וחולה שעמד מחליו דינו כחיגר):

יב. סומא אסור לו לצאת במקל:

יג. מי שהוא אסור וכבלים (פירוש כעין טבעות גדולים שסוגרים בהם הרגלים) ברגליו מותר לצאת בהם:

יד. אין יוצאים באנקטמין והוא כמין חמור שעושים הליצינים ונראה כרוכב עליו

והוא נושא והולך ברגליו ולא בקשרים והם עצים גבוהים שיש בהם מושב לכף הרגל והולכים בהם בטיט ולא בפרמי והם כמין צורת פרצוף שנותנים על הפנים להפחיד התינוקות:

כא. אין יוצאים בתיבה וקופה ומחצלת אבל יוצאים בשק ויריעה וחמילה (פירוש בגדים גסים):

כב. יוצאים במוך וספוג שעל המכה לפי שהם מרפאים הילכך הוי כמו תכשיט וכן בקליפת שום ובצל או באספלטית ומלוגמא ורטיה שעליה ואם נפלו מעליה לא יחזירנה וכל שכן שלא יתנם בתחלה אבל אסור לכרוך חוט או משיחה על המכה לצאת בו דכיון שאינם מרפאים הוי משוי אבל באגוד שכורך על הרטיה שלא תפול מעליו יכול לילך בו וקושרו ומתירו:

כג. הבנים יוצאים בזגין (פירוש כמין פעמונים קטנים) הארוגים להם בכסותם אבל אם אינם ארוגים לא. הגה: ולא מהני הא דמחובר לכסות רק בדבר שדרכו להיות מחובר שם אבל אם חיבר שם דבר שאין דרכו בכך אסור (הגהות מיימוני פרק י"ט ובית יוסף בשם תשובת רשב"א ומרדכי פרק במה אשה). ואתן עגולים ירוקים שגזרה המלכות שכל יהודי ישא אחד מהן בכסותו מותר לצאת בהן אפילו אינו תפור בכסותו רק מחובר שם קצת (אור זרוע). וכן מותר לצאת במטפחת שמקנחין בו האף שקורין פצול"ט אם מחובר לכסות והא דמותר לצאת בזגין הארוגין דוקא שאין בהם עינבל ואין משמיעין קול (הגהות אלפסי סוף פרק במה אשה):

כד. יוצאים במיני עשבים שקושרים אותם בקשרים ותולין אותם לרפואה:

כה. אין יוצאין בקמיע שאינו מומחה ואם הוא מומחה יוצאין בו לא שנא אתמחי גברא ולא קמיע כגון שכתב לחש אחד בשלש אגרות ורפאו שלשתם שלשה בני אדם שאיתמחי גברא לאותו לחש בכל פעם שיכתבנו אבל לא לשאר לחשים וגם אין הקמיע מומחה אם יכתבנו אחר לא שנא אתמחי קמיע ולא גברא כגון שכתב לחש אחד באגרת אחת וריפא בו ג' פעמים שאותה אגרת מומחה לכל אדם וכל שכן אי אתמחי גברא וקמיע כגון שכתב לחש אחד בג' אגרות וכל אחת הועילה לג' אנשים או לאדם אחד שלשה פעמים איתמחי גברא ללחש זה

ככל אגרת שיכתבנו ואתמחו אגרות הללו לכל אדם. הגה: ודוקא שבאו ב' המחאות ביחד אבל אם איתמחי גברא תחלה ואחר כך עשה קמיע וריפא ג' פעמים לא תלינן בהמחאת הקמיע רק בהמחאת הגברא שכבר אתחזק (הגהות אשרי וכן משמע מתוספות מהביאור שכתב בית יוסף). אבל אם כתב ג' קמיעים לאדם אחד ורפאו ג' פעמים לא איתמחי לא גברא ולא קמיע. ומותר לצאת בקמיע מומחה לא שנא הוא של כתב או של עיקרים בין בחולה שיש בו סכנה בין בחולה שאין בו סכנה ולא שנכפה כבר ותולהו לרפואה אלא אפילו לא אחזו החולי אלא שהוא ממשפחת נכפין ותולהו שלא יאחזנו שרי וקושרו ומתירו ברשות הרבים ובלבד שלא יקשרנו בשירי או בטבעת ויצא בו לרשות הרבים שאז יאמרו שיוצא בו לשם תכשיט וזה אסור דלאו תכשיט הוא:

כו. נאמן לומר הרופא על עצמו שהוא מומחה:

כז. יוצאין בביצת החרגול ובשן של שועל ובמסמר הצלוב בין בחול בין בשבת ואין בו משום דרכי האמורי וכן בכל דבר שהוא משום רפואה אבל אם עושה מעשה ואין ניכר בו שהוא משום רפואה אסור משום דרכי האמורי אבל כל לחש מותר ולא אסרו אלא באותם שבדקן ואינם מועילים ויש מי שחשש בכל קמיע שאינו מומחה משום דרכי האמורי:

כח. מי שיש לו מכה בפיסת רגלו וקושר עליה מטבע להגין שלא ינגף ברגלו וגם הוא מרפא מותר לצאת בו:

כט. היוצא בטלית מקופלת על כתפיו דהיינו שלאחר שנתנה על ראשו מגביה שוליה על כתפיו חייב חטאת אבל אם אינה מקופלת על כתפיו אלא משולשלת ברחבה למטה מכתפיו שרי שמאחר שהוא מתעטף בטליתו ומתכסה בה כתפו וגופו אף על פי שמתקצר קצת מלמטה מותר ועל פי זה מותר להתעטף בטליתו תחת הגלימא ולהביאו לבית הכנסת:

ל. מותר לצאת ברשות הרבים בטלית סביב הצואר. הגה: אף על פי שמניח צד ימין על כתפו של שמאל דדרך ללבוש כך ולא הוי אלא להתנאות ושרי (בית יוסף):

לא. היוצא מעוטף בטליתו וקיפלה מכאן ומכאן בידו או על כתפו אם נתכוין

לקבץ כנפיו כדי שלא יקרעו או כדי שלא יתלכלכו אסור ואם קבצם להתנאות בה כמנהג אנשי המקום במלבושן מותר והני מילי בטליתות שלהם שהיו יריעה אחת מרובעת אבל מלבושים דידן כשהוא לבוש בהם ומוציא ידיו מתוכה מותר לתפוס קצתם בידו ולהגביה כדי שלא יתלכלכו שוליו בטיט או כדי שלא יעכבוהו ללכת:

לב. היוצא במעות הצרורים לו בסדינו חייב. הגה: אבל בבית מותר אם צריך לו ואפילו אינן צרורים רק שהם מנוקבים:

לג. אסור לצאת בשבת במעות או בכסף וזהב התפורים בבגדו. הגה: ויש מתירים במקום פסידא שירא שיגזלו ממנו אם יניחם בבית וילך מהם (אגור ואיסור והיתר הארוך) וכן נוהגין להקל אם צריך לצאת אבל אם יוכל להיות יושב בבית ולא לצאת לא יצא ובמקום שאין צריך לו ויוכל להניחם בבית יש להחמיר:

לד. יוצא אדם בסודר המקופל על כתפיו אף על פי שאין נימא כרוכה לו על אצבעו ואם אין הסודר חופה ראשו ורובו אסור לצאת בו אלא אם כן קשר שני ראשיו למטה מכתפיו זה עם זה:

לה. לבדים הקשים אסור להביאם ברשות הרבים או בכרמלית כשהוא מעוטף בהם ואם אינם קשים הרבה מותר:

לו. מותר לצאת בשבת בשני מלבושים זה על גבי זה בין לצרכו בין לצורך חברו בין שהם שני חלוקים בין שהם שני סרבלים (פירוש סרבל כסות העליון) בין שהם שתי חגורות זו על גבי זו ואפילו אין מלבוש מפסיק ביניהם. הגה: ויש אוסרים שתי חגורות זה על זה אלא אם כן מלבוש מפסיק ביניהם (אור זרוע ותוספות ומרדכי פרק במה אשה) וכן ראוי לנהוג ומותר ללבוש שני כובעים זה על זה (אור זרוע) וכן שני אנפילאות (אגור):

לז. מותר לצאת בשבת בכתי ידים הנקראים גואנטי"ש ויש מי שמחמיר להצריך שיתפרם מערב שבת בכתי ידים של מלבושיו או שיקשרם בהם בקשר של קיימא יפה וראוי לחוש לדבריו:

לח. היוצא בשבת בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה חייב מפני שאותם החוטים חשובים הם אצלו ודעתו עליהם עד שישלים ויעשהו ציצית ואם היא מצוייצת כהלכתה אף על פי שאין בה

תכלת מותר לצאת בשבת (ועיין לעיל סימן י"ג):

טו.

כילה (פירוש, יריעה כעין אהל) שיש בה רצועות שמתחזין אותה בהם מותר להתעטף בה ולצאת לרשות הרבים ואין הרצועות חשובות כמשאוי שמבוטלות אגבה הילכך מותר לצאת ברצועות התלויות באבנט אף על פי שאין המנעלים קשורים בהם דלא חשיבי ובטלי אגב האבנט אבל אם הם של משי חשיבי ולא בטלי ואסור אם אין המנעלים קשורים בהם והוא הדין לכל דבר שנפסק מן הבגד וראשו אחד מחובר כגון לולאות ואינו חשוב מותר לצאת בו ואם חשוב הוא אסור לצאת בו:

מ. כובע שהוא מתפשט להלן מראשו טפח אסור להניחו בראשו אפילו בבית משום אהל:

מא.

לצאת בשבת בכובע שבראשו העשוי להגין מפני החמה יש מי שאוסר משום דחיישינן שיגביהנו הרוח מראשו ואתי לאתווי ד' אמות ברשות הרבים אלא אם כן הוא מהודק בראשו או שהוא עמוק שראשו נכנס לתוכו ואין הרוח יכול להפרידו מראשו או שהוא קשור ברצועה תחת גרונו דבהכי ליכא למיחש למידי:

מב.

המוצא תפילין בשבת בבזיון במקום שאין משתמירין אם יש סכנה שגזרו שלא להניח תפילין מכסן והולך לו ואם אין סכנה אם יש בהם רצועות שבכך ניכר שהם תפילין ולא קמיעות והן קשורות שיכול ללבשן מכניסן זוג זוג דרך לבישה עד שיכניסן כלן ואם היו רבים שלא יספיק ללבשן ולהכניסן זוג זוג יחשיך עליהם עד הלילה ויביאם ואם ירא להחשיך מפני לסטים מוליכם פחות פחות מד' אמות או נותנם לחבירו וחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר החיצונה:

מג.

המוצא ספר תורה בשדה אם אינו שעת סכנה יושב ומשמרו ומחשיך עליו (לשון הרמב"ם ובסכנה מניחו והולך לו) ואם היו גשמים יורדים מתעטף בעור וחוזר ומכסה אותו ונכנס בו:

מד.

הבא להציל כליו מפני הדליקה לובש כל מה שיכול ללבוש ועוטף כל מה שיכול לעטוף ופושט וחוזר ולובש ומוציא:

מה.

מי שנשרו כליו במים הולך בהם ואינו חושש שמא יבא לידי סחיטה ולא ישטחם לנגבם מפני מראית העין שלא יחשדוהו שכבסן בשבת ואפילו בחדרי חדרים שאין שם רואים אסור ולא אסור אלא לשטחן בשבת אבל אם שטח מערב שבת כלים המכובסים אינו חייב לסלקן בשבת:

מו.

בגדים השרויים במים אסור לנגבם סמוך לאש. הגה: ואסור לטלטלם שמא יבא לידי סחיטה והוא שמקפיד על מימיו (מרדכי פרק חבית) ואסור לילך בשבת במקום שיוכל להחליק וליפול במים שמא ישרו כליו ויבא לידי סחיטה:

מז.

לא ישטח אדם את כליו בשבת אפילו מן הזיעה:

מח.

מסתפג אדם באלונגטית (פירוש בגד שמסתפגין בו לאחר שרוחצין) ומביאה בידו ולא חיישינן שמא יבא לסחוט ולא ימסור לבלנים שהם חשודים על הסחיטה:

מט.

מותר לרחוץ ידיו בנהר בשבת ובלבד שלא יוציאם עם המים שעליהם חוץ לנהר ד' אמות:

נ.

יוצאים בפשתן סרוק וצמר מנופץ שבראשי בעלי חטטין (פירוש בעלי נגעים) אימתי בזמן שצבען וכרכן או שיצא בהם שעה אחת מבעוד יום:

נא.

מותר לצאת במצנפת שתולים בצואר למי שיש לו מכה בידו או בזרועו וכן בסמרטוטין (פירוש חתיכות בגד בלוי) הכרוכים על היד או על האצבע שיש בו מכה:

סימן ש"ב – דיני נקוי וקיפול הבגדים בשבת, ובו י"ג סעיפים

א.

המנער טלית חדשה שחורה מן הטל שעליה חייב שהניעור יפה לה כמו כיבוס והוא שמקפיד עליה שלא ללבושו בלא נייעור. הגה: וכל שכן שאסור לנער בגד שנשר במים או שירדו עליו גשמים ודוקא בבגד חדש שמקפיד עליו (כל בו) יש אומרים דאסור לנער בגד מן האבק שעליו אם מקפיד עליו וטוב לחוש לדבריו (רש"י ואור זרוע) אבל מותר להסיר הנוצות מן הבגד בשבת (אור זרוע) ועיין לקמן סימן של"ז:

ב.

הלוקט יכולות שעל גבי בגדים כגון אלו היכולות שבכלי הצמר הנשארים בהם מן האריגה חייב משום מכה בפטיש והוא

שיקפיד עליהם אבל אם הסירם דרך עסק פטור:

ג.

מקפלים כלים בשבת לצורך שבת ללבשם בו ביום ודוקא באדם (אחד) ובחדשים שעדיין לא נתכבסו ולבנים ואין לו להחליף ואם חסר אחת מאלו התנאים אסור ויש מי שאומר דלקפלו שלא כסדר קיפולו הראשון מותר בכל ענין ונראין דבריו:

ד.

מכבש (הוא כלי שכובשין בו בגדים אחר הכביסה והם שתי לוחות זה על זה והבגדים ביניהם) של בעל הבית מתירין אותו ליטול ממנו בגדים לצורך השבת ושל אומן אסור מפני שהוא תחוב בחזקה והתרתו דומה לסתירה:

ה.

חלוק לאחר כביסה הוא מתקשה ומשפשים אותו בידים לרככו מותר לעשותו בשבת שאינו מתכוין אלא לרככו אבל סודר אסור מפני שמתכוין לצחצחו והוי כמלבן. הגה: וכובעים ושאר כלי פשתן דינן כסודר (בית יוסף בשם ש"ל):

ו.

טיט שעל רגלו (או על מנעליו) (בית יוסף ורבינו ירוחם חלק י"ג) מקנחו בכותל אבל לא בקרקע דלמא אתי לאשוויי גומות ויש מי שאוסר אף בכותל. הגה: ויש מי שמתיר בשניהם (הרא"ש) והוא הדין דמותר להסירו במעט (חרס הראוי לטלטל) (רבינו ירוחם חלק י"ג):

ז.

טיט שעל בגדו משפשפו מבפנים דלא מוכחא מלתא לאתחזווי כמלבן אבל לא בחוץ דדמי למלבן ומגררו בצפורן ויש מפרשים דהני מילי לה אבל יבש אסור דהוי טוחן:

ח.

אין מגרדין (בסכין או בצפורן) מנעל בין חדש בין ישן מפני שקולף העור והוי ממחך:

ט.

מותר ליתן מים על גבי מנעל לשכשכו אבל לכבסו דהיינו שמשפשף צדו זה על זה אסור אבל בגד שיש עליו לכלוך אסור אפילו לשכשכו דזהו כבוסו אלא מקנחו בסמרטוט בקל ולא בדוחק פן יסחוט. הגה: ובגד שאין עליו לכלוך מותר לתת עליו מים מועטים ולא מרובים שמא יסחוט (בית יוסף בשם סמ"ג וסמ"ק וסה"ת והרא"ש פרק קמא דיומא) ויש אוסרים בכל ענין (בית יוסף בשם הטור סימן של"ד וסימן ש"ט ותוספות פרק כל כתבי והגהות פרק כ"ב):

י.

הרוחץ ידיו טוב לנגבם ככה זו בזו ולהסיר מהם המים כפי יכלתו קודם

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקים החדשים. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים יג לחודש – עמוד ג זוכה לפנים צדיקים!

שיקנחם במפה. הגה: ויש שכתבו דאין לחוש לזה דלא אמרינן שריית בגד זהו כבוסו בכי האי גוונא דאין זה רק דרך לכלוך וכן נוהגין (טור ובית יוסף ואגור) ולכן מותר לנגב ידיו בבגד שהטיל בו תינוק מי רגלים כדי לבטלם שאין זה רק דרך לכלוך בעלמא (טור) אבל אסור ליתן מים ממש על המי רגלים כדי לבטלם (הגהות מיימוני פרק כ"ב ותוספות פרק שמונה שרצים):

יא. מי שנתלכלכה ידו בטיט מקנחה בזנב הסוס ובזנב הפרה ובמפה הקשה העשויה לאחוזה בה קוצים אבל לא במפה שמקנחים בה ידים שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבא לכבס המפה:

יב. אסור לנגב כוס שהיה בו מים או יין במפה משום דאתי לידי סחיטה:

יג. אין מסתכלין בשבת במראה של מתכת שהיא חריפה כאיזמל (פירוש כעין סכין קטן חד וחריף) דחיישינן שמא ישיר בה נימין המדולדלין ואפילו אם הוא קבוע בכותל אבל מותר להסתכל במראה שאין בה חשש זה אפילו אינה קבועה:

סימן שג – דיני תכשיטי אשה, ובו כ"ז סעיפים

א. לא תצא אשה בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא ברצועות שבראשה מפני שצריכה להסירם בשעת טבילה חיישינן שמא תוליעם ד' אמות ברשות הרבים ואם הם קלועות בשערה מותר ויש מי שאוסר ואם הם מעשה אריגה מותר שאינה צריכה להסירם בשעת טבילה. הגה: ובלבד שלא יהיו מטונפות או מוזהבים דאז מסירן כדי שלא יתנפו במים (טור והרא"ש סמ"א):

ב. מותר לצאת בחוטין שבצוארה שהם רפויים ואינה צריכה להסירם בשעת טבילה אבל בקטלא שבצוארה אסור מפני שצריכה להסירם בשעת הטבילה לפי שהיא מהדקת אותה כדי שתראה בעלת בשר וחיישינן דלמא אתי לאתויי ד' אמות ברשות הרבים ולא תצא בטוטפת והוא כמין ציץ ומגיע מאוזן לאוזן ולא כשרביטין והוא גם כן ציץ ואינו מגיע אלא עד לחיים שכורכתו על ראשה ותולה לה על לחייה מכאן ומכאן והוא שאינם תפורים בשבכה דחיישינן דלמא שלפא לאחוויי ואתי לאתויי ד' אמות ברשות הרבים אבל אם תפורים ליכא למיחש להכי ומותר. הגה: ויש

אומרים דבתולה שאינה חוששת לגילוי ראשה אפילו תפורה בשבכה אסור דחיישינן שמא תסירה עם השבכה ואתי לאתויי (אור זרוע):

ג. לא תצא בכיפה של צמר דהיינו חוטי דעמרא דגדילין ועבידי כי הוצא (פירוש ככלים העשויים מעלי לולבי הדקלים שהם באריגה מה שאין כן איצטמא העשויה כמין לבד כדאיאת בגמרא שם) ורחבים כשתי אצבעות כשיעור ציץ ולא באיצטמא דהיינו מטלית שתולין בו חוטין של צבעונין ותולין אותו לכלה להפריח ממנה הזכובים:

ד. לא תצא בעיר של זהב ופירש רש"י שהוא תכשיט עגול ומצירין בו כמין עיר ויש באמצע לשון שמחברים אותו למלבוש ורבינו תם פירש שהוא כעין עטרה לראש:

ה. כלילא והוא תכשיט שמניחתו על פדחתה מאוזן לאוזן וקושרתו ברצועות התלויות מותרת לצאת בו בין שהיא עשויה מחתיכות של זהב חרוזות בחוט בין שאותן חתיכות קבועות במטלית:

ו. רסוקיא דהיינו חתיכת מעיל רחבה אם יש בה רצועות קצרות תלויות בה לקושרן בהם ולהדקן סביבותיה דמהדק שרי ואם אין לו רצועות אסור:

ז. לא תצא בקטלא דהיינו בגד שיש לו שנצים כעין מכנסים ומכניסים בו רצועה רחבה וקושרה סביב צוארה והבגד תלוי על לבה והוא חשוב ומצוייר כזהב:

ח. לא תצא בנוזמי האף אבל יוצאה בנוזמי האוזן. הגה: מפני שאזניה מכוסות ובמקום שנוהגין לגלות האזנים אסור לצאת בנוזמים שבאוזן היכא דדרך להוציאם משם (אור זרוע):

ט. לא תצא במחט נקובה ואם יצאה חייבת ושאינה נקובה אם מעמדת בה קישוריה מותרת לצאת בו ואם אינה מעמדת בה קישוריה אסור:

י. לא תצא בטבעת שיש עליה חותם ואם יצאה חייבת וכשאין עליה חותם לא תצא ואם יצאה פטורה:

יא. לא תצא ככוליאר והוא תכשיט שקושרת בו מפתחי חלוקה ולא ככובלת והוא קשר שקשור בה כושם שריחו טוב:

יב. אם חסר אחת משיניה ומשימה אחר במקומו אם הוא של זהב לא תצא בו דכיון שמושנה במראה משאר שינים

דלמא מבזו לה ושקלה ליה וממטיא אבל של כסף שדומה לשאר שינים מותר וכל שכן שן דאדם:

יג. לא תצא במנעל הקרוע למעלה דמחכו עלה ואתיא לאתויי ולא במנעל חדש שמא לא יבא למדתה אלא אם כן נסתה ללכת בו מאתמול שהוא למדתה אבל איש מותר שאין מקפיד כל כך. הגה: ובשאר מלבושים אין לחוש אפילו באשה (כל בו):

יד. יוצאת בחוטי שער בין שהם עשויים משערה או משער חברתה ואפילו משער בהמה ובלבד שלא תצא זקנה בשל ילדה ולא ילדה בשל זקנה:

טו. יוצאת בקשר שעושיין לרפואת קיטוף עין הרע שלא ישלוט ובמוך הקשור ומהודק באזנה ובמוך שבסנדלה הקשור בסנדלה ובסנדל ומנעל הסתומים מכל צד אפילו אינו קשור מותר ובמוך שהתקינה לנדתה, הגה: שלא יפול דם עליה ויצערנה (בית יוסף בשם הפוסקים), אפילו אינו קשור דכיון שהוא מאוס לא חיישינן דלמא שקלה ליה אפילו יש לו בית יד ובפלפל ובגרגיר מלח ובכל כושם שתתן לתוך פיה ובלבד שלא תתנם לכתחלה בשבת ואם נפל לא תחזיר ובבתי שוקיים שקושרים במשיחה סביב שוקיה אף על פי שאין המשיחה קשורה בהם ולא חיישינן שמא ישתלשלו למטה ויוצאה באצעדה שמניחין בזרוע או בשוק והוא שתהא דבוקה לבשר ולא תשמט ויש מי שאוסר בשל זרוע:

טז. בכל מה שיכולה לצאת יכולה להתירו ברשות הרבים ולא חיישינן דלמא מתיא ליה:

יז. יש אוסרים להביא מפתח אפילו בחצר הבית כי אם בידו אבל לא בהגורתו שמא ישכח ויוציאנה לרשות הרבים:

יח. כל שאסרו חכמים לצאת בו לרשות הרבים אסור לצאת בו לחצר שאינה מעורבת חוץ מכבול ופאה נכרית דהיינו קליעת שער שקלעה בתוך שערה ויש אומרים דכל שאסרו לצאת בו אפילו להתקשט בו בבית אסור וכל שכן לצאת בו לחצר המעורבת חוץ מכבול ופאה נכרית ויש אומרים שהכל מותר לצאת בו בחצר אפילו אינה מעורבת והאידינא נשי דידן נהגו לצאת בכל תכשיטין ויש שאמרו דמדינא אסורות אלא שכיון שלא

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף או"ח חיים מחולק ל"ב חודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה ל"היות "בן עולם הבא". נא לפרסם ב"בתי פנסיות וב"בתי מד"שיות. ובשמות. ו"לכל החברים ו"ידיים. ל"כות את הרבים ל"היות "בן עולם הבא" על ידי "ימוד "ה"כ"ה" כ"ל יום. שהוא "תורה ל"שמה!" וכל המזכה את הרבים י"ג לחודש – עמוד ד זוכה ל"בנים צדיקים!

ישמעו מוטב שיהיו שוגגות ואל יהיו מזידות ויש שלמדו עליהם זכות לומר שהן נוהגות כן על פי סברא אחרונה שכתבתי שלא אסרו לצאת בתכשיטין לחצר שאינה מעורבת והשתא דלית לן רשות הרבים גמור הוה ליה כל רשות הרבים שלנו כרמלית ודינו כחצר שאינה מעורבת ומותר. הגה: ויש אומרים עוד טעם להתיר דעכשיו שכיחי תכשיטין ויוצאין בהם אף בחול ולכא למיחש דילמא שלפא ומחוי כמו בימיהם שלא היו רגילים לצאת בהן רק בשבת ולא הוו שכיחי (תוספות פרק כ"ב והגהות אלפסי פרק במה אשה). ומיהו טבעת שיש עליה חותם לאשה ושאיין עליה חותם לאיש דתנן בה חייב חטאת אף בכרמלית אסור אפילו לדידן והוא הדין לכל מאי דאתמר ביה חיוב חטאת ויש מי שאומר שבזמן הזה שנהגו האנשים לצאת בטבעת שאין עליה חותם הרי זה להם כתכשיט ושרי ולפי זה אפשר דכיון שנהגו עכשיו הנשים לצאת בטבעת שיש עליה חותם הרי הוא להן כתכשיט ושרי ומכל מקום צריך להזהיר לנשים שלא תצאנה אלא במחטים שהן צריכות להעמיד קישוריהן ולא יותר כי בזה שאין להן תועלת בו ישמעו לנו:

יט. צריך להזהיר לנשים שלא יטלטלו מחט שניטל חודה או עוקצה לשום בצעיפים אלא אם כן ניטל מערב שבת חודה ועוקצה (ויחדה) לשם כך (ועיין לקמן סימן ש"ח סעיף י"א):

כ. הבנות קטנות שנוקבים אזניהם כדי לתת בהם נזמים כשיגדלו וכדי שלא יסתמו הנקבים נותנים בהם קסמים מותר לצאת בהם והוא הדין אם נותנין חוטים באותם נקבים שמותר לצאת בהם אם אינם צבועים אבל אם צבועים אסור:

כא. יוצאת אשה רעולה והוא שמעטפת כל ראשה חוץ מהפנים:

כב. פורפת (פירוש קושרת) בשבת על האגוז ועל האבן שיחדתו לכך ויוצאת בו אבל על המטבע אסור לפרוף בשבת דלא בר טלטול הוא ולא מהני בה יחוד ואם פרפה עליו מערב שבת מותר לצאת בו בשבת:

כג. אם היתה צריכה להוציא אגוז לבנה ופרפה עליו כדי להוציאו אם לרשות הרבים אסור ואם לכרמלית מותר:

כד. יוצאה באבן תקומה (פירש הערוך אבן ידועה שכשהיא על אשה לא תפיל) ובמשקל ששקלו כנגדו שלא תפיל ואפילו לא נתעברה עדיין:

כה. אסור לאשה שתעביר בשבת סרק על פניה משום צובע ומטעם זה אסורה לכחול בשבת ומטעם זה אסורה לטוח על פניה בצק דכשנוטלתו מאדים הבשר:

כו. אסור לקלוע האשה שערה בשבת ולא להתיר קליעתה אבל יכולה לחלוק שערה. הגה: ויש אוסרים לחלוק שערה דהיינו לעשות השייטי"ל (רש"י ואור זרוע) וכן נהגו לאסור לעשות על ידי כלי אבל באצבע בעלמא נהגו להקל:

כז. אסור לסרוק במסרק בשבת ואפילו אותו שעושים משער חזיר שאי אפשר שלא יעקרו שערות. אבל מותר לחוף ולפספס ביד (בית יוסף):

סימן שד – על איזה עבד מצווה על שביבתו, ובו ג' סעיפים

א. אדם מצווה על שביבתו עבדו שמל וטבל לשם עבדות וקבל עליו מצות הנוהגות בעבד אבל אם לא מל וטבל אלא קבל עליו שבע מצות בני נח הרי הוא כגר תושב ומותר לעשות מלאכה בשבת לעצמו אבל לא לרבו ואסור לכל ישראל לומר לו לעשות מלאכה בשבת לצורך ישראל ואפילו מי שאינו רבו ואם לא קבל עליו שום מצוה אלא עדיין הוא כותי גמור דינו שוה לקבל עליו שבע מצות ולפי זה צרכי חולה שאין בו סכנה דקיימא לן אומר לאינו יהודי ועושה וכן מת ביום טוב ראשון דקיימא לן יתעסקו בו עממין אסור לומר לעבד ישראל אפילו הוא עובד עבודת גלולים דכיון דמלאכת העבד אסורה מן התורה לא הותרה בדבר שאין בו פיקוח נפש ויש חולקים ומתירים בזה ומכל מקום אם היה עושה מלאכת רבו שלא מדעתו וניכר שאינו עושה לדעתו מותר ואין צריך להפרישו (אפילו קבל עליו שבע מצות) ולישראל אחר שאינו רבו אפילו עושה לדעת ישראל מותר כל שאין שם אמירת ישראל ובלבד שלא יהנה ישראל בשבת מאותה מלאכה ויש אומרים שכל שלא קבל עליו שבע מצות בני נח כיון דאינו יהודי גמור הוא אין רבו מוזהר עליו ולפי זה צרכי חולה שאין בו סכנה וכן צרכי מת ביום טוב ראשון מותר

לומר להם לעשותו. הגה: וכל עבד שמצווה על שביבתו אסור לצאת בחותם שעשה לו רבו להראות בו שהוא עבדו ואם הוא של טיט מותר לצאת בו כשתלוי בצוארו אבל לא בכסותו ובשל מתכת בכל ענין אסור (טור) ואם העבד עשה החותם לעצמו אפילו בשל טיט בכל ענין אסור (המגיד פרק י"ט):

ב. והיכא דמותר העבד לעשות מלאכה לעצמו אם אמר לו האדון שיעשה לעצמו ויוזן עצמו ביום השבת כיון שהתנה עמו מבעוד יום עושה הוא לצרכי מזונותיו ובלבד בצנעה שלא יהא בדבר חשש רואים:

ג. אינו יהודי גמור שהוא שכיר אין רבו מצווה על שביבתו:

סימן שה – במה בהמה יוצאת בשבת, ובו כ"ג סעיפים

א. בהמה יוצאת במה שמשתמרת בו אבל אם אינה משתמרת בו אז הוי נטירותא יתירתא ביותר והוי משאוי וכן כל דבר שהוא לנוי ולא לשימור לא תצא בו הילכך נאקה יוצאת בזממא דפרזלא שהוא טבעת של ברזל ונוקב חוטמו ומכניסו בו וחמרא לובא בפגא דפרזלא דהיינו בריג"א והגמל באפסר שהוא קבישטר"ו ופרד וחמור וסוס יוצאים באפסר או ברסן שהוא פרינ"ו אבל לא בשניהם ומותר לכרוך חבל האפסר סביב צוארה ותצא בו ומותר לטלטל האפסר וליתנו עליה ובלבד שלא ישען עליה:

ב. אם קשר חבל בפני הסוס הרי זה משאוי לפי שאינו משתמר בו:

ג. לצאת חמור בפרומביא (פירוש רסן של ברזל) אסור:

ד. כל בהמה שעסקיה רעים אף על פי שאין בנות מינה צריכות לאותה שמירה והיא צריכה מותר לצאת בה:

ה. בעלי השיר כגון כלבים של ציידים וחיות קטנות שיש להם כמין אצעדה סביב צוארן וטבעת קבועה בה ומכניסין בה רצועה ומושכין אותם בה מותר שיצאו בשיר הכרוך על צוארן ויכולים למשכם בהם:

ו. אילים יוצאים לבוכים והוא עור שקושרים להם תחת זכרותם שלא יעלו על הנקבות והרחלות יוצאות שחוזות והוא שקושרין אליהן כלפי מעלה כדי שיעלו עליהן הזכרים ויוצאות כבונות והוא שקושרים בגד סביבן לשמור הצמר

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים יג' לחודש – עמוד ה' זוכה לבנים צדיקים!

שיהיה נקי והעזים צרורות והוא שקושרים ראשי דדיהן ודוקא כשקושרים אותם כדי שיצטמקו דדיהן ולא יחלבו דאז מהדק שפיר אבל אם קשר כדי לשמור חלבן שלא יפול לארץ אסור דלא מהדק שפיר וחיישינן דלמא נפל ואתי לאתויי:

ז. חמור יוצא במרדעת (פירוש כמין אוכף קטן שמניחין על החמור כל היום כולו כדי שיתחמם) והוא שתהא קשורה לו מערב שבת ושאר כל הבהמות אסורות ולא יצא באוכף אף על פי שקשור לו מערב שבת:

ח. מותר ליתן מרדעת על החמור מפני הצנה ובלבד שלא יקשרנו בו מפני שכשקושר צריך ליקרב אליו ונמצא משתמש בעלי חיים אבל על הסוס כיון דלית ליה צער צנה אסור ליתן עליו מרדעת כלל ולהסיר מרדעת בשבת בין מן החמור ובין מן הסוס אסור כיון דלית ליה צער אם לא יסירנה ואוכף אסור בין ליטול בין להניח בין לחמור בין לסוס:

ט. אוכף שעל גבי החמור שבא מן הדרך ונתיגע וצריך להסירו לצננו לא יטלנו בידו אלא מתיר החבל מתחתיו ומוליכו ומביאו בחצר והוא נופל מאליו:

י. אין תולין לחמור טרסקל (פירוש כלי של ערבה קלופה ומכוסה בעור) בצוארו ליתן מאכל בתוכו שיאכל משם אבל עגלים וסייחים שצוארן קטן ומצטערים לאכול על גבי קרקע שרי בחצר אבל אין יוצאים בו:

יא. לא יצא הסוס בזנב שועל שתולין בין עיניו שלא תשלוט בו עין הרע ולא בזהורית שעושים לו לנוי ולא עזים בכיס שבדיהם שקושרים אותם שלא יסרטו דדיהם בקוצים ולא פרה בחסום שבפיה שחוסמים פיה שלא תרעה בשדות אחרים ולא כל בהמה בסנדל שנועלים ברגליה שלא תנגף אבל יוצאה באגד שעל גבי מכה ובקשקשים שעל גבי השבר והם לוחות שקושרים להם סביב העצם הנשבר בהן ובשליא שיצאה מקצתה ותלויה בה ופוקק זוג שבצוארה ומטייל בה בחצר אבל לא תצא בו לרישות הרבים אף על פי שהוא פקוק בין אם הוא בצוארה בין אם הוא בכסותה:

יב. לא תצא בחותם בין שהוא בצוארה בין שהוא בכסותה:

יג. אין הגמל יוצא במטולטלת והוא כמין כר קטן שנותנים תחת זנבו אפילו היא קשורה לו בזנבו אלא אם כן היתה קשורה בזנבו ובחטוטרתו או בשליתה:

יד. לא תצא שום בהמה לא עקוד ולא רגול פירוש עקוד שקושר ידה אחת עם רגלה ורגול היינו שקושר אחת מרגליה כלפי מעלה שלא תלך אלא על ג' רגלים:

טו. לא יקשור גמלים זה אחר זה והוא תופס באפסר הראשון וכולם נמשכים על ידו אבל אם תופס כמה אפסרי גמלים בידו מותר ויש מי שאוסר גם בזה ולא התיר אלא להוציא בהמה אחת לבדה והוא מושכה בחבל:

טז. המוציא בהמה והוא מושכה באפסר צריך לזהר שלא יצא ראש החבל מתחת ידו טפח למטה דדמי כמו שנושאה בידו ולא מתחזיא מאפסר הבהמה וגם לא יניח הרבה מן החבל בין ידו לבהמה כדי שלא יכביד עד שלא יגיע בטפח הסמוך לארץ ואם הוא ארוך יכרוך אותו סביב צוארה:

יז. אין חמור יוצא במרדעת בזמן שאינה קשורה לו מערב שבת ולא בזוג ואף על פי שהוא פקוק ולא בסולם שבצוארו והן לוחות שקושרים סביב צוארו שלא יחכך מכתו ולא ברצועה שברגלו והוא כמין טבעת עבה שעושים מקש וקושרים ברגלי הבהמה שפסיעותיה קצרות ומכה רגליה זו בזו ועושים לה זה להגין שלא תכה זו בזו ואין התרנגולים יוצאים בחוטים שקושרים ברגליהם לסימן ולא ברצועה שקושרים ברגליהם כדי שלא ישברו הכלים ואין האילים יוצאים בעגלה שתחת אליותיהם שעושים להם כן כדי שלא תהא האליה נגרת בארץ ואין העזים יוצאות בעץ ידוע שנותנים בחוטמיהם כדי שיתעטשו ויפלו תולעים שבראשיהם ולא העגל בעול קטן שנותנים על צוארה ולא בזמם שמניחים בחוטמו של עגל כדי שלא יינק ולא פרה בעור שנותנים על דדיה שלא יינקו השרצים ולא ברצועה שבין קרניה בין אם היא לשימור בין אם היא לנוי ולא תצא פרה או שור בחבל שבצוארה לפי שאינה צריכה שמירה אבל עגלים מותרים לפי שהם מורדים בקל. הגה: הבהמה יוצאה בקמיע מומחה לבהמה אבל לא בשאינה מומחה אף על פי שהיא מומחה

לאדם (בית יוסף ורבינו ירוחם חלק י' ורמב"ם פרק ב'):
אין רוכבין על גבי בהמה ולא נתלים עליה ואפילו בצדה אסור להשתמש אבל צדי צדדין כגון שדבר אחד מונח על צדה והוא משתמש בו מותר ואם עלה עליה אפילו במזיד ירד משום צער בעלי חיים ומטעם זה פורקין משאוי שעליה כיצד עושה מכניס ראשו תחת המשאוי ומסלקו לצד אחר והוא נופל מאליו. הגה: ואסור לישיב על קרון שהאינו יהודי מנהיגו בשבת משום שמשתמש בבהמה גם שלא יחתוך זמורה (תוספות והרא"ש ריש פרק מי שהוציא והו ומרדכי פרק קמא דשבת והגהות עירובין ובית יוסף בשם סמ"ג):

יח. בהמה שנפלה לאמת המים אם המים עמוקים ומפני כך אינו יכול לפרנסם במקומם מביא כרים וכסתות ונותן תחתיה משום צער בעלי חיים אף על פי שמבטל כלי מהיכנו: דין קירוד בהמה בשבת כמו ביום טוב (מרדכי פרק ב' דביצה) (ועיין לקמן סימן תק"ג סעיף ב'):

יט. מותר לומר לאינו יהודי לחלוב בהמתו בשבת משום צער בעלי חיים שהחלב מצערה והחלב אסור בו ביום ויש אומרים שצריך לקנותו מן האינו יהודי בדבר מועט שלא יהא נראה כחולב לצורך ישראל:

כ. גבינות שעושות השפחות מעצמן מחלב של ישראל מותר כיון שאינו אומר להן שיעשו:

כא. מי שיש לו נער אינו יהודי ורוכב על הבהמה בשבת כשמוליכה להשקותה אינו צריך למונעו שהיה נושא את עצמו אבל צריך למונעו שלא יתן עליה בגדיו ולא שום דבר:

כב. מותר למסור סוס או פרד או חמור לרועה אינו יהודי ואף על פי שהאינו יהודי משתמש בהם בשבת אין בכך כלום כיון דשלא מדעת ישראל הוא עושה ואינו ממתין לשכירות ממנו ואם רואהו משתמש בה בשבת מוחה בידו). הגה: וכל שכן דאין לחוש שהרועה יוציא אותם חוץ לתחום דהא תחומין דרבנן (הגהות מרדכי דקדושין):

סימן שו - באיזה הפצים מותר לדבר בשבת, וכו' י"ד סעיפים

כא. ממצוא חפצך הפצין אסורים אפילו בדבר שאינו עושה שום מלאכה כגון

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. וזוהי התיית "בן עולם הבא". נא לפרקם בפתח פנסיות ובקפתי מדרשות. ובשמות. וזכר החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיית "בן עולם הבא" על ידי יומוד "השכח" בכל יום. שהוא "תורה לשמחה!" וכל המזכה את הרבים יג לחודש - עמוד ז

שמעייך נכסיו לראות מה צריך למחר או לילך לפתח המדינה כדי שימהר לצאת בלילה למרחץ וכן אין מחשיכים על התחום לשכור פועלים. הגה: והוא הדין דאסור לטייל למצוא סוס או ספינה או קרון לצאת בו (מרדכי סוף פרק מי שהחשיך). אבל מחשיך על התחום להביא בהמתו ויש אומרים שאם אין הבהמה יכולה לילך ברגלים כגון שהוא טלה קטן אינו רשאי להחשיך דאינו רשאי להביא דאסור לטלטל בעלי חיים שהם מוקצים:

ג. היתה בהמתו עומדת חוץ לתחום יכול לקרות לה כדי שתבוא:

ג. מחשיכין על התחום לעשות צרכי כלה או צרכי מת להביא לו ארון ותכריכין ויכול לומר לחבירו שיחשיך כדי שביא לו ויכול לומר לו לך למקום פלוני למחר ואם לא מצאת במקום פלוני לך למקום פלוני לא מצאת במקום פלוני לך במאתים ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח כלומר שלא יאמר לו סך ידוע שלא להוסיף עליו וכן אם לקח ממנו בשמונה לא יאמר תן לי עוד בשנים ואהיה חייב לך עשרה. הגה: ואם אי אפשר לו אלא אם כן יזכיר לו סכום מקח מותר בכל ענין דהא צרכי מצוה הוא (הגהות מרדכי פרק ה') ויש אוסרים בכל ענין וכן עיקר (בית יוסף בשם הר"ן ומרדכי פרק כירה והגהות מיימוני פרק א' ופרק כ"ו):

ד. השוכר את הפועל לשמור זרעים או דבר אחר אינו נותן לו שכר שבת לפיכך אין אחריות שבת עליו היה שכיר שבת שכיר חודש שכיר שנה שכיר שבוע נותן לו שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו ולא יאמר תן לי של שבת אלא אומר תן לי שכר השבוע או החודש (ואם שכרו לחודש והתנה לשלם לו כל יום כך וכך מקרי שכיר יום) (ר"ן סוף פרק אף על פי), או יאמר לו תן לי שכר עשרה ימים:

ה. אסור לשכור חזנים להתפלל בשבת ויש מי שמתיר. הגה: ואם שכרו לשנה או לחודש לכולי עלמא שרי (דברי עצמו):

ו. הפצי שמים מותר לדבר בהם כגון חשבונות של מצוה ולפסוק צדקה ולפקח על עסקי רבים ולשדך התינוק ליארס וללמדו ספר או אומנות ודוקא לדבר אם רוצה להשתכר אבל לשכרו ולהזכיר לו סכום מעות אסור. הגה: יש אומרים דבמקום שנוהגין ליתן לקורא בתורה מי שברך ונודר לצדקה או לחזן דאסור בשבת

לפסוק כמה יתן (אור זרוע) והמנהג להקל דהא מותר לפסוק צדקה:

ז. מותר למדוד בשבת מדידה של מצוה כגון למדוד אם יש במקוה מ' סאה ולמדוד אזור מי מי שהוא חולה וללחוש עליו כמו שנוהגים הנשים מותר דהוי מדידה של מצוה:

ח. הרהור בעסקיו מותר ומכל מקום משום עונג שבת מצוה שלא יחשוב בהם כלל ויהא בעיניו כאלו כל מלאכתו עשויה:

ט. אסור לומר לאינו יהודי שילך חוץ לתחום בשבת אחר קרובי המת שיבואו להספידו אבל חולה דתקיף ליה עלמא ואמר שישלחו בעד קרוביו ודאי שרי:

י. להחליף משכונן לאינו יהודי בשבת מותר אם הוא מלבוש ויוציאו האיני יהודי דרך מלבושו (ועיין לקמן סימן שכ"ה):

יא. מותר לקנות בית בארץ ישראל מן האיני יהודי בשבת וחותרם ומעלה בערכאות. הגה: שלהם בכתב שלהם דאינו אסור רק מדרבנן ומשום ישוב ארץ ישראל לא גזרו (אור זרוע):

יב. מותר להכריז בשבת על אבדה אפילו היא דבר שאסור לטלטלו. הגה: ומותר להתיר חרמי צבור בשבת אף על פי שאינו לצורך שבת הואיל והוא יום כנופיא לרבים הוי כעסקי רבים דשרי לדבר בס (אגור) אבל אין מחרימין בשבת כי אם מדבר שהוא לצורך שבת (אגודה פרק כ"ג):

יג. להכריז בשבת על קרקע הנמכר שכל מי שיש לו זכות עליו יבוא ויגיד ואם לאו יאבד זכותו אסור. הגה: וכן אסור להכריז יין בשבת דהוי כמקח וממכר (מהרי"ל):

יד. מי ששלחו לו שהוציאו בתו מביתו בשבת להוציאה מכלל ישראל מצוה לשום לדרך פעמיו להשתדל בהצלתה ויוצא אפילו חוץ לשלש פרסאות ואי לא בעי בית דין גוזרין עליו (ועיין לקמן סימן שכ"ח סעיף י'):

סימן שז – דיני שבת התלוים בדיבור, ובו כ"ב סעיפים

א. ודבר דבר שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול הלכך אסור לומר דבר פלוני אעשה למחר או סחורה פלונית אקנה למחר ואפילו בשיחת דברים בטלים אסור להרבות. הגה: ובני אדם שסיפור שמועות ודברי חידושים הוא עונג להם מותר לספרם בשבת כמו בחול אבל מי

שאינו מתענג אסור לאמרם כדי שיתענג בהם חבירו (תרומת הדשן סימן ס"א):

ב. אסור לשכור פועלים ולא לומר לאינו יהודי לשכור לו פועלים בשבת אף על פי שאין הישראל צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת שכל מה שהוא אסור לעשותו אסור לומר לאינו יהודי לעשותו ואפילו לומר לו קודם חשכה לעשותו בשבת אסור אבל מותר לומר לו אחר השבת למה לא עשית דבר פלוני בשבת שעבר אף על פי שמבין מתוך דבריו שרצונו שיעשנה בשבת הבאה:

ג. אסור ליתן לאינו יהודי מעות מערב שבת לקנות לו בשבת אבל יכול לומר לו קנה לעצמך ואם אצטרך אקנה ממך לאחר השבת:

ד. מותר לתת לאינו יהודי מעות מערב שבת לקנות לו ובלבד שלא יאמר לו קנה בשבת. הגה: וכן מותר ליתן לו בגדים למכור ובלבד שלא יאמר לו למכרן בשבת (בית יוסף בשם סמ"ג) מי ששכר אינו יהודי להוליך סחורתו ובא האיני יהודי ולקחה מבית ישראל בשבת אסור והיו עונשין העושה (רבינו ירוחם חלק י"ב):

ה. דבר שאינו מלאכה ואינו אסור לעשותו בשבת אלא משום שבות מותר לישראל לומר לאינו יהודי לעשותו בשבת והוא שיהיה שם מקצת חולי או יהיה צריך לדבר צורך הרבה או מפני מצוה כיצד אומר ישראל לאינו יהודי בשבת לעלות באילן להביא שופר לתקוע תקיעת מצוה או להביא מים דרך חצר שלא עירבו לרחוץ בו המצטער ויש אוסרין. הגה: ולקמן סימן תקפ"ז פסק להתיר ועיין לעיל סימן רע"ו דיש מקילין אפילו במלאכה דאורייתא ועיין שם סעיף ג':

ו. אסור לחשב חשבונות אפילו אם עברו כגון כך וכך הוצאתי על דבר פלוני ודוקא שעדיין שכר הפועלים אצלו אבל אם פרעם כבר מותר:

ז. מותר לומר לחבירו הנראה בעיניך שתוכל לעמוד עמי לערב אף על פי שמתוך כך מבין שצריך לו לערב לשוכרו אבל לא יאמר לו היה נכון עמי לערב:

ח. יכול לומר לחבירו לכרך פלוני אני הולך למחר וכן מותר לומר לו לך עמי לכרך פלוני למחר כיון שהיום יכול לילך על ידי בורגנין וכן כל כיוצא בזה שיש בו

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולקת לפרק החודש. שמנה עמודים ליום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התקנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים יג לחודש – עמוד ז' זוכה לבנים צדיקים!

צד היתר לעשותו היום יכול לומר לחבירו שיעשנו למחר ובלבד שלא יזכיר לו שכירות אבל בדבר שאין בו צד היתר לעשותו היום אפילו אם אין בו אלא איסור דרבנן כגון שיש לו חוץ לתחום פירות מוקצים כיון שאי אפשר לו להביאם היום אסור לומר לחבירו שיביאם לו למחר וכן אסור לו להחשיך בסוף התחום כדי שימהר הלילה לילך שם להביאם. הגה: וכן לא יאמר אעשה דבר פלוני למחר (הרא"ש פרק השואל ועיין לעיל ריש הסימן), אבל יכול להחשיך בסוף התחום כדי למהר לילך שם לשמרים שאפילו היום היה יכול לשמרים אם הם היו בתוך התחום ואם לא כוון להחשיך אלא לשמרים יכול אף להביאם:

י. מותר להחשיך לתלוש פירות ועשבים מגנתו והורבתו שבתוך התחום ולא אסור להחשיך אלא בסוף התחום משום דמינכרא מילתא:

י. מותר לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור פירותך שבתחומי:

יא. השואל דבר מחבירו לא יאמר לו הלוני דמשמע לזמן מרובה ואיכא למיחש שמא יכתוב אלא יאמר לו השאילני ובלשון לעז שאין חילוק בין הלוני להשאילני צריך שיאמר תן לי. הגה: וכשלוה בשבת ואינו רוצה להאמינו יניח משכון אצלו אבל לא יאמר לו הילך משכון דהוי כעובדא דחול (בית יוסף בשם אורחות חיים). כשם שאין לזון בשבת כך אין פורעין בשבת (ריב"ש סימן קנ"ו):

יב. זימן אורחים והכין להם מיני מגדים וכתב בכתב כמה זימן וכמה מגדים הכין להם אסור לקרותו בשבת אפילו אם הוא כתוב על גבי כותל גבוה הרבה משום גזירה שמא יקרא בשטרי הדיוטות דהיינו שטרי חובות וחשבונות, ואפילו

לעיין בהם בלא קריאה אסור (הרא"ש ור"ן פרק השואל וטור). אבל אם חקק בכותל חקיקה שוקעת מותר אבל בטבלא ופנקס אפילו אם הוא חקוק אסור לקרותו:

יג. שטרי הדיוטות דהיינו שטרי חובות וחשבונות ואגרות של שאלת שלום אסור לקרותם ואפילו לעיין בהם בלא קריאה אסור:

יד. לקרות באגרת השלוחה לו אם אינו יודע מה כתוב בה מותר ולא יקרא בפיו אלא יעיין בה ואם הובאה בשבילו מחוץ לתחום טוב ליהזר שלא יגע בה:

טו. כותל או וילון שיש בו צורות חיות משונות או דיוקנאות של בני אדם של מעשים כגון מלחמות דוד וגלית וכותבים זו צורת פלוני וזה דיוקן פלוני אסור לקרות בו בשבת:

טז. מליצות ומשלים של שיחת חולין ודברי חשק כגון ספר עמנואל וכן ספרי מלחמות אסור לקרות בהם בשבת ואף בחול אסור משום מושב לצים ועובר משום אל תפנו אל האלילים לא תפנו אל מדעתכם ובדברי חשק איכא תו משום מגרה יצר הרע ומי שחיברן ומי שהעתיקן ואין צריך לומר המדפיסין מחטיאים את הרבים. הגה: ונראה לדרקדק הא דאסור לקרות בשיחת חולין וספורי מלחמות היינו דוקא אם כתובים בלשון לעז אבל בלשון הקודש שרי (וכן נראה לי מלשון שכתבו התוספות פרק כל כתבי וכן נהגו להקל בזה):

יז. אסור ללמוד בשבת ויום טוב זולת בדברי תורה ואפילו בספרי חכמות אסור ויש מי שמתיר ועל פי סברתו מותר להביט באצטרלו"ב בשבת (ולהפכה ולטלטלה כדלקמן סימן ש"ח):

יח. לשאול מן השד מה שמותר בחול מותר בשבת:

ט. סחורה הנפסדת בשבת על ידי גשמים או דבר אחר או אתי בידקא (פירוש נחל או אגם מים) דמיא ומפסיד ממונו או שנתרועעה חבית של יין והולך לאיבוד מותר לקרות אינו יהודי אף על פי שודאי יודע שהאינו יהודי יציל הממון. (ולכסות סחורה או פירות או דבר אחר מפני הגשמים עיין לקמן סימן של"ה סעיף ז). וכן מותר לומר לאינו יהודי כל המציל אינו מפסיד כמו בדליקה שהתירו לומר כל המכבה אינו מפסיד ויש מי שאומר שלא התירו אלא בדליקה דוקא (ועיין לקמן סימן של"ד):

כ. ישראל שאמר לאינו יהודי לעשות לו מלאכה בשבת מותר לו ליהנות בה לערב בכדי שיעשו:

כא. אסור לומר לאינו יהודי בשבת הילך בשר זה ובשל אותו לצרכך ואפילו אין מזונותיו עליו. הגה: אבל מותר לומר לו לעשות מלאכה לעצמו (הגהות מרדכי פרק ה' ורמב"ן פרשת בא אל פרעה):

כב. כל שבות דרבנן מותר בין השמשות לצורך מצוה כגון לומר לאינו יהודי להדליק לו נר בין השמשות או אם היה טרוד והוצרך לעשר בין השמשות. הגה: כל דבר שאסור לומר לאינו יהודי לעשותו בשבת אסור לרמוז לו לעשותו אבל מותר לרמוז לו לעשות מלאכה אחר שבת (אור זרוע). אינם יהודים המביאים תבואה בשבת לישראל שחייבים להם והישראל נותן לו מפתחו לאוצרו והאינו יהודי נותנו לשם ומודדים ומונים יש מי שמתיר משום דאינו יהודי במלאכת עצמו עוסק ואינו של ישראל עד אחר המדידה ושיחשוב עמו אחר כך וכן אינם יהודים העושים גבינות בשבת והישראל רואה ויקנה אותם ממנו דמכל מקום האינו יהודי אדעתא דנפשיה קעביד ואף על פי שהישראל עומד בעדר חודש או חדשים ואדעתא למכרם לישראל קא עביד שרי:

הרמ"א ז"ל זכה מן השמים שיפסקו כמותו!

כותב בעל השל"ה הקדוש: וכבר יצא טבעו של הגאון מהרמ"א ז"ל, לילך אחרי ולפסוק כמותו ובודאי מן השמים זכה לזה, כמו שנפסק הלכתא כבית הלל אף על גב דבית שמאי הוי חריפי".

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'כל החודש'. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויופה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי 'לימוד ה'הקבה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים יג לחודש - עמוד ה זוכה לבנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי
 לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שיוכני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדנ"י מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

יד לחודש

המשך הלכות שבת

סימן שח – דברים המותרים והאסורים לטלטל בשבת, ובו נ"ב סעיפים

א. כל הכלים נטלים בשבת חוץ ממוקצה מחמת חסרון כיס כגון סכין של שחיטה או של מילה ואיזמל של ספרים וסכין של סופרים שמתקנים בהם הקולמוסים כיון שמקפידים שלא לעשות בהם תשמיש אחר אסור לטלטלו בשבת ואפילו לצורך מקומו או לצורך גופו. הגה: ואפילו תחובים בנדן עם שאר סכינים אסור לטלטלו (מהרי"ל). והוא הדין לקורנס של בשמים שמקפידים עליו שלא יתלכך. הגה: והוא הדין כלים המיוחדים לסחורה ומקפיד עליהם (בית יוסף בשם מיימוני פרק ה' והמגיד פרק כ"ז):

ב. כל כלי אפילו הוא גדול וכבד הרבה לא נתבטל שם כלי ממנו לא מפני גדלו ולא מפני כבדו:

ג. כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו (ואם נשתמש לאיסור בבין השמשות כגון נר שהודלק עיין לעיל סימן רע"ט) בין לצורך גופו כגון קורנס של זהבים או נפחים לפצוע בו אגוזים קורדם לחתוך בו דבלה בין לצורך מקומו דהיינו שצריך להשתמש במקום שהכלי מונח שם ומותר לו לטול משם ולהניחו באיזה מקום שירצה אבל מחמה לצל דהיינו שאינו צריך לטלטלו אלא מפני שירא שישבר או יגנב שם אסור. הגה: כל מוקצה אינו אסור אלא בטלטולו אבל בנגיעה בעלמא שאינו מנדנדו שרי ולכן מותר ליגע במנורה שבבית הכנסת שנרות דולקות עליו או בתנור שדולק בו אש וכן מותר ליקח דבר היתר המונח על דבר מוקצה (מרדכי פרק כל

הכלים וריש ביצה ורבינו ירוחם חלק י"ג והמגיד פרק כ"ה ותורתם הדשן סימן ס"ז וכל בו סוף דיני שבת) וכן מותר לטלטל דבר מוקצה על ידי נפוח דלא הוי טלטול אלא כלאחר יד ולא מיקרי טלטול (תשובת מהרי"ו):

ד. כלי שמלאכתו להיתר מותר לטלטלו אפילו אינו אלא לצורך הכלי שמא ישבר או יגנב אבל שלא לצורך כלל אסור לטלטלו. כתבי הקודש ואוכלין מותר לטלטלם אפילו שלא לצורך כלל. הגה: ותפלין אין לטלטלם כי אם לצורך (תורת הדשן ועיין בבית יוסף). ושופר אסור לטלטלו כי אם לצורך גופו או מקומו (הגהות אשירי סוף פרק במה מדליקין):

ה. יש מתירים לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אפילו מחמה לצל על ידי ככר או תינוק:

ו. כל הכלים שנשברו אפילו בשבת מותר לטלטל שבריהם ובלבד שיהיו ראויים לשום מלאכה כגון שברי עריבה לכסות בה החבית ושברי זכוכית לכסות בה פי הפך אבל אם אינם ראויים לשום מלאכה לא. הגה: ואם נשברו במקום שיכולים להזיק כגון זכוכית שנשברה על השלחן או במקום שהולכין מותר לטלטל השברים כדי לפנותן שלא יזקוק בהם (כל בו והגהות מרדכי ובית יוסף בשם ארחות חיים):

ז. חתיכת חרס שנשברה בחול מכלי וראויה לכסות בה כלי מותר לטלטלה אפילו במקום שאין כלים מצויים שם לכסותם בה ואם זרקה לאשפה מבעוד יום אסור לטלטלה כיון שבטלה מהיות עוד כלי. הגה: ואפילו חזי לעני הואיל והקצוהו הבעלים שלו אף על פי שהם עשירים דמוקצה לעשיר הוי מוקצה לעני כמו שיתבאר סוף הסימן (ר"ן פרק במה אשה).

ודוקא חתיכת חרס משום דאתיא משברי כלי אבל דבר שאין בו שייכות כלי כגון צורות או אבנים אף על פי שראויים לכסות בהם כלי אסור לטלטלם. הגה: וכל דבר שאינו כלי כלל אסור לטלטלו אפילו לצורך גופו כל שכן לצורך מקומו (מרדכי פרק קמא דיום טוב):

ח. כל הכלים הנטלים בשבת דלתותיהן שנתפרקו מהם נטלים בין נתפרקו בחול בין נתפרקו בשבת:

ט. דלת של שידה תיבה ומגדל יכולים ליתלה מהם ואסור להחזירה גזירה שמא יתקע ושל לול של תרנגולים אסור בין ליטול בין להחזיר דכיון דמחובר לקרקע אית ביה בנין וסתירה:

י. כסוי בור ודות אין נטלים אלא אם כן יש להם בית אחיזה דאז מוכח שהוא כלי ושל כלים אפילו הם מחוברים כטיט יכולים ליתלם אפילו אין להם בית אחיזה והוא שתקנם ועשה בהם מעשה והכינם לכך או שנשתמש בהם מבעוד יום וכסוי חביות הקבורות בקרקע לגמרי צריכות בית אחיזה:

יא. מחט שלמה מותר לטלטלה ליטול בה את הקוץ ניטל חודה או חור שלה אסור וחדשה שלא ניקבה עדיין מותר:

יב. שירי מחצלאות מותר לטלטלם דחזי לכסות בהו טינופא ואם זרקן לאשפה מבעוד יום אסור לטלטלם:

יג. שירי מטלניות שבלו אם יש בהם ג' אצבעות על ג' אצבעות מותר לטלטלן ואם לאו אסור ויש מתירין אפילו אין להם ג' על ג' ובלבד שלא יהיו טליתות של מצוה:

הנה מוכא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נאמר כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי היות "בן עולם הבא". נא תפרסם בפתח פנסיות ובפתח מדרשות. ובשמות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים י"ד לחודש – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

יד. מנעל חדש מותר לשמטו מעל הדפוס אף על פי שמלאכתו לאיסור כיוון דשם כלי עליו מותר לטלטלו לצורך מקומו:

יז. סנדל שנפסקה רצועה הפנימית עדיין תורת כלי עליו ומותר לטלטלו נפסקה החיצונה בטל מתורת כלי ואסור לטלטלו ואם הוא בכרמלית מותר לכרוך עליו גמי לח שהוא מאכל בהמה לתקנו שלא יפול מרגלו ובחצר שהוא נשמר שם אסור:

יח. חלוק שכבסו אותו ותחבו בו קנה ליכשו יכול לשמטו מעל הקנה אבל ליקח הקנה מתוכו אסור לפי שאינו כלי ואם תחבו בו כלי מותר לטלו מתוכו אפילו הוא מלאכתו לאיסור כירה שנשמטה אפילו אחת מירכותיה אסור לטלטלה. הגה: וכן ספסל ארוך שנשמט אחד מרגליה כל שכן שתים דאסור לטלטלה ולהניחה על ספסל אחרת ולישב עליה אפילו נשברה מבעוד יום (תרומת הדשן סימן ע"א) אלא אם כן ישב עליה כך פעם אחת קודם השבת (בית יוסף סוף סימן שי"ג) גם אסור להכניס הרגל לשם משום בנין (בית יוסף שם):

יז. לבנים שנשארו מהבנין מותר לטלטלם דמעתה לא קיימי לבנין אלא למזגא (פירוש לסמוך ולשבת עליהן) עלייהו ואם סידרן זה על זה גלי אדעתיה שהקצן לבנין ואסור לטלטלם:

יח. קוץ המונח ברשות הרבים מותר לטלטלו פחות פחות מד' אמות ובכרמלית מותר לטלטלו להדיא משום דחיישינן שמא יוזקו בו רבים ובמקום הזיקא דרבים לא גזור רבנן שבות:

יט. סולם של עלייה שהוא גדול ועשוי להטיח בו גגו אסור לטלטלו אבל של שובך מותר לנטותו ממקום למקום אבל לא יוליכנו משובך לשובך כדי שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבוא לצוד:

כ. חריות (פירוש ענפים) של דקל שקצצם לשריפה מוקצים הם ואסור לטלטלם ישב עליהם מעט מבעוד יום מותר לישוב עליהם בשבת וכל שכן אם קשרן לישוב עליהם או אם חשב עליהם מבעוד יום לישוב עליהם אפילו בחול:

כא. אבל נדבך של אבנים אף על פי שחשב עליו מבעוד יום אסור לישוב (עליהם) אלא אם כן למדום (פירוש סדרום). הגה: ויש אומרים דדין אבנים כדין חריות וכן עיקר

(מרדכי פרק במה טומנין והמגיד פרק כ"ה בשם ה"ר"ף וכן יש לפרש הרא"ש):

כב. אסור לכסות פי חבית באבן או בבקעת או לסגור בהן את הדלת או להכות בהן בברזא (פירוש הקנה שמשימים בחבית להוציא היין ממנו) אף על פי שחשב עליה מבעוד יום אסור אלא אם כן יחדה לכך לעולם אבל יחדה לשבת זה בלבד לא והני מילי בדבר שאין דרכה ליחדה לכך כגון הני דארמן אבל בכל מידי דאורחיה בהכי כגון לפצוע בה אגוזים ביחוד לשבת אחת סגי ויש מי שאומר דלא שנא ויש אומרים שצריך שיעשה בה שום מעשה של תיקון מבעוד יום (ועיין לעיל סימן רנ"ט דביחוד סגי):

כג. מותר לחתוך ענף מן הדקל מבעוד יום ומותר להניף בו על השלחן בשבת להבריח הזבובים כיון דלצורך חתכו עשאו כלי גמור:

כד. פשתן סרוק וצמר מנופץ שנותנים על המכה אם חשב עליהם מבעוד יום לתתם על המכה או שישב בהם שעה אחת מבעוד יום או שצבען בשמן דגלי דעתיה דלמכה קיימי או שכרכן במשיחה ליתנם על המכה בשבת תו לית בהו משום מוקצה ומשום רפואה נמי ליכא שאינו אלא כמו מלבוש שלא יסרטו בגדיו (במכה) ויש אומרים דלא סגי במחשבה לחוד:

כה. עורות יבשים בין של אומן בין של בעל הבית מותר לטלטלן. הגה: ויש אומרים דוקא עורות בהמה גסה דחזי לישוב עליהם אבל מבהמה דקה אסור אלא אם כן חשב לישוב עליהם מבעוד יום (רש"י פרק במה טומנין):

כו. נסרים של בעל הבית מותר לטלטלן ושל אומן אסור אלא אם כן חשב עליהם מבעוד יום ליתן עליהם פת לאורחים או תשמיש אחר:

כז. עצמות שראויים לכלבים וקליפים שראויים למאכל בהמה ופרורים שאין בהם כזית מותר להעבירם מעל השלחן אבל אם אין הקליפים ראויים למאכל בהמה אסור לטלטלם אלא מנער את הטבלא והם נופלים ואם יש פת על השלחן מותר להגביה הטבלא ולטלטלה עם הקליפים שאינם מאכל בהמה שהם בטלים אגב הפת ואם היה צריך למקום השלחן אפילו אין עליה אלא דברים

שאינם ראויים למאכל בהמה מותר להגביה ולטלטלם:

כח. חבילי עצים וקש שהתקינן למאכל בהמה אפילו הם גדולים הרבה מותר לטלטלן:

כט. כל שהוא ראוי למאכל חיה ועוף המצויים מטלטלים אותו ואם אינו ראוי אלא למאכל חיה ועוף שאינן מצויים אם יש לו מאותו מין חיה או עוף מותר לטלטל מאכל הראוי לאותו המין ואם לאו אסור. הגה: ולפי זה מותר לטלטל עצמות שנתפרקו מן הבשר מערב שבת אם ראויים לכלבים דהא כלבים מצויים (בית יוסף דלא כה"ר):

ל. גרעיני תמרים במקום שמאכילים אותם לבהמה מותר לטלטלן ואדם חשוב צריך להחמיר על עצמו שלא לטלטלן אלא דרך שינוי:

לא. בשר חי אפילו תפל שאינו מלוח כלל מותר לטלטלו משום דחזי לאומצא וכן אם היא תפוח (פירוש מסריח, רש"י) מותר לטלטלו משום דראוי לכלבים:

לב. דג מלוח מותר לטלטלו ושאינו מלוח אסור מפני שאינו ראוי:

לג. קמיע שאינו מומחה אף על פי שאין יוצאים בו מטלטלן אותו:

לד. כל דבר מטונף כגון רעי וקיא וצואה בין של אדם בין של תרנגולים וכיוצא בהם אם היו בחצר שיושבים בה מותר להוציאם לאשפה או לבית הכסא ואפילו בלא כלי ואם היו בחצר שאינו דר שם אסור להוציאם ואם ירא מפני התינוק שלא יתלכלך בה מותר לכפות עליה כלי:

לה. אף על פי שמותר להוציא גרף של רעי ועביט של מי רגלים אסור להחזירם אלא אם כן נתן לתוכם מים:

לו. אין עושיין גרף של רעי לכתחלה דהיינו להביא דבר שעתידי לימאס כדי להוציאם לכשימאס ואם עבר ועשאו מותר להוציאם:

לז. במקום דאיכא פסידא מותר להכניס מטתו אצל גרף של רעי ולקבוע ישיבתו שם כדי להוציאם:

לח. מכניס אדם מבעוד יום מלא קופתו עפר ומיחד לו קרן זוית ועושה בו כל צרכיו בשבת כגון ליטול ממנו לכסות צואה או רוק וכיוצא בזה אבל אם לא ייחד לו

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוף אורח חיים מחולק לפרקים החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתיבות "בן עולם הבא". נא לפרסם בתי פנסיות ובתי מדת שות. ובשמות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיבות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים יד לחודש - עמוד ב זוכה לבנים צדיקים!

מוכח לו שהוא מן "עולם הבא"

כל השנה הלכות בכל יום

קרן זוית בטל אגב עפר הבית ואסור לטלטלו. הגה: ולכן מותר ליקח פירות הטמונים בחול כי אין אותו עפר מוקצה (בית יוסף סימן ש"ח בשם שבולי לקט):

לט. אסור לטלטל בהמה חיה ועוף ואף על פי כן מותר לכפות את הסל לפני האפרוחים כדי שיעלו וירדו בו ובעודם עליו אסור לטלטלו:

מ. כל בהמה חיה ועוף מדדים אותם בחצר דהיינו שאוחז בצוארם ובצדדים ומוליכין אם צריכין הבעלי חיים לכך ובלבד שלא יגביהם בענין שיעקרו רגליהם מן הארץ דמוקצין הם ואסור לטלטלו חוץ מתרנגולת שאין מדדין אותה מפני שמגבהת עצמה מן הארץ ונמצא זה מטלטל אבל דוחים אותה מאחוריה בידים כדי שתכנס:

מא. האשה מדדה את בנה אפילו ברשות הרבים ובלבד שלא תגררהו אלא היא מגביה רגלו אחת ויניח השניה על הארץ וישען עליה עד שיחזור ויניח רגלו שהגביה שנמצא לעולם הוא נשען על רגלו האחת:

מב. דבר שהוא מוקצה מותר ליגע בו ובלבד שלא יהא מנענע אפילו מקצתו (וכבר נתבאר סעיף ג):

מג. מותר לטלטל מוקצה על ידי נפיחה (וכבר נתבאר ריש סימן זה):

מד. כלי שנתרועע לא יטלו ממנו חרס לכסות בו או לסמוך בו:

מה. אסור לשחוק בשבת ויום טוב בכדור. הגה: ויש מתירין ונהגו להקל (תוספות פרק קמא דביצה):

מו. אסור לשאת תחת אציליו זרע התולעים שעושין המשי מפני שאסור בטלטול ועוד שהוא מוליד בחומו:

מז. יש אוסרים לטלטל בגד שעטנו ויש מתירים:

מח. מותר לטלטל מניפה בשבת להכריח הזכובים:

מט. מכבדות שמכבדים בהם הקרקע מותר לטלטלם:

נ. הרשב"א מתיר לטלטל האצטרלו"ב בשבת וכן ספרי החכמות ולדעת הרמב"ם יש להסתפק בדבר:

נא. מה שמורה על השעות שקורין רילו"ו בין שהוא של חול בין שהוא של מין

אחר יש להסתפק אם מותר לטלטלו (וכבר פשט המנהג לאסור):

נב. מוקצה לעשירים הוי מוקצה ואפילו עניים אין מטלטלין:

סימן שט – מטלטל על ידי דבר אחר אם מותר בשבת, ובו ה' סעיפים

א. נוטל אדם את בנו והאבן בידו ולא השיב מטלטל לאבן והוא שיש לו געגועין (פירוש שיש לו עצבון כשאינו עם אביו) עליו שאם לא יטלנו יחלה אבל אם אין לו געגועין עליו לא ואפילו כשיש לו געגועין עליו לא התירו אלא באבן אבל אם דינר בידו ואפילו לאחוזו התינוק בידו והוא מהלך ברגליו אסור דחיישינן דילמא נפיל ואתי אבוה לאתויי ויש אומרים שלא אסרו אלא כשהוא נושא התינוק עם דינר בידו אבל לאחוזו התינוק בידו אף על פי שדינר ביד התינוק אין בכך כלום:

ב. כלכלה שהיתה נקובה וסתמה באבן מותר לטלטלה שהרי נעשה כדופנה וכן דלעת שתולין בה אבן כדי להכבידה למלאות בה מים אם הוא קשור יפה שאינו נופל מותר למלאות בה שהוא כמו הדלעת עצמה שהוא בטל אגבה ואם לאו אסור:

ג. כלכלה מלאה פירות ואבן בתוכה אם הם פירות רטובים כגון תאנים וענבים יטול אותה כמו שהיא שאם ינער הפירות מתוכה יפסדו אבל אם הם פירות שאינם נפסדים ינערם וינער גם האבן עמהם ולא יטלנה עמהם והני מילי כשאינו צריך אלא לפירות או לכלכלה אבל אם היה צריך למקום הכלכלה מטלטלה כמות שהיא:

ד. שכח אבן על פי חבית או מעות על הכר מטה חבית על צדה והאבן נופלת ומנער הכר והמעות נופלים ואם היתה החבית בין החביות בענין שאינו יכול להטות אותה במקומה יכול להגביהה כמו שהיא עם האבן למקום אחר להטותה שם כדי שיפול מעליה ואם הניחם עליהם מדעתו על דעת שישארו שם בכניסת השבת אסור להטות ולנער ויש אומרים דאפילו הניחם שם על דעת שישארו שם בכניסת השבת כדי שיטלם בשבת מותר להטות ולנער בשבת ולא אסור אלא במניחם על דעת שישארו שם כל השבת. הגה: ואז אפילו ניטל האיסור משם אסור לטלטל הכלי

דמאחר שנעשה בסיס לדבר האסור למקצה השבת אסור כל השבת כולה וכן בכל מוקצה וכן איתא לקמן סימן ש"י. אם אדם הניח דבר מוקצה על של חבירו לא אמרינן דנעשה בסיס לדבר האסור דאין אדם אוסר של חבירו שלא מדעתו (אור זרוע):

ה. הא דלא שרי אלא להטות ולנער דוקא בצריך לגוף החבית והכר אבל אם צריך למקום החבית והכר ולא הספיק לו ההטייה והניעור יכול לטלטלם עם האבן ועם המעות שעליהם לפנות מקומם. (וכן הוא לקמן סימן ש"י):

סימן שי – דיני מוקצה בשבת, ובו ט' סעיפים

א. עץ שתולין בו דגים אף על פי שהוא מאוס מותר לטלטלו דקיימא לן במוקצה מחמת מיאוס כרבי שמעון דשרי:

ב. אין שום אוכל תלוש הראוי לאכילה מוקצה לשבת דתמרים ושקדים ושאר פירות העומדים לסחורה מותר לאכול מהם בשבת ואפילו חטים שזרעם בקרקע ועדיין לא השרישו וביצים שתחת התרנגולת מותר לטלטלן וכן תמרים הלקוטים קודם בישולן וכונסין אותם בסלים והם מתבשלים מאליהן מותר לאכול מהם קודם בישולן אבל גרוגרות וצמוקים שמניחים אותם במוקצה ליבשן אסורין בשבת משום מוקצה שהן מסריחות קודם שיתייבשו דכיון שיודע שיסריחו הסיח דעתו מהם וכיון דאיכא תרתי דחינהו בידים ולא חזו הוי מוקצה. הגה: יש אומרים דאין הכנה שייך בשל אינו יהודי ואפילו גרוגרות וצמוקים שבידו מותרים (כל בו סימן ל"ה וכן משמע בהר"ן סוף פרק כ"ב וירושלמי):

ג. בין באיסור אכילה בין באיסור טלטול כל דבר שהיה ראוי בין השמשות אם אירע בו דבר שנתקלקל בו ביום וחזר ונתקן בו ביום חזר להיותו אבל דבר שהוקצה בין השמשות אסור כל היום:

ד. גרוגרות וצמוקים שהיו מוקצים וכשהגיע בין השמשות כבר נתייבשו והם ראויים לאכילה אף על פי שלא ידעו הבעלים באותה שעה שנתייבשו ואחר כך נודע להם שבין השמשות כבר היו יבשים מותר:

ה. גרוגרות וצמוקים דחזו ולא חזו דאיכא אינשי דאכלי ליה ואיכא דלא אכלי ליה אי אזמניה נפיק ליה מתורת מוקצה ואי

הנה מוקצה פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ונוקה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בפתח פנסיות ובפתח מדרשות. ובשמות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי "ימוד" ה"הכנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים ייד לחודש – עמוד ג זוכה לבנים צדיקים!

לא לא אבל אם אינם ראויים והזמינם הזמנה לאו מלתא היא:

ו. כל דבר שאסור לטלטלו אסור ליתן תחתיו כלי כדי שיפול לתוכו מפני שאסור הכלי בטלטול ונמצא מבטל כלי מהיכנו אבל מותר לכפות עליו כלי ובלבד שלא יגע בו:

ז. מטה שיש עליה מעות או אפילו אין עליה עתה והיה עליה בין השמשות אסור לטלטלה דמיגו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא. הגה: ואפילו לצורך גופו או לצורך מקומו (בית יוסף). והוא הדין לכל דבר היתר שמונח עליו איסור אבל אם אין עליה עתה מעות וגם לא היה עליה בין השמשות מותר לטלטלה אפילו יחדה למעות והניחם עליה מבעוד יום כיון שסילקן קודם בין השמשות. הגה: ויש אוסרין בייחד לכך והניח בהם אף על פי שסילקן מבעוד יום (טור בשם רבינו חם) ולכן אסור לטלטל כיס של מעות אף על פי שהוציא המעות ממנו מבעוד יום אלא אם כן עשה בו מעשה שפתחו מלמטה וסלקו מן היחוד וכן נוהגין (הגהות מיימוני פרק כ"ה). מיהו לצורך גופו או לצורך מקומו מותר וכן בכיס התפור בבגד הואיל ועיקר הבגד עומד ללבוש אם הוציא המעות משם מותר ללבוש הבגד דהכיס בטל אצלו אבל אם שכח בו מעות מותר לטלטל הבגד דלא אמרינן דכל הבגד נעשה בסיס למעות הואיל ואין המעות על עיקר הבגד אבל אין ללובשו בשבת דחיישינן שמא יצא בו כדלעיל סימן ש"א סעיף ל"ג (בית יוסף סימן ש"ט). ועיין לעיל סימן רס"ו אם שכח כיסו אצלו בשבת מה דינו (בית יוסף):

ח. כלי שיש עליו דבר האסור ודבר המותר מותר לטלטלו כגון מחתה שיש עליה מבעוד יום אפר שמותר לטלטלו לכסות בו רוק או צואה ויש עליה גם כן שברי עצים שהם אסורים בטלטול מותר לטלטל המחתה כמו שהיא וכגון שדבר המותר חשוב מדבר האסור אבל אם דבר האסור חשוב יותר מדבר המותר בטל אצלו ואסור לטלטלו וטעם היתר טלטול זה משום דלא אפשר למינקט קיטמא לחודיה אפילו אי שדי ליה מהמחתה או אם צריך למקום המחתה (כמו שנתבאר לעיל סימן ש"ט) ואם אינו צריך אלא לגוף המחתה לא יטלטלנה כמו שהיא אלא ינער האפר ושברי העצים במקומם ויטול המחתה. הגה: וכן אם יוכל לנער האיסור

לחוד ינערנו ולא יטלטלנו עם ההיתר (בית יוסף בשם תשובת הרא"ש) וכל זה לא מיירי אלא שהיה ההיתר עם האיסור מבעוד יום אבל אם היה האיסור עליו לבד לא מהני מה שהניח אצלו ההיתר בשבת (בית יוסף בשם תשובת הרשב"א):

ט. תיבה שיש בה דבר המותר לטלטל ומעות אם המעות אינם עיקר מותר לטלטלה כמו שהיא על פי התנאים שנתבארו במחתה:

סימן שיא – דיני מת בשבת ושאר טלטול מן הצד, ובו ט' סעיפים

א. מת שמוטל במקום שירא עליו מפני הדליקה אם יש ככר או תינוק מטלטלו על ידיהם ואם אין לו ככר או תינוק אם יש לו שתי מטות מטלטלו על ידי שיהפכנו ממטה למטה דהוי טלטול מן הצד ואם אין לו לא זה ולא זה מטלטלו טלטול גמור וכל זה באותו רשות מת המוטל בחמה מטלטלו מחמה לצל באותו רשות על ידי ככר או תינוק ואם אין לו ככר או תינוק לא יטלטלנו כלל אפילו להפכו ממטה למטה דטלטול מן הצד שמה טלטול (ועיין לקמן בסימן זה סעיף ו' מאי תקנתיה):

ב. מת שהסריח בבית ונמצא מתבזה בין החיים והם מתבזים ממנו, הגה: ויש אומרים דאפילו לא הסריח עדיין אלא שקרוב להסריח (בית יוסף בשם טור ורש"י ור"ן), מותר להוציאו לכרמלית ואם היה להם מקום לצאת בו אין מוציאין אותו אלא מניחים אותו במקומו ויוצאים הם ויש אומרים שלא התירו להוציאו לכרמלית אלא על ידי ככר או תינוק ויש מי שאומר שכל שמוציאו לכרמלית מוטב להוציא שלא בככר ותינוק כדי למעט בהוצאה ויש מי שמתיר להוציאו אף לרשות הרבים על ידי תינוק אבל לא על ידי ככר והוא הדין אם הוא בבזיון אחר כגון שהיה בספינה והיו האינם יהודים מתאספים שם וכן כל כיוצא בזה. הגה: והוא הדין דמותרים לומר לאיננו יהודי לטלטלו כמו על ידי ככר ותינוק (מרדכי ובית יוסף בשם שבויל לקט) ואסור לטלטל מת על ידי ככר ותינוק לצורך כהנים או דבר אחר אבל על ידי אינו יהודי יש מתירין (טור יורה דעה סימן שע"ב, ותשובת מהר"ל סימן ס"ה) (וכן ראיתי נוהגים לצורך מצוה או חתונה):

ג. יש מי שאומר שאם נתן על המת אחד מכלים שהוא לבוש חשוב כנותן ככר או תינוק:

ד. יש מי שאומר שלא הצריכו ככר או תינוק אלא למת ערום אבל אם הוא בכסותו אין צריך ככר או תינוק:

ה. אם צריך למקום המת או לדבר שהמת מונח עליו מותר לטלטלו מן הצד דהיינו שהופכו ממטה למטה כיון דלצורך דבר המותר הוא לא התירו לטלטל על ידי ככר או תינוק אלא במת בלבד אבל לא בשאר דברים האסורים לטלטל:

ו. מת המוטל בחמה ואין להם מקום לטלטלו או שלא רצו להזיזו ממקומו באין שני בני אדם ויושבים מב' צדדיו חם להם מלמטה זה מביא מטתו ויושב עליה וזה מביא מטתו ויושב עליה חם להם מלמעלה זה מביא מחצלת ופורס על גביו וזה מביא מחצלת ופורס על גביו זה זוקף מטתו ונשמט והולך לו וזה זוקף מטתו ונשמט והולך לו נמצאת מחיצה עשויה מאליה שהרי מחצלת זה ומחצלת זה גביהן סמוכות זו לזו ושני קצותיהן על הקרקע משני צדי המת:

ז. מותר לסוך המת (ולהדיחו) ולשמוט הכר מתחתיו כדי שלא יסריח ובלבד שלא יזיז בו שום אבר ואם היה פיו נפתח והולך קושר את הלחי בענין שלא יוסיף להפתח אבל לא כדי שיסגר מה שנפתח או קצתו שאם כן היה מזיז אבר ומטעם זה אין מעצימין עיניו של מת בשבת:

ח. טלטול מן הצד לצורך דבר המותר מותר הלכך צנון שטמן בארץ ומקצת עליו מגולים ולא השריש וגם לא נתכוין לזריעה נוטלו אף על פי שבנטילתו מזיז עפר ממקומו ואף על פי שהוסיף מחמת לחות הקרקע מותר. הגה: ואפילו הניחו שם מבעוד יום להיות שם כל השבת דאין באוכלין משום בסיס לדבר האסור (כל בו). וטלטול בגופו אפילו לצורך דבר האסור מותר הילכך קש שעל המטה דסתמו מוקצה להסקה מנענעו בגופו ואם הניח עליו מבעוד יום כר או כסת מנענעו אפילו בידו שהרי הכינו מבעוד יום לשכב עליו (וכן אם חשב לשכב עליו) (ר"ן סוף פרק במה טומנין):

ט. הפירות הטמונין בתבן או בקש המוקצים יכול לתחוב בהם מחט או כוש ונוטלים

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים יוד לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

והקש ננער מאליו. הגה: ואם טמונים בחול ובעפר עיין לעיל סימן ש"ח סעיף ל"ח:

סימן שיב - הנצרך לנקביו במה מקנה בשבת, ובו י' סעיפים

א. משום כבוד הבריות התירו לטלטל אבנים לקנח ואפילו להעלותם לגג עמו דהוי טרחא יתירה מותר ומי שיש לו מקום מיוחד לבית הכסא יכול להכניס עמו אבנים לקנח מלא היד ואם אין לו מקום קבוע מכניס עמו כשיעור בוכנא קטנה ואם ניכר באבן שקנחו בו מותר להכניסו אפילו הוא גדול הרבה או אפילו הם הרבה ממלא היד מותר ליטול כולן דכיון שקנחו בהן הוכנו לכך. הגה: יש אומרים דוקא בחצר מותר לטלטל אבנים (רש"י סוף פרק המוציא יין ורבינו ירוחם נתיב י"ב חלק י"ו) ויש אומרים דאפילו מכרמלית לרשות היחיד נמי שרי דהא נמי אינו רק איסור דרבנן ומשום כבוד הבריות התירוהו (תוספות פרק לולב הגזול והגהות מרדכי פרק הזורק):

ב. אם ירדו גשמים על האבנים ונטבעו אם רישומן ניכר מותר ליטלן כדי לקנח ואין בזה משום סותר ולא משום טוחן:

ג. צרור שעלו בו עשבים מותר לקנח בו ולא חיישינן שמא יתלשו דאף אם יתלשו ליכא איסורא דדבר שאין מתכוין הוא:

ד. לא יטלטל רגב אדמה לקנח בו מפני שאינה ראויה לקינוח לפי שהיא נפרכת אסור לקנח בחרס אפילו בחול משום סכנה שלא ינתק שיני הכרכשתא (פירוש המעים התלויים בפי טבעת):

ה. היו לפניו בשבת צרור ואזני חרס חלקים דכיון דחלקים הם ליכא משום סכנה מקנח באוזן החרס שהוא ראוי לכסות בו פי הכלי צרור ועשבים יקנח בעשבים אם הם לחים אבל ביבשים אין מקנחין מפני שהם חדים ומחתכין את הבשר:

ו. מקנחין בשבת בעשבים לחים אפילו הם מחוברים ובלבד שלא יזיזם ומשום משתמש במחובר ליכא דלא אמרו אלא באילן אבל לא בירק:

ז. היה צריך לנקביו ואינו יכול לפנות שרפואתו למשמש בפי הטבעת שממשמש שם בצרור והנקב נפתח לא ימשמש בשבת כדרך שממשמש בחול דהיינו שאוחז הצרור בכל היד משום השרת נימין אלא ממשמש כלאחר יד

דהיינו שיאחז הצרור בב' אצבעותיו וממשמש:

ח. למשמש בכרזא כפי הטבעת דינה כצרור שלא יאחזה אלא בב' אצבעותיו ואסור לצאת בכרזא אפילו תחובה כולה בגוף:

ט. אסור לפנות בשדה ניר בשבת שמא יבוא לאשוויי גומות ואם היה שדה חבירו אפילו בחול אסור מפני שדש נירו ומקלקל:

י. אבנים גדולות שמצדדין אותן כמין מושב חלול ויושבים עליהם בשדות במקום המיוחד לבית הכסא מותר לצרודן ואף על גב דבנין עראי הוא לא גזרו ביה רבנן משום כבוד הבריות:

סימן שיג - טלטול דלת וחלון והמנעול בשבת, ובו י' סעיפים

א. פקק החלון כגון לוח או שאר כל דבר שסותמין בו החלון יכולים לסתמו אפילו אם אינו קשור ולא אמרינן דהוי כמוסיף על הבנין והוא שיחשוב עליו מערב שבת לסתמו בו וקנה שהתקינו להיות נועל בו אין צריך שיקשרנו בדלת ומכל מקום דמי לבנין יותר מפקק החלון ולא סגי במחשבה שיחשוב עליו מאתמול וצריך שיתקנו לכך לרש"י היינו שיתקנו לשם כלי שיהא ראוי לשום תשמיש שיהא ראוי להפך בו זיתים או לפצוע בו אגוזים ולרבינו תם אין צריך שיהא ראוי לדבר אחר אלא כיון שתקנו ועשה בו מעשה והכינו לכך סגי. הגה: ומיקרי על ידי כך כלי שמלאכתו להיתר ומותר לטלטלו כמו שנתבאר לעיל סימן ש"ח סעיף ב' (בית יוסף והרמב"ם). ונגר שהוא יתד שנועלים בו ותוחבין אותו באסקופה למטה דומה טפי לבנין לא סגי בהכי ואין נועלים בו אלא אם כן יהא קשור וכיצד יהא קשור אם יש בראשו גלוסטרא דהיינו שהוא עב באחד מהראשים וראוי לכתוב בו שדומה לכלי סגי אפילו אם קשור בחבל דק שאינו ראוי להיות ניטל בו ואפילו אם אינו קשור בדלת עצמו אלא בכריח הדלת ואפילו אם החבל ארוך ואינו תלוי כלל באויר אלא כולו מונח בארץ ואם אין בראשו גלוסטרא אם הוא קשור בדלת עצמה סגי אפילו בחבל דק שאינו ראוי לינטל בו ואפילו כולו מונח בארץ ואם אינו קשור בדלת אלא בכריח צריך שיהא הקשר אמיץ שיהא ראוי לינטל בו ואפילו הכי אין צריך שיהא תלוי אלא

אפילו כולו מונח בארץ מותר שאין אסור אלא כששומטו ומניחו בקרן זוית:

ב. כל נגר שאמרנו מיירי שהאסקופה גבוה וכשנועץ אותו במפתן אינו נוקב בארץ אבל אם נפתחה האסקופה בענין שכשמכניס הנגר בחור נוקב תחתיו בארץ הוי בנין ואסור לנעול בו:

ג. רחבה שאחורי הבתים שאין נכנסים ויוצאים בה תדיר אם עשה דלת לפתחה או שתולה בה מחצלת של קנים וכן פרצה שגדרה בקוצים כעין דלת אם יש להם ציר (פירוש ציר נוקבין הדלת וקובעים בו עץ חד כדי להכניסו בארץ לחזור לכאן ולכאן) או אפילו אין להם עתה ציר אלא שהיה להם ציר נועלים בהם אפילו הם נגררים בארץ רק שקשרם ותלאם לנעול בהם ולא חשיב ככונה שניכר בהם שהוא דלת כיון שהיה להם ציר. הגה: וכל שכן אם יש בהם ציר עדין ובלבד שלא יחזיר הציר למקומו כדרך שיתבאר לקמן סימן תקי"ט (בית יוסף). אבל אם אין להם ציר ולא היה להם ציר אין נועלים בהם אלא אם כן היו גבוהים מן הארץ ופתח העשוי לכניסה ויצאה תדיר נועלים בו אפילו לא היה לו ציר מעולם והוא נגרר:

ד. דלת העשוי מלוח אחד או שאין לה אסקופה התחתונה וכשפותחים שומטין אותה ועוקרים אותה אין נועלים בה אפילו יש לה ציר. הגה: אבל דלת העשויה מקרשים הרבה שרי אף על פי ששומטים אותה כשפותחה אם יש לה אסקופה והוא הדין במקום שנועלים בקרשים הרבה ויש חקיקה למעלה ולמטה שמכניס בהם הקרשים שדינם כדלת הואיל ואינן לוח אחד בכל הדלת (בית יוסף):

ה. שידה תיבה ומגדל שפתחיהן מן הצד ויש להם שני צירים אחד למעלה ואחד למטה אם יצא התחתון כולו ממקומו אסור להחזירו שמא יתקע אבל אם יצא מקצתו דוחקו עד שמחזירו למקומו כיון שהעליון נשאר במקומו בקל יכול להחזיר התחתון אבל כשיצא העליון אסור אפילו לדוחקו ולהחזירו למקומו:

ו. מטה של פרקים אסור להחזירה ולהדקה ואם תקע חייב חטאת ואם היא (דרכה להיות) רפויה מותר לכתחלה (ובלבד שלא יהדק) וכוס של פרקים מותר לפרקו ולהחזירו בשבת ויש מי שאומר שדין הכוס כדין המטה. הגה: ואם דרכו להיות

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקים החודש. שמונה עמודים יום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בפתח פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים יד לחודש - עמוד ה זוכה לפנים צדיקים!

מהודק אף על גב דעכשיו רפוי אסור (מיימוני פרק כ"ה והגהות אשרי וכל בו וכן נראה דברי הטור):

ז. קורה שנשברה מותר לסמכה בארוכות המטה שהם כלי לא כדי שתעלה דאם כן הוי ליה בונה אלא כדי שלא תרד יותר והוא שיהיו רפויים שיוכל ליטלם כשירצה אבל אם מהדקם שם אסור:

ח. ספסל שנשמט אחד מרגליו אסור להחזירו למקומו. ולהניח אותו צד השמוט על ספסל אחר יש מי שמחמיר לאסור (ועיין לעיל סימן ש"ח סעיף ט"ז):

ט. התוקע עץ בעץ בין שתקע במסמר בין שתקע בעץ עצמו עד שנתאחד הרי זה תולדת בונה:

י. חצר שנתקלקלה במימי גשמים יכול לזרות בה תבן ולא חשיב כמוסוף על הבנין ובלבד שישנה שלא יזרה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי הקופה שיהפכנה ויביא תבן על שוליה דהיינו על ידי שינוי אבל ביד אסור:

סימן שיד - דברים האסורים משום בנין וסתירה בשבת, ובו י"ב סעיפים

א. אין בנין וסתירה בכלים והני מילי שאינו בנין ממש כגון חבית. הגה: שאינה מחזקת ארבעים סאה (תרומת הדשן סימן ס"ה). שנשברה ודיבק שבירה בזפת יכול לשברה ליקח מה שבתוכה ובלבד שלא יכוין לנקבה נקב יפה שיהיה לה לפתח דאם כן הוה ליה מתקן מנא אבל אם היא שלמה אסור לשברה אפילו בענין שאינו עושה כלי ואפילו נקב בעלמא אסור לנקוב בה מחדש ואפילו יש בה נקב חדש אם להרחיבו אסור. הגה: ובלבד שיתכוין לכך (מרדכי פרק חבית). ואם היה סכין תקוע מערב שבת בחבית מותר להוציאו ולהכניסו שהרי אינו מתכוין להוסיף. הגה: ודוקא שהוציאו גם כן פעם אחת מבעוד יום אבל אם לא הוציאו מבעוד יום אסור להוסיף פסיק רישא דעושה נקב ופתח לחבית (תרומת הדשן סימן ס"ד) כלי שנתרועע אם מותר ליטול ממנו חרס עיין לעיל סימן ש"ח סעיף מ"ד:

ב. היה בה נקב ונסתם אם הוא למטה מן השמרים אסור לפתחו דכיון שהוא למטה וכל כובד היין עליו צריך סתימה מעליא וחשיב כפותח מחדש למעלה מן השמרים מותר לפתחו:

ג. במקום נקב ישן נוקבין אפילו במקדח (פירוש כלי מיוחד לנקוב) כגון שנשברה הברזא ויש אומרים דלא שרי לנקוב נקב ישן אלא בחבית של חרס שאין הסתימה מהודקת יפה אבל בחבית של עץ שמהדקים מאד העץ שסותמים בה הנקב וחותרים ראשו על דעת שלא להוציאו ודאי נראה שזה נקב חדש ואסור:

ד. ברזא שבחבית ואין אדם יכול להוציאה מותר ליקח ברזא אחרת ולהכות באותה ברזא לצורך לשתות יין בשבת. הגה: ובלבד שלא יהיה הברזא הראשון נגד השמרים כמו שכתוב סעיף ב' (בית יוסף בשם שבולי לקט):

ה. מותר ליתן קנה חלול (בחבית או ברזא) להוציא יין אף על פי שלא היה בו מעולם אבל ליתן עלה של הדס בנקב שבחבית שהעלה עשוי כמרזב והיין זב דרך שם לא דגורנין שלא יתקן מרזב ליינו שיפול היין לתוכו וילך למרחוק דכשלוקח העלה ומקפלו כעין מרזב נראה כעושה מרזב ולא דמי לברזא או קנה שאינו עושה בו שום מעשה. הגה: ויש מתירים אפילו בעלה של הדס במקום שיש לו הרבה קטומים ואין לחוש שמא יקטום (הרא"ש סוף פרק חבית וטור):

ו. מותר להתזו ראש החבית כסיף דלאו לפתח מכוין כיון שמסיר ראשה אבל לנקבה בצדה בין של חבית בין של מגופה אסור אפילו ברומח שעושה נקב גדול ואינו דומה לפתח דכיון דהוי מצדה ודאי לפתח מכוין וליקוב המגופה למעלה מותר דלאו לפתח מכוין שאין דרך לעשות פתח למעלה אלא נוטל כל המגופה:

ז. חותמות שבכלים כגון שידה תיבה ומגדל שהכיסוי שלהם קשור בהם בחבל יכול להתירו או להתכו בסכין או להתיר קליעתו ודוקא כעין קשירת חבל וכיוצא בו אבל פותחת של עץ ושל מתכת אסור להפקיע ולשבר דבכלים נמי שייך בנין גמור וסתירה גמורה ומטעם זה אסור להסיר הצירים שקורים גוניז"ש שאחורי התיבות אם נאבד המפתח ויש מתירים בזו ושבירת פותחות של תיבות יש מתיר ויש אוסר ויש להתיר על ידי אינו יהודי:

ח. חותלות (פירוש מיני כלים) של תמרים וגרוגרות אם הכיסוי קשור בחבל מתיר וסותר שרשרות החבל וחותר אפילו בסכין ואפילו גופן של חותלות שכל זה

כמו ששובר אגוזים או שקדים כדי ליטול האוכל שבהם:

ט. מותר להפקיע ולחתוך קשרי השפוד שקושרים בטלה או בעוף הצלויים:

י. חותמות שבקרקע כגון דלת של בור שקשור בו חבל יכול להתירו דלאו קשר של קיימא הוא שהרי עומד להתיר אבל לא מפקיע וחותר משום סתירה ודוקא כשעשוי לקיים על מנת שלא להסירו בשבת אבל אם אינו עשוי לקיים כלל מותר ומטעם זה מותר להתיר דף שמשמין אותו לפני התנור ושורקין אותו בטיט שאינו עשוי לקיום (ועיין לעיל סימן רנ"ט):

יא. אסור ליתן שעוה או שמן עב בנקב החבית לסתמו מפני שהוא ממרח (פירוש הערוך סיכה משיחה טיחה מריחה שיעה ענין אחד הוא) אבל בשאר דברים דלית בה משום מירוח, (הואיל ואין היין יוצא אז) (בית יוסף), מותר. ואם היה היין יוצא דרך הנקב אסור לסתמו ואפילו ליתן בו שום בדרך הערמה לומר שאינו מכוין אלא להצניעו שם ואם הוא תלמיד חכם מותר לו להערים בכך:

יב. סכין שהוא תחוב ככותל של עץ מבעוד יום אסור להוציאו בשבת כיון שהוא דבר מחובר אבל אם הוא תחוב בספסל וכן בכל דבר תלוש מותר להוציאו. הגה: ואם דצה ושלפה מבעוד יום אפילו ככותל שרי (בית יוסף):

סימן שטו - דברים האסורים משום אוהל בשבת, ובו י"ג סעיפים

א. אסור לעשות אוהל בשבת ויום טוב אפילו הוא עראי ודוקא גג אבל מחיצות מותר ואין מחיצה אסורה אלא אם כן נעשית להתיר סוכה או להתיר טלטול. הגה: אבל מחיצה הנעשית לצניעות בעלמא שרי (טור) ולכן מותר לתלות וילון לפני הפתח אף על פי שקבוע שם (אור זרוע בית יוסף) וכן פרוכת לפני ארון הקודש ובלבד שלא יעשה אהל בגג טפח (בית יוסף וכל בו) וכן מותר לעשות מחיצה לפני חממה או הצננה או בפני הנרות שלא יכבה אותן הרוח (מרדכי ריש פרק כירה) אבל אסור לעשות מחיצה בפני אור הנר כדי שישמש מטתו (דברי עצמו) וכן לפני ספרים כדי לשמש או לעשות צרכיו אם לא שהיה מבעוד יום טפח שאז מותר להוסיף עליה בשבת (מרדכי ריש פרק כירה):

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים י"ז. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים י"ד לחודש - עמוד 1 זוכה לבנים צדיקים!

ב. עצים שתוקעין ראשן האחד בדופן הספינה וכופפין ראשן השני בדופן השני של הספינה ופורסין מחצלת עליהם לצל אם יש ברחבן טפח או אפילו אין ברחבן טפח אם אין בין זה לזה ג' טפחים חשיבי כאהל ומותר לפרוס עליהם בשבת מחצלת דהוי ליה תוספת אהל עראי ושרי ומטעם זה מחצלת פרוסה כדי טפח מותר לפרוס שאר המחצלת בשבת וטפח שאמרו חוץ מן הכריכה:

ג. מטה כשמעמידים אותה אסור להניח הרגלים תחלה ולהניח עליהם הקרשים אלא ישים הקרשים תחלה באויר ואחר כך הרגלים תחתיהם והני מילי כשהרגלים הם דפים מחוברים כמו דפני התיבה אבל רגלים של מטות שלנו וכן רגלי השלחן מותר בכל גוונא:

ד. מטה שהיא מסורגת (פירוש נארגת) בחבלים אם יש בין חבל לחבל ג' טפחים אסור לפרוס עליהם סדין משום דעביד אהלא וכן אסור לסלק בגד התחתון מעליה משום דקא סתר אהלא ואם היה עליה כר או כסת או בגד פרוס מערב שבת כשיעור טפח מותר לפרוס בשבת על כל המטה:

ה. כסא העשוי פרקים וכשרוצים לישב עליו פותחין אותו והעור נפתח וכשמסירים אותו סוגרים אותו והעור נכפל מותר לפתחו לכתחלה:

ו. כשמסדרים חביות זו על גבי זו אחת על גבי שתים או חזו בידו העליונה ויסדר התחתונות תחתיה אבל לא יסדר התחתונות תחלה ויניח העליונה עליהן:

ז. מותר להניח ספר אחד מכאן ואחד מכאן ואחד על גביהן. הגה: הואיל ואין צריך לאויר שתחתיהן (טור ור"ן ריש פרק תולין והמגיד פרק כ"ב):

ח. כל אהל משופע שאין בגגו טפח ולא בפחות מג' סמוך לגגו רוחב טפח הרי זה אהל עראי והעושה אותו לכתחלה בשבת פטור:

ט. משמרת שתולין אותה לצאת בה שמרים לסננן ומותחין פיה לכל צד חשוב עשיית אהל ואסור לנטותה:

י. טלית כפולה שהיו עליה חוטין שהיתה תלויה בהם מערב שבת מותר לנטותה ומותר לפרקה וכן הפרוכת:

יא. כילת חתנים שאין בגגה טפח ולא בפחות מג' סמוך לגגה רוחב טפח

הואיל שהיא מתוקנת לכך מותר לנטותה ומותר לפרקה והוא שלא תהא משולשלת מעל המטה טפח:

יב. הנוטה פרוכת וכיוצא בה צריך לזוהר שלא יעשה אהל בשעה שנוטה לפיכך אם היא פרוכת גדולה תולין אותה שנים אבל אחד אסור ואם היתה כילה שיש לה גג אין מותחין אותה ואפילו עשרה שאי אפשר שלא תגבה מעט מעל הארץ ותעשה אהל עראי:

יג. בגד ששוחטין על פי החבית לכסות לא ישטחנו על פני כולו משום אהל אלא יניח קצת ממנו מגולה והני מילי כשהכובא (פירוש כלי) חסרה טפח אבל אם אינה חסרה טפח מותר דאין כאן אהל:

סימן שטו – צידה האסורה והמותרת בשבת, ושלא ישפשף הרוק, וכו' י"ב סעיפים

א. הצד צפור דרור למגדל שהוא נצוד בו ושאר צפרים וצבי לבית או לביכר שהם נצודים בו חייב ואם אינו נצוד בו פטור אבל אסור:

ב. הצד צבי ישן או סומא חייב חיגר או חולה או זקן פטור. הגה: המשסה כלב אחר חיה בשבת הוי צידה (כלבו). ויש אומרים אף בחול אסור לצוד בכלבים משום מושב לצים (אור זרוע):

ג. כל שבמינו נצוד חייב עליו אין במינו נצוד פטור אבל אסור הלכך זבובים אף על פי שאין במינו נצוד אסור לצודן. הגה: ולכן יש לזוהר שלא לסגור תיבה קטנה או לסתום כלים שזבובים בו בשבת דהוי פסיק רישיה שיצודו שם (בה"ת ומרדכי סוף פרק כירה ואגור). ויש מקילין במקום שאם יפתח הכלי ליטלם משם יברחו (טור):

ד. פורסין מחצלת על גבי הכוורת (מקום שמתכנסים בו הדבורים לעשות דבש) ובלבד שלא יכוין לצוד וגם הוא בענין שאינו מוכרח שיהיו נצודים כי היכי דלא להוי פסיק רישיה:

ה. צבי שנכנס לתוך הבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים פטורים אין אחד יכול לנעול ונעלו שנים חייבים. הגה: ואם הפתח כבר מגופף מותר לנעלה במנעול (ר"ן פרק האורג והמגיד פרק י'):

ו. ישב אחד על הפתח ומלאו יכול השני לישב בצדו ואפילו אם עמד הראשון

והלך לו השני פטור ומותר והראשון חייב:

ז. הצד נחשים בשבת או שאר רמשים המזיקים אם לרפואה חייב ואם בשביל שלא ישכנו מותר:

ח. שמונה שרצים האמורים בתורה הצדן חייב והחובל בהם אף על פי שלא יצא מהם דם אלא נצור תחת העור חייב ושאר שרצים אינו חייב החובל בהם אלא אם כן יצא מהם דם והצדן לצורך חייב שלא לצורך או סתם פטור אבל אסור ולהרמב"ם חייב:

ט. פרעוש הנקרא ברגו"ת בלשון ערב אסור לצודו אלא אם כן הוא על בשרו ועוקצו ואסור להורגו. הגה: ואף לא ימללנו בידו שמא יהרגנו אלא יטלנו בידו ויזרקנו (רבינו ירוחם נתיב י"ב חלק י'). אבל כנה מותר להרגה והמפלה בגדיו מכנים לא יהרגם אלא מוללן בידו וזורקן אבל המפלה ראשו מותר להרגם:

י. כל חיה ורמש שהם נושכים וממיתים ודאי נהרגים בשבת אפילו אין רצין אחריו ושאר מזיקין כגון נחש ועקרב מקום שאינם ממיתין אם רצין אחריו מותר להרגם ואם לאו אסור אבל מותר לדורסם לפי תומו ואפילו במתכוין אלא שמראה עצמו כאלו אינו מתכוין:

יא. לא ישפשף ברגליו רוק על גבי קרקע משום משוה גומות אבל מותר לדרסו לפי תומו שאינו מתכוין למרח ולהשוות גומות ואף על גב דממילא ממרח הוא כי לא מכוין שרי משום מאיסותא:

יב. חיה ועוף שברשותו מותר לצודן והוא שלא ימרודו אבל אם הם מורדים אסור לתפסם אפילו בחצר אם החצר גדול שאם לא גדלו בין בני אדם היו צריכים מצודה. הגה: ויש אומרים דאסור לצוד חיה ועוף שברשותו ואם צדן פטור (הגהות אלפסי) אבל פרה וסוס וכל שכן שאר חיה ועוף שמרדו אם צדן חייב חטאת וכן עיקר (המגיד פרק י'). חתול דינה כשאר חיה ואסור לתפסה בשבת (הגהות אלפסי):

סימן שיז – דין קשירה ועניבה בשבת, וכו' ז' סעיפים

א. הקושר קשר של קיימא והוא מעשה אומן חייב כגון קשר הגמלים וקשר הספנים וקשרי רצועות מנעל וסנדל שקושרים הרצענים בשעת עשייתן וכן כל כיוצא בזה אבל הקושר קשר של

הנה מוכף פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים י"ז. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדקשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי ימיוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים י"ד לחודש – עמוד ז' זוכה לבנים צדיקים!

קיימא ואינו מעשה אומן פטור. הגה: ויש חולקים שסבירא להו דכל קשר של קיימא אפילו של הדיוט חייבין עליו (רש"י והרא"ש ורבינו ירוחם וטור) ויש אומרים שכל קשר שאינו עשוי להתיר באותו יום עצמו מקרי של קיימא (כל בו והגהות מיימוני פרק י') ויש מקילין לומר דעד שבעה ימים לא מקרי של קיימא (טור ומרדכי) (ועיין לעיל סימן שי"ד סעיף י'). וקשר שאינו של קיימא ואינו מעשה אומן מותר לקשרו לכתחלה. הגה: וכן לענין התרתו דינו כמו לענין קשירתו (טור). כיצד נפסקה לו רצועה וקשרה נפסק החבל וקשרו או שקשר חבל בדלי או שקשר רסן בהמה הרי זה פטור וכן כל כיוצא באלו הקשרים שהם מעשה הדיוט וכל אדם קושר אותם לקיימא. וכל קשר שאינו של קיימא אם קשרו קשר אומן הרי זה אסור ולצורך מצוה כגון שקושר למדוד אחד משעורי התורה מותר לקשרו קשר שאינו של קיימא. הגה: ויש אומרים דיש לזהר שלא להתיר שום קשר שהוא שני קשרים זה על זה דאין אנו בקיאים איהו מקרי קשר של אומן דאפילו בשאינו של קיימא אסור לקשרו והוא הדין להתירו וכן נוהגין (הגהות אלפסי פרק אלו קשרים) ומכל מקום נראה דבמקום צערא אין לחוש ומותר להתירו דאינו אלא איסור דרבנן ובמקום צער לא גזרו והא דבעינן ב' קשרים זה על זה היינו כשקושר ב' דברים ביחד אבל אם עשה קשר בראש אחד של חוט או משיחה דינו כשני קשרים (ס"מ"ג):

ג. נשמטו לו רצועות מנעל וסנדל או שנשמט רוב הרגל מותר להחזיר הרצועות למקומן ובלבד שלא יקשרו. הגה: ודוקא שיוכל להחזירו בלא טורח אבל אם צריך טורח לזה אסור דחיישינן שמא יקשרו (תוספות והרא"ש פרק כמה טומנין):

ג. מתירין בית הצואר מקשר שקשרו כובס שאינו קשר של קיימא אבל אין פותחין

אותו מחדש דמתקן מנא הוא. הגה: אפילו כבר נפתח רק שחזר האומן וקשרו או תפרו ביחד כדרך שהאומנים עושין (רבינו ירוחם חלק י"ד) ולכן אסור לנתק או לחתוך זוג של מנעלים התפורים יחד כדרך שהאומנים עושין אף על גב דהתפירה אינה של קיימא דאין חילוק בתפירה בין של קיימא לאינה של קיימא (הגהות מרדכי פרק כמה טומנין) ויש מתירין בתפירה שאינה של קיימא ואין להתיר בפני עם הארץ (בית יוסף):

ד. קושרין דלי במשיחה או באכנט וכיוצא בו אבל לא בחבל והני מילי בדליים הקבועים בכור אבל דליים שלנו שאינם קבועים בכור אינו קשר של קיימא:

ה. עניבה מותר דלאו קשר הוא. הגה: ואפילו אם עשה קשר אחד למטה נוהגין בו היתר (אגור):

ו. קושרים חבל בפני הפרה בשביל שלא תצא אפילו בב' ראשי הפתח ולא חיישינן שמא יתיר ראש האחד ויוציאנה דרך שם ויניח ראש השני קשור:

ז. מטלטלין חבל של גרדי (פירוש אורג) לקשרו באבוס ובפרה ולא חיישינן שמא יתיר ראש האחד ויניח ראש השני קיים אבל חבל דעלמא לא והני מילי לקשרו באבוס ופרה אבל אם היה קשור באבוס ורוצה לקשרו בפרה או אם היה קשור בפרה ורוצה לקשרו באבוס מותר בכל חבל:

סימן שיח – דין המבשל בשבת, ובו י"ט סעיפים

א. המבשל בשבת (או שעשה אחת משאר מלאכות) (טור) במזיד אסור לו לעולם ולאחרים מותר למוצאי שבת מיד ובשוגג אסור בו כיום גם לאחרים ולערב מותר גם לו מיד (ואם אמר לאינו יהודי לעשות לו מלאכה בשבת עיין לעיל סימן ש"ז סעיף כ'):

ב. השוחט בשבת לחולה בין שחלה מאתמול בין שחלה היום מותר הבריא לאכול ממנו חי (בשבת) אבל המבשל (או עשה שאר מלאכה) לחולה אסור (בשבת) לבריא או לחולה שאין בו סכנה דחיישינן שמא ירבה בשבילו. הגה: ואפילו בישל על ידי אינו יהודי אסור בשבת (תוספות פרק קמא דגיטין ור"ן פרק אין מעמידין) ואם קצץ פירות מן המחובר לחולה בשבת אפילו היה חולה מבעוד יום אסור לבריא בשבת משום שגדל והולך בשבת ויש בו משום מוקצה (בית יוסף בשם אורחות חיים):

ג. כשם שאסור לבשל באור כך אסור לבשל בתולדת האור כגון ליתן ביצה בצד קדרה או לשברה על סודר שהוחם באור כדי שתצלה ואפילו בתולדת חמה כגון בסודר שהוחם בחמה אסור גזירה אטו תולדת האור וכן אסור להטמינה בחול או באבק דרכים שהוחמו מכח חמה אבל בחמה עצמה כגון ליתן ביצה בחמה או ליתן מים בחמה כדי שיחמו מותר:

ד. תבשיל שנתבשל כל צרכו יש בו משום בשול אם נצטנן. הגה: ויש אומרים דוקא אם מצטמק ויפה לו (רבינו ירוחם חלק ג'). ואם לא נתבשל כל צרכו ואפילו נתבשל כמאכל בן דרוסאי שייך בו בשול אפילו בעודו רותח והני מילי שיש בו בשול אחר בשול בתבשיל שיש בו מרק אבל דבר שנתבשל כבר והוא יבש מותר לשרותו בחמין בשבת ואם הוא דבר יבש שלא נתבשל מלפני השבת אין שורין אותו בחמין בשבת אבל מדיחים אותו בחמין בשבת חוץ מן המליח הישן ומן הדג שנקרא קולייס האספנין שאינם צריכים בשול אלא מעט והדחתן היא גמר מלאכתן. הגה: והוא הדין כל דבר קשה שאינו ראוי לאכול כלל בלא שרייה דאסור לשרותו בשבת דהוי גמר מלאכה (הגהות מרדכי):

– על ידי לימוד פוסקים ו"שולחן ערוך", זוכין לגן עדן –

על ידי לימוד פוסקים ו"שולחן ערוך", זוכין להיות בעל הבית ומושל על הארץ, ועל ידי זה זוכה להקים שערי גן עדן, ולהשיג על ידי זה חכמה עילאה וחכמה תתאה שהוא עיקר תענוג גן עדן. (קיצור ליקו"מ ה"א סימן רפ"ו)

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המזכה את הרבים י"ד לחודש – עמוד ה זוכה לפנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שיוכיני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

טו לחודש

המשך הלכות שבת, סימן שיח – דין המבשל בשבת

ה. יש מי שאומר דבר שנאפה או נצלה אם בשול ואסור ליתן פת אפילו בכלי שני שהיד סולדת בו ויש מתירין. הגה: בכלי שני ויש מקילין אפילו בכלי ראשון ונהגו לזהר לכתחלה שלא ליתן פת אפילו בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו:

ו. כלי שיש בו דבר הם שהיד סולדת בו מותר להניחו בשבת על גבי קדירה הטמונה כדי שישמור חומו ולא יצטנן ויכול לטוח פיו בבצק אם יש לו בצק שנלוש מאתמול אבל אין מניחין כלי שיש בו דבר שאינו הם כל כך על גבי קדירה שהיא חמה כל כך שהעליון יכול להתחמם מחומה עד שתהא היד סולדת בו:

ז. יש מפרשים דהא דשרי להניח כלי שיש בו דבר הם על גבי קדירה הטמונה אפילו כלי התחתון על האש שרי ויש מפרשים שאם כלי התחתון על האש לעולם אסור:

ח. להניח דבר קר שנתבשל כל צרכו על גבי מיחם שעל האש יש אומרים שדינו כמניחו כנגד המדורה וכל דבר שמותר להניחו כנגד המדורה במקום שהיד סולדת בו כגון שיבש מותר להניחו על גבי מיחם שעל גבי האש ויש אומרים דהוי כמניח על גבי כירה לכתחלה ואסור אפילו אם נתבשל כל צרכו ואפילו אם מצטמק ורע לו ואפילו אם נותנו שם לשמור חומו וראשון נראה עיקר ומכל מקום אם הוא תבשיל שיש

בו רוטב ומצטמק ויפה לו אסור לדברי הכל:

ט. כלי ראשון (פירוש הכלי שמשתמש בו על האש) אפילו לאחר שהעבירוהו מעל האש מבשל כל זמן שהיד סולדת בו לפיכך אסור ליתן לתוכו תבלין אבל מלח מותר ליתן לתוכו כיון שהעבירו מעל האש דצריכא מלחא בישולא כבשרא דתורא ויש מי שאוסר לתת לתוך כלי זה בשר מלוח אפילו הוא של שור. הגה: ונראה לי דבלא מלוח נמי אסור אלא דנקט מלוח דבלאו הכי אסור משום דם שבו ויש אוסרים לתת מלח אפילו בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו והמחמיר תבוא עליו ברכה (תוספות ומרדכי פרק כירה) ואם עבר ונתן מלח אפילו בכלי ראשון אפילו הוא על האש שעבר איסורא מותר המאכל דהמלח בטל על גבי המאכל (בית יוסף בשם שבולי הלקט):

י. אסור ליתן תבלין בקערה ולערות עליהן מכלי ראשון:

יא. אמבטי (פירוש כלי שרוחץ בו) של מרחץ שהיא מלאה מים חמין (אף על פי שהיא כלי שני) (תוספות ורא"ש טור) אין נותנין לה מים צונן שהרי מחממן הרבה אבל נותן הוא ממים חמין שבוה האמבטי לתוך אמבטי אחר של צונן:

יב. מיחם שפינה ממנו מים חמין מותר ליתן לתוכו מים צונן (מרובים) כדי להפשירן ומותר לצוק מים חמין לתוך מים צונן או צונן לתוך חמין והוא שלא יהיו בכלי ראשון מפני שמתחממן הרבה. הגה: ואם המים מרובים כל כך שאי אפשר שיתבשלו רק שיפיגו צנתן אפילו בכלי ראשון שרי רק שלא יהיה על האש (טור):

יג. מותר ליתן קיתון של מים או של שאר משקים בכלי שני שיש בו מים חמין אבל בכלי ראשון אסור:

יד. מותר ליתן קיתון של מים או שאר משקים כנגד האש להפיג צנתן ובלבד שיתנם רחוק מהאש בענין שאינו יכול להתחמם באותו מקום עד שתהא היד סולדת (פירוש מתחממת ונכוית) בו דהיינו מקום שכריסו של תינוק נכוית בו אבל אסור לקרבו אל האש למקום שיכול להתחמם שתהא היד סולדת בו ואפילו להניח בו שעה קטנה שתפיג צנתו אסור כיון שיכול להתבשל שם. הגה: והוא הדין בפירות או שאר דברים הנאכלים כמות שהן חיינ (מרדכי פרק כירה ועיין לעיל סוף סימן רנ"ד):

טו. דבר שנתבשל כל צרכו והוא יבש שאין בו מרק מותר להניחו כנגד המדורה אפילו במקום שהיד סולדת בו. הגה: ואפילו נצטנן כבר אבל אם הוא רותח אפילו בדבר שיש בו מרק מותר ויש מקילין לומר דכל שאין נותנו על גבי האש או הכירה ממש רק סמוך לו אפילו נצטנן מותר (המגיד פרק כ"ו) ונהגו להקל בזה אם לא נצטנן לגמרי וכמו שכתבתי לעיל סימן רנ"ג:

טז. מותר ליתן אינפאנדא כנגד האש במקום שהיד סולדת ואף על פי שהשומן שבה שנקרש חוזר ונימוח. הגה: וכל שכן קדירה שיש בה רוטב שנקרש שכשהשומן נימוח אינו בעין דשרי (רבי ירוחם חלק ג') ויש מחמירין (ר"ן פרק במה טומנין) ונהגו להחמיר מיהו במקום צורך יש לסמוך אסברא ראשונה:

יז. אסור ליתן צונן (על המיחם) אפילו להפשיר כל שהמיחם הם כל כך שאילו היה מניחו שם הרבה היה בא לידי בישול דהיינו שיהיה יד סולדת בו שדין

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נאמר כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי להיות "בן עולם הבא". נא תפרסם בכתבי פנסיות וכתבי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. תזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים עמוד א – עמוד ב

מניח על גבי מיחם כדין מניח כנגד המדורה ואם אינו חם כל כך מותר:

יח. האלפס והקדירה שהעבירן מרותחין מעל גבי האור אם לא נתבשל כל צרכו אין מוציאין בכף מהם שנמצא מגיס ואיכא משום מבשל ואם נתבשל כל צרכו מותר אבל צמר ליוורה אף על פי שקלט העין אסור להגיס בו (פירוש לנענע אותו בכף). הגה: ולכתחלה יש ליוורה אף בקדירה בכל ענין (פסקי מהרי"ו):

יט. אסור לטוח שמן ושום על הצלי בעודו כנגד המדורה אפילו נצלה הצלי מבעוד יום דמכל מקום יתבשל השום והשמן:

סימן שיט – דין הבורר בשבת, ובו י"ז סעיפים

א. הבורר אוכל מתוך פסולת או שהיו לפניו שני מיני אוכלים ובורר מין ממין אחר בנפה ובכברה חייב בקנון ובתמחוי פטור אבל אסור ואם בירר בידו כדי לאכול לאלתר מותר. הגה: וכל מה שבורר לצורך אותה סעודה שמיסב בה מיד מקרי לאלתר (המגיד פרק ח' ורבינו ירוחם נתיב י"ב חלק ח' ובית יוסף, טור, ורא"ש) ואפילו אחרים אוכלים עמו שרי (תוספות פרק כלל גדול) ולכן מותר לבורר הירק שקורין שלאטין מן העלין המעופשין שבו כל מה שצריך לאכול באותה סעודה (בית יוסף סימן שכ"א):

ב. הבורר אוכל מתוך הפסולת בידו להניחו אפילו לכו ביום נעשה כבורר לאוצר וחייב:

ג. היו לפניו שני מיני אוכלים מעורבים בורר אחד מאחד ומניח (השני כדי) לאכול מיד. הגה: ושני מיני דגים מיקרי שני מיני אוכלים ואסור לבורר אחד מחבירו אלא בידו כדי לאכלן מיד אף על פי שהחתיכות גדולות וכל אחת נכרת בפני עצמה אבל כל שהוא מין אחד אף על פי שבורר חתיכות גדולות מתוך קטנות לא מיקרי ברירה ואפילו היו שני מינים ובורר משניהם ביחד הגדולות מתוך הקטנות או להיפך שרי הואיל ואינו בורר מין אחד מתוך חבירו (תרומת הדשן סימן נ"ז). ואם בירר והניח לאחר זמן אפילו לכו ביום כגון שבירר שחרית לאכול בין הערבים חייב:

ד. הבורר פסולת מתוך אוכל אפילו בידו אחת חייב. הגה: ואפילו האוכל מרובה ויש יותר טורה בבירת האוכל אפילו הכי לא יברר הפסולת אפילו כדי לאכול לאלתר (בית יוסף):

ה. הבורר תורמוסין מתוך פסולת שלהם חייב מפני שהפסולת שלהם ממתקת אותם כשישלקו אותו עמהם ונמצא כבורר פסולת מתוך אוכל וחייב:

ו. אין מוללין מלילות אלא מולל בשינוי מעט בראשי אצבעותיו. הגה: ואף על פי שמפרק האוכל מתוך השבלים הואיל ואינו מפרק רק כלאחר יד כדי לאכול שרי ויש מחמירין (מרדכי ור"ן פרק קמא דיום טוב) ולכן אסור לפרק האגוזים לזדים או אגוזים גדולים מתוך קליפתן הירוקה (מהרי"ל) וטוב להחמיר מאחר דיכול לאכלן כך בלא פירוק:

ז. היו לו מלילות מערב שבת לא ינפה בקנון (ופירש רש"י כלי שראשו אחד רחב והשני עשוי כמין מרזב ונותנין הקטניות בראשו הרחב ומנענע האוכל ומתגלגל דרך המרזב והפסולת נשאר בכלי) ותמחוי (פירוש קערה גדולה) ולא בשתי ידיו אלא מנפה בידו אחת בכל כחו:

ח. אין שורין את הכרשינין (פירש הערוך ויצ"ה בלע"ז) דהיינו שמציף מים עליהם בכלי כדי להסיר הפסולת ולא שפין אותן ביד כדי להסיר הפסולת דהוה ליה כבורר אבל נותנין בכברה אף על פי שנופל הפסולת דרך נקבי הכברה:

ט. משמרת אפילו תלויה מערב שבת אסור ליתן בה שמרים אבל אם נתן בה שמרים מערב שבת מותר ליתן עליהם מים כדי שיחזרו צלולים לזוב:

י. יין או מים שהם צלולים מותר לסנן במשמרת. הגה: ואף על פי שיש בו קסמין דקין הואיל וראויין לשתות בלאו הכי (סמ"א). אבל בסודר מים אסור משום ליבון ויין ושאר משקין מותר ואם הם עכורים בין מים בין יין אסור לסננם ולהרמב"ם במשמרת אסור ואפילו מים ויין צלולים ואפילו בסודרים לא התירו אלא בצלולין אבל לא בעכורים ויין מגתו כל זמן שהוא תוסס (פירוש שנואה כרותח) טורף חבית בשמריה ונותן לתוך הסודר:

יא. כשמסננין היין בסודר צריך ליוזהר שלא יעשה גומא (בסודר) לקבל היין משום שינוי:

יב. כל מקום שמותר לסנן יין בסודר מותר לסננו בכפיפה מצרית (פירוש קופה שעושיין מן הגומא וממיני ערבה) ויוזהר שלא יגביה הכפיפה משולי הכלי טפח משום שינוי:

יג. כלי שמעריץ (פירוש שמריקין) בו יין מהחבית לא יתן בפיו קשין וקסמין בחזקה שאין לך מסננת גדולה מזה:

יד. מותר לערות בנחת מכלי לחבירו ובלבד שיזהר שכשיפסוק הקילוח ומתחילים לירד נצוצות קטנות הנשופות באחרונה מתוך הפסולת יפסיק ויניחם עם השמרים שאם לא יעשה כן הני נצוצות מוכחי שהוא בורר. (מותר להגביה החבית על איזה דבר כדי שיקלח ממנו היין היטב (רוקח הלכות יום טוב ובית יוסף):

טו. מסננת שנתן בה חרדל לסננו מותר ליתן בה ביצה אף על פי שהחלמון יורד למטה עם החרדל והחלבון נשאר למעלה:

טז. מים שיש בהם תולעים מותר לשתות על ידי מפה בשבת דלא שייך בורר ומשמר אלא במתקן הענין קודם אכילה או שתיה אבל אם בשעת שתיה מעכב את הפסולת שלא יכנס לתוך פיו אין זה מעין מלאכה ומותר:

יז. המחבץ (פירוש שמוציא חמאה מן החלב) תולדת בורר הוא לפיכך אף על פי שנותנים שומשמים ואגוזים לדבש לא יחבצם בידו (עייין לקמן סימן ש"מ סעיף י"א). הגה: הרוקק ברוח בשבת והרוח מפזר הרוק חייב משום זורה (מהרי"ל בשם אור זרוע וירושלמי פרק כלל גדול):

סימן שכ – דיני פחיטה בשבת, ובו כ' סעיפים

א. זיתים וענבים אסור לסחטן (עייין לעיל סימן רנ"ב סעיף ה') ואם יצאו מעצמן אסורים אפילו לא היו עומדים אלא לאכילה ותותים ורמונים אסור לסחטן ואם יצאו מעצמן אם עומדים לאכילה מותר ואם עומדים למשקים אסור ושאר כל הפירות מותר לסחטן. הגה: ובמקום שנהגו לסחוט איזה פירות לשתות מימיו מחמת צמא או תענוג דינו כתותים ורמונים אבל אם נהגו לסחוט לרפואה לברו אין לחוש (בית יוסף) וכל זה דוקא לסחוט אסור אבל מותר למצוץ בפיו מן הענבים המשקה שבהן וכל שכן בשאר דברים (בית יוסף בשם שבולי לקט) ויש אוסרין למצוץ בפה מענבים וכיוצא בהם (הגהות מיימוני פרק כ"א):

ב. זיתים וענבים שנתרסקו מערב שבת משקין היוצאין מהם מותרין ואפילו אם לא נתרסקו מערב שבת אם יש יין בגיגית שהענבים בתוכה אף על פי שהענבים

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לקלף החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גפתי פנסיות ובגפתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ט"ו לחודש – עמוד ב זוכה לבנים צדיקים!

מובטח לו שהוא מן "עולם הבא"

כל הלכות בכל יום

מתבקעים בשבת בגיגית מותר לשתותו בשבת שכל יין היוצא מהענבים מתבטל ביין שבגיגית:

ג. הרצנים וזגים שנתן עליהם מים לעשות תמד מותר למשוך מהם ולשתותם ואפילו לא נתן מים והיין מתמצה וזב מאליו מותר לשתותו:

ד. מותר לסחוט אשכול ענבים לתוך קדירה שיש בה תבשיל כדי לתקן האוכל דהוה ליה משקה הבא לאוכל וכאוכל דמי אבל אם אין בה תבשיל אסור:

ה. יש מי שאומר שהוא הדין לבוסר שמותר לסחוט לתוך האוכל ורבינו תם אסר בבוסר (הואיל ואינו ראוי לאכול) (טור):

ו. מותר לסחוט לימוני"ש:

ז. לסחוט כבשים (פירוש פירות ומיני ירקות המונחים בחומץ ובמלח כדי שלא ירקבו) ושלקות אם לגופם שאין צריך למים ואינו סוחטן אלא לתקנם לאכילה אפילו סוחט לתוך קערה שאין בה אוכל מותר ואם צריך למימיהן מותר לסחוט לתוך קדירה שיש בה אוכל אבל אם אין בה אוכל אסור ולרבינו חננאל כל שהוא צריך למימיהן חייב חטאת אפילו סחט לקדירה שיש בה אוכל. (ולדבריו הסוחט אשכול לקדירה נמי אסור) (טור):

ח. הסוחט דג לצירו דינו כסוחט כבשים ושלקות למימיהן:

ט. השלג והברד אין מרסקין אותם והיינו לשברם לחתיכות דקות כדי שיוזבו מימיו אבל נותן הוא לתוך כוס של יין או מים והוא נימוח מאליו ואינו חושש וכן אם הניחם בחמה או כנגד המדורה ונפשרו מותרים:

י. מותר לשבר הקרח כדי ליטול מים מתחתיו:

יא. צריך לזוהר בחורף שלא יטול ידיו במים שיש בהם שלג או ברד ואם יטול יזוהר שלא ידחקם בין ידיו שלא יהא מרסק:

יב. יש לזוהר שלא ישפשף ידיו במלח:

יג. דורס שלג ברגליו ואינו חושש:

יד. הר"מ מרוטנבורג מתיר להטיל מי רגלים בשלג והרא"ש היה נזהר:

טו. אסור לפרוס סודר על פי החבית וליתן על גבי הכלי שדולים בו שמא יבא לידי סחיטה אבל בגד העשוי לפרוס עליו מותר שאינו חושש עליו לסחוט:

טז. אסור להדק מוכין כפי פך שיש משקין משום סחיטה:

יז. ספוג אין מקנחין בו אלא אם כן יש בו בית אחיזה גזירה שמא יסחוט:

יח. חבית שפקקו בפקק של פשתן לסתום נקב שבדופנה שמוציאין בו היין יש מי שמתיר אף על פי שאי אפשר שלא יסחוט והוא שלא יהא תחתיו כלי דכיון שאינו נהנה בסחיטה זו הוי פסיק רישא (פירוש איסור נמשך בהכרח מדבר מה כמו המות הנמשך בהכרח מהתזת הראש) דלא ניחא ליה ומותר וחלקו עליו ואמרו דאף על גב דלא ניחא ליה כיון דפסיק רישא הוא אסור והעולם נוהגים היתר בדבר ויש ללמד עליהם זכות דכיון שהברזא ארוכה חוץ לנעורת ואין יד מגעת לנעורת מותר מידי דהוי אספוג (פירוש הערוך ספוג הוא על ראש דג אחד גדול שבים ובשעה שמרים ראשו להסתכל בעולם יורד אותו הספוג על עיניו ואינו רואה כלום ולולי זה לא היתה ספינה נצולת מפניו) שיש לו בית אחיזה ולפי שאין טענה זו חזקה ויש לגמגם בה טוב להנהיגם שלא יהא כלי תחת החבית בשעה שפוקקים הנקב (ועיין לעיל סימן ש"א עוד מדיני סחיטה):

יט. ליתן כרכום בתבשיל מותר ואין לחוש לו משום צובע דאין צביעה באוכלין:

כ. יש מי שאומר שהאוכל תותים או שאר פירות הצובעים צריך לזוהר שלא יגע בידיו צבועות בכגדיו או במפה משום צובע אבל אם צובע פתו במשקה הפירות לית לן בה דאין צביעה באוכלין:

סימן שכא – דיני תולש בשבת, ודין טוחן, ודיני תיקוני מאכל או מעבד ולש, ובו י"ט סעיפים

א. חבילי פיאה אזוב וקורנית (פירוש מין עשב) הכניסן לעצים אין מסתפקין מהם הכניסן למאכל בהמה קוטם ואוכל ביד אבל לא בכלי ומולל בראשי אצבעותיו:

ב. אין עושין מי מלח הרבה ביחד לתת לתוך הכבשים משום דדמי לעיבוד אבל יכול לעשות ממנו מעט לתת לתוך התבשיל ואם נתן לתוכו שני שלישי מלח אסור לעשות ממנו אפילו מעט:

ג. אסור למלוח חתיכות צנון ד' או ה' ביחד מפני שנראה ככובש כבשים והכובש אסור מפני שהוא כמבשל אלא

מטבל כל אחת לבדה ואוכלה אבל ביצים מותר למלחן:

ד. יש מי שכתב שמותר לטבול כמה חתיכות צנון אחת אחת לבדה ולהניחם יחד לפניו כדי לאכלם מיד זו אחר זו:

ה. אסור למלוח בשר מבושל או ביצה מבושלת להניחה:

ו. אין למלוח ביחד הרבה פולים ועדשים שנתבשלו בקליפתן:

ז. מותר לדוך פלפלין אפילו הרבה יחד והוא שידוכם בקתא של סכין ובקערה:

ח. אין כותתין מלח במדוך של עץ אבל מרסק הוא ביד של סכין ובעץ הפרור ואינו חושש. הגה: ודוקא מלח הגס אבל מלח שהיה דק מתחלה ונתבשל ונעשה פתיתין מותר לחתכו בסכין כמו שחותך הפת (כל בו):

ט. מותר לחתוך בשר מבושל או צלי דק דק בסכין. הגה: אבל אסור לחתוך דק דק בשר חי לפני העופות דהואיל ואינן יכולין לאכלו בלא חתוך קמשוי ליה אוכל (תרומת הדשן סימן כ"ז ועיין לקמן סימן שכ"ד):

י. אסור לגרור הגבינה בשבת במורג חרוץ בעל פיפיות שקורין ראלי"ו:

יא. מותר להשקות את התלוש כדי שלא יכמוש:

יב. המחתך הירק דק דק חייב משום טוחן. הגה: והוא הדין דאסור לחתוך גרוגרות וחרובים לפני זקנים (כית יוסף בשם תוספתא) ודוקא פירות וכדומה לזה אסור אבל מותר לפרר לחם לפני התרנגולים דהואיל וכבר נטחן אין לחוש דאין טוחן אחר טוחן (הגהות מיימוני פרק כ"א ומרדכי ור"ן פרק כלל גדול וסמ"ג) וכל זה לא מיירי אלא בחותך ומניח אבל אם לאכלו מיד הכל שרי מידי דהוי אבורר לאכול מיד דשרי (תשובת הרשב"א והר"ן פרק כלל גדול) כדלעיל סימן שי"ט:

יג. אסור לרדות חלות דבש מהכוורת (פירוש הקן שהדבורים עושים בו הדבש) מפני שדומה לתולש. הגה: ודוקא אם דבוקין בכוורת (המגיד פרק כ"א) אבל אם נתלשו מבעוד יום או שנתרסקו מבעוד יום והדבש צף בכוורת מותר לרדותו בשבת (כית יוסף):

יד. אין מגבלין (פירוש נתינת מים בקמח נקרא גיבול) קמח קלי הרבה שמא יבא ללוש קמח שאינו קלי ומותר לגבול את הקלי מעט מעט אבל תבואה שלא הביאה שליש שקלו אותה ואחר כך טחנו אותה

טחינה גסה שהרי היא כחול והיא הנקראת שתיתא מותר לגבל ממנה בחומץ וכיוצא בו הרבה בבת אחת והוא שיהיה רך אבל קשה אסור מפני שנראה כלש (ואפילו ברך) צריך לשנות כיצד נותן את השתיתא ואחר כך נותן את החומץ:

טז. חרדל שלשו מערב שבת למחר יכול לערבו הן ביד הן בכלי ונותן לתוכו דבש ולא יטרוף לערבו (בכך) בכח, אלא מערבו מעט מעט:

טז. שחלים (פירוש שחלים בערבי תכ"א לשא"ר, ובלע"ז קריש"ן) שדכן מערב שבת למחר נותן יין וחומץ ולא יטרוף אלא מערב וכן שום שדכו מערב שבת למחר נותן פול וגריסין ולא יטרוף אלא מערב. הגה: ויש אומרים דלא יערב בכף אלא ביד (אור זרוע ומדרכי סוף פרק תולין). ויש אומרים דהא דשרי לערב משקה בחרדל דוקא שנתנו מבעוד יום אבל בשבת אסור לתת משקה בחרדל או בשום הכתושים משום לש. הגה: ואם נותן האוכל תחלה ואחר כך החומץ או היין ומערבו באצבעו שרי דהוי שינוי כמו בשתיתא דלעיל וכן נוהגין להתיר על ידי שינוי ומקום שדרכו לעשות כך בחול יתן בשבת החומץ תחלה ואחר כך האוכל:

יז. מותר לעשות יינומלין שהוא יין ישן דבש ופלפלין מפני שהוא לשתייה ואין עושין אלונתית שהוא יין ישן ומים צלולים ושמן אפרסמון שהוא לרפואה:

יח. אין שורין את החלתית לא בפושרין ולא בצוננין שדרך לשרותו לרפואה אבל נותנו לתוך החומץ ומטבל בו פתו. היה שרוי מאתמול מותר לשתותו בשבת ואם שתה ממנו יום חמישי ויום ששי וצריך לשתות גם בשבת מותר שכך הוא דרך רפואתו לשתותו שבעה ימים זה אחר זה הילכך מותר לשרותו בצונן וליתנו בחמה מפני שהוא סכנה אם לא ישתה ממנו:

יט. שום בוסר ומלילות שריסקן מערב שבת אם מחוסרים דיכה אסור לגמור דיכתן בשבת ואם אין מחוסרים אלא שחיקה מותר לגמור בשבת לפיכך מותר לגמור שחיקת הרפות בעץ פרור בקדירה בשבת אחר שמורידין אותה מעל האש. הגה: ומותר להחליק האוכל בשבת ולא הוי בזה משום ממחק הואיל ואפשר לאכלו בלא זה ומכל מקום המחמיר במאכל של תפוחים וכדומה שדרכו בכך תבוא עליו ברכה (מדרכי יש פרק כלל גדול). אסור לקלוף שומים

ובצלים כשקולף להניח אבל לאכול לאלתר שרי (ועיין לעיל סימן שי"ט) (סמ"ג והגהות מיימוני פרק כ"ב ובית יוסף בשם סמ"ק ותורתם הדרשן ורבינו ירוחם):

סימן שכב – דין נולד בשבת, ובו ו' סעיפים

א. ביצה שנולדה בשבת אסורה אפילו לטלטלה ואפילו נתערבה באלף כולן אסורות ויכול לכוף עליה כלי שלא תשבר ובלבד שלא יגע בה:

ב. שבת שלאחר יום טוב או לפניו נולדה בזה אסורה בזה:

ג. פירות שנשרו מן האילן בשבת אסורים בו ביום ולערב מותרים מיד:

ד. אוכלי בהמה אין בהם משום תיקון כלי לפיכך מותר לקטום אפילו בסכין קש או תבן ולחצוץ בו שינוי אבל קיסם שאינו אוכל בהמה אפילו ליטלו כדי לחצוץ בו שינוי אסור:

ה. מותר לטלטל עצי בשמים להריח בהם ולהניף בהם לחולה ומוללו להריח בו אחד קשים ואחד רכים:

ו. המחלק לבני ביתו מנות בשבת יכול להטיל גורל לומר למי שיצא גורל פלוני יהיה חלק פלוני שלו והוא שיהיו החלקים שווים ואינו עושה אלא כדי להשוותם שלא להטיל קנאה ביניהם אבל עם אחרים אסור כיון שמקפידין זה על זה יבואו לידי מדה ומשקל אבל ליתן מנה גדולה כנגד מנה קטנה ולהטיל גורל עליהם אפילו בכני ביתו ובחול אסור משום קוביא ויש אומרים דעם בניו ובני ביתו מותר להטיל גורל אפילו על מנה גדולה כנגד מנה קטנה מפני שאין מקפידים. הגה: ואסור להטיל גורל בשבת אפילו על ידי אינו יהודי (מהרי"ל):

סימן שכג – דיני השאלה וקנין צרכי שבת והרחת הכלים ותיקונן וטבילתן בשבת, ובו ו' סעיפים

א. מותר לומר לחבירו מלא לי כלי זה אפילו הוא מיוחד למדה והני מילי כשנטל הלוקח מדה של מוכר ומוליכה לביתו ואין צריך לומר אם מביא הלוקח מתוך ביתו ואומר לו מלא לי כלי זה אבל למדוד בכלי המיוחד למדה ולשפוך לתוך כליו של לוקח אסור. הגה: ויש מקילין לומר דכל שאינו מכויין למדה לגמרי שממעט או מוסף מעט שרי (הגהות אשרי ומדרכי פרק אין צדין) וכן המנהג פשוט למדוד

בכלי המיוחד למדה ולשפוך לכליו של לוקח ועוד יתבאר לך בסמוך טעם המקילין. דין הלואת שבת דינו כמו ביום טוב ועיין לקמן סימן תקל"ה ולעיל סימן ש"ז סעיף י"א:

ב. מותר לומר לחבירו מלא לי כלי זה ולמחר נמדוד אותו (אבל לא יאמר תן לי מדה פלוני) (טור):

ג. מותר לומר לחבירו תן לי ביצים ואגוזים במנין:

ד. מותר לומר לחנוני תן לי ד' ביצים וה' רמונים ובלבד שלא יזכיר לו שם דמים ולא סכום מדה ולא סכום מנין לומר הרי שיש לך בידי חמשים אגוזים תן לי חמשים אחרים והרי יש לך בידי מאה. הגה: וכן בסכום דמים אינו אסור אלא בכהאי גוונא שאומר תן לי בכך וכך דמים ויהיה לך בידי כך וכך אבל בלאו הכי שרי וכן בסכום מדה דוקא בכהאי גוונא אסור אבל בלאו הכי שרי ואף על גב דאסור להזכיר דמים כלל היינו בדבר שאין מקחו ידוע אבל בדבר שידוע רק שאומר לו כמה צריך שרי אם לא שמזכיר לו סכום (אור זרוע והגהות אשרי פרק אין צדין) ואף על גב שיש מחמירין בדבר זה כבר פשט המנהג במדינות אלו להקל וכסברא הנזכרת:

ה. המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה כדרך חול אלא יביאם לפניו או על כתפו וכיוצא בזה שישנה מדרך חול אפילו אין בשינוי קלות במשא ואם אי אפשר לו לשנות כגון שזימן אורחים הרבה וצריך למהר להביאו לפנייהם מותר ויש אומרים דלמעט בהילוך עדיף ויותר טוב להביאם בסל ובקופה בפעם אחת מלהביאם כל אחת ואחת בפני עצמה:

ו. מדיחים כלים לצורך היום כגון שנשאר לו עדיין סעודה לאכול אבל לאחר סעודה שלישית אין מדיחין וכלי שתיה מדיחין כל היום שכל היום ראוי לשתיה:

ז. מותר להטביל כלי חדש הטעון טבילה ויש אוסרים וירא שמים יצא את כולם ויתן הכלי לאינו יהודי במתנה ויחזור וישאלנו ממנו ואינו צריך טבילה. הגה: ואם הוא כלי שראוי למלאות בו מים ימלאנו מים מן המקום ועלתה לו טבילה (המגיד פרק ד' מהלכות יום טוב והגהות מיימוני פרק כ"ג מהלכות שבת):

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחוץ ל"ה תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל"היות" בן עולם הבא. נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים ל"היות" בן עולם הבא על ידי ימיוד "הצבחה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ט"ו לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

ח. כוס ששתה בו אינו יהודי מותר להדיחו לדברי הכל:

ט. מותר לשפשף הכלים בכל דבר חוץ מכלי כסף בגרתקן שהוא שמרי יין כשנתייבשו ונתקשו מפני שהוא ממחק לכלי כסף שהוא רך:

י. אין חופפין כלים במלח לפי שהמלח נמחה כשחופף בחזקה:

סימן שכד – דיני הכנת מאכל לכהמה לשבת, ובו ט"ז סעיפים

א. אין כוכרין התבן בכברה שיפול המוץ לארץ ולא יניחנו במקום גבוה כדי שירד המוץ אבל נוטל בכברה ונותן לתוך האבוס אף על פי שהמוץ נופל מאליו מותר כיון שאינו מכוי:

ב. לא ימדוד אדם שעורים לתת לפני בהמתו אלא משער באומד דעתו:

ג. אין גובלין מורסן לכהמה או לתרנגולים אבל נותנים בו מים ומעביר בו תרוד או מקל שתי וערב כיון שאינו ממרס בידו ולא מסבב התרוד או המקל מותר ומנערו מכלי אל כלי כדי שיתערב ומותר לערב המורסן כדרכו בכלי אחד ומחלק אותו בכלים הרבה ונותן לפני כל בהמה ובהמה ומערב בכלי אחד אפילו כור ואפילו כורים ויש אוסרים ליתן מים על גבי מורסן בשבת ולא אמרו שמוליך בו שתי וערב אלא כשהיו המים נתונים עליו מבעוד יום (ועיין לעיל סימן שכ"א גבי שום וחרדל כיצד נוהגין):

ד. קשין של שכלים שקושרים בשנים או בשלשה מקומות מותר להתירן כדי שתאכל מהן הבהמה. הגה: ויש אומרים דלא שרי להתיר רק בקשר שאינו של קימא (הגהות אלפסי). אבל אסור לשפשף בהם בידים כדרך שעושים באוכלי בהמה כדי שיהיו נוחים לאכלם דשווי אוכל בדבר שאינו אוכל מותר לעשותו אוכל אבל מיטרה באוכלא בדבר שהוא ראוי לאכילה לא טרחינן ביה להכשירו ולתקנו יותר:

ה. עצים שקצצן מן האילן ויש מאכילים אותם לכהמה בעודם לחים מתירין ומפספסין (לשון שפשוף) בהם להאכילם שאינם ראויים בלא שפשוף:

ו. מחתכין דלועין לפני בהמה והוא שנתלשו מאתמול:

ז. מחתכין נבלה לפני הכלבים אפילו נתנבלה היום בין שהיתה מסוכנת בין

שהיתה בריאה והני מילי כנבלה הקשה שאי אפשר להם לאכלה בלא חתיכה אבל אם היתה ראויה להם בלא חתיכה לא דמיטרה במה שהוא ראוי לא טרחינן (ועיין לעיל סימן שכ"א אם מותר לחתכו דק דק לפני עופות):

ח. אין חותכין שחת (פירוש ירק של תבואה שנקצר טרם נתבשלה התבואה) וחרובין לפני הבהמה בין דקה בין גסה משום דבלא חיתוך נמי חזי לאכילה:

ט. אין אובסין את הגמל דהיינו שמאכילה בידו כל כך עד שמרחיבין בני מעיה כאבוס ולא דורסין דהיינו שדורס לו מאכל בגרונו למקום שאינו יכול להחזירו אבל מלעיטין. אין מאמרים את העגלים אבל מלעיטין. איזה המראה למקום שאינה יכולה להחזיר הלעטה למקום שהיא יכולה להחזיר. הגה: ודין תרנגולים ואווזים כדן עגלים (מהרי"ל):

י. מותר ליתן מאכל בפיהם של תרנגולים:

יא. אין נותנין מים ולא מזונות לפני דבורים ולא לפני יוני שובך ויוני עליה ולא לפני חזיר אבל נותנין לפני אווזין ותרנגולים ויוני בייתות וכן לפני כלב שמזונותיו עליך:

יב. מותר להאכיל תולעת המשי:

יג. מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים מחוברים ולא חיישינן שמא יתלוש מהם אבל לא על גבי מוקצה מפני שאיסורו קל וחיישינן שמא יתן לה ממנו בידים ודוקא להעמידה על גבי ממש אבל לעמוד בפניה בענין שלא תוכל להטות אלא דרך שם מותר:

יד. נוטלים מאכל מלפני חמור ונותנים לפני שור אבל אין נוטלים מלפני שור ליתן לפני חמור מפני שנמאס בירי השור ואינו ראוי עוד לחמור. הגה: ויש מחמירין גם כן בשאר מיני בהמות ליקח מלפני אחת וליתן לפני אחרת שאינה מינה (מרדכי פרק תולין וסמ"א וסה"ת):

טו. אסור לגרוף האבוס לפני שור של פטם אפילו אבוס של כלי גזירה אטו של קרקע דאתי לאשווי גומות ואסור גם כן לסלק התבן מלפניו לצדדין:

סימן שכח – אינו יהודי שעשה מלאכה בעד ישראל, ובו ט"ז סעיפים

א. מותר לזמן עכו"ם בשבת ומותר ליתן מזונות לפניו בחצר לאכלן ואם נטלן ויצא אין נזקקין לו ודוקא שהעכו"ם

בחצר אבל אם עומד בחוץ ופשוט ידו לפניו שידוע הוא שיוציאנו או ליתן לו שאר חפצים שדרך להוציא אסור אפילו אם עומד בפנים אפילו אם החפצים של עכו"ם שהרואה אינו יודע שהחפצים של עכו"ם. הגה: ואפילו ביחד לו מקום מבעוד יום יש להתמיר (מרדכי פרק קמא בשבת):

ב. היכא דאיכא משום דרכי שלום או בעכו"ם אלם מותר לתת לו או לשלוח לו על ידי עכו"ם. והוא הדין לצורך מצוה כגון להוציא חמץ מביתו בפסח (מרדכי):

ג. מותר להחליף משכון בשבת אם הוא מלבוש ויוציאנו דרך מלבוש כי אין זה משא ומתן וגם בישראל מותר בענין זה אם הישראל צריך ללבושו. הגה: וטוב שהעכו"ם יקח המשכון עצמו ויניח אחר במקומו ולא יגע בו הישראל שלא יהא נראה כנושא ונותן (אגודה). ועיין לעיל סימן ש"ז בסופו מדין עכו"ם המביא בשבת איזה דבר אם מותר לקבלו:

ד. פת שאפה עכו"ם לעצמו בשבת יש אוסרים ויש מתירים ובשעת הדחק או לצורך מצוה כגון סעודת ברית מילה או לצורך ברכת המוציא יש לסמוך על המתירים. הגה: אבל אסור ליתן לו מעות מערב שבת ושיתן לו הפת בשבת דאז אדעתא דישראל קא עביד (רבינו ירוחם חלק א):

ה. עכו"ם שצד דגים או ליקט פירות לעצמו אסורים לישראל ואפילו ספק אם לקטן או צדן היום אסורים בו כיום אבל לערב מותרים מיד אפילו אם ודאי לקטן וצדן היום:

ו. אם ליקט וצד בשביל ישראל או בשביל ישראל ועכו"ם צריך להמתין לערב בכדי שיעשו:

ז. ספק אם ליקטן בשביל ישראל או שידוע שליקטן בשביל ישראל ואין ידוע אם נלקטו היום אם לאו אסורים בו כיום ולערב בכדי שיעשו ויש אומרים דלערב יד מותר מיד:

ח. דבר שאין בו חשש צידה ומחובר אלא שהובא מחוץ לתחום אם הביאו העכו"ם לעצמו מותר אפילו בו כיום ואם הביאו בשביל ישראל מותר לטלטל אפילו מי שהובא בשבילו אבל לאכול אסור בו כיום למי שהובא בשבילו ולערב בכדי שיעשו. הגה: ויש אומרים דאין הלילה עולה מן החשבון רק צריך להמתין כיום ראשון

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים ט"ו לחודש – עמוד ה

בכדי שיעשו (סמ"ק ומרדכי סוף פרק כל כתבי). ולאחרים מותר בו ביום ויש אומרים דלמי שהובא בשבילו מותר לערב מיד והא דשרי לישראל לטלטל אפילו כשהביאו העכו"ם לעצמו דוקא בתוך ד' אמות או בתוך העיר אם היא מוקפת חומה והוא שתהא מוקפת לדירה דהיינו שישבה ולבסוף הוקפה וסתם עיירות מוקפות לדירה וסתם מבצרים אינם מוקפים לדירה (ועיין לקמן סימן ת"א):

ט. אם הוא ספק אם הובא מחוץ לתחום אסור ודוקא בעכו"ם שאינו שרוי עמו בעיר אבל עכו"ם השרוי עמו בעיר ופירות המצויים בעיר אין לחוש מספק ואפילו אם יש לעכו"ם שני בתים ואחד מהם בתוך התחום תולין להקל ומותר לאכול אפילו למי שהובא בשבילו:

י. עכו"ם שמילא מים לבהמתו מבור שהוא רשות היחיד לרשות הרבים מותר לישראל להשקות מהם בהמתו והוא שאין העכו"ם מכירו דליכא למיחש שמא ירבה בשבילו ואם מילא לצורך בהמת ישראל אסור בכל מיני תשמיש אפילו לישראל אחר ואם מילא מבור רשות היחיד לכהמלית מותר לאחר שלא מילא בשבילו. הגה: ויש מקילין ואומרים דאף אם הובא דרך רשות הרבים לצורך ישראל מותר אדם לשתות מהם הואיל ואפשר לילך שם ולשתות (טור בשם רבינו חם) ויש מתירין אף לכתחלה (כל בו) וכן נהגו היתר לומר אף לכתחלה לעכו"ם להביא שכר או שאר דברים דרך כרמלית או בלא עירוב ואף על פי שיש להחמיר בדבר מכל מקום אין למחות ביד המקילין לצורך שבת ובשעת הדחק דהא יש להקל באמירה לעכו"ם לצורך כמו שנתבאר סימן ש"ז וכל שכן בכהאי גוונא:

יא. ליקט עכו"ם עשבים לצורך בהמתו אם אינו מכירו מאכיל אחריו ישראל שעומד בפניה בענין שלא תוכל לנטות אלא דרך שם דאלו להעמידה עליהן אסור דחיישינן שמא יטול בידו ויאכילנה והם מוקצים אבל אם מכירו אסור וכן בכל דבר דאיכא למיחש שמא ירבה בשבילו אבל בדבר דליכא למיחש שמא ירבה בשבילו כגון שהדליק נר לעצמו או עשה כבש לירד בו שכנר אחד ובכבש אחד יספיק לכל אפילו מכירו מותר:

יב. אף על פי שאינו מכירו אם אומר בפירוש שלצורך ישראל הוא עושה או

אפילו אם אינו אומר כן אם מעשיו מוכיחים שלצורך ישראל עושה כגון שהדליק נר בבית שישראל בו והלך לו העכו"ם אסור:

יג. אם ליקט עכו"ם והאכיל לבהמת ישראל אין צריך למחות בידו לפי שעה אבל אם רגיל בכך צריך למחות:

יד. עשה עכו"ם בשבת ארון או קבר לעצמו מותר לישראל ליקבר בו ואם עשאו בשביל ישראל לא יקבר בו עולמית ודוקא שהקבר בפרהסיא והארון על גביו שהכל יודעים שנעשה לפלוני ישראל אבל אם הוא בצנעה מותר ליקבר בו לערב בכדי שיעשו ואפילו כשהוא בפרהסיא אינו אסור אלא לאותו ישראל שנעשה בשבילו אבל לישראל אחר מותר והוא שימתין בכדי שיעשו:

טו. עכו"ם שהביא בשבת חלילין (פירוש כלי כגון חלילים שקולם מעורר הבכ"י) לספוד בהם ישראל לא יספוד בהם לא הוא ולא אחרים עד שימתין לערב בכדי שיבואו ממקום קרוב ואם ידע בודאי שממקום פלוני הביאם בשבת ימתין לערב כדי שיבואו מאותו מקום ואחר כך מותרים בין לו ובין לאחרים והני מילי כשהביאם דרך רשות הרבים אבל אם לא הביאם אלא דרך כרמלית כיון שלא נעשה בהם איסור תורה אינו צריך להמתין כדי שיבואו אלא מותרים לערב מיד:

טז. ספק אם הובאו מחוץ לתחום או מתוך התחום חוששין שמא מחוץ לתחום הובאו:

סימן שכו – דיני רחיצה בשבת, ובו י"ג מעיפים

א. אסור לרחוץ כל גופו אפילו כל אבר ואבר לבד אפילו במים שהוחמו מערב שבת בין אם הם בכלי בין אם הם בקרקע ואפילו לשפוך המים על גופו ולהשתתף אסור אבל מותר לרחוץ בהם פניו ידיו ורגליו. הגה: או שאר איברים כל שאינו רוחץ כל גופו (בית יוסף בשם הרא"ש פרק תינוקות). והני מילי בחמי האור אבל בחמי טבריא מותר לרחוץ אפילו כל גופו יחד ואין צריך לומר בצוננין והא דשרי בחמי טבריא דוקא בקרקע אבל בכלי לא דאתי לאיחלופי בחמי האור:

ב. יש אומרים דהא דשרי בחמי טבריא דוקא כשאין המקום מקורה אבל אם המקום מקורה אסור משום דאתי לידי

זיעה ואסור ויש אומרים דמותר להזיע בחמי טבריא:

ג. אמת המים שהיא חמה אסור להמשיך לתוכה אפילו מערב שבת סילון (פירוש צינור מרוב וסילון דבר אחד הם) של צונן ופי הסילון יוצא חוץ לאמה ומימיו נשפכים לעוקא (פירוש גומא) שבקרקע ואם המשיכו אסורים אפילו המים שנכנסו לה מערב שבת ברחיצה ובשתייה כאלו הביא סילון של מים מערב יום טוב ביום טוב כחמין שהוחמו ביום טוב ואסורין ברחיצה ומותרין בשתייה:

ד. לא ישתטף אדם בצונן כל גופו ויתחמם כנגד המדורה מפני שמפשיר מים שעליו ונמצא כרוחץ כל גופו בחמין אבל מותר להשתטף בצונן אחר שנתחמם אצל האש:

ה. יש אומרים שצריך לזוהר שלא לחמם ידיו אצל האש אחר נטילה אם לא ינגבם תחלה יפה:

ו. אסור ליתן על גבי בטנו כלי שיש בו מים חמין ואפילו בחול מפני הסכנה שפעמים שהם רותחים (אבל מותר להחם בגד וליתנו על בטנו) (טור):

ז. הרוחץ בנהר צריך שינגב גופו יפה כשעולה מהנהר מפני שלא ישארו המים עליו ויטלטלם ד' אמות בכרמלית לפי שהעולה מן הרחיצה יש רבוי מים על גופו אבל ההולך ברשות הרבים ומטר סוחף על ראשו ועל לבושו לא הקפידו בו:

ח. אדם מותר לטבול מטומאתו בשבת:

ט. מותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו בדברים שאינם משירים שער מעורבים עם דברים המשירים ובלבד שלא יהיה הרוב מדבר המשיר:

י. מותר לרחוץ ידיו במורסן. הגה: דגיבול כלאחר יד שרי ואסור לרחוץ ידיו במלח (אגור) וכל שכן בבורית שקורין זיי"ף בלשון אשכנז (בנימין זאב סימן רע"ח) או בשאר חלב שנימוח על ידיו והוי נולד (מרדכי פרק במה בהמה וסמ"ג והגהות מיימוני פרק כ"א וטור סימן שכ"א):

יא. מרחץ שסתמו נקביו מערב שבת למוצאי שבת רוחץ בו מיד אבל אם לא סתמו נקביו אף על פי שמאליו הוחם בשבת צריך להמתין לערב בכדי שיעשו לפי שאסור לעשות כן גזירה שמא יחתה בגחלים:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחוץ ל"ק החודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל"היות" בן עולם הבא. נא לפרסם ב"בתי פנסיות וב"בתי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים ל"היות" בן עולם הבא על ידי ימימוד "ה"ב"ב" כ"כ יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים י"ו לחודש – עמוד 1 זוכה ל"בנים צדיקים!"

יב. אסור ליכנס למרחץ אפילו להזיע. (ויש אומרים דאפילו לעבור במרחץ במקום שיכול להזיע אסור) (רש"י וטור):

יג. עיר שישאל ועכו"ם דרים בה ויש בה מרחץ רוחצת בשבת אם רוב עכו"ם מותר לרחוץ בה במוצאי שבת מיד ואם רוב ישראל או אפילו מחצה על מחצה אסור למוצאי שבת עד כדי שיוחם:

סימן שכז – דיני סיכה בשבת, ובו ד' סעיפים

א. החושש במתניו לא יסוך שמן וחומץ אבל סך הוא שמן לבדו אבל לא בשמן ורד משום דמוכחא מלתא דלרפואה קא עביד ואם הוא מקום שמצוי בו שמן ורד ודרך בני אדם לסוכו אפילו בלא רפואה מותר. הגה: ובמקום שאין נוהגין לסוך בשמן כי אם לרפואה בכל שמן אסור (בית יוסף):

ב. סכין וממשמשין להנאתו על ידי שינוי דהיינו ספך וממשמש ביהוד ולא ימשמש בכח אלא ברפיון ידים:

ג. אין מגרדין בכלי העשוי לכך אלא אם כן היו ידיו או רגליו מטונפות בטיט וצואה:

ד. לא יסוך רגלו בשמן והוא בתוך המנעל או הסנדל (החדשים) (מיימוני פרק כ"ג), מפני שהעור מתרכך ודמי לעיבוד אבל סך רגלו ומניחו במנעל וסך כל גופו ומתעגל על גב העור והוא שלא יהא בשמן הנישוף בגופו שיעור כדי לעבדו אפילו יש בו כדי לצחצחו מותר והוא שלא יכוין אפילו לצחצחו:

סימן שכח – דין חולה בשבת, ובו מ"ט סעיפים

א. מי שיש לו מיחוש בעלמא והוא מתחזק והולך כבריא אסור לעשות לו שום רפואה ואפילו על ידי עכו"ם גזירה משום שחיקת סממנים:

ב. מי שיש לו חולי של סכנה מצוה לחלל עליו את השבת והזרזי הרי זה משובח והשואל הרי זה שופך דמים:

ג. כל מכה של חלל דהיינו מהשינים ולפנים ושינים עצמם בכלל מחללין עליה את השבת ודוקא שנתקלקל אחד מהאברים הפנימים מחמת מכה או בועה וכיוצא בזה אבל מיחושים אין נקראים מכה. הגה: מיהו מי שחושש בשינוי ומצטער עליו להוציאו אומר לעכו"ם

להוציאו (בית יוסף בשם אורחות חיים ואיסור והיתר הארוך):

ד. מכה של חלל אינה צריכה אומד שאפילו אין שם בקיאים וחולה אינו אומר כלום עושים לו כל שרגילים לעשות לו בחול אבל כשיודעים ומכירים באותו חולי שממתין ואין צריך לחלול אסור לחלל עליו אף על פי שהיא מכה של חלל:

ה. מכה שאינה של חלל נשאלין בבקי ובחולה ואין מחללין עליו שבת עד שיאמר אחד מהם שהוא צריך לחלול או שיעשה אצל אחד מהם סכנת נפשות (ועיין לקמן סימן תרי"ח):

ו. מכה שעל גב היד וגב הרגל וכן מי שבלע עלוקה וכן מי שנשכו כלב שוטה או אחד מזוחלי עפר הממיתים אפילו ספק אם ממית אם לאו הרי הם כמכה של חלל:

ז. מחללין שבת על כל מכה שנעשית מחמת ברזל ועל שחין הבא כפי הטבעת ועל סימטא והוא הנקרא פלונקר"ו בלע"ז ועל מי שיש בו קדחת חם ביותר או עם סימור:

ח. מי שאחזו דם מקיזין אותו אפילו הולך על רגליו ואפילו ביום הראשון:

ט. החושש בעיניו או בעינו ויש בו ציר או שהיו שותתות ממנו דמעות מחמת הכאב או שהיה שותת דם או שהיה בו יריא ותחלת אוכלא (פירוש, תחלת חולי) מחללין עליו את השבת:

י. כל חולי שהרופאים אומרים שהוא סכנה אף על פי שהוא על הבשר מבחוץ מחללין עליו את השבת ואם רופא אחד אומר צריך ורופא אחד אומר אינו צריך מחללין ויש מי שאומר שאין צריך מומחה דכל בני אדם חשובים מומחין קצת וספק נפשות להקל. הגה: ויש אומרים דוקא ישראלים אבל סתם עכו"ם שאינן רופאים לא מחזקינן אותם כבקיאים (איסור והיתר הארוך). מי שרוצים לאנסו שיעבור עבירה גדולה אין מחללין עליו השבת כדי להצילו עיין לעיל סימן ש"ו (בית יוסף בשם הרשב"א):

יא. חולה שיש בו סכנה שאמדהו ביום שבת שצריך לעשות לו רפואה ידועה שיש בה מלאכת חילול שבת שמונה ימים אין אומרים נמתין עד הלילה ונמצא שלא לחלל עליו אלא שבת אחת אלא יעשו

מיד אף על פי שמחללין עליו שתי שבתות ולכבות הנר בשביל שיישן עיין לעיל סימן רע"ח:

יב. כשמחללין שבת על חולה שיש בו סכנה משתדלין שלא לעשות על ידי עכו"ם וקטנים ונשים אלא על ידי ישראל גדולים ובני דעת. הגה: ויש אומרים דאם אפשר לעשות בלא דיחוי ובלא איחור על ידי שינוי עושה על ידי שינוי ואם אפשר לעשותו על ידי עכו"ם בלא איחור כלל עושים על ידי עכו"ם (אור זרוע ומגיד משנה בשם ראב"ן) וכן נוהגים אבל במקום דיש לחוש שיתעצל העכו"ם אין לעשות על ידי עכו"ם (תוספות ור"ן):

יג. כל הזרזי לחלל שבת בדבר שיש בו סכנה הרי זה משובח אפילו אם מתקן עמו דבר אחר כגון שפירש מצודה להעלות תינוק שנפל לנהר וצד עמו דגים וכן כל כיוצא בזה:

יד. היה חולה שיש בו סכנה וצריך בשר שוחטים לו ואין אומרים נאכילנו נבלה אבל אם היה החולה צריך לאכילה לאלתר והנבלה מוכנת מיד והשחיטה מתאחרת לו מאכילין אותו הנבלה:

טו. אמדהו (פירוש התבוננו במחלתו ושיערו) הרופאים שצריך גרוגרת אחת ורצו עשרה והביאו לו כל אחד גרוגרת כולם פטורים ויש להם שכר טוב מאת ה' אפילו הבריא בראשונה:

טז. אמדהו לשתי גרוגרות ולא מצאו אלא שתי גרוגרות בשני עוקצין וג' בעוקץ אחד כורתים העוקץ שיש בו ג' ואם היו ב' בעוקץ אחד וג' בעוקץ אחד לא יכרתו אלא העוקץ שיש בו שנים. הגה: ואם הדבר בהול אין מדקדקין בכך שלא יבא לידי דיחוי ועיכוב (הגהות מרדכי פרק מפנין):

יז. חולה שנפל מחמת חליו למשכב ואין בו סכנה. הגה: או שיש לו מיחוש שמצטער וחלה ממנו כל גופו שאז אף על פי שהולך כנפל למשכב דמי (המגיד פרק ב'), אומרים לעכו"ם לעשות לו רפואה אבל אין מחללין עליו את השבת באיסור דאורייתא אפילו יש בו סכנת אבר. ולחלל עליו ישראל באיסור דרבנן בידיהם יש מתירים אפילו אין בו סכנת אבר ויש אומרים שאם יש בו סכנת אבר עושין ואם אין בו סכנת אבר אין עושין ויש אומרים שאם אין בו סכנת אבר עושין בשינוי ואם יש בו סכנת אבר עושין בלא

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמנה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בפתח פנסיות ובפתח מדקשות. ובשמות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים ש"ו לחודש – עמוד ז' זוכה לבנים צדיקים!

שינוי ויש אומרים אפילו יש בו סכנת אבר אין עושין לו דבר שהוא נסמך למלאכה דאורייתא ודברים שאין בהם סמך מלאכה עושין אפילו אין בו סכנת אבר ודברי הסברא השלישית נראין.

הגה: מותר לומר לעכו"ם לעשות חבשיל לקטן שאין לו מה לאכול דסתם צרכי קטן כחולה שאין בו סכנה דמי (רבינו ירוחם נתיב י"ב חלק ט' ורמב"ן ורשב"א) וכל שאסור לעשותו על ידי ישראל אפילו על ידי החולה בעצמו אסור אבל כשעושה לו העכו"ם מותר לחולה לסייעו קצת דמסייע אין בו ממש (בית יוסף גמרא ביצה דף כ"ב):

יח. הקיז דם ונצטנן עושים לו מדורה אפילו בתקופת תמוז:

יט. חולה שאין בו סכנה מותר בבישולי עכו"ם:

כ. אין נותנין יין לתוך העין וליתנו על גביו אם פותח וסוגר העין אסור ואם אינו פותח וסוגר מותר ורוק תפל אפילו על גביו אסור דמוכחא מלתא דלרפואה קעביד:

כא. שורה אדם קילורין מערב שבת ונותן על גבי העין בשבת שאינו נראה אלא כרוחץ והוא דלא עמיץ ופתח ולא חיישינן משום שחיקת סממנים דכיון שלא התירו לו לשרותן אלא מערב שבת איכא היכרא:

כב. מעבירין גלדי המכה וסכין אותה בשמן אבל לא בחלב מפני שהוא נימוח ואפילו בגמר מכה דליכא אלא צערא שרי אבל אין נותנין עליה שמן וחמין מעורבים יחד ולא מוך ליתנו עליה אבל נותן הוא חוץ למכה ושותת ויורד לתוכה:

כג. נותנין ספוג וחתיכות בגדים יבשים וחדשים שאינן לרפואה אלא כדי שלא

יסרטו הבגדים את המכה אבל לא ישנים שהם מרפאים והני מילי ישנים שלא נתנו מעולם על המכה אבל אם היו כבר על המכה אפילו ישנים שרי דשוב אינם מרפאים:

כד. נותנים עלה על גב מכה בשבת שאינו אלא כמשמרה חוץ מעלי גפנים שהם לרפואה. (ואין נותנין גמי על המכה שהוא מרפא) (טור):

כה. רטיה שנפלה מעל גבי המכה על גבי קרקע לא יחזירנה נפלה על גבי כלי יחזירנה ועל ידי אינו יהודי מותר להניחה אפילו בתחלה. הגה: ומותר לומר לאינו יהודי לעשות רטיה על מכה או חבורה (איסור והיתר הארוך) ואסור ליתן עליה אפר מקלה דמרפא כי אם על ידי עכו"ם (מרדכי פרק שמונה עשרים):

כו. מגלה קצת רטיה ומקנח פי המכה וחוזר ומגלה קצתה השני ומקנחה ורטיה עצמה לא יקנח מפני שהוא ממרח:

כז. מכה שנתרפאה נותנין עליה רטיה שאינה אלא כמשמרה:

כח. המפיס שחין בשבת כדי להרחיב פי המכה כדרך שהרופאים עושים שהם מתכוונים ברפואה להרחיב פי המכה הרי זה חייב משום מכה בפטיש שזו היא מלאכת הרופא ואם הפיסה כדי להוציא ממנה הליחה שבה הרי זה מותר:

כט. מי שנגפה ידו או רגלו צומתה ביין כדי להעמיד הדם אבל לא בחומץ מפני שהוא חזק ויש בו משום רפואה ואם הוא מעונג אף היין לו כמו החומץ ואסור:

ס. מי שנשמטה פרק ידו או רגלו ממקומו לא ישפשפה הרבה בצונן שזהו רפואתו אלא רוחץ כדרכו ואם נתרפא נתרפא:

לא. צפורן שפרשה וציצין שהן כמין רצועות דקות שפרשו מעור האצבע סביב הצפורן אם פרשו רובן כלפי מעלה ומצערות אותו להסירן ביד מותר בכלי פטור אבל אסור לא פרשו רובן ביד פטור אבל אסור בכלי חייב חטאת ופירש רש"י כלפי מעלה כלפי ראשי אצבעותיו ורבינו תם פירש דהיינו כלפי הגוף וצריך לחוש לשני הפירושים:

לב. החושש בשיניו לא יגמע בהם חומץ ויפלוט אבל מגמע וכולע או מטבל בו כדרכו החושש בגרונו לא יערענו בשמן אבל כולע הוא שמן ואם נתרפא נתרפא:

לג. גונח מותר לינק חלב מהבהמה דבמקום צערא לא גזרו רבנן ויש אומרים שאם אין לו אלא צער של רעב אסור לינק מהבהמה בשבת:

לד. לא תיקל אשה חלב מדדיה לתוך הכוס או לתוך הקדירה ותניק את בנה:

לה. מותר לאשה לקלח מהחלב כדי שיאחוז התינוק הדד ויניק. הגה: אבל אסור להתיז מחלבה על מי שנשף בו רוח רעה דלית בו סכנה (בית יוסף בשם שבולי לט):

לו. אין לועסין מצטייכי (עיין סימן רי"ו סעיף ג') פירושו) ולא שפיץ בו השניים לרפואה ואם משום ריח הפה מותר:

לז. כל אוכלים ומשקים שהם מאכל בריאים מותר לאכלן ולשתותן לרפואה אף על פי שהם קשים לקצת בריאים ומוכחא מילתא דלרפואה עביד אפילו הכי שרי וכל שאינו מאכל ומשקה בריאים אסור לאכלו ולשתותו לרפואה ודוקא מי שיש לו מיחוש בעלמא והוא מתחזק והולך כבריא אבל אם אין לו שום מיחוש מותר. הגה: וכן אם נפל למשכב שרי (בית יוסף):

עיקר לימוד האדם צריך להיות בלימוד המביא לידי מעשה!

והנה אף שלימוד התורה הוא, שכל מה שהאדם לומד, אפילו בקדשים ובטהרות, הוא מקיים מצות עשה דתלמוד תורה, מכל מקום עיקר לימוד האדם צריך להיות בלימוד המביא לידי מעשה.

ועל כן אמרו חז"ל (ברכות ה) אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות שביעקב. ועיין ביורה דעה (סימן רמ"ו) בש"ך שם שהביא בשם הפרישה דצריך כל אדם ללמוד הלכות בכל יום כדי שהלימוד יביאנו לידי מעשה, ועל ידי לימוד ההלכות מובטח האדם לידי חיי עולם הבא, אך שיזהר ללמוד בכל יום, כדאיתא בגמרא תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום כו'. ואיתא במדרש שוחר טוב: בר קפרא אומר למד אדם תרי הלכות בצפרא ותרי ברמשא, קיים בזה "ובתורתו יהגה יומם ולילה".

(משנה ברורה בהקדמתו לחלק א')

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקים החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גפתי פנסיות ובקפתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "ההלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ט"ו לחודש - עמוד ה זוכה לפנים צדיקים!

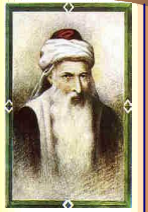

מכון "אורח חיים החדשי" – ללימוד כל ספר "אורח חיים" – במעגל החודש
 שעל ידי "מפעל עולמי ללימוד שולחן ערוך חלק אורח חיים"
 מטרות המפעל: לזכות כל אחד מישראל להיות "בן עולם הבא"

עמ"י

עש"ן

רבינו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר עבודתו צאת תפילה
 י"ג ניסן שנת ה'ת"ק שנת ה'ת"ק
 ושם מנוחה בבית
 (שם אביו ר' אפרים ז"ל)

רבינו משה איסרליש זיע"א
 בעל מחבר ספר "דמ"א"
 נפטר עבודתו צאת תפילה
 י"ד אייר שנת ה'ת"ק שנת ה'ת"ק
 ושם מנוחה בבית
 (שם אביו ר' ישראל ז"ל)

רבינו משה איסרליש זיע"א

רבינו משה איסרליש זיע"א
 בעל מחבר ספר "דמ"א"
 נפטר עבודתו צאת תפילה
 י"ד אייר שנת ה'ת"ק שנת ה'ת"ק
 ושם מנוחה בבית
 (שם אביו ר' ישראל ז"ל)

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה.
 ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדוניה
 על ידי הנעלם ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

טז לחודש

המשך הלכות שבת, סימן שכח – דין חולה בשבת

לח. מותר לאכול שרפים מתוקים ולגמוע ביצה חיה כדי להנעים הקול:

לט. אין עושים אפיקטוזין (פירש הערוך אפיק טפי זון כלומר להוציא עורף המזון) דהיינו גרמת קיא אפילו בחול משום הפסד אוכלים ואם מצטער מרוב מאכל בחול מותר אפילו בסם ובשבת אסור בסם ומותר ביד:

מ. החושש במעיו מותר ליתן עליהם כוס שעירו ממנו חמין אף על פי שעדיין יש בו הבל:

מא. מי שנשתכר שרפואתו לסוך כפות ידיו ורגליו בשמן (ומלח) מותר לסוכם בשבת:

מב. אין מתעמלין היינו שדורס על הגוף בכח כדי שייגע ויזיע ואסור לרחוק כריסו של תינוק כדי להוציא הרעי:

מג. מותר לכפות כוס חם על הטבור ולהעלותו ולהעלות אזנים בין ביד בין בכלי ולהעלות אונקלי דהיינו תנוך שכנגד הלב שנכפף לצד פנים שכל אחד מאלו אין עושים בסמנים כדי שנחוש לשחיקה ויש לו צער מהם:

מד. רוחצין במי גררה ובמי חמתן ובמי טבריה ובמים היפים שבים הגדול אף על פי שהם מלוחים שכן דרך לרחוץ בהם וליכא הוכחה דלרפואה קא עביד אבל לא במים הרעים שבים הגדול ובמי משרה שהם מאוסין ואין דרך לרחוץ בהם אלא לרפואה ודוקא ששוהא בהם אבל אם אינו שוהא בהם מותר שאינו נראה אלא כמיקר:

מה. לוחשים על נחשים ועקרבים בשביל שלא יזיקו ואין בכך משום צידה:

מו. נותנין כלי על גבי העין להקר והוא שיהא כלי הניטל בשבת:

מז. עצם שיצא ממקומו מחזירין אותו:

מח. אסור להניח בגד על מכה שיוצא ממנו דם מפני שהדם יצבע אותו ואסור להוציא דם מהמכה לכך יש לרחוץ המכה במים או ביין תחלה להעביר דם שבמכה ויש אומרים שכורך קורי עכביש על המכה ומכסה בהם כל הדם וכל החבורה ואחר כך כורך עליו סמרטוט:

מט. אסור לשום פתילה בפני הטבעת כדרך שנוהגים לעשות למי שהוא עצור אלא אם כן ישים אותה בשינוי שיאחזנה בשתי אצבעותיו ויניחנה בנחת:

סימן שכט – על מי מחללין שבת, ובו ט' סעיפים

א. כל פקוח נפש דוחה שבת והזריז הרי זה משוכח אפילו נפלה דליקה בחצר אחרת וירא שתעבור לחצר זו ויבא לידי סכנה מכבין כדי שלא תעבור:

ב. אין הולכים בפקוח נפש אחר הרוב אפילו היו ט' עובדי כוכבים וישראל אחד בחצר ופירש אחד מהם לחצר אחרת ונפל עליו שם מפולת מפקחין כיון שנשאר קביעות הראשון במקומו חשבינן ליה כמחצה על מחצה אבל אם נעקרו כלם ובשעת עקירתן פירש אחד מהם לחצר אחרת ונפל עליו אין מפקחין עליו שכיון שנעקר קביעות הראשון ממקומו אמרינן כל דפריש מרובא פריש:

ג. מי שנפלה עליו מפולת ספק חי ספק מת ספק הוא שם ספק אינו שם אפילו אם תמצא לומר שהוא שם ספק עכו"ם ספק

ישראל מפקחין עליו אף על פי שיש בו כמה ספיקות:

ד. אפילו מצאנוהו מרוצץ שאינו יכול לחיות אלא לפי שעה מפקחין ובודקים עד חוטמו אם לא הרגישו בחוטמו חיות אז ודאי מת לא שנא פגעו בראשו תחלה לא שנא פגעו ברגליו תחלה:

ה. מצא עליונים מתים לא יאמר כבר מתו תחתונים אלא מפקח עליהם שמא עדיין הם חיים:

ו. עכו"ם שצרו על עיירות ישראל אם באו על עסקי ממון אין מחללין עליהם את השבת באו על עסקי נפשות ואפילו סתם יוצאים עליהם בכלי זיין ומחללין עליהם את השבת ובעיר הסמוכה לספר אפילו לא באו אלא על עסקי תבן וקש מחללין עליהם את השבת. הגה: ואפילו לא באו עדיין אלא רוצים לבוא (אור זרוע):

ז. יש מי שאומר שבזמן הזה אפילו באו על עסקי ממון מחללין שאם לא יניחנו ישראל לשלול ולבוז ממונו יהרגנו והוי עסקי נפשות (ומכל מקום הכל לפי הענין) (פסקי מהרא"י סימן ק"ג):

ח. הרואה ספינה שיש בה ישראל המטרופת בים וכן נהר שוטף וכן יחיד הנדרף בפני עכו"ם מצוה על כל אדם לחלל עליהם שבת כדי להצילם. (ועיין לעיל סוף סימן ש"ז מי שרוצים לאנסו אם מחללין עליו שבת):

ט. כל היוצאים להציל חוזרים בכלי זיינם למקומם:

סימן של – דיני יולדת בשבת, ובו י"א סעיפים

א. יולדת היא כחולה שיש בו סכנה ומחללין עליה השבת לכל מה שצריכה קוראין לה חכמה ממקום למקום

הנה מוכח פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה"היות "בן עולם הבא". נא תפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. תזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התקנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים עמוד א – עמוד א – עמוד א

ומילדין (אותה) ומדליקין לה נר אפילו היא סומא ומכל מקום בכל מה שיכולין לשנות משנין כגון אם צריכים להביא לה כלי מביאו לה חברתה תלוי בשערה וכן כל כיוצא בזה:

ב. עכו"ם אין מילדין אותם בשבת אפילו בדבר שאין בו חילול שבת:

ג. נקראת יולדת לחלל עליה שבת משתשב על המשבר או משעה שהדם שותת ויורד או משעה שחברותיה נושאות אותה בזרועותיה שאין בה כח להלוך כיון שנראה אחד מאלו מחללין עליה את השבת:

ד. כל שלשה ימים הראשונים אפילו אמרה אינה צריכה מחללין עליה את השבת משלשה ועד ז' אמרה אינה צריכה אין מחללין מכאן ואילך אפילו אמרה צריכה אני אין מחללין עליה אלא הרי היא עד שלשים יום כחולה שאין בו סכנה:

ה. היושבת על המשבר ומתה מביאין סכין בשבת אפילו דרך רשות הרבים וקורעים בטנה ומוציאים הולד שמא ימצא חי. הגה: ומה שאין נוהגין עכשיו כן אפילו בחול משום דאין בקיאין להכיר במיתת האם בקרוב כל כך שאפשר לולד לחיות (איסור והיתר):

ו. עושין מדורה ליולדת כל שלשים יום ואפילו בתקופת תמוז (ואם מותרים אחרים להתחמם כנגד המדורה עיין לעיל סימן רע"ו):

ז. הולד שנולד עושין לו כל צרכיו ומרחיצין אותו ומולחין אותו וטומנין השליא כדי שיחם הולד וחוחכים את הטבור והני מילי בנוולד לט' או לז' אבל נולד לח' או ספק בן ז' או בן ח' אין מחללין עליו אלא אם כן גמרו שערו וצפרניו:

ח. נולד לח' או ספק בן ז' או בן ח' שלא גמרו שערו וצפרניו אסור לטלטלו אבל אמו שוחה עליו ומניקתו מפני צער החלב שמצערה וכן היא בעצמה יכולה להוציא בידה החלב המצער אותה:

ט. מישרים אברי הולד שנתפרקו מחמת צער הלידה:

י. מותר לכרכו בבגדיו שלא יתעקמו אבריו:

יא. אם נפלה ערלת גרון הולד מותר לשום אצבע לתוך פיו ולסלק הערלה למקומה אף על פי שפעמים שמקיא:

נוהגים לרחצו לפני המילה בחמין שהוחמו מאתמול ולאחר המילה במוצאי שבת וכן אם היה יום ג' למילתו בשבת ורואים שיש צורך לרחצו מכינים חמין מבעוד יום ורוחצים אותו בשבת וכל זה מן הסתם אבל אם רואים שיש לחוש לסכנה אם לא ירחצו אותו אחר המילה בודאי מותר לרחצו ולחלל עליו שבת מידי דהוי אשאר חולה שיש בו סכנה:

י. אדם שלא מל מעולם לא ימול בשבת אבל אם מל כבר פעם אחת מותר למול בשבת אפילו אם הוא אבי הבן. הגה: ועיין עוד דיני מילה בטור יורה דעה סימן רס"ו:

סימן שלב – שלא לילד הבהמה בשבת, ובו ד' סעיפים

א. אין מילדין את הבהמה בשבת:

ב. אין מפרכסין לבהמה גלדי מכה ולא סכין אותה בשמן והני מילי בגמר מכה דליכא אלא משום תענוג אבל בתחלת מכה דאיכא צערא שרי:

ג. אם אכלה כרשינין הרבה ומצטערת יכול להריצה בחצר כדי שתיגיע ותתרפא:

ד. אם אחזה דם יכול להעמידה במים כדי שתצטנן ואם הוא ספק שאם לא יקיוז לה דם תמות מותר לומר לאינו יהודי להקיזה:

סימן שלג – שלא לפנות אוצר בשבת, ובו ג' סעיפים

א. אוצר של תבואה או של כדי יין אף על פי שמותר להסתפק ממנו אסור להתחיל בו לפנותו אלא לדבר מצוה כגון שפינהו להכנסת אורחים או לקבוע בו בית המדרש וכיצד מפנהו אם היה האוצר גדול מפנה ממנו חמש קופות (שבכל קופה שלש סאים) (הגהות מרדכי ורי"ן פרק מפנין) לא היה בו אלא חמש קופות מפנה מהם ארבע קופות אבל כולו לא יפנה שמא יבא להשוות גומות. הגה: וכל שבות שהתירו משום צורך מצוה מותר גם כן לצורך אורחים ולא מקרי אורחים אלא שנתארחו אצלו בביתו או שזימן אורחים שנתארחו אצל אחרים (תרומת הדשן סימן ע"ב) אבל כשזימן חבירו לסעוד אצלו לא מקרי אורחים ואינה סעודת מצוה רק סעודת רשות (בית יוסף):

ב. כשמפנה אלו ארבעה או חמשה קופות לא יחלקם בקופות קטנות להוליכום בהרבה פעמים כדי להקל המשאוי מפני שמרבה בהילוך ואוושא מלתא טפי:

סימן שלא – דין מילה בשבת, ובו י' סעיפים

א. עושים כל צרכי מילה בשבת מוהללין ופורעין ומוצצין ונותנין עליו כמון:

ב. כל זמן שלא סילק ידו מן המילה חוזר אפילו על ציצין שאינם מעכבין סילק ידו אינו חוזר אלא על ציצין המעכבין ואלו הם המעכבין בשר החופה אפילו רוב גובהה של עטרה במקום אחד:

ג. בין ח' אם גמרו שערו וצפרניו מלין אותו בשבת ואם לא גמרו אפילו אם הוא ספק בן ז' ספק בן ח' אין מלין אותו בשבת ואין צריך לומר בן ח' ודאי ואם הוא בן שבע ודאי אפילו לא גמרו שערו וצפרניו מלין אותו (ועיין ביורה דעה סימן רס"ו):

ד. מילה שלא בזמנה אינה דוחה שבת:

ה. אנדרוגינוס ונולד בין השמשות ונולד כשהוא מהול ויוצא דופן וכותית שילדה ואחר כך נתגירה ומי שיש לו שתי ערלות אין מילתן דוחה שבת:

ו. מכשירי מילה שאפשר לעשותם מערב שבת אינם דוחים את השבת לפיכך אם לא הביא איזמל למילה מערב שבת לא יביאנו בשבת אפילו במקום שאין בו אלא איסור דרבנן שהעמידו חכמים דבריהם במקום כרת. ולומר לאינו יהודי לעשותם אם הוא דבר שאם עשהו ישראל אין בו איסור אלא מדרבנן אומר לאינו יהודי ועושהו ואם הוא דבר שאסור לישראל לעשותו מן התורה לא יאמר לאינו יהודי לעשותו (ועיין לעיל סימן ש"ז):

ז. לא היה לו כמון שחוק מערב שבת לא ישחקנו אלא לועס בשיניו אם לא עירב מאתמול יין ושמן ליתן עליה לא יערבם היום אלא יתן כל אחד לבדו:

ח. אין עושין לה חלוק אלא כורך עליה סמרטוט ואם אין לו כורך על אצבעו דרך מלבוש לשנות מדרך הוצאה בחול ומביא דרך חצר אחרת אפילו לא נשתתפו יחד:

ט. בזמן חכמי הגמרא אם לא היו רוחצים את הולד לפני המילה ולאחר המילה וביום שלישי למילה במים חמין היה מסוכן לפיכך נזקקו לכתוב משפטו כשחל להיות בשבת והאידינא לא נהגו ברחיצה כלל ודינו לרחוץ בשבת אם רצו כדין רחיצת כל אדם. הגה: ובמדינות אלו

ג. אלו ד' או ה' קופות שמפנה היינו לאורח אחד ואם באו לו הרבה מפנה כשיעור הזה לכל אורח ואורח ובלבד שלא יפנה אחד לכולם דאיכא טרחא יתירה אלא כל אחד יפנה לעצמו או אחר יפנה בעדו. הגה: חביות של יין שהובאו על עגלה אסור להורידן בשבת אם לא לכבוד אורחים או לצורך מצוה דהוי כמפנה האוצר (אור זרוע):

סימן שלד – דיני דליקה בשבת, ובו כ"ז סעיפים

א. נפלה דליקה בשבת אם הוא בלילה קודם סעודה יכול להציל כדי מזון שלש סעודות הראוי לאדם לאדם והראוי לבהמה לבהמה ובשחרית מזון שתי סעודות ובמנחה מזון סעודה אחת ודוקא בני הבית שהדליקה בו לא יצילו יותר משום דאיכא למיחש שמתוך שטרודים בהצלה ישכחו השבת ויכבו אבל בתים הקרובים ויראים שתגיע להם הדליקה יכולים להציל כל מה שירצו:

ב. (ו)יש מתירים לטלטל מעות ודברים המוקצים כדי להציל מפני הדליקה או מאנסים הבאים לגזלם דבמקום פסידא אין לחוש לאיסור מוקצה ויש אוסרים ואפילו לומר לעכו"ם לטלטל סחורה הנפסדת מחמת גשמים יש מי שאוסר (ועיין לעיל סימן ש"ז סעיף י"ט):

ג. הציל פת נקיה לא יציל פת הדראה (פירוש פת שניטל הדרה דהיינו פת סובין) אבל איפכא שרי:

ד. מצילין מיום הכיפורים לשבת אבל לא משבת ליום הכפורים ויום טוב ולא לשבת הבאה אבל מיום הכפורים למוצאי יום הכפורים מצילים מזון סעודה אחת:

ה. מצילין לחולה ולזקן ולרעבתן כבינוני:

ו. הא דאין מצילין אלא מזון שלש סעודות היינו דוקא בשני כלים אבל בכלי אחד מצילין אפילו יש בו מאה סעודות ואפילו פירש טליתו וקיפל והביא לתוכו וחזר וקיפל והביא לתוכו מותר כיון שמרציא הכל בפעם אחת:

ז. מותר להציל כלי תשמישו הצריכים לו לאותו היום כגון כוסות וקיתוניות:

ח. ולובש כל מה שיכול ללבוש ומוציא ופושט וחוזר ולובש ומוציא ופושט ויש מי שאומר שאינו לובש ומוציא אלא פעם אחת בלבד:

ט. ואומר לאחרים בואו והצילו לכם כל אחד מזון שלש סעודות ויכולים ללבוש כל מה שיכולו ללבוש אם רוצים זוכים בו מן ההפקר כיון שאמר הצילו לכם ואם אינם רוצים לזכות אלא רוצים להחזירו לקבל שכר על הצלתם הרשות בידם ולא הוי שכר שבת:

י. כל הצלה שאמרנו אינה אלא לחצר אחרת המעורבת אבל לא לשאינה מעורבת. הגה: ויש מקילין אף לשאינה מעורבת (סמ"ג והגהות מרדכי):

יא. יש אומרים דכל הצלה שאמרנו היא לחצר ומכוי הסמוכים לרשות הרבים וגם אינם מקורים דדמי לרשות הרבים ומשום דמו לרשו הרבים ומשום הכי אין מתירין להציל אלא מזון שלש סעודות וכלים הצריכים אבל לבית אחר שעירב עמו יכול להוציא כל מה שירצה ואף לחצר לא אמרו אלא לחצר חבירו אבל לחצר שלו שאינה צריכה עירוב יכול להוציא כל מה שירצה ויש אומרים שאין חילוק:

יב. כל כתבי הקדש מצילין האידנא מפני הדליקה וקורין בהם אפילו כתובים בכל לשון ואפילו כתובים בסם ובסיקרא (פירוש מיני צבעונים) ובכל דבר וכן מטבע ברכות שטבעו חכמים מצילין אותם מן הדליקה ומכל מקום התורפה (פירוש מקום מגולה והפקר) וכן תרגום שכתבו עברי כגון יגר שהדותא וכדנא תימרון להון ועברי שכתבו תרגום או בלשון אחר שאותו העם בקיאים בו וכן ספר תורה שיש בו ללקט פ"ה אותיות מתוך תיבות שלמות או שיש בו אזכרה מצילין אותה:

יג. יש מי שאומר דמגלת אסתר הואיל ואין בה אזכרות אם אינה כתובה כמשפטה אשורית על העור ובדיו אין בה קדושה להצילה מפני הדליקה:

יד. הקמיעין שיש בהם פסוקים אין מצילים אותם מפני הדליקה ויש אומרים שמצילין:

טו. מצילים תיק הספר עם הספר ותיק התפלין עם התפלין אף על פי שיש בתוכן מעות והוא הדין לשאר כתבי הקודש:

טז. אם הניח תפלין בארנקי (פירוש כיס) מלא מעות יכול להצילו מפני הדליקה או מפני הגנבים והגולנים למקום שיכול

להציל התפלין ויש מי שאומר דהיינו דוקא כשהניחם שם מערב שבת:

יז. יש מתירים להציל דסקיא מליאה מעות על ידי ככר או תינוק מן הדליקה או מן הגנבים והגולנים ודוקא לרשות היחיד אבל לא לחצר שאינה מעורבת מצילין הספרים אפילו לחצר שאינה מעורבת ולמכוי (פירוש מקום שנכנסים מהם לחצרות) שלא נשתתפו בו ובלבד שיהיו בו שלשה מחיצות ולחי:

יח. כתבו משם גאון שמותר לומר לעכו"ם להציל ספרים מן הדליקה אפילו דרך רשות הרבים:

יט. כל מה שמותר להציל מפני הדליקה מותר להציל ממים ומשאר דברים המאבדים:

כ. הגליונים שלמעלה ושלמטה ושביין פרשה לפרשה ושביין דף לדף ושבתחלת הספר ושכסוף הספר אין מצילין אותם:

כא. האפיקורסים דהיינו האדוקים בעבודת כוכבים וכן מומרים לעבודת כוכבים שכתבו להם כתבי הקודש אין מצילים אותם ואף בחול שורפן עם האזכרות שבהן:

כב. תיבה שאחז בה האור יכול לפרוס עור של גדי מצדה האחר שלא תשרף ועושים מחיצה בכל הכלים להפסיק בין הדליקה אפילו כלי חרס חדשים מלאים מים שודאי יתבקעו כשתגיע להם הדליקה דגרם כיבוי מותר. הגה: במקום פסידא (מרדכי פרק כל כתבי):

כג. טלית שאחז בה האור פושטה ומתכסה בה ואינו חושש אם תכבה ויש מי שאומר שצריך שלא יתכוין לכך. הגה: מותר לכפות קערה על הנר שלא תאחז בקורה (טור). ועיין לעיל סימן רע"ז סעיף ה':

כד. יש אומרים שאין יכול ליתן עליו משקין כדי שיכבה כשיגיע להם ויש אמרים שמותר לעשות כן בשאר משקים חוץ מן המים משום כיבוס ויש מתירים אפילו במים ודברי סברא שנית נראים:

כה. נכרי שבא לכבות אין צריך למחות בידו אבל קטן שבא לכבות צריך למחות בידו:

כו. יכול לומר בפני עכו"ם כל המכבה אינו מפסיד אף אם אינו מזומן כאן יכול לקרותו שיבא אף על פי שודאי יכבה כשיבא וכן כל כיוצא בזה בהזיק הבא פתאום כגון אם נתרועעה חבית של יין

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים י"ז. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמות. וקצת החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ט"ז לחודש – עמוד ג זוכה לפנים צדיקים!

יכול לקרוא עכ"ם אף על פי שודאי יתקננה כשיבא. הגה: וכל הדינים הנזכרים בדיני הדליקה הני מילי בימיהם אבל בזמן שאנו שרויין בין אינם יהודים כתבו הראשונים והאחרונים ז"ל שמותר לכבות דליקה בשבת משום דיש בה סכנת נפשות והזריז הרי זה משובח ומכל מקום הכל לפי הענין דאם היו בטוחים ודאי שאין שום סכנה בדבר אסור לכבות אבל בחשש סכנת ספק מותר לכבות אפילו הדליקה בביתו של עכו"ם וכן נוהגין (תרומת הדשן סימן נ"ח והגהות אשירי פרק מי שהוציאוהו בשם אור זרוע). ודוקא לכבות הדליקה דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ויש סכנה אם לא יכבה אבל אסור לחלל שבת כדי להציל (ממון) ואם עבר וחילל צריך להתענות ארבעים יום שני וחמישי ולא ישתה יין ולא יאכל בשר ויתן במקום חטאת י"ח פשיטים לצדקה ואם ירצה לפדות התענית יתן בעד כל יום שנים עשר פשיטים לצדקה (פסקי מהרא"י סימן ט). ועיין בטור יורה דעה מהלכות נדה סימן קפ"ה:

כז. גחלת המונחת במקום שרבים ניוזקים בה יכול לכבותה בין אם היא של מתכת בין אם היא של עץ והרמב"ם אסור בשל עץ:

סימן שלה – דין חבית שנשברה, ובו ה' סעיפים

א. חבית שנשברה מצילין ממנה מזון שלש סעודות אפילו בכלים הרבה דאלו בכלי אחד אפילו מחזיק מאה סעודות מציל ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ובלבד שלא יספוג דהיינו שלא ישים הספוג במקום היין לחזור ולהטיפו גזירה שמא יסחוט ואפילו אם יש לו בית אחיזה דליכא חשש סחיטה אסור שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ולא יטפח בשמן להכניס ידו ולקנחה בשפת הכלי. הגה: ויש אומרים דוקא חבית שנשברה שבהול ואם יציל חיישינן שיתקננה אבל אם נסדק ועביד טיף טיף שאינו בהול כל כך מותר להציל בכלים לקלוט ולצרף (הגהות מרדכי ותוספות פרק כל כתבי והגהות מיימוני פרק כ"ב) ויש אומרים דכל זה לא מיירי אלא להציל מחצר לחצר אבל לבית אחר שעירב עמו מצילין בכל ענין כמו שנתבאר לעיל גבי דליקה (פסקי מהרא"י סימן קצ"ו):

ב. אם נשברה חבית בראש גגו מביא כלי ומניח תחתיה ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט לקבל מן הקילות באויר לאחר שירד מן הגג ולא יביא כלי אחר ויצרף

אותו לראש הגג ואם מציל בכלי אחד מציל אפילו קולט או מצרף:

ג. נזדמנו לו אורחים מביא כלי אחד וקולט כלי אחד ויצרף ולא יקלוט ויצרף ואחר כך יזמין האורחים ולא יערים לזמן אורחים שאין צריכים לאכול. הגה: ומיהו אם עבר ועשה שקלט ואחר כך זימן אורחים מותר (רמב"ן והמגיד פרק כ"א):

ד. אם יזוב תירוש מגיגית של ענבים שעדיין לא נדרכו שנמצא אותו הדלף אינו ראוי שהרי המשקין שזבו אסורים ואינו רשאי לשום כלי תחתיו מפני שמבטלו מהיכנו כיצד יעשה יניח שם מטתו או שלחנו ואז יהיה אותו הדלף לפניו גרף של רעי ויכול להניח שם כלי לקבל הדלף כדי שלא יעשה שם טיט וכשיתמלא הכלי לא יזרקנו בכלי אחר שלא יבטלנו מהיכנו אלא מריקו בתוך הגיגית שיזבו המשקים ממנו שהיא מבוטלת מהיכנה על ידי משקים שבה משום משקין שזבו:

ה. נתפזרו לו פירות בחצר אחד הנה ואחד הנה מלקט מעט מעט ואוכל ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה ואם נפלו במקום אחד נותן אפילו לתוך הסל אלא אם כן נפלו לתוך צרורות ועפרוריות שבחצר שאז מלקט אחד אחד ואוכל ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה (ועיין לעיל סימן שי"ט):

סימן שלו – אם מותר לילך על גבי העשבים, וכן באילן, ובו י"ג סעיפים

א. אין עולים באילן בין לה בין יבש ואין נתלים בו ואין משתמשין במחובר לקרקע כלל גזרה שמא יעלה ויתלוש. עלה באילן בשבת בשוגג מותר לירד במזיד אסור לירד ואם עלה מבעוד יום בכל גוונא מותר לירד משחשיכה ויש אומרים דהני מילי כשהיה דעתו לירד מבעוד יום אבל לא היה דעתו לירד מבעוד יום לא ירד משחשיכה כיון שהיה דעתו לישב שם באיסור. הגה: ודוקא אם שעלה שם אבל אם הניח שם חפץ מבעוד יום אסור ליטלו משם בשבת (המגיד פרק כ"א) וכל זה באילן וכיוצא בו אבל קנים הרכים כירק מותר להשתמש בהם אף על פי שמחוברים בקרקע דאין אסור להשתמש בירק (הגהות אשירי פרק בכל מערבין בשם אור זרוע ובית יוסף):

ב. שרשי אילן הגבוהים מן הארץ ג' טפחים אסור להשתמש בהם פחות מכאן מותר

להשתמש בהם דכקרקע חשיבי ואם באים מלמעלה ויורדים למטה במקום שגבוהים שלשה אסורים ובמקום שאין גבוהים שלשה מותרים היו גבוהים שלשה וחלל תחתיהם אף על פי שמצד אחד אין חלל תחתיהם והרי הן שוים לארץ אסור לישב אפילו על צד השוה לארץ:

ג. מותר לילך על גבי עשבים בין לחים בין יבשים כיון שאינו מתכוין לתלוש אבל האוכלים בגנות אסורים ליטול ידיהם על העשבים שמשקים אותם אף על פי שאינם מכוונים פסיק רישיה הוא אבל מותר להטיל בהם מי רגלים או שאר משקים שאינם מצמיחין. הגה: ולכן טוב להחמיר שלא לאכול בגנות אם ישתמש שם עם מים דבקושי יש לזוהר שלא יפלו שם מים (בית יוסף בשם סה"ת):

ד. יש לזוהר מלהשליך זרעים במקום ירידת גשמים שסופן להצמיח ואם ישליך לתרנגולים לא ישליך אלא כשיעור שיאכלו בו ביום או ליומים ואם הוא במקום דריסת רגלי אדם מותר שאין סופו לצמוח:

ה. עשבים שעלו על אוזן הכלי מלחות הכלי חשובים כמחוברים לקרקע והתולשן חייב:

ו. עשבים שתחבן בעפר מבעוד יום כדי שיהיו לחים מותר לאחוז בעלים ולהוציאן והוא שלא השרישו וגם צריך שאינו רוצה בהשרשתן אבל אם נתכוין לזריעה אסור:

ז. אסור לתלוש אפילו מעציץ שאינו נקוב:

ח. עציץ (פירוש חצי כד שזורעים שם עשבים) (ערוך), אפילו אינו נקוב, יש לזוהר מליטלו מעל גבי קרקע ולהניחו על גבי יתדות או איפכא בין שהוא של עץ בין של חרס. הגה: יחור של אילן שנפסח מערב שבת מן האילן ובו פירות מותר לתלוש הפירות ממנו בשבת (רבינו ירוחם נתיב י"ב חלק ב):

ט. צנור המקלח מים מן הגג שעלו בו קשים ועשבים שסותמים ומעכבים קילוחו ומימיו יוצאים ומתפשטים בגג ודולפים לבית ממעכן ברגלו בצנעה דכיון דמתקן על ידי שינוי הוא שאינו עושה אלא ברגליו במקום פסידא לא גזרו רבנן:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק תחודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. וזוהר תהיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בפתח פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. וזכרם החברים וידידים. לזכות את הרבים תהיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים ט"ז לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

י. הדס מחובר מותר להריח בו אבל אתרוג ותפוח וכל דבר הראוי לאכילה אסור להריח בו במחובר שמא יקוץ אותו לאכלו:

יא. השורה חטים ושעורים וכיוצא בהם במים הרי זה תולדת זורע וחייב בכל שהוא. הגה: ומותר להעמיד ענפי אילנות במים בשבת ובלבד שלא יהיו בהם פרחים ושושנים שהם נפתחים מלחלוחית המים (מהרי"ל) ועיין לקמן סימן תרנ"ד:

יב. תאנים שיכשו באיביהן וכן אילן שיכשו פירותיו בו התולש מהם בשבת חייב אף על פי שהם כעקורים לענין טומאה:

יג. אסור להשתמש בצדדי האילן אבל בצדי צדדין מותר לפיכך אסור לסמוך הסולם לצדי האילן דכי סליק ביה משתמש בצדדין אבל אם יש יתד תקועה בצדי האילן מותר לסמוך סולם עליו דהוה לה יתד צדדין וסולם צדי צדדין ואם נעץ בו יתד ותולה בו כלכלה היתד נקרא צדדין והכלכלה כצדי צדדין. הגה: ומותר ליגע באילן ובלבד שלא ינידנו (בית יוסף בשם אורחות חיים) בור עמוק אפילו מאה אמות מותר לירד ולעלות ומטפס ויורד ומטפס ועולה ולא חיישינן שמא יעקור קרקע בירידתו ועלייתו (טור):

סימן שלז – דין כיבוד הבית ודבר שאינו מתכוין, ובו ד' סעיפים

א. דבר שאין מתכוין מותר והוא שלא יהא פסיק רישיה הלכך גורר אדם מטה כסא וספסל בין גדולים בין קטנים ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ ומותר לרביץ הבית כיון שאינו מתכוין להשוות גומות אלא שלא יעלה האבק:

ב. אסור לכבד הבית אלא אם כן הקרקע מרוצף ויש מתירין אפילו אינו מרוצף. הגה: ויש מחמירין אפילו במרוצף (טור בשם ר"י ומרדכי ריש פרק כל הכלים ורבינו ירוחם חלק י"ג וסמ"ג וסה"ת) וכן נוהגין ואין לשנות מיהו על ידי עכו"ם מותר (רבינו ירוחם נתיב י"ג) וכן על ידי בגד או מטלית או כנף אווז הקלים ואינו משהו גומות (אגור). ואסור לכבד הבגדים על ידי מכבדות העשויים מקיסמים שלא ישתברו קיסמיהם (הגהות אלפסי פרק הזורק):

ג. אין סכין את הקרקע ולא מדיחים אותו אפילו הוא מרוצף:

ד. אסור לצדד חבית על הארץ דכיון שהיא כבדה יבוא להשוות גומות ודאי והוי פסיק רישיה:

סימן שלח – דברים האסורים בשבת משום השמעת קול, ובו ח' סעיפים

א. השמעת קול בכלי שיר אסור אבל להקיש על הדלת וכיוצא בזה כשאינו דרך שיר מותר. הגה: וכן אם לא עביד מעשה שרי ולכן אלו שקורין לחבריהם ומצפצפים בפיהם כמו צפור מותר לעשותו בשבת (הגהות אלפסי) ואסור להכות בשבת על הדלת בטבעת הקבוע בדלת אף על פי שאינו מכוין לשיר מכל מקום הואיל והכלי מיוחד לכך אסור ולכן אסור לשמש להכות על הדלת לקרוא לבית הכנסת על ידי הכלי המיוחד לכך אלא מכה בידו על הדלת (אגור ובית יוסף בשם פסקי תוספות דעירובין):

ב. יש מתירים לומר לעכו"ם לנגן בכלי שיר בחופות. הגה: ואפילו לומר לעכו"ם לתקן הכלי שיר שרי משום כבוד חתן וכלה אבל בלאו הכי אסור (מרדכי פרק משילין) ומיהו בזמן הזה נהגו להקל מטעם שיתבאר בסימן שאחר זה לענין טפוח ורקוד:

ג. זוג המקשקש לעשות עשוי על ידי משקולת מותר לערכו ולהכינו מבעוד יום כדי שילך ויקשקש כל השבת:

ד. המשמר פירותיו וזרעיו מפני חיה ועוף לא יספוק כף אל כף ולא יטפח כפיו על ירכו ולא ירקד להבריחם גזירה שמא יטול צרור ויזרוק להם:

ה. אין שוחקים באגוזים ולא בתפוחים וכיוצא בו משום אשווי גומות. הגה: ודוקא על גבי קרקע אבל על גבי שלחן שרי דליכא למגזר שם משום גומות (רבינו ירוחם חלק ז). ומותר לשחוק בעצמות שקורין טשי"ך אף על פי שמשמיעים קול הואיל ואינן מכוונין לשיר (הגהות אלפסי סוף עירובין). וכל זה בשוחק דרך צחוק בעלמא (בית יוסף) אבל בשוחק כדי להרויח אסור אפילו שוחק בתם ובחסר דהוי כמקח וממכר (אגור ובית יוסף ורמב"ם פרק כ"ג). ומכל מקום אין למחות בנשים וקטנים דמוטב שיהיו שוגגין ואל יהו מזידין (תוספות וסמ"ג והגהות מיימוני פרק כ"א). ולשחוק בכדור עיין לעיל סימן ש"ח סעיף מ"ה:

ו. אסור לשאוב מים בגלגל גזירה שמא ימלא לגנתו וחורבתו או למשרה של פשתן לפיכך אם לא היה שם לא גינה ולא חורבה ולא בריכה לשרות בה פשתן

מומר ויש אומרים שלא אסרו אלא בגלגל גדול שמוציא מים הרבה ביחד בלא טורח והם גלגלים הקבועים בהם דליים הרבה סביב אבל גלגלים שלנו שאין ממלאים בהם אלא מעט מותר דליכא למיחש למידי:

ז. מי שיש לו פירות בראש הגג ורואה מטר שבא אסור לשלשלם בשבת דרך ארובה שבגג אבל מותר לכסותן ואפילו לבנים שהם מוקצים מותר לכסותן מפני הדלף:

ח. מותר ליתן כלי תחת הדלף בשבת ואם נתמלא שופכו ומחזירו למקומו והוא שיהא הדלף ראוי לרחיצה אבל אם אינו ראוי אסור משום שאין עושין גרף של רעי לכתחלה ואם נתן כלי תחת דלף שאינו ראוי לרחיצה מותר לטלטלו במים המאוסים שבו:

סימן שלט – כמה דינים פרטיים הנוהגין בשבת, ובו ז' סעיפים

א. אין רוכבין על גבי בהמה (ועיין לעיל סימן ש"ה סעיף י"ח מדין הליכת קרון):

ב. אין שטיין על פני המים אפילו בבריכה שבחצר מפני שכשהמים נעקרים ויוציאים חוץ לבריכה דמי לנהר ואם יש לה שפה סביב מותר דכיון דאפילו נעקרו המים השפה מחזרת אותם למקומם הוי ליה ככלי וליכא למיגזר ביה שמא יעשה חבית של שייטין:

ג. אין מטפחין להכות כף אל כף ולא מספקין להכות כף על ירך ולא מרקדין גזירה שמא יתקן כלי שיר ואפילו להכות באצבע על הקרקע או על הלוח או אחת כנגד אחת כדרך המשוררים או לקשקש באגוז לתינוק או לשחק בו בזוג כדי שישתוק כל זה וכיוצא בו אסור גזירה שמא יתקן כלי שיר ולספק כלאחר יד מותר. הגה: והא דמספקין ומרקדין האידנא ולא מחינן בהו משום דמוטב שיהיו שוגגין וכו' ויש אומרים דבזמן הזה הכל שרי שאין אנו בקיאיין בעשיית כלי שיר וליכא למיגזר שמא יתקן כלי שיר דמלתא דלא שכיח הוא ואפשר שעל זה נהגו להקל בכל (תוספות סוף פרק המביא כדי יין):

ד. אין דנין. הגה: ולכן אסור לתפוס ולהכניס לבית הסוהר מי שנתחייב איזה עונש כדי שלא יברח וכל שכן שאסור להלקותו דהוה בכלל דין ואם יברח אין עלינו כלום (בית יוסף סוף סימן רס"ג בשם שבולי הלקט) ולא מקדשין. הגה: ויש מתירין לקדש היכא דאין לו אשה

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים ט"ז לחודש – עמוד ה

ובנים (רבינו תם) ואפשר שהוא הדין הכניסה לחופה שרי (סמ"ג) ואף על גב דלא קיימא לן הכי מכל מקום סומכין על זה בשעת הדחק כי גדול כבוד הבריות כמו שרגילין שלפעמים שלא היו יכולים להשוות עם הנדוניא ביום ו' עד הלילה דעושין החופה והקידושין בליל שבת הואיל וכבר הוכנו לסעודה ולנשואין והוי ביוש כללה ביום כללה ולחתן אם לא יכנוס אז ומכל מקום כתחלה יש ליהזר שלא יבא לידי כך (ועיין בטור אבן העזר סימן ס"ג). ולא חולצין ולא מיבמין ואין כונסין ולא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין ולא מפרישין תרומות ומעשרות ואין פודין הבן ואין מגרשין אלא אם כן הוא גט שכיב מרע (דתקיף ליה עלמא) וכולם אם נעשו שוגגין או מזידין או מוטעין מה שעשוי עשוי:

ה. הכונס את האלמנה לא יבא עליה ביאה ראשונה לא בשבת ולא ביום טוב (ועיין לעיל סימן ר"פ):

ו. אסור לאדם להשיט במים דבר להוליכו מאצלו או להביאו אצלו ולכן קסמים שעל פני המים אסור להפצילן לכאן ולכאן כדי לנקות המים שיהיו יפים:

ז. ספינה אם היא יושבת בקרקע הים ואינה שטה כלל מותר ליכנס בה ואם היא קשורה כמנהג הספינות העומדות בנמל אף על פי שהיא שטה על פני המים מותר ליכנס בה:

סימן שמ – כמה דינין מדברים האפורים בשבת בעין תולדות מאבות, ובו י"ד סעיפים

א. אסור ליטול שערו או צפרניו בין ביד בין בכלי בין לעצמו בין לאחרים וחייב על שתי שערות ומלקט לבנות מתוך שחורות אפילו באחת חייב ודבר זה אפילו בחול אסור משום לא ילבש גבר שמלת אשה. הגה: ועיין לעיל סוף סימן ש"ג דין סריקה וחספיפה:

ב. אסור לחתוך יבלת מגופו בין ביד בין בכלי בין לו בין לאחר:

ג. המוחק דיו שעל הקלף או שעוה שעל הפנקס אם יש במקומו כדי לכתוב ב' אותיות חייב. הגה: אסור לשבור עוגה שכתוב עליה כמין אותיות אף על פי שאינו מכוין רק לאכילה דהוי מוחק (מרדכי פרק כלל גדול):

ד. יש ליהזר שלא לכתוב באצבעו כמשקין על השולחן או באפר. אבל מותר לרשום באויר כמין אותיות (תרומת הדשן סימן ס"ג):

ה. מותר לרשום בצפורן על הספר כמו שרושמיין לסימן שאין זה דבר המתקיים:

ו. חוט של תפירה שנפתח אסור למתחו משום תופר:

ז. אותם שמהדקים הבגדים סביב זרועותיהם על ידי החוט שמותחין אותו ומתהדק אסור למתחו אלא אם כן יהיו הנקבים רחבים קצת ומתוקנים בתפירה ובעיגול:

ח. מוכין שנפלו מן הכסת מותר להחזירם אבל אסור ליתנם בתחלה בכסת:

ט. אסור לקבץ מלח ממשרפות המלח שדומה למעמר וכן אסור לקבץ כל דבר במקום גידולו:

י. המקבץ דבילה ועשה ממנה עיגול או שנקב תאנים והכניס החבל בהם עד שנתקבצו גוף אחד הרי זה תולדות מעמר וחייב וכן כל כיוצא בזה:

יא. אף על פי שנותנים שומשמיין ואגוזים לדבש לא יחבצם בידו:

יב. הנותן זרע פשתן או שומשמיין וכיוצא בהם במים חייב משום לש מפני שמתערבים ונתלים זה בזה:

יג. אין שוכרים החרס ואין קורעין הנייר מפני שהוא כמתקן כלי:

יד. המדבק ניירות או עורות בקולן של סופרים וכיוצא בו הרי זה תולדת חופר וחייב וכן המפרק ניירות דבוקים או עורות דבוקים ולא נתכוין לקלקל בלבד הרי זה תולדת קורע וחייב:

סימן שמא – היתר נדרים בשבת, ובו ג' סעיפים

א. מתירים נדרים בשבת אם הם לצורך השבת כגון שנדר שלא לאכול או שלא לשתות אף על פי שהיה לו פנאי להתירם קודם השבת אבל הבעל יכול להפר נדרי אשתו אפילו שאינם לצורך השבת מפני שאם לא יפר לה היום לא יוכל עוד להפירם:

ב. מי שנשבע לעשות מלאכה פלונית עד זמן פלוני ולא נזדמן לו לעשותה עד יום האחרון של אותו זמן ואותו יום בא בשבת ויש לו פתחים להתיר נדרו נשאלין אפילו בשבת:

ג. נהגו להתיר חרמי הקהל בשבת ואף על פי שאינם לצורך השבת (ועיין לעיל סוף סימן ש"ו):

סימן שמב – בין השמשות מותר לעשות דברים שאסרו חז"ל משום גזירה, ובו סעיף אחד

א. כל הדברים שהם אסורים מדברי סופרים לא גזרו עליהם בין השמשות (ועיין לעיל סימן רס"א וסוף סימן ש"ו) והוא שיהא שם דבר מצוה או דוחק כיצד מותר לו בין השמשות לעלות באילן או לשוט על פני המים להביא לולב או שופר וכן מוריד מהאילן או מוציא מהכרמלית עירוב שעשה וכן אם היה טרוד ונחפז לדבר שהוא משום שבות מותר בין השמשות ומטעם זה מותר לומר בין השמשות לעכור"ם להדליק לו נר לשבת:

סימן שמג – דיני קטן בשבת, ובו סעיף אחד

א. קטן אוכל נבילות אין בית דין מצווין להפרישו אבל אביו מצווה לגעור בו ולהפרישו (מאיסור דאורייתא) ולהאכילו בידים אסור אפילו דברים שאסורים מדברי סופרים וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד ואפילו בדברים שהם משום שבות. הגה: ויש אומרים דכל זה בקטן דלא הגיע לחינוך אבל הגיע לחינוך צריכים להפרישו (תוספות פרק כל כהבי) ויש אומרים דלא שייך חינוך לבית דין אלא לאב בלבד (בית יוסף) וקטן שהכה לאביו או עבר שאר עבירות בקטנותו אף על פי שאין צריך תשובה כשהגדיל מכל מקום טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה ולכפרה אף על פי שעבר קודם שנעשה בר עונשין (פסקי מהרא"י סימן ס"ב):

סימן שדמ – דין ההולך במדבר בשבת, ובו ב' סעיפים

א. ההולך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת מונה שבעה ימים מיום שנתן אל לבו שכחתו ומקדש השביעי בקידוש והבדלה ואם יש לו ממה להתפרנס אסור לו לעשות מלאכה כלל עד שיכלה מה שיש לו ואז יעשה מלאכה בכל יום אפילו ביום שמקדש בו כדי פרנסתו מצומצמת ומותר לילך בו בכל יום אפילו ביום שמקדש בו:

ב. היה יודע מנין יום שיצא בו כגון שיודע שהיום יום רביעי או יום חמישי ליציאתו אבל אינו יודע באיזה יום באיזו יום יצא

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'פ' החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. וזוהי ה'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם ב'פתי פנסיות וב'פתי מד'שות. ובשמות. וז'כל החברים ו'דידים. לזכות את הרבים ל'היות' בן עולם הבא" על ידי י'מודד "ה'כחה" כ'כל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים י"ל לחודש – עמוד ו

מותר לעשות מלאכה כל מה שירצה ביום שמיני ליציאתו שביום כזה יצא מביתו דכודאי לא יצא בשבת וכן ביום ט"ו וביום כ"ב וכן לעולם:

סימן שמה – דין ארבע רשויות בשבת, ובו י"ט סעיפים

א. ארבע רשויות לשבת רשות היחיד ורשות הרבים וכרמלית (פירוש ר"ן מל לא לח ולא יבש אלא בינוני הכא נמי לא רשות היחיד שאין לו מחיצות ולא רשות הרבים שאינו דומה לדגלי מדבר דלאו להילוכא דרבים עבידא. רש"י), ומקום פטור:

ב. איזה רשות היחיד מקום המוקף מחיצות גבוהים עשרה טפחים ויש בו ד' טפחים על ד' טפחים או יותר וכן חריץ עמוק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה וכן תל גבוה עשרה ורחב ארבעה על ארבעה. הגה: יש אומרים דבעינן באלו ארבעה על ארבעה הן ואלכסונן וכמו שיתבאר לקמן סימן שמ"ט (הגהות אשרי פרק קמא דשבת ותוספות עירובין דף נ"א):

ג. כתלים המקיפים רשות היחיד על גביהם רשות היחיד אפילו אינם רחבים ד':

ד. חורים שבכתלי רשות היחיד שכלפי רשות היחיד הם רשות היחיד. הגה: ואם הם כלפי חוץ ואינם עוברים כלפי פנים נדונין לפי גבהן ורחבן כמו שיתבאר סימן זה סעיף י"ג (בית יוסף בשם הרשב"א והמגיד):

ה. אויר רשות היחיד הוא רשות היחיד עד לרקיע:

ו. אפילו כלי כגון תיבה או מגדל או כוורת אם יש בו לרבע ארבעה על ארבעה והוא גבוה עשרה הוי רשות היחיד:

ז. איזה רשות הרבים רחובות ושווקים הרחבים ט"ז אמה ואינם מקורים ואין להם חומה ואפילו יש להם חומה אם הם מפולשים משער לשער (ואין דלתותיו נעולות בלילה) (טור), הוי רשות הרבים. ויש אומרים שכל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום אינו רשות הרבים:

ח. מבואות הרחבים ט"ז אמה ומתקצרים בקצתן ואין בהם ט"ז אמה יש אומרים שאם ארכן לאורך רשות הרבים הרי הן רשות הרבים:

ט. מבואות הרחבים י"ג אמות ושליש ושני ראשיהם מפולשים לרשות הרבים שהוא לרשות הרבים שהוא רחב ט"ז יש אומרים שהוא רשות הרבים:

י. כל דבר שהוא ברשות הרבים אם אינו גבוה (שלשה) טפחים אפילו הם קוצים או צואה שאין רבים דורסין עליהם חשובים כקרקע והוי רשות הרבים ואם הוא גבוה שלש ומשלש עד תשעה ולא תשעה בכלל אם הוא רחב ארבע על ארבע הוי כרמלית ואם אינו רחב ארבע על ארבע הוי מקום פטור ואם הוא גבוה ט' טפחים מצומצמים ורבים מכתפים עליו הוי רשות הרבים אפילו אינו רחב ארבעה ויש מי שאומר דהוא הדין לגבוה מתשעה ועד עשרה ורבים מכתפים עליו הוי רשות הרבים אפילו אינו רחב ארבעה ומעשרה ולמעלה אם הוא רחב ארבעה הוי רשות היחיד ואם לאו הוי מקום פטור אפילו אם יש בו מקום כדי לחוק להשלימו לארבעה:

יא. גומא ברשות הרבים אם אינה עמוקה שלש הויא רשות הרבים משלש עד עשרה אם רחבה ארבעה הוי כרמלית ואם לאו הוי מקום פטור ואם היא עמוקה עשרה הוי רשות היחיד והוא שתהא רחבה ארבעה:

יב. רשות הרבים אינה תופסת אלא עד עשרה אבל למעלה מעשרה הוי מקום פטור:

יג. חורים שבכלים כלפי רשות הרבים אם הם גבוהים למעלה משלשה אינם כרשות הרבים אלא נידונים לפי מדותיהם:

יד. איזו היא כרמלית מקום שאין הילוך לרבים כגון ים ובקעה ואצטונית ואיצטבא (פירוש אצטונית מקום שלפני החנויות שיושבים שם הסוחרים ואצטבא הוא מקום שמניחין עליו פרקטיא) שלפני העמודים ברשות הרבים והיא רחבה ארבעה וגבוה משלשה ועד עשרה וקרן זוית הסמוכה לרשות הרבים (כגון מבואות שיש להן שלשה מחיצות) ואין להם לחי או קורה ברביעית (טור) ורשות הרבים שהיא מקורה ותל שיש בו ארבע על ארבע ואינו גבוה עשרה וכן חריץ שהיא ארבעה על ארבעה ואינו עמוק עשרה:

טו. בית שאין תוכו עשרה וקריו משלימו לעשרה יש בו ארבע על ארבע תוכו כרמלית ועל גבו רשות היחיד ואם חוקק בו ארבע על ארבע אפילו באמצע רחוק מן הכתלים נעשה כולו רשות היחיד:

טז. גג הבולט על מחיצות הבית בענין שאין מחיצות הבית ניכרות לעומד על הגג הוי כרמלית ואפילו הוא גבוה ורחב הרבה ואם חלון פתוח לו מן הבית הוי כרשות היחיד וכן זיזין הבולטים מן הכותל ויש בהם ד' על ד' הוי כרמלית אלא אם כן חלון הבית פתוח להם:

יז. חורי כרמלית אינם ככרמלית אלא הם נידונים לפי גבהם ורחבם:

יח. גדר כרמלית שלא יהא פחות מארבעה על ארבעה ואינה תופסת אלא עד עשרה ולמעלה מעשרה הוי מקום פטור וימים ונחלים ממיא משחינן הילכך הנוטל מהם מעל פני המים עד עשרה באויר הוי כרמלית למעלה מעשרה באויר הוי מקום פטור. הגה: בור העומד בכרמלית אפילו עמוק מאה אמה הוי כרמלית אלא אם כן הוא רחב ארבעה על ארבעה דאין מקום פטור בכרמלית כמו שיתבאר בסמוך:

יט. מקום פטור הוא מקום שאין בו ד' על ד' וגבוה משלשה ולמעלה עד לרקיע או חריץ שאין בו ד' על ד' ועמוק יותר משלשה וכן המחיצות הגבוהות משלשה ולמעלה ואין ביניהם ארבעה על ארבעה. הגה: וכל זה דוקא בעומד ברשות הרבים אבל בכרמלית אמרינן מצא מיין את מינו וניעור ודינו ככרמלית (ר"ן פרק כיצד משתתפין והגהות מרדכי פרק ט"ו דשבת וטור ובית יוסף בשם רמב"ם). ויש חולקים ואומרים דאין חילוק בין רשות הרבים לכרמלית (רש"י ומגיד משנה פרק י"ד בשם רשב"א). אבל אם עומד ברשות היחיד לכולי עלמא דינו כרשות היחיד (בית יוסף):

סימן שמו – דיני עירובין מן התורה, ובו ג' סעיפים

א. מן התורה אין חייב אלא במוציא ומכניס וזורק ומושיט מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד וחכמים אסרו מכרמלית לרשות היחיד או לרשות הרבים או מהם לכרמלית אבל מקום פטור מותר להוציא ולהכניס ממנו לרשות היחיד ולרשות הרבים ומהם לתוכו אבל העומד ברשות היחיד ומוציא או מכניס או מושיט וזורק לרשות הרבים דרך מקום פטור או איפכא חייב וכן לא יעמוד אדם על מקום פטור ויקח חפץ מיד מי שעומד ברשות הרבים ויתננו למי שעומד ברשות היחיד או איפכא ולהחליף דרך מקום פטור ברשויות דרבנן יש אוסרים ויש מתירים (עיין לקמן סימן שע"ב סעיף ו').

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפי החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשבתות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!"

זכר המזכה את הרבים ט"ז לחודש – עמוד ז' זוכה לבנים צדיקים!

כל השנה הלכות בכל יום

מוכנס לו שהוא מן "עולם הבא"

ג. מן התורה אין חייב אלא במעביר ד' אמות ברשות הרבים וחכמים אסרו להעביר ארבע אמות בכרמלית וים ובקעה תרי גווני כרמלית נינהו ומותר לטלטל מזו לזו תוך ארבע אמות:

ג. קרפף (פירוש מקום שמוקף מחיצות בלא קרוי כמו חצר) יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אסרו חכמים לטלטל בו אלא תוך ארבע אמות ומותר להוציא ממנו לכרמלית אחר כגון בקעה העוברת לפניו. הגה: ולכן מותר ליקח מפתח מכרמלית שלפני גינה לפתוח ולנעול ולהחזיר המפתח אליו (טור) ובלבד שלא יהא ביניהם אסקופה שהיא רשות היחיד כגון שהוא גבוה עשרה ורחבה ארבעה או שיש לה שני מחיצות מן הצדדין שהן רחבין ארבע ומשקוף עליה רחבה ארבעה דאו הוי רשות היחיד אף על פי שאינו גבוה עשרה מיהו אסור להכניס מהאסקופה לרשות היחיד או איפכא דחיישינן שמא לא יהיה התקרה ארבע ואז אם אין האסקופה גבוה שלש יש לה הדין שלפניה ואפילו אם גבוה שלש מאחר שכל רשויות שלנו הם כרמלית אמרינן מצא מין את מינו וניעור כמו שנתבאר סימן ש"ה וכן אם התקרה רחבה הרבה ואין לה מחיצות מן הצדדים דינה כרשות שלפניה וכן בגגין שלנו הבולטין לפני הבתים דינם כרשות שלפניהם (הגהות מרדכי פרק קמא דשבת):

סימן שמו – על איזה הוצאות חייב מן התורה, ובו סעיף אחד

א. מן התורה אינו חייב אלא כשעוקר חפץ מרשות היחיד והניחו ברשות הרבים או

איפכא אבל פשט ידו לפניו וחפץ בידו ונטלו חבירו העומד בפנים או שפשט ידו לחוץ וחפץ בידו ונטלו חבירו העומד בחוץ שזה עקר וזה הניח שניהם פטורים אבל אסור לעשות כן מדרבנן ואם פשט ידו לפניו וחפץ בידו והניחו לתוך יד חבירו העומד בפנים או שפשט ידו לפניו ונטל חפץ מתוך יד חבירו העומד בפנים והוציא לחוץ שנמצא שהעומד בחוץ לבדו עקר והניח הוא חייב וחבירו פטור אבל אסור ואפילו אם העומד בחוץ הוא עכו"ם אסור מפני שהוא כנתנו על מנת להוציא והוא הדין להוציא ידו לחוץ והניחו ביד חבירו העומד בחוץ או שנטל מיד חבירו העומד בחוץ והכניס בפנים שהעומד בפנים חייב שהוא עקר והניח והעומד בחוץ פטור אבל אסור:

סימן שמח – דין המושיט מרשות לרשות, ובו סעיף אחד

א. היה עומד ברשות היחיד והוציא ידו מלאה פירות לרשות הרבים בתוך עשרה בשוגג מותר להחזירה לאותו חצר ואסור להושיטה לחצר אחר ואם במזיד אסור אפילו להחזירה לאותו חצר ויש אומרים דהני מילי כשהוציאה מבעוד יום אבל אם הוציאה משחשיכה מותר להחזירה שמא ישליכה מידו ויבא לידי חיוב חטאת כמה דברים אמורים כשהוציא לרשות הרבים אבל אם הוציאה לכרמלית בכל גוונא מותר להחזירה:

סימן שנט – דין ארבע אמות ברשות הרבים, ובו ה' סעיפים

א. כל אדם יש לו ארבע אמות ברשות הרבים שיכול לטלטל בהם ומודדים לו באמה שלו ואם אמתו קטנה נותנים לו ארבע אמות בינוניות של כל אדם שכל אחת מהן ששה טפחים (ועיין לקמן סימן שצ"ו):

ב. ארבע אמות שאמרו הן ואלכסונו שנמצא שהם חמשה אמות ושלושה חומשין ויש מי שאומר שמארבע אמות עד חמשה ושלוש חומשים פטור אבל אסור:

ג. מותר לו לאדם לעקור חפץ מרשות הרבים וליתנו לחבירו שאצלו בתוך ארבע אמותיו וחבירו לחבירו שאצלו אף על פי שהחפץ הולך כמה מילין ברשות הרבים ובלבד שלא יוציאנו חוץ מתחום שלו ויש מי שאוסר (ועיין לעיל סימן ש"א סעיף מ"ב):

ד. היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה כגון שיש ביניהם ר' אמות מביאין ואוכלין באמצע ובלבד שלא יוציא כל אחד מתוך שלו לתוך של חבירו היו שלשה והאמצעי מובלע ביניהם כגון שבין שנים החיצונים שמנה אמות האמצעי החיצונים שמונה אמות, האמצעי מותר עם כל אחד מהחיצונים כמה שארבע אמותיו מובלעים בתוך שלו, ושנים החיצונים אסורים אסורים זה עם זה:

דעת הרמ"א על הבית יוסף – כל החולק עליו כחולק על השכינה

כתב הרמ"א באחת מתשובותיו: "באתי להשיב מפני הכבוד לדברי הגאון הגדול מורנו ורבינו יוסף קארו יצ"ו, אשר מימיו אנו שותים ומקנקנו וכדו, ומה אוסיף בשבחו לכבודו, מאחר דכל מה דאת משבח ליה את מגנה במעשה ידו, אתפלל אל ה' על העתיד להאריך ימי מורינו ורבינו נשיא אלוקים בתוכינו, חלילה להרמות דבר מכבוד תורתו, וכל החולק עליו כחולק על השכינה". (תשובות הרמ"א סימן מ"ח, ווארשא תרמ"ג, דף מ"ז עמוד א').

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויוסף יהיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים ליהיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ט"ז לחודש – עמוד ח זוכה לבנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

יז

לחודש

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים

לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום"

חובטת לו שהוא "בן עולם הבא"!

גלייז

י"ז

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה. ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדנ"י מתנחלים יאהדוניה"י על ידי הנעלם ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

יז לחודש

המשך הלכות שבת, סימן שט – דין ארבע אמות ברשות הרבים

ה. אסור להוליך הפץ פחות פחות מארבע אמות ואפילו בין השמשות ואפילו בכרמלית:

סימן שג – דין המוציא ראשו ורובו מרשות לרשות, ובו ג' סעיפים

א. עומד אדם ברשות היחיד ומוציא ידו לרשות הרבים ומטלטל שם הפצים שאינם צריכים לו במקום שהוא עומד שנוטלן מכאן ומניחן כאן ובלבד שלא יעבירם ארבע אמות ולא חיישינן שמא יביאם אליו כיוון שאינם צריכין לו במקום שהוא עומד שם הילכך מותר לעמוד ברשות הרבים ליטול מפתח ברשות היחיד ולפתוח שם וכן מרשות היחיד לרשות הרבים אבל לא יעמוד ברשות היחיד ויוציא ראשו לרשות הרבים וישתה שם או איפכא אלא אם כן יכנס ראשו ורובו למקום שהוא שותה דכיון שהוא צריך לאלו המים חיישינן שמא יביאם אליו אבל מותר לעמוד ברשות היחיד או ברשות הרבים ולשתות בכרמלית או איפכא ויש מפרשים דהפצים הצריכים לו היינו כלים נאים שהוא צריך להם אבל אם הם כלים שאינם נאים מותר לשתות בהם אף על פי שלא הוציא ראשו ורובו אלא שהושיט צוארו לבד ושאר טלטולים חוץ משתיה אפילו כלים נאים מותר לטלטל שלא גזרו אלא בכלים נאים ובשותה בהם שהוא מקרבן לפיו:

ב. לא יעמוד אדם ברשות הרבים וישתיך או ירוק ברשות היחיד או בכרמלית או

איפכא אפילו אם הוציא פיו ואמתו לחוץ:

ג. רוקו שנתלש מפיו ומוכן לזרקו יש מי שאומר שלא יהלך ד' אמות ברשות הרבים עד שירוק:

סימן שנא – דין המושיט ידו לצינור ברשות הרבים לשתות, ובו סעיף אחד

א. לא יעמוד אדם ברשות הרבים ויחבר ידו למזחילה שהוא צנור ארוך מונח לאורך הגג בתוך ג' טפחים סמוך לגג ולקבל המים ממנה שכיון שהוא בתוך ג' סמוך לגג חשוב כגג ואסור בין אם הוא למעלה מעשרה או למטה מעשרה אבל מותר לקלוט מן האויר אפילו אם ידו תוך ג' למזחילה היתה מזחילה בולטת ג' מן הגג וכן סתם צנור שבולט ג' יכול לחבר ידו אליהם ולקבל המים וכגון שאין בהם ד' על ד' והן למטה מעשרה אבל אם יש בהן ד' על ד' או אפילו אין בהן ד' על ד' והן למעלה מעשרה אסור:

סימן שגב – הקורא בספר ונתגלגל מרשות לרשות, ובו ב' סעיפים

א. הקורא בספר על האסקופה ונתגלגל ראש האחד מהספר מידו ונשאר ראש השני בידו גוללו אצלו אפילו נתגלגל חוץ לד' אמות ואפילו ברשות הרבים והאסקופה ברשות היחיד משום בזיון כתבי הקדש התיירו. הגה: דרבים דרסי על האסקופה ודוקא כתבי הקדש אבל בשאר דברים אסור אפילו לא נפל אלא לכרמלית (המגיד פרק ט"ו והרשב"א):

ב. היה קורא בו על הגג ונתגלגל ראשו האחד מידו עד שלא הגיע לעשרה טפחים התחתונים הקרובים לארץ גוללו אצלו הגיע לעשרה טפחים התחתונים אם הכותל משופע בענין שנח עליו אסור

לגללו אצלו וכדי שלא יעמוד בבזיון הופכה על הכתב ואם אינו משופע כל זמן שלא הגיע לארץ גוללו אצלו:

סימן שנג – דיני זיוון ברשות הרבים, ובו ג' סעיפים

א. שני בתים בשני צדי רשות הרבים והם של אדם אחד או של שנים ועירבו אם שניהם שוים מותר לזרוק מזה לזה ואם אחד גבוה מחבירו אסור לזרוק מזה לזה אלא אם כן הם כלי חרס וכיוצא בהם שאם יפלו ישברו במה דברים אמורים ברשות הרבים עוברת ביניהם אבל אם היתה כרמלית עוברת ביניהם מותר בכל גוונא:

ב. זיוו דהיינו דף הבולט מן הכותל לרשות הרבים למעלה מעשרה ויש בו ד' על ד' וחלון הבית פתוח לו משתמשין עליו אם היו שני זיוזים זה למטה מזה והם של שני אנשים אף על פי ששניהם למעלה מעשרה אם יש בזיו העליון שלפני החלון רוחב ד' על ד' אסור להשתמש עליו מפני שהוא רשות בפני עצמו והזיו שתחתיו רשות אחרת ואוסרין זה על זה ואם אין בעליון ד' וגם אין בתחתון ד' משתמש בשניהם ובכל הכותל עד עשרה טפחים התחתונים היה בתחתון ארבעה ובעליון אין בו ארבעה אינו משתמש בעליון אלא כנגד חלונו בלבד אבל בשאר הזיו שבשני צדי החלון אסור להשתמש מפני זה שתחתיו שחלק רשות לעצמו:

ג. כל זיו היוצא על אויר רשות הרבים שמותר להשתמש עליו כשהוא משתמש בו אין נותנין עליו ואין נוטלים ממנו אלא כלי חרס וזכוכית וכיוצא בהם שאם יפלו לרשות הרבים ישברו אבל שאר

כלים אסורים שמא יפלו לרשות הרבים ויביאם. הגה: ודוקא זיו וכיוצא בו אבל אם הוא דבר רחב כגג שהשתמש עומד שם עם הכלי מותר להשתמש בכל הכלים (בית יוסף בשם הריטב"א). ואם היה זיו אחד לבדו יוצא על אויר כרמלית כל שהוא גבוה י' לעולם מותר בין רחב בין קצר ואפילו כלים שאין משתכרין שלא גזרו בכרמלית:

סימן שנד – דיני בור ואשפה ברשות הרבים, ובו ב' סעיפים

א. בור ברשות הרבים וחוליא סביבו אם עומד בתוך ד' טפחים לרשות היחיד מותר למלאות ממנו לרשות היחיד אפילו אין החוליא גבוה עשרה ואם הוא רחוק ד' מרשות היחיד אין ממלאים ממנו אלא אם כן תהא החוליא גבוה עשרה:

ב. אשפה ברשות הרבים שגבוה עשרה ורחבה ארבעה אם היא של רבים מותר לזרוק לה מרשות היחיד הקרוב לה. הגה: ולא חיישינן שמא יתגלגל מן האשפה לרשות הרבים ואתי לאתויי דאין דרך לזרוק לאשפה אלא דברים מאוסים (המגיד פרק ט"ו בשם הרשב"א). ואם היא של יחיד אסור משום דיחיד עשוי לפנות אשפה שלו ויבואו לשפוך שם כדרך ונמצאו שופכים ברשות הרבים:

סימן שנה – דיני גזוזטרא ובית כסא, ובו ה' סעיפים

א. גזוזטרא (פירוש דף או בנין בולט מתוך הבתים חוצה) שהיא למעלה מן המים וחלון פתוח לה מן הבית אין ממלאין ממנו אלא אם כן עשה לה מחיצה כל סביבה או יעשה המחיצה סביב הנקב שדולים דרך שם והוא שיהא בו ארבעה על ארבעה ואין חילוק בין אם יעשנה למטה מחוברת לה בין אם יעשנה על גבה וכיון שעשה מחיצה מותרין גם לשפוך ממנה וכן ההולך בספינה אינו יכול למלאות אלא אם כן יעשה דף ארבעה על ארבעה ועושה בו נקב וממלא דרך שם ואינו צריך לעשות לו מחיצות אלא אמרינן כוף הצדדים וגוד אחית מחיצתא שהקילו בספינה מפני שאינו יכול לעשות שם מה שיעשה בבית והני מילי כשהוא בתוך י' טפחים אבל אם דופני הספינה גבוהים עשרה מעל המים מוציא זיו כל שהוא ועושה בו נקב וממלא דרך שם שהרי דרך אויר

מקום פטור הוא ממלא וסגי בהיכר זיו ומימיו יכול לשפוך על דפני הספינה והם יורדים לים דכיון דלא זרק להו להדיא לים אלא מכחו הם באים כחו בכרמלית לא גזרו. הגה: ועיין לקמן סוף סימן שנ"ז שני ספינות זו אצל זו אסור לטלטל מזו לזו אלא אם כן קשורות זו בזו או אלא אם כן הם גבוהים מן המים י' וצריכים לערב ביחד אם הם של שני בני אדם (מרדכי פרק הוורק):

ב. בית הכסא שעל פני המים מותר על ידי מחיצה תלויה ובלבד שתהא עשויה להתיר אבל העשויה לצניעות בית הכסא בלבד לא מהניא ואם עשה דף או קנה פחות מג' שתפול הצואה עליו קודם שתפול למים אין צריך מחיצות דהוי ליה כחו בכרמלית ושרי והוא הדין אם בית הכסא עשוי כך שהצואה נופלת על צידי הכותל ואחר כך מתגלגלת ונופלת למטה בכרמלית ואם נשבר הדף בשבת מותר משום דגדול כבוד הבריות:

ג. אם בית הכסא בולט חוץ לחומת העיר וצואה נופלת בחפירה שסביב העיר שיש בה יותר מבית סאתים שהוא כרמלית אינו מותר על ידי מחיצה תלויה שלא התירו אותה אלא במים אבל על ידי שף שרי דכחו שרי בכל כרמלית. הגה: ויש אומרים דאם בית הכסא למעלה מעשרה שרי בכל ענין דהא מוציא מרשות היחיד לכרמלית דרך מקום פטור. (ועיין לעיל סימן שמ"ו דיש חולקים). ויש אומרים דאם היה שם צואה מבעוד יום שרי בכל ענין דהא הצואה הוא מקום פטור דלא דרסי בה רבים (מרדכי פרק הוורק). ועיין לעיל סימן שמ"ה דיש חולקין וסבירא להו דאין מקום פטור בכרמלית. ולפי מה שנתבאר לעיל סימן שמ"ה דאין מקום פטור ברשות היחיד לכולי עלמא, בית הכסא העומד בין שני בתים אסור לפנות שם אם לא עירבו יחד ולא עשו לו תיקון מבעוד יום כמו שנתבאר סעיף ב' דאז שרי, דלא הוי אלא כמו חצר שאינה מעורבת כדלקמן סימן שנ"ו. ועיין לקמן סימן שע"ו סעיף ד' (דברי עצמו). וכל זה דוקא לכתחלה אבל בדיעבד ששכחו ולא ערבו מותר דגדול כבוד הבריות (הגהות מרדכי ודברי עצמו). הולכי ספינות נהגו לעשות צרכיהן מן המשוטה לים דהואיל והמשוטה אינה גבוה עשרה אף על פי שרחבה ארבעה אינה אלא כרמלית ומוציא מכרמלית לכרמלית (בית יוסף בשם אורחות חיים):

ד. מים שאין עמוקים י' טפחים אין להם דין מים להתיר לשפוך בהם במחיצה תלויה. הגה: וכל שכן אם יבשו המים אף על פי שהיו שם עמוקים עשרה (מרדכי):

ה. היו שתי גזוזטראות זו למעלה מזו משוכה זו מכנגד זו מעט ואינה רחוקה מכנגדה ארבעה טפחים בין אם עומדות תוך עשרה זו לזו בין יש ביניהם יותר מגובה עשר אמות עשו לעליונה מחיצה בשותפות משל שניהם ולא עשו לתחתונה כלל שתיהן אסורות בה עד שיערבו וכל שכן אם עשו שתיהן לתחתונה ששתיהן אסורות עד שיערבו אבל כל אחת מהן שעשתה לבדה בשלה אין האחרת אסורת עליה אפילו לא עשתה האחרת בשלה וכן אם עשו בשתיהן בשותפות משל שניהם אין אחת אסורת על חברתה:

סימן שנו – דין אמת המים העוברת בחצר, ובו ב' סעיפים

א. אמת המים העוברת בחצר עמוקה עשרה ורחבה ארבעה אין ממלאין ממנה בשבת אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה עשרה בכניסתה וביציאתה ויהיה טפח ממנה משוקע במים ואם היתה המחיצה כולה יורדת בתוך המים צריך שיהיה טפח ממנה יוצא למעלה מן המים ואם התחילה לעשות המחיצה אצל השפה מכל צד ולא חיבר אותם באמצע כדי שיהו המים נכנסים ויוצאים דרך שם אם אין ביניהם ג' טפחים שרי דאמרינן לבוד יש ביניהם ג' טפחים אסור. הגה: ואם הנקבים שהאמה נכנס ויוצא בהם אינם רחבים ג' אפילו מחיצה אינו צריך (בית יוסף בשם ריטב"א):

ב. חצר שנפרצה ולשון ים עובר על הפרצה אם אינו במלואו ואין בפרצה יותר מי' מותר למלאות ממנו ולהכניס לבית נפרצה במילואה או שיש בפרצה יותר מי' אם נשאר במקום שנפרץ גידודין גבוהים י' והמים מכסים אותו מותר למלאות ממנו בחצר אבל אסור להכניס לבית אלא אם כן עשו מחיצה גבוה עשרה על המים לא נשאר גידודים אסור אפילו למלאות בחצר:

סימן שנו – דיני חצר פחות מד' אמות וביב, ובו ג' סעיפים

א. חצר שפחותה מד' אמות על ד' אמות שהיא סמוכה לרשות הרבים אין שופכין

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמנה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים י"ז לחודש – עמוד ב' זוכה לבנים צדיקים!

לתוכה מים בשבת בימות החמה שכיון שאין בה ד' אמות אין סאתים מים שאדם עשוי להשתמש בכל יום ראוי ליכלע בה והוי כאילו שופך לרשות הרבים לכך צריך לעשות גומא שתהא חללה מחזקת סאתים. הגה: וכל גומא חצי אמה על חצי אמה ברום שלשה חומשי אמה מחזקת סאתים (רמב"ם), בין אם ישנה בפנים בחצר או בחוץ אלא שאם יעשנו בחוץ צריך לכסותה בנסרים כדי שתהא מקום פטור ויפלו המים מידו למקום פטור וכיון שיעשה גומא יכול לשפוך בה כל מה שירצה ואם אינה מחזקת סאתים לא ישפוך בה כלל ואם יש בחצר ארבע על ארבע אפילו הוא אריך וקטין או בימות הגשמים בחצר כל שהוא מותר לשפוך בה כל מה שירצה וחצר ואכסדרה (פירוש בית ישיש לו ג' דפנות ודופן ד' שמעמידין בו דלת אינה מגופפת כל עיקר אלא ברחבו של בית כלו ופעמים שעושים לה אמה אחת פצום מכאן ואמה אחת פצים מכאן כך פירש הערוך, ופצים הוא מעט כותל ישר ושוה) שאין באחד מהם לבד ד' אמות מצטרפין לד' אמות להתיר לשפוך בהם. הגה: והוא הדין ב' דיוטאות שלפני ב' עליות ועליהם מעזיבה שראוים המים לבלוע בהם אם הם סמוכות זו לזו מצטרפות (בית יוסף בשם הר"ר יונתן). במה דברים אמורים בחצא הסמוכה לרשות הרבים אבל אם היא סמוכה לכרמלית אפילו היא קטנה הרבה אינה צריכה גומא אפילו בימות החמה (ועיין לקמן סימן שע"ז):

ב. כיב שמכוסה ד' אמות במשך ברשות הרבים ויש בו ארבע על ארבע מותר לשפוך אפילו על פי הכיב אפילו בימות החמה אף על פי שהמים יוצאים מיד מידו לחוץ ובלבד שלא יהא סילון של עץ שאין המים ראויים לבלוע אבל אם עשוי כעין רצפה של אבנים מבליעים ושירי ולהרמב"ם אפילו היה אורך הכיב או הצנור מאה אמה לא ישפוך על פיו בימות החמה אלא שופך חוץ לכיב והם יורדים לכיב:

ג. במה דברים אמורים כשהמים יוצאים לרשות הרבים אבל אם היו יוצאים לכרמלית מותר לשפוך על פי הכיב אפילו בימות החמה. הגה: ויש אומרים דאין חילוק בין כרמלית לרשות הרבים (בית יוסף בשם תוספות והרא"ש בפרק כיצד משתתפין).

ודוקא כרמלית שהיא תוך העיר דמחלף ברשות הרבים עצמה אפילו בזמן הזה דלית לן רשות הרבים אבל כרמלית שהוא מחוץ לעיר או חצר שאינה מעורבת שרי (מרדכי פרק הזורק וסמ"ג ורברי עצמו) (תשובת מהר"ם סימן צ'). ועיר המוקפת חומה ולא עירבו בה כחצר שאינה מעורבת דמי (מרדכי סוף פרק הדר ותרומת הדשן סימן ע"ג וע"ד). ואם הצנור למעלה מעשרה שעוברים המים דרך מקום פטור לכרמלית יש להקל (מהרי"ל). וכן עיקר:

סימן שנה – דין איזה מקומות נקראים מוקפים לדירה, ובו י"ד סעיפים

א. כל היקף שלא הוקף לדירה כגון גנות ופרדסים ובורגנין שאינם עשויים אלא לשמור בתוכן אסרו חכמים לטלטל בתוכה יותר מד' אמות אם הוא יותר מסאתים אבל אם היא סאתים שהוא שיעור ע' אמה וד' טפחים על ע' אמה וד' טפחים מותר לטלטל בכולו בין שהוא מרובע בין שהוא עגול או אריך וקטין ובלבד שלא יהא אורכו יותר משנים ברחבו אמה אחת ואם הוקף לדירה אפילו יש בה כמה מילין מותר לטלטל בכולו. הגה: ועיין לקמן סימן ת"א דין סתם עיירות אי מוקפות לדירה ויש אומרים דסתם קרפיות שלנו מקרי מוקפות לדירה דרגילים לפתוח פתח תחילה ואחר כך להקיף (מרדכי פרק עושיין פסין). ויש אומרים עוד דכל קרפף שהוא סמוך לביתו מקרי הוקף לדירה כי דעתיה עלויה (הגהות אשרי פרק ב' דעירובין). ויש חולקין בזה (בית יוסף בשם תוספות):

ב. ומה נקרא מוקף לדירה זה שבנה בו בית דירה או שפתח לו פתח מביתו ואחר כך הקיפו. ואם היה מוקף שלא לשם דירה אינו צריך לפרוץ כולו אלא יפרוץ בו פרצה ביותר מעשרה ונמצא בית פתוח בו בלא היקף ויחזור ויגדור הפרצה כולה או אמה היתירה על עשר אמות והעשר אמות פתח הן והרי הוא פתוח ולבסוף הוקף. ואם פרץ אמה וגדרה וחזר ופרץ אמה אצל מה שגדר וחזר ועשה כן עד שהשלימו לעשרה מותר. הגה: ואם קשה עליו לפרוץ הכותל יש אומרים דיכול להניח עפר אצל הכותל משני צדדיה עד שיתמעט הכותל מגובה עשר ורוחב העפר רחב מעשר אמות באורך הכותל וארבע רוחב ואם אין בגובה העפר עשר אם כן הוי כאילו פרץ שם הכותל שלא נשאר שם גבוה עשר למעלה מן העפר דהוי כקרקות

הקרפף ואף אם חוזר ולוקח משם אחר כך העפר הואיל ובטלו שם שבת אחת ויש חולקים דעפר לא הוי בטול אלא אם כן אין עתיד לפנותו לעולם (תרומת הדשן סימן ס"א, הרא"ש פרק קמא דסוכה):

ג. תל גבוה עשרה דינו כקרפף:

ד. קרפף יותר מסאתים שנטע בו אילנות למעט אורז לא הוי מיעוט (אפילו יש בהן גבוה עשרה ורחב ארבעה) (המגיד פרק י"ו). והוא הדין לחופר בו בור:

ה. בנה בו עמוד ונתמעט בכך אם הוא רחב ג' טפחים הוי מיעוט:

ו. בנה מחיצה באורך עשר לפני מחיצה הראשונה לבטלה שתהיה כמו שאינה ויהיה מוקף לדירה על ידי השניה אם הרחיקה מהראשונה שלשה טפחים מותר:

ז. טח טיט על מחיצות הראשונות למעט אורז ונתמעט אם הטיט עבה שאם תנטל מחיצה הראשונה ראויה לעמוד בפני עצמה הוי מיעוט ואם לאו לא הוי מיעוט:

ח. בנה מחיצות על הראשונה להקיפו על ידם לדירה אינו מועיל ואם נבלעו התחתונות ונשארו העליונות מאליהם נותר על ידם אבל תל יותר מסאתים ועשה מחיצות אפילו על שפתו לדירה מועיל שהרי דר באויר מחיצות שעשה עתה:

ט. קרפף יותר מסאתים שהוקף לדירה ונטע רובו אילנות אפילו אינם נטועים שורות שורות אינם מבטלים הדירה אבל אם נזרע רובו הזרעים מבטלים הדירה אפילו אין בהם אלא סאתים נזרע מיעוטו אם אין בו אלא סאתים מותר יותר מסאתים אסור:

י. מי שיש לו גינה בחצירו אם הוא רוב החצר אפילו אין בה אלא בית סאתים לא יטלטל ממנו ומן החצר לבית ואם הוא יותר מסאתים לא יטלטל בה ובחצר אלא בד' אמות ואם היא מיעוט החצר מה שיש בה יותר מסאתים אוסר כל החצר ואם יש בה סאתים או פחות אסור להוציא ממנה לבית:

יא. קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה ונכנסו בו מים אם ראויים לשתיה אין מבטלין הדירה אפילו אם המקום שנתפשטו שם יותר מסאתים ואפילו הם עמוקים הרבה ואם אינם ראויים לשתיה

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים י"ל לחודש – עמוד ג זוכה לבנים צדיקים!

דינם מזרעים והוא יהא בעמקם עשרה טפחים:

יב. קרפף בית שלשה סאין וקירה ממנה בית סאה מותר אפילו אם הקירווי משופע:

יג. קרפף בית סאתים מצומצם וחצר שנפרצו במילואה זה לזה הקרפף אסור מפני שמקום המחיצה מיתרו ונעשה יותר על סאתים:

יד. קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה ופתח בו פתח ועשה מחיצה לפניו יותר מעשרה מעשרה והותר על ידי מחיצה זו שעל ידיה בטלה מחיצה ראשונה שלא היתה לשם דירה ואחר כך נפלה מחיצה אחרונה חוזר לאיסורו:

סימן שנטו – דין רחבה שאחורי הבתים, ובו פעיף אחד

א. רחבה שאחורי הבתים יתירה על בית סאתים ולא הוקפה לדירה אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות ואם פתח לה פתח מביתו ואחר כך הקיפה אפילו אם יש גורן בינה לבית הוי היקף לדירה. הגה: ומה שאין אנו נוהרין לטלטל בחצירות שאחורי הבתים משום דבזמן הזה סתמן מוקפין לדירה כמו שנתבאר לעיל גבי קרפף (דברי עצמו):

סימן שס – דין היקף מחיצות לשבת, ובו ג' סעיפים

א. יחיד ששבת בבקעה והקיף מחיצות גרועות כגון שתי בלא ערב או ערב בלא שתי עד סאתים מותר לטלטל בכולו מסאתים ואילך אין מטלטלין בו אלא בארבע וכן הדין אם הם שנים ואם הם שלשה ישראלים חשובים כשיירא ומותר לטלטל בכולו אפילו הוא גדול הרבה ובלבד שלא יקיפו יותר מכדי צרכם שלא ישאר בית סאתים פנוי שאין צריכים לו לתשמיש אבל אם נשאר בית סאתים פנוי אין מטלטלין בכל המוקף אלא בד' אמות במה דברים אמורים כשהקיפו יותר על שש סאין אבל אם לא הקיפו יותר על שש סאין אף על פי שיש סאתים פנוי כיון שהן שלשה מותר. הגה: עכ"ם אינו מצטרף לשיירא ויש אומרים שהוא הדין קטן אינו מצטרף (רמב"ם פרק י"א):

ב. היו שלשה והקיפו כל צרכם ומת אחד בשבת מותרים בכל השבת כיון שנכנס השבת בהיתר היו שנים והקיפו יותר

מסאתים ונתוספו עליהם בשבת אסורים כיון שנכנס שבת באיסור:

ג. היו שלשה והקיפו כל אחד לעצמו זה בצד זה ועירבו יחד אם החיצונים רחבים והאמצעי קצר שנמצא האמצעי פרוץ במילואו לחיצונים והחיצונים שיש להם גפופים עודפים עליו מכל צד נותנים להם כל צרכם באמצעו אפילו אם הוא גדול הרבה שאנו רואים כאלו כולם דרים בתוכו והרי יש שלשה ביחד ואף בחיצונים נותנים להם כל צרכם דכיון שנעשו שיירא באמצע הוי ליה אינך כחצר לאמצעי ויש אומרים שהחיצונים אינם מותרים אלא עד סאתים ואם אחד מהם יותר מסאתים גם האמצעי אסור שהרי הוא פרוץ במילואו ואם החיצונים פרוצים במילואם לאמצעי והאמצעי מגופף ויחיד בכל אחד אין נותנין לכל אחד אלא בית סאתים ואם אחד מהחיצונים יותר מבית סאתים הוא לכדו אסור ואם האמצעי יותר מבית סאתים גם החיצונים אסורים שהרי הם פרוצים למקום האסור להם אבל אם אחד בכל אחד מהחיצונים ושנים באמצעי או שנים בכל אחד מהחיצונים ואחד באמצעי נותנין לשנים החיצונים כל צרכם דחשיבי כל מה שבאמצעי כאלו הוא בחיצונים במה דברים אמורים כשאינם פתוחים זה לזה ביותר מעשרה דאם כן הוי ליה פירצה וגם המגופפין אסורין וכל זה בשכותלי קטנה נכנסין לגדולה וכשכותלי קטנה מופלגים שלשה טפחים מכותלי אורך הגדולה דאז אוסרת הגדולה על הקטנה (ועיין לעיל סימן שע"ד סעיף ג') דאם לא כן הוי ליה נראה מבחוץ ושוה מבפנים ונדון משום לחי וכולם חשובין מגופפין וכאילו אין אחד מהם נפרץ לחבירו ואין נותנין להם באחד מהם אלא מבית סאתים:

סימן שפא – דין גג הסמוך לרשות הרבים, ובו ב' סעיפים

א. גג הסמוך לרשות הרבים בתוך י' טפחים ולמעלה מעשרה לחצר הואיל ורבים משתמשין בו הר זה כרשות הרבים ואסור לבעל הגג להשתמש בו מחצירו עד שיעשה לו סולם קבוע מחצירו איזהו סולם קבוע כל שקבעו שם בין לחול בין לשבת:

ב. חצר שנפרצה במילואה או ביותר מ' לרשות הרבים מקום מחיצה נידון כצידי רשות הרבים שהוא כרמלית [כמו] שהוא החצר ואם נפרץ בקרן זווית אפילו בפחות מ' אסור וכן בית שנפרץ בקרן זווית אפילו בפחות מ' ונפרץ גם הקירווי עד שנשאר באלכסון אסור אבל פירצה שאינה בקרן זווית אמרינן בה פי תקרה יורד וסותם אפילו ביותר מ' והוא שלא יהא פי תקרה משופע דליכא פה. הגה: ויש אומרים דבעינן גם כן ברוחב הקירווי ארבעה טפחים (תוספות והרא"ש פרק כיצד משתתפים וסמ"ג וטור) ואמרינן פי תקרה יורד וסותם אפילו בב' מחיצות אם יש כאן ב' מחיצות שלימות דבוקות זו בזו אבל זו כנגד זו לא (טור):

סימן שסב – איזה מחיצה קרויה מחיצה לטלטל, ובו י"ב סעיפים

א. כל מחיצה שלא נעשית לדוד בתוכה אלא לצניעות או לשמור מה שיתנו בתוכה או לישוב בה כדי לשמור השדות היא מחיצה לטלטל מה שבתוכה אבל אינה מחיצה לעשות מה שבתוכה מוקף לדירה אם הוא יותר מבית סאתים היילך אילן שענפיו יורדין למטה אם אינם גבוהים שלשה מן הארץ ועיקרן במקום שמחוברים לאילן הוא גבוה עשרה חשיב מחיצה ומותר לטלטל בכולו והוא שימלא האויר שבין הענפים בעצים או בקש ויקשור הענפים שלא ינידם הרוח שכל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה ודוקא עד בית סאתים אבל יותר מבית סאתים לא אפילו נטעו לכך כיון שאינו עשוי לדוד בתוכו אלא להסתופף בצלו לשמור השדות:

ב. תל שגבוה חמשה והשלימו לעשרה שעשה עליו מחיצה גבוה חמשה חשיבה מחיצה לטלטל ולכל דבר:

ג. מחיצה העומדת מאליה דהיינו שלא נעשית לשם מחיצה כשירה מחיצה שנעשית בשבת כשרה והני מילי שנעשית בשבת בשוגג אבל במזיד הויא מחיצה להחמיר לחייב הזורק מרשות הרבים לתוכה אבל לא להתיר לטלטל בתוכה והני מילי שלא היה שם מחיצה תחלה אבל היתה שם והסירה וחזרה ונעשית אפילו במזיד חזרה להתירה הראשון כגון שנים או שלשה שהקיפו במחצלאות סביבותיהם כרשות הרבים והבדילו גם ביניהם במחצלאות ועירבו

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי ימימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים י"ז לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

יחד מותרים לטלטל מזה לזה נגללו המחצלות נאסרו חזרו ונתפרשו אפילו במזיד חזרו להתירן הראשון:

ד. ספינה מותר לטלטל בכולה אפילו היא יותר מבית סאתים דחשיבה מוקפת לדירה (ועיין לקמן סימן שס"ו וסוף סימן שפ"ב) כפאה לדור תחתיה הוי רשות היחיד אף עליה כפאה לזופתה אין מטלטלין בה אלא בדי' אמות אם היא יותר מסאתים:

ה. בכל עושים מחיצה בכלים ובאוכפות בין של ערב לבד כגון של חבלים או של שתי לבד כגון קנים נעוצים בארץ ומותרים עד סאתים אפילו ליחיד בישוב ובלבד שלא יהא בין חבל לחבירו ובין קנה לחבירו ג' טפחים ואפילו כבעלי חיים ובלבד שיהו כפותים ואפילו באנשים שעומדים זה אצל זה כפחות מג' ואפילו כשהם מהלכים חשובים מחיצה וביניהם רשות היחיד והוא שלא ידעו שהועמדו לשם מחיצה ואפילו אחד מהם יודע אסור ואפילו אם לא הודיעם שעושה מחיצות עתה אם קרוב הדבר שידעו כגון שעשה מהם מחיצה פעם אחת לא יעשה מהם מחיצה עוד:

ו. אם באו מתחילה שלא לדעת אף על פי שאחר כך הרגישו אין לחוש:

ז. יש מי שאומר שלא יעמיד אותם אדם שהוא רוצה להשתמש במחיצה זו אלא יעמיד אותם אחר שלא לדעתו. הגה: ואין לעשות מחיצה של בני אדם רק בשעת הצורך ובשעת הדחק ואם שכח דבר אחד ברשות הרבים יותר עדיף להוליך שם תינוקות שיביאו הדבר בלא מחיצה מלעשות מחיצה של בני אדם ושיביאנו גדול (בית יוסף בשם שבולי הלקט וסמ"ג וס"ה):

ח. פרוץ מרובה על העומד אסור אלא אם כן כל פרצה מהם פחותה משלשה טפחים:

ט. פרוץ כעומד מותר בין בשתי בין בערב ובלבד שלא יהא במקום אחד פרוץ יותר מעשר אבל עד עשר אמות מותר מפני שהיא כפתח:

י. אם עשה צורת פתח אפילו לפירצה יתירה מעשר מותר ואפילו לא נעץ אלא ארבע קונדיסין בארבע רוחות ועשה צורת פתח על גביהן מותר והני מילי בחצר ומבוי שיש בהם דיוורין אבל בבקעה לא מהני בשביל הרוחות על ידי

צורת פתח ולהרמב"ם אין צורת הפתח מועיל לפרצה יותר מעשר אלא אם כן עומד מרובה על הפרוץ (או מהני אפילו בבקעה בכל הרוחות) (בית יוסף בשם סמ"ג וסמ"ק):

יא. מהו צורת פתח קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן אפילו אינו נוגע בהן אלא שיש ביניהם כמה אמות ובלבד שיהא גובה הקנים שמכאן ומכאן י' טפחים ויהיו מכוונים כנגד קנה העליון ואם חיבר הקנה העליון לשני הקנים או לאחד מהן מן הצד לא מהני וצריך שיהיו הקנים שבצדדים חזקים לקבל דלת כל שהוא אפילו של קש או של קנים אבל קנה שעל גביהן סגי בכל שהוא ואפילו גמי מהני:

יב. כיפה (פירוש שער העשוי ככיפה, רש"י) אם יש ברגליה דהיינו קודם שהתחיל להתעגל י' טפחים מותרת משום צורת פתח:

סימן שסג – דיני מבוי ולחי, ובו ל"ו עינים

א. מקום שיש לו ג' מחיצות אסור חכמים לטלטל בו עד שיעשה שום תיקון ברביעית:

ב. חצר שנפרץ במילואו עד עשר אמות נותר בפס רחב ד' טפחים שיעמידנו מצד אחד במקום הפרוץ ואם ירצה לתקנו בשני צידי הפרצה די בשני פסין של שני משהויין והוא הדין לנשתתיר מהם כותל רביעי בנוי כשיעור ד' טפחים במקום אחד או אם נשתתיר מהשני צדדים טפח מכאן וטפח מכאן וכל זה בגובה עשרה טפחים ואפילו אם אין בפרצה ד' טפחים כיון שהוא במילואו צריך תיקון עד שיהא בה פחות מג' ואם יש בפרצה יותר מעשר אמות אפילו אינה במילואו צריך לתקנה בצורת פתח:

ג. מבוי שיש לו ג' מחיצות ופרוץ בצד רביעי הותרו בלחי (פירוש תרגום הקרש האחד לוחא חדא) שעביו ורחבו כל שהוא שיעמידנו בפתח המבוי ויהיה גבהו י' טפחים ומכל דבר שיעשנה כשר אפילו מבעלי חיים ובלבד שיקשרנו שם בחבלים לכותלי המבוי ביתדות שיוצאים מן הכתלים בענין שאינו יכול לרבוץ כדי שלא יתמעט גבהו מ' טפחים. (ואפילו קשר שם אדם נמי הוי לחי (אור זרוע):

ד. אם יש קצת כותל ברוח רביעית עולה משום לחי ובלבד שיהא בו רוחב טפח:

ה. לחי דאי נשיב ביה זיקא לא מצי קאי לא חשיב לחי:

ו. צריך שלא יהא הלחי רחוק מן הכותל ג' טפחים:

ז. לחי אפילו שברים ושברי שברים כשרים בו. הגה: ולכן עושין לחי מסיד טחוי בכותל ובלבד שיהיה שלא יתמחה יותר משלש לארץ (תרומת הדשן סימן ט"ו):

ח. לחי שעשאו מעצי אשירה כשר:

ט. בין שנראית בליטת הלחי לעומדים בתוך המבוי ואינה נראית לעומדים בחוץ בין שנראית לעומדים בחוץ נגד חלל המבוי (תוספות והרא"ש פרק קמא דעירובין) ואינה נראית לעומדים בפנים כשר:

י. הרחיקו מהכותל שלש או שהגביהו מהארץ שלש פסול ואם הגביהו פחות משלש אף על פי שאין בו אלא שבע ומשהו כשר:

יא. אפילו לא עשאו לשם לחי אלא שנודמן לו שם מאליו כשר ובלבד שיסמכו עליו מערב שבת אבל לא סמכו עליו מערב שבת כגון שהיה שם לחי אחד ונפל בשבת ובאים עכשיו לסמוך על זה לא. (אבל לא היה שם לחי אחר מערב שבת כאלו סמכו עליו דמ"י) (בית יוסף בשם רש"י והגהות אשירי והמגיד פרק י"א):

יב. לחי העומד מאליו אפילו סמכו עליו מערב שבת אם המבוי רחב יותר משמונה אמות אם הלחי בולט לתוכו ד' אמות אינו נידון משום לחי וצריך לחי אחר להתירו ויעמידנו ברוח שכנגדו ואם ירצה להעמידו אצלו יעשנו מעט עב או דק יותר מהבליטה כדי שיהא ניכר שהוא לשם לחי. הגה: ואם העמידו לשם לחי דאית ליה קלא שתקנו לחי למבוי זה אפילו רחב ארבע אמות הוי לחי:

יג. לחי המושך עם דפנו של מבוי שהעמיד חודו כנגד עובי הכותל דשוה מבפנים ונראה מבחוץ שאין חודו של לחי מכסה כל עובי הדופן פחות מד' אמות נידון משום לחי ומשתמש עם חודו הפנימי ד' אמות נידון משום מבוי ואסור להשתמש בכל המבוי שהרי אין כאן לחי:

יד. עוד יש הכשר אחר למבוי הפרוץ ברוח רביעית בקורה שיניחנה על ראש המבוי

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף או"ח חיים מחולק ל"ב חודש. שמונה עמודים ל"ז. כף יגמור כל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל"היות" בן עולם הבא. נא לפרסם ב"בתי פנסיות וב"בתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים ל"היות" בן עולם הבא על ידי ל"מודד ה"ה"ב"ה" ב"ב" יום. שהוא "תורה ל"שמה!" וכל המזכה את הרבים י"ז לחודש – עמוד ה זוכה ל"פנים צדיקים!"

וצריך שיניחנה על כותלי המבוי אבל אם נעץ שתי יתדות אצל המבוי בחוץ אפילו בסמוך לו והניחם עליהם פסול:

יז. וצריך שיניחנה כדי להתיר המבוי אבל אם לא נעשית לשם כך אפילו סמכו עליה מערב שבת פסולה:

יח. קורה זו שאמרנו צריכה שיעור ולפיכך אם עשאה מעצי אשרה פסולה דכיון דלשריפה קיימא כתותי מכתת שיעורה:

יט. שיעור הקורה רחבה טפח ועביה כל שהוא רק שתהא חזקה כדי לקבל אריח שהוא חצי לבנה של ג' טפחים ואם היא רחבה ד' טפחים אינה צריכה להיות חזקה לקבל אריח:

יכ. מעמידים דהיינו אם היא נסמכת על יתדות היוצאות מן הכותל שאין ברחבן טפח ולא בארכן שלש יש אומרים שצריך שיהיו חזקים לקבלם ולקבל חצי לבנה ויש אומרים שאין צריך שיהיו חזקים אלא כדי לקבלה בלבד:

יט. אם היתה הקורה עגולה צריך שיהיה בהקיפה ג' טפחים שאז יש ברחבה טפח:

כ. היתה עקומה ועקמימותה נוטה חוץ למבוי או למעלה מעשרים או למטה מעשרה רואים כל שאלו ינטל העקמימות ואין בין זה לזה שלשה כשרה ואם לאו פסולה:

כא. היתה יוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה כגון שסמכה על עמודים וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל זה ופגעו זו בזו באמצע המבוי אם אין ביניהם שלשה כשרה יש ביניהם שלשה פסולה:

כב. הניח שתי קורות זו בצד זו ולא בזו לקבל אריח ולא בזו לקבל אריח אם יש בשתייהן כדי לקבל אריח לרחבו דהיינו טפח ואין בין זו לזו שלשה טפחים אינו צריך להביא קורה אחרת ואם לאו צריך להביא קורה אחרת ויש אומרים שצריך שיהיו קרובות זו לזו בתוך טפח:

כג. היתה אחת למעלה ואחת למטה רואים את העליונה כאלו היא למטה ואת התחתונה כאלו היא למעלה ובלבד שלא תהא העליונה למעלה מעשרים ולא תחתונה למטה מעשרה ולא יהיה ביניהם ג' טפחים לא בגובה ולא במשך כשרואין אותם שירדה זו ועלתה זו

ככוונה עד שיעשו זו בצד זו ויש פוסלים:

כד. פירס על הקורה מחצלת ואינה נוגעת עד הקרקע אם גבוה מהארץ ג' טפחים פסולה שהרי כיסה הקורה ואינה נראית ובטלה מהיות קורה ומחיצה גם כן אינה כיון שגבוה מהארץ שלשה אבל אם הניח קורה רחבה ונמשכת קצת למטה מי כשרה:

כה. נעץ שתי יתדות עקומות על שני כתלי המבוי ועקמימותיה נוטה לתוך המבוי ונתן הקורה עליהם ואין ביתירות טפח שהוא שיעור קורה להיות נחשבים כקורה אם אינם גבוהים מכתלי המבוי שלשה ואין בנטייתם שלשה כשרה שאנו רואים כאלו הם על כתלי המבוי ואם יש בגבהן או בנטייתן שלשה פסולה:

כו. הא דמבוי נתר בלחי או קורה דוקא כשאינו נמוך פחות מי' טפחים מרווחים ולא יהא רחבו יותר מעשר אמות מצומצמות ושיהא ארכו ד' אמות מרווחות או יותר אבל אם חסר אחת מכל אלו אין לו תקנה אלא בצורת פתח ואם היה בגובה חללו יותר מעשרים אמה מצומצמות אינו נותר בקורה אבל נותר הוא בלחי ואם רוצה להכשירו בקורה צריך שיעשה בה ציור וכיור (פירוש ציור אחד בכותל מן הסיד או על שמי קורה) שעל ידי כך מסתכלים בה ואם היה גבוה יותר מעשרים ובנה בנין תחת הקורה למעטו מעשרים די בבנין רחב טפח ברוחב הקורה אבל אם אינו גבוה עשרה וחוקק בו להשלימו לי' צריך לחוקק ד' אמות לתוך המבוי על פני כל רחבו אין מבוי נותר בלחי או קורה עד שיהיו פתוחים לתוכו שני חצרות ולכל חצר שני בתים (ואפילו כל החצרות פתוחות זו לזו) (רא"ש ומרדכי והטור) ויש חולקים בזה (בית יוסף בשם הר"ף והרמב"ם) ושלא יהא בכל פתח מאלו פחות מד' טפחים ושיהיו דיורים אוכלים בכל בית שמקום הפתח גורם ואפילו היה הבית האחד לאב והשני לבן אף על פי שהבן מקבל פרס משלחן אביו ואוכל בביתו הרי הם נידונים כשנים ואפילו צדו אחד עכו"ם ואחד ישראל מהני עוד צריך שיהא ארכו יותר על רחבו ואם חסר אחד מאלו אינו נותר אלא בפס ארבע או שני פסין שני משהויין או צורת פתח. הגה: ויש אומרים דנוהגין האידינא לתקן כל

המבואות בצורות הפתח דכל המבואות שלנו יש להם דין חצרות (תרומת הרשן סימן ע"ד) והמנהג הפשוט במדינות אלו לתקן על ידי חבל הקשור לרחבו של מבוי ודין חבל זה אינו קורה שהרי אין רחבו טפח ולא מהני אלא מטעם צורת הפתח דמהני למעלה אפילו בגמי כדלעיל סוף סימן שס"ב ועל כן יש לזהר להעמיד תחת החבל שני קנים גבוהים י' מכוונים תחת החבל ואז מהני אפילו במבוי מפולש בתורת צורת פתח או אפילו בחצר ובכל מקום שצורת הפתח מהני וכמו שנתבאר לעיל סוף סימן שס"ב (דברי עצמו):

כז. חצר שארכו יותר על רחבו דינו כמבוי וניתר בלחי או קורה. הגה: אף על פי שאין חצירות ובתים פתוחין לתוכו הואיל ואינו קרוב לרשות הרבים אלא פתוח למבוי והמבוי פתוח לרשות הרבים (בית יוסף בשם תשובת מהרי"א בשם סמ"ק):

כח. מבוי שאין ברחבו ג' טפחים אינו צריך שום תיקון שהוא כסתום ויש אומרים דכל שאין בו ד' טפחים אין צריך שום תיקון:

כט. מבוי שצדו אחד כלה לים וצדו אחד כלה לאשפה של רבים אין צריך כלום שאשפה של רבים אינה עשויה להתפנות ואין חוששין שמא יעלה הים שירטון (פירוש יובש כעין אי שנדחו המים ממנו שנעשה ראוי לזריעה). הגה: ויש חולקים וסוברים דחיישינן שמא יעלה שירטון ואין כאן מחיצה (הרא"ש ורש"י וטור והמגיד):

ל. מבוי שצדו אחד ארוך ואחד קצר אפילו אין צד הארוך עודף על הקצר ד' אמות אינו מניח הקורה אלא כנגד הקצר אבל אם ירצה יעשה שם צורת פתח באלכסון ותוך המבוי יכול להניח הקורה באלכסון ומשתמש בקצר כנגד הקצר ובארוך כנגד הארוך:

לא. העמיד לחי באמצע המבוי אם יש חצר מתחלתו ולחוץ ועשו גם החיצונים לחי לראש המבוי אוסרים אלו על אלו עד שיערכו יחד ואם אין שם חצר או שיש חצר ולא עשו החיצונים לחי לראש המבוי שמן הלחי ולפנים מותרים ממנו ולחוץ אסורים אבל אם עשו באמצע שני פסים או פס ארבעה אם אינו רחב יותר מעשרה או שעשו צורת פתח אם הוא רחב יותר מי' אפילו אם יש חצר מהתיקון ולחוץ ועשו גם החיצונים תיקון לראש המבוי כל אחד יכול לערב ויהיה מותר בחלקו:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתינת "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשבתות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים לתינת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים י"ז לחודש - עמוד 1

זב. זה שהכשרנו להעמיד לחי באמצע המבוי הוא הדין להעמיד קורה באמצע המבוי וכל זה ביש באותו חצי מבוי המוכשר תורת מבוי שלא יהא ארכו פחות מד' אמות ושיהא ארכו יתר על רחבו ושיהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו הא לאו הכי צריך פס משהו מכאן ופס משהו מכאן או פס ארבעה בצד אחד:

זג. מבוי שהוא רחב כ' אמות עושה לה פס רחב ד' אמות ומעמידו באמצע וחשוב כל צד מצדי הפס כמבוי בפני עצמו כיון שאורך הפס ד' אמות ויתן קורה בראשו וצריך לזוהר שתהא הקורה מונחת על הפס או תוך ג' טפחים וצריך שיהא בכל מבוי משני אלו שהפס מפסיק ביניהם בתים וחצרות פתוחים לתוכו וכל תנאי (מבוי) ומה שמן הפס עד כותל האמצעי של מבוי יש לו דין מבוי עקום שהרי אלו שני המבואות מתעקמים ובאמצע פתוחים בשני ראשיהן לרשות הרבים. הגה: ויש אומרים דאין לו דין מבוי עקום אלא אם כן יש מן הפס עד כותל האמצעי יותר מעשר אמות (הרא"ש ורבינו ירוחם וטור):

זד. עוד אפשר לעשות תיקון אחר למבוי שהוא רחב כ' אמות שירחיק ב' אמות מהכותל ויעשה פס רחב שלש אמות ויעשה כן גם בצד השני וישאר פתח רחב עשר אמות או ירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה וירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה וכן יעשה בצד השני או ירחיק שתי אמות ושני טפחים ויעשה פס שתי אמות וד' טפחים וכן יעשה בצד השני וכן כל כיוצא בזה ובלבד שהפס יהא יתר על האויר שבינו לכותל דאם לא כן אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה וצריך לזוהר דלא לשביק פתחא רבא ועייל בזוטא שאם עשה כן בטל תיקון המבוי אלא אם עשה צורת פתח לזוטא:

זה. פס זה שאמרנו שעושה כן למעט רוחב המבוי אין צריך שיהא פס אחד שלם אלא בקנה קנה פחות מג' סגי דפחות מג' כשלם דמי:

זו. מבוי ששוה מתוכו ומדרון (פירוש מקום משופע) לרשות הרבים או ששוה לרשות הרבים ומדרון לתוכו אם הולך ומתלקט מעט מעט עד שמגביה עשרה מתוך ארבע אמות הרי הוא כאלו זקוף כולו

ואינו צריך שום תיקון (ובזה התל חי כמחיצה) (בית יוסף):

סימן שסד – דין מבוי המפולש ועשוי כנדל, ובו ה' סעיפים

א. מבוי המפולש בשני ראשיו לרשות הרבים או צד אחד לרשות הרבים וצדו השני לכרמלית, הגה: או שני ראשיו פתוחין לכרמלית (ריב"ש סימן ת"ה), צריך צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן אבל אם צדו אחד פתוח לרשות הרבים וצדו השני לחצר שאינה מעורבת אין צריך אלא לחי או קורה בשני ראשיו. הגה: וכל זה יש לו תנאים המבוארים לעיל סימן שס"ג סעיף כ"ז בד"ק מבוי אבל אם אינו רק בחצר צריך תיקון חצר משני צדדיו:

ב. רשות הרבים עצמה אינה ניתרת אלא בדלתות והוא שננעלות בלילה ויש אומרים אף על פי שאינן ננעלות אבל צריך שיהו ראויות לינעל שאם משוקעות בעפר מפנה אותן ומתקנן שיהיו ראויות לינעל ואחר שעשה לה תיקון דלתות חשיבא כולה כחצר אחד ואין מבואותיה צריכים תיקון:

ג. מבוי עקום כמין דלי"ת דינו כאילו היה מפולש בעקמימות וצריך צורת פתח בעקמימותו ובשני ראשיו לכל אחד לחי או קורה או צורת פתח ככל אחד משני ראשיו ולחי או קורה בעקמימות ואם עשוי כמין חי"ת צריך צורת פתח בשני עקמימותיו ולחי או קורה בשני ראשיו:

ד. מבואות הפתוחים אלו לאלו ואין העיקום של אחד מהם נוטה לרשות הרבים כיון שפתיחת המבוי החיצון לרשות הרבים הרי אותו מבוי שפתוח אליו בעקמימותו חשיב כפתוח לרשות הרבים וכן מבוי הפתוח לאותו מבוי וכן כולם:

ה. מבוי העשוי כנדל דהיינו מבוי גדול שהרבה מבואות קטנים פתוחים לו וראשי השניים פתוחים לרשות הרבים אפילו אין פתחי הקטנים שמכאן ומכאן מכוונים זה כנגד זה עושה לכל אחד במקום פתיחתו למבוי גדול צורת פתח ובראשו השני הפתוח לרשות הרבים לחי או קורה ובמבוי הגדול אם הוא מפולש עושה צורת פתח מצד אחד ומצדו השני לחי או קורה ואם הוא סתום עושה לחי או קורה בראשו:

סימן שסה – דין מבוי שנפרץ, ובו ח' סעיפים

א. מבוי שנפרץ בו פירצה מצידו כלפי ראשו אם נשאר עומד בראשו פס רחב ארבעה טפחים מותר והוא שלא תהא הפירצה יתר על י' ואם לא נשאר פס ד' אסור אלא אם כן היתה הפירצה פחות מג' טפחים:

ב. נפרץ מצדו שלא כלפי ראשו שיעורו בעשרה אפילו לא נשתייר מן הכותל ביסוד כלום והוא דלא בקעי בה רבים (אבל אי בקעי בה רבים אפילו לא נפרץ רק ד' טפחים צריך לתקנו שם) (הרי"ף והרא"ש וטור):

ג. מבוי שנפרץ במילואו לחצר ונפרץ החצר מצד השני לרשות הרבים אם לא עירבו בני חצר עם בני המבוי חצר מותר ואפילו נפרץ נגד פרצת המבוי ואפילו בקעי בה רבים ובלבד שלא יהא יותר מעשר ומבוי אסור אפילו אינו כנגד פרצת החצר דכיון שלא עירבו עם המבוי אוסרת עליו וכגון שנכנסו כתלי המבוי בחצר בענין שאין הגיפופין שנשארו בחצר נראין למי שעומד במבוי אבל אם נראים עולים לו משום לחי ומותר ואם עירבו בני החצר עם בני המבוי והפירצה שבמבוי לחצר אינה מצד החצר ופרצת החצר מצד השני אינן מכוונות כנגד פרצת המבוי והחצר של רבים גם המבוי מותר אבל אם לא עירבו או אפילו עירבו ופרצת החצר למבוי מצדו או אפילו באמצע החצר ופרצת החצר מצד השני כנגדה או אפילו אינה כנגדה והחצר הוא של יחיד אסור ואם נפרץ לרחבה פחותה מסאתים או יותר על סאתים והוקף לדירה דינו כאלו נפרץ לחצר אבל אם יתירה על סאתים ולא הוקפה לדירה הוי כאלו נפרץ לכרמלית וצריך תיקון:

ד. מותר להשתמש תחת הקורה כנגד הלחי והני מילי בפתוח לרשות הרבים אבל בפתוח לכרמלית אסור בין תחת הקורה ובין כנגד הלחי מפני שמצטרף לכרמלית שאצלו שמצא מין את מינו וניעור:

ה. אף על פי שמותר להשתמש תחת הקורה לא ישב אדם בראש המבוי וחפץ בידו שמא יתגלגל החפץ מידו לרשות הרבים ויביאנו אליו כיון שאין היכר בינו לרשות הרבים אבל על פתח החצר מותר בין פתוח לרשות הרבים בין פתוח לכרמלית שיש בו הכירא:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל'היות' ב'ן עולם הבא'. נא לפרסם ב'פתי' פנסיות וב'פתי' מד'שות. וב'שמחות. ו'לכל' החברים ו'ידידים. ל'זכות' את הרבים ל'היות' ב'ן עולם הבא' על ידי 'לימוד' ה'לכה' בכל יום. שהוא 'תורה' ל'שמחה'! וכל המזכה את הרבים י"י לחודש – עמוד ז זוכה ל'פנים' צדיקים!

1. נשים היושבות על פתח המבוי וכדיהן בידן אין ממחין בידן דכיון דמידי דרבנן הוא מוטב שיהיו שונגות ולא מזידות:
2. מבוי שנפלו קורותיו או לחייו בשבת אף על פי שהותר למקצת שבת אסור משם ואילך בין פתוח לרשות הרבים בין פתוח לכרמלית ויש מי שאומר דהני מילי בעיר שאינה מוקפת חומה אבל בעיר מוקפת חומה מותר. הגה: ויש לסמוך על זה להתיר וכל זה שהיה ראוי לעמוד כל השבת אבל אם היה עומד לסתור מערב שבת אסור לאחר שנסתר ואם ספק אם נסתר מערב שבת או לא אזלינן לקולא (תורמת הדשן סימן ע"ג):
3. מבוי שנשתתפו בו ונשברה הקורה אותו חצר שהעירוב מונח בו והצרות הפתוחות לו מותרות אבל הצרות שאין פתוחות לאותו חצר אסורות:

סימן שסו – דין עירוב לחצר שהרבה בני אדם דרים בו, ובו ט"ו סעיפים

- א. חצר שהרבה בתים פתוחים לתוכו אסור חכמים לטלטל מבתיהם לחצר עד שיערבו דהיינו שגובים פת מכל בית ובית ונותנים אותו באחד מבתי החצרות שעל ידי כך אנו רואים כאילו כולם דרים באותו בית וכאלו כל החצר מיוחד לאותו בית:
- ב. יושבי אוהלים או סוכות או מחנה שהקיפוהו מחיצה אין מטלטלין מאהל לאהל עד שיערבו כולם אבל שיירא שהקיפוהו מחיצה אין צריכים לערב לפי שכולם מעורבים ואין אותם אהלים קבועים להם. הגה: בתים שבספינה צריכים עירוב אף על פי שיש לספינה מחיצות ואם אין לספינה מחיצות אסור לטלטל בספינה רק בארבע אמות (בית יוסף בשם שבולי לקט) (ועיין לקמן סוף סימן שפ"ב וסימן ת"ה סעיף ז):
- ג. הבית שמניחים בו העירוב אין צריך ליתן פת ואין צריך שיהיה בעירוב שוה פרוטה ואין מניחין אותו בחצר אלא בבית שראוי לדירה לאפוקי בית שער אכסדרה ומרפסת וצריך שיהא בו ד' אמות על ד' אמות ואפילו הוא של קטן ואם רגילים ליתנו תמיד בבית ידוע אין

- להם לשנותו וליתנו בבית אחר מפני דרכי שלום ואפילו קטן יכול לגבות העירוב ולקבצו. הגה: והמנהג בזמן הזה להניח אחרתה להניח העירוב בבית הכנסת וכן נהגו הקדמונים ונראה לי הטעם דעירובין שלנו יש להם דין שיתוף ואין צריך להניח בבית דירה. ועיין לקמן סימן שפ"ו ושפ"ז:
- ד. צריך ליתן כל העירוב בכלי אחד ואם חלקו ונתנו בשני כלים אינו עירוב אלא אם נתמלא האחד ואז מותר והוא שיהיו שני הכלים בבית אחד:
- ה. צריך שלא יקפיד שום אחד מהם על עירובו אם יאכלנו חבירו ואם מקפיד אינו עירוב לכך צריך לזוהר שלא לערב בדבר שתיקן לצורך השבת:
- ו. אין מערבין בפרוסה אפילו היא גדולה הרבה אבל בשלימה אפילו קטנה מאוד מערבין ובלבד שיהא בהם כל כך שיהא בהם כשיעור ומיהו אם ניטל ממנו כדי חלת נחתום שהוא אחד ממ"ח מערבין בה אפילו לא היתה טבולה לחלה ואם נפרסה וחיברה בקיסם שהכניס הקצה האחד בתוך הפת והקצה השני בתוך הפרוסה אם אינו ניכר שנפרסה מערבים בה. הגה: ויש שפירשו הא דאין מערבין רק בפת שלם היינו שכל העירוב ביחד יהיה פת שלם ולכן נהגו לקבוץ מכל בית ובית מעט קמח ועושין חלה אחת שלימה ומערבין בה (המגיד והגהות הראב"ד פרק א' מהלכות עירובין) וכן המנהג פשוט בכל מדינות אלו וצריך לזוהר שיהא בחלה כשיעור המפורש לקמן סימן שס"ח סעיף ג' ואף על פי שנשתייר מן הקמח ולא נעשה מכולו חלה אפילו הכי הוי עירוב דלא גרע מאילו אחד מזכה לכולם ואדעתא דהכי נתנו קמחם מתחלה. כן נראה לי:
- ז. אם אחד מזכה לכולם יכול לערב בפרוסה:
- ח. מערבין בפת אורז ועדשים אבל לא בפת דוחן:
- ט. אם אחד מבני החצר רוצה ליתן פת בשביל כולם שפיר דמי ובלבד שיזכנו להם על ידי אחר וכשזוכה בו צריך

להגביהו מן הקרקע טפח וצריך לזכות לכל בני החצר או המבוי ולכל מי שיתוסף מיום זה ואילך ויש אומרים שאף על פי שלא יזכה בפירוש למתוספים עליהם לב בית דין מתנה עליהם ואם נתוספו דיורין לאחר שנתמעט העירוב מן השיעור צריך להוסיף מחמתן:

- י. כשמזכה להם על ידי אחר לא יזכה על ידי בנו ובתו הקטנים אפילו אם אינם סמוכים על שלחנו ולא על ידי עבדו ושפחתו הכנענים אבל מזכה הוא על ידי בנו ובתו הגדולים אפילו סמוכים על שלחנו ועל ידי עבדו ושפחתו העברים אפילו הם קטנים ועל ידי אשתו אף על פי שהוא מעלה לה מזונות ואפילו אין לה בית בחצר ויש אומרים שאינו מזכה על ידי בנו ובתו הסמוכים על שלחנו אפילו הם גדולים ולא על ידי בתו אפילו אינה סמוכה על שלחנו כל זמן שלא בגרה ולא על ידי אשתו שמעלה לה מזונות או שאמר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך ואפילו יש לה בית בחצר אבל מזכה על ידי בנו שאינו סמוך על שלחנו אפילו הוא קטן ועל ידי בתו שבגרה ואינה סמוכה על שלחנו ועל ידי אשתו שאינו מעלה לה מזונות אפילו אין לה בית בחצר ולכתחלה טוב לחוש לדברי שניהם היכא דאפשר. הגה: וכדיעבד סומכין על דברי המיקל בעירוב וכן גדול שיש לו אשה אף על פי שסמוך על שלחן אביו מזכה על ידו (הגהות אשרי והגהות סמ"ג וכל בו) אפילו לכתחלה ואינו צריך להודיע לאותם שזיכה להם קודם השבת אלא אם מודיעם בשבת מותר לטלטל (כל בו):

- יא. בני חבורה שהיו מסובין לאכול וקדש עליהם היום הפת שעל השלחן סומכין עליה משום עירוב והוא שמסובין בבית שהוא מקום הראוי להניח שם עירוב אבל בחצר לא. (והוא הדין אם יש להם פת בשותפות באחד מן הבתים סומכין עליו משום עירוב):

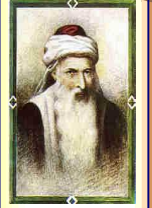
– רבינו הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א מזהיר מאד: –

בבקשה מכם אחיי ובניי, ממש אין דרשה שאין אני מזהיר אתכם לבל תפלוסו אורה חיים ללמוד אותם היטב, שמעו למאמרי, ובפרט הלכות שבת ויום טוב לשמור מועדי ה' כראוי, כי הם מקראי קודש והם המגנינים עלינו. (יערות דבש חלק שני דרוש ב')

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וליכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים ל'היות' בן עולם הבא על ידי לימוד 'ה'חכה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים י"ז לחודש – עמוד ה זוכה ל'בנים צדיקים'!

רבנו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר עבודתו צאת תולדותיו
 י"ג ניסן שנת ה'ר"ל ש"ל"ה לפ"ק
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ר' אפרים ז"ל)

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרל"ש זיע"א
 בעל מחבר ספר "ד"מ"א"
 נפטר עבודתו צאת תולדותיו
 י"ח אייר שנת ה'ר"ל ש"ל"ה לפ"ק
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ר' ישראל ז"ל)

רבינו משה איסרל"ש

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי
 לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי ידיעת התורה.
 ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדוניהו
 על ידי הנעלם ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

יח לחודש

המשך הלכות שבת, סימן שסו – דין עירוב
 לחצר שהרבה בני אדם דרים בו

- יב. אפטרופוס של קטן יכול לערב בעדו:
- יג. מצוה לחזור אחר עירובי חצרות:
- יד. מברך על מצות עירוב:
- טו. אימתי מברך בשעה שמקבץ אותו מבני החצר או בשעה שמזכה להם ואומר בהדין עירובא יהא שרי לן לאפוקי ולעיוולי מן הבתים לחצר ומן החצר לבתים ומבית לבית לכל הבתים שבחצר ואם גבו העירוב ולא ברכו עליו אין הברכה מעכבת ומותרים לטלטל:

סימן שסז – אם אישה יכולה לערב, וכו' סעיף אחד

א. אשתו של אדם מערכת לו שלא מדעתו אפילו אם מיחה בה שלא לערב ואפילו אין רגיל לערב עמהם והני מילי כשאוסר עליהם כגון שאין הבית פתוח אלא לאותו חצר אבל אם הוא פתוח לשתי חצרות באחת רגיל לצאת ולבוא תדיר שאוסר עליהם ובאחת אינו רגיל לצאת ולבוא ברגיל שאוסר מערכת שלא מדעתו אפילו אינו רגיל לערב ובשאינו רגיל לצאת ולבוא נמי אף על פי שאינו אוסר אם רגיל לערב עמהם מערכת שלא לדעתו אבל אם אינו אוסר וגם אינו רגיל לערב עמהם אינה מערכת שלא לדעתו וכל זמן שלא מיחה בה בפירושו אפילו אם אינו רגיל לערב עמהם ואינו אוסר מערכת שלא בידעתו דמסתמא ניחא ליה אבל אינה יכולה לזכות משלו לאחרים שלא בידעתו ואם אין הבעל והאשה בעיר יכולים בני הבית לערב שלא בידעתו אם אין הבית פתוח אלא לחצר אחת ואפילו אם היה פתוח לשתי

חצרות אם הוא רגיל לערב לאחת מהם מערבין עליו אבל אם אינו רגיל לא אבל בני החצר אין יכולים ליקח פתו מביתו לערב שלא מדעת אחד מבני הבית אפילו רגיל עמהם ואוסר עליהם ויש אומרים דאין אשתו מערכת אלא שלא בידעתו אבל אם אומר שאינו רוצה לערב עמהם לא ואם הוא רגיל לערב עמהם ועכשיו אינו רוצה, בני חצר נכנסים לתוך ביתו ונוטלים ממנו בעל כרחו ואם אינו רגיל אינם יכולים ליטול ממנו בעל כרחו אבל היו כופין אותו בבית דין לערב עמהם או בית דין יורדים לנכסיו. הגה: מי שאינו רגיל לערב ועירב עם בני חצר וחזר מעירובו צריך לחזור ולזכות אבל אם רגיל לערב הוי עירוב בעל כרחו (הרא"ש פרק הדר):

סימן שסח – אם אחר שעירבו נתקלקל העירוב, וכו' ה' סעיפים

- א. עירבו ואחר כך נתקלקל העירוב ובא אחד מבני החצר לחזור ולתקנו אם בא לערב ממין הראשון אפילו כלה אינו צריך להודיע ואפילו מערב עליהם משלהם ואם בא לערב ממין אחר אם כלה הראשון צריך להודיע להם אם מערב משלהם ואם משלו אינו צריך להודיעם כלל ואם לא כלה הראשון אלא נתמעט אף על פי שמערב משלהם אינו צריך להודיעם:
- ב. נתוספו דיורים בחצר אם הבית פתוח לשתי חצרות צריך להודיעם מפני שאולי אינם רוצים לערב עם אלו:
- ג. כמה הוא שיעור העירוב בתחלתו בזמן שהם שמונה עשרה או פחות שיעורו כגרוגרות לכל אחד ואם הם יותר משמונה עשרה אפילו הם אלף או יותר שיעורו מזון שתי סעודות שהם שמונה

עשרה גרוגרות שהם כששה ביצים ויש אומרים שהם כשמונה ביצים:
 ד. נתמעט מכשיעורו אחר שנכנס שבת ראשונה ונשתייר בו אפילו כל שהוא כשר אף לשאר שבתות:
 ה. אם נתעפש פת העירוב ונפסל מלאכול הרי הוא כמו שכלה לגמרי וצריך לערב מחדש. הגה: ולכן נהגו לעשות העירוב חלת מצה שאינה ממהרת להתעפש (כל בו בית יוסף סימן שנ"ד), ועוד דיכולים לשמרה בימי הפסח ויכולים לשמור העירוב כל השנה (דעת עצמו), וזה טוב יותר מלערב כל שבת ושבת שלא ישכתו מלערב. מיהו אם רוצים לערב כל ערב שבת ולאכול העירוב כל שבת הרשות בידם. ועיין לקמן סימן שצ"ד:

סימן שסט – באיזה אופן מקנין העירוב, וכו' סעיף אחד

א. הנותן מעות לנחתום ואמר לו אם יבוא בני חצר לקנות ממך ככר לעירוב זכה לי בעירוב שיהא לי חלק עמהם בשביל מעה זו אינו עירוב אפילו עירב החנוני [לכל האחרים] וזכה גם לזה עמהם אבל אם אמר לו ערב לי קנה עירוב ואפילו אם אמר זכה לי אם נתן לו כלי בתורת קנין שיקנה לו בו קנה עירוב וכן אם זיכה לו הנחתום על ידי אחר או שקנה במעה שנתן לו לחם מן השוק קנה עירוב ואם נתן מעה לבעל הבית ואמר לו זכה לי בעירוב קנה עירוב:

סימן שע – דיני שיתוף בעירוב, וכו' ח' סעיפים

א. הדר בבית שער אכסדרה ומרפסת שבחצר אינו אוסר על בני החצר שאינם חשובים דירה אבל הדר בבית התבן בבית העצים בבית הבקר ובבית האוצרות אוסר:

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה"היות" בן עולם הבא. נא תפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמות. וכלל החברים וידידים. וזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים י"ח לחודש – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

ג. בעל הבית שיש לו הרבה בתים בחצר והשאלין או השכירן לאחרים ויש לו בכל אחד מהם דברים שאינם ניטלים בשבת מחמת כבודן או מחמת איסור שהם דברים שאסור לטלטלם אפילו לצורך מקומו אין הדרים בהם אוסרים עליו לפי שנעשו כולם כאורחים אצלו לפיכך גם הם מותרים להוציא מבתיהם לחצר אף על פי שלא נתנו עירוב ואם אין הבתים שלו לא קנויות ולא שכורות אף על פי שיש לו בהם דברים שאסור לטלטלם אוסרים זה על זה. הגה: ויש אומרים דכל זה כשאין דורות בחצר אלא הם אבל כשיש דורות אחרים ומוליכים עירובן אצלם צריכין כל אחד לערב (הר"ר יהונתן פרק כיצד משתתפין) אחד ששכר בית מן העכו"ם והשכיר אחד מן הבירה לחבירו אם מתחלה לא שכרה אדעתא דהכי הוה ליה כאלו כל הבירה שלו והשכיר אחד מן הבתים לחבירו אבל אם שכרה מתחלה אדעתא דהכי הוה ליה שני בתים ולא מהני אף על פי שיש לאחד מהם תפיסת יד בבית חבירו (מהרי"ק שורש מ"ח):

ג. חמש חבורות ששבתו בטרקלין וחלקוהו במחיצות אם עוברים כולם זה על זה שאין פתח לחצר אלא החיצון וכולם עוברים דרך עליו אין צריכים ליתן בעירוב אלא שנים הפנימיים וכל האחרים חשובים כבית שער להם ואם היה לכל אחד פתח פתוח לחצר, הגה: או שאין עוברים זה על זה רק כל אחד יש לו פתח פתוח לבית שער שלפניהם והבית שער פתוח לחצר (בית יוסף), אם המחיצות מגיעות לתקרה בתוך ג' טפחים דהוי כל אחד חדר בפני עצמו אפילו הן של יריעות אם בני החצר נותנים העירוב באחד משאר בתי החצר צריך כל אחת ואחת מחבורות שבטרקלין ליתן עירוב אבל אם נתנו העירוב בזה הטרקלין אין צריכין ליתן עירוב כלל שכולם דרים בבית זה ובית שמניחים בו העירוב אין צריך ליתן עירוב וכן אם אין דיוויין אחרים בחצר אינם צריכים עירוב חלקוהו במחיצות שאין נוגעות לתקרה (אפילו) אם בני החצר נותנין עירובן באחד משאר בתי החצר די בעירוב אחד לכל החמש חבורות. הגה: אם מקצתן עשו מחיצות ומקצתן לא עשו אותן שעשו הם מחולקים ואותן שלא עשו הם כמשותפין (המגיד פרק ד). ואם היו דיוויין בעליות ממש אפילו נתנו בני החצר העירוב

בטרקלין צריכה כל חבורה וחבורה לתת עירוב אבל מי שיש לו מלמד או סופר בביתו וכן תלמידים הלומדים בפני הרב ודרים בביתו כל אחד בחדרו אפילו יש לכל אחד פתח פתוח לחצר ואוכל וישן בחדרו אינם אוסרים:

ד. אנשי חצר שהיו כולם אוכלים על שלחן אחד אף על פי שכל אחד יש לו בית בפני עצמו אינם צריכים עירוב מפני שהם כאנשי בית אחד ואם הוצרכו לעשות עירוב עם אנשי חצר אחרת עירוב אחד [לכולן] ופת אחד בלבד מוליכין לאותו מקום שמערבין עמו ואם היה עירוב בא אצלם אינם צריכים לתת עירוב כדין בית שמניחים בו עירוב שכל אלו הבתים כבית אחד הם חשובים. הגה: וכן אם הרבה בעלי בתים אוכלים בחדר אחד כל אחד על שלחנו אף על פי שכל אחד ישן בחדר בפני עצמו עירוב אחד לכלם הואיל ואין מחיצה מפסקת בין מקום אכילתן הוי כחמשה ששבתו בטרקלין וכו' ואף על פי שפורסין לפעמים וילון לפנייהם לצניעות לא מיקרי מחיצה הואיל ולא הוי שם בקביעות (רבינו ירוחם חלק ט"ו):

ה. מי שאוכל במקום אחד וישן במקום אחר מקום אכילתו הוא העיקר ושם הוא אוסר הילכך האחין שאוכלים בבית אביהם וישנים בבתיהם אינם אוסרים ואם נותן להם פרס ואוכלים בבתיהם אוסרים והני מילי כשנותנים בני שאר החצר עירובן במקום אחד אבל אם היו בני שאר החצר נותנים העירוב באחד מבתים אלו או שאין עמהם דורות בחצר אינם צריכים לערב:

ו. מי שיש לו חמשה נשים וחמשה עבדים מקבלים ממנו פרס וכל אחד אוכל בביתו וכן תלמיד המקבל פרס מרבו ואוכל בביתו אינם אוסרים זה על זה אם אין עמהם דיוויין בחצר או אם העירוב בא אצלם:

ז. עשרה בתים זה לפנים מזה וכולם עוברים זה לזה ויוצאים דרך החיצון לחצר שנים הפנימיים לכד צריכים ליתן בעירוב והשאר פטורים שחשובים כולם כבית שער:

ח. המתארח בחצר אפילו נתארח בבית בפני עצמו אם לא נתארח דרך קבע אלא לשלושים יום או פחות אינו אוסר על בני החצר והוא והם מותרים בין בביתו בין בביתם. הגה: ואפילו אם האורחים רבים

ובעל הבית אחד ודוקא בדאיכא בעל הבית אחד קבוע דאז האורחים בטלים לגביה אבל אורחים ביחד אוסרים זה על זה מיד (תרומת הדשן סימן ע"ו מגמרא סוף דף ע'). ועיין לקמן סוף סימן שצ"א. (ועכו"ם המתארח עיין לעיל סימן שפ"ד):

סימן שצ"א – כשאחד מבני חצר נפרד משם או מת, ובו ו' פעיפים

א. אחד מבני חצר שהניח ביתו והלך ושבת בחצר אחרת אפילו היתה סמוכה לחצרו אם הסיח מלבו ואין דעתו לחזור לביתו בשבת הרי זה אינו אוסר עליהם כמה דברים אמורים בישראל אבל בעכו"ם אפילו הלך לשבות בעיר אחרת אוסר עליהם עד שישכרו ממנו מקומו אם הוא קרוב מהלך יום אחד שהרי אפשר שיבא בשבת אבל אם רחוק יותר אינו אוסר ויש אומרים שגם עכו"ם אם הלך לשבות בחצר אחרת אינו אוסר. וכן נראה עיקר (ואם בא העכו"ם בשבת עיין לקמן סימן שפ"ג):

ב. ישראל בן חצר זו שהלך לשבות בחצר אחרת ואין דעתו לחזור בשבת ואחר כך נמלך בשבת וחזר אינו אוסר:

ג. אחד מן השוק שהיה לו בית בחצר ומת והניח רשותו לאחד מבני החצר אם מת מבעוד יום אין הזוכה אוסר שהעירוב שמערב על ביתו מתיר גם מה שירש ואם מת משחשיכה אוסר אף על פי שעירב הזוכה עמהם אינו מועיל למה שירש אחר כך בשבת:

ד. אחד מן החצר שמת בשבת אם עירב אפילו ירשו אחד מבני השוק אינו אוסר ואם לא עירב אם ירשו אחד מן השוק כל זמן שאינו בא לדור עמהם אינו אוסר בא לדור בשבת בבית מורישו אוסר ואם יורשו אחד מבני החצר אם עירב היורש והיה דר עם המוריש בבית אינו אוסר אף על פי שלא עירב המוריש ואם לא היה דר עם המוריש אלא בבית אחר שבחצר אוסר אף על פי שעירב היורש כיון שלא עירב המוריש ואם מבעוד יום מת ויורשו אחד מן השוק הרי זה אוסר והוא שבא היורש בבית מורישו בשבת:

ה. ישראל וגר שהיו דרים בחצר ומת הגר מבעוד יום והחזיק ישראל אחר בנכסיו אפי לא החזיק עד שחשיכה אוסר עד שיבטל רשותו כשאר יורש מת

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולקת לכל החודש. שמנה עמודים יום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי ימוד "הצקה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים יהיה לחודש – עמוד ב זוכה לבנים צדיקים!

משחשיכה אין המחזיק אוסר שבהיתר הראשון עומד:

ו. אחד מבני חצר שהיה גוסס אף על פי שאינו יכול לחיות בו ביום אוסר עד שיזכו לו בפת ויערבו עליו וכן קטן אוסר אף על פי שאינו יכול לאכול כזית אבל האורח אינו אוסר כמו שנתבאר בסימן ש"ע:

סימן שעב – דיני שותפי הדירות לעירוב, ובו י"ט סעיפים

א. גגין וחצרות וקרפיות כולן רשות אחד הם לכלים ששבתו בתוכה שמותר לטלטלם מזה לזה אפילו הם של בעלים הרבה ולא עירבו יחד מותר לטלטל מחצר לחצר אחרת או לגג או לראש כותל שביניהם ומגג לגג אחר הסמוך לו אפילו גבוה ממנו הרבה ומהגג לקרפף שאינו יותר מסאתים או שהוקף לדירה אפילו הוא יותר מסאתים או למבוי שמתוקן בלחי או קורה אפילו לא עירבו בו ואף על פי שעירבו בני חצר לעצמן דשכיחי מאני דבתים בחצר מותר לטלטל כלים ששבתו בחצר זו לחצר אחרת ולא חיישינן שמא יטלטל גם כלים ששבתו בבית לחצר אחרת או לגג וקרפף:

ב. קרפף יתר על סאתים שלא הוקף לדירה הוי כרמלית ואסור לטלטל ממנו לקרפף אחר להכניס ולהוציא מזה לזה כי אם שתי אמות בזה ושתי אמות בזה:

ג. שתי חצרות שרוצים לערב יחד להתיר אף כלים ששבתו מבתים אין צריכות עירוב אחר אלא העירוב שעשו כבר יולכנו אחד מבני החצר בשביל כולם ויתננו באחד מבתי חצר שניה ואם ירצה יולך שם אפילו פת משלו וכולם מותרים. הגה: והוא שעירבו בני חצירו עמו תחלה (תשובת הרא"ש סימן י"ו), או שאין צריכים לערב כמו שנתבאר סימן ש"ע (בית יוסף). והוא שעירבו בני חצר השנייה לעצמה ואין בני חצר שניה צריכים פת אחר אלא העירוב שעשו כבר מתירן:

ד. אין שתי חצרות יכולות לערב יחד אלא אם כן יהא פתח ביניהם או חלון שיש בו ד' טפחים על ד' טפחים ויהיה קצתו בתוך י' טפחים הנמוכים לארץ ואז אם רצו מערבין יחד ואם רצו מערבין כל אחד לעצמו. (ועיין לקמן סימן שפ"ו סעיף ב' ישראלים הדרים בב' וג' מקומות כיצד יערבו):

ה. חלון שבין שני בתים אפילו הוא למעלה מעשרה אם רצו מערבין יחד והוא הדין לארובה שבין בית לעלייה שאפילו הוא למעלה מ' אם רצו מערבין יחד ואפילו אין שם סולם לעלות בו. הגה: ומכל מקום בעינן שיהא רחבו ארבעה על ארבעה (בית יוסף). ואם עשו סריגה לפני החלון בטל ליה מתורת חלון (המגיד פרק ג):

ו. בית שבין שתי חצרות והוא פתוח לשניהם ועירב עם שתיהם אבל החצרות לא עירבו זה עם זה אין לטלטל כלים ששבתו בבתים מחצר לחצר על ידי בית זה שביניהם היה בין שתי חצרות כותל גבוה י' טפחים או שהיה קרקעה של אחד מהחצרות גבוה מחבירו ה' טפחים ועשה עליו מחיצה חמשה להשלימו לעשרה אין יכולים לערב יחד ואם היה הכותל גבוה לשניהם עשרה והיו בראשו פירות בני שתי החצרות יכולים להורידם לחצרות וכן להעלות עליו מפירות ששבתו בחצירות ולהורידם ממנו לחצר אחרת בין שהכותל רחב ד' או אינו רחב ד' אבל פירות ששבתו בבית אם הכותל רחב ד' אסור להעלות לו ולא להוריד ממנו ואם אינו רחב ד' מותר (ובלבד שלא יחליפו כדלעיל סימן שמ"ו סעיף א'). ואם היה הכותל גבוה לאחת מהחצרות עשרה ולשניה אינו גבוה עשרה כגון שקרקעו של אחד גבוה משל חבירו מי שאינו גבוה לו עשרה מותר להשתמש בו אף בכלים ששבתו בבית והשני אסור להשתמש בו אף בכלים ששבתו בחצר והוא שיהא הכותל רחב ד' אבל אם אינו רחב ד' מותר לשתייהן להשתמש בו אף מן הבתים אפילו עירבו כל אחת לעצמה:

ז. נפרץ הכותל עד עשר אמות הרי הוא כפתח והוא שלא יהא נפרץ במילואו ואם נפרץ ביותר מעשר חשוב כחצר אחת וצריכים לערב יחד. (וכל שכן אם אין ביניהם מחיצה גבוה י' דצריכין לערב יחד) (הר"ר יהונתן פרק חלון):

ח. כותל שבין ב' חצרות גבוה עשרה לשניהם והעמיד אצל הכותל סולם רחב ד' וכן כנגדו בחצר השניה אפילו אין הסולמות זה כנגד זה אם אין ביניהם ג' חשיבי כפתח היו מופלגים זה מכנגד זה שלשה אם הכותל רחב ד' עדיין חשובים כפתח ואם אינו רחב ד' לא חשיבי כפתח באיזה סולם אמרו כשיש בו ד' שליכות

אבל פחות מכאן לא אלא אם כן זרועותיו ושליכותיו כבודות שאז כובדו קובעו ואם אין הכותל גבוה אלא עשרה וזוקף סולם גבוה שבעה ומשהו במשך ד' אצל הכותל מתירו בין להשתמש עליו בין לערב יחד כיון שלא נשאר שלשה עד ראש הכותל עקר חוליא מראש הכותל למעטו מגובה עשרה אם יש בה משך ארבע מהני מבין לעשותו כפתח לערב יחד בין לענין שיכול להשתמש בכל הכותל ואם אין בו ארבע אינו חשוב כפתח לערב יחד וכן אינו מועיל להשתמש בכל הכותל שאינו משתמש אלא כנגד המקום שנתמעט:

ט. בנה אצטבא למטה אצל הכותל למעטו מגובה עשרה אם יש בה ד' אורך במשך הכותל וכולטת ד' מועיל להשתמש בכל הכותל אבל אינו חשוב כפתח לערב יחד עד שיגיע לראש הכותל ואם אין בה ד' על ד' אינו מועיל אפילו להשתמש כנגדו:

י. כפה ספסל שיש בו ד' על ד' וגבוה כל שהוא ומיעט בו גבהו מעשרה מותר להשתמש כנגד המיעוט ובלבד שיחברנו בטיט:

יא. בנה אצטבא על אצטבא אם יש בתחונה ד' על ד' או אין בה ד' על ד' ויש בעליונה ד' על ד' ואין בין זו לזו ג' טפחים מהני להתיר להשתמש עליו אבל לא מהני למהוי פתח לערב יחד:

יב. זיו היוצא מן הכותל ויש בו ד' על ד' והניח עליו סולם כל שהוא מועיל להתיר לו תשמיש הכותל והוא שלא תהא שליבה התחתונה גבוהה מן הארץ שלשה ולא יהא בין שליבה לשליבה שלשה והוא שיניח הסולם על גב הזיו אבל סומכו אצלו לא וכל זמן שאין גבוה הכותל עשרים טפחים די בזיו אחד שמניחו באמצע שהרי אין גבוה עשרה עד הזיו ולא גבוה עשרה ממנו עד ראש הכותל ואם הוא גבוה עשרים צריך שני זיוין אחד בתוך י' התחתונים ואחד למעלה ממנו בתוך עשרה העליונים שאם היה הזיו גבוה עשרה לא סגי ליה בסולם כל שהוא והוא שלא יהו הזיוין זה כנגד זה שראוי להטיל סולם מזה לזה:

יג. העמיד שני סולמות זה בצד זה ולא היה בשניהם משך ארבעה והרחיקם זה מזה כדי שיהא בשניהם ארבעה ומילא האויר

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונוקה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים י"ח לחודש – עמוד ג זוכה לבנים צדיקים!

שביניהם בקש אינו מועיל לא להתירו להשתמש עליו ולא לערב יחד שמקום מעמד הרגלים הוא באמצע הסולם ואין ראוי לעלות בקש ואם העמיד הסולם באמצע והקש מן הצד מהני בין להתירו להשתמש עליו בין לערב יחד:

ד. אין הסולם רחב ארבעה וחקק אצלו בכותל להשלימו לארבעה די לו שיחוק בגובה עשרה ואם לא העמיד סולם כלל אלא חקק בכותל כמין שליבות של סולם לעלות בו צריך שיחוק בכל גובה הכותל ומועיל בין להתיר תשימש בין לערב יחד:

טו. היה אילן בצד הכותל ועשהו סולם לכותל אם רצו מערבין אחד אבל אם עשה אשרה סולם לכותל אין מערבין אחד מפני שאסור לעלות עליה מן התורה שהרי אסורה בהנאה והרא"ש ז"ל כתב בהיפך דאילן אינו מועיל ואשרה מועלת והוא שתהא יבשה:

טז. חריץ שבין שתי חצירות עמוק עשרה ורחב ארבעה אין יכולין לערב יחד אפילו מלא חבן וקש כל זמן שלא בטלו ואם היה מלא עפר וצוררות אפילו סתמא שלא בטלו צריכים לערב יחד (ועיין לעיל סימן ש"ח סעיף ב'). הגה: יש אומרים דאם מלאם בפירות סתמא בטלו לה דרכן לעשותו שם אוצר (הגהות אשרי):

יז. נתן עליו נסר כמין גשר משפת החריץ אל שפתו אם הוא רחב ארבע חשב כפתח ומערבין אחד ואם רצו מערבין שנים. הגה: והוא הדין אם מלאו ברוחב ארבעה מדבר המבטלו שם (בית יוסף). ואם נתן הנסר לאורך החריץ במשך ארבעה אפילו אין בו אלא כל שהוא חשוב כפתח שהרי מיעטו מארבעה:

יח. אם החריץ עמוק לאחד עשרה ולשני אינו עמוק עשרה או שהוא שוה לשניהם דינו ככותל:

יט. גדיש של תבן שבין שתי חצרות אם הוא גבוה עשרה כל אחד מערב לעצמו נתמעט בחול מ' צריכים לערב ביחד ובעוד שלא נתמעט אסור לשום אחד מהן ליתן מן התבן לתוך קופתו בשבת להאכילה לבהמתו ואפילו להעמידה שם כדי שתאכל אסור אבל יכול לעמוד בפניה כדי שלא יהא לה דרך לנטות אלא לשם ולהרא"ש אפילו בחול אסור ליתן ממנו לקופתו וכן להעמיד הבהמה

בידים כמה דברים אמורים בגדיש שבין שתי חצרות אבל גדיש שבין שני בתים מותר להאכיל בהמתו ממנו בידי:

סימן שעג – דין שתי גזוזטראות בשתי עליות, ובו סעיף אחד

א. שתי גזוזטראות (פי נסרים בולטים משפת תקרת העליה לרשות הרבים, רש"י (ט"ז), הבולטות משתי עליות זו כנגד זו ונתן ביניהם נסר רחב ארבעה הרי הוא כפתח ומערבין יחד. הגה: ואם אין המרחק שביניהם ארבעה אפילו בלא נסר נמי דינא הכי (המגיד פרק ג'). ואם רצו כל אחת מערכת לעצמה אבל אם היו זו שלא כנגד זו שאחת משוכה למזרח ואחת למערב אינם יכולים לערב יחד וכן אם היתה אחת גבוהה מחברתה לא חשיב פתח והני מילי כשמרוחקות זו מזו ג' טפחים אבל אם הם תוך ג' זו לזו בין בריחוק בין בגובה חשיב שפיר כפתח:

סימן שעד – נסתם בשבת פתח או חלון במקום שעירב בו, ובו ד' סעיפים

א. עירבו דרך חלון או פתח שביניהם ונסתם בשבת מותרים להשתמש דרך גובה הכותל וחוריו ואפילו אם עירב לשנה ונסתם הפתח בחול ונפתח בשבת (ואפילו סתמה במזיד) (אגור) חזר העירוב להתירו ולהרמב"ם אין מותר לטלטל אלא כל אחת לעצמה אבל מזו לזו לא:

ב. היה כותל בין שתי חצרות ועירבה כל אחת לעצמה ונפרץ הכותל בשבת מותרים לטלטל כל אחד בחצרו אפילו כלי הבית אבל חצר שנפרצה בשבת לרשות הרבים או לכרמל אסור:

ג. חצר קטנה שנפרצה קודם שבת במילואה לגדולה ואין בפרצה יותר מ' אמות גדולה מותרת להוציא כלים ששבתו בבית לחצרה אם עירבה לעצמה וקטנה אסורה להוציא כלים ששבתו בבית לחצירה אלא אם כן עירבו יחד והיינו כשנכנסין כותלי קטנה לגדולה וכשכותלי קטנה מופלגים ג' טפחים מכותלי אורך הגדולה דאם לא כן היתה קטנה ניתרת על ידי נראה מבחוץ ושוה מבפנים:

ד. גג קטן שנפרץ קודם שבת במילואו לגג גדול קטן אסור להעלות עליו כלים ששבתו בבית וגדול מותר והוא שיהו מחיצות הבית ניכרות למי שעומד על הגג אבל אם אינם ניכרות כגון שהגג

בולט עליהם הוי כרמלית אלא אם כן פתוח לו מהבית חלון ארבע על ארבע:

סימן שעח – מהם הדברים השרוים בחצר שאינם אוסרים, ובו ד' סעיפים

א. מרפסת שהוא דרך לעליות הפתוחים לה ועומדת בחצר ועולים לה בסולם ובני העליות יורדים ממנה לחצר ועוברים לרשות הרבים אינם אוסרים על בני החצר דסולם תורת פתח עליו והוי כשתי חצרות ופתח ביניהם שאם רצו מערבים יחד ואם רצו כל אחד מערב לעצמו ובלבד שיערבו כל בני מרפסת לעצמן כדי שתהא רגל המותרת במקומה:

ב. אם לא עירבו יחד ויש בחצר תל או עמוד שהוא משותף בין שניהם אם אינם גבוהים י' טפחים הרי אלו נחשבים בין החצר ובין המרפסת ושניהם אסורים להוציא שם כלים שבבתים ואם הם גבוהים מקרקעית החצר י' טפחים (ובתוך עשרה למרפסת) (טור) והם בתוך ד' טפחים למרפסת בני מרפסת מותרים לפי שתשישו [להם] בנחת מלבני החצר ואם היו רחוקים מהמרפסת ד' טפחים או יותר אף על פי שגבוהים עשרה (מן החצר לתוך עשרה למרפסת) (טור) הרי אלו בכלל החצר והמרפסת לפי ששניהם אפשר להשתמש בהם על ידי זריקה לפיכך שניהם אסורים להוציא שם כלים ששבתו בביתם עד שיערבו:

ג. היתה מצבה ארבעה טפחים לפני המרפסת אין המרפסת אוסרת על בני החצר שהרי נחלקה מהם:

ד. זיזים היוצאים מהכתלים כל שהוא למטה מעשרה טפחים הרי זה נחשב מהחצר ובני החצר משתמשין בו וכל שהוא בתוך י' טפחים העליונים הסמוכים לעליה אנשי עליה משתמשין בו והנשאר בין י' התחתונים עד תחלת י' העליונים מן הזיזין היוצאים שניהם אסורים בו ואין משתמשין בהם בכלים ששבתו בביתם אלא אם כן עירבו:

סימן שעו – בור ובאר שבין שתי חצרות, ובו ד' סעיפים

א. בור שבין שתי חצרות ואין ביניהם פתח או חלון שיוכלו לערב או שיש ביניהם ולא עירבו אין ממלאים ממנו בשבת אלא אם כן עשו מחיצה י' למעלה מן המים וצריך שיהיה טפח מן המחיצה יורד בתוך המים ואם היתה המחיצה

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך או"ח חיים מחולק לק"ל חודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. וינקה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדקשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

וכל המזכה את הרבים י"ה לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

כולה בתוך המים צריך שיהיה טפח יוצא ממנה למעלה מן המים כדי שתהיה ניכרת רשות זה מרשות זה וכן אם עשו על פי הבור קורה רחבה ד' טפחים זה ממלא מצד הקורה וזה ממלא מצד האחר. הגה: ודוקא אם בא למלאות בכלים של בית אבל בכלים של חצר לא בעינן שום תיקון דהא חצירות רשות אחת הן כדלעיל סימן שע"ב (הגהות מיימוני פרק ט"ו):

ב. באר שבאמצע השביל בין שני כותלי חצרות אף על פי שהיא מופלגת מכותל זה ד' טפחים ומכותל זה ד' טפחים שניהם ממלאים ממנה ואינם צריכים זיזים על גבן שאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר. הגה: ודוקא כשאין החצרות פתוחות לשביל רק בחלונות (טור והמגיד פרק ג' מהלכות עירובין) ויש אומרים דאם אינן מופלגים ארבעה אסורים אפילו בכהאי גוונא (בית יוסף בשם רש"י):

ג. שתי חצרות וביניהם ג' חורבות כל אחד מותר באותה שאצלו להשתמש בה דרך חלונות על ידי זריקה והאמצעות מותרת לשניהם ואם היו שלשתן סמוכות לבתים שהיתה האמצעות כנגד השתים כשלשה ראשי קנקן כל אחד מותר בחורבה שאצלו והשלישית הקרובה לשתי החצרות אסורה לשתייהן:

ד. בית הכסא שבין שני הבתים ולא עירבו יחד רשות שניהם שולטת בו ואסורים (ועיין לעיל סימן שנ"ה):

סימן שע"ז – דין ב' עליות זו כנגד זו הפתוחות לחצר, ובו סעיף אחד

א. שתי עליות הפתוחות לחצר זו כנגד זו ואחת עשתה גומא כחצר כדי לשפוך בחצר שאין בה ד' אמות מימיה והשניה לא עשתה אם עירבו יחד, שתיהן מותרות לשפוך מימיהן, ואם לא עירבו יחד והאחת עירבה לעצמה והשניה לא עירבה כלל זו שלא עירבה אסורה ושעירבה מותרת ובלבד שלא תשפוך להדיא בגומא אלא תשפוך בעלייה והם יורדים לגומא. הגה: דכמו בחצר שאינה מעורבת שרי (טור) והוא הדין אם החצר יותר מד' אמות דשתיהם מותרים בכהאי גוונא ואין צריכים לגומא (בית יוסף):

סימן שע"ח – דין חצרות הפתוחות זו לזו, ובו ה' סעיפים

א. שלש חצרות פתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים ועירבה כל אחת

מהחיצונות עם האמצעות והחיצונות לא עירבו יחד החיצונות אסורות זו עם זו והאמצעות מותרת עם כל אחת מהן והן מותרות עמה במה דברים אמורים כשנתנה אמצעות עירובה בזו ועירובה בזו או שנתנו החיצונות עירובן באמצעות בשני בתים אבל אם נתנו שתי החיצונות עירובן באמצעות בבית אחד שלשתן מותרות זו עם זו:

ב. שתי חצירות זו לפני זו ופנימית פתוחה לחיצונה והחיצונה למבוי ויש לפנימית דריסת רגל על החיצונה אם עירבה פנימית לעצמה ולא החיצונה או שעירבה כל אחת לעצמה ושכח אחד מן החיצונה ולא עירב פנימית מותרת והחיצונה אסורה עירבה החיצונה ולא פנימית או שעירבה כל אחת לעצמה ושכח אחד מהפנימית ולא עירב שתיהן אסורות עירבה כל אחת לעצמה כל אחת מותרת בחצרה:

ג. עירבו ביחד ונתנו עירובן בחיצונה ושכח אחד בין מן הפנימית בין מן החיצונה ולא עירב שתיהן אסורות עד שיבטל רשותו ואם נתנו עירובן בפנימית ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב שתיהן אסורות אבל אם שכח אחד מן החיצונה ולא עירב פנימית מותרת:

ד. אם יחיד דר בפנימית ויחיד בחיצונה או שנים בחיצונה ועירבו אין היחיד שבפנימית אוסר על החיצונה. הגה: והוא הדין רבים שהם כיחיד ואינן צריכין לערב כדרך שנתבאר לעיל סימן שע"ע (המגיד פרק ד'):

ה. שלשה חצרות זו לפני זו ויחיד בכל אחת אף על פי שרבים דורסים בחיצונה אינם אסורים שכל אחת מותרת במקומה ואם היו שנים בפנימית ולא עירבו הרי הם אסורים על היחידים שבאמצעות ושבחיצונה זה הכלל רגל האסורה במקומה אוסרת שלא במקומה ורגל המותרת אינה אוסרת שלא במקומה:

סימן שע"ט – דין חצרות ובתים ביניהם, ובו ב' סעיפים

א. שתי חצרות וג' בתים ביניהם פתוחים זה לזה ורוצים לערב יחד חצר זה בא דרך בית שאצלו ונותן עירובו בבית שבאמצע וכן עושה השניה ומותרים בשלשתן שכל בית שאצלו החצר חשוב לו כבית שער ואין צריך ליתן פת והאמצעי הוא

בית שמניחין בו עירוב ואין צריך ליתן פת:

ב. שתי חצרות ושני בתים ביניהם ולא עירבו יחד אלא כל אחת לעצמה ובא מן חצר זה דרך בית שאצלו והניח עירובו בבית שאצלו השני וכן עשה השני שגם הוא הניח עירובו בבית הסמוך לחצר האחרת ולא קנו עירוב שכל אחד הניח עירוב בבית שער של חצר אחרת:

סימן שפ – דיני ביטול רשות, ובו ד' סעיפים

א. אחד מבני החצר ששכח ולא עירב עם האחרים אוסר עליהם מה תקנתם יבטל להם רשותו שיאמר רשותי מבוטלת לכם או קנויה לכם ואין צריך לקנות בקנין סודר ויכול לבטל אף משתחשך ואם דר עם ארבעה או חמשה צריך לבטל לכל אחד ואחד שיאמר רשותי מבוטלת לך ולך ויש אומרים שדי שיאמר רשותי מבוטלת לכלכם אם ביטל רשותו סתם לא ביטל אלא רשותו שיש לו בחצר הלכך הם מותרים להוציא מבתיהם לחצר וגם הוא שהוא אורח בעלמא אבל אסורין להוציא מביתו לחצר וגם הוא ויש אומרים שצריך לנעול ביתו כדי שלא יבא להוציא באיסור ולא יפתחנו אלא כשרוצה לצאת ולבוא וינעלנו מיד אחר צאתו ובואו:

ב. אם ביטל להם גם רשות ביתו מותרין בין הוא בין הם להוציא לחצר בין מביתו בין מבתיהם:

ג. אם אינו רוצה לבטל להם רשותו אלא להשכירו יש אומרים שמועיל כמו ביטול ויש אומרים שאינו מועיל:

ד. אם בני החצר שעירבו מבטלים רשותם לאחר שלא עירב הוא מותר להוציא מביתו לחצר ולא מבתיהם (אם לא שביטלו בפירוש גם רשות ביתם) (בית יוסף) והם אסורים אף מביתו לחצר ולא אמרינן שיהיו כאורחים שאין רבים נעשים אורחים אצל יחיד והוא הדין אם היו שנים לבד וביטל אחד מהם לחבירו המבטל אסור אף בשל חבירו וחבירו מותר אף בשל עצמו וכן רבים שלא עירבו שנתנו רשותם לרבים שעירבו לפי שהיחיד נעשה אורח אצל הרבים ורבים אינם נעשים אורחים אפילו אצל הרבים ולא היחיד אצל היחיד שכוונו שנים ולא עירבו יכולים לבטל רשותם שיבטל כל

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לק"ל חודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וק"ל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי 'ימוד' ה'הכח' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים י"ה לחודש – עמוד ה זוכה לבנים צדיקים!

אחד מהם רשותו לכל בני החצר בין אם מבטלים לרבים שעירבו ובלבד שכל אחד מהם יבטל לכל אחד בין אם מבטלים לאחד שלא עירב אבל אין מבטלין לשנים שלא עירבו בין אם מבטלים רבים ועירבו בין אם הוא יחיד שלא עירב שהרי אף לאחר שיבטלו להם הם שנים ואחד אוסר על חבריו ואפילו אמר לאחד אני מבטל לך על מנת שתחזור ותבטל לחבירך אינו מועיל:

סימן שפא – דיני המבטל רשותו ועבר והוציא, ובו ז' סעיפים

א. המבטל רשותו והוציא אחר כך מביתו לחצר בשוגג אינו אוסר במזיד אוסר שהרי חוזר מביטלו שביטל ואם החזיקו בו כבר שהוציאו מבתיהם לחצר או שהכניסו מחצר לבתיהם אינו יכול לחזור מביטלו ולרש"י אין חזקה מועלת אלא אם כן החזיקו משחשיכה:

ב. יש ביטול רשות מחצר לחצר לא שנא שתי חצירות ופתח ביניהן ועירבה כל אחת לעצמה ולא עירבו יחד יכול כל אחד לבטל רשותו לחברתה להיותה מותרת להשתמש בה ולא היא לא שנא שתי חצירות זו לפניו מזו ולא עירבו אלא החיצונה לבדה שפנימית אוסרת על החיצונה יכולה לבטל לה רשותה שלא תשתמש ולא תעבור עליה אלא בשעה שצריכה לצאת ותהיה החיצונה מותרת או אם עירבו יחד ונתנו עירובן בחיצונה ושכח אחד מהפנימית ולא עירב יכול לבטל רשותו והיינו שיבטל רשותו לכל אחד מבני הפנימית וגם לכל אחד מבני החיצונה ויהיה הוא לבדו אסור וכולם מותרים:

ג. יש ביטול רשות בחורבה שאם היו שני בתים וחורבה ביניהם שהיא של שניהם ושכחו ולא עירבו יכול אחד לבטל רשותו לחבירו ולהיותו מותר בו:

ד. יש ביטול רשות מבית לבית שאם היו שני בתים ופתח ביניהם ולא עירבו אחד מבטל רשות לחבירו ואפילו המבטל מותר להוציא מביתו לבית חבירו אבל אינו יכול להוציא מבית חבירו לביתו שאז היה חוזר ומחזיק ברשות שביטל וכן אם יש לו חדר פתוח לביתו וביטל רשות ביתו אסור להוציא מהחדר לביתו. הגה: ויש אומרים דאין לבטל מבית לבית אלא אם כן ישאיר לעצמו חדר אחד שלא ביטל ואז מותר להכניס אפילו מבית חבירו

לביתו וטוב להחמיר לכתחילה (בית יוסף בשם רבינו ירוחם ורבינו תם והגהות מיימוני פרק ב' מהלכות עירובין):

ה. שני בתים בשני צדי רשות הרבים והקיפום עכו"ם מחיצה בשבת בענין שיש ביניהם כמו חצר ששני בתים פתוחים לו והרי הם אוסרים זה על זה אינם יכולים לבטל כל אחד לחבירו:

ו. יורש מבטל רשות שאם לא עירב מורישו ומת בשבת והיורש בא לדור בחצר ואוסר יכול לבטל רשותו:

ז. מבטלין וחוזרין ומבטלין כלומר שמבטלין רשותם בני חצר זו לבני חצר אחרת או לאחד מבני חצר עד שיוציאו מה שירצו וחוזרין ומבטלים לאותם שביטלו להם עד שיוציאו גם הם מה שירצו:

סימן שפב – אם דירת אינו יהודי מעכבת בעירובו, ובו כ' סעיפים

א. הדר עם העכו"ם בחצר אינו אוסר עליו עד שיהיו שני ישראלים דרים בשני בתים ואוסרים זה על זה אז העכו"ם אוסר עליהם ואינו מועיל שיבטל העכו"ם רשותו אלא צריך שישכירו ממנו. הגה: ישראל שהשכיר או השאיל ביתו לעכו"ם אינו אוסר עליו דלא השכיר או השאיל לו ביתו כדי שיאסור עליו (המגיד פרק ב'). אבל אם הבית של עכו"ם ושכרו ישראל ממנו ועכו"ם דר בבית עמו אין שכירות הבית מועיל לענין שכירות העירוב (אור זרוע). ישראל שהשאיל או השכיר בית לחבירו (במקום שדרים עכו"ם) אף על פי שיש לו תפיסה בבית לא מהני וצריכים לשכור מעכו"ם (בית יוסף בשם מצאתי כתוב):

ב. אם ביטלו הישראלים רשותם לאחד מהם כדי שיחשב כיחיד אצל העכו"ם אינו מועיל:

ג. אם אין לעכו"ם דריסת רגל על הישראלים אינו אוסר כגון שני חצירות הפתוחות זו לזו ואין להם דריסת רגל זה על זה ובחצר אחת דר עכו"ם ובחצר אחת דרים ב' ישראלים או יותר מכניסין ומוציאין מחצר זו לחצר זו בשבת דרך חלון שביניהם ואין צריך לשכור מהעכו"ם:

ד. השוכר מן העכו"ם סתם מועיל ואינו צריך לפרש לו שהוא להתיר הטלטול ואינו צריך לכתוב שום כתיבה על השכירות:

ה. שוכרין מעכו"ם אפילו בפחות משה פרוטה ומותר לשכור ממנו בשבת (מרדכי ויש פרק הדר) (ועיין לקמן סימן שפ"ג):

ו. כל זמן שאין העכו"ם חוזר בו מועיל השכירות ואפילו לזמן מרובה. (ואינו יכול לחזור משכירתו עד שיחזור הדמים) (בית יוסף בשם רש"י פרק הדר):

ז. אם שכרו מהעכו"ם לזמן ידוע לכשיכלה הזמן צריך לחזור ולשכור שנית וצריך לחזור ולערב דאין עירוב ראשון חוזר וניערור:

ח. אם שכרו מהעכו"ם לזמן ידוע ובתוך הזמן השכיר העכו"ם דירתו לאחר די בשכירו הראשון:

ט. חמשה חדרים בחצר אחד שוכר מהעכו"ם בשביל כולם:

י. אם שכרו ממנו בעל כרחו אינו מועיל אף על פי שהיה רגיל להשכיר מקודם:

יא. אבל מאשתו או משכירו ולקישו שוכרים אף על פי שהוא מוחה (ושכירו של שכירו ולקישו של בעל הבית הוא כשכיר בעל הבית עצמו) (ריב"ש סימן תכ"ז):

יב. אם אינו רוצה להשכיר יתקרב לו אחד מבני החצר עד שישאיל לו רשותו ויהא לו רשות להניח בו שום דבר דהוי ליה כשכירו ולקישו ומשכיר שלא מדעת העכו"ם ויש אומרים שאינו צריך להשכיר אלא נותן עירובו ודיו:

יג. אם ייחד לו מקום בבית שמשאיל לו כיון שאינו כשלוחו בכל הבית לא מהני:

יד. שכרו משכירו ולקישו לזמן אף על פי שסילקו תוך הזמן מהיות שכירו ולקישו מותרים עד תום הזמן. אבל אם שכרו ממנו סתם כיון שסילקו נתבטל השכירות. הגה: והוא הדין אם שכרו מגזבר המלך ונסתלק לגמרי מן המלך אבל אם לא סלקו רק מן השכירות מן הגזברות ועדיין אוכל פרס המלך עדיין מיקרי שכירו ולקישו ויוכל לשכור ממנו ולכן גם שכירות הראשון עדיין קיים (בית יוסף בשם תשובת רשב"א):

טו. אם ישראל ועכו"ם דרים בבית אחד צריך לשכור מהעכו"ם ולערב עם הישראל. הגה: אם יש לכל אחד דירה בפני עצמו והוא הדין שני (עכו"ם) הדרים בכהאי גוונא בבית אחד צריך לשכור (משניהם) (בית יוסף בשם הגהות אשר"י):

טז. אם יש לעכו"ם ה' שכירים או לקיטום ישראלים דרים בביתו אין דירתם חשובה

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי "ימוד" ה"ה"כה" ככל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים י"ה לחודש – עמוד 1 זוכה לפנים צדיקים!

דירה שיאסרו זה על זה (רשכירות של עכו"ם אין אוסר אם שכרו מבעל הבית) (בית יוסף):

יז. שתי חצירות זו לפנים מזו ישראל ועכו"ם בפנימית ואפילו עכו"ם בפנימית ושני ישראלים בחיצונה אוסר בחיצונה וישראל בפנימית ואפילו אינו יהודי בפנימית ושני ישראלים בחיצונה אוסר ויש יש ויש מי שאומר שאפילו עכו"ם בפנימית וישראל אחד בחיצונה אוסר:

יח. עכו"ם שהשכיר ביתו לחבירו עכו"ם אם נשאר לו שום תפיסה בבית שיש לו רשות להניח שם שום כלים יכולים לשכור ממנו ואם לא נשאר לו שום תפיסה אם יכול המשכיר לסלק השוכר תוך זמנו יכולים לשכור ממנו ואם לאו אינו מועיל אלא אם כן ישכרו מהשוכר. הגה: והוא הדין איש אחר שיש לו תפיסה בבית יכולים לשכור ממנו דלא גרע משכירו ולקטו (בית יוסף בשם ריב"ש סימן תנ"ז):

יט. חצר שישראל ועכו"ם דרים בה ובית אחד של ישראל אצל ביתו של זה ואינו פתוח לחצר וחלונות ביניהם אינו יכול לערב עמו דרך החלון שביניהם כדי להוציא כליו דרך בית שכנו הפתוח לחצר אבל אם פתח פתוח ביניהם מותר ויש מי שאומר דאף אם פתח פתוח ביניהם אסור:

כ. חצר שישראל ועכו"ם שרוים בה והיו חלונות פתוחות מבית ישראל זה לבית ישראל זה ועשו עירוב דרך חלונות אף על פי שהם מותרים להוציא מבית לבית דרך חלונות הרי הם אסורים להוציא מבית לבית דרך פתחיהם מפני העכו"ם עד שישכיר. הגה: ספינה שיש בה ישראלים רבים ויש להם בתים מיוחדים צריכים לערב ולשכור רשות מן העכו"ם בעל הספינה או להבליעו בשכר הספינה (בית יוסף בשם שבולי לקט) ועיין לעיל סימן שס"ו סעיף ב':

סימן שפג – כשאין העכו"ם בבית אינו מעכב, ובו סעיף אחד

א. עכו"ם הדר עם שני ישראלים ואין העכו"ם בביתו אינו אוסר (עיין לעיל סימן שע"א) ועירבו ויהיו מותרים בא עכו"ם בשבת אוסר והעירוב בטל ומיהו יכולים לשכור ממנו בשבת ואחר כך יבטל האחד לחבירו ויהיה היחיד מותר וכל שכן אם העכו"ם בשבת שיבטל אחד לחבירו ויהיה היחיד מותר:

סימן שפד – אינו יהודי אכסנאי אם מעכב, ובו ב' סעיפים

א. עכו"ם הנכנס לשם אכסנאות אם נכנס שלא ברשות אינו אוסר לעולם ואם נכנס ברשות אם הוא רגיל לבוא אוסר מיד ואם אינו רגיל אינו אוסר עד לאחר שלשים יום:

ב. אנשי חיל המלך שנכנסו בבתי היהודים בין בחזקה בין ברצון אם יש לבעלי בתים באותם מקומות שנכנסו העכו"ם כלים שאסור לטלטלם בשבת אינם אוסרים עליהם:

סימן שפה – דין צדוקי ומומר בעירוב, ובו ד' סעיפים

א. צדוקי הרי הוא כישראל ומבטל רשות אבל עירוב אינו מועיל כיון שאינו מודה בעירוב:

ב. כותי הרי הוא כשאר עכו"ם ואין לו תקנה אלא בשכירות:

ג. ישראל מומר לעבודת אלילים או לחלל שבתות כפרהסיא אפילו אינו מחללו אלא באיסור דרבנן הרי הוא כעכו"ם ואם אינו מחלל אלא בצינעה אפילו מחללו באיסור דאורייתא הרי הוא כישראל ומבטל רשות:

ד. ישראל שהמיר והיו לו בתים בשכונת ישראל שעירבו לכל השנה אם אין לו פתח אחר כלל הוא אוסר בכל שבת שחל לאחר שהמיר אבל אם יש לו פתח אחר לשכונת העכו"ם אפילו הוא פתח קטן שלא היה רגיל בו מתחלה דוחין אותו אצל פתח הפתוח לשכונת העכו"ם:

סימן שפו – דיני שיתוף בעירוב, ובו ט' סעיפים

א. אסרו חכמים לטלטל מן החצרות למבוי והתירוהו על ידי שיתוף שגובין פת או דבר אחר ממיני מאכל מכל חצר וחצר ונותנים אותו באחד מן החצרות ואנו רואים כאלו פתוח כל המבוי לאותו חצר ומפני שאינו אלא לשותף החצרות יכולים ליתנו באויר החצר או בבית שאין בו ד' על ד' ואין צריכין ליתנו בבית רק שיהיה במקום המשתמר הילכך אין נותנין אותו באויר המבוי (ועיין לעיל סימן שס"ו):

ב. ישראלים שדרים בג' מקומות חלוקים ודלתות כל אחד מהמקומות נעולים בלילה והשמש גובה קמח מכולם אינו מועיל להם להשתתף ששיתוף מבוי

צריך שיהיה מונח בחצר שבמבוי ואלו שנבדלים זה מזה ורחוקים אין שיתופן אחד ואין מבואיהן כאחד. הגה: ואם עירבו במקום אחד אין האחרים שלא עירבו אוסרים עליהם הואיל ואין להם דריסת הרגל זה על זה כי אין כל העיר חשובה כמבוי אחד אף על פי שיושבין בהיקף חומה אחת (בית יוסף סימן שצ"ב בשם חזה התנופה):

ג. ככל משפטי עירובי חצירות ושיעורו ושאשתו מערכת בשבילו ושמעריבין שלא לדעתו אם אין הבית פתוח אלא לחצר אחת ושקטן יכול לגבותו ושיכול אחד לזכות לכלם (ושאם היו שותפין אין צריכין לערב) כך דיני שיתוף. הגה: ואפילו היה משותף עם שכניו בסחורה לזה ביין ולזה בשמן אין צריכין להשתתף והוא שיהיה בכלי אחד (טור סימן שס"ו):

ד. משתתפין בכל מיני מאכל ואפילו ד' וה' מיני מאכל מצטרפין למזון שתי סעודות:

ה. ככל מיני מאכל משתתפין חוץ מגודגדניות שהוקשו לזרע ותבלין ופולין יבשים ולא בעלי בצלים שלא גדלו אורך הזרת ולא בכמהין ופטוריות ולא בכפניות ולא בעדשים ולא בחטים ושעורים ולא בירק שהוא בשיל ולא בשיל ולא במים לבדם ולא במלח לבדו אבל אם עירבם יחד משתתפין בהם ויש אומרים דדוקא כשנתן לתוכן שמן ויש אומרים שמעריבין בתבלין:

ו. כל דבר שרגילים ללפת בו את הפת שיעורו ללפת בו פת הנאכל לשני סעודות וכל שאין מלפתין בו הפת שיעורו כדי לאכול ממנו ב' סעודות ובשר חי לא הוי ליפתן וצריך כדי שיאכל ממנו ב' סעודות אבל צלי הוי ליפתן ושיעורו ללפת בו ב' סעודות חומץ הוי ליפתן וכן יין מבושל אבל יין חי לא הוי ליפתן ושיעורו שתי רביעיות וכן שיעור שאר משקים:

ז. משתתפין בשני ביצים אפילו חיים בשני רמונים בחמשה אפרסקים בליטרא ירק בין חי בין מבושל בפולים לחים מלא היד בתפוחי יער מלא הקב:

ח. משתתפין אפילו באוכל שאינו ראוי לו אם ראוי לשום אדם כגון לנוזר ביין ולישראל בתרומה וכן (הנודר) מאוכל או נשבע שלא יאכלנו משתתף בו ויש אומרים דהיינו דוקא כשנדר או נשבע

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. וינקה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גפתי פנסיות ובקפתי מדרשות. ובשמות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים י"ה לחודש – עמוד ז' זוכה לפנים צדיקים!

שלא יאכלנו אבל אם נדר או נשבע שלא יהנה ממנו אין משתתפין לו בה (ואם אמר קונם הנאתו או אכילתו עלי לכולי עלמא אין משתתף בה) (טור):

ט. אמר על ככר היום חול ולמחר קודש או קונם משתתפין לו בה שבין השמשות עדיין לא נתקדשה ודאי וראוי היתה מבעוד יום אבל אם אמר היום קונם ולמחר חול אין משתתפין לו בה שאינה ראויה עד שתחשך חצר הפתוח לשני מבואות ושיתף עם כל אחד מהם מותר עם כל אחד מהם לטלטל ממנו לחצר ומחצר לתוכו ואסור לטלטל כלים ששבתו במבוי זה למבוי האחר דרך החצר ואם לא שיתף עם שום אחד מהם אם הוא רגיל עם שניהם לצאת ולבוא בחול דרך עליהם אוסר על שניהם ואם הוא רגיל עם האחד ועם השני אינו רגיל אותו שרגיל אוסר ושאינו רגיל אינו אוסר ואם שיתף עם אותו שאינו רגיל הותר הרגיל לעצמו אם שיתפו ביניהם וכן אם היה רגיל עם שניהם ושיתף עם אחד מהם מותר השני שהרי סילק עצמו ממנו ואם המבוי שרגיל בו שיתפו ביניהם ואותו שאינו רגיל לא שיתפו והוא לא שיתף לא עם זה ולא עם זה דוחים אותו אצל שאינו רגיל ויסתלק מאותו שרגיל כדי שיהא מותר כיון שהוא אינו מפסיד בדבר שהרי לא שיתף עמהם ויש ריוח לאחרים שעל ידי זה יהיו מותרים כופין אותו על מדת סדום:

סימן שפז – שותפין במבוי צריכין לערב בחצירות, ובו סעיף אחד

א. המשתתפין במבוי צריכים לערב בחצירות כדי שלא ישכחו התינוקות תורת עירוב שהרי אין התינוקות מכירים מה נעשה במבוי לפיכך אם נשתתפו במבוי בפת סומכין עליו ואין צריכין לערב בחצירות שהרי התינוקות מכירים בפת ויש אומרים שאם לא עירבה כל חצר לעצמה אין סומכין על השיתוף אבל כשכל חצר עירבה לעצמה ואחר כך נשתתפו במבוי ולא עירבו דרך פתחים שביניהם מותרים להשתמש בחצירות שבמבוי דרך פתחים שביניהם שסומכים על שיתוף במקום עירוב ואם עירבו דרך פתחים שביניהם ולא נשתתפו במבוי מותר להשתמש החצרות במבוי שסומכים על עירוב שעירבו החצרות דרך פתחים במקום שיתוף. הגה: ויש אומרים דסומכין אשיתוף במקום עירוב אפילו לא נשתתפו אלא ביין וכן סומכין אעירוב במקום שיתוף (הרא"ש ומרדכי פרק הדר וטור). ולעיל סימן שס"ו סעיף ו' בהג"ה כתבתי דאנו נוהגין לכתחילה שלא לעשות רק שיתוף אחד בקמח ונראה לי הטעם כי עירוב שלנו שכל אחד מבני החצר נותן לשיתוף הוי כעירוב ושיתוף ביחד ולכתחילה אין לעשות יותר. והא שהצריכו שיתוף ועירוב היינו בזמן הגמרא שבני החצר לא נתנו לשיתוף רק החצר עירבו ביחד ואחד מבני החצר נתן לשיתוף אבל בכהאי גוונא לכולי עלמא אין עושין רק שיתוף אחד ואי עביד יותר ובירך עליו הוי ברכה לבטלה (דברי עצמו ותשובת מהר"ם שהביא הבית יוסף):

סימן שפח – דין אם לא עירבו החצירות יחד וגם לא נשתתפו במבוי, ובו סעיף אחד

א. אם לא עירבו החצרות יחד וגם לא נשתתפו במבוי מותר לטלטל בכל המבוי כלים ששבתו בתוכו בין עירבו חצרות עם הבתים בין לא עירבו ולהרב רבינו משה בר מיימון (בפרק ה' מהלכות עירובין) דוקא כשלא עירבו חצירות עם הבתים אבל אם עירבו חצרות עם הבתים אין מטלטלין במבוי אלא בארבע אמות:

סימן שפט – אינו יהודי שיש לו חלון פתוח למבוי, ובו סעיף אחד

א. עכו"ם הדר במבוי ויש לו חלון אחורי ביתו פתוח לבקעה או לקרפף אפילו אין בו אלא ארבעה טפחים על ארבעה טפחים אינו אוסר על בני מבוי אפילו מכניס ומוציא גמלים וקרונות דרך המבוי כל היום שחפץ יותר באותו שפתוח לו מאחוריו לכדו שיש לו אויר והוי פתחו למבוי כמו שאינו רגיל שאינו אוסר והוא שיש בבקעה או בקרפף יותר מסאתים אבל אם אין בו אלא סאתים קטן הוא ולא ניחא ליה ביה וישראל שיש לו פתח למבוי ופתח מאחוריו לקרפף ושכח ולא עירב אם הקרפף יותר מסאתים אוסר לפי שאינו ראוי לו ואינו מסתלק מן המבוי ואם הוקף לדירה אפילו יותר מסאתים אינו אוסר כיון שראוי לו ויש מי שאומר דאדרבה אם הוקף לדירה אפילו בית סאתים אוסר שכיון שהוקף לדירה אין בו אויר ואינו חפץ בו להסתלק בשבילו מן המבוי:

כתב בספר יסוד וישרש העבודה:

בשולחן ערוך אורח חיים חיוב גדול על כל יודע ספר להיות בקי בכל הלכותיה בתמידות, כי רוב הלכותיה הם תמידיים, כמו ציצית ותפילין, קריאת שמע ותפלה, וכל סדר התפלה, וברכות הנהגין, וכל הברכות, והלכות שבת שהם כהררים התלויים בשערה, והלכות חגים ומועדים, ושאר הלכותיה בקודש, שבודאי המכשלה הזאת תחת ירך תהיה אם לא תתמיד בלימודו.

לכן חיוב גדול כל כל יודע ספר לשמור את דרך עין החיים, לקבוע שיעור שולחן ערוך אורח חיים בכל יום... לכן יזהר האדם מאד בזה להשלים בכל שנה שולחן ערוך אורח חיים... אף שיעסוק אז בשאר לימודים, יקבע גם כן לימודו בסדר הזה – דף שולחן ערוך בכל יום... הן בעת האכילה, הן בשאר שעות היום... (שער ו', פרק ב')

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לקל תחודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ייה לחודש – עמוד ה

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

י"ט

לחודש

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים

לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום"

חובטת לו שהוא "בן עולם הבא"!

ג' ליון

י"ט

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדנ"י מתנחלים יאהדוניה"י על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

י"ט לחודש

המשך הלכות שבת

סימן שצ - מבוי שצדו אחד אינו יהודי וצדו אחד ישראל, ובו ב' פעיפים

א. מבוי שצדו אחד עכו"ם וצדו אחד ישראל ובית של ישראל אחד אצלו פתוח לרשות הרבים ולא למבוי וחלון בינו לבין ישראל הדר במבוי אינו יכול לערב דרך החלון שביניהם להוציא כליו למבוי דרך בית ישראל שכנו הפתוח למבוי אבל אם פתח ביניהם מותר ויש מי שאוסר אף בפתח פתוח ביניהם:

ב. מבוי שצדו אחד עכו"ם וצדו אחד ישראלים והיו חלונות פתוחות מחצרו לחצר של ישראל ועירבו כולם דרך חלונות אף על פי שנעשו כאנשי בית אחד ומותרים להוציא ולהכניס דרך חלונות הרי אלו אסורים להשתמש במבוי דרך פתחים עד שישכרו מן העכו"ם:

סימן שצא - דין ביטול רשות לאותן ששכחו לערב, ובו ב' פעיפים

א. ככל משפטי ביטול למי ששכח ולא עירב כחצירו כן היא במבוי שאם שכחה חצר אחת ולא נשתתפת מבטלת רשותה לשאר בני המבוי או הם לה אף על פי שהם רבים שבני החצר גבי מבוי חשובים כיחיד כחצר וככל משפטי ישראל כחצר עם העכו"ם כן הוא במבוי או בעיר שאין אסור לטלטל במבוי או בעיר המוקפת חומה עד שיהיו שתי הצרות של בתי ישראל בעיר אבל חצר אחת לא אפילו אם הרבה בתים של ישראל פתוחים לתוכה והוא שתהא העיר מוקפת חומה לדירה וסתם עיירות הן מוקפות לדירה וסתם מבצרים אינם

מוקפים לדירה וכשיש שתי הצרות של בתי ישראל בעיר צריכים לשכור מכל חצר וחצר של עכו"ם ואין מספיק במה שישכור משר העיר. הגה: ויש אומרים דדוקא לענין להוציא ולהכניס לרשות העכו"ם אבל לטלטל במבוי יכול לשכור מן השר שהרי דרך המבוי הוא של השר ויכול לסלק כל העכו"ם משם (ריב"ש סימן תש"ס). במה דברים אמורים בשר שאין הבתים שלו וגם אין לו רשות להשתמש בבתי בני העיר כלל אפילו בשעת מלחמה אבל במקום שכל צרכי העיר אינם נעשים אלא על פי השר או הממונה שלו ודאי ששכירות מהשר ההוא או משכירו ולקיטו מהני שהרי יש לו רשות להושיב אנשיו וכלי מלחמתו בבתי בני העיר בשעת מלחמה שלא מדעתם:

ב. ישראלים הדרים בחצר יחידי בעיר של עכו"ם שהיא מוקפת חומה ועברו יהודים אחרים דרך שם בשבת ונתאכסנו בחצר אחרת אינם אוסרים עליהם דאורח אינו אוסר ומותרים לטלטל בכל העיר. (ועיין לעיל סוף סימן ש"ע):

סימן שצב - דיני עירובין לעיר, ובו ח' פעיפים

א. עיר שהיתה קנין יחיד אפילו נעשית של רבים משתתפים כלם שיתוף אחד ויטלטלו בכל המדינה וכן אם היתה של רבים ויש לה פתח אחד משתתפים כולם שיתוף אחד אבל אם היתה של רבים ויש לה שני פתחים שהעם נכנסים בזה ויוצאים בזה אפילו נעשית של יחיד אין מערבין את כולה אלא מניחין ממנה מקום אחד אפילו חצר אחת ובית לתוכה ומשתתפין השאר ויהיו אלו המשתתפין כולם מותרים בכל העיר חוץ מאותו מקום ששיירו ויהיו אותם הנשארים

מותרים במקומם בשיתוף שעושים לעצמם ואם היו הנשארים רבים אסורים לטלטל בשאר כל העיר ודבר זה משום היכר הוא כדי שידעו שהעירוב התיר להם לטלטל בעיר זה שרבים בוקעים בה שהרי המקום שנשאר ולא נשתתף עמהם אין מטלטלין בו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן ואם רצו לערב מבוי מבוי בפני עצמו כל שכן דמהני דאין שיור גדול מזה. הגה: וצריך שיעשו ביניהם שני פסין של שני משהויין אם הוא רחב עשר אמות וביתר מעשר צריך צורת פתח (טור):

ב. עיר של רבים שיש לו פתח אחד וסולם במקום אחר מערבין את כולה ואינה צריכה שיור שאין הסולם שבחומה חשוב כפתח ואפילו העמיד הרבה סולמות זה בצד זה עד רוחב עשרה לא חשיב כפתח ואם יש לה שני פתחים ויש אשפה לפני אחד מהם כאילו אין שם אלא פתח אחד:

ג. הבתים שמניחים אותם שיור אף על פי שאינם פתוחים לעיר אלא אחוריהם לעיר ופניהם לחוץ ואפילו הוא (רק בית אחד אפילו) בית הבקר או בית התבן שאינם צריכים לערב עושים אותם שיור ומערבין את השאר:

ד. עיר שנשתתפו כל יושביה חוץ ממבוי אחד הרי זה אוסר על כולם ואם בנו מצבה על פתח המבוי אינו אוסר עליהם לפיכך עיר שהיתה קנין יחיד אפילו נעשית של רבים אין מערבין אותה לחצאין אלא או כולה או מבוי מבוי ובונה כל מבוי ומבוי מצבה (פירוש איצטבא) על פתחו אם רצה לחלוק רשותו מהם כדי שלא יאסור על שאר המבואות:

הנה מוכבא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה"היות "בן עולם הבא". נא תפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. וזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים עמוד א' זוכה לפנים צדיקים!

ה. כמה דברים אמורים שאין מערבין אותה לחצאין בעיר מוקפת חומה גבוה י' טפחים ויש לה דלתות אבל אם לא היתה העיר כולה מוכשרת במחיצות ובאו להכשיר חציה ולערכה הרשות בידם:

ו. זה שאמרנו שאין מערבין אותה לחצאין היינו לומר שאין לחי וקורה מועיל לסלקם זה מזה אבל בפס ארבעה או בשני פסים שני משהויין נחלקים אלו מאלו ומערבין לחצאין ואם הוא רחב מעשר אמות עושה צורת פתח. הגה: או יעשה מחיצה גבוה עשרה לפתח מבואו (טור). יש אומרים הא דעיר של יחיד אסור לחלק היינו לארכה מאחר דשניהם צריכים לילך לרשות הרבים שבתוכה אבל לרחבה ואלו יוצאים בשער זה ואלו יוצאים בשער זה ואין להם דריסת הרגל זה על זה מערבין לחצאין ועושין תקון ביניהם כמו שנתבאר לעיל סימן שס"ג דעד עשרה מהני לחי או קורה וביתר מעשרה צורת הפתח (הגהות מיימוני פרק ה' מהלכות עירובין והרא"ש והטור):

ז. עיר של רבים ונתמעטה ועמדה על חמשה דיורים אינה צריכה שיעור:

ח. המזכה בשיתוף לכל בני העיר אם עירבו כולם עירוב אחד אינו צריך להודיעם שזכות הוא להם ודין מי ששכח ולא נשתתף עם בני העיר או מי שהלך לשבות בעיר אחרת או אינו יהודי שהיה עמהם בעיר דין הכל כדינם בחצר ומבוי:

סימן שצג – דין עירוב ביום טוב שחל בערב שבת, ודין בין השמשות לערב, ובו ג' סעיפים

א. אין מערבין עירובי הצירות ושיתופי מבואות ביום טוב שחל להיות בערב שבת ואם שכח ולא עירב מערב יום טוב וחלו שני ימים טובים ביום החמישי ויום ששי יערב ביום טוב על תנאי שיאמר אם היום חול יהא זה עירוב ואם היום קודש אין בדברי כלום ולמחר יאמר אם היום קודש הרי עירבתי מאתמול ואם היום חול יהא זה עירוב והני מילי בשני ימים טובים של גליות אבל בשני ימים טובים של ראש השנה לא דכיומא אריכתא דמי. (ועיין לקמן סימן תקנ"ח):

ב. אחד עירובי הצירות ואחד שתופי מבואות מערבין אותם בין השמשות ואפילו אם כבר קיבל עליו תוספות שבת ויש אוסרים אם קיבל עליו תוספת שבת:

ג. עירב לשנים לאחד מבעוד יום ונאכל העירוב בין השמשות ולאחד עירוב בין השמשות שניהם קנו עירוב שלאותו שנאכל עירובו בין השמשות אנו חושבים אותו לילה ולאותו שהניח עירובו בין השמשות חושבים אותו יום אבל אם עירב עליו בין השמשות ונאכל עירובו בין השמשות אסור:

סימן שצד – ספק עירוב מה דינו, ובו ג' סעיפים

א. ספק עירוב כגון ספק אם היה קיים בין השמשות אם לאו מותר והוא שיהי לו חזקת כשרות כגון שהניחו שם ואירע בו ספק אבל אם לא היה לו חזקת כשרות כגון ספק אם הונח שם אם לאו לא:

ב. צריך שיהא העירוב בין השמשות במקום שראוי ליטלו הילכך אם נפל עליו גל ואינו יכול ליטלו בלא מרא וחצינא אסור. הגה: והעירוב אינו צריך להיות קיים רק בין השמשות (טור) ויכול לאכלו כשודאי חשיכה (הגהות אשירי והרדכי פרק בכל מערבין).

יש לבצוע עליו בשחרית בשבת (מנהגים). ודוקא במקום שנוהגים לערב כל ערב שבת אבל עדיף טפי לערב על כל השנה בפעם אחת כדלעיל סימן שס"ח (בית יוסף):

ג. נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח קודם שחשכה אם אי אפשר להוציא העירוב אלא אם כן עשה מלאכה גמורה בין השמשות הרי זה כמו שאבד ואינו עירוב שהרי אי אפשר לאכלו:

סימן שצה – דיני ברכת עירוב, ובו סעיף אחד

א. מצוה לחזור אחר שיתופי מבואות ומברך עליו על מצות עירוב ואומר בזה השיתוף יהיה מותר לכל בני המבוי להוציא ולהכניס מחצירות למבוי (ומהם לבתים) (בית יוסף בשם שבלי לקט) בשבת אימתי מברך עליו בשעה שמקבץ אותו מבני המבוי או בשעה שמזכה להם. הגה: ואם גבו אותו לשם עירוב ושכחו ולא ברכו עליו הוי עירוב כי אין הברכה מעכבת (אגור ושבלי לקט, עיין סוף סימן שס"ו):

הלכות תחומין

סימן שצו – דין ארבע אמות שיש לכל אדם בשבת, ובו ב' סעיפים

א. שבו איש תחתיו מכאן שכל אדם יש לו ד' אמות בכל מקום אפילו יצא חוץ

לתחום ומודדים לכל אדם באמה שלו ואם היה ננס באיבריו נותנים לו ארבע אמות בינוניות של כל אדם שכל אחת מהן ששה טפחים. הגה: ואלו ד' אמות מודדין לו מרווחות והוא באמצען (טור). ויש אומרים דמותר להלך ארבע אמות לכל צד אבל לטלטל אין לו רק ארבע אמות עם אלכסונו כמו שנתבאר לעיל סימן שמ"ט (טור) בשם הר"ה והמגיד פרק י"ב בשם רשב"א):

ב. בכל מקום שקדש היום עליו אם הוא מוקף לדירה אפילו אין בו עתה דיורין חשוב כולו כד' אמות ואם אינו מוקף לדירה עד סאתים חשוב כולו כד' אמות ואפילו שבת בתל גבוה ובקמה קצורה ושבלים מקיפות אותה חשיבי כארבע אמות עד סאתים:

סימן שצז – דין שביתת היחיד וכליו ומהלך אלפים אמה, ובו י"ח סעיפים

א. כל אדם יש לו אלפים אמה לכל רוח חוץ מארבע אמותיו או מהמקום ששבת בו:

ב. קדש עליו היום בבקעה ואינו יודע תחום שבת מהלך אלפים פסיעות (בינוניות) (טור) שהם תחום שבת:

ג. כשם שאין אדם רשאי להלך בשבת וביום טוב אלא אלפים אמה לכל רוח כך כליו ובהמתו אין יכול שום אדם להוליכם חוץ לאלפים אמה של בעליהם. ואם עירבו בעליהם לרוח אחת אין שום אדם יכול להוליכם לרוח האחרת אפילו פסיעה אחת במקום שאין הבעלים יכולים לילך. הגה: ועיין לעיל סוף סימן ש"ה אם מותר למסור בהמה לעכו"ם במקום שיש לחוש שיוציאנה חוץ לתחום:

ד. המוסר בהמתו לבנו הרי הוא כרגלי האב:

ה. מסרה לרועה אפילו נתנה לו ביום טוב הרי היא כרגלי הרועה ואם מסרה לשני רועים הרי היא כרגלי בעליה מפני שלא קנה אחד מהם:

ו. שור של פטם כרגלי מי שלקחו לשחטו ביום טוב וכן אם שחטו בעליו ביום טוב ומכר בשרו כל אחד מהלוקחים מוליך מנתו למקום שהוא הולך:

ז. שור של רועה כרגלי אנשי אותה העיר:

ח. כלים המיוחדים לאחד מהאחים שבבית הרי הם כרגליו ושאינם מיוחדים אין

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתינת "בן עולם הבא". נא לפרסם בתי פנסיות ובתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים לתינת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים יט לחודש – עמוד ב זוכה לבנים צדיקים!

יכולים להוליקם אלא למקום שכולם יכולים לילך:

ט. שנים ששאלו חלוק זה לילך בו שחרית וזה לילך בו ערבית לא יוליכו אלא למקום ששניהם יכולים לילך ואם עירב זה לסוף אלפים למזרח וזה לסוף אלפים למערב לא יזיזוהו ממקומו:

י. שנים שלקחו בהמה בשותפות ושחטו ביום טוב אף על פי שלקח כל אחד מנתו הרי כל הבשר כרגלי שניהם אבל אם לקחו חבית של יין וחלקה ביום טוב חלקו של כל אחד מהם כרגליו:

יא. השואל כלי מחבירו מערב יום טוב אפילו לא לקחו עד הלילה הרי הוא כרגלי השואל ואם שאלו ממנו ביום טוב אף על פי שדרכו לשאלו ממנו בכל יום טוב הרי הוא כרגלי המשאל:

יב. האשה ששאלה מחברתה מים ומלח לעיסתה ותבלין לקדירתה ביום טוב הרי העיסה ותבשיל כרגלי שתייהן:

יג. לקח מחבירו ביום טוב נחלת לא יוליכנה אלא כרגלי הנותן אבל אם הדליק נר או עץ משלהבת חבירו הרי הוא כרגלי זה שהדליק:

יד. בור של יחיד הרי הוא כרגלי בעליו ושל אותה העיר כרגלי אנשי אותה העיר ושל הפקר כרגלי הממלא:

טו. נהרות המושכים ומעינות הנובעים הרי הם כרגלי הממלא היו באים מחוץ לתחום לתוך התחום ממלאים מהם בשבת ואין צריך לומר ביום טוב:

טז. מילא מים מבור של הפקר לצורך חבירו הרי הם כרגלי הממלא:

יז. מי שהיו לו פירות מופקדים בעיר אחרת רחוקה ממנו ועירבו בני אותה העיר לבוא אצלו לא יביאו לו מפירותיו שפירותיו כמוהו במה דברים אמורים כשייחד להם קרן זויות אבל אם לא ייחד להם הרי הם כרגלי זה שהם מופקדים אצלו:

יח. מי שזימן אצלו אורחים ביום טוב לא יוליכו בידם מנות למקום שאין בעל הסעודה יכול לילך בו אלא אם כן זיכה להם מערב יום טוב על ידי אחר כמנות אלו:

סימן שצח – דין היאך מודדין אלפים אמה, ובו י"א סעיפים

א. הבא למדוד אלפים אמה של תחום העיר אם היתה העיר אריכא וקטינא או שהיתה מרובעת ולא לרובע העולם הואיל ויש להם ארבע זויות שוות מניחים אותה כמות שהיא ומודדים לה אלפים אמה לכל רוח מארבע רוחותיה:

ב. היתה עגולה עושין לה זויות ורואין אותה כאלו היא בתוך המרובע ומודדין חוץ מצלעות אותו מרובע אלפים אמה לכל רוח שנמצא משתכר הזויות וכן אם היתה העיר משולשת או שיש לה צלעות רבות מרבעין אותה ואחר כך מוציאין חוץ למרובע אלפים אמה לכל רוח:

ג. כשהוא מרבעה מרבעה בריבוע העולם כדי שתהא כל רוח ממנה משוכה כנגד רוח מרוחות העולם ומכוונת כנגדם:

ד. היתה רחבה מצד אחד וקצרה מצד אחד רואין אותה כאילו כולה רחבה היתה עשויה כמין גם או כקשת אם יש בין שני ראשיה פחות מד' אלפים אמה מודדין לה מן היתר ורואין את כל הרוחב שבין היתר והקשת כאלו הוא מלא בתים ואם היה בין שני ראשיה ד' אלפים אין מודדין לה אלא מן הקשת. הגה: ויש אומרים מן המקום שנתקצר שם הקשת שאין בו ארבע אלפים אמה וכל זה שיש בין הקשת והיתר יותר מאלפים אבל אם אין ביניהם אלפים מודדין בכל ענין מן היתר וכן נראה להקל (הגהות מיימוני פרק כ"ה מהלכות שבת והרא"ש ומה"ש):

ה. כל בית דירה שהוא יוצא מהעיר אם היה בינו ובין העיר שבעים אמה ושני שלישים שהוא צלע בית סאתים המרובעות או פחות מזה הרי זה מצטרף לעיר ונחשב ממנה וכשמודדין לה אלפים אמה לכל רוח מודדין חוץ מבית דירה זה. הגה: ויש אומרים שאין מתחילין למדוד מיד מן הבית אלא מותחין חוט על פני רוחב העיר נגד הבית ומרחיקין משם שבעים אמה ושיריים ומתחילין וכן בכל מקום שמודדין (טור), וכן נראה לי להקל:

ו. היה בית קרוב לעיר בשבעים אמה ובית שלישי קרוב לשני בשבעים אמה וכן עד מהלך כמה ימים הרי הכל כעיר אחת וכשמודדין מודדין מחוץ לבית האחרון והוא שיהיה בית דירה זה ד' אמות על ד' אמות או יותר וכן בית

הכנסת שיש בו בית דירה לחזנים ובית תפלה של אינם יהודים שיש בו בית דירה לכהניהם והאוצרות שיש בהם בית דירה והגשר והקבר שיש בהם בית דירה ושלוש מחיצות שאין עליהם תקרה ויש בהם ד' אמות על ד' אמות והבית הבנוי בים ושתי מחיצות שיש עליהם תקרה ומעזיבה ומערה שיש בנין על פיה ויש בה בית דירה כל אלו מצטרפין עמה אם היו בתוך שבעים אמה ושירים ומאותו הבית היוצא רואים כאלו חוט מתוח על פני כל העיר ומודדין חוץ מאותו החוט אלפים אמה. הגה: ואם היו שני בתים כאלו נגד העיר דינם כעיר העשויה כקשת (טור). אבל שתי מחיצות שאין עליהם תקרה אף על פי שדרים ביניהם והגשר והקבר ובית הכנסת ובית עבודת אלילים והאוצרות שאין בהן בית דירה והבור והשיח והמערה והשובך ובית שבספינה כל אלו וכיוצא בהם אין מצטרפין עמה. הגה: ואם היו שני בתים כאלו נגד העיר דינם כעיר העשויה כקשת (טור):

ז. היו שתי עיירות זו סמוכה לזו קמ"א אמות ושליש כדי שיהיה שבעים אמה ושיריים לזו ושבעים אמה ושיריים לזו חשובים שתיים כעיר אחת ונמצאת כל עיר מהן מהלכה את מהלכות את כל העיר וחוצה לה אלפים אמה. הגה: וכן חומת העיר שנפרצה מב' רוחותיה זו כנגד זו וחרבו הבתים שביניהם עד קמ"א אמה ושליש דינו כסתום (טור). אבל בית אחד אפילו גדול הרבה אין לו דין עיר לתת לו שבעים אמה ושיריים (תוספות והרא"ש פרק כיצד מעברין וטור):

ח. היו שלשה כפרים משולשים אם יש בין האמצעי ובין כל אחד מההיצונים אלפים אמה או פחות מכאן ובין שנים החיצונים רפ"ג אמות פחות שליש (מלבד רוחב העיר האמצעי) (טור) כדי שיהיה בין כל אחד מהם ובין האמצעי כשתראה אותו כאלו הוא ביניהם קמ"א ושליש הרי שלשתן כמדינה אחת ומודדים להם אלפים אמה לכל רוח מחוץ לשלשתן (ויש אומרים דאין מודדין מן האמצעי רק מחומותיה) (תוספות והרא"ש פרק כיצד מעברין וטור):

ט. עיר שיושבת על שפת הנחל שרוב העתים הוא יבש ומשתמשים בו שאינו מלא אלא בשעת הגשם אם יש לפניה מצבה (פירוש איצטבא) רוחב ד' אמות על

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לכלל החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתיבות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיבות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ייט לחודש – עמוד ג זוכה לבנים צדיקים!

שפת הנחל כדי שיעמדו עליה וישתמשו בנחל נמצא הנחל בכלל העיר ומודדין לה אלפים אמה משפת הנחל השני ויעשה הנחל כולו בכלל העיר מפני המצבה הבנויה בצדה ואם לא היה שם מצבה אין מודדים להם אלא מפתח בתייהם ונמצא הנחל נמדד מן האלפים שלהם:

י. יושבי צריפים דהיינו שיושבים באהלים שעושים מהוצין וערכה אין להם דין עיר ולפיכך אין מודדין להם אלפים אמה אלא מפתח בתייהם (אם אין להם כמין היקף מחיצה י' או חריץ י' סביב בתייהם) (בית יוסף בשם שבולי לקט). ואם יש שם שלש חצירות של שני בתים קבועים של אבן או של נסרים אלו עושים את כלם קבע ויש להם דין עיר ומרבעים אותה ונותנין לה אלפים אמה לכל רוח כשאר העירות:

יא. עיר שהוקפה ואחר כך ישבה מודדין לה ממקום ישיבתה ישבה ואחר כך הוקפה מודדין לה מחומתה:

סימן שצט – במה מודדין התחומין, ומקום המדידה, ומי הוא המודד, ובו י"א סעיפים

א. אין מודדין תחום העיר אלא בחבל של פשתן של חמשים אמה לא פחות שהוא נמתח ביותר ולא ארוך יותר מפני שאינו נמתח כראוי:

ב. אם יש נהר לפניו לסוף ע"ה אמה לאחר שמדד חמשים אמה חוזר לאחוריו כ"ה אמה כדי שיהא החבל של נ' אמה שלם עד הנהר:

ג. ישים החבל כנגד לבו וימתחנו בכל כחו:

ד. לא ימדוד אלא כנגד העיר אפילו אם יש הרים וגאיות כנגדה ולא ילך מכנגדה בצדה שהוא ישר וימדוד שם ויחזור כנגד העיר ולפי מדה שמדד שם אלא ימדוד כנגד העיר וכשיגיע להר אם הוא כל כך זקוף שאם יורידו חוט המשקולת מראשו לא יתרחק מכנגדו ולמטה בשיפולו ד' אמות אז אין צריך למדוד (כל כך) הירידה והעליה אלא אם יש מישור בראשו ואם אין מישור בראשו אינו מודד כלל ואם חוט מתרחק מכנגדו ארבע אמות ומתלקטים מתוך ה' דהיינו שבהילוך ה' אמות של שיפוע עולה עשרה טפחים אז רואים אם אין משפתו אל שפתו אלא נ' אמה מבליעו בחבל

של נ' אמה שזוקף עץ גבוה בשפתו מזה ועץ אחר כנגדו בשפתו מזה ומותח חבל מזה לזה ואם אינו יכול להבליעו בחבל של נ' אמה מודדו בחבל של ד' אמות וכך יעשה אחד עומד ברגלי ההר למטה ואחד למעלה ממנו ברחוק ד' אמות ונותן התחתון החבל כנגד לבו והעליון כנגד רגליו ועולה התחתון למקום שעומד העליון והעליון עולה ד' אמות ומודדין ככתחלה וכן יעשה עד שימדודו כולו ואם הוא משופע יותר שבהילוך ד' אמות עולה י' טפחים אז הקילו בו ולא הטריחוהו להבליעו בחבל של נ' אמה על ידי קורות אלא אם אין בו אלא חמשים אמה ישער אותו כמה יש בו לפי אומד הדעת ואם יש בו יותר מנ' אמה מודדו בחבל של ארבע אמות:

ה. הגיע לגיא אם חוט המשקולת מתרחק מכנגדו למטה ד' אמות אז רואים אם יכול להבליעו בחבל של נ' אמה מבליעו ואם לאו מודדו בחבל של ד' אמות והוא שלא יהא עמוק יותר מאלפים אבל אם הוא עמוק יותר מאלפים מודד הירידה והעליה של כל השיפוע ואם אין החוט מתרחק מכנגדו ד' אמות אז אם יכול להבליעו בחבל של נ' אמה מבליעו ואם לאו אינו מודד כלל השיפוע של ירידה ועליה אלא המישור של מטה ואפילו אם עמוק יותר מאלפים:

ו. הגיע להר (או לגיא) וכל מה שהוא ממנו מכנגד העיר הוא רחב מחמשים אמה שאינו יכול להבליעו וכגון שהוא במזרח העיר וכל אורך מזרח אינו יכול להבליעו אם יכול להבליעו בתוך אלפים של צד צפון או דרום ילך שם ויבליעו כיון שהוא עדיין בתוך התחום של צד העיר אבל אם אינו יכול להבליעו בתוך אלפים של צד העיר לא יתרחק יותר לצד העיר כדי להבליעו:

ז. אין סומכין אלא על מדידת אדם מומחה שהוא יודע מדת הקרקע:

ח. היו לנו תחומי שבת מוחזקין ובה מומחה ומדד ריבה בתחום מהם ומיעט בתחום שומעין לו אף בתחום שריבה. הגה: מדד ומצא מדתו במזרחית צפונית יתירה על שכנגדו במזרחית דרומית מותח החוט של סימן התחום מזה לזה באלכסון (הרא"ש וטור) ויש אומרים בשוה לפי המקום שריבה בו (בית יוסף בשם ר"י ורשב"א):

ט. אם באו שני מומחים ומדדו את התחום אחד ריבה ואחד מיעט שומעין למרבה ובלבד שלא ירבה יותר ממדת אלכסונה של עיר כיצד בעת שירבה זה נאמר שמא הראשון מקרן אלכסון של עיר מדד האלפים ולפיכך מיעט מדתו ונמצא צלע התחתון בינו ובין העיר פחות מאלפים וזה האחרון מדד אלפים מצלע העיר ואין מחזיקין על הראשון שטעה ביותר על זה:

י. עושין התחומין כטבלא מרובעת דהיינו שמודד על פני כל אורך העיר למזרח אלפים אמה לחוץ וכן לצפון ואחר כך רואים כאילו היתה טבלא מרובעת בקרן למלאותו ונמצא התחום בקרן אלפים ואלכסונן שהם אלפים ות"ת אבל לא ימדוד מאמצע הקרן אלפים באלכסון וכן בקרן שכנגדו ויתן החוט מזה לזה שאין כן מפסיד הת"ת שבקרן וגם לא יהיה התחום כנגד העיר אלא אלף ותכ"ח:

יא. אפילו עבד אפילו שפחה נאמנים לומר עד כאן תחום שבת אבל קטן לא בעודו קטן אבל נאמן הגדול לומר זכור אני שעד כאן היינו באים בשבת כשהייתי קטן וסומכין על עדותו:

סימן ת – מי שישב לו בדרך לנחה ולא ידע אם הוא בתחום אם לאו, ובו סעיף אחד

א. מי שהיה בא בדרך ליכנס לעיר וישב בדרך לנחה וחשכה לו ולא ידע שהוא בתחום העיר ואחר כך מצא עצמו בתחומה קנה שביתה בעיר ונכנס לתוכה בשבת ומהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח אבל אם לא היה דעתו ליכנס למדינה זו קנה שביתה במקומו ומשם יש לו אלפים אמה לכל רוח ואם כלים אלפים אמה ממקום שביתתו בחצי העיר אינו מהלך בעיר יותר מחציה. הגה: והוא הדין אם היה דעתו ליכנס לעיר ואמר שביתתי במקומי נמי דינא הכי (המגיד פרק כ"ז):

סימן תא – מי שישן בדרך וחשכה לו, קונה אלפים אמה לכל רוח, ובו סעיף אחד

א. מי שישן בדרך וחשכה לו קנה שביתה במקומו ויש לו אלפים אמה לכל רוח ודוקא באדם משום שהוא איל ואם היה נעור היה קונה ישן נמי קונה אבל חפצי

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וליכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים י"ט לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

הפקר אינם קונים שביתה והם כרגלי הזוכה בהם תחלה שיכול להוליכן למקום שילך הוא אבל חפצי העכו"ם קונים שביתה במקומן אף על פי שבעליהם לאו בני שביתה ניהו גזירה חפצי עכו"ם אטו חפצי ישראל ואם הוציאן עכו"ם חוץ לתחומן והביאן לעיר יכולים לטלטל בכולה שכולה כארבע אמות ובלבד שתהא מוקפת לדירה וסתם עיירות מוקפות לדירה שבונים בתים תחלה ואחר כך מקיפים אותם אבל סתם מבצרים אינם מוקפים לדירה. הגה: ולכן יש לזהר ישראל שהשאל כליו לנכרי והחזירן בשבת שלא לטלטלן חוץ מד' אמות אם אין העיר מוקף מחיצה שהרי הכלים קנו שביתה אצל העכו"ם (אור זרוע):

סימן תב – דין חריץ מים בין שני תחומין, ובו סעיף אחד

א. חריץ מלא מים מכונסים שהוא בין שני תחומי שבת מקצתו בתחום עיר זה ומקצתו בתחום עיר אחרת שתי העיירות אסורות למלאות ממנו אפילו בתוך התחום שהמים שבתוך התחום קונים שביתה העיר ומתערבים אלו עם אלו וצריך לעשות מחיצה בסוף התחומין להפסיקן ואפילו היא תלויה שאינה מגעת לקרקע החריץ ושל קנים בעלמא סגי. הגה: ובור של תבן העומדת בין שני תחומין אלו מאכילין מכאן ואלו מאכילין מכאן ואין חוששין שמא יקח אחד מחלק חברו (גמרא פרק חלון). ואם המים מושכין אין צריך שום תיקון שאינם קונים שביתה והרי הם כרגלי הממלא:

סימן תג – דין בקעה שהקיפוח נכרים, ובו סעיף אחד

א. שבת בבקעה והקיפוח עכו"ם בשבת מחיצות לדירה אינו הולך בה אלא אלפים אמה שאינה כולה כד' אמות כיון שלא שבת באויר המחיצות ומטלטל בכולה על ידי זריקה שיכול לזרוק אפילו חוץ לאלפים שהרי רשות היחיד גמור הוא כיון שהוקף לדירה. (אבל לטלטל ממש חוץ לארבע אמות אסור אפילו תוך אלפים) (בית יוסף בשם תוספות והגהות אשירי פרק מי שהוציאנהו):

סימן תד – דין אם יש תחומין למעלה מעשרה טפחים, ובו סעיף אחד

א. המהלך חוץ לתחום למעלה מעשרה טפחים כגון שקפץ על גבי עמודים שגבוהים עשרה ואין בכל אחד מהם ארבעה טפחים על ד' טפחים הרי זה ספק אם יש תחומין למעלה מעשרה או לאו ומה שיהיה בדרבנן יהיה ספיקו להקל. הגה: מיהו אם היה הולך בדרך זה או על ידי קפיצת שם מתוך י"ב מיל חוץ לי"ב מיל אזלין לחומרא למאן דאמר תחומין ד"י"ב מיל הוי דאורייתא (דברי עצמו ותשובת רמב"ם). והואיל ואין בימים ובנהרות איסור תחומין דאורייתא לדברי הכל לפי שאינם דומים לדגלי מדבר מי שבא בספינה בשבת והגיע לנמל אם משוכנס השבת עד שהגיע לנמל לעולם היתה למעלה מ' מקרקע הים או הנהר יורד ואינו נמנע ויש לו אלפים אמה ממקום שפגע בו למטה מ'. הגה: ואם הוא ספק אם הוא למעלה מעשרה או לא אזלין לקולא (המגיד פרק כ"ז). ואם כבר יצא אלפים ממקום שפגע למטה מעשרה דאין לו רק ד' אמות מכל מקום אם צריך לצאת מן הספינה מכח גשמים שיורדים עליו או שהחמה זורחת עליו או שצריך לנקביו וצריך מכת זה ליכנס בעיר הוה ליה כל העיר כארבע אמותיו וכיון דעל (אור זרוע ומדרכי והגהות אשירי פרק מי שהוציאנהו). ועיין לקמן סימן ת"ו. ועיין לעיל סימן רס"ו מי שרוכב בדרך וחשכה לו בערב שבת כיצד יעשה:

סימן תה – דין היוצא חוץ לתחום, ובו ט' סעיפים

א. מי שיצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס להיות כבני העיר ואין לו אלא ד' אמות מעמידת רגליו ולחוץ:
ב. היתה רגלו אחת תוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום יכנס:
ג. מי שקידש עליו היום והוא חוץ לתחום העיר אפילו אמה אחת לא יכנס להיות כבני העיר ואינו מהלך אלא אלפים אמה לכל רוח ממקום שקידש עליו היום:
ד. מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת מותר לעשות לו מחיצה של בני אדם שעירבו לאותו רוח ויכולים לילך שם ויעשו סביביו כמו מחיצה ויכנס ביניהם והוא שלא ידעו אותם שנעשית בהם המחיצה שלשם כך נקראו אבל אם יצא לדעת אסור:

ה. מי שהוציאנהו חוץ לתחום עכו"ם או רוח רעה או שאר כל אונס או ששגג ויצא אין לו אלא ארבע אמות החזירוהו לתוך התחום כאילו לא יצא והרי כל העיר כד' אמות כבתחלה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח אבל אם חוזר לדעת אין לו אלא ארבע אמות. הגה: וכן אם נכנס לספינה ויצאה הספינה חוץ לתחום וחזרה לאחוריה לנמל שהפליגה משם הרי הוא כאילו לא יצא דהוה ליה כמו שהוציאנהו עובדי כוכבים והחזירוהו (אור זרוע):

ו. נתנהו עובדי כוכבים חוץ לתחום בדיר או בסהר ומערה או בעיר אחרת מוקפת חומה לדירה או שנאנס בשאר אונס או ששגג ויצא חוץ לתחום ונכנס לאחד מאלו ונזכר והוא בתוכו מהלך את כולו אבל אם יצא חוץ לתחומו לדעת אף על פי שהוא בתוך אחד מאלו אין לו אלא ד' אמות:

ז. מי שהפליגה ספינתו בים מהלך את כולה הואיל ושבת באויר מחיצות ואם נפחתו דפני ספינה בשבת אם היא מהלכת מהלך את כולה ואם היא עומדת אינו מהלך בה אלא ד' אמות. הגה: ואם באמצע יש לו מחיצות עשרה ובראשו אין לו אזלין בטר אמצעי ואפילו אין לו כלל רק יש בו לחקוק עשרה דאמרין חוקקין להשלים (אור זרוע):

ח. יצא לדעת והחזירוהו עובדי כוכבים אין לו אלא ד' אמות ומיהו אם החזירוהו לעירו (המוקפת מחיצות לדירה) (הרא"ש פרק מי שהוציאנהו ורבינו ירוחם חלק י"א ואור זרוע) כולה כארבע אמות ואפילו יצא לדעת וחזר לדעת (ועיין לעיל דין סתם עיירות סימן ת"א):

ט. פירות שהוציא חוץ לתחום והחזירם אפילו במזיד לא הפסידו מקומם שכל העיר להם כארבע אמות וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח כבתחלה אם הוא יום טוב ואם הוא שבת מותרין באכילה במקומם ואפילו לאותו ישראל שהחזירם לצרכו במזיד, מאי טעמא, אנוסים הם, וכל זמן שלא החזירו והם חוץ למקומם אם הוציאן בשוגג מותרים לאכלם ואסור לטלטלם חוץ לד' אמות ואם הוציאם במזיד אסור לאכלם אפילו מי שלא הוציאם ויש מתירים למי שלא הוציאם:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים י"ט לחודש – עמוד זה

סימן תו – מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת, ובו פעיף אחד

א. מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת שאין לו אלא ד' אמות והוצרך לנקביו יכול לצאת מהם עד שימצא מקום צנוע לפנות ועצה טובה לו שיתקרב בצד תחומו שאם לא ימצא מקום צנוע עד תחומו יכול ליכנס ולאחר שנכנס הוא כאילו לא יצא כיון שנכנס ברשות אבל אם מצא מקום צנוע קודם לא יכנס אלא יפנה שם ויתרחק ממקום שנפנה עד שיכלה הריח ושם יש לו ד' אמות ואם נתרחק מהריח ונכנס בתחומו כאילו לא יצא ואם יצא לדעת אין לו תקנה. זה שאמרנו בהוצרך לנקביו יש אומרים אפילו לקטנים ויש אומרים דוקא לגדולים:

סימן תז – מי הם שיכולין לילך חוץ לתחום, ובו ג' פעיפים

א. מי שיצא חוץ לתחום ברשות כגון חכמה הבאה לילד וכיוצא בזה יש לו אלפים אמה לכל רוח באותו מקום שהגיע לו ואם הגיע לעיר הרי הוא כאנשי העיר ויש לו אלפים לכל רוח חוץ לעיר (עיין לעיל סוף סימן רמ"ח):

ב. היה יוצא ברשות והוא הולך בדרך ואמרו לו כבר נעשית המצוה שיצאת לעשות יש לו ממקומו אלפים אמה לכל רוח ואם היה מקצת התחום שיצא ממנו ברשות מובלע בתוך אלפים אמה שיש לו ממקומו הרי זה חוזר למקומו וכאילו לא יצא:

ג. כל היוצאים להציל נפשות ישראל מיד עובדי כוכבים או מן הנהר או מן המפולת יש להם אלפים אמה לכל רוח ממקום שהצילו בו ואם היתה יד העובד כוכבים תקיפה והיו מפחדים לשבות במקום שהצילו הרי אלו חוזרים בשבת למקומם ובכלי זינם:

הלכות עירובי תחומין

סימן תח – דין הנחת העירוב וקניית השביתה, ובו ד' פעיפים

א. (מותר לערב עירובי תחומין ולקנות שביתה סוף התחום. ולכן) מי שיצא מהעיר בערב שבת והניח מזון שתי סעודות רחוק מהעיר בתוך התחום וקבע שביתתו שם אף על פי שחזר לעיר ולן בביתו נחשוב אותו כאילו שבת במקום שהניח בו

השתי סעודות וזהו הנקרא עירובי תחומין ויש לו להלך ממקום עירובו למחר אלפים אמה לכל רוח לפיכך כשהוא מהלך ממקום עירובו למחר אלפים אמה כנגד העיר אינו מהלך בעיר אלא עד סוף מדתו ואם היתה העיר מובלעת בתוך מדתו תחשב העיר כולה כד' אמות וישלים מדתו חוצה לה כיצד הרי שהניח את עירובו ברחוק אלף אמה מביתו שבעיר לרוח מזרח נמצא מהלך למחר ממקום עירובו אלפים אמה למזרח ומהלך ממקום עירובו אלפים אמה למערב אלף שמן העירוב עד ביתו ואלף אמה מביתו בתוך העיר ואינו מהלך בעיר אלא עד סוף האלף ואם היה מביתו עד סוף העיר פחות מאלף אפילו אמה אחת שנמצאת מדתו כלתה חוץ לעיר תחשב המדינה כולה כארבע אמות ויהלך חוצה לה לתקצ"ו אמה תשלום האלפים לפיכך אם הניח עירובו בריחוק אלפים אמה מביתו שבעיר הפסיד את כל העיר ונמצא מהלך מביתו עד עירובו אלפים אמה ואינו מהלך מביתו בעיר לרוח מערב אפילו אמה אחת. הגה: ויש אומרים דאפילו כלתה מדתו באמצע העיר מהלך בכל העיר כולה אבל לא חוצה לה ויש להקל (טור והגהות מיימוני פרק כ"ז מהלכות שבת בשם סמ"ק ורש"י). ואם כלתה מדתו בסוף העיר ואף על גב דעדיין עיבור לפני העיר כל העיר כארבע אמות דלא אמרינן עיבור של העיר כעיר להחמיר (המגיד פרק כ"ז מהלכות שבת). כל מקום שהניח עירובי תחומין ויש לו אלפים לכל רוח אסור לו לילך לצפון ולדרום רק נגד רוחב המקום שקנה בו שביתה ואם אינו רק ארבע אמות כגון שאין העירוב ברשות היחיד אסור לו לילך לכל רוח אלפים רק ברוחב ארבע אמותיו עם זוויתיהן כדלעיל סימן שצ"ח סעיף ב'. ומכל מקום אם כלתה המדה סוף העיר וכולה כארבע אמותיו מותר לילך כל רחבה ויש לו אלפים חוץ לעיר לצפון ולדרום אף על פי שאין לו רוחב כל כך נגד המקום שקנה בו עירוב (הר"ר יהונתן).

ב. המניח עירובו ברשות היחיד אפילו היתה מדינה גדולה כנינוה ואפילו עיר חריבה או מערה הראויה לדירויין מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח:

ג. המניח עירובו בתוך העיר ששבת בה לא עשה כלום אין מודדין ממקום עירובו אלא הרי הוא ככני העיר כולם שיש להם

אלפים אמה לכל רוח חוץ לעיר וכן אם נתן עירובו במקומות המצטרפים לעיר שמודדים התחום חוץ מהם הרי זה כנותנו בתוך העיר:

ד. נתן עירובו חוץ לתחום אינו כלום (ויש לו תחום מביתו) (מיימוני והמגיד פרק ו' מהלכות עירובין):

סימן תט – דין מקום נתינת העירוב, ובו י"ג פעיפים

א. הנותן עירובו בבית הקברות אינו עירוב לפי שבית הקברות אסור בהנאה וכיון שרוצה בקיום העירוב שם אחר קנייה הרי נהנה בו ואם נתנו בבית הפרס הרי זה עירוב ואפילו היה כהן מפני שיכול להכנס שם במגדל הפורח או שינפח והולך:

ב. צריך שיהא הוא ועירובו במקום אחד כדי שיהיה אפשר לו לאוכלו בין השמשות לפיכך אם נתכוין לשבות ברשות הרבים והניח עירובו ברשות היחיד או ברשות היחיד והניח עירובו ברשות הרבים אינו עירוב שאי אפשר לו להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים בין השמשות אלא בעבירה אבל אם נתכוין לשבות ברשות היחיד או ברשות הרבים והניח עירובו בכרמלית או שנתכוון לשבות בכרמלית והניח עירובו ברשות היחיד או ברשות הרבים הרי זה עירוב שבשעת קניית העירוב שהוא בין השמשות מותר להוציא ולהכניס מכל אחד משתי הרשויות לכרמלית לדבר מצוה שכל דבר שהוא מדברי סופרים לא גזרו עליו בין השמשות במקום מצוה או בשעת הדחק:

ג. נתנו בראש הקנה או הקונדס הצומחים מן הארץ אינו עירוב מפני שמאחר שהם רכים ונוחים לקטום ויתחייב חטאת גזרו בהם (ואם הם רכים כירק עיין לעיל ריש סימן של"ו) אפילו בין השמשות אפילו במקום מצוה ואם היו תלושים ונעוצים הרי זה עירוב:

ד. נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח מבעוד יום או שנפל עליו גל אם יכול להוציאו בלא עשיית מלאכה דאורייתא הרי זה עירוב:

ה. כל המניח עירובו במקום יש לו במקום עירובו ארבע אמות לפיכך המניח עירובי תחומין שלו בסוף התחום ונתגלגל בתוך

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל"ב חודש. שמונה עמודים יום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. וינקה לתיית "בן עולם הבא". נא לפרקם גפתי פנסיות ופתי מדרשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידיים. לזכות את הרבים לתיית "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקבה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים ייש לחודש – עמוד 1 זוכה לבנים צדיקים!

ד' אמות הרי זה עירוב חוץ לארבע אמות אינו עירוב:

ו. אבד עירובו או נשרף או אם היה בסוף התחום ונתגלגל חוץ לד' אמות או שהיתה תרומה ונטמאת מבעוד יום אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב שקניית העירוב בין השמשות אם ספק כשר שספק העירוב כשר והוא שיהיה לו חזקת כשרות כגון זה שהניחו שם ואירע בו ספק אבל אם לא היה לו חזקת כשרות כגון ספק אם הונח שם אם לא:

ז. כיצד עשיית עירוב אם רוצה לילך בסוף התחום או בתוכו ולהחשיך שם זה הוא עיקר מצותו ואפילו לא אמר שביתתי במקומי אלא החשיך שם ושתק לא שנא מי שיוצא מביתו להחשיך על התחום לא שנא מי שבא בדרך וחשכה לו קונה אלפים אמה בלא אמירה ואם אינו רוצה לטרוח להחשיך שם ילך מבעוד יום ויניח שם מזון שתי סעודות כל אחד ואחד כפי מזונו ואם הוא חולה או רעבתן שיעורו שתי סעודות בינוניות שהם כששה ביצים (ועיין לעיל סימן שס"ח סעיף ג') מפת או מכל דבר שמשתתפין בו שיתופי מבואות ואם הוא ליפתן בכדי לאכול בו שתי סעודות סגי ואומר בזה העירוב אהיה מותר לילך למחר אלפים אמה וחוזר ולן בביתו ואפילו הכי מודדים לו תחומו ממקום עירובו שאנו רואים כאילו דר שם אבל התלמידים האוכלים אצל בעלי בתים שבתיהם בשדה וחוזרים ולנים בבית רבם מודדין להם תחומם מבית רבם שהוא מקום לינתם שהוא להם עיקר ששם היו חפצים גם לאכול אילו היה שם מזונם:

ח. אם ירצה ישלח העירוב על ידי שליח ויאמר בזה העירוב היא פלוני מותר לילך ובלבד שלא יהא חרש שוטה וקטן או שאינו מודה בעירוב ואם שלחו על ידי חרש שוטה וקטן או עובד כוכבים או אחר שאינו מודה בעירוב אינו עירוב ואם אמר לאחר לקבלו ממנו ושלחו על ידי אחד מאלו ואפילו שלחו על הפיל או על הקוף וראה מרחוק שהגיע שם ונתנו לו הרי עירוב אף על פי שלא ראה שהניחו האחר דחזקה שליח עושה שליחותו וכן רבים שנשתתפו בעירובי תחומין ורצו לשלוח עירובם ביד אחר הרי אלו משלחין:

ט. אחד או רבים שאמרו לאחד צא ערב עלינו ועירב עליהם באיזה רוח שירצה הרי זה עירוב ויוצאים בו שהרי לא ייחדו לו רוח:

י. האומר לחבירו ערב עלי בתמרים ועירב עליו בגרוגרות בגרוגרות ועירב עליו בתמרים אמר לו הנח עירובי במגדל והניחו בשוכך בשוכך והניחו במגדל בבית והניחו בעלייה בעלייה והניחו בבית אינו עירוב אבל אם אמר לו ערב עלי סתם ועירב עליו בין בגרוגרות בין בתמרים בין בבית בין בעלייה הרי זה עירוב:

יא. מי שבא בדרך ומכיר אילן או גדר בסוף אלפים אמה וירא שמא תחשך קודם שיגיע שם ואמר שביתתי תחתיו בעיקרו קנה שביתה בעיקרו ויש לו משם אלפים אמה אף על פי שאינו יכול להגיע שם מבעוד יום במהלך בינוני אלא אם כן ירוץ מותר לילך לשם בנחת אף על פי שאינו מגיע שם מבעוד יום אבל אם לא היה יכול להגיע שם כלל מבעוד יום לא יזוז ממקומו שהרי עקר דעתו מכאן וגם שם לא קנה ודוקא שייחד ד' אמות ההם בתוך אלפים אמה כגון שאמר שביתתי בעיקרו ומכאן עד עיקרו אין יותר מאלפים אבל אם אין כל האילן בתוך אלפים ולא ייחד מקום תחתיו לא קנה שביתה דשמא היה בדעתו על ארבע אמות שהם חוץ לאלפים וגם כאן לא קנה שהרי עקר דעתו מכאן ולא יזוז ממקומו ואם כולו עומד תוך אלפים ולא ייחד מקום שביתתו כגון שאמר שביתתי תחתיו יש לו ארבעה אלפים ממקומו לצד האילן חוץ משיעור משך תחתיו של אילן כגון אם שיעור האילן עשרים אמה יש לו שם אלפים פחות עשרים אמה ולהרמב"ם הקונה שביתה ברחוק מקום ולא סיים מקום שביתתו לא קנה שביתה שם אלא במקום שהיה עומד בו כשחשכה וכן אם אמר שביתתי במקום פלוני והוא רחוק ממנו יותר מאלפים קנה שביתה במקומו והאומר שביתתי תחת אילן פלוני אם יש תחתיו שמונה אמות או יותר לא קנה שביתה שהרי לא כוון מקום שביתתו לפיכך צריך להתכוין לשבות בעיקרו או בד' אמות שבצפוניו או בדרומו ואם היה תחתיו פחות משמונה אמות ונתכוין לשבות תחתיו

קנה שהרי מקצת מקומו מסוים וכן דעת הרי"ף בזה:

יב. היו שנים אחד מכיר ואחד אינו מכיר שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר ואומר שביתתנו במקום פלוני:

יג. ודוקא לבא בדרך התירו לו כהאי גוונא אבל לא למי שהוא בכיתו ואם אמר כן לא עלה לו ואין לו אלא שביתת ביתו:

סימן תי – דין המחזיק בדרך כדי לקנות שביתה, ובו ג' סעיפים

א. מי שנתכוין לקבוע שביתתו במקום ידוע אצלו והחזיק בדרך והלך כדי שיגיע לאותו מקום ויקנה בו שביתה אף על פי שלא הגיע ולא עמד שם אלא החזירו חבירו ללון אצלו או שחזר מעצמו ללון אצלו או שנתעכב יש לו להלך למחר עד מקום שנתכוין לו ומאותו המקום אלפים אמה לכל רוח שכיון שגמר בלבו לקבוע שם שביתתו והחזיק בדרך נעשה כמי שעמד שם או שהניח עירובו שם במה דברים אמורים בעני שאין מטריחין אותו להניח עירוב או ברחוק כגון שהיה בא בדרך אבל אם לא היה עני ולא רחוק לא:

ב. זה שאמרנו שהקונה שביתה בריחוק מקום שיחזיק בדרך לא שיצא וילך בשדה אלא אפילו ירד מן העליה לילך לאותו מקום וקודם שיצא מפתח החצר החזירו חבירו הרי זה החזיק וקנה שביתה וכל הקונה שביתה בריחוק מקום אינו צריך לומר שביתתי במקום פלוני אלא כיון שגמר בלבו והחזיק בדרך כל שהוא קנה שם שביתה ואין צריך לומר מי שיצא ברגליו ועמד במקום שקונה בו שביתה שאינו צריך לומר כלום אלא כיון שגמר בלבו קנה:

ג. אנשי העיר ששלחו אחד מהם להוליך להם עירובם למקום ידוע והחזיק בדרך והחזירו חבירו ולא הוליך עירובם הם לא קנו שביתה באותו מקום שהרי לא הונח שם עירובם ואין להם להלך במדינתם אלא אלפים אמה לכל רוח והוא קנה שם עירוב שהרי הוא בא בדרך ונתכוין לשבות שם והחזיק בדרך לפיכך יש לו לילך לאותו מקום למחר ולילך ממנו אלפים אמה לכל רוח:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויבנה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשבתות. ויבנה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!"

זכר המזכה את הרבים ייט לחודש – עמוד ז זוכה לבנים צדיקים!

סימן תיא – מי שהיה ביתו במזרח ונתן העירוב במערב, ובו סעיף אחד
א. מי שהיה במזרח ביתו בשדה ואמר לשלוחו לערב לו במערב אם נתן העירוב מהלאה לביתו בענין שהוא רחוק ממנו יותר מאלפים וביתו קרוב לו בתוך אלפים העירוב אינו כלום ונשאר לו שביתת ביתו נתן העירוב בענין שהוא לו בתוך אלפים אף על פי שגם ביתו לו בתוך אלפים קנה שביתתו במקום עירובו ולא בביתו:

סימן תיב – דין החולק עירובו, ובו סעיף אחד

א. עירב חצי היום הראשון לרוח צפון והשני לרוח דרום שטעה והיה סבור שאפשר לעשות כן או שאמר לשנים עירבו עלי אחד עירב עליו לצפון ואחד לדרום אם הניח כל אחד עירובו בסוף אלפים לא יזוז ממקומו שאין ידוע איזה עירוב קנה לו ואם לא נתנו העירובים בסוף אלפים הולך מה שאפשר לו לילך מכח שניהם כיצד נתן כל אחד עירובו לסוף אלף מביטו יש לו אלף אמה מביטו לכל אחד מהעירובים. נתן אחד למזרח לסוף אלף והשני למערב לסוף ת"ק הולך למערב אלף מכח מה ששייר לו העירוב שבמזרח ולמזרחו אלף ות"ק מכח מה ששייר לו העירוב שבמערב:

סימן תיג – דין המערב לרבים, ובו סעיף אחד

א. המערב לרבים משלו ואמר הרי עירוב זה בשביל כל בני העיר ובלבד שיהא בו מזון שתי סעודות לכל אחד וכל מי שירצה יסמוך עליו וצריך לזכות להם על ידי אחר הראוי כמו בעירובי חצרות (ועיין לעיל סימן סס"ו סעיף י"ו) וצריך להודיעם וכל מי שהודיעו מבעוד יום אפילו לא גמר בלבו לסמוך עליו מבעוד יום אלא לאחר שחשכה הוי עירוב אבל אם לא הודיעו מבעוד יום אינו יכול לסמוך עליו לאחר שתחשך וכן מי

שהניח עירוב לכל שבתות השנה ואמר איזה מהם שארצה אלך ואסמוך עליו אף על פי שלא גמר בלבו עד למחר יכול לסמוך עליו וכן מי ששמע שיש לחכם לבוא ואינו יודע לאיזה רוח והניח שני עירובים ואמר לאותו צד שיבא החכם יקנה לי עירוב לרוח שבא לו החכם קנה לו או אם אמר אם לא יבא כלל אהיה כבני עירי או אם יבואו שנים למקום שארצה אלך הכל לפי תנאו וכן אם אמר לשנים או לשלשה הריני מערב על איזה מהם שארצה אף על פי שלא בירר את מי רצה עד שתחשך הוי עירוב:

סימן תיד – שלא לערב אלא לדעתו, ובו ב' סעיפים

א. אין מערבין עירובי תחומין לאדם אלא לדעתו שמא אינו רוצה לערב באותו רוח שרצה זה חוץ מבנו ובתו הקטנים אפילו אינם סמוכים על שלחנו ועבדו ושפחתו הכנענים ואפילו מיחו בו שלא לערב עליו ואפילו עירבו הם עירוב אחר אינו כלום אבל בנו ובתו הגדולים אפילו סמוכים על שלחנו ועבדו ושפחתו העברים ואשתו אינו מערב עליהם אלא מדעתם ואם עירב עליהם ושמעו ושתקו ולא מיחו יוצאים בעירובו אבל אם מיחו בו או שעירבו הם עירוב אחר לעצמם אין עירובו עירוב להם:

ב. קטן בן שש שנים או פחות יוצא בעירוב אמו ואין צריך להניח עליו מזון שתי סעודות לעצמו:

סימן תטו – שלא לערב עירובי תחומין אלא לדבר מצוה, ובו ד' סעיפים

א. אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה כגון שהיה רוצה לילך לבית האבל או לבית המשתה של נשואין או להקביל פני רבו או חבירו שבא מן הדרך וכיוצא באלו, הגה: או שרוצה לילך לטייל ביום טוב או שבת בפרדס שיש בו שמחה וכיוצא בזה מקרי דבר מצוה (תרומת הרשן סימן ע"ז), או מפני היראה כגון שהיה רוצה לברוח מן

העובדי כוכבים או מן הלסטים וכיוצא בזה, (ואז מותר לו לילך אפילו לדבר הרשות) (טור והגהות אשרי פרק בכל מערבין). ואם עירב שלא לאחד מכל אלו אלא לדברי הרשות הרי זה עירוב:

ב. אין מערבין עירובי תחומין בית השמשות ואם עירב עירובו עירוב:

ג. אמרו לו שנים צא וערב עלינו, אחד עירב עליו מבעוד יום ואחד עירב עליו בין השמשות זה שעירב עליו מבעוד יום נאכל עירובו בין השמשות וזה שעירב עליו בין השמשות נאכל עירובו משחשיכה שניהם קנו עירוב. ויש חולקים:

ד. כשמניח עירובי תחומין מברך על מצות עירוב ואומר בזה העירוב יהא מותר לי לילך ממקום פלוני אלפים אמה לכל רוח ואם מערב לרבים אומר יהא מותר לפלוני ולפלוני או לבני מקום פלוני:

סימן תטז – דין עירובי תחומין ביום טוב שחל להיות סמוך לשבת, ובו ה' סעיפים

א. יום טוב שחל להיות סמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה או שני ימים טובים של גליות יש לו לערב שני עירובין לשתי רוחות וסומך על איזה מהם שירצה ליום הראשון ועל העירוב שברוח השני ליום השני או מערב עירוב אחד לרוח אחת וסומך עליו לאחד משני הימים וביום השני יהיה כבני העיר וכאילו לא עשה עירוב ויש לו אלפים אמה לכל רוח במה דברים אמורים בשני ימים טובים של גליות אבל בשני ימים טובים של ראש השנה הרי הן כיום אחד ואינו מערב לשני ימים אלא לרוח אחת וכן מתנה אדם על עירובו ואומר עירובי לשבת זו אבל לא לשבת אחרת ולא אחרת אבל לא לשבת זו לשבתות ולא לימים טובים ליום טוב ולא לשבתות:

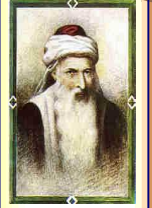
הגאון רבינו שלמה איגור זצ"ל כותב:

תלמוד בכל יום שיעור אורח חיים, כי כשמו כן הוא, שהוא אורח חיים נצחיים, ובכל מועדות ורגלים תלמוד הלכות חג בחג (חוט המשולש עמוד רס"ג).

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויפנה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המזכה את הרבים ייש לחודש – עמוד ה זוכה לבנים צדיקים!

רבינו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר עבודתו צאת חובו
 י"ד ניסן שנת ה'ר"ל ש"ת לפ"ק
 ושם מנוחה בב"ד
 (שם אביו ר' אפרים ז"ל)

רבינו יוסף קארו

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

כ
 לחודש

רבינו משה איסרל"ש זיע"א
 בעל מחבר ספי "דמ"א"
 נפטר בנינו קריאת י"ד
 י"ד אייר שנת ה'ר"ל ש"ת לפ"ק
 ושם מנוחה בב"ד
 (שם אביו ר' ישראל ז"ל)

רבינו משה איסרל"ש

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מרות ישראל. ולידי ודיעת התורה.
 ובהריני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י
 על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כ לחודש

המשך הלכות עירובי תחומין, סימן תטו –
 שלא לערב עירובי תחומין אלא לדבר מצוה

ב. המערב לשני ימים טובים של גליות או לשבת ויום טוב אף על פי שהוא עירוב אחד לרוח אחת לשני הימים צריך שיהיה העירוב במקומו מצוי בליל הראשון ובליל ב' כל בין השמשות כיצד הוא עושה מוליכו בערב יום טוב או בערב שבת ומחשיך עליו ונוטלו בידו ובא לו אם היה ליל יום טוב ולמחר מוליכו לאותו מקום ומניחו שם עד שתחשך ואוכלו אם היה ליל שבת או מביאו אם היה ליל יום טוב מפני שהן שתי קדושות ואינם כיום אחד כדי שנאמר מליל ראשון קנה העירוב לשני ימים נאכל העירוב בראשון קנה העירוב לראשון ואינו עירוב לשני עירב ברגליו בראשון צריך לערב ברגליו בשני והוא שילך ויעמוד באותו מקום ויחשוב בלבו שיקנה שם שביטה ולא יאמר כלום מפני שאסור לעשות שום הכנה מיום טוב לשבת או משבת ליום טוב אפילו בדבור וכל שכן שאינו יכול לערב בפת שלא עירב בו כבר ביום הראשון מפני שהיה צריך לקרות עליו שם עירוב ונמצא מכין עירוב בראשון במאכל אם רצה לערב ברגליו בשני הרי זה עירוב ואם רצה לערב בפת צריך לערב באותה הפת עצמה שעירב בה בראשון שאינו צריך לומר כלום שכבר קרא שם עירוב ואם כן אינו מכין כלום:

ג. זה שאמרנו שיש לו לערב ב' עירובין בשתי רוחות לשני הימים הוא שיהיה אפשר לו להגיע לכל אחד משני העירובים ביום הראשון אבל אם אי אפשר להגיע לעירוב של יום השני ביום

הראשון אין עירוב השני עירוב שהעירוב מצותו שיהיה בסעודה הראויה מבעוד יום וזה הואיל ואינו יכול להגיע לזה העירוב ביום הראשון הרי זה אינה ראויה מבעוד יום כיצד הרי שהניח עירובו ברחוק אלפים אמה מביתו לרוח מזרח וסמך עליו ליום ראשון והניח עירוב שני ברחוק אמה אחת או מאה או אלף ברוח מערב וסמך אליו שהרי לא נשאר לו ברוח מערב כלום אבל אם הניח עירובו ברחוק אלף ות"ק מביתו ברוח מזרח וסמך עליו ליום ראשון והניח עירוב שני רחוק מביתו לרוח מערב בתוך ת"ק אמה וסמך עליו ליום השני הרי זה עירוב שהרי אפשר שיגיע לו ביום הראשון:

ד. יום הכיפורים הרי זה כשבת בין לענין עירובי חצירות בין לענין עירובי תחומין:

ה. יום טוב נוהג בו עירובי תחומין אבל לא עירובי חצרות:

הלכות ראש חודש

סימן תיז – הלכות ראש חודש, ובו סעיף אחד

א. ראש חודש מותר בעשיית מלאכה והנשים שנוהגות שלא לעשות בו מלאכה הוא מנהג טוב. הגה: ואם המנהג לעשות מקצת מלאכות ולא לעשות קצתן אולינן בתר המנהג (בית יוסף):

סימן תיח – דין תענית בראש חודש, ובו ח' סעיפים

א. ראש חודש אסור בתענית:

ב. אין גוזרין תענית על הצבור בראשי חודשים חנוכה ופורים ואם התחילו

שגזרו להתענות כך וכך ימים והתחילו בהם קודם ראש חודש אפילו יום אחד אין מפסיקין ומתענין ומשלימין:

ג. יחיד שקבל עליו תענית כך וכך ימים ופגע בו ראש חדש או שקבל עליו להתענות בראש חודש אם קבלו בלשון קבלת תענית בעלמא אינו צריך התרה ואם קבלו עליו בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר צריך התרת חכם. (ועיין ביורה דעה סימן רט"ו סעיף ג):

ד. אם נשבע להתענות כך וכך ימים ואירע בהם ראש חדש השבועה חלה עליו מטעם איסור כולל ואם נשבע בפירוש להתענות בראש חדש נראה לי שחלה עליו שבועה כיון שאינו אלא מדרבנן אלא שמדברי הרמב"ם נראה לכאורה שהוא מדאורייתא (ועיין לקמן סימן תק"ע):

ה. המתענה בראש חודש או בחנוכה ופורים תענית חלום צריך למיתב תענית לתעניתה:

סימן תיט, ובו סעיף אחד
 א. מצוה להרבות בסעודת ראש חודש:

סימן תכ – אם הנשים רשאות לקונן בראש חודש, ובו ב' סעיפים

א. על המת נשים מענות שכולן אומרות כאחד ומטפחות דהיינו להכות כף אל כף אבל לא מקוננות שתהא האחת אומרת והאחרות עונות אחריה ואחר שנקבר המת לא מענות ולא מטפחות:

ב. אומרים צדוק הדין וקדיש. הגה: ואין נוהגין כן, ועיין ביורה דעה סימן ת"א סעיף ו' בהג"ה. וכן בכל הימים שאין אומרים בהם תחנון (מנהגים). וכן בערב שבת אחר חצות. יש אומרים שאם קוברין מת בלילה שאין אומרים קדיש ולא צדוק הדין (כל בו):

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נאמר כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה"היות "בן עולם הבא". נא יפרסם בפתח פנסיות ובפתח מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. וזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ' לחודש – עמוד א' זוכה לפנים צדיקים!

סימן תכא – קריאת ובראשי חדשיכם

בפסוקי דזמרה, ובו סעיף אחד

א. נוהגין באשכנז שאומרים פרשת ובראשי חדשיכם שחרית אחר פרשת התמיד ובספרד אין נוהגין לאומרה לפי שעתידין לקרות אותה בספר תורה:

סימן תכב – סדר התפלה והלל בראש חודש, ובו ד' סעיפים

א. ערבית שחרית ומנחה מתפללים שמונה עשרה ברכות ואומר יעלה ויבא ברצה ואם לא אמרו בערבית אין מחזירין אותו (ובאיזה מקום שנזכר שאינו חוזר עיין לעיל סימן רצ"ד סעיף ד' וה'), בין שראש חודש יום אחד בין שהם שני ימים מפני שאין מקדשין את החדש בלילה אבל אם לא אמרו שחרית ומנחה מחזירין אותו ואם נזכר קודם שהתחיל מודים אומר במקום שנזכר ואם לא נזכר עד אחר שהתחיל מודים אם נזכר קודם שהשלים תפלתו חוזר לרצה ואם לא נזכר עד שהשלים תפלתו חוזר לראש ואם הוא רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו ונזכר אחר שהשלים תפלתו קודם שיעקור רגליו חוזר לרצה. הגה: ואם הוא ספק אם הזכיר או לאו אין צריך לחזור (כל בו הלכות תפלה). ושליח ציבור ששכח מלהזכיר בשחרית עיין לעיל סימן קכ"ו:

ב. וקורים הלל בדילוג בין יחיד בין צבור ויש אומרים שהצבור מברכין עליו בתחלה לקרוא את ההלל (ואם בירך לגמור אין צריך לחזור) (מרדכי פרק במה מדליקין ושבולי לקט) ולבסוף יהללוך והיחיד אין מברך עליו ויש אומרים שאף הצבור אין מברכין עליו לא בתחלה ולא בסוף וזה דעת הרמב"ם וכן נוהגין בכל מלכות ארץ ישראל וסביבותיה. הגה: ויש אומרים דגם יחיד מברך עליו (טור בשם הרא"ש ורבינו חם) וכן נוהגין במדינות אלו. ומכל מקום יזהר אדם לקרות בצבור כדי לברך עליו עם הצבור. ויש אומרים דכשיחיד קורא אומר לשנים שיאמרו עמו ראשי פרקים דאז הוי כרבים (מרדכי פרק במה מדליקין ואגור בשם שוה"טוב). ונהגו כן בהודו ולא באנא:

ג. בענין הפסוקים שכופלין בו וכן בפסוקים ששליח ציבור אומר והקהל עונים אחריו כל מקום כפי מנהגו:

ד. לענין הפסקה אפילו באמצע שואל בשלום אדם שהוא צריך לנהוג בו כבוד ומשיב שלום לכל אדם אבל בענין אחר לא יפסיק. הגה: ודוקא בראש חודש ופסח

בימים שאין גומרים הלל אבל כשגומרים אותו לענין הפסקה דינו כמו בקריאת שמע. ועיין לקמן סימן פכ"ח סעיף א':

ה. אם הפסיק בו ושהה אפילו שהה כדי לגמור כולו אינו צריך לחזור לראש:

- ו.** הקורא הלל למפרע לא יצא (טעה יחזור למקום שטעה בו) (רבינו ירוחם):
- ז.** מצות קריאת הלל מעומד:

סימן תכג – סדר קריאת התורה בראש חודש, ובו ד' סעיפים

א. אומר קדיש תתקבל וכו' ומוציאין ספר תורה וקורים בו ד' אין פוחתין מהם ואין מוסיפין עליהם ואין מפטירין בנביא:

ב. וקורא הכהן ג' פסוקים שהם וידבר צו ואמרת ולוי חוזר וקורא ואמרת וקורא את הכבש אחד ועשירית האיפה וישראל קורא עולת תמיד עד ובראשי חדשיכם ורביעי קורא ובראשי חדשיכם עד סוף:

ג. אומר קדיש ואשרי ובא לציון ואין אומרים יענך ה' ביום צרה ומחזיר ספר תורה למקומו ועומדים להתפלל תפלת מוסף ומחזיר שליח ציבור התפלה ואומר כתר וכשמגיע למלא כל הארץ כבודו אומר לעומתם משבחים כמו בקדושת שחרית ואחר שסיים חזרת התפלה אומר קדיש ואומר מזמור ברכי נפשי את ה':

ד. נוהגים לחלוץ תפילין כשרוצים להתפלל מוסף:

סימן תכד – דין הזכרת יעלה ויבוא בברכת המזון, ובו סעיף אחד

א. מזכירין יעלה ויבא בברכת המזון ואם לא אמר אין מחזירין אותו ואם נזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב אומר ברוך שנתן ראש חודש לעמו ישראל לזכרון. הגה: ועיין לעיל סימן קפ"ח סעיף ד':

סימן תכה – דיני ראש חודש שחל להיות בשבת, ובו ג' סעיפים

א. ראש חודש שחל להיות בשבת ערבית שחרית ומנחה מתפלל שבע ואומר יעלה ויבא בעבודה ואינו מזכיר של שבת ביעלה ויבא ומוציאים שני ספרים וקורין בראשון שבעה בסדר היום ובשני קורא מפטיר וביום השבת ובראשי חדשיכם עד סוף הפרשה ומפטירין השמים כסאי (ואם מזכיר של ראש חודש עיין לעיל סימן רפ"ד סעיף ב') חוץ מראש חודש אלול שחל להיות בשבת שמפטירין עניה

סוערה. הגה: ויש אומרים השמים כסאי (טור ומרדכי פרק בני העיר ומנהגים) וכן נוהגים במדינות אלו אבל ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין שמעו (אבודרהם ומרדכי פרק בני העיר ומנהגים) ויש אומרים השמים כסאי וכן עיקר במקום שאין מנהג (תרומת הדשן סימן י"ט ומנהגי מהרא"ק). ואם אירע ראש חודש בד' פרשיות מפטירין בשל פרשה (מנהגים). ועיין לקמן סימן תרפ"ה:

ב. ראש חדש שחל להיות באחד בשבת מפטירין בשבת שלפניו ויאמר לו יהונתן מחר חדש (ואין דוחין עניה סוערה ולא שמעו משום מחר חדש) (מנהגים). ואם ראש חדש שני ימים שבת ויום ראשון מפטירין השמים כסאי ונוהגים לומר אחר כך פסוק ראשון ופסוק אחרון מהפטורת ויאמר לו יהונתן לזכר שמחר גם כן הוא ראש חודש. הגה: ויש אומרים שאין להפסיק מנביא לנביא אומרים ואין אומרים רק הפטורת ראש חודש (תרומת הדשן סימן ב' ופסקיו סימן צ"ד) וכן נוהגין. אבל אם הפטורה באותו נביא עושין כן וכן אם היה חתונה בראש חודש או בשאר שבתות שאין דוחין הפטורה:

ג. ראש חודש שחל להיות בשבת כולל במוסף בכרכה רביעית שבת וראש חודש וחותם מקדש השבת וישראל וראשי חדשים:

א. הרואה לבנה בחדושה מברך אשר במאמרו ברא שחקים וכו'. הגה: ואין לקדש החדש אלא בלילה בעת שהלבנה זורחת ונהנין מאורה (אגור):

סימן תכו – דין ברכת הלבנה וזמנה, ובו ד' סעיפים

א. אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובגדיו נאים. הגה: ודוקא אם ליל מוצאי שבת הוא קודם י' בחודש אז ממתניין עד מוצאי שבת אבל אם הוא אחר כך אין ממתניין עד מוצאי שבת שמא יהיו ב' לילות או ג' או ד' עניים ולא יראו הלבנה ויעבור הזמן וכשמקדשין אותה בחול יש ללבוש בגדים נאים (תרומת הדשן סימן ל"ה). אין מקדשין הלבנה קודם תשעה באב ולא קודם יום הכיפורים (מהרי"ל). ובמוצאי יום הכיפורים מקדשין אותה דאז שורין בשמחה אבל לא במוצאי תשעה באב או שאר תענית (דברי עצמו). ואין מקדשין אותה במוצאי שבת שחל בו יום טוב (מהרי"ל הלכות יום טוב). ותולה עיניו ומיישר רגליו ומברך (מעומד) (טור). ואומר שלש פעמים סימן טוב

הנה מוציא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים י"ז. כן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא יפסקם בנתי פנסיות ובנתי מדגשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. וזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים כ' לחודש – עמוד ב' זוכה לבנים צדיקים!

תהיה לכל ישראל ברוך יוצרך וכו'. הגה: ורוקד ג' פעמים כנגדה ואומר כשם שאני רוקד כו' ואומר תפול עליהם וגו' ולמפרע כאבן ידמו כו' ג' פעמים ויאמר לחבירו ג' פעמים שלום עליך ומשיב הוי כשואל (טור). ונוהגין לומר דוד מלך ישראל חי וקיים, שמלכותו נמשל ללבנה ועתיד להתחדש כמותה וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקב"ה דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה שנאמר שמש ומגן ה', ולכן עושין שמחות וריקודין בקידוש החודש דוגמת שמחת נישואין (כחיי פרשת וישב ודברי עצמו):

ג. עד אימתי מברכין עליה עד ט"ז מיום המולד ולא ט"ז בכלל (ואין לקדש אלא עד חצי כ"ט י"ב תשצ"ג מן המולד) (תשובת מהר"ל):

ד. אין מברכין עליה עד שיעברו שבעת ימים עליה. הגה: ואין מקדשין הלבנה תחת הגג (הגהות אלפסי החדשות):

סימן תכז – כשראש חודש ב' ימים, היאך כותבין בשטרות, וכו' סעיף אחד

א. כשראש חודש שני ימים כותבין בשטרות ביום הראשון ביום ראש חודש שהוא יום שלשים לחודש שעבר (ומונין לחדש מיום השני וכותבין בו באחד לחודש) (טור). הגה: כשמעברין השנה כותבין באדר ראשון אדר סתם ובשני אדר השני (טור):

סימן תכח – סדר קביעת המועדים וקריאת הפרשיות, וכו' ח' סעיפים

א. אלו הימים שאין קובעים בהם המועדים לא אד"ו ראש השנה ולא גא"ו יום הכיפורים ולא זב"ד פורים ולא בד"ו פסח ולא גה"ז עצרת והושענא רבה לא ג' חנוכה ולא אג"ו צום אסתר ולא בד"ו צום תמוז ואב. לעולם ביום שיהיה פורים יהיה ל"ג לעומר וסימן פל"ג וביום שיהיה חנוכה יהיה עצרת:

ב. אלו הימים שהוקבעו בהם ראשי חודשים ולא בזולתם ניסן אגה"ז אייר בגה"ז סיון אגד"ו תמוז אגה"ו אב בדו"ז אלול אבד"ו תשרי בגה"ז מרחשון גדו"א כסליו א"ב ג"ד ה"ו טבת אבגד"ו שבט בגדה"ז אדר זבד"ו (ובעיבור אדר הראשון בדה"ז ושני בדו"ז):

ג. סימן לקביעת המועדים א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"ץ ו"ף פירוש ביום ראשון של פסח יהיה לעולם תשעה באב וסימן על מצות ומרורים יאכלוהו ביום ב' בו שבעות וביום ג' בו ראש השנה ביום ד'

בו קריאת התורה שהוא שמחת תורה ביום ה' בו צום כפור ביום ו' בו פורים שעבר:

ד. לעולם קורין צו את אהרן קודם פסח בפשוטה ומצורע במעוברת חוץ מבה"ח מעוברת (וה"ש מעוברת) שקורין אחרי מות קודם הפסח ולעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת ט' באב קודם ואתחנן אתם נצבים קודם ראש השנה ולכן כשראש השנה ביום ב"ג שיש שתי שבתות בין ראש השנה לסוכות צריכים לחלק נצבים וילך כדי שיקראו וילך בין ראש השנה לצום כפור והאזינו בין צום כפור לסוכות וסימן ב"ג המלך, פת וילך. אבל כשראש השנה ביום ה"ו אז אין בין ראש השנה לסוכות אלא שבת אחת שקורין בה האזינו אז וילך עם נצבים קודם ראש השנה וסימן לפשוטה פקדו ופסחו ולמעוברת סגרו ופסחו מנו ועצרו צומו וצלו קומו ותקעו:

ה. פרשת האזינו מחלקים פרשיותיה כדרך שהיו מחלקין אותה במקדש שהיו קורין השירה פעם אחת לששת ימי השבוע וסימן הזי"ו ל"ך האזינו לך האזינו זכור ירכיבהו וירא לו חכמו כי אשא אל שמים עד סוף השירה והשביעי קורא מסוף השירה עד סוף הפרשה. הגה: ודוקא בשבת מחלקין הפרשיות אבל במנחה בשבת וב' וה' אין לחוש (מרדכי פרק הקורא עומד):

ו. קללות שבתורת כהנים אין מפסיקין בהם אלא אחד קורא כולם ומתחילין בפסוקים שלפניהם ומסיים בפסוקים שלאחריהם אבל קללות שבמשנה תורה יכולין להפסיק בהם ואף על פי כן נהגו שלא להפסיק בהם (וכן נהגו שלא לקרות אחד בשמו לעלות אלא קורין מי שירצה):

ז. שמונה פסוקים אחרונים שבתורה אין מפסיקין בהם אלא יחיד קורא את כולם:

ח. מ"ז בתמוז ואילך מפטירין ג' דפורענותא ז' דנחמתא תרתי דתיובתא ג' דפורענותא דברי ירמיהו שמעו דבר ה' חזון ישעיהו שבע דנחמתא נחמו ותאמר ציון עניה סוערה אנכי רני עקרה קומי אורי שוש אשיש וביום צום גדליה במנחה מפטירין דרשו ובשבת שבין ראש השנה ליום הכיפורים מפטירין לעולם שובה וכשראש השנה בב"ג שיש שבת בין יום הכיפורים לסוכות וקורין בו האזינו מפטירין בו וידבר דוד ויש

אומרים שכשראש השנה בב"ג שוילך בין ראש השנה ליום הכיפורים מפטירין בו דרשו ובשבת שבין יום הכיפורים לסוכות שקורין האזינו מפטירין שובה. הגה: והמנהג כסברא הראשונה ובשאר שבתות השנה מפטירין מעין הפרשה (טור). וכשקורין שתי פרשיות מפטירין באחרונה (מרדכי פרק בני העיר) מלבד באחרי מות וקדושים דמפטירין הלא כבני כושיים שהיא הפטורת אחרי מות (מנהגים) ונוהגין להפטיר בחתונה שוש אשיש ואין דוחין מפניה שום ההפטורה הנזכרת כאן ולא של ד' פרשיות ולא של ראש חודש או מחר חודש או חנוכה או שירה (מרדכי פרק בני העיר והטור ומנהגים) אבל שאר הפטורות דוחין מפניה וכבר נתבאר לעיל סימן תכ"ה דאין מולגין מנביא לנביא (וגם נתבאר שם סעיף ב' אם דוחין מפני של ראש חודש אחת מאלו הפטורות שנזכרות כאן):

הלכות פסח

סימן תכט – שאין נופלין על פניהם כל ניסן, וכו' ב' סעיפים

א. שואלים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום. הגה: ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח וכל מי שדר בעיר י"ב חודש צריך ליתן לזה (אור זרוע):

ב. אין נופלים על פניהם בכל חדש ניסן ואין אומרים צדקתך בשבת במנחה ואין מספידין בו ואין מתענין בו להזכיר בצבור והבכורות מתענים בו בערב פסח. הגה: גם אין אומרים צדוק הדין בכל חדש ניסן ונהגו שאין מתענין בו תענית כלל אפילו יום שמת בו אביו או אמו אבל תענית חלום מתענין ואין אומרים מזמור לתודה ואל ארך אפים ולמנצח בערב פסח ולא ביום טוב (מנהגים). ונוהגין להרבות קצת באכילה ושתייה ביום אחר החג והוא אסרו חג (גמרא ורש"י פרק לולב):

סימן תל, וכו' סעיף אחד

א. שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול מפני הנס שנעשה בו. הגה: והמנהג לומר במנחה ההגדה מתחילת עבדים היינו עד לכפר על כל עונותינו ופוסקים לומר ברכי נפשי (מנהגים):

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק ל"ב חודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. וילך החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ' לחודש – עמוד ג זוכה לפנים צדיקים!

סימן תלא – זמן בדיקת החמץ, ובו ב' סעיפים

א. בתחילת ליל י"ד בניסן בודקין את החמץ לאור הנר בחורין ובסדקין בכל המקומות שדרך להכניס שם חמץ:
ב. יזהר כל אדם שלא יתחיל בשום מלאכה ולא יאכל עד שיבדוק ואפילו אם יש לו עת קבוע ללמוד לא ילמוד עד שיבדוק ואם התחיל ללמוד מבעוד יום אין צריך להפסיק. (ויש אומרים שצריך להפסיק וכן קודם נראה לי עיקר):

סימן תלב – דין ברכת בדיקת חמץ, ובו ב' סעיפים

א. קודם שיתחיל לבדוק יברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על ביעור חמץ. ואם התחיל לבדוק בלא ברכה יברך כל זמן שלא סיים בדיקתו (כל בו). ויזהר שלא ידבר בין הברכה לתחילת הבדיקה וטוב שלא ידבר בדברים אחרים עד שיגמור כל הבדיקה כדי שישים אל לבו לבדוק בכל המקומות שמכניסין בו חמץ:

ב. בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים ואם בעל הבית רוצה יעמיד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך ויתפזרו לבדוק איש איש במקומו על סמך ברכה שבירך בעל הבית. הגה: ונוהגים להניח פתיחי חמץ במקום שימצאם הבודק כדי שלא יהא ברכתו לבטלה (מהר"י ברי"ן). ומיהו אם לא נתן לא עכב דדעת כל אדם עם הברכה לבער אם נמצא (כל בו):

סימן תלג – דיני בדיקת חמץ, ובו י"א סעיפים

א. הבדיקה צריך שתהיה לאור הנר ולא לאור הלבנה ואם עבר ולא בדק ליל י"ד כשבודק ביום י"ד לא יבדוק לאור החמה אלא לאור הנר ואכסדרה שאורה רב אם בדקה לאור החמה דיו והוא הדין כנגד ארובה שבחדר:

ב. אין בודקין לאור האבוקה אלא לאור הנר ולא בנר של חלב ולא של שומן ולא של שמן אלא בנר של שעוה. (הגה: והוא יחידי אבל שתי נרות ביחד אפילו קלועים דינם כאבוקה) (מהר"ל בשם אגודה):

ג. בודק כל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ ולכן כל חדרי הבית והעליות צריכים בדיקה שפעמים אדם נכנס בהם ופתו בידו אבל אוצרות יין שאין מסתפק מהם וכן מתבן וכיוצא בו אינם צריכים בדיקה:

ד. חורי הבית וזיוני הבולטים מהכתלים שאינם גבוהים הרבה ולא נמוכים הרבה צריכים בדיקה אבל הגבוהים שאין יד האדם מגעת שם והנמוכים פחות משלשה טפחים אינם צריכים בדיקה:

ה. גג היציע והמגדל שגגיהם משופעים ומפני כך אין גגיהם ראויין לשום תשמיש אינם צריכין בדיקה אפילו הם בתוך הבית:

ו. רפת של בקר אינו צריך בדיקה שאם היה שם חמץ הבהמות יאכלוהו וכן לול של תרנגולים אינו צריך בדיקה מפני שאם היה שם חמץ התרנגולים יאכלוהו וכן אמצעה של חצר אינו צריך בדיקה שאם היה שם חמץ העורכים ושאר עופות המצויים שם יאכלוהו והני מילי מספק חמץ אבל ודאי חמץ לא. הגה: אבל לקמן סימן תמ"ה סעיף ג' מבואר דמותר להשליך חמץ במקום שהעופות מצויים כל שכן שאין צריך לבער משם אפילו חמץ ודאי עד לאחר זמן איסורו:

ז. חור שבין יהודי לחבירו כל אחד בודק עד מקום שידו מגעת והשאר מבטל בלבו ודיו ושבין יהודי לעכו"ם אינו צריך בדיקה כלל שמא יאמר כשפים הוא עושה לי ונמצא בא לידי סכנה:

ח. כותל שנשתמש בו חמץ בחורין ונפל ונעשה גל אפילו אינו גובה ג' טפחים כדי חפישת הכלב אין צריך לבדוק תחתיו כיון שיש בו סכנת עקרב שמצויים בגלים חיישינן שמא אחר ישלם בדיקתו שאינו עוסק במצוה יחפש אחר מחט שנאבד לו ויבא לידי סכנה והני מילי בסתם אבל בידוע שיש תחתיו חמץ אם אין עליו גובה שלשה טפחים צריך להוציאו משם במרא והצינא בענין שאין בו סכנה ואם יש עליו גובה שלשה טפחים מבטלו בלבו ודיו:

ט. מרתף שמסדרין בו שורות של חביות זו אצל זו עד שנתמלא כולו וחוזרין ומסדרין שורות אחרות על התחוננות עד הקורה אין צריך לבדוק אלא שורה העליונה ואחרת למטה ממנה דהיינו שורה על פני רוחב המרתף ולא על כל שטח המרתף אלא העליונה הרואה את הקורה ואת הפתח ואחרת למטה ממנה:

י. בתי כנסיות ובתי מדרשות צריכים בדיקה מפני שהתינוקות מכניסים בהם חמץ:

יא. המכבד חדרו בי"ג בניסן ומכוין לבדוק החמץ ולבערו ונזהר שלא להכניס שם עוד חמץ אף על פי כן צריך לבדוק בליל י"ד. הגה: וכל אדם צריך לכבד חדריו קודם הבדיקה (מרדכי ריש פסחים). והכיסים או בתי יד של בגדים שנותנים בהם לפעמים חמץ צריכין בדיקה (מהר"י):

סימן תלד – דינים הנוהגים תיכף אחר הבדיקה, ובו ד' סעיפים

א. אחר הבדיקה יהא נזהר בחמץ שמשירר להצניעו כדי שלא יצטרך בדיקה אחרת כגון אם יטלנו עכבר בפניו או אם יחסר לחמו כגון שיניח עשר ככרות וימצא תשע אבל בסתם שאינו יודע אם חסר ממנו אם לאו לא ואם כפה עליו כלי ולא מצאו אינו צריך לבדוק שודאי אדם נטלו לכך יכפה עליו כלי או יתלנו באויר או יניחנו בתיבה מקום שאין עכבר יכול לבוא:

ב. אחר הבדיקה מיד בלילה יבטלנו ויאמר כל חמירא דאיתיה ברשותי דלא חזיתיה ודלא ביערתיה ליבטיל וליהוי כעפרא דארעא. הגה: ויאמר הביטול בלשון שמבין (מהר"י ברי"ן). ואם אמרו בלשון הקודש כל חמירא כולל חמץ ושאר (תרומת הדשן סימן קל"ד), אבל בשאר לשונות צריך להזכיר כל אחד בפני עצמו (דברי עצמו). וטוב לחזור ולבטלו פעם אחרת ביום י"ד סוף שעה חמישית קודם שתגיע שעה ששית שמשתגיע שעה ששית נאסר ואין בידו לבטלו. הגה: ואין לבטל ביום אלא לאחר ששרף החמץ כדי לקיים מצות שריפה בחמץ שלו (מהר"י):

ג. בביטול היום יאמר דחזיתיה ודלא חזיתיה דבערתיה ודלא בערתיה:

ד. שלוחו יכול לבטל (וכשמבטל שליח צריך שיאמר חמצו של פלוני יהא בטל וכו') (תשובת מהר"י ברי"ן). אם אין האיש בביתו יבטל במקום שהוא ואם אינו עושה כן טוב שתבטל אשתו:

סימן תלה – דין מי שלא בדק בליל י"ד, ובו סעיף אחד

א. לא בדק בליל י"ד יבדוק ביום י"ד באיזו שעה שיזכור מהיום לא בדק כל יום י"ד יבדוק בתוך הפסח לא בדק בתוך הפסח יבדוק לאחר הפסח כדי שלא יכשל בחמץ שעבר עליו הפסח שהוא אסור בהנאה ועל הבדיקה שלאחר הפסח לא יברך:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. וינקה להיות "בן עולם הבא". נא תפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. ויזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התקנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים כ' לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

סימן תלו – דין המפרש בים, והיוצא בשיירא, ובו ג' סעיפים

א. המפרש מיבשה לים או יוצא בשיירא ואינו מניח בביתו מי שיבדוק תוך שלשים יום זקוק לבדוק. (ולא יברך אז על ביעור חמץ) (כל בו). קודם שלשים יום אינו צריך לבדוק (וכשמגיע פסח יבטלנו) (טור) ואם דעתו לחזור קודם הפסח צריך לבדוק ואחר כך יצא דחיישינן שמא יחזור ערב פסח בין השמשות ולא יהיה לו פנאי לבער וכן העושה ביתו אוצר תוך שלשים יום זקוק לבדוק ואחר כך כונס אוצרו לתוכו קודם שלשים יום אם דעתו לפנותו קודם הפסח צריך לבדוק ואחר כך עושהו אוצר ואם אין דעתו לפנותו קודם הפסח אינו צריך לבדוק. הגה: ואוצר חטים שיש חטים מחומצים בקרקעית הבור אם נעשה האוצר שלשים יום קודם הפסח אינו זקוק לבער אלא מבטלו בלבו ודיו מיהו לאחר פסח כשמפנה האוצר אסור ליהנות מאותן חטים ואם אין שם חמץ ידוע אלא ספק מותר למכור האוצר כך ביחד (תשובת הרשב"א סימן ע')

ב. ויש אומרים דקודם ל' יום שאינו צריך לבדוק היינו כשאין דעתו לחזור בתוך הפסח ואף על פי שדעתו לחזור קודם הפסח או אחריו אינו צריך לבדוק כיון שהוא קודם שלשים (וכשיגיע פסח יבטלנו) אבל אם דעתו לחזור בתוך הפסח צריך לבדוק אפילו מראש השנה ואם שכח ולא בדק יבטל כשיגיע הפסח ולא יברך על הבטול. הגה גם אשתו תבדוק ותבטל בביתו דילמא ישכח לבטל במקום שהוא (כל בו):

ג. ישראל היוצא מבית נכרי תוך שלשים יום ונכנס בבית אחר בעיר זו או הולך לעיר אחרת אינו צריך לבער בית הנכרי שהרי יקיים מצות ביעור באותו בית אחר אבל אם הוא מפרש או יוצא בשיירא ולא יכנס בפסח בבית יש מי שאומר שחל עליו חובת הביעור כיון שהוא תוך ל' יום וצריך לבער בית הנכרי שהוא יוצא ממנו כדי לקיים מצות ביעור (אף על פי שהנכרי יכנס לבית בפסח ויש אומרים שאינו צריך כשנכנס בו הנכרי) (טור):

סימן תלו – המשכיר בית לחבירו, על מי חל חובת ביעור, ובו ד' סעיפים

א. המשכיר בית לחבירו לצורך י"ד וממנו ואילך וקנהו באחד מהדרכים ששכירות קרקע נקנה בו אם עד שלא מסר לו

המפתח חל י"ד על המשכיר לבדוק ואם משמסר לו המפתח חל י"ד על השוכר לבדוק:

ב. השוכר בית מחבירו בי"ד ואינו יודע אם הוא בדוק אם הוא בעיר שואלו אם בדקו ואם אינו בעיר חזקתו בדוק ומבטלו בלבו ודיו:

ג. המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק ונמצא שאינו בדוק על השוכר לבדוק ואינו מקח טעות ואפילו במקום שבדקים בשכר שהרי מצוה הוא עושה. הגה: ויש אומרים דצריך להחזיר לו שכר הבריקה הואיל והתנה בהדיא שיהיה בדוק (המגיד פרק ב' ומשמע לעיל סימן י"ד):

ד. בית שהוחזק שלא בדקו המשכיר ואמרו אשה או עבד או קטן אנו בדקנוהו הרי אלו נאמנים והוא שיהא קטן שיש בו דעת לבדוק:

סימן תלח – עכבר שנכנס למקום בדוק וכבר בפיו, ובו ב' סעיפים

א. עכבר שנכנס לבית בדוק וכבר בפיו ונכנס אחריו ומצא פירורין אפילו כדי כל הככר צריך לחזור ולבדוק הבית אחר הככר שהכניס לפי שאין דרכו של עכבר לפרר והני פירורין מעלמא אתו ולא מאותו ככר אבל אם תינוק נכנס לבית בדוק וככר בידו ונכנס אחריו ומצא פירורין אינו צריך לחזור ולבדוק שחזקתו שאכלו ואלו הפירורין שנפלו ממנו בשעת אכילה שדרך התינוק לפרר ויש אומרים שאם אין בפירורין כדי כל הככר צריך לחזור ולבדוק. (דיני עכבר נכנס ויוצא השמיט הרב הואיל ולא שכיחי):

ב. כזית חמץ למעלה על הקורה מחייבים אותו מחייבין אותו להביא סולם להורידו מפני שפעמים יפול מהקורה אבל אם היה חמץ בבור אין מחייבין אותו להעלותו אלא מבטלו בלבו ודיו:

סימן תלט – דין מי שבדק ולא מצא מספר ככרות שהניח, ובו ד' סעיפים

א. ט' צבורין של מצה ואחד של חמץ ובא עכבר ונטל ולא ידענו אם נטל חמץ או אם נטל מצה ונכנס לבית בדוק צריך לחזור ולבדוק, מיהו אם הככר קטן שיכול העכבר לאכול תלינן להקל שאכלו ואין צריך לבדוק (טור), שכל הקבוע כמחצה על מחצה ואם פירש הככר ממקום קביעתו ונטלו העכבר משם אין צריך לחזור ולבדוק דכל דפריש מרובא פריש:

ב. ב' צבורין אחד של חמץ ואחד של מצה וב' בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ובאו שני עכברים זה נטל חמץ וזה נטל מצה ואין ידוע לאיזה בית נכנס זה שנטל החמץ וכן שני בתים בדוקים ועבור אחד של חמץ ובא עכבר ונטל ואין ידוע לאיזה בית נכנס או שידע שנכנס לאחד מהם ונכנס אחריו ובדק ולא מצא כלום או שבדק קצת מהבית ומצא ככר אינו צריך לחזור ולבדוק. (כך הם דברי הרמב"ם אבל מסקנת הפוסקים אינו כן):

ג. הניח ט' ככרות חמץ ומצא י' צריך לבדוק אחר כל הט' וכן אם הניח עשרה ומצא ט' צריך לבדוק אחר כל הי' שאנו אומרים מה שהניח נטל ואלו אחרים הם ויש אומרים הני מילי בקשורים יחד אבל אם אינם קשורים יחד אין צריך לבדוק אלא אחר האחד:

ד. הניח חמץ בזוית זו ומצאו בזוית אחרת צריך לחזור ולבדוק:

סימן תמ – דין חמצו של נכרי שהופקד אצל ישראל, ובו ד' סעיפים

א. נכרי שהפקיד חמצו אצל ישראל אם הוא חייב באחריותו מגניבה ואבידה בין שהוא בביתו בין שהוא בכל מקום ברשותו חייב לבערו. הגה: ואפילו חזר והפקידו ביד נכרי אחר (הגהות אלפסי פרק קמא דפסחים ב'). ויש אומרים שאפילו אינו עליו אלא שומר חנם שחייב בפשיעה חייב לבערו ואפילו אם אינו חייב באחריותו בדין אלא שיודע שהנכרי אלם ויכפהו לשלם אם יאבד חייב לבערו ויש חולקים:

ב. ואם אינו חייב באחריותו אינו חייב לבערו אפילו אם כבוש תחת ידו כגון שהוא גר תושב ושרוי עמו בחצר וצריך לעשות לפניו מחיצה גבוה י' טפחים כדי שלא ישכח ויאכלנו. הגה: ונכרי שהניח חמץ בבית ישראל בלא רשותו כופה עליו כלי (ריב"ש סימן ת"א) ודוקא ביום טוב אבל אם הוא קודם יום טוב צריך לעשות מחיצה (עיין לקמן סימן תמ"ו סעיף א'):

ג. נכרי שנכנס לבית ישראל וחמצו בידו אינו זקוק להוציאו אף על פי שהישראל רואה חמץ של נכרי אינו בכך כלום אבל אסור להעלותו עמו על השלחן ואפילו בהפסק מפה:

ד. ישראל שהפקיד חמצו אצל ישראל חבירו או אצל הנכרי אף על פי שקבל

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם ב'פתי' פנסיות וב'פתי' מדרשות. ובשמות. ו'לכל' החברים ו'ידיים. ל'זכות' את הרבים ל'היות' בן עולם הבא' על ידי 'לימוד' ה'הקבה' בכל יום. שהוא 'תורה' ל'שמה'! וכל המזכה את הרבים כ' לחודש – עמוד ה' זוכה ל'פנים צדיקים'!

עליו הנפקד אחריות עובר עליו [אף] המפקיד:

סימן תמזא – דיני מי שחללה על חמץ, ובו ב' סעיפים

א. נכרי שהלוחה לישראל על חמצו ומשכנו בידו ואמר ליה מעכשיו יהא שלך אם לא אפרע לך לזמן פלוני והגיע הזמן ולא פרעו מותר אפילו לא הגיע הזמן שקבע עד אחר הפסח דמשהגיע הזמן ולא פרעו נקנה לו למפרע והוי ליה חמצו של נכרי:

ב. ישראל שהלוחה לנכרי על חמצו אם משכנו בידו ואמר ליה מעכשיו והגיע הזמן אפילו אחר הפסח ולא פרעו אפילו אין אחריותו עליו אסור משום דקני ליה למפרע אבל אם לא אמר ליה מעכשיו ואין אחריותו עליו מותר:

סימן תמזב – דין תערובת חמץ, ובו י"א סעיפים

א. תערובת חמץ עוברים עליו משום כל יראה ובל ימצא כגון המורייס וכותח הבבלי ושכר המדי וכל כיוצא באלו מדברים הנאכלים אבל דבר שיש בו תערובת חמץ ואינו ראוי לאכילה מותר לקיימו בפסח כגון עריבת העבדנין שנתן לתוכה קמח ועורות אפילו נתן שעה אחת קודם זמן הביעור הרי זה מותר לקיימו ואם לא נתן העורות ונתן הקמח קודם ג' ימים לשעת הביעור מותר לקיימו שהרי נפסד והבאיש תוך שלשה ימים חייב לבער וכן הקילור והרטיה והאספלנית והתריאק"ה שנתן לתוכו חמץ מותר לקיימן בפסח שהרי נפסד צורת החמץ:

ב. הפת עצמה שעפשה ונפסלה מלאכול הכלב ומלוגמא שנסרחה אינו חייב לבער:

ג. בגדים שכבסו אותם בחלב חטה וכן ניירות שדבקו אותם בחמץ וכל כיוצא בזה מותר לקיימן בפסח שאין צורת החמץ עומדת. הגה: ולכן מותר לדבק ניירות בחלון תוך שלשים לפסח ויש מחמירין אם נראה מבחוץ (תרומת הדשן סימן ק"י ופסקיו סימן קמ"ט ומהרי"ו):

ד. דבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל או שאינו מאכל כל אדם כגון התריאק"ה וכיוצא בו אף על פי שמותר לקיימו אסור לאכלו עד אחר הפסח ואף על פי שאין בו מן החמץ אלא כל שהוא

הרי זה אסור לאכלו. הגה: ולקמן סימן תמ"ז סעיף ד' בהג"ה יתבאר דיש חולקים ומתירים אם נתבטל קודם הפסח והכי קיימא לן:

ה. שכר שעושים מחיטים ושעורים חייבים לבערו וכן אם העמיד גבינות בחלא משכר שעורים או חטים חייב לבערם:

ו. נהגו לגרר הכתלים והכסאות שנגע בהם חמץ ויש להם על מה שיסמוכו ואם יש חמץ בסדק שאינו יכול לחטט אחריו יטיח עליו מעט טיט:

ז. בצק שבסדקי עריבה אם יש כזית במקום אחד חייב לבער ואם לאו אם היה עשוי לחזק בו שבכי העריבה או לסתום בו נקב בטל במיעוטו ואם לאו חייב לבער:

ח. היו בו שני חצאי זיתים כב' מקומות וחוט של בצק ביניהם רואים כל שאילו ינטל החוט ניטלין עמו חייב לבער ואם לאו אינו צריך לבער במה דברים אמורים בעריבה אבל בבית אף על פי שאם ינטל החוט אין ניטלין עמו חייב לבער מפני שפעמים מקבץ אותם היה חצי זית בבית וחצי זית בעליה חצי זית בבית וחצי זית באכסדרה חצי זית בבית זה וחצי זית בבית שלפנים ממנו הואיל ואלו החצאי זיתים דבוקים בכותלים או בקורות או בקרקעות אינו חייב לבער אלא מבטלו בלבו ודיו:

ט. חמץ שנתעפש קודם זמן איסורו ונפסל מאכילת הכלב או ששרפו באש (קודם זמנו) (ר"ן) ונחרך עד שאינו ראוי לכלב או שייחדו לשיבה וטח אותו בטיט מותר לקיימו בפסח:

י. דיו שהוא מבושל בשכר שעורים מותר לכתוב בו:

יא. עריבות שלשין בהם חמץ אין לסמוך על מה שרוחצים אותן בחמץ ומנקרין החמץ מהן כי אי אפשר לנקרן שלא ישאר בהן בין הכל כזית והכלי מצרפו וצריך ליתנן במתנה לנכרי עד לאחר הפסח או לטוחן בטיט והוא הדין לבצק שבכלי נסרים שאינו יכול להוציא. הגה: וטוב לעשות כן בכלים שמניחין בהם קמח כל השנה (מהרי"ו) וכן בכלים שמניחים בהם פת כל השנה ומפה שהיתה מונחת על שק קמח לא מהני לה נייעור וצריכה כבוס כדי להשתמש עליה בפסח (מהרי"ל):

סימן תמוג – דין חמץ בערב פסח לאחר שש, ובו ג' סעיפים

א. חמץ משש שעות ולמעלה ביום י"ד אסור בהנאה, (אפילו חמצו של נכרי אסור ליהנות ממנו) (טור סימן ת"ן וריב"ש סימן י"ח), ואסרוהו חכמים שתי שעות קודם דהיינו מתחלת שעה חמישית ומיהו כל שעה חמישית מותר בהנאה ורשאי למכרו לנכרי אפילו הרבה ביחד שודאי לא יאכלנו קודם פסח ויכול להאכילו לבהמה חיה ועוף ובלבד שיעמוד עליהם לראות שלא יצניעו ממנו ויבער מה ששיירו ממנו ומתחלת שעה ששית ולמעלה אסרוהו גם בהנאה. הגה: ובשנת העיבור שהיום ארוך אלו הארבע שעות לפי ענין היום ומותר לאכול חמץ עד שליש היום (רמב"ם בפירושו המשנה ריש ברכות ומהרי"ו). ויש אומרים עד ב' שעות קודם חצות (תרומת הדשן סימן קכ"א):

ב. ישראל שהיה בידו חמצו של ישראל אחר בפקדון יעכבנו עד שעה חמישית ואם לא בא בעליו ימכרנו לנכרי ואם לא מכרו חייב לבערו בזמן איסורו אפילו אם אינו חייב באחריותו:

ג. אם קנו שום דבר בחמץ אחר שש שעות מותר מפני שחמץ אינו תופס דמיו:

סימן תמד – דין ערב פסח שחל לחיות בשבת, ובו ח' סעיפים

א. י"ד שחל להיות בשבת בודקין ליל שלשה עשר ומבערים הכל לפני השבת ומשיירין מזון שתי סעודות לצורך השבת דסעודה שלישית זמנה אחר המנחה ואינו יכול לעשותה לא במצה ולא בחמץ אלא במצה עשירה וצריך לעשותה קודם שעה עשירית. הגה: ובמדינות אלו שאין נוהגין לאכול מצה עשירה כדלקמן סימן תס"ב סעיף ד' בהג"ה, יקיים סעודה שלישית במיני פירות או בבשר ודגים כדלעיל סימן רצ"א סעיף ה' בהג"ה:

ב. טוב לבער בערב שבת קודם חצות כדי שלא יבואו לטעות בשאר שנים לבער אחר חצות (וביום השבת יבטלנו) (טור):

ג. אין מבשלין לשבת זה דייסא וכיוצא בזה ואין עושין בו פת הצנומה בקערה. הגה: ואם עבר ובשל והמאכל דבוק בקדירה ואי אפשר לקנחו יש להדחתו מעט להעביר החמץ (מהרי"ו):

ד. אחר שאכל בשבת זה סעודת שחרית ינער המפה שאכלו בה ויקנח הקערות

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים יום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם ב'פתי' פנסיות ו'ב'פתי' מד'ש'ות. ובש'מחות. ו'ל'כל' החברים ו'נדידים. ל'זכות' את הרבים ל'היות' בן עולם הבא על ידי 'לימוד' ה'ה'כה' כ'כל' יום. שהוא 'תורה' ל'שמה'!

זכר המזכה את הרבים כ' לחודש – עמוד 1

באצבעו ויטמנם מן העין עם שאר כלי החמץ ואם נשאר פת יכול ליתנו לנכרי על מנת שלא לצאת בו לרשות הרבים דרך הערמה ודבר מועט:

ה. אם נשאר חמץ אחר שאכלו מבטלו וכופה עליו כלי עד מוצאי יום טוב ומבערו:

ו. אף על פי שלא ישאר החמץ בבית אחר סעודת שחרית צריך לבטל החמץ כדרך שהוא מבטל בשאר שנים:

ז. ההולך ביום ארבעה עשר לדבר מצוה כגון למול את בנו או לאכול סעודת אירוסין בבית המיו ונזכר שיש לו חמץ בביתו אם יכול לחזור לביתו ולבער ולחזור למצותו יחזור ויבער ואם לאו יבטלנו בלבו ואם היה הולך להציל מן הנחר ומן הדליקה ומהמפולת ומיד העכו"ם יבטלו בלבו ולא יחזור אפילו יש שהות ואם יצא לצורך עצמו יחזור מיד עד כמה הוא חוזר עד כביצה פחות מכאן מבטלו בלבו ודיו:

ח. היתה לו עיסה בביתו והוא טרוד במקום אחר וירא שמא תחמיץ מבטלה בלבו קודם שתחמיץ אבל אם תחמיצה אין הביטול מועיל אם הוא אחר זמן איסורו:

סימן תמה – דין ביעור חמץ, ובו ג' סעיפים

א. כיצד ביעור חמץ שורפו או פוררו וזורה ליוח או זורקו לים ואם היה החמץ קשה ואין הים מחתכו במהרה הרי זה מפררו ואחר כך זורקו לים. הגה: והמנהג לשורפו וטוב לשורפו ביום דומיא דנותר שהיה נשרף ביום (דברי עצמו) אך אם רוצה לשורפו מיד אחר הבדיקה כדי שלא יגררנו חולדה הרשות בידו (הגהות מיימוני פרק ג' וכל בו):

ב. ואם נתנו לנכרי קודם שעה ששית אינו צריך לבער ואם שרפו קודם שעה ששית הרי זה מותר ליהנות בפחמיץ שלו בתוך הפסח אבל אם שרפו משעה ששית ולמעלה הואיל והוא אסור בהנאה הרי זה לא יסיק בו תנור וכיריים ולא יבשל ואם בישל או אפה אותה הפת ואתו התבשיל אסורים בהנאה וכן הפחמיץ שלו אסורים בהנאה הואיל ושרפו אחר שנאסר בהנאה:

ג. קודם זמן איסורו יכול להשליכו במקום שהעורבים מצויים שם ואם מצאו אחר זמן איסורו שלא אכלוהו העורבים אף

על פי שהמקום הפקר לא יניחנו שם אלא יבערנו. (ואם לא מצא חמץ כשבדק ישרוף הכלי שלקח לבדיקה כדי שלא ישכח חובת ביעור (מהרי"ל):

סימן תמו – דין מי שמוצא חמץ בתוך המועד, ובו ד' סעיפים

א. המוצא חמץ בביתו אם הוא בחול המועד יוציאנו ויבערנו מיד ואם הוא יום טוב יכפה עליו כלי עד הלילה ואז יבערנו, (לפי שלא יוכל לטלטלו ביום טוב (ריב"ש), גם לשרפו במקומו אסור) (ר"ן):

ב. יש מי שאומר דיום טוב שני דינו כחול המועד לענין זה:

ג. גגו של נכרי שהיה סמוך לגגו של ישראל ונתגלגל החמץ מגגו של נכרי לגגו של ישראל הרי זה דוחפו בקנה ואם היה בשבת או ביום טוב כופה עליו כלי (דאסור לטלטלו ביום טוב ושבת):

ד. מצא פת בפסח בביתו ואינו יודע אם הוא חמץ או מצה מותר אפילו באכילה דאזלינן בתר בתרא ואם הוא מעופש הרבה שאי אפשר לו להתעפש כל כך משנכנס הפסח אז ודאי הוא חמץ ואם עברו מימי הפסח שנוכל לתלות שנתעפש משנכנס הפסח עד עתה אם אנו נוהגים לאפות בפסח פת חם בכל יום תולין להקל אפילו הוא מעופש הרבה שאנו תולים לומר בכל יום אפה פת חם ונתנו עליו ולפיכך הרבה להתעפש:

סימן תמו – דיני תערובת חמץ בתוך הפסח, ובו י"ב סעיפים

א. חמץ בפסח אסור תערובתו בין במינו בין שלא במינו במשהו אפילו בהנאה. הגה: וצריך לשרוף הכל ולא סגי בפדיון דמי החמץ ולמכור השאר (מרדכי פרק קמא דפסחים ופסקי מהרא"י סימן קס"ד ותשובת מהר"י ברי"ן). מיהו כלים שנתבשל בהם מותרים לאחר הפסח ואין צריכין שבירה או הגעלה (דברי עצמו ותוספות פרק כל שעה). ודין תערובתו כדין שאר תערובות אלא שמה שאוסר בשאר תערובות פחוס מס' אוסר בחמץ במשהו אבל אם בשאר תערובות לא היה צריך ששים אלא קליפה או נטילת מקום אף בחמץ כן שחם בחם בלא רוטב די בקליפה כשאר איסורים וכן אם נגע ככר חמץ בככר מצה ושניהם חמין ואין שם דבר המפעפען לא אסר אלא מקום מגעו בלבד לפי שאינו מבליע יותר. הגה: ובדין

ריחא מלתא לענין תבשיל שיש בו חמץ עם שאר תבשילין יש מקילין במקום דהיה מותר בשאר איסורים (מרדכי פרק כל שעה) ויש מחמירין דמשהו מיהא איכא (הגהות סמ"ק ותוספות דע"ן). ודוקא במקום ששייך בו ריחא אלא דבשאר איסורים לאו מילתא היא כמו שיתבאר ביורה דעה סימן ק"ח בסייעתא דשמיא:

ב. חמץ שנתערב משש שעות (ולמעלה) עד הלילה אינו אוסר במשהו אלא דינו כשאר איסורין (ונותן טעם לפגם נמי שרי) (דברי עצמו אליבא דכולי עלמא):

ג. חטה שנמצאת בערב פסח בתרנגולת מבושלת מותר לבטלה בס' אבל אם חממו התרנגולת בפסח בעוד שהחטה בתוכה חוזרת ליתן טעם בתוכה בפסח והוי במשהו. הגה: ומיהו בחימום כלי שני אין לחוש (הגהות מיימוני פרק א'). ויש מחמירין בכלי שני בפסח וטוב להחמיר אם היד סולדת בו דבלאו הכי לא מקרי כלי שני:

ד. אם נתערב החמץ קודם הפסח ונתבטל בס' אינו חוזר ונייעור בפסח לאסור במשהו ויש חולקים. הגה: ונוהגין כסברא הראשונה בכל תערובת שהוא לא בלח (תרומת הדשן סימן קי"ד). ומיהו בדבר יבש שנתערב או שיש לחוש לתערובות כגון פת שנפל לין אף על פי שנטלו משם אסור בפסח דחיישינן שמא נשארו בו פירורין ונותנין טעם בפסח (בית יוסף בשם תשובת הרשב"א):

ה. בשר יבש וגבינה ודגים שנמלחו קודם הפסח ולא נזהרו בהם מותר לאכלם בפסח מיהו דגים מלוחים השרוים במים בפסח בכלי חמץ יש להחמיר לזוהר מהן מפני שהם בולעים בפסח מפליטת הכלים וחמץ בפסח במשהו. הגה: ויש חולקין ומחמירין ובמדינות אלו המנהג להחמיר לכתחלה שלא לאכול גבינות ודגים ובשר יבש אבל אם הדיחו הבשר ג' פעמים קודם פסח נוהגין לאכלו ובכרכשות אין מועיל הדחה לפיכך אין להשרות הטבחות היבשות (מהר"י ברי"ן) ובדיעבד אין להחמיר באלו אבל בשומן מהותך בכלי חמץ אסור מדינא אם לא היו נזהרין בשעת עשייתו מחמץ ושלא התיכו אותו בכלי חמץ שהם בני יומן (מרדכי ריש פרק כל שעה וסמ"ג והגהות מיימוני פרק א'). וכן כל דבר שמבשלים בכלי חמץ כגון יין מבושל או מרקחת וכדומה אסור בפסח אבל ביום טוב האחרון יש להקל בו (פסקי מהרא"י סימן קע"ז) והוא הדין אם נתערב משהו מדברים אלו תוך המאכל שאין

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל"ב חודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה לתיזת "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיזת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התקנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כ' לחודש – עמוד ז

להחמיר לאסור התערובת כן נראה לי. יש מחמירין להסתפק מחומץ יין שמסתפקין ממנו כל השנה דחיישינן שמא נתנו בו מן הנשאר מן הסעודה ולפעמים יש בו פירורי לחם (מהרי"ל). ובמקומות אלו שאין חומץ יין מצוי לא ראיתי מחמירין בזה. עוד יש מחמירין לכתחילה שלא למלאות מן יין וחומץ יין תוך לי' לפסח בכלי חמץ ואם מלאוהו תוך שלשים נהגין שלא לשתותו בפסח (תשובת מהרי"ר ב"י) והמיקל לא הפסיד כל שכן במקום שאין יין וחומץ מצוי כן נראה לי. חבית יין שדבקו נסריו בבצק אם הוא תוך שני חדשים קודם פסח עדיין רך הוא ונותן טעם בפסח ואסור לשתותו ואם נתנוהו קודם לכן כבר נתייבש ואינו נותן טעם בפסח ושרי (מרדכי ריש פרק כל שעה וסמ"ג והגהות מיימוני פרק א'). מיהו אם יש כזית בצק במקום אחד חייב לבערו אף על פי שעשוי לחזק (פסקי מהרא"י סימן קמ"ט) כדלעיל סימן תמ"ב סעיף ז':

1. מלח ששמו במדוכה מותר למלוה בו בשר בפסח (משום דאינו מפליט בצונן):
2. בוסר שדרכין קודם פסח במדוכות מחומצות מותר לאכלו בפסח. הגה: משום דאינו מפליט בצונן ואפילו אם נעשה בפסח אינו אוסר אם היה הכלי נקי אבל אם חתכו בסכין של חמץ תוך הפסח יש להחמיר דסתם סכין אינו נקי ויש לחוש לחמץ הדבוק

עליו (מהרי"ל). אבל אם נתערב אותו דבר בתבשיל אין לחוש להחמיר ולאסור מספק כן נראה לי:

ח. זיתים שנוהרו לחתכם בסכין חדשה אפילו לא נזהרו לכבשם בקדירה חדשה אם אינה בת יומא מותרת לכולי עלמא:

ט. יבש ביבש אף על גב דבשאר איסורים חד בתרי בטיל חמץ במצה אפילו באלף לא בטיל ויש אומרים דחמץ שוה לשאר איסורין בזה:

י. נותן טעם לפגם מותר גם בפסח. הגה: ויש מחמירין וכן נהגין באלו המדינות ובמקום שיש מנהג להחמיר אפילו משהו ונותן טעם לפגם אסור (תרומת הדרן סימן קצ"ח):

יא. בין חמץ שנתערב קודם פסח ועבר עליו הפסח בין שנתערב בפסח ועבר עליו כל הפסח בין שעבר הפסח על החמץ ונתערב לאחר הפסח בטל בששים. (ובפחות מששים סגי ליה בהשלכת הנאת האיסור לים המלח (הגהות מיימוני פרק א')):

יב. חמץ נוקשה אפילו בעיניה אינו אסור בהנאה אחר הפסח והפדיאו"ש חמץ גמור הן ואסורים בהנאה אחר הפסח. הגה: יש נמנעין לשחוק על השלחן עם קלפים הנקראים קרטין בפסח דחוששין

שמא יפול מחמץ נוקשה שבהן לתוך מאכל (פסקי מהרא"י סימן קס"ו):

סימן תמח – דין חמץ שעבר עליו הפסח, ובו ז' סעיפים

א. חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר אפילו באכילה:

ב. אם נכרי מביא לישראל דורון חמץ ביום אחרון של פסח לא יקבלנו הישראל וגם לא יהא ניכר מתוך מעשיו שחפץ בו וטוב שיאמר שאינו רוצה שיקנה לו רשותו:

ג. חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה אפילו הניחו שוגג או אנוס ואם מכרו או נתנו לנכרי שמחוץ לבית קודם הפסח אף על פי שהישראל מכירו לאינו יהודי ויודע בו שלא יגע בו כלל אלא ישמרנו לו עד לאחר הפסח ויחזור ויתננו לו מותר ובלבד שיתננו לו מתנה גמורה בלי שום תנאי או שימכרנו לו מכירה גמורה בדבר מועט אבל מתנה על מנת להחזיר לא מהני:

ד. רשאי ישראל לומר לנכרי בשעה חמישית או קודם עד שאתה לוקח חמץ במנה קח במאתים שמא אצטרך ואקחנו ממך אחר הפסח אבל לא ימכור לו ולא יתן לו על תנאי ואם עשה כן הרי זה עובר בכל יראה ובל ימצא:

קריאת קודש!!!

המפעל העולמי ללימוד שולחן ערוך חלק אורח חיים קורא לכל אחינו בני ישראל בכל מקום שהם, בין בים, ובין ביבשה, בכל מקומות מושבותיהם ובכל קצוות פזוריהם!

הננו בזה בדבר המפעל הגדול שולחן ערוך אורח חיים היומי, אשר המוני הלומדים מכל העולם כולו, מהם רבנים ידועים, מהם לומדים מופלגים, וכן פשוטי עמך אשר צמאה נפשם לדעת דבר ה' זו הלכה,

יש לכם עכשיו הזדמנות מצוינת להצטרף ולרכוש ידיעה נרחבת בשולחן ערוך אורח חיים!

אנו קוראים לכל אחד ואחד לקבוע בכל יום שיעור ללימוד הלכות אלו, ומי שאין לו כל כך פנאי ללימוד "אורח חיים החדשני", אזי ילמוד לכל הפחות שיעור ב"אורח חיים היומי" לגמור כל שו"ע או"ח במשך שנה תמימה, שזה לוקח כחמש עד עשר דקות בלבד בכל יום!

וכדאי לזכור ש"כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא"!
 למותר לציין גודל חשיבות במה שהוגים בתורת השולחן ערוך,
 שהרי אמרו חז"ל: "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה".

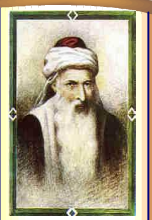
* * *

בקרב יהיה ניתן בעזרה שית"ת לקבל גליונות אלו בפקס מדי יום ביומו, ותרבה הדעת בישראל!

הנה מוכא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדירות. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ' לחודש – עמוד ה זוכה לפנים צדיקים!

רבינו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר עבודתו צאת תולדותיו
 י"ד ניסן שנת ה'ר"ל ש"ה לפ"ק
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ה' אפרים ז"ל)

רבינו יוסף קארו

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי
 לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה.
 ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י
 על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

רבינו משה איסרל"ש זיע"א
 בעל מחבר ספר "דמ"א"
 י"ד ניסן שנת ה'ר"ל ש"ה לפ"ק
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ה' ישראל ז"ל)

רבינו משה איסרל"ש

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה.
 ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י
 על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כ"א לחודש

המשך הלכות פסח, סימן תמח – דין חמץ שעבר עליו הפסח

ה. חמץ שנמצא בבית ישראל אחר הפסח אסור אף על פי שביטלו:

- ו. אסור להאכיל חמצו בפסח אפילו לבהמת אחרים או של הפקר;
- ז. אסור ליתן בהמתו לנכרי להאכילה בימי הפסח אם הוא יודע שמאכיל אותה פסולת שעורים שהוא חמץ;

סימן תמט – דין חמץ שנמצא בחנות ישראל, והפועלים אינם יהודים, או בחיפוף, ובו סעיף אחד

א. חנות של ישראל ומלאי (פירוש הסחורה וכלי החנות) של ישראל ופועלים הנכנסים לשם נכרים חמץ שנמצא שם אחר הפסח אסור בהנאה חנות של נכרי ומלאי של נכרי ופועלים הנכנסים לשם ישראל חמץ שנמצא שם מותר אפילו באכילה כך היא גירסת רש"י ורבינו האי אבל רבינו חננאל גורס בחיפף:

סימן תנ – דין ישראל ואינו יהודי שיש להם שותפות, ובו ז' סעיפים

א. ישראל שלוח ככר מחבירו קודם הפסח צריך לפורעו אחר הפסח ויש בו משום גזל אם אינו פורעו:

ב. ישראל שמקבל מנכרי ברבית ככרות בכל שבוע יאמר לו קודם פסח שיתן לו בשבוע של פסח קמח או מעות וכיון שהתנה עמו כך אף על פי שאחר הפסח נתן לו ככרות חמץ חליפי הקמח והמעות הן ושרי:

ג. ישראל ונכרי שיש להם תנור בשותפות אומר לנכרי קודם פסח טול אתה של פסח ואני אטול אחר כך:

ד. ישראל שהיה לו תנור ואפו בו נכרים חמץ בפסח אפילו מעות אסור לקבל בשכרו דהוה ליה משתכר באיסורי הנאה ואם קבל כבר המעות מותר ליהנות מהם:

ה. (ו) יש מי שמתיר להשכיר תנורו לנכרי על מנת שיאפה בו מצה ואם יאפה בו חמץ אין זקוק לו. הגה: וכן מותר להשכיר לו בית לדור בו ואף על פי שמכניס בו אחר כך חמץ שרי (אגור):

ו. מותר לומר לעבד בפסח הילך דינר זה וקנה ואכול אף על פי שידוע שיקנה חמץ אבל לא יאמר לו צא ואכול ואני פורע ויש מתירים גם בזה אלא אם כן הקדים דינר או שנשא ונתן ביד. הגה: ואסור לקנות חמץ לנכרי בפסח אפילו במעותיו של נכרי (ריב"ש סימן מ"א):

ז. אסור להשכיר כלי לנכרי בפסח כדי שיבשל בו חמץ אבל משכיר לו חמור להביא עליו חמץ. הגה: ויש מתירים להחם חמץ בכלי חמץ ולרחוץ בהם וכן שאר צרכי הנאה בכלי חמץ וכן הוא המנהג (תוספות פרק אין מעמידן ומרדכי פרק כל שעה):

סימן תנא – דיני הגעלת כלים, ובו כ"ז סעיפים

א. קדרות של חרס שנשתמש בהם חמץ כל השנה אפילו אותם שעושים בהם דייסא ומיני קמחים משפשפן היטב בענין שלא יהא חמץ ניכר בהם ומותר להשהותן לאחר הפסח להשתמש בהם בין במינו בין שלא במינו ומצניען בפסח במקום צנוע שאינו רגיל לילך שם כדי שלא יבא להשתמש בהם בפסח וטוב לסגורם בחדר ולהצניע המפתח אבל היסק שיסיקם באש אינו מועיל להם ולא לשום כלי חרס שנשתמש בהם חמץ

אפילו שלא על ידי האור אלא שעירה לתוכו ורתחין. הגה: ויש אוסרים אפילו בכלי שני (המגיד פרק ה'). ואפילו אם ימלאום גחלים דחיישינן דלמא חייס עלייהו שמא פקעי (פירוש שמא יתבקעו) ולא עביד להו הסקה מעליא ומיהו אם החזירן לכבשן שמצרפין בו כלי חרס חדשים מותר דכיון שמכניסן להיסק גדול כזה ודאי לא חייס עלייהו דימלא פקעי אבל לתנורים שלנו לא. הגה: כל כלי הצריך ליבון או הגעלה אסור להשתמש בו אפילו צונן בלא הכשר (מרדכי ריש פרק כל שעה) ועיין ביורה דעה סימן קכ"א:

ב. כוביא שהוא כלי שעושי מלבנים ועפר ואופים ומטגנין בו וכן תנור קטן שקורין פידיל"א הסיקו מבחוץ אסור לאפות בו בפסח דאין חמץ שבו נפלט בכך ואם מלאו גחלים מבפנים שרי:

ג. סכינים מגעילן בכלי ראשון ומותרין וכלי ראשון נקרא שהרתיחו בו מים על האש אפילו אינו עתה על האש רק שעודנו רותח וקודם ההגעלה צריך לשופם יפה במשחזת או ברחיים להעביר כל הלודה שבהם קודם הכשרה הילכך אם יש בו גומות ואינו יכול לנקותו יפה אין מועיל לו הגעלה (פירוש הפלטה שהכלים פולטים האיסור שבהם והוא מלשון שורו עבר ולא יגעיל) לבד וצריך ליבון במקום הגומות. הגה: והנדן של סכינים אין לה תקנה בהגעלה ואסור להכניס בה הסכין בפסח (מהרי"ל):

ד. כלים שמשתמשים בהם על ידי האור כגון שפודים ואסכלאות וכיוצא בהם צריכים ליבון והליבון הוא עד שיהו נצוצות ניתזין מהם. הגה: ויש מקילין אם נתלבן כל כך שקש נשרף עליו מבחוץ (מרדכי סוף פרק ז' והגהות מיימוני פרק י"ו מהלכות

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמננה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים כ"א לחודש – עמוד א זוכה ל'בנים צדיקים!

מאכלות אסורות). ונוהגין כסברא ראשונה בכל דבר שדינו בליבון אבל דבר שדינו בהגעלה רק שיש בו סדקים או שמחמירין ללבנו סגי בליבון קל כזה. חצובה צריך ליבון (מהרי"ל):

ה. כלים שנשתמש בהם בחמין כפי תשמישן הכשרן אם תשמישן בכלי ראשון כגון כף שמגיסין בו בקדירה צריך להכשירן בכלי ראשון ואם תשמישן בכלי שני הכשרן בכלי שני וכלי שמשתמשים בו בעירו שמערה מכלי ראשון לא סגי ליה בהכשר דכלי שני אלא צריך לערות עליו מכלי ראשון. הגה: כל הכלים שיש בהן סדקים או גומות או חלודה והוא בתוך הכלי ולא יוכל לנקרן ולנקותן אין להגעילן וצריכין ליבון במקום הסדק והחלודה (רשב"א בתשובה):

ו. כל כלי הולכין בו אחר רוב תשמישו הלכך קערות אף על פי שלפעמים משתמשין בהם בכלי ראשון על האש כיון שרוב תשמישן הוא בעירו שמערה עליהם בכלי ראשון כך הוא הכשרן. הגה: ויש מחמירין להגעיל הקערות בכלי ראשון (טור בשם אבי העזרי ומרדכי פרק כל שעה ותוספות סוף מסכת ע"ז) וכן הוא המנהג. וכן בכל דבר שיש לחוש שמא נשתמש בו בכלי ראשון כגון כפות וכדומה לזה (הגהות מיימוני פרק ה' ואגור). ויש מחמירין להגעיל כל כלי שתייה אף על פי שתשמישן בצונן משום שלפעמים משתמשין בהם בחמין (רבינו ירוחם) וכן הוא המנהג להגעילן ובדיעבד סגי להו בשטיפה וקערות גדולות שלא יוכל להכניס תוך כלי ראשון יתן להכניס תוך כלי ראשון יתן עליהם תבן מלובן אבן מלובן ויערה עליהם רותחין מכלי ראשון והוי ככלי ראשון וכן כל כיוצא בזה ויעביר האבן על כל הכלי שאז מגעיל כולו (מרדכי פרק כל שעה והגהות מיימוני פרק ה' ואגור ואיסור והיתר כלל נ"ח):

ז. יש מי שאומר דכפות אין העשויות מקרן אין להם תקנה בהגעלה דכיון שמתקלקלין במים חמים חיישינן דילמא חיים עלייהו:

ח. אחד כלי עץ ואחד כלי אבן ואחד כלי מתכת דינם להכשירם בהגעלה. הגה: וכן כלי עצם צריכים הגעלה (מרדכי פרק כל שעה):

ט. המגעיל קודם שעה חמישית יכול להגעיל ביחד כלי ראשון וכלי שני וכלים שבלעו דבר מועט ואינו חושש (גם כן אם מגעיל מקצת הכלי שני פעמים) (דברי עצמו):

י. סלים שמולחים בהם הבשר יש מצריכין להם הגעלה ויש מי שחולק ונראין דבריו (וטוב להגעילן או לקנות חדשים):

יא. מחבת שמתנגנין (פירוש שיוצקין בה שמן לאפות) בה מותרת בהגעלה ואם היא ארוכה משים חציה והופך עוד ומשים חציה האחר ואם היא ארוכה ביותר מלבנה באמצע. ויש מחמירין ללבן המחבת (טור יורה דעה בשם רבינו יואל ותשובת רשב"א וטור בשם רש"י ורבינו תם) (ובליבון כל דהו שקש נשרף עליו מבחוץ סגי ליה) (דברי עצמו) ונוהגין ללבנו לכתחלה מיהו סגי ליה בהגעלה אם אין בו גומות (מהרי"ל):

יב. כל הכלים צריך להגעיל ידותיהם כמותן. הגה: מיהו אם לא הגעילו הידות אין לאסור בדיעבד ואפילו לכתחלה יכול להגעילו על ידי עירו שמערה עליהן (איסור והיתר הארוך כלל ע"א):

יג. כלי שיש בו טלאי אם קדם הטלאי לבליעת האיסור אין צריך להסירו דכבולעו כך פולטו ואם קדמה בליעת האיסור לטלאי צריך להסיר להסיר הטלאי קודם הגעלה או ישים גחלים על מקום הטלאי עד שישרף גוף האיסור אם ישנו ואחר כך מגעיל כל ואחר כך מגעיל כל הכלי ואם הוא של עץ אין לו תקנה אלא אם כן ירחיב הסדק כל כך שיוכל להוציא משם מה שבתוכו. הגה: אלא אם כן ירחיק הסדק כל כך שיוכל להוציא משם מה רשם שבתוכו. הגה: רשם שעושים האומנים בתוך כלים מותר להגעילן מאחר להגעילו מאחר שנעשה מחדש וינקרם היטב (איסור והיתר והגהות):

יד. כסוי של ברזל שמכסים בו הקדירה צריך הגעלה כיון שמזיע בכל שעה מחום הקדירה ואם נתנהו בפסח על הקדירה בלא הגעלה כל התבשיל אסור שזיעת הכסוי מתערב בתבשיל:

טו. כסוי של ברזל שמשמימים אותו שמשמימן אותו על החררה כשנאפית על כשנאפת על הכירה צריך ליבון:

טז. מדוכה מותרת בהגעלה ואם היא גדולה שאינו יכול להכניסה ביורה משים בה מים רותחים ומכניס רותחין ומכניס בתוכה אבן רותחת ועולה הרתיחה בכל שפתה דכל כהאי גוונא הוי הגעלה דכלי ראשון. הגה: ויש מחמירין ללבן המדוכה (טור יורה דעה בשם רבינו יואל ותשובת רשב"א וטור בשם רש"י ורבינו תם) אך בליבון כל דהו

דהיינו שישרוף עליו קש מבחוץ סגי (דברי עצמו). ונוהגין ללבן לכתחלה מיהו סגי ליה בהגעלה אם אין בו גומות (מהרי"ל) ואם המדוכה של עץ יש לקלפו בכלי אומנות דחיישינן לגומות ולהגעילו אחר כך (הגהות מיימוני פרק ה'):

יז. הדף שעורכים עליו כל השנה וכן עריבה שלשין בה צריכים הגעלה. הגה: ולא מהני בה קילוף בכלי אומנות וכן כל דבר שצריך הגעלה הצריך הגעלה לא מהני ליה קליפה (מהרי"ו). והמנהג שלא להשתמש בפסח בעריכות ודפין שלשין עליהן כל כליהם כל השנה אפילו על ידי הגעלה וכן עיקר (מרדכי פרק כל שעה וכל בו) וכבר נתבאר לעיל סימן תמ"ב סעיף י"א:

יח. הנפה צריך לדקדק בה מאד לנקותה מפתיית החמץ הנדבק בה ונסרך ונדבק בנקבי אריגת הנפה ובעץ שבה וישפשו אותה וישפשו אותה במים יפה יפה והוא הדין לכל שאר כלי הלישה שהשפשוף בהם עיקר גדול. הגה: ונהגו שלא להשתמש בנפה על ידי הגעלה ואין לשנות (מהרי"ל ובית יוסף) וכן בכל כיוצא בזה כגון הכלי שקורין רי"ב אייז"ן או הכיס של רחיים (מהרי"ל) בכולן לא מהני להו הגעלה וכן סלים שמשתמשין בהן חמץ בהם חמץ דינם כנפה אבל שקים ישנים נוהגין בהן היתר על ידי כבוס וצריך להתיר כל התפירות שבהן קודם הכבוס (תרומת הדשן סימן קי"ו):

יט. הרחת שקורים פאל"ה יש אומרים שאין שאין מועיל מועיל לה הגעלה וצריך לקנות חדשה:

כ. השלחנות והתיבות שמצניעים בהם אוכלין כל השנה רגילים כלה שנה רגילים לערות עליהם רותחין לפי שלפעמים נשפך מרק מן הקדירה לתוכן:

כא. חביות של חרס שנתנו בהם שכר שעורים מותרים בהגעלה או בעירו ג' ימים. הגה: והגעלת החבית יעשה והגעלה החביות יעשה בדרך זה ילבן אבנים ושימם בהם ויערה עליהם רותחים מכלי ראשון ויגלגל החבית שיגיע הגעלה לכל מקום (הגהות מיימוני פרק ה'). ובדיעבד אם נתנו בהם יין או דבש בלא הגעלה רק שהדיחן היטב תחלה מותר לשתות ממנו בפסח (מרדכי פרק כל שעה והגהות אשירי פרק ב' דע"א ותרומת הדשן בסימן ר"א):

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כיא לחודש - עמוד ב זוכה לפנים צדיקים!

כב. כל הכלים אפילו של חרס שנשתמש בהם חמץ בצונן מותר להשתמש בהם מצה אפילו בחמין חוץ בחמץ חוץ מבית שאור ובית חרוסת שאף על פי שלא שאף על פי שלא נשתמש בהם חמץ אלא בצונן אסור להשתמש בהם מצה בחמין אבל בצונן להניח בהם מצה אפריה מותר אבל אסור ללוש בהם וכל זה בלא הגעלה אבל על ידי הגעלה אפילו בית שאור וחרוסת מותרים אם אינם של חרס אבל לשל חרס לא מהני הגעלה ואפילו לא נשתמש בהם חמץ אלא בצונן לא ישתמש בהם מצה אפילו בצונן והאידינא נהגו עלמא דלא לאשתמושי בפסחא במאני דפחרא עתיקי (פירוש כלי חרס ישנים) (ותנור של בית החורף דינו ככלי חרס ואסור לשום שום דבר על התנור בפסח) (מהרי"ו):

כג. כלי חרס המצופין בהתוך זכוכית דינם ככלי חרס. הגה: ויש מקומות שנהגו שלא להשתמש בכלי חרס גליזאר"ט אפילו חדשים (מהרי"ל) ואין להחמיר רק במקום המנהג (תשובת מהרי"ל):

כד. כלי עץ המצופים בסממנים שקורים ברנים דינם ככלי חרס. הגה: ויש מקומות שמחמירים שלא להשתמש בכלים צבועים אפילו הן חדשים (מהרי"ל) וכן המחופין בבדיל ואין להחמיר בזה רק במקום שנהגו איסור (תשובת מהרי"ל):

כה. כל כלי השתיה בין צלוחיות בין כוסות מותרים בשטיפה בין שהם של זכוכית בין שהם של עץ בין שהם של מתכת בין שהם של חרס ואף על פי שלפעמים נותנים בהם לחם חם כיון שרוב תשמישן אינו אלא בצונן סגי בשטיפה שלא הלכו בכל כלי אלא אחר רוב תשמישו. הגה: מיהו יש מחמירים ומצריכין הגעלה וכן נוהגין ועיין לעיל סעיף ו':

כו. כלי זכוכית אפילו מכניסין לקיום ואפילו משתמש בהן בחמין אין צריכים שום הכשר שאינם בולעים ובשטיפה בעלמא סגי להו. הגה: ויש מחמירין ואומרים דכלי זכוכית אפילו הגעלה לא מהני להו וכן המנהג באשכנז ובמדינות אלו (סמ"ג ואגור). וכן כלי כסף שיש בתוכן התוך זכוכית שקורין גישמעלצ"ט אין להגעילו אבל מבחוץ אינו מדיק (תרומת הדשן סימן קל"ב):

כז. שפור ישן שצלו בו עופות בפסח מותרין אף על פי שמקודם צלו בו בשר מלוח ממלח שלא נבדק. הגה: מיהו אין להתיר

רק בדיעבד וכן הברזות שבחביות של יין נוהגין להדיחן (אגור ומהרי"ל). וכן העצים שתוחבין בהם כלי שתייה צריכין הדחה לשום בהם כלים בפסח (מהרי"ו):

סימן תנב – דין זמן הגעלת הכלים, ובו ז' סעיפים

א. יש לזוהר להגעיל קודם שעה חמישית כדי שלא יצטרך לדקדק אם הכלים בני יומן או לאו (או אם יש ששים במים נגד כלי שמגעיל או לאו) (טור) וכן אם מגעיל כלים שבליעתן מועטת עם כלים שבליעתן מרובה וכן אם משהה הכלים בתוך היורה יותר מדאי ואינו משהה אותם כל כך וכן כדי שלא יצטרך לזוהר שלא ינחו המים מרתיחתן. הגה: אך רבים חולקים וסבירא להו דאין הגעלה מועלת כלום אם אין המים רותחים (וכן משמע מהרא"ש וסמ"ג ותרומת הדשן סימן קל"א ואגור וטור בסימן ק"ה) על כן יש לזוהר אפילו קודם זמן איסורו שלא ינחו מרתיחתן כל זמן שמגעיל (דברי עצמו) ושלא יכניס הכלים עד שירתיחו המים וכן כדי שלא יצטרך להגעיל היורה הגדולה שמגעילים בה תחלה וסוף. הגה: ואם לא הגעיל קודם זמן איסורו יכול להגעיל עד הפסח שאז חמץ במשהו ואינו מועיל הגעלה שחוזר ובלוע אבל מותר ללבן כלי תוך הפסח (דברי עצמו ותשובת רשב"א). וכשמגעיל קודם פסח לאחר שש צריך לזוהר בכל הדברים הנזכרים שאין צריך לזוהר בהם קודם שש:

ב. יש לזוהר מלהגעיל כלי הבשר וכלי הלב ביחד אלא אם כן אחד מהם אינו בן יומן. (וכל שכן כלי של איסור. על כן נהגו שלא להגעיל שום כלי בן יומן):

ג. לא יניח כלים הרבה לתוך כלי ויגעילם יחד (אם נוגעים זה בזה):

ד. אם מגעיל בצבת יגלגל הכלי דאם לא כן במקום הצבת לא סליק דיקולא דמיא:

ה. אין מגעילין בחמי טבריה אפילו כלים שדינם ככלי שני מפני שאינה תולדות האור וכבולעו כך פולטו מה בולעו על ידי תולדות האור אף פולטו על ידי תולדות האור. הגה: ומיהו אם נשתמש בו רק במי טבריה מגעילו בהן (בית יוסף בשם אורחות חיים). ואין מגעילין בשום משקה רק במים מיהו בדיעבד מהני הגעלה בכל משקה (בית יוסף בשם אורחות חיים). אם הגעיל הרבה כלים ביורה עד שמרוב פליטת הכלים נעשו

המים כציר אין להגעיל עוד באותן המים (ר"ן פרק כל הבשר):

ו. כלי גדול שאינו יכול להכניסו לתוך כלי אחר מחמת גודלו עושה שפה לפיו בטיט כדי שיתמלא היטב ויגיעו המים בשפתו וממלאו מים ומרתיחו או יקח אבן רותחת או לפיד אש וישליכנו לתוכו בעודו רותח ומתוך כך ירתיחו המים יותר ויעלו על שפתו:

ז. נוהגין לשטוף הכלי במים קרים אחר הגעלה מיד:

סימן תנג – דיני החטים וטחינתם למצות, ובו ט' סעיפים

א. אלו דברים שיוצאים בהם ידי חובת מצה בחטים ובשעורים ובכוסמין ובשכולת שועל ובשיפון (והמנהג ליקח לכתחלה חטים) (מהרי"ל) אבל לא באורז ושאר מיני קטניות וגם אינם באים לידי חימוץ ומותר לעשות מהם תבשיל. הגה: ויש אוסרים (טור והגהות מיימוני פרק ה' ומדכי פרק כל שעה) והמנהג באשכנז להחמיר ואין לשנות מיהו פשוט דאין אוסרים בדיעבד אם נפלו תוך התבשיל וכן מותר להדליק בשמנים הנעשים מהם ואינן אוסרים אם נפלו לתוך התבשיל וכן מותר להשהות מיני קטניות בבית (תרומת הדשן סימן ק"ג). וזרע אקליז"א (מהרי"ל) ועני"ס אליינד"ר אינן מיני קטניות ומותר לאלכן בפסח כן נראה לי:

ב. העושה עיסה מן החטים ומן אם יש בה טעם דגן יוצא בה ידי חובתו בפסח:

ג. אם לא ביררו החטים מאכילת עכבר אין בכך כלום. הגה: וכן אם לא ביררו ממנו אותו דגן שצמח מיהו צריך לראות שאין בו כל כך שלא יהא ששים כנגדו מן ההיתר (הגהות מיימוני בשם סמ"ג ותרומת הדשן סימן קי"ד):

ד. החטים שעושים בהם מצת מצוה טוב לשמרן שלא יפלו עליהם מים משעת קצירה ולפחות משעת טחינה ובשעת הדחק מותר ליקח קמח מן השוק:

ה. האידינא אסור ללתות בין חטים בין שעורים:

ו. שקים שנותנים בהם קמח כל השנה אם רוצה ליתן בהם קמח ומכבסים אותם יפה צריכים להתיר קודם הכבוס כל התפירות שבהם בקצוות או אם הם מטולאים:

ז. כשמוליכים השקים שיש בהם קמח מהרחיים אסור להניחם על גבי בהמה

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים ל'היות' בן עולם הבא על ידי לימוד ה'הכנה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'!

זכר המזכה את הרבים כ"א לחודש – עמוד ג זוכה לבנים צדיקים!

מובטח לו שהוא מן "עולם הבא"

כל השנה הלכות בכל יום

סימן תנו – דין שיעור כמות לישת המצות, ובו ג' סעיפים

א. אין לשיין לפסח עיסה גדולה משיעור חלה שהיא מ"ג ביצים וחומש ביצה בינונים והוא עשרון וכן ישער אותה ימלא כלי מים ויערה המים ממנו לכלי אחר ואחר כך יתן בו מ"ג ביצים ויחזיר בו המים שעירה ממנו והמים שיתירו יתנם בכלי אחר והכלי המחזיק אותם הוא המדה למלאותו מקמח והמדה מחוקה ולא גדושה ושיעורה מקמח חטה מצרית תק"כ דרהם מצריים בקירוב. הגה: ולא ידחק הקמח במדה דאם כן לא ילוש יפה וטוב לומר בשעת נתינת הקמח למדה שעושה לשם מצוה (מהרי"ל):

ב. אם לש יותר משיעור זה מותר בדיעבד:

ג. אף על פי שאין מודדין קמח ביום טוב ללוש ביום טוב של פסח שאין לשיין עיסה גדולה מעשרון מותר למדוד ויש אוסרים אלא יקח באומד הדעת ולא ירבה על עשרון (והכי נהוג):

סימן תנו – דין הנחת החלה בעיסת מצה, ובו ב' סעיפים

א. מפני שצריך לדקדק בשיעור העיסה שלא להרבות בה משום חשש חימוץ ומוטב שימעט בה לכן טוב לקרב העיסות יחד בשעת הפרשת חלה שישקו זו בזו דשמא יש בהם שלא היה בה כשיעור ואם אי אפשר להפריש חלה בעודה עיסה מפני המהירות יפרישנה אחר אפייה מיד שיתן כל המצות בסל והסל מצרפם לחלה וזהו הדרך היותר נכון. הגה: ואם היה בו שיעור חלה ושכח להפריש יפריש אחר כך ואפילו צירוף סל לא צריך ואם לקח ממקצת העיסות וממקצת לא לקח ונתערבו צריך ליקח חלה מכל אחד ואחד או ילוש עיסה אחרת ויקח ממנו גם כן על אותן שנתערבו ואם מכיר מצה אחת שחייבת בחלה נוטל ממנה על האחרות (הגהות מיימוני פרק ג' ומרדכי ריש פרק אלו עוברין ובית יוסף בשם תוספות פרק קמא דביצה):

ב. הלש עיסה ביום טוב של פסח לא יקרא שם לחלה עד שתאפה שאם יקרא לה שם אינו רשאי לאפותה ואם יניחנה כך תחמיץ ואינו רשאי לשורפה ביום טוב ואם שכח וקרא לה שם טיילנה לצונן וימנענה מלהחמיץ. הגה: ואם יש כהן קטן שלא ראה קרי או גדול שטבל לקריו מותרים לאפות החלה בשבילו (טור) ויש אומרים שאין מאכילין חלה בזמן הזה לשום כהן

במרתף שהוא קר ואם הזמן קר יניחם באויר כי המרתף הוא חם וצריך להשכים ולהכניסם לבית קודם שיזרח השמש ואפילו ביום המעונן. הגה: ואם לא הכניסם בהשכמה אם לא עמדו כל כך עד שהוחמו אינו מזיק ויותר טוב להעמידם תחת התקרה שמא ישכח להכניסם בהשכמה (בית יוסף בשם אורחות חיים). וכשמוליך המים תחת אויר הרקיע יש לכסותם (תרומת הדשן סימן קט"ו בשם סמ"ג וסמ"ק ומהרי"ק). כשחל פסח באחד בשבת יש לשאוב המים אור י"ג דהיינו בליל ה' (מרדכי סוף פרק קמא דפסחים). לכתחילה יש לשאוב מן הנהרות ולא מן הבארות (אשרי ומרדכי) אבל כשהנהרות גדולות מהפשרת שלגים וגשמים טוב יותר לשאוב מן הבארות (מהרי"ו). ואין לשפוך מים שלנו מכח מת או תקופה הנופלת (מרדכי פרק כל שעה והגהות מיימוני פרק ה') ומכל מקום טוב לכתחלה להשים בהם ברזל גם אסור לשאוב מים על ידי נכרי למצות של מצוה ואף לשאר מצות ישאב ישראל (מרדכי ומהרי" ברי"ן ומהרי"ל) אם אפשר ונהגין ליטול מים מיוחדים למצה של מצוה ונהגין ליקח כלי חרס חדשים ואין לשנות המנהג אבל בשל עץ אין להקפיד (כל בו):

ב. יש אומרים שמים המכונסין בסיסטירנ"ה מותר ללוש בהם סמוך לשאיבתן ואין להקל בדבר אם לא בשעת הדחק:

ג. אין ללוש במים חמיץ אפילו לא נתחממו אלא בחמה ולא במים הגרופים מדוד גדול שנחשתו עבה ותלוי על מקום האש ומים שבתוכו פושרים אפילו כשאין האש תחתיו ואם עבר ולש בין באלו בין במים שלא לנו אסור ויש חולקין ומתירין בלש במים שלא לנו ויש אומרים דבשוגג מותר ובשעת הדחק יש לסמוך עליהם. הגה: ואפילו בלא דחק יש להתיר אם עבר בשוגג ולש במים שלא לנו (רבינו ירוחם ובית יוסף):

ד. מים שלא לנו שנתבטלו חד כתרי במים שלנו לשיין בהם:

ה. נוהגין שלא ליתן מלח במצה ונכון הדבר (ואפילו בדיעבד יש לאסור) (מרדכי ודברי עצמו):

ו. לש המצה בקצה ושומשמיץ ובמיני תבלין כשרה כיון שיש בה טעם מצה ומכל מקום אין ליתן בה תבלין לפי שהוא חד ומחמם העיסה. הגה: ופלפלין אפילו בדיעבד אסור וכן אם נפל בה סיד (מהרי"ב):

שאיין אוכף או עור עב תחת השק. הגה: וכן יזהר לכתחלה שלא להניח הרבה שקים עם קמח זה על זה במקום שאפשר (מרדכי סוף פרק אלו עוברין):

ח. נוהגים לנקר הרחיים משום דזמנין נתנו בהם תבואה לתותה לסולת ונוהגים שקמח הראשון שנטחן אחר הניקור שומרים אותו עד לאחר הרגל. הגה: ואנשי מעשה רגילים לילך בעצמם אל מקום הרחיים לראות הם בעצמם לטחינת קמחיהם (מרדכי):

ט. צריך לטחון החטים יום או יומים לפני הלישה ואם טחנו בערב פסח יש אומרים שאסור ללוש מצה בו ביום לפי שהקמח בשעת טחינה רותח ומחמם המים והעיסה נוחה להחמיץ:

סימן תנד – באיזה מצה אינו יוצא ידי חובתו, ובו ד' סעיפים

א. אין יוצאין לא בפת סובין ולא בפת מורסן אבל לש הוא את העיסה בסובין ובמורסן שבה ויוצא בה ויוצא במצה מסלת נקיה ביותר ואין אומרים אין זה לחם עוני. הגה: וטוב לכתחלה שלא לעשות המצה רחבה יותר מדאי דהוי כאשישה (מהרי"ו):

ב. עיסת הכלבים בזמן שהרועים אוכלים ממנה יוצאים בה ואם לאו אין יוצאים בה שאין זו משומרת לשם מצה. הגה: כך הם דברי הרמב"ם אבל יש אומרים הטעם משום שאינו קרוי לחם כל זמן שאין הרועים אוכלים ממנו וכן נראה עיקר (טור יורה דעה סימן ש"ל ו"ר בשפירוש דמסכת חלה פרק קמא):

ג. ליכא בזמן הזה דידע למחלט הלכך כל מין חליטה אסור:

ד. אין אדם יוצא ידי חובתו במצה גזולה במה דברים אמורים כשגזול מצה אבל אם גזול חטים או קמח ועשאו מצה יוצא בה שקנאה בשינוי ודמים לבד הוא חייב לו. (ולענין ברכה עיין לקמן ריש סימן תרמ"ט):

סימן תנה – דין מים שלנו, ובו ו' סעיפים

א. אין לשיין אלא במים שלנו בין שהם מי בורות ומעיינות בין שהם מי נהרות ושואבים אותן מבעוד יום (סמוך לבין השמשות) (דברי עצמו והגהות מיימוני פרק ה') או בין השמשות ואין לשיין בהן עד שיעבור הלילה כולה ויכולים לשאוב יום אחד לימים הרבה ואם הזמן חם יניחם

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא תפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ויזכה לתפארת וידידים. וזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"א לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

מובטח לו שהוא מן "עולם הבא"

כל השנה הלכות בכל יום

(מהרי"ו). יש אומרים דמותר ביום טוב ללוש פחות מכשיעור כדי לפטור עצמו מן החלה (רי"ן ריש פרק אלו עוברין):

סימן תנח – דין מצוה ללוש המצה בערב פסח, ובו סעיף אחד

א. נוהגים שלא ללוש מצת מצוה בערב פסח עד אחר שש שעות שהוא זמן הקרבת קרבן פסח ובי"ד שחל להיות בשבת לשיין בערב שבת אחר שש שעות:

סימן תנז – דין מקום וסדר לישת המצות, ובו ו' סעיפים

א. אין לשיין במקום השמש וכיום המעונן אסור תחת כל אויר הרקיע משום דיומא דעיבא כוליה שמשא. הגה: ועל כן נהגו לזוהר מלוש נגד החלון הפתוח אפילו אין שם שמש שמא יהיה מעונן ולא אדעתיה (תורת הדרשן סימן קצ"ג) וכן יש לזוהר מלהוליק המצות לתנור תחת הרקיע מגולה וכן המים או הקמח (הגהות מיימוני פרק ה' בשם סמ"ק ומהרי"ו). ולא יתקרב ללוש אצל התנור מפני חום התנור:

ב. לא יניחו העיסה בלא עסק ואפילו רגע אחד וכל זמן שמתעסקים בו אפילו כל היום אינו מחמיץ ואם הניחו בלא עסק שיעור מיל הוי חמץ ושיעור מיל הוי רביעית שעה וחלק מעשרים מן השעה. הגה: ויש להחמיר למהר בענין עשיית המצות כי יש לחוש שהשהיות יצטרפו לשיעור מיל או שיהיה במקום חם שממחר להחמיץ (הגהות מיימוני פרק ה' ומרדכי פרק אלו עוברין). ואחר שנתעסקו בבצק ונתחמם בידים אם יניחוהו בלא עסק מיד יחמיץ ואם התחילו בשתי עיסות כאחד והחמיצה האחת בידוע שהחמיצה גם השנית אפילו אין רואין בה סימני חימוץ ואם החמיצה עד שיש בה סדקים אפילו לא נתערבו הסדקים זה בזה אלא אחד הולך הנה ואחד הולך הנה הוי חמץ גמור והאוכלו חייב כרת ואם אין בו סדק אלא הכסיפו (פירוש נשתנה מראיתו ללובן, ערוך) פניו כאדם שעמדו שערתיו האוכלו פטור. הגה: ואם המצה עשויה וירא שלא תבא לידי חימוץ מותר לשברה ולחזור לעשותה כדי שהעסק יבטל החימוץ מיהו טוב לזוהר לכתחלה (מהרי"ל בשם אגודה ורוקח):

ג. אם האשה שהיא לשה היא מקטפת במים לא תקטף באותם מים שמצננת בהם ידיה מפני שהם מתחממים

ומחמיצים את העיסה אלא יהא לה כלי אחר מלא מים שתקטף בו. הגה: ומיהו בעברה ולא צננה ידיה מותר (רמב"ם פרק ה'):

ד. אם לש אחר זמן איסור חמץ אלו המים עם שאר המים שרוחצים בהם העריבה לא ישפכם אלא במקום מדרון כדי שלא יתקבצו במקום אחד ויחמיץ. הגה: והכלים שמתקנים בהם המצות והסכין שחותכין בו העיסה יגרדם תמיד בשעת עשייה שלא ידבק בהם הבצק ולאחר עשייה ידיהם וינגבם היטב לחזור ולתקן בהם פעם שנית (מהרי"ל) וזהו עדיף טפי ממה שנוהגין לגרדן כי אי אפשר לנקותן היטב על ידי גרידה והמחמיר יגרדן ואחר כך ידחין (דברי עצמו). וכיום טוב מותר לעשותו על ידי נכרי ואם אין נכרי יטילם לצונן או יתנם לתנור שיאפה הבצק שעליהם והעריבות שאפשר לתת דבר בתוכו מותר להדיח וכן כל כיוצא בזה ויש לזוהר בעריבה שלשיין בה שלא יהיה בו שום גומא או סדק שלא יוכל לנקרו אחר הלישה ותחמיץ ואחר כך כשחזור ולש בו מתערב בבצק (מהרי"ל). ולא יתן העריבה על כר או כסת צמר בשעת הלישה שמחמם העריבה אבל על של עור שרי (מהרי"ו):

ה. עברה ולשה תחת השמש הפת מותרת: ו. אם העיסה רכה לא יוסיף בה קמח אלא עושה עיסה קטנה מגיבול קשה ויערבנה עם העיסה הרכה. הגה: וירחיק המצות מהקמח כי הקמח הנדבק בהן בא אחר כך בתבשיל ומתחמץ (מרדכי ריש פרק אלו עוברין):

ה. עברה ולשה תחת השמש הפת מותרת:

ו. אם העיסה רכה לא יוסיף בה קמח אלא עושה עיסה קטנה מגיבול קשה ויערבנה עם העיסה הרכה. הגה: וירחיק המצות מהקמח כי הקמח הנדבק בהן בא אחר כך בתבשיל ומתחמץ (מרדכי ריש פרק אלו עוברין):

סימן תס – דיני מצת המצוה, ובו ז' סעיפים

א. אין לשיין מצת מצוה ולא אופין אותה על ידי נכרי ולא על ידי חרש שוטה וקטן:

ב. הרא"ש היה משתדל במצת מצוה ועומד על עשייתם ומזרז העוסקים ומסייע בהן בעריכתן וכן ראוי לכל אדם לעשות להטפל הוא בעצמו במצוה:

ג. הלש אחר זמן איסור חמץ יאמר בשעת לישא כל פירורים שיפלו בשעת לישא ועריכה וכן בצק הנדבק בכלים אני מבטל אותם כדי שנמצא שמבטלן קודם חימוצן:

ד. אין עושיין סריקין המצויירין דהיינו לציייר בפת כמין חיה ועוף אבל כל מה שעושים אותו במסרק כדי שלא יתפח וכן מה שמנקבין המצות מותר ומכל מקום טוב למהר לעשותן שלא להשהות

בהן. הגה: ויש לעשות המצות ריקין ולא פת עבה כשאר לחם כי אין הרקיקין ממהרים להחמיץ:

ה. אין עושיין בפסח פת עבה טפח:

ו. אין להקל במה שהחמירו הקדמונים שלא לעשות פאנדי"ש או פלאדוני"ש:

ז. אין ליתן ביצים שלמים במצה שתאפה עמהם:

סימן תסא – דיני אפיות המצה, ובו ח' סעיפים

א. תנור שאופים בו חמץ צריך לזוהר כשיסיקוהו כדי לאפות בו מצה שילכו הגחלים על פני כולו ואין די לו בלהבה דכמו שבוילע על ידי גחלים כך פולט על ידי גחלים ושיהו ניצוצות נתזין ממנו הילכך אם הסיקוהו כמה פעמים קודם הפסח אינו מספיק אלא אם כן כיון להתירו לצורך פסח כי שמא לא הלכו הגחלים על פני כולו כל זמן שלא כיון לכך ויש נוהגים להטיל בו קרקע חדש כדי שלא יצטרכו היסק ומנהג יפה הוא. הגה: וכשיכשירו על ידי היסק טוב וישר הוא לחזור ולהסיק לצורך האפייה ולא לעשות הכל בהיסק אחד (תשובת מהרי"ם):

ב. טפקא (פירוש אחד מן הרעפים שמכסין בהם הגג, קופ"י בלע"ו) של חרס חדשה לא שנא הסיקה מבפנים או מבחוץ מותר כיון שהאור שולט תחתיה אף על פי שאין שלהבת עולה על גבה מרתח רתח והפת נאפית מיד ואינה באה לידי חימוץ אבל צריך להסיק תחלה בין תנור בין כוביא בין באלפס בלא מים בין בקרקע אבל להדביקו תחלה ואחר כך להסיק יש אוסרים וטוב לזוהר ויש מי שאומר שראוי למחות שלא יעשו חרות ברמץ (פירוש אפר חם, צינורוני בלע"ז):

ג. מצה שנאפית עד שאם פורסין אותה אין חוטין נמשכים ממנה יוצאים בה. הגה: ויש לזוהר שלא ללקחה מן התנור קודם לכן (דברי עצמו) ולהחזירה כי תוכל לבוא לידי חימוץ (מהרי"ל):

ד. יוצא אדם במצה שרויה והוא שלא נימוחה אבל אם בשלה אינו יוצא בה:

ה. אם אפו חמץ עם מצה לא נאסרה אלא אם כן נגעה בחמץ ונטל ממקום שנגעה כדי נטילת מקום והשאר מותר. הגה: מצה שנתכפלה בתנור ודבוקה עד שאין שולט שם האש אוסרים אותה תוך הפסח אבל שאר מצות שבתנור מותרים וקודם פסח

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפי החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתינת "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים לתינת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים כ"א לחודש – עמוד ה זוכה לבנים צדיקים!

אין לאסור רק מקום הדבוק (תרומת הדשן סימן קנ"ז ופסקיו סימן קמ"ה). מצה נפוחה באמצעותה אסורה אבל עלה עליה קרום כדרך שעולה על הפת בשעת אפייה מותרת (מהרי"ל). אם שני מצות שוככות זו על זו בתנור קודם אפייתן אסורים דהוי כמצה כפולה (מהרי"ט). וכן יש ליזהר שלא יגעו זה בזה בתנור בעודן לחין כי אין האור שולט במקום נגיעתן ובאים לידי חימוץ (בית יוסף בשם אורחות חיים):

סימן תסב – דין מי פירות אם מחמיצין, ובו ז' סעיפים

א. מי פירות בלא מים אין מחמיצין כלל ומותר לאכול בפסח מצה שנילושה במי פירות אפילו שהתה כל היום אבל אין יוצא בה ידי חובתו מפני שהיא מצה עשירה וקרא כתיב לחם עוני:

ב. מי פירות עם מים ממהרים להחמיץ יותר משאר עיסה הלכך אין ללוש בהם ואם לש בהם יאפה מיד:

ג. מותר ללוש ביין אף על פי שאי אפשר לו בלא טיפת מים שנופלת בשעת הבציר ואף לכתחלה רגילים ליתן מים בשעת הבציר כדי להתיר נצוק ואף על פי כן אין לחוש להם הואיל וכבר נתבטלו המים ביין קודם שלשו העיסה:

ד. מי ביצים ושאר משקים כולם הוו בכלל מי פירות. הגה: ובמדינות אלו אין נוהגין ללוש במי פירות ואפילו לקטף המצות אין נוהגין רק לאחר אפייתן בעודן חמין ואין לשנות אם לא בשעת הדחק לצרכי חולה או זקן הצריך לזה:

ה. הלש עיסה במי פירות טוב לעשותה פחות משיעור עשרון כדי שלא תתחייב בחלה:

ו. חטה שנמצאת בדבש או ביין וחומץ מותר ובלבד שלא נתערב בהם מים:

ז. יש לברר המלח קודם פסח מחטים שלא יהיו בתוכו כי כשהמלח מתלחלח הוא נכנס מעט מעט בחטים ומתחמץ:

סימן תסג – אם מותר לחרוך שני שבלים יחד, ודיני כרמל, ובו ג' סעיפים

א. מותר לחרוך שני שבלים ביחד ולא חיישינן שמא יצאו מים מאחת לחברתה שהם מי פירות ואינם מחמיצים:

ב. ותיקא שהוא תבשיל העשוי משמן ומלח עם קמח מותר והוא שלא יהא בו מים.

הגה: ולדידן שנוהגים להחמיר במי פירות גם זה אסור:

ג. כרמל שמהבהבין אותו באור וטוחנין אותו אין מבשלים הקמח שלו במים שמא לא נקלה באור יפה ונמצא מחמיץ כשמבשלים אותו וכן כשמוללין הקדירות החדשות (פירוש שנתנים קמח לתוך המאכל להקפות) אין מבשלים בהם אלא מצה אפויה שחזרו וטחנו אותה:

סימן תסד – חרדל שנתערב בתוכו קמח, ובו סעיף אחד

א. חרדל או שאר מיני טיבול שיש בהם מים אין נותנין בהם קמח ואם נתן לתוך החרדל יאכל מיד ולא ישהנו שמא יחמיץ ובשאר מיני טיבולין כיון שאינם חדין כמו חרדל ודאי החמיץ וצריך לשרפו אם הוא אחר זמן איסור חמץ.

הגה: והמנהג שלא לאכול חרדל כלל בפסח אפילו נתערב קודם פסח דהוי כמיני קטניות שנוהגין בו איסור (הגהות מיימוני ריש פרק ה' ותרומת הדשן סימן קי"ב):

סימן תסה – דיני מורסן בפסח, ובו ג' סעיפים

א. אין שורין מורסן לתרנגולים בשום פנים ולא חולטין. הגה: וכשנותנים להם שעורים או חטים לאכול יזהר שלא להשליכם במקום לח שיבואו לידי חימוץ (מהרי"ט):

ב. אין האשה שפה מורסן על בשרה אפילו יבש:

ג. אם שפשפו מורסן באווז לח ממים יש מי שאומר שהאווז אסור. הגה: והכי נהוג לענין איסור חמץ שהוא במשהו ויש ליזהר שלא להבהב העופות בקשין שמא יהיו שם חטים או דגן מחומץ ויתן טעם בעופות בשעת ההבהוב:

סימן תסו – אם הרוק ומי רגלים ודומיו מחמיצים, ובו ו' סעיפים

א. לא ילעוס אדם חטים ויתן על גבי מכתו מפני שהן מחמיצות שהרוק מחמיץ:

ב. הנותן שעורים לבהמתו ומצא בהם ריר צריך לבערם. הגה: אבל בסתם אין לחוש הואיל וכבר בטל (דברי עצמו). ויש מחמירין לבער כל הנותן מן הבהמה אף על פי שאין רואה עליו ריר (מרדכי ריש פרק אלו עוברין בשם הרוקח):

ג. שק מלא קמח שנתלחלח מזיעת החומה מותר ויש אוסרים:

ד. נפלו מים על קמח או נתלחלח השק יאחו בידו כל המקום המלוכלח בשק עד שיריק כל הקמח שבשק ואם אי אפשר לעשות כן ירקד הקמח והשאר מותר ודוקא כל זמן שהוא מלוכלח אבל אם נתייבש הלחלוחית לא מהני ריקוד דמיפרך ומתערב עם השאר ואסור לאכלו בפסח אלא ירקדנו וישמרנו עד אחר הפסח ואם נתייבש בפסח אסור להשהותו:

ה. הטל מחמיץ וכן מי רגלים ומי הפה והחוטם והעיין והאוזן (אבל דם) (רבינו ירוחם) וחלב וזיעת אדם אינו מחמיץ (טור):

ו. קמח שנפל עליו דלף אפילו כל היום אינו בא לידי חימוץ והוא שיהיה הדלף טורד בלי הפסק ויאפנו מיד לכשיפסיק ואם הוא מסופק אם הדלף טורד אם לאו אסור:

סימן תסז – דין חטים שנפל עליהם מים, ותבשיל שנמצא לתוכו חטה, ובו ט"ז סעיפים

א. דגן שנטבע בנהר או שנפל עליו מים כשם שאסור לאכלו כך אסור לקיימו אלא מוכרו לישראל ומודיעו כדי שיאכלנו קודם הפסח ואם מכרו לעכו"ם קודם הפסח מוכר מעט לכל אחד ואחד כדי שיכלה קודם הפסח שמא יחזור הנכרי וימכרו לישראל:

ב. דגן זה שנטבע בנהר או שנפלו עליו מים אף על פי שלא נתבקע אסור דכיון דמינח נייחי אתי לידי חימוץ. הגה: ולכן יש ליזהר שלא יבואו מים או גשמים מזלפים על החטים כי אז אפילו לא נתבקעו אסורות ודגן שהיה מונח בעלייה וירדו גשמים דרך הגג בקצת המקומות ונתלחלחו אותן שנתלחלחו אסורות אבל שאר מקומות מותר להשהותן מכת ספק ספיקא שמא לא ירדו עליהם גשמים ואם תמצי לומר ירדו שמא לא נתחמצו אבל לאכלן בפסח אסור ולא מהני ספק ספיקא (אגור וכל בו):

ג. חטים שבאו בספינה אם הם יבשות וקשות ולא נשתנה מראיהן אחזוקי איסורא לא מחזקינן:

ד. שנה שרבו גשמים וירדו על ערימות שבשדות עד שהיו קצת מהשבלים שעל הערימות מעלים צמחים אין חוששין לסתם חטים של אותה שנה:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וליכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"א לחודש – עמוד וזכה לבנים צדיקים!

ה. דגן שבמחבר שנתייבש לגמרי ואינו צריך ליניקה כמאן דמנח בכדא דמי ומקבל חימוץ אם ירדו עליו גשמים:

ו. חטים שנמצאו בהם מבוקעות אותן שאין מבוקעות מותרות מפני שהדבר מצוי שבשעת גשמים עליונות הגדיש ותחתיותו מתחמץ ומתבקע ואין המים נוגעים באמצעותו כלל:

ז. ישראל שיש לו בורות מלאים חטים וחושש שמא יש בקרקעית הבור ובקירותיו חטים מבוקעים מלחות הבור והארץ בביטול בעלמא סגי (ועיין לעיל סימן תל"ו סעיף א')

ח. דבש של נכרי אין מחזיקין בו איסור ואוכלים אותו בפסח. הגה: מיהו יש מחמירין (מרדכי פרק כל שעה והגהות מיימוני פרק ד'). והמנהג במדינות אלו שלא לאכול דבש רק אותו שמביאים בחביות מן הכוורת שעושים ממנו משקה שקורין מע"ד. ותאנים יבשים וענבים יבשים שקורין רוזינו"ג גדולים או קטנים תלויים במנהג המקומות כי יש מחמירין שלא לאכלן ויש מקליין ולכן נהגו במדינות אלו להחמיר שלא לאכול שום פירות יבשים אם לא שידוע שנתייבשו בדרך שאין לחוש לחמץ וצוקר אסור לאכלו ואפילו להשהותו אסור (תרומת הרשן סימן קי"ד). וביום טוב האחרון אוכלין פירות יבשים וצוק"ר קנדי"ל שאין בו חשש חימוץ (מהרי"ל). והמנהג במדינות אלו שלא לאכול כרכום שקורין זפרי"ן או נעגלי"ך (מהרי"ל). מיהו אינן אוסרין תערובתן וכן נראה לי:

ט. תבשיל שנתבשל ונמצאו בו שעורים או חטים אם נתבקעו ממש הרי כל התבשיל אסור ואם לא נתבקעו ממש התבשיל מותר. הגה: ואין המנהג כן אלא אוסרים הכל במשהו אפילו לא נתבקעו. ואותם חטים או שעורים שורפים אותם:

י. תרנגולת מבושלת שנמצא בה בפסח חטה מבוקעת מותר למוכרה לנכרי שאינה נמכרת יותר ביוקר בשביל החטה שנמצאת בתוכה. הגה: ובמדינות אלו נוהגין לשרוף הכל (ועיין לעיל סימן תמ"ז סעיף ג'). ואם נמצאת ביום שמיני של פסח מותר להשהותה עד אחר הפסח:

יא. אם נמצאת חטה בקועה בעיסה או במצה אפוייה יסיר ממנה כדי נטילת מקום והשאר מותר ויש מי שאוסר כל העיסה או אותה מצה וראוי לחוש לדבריו אם לא במקום הפסד מרובה או בשעת

הדחק. הגה: וכן נוהגין תוך הפסח לאסור אותה מצה שנמצא בה החטה ומתירין את האחרות בין שנמצא בה אפוייה או חיה ואמרינן כאן נמצאת כאן היתה ואם נמצאת בעיסה אוסרין כל העיסה ודוקא תוך הפסח אבל קודם הפסח אין אוסרין רק כדי נטילה והכי נהוג:

יב. אם מלגו (פירוש שהרתיחוהו במים להעביר הנוצה) תרנגולת ואחר כך מצאו במים גרעין חטה בקועה אסורה התרנגולת ואם נמצאת חטה בקועה או לחם חמץ בכלי של מים ואין בו כדי ליתן טעם שהמים צוננים ובישלו באותם מים תבשיל או לשו עיסה מותר ויש מי שאוסר אם הוא בתוך הפסח. הגה: ויש מי שמתיר אפילו במליגת תרנגולים משום דאמרינן שמא אחר כך נפלה לשם (תולדות אדם ותוה נתיב ה' מחלק ו' ומהרי"ב) ויש מי שאוסר בשאר בשר ומתיר בתרנגולת מכח ספק ספיקא (מרדכי פרק כל שעה) ולענין מנהג נראה לאסור בשאר בשר או בחטה שלימה אפילו בתרנגולת ודוקא אם נמלגו תרנגולים דהיינו שהיו המים חמין אבל אם היו צוננים ושרו שם התרנגולים אין לאסור מספיקא ובמקום דאיכא למימר שמא נתעכלה החטה בתרנגולת כגון שהיא שבורה (מהרי"ב) אפילו במליגה יש להתיר מכח ספק ספיקא מיהו אם נתערבו התערובות ויש הפסד מרובה ומניעת שמחת יום טוב יש להקל בכל זה בספיקת איסור דרבנן שהוא משהו ויש להתיר שאר תבשילין שיש בהן תערובת מאותו תבשיל של הבשר שנשרה במים או נמלג כך נראה לי:

יג. אם הגעילו יורה מחומצת בת יומא וירדו המים (המחומצים) לבור בתוך הפסח אסור לשתות מימיו בפסח בשביל שנתערבו:

יד. אם נמצאת חטה מבוקעת בתרנגולת קודם מליחה די בשטיפה ואם אחר מליחה די בקליפה ויש מחמירים לומר שמעמיק כל סביבותיה וחותר ומשליך ואם נמלחו עמה תרנגולות אחרות קולף את כולם. הגה: ויש מחמירים לאסור כל מה שנמלח ביחד אבל העיקר לאסור אותה חתיכה כולה שנמצא החטה עליה ולהתיר האחרות על ידי קליפה קצת ואם רוצה ויכול למכור הכל לנכרי כמו שנתבאר סימן תמ"ז סעיף א' אף על גב דאין נוהגין כן בשאר תערובות חמץ כן נראה לי:

טו. תרנגולת צלוייה שנמצאת בה חטה מבוקעת בתוך הפסח חותרך מקום פיעפועו לפי אומד הדעת ויש אוסרים את כולה לפי שכשמהפכים השפוד מתפשט הטעם בכל התרנגולת וכן יש מי שאוסר כל התרנגולות הצלויות עמה באותו שפוד הנוגעות זו בזו כי על ידי היפוך השפוד מתפשט מזו לזו:

טז. חטה או שעורה שנמצאת בזפק העוף לאחר שהכהו אותו העוף מותר והחטה והשעורה צריך לשורפם דלא חשיבי כמעוכלים:

סימן תסח – שלא לעשות מלאכה בערב פסח אחר הצות, ובו י' סעיפים

א. העושה מלאכה בערב פסח מחצות ולמעלה משמתין אותו ואפילו לעשות בחנם אסור ויש מי שאוסר אפילו על ידי נכרי ויש מי שמתיר (וכן הוא המנהג):

ב. במה דברים אמורים כשעושה מלאכה להשתכר (או בחנם והוא מלאכה גמורה לתפור בגדים ממש) (בית יוסף) אבל מתקן הוא כליו ליום טוב וכן מי שכותב ספרים לעצמו דרך לימודו מותר:

ג. קודם חצות מקום שנהגו לעשות מלאכה עושים מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין. הגה: ולדידן מקום שנהגו שלא לעשות (מהרי"ו). ודוקא מלאכות גמורות אבל שאר מלאכות אפילו מנהג ליכא (מהרי"ב):

ד. ההולך ממקום שעושים למקום שאין עושים לא יעשה בישוב מפני המחלוקת אבל עושה הוא במדבר וההולך ממקום שאין עושים למקום שעושים לא יעשה ונותנים עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם ואף על פי כן לא יתראה בפניהם שהוא בטל מפני איסור לעולם אל ישנה אדם מפני המחלוקת: וכן מי שדעתו לחזור למקומו נוהג כאנשי מקומו בין להקל בין להחמיר והוא שלא יתראה בפני אנשי המקום שהוא בו מפני המחלוקת:

ה. אפילו במקום שנהגו לעשות לא יתחיל בתחלה מלאכה בארבע עשר אף על פי שהוא יכול לגמרה קודם חצות אלא שלשה אומניות בלבד הם שמתחילים בהם במקום שנהגו לעשות ועושין עד חצות ואלו הם החייטים והספרים והכותבים אבל שאר אומניות אם התחיל בהם קודם ארבעה עשר הוא שיגמור עד חצות. הגה: ויש מקליין לומר ששלשה

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרקים החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. וזוהי התיית "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. וז"ל החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיית "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים כ"א לחודש – עמוד ז' זוכה לפרנס צדיקים!

אומניות הנזכרים מתחילין ועושין עד חצות אפילו במקום שנהגו שלא לעשות ואם התחיל מבעוד יום בשאר אומניות והוא לצורך המועד עושין עד חצות והכי נהוג (טור בשם הרא"ש):

1. מושיבין שובכין לתרנגולים בארבעה עשר דהיינו לתקן מקום שיעמדו התרנגולים והתרנגולות:

2. תרנגולת שישבה על הביצים שלשה ימים או יותר ומתה מושיבין אחרת תחתיה כדי שלא יפסידו הביצים:

3. גורפין (פירוש מוציאין במגרפה והוא כלי מיוחד לכך) ובל מתחת רגלי בהמה:

4. הזבל שבחצר לא יוציאנו אלא יסלקנו לצדדים ואם נתרבה בחצר יוציאנו לאשפה:

5. מולכים ומביאים כלים מבית האומן כל היום אף על פי שאינם לצורך המועד. הגה: ונהגו שלא להקזיז דם בשום ערב יום טוב ואין לשנות (כל בו בשם מהרי"ו):

סימן תס"ט – שלא ליחד בשר לפסח, ובו סעיף אחר

א. אסור לומר על שום בהמה בין חיה בין שחוטא בשר זה לפסח לפי שנראה שהקדישו מחיים לקרבן פסח ונמצא אוכל קדשים בחוץ אלא יאמר בשר זה ליום טוב. הגה: וידי מקולס (פירוש שלם

על ראשו ועל כרעיו ועל קרבו) אף על פי שלא פירש ואמר בשר זה לפסח אסור לעשותו (טור) כדלקמן ריש סימן תע"ו. אבל מותר לומר חטים אלו לפסח:

סימן תע – שהבכורות מתענין בערב פסח, ובו ג' סעיפים

א. הבכורות מתענין בערב פסח בין בכור מאב בין בכור מאם ויש מי שאומר שאפילו נקבה בכורה מתענה (ואין המנהג כן) (מהרי"ל):

ב. אם חל ערב פסח בשבת יש אומרים שמתענים הבכורות ביום ה' ויש אומרים שאינם מתענים כלל. הגה: אבל יש לנהוג כסבא הראשונה ונוהגין כשהאב בכור האם מתענה תחת בנה הבכור כשעדיין קטן ואם אין האב בכור הוא מתענה בעד בנו עד שיגדל:

ג. האיסטניס מתענה בערב פסח כדי שיאכל מצה לתיאבון:

סימן תע"א – בערב פסח אחר שעה עשירית אסור לאכול פת, ובו ג' סעיפים

א. אסור לאכול פת משעה עשירית ולמעלה כדי שיאכל מצה לתיאבון אבל אוכל מעט פירות או ירקות אבל לא ימלא כריסו מהם (ואם הוא איסטניס שאפילו אוכל מעט מזיק לו באכילתו הכל אסור) (רבינו ירוחם). ויין מעט לא ישתה משום

דמיסעד סעידי אבל אם רצה לשתות יין הרבה שותה מפני שכשהוא שותה הרבה גורר תאות המאכל:

ב. וקודם שעה עשירית מותר לאכול מצה עשירה. הגה: אבל מצה שיוצאין בה בלילה

אסורים לאכול כל יום ארבעה עשר (ר"ן פרק אלו עוברין בשם הרמב"ם והמגיד פרק ו'). וקטן שאינו יודע מה שמספרים בלילה מיציאת מצרים מותר להאכילו (תורת הדשן סימן ז'). ויש נוהגין שלא לאכול חזרת בערב פסח כדי לאכול מרור לתיאבון (תולדות אדם וחווה נתיב ה' חלק ג') וכן ביום ראשון של פסח כדי לאכול בליל שני לתיאבון וכן נוהגין קצת למעט באכילת מצה ביום ראשון מהאי טעמא (כל בו). ויש מחמירין עוד שלא לאכול פירות כדי לאכול החרוסת לתיאבון ואין לחוש למנהג ההוא ויש מחמירין שלא לפרר או לשבור המצות בערב פסח שלא לבוא לאכול מהם (מהרי"ו) ואין לחוש גם לזה. מצה שנאפה כתקנה ואחר כך נתפררה ונילושה ביין ושמן אינה נקראת מצה עשירה ואסורה לאכלה בערב פסח (מהרי"ו):

ג. אם התחיל לאכול קודם שעה עשירית ומשכה סעודתו עד הלילה דינו כמו בשבתות ושאר ימים טובים שנתבאר סימן רע"א סעיף ו'. (ומצוה לרחוץ ולגלח בערב יום טוב וללבוש בגדים נאים כמו בשבת ועיין לעיל סימן ר"ס ורס"ב):

ראה את אשר לפניך לוח חדשי מסודר וערוך על כל סדר השולחן ערוך אורח חיים בכדי שיוכלו ללמוד ולהשלים את כל השולחן ערוך אורח חיים מחבר עם רמ"א במשך חודש זהו דבר השווה לכל נפש

**בני תורה – בעלי בתים – בחורים
אשר צמאה נפשם לדבר ה' זו הלכה!**

במשך שעה וחצי בכל יום מסיימים משך החודש כל הלכות אורח חיים הנוגעים בכל יום וחובה על כל אחד לידע הלכות אלו על בורים!

ממלא כל שעות הפנאי כמאמר הכתוב: "והגית בו יומם ולילה"!

ההלכות מחולקים לכל יום, ויכולים לחלקם למשך היום, באופן שאינו מפריע שיעורים אחרים!

**במשך הזמן מרגישים נועם מתיקות התורה ויערב מנופת צוף וכל טעם!
ואם לא עכשיו אימתי?**

טעמו וראו כי טוב ה'!

הנה מובא פה ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתוך שלושה ימים. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השולחן" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
וכל המזכה את הרבים כ"א לחודש – עמוד ה' זוכה לבנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי
 לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שיוציאו התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי דיעת התורה. ונהנינו עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדוניה על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כ"ב לחודש

המשך הלכות פסח

סימן תעג – דיני הסיבה וארבע כוסות, ובו ט"ז סעיפים

- א. יהיה שלחנו ערוך מבעוד יום כדי לאכול מיד כשתחשך ואף אם הוא בבית המדרש יקום מפני שמצוה למהר ולאכול בשביל התינוקות שלא ישנו אבל לא יאמר קידוש עד שתחשך:
- ב. יסדר שלחנו יפה בכלים נאים כפי כחו ויכין מקום מושבו וישב בהסיבה דרך חירות. הגה: ואפילו עני שאין לו כרים ישב על הספסל (מרדכי ריש פרק ערבי פסחים):
- ג. כשהוא מיסב לא יטה על גבו ולא על פניו ולא על ימינו אלא על שמאלו (ואין חילוק בין אטר לאחר) (טור בשם רש"י ותורת הרשן סימן קל"ו):
- ד. אשה אינה צריכה הסיבה אלא אם כן היא חשובה. הגה: וכל הנשים שלנו מיקרי חשובות (מרדכי ריש פרק ערבי פסחים ורבינו ירוחם) אך לא נהגו להסב כי שמכו על ראבי"ה דכתב דבזמן הזה אין להסב (דברי עצמו):
- ה. בן אצל אביו צריך הסיבה אפילו הוא רבו מובהק תלמיד לפני רבו אינו צריך הסיבה אפילו אינו רבו מובהק אלא אם כן יתן לו רבו רשות ותלמיד חכם מופלג בדורו אף על פי שלא למד ממנו כלום חשוב כרבו ואינו צריך הסיבה (ודוקא כשאוכלין על שלחן אחד אבל אם אוכל על שלחן בפני עצמו צריך להסב):
- ו. השמש צריך הסיבה:
- ז. כל מי שצריך הסיבה אם אכל או שתה בלא הסיבה לא יצא וצריך לחזור לאכול ולשתות בהסיבה. הגה: ויש אומרים דבזמן הזה דאין דרך להסב כדאי הוא ראבי"ה

- ח. לסמוך עליו שבדיעבד יצא בלא הסיבה (אגודה פרק ערבי פסחים). ונראה לי אם לא שתה כוס שלישי או רביעי בהסיבה אין לחזור ולשתות בהסיבה דיש בו חשש שנראה כמוסיף על הכוסות אבל בשני כוסות ראשונות יחזור וישתה בלא ברכה (מנהגים) וכן באכילת מצה ולכתחלה יסב כל הסעודה (מהר"ב):
- ט. צריך לשתות ארבע כוסות על הסדר ואם שתאן זה אחר זה שלא כסדר לא יצא:
- י. שיעור הכוס רביעית לאחר שימזגנו (אם רוצה למזג) וישתה כולו או רובו ואם יש בו הרבה רביעיות שותין ממנו כל כך בני אדם כמנין רביעיות שבו ויש אומרים שצריך לשתות רוב הכוס אפילו מחזיק כמה רביעיות (וצריך לשתות השיעור שלא בהפסק גדול בנתיים) (בית יוסף בשם רוקח):
- יא. מי שאינו שותה יין מפני שמזיקו או שונאו צריך לדחוק עצמו ולשתות לקיים מצות ארבע כוסות:
- יב. מצוה לחזור אחר יין אדום (אם אין הלבן משוכח ממנו) (טור):
- יג. יוצאים ביין מבושל ובקונדיטון:
- יד. אפילו עני המתפרנס מן הצדקה ימכור מלבושו או ילוה או ישכיר עצמו בשביל יין לדי' כוסות:
- טו. גם הנשים חייבות בארבע כוסות ובכל מצות הנהגות באותו לילה:
- טז. תינוקות שהגיעו לחינוך מצוה ליתן לכל אחד כוסו לפניו. הגה: ואין ליקח כוס שפיו צר כעין קרו"ג גלא"ז מפני שלא יוכל לשתות רביעית כאחד (מהר"ב). ובכוס של ברכת המזון בלאו הכי אין לוקחין אותו ועיין לעיל סימן קפ"ג סעיף ד' בהג"ה וכן הכוס של קידוש ועיין לעיל סימן רע"א סעיף י' (בית יוסף):

- יז. מצוה לחלק לתינוקות קליות ואגוזים כדי שיראו שינוי וישאלו:
- א. סימן תעג – דיני כוס ראשון, וסדר הפסח עד כוס השני, וכו' ז' סעיפים
- ב. מוזגין לו כוס ראשון ומקדש עליו ומברך שהחינו ואם חל בשבת אומר ויכלו ואם חל במוצאי שבת אומר יקנה"ז ואם שכח להבדיל ולא נזכר עד שהתחיל ההגדה ישלים ההגדה עד גאל ישראל ואחר כך יבדיל. הגה: ואין ליטול ידיו כלל קודם קידוש (רבינו ירוחם והרא"ש בתשובה ומרדכי פרק ערבי פסחים). ואם אין ידיו נקיות יטול מעט אבל אין לברך על הנטילה ובעל הבית לא ימזוג בעצמו רק אחר ימזוג לו דרך חירות (מהר"ב):
- ג. שותה בהסיבה ואינו מברך אחריו:
- ד. אם ירצה לשתות כמה כוסות הרשות בידו ומכל מקום ראוי לזוהר שלא לשתות בין ראשון לשני אם לא לצורך גדול כדי שלא ישתכר וימנע מלעשות הסדר וקריאת ההגדה:
- ה. מביאין לפני בעל הבית קערה שיש בה שלש מצות ומרור והרוסת וכרפס או ירק אחר (וחומץ או מי מלח) ושני תבשילין אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה ונהגו בבשר וביצה. הגה: ויסדר הקערה לפניו בענין שאינו צריך לעבור על המצות דהיינו הכרפס יהא למעלה מן הכל והחומץ סמוך לו יותר מן המצה והמצות מן המרור והחרוסת והם יהיו יותר קרובים אליו מן הבשר והביצה (מהר"ל). והבשר נהגו שיהיה זרוע ונהגו שהבשר יהיה צלי על הגחלים והביצה תהיה מבושלת (והוא הדין צלוייה וכן נוהגין בעירנו):
- ו. אלו ירקות שיוצא בהם ידי חובתו חזרת עולשין תמכא חרחבינא (פירוש מיני

הנה מוכא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי היות "בן עולם הבא". נא תפרסם בפתח פנסיות ובפתח מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. תזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקצה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים עמוד א – זוכה לפנים צדיקים!

עשבים מרים) מרור ויוצאים בעלין שלהן ובקלחן אבל לא בשורש אלא שבעלין אין יוצאים אלא אם כן הם לחים ובקלחים יוצאים בין לחים בין יבשים אבל לא כבושים ולא שלוקים ולא מבושלים וכולם מצטרפים לכזית שהוא השיעור שלהם ועיקר המצוה בחזרת ואם אין לו חזרת יחזור אחר ראשון ראשון כפי הסדר שהם שנויים. הגה: ואם אין לו אחד מאלו הירקות יקח לענה או שאר ירק מר (אגור). וחרושת יעשה עב זכר לטיט ואחר כך נותנין בו מעט חומץ או יין אדום זכר לדם (טור). ועושין החרושת מפירות שנמשלו בהם ישראל (תוספות פרק ערבי פסחים) כגון תפוחים תאנים אגוזים רימונים שקדים ונותנין עליו תבלין כגון קנמון וזנגביל הדומים לתבן שהיו מגבלין בו הטיט (טור):

1. נוטל ידיו לצורך טבול ראשון ולא יברך על הנטילה ויקח מהכרפס פחות מכזית ומטבילו בחומץ ומברך בורא פרי האדמה ואוכל ואינו מברך אחריו ויקח מצה האמצעית ויבצענה לשתיים ויתן חציה לאחד מהמסובין לשומרה לאפיקומן ונותנים אותה תחת המפה וחציה השני ישם בין שתי השלימות ויגביה הקערה שיש בה המצות ויאמר הא לחמא עניא עד מה נשתנה. הגה: ויאמר בלשון שמבינים הנשים והקטנים או יפרש להם הענין וכן עשה ר"י מלונדרי כל ההגדה בלשון לע"ז כדי שיבינו הנשים והקטנים (כל בו ומהרי"ל). ואז יצוה להסירם מעל השלחן ולהניחם בסוף השלחן כאילו כבר אכלו כדי שיראו התינוקות וישאלו:

2. מוזגין לו מיד כוס שני כדי שישאלו התינוקות למה שותים כוס שני קודם סעודה ואם אין חכמה בכך אביו מלמדו אם אין לו בן אשתו שואלתו ואם לאו הוא שואל את עצמו ואפילו תלמידי חכמים שואלים זה לזה מה נשתנה וכו' (וכשהבן או האשה שואלת אין צריך לומר מה נשתנה אלא מתחיל עבדים) (מהרי"ל). וכשמתחיל עבדים היינו לפרעה מחזיר הקערה שבה המצות לפניו וקורא כל ההגדה וכשיגיע למצה זו צריך להגביה להראותה למסובין שתחבב המצוה עליהם (ויש להגביה מצה הפרוסה שהיא כלחם עוני) (מהרי"ו) וכן כשיגיע למרור זה וכשיגיע ללפיכך מגביה כל אחד כוסו בידו עד שחותם גאל ישראל. הגה:

ונוהגין לזרוק מעט מן הכוס באצבעו (דברי עצמו) כשמיגע לדם ואש ותמרות עשן וכן כשמזכיר המכות דצ"ך עד"ש באח"ב בכלל ובפרט הכל ט"ז פעמים (מהרי"ל). ויהיה הפת מגולה בשעה שאומר ההגדה עד לפיכך שאוחז הכוס בידו ואז יססה הפת (אגור ובית יוסף):

סימן תעד – על כוס ב' אין מברכין, ובו סעיף אחד

א. שותה כוס שני ואין מברך עליו לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה שאין מברכין בורא פרי הגפן כי אם על כוס של קידוש ועל כוס של ברכת המזון ואין מברכין על הגפן כי אם אחר כוס רביעי. הגה: והמנהג בין האשכנזים לברך ברכה ראשונה על כל כוס וכוס אבל ברכה אחרונה אין מברכין רק אחר האחרון לבד וכן דעת רוב הגאונים:

סימן תעה – יתר דיני הסדר, ובו ז' סעיפים

א. יטול ידיו ויברך על נטילת ידים ויקח המצות כסדר שהניחם הפרוסה בין שתי השלימות ויאחזם בידו ויברך המוציא ועל אכילת מצה ואחר כך יבצע מהשלימה העליונה ומהפרוסה משתייהן ביחד ויטבלם במלח. הגה: ואין המנהג לטבל במלח בלילה ראשונה דפת נקי אין צריך מלח. ויאכלם בהסיבה ביחד כזית מכל אחד ואם אינו יכול לאכול כשני זיתים ביחד יאכל של המוציא תחלה ואחר כך של אכילת מצה ואחר כך יקח כזית מרור וישקענו כולו בחרושת ולא ישנה בתוכו שלא יתבטל טעם מרירתו ומטעם זה צריך לנער החרושת מעליו ויברך על אכילת מרור ויאכלנו בלא הסיבה ואחר כך נוטל מצה שלישית ובוצע ממנה וכורכה עם המרור וטובלה בחרושת. הגה: ויש אומרים דאין לטובלו וכן הוא במנהגים וכן ראיתי נוהגין. ואומר זכר למקדש כהלל ואוכלן ביחד בהסיבה ומשבירך על אכילת מצה לא יסיה בדבר שאינו מענין הסעודה עד שיאכל כריכה זו כדי שתעלה ברכת אכילת מצה וברכת אכילת מרור גם לכריכה זו:

ב. אם אין לו ירקות לטיבול ראשון אלא מרור יברך עליו בטיבול ראשון בורא פרי האדמה ועל אכילת מרור ובטיבול השני יטבלנו בחרושת ויאכלנו בלא ברכה:

ג. בלע מצה יצא אבל אם בלע מרור לא יצא דטעם מרור בעיניו וליכא ואפילו אם בלע מצה ומרור כאחד ידי מצה יצא ידי מרור לא יצא ואם כרכם בסיב ובלעו אף ידי מצה לא יצא לפי שאין דרך אכילה בכך:

ד. אכל מצה בלא כוונה כגון שאנסוהו נכרים או לסטים לאכול יצא ידי חובתו כיון שהוא יודע שהלילה פסח ושהוא חייב באכילת מצה אבל אם היה סבור שהוא חול או שאין זו מצה לא יצא:

ה. אכל כזית מצה והוא נכפה בעת שטותו ואחר כך נתרפא חייב לאכול אחר שנתרפא לפי שאותה אכילה היתה בשעה שהיה פטור מכל המצות:

ו. אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית יצא ובלבד שלא ישהה בין אכילה לחברתה יותר מכדי אכילת פרס (ועיין לקמן סימן תרי"ב סעיף ג):

ז. אין חיוב אכילת מצה אלא בלילה הראשון בלבד. הגה: ונהגו לעשות שלש מצות של סדר מעשרון זכר ללחמי תודה ועושים בהם סימן לידע איזה ראשונה או שניה או שלישית ומניחים הראשונה עליונה והשניה באמצע והשלישית בתחתונה לכריכה ואם שינה לא עיכב (טור בשם הרא"ש). ואופיין אותם גם כן כסדר (כל בו ואבודרהם) ואם נשברה אחת מהן לוקחין אותה לשניה דבלאו הכי פורסין אותה (אגור). ואף בלילה הראשון יוצא בכזית (ושיעור כזית עיין לקמן סימן תפ"ו):

סימן תעו – מנהג אכילת צלי בליל פסח, ובו ב' סעיפים

א. מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים פסחים אוכלים מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין גזירה שמא יאמרו בשר פסח הוא ובכל מקום אסור לאכול שה צלוי כולו כאחד בלילה זה מפני שנראה כאוכל קדשים בחוץ ואם היה מחותך או שחסר ממנו אבר או שלק בו אבר והוא מחובר הרי זה מותר במקום שנהגו. הגה: ולא יאכל ולא ישתה הרבה יותר מדאי שלא יאכל האפיקומן על אכילה גסה או ישתכר וישן מיד (מהרי"ל):

ב. אפילו בשר עגל ועוף כל דבר שטעון שחיטה אסור לאכול צלי במקום שנהגו שלא לאכול צלי. הגה: נוהגים בקצת מקומות לאכול בסעודה ביצים זכר לאבילות ונראה לי הטעם משום שליל תשעה באב

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוף אורח חיים מחולק לקל תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ויזכה לתפארת וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התורה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המזכה את הרבים כעבד – עמוד ב זוכה לפנים צדיקים!

נקבע בליל פסח ועוד זכר לחורבן שהיו מקריבין קרבן פסח ויש נוהגין שלא לאכול שום טבול בלילה רק ב' טיבולים שעושים בסדר (מהרי"ל):

סימן תעז – דיני אכילת האפיקומן, ובו ב' סעיפים

א. לאחר גמר כל הסעודה אוכלים ממצה השמורה תחת המפה כזית כל אחד זכר לפסח הנאכל על השובע ויאכלנו בהסיבה ולא יברך עליו ויהא זהיר לאכלו קודם הצות (ויקדים עצמו שגם ההלל יקרא קודם הצות) (ר"ן פרק ערבי פסחים וסוף פרק ב' דמגילה):

ב. אם שכח ולא אכל אפיקומן ולא נזכר עד שנטל ידיו או שאמר הב לך ונברך אוכל אפיקומן בלא ברכת המוציא ואם לא נזכר עד שבירך ברכת המזון אם נזכר קודם שבירך בורא פרי הגפן יטול ידיו ויברך המוציא ויאכל האפיקומן (ויחזור ויברך ברכת המזון ויברך בורא פרי הגפן וישתה הכוס) (בית יוסף) ואם לא נזכר עד אחר שבירך בורא פרי הגפן לא יאכל האפיקומן ויסמוך על מצה שאכל בתוך הסעודה שכולן שמורות הן משעת לישא אבל במקום שנהגו לעשות שימור למצת מצוה משעת קצירה אפילו לא נזכר עד אחר ההלל יטול ידיו ויברך המוציא ויאכל האפיקומן. הגה: ויחזור ויברך על הכוס ואין לחוש במה שמוסיף על הכוסות (תשובת הרא"ש כלל כ"ד). ואם נאבד האפיקומן יאכל כזית אחד ממצה שמורה אחרת (רוקח):

סימן תעח – שלא לאכול אחר אכילת האפיקומן, ובו ב' סעיפים

א. אחר אפיקומן אין לאכול שום דבר. הגה: ולא יאכלנו בשני מקומות דלא עדיף מאילו הפסיק בשינה דאסור לאכלו משום דהוי כשני מקומות (טור):

ב. מי שישן בתוך הסעודה והקיץ אינו חוזר לאכול. בני חבורה שישנו מקצתן בתוך הסעודה חוזרים ואוכלים נרדמו כלם ונעורו לא יאכלו נתנמנמו כלם יאכלו. הגה: וכל זה אינו אלא שישנו לאחר שהתחילו לאכול האפיקומן אבל שינה קודם לזה לא הוי הפסק (טור ורבינו ירוחם):

סימן תעט – ברכת המזון על כוס שלישי, ובו סעיף אחד

א. אחר כך מוזגין לו כוס שלישי ומברך עליו ברכת המזון ובורא פרי הגפן ושותהו בהסיבה ולא יברך אחריו ולא

ישתה יין בינו לכוס רביעי. הגה: מיהו מכוס שלישי יכול לשתות כמה פעמים והכל מחשב שתייה אחת אף על גב דהפסיק בינתים (מהרי"ל ומהר"י ותשב"ץ). מצוה לחזור אחר זימון. הגה: והגדול שבתן אומר הודו ואנא והאחרים עונין אחריו (כל בו). והגדול יכול ליתן לקטן רשות (מהרי"ל). ויכול לצרף לזימון לענין הלל אף על גב שלא אכל עמהם ונהגו שבעל הבית מברך ברכת המזון בליל פסח שנאמר טוב עין הוא יבורך והוא מיקרי טוב עין שאמר כל דכפיין ייתי ויכול וכו':

סימן תפ – סדר כוס רביעי, ובו סעיף אחד

א. מתחיל לא לנו וגומר עליו את ההלל ואינו אומר יהללך אלא אומר אחר גמר ההלל הלל הגדול שהוא מהודו לה' עד על נהרות בבל שהם כ"ו כי לעולם חסדו ואחר כך אומר נשמת כל חי וישתבח עד מעולם ועד עולם אתה אל ואז יאמר יהללך עד מלך מהולל בתשבחות ושותהו בהסיבה בלא ברכה תחלה (וכבר נתבאר לעיל סימן תע"ד דאנו נוהגין לברך) ומברך אחריו על הגפן ואם שותהו בלא הסיבה צריך לשתות פעם אחרת בהסיבה (ועיין לעיל סימן תע"ב סעיף ז') ומברך לפניו בורא פרי הגפן לפי שהסיח דעתו מלשתות עוד. הגה: ויש אומרים שיש לומר שפוך חמתך וכו' קודם לא לנו (ר"ן פרק ערבי פסחים) ולפתוח הפתח כדי לזכור שהוא ליל שמורים ובזכות אמונה זו יבא משיח וישפוך חמתו על העכו"ם (מהרי"ב) וכן נוהגים ויכול לגמור הלל אף שלא במקום סעודה (רמב"ם והמגיד פרק ח')

סימן תפא – שלא לשתות אחר ארבע כוסות, ובו ב' סעיפים

א. אחר ארבע כוסות אינו רשאי לשתות יין אלא מים. הגה: וכל המשקים דינן כיוין (בית יוסף). ומי שהוא איסטניס או תאב הרבה לשתות יכול לשתות כוס חמישי ויאמר עליו הלל הגדול (מרדכי):

ב. חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח וביציאת מצרים ולספר בניסים ובנפלאות שעשה הקדוש ברוך הוא לאבותינו עד שתחטפנו שינה. הגה: וכל דין ליל ראשון יש גם כן בליל שני (אגור). ונוהגים שלא לקרות על מטתו רק פרשת שמע ולא שאר דברים שקורין בשאר לילות כדי להגן כי ליל שמורים הוא מן המזיקין:

סימן תפב – מי שאין לו מצה שמורה, ובו סעיף אחד

א. מי שאין לו מצה משומרת אלא כזית מברך על אכילת מרור ואוכל וכשגומר סעודתו ממצה שאינה משומרת מברך על אכילת מצה ואוכל אותו כזית ואינו טועם אחריו כלום. הגה: ומי שאין לו ב' הלילות רק ג' מצות יברך ליל ראשון המוציא ועל אכילת מצה וכן הכריכה הכל מן הפרוסה ושתי השלימות לליל ב' (אבודרהם בשם אבן ירמיה):

סימן תפג – דין מי שאין לו יין, ובו סעיף אחד

א. מי שאין לו יין בליל פסח מקדש על הפת שמברך המוציא ובוצע ומניח ידיו עליו עד שגומר הקידוש ומברך על אכילת מצה ואוכל ואחר כך אוכל שאר ירקות ומסלק השלחן ואומר מה נשתנה וכל ההגדה עד גאל ישראל ומברך על המרור ואוכל ואחר כך כורך מצה ומרור ואוכל. הגה: בלא ברכה. ובמקומות שנוהגים לשתות משקה הנעשה מדבש שקורין מע"ד יכול ליקח אותו משקה לארבע כוסות אם אין לו יין (מהרי"ל). ויש אומרים שאין עושים קידוש על שאר משקין כמו שנתבאר לעיל סימן ער"ב סעיף ט'. ולי נראה דלענין ד' כוסות יש לסמוך אמאן דאמר דמקדשין על שאר משקין אם הוא חמר מדינה כמו שנתבאר לעיל סימן ער"ב:

סימן תפד – דין מי שרוצה לעשות הסדר בהרבה בתיים, ובו סעיף אחד

א. מאן דבעי לברוכי בתי או בתלתא בתי מברך ברישא בביתיה ואכיל כל מאי דצריך ומברך ברכת המזון והדר מברך לכל חד וחד בביתיה ושתי אינהו ושתו אינהו כסא דקידושא ודאגדתא ואכלי ירקי ואכלו ירקי ומצה ואיהו לא אכיל ושתי בהדיהו ושביק להו למגמר סעודתייהו ומברכי אינהו ברכת המזון ואי לא ידעי יקרא מלה במלה והדר אזיל לביתא אחרינא ועביד הכי והדר אזיל לביתיה וגמר הלילא ושתו כסא ושתי כסא דהלילא ואי בעי לאקדומי להנך בתי ברישא בריך להו ולא אכיל ולא טעים והדר אזיל לביתיה ומקדש ואם ירצה יגמור הכל בביתו ואחר כך ילך ואחר כך ילך לקדש בבתים האחרים ולא יאכל וישתה עמהם:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לכ"ב החודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתיבות "בן עולם הבא". נא לפרסם בתי פנסיות ובתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיבות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" ככל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ב לחודש – עמוד ג זוכה לפנים צדיקים!

סימן תפח – דין מי שנשבע שלא לאכול מצה, ובו סעיף אחד

א. אמר שבועה שלא אוכל מצה סתם אסור לאכול מצה בליל פסח אמר שבועה שלא אוכל מצה בליל פסח לוקה ואוכל מצה בליל פסח:

סימן תפו – שיעור כזית, ובו סעיף אחד

א. שיעור כזית יש אומרים דהוי כחצי ביצה. הגה: ויאכלנו ביחד ולא מעט מעט וביורות צריך למעך חלל האויר שבין הירק ולשער שיעור הכזית ביורות עצמן ולא באויר שביניהם:

סימן תפז – סדר תפלת ערבית של פסח, ובו ד' סעיפים

א. ערבית סדר היום ערבית ושחרית ומנחה אומר ג' ראשונות וג' אחרונות שלש ראשונות ושלש אחרונות וקדושת היום באמצע אתה בחרתנו וכו' ותתן לנו ה' אלהינו את יום חג המצות הזה את יום טוב מקרא קדש הזה (ועיין לקמן סימן ת"צ סעיף ג') זמן חירותינו יעלה ויבא והשיאנו וחותם מקדש ישראל והזמנים ואם אמר מקדש השבת וחזר בו תוך כדי דיבור יצא אחרי שהוא יודע שהוא יום טוב ואם חל בשבת אומר את יום המנוח הזה ואת יום חג המצות הזה וחותם מקדש השבת וישראל והזמנים ואין אומרים ברכה מעין שבע:

ב. אין שליח צבור מקדש בבית הכנסת:

ג. שכח לומר אתה בחרתנו ואמר יעלה ויבא יצא. הגה: ואפילו היה שבת אם הזכיר ביעלה ויבא יצא (בית יוסף בשם אורחות חיים). ואם אמר אתה בחרתנו והזכיר בו שבת אפילו הכי צריך לחזור ולהזכירו ביעלה ויבא (תשובת מהרי"ל) מיהו אם לא הזכירו ביעלה ויבא אין צריך לחזור (בית יוסף). ושליח ציבור ששכח להזכיר של יום טוב בשחרית עיין לעיל סימן קכ"ו:

ד. בליל ראשון של פסח גומרין ההלל בצבור בנעימה בברכה תחלה וסוף וכן בליל שני של שני ימים טובים של גליות. הגה: וכל זה אין אנו נוהגים כן כי אין אנו אומרים בלילה בבית הכנסת ההלל כלל:

סימן תפח – סדר תפלת שחרית של פסח, ובו ג' סעיפים

א. שחרית נכנסים לבית הכנסת וקורים הזמירות של שבת ומתפללין תפלת שחרית וגומרין ההלל (ומברכין לקרות ההלל). ואין מפסיקין בו אלא כדרך

שאמרו בקריאת שמע באמצע הפרק שואל בשלום אביו או רבו ומשיב שלום לאדם נכבד שנתן לו שלום ובין הפרקים שואל בשלום אדם נכבד ומשיב שלום לכל אדם. הגה: (ורוקא בב' ימים הראשונים שגומרים בהם ההלל דינא הכי לענין הפסקה אבל בימים שאין גומרין עיין לעיל סימן תכ"ב סעיף ד'). ואם פסק באמצע ושהה אפילו כדי לגמור את כולו אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק:

ב. בהלל אפילו עשרה קורין כאחד:

ג. מוציאין שני ספרים וקורין בראשון חמשה גברי (ואם מוסיפין ביום טוב עיין לעיל ריש סימן רפ"ב) בפרשת בא מן משכו עד מארץ מצרים על צבאותם ומפטיר קורא בשני בפרשת פינחס ובחודש הראשון ומפטיר ביהושע בעת ההיא ומתפללין תפלת מוסף ואין מזכירין גשם מכאן ואילך (ועיין לעיל סימן קי"ד סעיף ג') וכן פוסקים משם ואילך מלשאל בברכת השנים. הגה: ונוהגין לומר בכל יום טוב בתפלת מוסף פסוקי מוסף היום אחר שאמר על ידי משה עבדך כאמור:

סימן תפט – סדר תפלת ליל שני של פסח, וספירת העומר, ובו י' סעיפים

א. בליל שני אחר תפלת ערבית מתחילין לספור העומר ואם שכח לספור בתחלת הלילה הולך וסופר כל הלילה ומצוה על כל אחד לספור לעצמו וצריך לספור מעומד ולברך תחלה וסופר הימים והשבועות כיצד ביום הראשון אומר היום יום אחד (בעומר) עד שמגיע לשבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד (בעומר) וביום שמיני יאמר היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד (בעומר) וכן עד שיגיע לארבעה עשר יאמר היום ארבעה עשר ימים שהם שני שבועות (בעומר) ועל דרך זה מונה והולך עד מ"ט יום:

ב. אם טעו ביום המעונן ובירכו על ספירת העומר חוזרים לספור כשתחשך והמדקדקים אינם סופרים עד צאת הכוכבים וכן ראוי לעשות:

ג. המתפלל עם הצבור מבעוד יום מונה עמהם בלא ברכה ואם יזכור בלילה יברך ויספור. הגה: ואפילו ענה אמן על ברכת הקהל אם היה דעתו שלא לצאת יחזור ויברך ויספור בלילה (בית יוסף בשם רשב"א):

ד. מי ששואל אותו חבירו בין השמשות כמה ימי הספירה בזה הלילה יאמר לו אתמול היה כך וכך שאם יאמר לו היום כך וכך אינו יכול לחזור ולמנות בברכה אבל קודם בין השמשות כיון שאינו זמן ספירה אין בכך כלום. הגה: וכשהגיע הזמן אסורים לאכול עד שיספור ואפילו התחיל לאכול פוסק וסופר מיהו אם התחיל לאכול קודם שהגיע הזמן אינו צריך להפסיק אלא גומר אכילתו וסופר אחר כך (דברי עצמו למאן דאמר ספירה בזמן הזה דאורייתא):

ה. אם אינו יודע החשבון ופתח אדעתא דלסיים כמו שישמע מחבירו ושתק עד ששמע מחבירו וסיים כמוהו יצא:

ו. אם פתח ואמר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אדעתא דלימא היום ד' שהוא סבור שהם ד' וזכר וסיים בה' והם ה' או איפכא שהם ד' ופתח אדעתא דלימא ארבעה וטעה וסיים בה' אינו חוזר ומברך:

ז. שכח ולא בירך כל הלילה יספור ביום בלא ברכה:

ח. אם שכח לברך באחד מהימים בין יום ראשון בין משאר ימים סופר בשאר ימים בלא ברכה אבל אם הוא מסופק אם דילג יום אחד ולא ספר יספור בשאר ימים בברכה:

ט. ליל שבת וליל יום טוב מברכים וסופרים אחר קידוש בבית הכנסת ובמוצאי שבת ויום טוב קודם הבדלה אחר קדיש תתקבל וכשחל יום טוב האחרון של פסח במוצאי שבת דאז אומר קידוש והבדלה בפעם אחת יש לספור קודם שמברכין על הכוס בבית הכנסת. הגה: ואם אין לו יין וצריך לקדש יקנה"ו עיין לעיל סימן רצ"ו:

י. אסור לאכול חדש אף בזמן הזה בין לחם בין קלי בין כרמל עד תחלת ליל י"ח בניסן ובארץ ישראל עד תחלת ליל י"ז בניסן:

סימן תצ – סדר תפלת יום שני, ותפלת חולו של מועד, ובו ט' סעיפים

א. ביום שני קורין בפרשת אמור שור או כשב עד סוף הענין ומפטיר קורא כמו ביום ראשון ומפטיר במלכים בפסח דיאשיהו מוישלח המלך עד ואחריו לא קם כמוהו:

ב. יום ג' שהוא חולו של מועד ערבית ושחרית ומנחה מתפלל כדרכו ואומר

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים כגב לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

יעלה ויבא בעבודה ואם לא אמרו מחזירין אותו וכן מזכירו בברכת המזון ואם לא אמרו אין מחזירין אותו ובמוסף מתפלל כדרך שמתפלל במוסף של יום טוב. הגה: אלא כשמגיע לעל ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור ואמר והקרבם עולה וגו' עד ושני תמידין כהלכתן (טור):

ג. נוהגים שביום טוב אומר את יום טוב מקרא קדש הזה ובחולו של מועד אומר את יום מקרא קודש הזה. (ואנו אין נוהגין לומר מקרא קדש כלל לא ביום טוב ולא בחול המועד) (טור):

ד. כל הימים של חולו של מועד ושני ימים אחרונים של יום טוב קורין ההלל בדילוג כמו בראש חודש:

ה. סימן הפרשיות של שמונת ימי הפסח משך תורא קדש בכספא פסל במדברא שלח בוכרא וזה הסדר לא ישתנה כי אם כשחל פסח ביום ה' שביום שלישי שהוא שבת קורא ראה אתה אומר אלי שהוא פסל וכיום א' ב' ג' קורין קדש בכספא במדברא:

ו. בכל ימי חול המועד ושני ימים טובים אחרונים קורים (הרביעי) בספר שני בקרבנות המוספין שבפינחס ומתחיל והקרבנם עד סוף פיסקא:

ז. כליל יום טוב האחרון מקדשין על היין ואין אומרים זמן. הגה: ואומרים בתפלה ובקידוש זמן חירותינו כמו ביום טוב ראשון (מהרי"ל ומנהגים):

ח. מפטירין ביום שביעי וידבר דוד וכיום השמיני עוד היום בנוב לעמוד:

ט. שבת שחל בחול המועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל כדרכו של שבת ואומר יעלה ויבא בעבודה ובמוסף אומר סדר מוסף יום חול המועד אלא שמזכיר של שבת ואומר ותתן לנו את יום המנוח הזה ויום חג המצות הזה וכן אומר את מוספי יום המנוח הזה ויום חג המצות הזה וחותם מקדש השבת וישראל והזמנים ומפטירין היתה עלי. הגה: ואין מזכירין בברכת ההפטורה לפסח לא באמצע ולא בחתימה ונוהגין לומר שיר השירים בשבת של חול המועד ואם שבת ביום טוב האחרון אומרים אותו באותו שבת וכן הדין בסוכות עם קהלת ונוהגין לומר רות בשבועות (אבודרהם). והעם נהגו שלא לברך עליהם על מקרא מגילה ולא על מקרא כתובים:

סימן תצא – סדר הבדלה במוצאי יום טוב, ובו ב' סעיפים

א. במוצאי יום טוב בין במוצאי יום טוב לחול בין במוצאי יום טוב לחולו של מועד מבדיל בתפלה כמו במוצאי שבת אלא שאינו מברך לא על הנר ולא על הבשמים:

ב. יום טוב שחל להיות במוצאי שבת אומר באתה בחרתנו ותודיענו:

סימן תצב – דין תענית שני וחמישי ושני אחר המועדים, ובו סעיף אחד

א. יש נוהגים להתענות שני וחמישי ושני אחר הפסח וכן אחר חג הסוכות וממתינים עד שיעבור כל חדש ניסן ותשרי ואז מתענים. הגה: מיד שני וחמישי ושני שאפשר להתענות (דברי עצמו). ובאשכנז וצרפת נהגו להתענות ועושין אותו כמו תענית צבור לקרות ויחל (טור):

סימן תצג – דינים הנוהגים בימי העומר, ובו ד' סעיפים

א. נוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא אבל לארס ולקדש שפיר דמי ונשואין נמי מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו. הגה: מיהו מל"ג בעומר ואילך הכל שרי (אבודרהם ובית יוסף ומנהגים):

ב. נוהגים שלא להסתפר עד ל"ג לעומר שאומרים שאז פסקו מלמות ואין להסתפר עד יום ל"ד בבוקר אלא אם כן חל יום ל"ג ערב שבת שאז מסתפרין בו מפני כבוד השבת. הגה: ובמדינות אלו אין נוהגין כדבריו אלא מסתפרין ביום ל"ג ומרבים בו קצת שמחה ואין אומרים בו תחנון (מהרי"ל ומנהגים). ואין להסתפר עד ל"ג בעצמו ולא מבערב (מהרי"ל). מיהו אם חל ביום ראשון נוהגין להסתפר ביום ו' לכבוד שבת (מהרי"ל). ומי שהוא בעל ברית או מל בנו מותר להסתפר בספירה לכבוד המילה (הגהות מנהגים):

ג. יש נוהגים להסתפר בראש חדש אייר וטעות הוא בידם. הגה: מיהו בהרבה מקומות נוהגים להסתפר עד ראש חדש אייר ואותן לא יסתפרו מל"ג בעומר ואילך אף על פי שמותר להסתפר כל"ג בעומר בעצמו. ואותן מקומות שנוהגין להסתפר מל"ג בעומר ואילך לא יסתפרו כלל אחר פסח עד ל"ג בעומר. ולא ינהגו בעיר אחת מקצת מנהג זה

ומקצת מנהג זה משום לא תתגודדו וכל שכן שאין לנהוג היתר בשתייהן (דברי עצמו):

ד. נהגו הנשים שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת משקיעת החמה ואילך:

סימן תצד – סדר תפלת חג השבועות, ובו ג' סעיפים

א. ביום חמישים לספירת העומר הוא חג השבועות וסדר התפלה כמו ביום טוב של פסח אלא שאומרים את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו וגומרים ההלל ומוציאין שני ספרים וקורין בראשון חמשה מבחדש השלישי עד סוף הסדר ומפטיר קורא בשני וכיום הבכורים ומפטיר במרכבה דיחזקאל ומסיים בפסוק ותשאני רוח:

ב. ביום השני קורים בפרשה כל הבכור עד סוף הסדרא ומפטיר קורא כמו אתמול ומפטיר בחבקוק מן וה' בהיכל קדשו עד למנצח בנגינותי:

ג. אסור להתענות במוצאי חג השבועות. הגה: ואין אומרים תחנון מתחלת ראש חדש סיון עד ח' בו דהיינו אחר אסרו חג (הגהות מיימוני הלכות תפלה ומנהגים). ונוהגין לשטוח עשבים בשבועות בבית הכנסת והבתים זכר לשמחת מתן תורה ונוהגין בכמה מקומות לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות: ונראה לי הטעם שהוא כמו השני תבשילין שלוקחים בליל פסח זכר לפסח וזכר לחגיגה כן אוכלים מאכל חלב ואחר כך מאכל בשר וצריכין להביא עמהם ב' לחם על השלחן שהוא במקום המזבח ויש בזה זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים:

הלכות יום טוב

סימן תצה – איזה מלאכות אסורים ביום טוב, ובו ד' סעיפים

א. כל מלאכה האסורה בשבת אסורה ביום טוב חוץ ממלאכת אוכל נפש וחוי' מהוצאה והבערה וכן מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותם מאתמול. הגה: ויש מחמירין אפילו באוכל נפש עצמו כל שאינו מפיג טעם כלל אם עשאו מערב יום טוב (אור זרוע ומהרי"ל). מיהו אם לא עשאו מערב יום טוב ויש בו צורך יום טוב מותר לעשותו על ידי שינוי (סמ"ג ור"ן):

ב. קצירה וטחינה ובצירה וסחיטה וצידה אף על פי שהם מלאכת אוכל נפש אסרום חכמים:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף או"ח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כן יגמור כל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם ב'פתי' פנסיות וב'פתי' מדרשות. ובשמחות. ויזכה לחברים וידידים. לזכות את הרבים ל'היות' בן עולם הבא על ידי לימוד 'הלכה' בכל יום. שהוא 'תורה' ל'שמחה'! וכל המזכה את הרבים כעבד – עמוד זה זוכה ל'פנים צדיקים'!

ג. אין מוציאים משא על הבהמה ביום טוב:
 ד. מוקצה אף על פי שמותר בשבת החמירו בו ביום טוב ואסרוהו. הגה: ויש מתירין מוקצה אפילו ביום טוב (טור בשם פוסקים) אבל נולד אסור לדבריהם אפילו בשבת וכל מוקצה שאינו בעלי חיים כגון אוצר של פירות ועצים סגי כשיאמר מכאן אני נוטל ואין צריך שירשום (רבינו ירוחם נתיב ד' חלק ג'). ומותר להכין מיום טוב ראשון לשני בב' ימים של גליות (כל בו). ועיין לעיל סימן ש"י כל דיני מוקצה:

סימן תצו – דיני יום טוב שני של גלויות, ובו ג' סעיפים

א. בגליות שעושין שני ימים טובים מספק כל מה שאסור בראשון אסור בשני ומנדין למי שמזלזל בו ואם הוא צורבא דרבנן אין מחמירין לנדונו אלא מלקין אותו:

ב. אין חילוק בין ראשון לשני אלא לענין מת וכן לכחול את העיין. הגה: או שאר חולי שאין בו סכנה (ר"ן פרק אין צדין). אף על פי שאסור בראשון אלא על ידי נכרי אם אין בו סכנה בשני מותר אפילו על ידי ישראל חוץ מיום טוב שני של ראש השנה דשני ימים קדושה אחת אריכתא הן. הגה: ודוקא שבות דרבנן דומיא דמכחל עינא אבל אב מלאכה אסור לישראל לעשותו אפילו ביום טוב שני (ר"ן פרק אין צדין והמגיד פרק ד):

ג. בני ארץ ישראל שבאו להוציא לארץ אסורים לעשות מלאכה ביום טוב שני בישוב אפילו דעתו לחזור וכל זמן שלא הגיע לישוב אפילו אין דעתו לחזור מותר לפי שעדיין לא הוקבע להיות כמותן אבל אם הגיע לישוב ואין דעתו לחזור נעשה כמותן ואסור בין במדבר בין בישוב וכל חוץ לתחום אין נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם:

סימן תצו – דיני הכנה ביום טוב, ובו י"ז סעיפים

א. אין צדין דגים מן הביכרים. הגה: אפילו במקום שאינם מחוסרים צידה לפי שהביכר רחב הרבה והדגים נשמטים אילך ואילך (המגיד פרק ב'):

ב. דגים ועופות וחיה שהם מוקצה אין משקיין אותם ביום טוב ואין נותנים לפניהם מזונות שמא יבא ליקח מהם וכל מה שאסור לאכלו או להשתמש בו מפני שהוא מוקצה אסור לטלטלו:

ג. אפילו ספק צידה אסור כגון מצודות חיה דגים ועופות שהיו פרושות מערב יום טוב ולמחר מוצא בהם אסורים אלא אם כן ידוע שניצודו מבעוד יום ואם מצא המצודות מקולקלות מבערב יום טוב בידוע שמערב יום טוב ניצודו:

ד. ספק מוכן מותר ביום טוב שני משום דהוי ספק ספיקא:

ה. אם סכר אמת המים בכניסה וביציאה מערב יום טוב מותר ליקח ממנה דגים ביום טוב דהוה ליה ניצודין ועומדין (מאחר שאמת המים היא צרה ואינן יכולים להשטט) (המגיד פרק א'):

ו. אווזים ותרנגולים ויונים שבבית או שבחצר העומדים לאכילה מותר לצודן ואין צריכים זימון:

ז. שאר כל חיה ועוף שמחוסרים צידה שצריך לומר הבא מצודה ונצודנו אסור לצודן וליתן לפניהם מזונות וכל שאין מחוסרים צידה מותר לצודם וליתן לפניהם מזונות:

ח. איל וצבי שקננו בפרדס וילדו בו עפרים ועדיין הם קטנים שאין צריכים צידה מותרים בלא זימון ודוקא בפרדס הסמוך לעיר בתוך שבעים אמה דדעתיה עליהו והאם אפילו זימון אין מועיל לה כיון שמחוסרת צידה:

ט. יוני שובך ויוני עלייה וצפרים שקננו בטפוחים (פירוש כלי חרס הבנויים בכותלים לקנן בהם העופות) אסור לצודן לפיכך אין זימון מועיל להם והני מילי בגדולים אבל בקטנים שאינם מפריחים מותר לצודן אבל זימון צריכים:

י. כיצד הוא הזימון אומר זה וזה אני נוטל למחר ואין צריך לנענעם אבל באומר מכאן אני נוטל למחר לא סגי:

יא. אם זימן כל השובך ואינו צריך אלא לזוג אינו מועיל. הגה: ואם הוא אפשר שיצטרך כל השובך יכול להזמין כל השובך ולמחר נוטל מה שצריך (רבינו ירוחם והגהות אשרי פרק קמא דביצה):

יב. זימן שנים ומצא שלשה או זימן שחורים ולבנים בקינים המובדלים במחיצה ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים אסורין אלא אם כן מכירן:

יג. זימן שלשה ומצא שנים מותרים. (ואפילו היו מקושרים ביחד מנתחי מהרדי) (בית יוסף):

יד. זימן בתוך הקן ומצא לפני הקן אסורים ואם אין סביבותיהם קן אחר הרי אלו מותרים והני מילי במדדין אבל אם הם מפריחין אסורים ואפילו יש קן אחר בתוך נ' אמה אם הוא בקרן זוית שאינו יכול לראותו מקן זה כיון שאינם מפריחין אלא מדדין משום דכל היכא דמדדה ולא הדר חזי לקניה לא מדדה (ואם הזמין תוך הקן ומצא על פתח הקן מותרים) (אור זרוע):

טו. אינו יהודי שהביא דורון לישראל ביום טוב בני יונה קטנים משוככות שיש לו בעיר כיון שאין צריכים צידה מותרים:

טז. השוחט בהמה ביום טוב טוב לו שלא יבדוק עד שיפשיט שאם תמצא טריפה לא יהא רשאי להפשיטה:

יז. אם נמצאת טריפה אסור לטלטלה אבל מותר למוכרה לנכרי כדרך שהתירו מכירה לישראל שלא ישקול ולא יזכיר סכום דמים ואם אינו מאמינו יקח ממנו משכון:

סימן תצח – דיני שחיטה ביום טוב, ובו כ' סעיפים

א. אין מראין סכין לחכם ביום טוב לראות אם הוא ראוי לשחוט בו שמא תהיה פגומה ויאמר לו אסור לשחוט בה מפני פגומתה וילך ויחדדנה במשחזת וחכם שראה סכין לעצמו יכול להשאילו לאחרים. הגה: ועכשיו בזמן הזה שכל שוחט רואה סכין בעצמו כל הרוצה לשחוט ביום טוב יבדוק סכינו מערב יום טוב ולא ביום טוב שמא ישחיונו (דברי עצמו ומהר"ל והגהות שחיטה) מיהו אם לא בדקו מערב יום טוב והוא שעת הדחק יכול לבדוק ביום טוב (שחיטת ישנים):

ב. יכול להוליך סכין והבהמה אצל טבח לשחוט ואפילו גדי קטן שצריך להוליכו על כתפו ואף על פי שהיה אפשר להוליכה מאתמול (והוא הדין שהטבח יכול להוליך הסכין אצל הבהמה) (בית יוסף):

ג. בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום הרי אלו מוכנות ולוקחין מהן ושוחטין אותן ביום טוב אבל הרועות והלנות חוץ לתחום אם באו ביום טוב אין שוחטין אותן ביום טוב מפני שהן מוקצין ואין דעת אנשי העיר עליהן והני מילי בבהמות ישראל אבל של נכרי לית בהו משום מוקצה דאין האיננו יהודי צריך הכן אלא אם כן

הנה מוקצה פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים י"ז. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כ"ב לחודש – עמוד ו זוכה לבנים צדיקים!

באו בשביל ישראל שאז אסור לפיכך נכרי שהביא בהמה במקולין (פירוש מקום ששם שוחטים הבהמות) אם ידוע שלנות חוץ לתחום אסורות ואם ספק מותרות אפילו באו לצורך ישראל שהמוקצה הולכים בספיקו להקל ואם הביאם לצורך הנכרי או אפילו סתם בעיר שרובה נכרים מותר שכל המביא לצורך הרוב מביא:

ד. בהמות הידועות ללון חוץ לתחום ונמצאו בעיר ביום שני אני אומר שמא מבערב הכניסן וחוץ לחומה לנו ומותרות וכל שכן השחוטות בבוקר שחזקה מבערב הכניסן לתוך התחום:

ה. עגל שנולד ביום טוב מותר לשחטו אם האם עומדת לאכילה והוא דקים ליה בגויה שכלו לו חדשיו. הגה: ובעינין גם כן שהפריס על גבי קרקע (טור והרא"ש) דחיישינן שמא יראה בו ריעותא באיברים הפנימיים ונמצא שחט ביום טוב שלא לצורך כן נראה לי מדברי הרא"ש והטור. ואם היו שבת ויום טוב סמוכים זה לזה נולד בזה מותר בזה:

ו. בהמה מסוכנת שירא שמא תמות והוא אכל כבר ואין צריך לה אסור לשחטה אלא אם כן יש שהות ביום כדי לאכול ממנה כזית צלי מבעוד יום (ואפילו אין שהות לנתחה ולבדקה תחלה) (טור). וכשיש שהות ביום ושחטה אינו נוטל עורה אלא אם כן שייר ממנו אבר אחד ומביאו עמו. הגה: ויש אומרים דאין להפשיטה כלל אלא אם כן שחטה לצורך יום טוב וכך ראוי להורות (הגהות אלפסי פרק אין צדין):

ז. אם שחט בהמה בשדה לא יביאנה במוט או במוטה כדרך שעושה בחול אלא יביאנה בידו איברים איברים:

ח. עוף שנדרס ברגלים ויש לחוש שנתרסקו איבריו ולכן צריך שהייה מעת לעת ובדיקה אחר שהיטה מותר לשחטו ביום טוב ולא חיישינן שמא ימצא טריפה אף על גב דאתיליד ביה ריעותא:

ט. בכור בזמן הזה שאינו יכול לשחטו בלא מום אין חכם יכול לראותו ביום טוב אם יש בו מום ואפילו אם עבר וראהו ומצא שיש בו מום אינו יכול לשחטו אבל אם נולד במומו ועבר וראהו נשחט על פיו ואם ראה המום מערב יום טוב וראה שהוא מום שראוי לישחט עליו יכול לחקור עליו ביום טוב אם נפל בו המום

מאליו ומתירו. הגה: ואם נפל בכור לבור אסור להעלותו דהא אינו ראוי לשחטו אלא עושה לו פרנסה במקומו (רמב"ם פרק ב'):

י. אותו ואת בנו שנפלו לבור מעלה את הראשון על מנת לשחטו ואינו שוחטו וחוזר ומערים ומעלה את השני רצה זה שוחט רצה זה שוחט:

יא. בהמה חציה של נכרי וחציה של ישראל יכולים לשחטה ביום טוב ואפילו יש להם שתיים יכול לשחוט שתיהן:

יב. השוחט בהמה ביום טוב אינו רשאי לתלוש הצמר לעשות מקום לסכין אלא מפנהו (בידו, בית יוסף) ומושכו אילך ואילך ואם נתלש נתלש:

יג. השוחט את העוף לא ימרוט את הנוצה כדי לעשות מקום לסכין:

יד. לא ישחוט אדם חיה ועוף ביום טוב אלא אם כן יש לו עפר מוכן מבעוד יום ואם עבר ושחט אם יש לו דקר (פירוש כעין יתד של ברזל שחופרין בו את הקרקע) נעוץ מבעוד יום בעפר תיחוח מכסהו בו (ואפילו היה צריך לכמה דקירות שרי) (בית יוסף):

טו. אפר כירה שהוסק מערב יום טוב מותר לכסות בו אבל אם הוסק ביום טוב אסור אלא אם כן הוא חם שראוי לצלות בו ביצה ואם שחט מותר לכסות בו אף על פי שאינו ראוי לצלות בו ביצה (ומיהו עדיף שפי לכסות בדקר נעוץ בעפר תיחוח אם יש לו) (בית יוסף בשם הרא"ש וטור):

טז. הכניס עפר הרבה לביתו לצורך גינתו והוא כנוס במקום אחד מותר לכסות בו שכל זמן שהוא צבור דעתו עליו לכל מה שיצטרך אבל אם הכניס מלא קופה לצורך גינתו לא שמאחר שהוא מועט בטל:

יז. מכניס אדם מלא קופתו עפר לבית בסתם ועושה בו כל צרכו (ועיין לעיל סימן ש"ח סעיף ל"ח) ולא אמרינן שהוא בטל אגב קרקע הבית והוא שייחד לו קרן זוית דכיון שלא שטחו מוכחא מילתא דלצרכו בעי ליה ואם הוא עפר תיחוח מותר לכסות בו:

יח. כוי (פירוש בריה שנולדה מתיש וצבי) אין שוחטין אותו ביום טוב ואם שחטו אין מכסין את דמו אפילו יש לו עפר מוכן מפני שהרואה יאמר ודאי חיה הוא דאם לא כן לא היו מטריחין לכסות דמו ביום טוב ויבא להתיר חלבו ולערב אם רשמו

ניכר יכנסו. הגה: ודוקא ששחטו בקרן זוית וכהאי גוונא אבל אם שחטו באמצעית החצר אפילו דם בהמה יכול לכסות אם יש לו עפר מוכן דהוה ליה כגרף של רעי וצריך לכסות שלא יתלכלכו כליו בחצר (הגהות אלפסי פרק קמא דביצה):

ט. שחט בהמה וחיה ונתערב דמם ויש לו עפר מוכן או אפר כירה אם יכול לכסותו בדקירה אחת שאינו צריך להרבות בשביל דם הבהמה יכנסו ואם לאו לא יכנסו:

כ. שחט צפור מערב יום טוב ולא כיסה דמו לא יכנסו ביום טוב:

סימן תצט – דין מליגה ומליחה ביום טוב, ובו ה' סעיפים

א. אין מרגילין ביום טוב כיצד הוא מרגיל זה המוציא כל הבשר מרגל אחד כדי שיוציא כל העור שלם ולא יקרע מפני שטורח בהפשט זה טורח גדול ואין בו צורך למועד:

ב. אסור למלוג גדי אלא אם כן מולגו לאכול העור:

ג. בהמה שנשחטה ביום טוב מותר להגביה עורה וליתנה במקום דריסת הרגלים אף על פי שאין עליו בשר כלל ומותר למלוח עליו מליחה קלה כדרך שמולחים לצלי ומותר להערים ולמלוח כאן מעט וכאן מעט עד שימלח את כולו אבל אם נשחטה מערב יום טוב אסור. הגה: ונוצות של עוף דינן כמו בעור דמותר לטלטלן כדי להצניען כמו בעור:

ד. אין מולחין את החלבים ולא מהפכין בהם אפילו לשוטחן על גבי יתדות אף על פי שנשחטה ביום טוב וכן אסור למלוח בשר עליהם באויר:

ה. עלי שהוא דף עב וכבד וכלי הוא אלא שמלאכתו לאיסור לכתוש בו הריפות מותר לטלטלו לקצב עליו ולאחר שקצב עליו אסור לטלטלו מחמה לצל (אבל לצורך גופו ומקומו שרי):

סימן תק – דין הנצרך לבשר ביום טוב היאך יתנהג, ופדר מליחתו, ובו ו' סעיפים

א. אין קונים בשר בפיסוק דמים לומר לטבח תן לי בסלע או בשתיים וכן לא יאמר לו הריני שותף עמך בסלע אלא מחלק להם שלישיות או רביעיות כפי החלקים שדרך לחלק בעיר בלא פיסוק דמים ומביא שתי בהמות ויאמר זו כזו

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לכ"ב תחודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה לתיית "בן עולם הבא". נא לפרסם בתי פנסיות ובקתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיית "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים כ"ב לחודש – עמוד ז

ולמחר שמיין הנשארת וכפי ששנה כך
יפרע לו. הגה: ויש אומרים דדוקא ישראל
לגבי ישראל שרי בכחאי גונא אבל ישראל עם
נכרי אפילו בכחאי גונא אסור (הגהות אשרי
פרק אין צדין):

ג. אסור לשקול בשר אפילו בביתו לידע
כמה יבשל ואפילו ליתנו בכף מאזנים
לשמרו מן העכברים אסור אם הוא תלוי
במקום שרגילים לשקול בה ואפילו
לשקול מנה כנגד מנה אסור ומותר
לשקול בידו שלוקח החתיכה בידו
ומשער כמה יש בה וטבח אומן אפילו
זה אסור אבל אם הוא יודע לכוין דרך
חתיכתו לחתך ליטרא או חצי ליטרא
חותך כדרכו ואינו חושש:

ג. אין נוקבין נקב בבשר בסכין לתלותו בו
אבל ביד מותר ואם לעשות בו סימן
מותר אפילו בסכין:

ד. מולגין הראש והרגלים ומהבהבין אותם
באור אבל אין טופלין אותם בסיד ולא
בחרסית ולא באדמה דמתחזי כעיבוד
ואין גוזזין אותם במספרים שנראה
כעושה לצורך השיער:

ה. מותר למלוח כמה חתיכות בבת אחת אף
על פי שאינו צריך אלא אחת. הגה: ויש
אומרים דלא שרי להערים רק קודם אכילת
שחרית (ר"י ובית יוסף בשם סמ"ג). ומותר
למלוח הבשר ביום טוב אף על פי שהיה

אפשר למלחו מערב יום טוב (מהרי"ל ותרומת
הדשן סימן פ'):)

ו. נוהגין לנקר בשר ביום טוב אפילו נשחט
מערב יום טוב (וטוב לשנות קצת אם יוכל
לשנות באיזה דבר) (מהרי"ל ותרומת הדשן סימן
פ"ד):

סימן תקא – עצים האסורים והמותרים ביום טוב, ובו ז' סעיפים

א. אין מבקעין עצים מן הקורות שעומדות
לבנין ולא מקורה שנשברה ביום טוב
אפילו אם היתה רעועה מערב יום טוב
וקרובה להשבר אבל אם נשברה מערב
יום טוב אם אי אפשר להסיקה בלא
ביקוע מבקעין ממנה חתיכות גדולות
ולא יבקע לא בקרדום ולא במגל ולא
במגירה אלא בקופיץ (פירוש סכין של
קצבים ויש עושין בו ב' ראשין דומה קצת
לקרדום, רש"י) ובצד הקצר שלו אבל לא
בצד הרחב ויש מי שאוסר אפילו בקופיץ
לפי שאין אנו בקיאים מהו ולא התירו
אלא בסכין:

ב. עצים גדולים קצת וראוים להסקה בלא
ביקוע לא יבקע כלל ואפילו לשברם ביד
יש מי שאוסר:

ג. אין מביאין עצים מן השדה אפילו אם
היו מכונסין שם מבערב אבל מגבב הוא
בשדה משלפניו (וכן בחצר לוקח לפניו)
(בית יוסף ורמב"ם) ומדליק שם. ומביאין
מהמכונסים שכרשות היחיד ואפילו

היתה מוקפת חומה שלא לשם דירה
ובלבד שיהיה בה מסגרת ותהיה בתוך
תחום שבת ואם חסר אחת מכל אלו הרי
הן מוקצה:

ד. עלי קנים ועלי גפנים אף על פי שהם
מכונסים בקרפף כיון שהרוח מפרת
אותם הרי הם כמפוזרין ואסורים ואם
הניח עליהם כלי כבד מערב יום טוב הרי
אלו מוכנים:

ה. עצים שנשרו מן האילן ביום טוב אין
מסיקין בהם. (ועיין לקמן סימן תק"ז סעיף
ב):

ו. כלים שנשברו ביום טוב אין מסיקין בהם
שהם נולד (ואם הסיק בכלים אסור להפוך
באש לאחר שהודלקו במקצת דאז הוי שבר
כלי אלא אם כן ריבה עליהם עצים מוכנים)
(המגיד פרק ב' ור"ן פרק קמא דביצה) אבל
מסיקין בכלים שלמים או בכלים
שנשברו מבעוד יום:

ז. שקדים ואגוזים שאכלם מערב יום טוב
מסיקין בקליפיהם ביום טוב ואם אכלם
ביום טוב אין מסיקין בקליפיהן. הגה: גם
אין להסיק עם האגוזים והשקדים עצמן אלא
אם כן הם עדיין בקליפה (בית יוסף). ולפידים
שנשארו מיום טוב ראשון שכבו מותר לחזור
ולהדליקם אפילו ביום טוב שני של ראש
השנה או יום טוב אחר שבת (הרא"ש ומרדכי
ריש ביצה ובית יוסף):

מתוך צוואת רבינו יעקב מליסא זצ"ל

בעל "דרך החיים", "חזות דעת", "נתיבות המשפט", וכו'

תלמדו בכל יום דף או עמוד שולחן ערוך אורח חיים, ותראו
שתהיו בקיאים בו בהדינים היטב, כי רוב דיני אורח חיים
מזדמן לאדם בשעה שאי אפשר לאדם לעיין ולשאול לחכם
וכו', וכל מה שתלמדו, תחזרו ותשנו תיכף, כי מלימוד פעם
אחת, אי אפשר לזכור, כדאמרינן בעירובין נ"ד וכו', עכ"ל.

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק ל'חזון' שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים
מדי חודש בחישובו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גפתי פנסיות ובקפתי מדרשות. ובשמחות. וכל
החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"
וכל המזכה את הרבים כעבד לחדש – עמוד ח זוכה לבנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי
 לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כג לחודש

המשך הלכות יום טוב

סימן תקב – דיני האש ביום טוב, ובו ד' סעיפים

א. אין מוציאין אש לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן העפר ולא מן המים ואין עושים פחמים ואין נופחין במפוח אלא בשפופרת ונהגו היתר במפוח של בעלי בתים על ידי שינוי להפכו לממעלה למטה. הגה: ומותר לכסות האש בכלי או בעפר מוכן אם אינו מכבהו ודוקא לצורך יום טוב ראשון אבל לצורך יום טוב שני אסור (מהרי"ל). העושה מדורה ביום טוב כשהוא עורך את העצים אינו מניח זה על זה עד שיסדר המערכה מפני שנראה ככונה אלא או שופך העצים בעירוב או עורך בשינוי כיצד מניח עץ למעלה ומניח אחר תחתיו ואחר תחתיו עד שהוא מגיע לארץ וכן הקדרה אוחז אותה ומכניס האבנים תחתיה אבל לא יניחנה על גבי האבנים וכן המטה אוחז (הקרשים) למעלה ומכניס הרגלים תחתיהם אפילו ביצים לא יעמיד אותם שורה על גבי שורה עד שיעמדו כמו מגדל אלא ישנה ויתחיל מלמעלה למטה וכן כל כיוצא בזה צריך שינוי. הגה: וכן שלחן שיש לו דפנות המגיעות לארץ (תוספות) צריך שינוי אבל מותר להושיב שלחן שלנו על רגליו ואין בזה משום בנין ויש אומרים דאפילו מגיע לארץ כל זמן שאינו צריך לאויר של תחתיו שרי (טור):

ב. אגודה של עצים שהודלקה במדורה כל עץ שלא אחזה בו האש מותר לשטמו ואינו דומה למסיר שמן מהנר. הגה: ומותר ליקח עץ הדולק מצד זה של מדורה

ולהניחו בצד אחר הואיל ואינו מכוין לכיבוי (מרדכי):
ג. אין סומכין את הקדרה ולא את הדלת בבקעת. הגה: אבל מותר לצלות בו (הרי"ף) וכל שכן שמותר להסיק בו עם שאר עצים אף על גב שאינו ראוי להסיק בפני עצמו (ר"ן):
ד. לדידן מותר לבשל בקדרות חדשות ביום טוב. הגה: ויש אוסרין (הרא"ש והטור) וכן המנהג אם לא על ידי הדחק ולכן נהגו כשקונין קדרות חדשות בפסח מבשלים בהן קודם יום טוב (דברי עצמו):

סימן תקג – שלא להכין מיום טוב לחבירו, ובו ב' סעיפים

א. אסור לאפות או לבשל או לשחוט ביום טוב לצורך מחר אפילו הוא שבת או יום טוב ואפילו בשני ימים של ראש השנה אבל ממלאה אשה קדרה בשר אף על פי שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת. הגה: וכל שכן שיכול לשחוט אף על פי שאינו צריך אלא לכזית (סמ"ק) וכן יכולה לבשל הרבה קדרות ולאכול מכל אחת מעט (בית יוסף ורבינו ירוחם ותשובת הרשב"א). ודוקא קודם אכילה אבל אחר אכילה אינה יכולה לבשל ולומר אוכל ממנה כזית דהוי הערמה מיהו אם עברה ובשלה (או שחטה) מותר לאוכלו:
ב. ממלא נחתום חבית של מים אף על פי שאינו צריך אלא לקיתון אחד. הגה: אבל צריך להשים הכל אצל האש בפעם אחת אבל אסור להוסיף אם כבר החבית אצל האש דטרחה שלא לצורך הוא (המגיד פרק א'):

סימן תקד – דין התבלין ביום טוב, ובו ד' סעיפים

א. דכין את התבלין כדרך שאם ידוך אותם מבעוד יום יפיג טעמן אבל מלא אינו נידוך ביום טוב אלא אם כן הטח

(המכתשת) או שידוך בקערה וכיוצא בה שישנה שאם שחק המלח מערב יום טוב לא יפיג טעמו ואין שוחקין את הפלפלין ולא את החרדל ברחיים שלהם משום דהוי כעובדין דחול (אלא) דך אותם במדוכה ככל התבלין. הגה: ומיהו נוהגין לשנות קצת במדוכת תבלין (הגהות מיימוני פרק ג' בשם סמ"ג) וכן ראוי להורות:

ב. מותר להוליך תבלין ומדוך אצל מדוכה או מדוכה אצלם אפילו דרך רשות הרבים אף על פי שהיה אפשר להוליכם מערב יום טוב:

ג. אין כותשין הריפות במכתשת גדולה אבל כותשין במכתשת קטנה שזה הוא השינוי שלה ובארץ ישראל אפילו בקטנה אסור וכיון שאין אנו יודעים עכשיו מה נקראת גדולה או קטנה יש לאסור הכל. הגה: ומותר לגרוד גבינה ביום טוב על הכלי שהוא מורג חרוץ מיהו צריך שינוי מעט כמו דיכת מלח (ריב"ש סימן קפ"ד) והוא הדין מצות בלא שינוי משום דאין טחינה באוכלין שהיו טחונין תחלה (מהרי"ל):

ד. מותר אדם למדוד תבלין ליתן בקדירה בשביל שלא יקדיח תבשילו (פירוש שלא ישרפנו ויקלקלנו מחמת ריבוי תבלין):

סימן תקה – דין החולב בהמה ביום טוב, ובו סעיף אחד

א. בהמה שהיא עומדת לאכילה ורוצה לחלוב אותה לאכול החלב אם לקדירה שאין בה אוכלין אסור ואם יש בה אוכלין מותר וכגון שבא החלב לתקנו או שיש בה פירורין והחלב נבלע בהם אבל החולב כל צאנו לא התיר מפני פרוסה שנותן בכלי. הגה: ונכרי החולב בהמה ביום טוב וישראל רואהו יש להקל (רשב"א בתשובה) אך נהגו בו איסור ואין לשנות מיהו ביום טוב

הנה מוכבא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתח פנסיות ובקפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים עמוד א – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

של גליות מותר ביום טוב שני (הגהות אשירי ריש ביצה) ואם מותר לומר לנכרי לחלוב בהמתו בשבת עיין לעיל סימן ש"ה סעיף כ'. ועיין לקמן סימן תק"י סעיף ה' אם מותר להעמיד חלב ולעשות גבינה ביום טוב:

סימן תקן – דיני לישנה ביום טוב, ובו ט' סעיפים

א. אין מודדין קמח ביום טוב כדי ללוש אלא יקח באומד הדעת. הגה: ומותר ליקח הקמח מן הכלי אף על פי שעושה גומא בקמח (ר"ן פרק קמא דביצה ופרק כירה):

ב. אין מרקדין הקמח בתחלה אפילו על ידי שינוי אבל אם רקדו מאתמול ונפל בו צרור או קיסם ורוצה לרקדו פעם שנית מותר אף בלא שינוי. הגה: ויש אומרים דמותר ליטול הצרור או הקיסם בידו (רשב"א) אבל יש מחמירין ואוסרין (המגיד פרק ג'). ואם לא נפל בו דבר אלא שרוצה לרקדו שנית כדי שיהא הפת נאה צריך שינוי קצת כגון על גבי שלחן. הגה: והוא הדין דמותר לעשות על ידי נכרי אפילו תחלת הרקידה אם ישנה קצת (בית יוסף):

ג. הלש עיסה ביום טוב יכול להפריש ממנה חלה ולהוליכה לכהן (שרי אפילו הפרישה מאתמול). אבל עיסה שנלושה בערב יום טוב אסור להפריש ממנה חלה ביום טוב. הגה: אלא אוכל ומשייר קצת ולמחר מפריש מן המשוייר חלה ומותר לאפות הפת על ידי שיאכל ממנו ויפריש אחר כך חלה (בית יוסף). ואם רוצה יוכל ללוש עוד עיסה אחת ביום טוב ויצרפם יחד ויפריש מאותה עיסה גם על מה שלש מערב יום טוב (הגהות מיימוני פרק ג' ומרדכי פרק אלו עוברין ובית יוסף בשם תוספות פרק קמא דביצה):

ד. המפריש חלה ביום טוב והיא טמאה לא יאפה אותה ולא ישרפנה שאין שורפין קדשים ביום טוב אלא מניחה עד הערב ושורפה:

ה. מותר לעשות ביום טוב פתיג גדולים ולא חיישינן שמתוך כך יבא לאפות יותר ממה שצריך:

ו. היה לו קמח או עיסה בשותפות עם נכרי אסור לאפותה ביום טוב אלא יחלקנה ויאפה את שלו:

ז. אם יש לאדם הרבה פת נקייה אינו אופה פת אחרת אלא אם כן יש לו בני בית שרגיל להאכילם פת הדראה אבל אם יש לו פת הדראה הרבה יכול לאפות פת נקייה:

ח. אסור לעשות שאור ביום טוב אלא על ידי שינוי מפני שהיה אפשר לעשותו מבעוד יום:

ט. אפילו נשחטה הבהמה מערב יום טוב מותר להפריש המתנות ביום טוב:

סימן תקז – דין אפייה ביום טוב, ובו ז' סעיפים

א. אופין בפורנ"י דהיינו תנורים שלנו הגדולים ופיהם בצדם ובלבד שלא תהא חדשה דחיישינן שמא תפחת ויפסד הלחם וימנע משמחת יום טוב ומחמין חמין באנטיכי (פירוש יורה גדולה):

ב. אף על פי שעצים שנשרו מן הדקל ביום טוב או בשבת שלפניו אסור להסיקן אם נשרו ביום טוב בתוך התנור מרבה עליהם עצים מוכנים (שלא יהיו עצי איסור ניכרים) (ר"ן פרק קמא דביצה) ומבטלין ובלבד שלא יגע בהם עד שיתבטלו ברוב אבל אם נפלו בתנור בשבת אסור להסיקן ביום טוב שלאחריו אפילו על ידי ביטול ברוב:

ג. אסור ליקח עץ מבין העצים לחתות בו האש בתנור דהוי ליה מתקן מנא:

ד. תנור שנפל לתוכו מטיח הטיט אם אפשר לאפות ולצלות בו בלא גריפה ולא יתחרך הפת או הצלי אסור לגרפו מפני שהוא מטלטלו שלא לצורך אבל מותר להשכיב האש והאפר שבו כדי שיהיה חלק ולא יגע בפת כלל אף על פי שאם היה נוגע בו לא היה כדי להרכו אבל אם יש בטיח שנפל לתוכו כדי לחרך הפת או הצלי אם היה נוגע בהם אף על פי שבלא גריפה היה אפשר לאפות ולצלות בו כיון שהיה מתחרך מותר לגרפו דחשיב טלטול לצורך ודוקא בתנורים שלהם שהיו מדבקים הפת סביבם ואין צריכים לגרפם אלא מהטיח שנפל לתוכו אבל תנורים שלנו כיון שאי אפשר לאפות בהם בלא גריפה מותר לגרפן מהאפר והגחלים ואף על פי שהוא מכבה אי אפשר בלא כן וכשם שמותר להבעיר לצורך אוכל נפש כך מותר לכבות לצורך אוכל נפש והרי זה כמניח בשר על הגחלים וכן נהגו:

ה. תנור וכירים חדשים אין סכין אותם בשמן ולא טשין אותן במטלית אבל מותר להסיקן אפילו היסק ראשון ובלבד שלא יפגם בצונן כדי לחסמן (פירוש לחזקן) ואם הוסקו יותר מדאי והוצרכו

להפיגם בצונן כדי לאפות בהם מותר לפיכך מותר לשרות במים המכבדות שמכבדין בה התנור אף על פי שמכבה:

ו. מותר לאפות תנור מלא פת אף על פי שאינו צריך אלא פת אחד ודוקא בתנוריהם שהיו קטנים והיו מדבקים הפת בדפנותיהם ומתוך שהוא מלא אין מקום לחומו להתפשט והפת נאפה יפה אבל בתנורים שלנו אין לאפות יותר ממה שצריך:

ז. מותר לסתום פי התנור בטיט ורפש שעל שפת הנהר והוא שרככו מאמש או עשה בו סימן ונתקו לצד אחד אבל לגבל טיט ביום טוב אסור ומותר לגבל אפר לסתום בו פי התנור:

סימן תקח – דברים האסורים ביום טוב לחכנת צלו, ובו ב' סעיפים

א. אין מלכנים את האבנים לצלות או לאפות עליהם מפני שמחסמן ואין שוברים את החרס ואין חותכין את הנייר לצלות עליהם ואין פוצעין את הקנה לעשותו כמו שפורד לצלות בו:

ב. פוצעים אגוזים במטלית ולא חיישינן שמא תקרע:

סימן תקט – כמה דינים פרטיים להלכות יום טוב, ובו ז' סעיפים

א. שפורד שנרצף אף על פי שהוא יכול לפשטו בידו אין מתקנין אותו. הגה: ודוקא שיכול לצלות בו בלא תיקון אבל אם אינו יכול לצלות בו כך ונשבר ביום טוב מותר לתקנו (טור) ואין מוריין כן לרבים (רבינו ירוחם חלק ג') שלא יבוא לתקן גם כן בנשבר מערב יום טוב. והוא הדין לכל המכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב:

ב. שפורד שרוצים לצלות בו והיה ארוך יותר מדאי אסור לחתכו ולא לשרפו אין משחזיין את הסכין במשחזות שלה אבל מחדדה על גבי העץ או חרס או אבן ואין מורים דבר זה לרבים כדי שלא יבאו לחדדם במשחזות כמה דברים אמורים כשיכולה לחתוך בדוחק או שנפגמה אבל אם אינה יכולה לחתוך כלל אין משחזיין אותה אפילו על העץ שמא יבא להשחזוה במשחזות:

ג. עופות שממלאים אותם בשר וביצים מותר לתפרם ביום טוב והוא שיתקן מערב יום טוב החוט וישימנו במחט ויזהר שלא יחתוך החוט ביום טוב. הגה:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לקל תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתודשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כגון לחודש – עמוד ב זוכה לבנים צדיקים!

וכן נהגו לשרוף החוט הנשאר בעוף לאחר שתפרו בו:

ד. מותר לחתוך ביום טוב אגד גדיים ועופות מקולטים וחוטמים תפורים וכן יכולים לשרוף פתילה או סמרטוט שקושרים בו העוף:

ה. מותר ללכך ביום טוב כלי ברזל שאפו בו פלאדי"ן של גבינה ואחר הליבון יאפה בו פשטיד"א של בשר והוא שכשיתלבן יתנו אותו על המאכל מיד אבל אם הוא בלוע מנבילה וכיוצא בה אסור ללבונו אפילו לאפות בו דבר היתר. הגה: והוא הדין דאסור להגעיל כלי ביום טוב (מרדכי סוף ע"ז ואור זרוע והגהות מיימוני פרק א'). ומותר ללכך שפוד שצלו בו בשר שאינו מלוח ורוצה לחזור ולצלוח בו ביום טוב (מהרי"א מפראג):

ו. אין נוקבין נקב חדש בחבית ביום טוב:
ז. להטביל כלי חדש ביום טוב דינו כמו בשבת כדאיתא בסימן שכ"ג סעיף ז'. הגה: ודין הדחת ושפשוף כלים ביום טוב דינו כמו בשבת כדאיתא סימן שכ"ג ומותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש ושמתח יום טוב (מרדכי פרק בכל מערבין ובית יוסף בשם התוספות פרק קמא דביצה):

סימן תקי – כמה דברים האסורים לעשות ביום טוב, ואיזו מהם מותרים על ידי שינוי, ובו י"א סעיפים

א. מוללין מלילות ומפרכין קטניות כדרך ביום טוב ומנפח מעט מעט ואוכל ואפילו בקנון ותמחוי אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה:

ב. הבורר קטניות ביום טוב בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי (אם רוצה לאוכלו בו ביום) (המגיד פרק ג) אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה במה דברים אמורים כשהאוכל מרובה על הפסולת אבל אם היתה הפסולת מרובה על האוכל בורר את האוכל ומניח את הפסולת ואם היה טורח בביררת הפסולת מן האוכל יותר מטורח ברירת האוכל מן הפסולת אף על פי שהאוכל מרובה בורר את האוכל ומניח את הפסולת. הגה: ולוזהם ובטנים שנשתברו ועדיין בקליפיהם לא מיקרי הקליפה פסולת כיון דאורחיהו בהכי ועדיין מעורבין (טור):

ג. אין מסננים החרדל במסננת שלו ואין ממתקין אותו בגחלת של עץ אבל בשל מתכות מותר:

ד. אין תולין המשמרת ביום טוב לסנן בה שמרים אבל אם היתה תלויה ועומדת מותר ליתן בה שמרים לסנן ומערים ותולה אותה ליתן בה רמונים ואחר כך נותן בה שמרים. הגה: ושאר דיני סינון ביום טוב כמו בשבת כדאיתא סימן שי"ט (בית יוסף):

ה. אין עושים גבינה ביום טוב (ואין מעמידין חלב ביום טוב) (הגהות מיימוני פרק ג' ור"ן סוף פרק ד' דביצה ובית יוסף בשם הרוקח) והוא הדין דאין עושים חמאה מן החלב ביום טוב (ריב"ש סימן קכ"א):

ו. אין גוזזין את הירק במספרים שדרךן לחתכם בהן מן המחובר:

ז. מתקנים את הקונדס והעכביות. הגה: ומותר למלוח הרבה חתיכות צנון ביום טוב אם רוצה לאכלן אף על פי שאסור בשבת ויש מחמירין (מהרי"ל):

ח. אף על פי שהותרה הוצאה ביום טוב אפילו שלא לצורך לא ישא משאות גדולות כדרך שהוא עושה בחול אלא צריך לשנות כיצד המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה לתת לתוכה ארבעה או חמשה כדים אלא יביאם על כתפו או לפניו אחד או שנים דמוכה שלצורך יום טוב הביאם. הגה: ודוקא כשמוליכין ממקום למקום אבל מזוית לזוית (בית יוסף בשם רש"י) או מבית לבית באותו חצר (אור זרוע) שרי בכל ענין:

ט. המוליך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחוריו אלא נוטלה בידו:

י. וכן משאות שדרךן לישא אותם במוט ישא אותן על גבו מאחוריו ושדרךן לישא אותן מאחוריו ישא אותן על כתיפו ושדרךן להנשא על הכתף ישא אותן בידו לפניו או יפרוש עליהן בגד וכל כיוצא בזה משינוי המשאואם אי אפשר כגון שזימן הרבה אורחים וצריך למהר ולהביא לפנייהם עושה כדרכו במה דברים אמורים בנושא על האדם אבל על גבי בהמה לא יביא כלל:

יא. אין מביאין עצים לא בחבל ולא בקופה ולא במחצלת אבל מביא במטפחת ובחיקו:

סימן תקיא – הבערה, ולהחם מים, מותר ביום טוב, ובו ד' סעיפים

א. מותר לעשות מדורה להתחמם כנגדה. הגה: יש אומרים דאסור להחם בית החורף ביום טוב דלפעמים אין הקור גדול ואינו אלא

למפונקים והוי כמרחץ ומוגמר דאסור (בית יוסף בשם תשובת אשכנזית) ונהגו להקל:

ב. מותר להחם ביום טוב מים לרחוץ ידיו אבל לא כל גופו אפילו אינו ואפילו אינו רוחצו בבת אחת. הגה: אבל מותר לרחוץ תינוק במים שהוחמו על ידי ישראל ביום טוב (מרדכי פרק ג) אבל אסור לחמם לצרכו אפילו על ידי נכרי (מהרי"א מפראג) אבל כשצריך להם לבשל או להדיח או מותר להרבות בשבילו (כל בו). ודין חמי טבריה כמו בשבת כדאיתא סימן שכ"ו (בית יוסף). אבל במים שהוחמו מערב יום טוב מותר לרחוץ כל גופו אפילו כאחד מיהו דוקא חוץ למרחץ אבל כמרחץ אסור. הגה: ויש אוסרים בכל ענין וכן נוהגין (טור והרא"ש):

ג. אדם מותר לטבול ביום טוב מטומאתו:

ד. אין עושים מוגמר דהיינו לפזר מיני בשמים על הגחלים בין להריח ובין לגמר הבית או הכלים אבל אם עושה כדי ליתן ריח טוב בפירות למתקן לאכילה מותר אפילו אם מפזרן על גבי גחלת של עץ. הגה: ואסור לסחוף כוס מבושם על הבגדים משום דמוליד בהן ריחא (המגיד פרק א' והגהות אשרי סוף פרק ב' דביצה):

סימן תקיב – שלא לבשל לצורך כותים ביום טוב, ובו ג' סעיפים

א. אין מבשלים לצורך עכו"ם ביום טוב לפיכך אסור להזמינו שמא ירבה בשבילו ודוקא להזמינו. הגה: לביתו אבל לשלוח לו לביתו על ידי עכו"ם שרי (הגהות מיימוני פרק א' בשם אור זרוע) אבל עבדו ושפחתו וכן שליח שנשתלח לו וכן עכו"ם שבא מאליו מותר להאכילו עמו ולא חיישינן שמא ירבה בשבילו. הגה: ומותר להרבות בשביל עבדו ושפחתו באותה קדירה שמבשל בה לעצמו (מרדכי פרק ב' דביצה) אבל לשאר עכו"ם בכל ענין אסור (אורחות חיים ותוספות). וישאל האופה בתנור של עכו"ם וצריך לתת לו פת אחד לא יחד לעכו"ם אחד קודם אפייה דאז אופה של עכו"ם אלא יאפה סתם ויתן לו אחר כך אחד (כל בו):

ב. בני החיל שנתנו קמח שלהם לישראל לאפות להם פת אם אינם מקפידים כשישראל נותן ממנו לתינוק מותר לאפות להם:

ג. אסור לבשל ולאפות לצורך כלבים אבל מותר לטלטל מזונות וליתן לפנייהם. הגה: אבל אסור להוציא בשבילן מרשות לרשות (הגהות מיימוני והמגיד פרק א'). וכן

אסור לגבל המורסן לעופות (מרדכי) כי אם על ידי שינוי (כל בו). ומותר להרבות בשביל הכלבים באותה קדירה שמבשל בה לעצמו אפילו אם יש לו דבר אחר שיוכל ליתן לכלבים אם היה רוצה (בית יוסף בשם הר"ן והירושלמי):

סימן תקיג – דין ביצה שנולדה ביום טוב, ובו ח' סעיפים

א. ביצה שנולדה ביום טוב אסור ליגע בה (הגה: דהיינו לטלטלה) (מרדכי ריש ביצה ופרק כל הכלים) וכל שכן שלא לאכלה ואם נתערבה אפילו באלף כולן אסורות:

ב. ספק אם נולדה ביום טוב או בחול אסורה:

ג. ביצה שנולדה ביום טוב שנתבשלה בשוגג עם בשר ותבשיל אם יש ס' כנגדו הכל מותר חוץ מן הביצה אבל אם לבנו בו התבשיל וכיוצא בזה מידי דלחזותא וטעמא עביד לא בטיל:

ד. מותר לכפות עליה כלי כדי שלא תשבר ובלבד שלא יגע בה הכלי:

ה. אם נולדה ביום טוב ראשון מותרת ביום טוב שני בשני ימים טובים של גלויות אבל בשני ימים טובים של ראש השנה וכן בשבת ויום טוב הסמוכים זה לזה נולדה בזה אסורה בזה. הגה: ואם יום טוב ביום א' ב' ונולדה בשבת שלפניהם מותר ביום ב' של גלויות (מהרי"ל):

ו. ביצה שיצאה רובה מערב יום טוב וחזרה ואחר כך נולדה ביום טוב מותרת לפיכך אפילו בדק בקינה של תרנגולת ערב יום טוב סמוך לחשיכה ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת שתרנגולת אינה יולדת כלילה ואנו תולין שמא תמול יצא רובה וחזר והוא שיש

תרנגול זכר תוך ס' בתים ואין מפסיק נהר שאין בו גשר שאם לא כן אפשר שתלד כלילה ואסור אבל אם לא בדק מערב יום טוב אפילו ליכא זכר בהדה שריא שאנו תולים שמא תמול נולדה ובלא זכר רובן יולדות ביום לפיכך מותר ליקח ביצים מן הנכרי כליל ראשון של יום טוב דתלינן שמעבר יום טוב נולדו וכן כליל שני של שני ימים טובים של גלויות אבל לא כליל שני של ראש השנה ולא כליל יום טוב שאחר השבת. הגה:

ונכרי המביא ביצים ביום טוב ראשון ומסית לפי תומו שנולדו מאתמול מותר לסמוך עליו (מרדכי ריש ביצה). ודוקא ביום טוב שחל

באמצע השבוע אבל ביום טוב שחל באחד בשבת שאז יש לחוש שמא נולדה בשבת ואסור מדאורייתא ביום טוב אין נכרי מסית לפי תומו נאמן ודוקא ביום טוב ראשון אבל ביום טוב שני אפילו ראש השנה נאמן דאינו אלא דרבנן (תרומת הדרשן סימן ע"ט):

ז. השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות ואפילו ביום טוב שלאחר שבת:

ח. אפרוח שנולד ביום טוב אסור. ואם נולד בשבת אסור ביום טוב שלאחריו:

סימן תקיד – שלא לכבות ביום טוב, ובו י"א סעיפים

א. אסור לכבות דליקה ביום טוב (עיינן לעיל סימן של"ד סעיף כ"ו) ואפילו אם רואה ביתו שנשרף אם אין שם סכנת נפשות ואין מכבין הבקעת אפילו כדי שלא יתעשן הבית או הקדירה או כדי לשמש מטתו. הגה: ויש אומרים דוקא אם אפשר להציל הקדירה בלא כיבוי אבל אם אי אפשר להציל או לבשל הקדירה בענין אחר רק שיכבה מותר לכבות (הרא"ש ומרדכי ור"ן פרק ב' דביצה ורשב"א וטור) וכן נראה לי עיקר וכן בבית אם ישרף הבית לא יהיה לו מקום לאכול שם ויפסיד סעודתו מותר לכבות אבל אם יש לו בית אחר לאכול שם אסור לכבות משום הפסד ממונו (בית יוסף בשם אורחות חיים):

ב. להטות הנר כדי להרחיק השמן מן הפתילה חשיב כיבוי ואסור וכן אסור ליקח פתילה מנר הדולק אפילו ליתנה בנר אחר שהרי כשמוציאה מיד הוא מכבה אותה. הגה: ומותר להוסיף פתילות לנר דולק כדי שיבעיר הרבה ויכבה במהרה (ר"ן פרק אין צדין):

ג. נר של שעה שרוצה להדליקו ביום טוב וחש עליו שלא ישרף כולו יכול ליתן סביבו קודם שידליקנו דבר המונע מלישרף בענין שיכבה כשיגיע שם. הגה: ויש מתירין לחתוך נר של שעה באור דהיינו שמדליקים גם למטה כדי לקצרה וכן נוהגין אבל על ידי סכין אסור (הגהות מיימוני פרק ו' והגהות אשירי ומרדכי ותוספות פרק קמא דביצה). ומותר להעמיד נר במקום שהרוח שולט כדי שיכבה אבל אסור להעמידו שם אם כבר הרוח מנשב (מהרי"ל):

ד. נר שכבה ורוצה להדליקו בו ביום מותר לחתוך ראש הפתילה כדי שיהא נוח לידלק. הגה: ושיורי שמן ופתילה מותרין

אפילו ביום טוב אחר שבת או שני ימים טובים של ראש השנה (בית יוסף בשם רוב הפוסקים):

ה. נר של בטלה דהיינו שאינו צריך לו אסור להדליקו אבל של בית הכנסת לא חשיב של בטלה ומותר להדליקו אפילו ביום טוב שני אחר מנחה ואין בזה משום מכין לחול שהרי בהדלקתו יש מצוה לאותה שעה ולתקן הפתילות והעששיות ביום טוב אחר מנחה אם רוצה להדליק בו ביום מותר ואם לאו אסור:

ו. אין נותנין נר על גבי אילן מערב יום טוב דחיישינן שמא יבא להשתמש באילן:

ז. אין פוחתין נר של חרס דהיינו בעודו רך כמו ביצים של יוצר למעך אותו ביד לעשות לו בית קבול מפני שהוא עושה כלי:

ח. אין חותכין הפתילה לשנים אלא אם כן על ידי שנותן שני ראשיה בפי שני נרות ומדליקה באמצע והוא שיהא צריך לשתייהן:

ט. אין גודלין את הפתילה ולא מהבהבין אותה אבל אם אינה קשה כל צרכה יכול למעכה בידו כדי להקשותה ומותר לשרותה בשמן (שאינן בו נר דולק) (בית יוסף בשם הרוקח):

י. מותר להסיר הפחם שבראש הנר כשהוא דולק אבל אינו חותך ראש הפתילה בכלי:

יא. המדליק נר של יום טוב צריך לברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של יום טוב:

סימן תקטז – דין דברים הבאים ביום טוב חוץ לתחום, ובו ט' סעיפים

א. נכרי שהביא דורון לישראל ביום טוב אם יש ממינו אם יש ממינו במחובר או שמחוסר צידה אסור אף למי שלא הובא בשבילו לאכלו בו ביום (ואפילו עבר ונתן לפיו ולעסו אסור לבלעו) (ר"ש בפירוש המשנה פרק ח' משנה ב' דתרומות) ואפילו לטלטלן אסור ולערב מותרים בכדי שיעשו ובשני ימים טובים של גלויות אם הובא ביום ראשון מותר מותר מיד כליל יום טוב שני בכדי שיעשו. הגה: יש מחמירין לאסור עד מוצאי יום טוב שני (טור בשם רבינו תם והרא"ש וסמ"ג) ונוהגין להחמיר אם אינו לצורך יום טוב לצורך אורחים ובכהאי גוונא דאז נוהגין להקל לאחרים שלא הובא

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחוץ ל"כ"ל החודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשבתות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"כ"ה בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ג לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

בשבילן (תרומת הרשן סימן ע"ח). וכן אם הובא ביום טוב שני צריך להמתין במוצאי יום טוב בכדי שיעשו אבל בשני ימים של ראש השנה או ביום טוב הסמוך לשבת בין מלפניו בין מלאחריו אם הובא בראשון צריך להמתין במוצאי יום טוב בכדי שיעשו אבל בבי' ימים של ראש השנה או ביום טוב הסמוך לשבת בין מלפניו בין מאחריו אם הובא בראשון צריך להמתין עד מוצאי יום טוב ושבת בכדי שיעשו ושיעור כדי שיעשו היינו כדי שילך הנכרי למקום שליקט ויגמור המלאכה ויחזור לכאן ואם נסתפק לו מהיכן הביאן שיעורן כדי שיבוא מחוץ לתחום:

ג. אפילו תלשן הנכרי או צדן לעצמו או נפל מן האילן מעצמו או נצוד מעצמו אסור לאכלו בו ביום ולטלטלו אף למי שלא הובאו בשבילו אבל לערב מותרין מיד במוצאי יום טוב אף למי שהובאו בשבילו:

ג. אפילו אם הוא ספק אם נלקטו או ניצודו היום אסורים אבל אם ניכר בהם שלא נלקטו ושלא ניצודו היום מותר למי שלא הובאו בשבילו ואם לא באו מחוץ לתחום מותר אף למי שהובאו בשבילו. הגה: נכרי מסיח לפי תומו שלא נלקט היום או ניצוד היום נאמן (ועיין לעיל סימן תקי"ג סעיף ו')

ד. יש מתירים לאכלם בשבת בכדי שיעשו ויש אסורים. הגה: ולדין דנהגין להחמיר בשני ימים טובים של גליות נמי דינא הכי ולענין הלכתא נראה דשני ימים טובים של ראש השנה יש להחמיר בשבת אבל בשני יום טוב של גליות יש להקל בשבת שהוא לאחריהן ודוקא בפירות שאין צריכים הכנה ביום טוב שלפני השבת אבל דבר שצריך להכין ביום טוב שני לצורך השבת אסור מאחר דנהגין לאסור ואף לטלטל ביום טוב שני אם לא לצורך אורחים וכיוצא בזה (תרומת הרשן סימן ע"ח):

ה. דבר שאין במינו במחובר ואינו מחוסר צידה אם בא מתוך התחום מותר לכל ואם באו מחוץ לתחום אסור לאוכלן למי שהובאו בשבילו ולכל בני ביתו אבל מותר לטלטלן בתוך ד' אמות או בתוך העיר מוקפת חומה או מבצר שידוע שהוקף לדירה ואחרים מותרים אף לאוכלם ולערב (יום טוב ראשון) צריך להמתין מי שהובאו בשבילו בכדי

שיעשו. הגה: ומותרין אחר כך אפילו לדין שנהגין להחמיר בשאר דברים כמו שנתבאר: **ו.** בעיר שרובה נכרים מן הסתם כל המביא לצורך הרוב מביא. הגה: מחצה על מחצה או שידוע שליקט לצורך שניהם אסור (בית יוסף וסמ"ג):

ז. אם הוא ספק אם באו מחוץ לתחום אם הוא נכרי השרוי עמו בעיר ופירות המצויים בעיר מותר ואם לאו אסור:

ח. דבר שאין במינו במחובר שהובא לישראל ביום טוב ראשון של ראש השנה מותר בשני והוא הדין לשבת ויום טוב הסמוכים זה לזה:

ט. ישראל ששיגר דורון לחבירו על ידי נכרי מערב יום טוב ונתעכב הנכרי והביאם ביום מחוץ לתחום מותר אפילו למי שהובא בשבילו לאכלם אבל אסור לכל ישראל לטלטלם חוץ לארבע אמות או חוץ לעיר המוקפת חומה או חוץ למבצר שידוע שהוקף לדירה. הגה: ודוקא שהיה דעתו מאתמול דלית ביה איסור מוקצה אבל אם לא היה דעתו מאתמול אף על גב דלית ביה איסור תחומין אסור משום מוקצה דכל של ישראל צריך הכנה מבעוד יום ואפילו למי שלא הובא בשבילו אסור (בית יוסף בשם תשובת הרשב"א):

סימן תקטז – דין איזה דברים מותרים לשלוח ביום טוב, ובו ג' סעיפים

א. מותר לשלוח לחבירו ביום טוב בהמה חיה ועוף אפילו חיים ויינות שמנים וסלתות וקטניות אבל לא תבואה לפי שמחוסרת טחינה שהיא מלאכה האסורה ביום טוב:

ב. כל דבר שמותר לשלוח ביום טוב לא ישלחנו בשורה דהיינו שלשה בני אדם או יותר זה אחר זה נושאים כולם מין אחד אבל אם כל אחד נושא מין אחר מותר:

ג. משלחים כלים אף על פי שאינם תפורים שהם ראויים לישען עליהם ואפילו יש בהם כלאים אם הם קשים ומשלחין תפילין כיון שראויים להניחם בחול. הגה: וכל כיוצא בזה אפילו דרך רשות הרבים מותר לשלחן (בית יוסף):

סימן תקיז – באיזה אופן מותר ליקח ביום טוב מן החנוני מיני מאכל, ובו ד' סעיפים

א. לומר לחנוני לתת לו ביצים או אגוזים או שאר מיני מאכל ומשתה דינו ביום

טוב כמו בשבת (כמו שנתבאר לעיל סימן שכ"ג סעיף ד'). ואם הוא נכרי אסור ליקח ממנו דבר שבמינו במחובר או שבמינו מחוסר צידה אלא אם כן ניכר בהם שלא נלקטו ושלא ניצודו היום וכן לא יקח ממנו ביצים שמא נולדו היום אבל דבר שאין בו משום מחובר ולא משום צידה ולא משום נולד מותר ליקח ממנו אפילו הובא היום מחוץ לתחום וכן קמח שנשחן היום בעיר שרובה נכרים מותר ליקח ממנו דאדעתא דנכרי טחני ליה והוא הדין ליקח ממנו פת שאפה בו ביום (וכן אם נאפה בשבת שלפניו) (בית יוסף):

ב. ישראל שאמר לנכרי מבעוד יום תקנה לי יונים למחר לא יפה עשה אבל אם עשה כבר מותר לאכול מהם ביום טוב והוא שלא יהיו מפריחין אבל אם רגיל בכך אסור לאכול מהם דאין זה חשיב דיעבד כיון שרגיל בכך:

ג. לומר לחבירו מלא לי כלי זה יין דינו ביום טוב כמו בשבת. הגה: כדאיתא סימן שכ"ג. והוא הדין דאסור להטיל גורלות ביום טוב כמו בשבת כדאיתא לעיל סימן שכ"ב סעיף ל':

ד. לא ימוד אדם שעורים ליתן לפני בהמתו אלא משער ונותן לה:

סימן תקיח – דיני הוצאה מרשות לרשות ביום טוב, ובו ט' סעיפים

א. מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה הותרה שלא לצורך כגון קטן ולולב וספר תורה וכלים. הגה: הצריכים לו קצת או שמתירא שלא יגנובו או שאר פסידא (הגהות סמ"ק ורבינו ירוחם). אבל אבנים וכיוצא בהן אסור. הגה: ומותר לשחוק בכדור אפילו ברשות הרבים אף על גב שאינו אלא טיול בעלמא (תוספות ורבינו ירוחם) ואם הניח עירוב מותר לטלטל ולהוציא כל שיש לו תורת כלי אף על פי שאינן לצורך היום כלל (ר"ן פרק ב' דביצה):

ב. אסור לישראל להוציא שום דבר ביום טוב לצורך נכרי. הגה: אבל מותר לשלוח לו על ידי נכרי כגון שצריך להחזיר משכון לנכרי אלם וכדומה לזה (מרדכי סוף פרק קמא דביצה ובית יוסף בשם תוספות פרק קמא דכתובות):

ג. לקח עץ שאינו מיוחד לשפוד וצלה בו בשר אסור לטלטלו אחר כך שאינו כלי אלא שומטו ומניחו בקרן זוית כדי שלא

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה קהיות "בן עולם הבא". נא פרקם גפתי פנסיות ובפתי מדקשות. ובשמחות. ופרק החברים וידיים. קצות את הרבים קהיות "בן עולם הבא" על ידי ימוד "הקצה" כפר יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כ"ג לחודש – עמוד זה זוכה לפנים צדיקים!

יזוקו בו אפילו אין עליו בשר כלל. הגה: ולצורך אוכל נפש מותר לטלטל הכל אפילו מוקצה (רמב"ם פרק א' ומרדכי ריש פרק בכל מערבין):

ד. מותר לטלטל סולם של שובך משובך לשובך אפילו ברשות הרבים אבל סולם של עלייה אסור בטלטול:

ה. להוציא גרף של רעי ולהחזירו כדינו בשבת כך דינו ביום טוב (ועיין לעיל סימן ש"ח סעיף ל"ה):

ו. בהמה שמתה ביום טוב אם היתה מסוכנת מערב יום טוב הרי זה מחתכה לכלבים ואם לא היתה מסוכנת אף על פי שהיתה חולה הרי זה מוקצה ולא יזינה ממקומה:

ז. מתחילין בערימות התבן אם היא תיכנא סריא (פירוש סרוחה) ואית ביה קוצים שעומד להסקה:

ח. נוטלים עצים הסמוכים לדופני הסוכה ומסיקין בהם. הגה: והוא הדין אם זרק חבילות על הסכך דאינן בטלות לגבי הסכך אם דעתו להסיקן מותר ליטלן משם:

ט. בית שהוא מלא פירות מוכנים ונפחת נוטל ממקום הפחת:

סימן תקיט – צירי דלתות מותר להסיר ולהחזיר לצורך יום טוב, ובו ה' סעיפים

א. מסלקין תריסי (פירוש קרשים שנועלים בהם החנויות) חנויות ומחזירין אותם ביום טוב כדי שיוציא תבלין שהוא צריך להן ולא ימנע משמחת יום טוב במה דברים אמורים כשיש להם ציר באמצע אבל יש להם ציר מן הצד אסור גזירה שמא יתקע ושאינן להם ציר מן הצד כל עיקר אפילו בבית מותר להחזיר:

ב. כלים שהם מפוצלים כגון מנורה של חוליות וכסא ושולחן שהם חתיכות חתיכות מעמידין אותם ביום טוב והוא שלא יתקע:

ג. להתיר ולהפקיע ולחתוך חותמות שבכלים ושברקע ולשבר פותחות כדינם בשבת כך דינם ביום טוב (ועיין לעיל סימן שי"ד סעיף ז):

ד. לקטום קש או קיסם או תבן או עצי בשמים דינם ביום טוב כדינן בשבת (כדאיתא סימן שכ"ב סעיף ד):

ה. קמטים שעושין הנשים בבתי זרועותיהן ובבתי שוקיהן אסור לעשותן ביום טוב משום תקון מנא:

סימן תקכ – לכבד הבית, ובו סעיף אחד
א. לכבד הבית כדינו בשבת כך דינו ביום טוב (ועיין לעיל סימן של"ז):

סימן תקכא – דין שלשול פירות ביום טוב ממקום למקום, ובו ג' סעיפים

א. משילין פירות דרך ארובה (פירוש מן כי ישל זיתך כלומר מפילין הפירות לארץ) ביום טוב ולא ישלשלם בחלונות ולא יורידם בסולמות ולא יטלטלם מגג לגג אף על פי שהן שוין:

ב. מותר לכסות פירות או כדי יין או לבנים מפני הדלף:

ג. ליתן כלי תחת הדלף כדינו בשבת כך דינו ביום טוב (ועיין לעיל סימן של"ח סעיף ח):

סימן תקכב – קצת דברים האסורים לטלטל ביום טוב, ובו ד' סעיפים

א. אין הסומא יוצא במקלו ולא הרועה בתרמילו (ודין חיגר דינו ביום טוב כמו בשבת, ועיין לעיל סימן שי"א סעיף י"ז):

ב. אין יוצאין בכסא אחד האיש ואחד האשה ואיש שהיו רבים צריכים לו מותר ומוציאין אותו על הכתף אפילו באפריון:

ג. מי שנתכווצו (פירוש שנצמתו ונעשו קצרים) גידי שוקיו יכול לצאת במקל:

ד. אין מנהיגין בהמה במקל:

סימן תקכג – דינים הנוהגין בבהמות ביום טוב, ובו ד' סעיפים

א. מסירים זבובים הנתלים בבהמה אף על פי שהן עושין חבורה:

ב. אין מגרדין בהמה במגרדת ביום טוב ביום טוב מפני שמשרת שער:

ג. אין מילדין בהמה ביום טוב אבל מסעדין אותה שאוחז בולד שלא יפול לארץ ונופח לו בחוטמו ונותן לו דד לתוך פיו:

ד. בהמה שריחקה ולדה מותר לזלף (פירוש לשפוך) מי שליתה עליו וליתן מלא אגרוף מלח ברחמה כדי שתרחם עליו אבל הטמאה אסור לעשות לה כן. הגה: ועיין לעיל סימן רמ"ו סעיף ג' בהג"ה אם אדם מצווה על שביתת בהמתו ביום טוב:

סימן תקכד – כמה דברים האסורים ביום טוב, ובו ב' סעיפים

א. אין עולין על גבי אילן ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שטיין על פני המים ולא מספקין להכות כף על ירך ולא מטפחין

להכות כף על כף ולא מרקדין ולא דנין ולא מקדשין ולא כונסין ולא מיבמין ולא מגרשין ולא חולצין ולא מקדישין ולא מחרימין ולא מפרישין תרומה ומעשרות. הגה: ודין פדיון הבן כדינו בשבת כך דינו ביום טוב ועיין לעיל סימן של"ט סעיף ד':

ב. שכיב מרע דתקיף ליה עלמא טובא שרי לגרש אפילו בשבת:

סימן תקכה – דין הלואה ביום טוב, ובו ב' סעיפים

א. הלואת יום טוב ניתנה ליתבע בדין (ועיין לעיל סימן ש"ז סעיף י"א):

ב. גבאי צדקה גובין מהחצרות ביום טוב אבל לא יכריזו כדרך שמכריזין בחול אלא גובין בצנעה ונותנים לתוך חיקם ומחלקים לכל שכונה ושכונה בפני עצמה:

סימן תקכו – דין מת ביום טוב, ובו י"ב סעיפים

א. מת המוטל לקברו אם הוא ביום טוב ראשון (לא יתעסקו בו ישראל ואפילו יסריח ואי אפשר בעממין, אבל יתעסקו בו עממין אפילו מת בו ביום) (ועיין לעיל סימן ש"ד) ואפילו אם יכולין להשהותו עד למחר שלא יסריח וכל זה בעשיית (קבר) וארון ותכריכין אבל להלבישו ולחמם לו מים לטהרו ולהוציאו ולשמומו בקבר מותר על ידי ישראל. הגה: וטוב ליהרר לטהרו על ידי קש על גב עור או נסר ולא על ידי סדינים שלא יבא לידי סחיטה (תרומת הדשן סימן פ"ב):

ב. מת ביום טוב ראשון אסור להלינו עד יום טוב שני כדי שיתעסקו בו ישראל:

ג. בשבת וביום הכפורים לא יתעסקו בו כלל אפילו על ידי עממין אפילו להוציאו על ידיהם ולהניחו בכוך (פירוש בחפירה) העשויה מאתמול:

ד. ביום טוב שני יתעסקו בו ישראל אפילו ביום שני של ראש השנה ואפילו לא אשתהי אפילו לחתוך לו הדס מהמחומר ולעשות לו תכריכין וארון ולחצוב לו קבר ולחמם לו מים לטהרו ולגזוז לו שערו ואם אין באותה העיר מקום קברות לישראל מוליכין אותו לעיר אחרת שיש בה שכונת קברות אפילו חוץ לתחום ומשכירים לו ספינה להוליכו ממקום למקום דיום טוב שני לגבי מת כחול שווה רבנן ואפילו אפשר בעממין יתעסקו בו ישראל. הגה: אבל באשכנז

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גפתי פנסיות ובפתי מדקשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ג לחודש – עמוד 1 זוכה לפנים צדיקים!

ובמדינות אלו אין נוהגין כן אלא כל היכא דאפשר בעממין עושיין הקבר והארון ותכריכין על ידי עממין ושאר הדברים עושים ישראלים כמו ביום טוב ראשון אבל אם לא אפשר בעממין מותר לעשות הכל על ידי ישראלים (מרדכי הלכות אבל ותורת הדשן סימן פ"ב). חוץ מן הכיפה שבונים על הקבר שאין בונין אותה ביום טוב. הגה: אבל מותר לכסותו בעפר כדרכו בחול (בית יוסף) ודלא כיש מחמירין, כן נראה לי. כמה דברים אמורים כשרוצים לקבורו בו ביום אבל אם אין רוצים לקבורו בו ביום אין עושים לו שום דבר אסור מלאכה אפילו על ידי נכרי אבל טילטול מותר (ודין קריאת שמע ותפלה אם מת לו מת ביום טוב ראשון או שני עיין לעיל סימן ע"א סעיף ב' ולקמן סימן תקמ"ח בסעיף ה').

ה. החופר קבר למת ביום טוב שני מותר לו ליטול שכר:

ו. מותר ללוות המת ביום טוב ראשון תוך התחום וביום טוב שני אפילו חוץ לתחום וחוזרין למקומם בו ביום וכן מותר להחזיר כלי הקבורה שהוליו עמהם חוץ לתחום:

ז. המלויים את המת אסורים לרכוב על בהמה אפילו ביום טוב שני ואפילו האבלים אבל הקוברים שצריכים לקבורו אם אי אפשר מתירים להם ביום טוב שני לרכוב על גבי בהמה:

ח. אם נודע לבני עיר אחת שישראל מת רחוק משם ד' או חמשה ימים ולא ניתן לקבורה אף על פי שלא יוכלו להגיע לו עד לאחר המועד מותר לצאת לדרך ביום טוב שני כדי למהר קבורתו. הגה: ומותר להביא מת ביום טוב שני מחוץ לתחום לתוך העיר לקברו בקברות ישראל אף על פי שהיא אפשר לקברו במקומו (בית יוסף בשם תשובת רשב"א):

ט. תינוק שמת בתוך שלשים אם גמרו שערו וצפרניו הוא בחזקת בן קיימא ודינו כמת גדול אף על פי שאין אנו יודעים אם כלו לו חדשיו דרוב נשים יולדות ולד קיימא:

י. נפלים שנהגו להסיר ערלתן בצרור אבן או בקנה אסור אפילו ביום טוב שני של גלויות. הגה: ואסור לקברו ביום טוב אלא מניחו עד למחר (בית יוסף):

יא. אין קורעין על המת אפילו ביום טוב שני אפילו קרוביו:

יב. כשמת בליל יום טוב שני משכימין וקוברין אותו קודם תפלה כשמת ביום קוברים אותו אחר האכילה. הגה: ודין צדוק הדין ביום טוב, עיין ביורה דעה סימן ת"א סעיף ו').

סימן תקכז – דיני עירוב תבשילין, וכו' כ"ד סעיפים

א. יום טוב שחל להיות בערב שבת לא יבשל בתחלה לצורך שבת בקדירה בפני עצמה אבל מבשל הוא כמה קדירות ליום טוב ואם הותר הותר לשבת ועל ידי עירוב מבשל בתחלה לשבת (פירוש ענין העירוב הוא שיבשל ויאפה מיום טוב לשבת עם מה שבשל ואפה כבר מערב יום טוב לשם שבת ונמצא שלא התחיל מלאכה ביום טוב אלא גמר אותה). הגה: ומותר להניח עירוב זה אפילו ספק חשיכה (מרדכי סוף פרק במה מדליקין):

ב. עירוב זה עושיין אותו בפת ותבשיל ואם לא עשאו אלא מתבשיל לבד מותר:

ג. שיעור תבשיל זה כזית בין לאחד בין לאלפים בין בתחלתו בין בסופו. הגה: ויש מצריכין לכתחלה בפת כביצה (אור זרוע בשם ירושלמי) וכן נוהגין לכתחלה:

ד. צריך שיהא תבשיל זה דבר שהוא ראוי ללפת בו את הפת לאפוקי דייסא:

ה. תבשיל זה שאמרו אפילו צלי אפילו שלוק אפילו כבוש או מעושן אפילו מין דגים קטנים שהדיחן במים חמים והדחתן הוא בישולין לאכילה הרי זה סומך עליהם וכן סומך על תפוחים מבושלים (והוא הדין שאר פירות מבושלים) ועל דגים קטנים שבישולן:

ו. סומך מערב יום טוב אפילו על עדשים שבשולי קדרה וכן על שמנונית שנדבק בסכין וגרדו והוא שיהא בו כזית:

ז. מצוה על כל אדם לערב ומצוה על כל גדול העיר לערב על כל בני עירו כדי שיסמוך עליו מי ששכח או נאנס או שהניח עירוב ואבד (והוא הדין עם הארץ שאינו יודע לערב) (אור זרוע) אבל מי שאפשר לערב ולא עירב אלא שרוצה לסמוך על עירובו של גדול העיר נקרא פושע ואינו יוצא בו:

ח. כשמערב על אחרים אינו צריך לפרט אלא מניח בכלל על כל בני העיר וכל מי שהוא בתחום העיר יוצא בו. הגה: אבל מי שהוא חוץ לתחום אינו יוצא בו אפילו הניח עירוב תחומין ויכול לבוא לכאן אלא

אם כן התנה עליו המניח בהדיא (המגיד פרק ו').

ט. דעת מניח בעינין שיכוין להוציא לאחר אבל דעת מי שהניחו בשבילו לא בעינין בשעת הנחה רק שיודיעוהו ביום טוב קודם שיתחיל לבשל לצורך השבת. הגה: ואם דרך הגדול להניח עליהם סומכין עליו מסתמא (ר"ן פרק ב').

י. המערב לאחרים צריך לזכות להם על ידי אחר וכל מי שמזכים על ידו בעירובי שבת מזכין על ידו בעירובי תבשילין וכל מי שאין מזכין על ידו באותו עירוב אין מזכין על ידו בזה (ועיין לעיל סימן שס"ו):

יא. צריך הזוכה להגביה העירוב מן הקרקע טפח:

יב. חוזר ונוטלו מיד הזוכה ומברך על מצות עירוב ואומר בדין יהא שרי לן לאפויי ולבשולי ולאטמוני ולאדלוקי שרגא ולמעבד כל צרכנא מיום טוב לשבת לנא ולפלוגי ופלוגי או לכל בני העיר הזאת. הגה: ומי שאינו יודע בלשון הקודש יכול לאומרו בלשון לע"ז שמבין (מהרי"ל):

יג. אף על פי שהניח עירוב אינו יכול לבשל מיום טוב ראשון לשבת:

יד. אם הניח העירוב על דעת לסמוך עליו כל זמן שיהיה קיים אפילו ליום טוב אחר לכתחילה לא יסמוך עליו ליום טוב אחר אבל בדיעבד יכול לסמוך עליו:

טו. נאכל העירוב או שאבד קודם שבישל לשבת אינו יכול לבשל אלא אם כן נשתייר ממנו כזית:

טז. לאחר שהכין צרכי שבת יכול לאכלו:

יז. התחיל בעיסתו ונאכל העירוב גומר אותה עיסה והוא הדין אם התחיל לבשל שגומר אותו התבשיל שהתחיל:

יח. אפה ולא בישל או בישל ולא אפה ונאכל העירוב או אבד מה שנעשה בהיתר אפילו נתכוין בו לצורך יום טוב יכול הוא להניחו לשבת ולבשל מכאן ואילך ליום טוב:

יט. מי שלא עירב מותר להדליק נר של שבת ויש אוסרין:

כ. מי שלא עירב כשם שאסור לבשל לעצמו כך אסור לבשל לאחרים ואפילו בביתם וגם אחרים אסורים לבשל לו ואין תקנה אלא שיתן קמחו ותבשילו לאחרים שעירבו במתנה והם אופים ומבשלים ונותנין לו ואפילו בביתו

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לק"ל תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ג לחודש – עמוד ז' זוכה לבנים צדיקים!

יכולים לבשל ואם אין שם אחרים שעירבו יש אומרים שמותר לאפות בצמצום פת אחד ולבשל קדירה אחת ולהדליק נר אחד. הגה: ואם הניח עירוב ולא הזכיר המלאכות בהדיא אלא אמר בדין יהא שרי לן למעבד כל צרכנא הוי כמי שלא עירב כלל (אור זרוע). ומי שמתענה ביום טוב אסור לבשל לאחרים אפילו לצורך בו ביום דהוי כמי שלא הניח עירוב שאינו מבשל לאחרים (מהרי"ו):

כא. אם נזכר שלא עירב קודם סעודת שחרית יבשל הרבה בקדירה אחת ויותר לשבת. הגה: והוא הדין שיוכל לילך מבעוד יום לחדר בנר דלוק לחפש איזה דבר ויניחנו דולק עד הלילה (טור). ויש אומרים דאפילו לבשל כמה קדירות מותר כיון שקודם אכילה הוא והוא שיאכל מכל אחד ואחד:

כב. אם נזכר ביום טוב ראשון שלא עירב אם הוא ביום טוב של ראש השנה אינו יכול לערב על תנאי אבל אם הוא ביום טוב של גלויות יכול לערב בתנאי אם היום קודש אינו צריך לערב ואם היום חול בעירוב זה יהא שרי לן לאפויי ולבשולי וכו' ולמחר אין צריך לומר כלום ויש אומרים דאי לית ליה מידי דבשיל מאתמול לא מהני תנאי:

כג. אם עבר במזיד (או בשוגג) ובישל כמה קדירות שלא לצורך יום טוב מותר לאוכלן בשבת או בחול:

כד. אם הערים לבשל ב' קדירות לצורך היום והותיר אחת לצורך מחר אסור לאכלה:

סימן תקכח – דיני עירובי הצירות ביום טוב, ובו ב' סעיפים

א. יום טוב אין צריך עירובי הצרות ושיתופי מבואות אבל עירוב תחומין צריך וכל הלכות תחומין נתבארו בהלכות עירובי תחומין:

ב. יום טוב שחל להיות בערב שבת אין מערבין לא עירובי הצרות ולא עירובי תחומין (אפילו אם הניח עירוב תבשילין) (ר"ן פרק ב' דביצה) אבל אם נזכר ביום הראשון בכ' ימים טובים של גלויות יכול לערב עירובי הצירות בתנאי אבל עירובי תחומין אין מניחין אותו ביום טוב בתנאי:

סימן תקכט – דיני שמחת יום טוב, ובו ד' סעיפים

א. מצות יום טוב לחלקו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתייה ואל יצמצם בהוצאות יום טוב וצריך לכבדו ולענגו כמו בשבת. הגה: ואסור לאכול ממנחה ולמעלה בערב יום טוב כמו בשבת שזהו מכלל הכבוד (רמב"ם פרק ו') מיהו אם ערב יום טוב שבת יכול לקיים סעודה שלישית ויאכל מעט פת לכבוד יום טוב. ומצוה ללוש פת בערב יום טוב לכבוד יום טוב (מהרי"ל הלכות יום טוב) כמו בערב שבת

כמו שנתבאר לעיל סימן רמ"ב. וחייב לבצוע על שתי ככרות ולקבוע כל סעודה על היין ובגדי יום טוב יהיו יותר טובים משל שבת ולא נהגו לעשות בו סעודה שלישית. (וביום טוב מאחרין לבוא לבית הכנסת וממהרין לצאת משום שמחת יום טוב) (גמרא פרק הקורא עומד):

ב. חייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד הוא ואשתו ובניו וכל הנלוים אליו כיצד משמחן הקטנים נתן להם קליות ואגוזים והנשים קונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממנו וחייב להאכיל לגר ליתום ולאמנה עם שאר עניים. (דין תענית ביום טוב כמו בשבת ועיין לעיל סימן רפ"ח):

ג. אדם אוכל ושותה ושמח ברגל ולא ימשוך בכשר וביין ובשחוק וקלות ראש לפי שאין השחוק וקלות ראש שמחה אלא הוללות וסכלות ולא נצטוינו על ההוללות והסכלות אלא על שמחה שיש בה עבודת היוצר:

ד. חייבים בית דין להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו משוטטים ומחפשים בגנות ובפרדסים ועל הנהרות שלא יתקבצו שם לאכול ולשתות אנשים ונשים ויבואו לידי עבירה וכן יזהירו בדבר זה לכל העם שלא יתערבו אנשים ונשים בכתייהם בשמחה ולא ימשכו ביין שמא יבואו לידי עבירה אלא יהיו כולם קדושים:

– מדברי ה"חזון איש" זצ"ל! –

ומה גדלה אשמתו של איש נלבב לאהבת העבודה לפניו יתברך, בשעה שמזניח את לבו מלחפש אחר פרטיה ודקדוקיה של המצוה שנאמרה מפי הגבורה, לשום חובה על כל אחד מישראל, לקיימה דוקא בשלימות הדקדוק, ובחסרו תנאי אחד מתנאי דקדוקיה, לא קיים המצוה, והאיש הזה שהניח תפלין בראשו והפרשיות לא נכתבו כדין, חבר הוא לזה שלא הניח תפלין כלל, וכן בכל מצוה, וכן במצות לא תעשה, אם כי הוא שומר אותה בכללה, עדיין אין שמירתה שמירה בעת שלא שקד על הדינים המסתעפים ולדרשם, ואמנם עובר עליה עבירה מספקת בחלקלקות, ומחלל את השבת מתוך נעימות הזמירות לכבוד השבת וקיומה, ונוטל ידיו דרך החלון הפתוח לרשות הרבים, ונוטל ידיו דרך החלון הפתוח לרשות הרבים, ובורר את עצמות הדג מן הקערה, ונושא משא בשבת בהגררו אחר האומרים שהעיר הזאת מתוקנה, ועל הרוב יש בזה מכשולים, וכן הרבה מהלכות השבת הנעלמות ממנו, והוא דש אותם בעקביו, וכן בשאר עבירות, במאכלות אסורות, בנקימה ונטירה, בשנאה וקטטות, בגניבה וגזילה. (אמונה ובטחון, פרק ד' סימן י"ח)

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקים החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בתי פנסיות ובתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המזכה את הרבים כ"ג לחודש – עמוד ח

רבינו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר מעולמו צאת חובבא
 י"ג ניסן שנת ה'ר"ל ש"ה לפ"ג
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ה' אפרים ז"ל)

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרליוש זיע"א
 בעל מחבר ספר "ד"מ"א"
 נפטר מעולמו צאת חובבא
 י"ד אייר שנת ה'ר"ל ש"ה לפ"ג
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ה' ישראל ז"ל)

רבינו משה איסרליוש

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

כד לחודש

אורח חיים החדשי
 לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

גלייז כ"ד

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שיוכיחני התלמוד לידו מעשהו. ולידי מדות ישראל. ולידי דיעת התורה.
 ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדנ"י מתנחלים יאהדוניה'
 על ידי הנעלים ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כל לחודש

הלכות חול המועד

- סימן תקל – חול המועד אסור בקצת מלאכות, ובו סעיף אחד**
- א. חול המועד אסור בקצת מלאכות ומותר במקצתן. הגה: לפי צורך הענין שהיה נראה לחכמים להתיר:
  - סימן תקלא – דיני גילוח בחול המועד, ובו ח' סעיפים
  - א. מצוה לגלח בערב יום טוב:
  - ב. אין מגלחין במועד אפילו אם גילח קודם מועד:
  - ג. אפילו אם היה אנוס ומפני כך לא גילח בערב מועד אינו מגלח במועד והוא הדין למי שהיה חולה ונתרפא במועד:
  - ד. ואלו מגלחין במועד מי שיצא מבית השביה ולא היה לו פנאי לגלח קודם המועד ומי שיצא מבית האסורים ואפילו היה חבוש ביד ישראל שהיו מניחין לו לגלח וכן המנודה שהתירו לו ברגל וכן מי שנדר שלא לגלח ונשאל על נדרו ברגל וכן הבא ממדינת הים בחול המועד או שבא בערב הרגל ולא היה שהות ביום לגלח והוא שלא יצא מארץ ישראל לחוץ לארץ לטייל:
  - ה. אף על פי שהתירו להסתפר לא יסתפר ברשות הרבים אלא בצנעה:
  - ו. קטן מותר לגלח במועד אפילו נולד קודם הרגל (ואפילו בפרהסיא שרי) (וכן משמע ממרדכי):
  - ז. אבל שחל שביעי שלו בשבת ערב הרגל מותר לגלח בחול המועד. הגה: מי שהמיר

- דתו וחזר בתשובה ודרכו לגלח מותר לגלח במועד (תרומת הדשן סימן פ"ז):
- ח. כל אדם מותר ליטול שפה בחול המועד. הגה: אפילו בפרהסיא ומותר לחוף ולסרוק ראש במועד אף על פי שמשיר שער ואין בזה משום גילוח (מרדכי ריש מועד קטן):
  - סימן תקלב – דין נטילת צפרנים בחול המועד, ובו ב' סעיפים
  - א. מותר ליטול צפרנים בין דיד בין דרגל אפילו במספרים. הגה: אבל יש מחמירין ואוסרים וכן הוא המנהג להחמיר שלא ליטלן בין בסכין בין במספרים אם לא לצורך מצות טבילה שנוטלן כדרך בחול (סמ"ק ותוספות):
  - ב. כל רפואה מותר בחול המועד:
  - סימן תקלג – מלאכות המותרים בחול המועד, ובו ח' סעיפים
  - א. מותר לטחון קמח לצורך המועד אפילו כיון מלאכתו במועד ולקוץ עצים מהמחומר ולהטיל שכר בין של תמרים בין של שעורים לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ומיהו אין צריך לצמצם אלא עושה בהרווחה ואם יותיר יותיר אבל לא יערים לטחון או לעשות (שכר) יותר ככוונה או אם יש לו קמח (או שכר ישן) לא יערים (לעשות אחר) ויאמר מזה אני רוצה אבל אם יש לו לחם מותר לטחון (לפת) דפת כמה עדיף (והוא הדין בשכר אם החדש עדיף בלא הערמה שרי) (המגיד פרק ד):
  - ב. מותר לעקור פשתן מפני שראוי לכסות בו את האוכלים ולעקור כשות שראוי להטיל בו שכר לצורך המועד ולעקור שושמויין שהיבשים שבו ראויים לאכול מיד:
  - ג. פירות שנתבשלו קצת ונאכלים על ידי הדחק מותר ללקטן כדי לאכלן ואם

- לקטן לאכלן והותר וחושש שמא יתלעו אם לא יכבשם להוציא ליחה מהם יכול לכבשם אבל אסור ללקטם תחלה כדי לכבשם ואם הוא דבר שאינו נמצא אחר המועד מותר לקנותו ולכבשו:
- ד. צד אדם דגים כל מה שיכול לצוד ומולח הכל במועד שהרי אפשר שיאכל מהם במועד אם יסחוט אותם בידו פעמים רבות עד שיתרככו (ומותר לצודן בפרהסיא שניכר לכל שהוא לצורך המועד) (מרדכי):
  - ה. כל מלאכות שהם לצורך המועד כשעושין אותם אומניהם עושין בצנעה כיצד הצידים (של חיות ועופות) והטוחנין והבוצרים למכור בשוק הרי אלו עושים בצנעה לצורך המועד. הגה: ומותר לחלוב הבהמה אפילו שלא לצורך המועד דהוי דבר האבד (תרומת הדשן סימן קנ"ג ובית יוסף):
  - סימן תקלד – דיני כיבוס בחול המועד, ובו ג' סעיפים
  - א. אין מכבסין במועד ואלו שמכבסין הבא ממדינת הים והיוצא מבית השביה ומבית האסורים ומנודה שהתירו לו חכמים ברגל ומי שנדר שלא לכבס ונשאל ברגל והתירו לו ומטפחות הידים ומטפחות הספרים ומטפחות הספג ובגדי קטנים ובעלת הכתם שנמצא במועד ומי שאין לו אלא חלוק אחד וכולם מכבסין כדרך אפילו בנתר ואהל (פירוש מיני בורית) ובפרהסיא על גבי הנהר. הגה: מיהו לא יכבסו רק הצריך להן דהיינו חלוק אחד (מרדכי והגהות אשירי פרק אלו מגלחין) מיהו בגדי הקטנים ביותר דהיינו אותן שמלפפים בהם ומשתינים ומוציאין רעי בהם מותר לכבס ד' וה' בפעם אחת כי צריך להרבה מהם כל רגע והא דמותר לכבס בפרהסיא היינו

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה"היות "בן עולם הבא". נא יפרסם בפתח פנסיות ובפתח מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. וזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

דוקא כשרוחץ על גבי הנהר משום דמתכבס יותר יפה על גבי הנהר אבל אם אינו כובס על גבי נהר לא יכבס רק בצנעה ולא בפרהסיא, כן נראה לי:

ג. כל כלי פשתן מותר לכבסן ולא נהגו כן והוה ליה דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם:

ג. מביאין מבית האומן כלים שהם לצורך המועד כגון כרים וכסתות וצלוחיות אבל כלים שאינם לצורך המועד כגון מחרישה או צמר מבית הצבע אין מביאין ואם אין לאומן מה יאכל נותן לו שכרו ומניחן אצלו ואם אינו מאמינו מניחן בבית הסמוך לו ואם חושש שמא יגנבו מפנן לחצר אחרת אבל לא יביאם לביתו אלא בצנעה:

סימן תקלח – שלא לפנות מחצר לחצר בחול המועד, ובו ג' סעיפים

א. אין מפנין מחצר לחצר אפילו מכעורה לנאה ולא לפנות דירתו ולא לפנות כליו שאינם לצורך המועד. הגה: וכל שכן שאסור להסיע ממונו מעיר לעיר (מרדכי פרק מי שהפך) אבל מפנה הוא מבית לבית באותה חצר באותו חצר ואם אין הבתים פתוחים לחצר אלא למבוי יש אומרים שמבית לבית הסמוך לו מותר. הגה: ואם מתירא מחמת גניבה בחצר שדר שם מותר אפילו מחצר לחצר המשתמר ואפילו מעיר לעיר בדבר האבד שרי (הגהות אשרי ומרדכי):

ב. יש מתירים לפנות מחצר של אחר לחצר שלו ואפילו מנאה לכעורה:

ג. הזבל שבחצר אסור להוציא אלא יסלקנו לצדדים ואם נתרבה עד שנעשה חצר כרפת מוציאין אותו לאשפה:

סימן תקלו – כל צרכי בהמה מותר לעשות בחול המועד, ובו ד' סעיפים

א. מי שצריך לרכוב במועד לטייל או לצורך המועד ולא נסה ללכת ברגליו יכול ליטול צפרני הסוס ולתקן ברגליו והאוכף והרסן וכל צרכי רכיבה ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד. הגה: ומותר לרכוב במועד אפילו מעיר לעיר אפילו בחנם וכן נהגו אלא שאסור לתקן צרכי הרכיבה אם אינו רוכב לצורך או לטייל (בית יוסף):

ב. מותר לסרוק הסוס כדי ליפותו:

ג. אין מרביעין בהמה במועד אבל מקוזין לה דם ואין מונעין ממנה כל רפואה אפילו אם יש בה מלאכה:

ד. אין מושיבין תרנגולת על הביצים לגדל אפרוחים ואם הושיבה קודם המועד וברחה מעליהם יכול להחזירה (אבל אסור להושיב אחרת אפילו מתה הראשונה) (בית יוסף) והוא שיהיה לו בתוך ג' ימים לבריחה:

סימן תקלז – דין מלאכת דבר האבד, ובו ט"ז סעיפים

א. דבר האבד מותר לעשותו בחול המועד בלא שינוי (מיהו בכל מה דאפשר להקל בטרחה יעשה) (כל בו) לפיכך בית השלחין (פירוש הארץ הצמאה) שהתחיל להשקותה קודם המועד מותר להשקותה שכיון שהתחיל להשקותה קודם לכן אם לא ישקנה עכשיו תפסד אבל שדה הבעל שאין משקין אותה אלא להשביחה יותר אסור להשקותה:

ב. אפילו בבית השלחין לא התירו אלא היכא דליכא טרחא יתירא כגון מן המעיין בין חדש בין ישן שהוא ממשיכו ומשקה אבל לא ידלה וישקה מן הבריכה או ממי הגשמים מקובצים מפני שהוא טורה גדול אפילו ערוגה אחת חציה גבוה וחציה נמוך אין דולים ממקום נמוך להשקות מקום גבוה:

ג. נהרות המושכין מן האגמים מותר להשקות מהם בית השלחין במועד והוא שלא פסקו וכן הבריכות שאמת המים עוברת ביניהם מותר להשקות מהן וכן בריכה שנטפה מבית השלחין ועדיין היא נוטפת מותר להשקות ממנה בית השלחין אחרת והוא שלא פסק המעיין המשקה בית השלחין העליונה:

ד. ירקות שרוצה לאכלן במועד יכול לדלות מים להשקותן כדי שישגדלו ויהיו ראויים למועד אבל אם אינו רוצה לאכלן במועד ועושה כדי להשביחן אסור:

ה. אין עושים החריצים שבעיקרי הגפנים כדי שיתמלאו מים ואם היו עשויות ונתקלקלו הרי זה מתקנן במועד (אבל אסור להעמיקן יותר מבראשונה) (המגיד פרק ח):

ו. אמת המים שנתקלקלה מתקנין אותה היתה עמוקה טפה חופר בה עד ששה היתה עמוקה טפחיים מעמיקה עד שבעה:

ז. מושכין את המים מאילן לאילן ובלבד שלא ישקה את כל השדה ואם היתה שדה לחה מותר להשקות את כולה:

ח. אסור לפתוח מקום לשדה כדי שיכנסו בה מים להשקותה ואם עושה כדי לצוד דגים כדי לאכלן במועד כגון שפותח למעלה מקום שיכנסו ולמטה מקום שיצאו מותר:

ט. אסור להשוות השדה לצורך חרישה ואם ניכר שמכוין כדי לדוש לצורך המועד כגון שמשוה כולה מותר:

י. אסור ללקט עצים מן השדה ליפותו לחרישה ואם ניכר שמכוין לצרכו שצריך לעצים כגון שנטל הגדולים ומניח הקטנים מותר:

יא. אסור לקצץ ענפי האילן לתקנו ואם ניכר שמכוין בשביל הענפים להאכילן לבהמתו ולא לתקנו כגון שקוצץ כולן מצד אחד מותר:

יב. אין מתליעין האילנות ולא מזהמין (פירוש מדביקים שם זבל כדי שלא ימות האילן) הנטיעות אבל סכין האילנות והפירות בשמן:

יג. אישות ועכברים שמפסידים בשדה אילן מותר לצודן כדרכו שחופר גומא ותולה בה המצודה ואפילו בשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן מותר לצודן כדרכו שיוצאין ממנה ומפסידים האילן ואם אינה סמוכה לשדה האילן אין צדין אותן אלא על ידי שינוי שנועץ שפור בארץ ומנענעו לכאן ולכאן עד שנעשית גומא ותולה בה המצודה ויש אומרים שבשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן אינו מותר אלא על ידי שינוי ואם אינה סמוכה לשדה האילן אסור אפילו על ידי שינוי:

יד. אין מכניסין צאן לדיר בחול המועד לזבל השדה ואם הכניסן הנכרי מעצמו מותר אף בשבת אפילו אם מחזיק לו טובה על שהכניסן ובלבד שלא יתן לו שכר ואפילו אינו נותן לו אלא שכר מזונות אסור וביום טוב יכול ליתן לו שכר מזונו ובלבד שלא יתן לו שכר אחר ובחול המועד אפילו אם נותן לו שכר אחר מותר ובלבד שלא ישכירנו ולא יסייענו ולא ימסור לו שומר לנער הצאן (פירוש מוליכה ממקום למקום ומתוך כך הגללים מתנערים) ואם היה הנכרי שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה מסייעין אותו בחול המועד ומוסרין לו שומר לנער הצאן:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמות. וליכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כיד לחודש – עמוד ב זוכה לפנים צדיקים!

טו. אסור לקצור השדה בחול המועד אם אינו נפסד אם יעמוד עד לאחר המועד ואם אין לו מה יאכל אפילו מוצא בשוק לקנות אין מצריכין אותו ליקח מן השוק אלא קוצר ומעמר ודש וזורה ובורר כדרכו ובלבד שלא ידוש בפרות והני מילי אין צריך אלא לו לבדו אבל אם הוא צריך לדוש לצורך רבים דש אפילו בפרות:

טז. מי שיש לו כרם אצל כרמו של נכרי והנכרי בוצר שלו בחול המועד ואם לא יבצור הישראל גם את שלו יפסיד יכול לבצרו ולדרוך היין ולעשות החביות וכל צרכי היין בלא שינוי ובלבד שלא יכוין לעשות מלאכתו במועד:

סימן תקלח – כמה ענינים הנקראים דבר האבד, ובו ו' סעיפים

א. מי שהפך את זיתיו או שהיה יינו בבור ואירעו אונס או ששכח או נתעצל שהיה סבור שהיה יכול לשהות לאחר הרגל ולא עשה קודם הרגל מאחר שהוא דבר האבד זולף וגומר ומזפת החביות בין קטנות בין גדולות וגף (פירוש שישים בהן מגופתן) החביות כדרכו בלא שינוי. הגה: והוא הדין דיכול לתקן החביות לקשרם בעקלים (מרדכי) אבל לא יכוין מלאכתו במועד אלא יעשה הכל קודם המועד אם יודע שיצטרך במועד (הגהות מיימוני ותרומת הדשן) וכן שולה פשתנו מן המשרה וכל כיוצא בזה מדבר האבד ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד:

ב. מותר להכניס פירות מפני הגנבים אם אינם במקום המשתמר ומיהו יעשה בצנעה כגון שיכניסם בלילה ואם הוא דבר שיש בו פרסום בלילה יותר מביום כגון שצריך להכניסו באבוקות ובקולות יכניסם ביום. הגה: ואם אי אפשר לעשותן כי אם בפרהסיא הכל שרי בדבר האבד (המגיד פרק ז' ומרדכי פרק מי שהפך):

ג. אסור להסיע ממונו מעיר לעיר אם לא בשביל דבר האבד:

ד. היו לו תאנים שטוחים בשדה ליבש וירא מהמטר מותר לחפותם בקש אפילו חיפוי עב:

ה. מי שיש לו סחורה שאם לא יהפכה ממטה למעלה תתקלקל מותר להפכה בחול המועד:

ו. המכוין מלאכתו והניחה למועד ועשאה במועד בית דין מאבדין אותה ממנו

ומפקירים אותה לכל. הגה: ואם הוא עושה מלאכת אחרים שאי אפשר לקנסו כגון חייט או סופר שעושה מלאכת אחרים משמתנין ליה ומלקין אותו (בית יוסף ורי"י). ואם מת לא יקנסו בנו אחריו ומותר לו לעשותה אם הוא דבר האבד:

סימן תקלט – דיני הסחורה בחול המועד, ובו י"ד סעיפים

א. כל סחורה אסורה אפילו כל שהוא בין לקנות בין למכור ואפילו אם הלוח מעות על מנת שיתנו לו אחר כך יין או סחורה אחרת בפרעון חובו כדי להשתכר אינו יכול לילך ולתובעם אלא אם כן אינם מצויים אחר המועד דהוה ליה דבר האבד אם לא ילך בחול המועד למקומם ויתבעם. הגה: מיהו אם נזדמן לו ריוח מרובה במועד יכול למכור בצנעה ויוציא לשמחת יום טוב יותר ממה שהיה דעתו להוציא (בית יוסף):

ב. מי שהלוח לחבירו מעות מותר לתובעו בחול המועד לגבות מעותיו ואין צריך לומר שמותר לגבות חובו מן העכו"ם:

ג. מכר לחבירו פרקמטיא קודם מועד יש מי שאוסר לתבוע דמיה במועד אלא אם כן יהא הלוקח אדם שאינו מצוי במקום המוכר ונזדמן לו בחול המועד דהוי כדבר האבד ולי נראה שכיון שזקף עליו המעות בחובו קודם המועד הוה ליה כהלואה ומותר לגבות ממנו בחול המועד אפילו הוא אדם שמצוי במקום המוכר. הגה: וכן מותר לקבול במשפט בשביל חובותיו המותרים לתבוע (מרדכי סוף פרק מי שהפך) וכן מותר לעשות זקיפה עם חובותיו במועד כדי להבטיחן דכל זה בכלל דבר האבד ושרי (המגיד פרק ז' ונימוקי יוסף פרקא קמא דמועד קטן):

ד. אם יש לו סחורה שאם לא ימכרנה עתה יפסיד מהקרן מותר למוכרה אבל אם לא יפסיד מהקרן לא ומכל מקום אם הוא בענין שאם ימכרנה עתה יהיו לו מעות בריוח ויוציא יותר לשמחת יום טוב מותר למכור ונראה לי שלא נאמרו דברים הללו אלא במי שיש לו מעות מועטים וחס עליהם מלהוציא כל כך לשמחת יום טוב ואלו היו לו מעות בריוח היה מוציא יותר אבל מי שיש לו מעות בריוח להוציא לשמחת יום טוב ככל אשר יתאוה ואין בדעתו להוציא כל כך לא נתיר לו למכור כדי שיוציא יותר:

ה. אם הוא דבר שאינו מצוי תמיד לאחר המועד כגון ספינות או שיירות שבאו או שהם מבקשים לצאת ומכרו בזול או לקחו ביוקר מותר לקנות ולמכור אפילו שלא לצורך תשמישו אלא לעשות סחורה ולהשתכר והוא הדין לירידיים הקבועים מזמן לזמן (ואפילו מעיר לעיר מותר ליסע בכהאי גוונא) (דברי עצמו). אבל מקומות שיש להם יום השוק יום אחד בשבוע אינו מותר למכור ולקנות ביום השוק שבתוך המועד שאין זה דבר האבד שאם אינו נמכר ביום השוק שבתוך המועד ימכר ביום השוק שלאחר המועד. הגה: ותגר שקונה מזה ומוכר לזה ותזור וקונה ומוכר מותר דהוי דבר האבד (כל ב):

ו. מציאה אסור לטרוח ולחפש עליה כגון נהר שהציף גדים על שפתו אסור לאספם כדי לכבשם אלא אם כן יהיו ראויים לאכול מהם במועד:

ז. המלוה את חבירו על חפץ או על סחורה על תנאי שאם לא יפרע לו לסוף שמונה ימים שהיא קנוי לו יש מתירים ויש אוסרים:

ח. עכו"ם שפרע לישראל יין בחובו מותר לקבלו ממנו דכמציל מידו דמי:

ט. מי שצריך לקנות יין בעת הבציר לצורך שתיית כל השנה ואם יעבור המועד לא ימצא כמו שמוצא עתה דבר האבד הוא ומותר לקנות ולתקן החביות ולזפותן ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד אבל יותר מכדי צורך שתייתו לא יקנה. הגה: ואם הוא דבר שאינו מצוי אחר כך להרויח בו מותר (בית יוסף):

י. מוכרי תבלין או ירק וכל דבר שאינו מתקיים פותחין ומוכרים כדרכם בפרהסיא שהכל יודעין שהם לצורך המועד:

יא. מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצנעה לצורך המועד כיצד אם היתה החנות פתוחה לזוית או למבוי פתח כדרכו ואם היתה פתוחה לרשות הרבים פתח אחת ונועל אחת וערב יום טוב האחרון של חג הסוכות מוציא ומעטר את השוק בפירות בשביל כבוד יום טוב (ומותר לקנות לצורך יום טוב שני של יום טוב האחרון) (טור והרא"ש):

יב. אין לוקחים בתים ואבנים עבדים ובהמה [אלא] לצורך המועד או לצורך המוכר

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה ל'היות' כן עולם הבא. נא לפרקם גבתי פנסיות וקבתי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וירידיים. לזכות את הרבים ל'היות' כן עולם הבא על ירי ל'ימוד' ה'הכח' ככל יום. שהוא 'תורה ל'שמחה' וכל המזכה את הרבים כ"ד לחודש – עמוד ג זוכה ל'בנים צדיקים'!

שאינו לו מה יאכל או לצורך השכיר שמוליך הדברים הנקנים שאין לו מה יאכל. הגה: ודוקא הני דאיכא פרסום בקנייתן ואוושוי מילתא אבל שאר כלים נהגו לקנותן בצנעה (המגיד):

יג. להלוות לנכרי ברבית לאותם שרגילים ללוות ממנו מותר משום דהוי דבר האבד ולאותם שאינם רגילים ללוות גם כן מותר והוא שיקחו רבית של שבוע ראשון ויציאונו בשמחת יום טוב. הגה: ומותר ליקח ערבות במועד על הלוואה שיעשה אחר המועד (הגהות אשירי):

יד. הלוואה דשולחנות בקביעות וחילוף אסור:

סימן תקמ"ב – דיני בנין וסתירה בחול המועד, ובו ה' סעיפים

א. בנין אפילו כל שהוא אסור ואם נפרץ גדר גנתו (או כותל חצירו שבינו לחבירו) (מרדכי פרק קמא דמועד קטן והגהות מיימוני פרק ח') בונה מעשה הדיוט דהיינו שמניח אבנים זו על זו ואינו טח בטיט או גודר אותו בקנים וגומא וכיוצא בהם וכן אם עשה מעקה לגג בונה אותו מעשה הדיוט אבל כותל חצר הסמוך לרשות הרבים שנפל בונהו כדרכו ואם היה נוטה ליפול סותרו מפני הסכנה ובונהו כדרכו. הגה: ואפילו אינו נוטה רק לחצר או למבוי מותר לסתרו מפני הסכנה ולחזור ולבנותו וכן בשאר דברים דאיכא למיחש לסכנה בונה וסותרו כדרכו (בית יוסף בשם רבינו ירוחם בנתיב י'):

ב. מותר ליטול גבשושית שבבית:

ג. סדקים שבגג מותר לסתמן ביד וברגל אבל לא בכלי אומנות:

ד. ציר הדלת והמפתח (והמנעול) (גמרא) והצנור והקורה בין שהם של עץ בין שהם של ברזל שנשברו אפילו מערב יום טוב יכול לתקנם בלא שינוי מפני שזה הפסד גדול הוא שאם יניח הפתח פתוח ודלתות שבורות נמצא מאבד כל מה שבבית (ולכן מותר ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד) (רבינו ירוחם):

ה. מותר לבנות מעשה הדיוט אבוס שתאכל בו הבהמה:

ו. מותר לבנות מעשה הדיוט אצטבא לישב או לישן עליה:

ז. תנור וכיריים שאפשר שייבשו ויאפה בהם במועד עושין ואם לאו אין עושין אותם (והוא הדין עשיית קדרות ואלפסין

שרי בכהאי גוונא) (נימוקי יוסף סוף פרק קמא דמועד קטן והמגיד פרק ח'). ובין כך ובין כך בונים על חרס של תנור ועל הכירה הטפילה שלהם:

ח. נוקרים את הרחיים ופותחים להם עין (פירוש נקב שעושים באמצע הרחיים) ומעמידים אותם ובונים אמת המים של רחיים וקוצצים צפרני החמור של רחיים. הגה: ומותר לחדד סכין במועד וסכין שנשבר במועד מותר לעשות אחרת (המגיד פרק א'):

סימן תקמ"ג – דיני אריגה בחול המועד, ובו ה' סעיפים

א. מותר לעשות מצודות דגים מערבה שהוא מעשה הדיוט אבל לא הארוגים מחוטים שהוא מעשה אומן. הגה: ומותר לתקן הפתילות לנרות בחול המועד דמעשה הדיוט הוא (נימוקי יוסף פרק אלו מגלחין רבינו ירוחם נתיב י' חלק ה' בית יוסף):

ב. מסרגין (פירוש הוא כעין האריגה אלא שבסריגה יש ריוח מה בין חוט לחוט) המטות אבל אין מפשילין חבלים בתחילה:

ג. מותר למעך בגדי פשתן בידיים אחר הכיבוס כדי ללבנן ולרכנן אבל אין עושין קשרי בתי ידיים מפני שהוא מעשה אומן (ומותר להחליק הבגדים עם הזוכית כדרך הואיל והוא לצורך המועד) (סמ"ג ורבינו ירוחם):

ד. אסור לתקן מלבושיו ומנעליו הקרועים וכן אסור לומר לנכרי לתקנם (מיהו על ידי שינוי שרי לתקנם קצת לצורך המועד) (רבינו ירוחם):

ה. מי שצריך לו בגד במועד אם היה הדיוט ואינו מהיר באותה מלאכה הרי זה עושה אותו כדרכו ואם היה אומן מהיר הרי זה עושה אותה מעשה הדיוט דהיינו שיעשה תפירות רחבות ותפירה אחת למעלה ואחת למטה כשיני הכלב. הגה: וכל אדם יחמיר על עצמו לתפור בשינוי זה ולא מהני לאומן לתפור על ידי שישנה באחיזת המחט בידו אלא בעיני שינוי הניכר (תרומת הדשן סימן פ"ז):

סימן תקמ"ד – שלא לעשות מלאכה לאחרים בחול המועד אלא בחנם, ובו ב' סעיפים

א. אפילו מלאכות המותרות אינם מותרות לעשותם אלא לעצמו או לאחרים בחנם אבל בשכר אסור ומיהו אם אינו נותן לו שכר קצוב אלא שאוכל עמו בשכרו

מותר. הגה: ודבר האבד מותר לעשות אפילו בשכר קצוב (כל בו):

ב. כל מלאכה מותר לעשותה על ידי פועל שאין לו מה יאכל כדי שישתכר וירויח:

סימן תקמ"ה – דין מלאכה על ידי אינו יהודי בחול המועד, ובו ג' סעיפים

א. כל דבר שאסור לעשותו אסור לומר לנכרי לעשותו:

ב. נכרי שקבל מערב יום טוב לבנות ביתו של ישראל בקבלנות אסור להניח לעשות בחול המועד אף על פי שהוא חוץ לתחום אבל אם נתן לו מלאכה בתלוש קודם המועד בקבלנות לעשותה בתוך ביתו של נכרי מותר:

ג. מותר ליתן לנכרי מלאכה בקיבולת או בשכיר יום שיעשנה אחר המועד ובלבד ובלבד שלא ימדוד וישקול וימנה כדרך שעושה בחול. הגה: ואף אם יעשה הנכרי אחר כך מלאכה שרי הואיל והתנה עמו לעשותה אחר המועד (מרדכי ריש פרק מי שהפך ובית יוסף ורבינו ירוחם):

סימן תקמ"ו – דין צרכי רבים בחול המועד, ובו ב' סעיפים

א. צרכי רבים מותר לעשותם בחול המועד כגון לתקן הדרכים ולהסיר מהם המכשולות ולציין הקברות כדי שיזהרו מהם הכהנים ולתקן המקואות. הגה: ודוקא צרכי רבים כאלו שהם צריכים לגוף האדם אבל שאר צרכי רבים כגון בנין בית הכנסת (בית יוסף בשם תשובת הרשב"א) אסור לעשות במועד והוא הדין דלשאר צרכי מצוה אסור לעשות מלאכת אומן במועד (ריב"ש סימן רכ"ז):

ב. בורות ומעיינות של רבים שנפל בהם עפר ואבנים ונתקלקלו מותר לתקנם ואפילו אין רבים צריכים להם עתה כיון שאינו מעשה אומן אבל לחפור להם בורות מחדש שהוא מעשה אומן אם הרבים צריכים להם עתה מותר אפילו אם כווננו מלאכתן במועד ואפילו בפרהסיא ובטירחא יתירה ואם אין צריכים להם עתה לא יעשו אבל בורות שיחין ומערות של יחיד אסור לחפור אותם מחדש ואפילו צריך להם עתה ואם היו עשויים כבר ונתקלקלו אם צריך להם עתה מותר לתקנם ואם אין צריך להם עתה אסור לתקנם אבל מותר להמשיך מים לתוכן אפילו אין צריך להם עתה:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק ל' החודש. שמונה עמודים ליום. כן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרנסם בנתיב צדק וצדקו וצדקו. ויזכה לחיים וידיים. ויזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הצדקה" בכל יום. שהוא "תורה לישמה" וכל המזכה את הרבים כיד לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

סימן תקמ"ה – דיני כתיבה בחול המועד, ובו י"א סעיפים

א. אסור לכתוב בחול המועד ואפילו להגיה אות אחת בספר אסור. הגה: ולצורך רבים יש אוסרים כל שאינו לצורך המועד (תרומת הדשן סימן פ"ה) ויש מתירין (כל בו ובית יוסף). ונהגו להקל בכתב שלנו שאינו מעשה אומן:

ב. נראה לי שאם אין להם ספר תורה כשר לקרות בו בצבור מותר להגיהו בחול המועד כדי לקרות בו בצבור וכן בספרי מקרא וגמרא שצריך לקרות במועד מותר להגיהם במועד משום דהוה דבר האבד ואם אין להם ספר תורה כלל אם אפשר לכתבו כולה בחול המועד על ידי סופרים הרבה יכתבוהו דצורך המועד הוא לקרות בתורה בצבור במועד. הגה: והוא הדין שאר ספרים ללמוד בהם (תרומת הדשן סימן פ"ה ורוקח):

ג. כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו וטוהה על יריכו תכלת (וציצית) (בית יוסף) לבגדו ואם אין לו מה יאכל כותב ומוכר לאחרים כדי פרנסתו. הגה: או שיהיו לו הוצאתיו יותר בריוח לשמחת יום טוב (טור). ואם כתבן כדי להניחן במועד בכל ענין שרי (סמ"ג). ואינו אסור רק הכתיבה אבל עשייתן שרי (בית יוסף בשם תוספות):

ד. מותר לכתוב חשבונותיו ולחשוב יציאותיו. הגה: והוא הדין הכתבים שכותבים כשמלוים על משכונות שרי (הגהות מרדכי כל בו ומהרי"ל סוף פרק מי שהפך):

ה. מותר לכתוב שטר קידושין ושטרי פסיקתא גיטין ושוברים דייתיקי מתנות פרוזבולין אגרות שום ואגרות מזון (פירוש שטרי פסיקתא שאדם פוסק לתת לבנו או לבתו כך וכך. ופירוש דייתיקי שטר צואה דא תהא למיקם ולהיות. ופירוש פרוזבול פרוז בולי ובוטי כלומר תקנת המלוה שלא יאבד ממונו ותקנה ללוה שימצא מי שילונו. ופירוש אגרות שום ששמו בית דין נכסי לוח ונתנום למלוה ואגרות מזון שמכרו בית דין את הקרקע למזון האשה והבנות וכתבו מעשה בית דין על זה אי נמי מי שקבל עליו לזון את בת אשתו) שטרי חליצה ומיאונין ושטרי ברורין ופסקי דינין. הגה: ומותר לכתוב כתובה במועד (כל בו) ויש אוסרים (סמ"ק) ואגרות שאלת שלום שאדם שולח לחבירו ואפילו על דבר פרקמטיא שאינה אבודה (ויש אוסרין בשאלת שלום) (טור בשם הלכות גדולות) ונהגו להחמיר אפילו בכתביה שלנו שהיא כתיבה משיט"א):

ו. אין כותבין שטרי חוב במועד ואם אינו מאמינו מלוה ללוה (והלוח צריך למעות) או שאין לו לסופר מה יאכל הרי זה יכתוב. הגה: ומותר לכתוב שטר מכירה במועד (תוספות) אבל אין לכתוב שטר אריסות וקבלנות שקבל קודם המועד (רבינו ירוחם):

ז. כל הדברים שמותר לכתוב אפילו בלא שינוי מותר וכל מה שאסור לכתוב אפילו על ידי שינוי אסור. הגה: ובלוחות של שעוה מותר לכתוב לפי שאינו כתב המתקיים (בית יוסף בשם אורחות חיים):

ח. מי ששלחו לשאול ממנו שאלה ואין השליח רוצה להתעכב עד אחר המועד מותר לכתבה וכן מותר להעתיקה מפני שחשוב דבר האבד:

ט. ואם שמע דבר חידוש מותר לכתבו כדי שלא ישכח וכן אם ראה ספר מחודש מותר להעתיקו אם לא ימצא להעתיקו לאחר המועד:

י. בזמן הבית היו דנין בין דיני ממונות בין דיני נפשות והיו משמתין ומכין למי שלא קיבל עליו הדין:

יא. מותר לקבול בשביל חובותיו בחול המועד:

סימן תקמ"ו – דיני אירוסין ונישואין בחול המועד, ובו ה' סעיפים

א. אין נושאין נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות ולא מייבמין ומותר לארס ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין הארוס בבית ארוסתו בשעת אירוסין ומותר לעשות ריקודין ומחולות ולעשות סעודת הארוס עם מריעיו שלא בבית ארוסתו וכן לסעוד הארוס בבית ארוסתו שלא בשעת אירוסין מותר:

ב. מותר להחזיר גרושתו מן הנישואין:

ג. הכל מותרים לישא בערב הרגל ולעשות סעודה ברגל בין בתולות בין אלמנות:

ד. מותר לעשות ברגל סעודת ברית מילה וכן סעודת פדיון הבן:

ה. עושה אשה כל תכשיטיה במועד כוחלת ופוקסת (פירוש מחלקת שיערה לכאן ולכאן, רש"י) ומעברת סרק על פניה וטופלת עצמה בסיד וכיוצא בו והוא שתוכל לסלקו במועד ומעברת שער מבית השחי ומבית הערוה בין ביד בין בכלי ומעברת סכין על פדחתה:

סימן תקמ"ז – דין מי שמת לו מת בחול המועד, ובו י"ב סעיפים

א. חול המועד אסור בהספד ותענית לפיכך אין מניחין את המטה ברחוב שלא להרגיל את ההספד ומטעם זה אין מוליכין המת לבית הקברות עד שיהיה הקבר מתוקן:

ב. נשים מענות דהיינו שכולם עונות כאחת אבל לא מקוננות דהיינו שאחת מדברת וכולן עונות אחריה ולא מטפחות דהיינו להכות כף אל כף נקבר המת אף לא מענות:

ג. כל שלשים יום לפני המועד אסור להספיד על המת שמת לו מלפני שלשים יום קודם המועד ואפילו אם יש לו הספד בלא זה כגון שמת לו מת בתוך שלשים שמותר לספדו אפילו מת ערב הרגל אסור להספיד עמו על המת שמת לפני שלשים יום קודם המועד:

ד. מי שבאה לו שמועה בתוך ל' יום קודם הרגל נראה לי שמותר לספדו ואף על פי שהיא רחוקה:

ה. יראה לי שמה שאנו נוהגים בתשלום השנה לספוד המת ולהזכיר נשמתו אינו בכלל זה ומותר לעשותו בתוך שלשים לרגל:

ו. אין קורעין על המת בחול המועד אלא לקרוביו שהם חייבים להתאבל עליו וכן על חכם או על אדם כשר או אם עמד שם בשעת יציאת נשמה ועל קרוב שחייב להתאבל עליו ועל חכם קורע אפילו אינו בפניו אלא שבאה לו שמועה במועד אם הוא בתוך שלשים ועל אדם כשר אינו קורע אלא אם כן ידע בין מיתה לקבורה. הגה: ויש חולקים ונהגו בני אשכנז שלא לקרוע במועד כי אם על אביו ואמו ועל שאר המתים קורעים לאחר המועד (מהרי"ל ותרומת הדשן סימן רפ"ח) ובמקום שאין מנהג יש לקרוע על כולם:

ז. אין חולצין כתף אלא קרוביו של מת המחוייבים להתאבל עליו או על חכם:

ח. מברין בחול המועד והוא שלא יברו ברחבה אלא קרוביו של מת ולא יברו האבל בתוך ביתו אלא על מטות זקופות לפי שאין כפיית המטה ברגל כלל:

ט. על החכם מברין הכל בחול המועד בתוך הרחבה כדרך שמברין את האבלים שהכל אבלים עליו:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולקת לפרק החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גפתי פנסיות ובפתי מדקשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כיד לחודש – עמודה זוכה לבנים צדיקים!

י. עושיין כל צרכי המת בחול המועד גוזזין שערו ומכבסים כסותו ועושיין לו ארון בחצר שבו המת כדי שיהא ניכר שהוא לצורך המת ואם לא היו להם נסרים מביאים קורות ונוסרים מהם נסרים בצנעה בתוך הבית ואם היה אדם מפורסם עושים אפילו בשוק אבל אין כורתין עץ מן היער לנסור ממנו נסרים לארון ואין חוצבין אבנים לבנות בהם קבר ובמקום שהיהודים מעט דרים במקום אחד והכל יודעים כשיש מת בעיר הכל חשוב כמפורסם:

יא. אין חופרים כוכין בחפירה וקברות בבנין בחול המועד להיות מוכנים למת שימות אבל מחנכין אותה שאם היה ארון מקצרו או מאריכו או מרחיבו:

יב. אין לתלוש עשבים ועפר בחול המועד בבית הקברות כמו שנוהגים לעשות בחול (דין צדוק הדין במועד עיין ביורה דעה סימן ת"א סעיף ר')

סימן תקמח – דין אבילות בחול המועד, ובו כ' סעיפים

א. הקובר את מתו בתוך הרגל לא חל עליו אבילות ברגל אלא לאחר הרגל מתחיל למנות שבעה ונוהג בהם אבילות ומונה שלשים מיום הקבורה ונוהג בשאר השלשים ככל גזירת שלשים:

ב. במקומות שעושיין שני ימים טובים מונה השבעה מיום טוב שני האחרון אף על פי שאינו נוהג בו אבילות הואיל ומדבריהם הוא עולה לו מן המנין ומונה מאחריו ששה ימים בלבד. הגה: אם יום שני של ראש השנה עולה למנין שבעה, עיין ביורה דעה סימן שצ"ט סעיף י"ג בהגהות:

ג. הקובר את מתו ביום טוב שני של גליות שהוא יום טוב האחרון או ביום טוב שני של עצרת נוהג בו אבילות אם היה אותו היום יום מיתה וקבורה הואיל ויום טוב שני מדבריהם ואבילות יום ראשון של תורה ידחה עשה של דבריהם מפני עשה של תורה אבל אם קברו ביום טוב שני של ראש השנה אינו נוהג בו אבילות ששניהם כיום ארוך. הגה: ויש חולקים דסבירא להו דאין נוהג אבילות בשום יום טוב שני וכן מנהג פשוט ואין לשנות (רבינו חננאל והרא"ש):

ד. זה שאמרנו שהקובר מתו ברגל לא חלה עליו אבילות הני מילי דברים של פרהסיא אבל דברים שבצנעה נוהג (מיהו

מותר לישן עם אשתו בחדר ואין צריך שמירה):

ה. אף על פי שאין אבילות נוהג במועד אנינות נוהג בו שאם מת לו מת בחול המועד אסור בדברים שאונן אסור בהם ואם מת ביום טוב ואינו רוצה לקוברו בו ביום אין עליו דין אנינות אלא אם כן צריך להחשיך על התחום להכין לו צרכי קבורה אז חל עליו דין אנינות משעה שמחשיך אבל אם מת ביום טוב שני והוא רוצה לקברו בו ביום או ביום טוב ראשון ורוצה לקברו על ידי נכרי חל עליו אנינות:

ו. אף על פי שאין אבילות ברגל אם מת לו מת ברגל מתעסקים בו ברגל לנחמו ולאחר הרגל כשיכלו שבעה למיתת המת אף על פי שעדיין לא כלה האבילות מלאכתו נעשית על ידי אחרים בבתייהם ועבדיו עושים לו בצנעה בתוך ביתו ואין צריכים לנחמו אחר הרגל מנין הימים שנחמהו ברגל:

ז. מת לו מת קודם הרגל ונהג אבילות אפילו שעה אחת לפני הרגל בטלה ממנו גזירת שבעה וימי הרגל עולים למנין שלשים הרי שבעה לפני הרגל והרגל ומשלום עליהם עד שלשים ודוקא שנהג אבילות באותה שעה אבל אם שגג או הזיד ולא נהג אבילות או שהיה סמוך לחשיכה ולא היה יכול לנהוג אין הרגל מבטל האבילות ודינו כדין קובר מתו ברגל:

ח. אם נהג שבעה ופגע בו הרגל מבטל ממנו גזירת שלשים אפילו חל יום שבעה בערב הרגל מותר לספר ולכבס בערב הרגל. הגה: והוא הדין הרחיצה לדין דנוהגין איסור רחיצה כל שלשים ומותר לרחוץ סמוך לערב ואין צריך להמתין עד הלילה (הגהות מיימוני ומרדכי והגהות אשירי). ואין צריך לומר אם חל יום ה' להיות בשבת ערב הרגל שמותר לספר בערב שבת ואם לא גילח בערב הרגל מותר לגלח אחר הרגל שהרי כבר נתבטל ממנו גזירת שלשים אבל בתוך הרגל לא יגלח כיון שהיה אפשר לו לגלח קודם הרגל ואם חל יום שבעה שלו בשבת ערב הרגל מותר לגלח בחול המועד כיון שלא היה אפשר לו לגלח קודם:

ט. הא דרגל מבטל גזירת שלשים בשאר מתים אבל באביו ואמו שאסור לספר עד

שיגערו בו חביריו אפילו פגע בו הרגל לאחר ל' יום אינו מבטל:

י. ואם חל אחד מימי האבילות חוץ מהשביעי בערב הרגל מותר לכבס ולא ילבשנו עד הלילה וטוב לזוהר מלכבס עד אחר חצות כדי שיהא ניכר שמפני הרגל הוא מכבס אבל לרחוץ אסור עד הלילה ויש מתירין לרחוץ אחר תפלת המנחה סמוך לחשיכה. הגה: ולדין דנוהגים איסור רחיצה כל שלשים אסור לרחוץ דהא הרגל לא בטל ממנו רק גזירת שבעה והוא הדין לענין כיבוס במקום דנוהגין איסור כבוס כל שלשים:

יא. ראש השנה ויום הכיפורים חשיבי כרגלים לבטל האבילות:

יב. נהג שעה אחת לפני הפסח אותה שעה חשובה כשבעה ושמונה ימי הפסח הרי חמשה עשר ומשלום עליהם (עוד) חמשה עשר:

יג. שעה אחת לפני עצרת חשובה כשבעה ועצרת כיון שאם לא הקריב קרבנות עצרת בעצרת יש לו תשלומין כל שבעה חשוב כשבעה הרי י"ד ומשלום עליהם (עוד) י"ו ויום שני של עצרת עולה למנין הי"ו:

יד. שעה אחת לפני ראש השנה בטלה ממנו גזירת שבעה מפני ראש השנה וגזירת שלשים מבטל ממנו יום הכיפורים ומגלח בערב יום הכיפורים והוא הדין לקובר מתו בשלשה לתשרי שמגלח בערב יום הכפורים:

טו. שעה אחת לפני יום הכיפורים בטלה ממנו גזירת שבעה מפני יום הכיפורים וגזירת שלשים מבטל ממנו החג ומגלח בערב יום הכפורים:

טז. שעה אחת לפני החג והחג הרי י"ד ושמיני עצרת שבעה הרי כ"א יום ויום שני של שמיני עצרת הרי כ"ב ומשלום עליהם ח':

יז. שמע שמועה קרובה בשבת או ברגל ולמוצאי שבת ורגל נעשית רחוקה דינו כדין שמע שמועה רחוקה אחר השבת והרגל אלא שבשבת וברגל נוהג דברים שבצנעה:

יח. שמע שמועה רחוקה בשבת או ברגל אינו נוהג בהם אפילו דברים שבצנעה אלא למוצאי שבת או הרגל נוהג שעה אחת ודיו:

הנה מוכא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לק"ל תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונוקה להיות "בן עולם הבא". נא לפקדם בנתי פנסיות ובנתי מדקשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כ"ד לחודש – עמוד ו

יט. שמע שמועה קרובה בשבת שבת עולה ליום אחד ולמחר קורע והוה ליה יום ששי שביעי לאבילות:

כ. אם עשרה ימים אחר החג שמע שמת לו מת בערב החג אף על פי שאם נמנה שעה אחת לפני החג שבעה ושבעת ימי החג ויום שמיני עצרת כ"א ועשרה ימים אחרים הרי ל"א אין לזה דין שמועה רחוקה אלא דין שמועה קרובה שאין הרגל עולה למי שלא נהג אבילות קודם לו כלל וכל שכן למי שלא היה יודע שמת לו מת:

הלכות תשעה באב ושאר תעניות

סימן תקמט – להתענות ארבע צומות, וכו' ב' סעיפים

א. חייבים להתענות בתשעה באב ובי"ז בתמוז ובג' בתשרי ובעשרה בטבת מפני דברים הרעים שאירעו בהם:

ב. אף על גב דכתיב בקרא בחדש הרביעי בתשעה לחודש הובקעה העיר אין מתענין בתשעה בו אלא בי"ז מפני שאף על פי שבראשונה הובקעה בתשעה בו כיון שבשניה הובקעה בי"ז בו תקנו להתענות בי"ז בו משום דחורבן בית שני חמיר לן:

סימן תקנ – הבלד שיש בין תשעה באב ליתר צומות, וכו' ד' סעיפים

א. הכל חייבים להתענות ארבע צומות הללו ואסור לפרוץ גדר. הגה: מיהו עוברות ומיניקות שמצטערות הרבה אין להתענות (הגהות מיימוני והמגיד פרק ה') ואפילו אינן מצטערות אינן מחויבות להתענות אלא שנהגו להחמיר ודוקא בג' צומות אבל בתשעה באב מחויבות להשלים (כדלקמן סימן תקנ"ד סעיף ה'):

ב. צומות הללו חוץ מתשעה באב מותרים בהציצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ואין צריך להפסיק בהם מבעוד יום:

ג. כל ד' צומות הללו אם חלו להיות בשבת נדחין לאחר השבת. הגה: ואם אלו בערב שבת קורים בשחרית ומנחה ויחל (בית יוסף). ואם חופה ביום התענית בערב שבת נוהגין להתפלל מנחה ולקרות ויחל ואחר כך עושין החופה (ועיין לעיל סימן רמ"ט סעיף ד' אם משלימין התענית):

ד. בשבת קודם לצום מכריז שליח צבור הצום חוץ מתשעה באב וצום כפור וצום פורים וסימנך אכ"ף עליו פיהו (ומנהג האשכנזים שלא להכריז שום אחד מהם):

סימן תקנא – דין שבוע שחל תשעה באב להיות בתוכה, וכו' י"ח סעיפים

א. משנכנס אב ממעטין בשמחה ובר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט מיניה דריע מזליה. הגה: מילה שהיא מראש חודש עד ט' באב נוהגין שהמולה ובעל ברית ואבי הבן לובשין בגדי שבת (מנהגים) אבל בלאו הכי אסור אפילו בשבת של חזון אין מחליפין ללבוש בגדי שבת כי אם הכתונת לבד (מרדכי הלכות תשעה באב והגהות אשירי פרק ב' דתענית ואגודה ורוקח) אבל פורשין פרוכת של שבת אם לא שאירע תשעה באב בשבת ונדחה שאז אין פורשין פרוכת של שבת ומי שיש לו נשואין בשבת נחמו מותר ללבוש בגדי שבת בשבת של חזון (מהרי"ל):

ב. מראש חודש עד התענית ממעטים במשא ומתן ובבנין של שמחה כגון בית חתנות לבנו או בנין של ציור וכיור ובנטיעה של שמחה כגון אבורנקי של מלכים שנוטעים לצל להסתופף בצלו או מיני הדס ומיני אהלים ואם היה כותלו נוטה ליפול אף על פי שהוא של שמחה מותר לבנות (ולצורך מצוה הכל שרי) (ר"ן סוף פרק קמא דתענית). ואין נושאים נשים ואין עושין סעודת אירוסין אבל ליארס בלא סעודה מותר ואפילו בתשעה באב עצמו מותר ליארס שלא יקדמנו אחר. הגה: ונוהגין להחמיר שאין נושאים מי"ז בתמוז ואילך עד אחר תשעה באב (מנהגים):

ג. שבוע שחל בו תשעה באב אסורים לספר ולכבס אפילו אינו רוצה ללבושו עתה אלא להניחו לאחר תשעה באב ואפילו אין לו אלא חלוק אחד אסור וכן המכובסים מקודם בין ללבוש בין להציע בהם המטה ואפילו מטפחות הידים והשלחן אסור וכיבוס שלנו מותר אבל גיהוץ (פירוש מעבירין על הבגדים אבן חלק החליקו, ערוך) שלנו אסור וכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ והרי הם ככיבוס שלנו ומותר והני מילי לגהצן ולהניחן עד אחר תשעה באב אבל אסור ללבושן בשבוע זה ונהגו לאסור אפילו כלי פשתן ואפילו ככיבוס שלנו בין ללבוש בין לכבס ולהניח ואין להקל בדבר כיון שנהגו וכל שכן דאפשר דמדינא נמי

אסור שהרי יש מי שכתב דכיבוס שלנו קרי (גיהוץ) לשל בני כבל שאין מתלבנים יפה לפי שמיימהם הם עכורים שאינה ארץ הרים וגבעות כארץ ישראל וכיבוס של שאר ארצות אפשר שהוא ככיבוס של ארץ ישראל ואסור ועוד יש מי שפירש דגיהוץ היינו מים ואפר או נתר ובורית וכיבוס היינו במים לבד ובזמן הזה אין מכבסים במים לבד ונמצא שכל כיבוס של זמן הזה הוא גיהוץ ואסור מדינא אפילו בכלי פשתן ללבוש מיהא. הגה: ואנו נוהגין להחמיר בכל זה מתחילת ראש חודש עד אחר התענית אם לא לצורך מצוה כגון אשה הלובשת לבנים מותרת לכבס וללבוש לבנים ולהציע תחתיה (רוקח ואור זרוע) אבל בתשעה באב עצמו לא תלכש לבנים רק לובשת חלוק בדוק ויפה (הגהות שערי דורא) וכן לכבוד שבת לובשים כלי פשתן ומציעין לבנים כמו בשאר שבתות ואסור ליתן כלים לכובס נכרי לכבס מראש חודש ואילך אבל קודם ראש חודש מותר לתת אף על פי שכובסת אחר ראש חודש (תוספות פרק ד' דתענית ומהרי"ל):

ד. לאחר התענית מותר לספר ולכבס מיד ואם חל תשעה באב ביום ראשון או בשבת ונדחה לאחר השבת מותר בשתי השבתות בין שקודם התענית בין שאחריו ויש מי שאומר שנהגו לאסור כל שבוע שלפניו חוץ מיום ה' ויום ו'. הגה: ונוהגין להחמיר מתחלת ראש חודש לענין כיבוס אבל תספורת נוהגים להחמיר מי"ז בתמוז (מנהגים):

ה. אסור לעבריות לכבס בגדי העובד כוכבים בשבוע זה:

ו. כלים חדשים בין לבנים בין צבועים בין של צמר בין של פשתן אסור ללבוש בשבת זה (ואנו מחמירין מראש חודש ואילך):

ז. יש אומרים שאסור לתקן בגדים חדשים ומנעלים חדשים בשבת זה ויש להחמיר בזה מראש חודש. הגה: והוא הדין דאסור לקנותן וכן אומן ישראל אסור לעשותן לאחרים בין בשכר בין בחנם (תרומת הדשן ובית יוסף). ונהגו להקל בזה אבל אם ידוע ומפורסם שהמלאכה של הנכרי שרי (תרומת הדשן). וכן נהגו לתת לאומנים נכרים לתקן כלים חדשים תוך זמן זה כדי שיהיו מוכנים לאחר התענית ומיהו טוב למעט בזה במקום דאפשר דלא עדיף משאר משא ומתן דמעטינן:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק ל"ב חודש. שמונה עמודים י"ז. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויפנה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ד לחודש – עמוד ז' זוכה לפנים צדיקים!

ח. נשי דנהיגי דלא למשתי (פירוש לסדר ולערוך החוטיין שהולכין לארכו של בגד והוא מלשון או בשתי או בערב) עמרא מדעייל אב מנהגא. (ונהגין שלא לקדש החדש עד הלבנה עד אחר תשעה באב) (מהרי"ל ודעת עצמו):

ט. יש נוהגים שלא לאכול בשר ושלא לשותות יין בשבת זו (ומותר בחומץ של יין) (אגודה ומהרי"ל). ויש שמוסיפין מראש חודש עד התענית ויש שמוסיפין מ"ז בתמוז. הגה: ומצניעים מראש חודש ואילך הסכין של שחיטה (רבינו ירוחם נתיב י"א חלק ג' והגהות מיימוני) שאין שוחטין כי אם לצורך מצוה כגון לחולה או שבת או מילה או פדיון הבן וכיוצא בו:

י. יש מי שאומר שהנוהגים שלא לאכול בשר בימים הנזכרים מותרים בתבשיל שנבטל בו בשר ואסורים בכשר עוף ובשר מלוח ויין תוסס ומותר לשותות יין הברלה וברכת המזון. הגה: ונהגין להחמיר שלא לשותות יין בברכת המזון ולא בהבדלה (תשובת מהרי"ל סימן ק"ו) אלא נותנים לתינוק ובמקום דליכא תינוק מותר בעצמו לשותות הברלה ובסעודת מצוה כגון מילה ופדיון הבן וסיום מסכתא וסעודת אירוסין אוכלים בשר ושותים יין כל השייכים לסעודה אבל יש לצמצם שלא להוסיף ובשבוע שחל תשעה באב בתוכה אין לאכול בשר ולשותות יין רק מנין מצומצם וזה אפילו בערב תשעה באב שרי (מנהגים ומהרי"ל) ובלבד שלא יהיה בסעודה שמפסיק בה (דברי עצמו):

יא. כל מי שאוכל בשר במקום שנוהגים בו איסור פורץ גדר הוא וינשכנו נחש

(ומותר לשותות כל שכר אפילו של דבש שקורים מע"ד):

יב. תספורת שבוע זה אחד ראשו ואחד כל שער שבו אסור:

יג. ובזקן כל שמעכב את האכילה מותר:

יד. אסור לגדולים לספר לקטנים ולכבס כסותם בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה. הגה: מיהו בגדים שמלפפין בהם הקטנים לגמרי שמוציאים בהם ריעי ומשתינין בהם הני ודאי משרא שרי ואפילו בכגדי שאר קטנים נוהגים להקל (בית יוסף):

טו. מי שתכפוהו אכילות של מת ושל שבת זו והכביד שערו מיקל בתער אבל לא במספרים ומכבס כסותו במים אבל לא בנתר ובחול:

טז. יש נוהגים שלא לרחוץ מראש חדש ויש שאין נמנעין אלא בשבת זו ויש מתענים מ"ז בתמוז עד תשעה באב. הגה: ולצורך מצוה שרי ולכן נדה רוחצת וטובלת (מהרי"ל). ואפילו אם טובלת ליל י' באב מותר לה לרחוץ בערב תשעה באב אם אי אפשר לה לרחוץ ליל י' (אגודה). ונראה שהוא הדין אשה הלובשת לבנים יכולה לרחוץ מעט כדרכה בשאר שנה הואיל ואינה עושה לתענוג רק לצורך מצוה ונהגין שלא לרחוץ אפילו בצונן מראש חודש ואילך (תרומת הדשן סימן ק"ט). ואפילו בערב שבת של חזון אסור לרחוץ כי אם ראשו ופניו ידיו ורגליו בצונן (מהרי"ל ותשובת מהרי"ל סימן ט"ז ובית יוסף) ויש מקילין בחפיפת הראש בחמין למי שרגיל בכך כל שבת:

יז. טוב ליזהר מלומר שהחיינו בין המצרים על פרי או על מלבוש אבל על פדיון

הבן אומר ולא יחמיץ המצוה (וכן בפרי שלא ימצא אחר תשעה באב מותר לברך ולאכלו בין המצרים) (בנימין זאב סימן קס"ג ותשובת מהרי"ל):

יח. צריך ליזהר מ"ז בתמוז עד תשעה באב שלא לילך יחידי מארבע שעות עד תשעה שעות (משום שבהם קטב מרירי שולט) ולא יכו התלמידים בימים ההם:

סימן תקנב – דין ערב תשעה באב, ובו י"ב סעיפים

א. ערב תשעה באב לא יאכל אדם בסעודה המפסקת שאוכלה אחר חצות בשר ולא ישתה יין ולא יאכל שני תבשילין. הגה: ואף ממשקים אחרים ממעט בשתייתן ממה שרגיל לשותות (טור ובית יוסף בשם תוספות ורוקח). וכן לא יאכל אחר סעודתו צנן ומליח דברים שנוהג בהם בשאר פעמים כדי שיתנהג בפרישות (מרדכי):

ב. אפילו בשר מלוח שעברו עליו יותר משני ימים ולילה אחת ובשר עופות ודגים ויין מגתו דהיינו שאין לו יותר משלשה ימים נהגו לאסור:

ג. אפילו בשל מין אחד בשתי קדירות מיקרי שני תבשילין וכן יש להחמיר וליזהר משני מינים בקדרה אחת אלא אם כן הוא דבר שדרכו בכך כל השנה כגון אפונין (מיני זרעונים, ובלע"ז ציציר"י) שנותנים עליהם בצלים וביצים ותבשיל הנעשה מדבר שנאכל כמות שהוא חי מקרי תבשיל לענין זה. הגה: ואין חילוק בין צלי למבושל לענין זה (מרדכי הלכות תשעה באב):

– חיוב ותיקון גדול ללמוד "שולחן ערוך"! –

על לימוד הפוסקים הזהיר מאוד מאוד ביותר מכל הלימודים, וראוי ללמוד כל הארבעה "שולחן ערוך" כולם מראשם עד סופם כסדר, אם יכול ללמוד כל הארבעה שולחן ערוך עם כל הפירושים הגדולים מה טוב, ואם לאו על כל פנים ילמוד כל הארבעה "שולחן ערוך" הקטנים, והוא תיקון גדול מאוד מאוד, כי על ידי חטאים נתערב טוב ורע, ועל ידי לימוד פוסק שמברר הכשר והפסול המותר והאסור הטהור והטמא, על ידי זה נתברר ונפרש הטוב מן הרע, וכמבואר במאמר "ראיתי מנורת זהב" ובשאר מאמרים מעלת לימוד הפוסקים. (שיחות הר"ן סימן כ"ט)

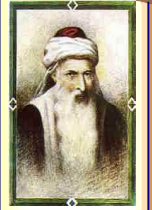
– לא יעבור יום בלי לימוד "שולחן ערוך"! –

ואמר: "שכל איש ישראלי מחויב ללמוד בכל יום ויום פוסקים, ולא יעבור. ואף אם הוא אנוס ואין לו פנאי, ילמוד על כל פנים איזה סעיף "שולחן ערוך" באיזה מקום שהוא, אפילו שלא במקומו שהוא עומד עתה בשולחן ערוך, כי צריך ללמוד איזה דין ב"שולחן ערוך" בכל יום ויום כל ימי חייו, וכשאינו אנוס ילמוד כסדר כל הארבעה "שולחן ערוך" מדי יום ביומו, וכשיגמור ויסיים הארבעה "שולחן ערוך" יחזור ויתחיל ללמודם כסדר, וכן ינהג כל ימי חייו. (שם)

הנה מובא פה ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לק"ל תחודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתודעו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וק"ל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המזכה את הרבים מיד לחודש – עמוד ח זוכה לבנים צדיקים!

רבינו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר עתידות צאת תבואה
 י"ג ניסן שנת ה'ר"א שנת ה'ת"ק
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ה' אפרים ז"ל)

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרליש זיע"א
 בעל מחבר ספי "דמ"א"
 נפטר בנינו קריא"ת י"ג
 י"ח אייר שנת ה'ר"א שנת ה'ת"ק
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ה' ישראל ז"ל)

רבינו משה איסרליש

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כה לחודש

המשך הלכות תשעה באב ושאר תעניות, סימן תקנב – דין ערב תשעה באב

ד. מותר לאכול פירות כשהם חיים אפילו כמה מינים:

ה. נוהגים לאכול עדשים עם ביצים מבושלים בתוכם שהם מאכלי אבלים. הגה: ויש נוהגים לאכול ביצים קשים שהוא גם כן מאכל אבלים (הגהות מיימוני פרק ה):

ו. מי שאפשר לו לא יאכל בסעודה המפסקת אלא פת חריבה במלח וקיתון של מים. הגה: ויש מחמירים לטבל אחר אכילה פת באפר ולאכלו על שם ויגרס בחצץ וגו':

ז. נהגו לישוב על גבי קרקע בסעודה המפסקת (ואין צריך לחלוץ מנעליו) (הגהות מיימוני ורמב"ם פרק ד' ובית יוסף):

ח. יש לזהר שלא ישבו שלשה לאכול בסעודה המפסקת כדי שלא יתחייבו בזימון אלא כל אחד ישב לבדו ויברך לעצמו:

ט. כל זה בסעודה המפסקת שאין דעתו לאכול עוד אחריה סעודת קבע וכשהוא אחר חצות אבל אם היה קודם חצות או אחר חצות ודעתו לאכול אחריה סעודת קבע אין צריך לזהר בדברים הללו. הגה: ומנהג בכל גלילות אשכנז לאכול סעודה קבועה קודם מנחה ואחר כך מתפללין מנחה ואוכלים סעודה מפסקת (מהרי"ל). ונוהגים להרבות קצת בסעודה ראשונה כדי שלא יזיק להם התענית הואיל ופוסקים מבעוד יום כמו ביום כיפורים ויש קצת ראייה לזה ממדרש איכה רבתי מיהו מי שיוכל לסגף עצמו ויודע בעצמו שאין התענית מוזק לו ומחמיר על עצמו נקרא קדוש כן נראה לי:

י. אם חל תשעה באב באחד בשבת או שחל בשבת ונדחה לאחר השבת אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו (מיהו צריך להפסיק מבעוד יום) (סמ"ק):

יא. מי שקבל עליו תענית שני וחמישי כל ימות השנה ואירע ערב תשעה באב להיות בשני ישאל על נדרו או ילוה תעניתו ופורע. הגה: והגאונים כתבו דמתענה עד אחר תפלת מנחה ואוכל סעודה המפסקת קודם ביאת השמש (הגהות אשרי ומדרכי ותורות הדשן סימן ע"ה) וכן נוהגין והוא הדין מי שמתענה תענית חלום (מהרי"ל):

יב. אין אומרים תחנה ערב תשעה באב במנחה משום דאיקרי מועד (ואם הוא שבת אין אומרים צדקתך) (מהרי"ל ומנהגים):

סימן תקנג – דין סעודה המפסקת, ובו ב' סעיפים

א. אף על פי שאכל סעודה המפסקת מותר לחזור ולאכול אלא אם כן קבל עליו בפירוש שלא לאכול עוד היום. הגה: וקבלה בלב אינה קבלה אלא צריך להוציא בשפתיו (בית יוסף בשם התוספות):

ב. תשעה באב לילו כיומו לכל דבר ואין אוכלים אלא מבעוד יום ובין השמשות שלו אסור כיום הכפורים. הגה: ומותר ברחיצה וסיכה ונעילת הסנדל עד בין השמשות ומיהו בחול נוהגין לחלוץ מנעלים קודם שיאמרו ברכו ואם הוא שבת חולצים לאחר ברכו מלבד שליה צבור שחולץ קודם ברכו (הגהות מיימוני) רק אומר תחלה המבדיל וכו' (מנהגים בשם מהרא"ק). ונהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך כי אם בדברים המותרים בתשעה באב ולכן אם חל

בשבת אין אומרים פרקי אבות (מהרי"ל ומנהגים). וכן לא יטייל ערב תשעה באב:

סימן תקנד – דברים האסורים בתשעה באב, ובו כ"ה סעיפים

א. תשעה באב אסור ברחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ואסור לקרות בתורה נביאים וכתובים ולשנות במשנה ובמדרש ובגמרא בהלכות ובאגדות משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב ותינוקות של בית רבן בטלים בו אבל קורא הוא באיוב ובדברים הרעים שבירמיה ואם יש ביניהם פסוקי נחמה צריך לדלגם:

ב. ומותר ללמוד מדרש איכה ופרק אלו מגלחין וכן ללמוד פירוש איכה ופירוש איוב:

ג. יש מי שאוסר ללמוד על ידי הרהור:

ד. ומותר לקרות כל סדר היום ופרשת הקרבנות ומשנת איזהו מקומן ומדרש רבי ישמעאל. הגה: ומותר לחזור הפרשה בתשעה באב (מנהגים):

ה. עוברות ומיניקות מתענות בתשעה באב כדרך שמתענות ומשלימות ביום כפור אבל בג' צומות אחרים פטורות מלהתענות ואף על פי כן ראוי שלא תאכלנה להתענג במאכל ומשתה אלא כדי קיום הולד (ועיין לעיל סימן תק"ג סעיף א'):

ו. חיה כל שלשים יום וכן חולה שהוא צריך לאכול אין צריכין אומד אלא מאכילין אותו מיד דבמקום חולי לא גזרו רבנן. הגה: ומיהו נוהגין להתענות כל זמן שאין להם צער גדול שהיה לחוש לסכנה והמיקל לא הפסיד:

הנה מוכבא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נאמר כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה'היות' "בן עולם הבא". נא תפרסם בפתח פנסיות ובפתח מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. וזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

ז. רחיצה אסורה בתשעה באב בין בחמין בין בצונן אפילו להושיט אצבעו במים אסור:

ח. טבילה של מצוה בזמנה מותרת אבל בזמן הזה אין טבילה בזמנה הילכך לא תטבול בו וכן נהגו:

ט. אם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה מותר לרחוץ להעביר הלכלוך ולא יטול כל ידיו אלא לפי הצורך להעביר הלכלוך. הגה: ואם עשה צרכיו אם מותר לרחוץ דינו כמו ביום כפור ועיין לקמן סימן תרי"ג סעיף ג'.

י. נוטל אדם ידיו שחרית וצריך ליוזרה שלא יטול ידיו אלא עד סוף קשרי אצבעותיו:

יא. ולאחר שניגב ידיו ועדיין לחות קצת מעבירים על עיניו ואם היה לפלוף על גבי עיניו ודרכו לרחצם במים רוחץ ומעבירו ואינו חושש דהוה ליה כטיט וכצואה שרוחץ כדרכו ואינו חושש:

יב. ההולך להקביל פני רבו או אביו או מי שגדול ממנו או לצרכי מצוה עובר במים עד צוארו ואינו חושש וכן בחזרה מותר:

יג. ההולך לשמור פירותיו עובר במים עד צוארו ואינו חושש אבל בחזרה אסור:

יד. הבא מן הדרך ורגליו כהות מותר לרחוץ במים. הגה: ומותר לשרות מפה במים בערב תשעה באב ומוציאה מן המים והיא מתנגבת ומקנח בה פניו ידיו ורגליו אפילו אינו עושה רק לתענוג שרי כיון שהיא נגובה (טור):

טו. סיכה אינה אסורה אלא של תענוג אבל מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש:

טז. נעילת הסנדל דוקא של עור אבל של בגד או של עץ או של שעם (פירוש קליפי עץ) וגמי מותר ושל עץ מחופה עור אסור:

יז. אבל ומנודה שמהלכים בדרך מותרים בנעילת הסנדל וכשיגיעו לעיר יחלוצו וכן בתשעה באב. הגה: וכן במקום שדרים בין הנכרים לא יחלוץ כי אם ברחוב היהודים וכן נהגו (טור והגהות מיימוני והגהות מרדכי ריש פרק קמא):

יח. יש מי שאומר שלא יישן כליל תשעה באב עם אשתו במטה ונכון הדבר משום לך לך אמרינן לנזירא:

יט. אם חל תשעה באב בשבת מותר בכולן אפילו בתשמיש המטה. הגה: ויש אוסרים

תשמיש המטה וכן נוהגין (טור בשם ר"י ואגור ומנהגים):

כ. אין שאלת שלום לחבירו בתשעה באב והדיוטות שאינם יודעים ונותנים שלום משיבים להם בשפה רפה ובכבוד ראש:

כא. יש מי שאומר שלא ילך ויטייל בשוק כדי שלא יבא לידי שחוק וקלות והיתול:

כב. מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושין במקום שנהגו שלא לעשות אין עושין ובכל מקום תלמידי חכמים בטלים וכל הרוצה לעשות עצמו תלמיד חכם לענין זה עושה ואפילו במקום שנהגו שלא לעשות מותר על ידי נכרי אפילו בביתו ופרקמטיא להרויח ולהשתכר במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה אסור ובמקום שנהגו לעשות מותר אלא שממעט שאפילו משנכנס אב ממעטין מלישא וליתן. הגה: ולא נהגו באיסור מלאכה כי אם עד חצות (מנהגים). ונהגו להחמיר עד חצות בכל מלאכה שיש בה שיהוי קצת אפילו מעשה הדיוט אבל דבר שאין בה שיהוי כגון הדלקת נרות או קשירה וכדומה מותרת ולחלוב הפרות טוב לעשות על ידי נכרי אם אפשר בנכרי:

כג. ומלאכת דבר האבד מותר כדרך שאמרו בחולו של מועד:

כד. כל העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה:

כה. כל האוכל ושותה בתשעה באב אינו רואה בשמחת ירושלים וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה וכל האוכל בשר או שותה יין בסעודה המפסקת עליו הכתוב אומר ותהי עונותם על עצמותם:

סימן תקנה – דיני תפילין וציצית בתשעה באב, ובו ב' סעיפים

א. נוהגים שלא להניח תפילין בתשעה באב שחרית ולא טלית אלא לובשים טלית קטן תחת בגדים בלא ברכה ובמנחה מניחים ציצית ותפילין ומברכים עליהם:

ב. יש מי שנוהג לשכב כליל תשעה באב מוטה על הארץ ומשים אבן תחת ראשו. הגה: ויש לאדם להצטער בענין משכבו כליל תשעה באב שאם רגיל לשכב בב' כרים לא ישכב כי אם באחד (תוספות סוף תענית) ויש בני אדם משימים אבן תחת מראשותיהם זכר למה שנאמר ויקח מאבני המקום שראה החורבן (מרדכי דמועד קטן). מיהו עוברות שאינן יכולין להצטער אינן חייבות בכל אלה

(תוספות). וימעט אדם מכבודו ומהנאתו בתשעה באב בכל מה שאפשר:

סימן תקנו – תשעה באב שחל ביום ראשון, ובו סעיף אחד

א. ליל תשעה באב שחל באחד בשבת כשרואה הנר אומר בורא מאורי האש ואין מברך על הבשמים וכליל מוצאי תשעה באב מבדיל על הכוס ואינו מברך לא על הנר ולא על הבשמים:

סימן תקנו – לומר נחם ועננו בתשעה באב, ובו סעיף אחד

א. בתשעה באב אומר בבונה ירושלים נחם ה' אלהינו את אבילי ציון וכו' ועננו בשומע תפלה ואם לא אמר לא זה ולא זה אין מחזירין אותו. הגה: והמנהג פשוט שאין אומרים נחם רק בתפלת מנחה של תשעה באב לפי שאז הציתו במקדש אש ולכן מתפללים אז על הנחמה (רוקח ואבודרהם). מי שאכל בתשעה באב יאמר נחם בברכת המזון (מהרי"ל):

סימן תקנה – כמוצאי תשעה באב אין אוכלין בשר, ובו סעיף אחד

א. בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי ומפני כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשנות יין כליל עשירי ויום עשירי. הגה: ויש מחמירין עד חצות היום ולא יותר (הגהות מיימוני). אם חל תשעה באב בשבת ונדחה ליום א' מותר לאכול בשר ולשתות יין יום ב' אבל כליל אסור מפני אבילות של יום (מהרי"ל):

סימן תקנו – מנהגי תשעה באב, ודין מילה בתשעה באב, ובו י' סעיפים

א. אם חל תשעה באב במוצאי שבת אין אומרים צדקתך במנחה בשבת. הגה: ומבדילין כליל בתפלה כשאר מוצאי שבת (הגהות מרדכי הלכות תשעה באב). ואם שכח מלהבדיל עיין לעיל סימן רצ"ד סעיף ג'.

ומתפללים בנחת ודרך בני כאבלים וכן עושים בקריאת איכה (הגהות מיימוני). ובכל איכה מגביה קולו יותר (מהרי"ל). וכשמגיע החזן לפסוק השיבנו אומרים אותו הקהל בקול רם ואחר כך מסיים החזן ותזור הקהל ואומרים השיבנו בקול רם וכן החזן (הגהות מיימוני):

ב. כליל תשעה באב (מתפללים ערבית ואומרים איכה וקינוח) (הגהות מיימוני ומהרי"ל) ואומר אחר קינות ואיכה סדר קדושה ומתחיל מואתה קדוש ואם חל במוצאי

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקים החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי ימוד "השכח" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכה לפרסום צדיקים!

כיה לחודש – עמוד ב

כל השנה הלכות בכל יום

סימן תקסא – דין הרואה ערי יהודה וירושלים והמקדש בחורבנן, ובו ה' סעיפים

א. הרואה ערי יהודה בחורבנן אומר ערי קדשך היו מדבר וקורע (ואינו חייב לקרוע אלא כשמגיע סמוך להם כמן הצופים לירושלים) (בית יוסף):

ב. הרואה ירושלים בחורבנה אומר ציון מדבר היתה ירושלים שממה וקורע וכשוראה בית המקדש אומר בית קדשנו ותפארתנו אשר הללוך בו אבותינו היה לשרפת אש וכל מתמדנו היה לחרבה וקורע ומהיכן חייב לקרוע מן הצופים ואחר כך כשיראה המקדש קורע קרע אחר וכל קריעה טפח ואם בא דרך המדבר שאז רואה המקדש תחלה קורע על המקדש טפח ואחר כך כשיראה ירושלים מוסיף על קרע ראשון כל שהוא:

ג. אם קרע על אחת מערי יהודה אינו חוזר וקורע כשיראה שאר ערי יהודה חוץ מירושלים שחוזר וקורע עליה קרע אחר בפני עצמו ואם קרע על ירושלים תחלה אינו צריך לקרוע על שאר ערי יהודה:

ד. כל הקרעים האלו בידו ומעומד וקורע כל כסותו שעליו עד שיגלה את לבו ואינו מאחה קרעים אלו לעולם אבל רשאי לשללן למללן ללקטן ולתופרן כמין סולמות:

ה. היה הולך ובא לירושלים הולך ובא תוך ל' יום אינו קורע קרע אחר ואם לאחר ל' יום חוזר וקורע (והוא הדין בערי יהודה ובמקדש):

הקברות מיד כשהולכים מבית הכנסת (בית יוסף בשם תוספות). ואם אירע מת בתשעה באב אין אומרים צדוק הדין (תשב"ץ):

סימן תקס – לעשות זכר לחורבן, ובו ה' סעיפים

א. משחרב בית המקדש תקנו חכמים שהיו באותו הדור שאין בונים לעולם בנין מסוייד ומכוויר (פירוש מצוייר) כבנין המלכים אלא טח ביתו בטיט וסד בסיד ומשייר מקום אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד והלוקח חצר מסויידת ומכווירת (פירוש מצויירת) הרי זה בחזקתה ואין מחייבים אותו לקלוף בכותלים:

ב. וכן התקינו שהעורך שלחן לעשות סעודה לאורחים מחסר ממנו מעט ומניח מקום פנוי בלא קערה מן הקערות הראויות לתת שם וכשהאשה עושה תכשיטי הכסף והזהב משיירה מין ממיני התכשיט שנוהגת בהם כדי שלא יהיה תכשיט שלם וכשהחתן נושא אשה לוקח אפר מקלה ונותן בראשו במקום הנחת תפילין. הגה: ויש מקומות שנהגו לשבר כוס בשעת חופה או לשום מפה שחורה או שאר דברי אבילות בראש החתן (כל בו). וכל אלה הדברים כדי לזכור את ירושלים שנאמר אם אשכחך ירושלים וגו' אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי:

ג. וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם. הגה: ויש אומרים דוקא מי שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית המשתה (טור). ואסור לשומעם מפני החורבן ואפילו שיר בפה על היין אסורה שנאמר בשיר לא ישתו יין וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תשבחות או שיר של הודאות וזכרון חסדי הקדוש ברוך הוא על היין. הגה: וכן לצורך מצוה כגון בבית חתן וכלה הכל שרי (תוספות וס"ג והגהות מיימוני):

ד. וכן גזרו על עטרות חתנים שלא להניח כלל ושלא יניח החתן בראשו שום כליל שנאמר הסר המצנפת והרם העטרה וכן גזרו על עטרות הכלה אם היא של כסף אבל של גדיל מותר לכלה ודוקא לחתן וכלה אבל בשאר כל אנשים ונשים לא גזרו:

ה. אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה:

שבת אין אומרים ויהי נועם. הגה: ולא למנצח בנגינות ולא ויתן לך (כל בו). ומסירין הפרוכת מלפני הארון על שם בצע אמרתו (מנהגים):

ו. ליל תשעה באב ויומו יושבים בבית הכנסת לארץ עד תפלת המנחה (ועכשיו נהגו לישב על ספסליהם מיד אחר שיצאו מבית הכנסת שחרית ומאריכין עם הקינות עד מעט קודם חצות) ואין מדליקין נרות בלילה כי אם נר אחד לומר לאורו קינות ואיכה:

ז. אין אומרים תחנון (ולא סליחות) (הגהות אשירי) בתשעה באב ואין נופלים על פניהם משום דמקרי מועד. הגה: וקורין בתורה כי תוליד בנים ומפטירין בירמיה אסוף אסיפם וכל הקדישים שאומרים אחר איכה עד שיוצאים למחר מבית הכנסת אין אומרים תתקבל ואין אומרים אל ארך אפים (טור) ומנהגים) ולא למנצח (מנהגים) ולא פיטום הקטורת (מרדכי). ואין צריך לשנות מקומו בתשעה באב:

ח. בשעת הקינות אסור לספר דבר ולצאת חוץ כדי שלא יפסיק לבו מן האבל וכל שכן שלא ישיה עם העובד כוכבים (ונוהגין לומר קצת נחמה אחר הקינות לפסוק בנחמה) (הגהות מיימוני):

ט. אם יש אבל בעיר הולך בלילה לבית הכנסת וגם ביום עד שיגמרו הקינות:

י. אם יש תינוק למול מלין אותו אחר שגומרים הקינות ויש ממתניין למולו עד אחר חצות ומברכים ברכת המילה בלא בשמים (והמנהג כסברא ראשונה). ואם היולדת מצויה במקום המילה יברך על הכוס ותשתה ממנו היולדת והוא שתשמע הברכה ולא תפסיק בדברים בין שמיעת הברכה לשתיית הכוס ואם אינה שם יברך על הכוס ויטעים לתינוקות:

יא. בעל ברית לובש בגדים אחרים אך לא לבנים ממש. הגה: ואבי הבן והמוהל והסנדק כולם נקראים בעלי ברית (בית יוסף). ומותרים ללבוש בגדי שבת לאחר שגמרו הקינות ובאין למול התינוק אבל לא ילבשו לבנים (מהרי"ל):

יב. תשעה באב שחל להיות בשבת ונדחה ליום ראשון בעל ברית מתפלל מנחה בעוד היום גדול ורוחץ ואינו משלים תעניתו לפי שיום טוב שלו הוא:

יג. נוהגים שלא לשחוט ושלא להכין צורכי סעודה עד אחר חצות. הגה: והולכים על

הלכות תענית

סימן תקסב – דין קבלת התענית, ובו י"ג סעיפים

א. כל תענית שלא שקעה עליו חמה דהיינו שלא השלימו עד צאת הכוכבים (דהיינו שיראו ג' כוכבים בינוניים או שהלכנה זורחת בכח ומאיר על הארץ (הגהות אשירי פרק קמא דתענית והגהות מיימוני פרק א') אינו תענית ואם דעתו לאכול קודם לכן אינו מתפלל עננו. הגה: מיהו נוהגין להתפלל עננו אף על פי שאין משלימין עד צאת הכוכבים וכן דעת מקצת רבוותא (תרומת הדשן סימן קנ"ז). ונראה לי דדוקא ביחיד דאומר עננו בשומע תפלה דבלאו הכי יכול להוסיף כמו שנתבאר לעיל

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ל'יום. כן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרקם ב'פתי פנסיות וב'פתי מד'שות. וב'שמחות. ו'לכל החברים ו'ידיים. ל'זכות את הרבים ל'היות' בן עולם הבא' על ידו ל'ימוד' ה'לכה' ב'כל יום. שהוא 'תורה ל'שמה'! וכל המזכה את הרבים כ'ה לחודש – עמוד ג' זוכה ל'בנים צדיקים!

סימן קי"ט אבל שליח ציבור לא יאמר עננו אלא אם כן משלימין וכן נוהגין:

ב. יש אומרים שמי שרגיל להתענות עשרת ימי תשובה כיון שאין רגילות לקבלם בתפלה אינו צריך להתענות עד צאת הכוכבים אלא עד שיצא מבית הכנסת.

ג. הגה: והיחיד מתפלל עננו (הגהות אשרי ומרדכי פרק קמא דתענית) וכן חתן יתפלל עננו קודם שיכנס לחופה ואז יוכל לשתות מכוס של ברכה (תרומת הדשן סימן קנ"ז). אבל מי שמתענה מ"ז בתמוז עד תשעה באב צריך להשלים אף על גב דאינו צריך קבלה מי שאינו מתענה כל עשרת ימי תשובה רק מתענה יום או יומים בעי קבלה והשלמה (תרומת הדשן סימן קמ"ו). ונראה לי דדוקא בסתם אבל אם התנה שלא להשלים הרשות בידו דלא עדיף משאר תענית:

ד. יחיד שקיבל עליו תענית סתם בערב שבת צריך להתענות עד צאת הכוכבים אם לא שפירש בשעת קבלת התענית עד שישלימו הצבור תפלתם (ועיין לעיל סימן רמ"ט):

ה. תענית חלום צריך להתענות עד צאת הכוכבים ואפילו בערב שבת (ועיין לעיל סימן רמ"ט סעיף ד')

ו. כל תענית שלא קבלו עליו היחיד מבעוד יום אינו תענית. הגה: להתפלל עננו ולא לענין אם חייב תענית סתם והתענה כך לא יצא ידי נדרו (מרדכי והגהות מיימוני פרק א') מיהו יש אומרים דמתפלל עננו (מרדכי בשם ר"י) וכן נראה לי לנהוג בתענית יחיד ולכולי עלמא המתענה תענית חלום מתפלל עננו אף על פי שלא קבלו עליו מאתמול:

ז. אימתי מקבלו בתפלת המנחה אומר בשומע תפלה או אחר שסיים תפלתו קודם שיעקור רגליו הרניני בתענית יחיד מחר יהי רצון שתהא תפלתו ביום תעניתו מקובלת ואם לא הוציא בפיו אם הרהר בלבו שהוא מקבל תענית למחר הוי קבלה והוא שיהרהר כן בשעת תפלת המנחה הגה: וטוב יותר לקבלו אחר תפלה מבשעת תפלה כדי שלא להפסיק תפלתו (המגיד והגהות מיימוני כל בו ובית יוסף):

ח. קיבל עליו תענית בתפלת המנחה אף על פי שהוא אוכל ושותה בלילה לא הפסיד כלום וכן אם קבל עליו להתענות שלשה או ארבעה ימים או יותר זה אחר זה להתענות בימים ויאכל בלילות אף על פי שהוא אוכל כל הלילה לא הפסיד כלום

דהוי קבלה לכולם אף על פי שלא קיבל כל אחד ואחד במנחה שלפניו. הגה: ואם קבל להתענות שני ימים רצופין מותר לאכול בלילה שביניהם אם לא פירש בהדיא אף על הלילה (מרדכי פרק קמא דתענית) ואז מתפלל כל יום במנחה עננו (פסקי מהרא"י סימן ק"ח):

ט. אם קיבל עליו בתפלת המנחה שלשה או ארבעה תעניות ולא רצופין זה אחר זה כגון שקבל עליו להתענות שני וחמישי ושני וכיוצא בזה יש מי שמסתפק אם סגי בקבלה אחת לכולם או אם צריך קבלה לכל אחד ואחד. הגה: מיהו נהגו העם לקבלם בקבלה אחת וסגי בהכי וכן דעת מקצת רבנותא (מרדכי והגהות מיימוני):

י. קבל עליו להתענות למחר והתענה ובלילה שלאחר התענית נמלך להתענות אף על פי שלן בתעניתו שלא אכל בלילה והתענה כל היום השני אינו תענית מפני שלא קבלו עליו מבעוד יום:

יא. מתענה אדם תענית שעות והוא שלא יאכל כל היום כיצד (הרי) שהיה טרוד בחפציו ומתעסק בצרכיו ולא אכל עד חצות או עד תשע שעות ונמלך להתענות בשעות שנשארו מן היום הרי זה מתענה אותם שעות ומתפלל בהם עננו שהרי קבל עליו התענית קודם שעות התענית ויש אומרים שגם זה תענית שעות וצריך שיקבלנו עליו מאתמול והיכי משכחת לה כגון שקבל עליו מאתמול להתענות עד חצי היום וכשהגיע לחצי היום נמלך וגמרו או שקבל עליו להתענות למחר מחצי היום ואילך ולמחר נמלך ולא אכל גם בחצי היום ראשון הרי זה תענית שעות:

יב. אם קבל עליו תענית עד חצי היום ואכל אחר כך או שאכל עד חצי היום וקבל עליו תענית משם ואילך אינו נקרא תענית להתפלל עננו אבל נקרא תענית לענין שצריך להשלים נדרו:

יג. תענית שגוזרים על הצבור אין כל יחיד צריך לקבלו בתפלת המנחה אלא שליח צבור מכריז התענית והרי הוא מקובל ויש אומרים דהני מילי בארץ ישראל שהיה להם נשיא לפי שגזירתו קיימת על כל ישראל אבל בחוצה לארץ צריכים כל הצבור לקבל על עצמם כיחידים שכל אחד מקבל על עצמו:

יד. יש מי שאומר שמי שנדר ואמר אם לא אלך למקום פלוני אשב בתענית מאחר

שמה שהתנה הוא דבר הרשות הוי אסמכתא (פירוש שאדם סומך בדעתו שיוכל לעשות דבר אחד ועל סמך זה הוא נודר או מתחייב בדבר מה). אבל אם אמר אם לא אעשה מצוה פלונית אשב בתענית וכן אם אמר אם יצילני ה' מצרה או אם יצליח דרכי לא הוי אסמכתא:

סימן תקפג – דין מי שהרהר בלבו להתענות, ובו סעיף אחד

א. מי שהרהר בלבו שלא בשעת תפלת המנחה להתענות למחר לא הוי קבלה דלא עדיף מהוציא בפיו להתענות למחר דלא הוי קבלת תענית כיון שלא קבלו בתפלת המנחה:

סימן תקפד – דין ליל שלפני התענית, ובו סעיף אחד

א. כל תענית שאוכלים בו בלילה בין צבור בין יחיד הרי זה אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר והוא שלא ישן (שינת קבע) (טור) אבל אם ישן (שינת קבע) אינו חוזר ואוכל ולא שותה אלא אם כן התנה לאכול או לשתות. הגה: ויש אומרים דבשתייה אין צריך תנאי דמסתמא דעתו של אדם לשתיה אחר השינה והוי כאילו התנה (טור ומרדכי והגהות מיימוני והגהות אשרי):

סימן תקפז – דין תפלת עננו, ובו ו' סעיפים

א. יחיד אומר עננו בשומע תפלה בין יחיד שקיבל עליו תענית בין יחיד המתפלל עם הצבור בתענית צבור וכן שליח צבור שמסדר תפלתו בלחש כיחיד דמי ובשומע תפלה. הגה: ואומרו קודם כי אתה שומע וכו' ולא יחתום בעונה בעת צרה אלא כשמגיע לבכל עת צרה וצוקה יסיים כי אתה שומע תפלת וכו' (בית יוסף בשם תוספות). ולא ישנה ממטבע הברכה אפילו כשמתענה יחיד יאמר עננו בצום תעניתנו וכו' (רשב"א סימן נ"ה):

ב. אם שכח מלומר עננו אין מחזירין אותו (ועיין לעיל סימן רצ"ד סעיף ד' וה') ואם נזכר קודם שעקר רגליו אומרו בלא חתימה (לאחר תפלתו):

ג. יש אומרים שאין היחיד אומר עננו כי אם במנחה שמא יאחזנו בולמוס ונמצא שקרן בתפלתו אבל שליח צבור אומרו גם בתפלת שחרית כשהוא מתפלל בקול רם שאי אפשר שלא יתענו קצת מהקהל ובארבע צומות גם היחיד אומרו בכל תפלותיו דאפילו יאחזנו בולמוס ויאכל

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם ב'בתי' פנסיות וב'בתי' מד'שות. ובשמות. ו'כל' החברים ו'דידים. ל'זכות' את הרבים ל'היות' בן עולם הבא על ידי 'לימוד' ה'הכח' בכל יום. שהוא 'תורה' ל'שמחה' וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמוד ד זוכה ל'בנים' צדיקים!

שייך שפיר למימר עננו ביום צום התענית הזה כיון שתיקנו חכמים להתענות בו. הגה: ונהגו בכל הצומות שלא לאומרו כי אם במנחה מלבד שליח ציבור שאומר שחרית כשמתפלל בקול רם:

ד. טוב לומר בתחנונים שאחר תפלת המנחה לאחר אלהי נצור וכו' רבון כל העולמים גלוי וידוע לפניך שבזמן שביית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבים ממנו אלא חלבו ודמו וכו':

ה. אין היחיד רשאי לומר שלש עשרה מדות דרך תפלה ובקשת רחמים דדבר שבקדושה הם אבל אם בא לאומרם דרך קריאה בעלמא אומרם. הגה: וכן אין ליחיד לומר סליחות או ויעבור (מהרי"ל בשם אור זרוע):

ו. המתענה ומפרסם עצמו לאחרים להשתבח שהוא מתענה הוא נענש על כך:

סימן תקסו – דיני תענית ציבור, וכו' ח' סעיפים

א. בתענית צבור אומר שליח צבור עננו בין גואל לרופא וחותם ברוך אתה ה' העונה לעמו ישראל בעת צרה (ואם שכח עיין לעיל סוף סימן ק"ט סעיף ד'). וקורין ויחל בשחרית ובמנחה בין שחל בשני ובחמישי בין שחל בשאר הימים. הגה: ומפטירין במנחה דרשו ובשחרית אין מפטירין חוץ מתשעה באב וקורים אפילו כשחל בערב שבת (מהרי"ל). ואם מתענים בראש חדש קורים שחרית פרשת ראש חודש ומנחה בשל תענית (ר"ן סוף פרק קמא דתענית ובית יוסף בשם רוקח):

ב. כשהצבור גוזרים תענית על כל צרה שלא תבא עליהם וכן בתענית שני וחמישי ושני שאחר הפסח ואחר החג שנוהגים באשכנז להתענות הצבור נהגו הראשונים לומר שליח צבור עננו בין גואל לרופא ולקרות ויחל. הגה: ומיהו אם קבעו התענית בב' וה' אין דוחים פרשת השבוע בשחרית אלא קורין בשחרית בפרשה ולערב קורין ויחל בלבד בה"ב שמתענין אחר הפסח וסוכות שקורין בשחרית וערבית ויחל והכי נהוג. ויש שתמהו עליהם והקשו עליהם והרא"ש יישב קושיתם הילכך למנהג הראשונים שומעין ומיהו היכא שגוזרים תענית שלא לשום צורך אלא לשוב בתשובה יש נוהגים לדנו כתענית

צבור לענין עננו בין גואל לרופא וקריאת ויחל ויש נוהגים לדנו כתענית יחיד שאף שליח צבור אינו אומר עננו אלא בשומע תפלה ואין מוציאין ספר תורה:

ג. אין שליח צבור אומר עננו ברכה בפני עצמה אלא אם כן יש בבית הכנסת עשרה שמתענין ואפילו אם יש בעיר עשרה שמתענין כיון שאין בבית הכנסת עשרה שמתענין לא:

ד. נוהגים להרכות סליחות בברכת סלח לנו ויש שאין נוהגים לומר סליחות עד אחר סיום שמונה עשרה ברכות וכן הנהיגו הקדמונים בארץ ישראל והוא המנהג הנכון:

ה. בתענית צבור שליח ציבור שאינו מתענה לא יתפלל:

ו. יש מי שאומר שאין עומד לקרות בתורה בתענית צבור מי שלא התענה ואם הכהן אינו מתענה יצא הכהן מבית הכנסת ועומד לקרות בתורה ישראל המתענה:

ז. בתענית צבור יעמדו שנים אצל שליח ציבור מזה אחד ומזה אחד שיאמרו עמו סליחות:

ח. כל תענית צבור יש בו נשיאות כפים במנחה חוץ מביום הכפורים. הגה: ובגלילות האלו אין נוהגין בנשיאות כפים רק במוסף של יום טוב וכבר נתבאר בהלכות נשיאות כפים (מרדכי דתענית והגהות מיימוני פרק א):

סימן תקסז – טעימה ורחיצת הפה שמותר בתענית, וכו' ג' סעיפים

א. השרוי בתענית יכול לטעום כדי רביעית ובלבד שיפלוט וביום הכפורים ובתשעה באב אסור. הגה: ויש מחמירין בכל תענית צבור והכי נוהגין (תוספות והגהות מיימוני פרק א' ותרומת הדשן סימן קנ"ח):

ב. יש אומרים שלא התיירו רביעית בפעם אחת אלא מעט מעט ויש אומרים שאפילו בפעם אחת יכול לטעום עד כדי רביעית אם יודע בעצמו שיכול להעמיד עצמו שלא יבלע כלום:

ג. מי שדרכו לרחוץ פיו בשחרית בתענית צבור, לא כשר למעבד הכי אבל בתענית יחיד שרי כיון שפולט ואפילו יש במים שרוחץ יותר מרביעית. הגה: ומותר ללעוס עצי קנמון ושאר בשמים ועץ מתוק ללחלח גרונו ולפלוט מלבד ביום הכיפורים דאסור (מרדכי דתענית והגהות מיימוני פרק א):

סימן תקסח – דיני נדרי תענית, וכו' י"ב סעיפים

א. נדר להתענות יום זה ושכח ואכל משלים תעניתו והוא הדין אם היה תענית חלום או שהיה תענית צבור או שהיה יום ידוע לו להתענות ביום שמת בו אביו או רבו אבל אם נדר להתענות יום אחד או שני ימים וכשהתחיל להתענות שכח ואכל כזית איבד תעניתו וחייב לצום יום אחר (ויש מחמירין דאפילו בנדר להתענות יום זה דחייב להשלים מכל מקום מחמירין להתענות יום אחר) (תרומת הדשן סימן ק"ט):

ב. הנודר לצום עשרה ימים באיזה יום שירצה והיה מתענה ביום אחד מהם והוצרך לדבר מצוה או מפני כבוד אדם גדול (או שמצטער) (טור) הרי זה לזה ופורע יום אחד שהרי לא קבע הימים בתחילת הנדר אבל אם לא קבל עליו קודם לכן להתענות יום אחד אלא במנחה קבל עליו להתענות למחר מקרי תענית זה ואינו יכול ללוותו. הגה: וכל שכן יום זה ממש כגון שאמר בתחלת נדרו אתענה יום פלוני או אתענה ב' וה' כל השנה או כדומה לזה (תרומת הדשן סימן ע"ה וכל בו).

וכן אם היה תענית חלום אינו יכול ללוותו. הגה: וכל שכן שאינו יכול ללוות ולפרוע תענית צבור (תרומת הדשן סימן ק"ט וכל בו ורבינו ירוחם). מיהו תענית שני וחמישי ושני שנוהגים להתענות אחר פסח וסוכות או אפילו בעשרת ימי תשובה ואירע בהם ברית מילה מצוה לאכול ואין צריך התרה כי לא נהגו להתענות בכהאי גוונא ודוקא כשאוכלים שם אבל אם שולחים לו לביתו אין לו לאכול ואם קבל עליו התענית במנחה צריך להתענות (הגהות מיימוני פרק א'). ויש אומרים שאם מצטער הרבה בתעניתו יכול לפדותו בממון והוא הדין באונס אחר (הרא"ש בשם הראב"ד ורבינו ירוחם נתיב ה' חלק א') ונראה דוקא בקבל עליו תענית בעלמא אבל אם קבלו דרך נדר צריך לקיים נדרו:

ג. מי שנדר להתענות סך תעניות יכול לדחותם עד ימות החורף (ויכול ללוות יום ארוך ולשלם יום קצר דכל אחד מקרי יום) (תרומת הדשן סימן ס' והגהות מרדכי):

ד. יש מי שאומר ששני ימים ושני לילות רצופים יש להשוותם לארבעים תעניות שאינם רצופים. הגה: ויש אומרים דבאדם חלש סגי לו בב' ימים רצופים אבל אדם בריא שלשה ימים (הגהות מנהגים בשם מהר"י ברי"ן). ונראה לי דכל זה לא מיירי אלא במי שנתחייב

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה לתיית 'כן עולם הבא'. נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדגשות. ובשמות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיית 'כן עולם הבא' על ידי לימוד 'השקפה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמודה זוכה לבנים צדיקים!

לצום מ' ימים שאינם רצופים מכח תשובה כדי להצטער ואז משוינן האי צער להאי צער ועל כיוצא בזה נאמרו דינים אלו בדברי האחרונים ז"ל אבל מי שנדר לצום מ' יום צריך לקיים מה שנדר דלא גרע מיום זה דאינו לזה ופורע ואפילו למאן דאמר דאפילו יום זה לזה ופורע הכא מודה דצריך לקיים נדרו כל שכן מ' יום שלפני יום כיפור שמתענים לזכר עליית משה בהר שמי שקבל עליו שאין להם תשלומין בשנים או שלשה ימים רצופים:

ה. המתענה תענית חלום ביום טוב או בחולו של מועד או בראש חדש או בחנוכה ופורים או בערב יום הכפורים צריך למיתב תעניתא לתעניתיה כדין המתענה תענית חלום בשבת (ועיין לעיל סימן רפ"ח סעיף ד')

ו. אין תענית צבור בכבל ליאסר במלאכה ולהפסיק מבעוד יום אלא תשעה באב בלבד הילכך יחיד שקבל עליו תענית לא חיישינן שמא תענית צבור קבל עליו ומותר בכלו ומכל מקום לכתחילה טוב לומר בשעת קבלת תענית הריני בתענית יחיד לפניך מחר:

ז. כשאירע יום שמת אביו או אמו באדר והשנה מעוברת יתענה באדר ב'. הגה: ויש אומרים דיתענה בראשון (מהר"ל ומהר"י מינץ) אם לא שמת בשנת העיבור באדר שני דאז נוהגים להתענות בשני (תרומת הדשן סימן רצ"ה) וכן המנהג להתענות בראשון מיהו יש מחמירין להתענות בשניהם (פסקי מהר"י בשם מהר"י מולין):

ח. אין צריך להתענות אלא ביום מיתת אביו ולא ביום קבורה:

ט. אם אירע יום מיתת אביו בשבת או בראש חודש ידחה למחר. הגה: ואין נוהגין כן אלא אין מתענין כלל וכן בשאר ימים שאין בהם תחנון:

י. הנודר לילך על קברי צדיקים שבמקום פלוני ונתעכב ימים רבים ואחר כך אירע שהשכירוהו ללכת שם די בהליכה זו:

יא. הנודר לצום סכום ימים רצופים ואירע בהם תענית חובה עולין לו:

יב. כל השרוי בתענית בין שהיה מתענה על צרתו או על חלומו בין שהיה מתענה עם הצבור על צרתם הרי זה לא ינהג עידונין בעצמו ולא יקל ראשו ולא יהיה שמח וטוב לב אלא דואג ואונן כענין שנאמר מה יתאוונן אדם חי:

סימן תקס"ט – דין נודר בעת צרה, ובו ב' סעיפים

א. יחיד המתענה על צרה ועברה או על חולה ונתרפא או מת צריך להשלים כל התעניות שקיבל עליו אבל צבור שמתענין על שום דבר ונענו קודם הצות לא ישלימו ואם תלמידי חכמים ורוב צבור רוצים להשלים אין היחיד רשאי להפריש עצמו מהם:

ב. יחיד שמתענה על צרה ונודע שקודם קבלת התענית כבר עברה אינו צריך להשלים. הגה: והוא הדין צבור ששמעו אחר הצות שקבלו התענית בטעות אין צריכים להשלים (תרומת הדשן סימן ר"פ):

סימן תקע – דין חנוכה ופורים וימים שאין אומרים בהם תחינה, שנפשו בתוך ימי נדרי תענית, ובו ג' סעיפים

א. יחיד שקיבל עליו תענית כך וכך ימים ואירעו בהם שבתות וימים טובים או ראש חדש חנוכה ופורים או ערב יום הכיפורים אם קבלו בלשון קבלת תענית בעלמא אינו צריך התרה ואם קבלו בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר צריך התרת חכם ויפתח בחרטה שיאמר לו אילו שמת אל לבך שיאירעו בהם אלו הימים לא היית נודר ומתיר לו ולהרמב"ם משקבל עליו בלשו נדר ופגעו בו שבתות וימים טובים או ערב יום הכיפורים או ראש חודש חייב לצום בהם אם לא יתירו לו אבל אם פגע בו חנוכה ופורים או ערב יום הכיפורים אם קבלו בלשון קבלת תענית בעלמא אין צריך התרה ואם קבלו בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר צריך התרת חכם ויפתח בחרטה שיאמר לו אלו שמת אל לבך שיאירעו בהם אלו הימים לא היית נודר ומתיר לו ולהרמב"ם משקבל עליו בלשון נדר ופגעו בו שבתות וימים טובים או ערב יום הכיפורים או ראש חודש חייב לצום בהם אם לא יתירו לו וצריכים חיזוק. הגה: והמנהג כסברא הראשונה. מי שנדר להתענות סך ימים ואמר חוץ מיום טוב אין חנוכה ופורים בכלל ואם אמר שדעתו היה עליהם הולכים אחריו (תשובת הרשב"א סימן תנ"ט) אבל ערב יום הכיפורים בכלל והכי נהוג ודלא כמו שפסק ביורה דעה סימן רט"ו סעיף ד':

ב. הנודר להתענות בשבת ויום טוב וערב יום הכיפורים וחנוכה ופורים דינו שיה נודר להתענות כך וכך ימים ואירעו בהם ימים הללו אם הוציאו בלשון נדר דינו כמקבל עליו בלשון נדר ואם הוציאו בלשון קבלת תענית בעלמא דינו כמקבל בלשון קבלת תענית:

ג. אם נשבע להתענות כך וכך ימים ואירעו בהם ימים הללו השבועה חלה עליהם מטעם איסור כולל אבל אם נשבע להתענות בשבת או ביום טוב בפירוש לא חלה עליו שבועה דאין שבועה חלה על דבר מצוה אלא לוקה על שנשבע לשוא ואוכל ואם נשבע להתענות בחנוכה ופורים חלה שבועה עליו כיון שאינו אלא מדרבנן (ויש להתיר שבועתו ואינו מתענה). ונראה לי שהוא הדין לראש חודש וערב יום הכיפורים שאינם אלא מדרבנן אלא שמדברי הרמב"ם נראה שהם של תורה:

סימן תקעא – מי הם החוטאים לישב בתענית, ובו ג' סעיפים

א. היושב בתענית אם יכול לסבול התענית נקרא קדוש ואם לאו כגון שאינו בריא וחזק נקרא חוטא:

ב. תלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית מפני שממעט במלאכת שמים אלא אם כן כשהציבור מתענים שלא יפרוש עצמו מהם ומלמדי תינוקות דינם כתלמידי חכמים:

ג. עיר שהקיפוח כותים וכן יחיד הנדרף מפני אנסין או מפני לסטים או מפני רוח רעה אינם רשאים להתענות שלא לשבר כחם אלא יקבלו עליהם להתענות כך וכך תעניות לכשינצלו וכן אם גזרו גזרה וגזרו שלא להתענות עליו יקבלו עליהם להתענות כך וכך תעניות כשיעבור הגזרה:

סימן תקעב – באיזה ימים אין גוזרים תענית ציבור, ובו ג' סעיפים

א. אין גוזרין תענית על הצבור בתחלה ביום חמישי שלא להפקיע (פירוש שלא לייקר השער) שערים ואפילו במקום שאין לחוש לכך:

ב. אין גוזרין תענית על הצבור בראשי חדשים או בחנוכה ופורים או בחולו של מועד ואם התחילו להתענות על הצרה אפילו יום אחד ופגעו בהם יום מאלו מתענין ומשלימין היום בתענית:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מהו"ק ל"ב תחודש. שמונה עמודים ל"ז. כף יגמור פ"א אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתינת "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים לתינת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ה לחודש – עמוד ו' זוכה לבנים צדיקים!

ג. צבור שבקשו לגזור תענית שני וחמישי ושני ופגע בתענית ט"ו בשבט התענית נדחה לשבת הבאה כדי שלא יגזרו תענית בט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאילנות. הגה: מיהו אם התחילו להתענות אין מפסיקין כמו בראש חודש וחול המועד (בית יוסף):

סימן תקעג – שבטלה מגילת תענית, ובו סעיף אחד

א. הילכתא בטלה מגילת תענית וכל הימים הכתובים בה מותר להתענות בהם וכל שכן לפנייהם ולאחריהם חוץ מחנוכה ופורים שאסור להתענות בהם בעצמם אבל לפנייהם ולאחריהם מותר וכן שבתות וימים טובים וראשי חודשים מותרים לפנייהם ולאחריהם. הגה: מי שיש לו נשואין בחנוכה אין לו להתענות אבל אם יש לו נשואין בניסן מתענה ביום חופתו אפילו בראש חודש ניסן מפני שהוא אחד מן הימים שמתענים בהם כדלקמן סוף סימן תק"פ (הגהות מנהגים וליקוטי מהר"ש):

סימן תקעד – שנותנין בתענית חומרי המקום שיצא ושהלך לשם, ובו ה' סעיפים

א. ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין ודעתו לחזור צריך להתענות כל תעניות שקבלו עליהם:

ב. ההולך ממקום שאין מתענים למקום שמתענים יתענה עמהם אפילו דעתו לחזור ומיהו כיון שלא קבל עליו תענית אם יצא מן העיר חוץ לתחום מותר לאכול ואינו צריך להשלים. הגה: ודוקא שבא לשם ביום התענית אבל אם בא לשם מבעוד יום צריך לקבל עליו התענית וצריך להשלימו (טור):

ג. שכח ואכל אל יתראה בפניהם כאילו אכל ולא ינהג עידונין בעצמו לומר הואיל ואכלתי מעט אוכל הרבה (ואפילו שלא בפניהם אסור לנהוג עידונין בעצמו) (מרדכי פרק קמא דתענית):

ד. מצוה להרעיב אדם עצמו בשנת רעבון ואסור לשמש מטתו חוץ מליל טבילה ולחשוכי בנים (פירוש ולמנועי בנים) מותר (ועיין לעיל סימן ר"מ סעיף י"ב):

ה. כל הפורש מן הצבור אינו רואה בנחתמן וכל המצטער עמהם זוכה ורואה בנחתמן:

סימן תקעה – דיני תעניות שמתפללין בארץ ישראל על הגשמים, ובו י"ג סעיפים

א. סדר תעניות שמתענין בארץ ישראל על הגשמים כך הוא הגיע י"ז במרחשון ולא ירדו גשמים מתחילין תלמידי חכמים בלבד להתענות ג' תעניות ב' וה' וב' וכל התלמידים ראויים לכך ודין תעניות אלו כדין תענית יחיד:

ב. הגיע ראש חודש כסליו ולא ירדו גשמים בית דין גוזרין שלשה תעניות על הצבור שני וחמישי ושני וכל העם נכנסים לבתי כנסיות ומתפללים וזועקים ומתחננים כדרך שעושים בכל התעניות:

ג. עברו אלו ולא נענו בית דין גוזרין עוד ג' תעניות על הציבור שני וחמישי ושני ובאלו מפסיקין מלאכות מבעוד יום ואסורים בהם בעשיית מלאכה ביום אבל לא בלילה ואסורים ברחיצת כל הגוף בחמין לפיכך נועלין את המרחצאות אבל פניו ידיו ורגליו בחמין וכל גופו בצונן מותר ואסורים בסיכה אלא אם כן הוא להעביר את הזוהמא ואסורים בהם בתשייש המטה וכן אסורים בנעילת הסנדל בעיר ומתפללין בבתי כנסיות ומתחננים כבשאר תעניות:

ד. עברו אלו [ולא נענו] בית דין גוזרין עוד שבע תעניות על הצבור שני וחמישי ושני וחמישי ושני וחמישי ושני וכל מה שאסור בשלשה שלפניו אסור אף באלו ויתירין אלו שמתריעין בהם בשופר על הברכות שמוסיפים בהם ומתפללים ברחוב העיר ומורידין זקן להוכיחם ומוסיפין שש ברכות בתפלת שחרית ובתפילת המנחה ונועלים את החנויות ובשני לעת ערב פותחין מעט (אותן החנויות המוכרות אכילה ושתייה) (בית יוסף בשם רש"י) כדי שימצאו לקנות לסעודת הלילה ובחמישי פותחין כל היום חנויות המוכרות מאכל מפני כבוד השבת ואם יש לחנות שני פתחים פותח אחד ונועל אחד ואם יש לחנות אצטבא לפניו פותח כדרכו בחמישי ואינו חושש:

ה. עוברות ומניקות מתענות אבל לא בג' ראשונות ולא בז' אחרונות ומיהו לא יאכלו אלא כדי קיום הולד (ואסור להן להחמיר ולהתענות) (תשב"ץ סימן תכ"ח):

ו. אחר שגזרו י"ג תעניות אלו אם לא נענו אין גוזרין עוד והני מילי כשמתענים על הגשמים לפי שכשעברו אלו כבר עברו

זמן הגשמים ואין בהם תועלת אבל על שאר פורעניות מתענים והולכים עד שיענו:

ז. כשמתענים על הגשמים ועברו י"ג תעניות אלו ולא נענו ממעטין במשא ומתן ובבנין של שמחה (אלא אם כן כותלו נוטה ליפול) (טור) וממעטין באירוסין ונישואין אלא אם כן לא קיים מצות פריה ורבייה וממעטים בשאילת שלום בין אדם לחבירו ותלמידי חכמים לא ישאלו שלום אלא כנוזפין וכמנודים למקום ועם הארץ שנתן להם שלום משיבין לו בשפה רפה וכבוד ראש ותלמידי חכמים לבדם חוזרים ומתענים שני וחמישי ושני עד שיצא ניסן של תקופה ומותרין לאכול בלילה ובמלאכה ובשאר הדברים ומפסיקים בראש חודש חנוכה ופורים יצא ניסן של תקופה והוא כשהגיע השמש לתחלת מזל השור אין מתענין עוד שאין הגשמים בזמן הזה אלא סימן קללה הואיל ולא ירדו כל עיקר מתחילת השנה:

ח. וכל זה הסדר כשלא ירדו גשמים כלל אבל ירדו ברביעה (פירוש המטר היורד להצמיח כל צמח ועשב האדמה נקרא רביעה מפני שרובע ומעבר את הקרקע כדכתיב כי כאשר ירד הגשם וגו' והולידה והצמיחה וגומר) וצמחו העשבים והתחילו ליבש הרי אלו מתענים וזועקים עד שירדו גשמים או עד שיבשו הצמחים וכן אם הגיע זמן הפסח או קרוב לו שהוא זמן פריחת האילנות בארץ ישראל ולא ירדו גשמים הרי אלו מתענים וזועקים עד שירדו גשמים הראויים לאילנות או עד שיעבור זמנם וכן אם הגיע חג הסוכות ולא ירדו גשמים הרבה כדי למלאות מהם הבורות והשיחין והמערות הרי אלו מתענים עד שירד גשם הראוי לבורות ואם אין להם מים לשתות מתענין על הגשמים בכל עת שלא יהיה להם מים לשתות ואפילו בימות החמה פסקו הגשמים בין גשם לגשם מ' יום בימות הגשמים הרי זה מכת בצורת ומתענים וזועקים עד שירדו גשמים או עד שיעבור זמנם:

ט. כמה דברים אמורים בארץ ישראל וכל הדומה לה אבל במקומות שעונת הגשמים שלהם קודם שבעה עשר במרחשון או אחר זמן זה כשיגיע זמנם ולא ירדו גשמים יחידים מתענים שני

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק ל"ב חלקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וינקה לתיבות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיבות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כ"ה לחודש – עמוד ז' זוכה לבנים צדיקים!

וחמישי ושני ומפסקים בראש חודש חנוכה ופורים ושוהין אחר כך כמו כמו ששה ימים אם לא ירדו גשמים בית דין גוזרין י"ג תעניות על הסדר שאמרנו :

י. כל תענית שגוזרים הצבור בחוצה לארץ אוכלים בהם בלילה ודינם כדין שאר תעניות שאין גוזרים על הצבור תענית כגון צום כפור אלא בארץ ישראל בלבד ובגלל המטר ובאותם עשר תעניות שהם שלשה אמצעים ושבע אחרונות :

יא. היו מתענים על הגשמים ונענו כמה ירדו ויהיו פוסקין מן התענית משיכנסו בעומק הארץ החרבה טפח ובכינונית שני טפחים ובעבודה שלשה טפחים (ושיעור כמה צריכין לירד לברך עליהם עיין לעיל סימן רכ"א). ואם התחילו לירד אחר חצות ישרימו אותו היום (ועיין לעיל סימן תקס"ט בסופו) ואם התחילו לירד קודם חצות לא ישרימו אלא יאכלו וישתו ויעשו יום טוב ולערב יתקבצו ויאמרו הלל הגדול :

יב. אין אומרים הלל הגדול אלא כשנענו ביום תעניתם דוקא אבל אם לא נענו עד יום שלאחר תעניתם לא :

יג. אם ירדו להם גשמים בליל תעניתם קודם שעלה עמוד השחר אין אומרים הלל הגדול :

סימן תקעו – על איזה דברים מתענין ומתריעין, ובו ט"ז סעיפים

א. כשם שמתענים ומתריעים על הגשמים כך מתענים על שאר הצרות כגון כותים שבאו לערוך מלחמה עם ישראל או

ליטול מהם מס או ליקח מידם ארץ או לגזור עליהם צרה אפילו במצוה קלה הרי אלו מתענין ומתריעין עד שירוחמו וכל הערים שסביבותיהם מתענים אבל אין מתריעין אלא אם כן תקעו להתקבץ לעזרתם ואפילו לא באו אלא לעבור דרך ארצם שאין להם מלחמה עמהם אלא על כותים אחרים ועוברים על מקום ישראל מתענין ומתריעין :

ב. וכן על הדבר איזהו דבר עיר שיש בה ת"ק רגלי ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו כיום אחד או בד' ימים אין זה דבר היו בה אלף ויצאו ממנה ששה מתים בג' ימים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו ביום אחד או בארבעה אין זה דבר וכן לפי חשבון זה ואין הנשים והקטנים וזקנים ששבתו ממלאכה בכלל מנין אנשי המדינה לענין זה היה דבר בארץ ישראל מתענין שאר גליות עליהם (ודוקא דאיכא דבר בכולה ולא במקצתה) (ר"ן פרק ג' התענית). היה דבר במדינה ושירות הולכות ובאות ממנה למדינה אחרת שתיהן מתענות אף על פי שהן רחוקות זו מזו :

ג. ואם היה דבר בחזירים מתענין מפני שמעיהם דומים לשל בני אדם וכל שכן אם היה דבר בעכו"ם ולא בישראל שמתענים :

ד. וכן מתענים על המפולת שבעיר כיצד הרי שרבתה בעיר מפולת כותלים בריאים שאינן עומדין בצד הנהר הרי זה צרה ומתענין ומתריעין עליה וכן על הרעש

ועל הרוחות שהם מפילים הבנין והורגים מתענים ומתריעין עליהם :

ה. וכן מתענים על החולאים כיצד הרי שירד חולי אחד לאנשים הרבה באותה העיר כגון אסכרה (פירוש חולי סוגר הגרון מענין ויסקרו מעינות תהום) או חרחור וכיוצא בהם והיו מתים מאותו חולי הרי זה צרת צבור וגוזרין עליה תענית ומתריעין וכן הכוין לח הרי הוא כשחין פורה ואם פשט ברוב הצבור מתענין ומתריעין עליו אבל הכוין יבש צועקים עליו בלבד. הגה: ובאלו חולאים אינן צריכין שימותו בשלשה ימים זה אחר זה כמו בדבר שהוא בא מכח שינוי אויר אלא מתענים ומתריעים על אלו החלאים מיד (בית יוסף) :

ו. וכן על חיה רעה שנשלחה אפילו לא הזיקה אלא נראית בלבד מתענין ומתריעין בכל מקום אפילו הרחוקים אבל אם אינה משולחת אינה אלא מקרה איזו היא משולחת נראתה בעיר ביום הרי זו משולחת נראתה בשדה ביום אם ראתה שני בני אדם ולא ברחה מפניהם הרי זו משולחת ואם היתה שדה שסמוכה לאגם וראתה שני בני אדם ורדפה אחריהם הרי זו משולחת לא רדפה אחריהם אינה משולחת ואם היתה באגם אפילו רדפה אחריהם אינה משולחת אלא אם טרפה שניהם ואכלה אחד מהם אבל אם אכלה שניהם באגם אינה משולחת מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון טרפה לא מפני שהיא משולחת :

– השכינה אינו שורה אלא בד' אמות של הלכה! –

כי יקרא קן צפור וגו' (דברים כב, ו), רצה לומר כי יקרא התורה צריך שתהיה קן לצפור, כי צפור היא השכינה ואינו שורה אלא בד' אמות של הלכה, והתורה נקרא קן שלה, וצריך ללמוד לשם זה שיהיה קן צפור, ואז תשרה השכינה, והיא המדרכת את האדם למעלה בקודש.

וזה כשתעשה כן, אז "לפניך בדרך", רצה לומר השכינה שהיא לפניך בענין שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טז, ח), והיא תורה לך הדרך אשר תלך ולא תכשל, ולכן כתיב שויתי רצה לומר שהוא עושה זאת על ידי פעולתו הטובה שיהיה השם לנגדו כאמור. (מאור עינים)

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גפתי פנסיות ובגפתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה לחברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמוד ח זוכה לבנים צדיקים!

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי
 לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שיוכני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדוניה על ידי הנעלם ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כו לחודש

המשך הלכות תענית, סימן תקעו – על איזה דברים מתענין ומתריעין

- א. בתים הבנויים במדברות ובארצות הנשמות הואיל והם מקום גדודי חיה אם עלתה לגג ונטלה תינוק מעריסה (פירוש מטה קטנה מענין הנה ערשו ערש ברזל) הרי זו משולחת ואם לא הגיע למדה זו אינה משולחת שאלו בני אדם סכנו בעצמם ובאו למקום החיות אבל שאר מיני רמש הארץ ורמש העוף ששולחו והזיקו כגון שלוח נחשים ועקרבים שמזיקים ואינם ממיתים ואין צריך לומר צרעים ויתושין והדומה להם אין מתענים עליהם ולא מתריעין:
- ב. וכן על ירקון והשדפון משהתחיל בתבואה אפילו לא התחיל אלא במקום אחד כמלא פי התנור מתענין ומתריעין (ואפילו הרחוקים) (טור), רק שיהיו באותו הפרכיא (ר"ן):
- ג. וכן על הארבה והחסיל אפילו לא נראה מהם אלא כנף אחד בכל ארץ ישראל ואפילו אינו משחית יבול הארץ מתענין ומתריעין עליהם ועל הגובאי (פירוש מין ארבה) בכל שהוא אבל על החגב אין מתענין עליו ולא מתריעין אלא זועקין בלבד ועכשיו שאין אנו מכירין מינים הללו על כולם מתריעין:
- ד. וכן על המזונות כיצד הרי שהזולו דברים של סחורה שרוב חיי אנשי אותה העיר מהם כגון כלי פשתן בבבל ויין ושמן בארץ ישראל ונתמעט המשא והמתן עד שיצטרך התגר למכור שוה עשרה בששה הרי זו צרת צבור ומתריעין עליה ובשבת זועקים עליה אבל אין תוקעים עליה בשבת:

- א. וכן על המטר כיצד הרי שרבו עליהם גשמים עד שיצרו להם הרי אלו מתפללים עליהם שאין לך צרה תיורה מזו שהבתים נופלים ונמצא בתיהם קבריהם ובארץ ישראל אין מתפללין על רוב הגשמים מפני שהיא ארץ הרים ובתיהם בנוים כאבנים ורוב גשמים טובה להם ואין מתענים להעביר הטובה ועכשיו בצפת מצוים מפולת בתים מפני הגשמים ומתפללים עליהם:
- ב. כל עיר שיש בה צרה מכל אלו אותה העיר מתענה וזועקין בתפלה ומתחננין ומתריעין פבשופר עד שתעבור הצרה וכל סביבותיה מתענות אבל לא מתריעות אבל מבקשים עליהם רחמים ובכל מקום אין מתענים ולא זועקים ולא מתריעים בשבת ויום טוב על שום צרה חוץ מצרת המזונות שזועקים עליהם בשבת:
- ג. עיר שהקיפוח כותלים או נהר וספינה המטורפת בים אפילו על יחיד הנרדף מפני כותים או לסטים או רוח רעה או חולה שאר חולי שיש בו סכנת חיו (ולברך החולה בשבת עיין לעיל סוף סימן רפ"ח) זועקים ומתחננים בתפלות בשבת אבל אין תוקעין אלא אם כן תוקעין לקבץ העם לעזור אחיהם ולהצילם:
- ד. תעניות אלו שמתענים על הצרות אין מתענין בהם אלא עוברות ולא מניקות ולא קטנים ומותרים לאכול בלילה אף על פי שמתענים למחר חוץ מתעניות הגשמים:
- ט. ציבור שהיו להם ב' צרות אין מבקשין רחמים אלא על אחת מהם דכתיב נצומה ונבקשה מאלהינו על זאת ואומרים אף על פי שיש בלבנו צרות רבות על צרה פלונית באנו להתפלל ואם יש להם צרת

רעב וצרת דבר מבקשים רחמים על הרעב משום דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי יהיב:
 טז. בכל יום תענית שגוזרים על הצבור מפני הצרות בית דין והזקנים יושבים בבית הכנסת ובדוקים על מעשה אנשי העיר מאחר תפלת שחרית עד חצי היום ומסירין המכשולים של עבירות ומזהירין ודורשין וחוקרים על בעלי חמס ועבירות ומפרישין אותם ועל בעלי זרוע ומשפילין אותם וכיוצא בדברים אלו ומחצי היום ולערב רביע היום קורים בתורה ומפטירים בנביא ורביע היום האחרון מתפללין מנחה ומתריעים ומתודים וזועקים כפי כחם:
 סימן תקעז – אם נתרבה הגשמים עד שמטשטשים הקרקע, איך מתנהגים, ובו סעיף אחד
 א. בכל מקום אם רוב גשמים מטשטשים הקרקע ומונעים המחרישה מתריעים ומבקשים רחמים ואם הענין נחפו ואין פנאי להתריע כסדר שאר תעניות אין גוזרין בו תענית על הצבור שאין הצבור יכולים להתענות בכל יום אלא מתריעין בכל יום ובכל תפלה ובהתענה בפה די ואם היחידים רוצים להתענות רשאים הם בכך ובהתענה הפה דהיינו בעננו אבינו עננו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת רחמים ותכנס להם לפניך משורת הדין ובטובך הגדול רחם עליהם שאין פורעניות בא לעולם אלא בשביל ישראל והם עמך ונחלתך אשר הוצאת מארץ מצרים ואינם יכולים לקבל לא רוב רעה ולא רוב טובה השפעת עליהם רוב טובה אינם יכולים

הנה מוכבא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נאמר כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה"היות" בן עולם הבא. נא תפרסם בפתח פנסיות ובכתי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. וזכות את הרבים ה"היות" בן עולם הבא על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ל לחודש – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

לקבל כעסת עליהם אינם יכולים לקבל
יהי רצון שיהא ריוח בעולם וזכור
רחמך:

סימן תקעח – שכל יחיד יתענה ויתפלל על צרתו, ובו סעיף אחד

א. כשם שהצבור מתענים ומתפללים על
צרתם כך כל יחיד מתענה ומתפלל על
צרתו כיצד היה חולה או תועה במדבר
או חבוש בבית האסורים יש להתענות
ולבקש רחמים בתעניתו ולא יתענה
בשבת ומועד וחנוכה ופורים וראש
חודש:

סימן תקעט – סדר תפלות באלו התעניות, ובו ג' סעיפים

א. בכל יום משבעה תעניות אחרונות של
גשמים מתפללין על סדר זה מוציאין את
התיבה לרחובה של עיר וכל העם
מתקבצים ומתכסים בשקים ונותנים אפר
מקלה (פירוש אפר של דבר שנשרף לאפוקי
עפר בעלמא שגם הוא נקרא אפר) על גבי
התיבה ועל גבי ספר תורה כדי להגדיל
הבכיה ולהכניע לבם ואחד מן העם נוטל
האפר ונותן בראש הנשיא ובראש אב
בית דין במקום הנחת תפילין כדי
שיכלמו וישובו וכל אחד ואחד נוטל
ונותן בראשו ואחר כך מעמידים ביניהם
זקן חכם והם יושבים לא היה שם זקן
חכם מעמידין חכם לא היה שם לא זקן
ולא חכם מעמידין אדם של צורה ואומר
לפניהם דברי כבושים (פירוש שכובשין
ומעוררין הלב לתשובה) אחינו לא שק ולא
תענית גורמים אלא תשובה ומעשים
טובים שכן מצינו שלא נאמר באנשי
נינוה וירא אלהים את שקם ואת תעניתם
אלא וירא אלהים את מעשיהם ובקבלה
הוא אומר קרעו לבככם ואל בגדיכם
ומוסיף בענינים אלו כפי כחו עד שיכניע
לבם וישובו תשובה גמורה ואחר שגומר
זה דברי כבושים עומדים בתפלה
ומעמידים שליח צבור הראוי להתפלל
בתעניות אלו ואם היה אותו שאומר
דברי כבושים ראוי להתפלל מתפלל ואם
לאו מורידין אחר ומי הוא הראוי
להתפלל בתעניות אלו איש שהוא רגיל
בתפלה ורגיל לקרות בתורה נביאים
וכתובים ומטופל ואין לו ויש לו יגיעה
בשדה ולא יהיה בבניו ובני ביתו וכל
קרוביו והנלוים אליו בעל עבירה אלא
יהיה ביתו ריקן מן העבירות ולא יצא
עליו שם רע בילדותו שפל ברוך ומרוצה

לעם ויש לו נעימה וקולו ערב ואם היה
זקן עם כל המדות האלו הרי זה מפואר
ואם אינו זקן הואיל ויש בו כל המדות
האלו יתפלל:

ב. סדר התפלה ושש ברכות שהוא מוסיף
ותקיעות שהוא תוקע מבואר יפה בטור
בסימן זה:

ג. שבע תעניות האלו אחר שמתפללים
יוצאים כל העם לבית הקברות ובוכים
ומתחננים שם כלומר הרי אתם מתים
כאלו אם לא תשובו מדרככם. (ולפי זה
אם אין קברי ישראל הולכים על קברי נכרים)
(גמרא):

סימן תקפ – ימים שמתענים בהם, ובו ג' סעיפים

א. אלו הימים שאירעו בהם צרות לאבותינו
וראו להתענות בהם ואף על פי שמקצתן
בראש חדש יש מי שאומר שיתענו בו
(וטוב שלא להשלים בראש חדש):

ב. באחד בניסן מתו בני אהרן. בעשרה בו
מתה מרים ונסתלק הבאר. בעשרים
וששה בו מת יהושע בן נון. בעשרה
באייר מת עלי הכהן ושני בניו ונשבה
ארוץ ה'. בעשרים וששה בו מת שמואל
הנביא. בעשרים ושלושה בסיון בטלו
הביכורים מלעלות לירושלים בימי
ירבעם בן נבט. בעשרים וחמשה בו נהרג
רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל ור'
חנינא סגן הכהנים. בעשרים ושבעה בו
נשרף רבי חנינא בן תרדיון וספר תורה
עמו. באחד באב מת אהרן הכהן.
בשמונה עשר בו כבה נר מערכי בימי
אחז. בשבעה עשר באלול מתו מוציאי
דבת הארץ. בחמישי בתשרי מתו עשרים
איש מישראל ונחבש רבי עקיבא.
בשבעה בו נגזרה גזירה על אבותינו
שימותו בחרב וברעב ובדבר מפני מעשה
העגל. בשבעה במרחשון עוורו עיני
צדקיהו ושחטו בניו לעיניו. בעשרים
ושמונה בכסליו שרף יהויקים המגילה
שכתב ברוך מפי ירמיהו. בשמונה בטבת
נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך
והיה חושך בעולם שלשה ימים.
ובתשעה בו לא נודע איזו היא הצרה
שאירע בו. בחמשה בשבט מתו הזקנים
שהיו בימי יהושע. בעשרים ושלושה בו
נתקבצו כל ישראל על שבט בנימין על
ענין פילגש בגבעה. בשבעה באדר מת
משה רבינו עליו השלום. בתשעה בו
נחלקו בית שמאי ובית הלל:

ג. יש מי שאומר שגזרו שיהיו מתענין בכל
שני וחמישי על חורבן הבית ועל התורה
שנשרפה ועל חילול השם ולעתיד לבוא
יהפכם ה' לששון ולשמחה:

הלכות ראש השנה

סימן תקפא – דיני ימי תחנונים וערב ראש השנה, ובו ד' סעיפים

א. נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות
ותחנונים מראש חדש אלול ואילך עד
יום הכפורים. הגה: ומנהג בני אשכנז אינו
כן אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקוע
אחר התפלה שחרית ויש מקומות שתוקעין
גם כן ערבית ועומדים באשמורת לומר
סליחות ביום א' שלפני ראש השנה ואם חל
ראש השנה שני [און] שלישי אז מתחילין
מיום ראשון שבוע שלפניו (מנהגים). ואל
אסור לצאת מביתו כדי ליכנס לבית הכנסת
לשמוע הסליחות מלבד בערב ראש השנה
שמרבים סליחות יכול האבל ליכנס לבית
הכנסת (פסקי מהרי"א סימן קל"ד). וידקדקו
לחזור אחר שליח צבור היותר הגון והיותר
גדול בתורה ובמעשים שאפשר למצוא
שיתפלל סליחות וימים נוראים ושיהא בן
שלשים שנים גם שיהא נשוי (כל בו). מיהו כל
ישראל כשרים הם רק שיהיה מרוצה לקהל
אבל אם מתפלל בחזקה אין עונין אחריו אמן
וכן צריך שיוציא כל אדם בתפלתו ואם יהיה
לו שונא ומכוין שלא להוציאו גם אהביו
אינם יוצאים בתפלתו (הגהות מנהגים ישנים).
ויש מקומות נוהגים שהמתפלל סליחות
מתפלל כל היום (כל בו):

ב. נוהגין להתענות ערב ראש השנה. הגה:
והמדקדקים נהגו שכל אחד מתענה י' ימים
(מרדכי סוף פרק קמא דראש השנה וריש יומא) וכן
נכון לעשות וכל אלו התעניות אין צריכין
להשלים ואין קורין בהם ויחל אפילו ערב
ראש השנה ועיין לקמן סימן תרס"ב סעיף ב'
ואם חל ברית מילה בערב ראש השנה יכולים
לאכול (בית יוסף בשם תשובה אשכנזית). ורבים
נוהגין לאכול בערב ראש השנה קודם עלות
השחר (מהרי"ל) משום דרכי האמורי שהיו
נוהגים להתענות בערב חגיגה ויכולין לאכול
בלא תנאי אחר שכן נהגו (דברי עצמו):

ג. אין נופלים על פניהם בערב ראש השנה
בתפלה אף על פי שנופלים על פניהם
באשמורת בסליחות. ואין תוקעין בערב
ראש השנה (מנהגים):

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך או"ח חיים מחו"ק ל"ב תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל או"ח חיים
מדי חודש בתדשו. ויופה ל"היות "בן עולם הבא". נא לפרקם ב"פתי פנסיות וב"פתי מד"שות. ובשמחות. ו"ל"ל
החברים ו"דינים. ל"כות את הרבים ל"היות "בן עולם הבא" על י"די י"מוד "ה"כ"ה" כ"ל יום. שהוא "תורה ל"שמחה!"

וְכָל הַמְזַכֵּה אֶת הַרְבִּים כִּי לַחֹדֶשׁ – עֹמֵד בְּ

ד. מכבסין ומסתפרין בערב ראש השנה. (ויש נוהגין לטבול בערב ראש השנה משום בערב ראש השנה משום קרי) (כל בו). ויש מקומות נוהגין לילך על הקברות ולהרבות שם בתחינות (מהרי"ל) ונותנים שם צדקה לעניים (כל בו):

סימן תקפב – סדר תפלת עשרת ימי תשובה וראש השנה, ובו ט' סעיפים

א. בעשרת ימי תשובה אומר המלך הקדוש המלך המשפט ואם טעה או שהוא מסופק אם הוא בהמלך הקדוש חוזר לראש ואם הוא בהמלך המשפט אם נזכר קודם שעקר רגליו חוזר לברכת השיבה ואומר משם ואילך על הסדר ואם לא נזכר עד שעקר רגליו (עיי' לעיל סוף סימן קי"ז) חוזר לראש (ועיי' לעיל סימן קי"ח):

ב. אם אמר האל הקדוש ותוך כדי דיבור נזכר ואמר המלך הקדוש אינו צריך לחזור וכן הדין בהמלך המשפט:

ג. בשבת בנתיים ערבית יאמר בברכת מעין שבע המלך הקדוש. הגה: והוא הדין אם חל ראש השנה בשבת וחזתם בשל שבת לבד וכן כשחל יום כפור בשבת (מהרי"ל ומנהגים):

ד. יש נוהגים להתפלל בראש השנה ויום הכיפורים בכריעה וצריכין הם לזקוף בסוף הברכות:

ה. אם לא אמר זכרנו ומי כמוך אין מחזירין אותו. הגה: ואפילו לא עקר רגליו עדיין רק שסיים אותה ברכה (תרומת הדשן). והוא הדין אם לא אמר וכתוב ובספר נמי דינא הכי (טור):

ו. אומר בתפלה ותתן לנו את יום הזכרון הזה ואינו מזכיר ראש חודש:

ז. אם חל בחול אומר יום תרועה מקרא קודש ואם חל בשבת אומר זכרון תרועה:

ח. אינו אומר מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון וכן אינו אומר והשיאנו ובתפלת מוסף אינו אומר ואין אנו יכולין לעלות ולראות לפניך אלא ואין אנו יכולים לעשות חובותינו לפניך (וחזתמין ודברך אמת וכו') (טור):

ט. אף על פי שכל ימות השנה מתפללים בלחש בראש השנה ויום הכפורים נוהגין לומר בקול רם ולהטעות לא חיישינן כיון שמצויים בידם מחזורים. הגה: ונוהגין שכל אחד אומר לחבירו לשנה טובה תכתב (טור):

סימן תקפג – דברים שנוהגים לאכול בליל ראש השנה, ובו ב' סעיפים

א. יהא אדם רגיל לאכול בראש השנה רוביא דהיינו תלתן כרתי סילקא תמרי קרא וכשיאכל רוביא יאמר יהי רצון שירבו זכויותינו. כרתי יכרתו שונאינו סלקא יסתלקו אויבינו תמרי יתמו שונאינו קרא יקרע גזר דיננו ויקראו לפניך זכויותינו. הגה: ויש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש (טור) ואומרים שתחדש עלינו שנה מתוקה (אבודרהם) וכן נוהגין ויש אוכלים רימונים ואומרים נרבה זכיות כרמון ונוהגין לאכול בשר שמן וכל מיני מתיקה (מרדכי דיומא):

ב. אוכלים ראש כבש לומר נהיה לראש ולא ליגב וזכר לאילו של יצחק. הגה: יש מדקדקים שלא לאכול אגוזים שאגוז בגימטריא חטא ועוד שהם מרבים כיחה וניעה ומבטלים התפלה (מהרי"ל). והולכין אל הנהר לומר פסוק ותשליך במצולות ים כל חטאתינו וגו' (מנהגים). וגם נוהגים שלא לישן ביום ראש השנה (ירושלמי) ומנהג נכון הוא:

סימן תקפד – סדר קריאת התורה בראש השנה, ובו ד' סעיפים

א. אין אומרים הלל בראש השנה ויום הכפורים. הגה: ונוהגין לומר אבינו מלכנו על הסדר ואם הוא שבת אין אומרים אותו (ר"ן פרק ב' דראש השנה וריב"ש סימן תקי"ב). ומאריכים בפיוטים ותפלות עד חצות (מהרי"ל):

ב. ומוציאין שני ספרי תורה באחד קורין חמשה מוה' פקד את שרה עד ויהי אחר הדברים האלה ואם הוא שבת קורין בו שבעה ומפטיר קורא בשני בפרשת פנחס ובחודש השביעי ומפטיר ויהי איש אחד מן הרמתיים עד וירם קרן משיחו. הגה: ויש מקומות שנוהגים לקרות התוקע ממנין החמשה העולים לספר תורה (כל בו):

ג. בני אדם החבושים בבית האסורים אין מביאין אצלם ספר תורה אפילו בראש השנה ויום הכפורים. (ועיי' לעיל סוף סימן קל"ה):

ד. מליץ בין קריאת התורה לתקיעת שופר:

סימן תקפה – דין ברכת השופר, ובו ה' סעיפים

א. צריך לתקוע מעומד. הגה: ונוהגין לתקוע על הבימה במקום שקורין:

ב. קודם שיתקע יברך לשמוע קול שופר ויברך שהחיינו. הגה: ואין חילוק בין אם

יברך לעצמו או שכבר יצא ומברך להוציא אחרים אפילו הכי מברך התוקע שתי ברכות הנזכרות (בית יוסף ותרומת הדשן). ויתקע תשר"ת שלש פעמים ותש"ת שלש פעמים ותר"ת שלש פעמים. הגה: וטוב לתקוע בצד ימין אם אפשר לתקוע בכך (מנהגים). וכן יהפוך השופר למעלה שנאמר עלה אלהים בתרועה (רוקח ומהרי"ל):

ג. אם התחיל לתקוע ולא יכול להשלים ישלים אחר ואפילו שלשה או ארבעה ודי בכרכה שבירך הראשון והוא שיהיו שם התוקעים האחרונים בשעת ברכה ואפילו אם בירך ולא יכול לתקוע כלל השני תוקע בלא ברכה ולא הוא ברכה לבטלה:

ד. אחר תוקע ולא שליח ציבור כדי שלא יתבלבל ואם הוא מובטח שחוזר לתפלתו רשאי לתקוע. הגה: ודוק תקיעות שעל סדר התפלה אסור לשליח צבור לתקוע אבל תקיעות שתוקעין מיושב דהיינו קודם שמתפללין מוסף מותר לשליח צבור לתקוע (כל בו). ואם אין השליח צבור תוקע מיושב ראוי שאותו התוקע יתקע גם כן על סדר הברכות כי המתחיל במצוה אומרים לו גמור (רמב"ם ואורחות חיים). ונוהגין להקרות לפני התוקע סדר התקיעות מלה במלה כדי שלא יטעה ונכון הוא:

ה. הנוטל שכר לתקוע שופר בראש השנה או כדי להתפלל או לתרגם בשבתות וימים טובים אינו רואה מאותו שכר סימן ברכה:

סימן תקפו – דיני שופר של ראש השנה, ובו כ"ג סעיפים

א. שופר של ראש השנה מצותו בשל איל וכפוף ובדיעבד כל השופרות מצותו בשל איל וכפוף ובדיעבד כל השופרות כשרים בין פשוטים בין כפופים ומצוה בכפופים יותר מבפשוטים ושל פרה פסול בכל גוונא וכן קרני רוב החיות שהם עצם אחד ואין להם מבפנים זכרות פסולים. (וכן שופר מבהמה טמאה פסול) (ר"ן פרק ד' דראש השנה):

ב. הגוזל שופר ותקע בו יצא אפילו לא נתייאשו הבעלים ממנו:

ג. תקע בשופר של עבודת כוכבים של ישראל לא יצא שאינה בטלה עולמית וכתותי מיכתת שעוריה אבל בשל עבודת כוכבים של עובד כוכבים וכן במשמישי עבודת כוכבים של עובד כוכבים לא

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחזקת ל"ב החודש. שמונה צמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונופה לתיזת "בן עולם הבא". נא לפרקם בנתי פנסיות ובנתי מדגשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיזת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"כ"ה בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כ"ו לחודש – עמוד ג זוכה לבנים צדיקים!

יתקע ואם תקע בו יצא והוא שלא נתכוין לזכות בו אבל אם נתכוין לזכות בו לא יצא דהוה ליה עבודת כוכבים של ישראל שילדתו בהמה טמאה והיוצא מן הטמא טמא כדתנן בפרק קמא דבכורות (ויש מחמירין דאפילו בשל עובד כוכבים אינו יוצא אלא בנתבטל בערב יום טוב (מרדכי) ועיין לקמן סימן תרמ"ט סעיף ג):

ד. שופר של תקרובת עבודת כוכבים אפילו היה של עובד כוכבים שתקע בו לא יצא משום דאינה בטילה עולמית:

ה. המודר הנאה משופר אדם אחר תוקע בו וזה יוצא ידי חובתו אבל אם אמר קונם לתקיעתו עלי אסור לתקוע בו אפילו תקיעה של מצוה:

ו. היה קולו עב מאד או דק מאד כשר שכל הקולות כשרים בשופר:

ז. אם ניקב אם לא סתמו אף על פי שנשתנה קולו כשר (מיהו אם יש שופר אחר אין לתקוע בזה כי יש אומרים שאין לתקוע בשופר נקוב) (כל בו ותשובת הרא"ש). ואם סתמו שלא במינו אף על פי שאינו מעכב את התקיעה לאחר סתימה שחזר קולו לכמות שהיה בתחילה פסול אפילו נשתייר בו רובו ואם סתמו במינו אם נשתייר רובו שלם ולא עכבו הנקבים שנסתמו את התקיעה אלא חזר קולו לכמות שהיה קודם שניקב כשר ואם חסר אחת משלש אלה פסול ואם הוא שעת הדחק שאין שופר אחר מצוי יש להכשיר בסתמו במינו אם נשתייר רובו אפילו לא חזר קולו לכמות שהיה וכן יש להכשיר בסתמו שלא במינו אם נשתייר רובו וחזר קולו לכמות שהיה בתחילה קודם שניקב:

ח. נסדק לארכו פסול יש אומרים אפילו בכל שהוא פסול אלא אם כן הדקו הרבה בחוט או במשיחה (ונשתייר שיעור התקיעה ממקום הקשירה ולמעלה לצד הפה) (כל בו) ויש אומרים דוקא ברובו ואם דבקו כשר אפילו אם דבקו בדבק ויש מי שאומר שאינו כשר אלא כשדבקו בעצמו שחיממו באור עד שנפשר וחבר קצותיו זה עם זה ואם נסדק כולו אפילו מצד אחד פסול אפילו חממו באור וחיבר סדקו זה עם זה:

ט. נסדק לרחבו במיעוטו כשר ברובו פסול אלא אם כן נשאר מהסדק לצד פיו שיעור תקיעה דהיינו ארבעה גודלים

וכשנשתייר בו כך כשר אפילו אם מעכב את התקיעה ויש מכשירים בנשתייר אפילו שלא לצד פיו:

י. דיבק שברי שופרות זה עם זה ועשה מהם שופר פסול אפילו אם יש בשובר שכנגד פיו שיעור שופר:

יא. הוסיף עליו כל שהוא בין במינו בין שלא במינו פסול אפילו היה בו מתחילה שיעור שופר:

יב. הפכו ותקע בו לא יצא בין הפכו כדרך שהופכים החלוק שהחזיר פנימי לחיצון בין שהניחו כמו שהיה אלא שהרחיב את הקצר וקיצר את הרחב. (והוא הדין אם תקע במקום הרחב פסול) (ר"ן פרק ב' דראש השנה):

יג. היה ארוך וקצרו אם נשאר בו שיעור תקיעה כשר:

יד. גרדו מבפנים או מבחוץ עד שעשאו דק מאד כמו גלד כשר:

טו. לא הוציא זכרותו אלא נקב בו כשר אבל אם הוציא הזכרות ועשה ממנו שופר כגון שנקב בו פסול:

טז. צפהו זהב במקום הנחת פה פסול שלא במקום הנחת פה כשר צפהו זהב מבפנים פסול מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר יש מפרשים מקום הנחת פה היינו עובי השופר לצד פנימי שמניח שם פיו והצד החיצון מן העובי עצמו קרוי שלא במקום הנחת פה ויש מפרשים דעביו במקום הקצר הוא מקום הנחת פה ושלא במקום הנחת פה היינו כל אורך השופר מצד הקצר עד צד הרחב:

יז. המציירים בשופר צורות במיני צבעונים כדי לנאותו לא יפה הם עושים. (אבל מותר לחקוק בשופר עצמו צורות כדי לנאותו) (בית יוסף):

יח. אם נתן זהב על עובי השופר בצד הרחב היינו הוסיף עליו כל שהוא ופסול:

יט. הרחיק את השופר ונפח בו ותקע בו פסול:

כ. נתן שופר לתוך שופר אם הפנימי עודף על החיצון משני צדדיו ונתן הפנימי בפיו ותקע בו כשר. הגה: ולי נראה דאפילו אינו בולט בצד הרחב רק שוה לחיצון הואיל ובולט לצד הפה ותוקע בפנימי יצא כן נראה לי (וכן משמע מלשון הרא"ש). והוא שלא

ישנה קולו כמה שהוא נתון בתוך החיצון ואם לאו פסול:

כא. שופר של ראש השנה אין מחללין עליו יום טוב אפילו בדבר שיש בו משום שבות כיצד היה השופר בראש האילן או מעבר הנחר ואין לו שופר אלא הוא אינו עולה באילן ואינו שט על פני המים כדי להביאו ועל ידי נכרי מותר דהוי שבות דשבות (פירוש איסור אמירה לנכרי באיסור דאורייתא הוא משום שבות שאמרו חז"ל לשבות מזה אמירה לנכרי ובאיסור דרבנן הוא שבות דשבות) ובמקום מצוה לא גזרו. (ועיין לעיל סימן ש"ז):

כב. אם נכרי הביא שופר מחוץ לתחום תוקעין בו והוא הדין אם עשה נכרי שופר ביום טוב מותר לתקוע בו:

כג. יכול ליתן בתוכו מים או יין לצחצחו אבל מי רגלים אף בחול אסור מפני הכבוד:

סימן תקפז – דין התוקע לתוך הבור, ובו ג' סעיפים

א. התוקע בתוך הבור או בתוך המערה אותם העומדים בתוך הבור והמערה יצאו והעומדים בחוץ אם קול שופר שמעו יצאו ואם קול הברה שמעו לא יצאו וכן התוקע לתוך חבית גדולה וכיוצא בה אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא:

ב. אם התחיל לתקוע בבור ועלה חוץ לבור וגמרה יצא שכל מה ששמע בין בפנים בין בחוץ היה קול שופר. הגה: וכן אותם שהיו בבור בתחלת התקיעה (גמרא):

ג. השומע מקצת תקיעה שלא בחיוב ומקצתה בחיוב או שאמר לתוקע במתעסק כוון להוציאני ידי חובתי ותקע ומשך בה שיעור תקיעה לא יצא ויש אומרים שיצא אי איכא שיעור תקיעה בחיוב. הגה: והוא הדין אם שמע מקצת התקיעה קול הברה כגון שהיה התוקע בבור והוא עומד בחוץ ובאמצע התקיעה יצא לחוץ (טור):

סימן תקפח – זמן תקיעת שופר, ובו ה' סעיפים

א. זמן תקיעת שופר ביום ולא כלילה ומצותה משעת הנץ החמה ואילך ואם תקע משעלה עמוד השחר יצא ואם שמע מקצת תקיעה קודם שעלה עמוד השחר ומקצתה אחר שעלה עמוד השחר לא

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחוץ ל"ב תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בתי פנסיות ובתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התורה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ו לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

יצא. הגה: ואם היה שיעור תקיעה כמה ששמע ביום נתבאר בסימן תקפ"ז סעיף ג':

ב. שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא ואפילו הם מתשעה בני אדם תקיעה מזה ותרועה מזה ותקיעה מזה ויש אומרים דדוקא כשלא הפסיק ביניהם בקול שופר שאינו ראוי באותה כבא:

ג. שמע תשע תקיעות מתשעה בני אדם שתקעו כולם כאחד לא יצא שאין כאן פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה. הגה: ואם שנים תקעו כאחד על הסדר ואפילו אחד תקע בחצוצרות יצא דיהיב דעתיה על השופר (הגהות אשירי וגמרא פרק ראוהו בית דין):

ד. היה זה צריך פשוטה ראשונה וזה צריך פשוטה אחרונה תקיעה אחת מוציאה את שניהם:

ה. יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת אין תוקעין בשופר. הגה: ואסור לטלטלו אם לא לצורך גופו ומקומו (אור זרוע והגהות אשירי סוף פרק במה מדליקין):

סימן תקפ"ט – מי הם הראויים לתקיעת שופר, ובו ט' סעיפים

א. כל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא אחרים ידי חובתן:

ב. חרש שוטה וקטן פטורים וחרש אפילו מדבר ואינו שומע אינו מוציא דכיון שאינו שומע לאו בר חיובא הוא. הגה: אבל שומע ואינו מדבר מוציא אחרים ידי חובתן (בית יוסף):

ג. אשה פטורה משום דהוי מצות עשה שהזמן גרמא:

ד. אנדרוגינוס מוציא את מינו טומטום אפילו את מינו אינו מוציא:

ה. מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא אפילו עצמו וצריך שיתקע לו בן חורין להוציאו:

ו. אף על פי שנשים פטורות יכולות לתקוע וכן אחר שיצא כבר יכול לתקוע להוציאן אבל אין מברכות ולא יברכו להן. הגה: והמנהג שהנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא על כן גם כאן מברכות לעצמן אבל אחרים לא יברכו להן אם כבר יצאו ואין תוקעין רק לנשים אבל אם תוקעין לאיש המחוייב מברכין לו אף על פי שכבר יצאו כמו שנתבאר סימן תקפ"ה סעיף ב' בהג"ה א' (דעת עצמו):

ז. המודר הנאה מחבירו מותר לתקעו לו תקיעה של מצוה ודוקא כשהוא תוקע

מאליו להוציאו אבל אם אמר לו המודר תקע והוציאני אסור. הגה: ואם אמר קונם תקיעותיו עלי בכל ענין אסור (ר"ן):

ח. המתעסק בתקיעת שופר להתלמד לא יצא ידי חובתו וכן השומע מן המתעסק לא יצא וכן התוקע לשורר ולא נתכוון לתקיעת מצוה לא יצא נתכוון שומע לצאת ידי חובתו ולא נתכוון התוקע להוציאו או שנתכוון התוקע להוציאו ולא נתכוון השומע לצאת לא יצא ידי חובתו עד שיתכוון שומע ומשמיע:

ט. מי שתקע ונתכוון להוציא כל השומע תקיעתו ושמע השומע ונתכוון לצאת ידי חובתו אף על פי שאין התוקע מתכוון לפלוני זה ששמע תקיעתו ואינו יודעו יצא שהרי נתכוון להוציא לכל מי שישמענו לפיכך מי שהיה מהלך בדרך או יושב בתוך ביתו ושמע תקיעות משליח צבור יצא אם נתכוון לצאת שהרי שליח ציבור מתכוון להוציא א הרבים ידי חובתן:

סימן תקצ – סדר הראוי לתקיעת שופר, ובו ט' סעיפים

א. כמה תקיעות חייב אדם לשמוע בראש השנה תשע לפי שנאמר תרועה ביובל ובראש השנה שלש פעמים וכל תרועה פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חדש השביעי אחד הן בין בראש השנה בין ביום הכיפורים של יובל תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהם תר"ת תר"ת תר"ת:

ב. תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו אם היא היללה שאנו קורים תרועה או אם היא מה שאנו קורים שברים או אם הם שניהם יחד לפיכך כדי לצאת ידי ספק צריך לתקוע תשר"ת שלש פעמים ותשר"ת שלש פעמים ותר"ת שלש פעמים:

ג. יש אומרים ששיעור תקיעה כתרועה ושיעור תרועה כשלשה יבבות דהיינו שלשה כוחות בעלמא כל שהוא והם נקראין טרומיטין ולפי זה צריך לזוהר שלא יאריך בשבר כשלשה טרומיטין שאין כן יצא מכלל שבר ונעשה תקיעה (ויש אומרים דאין לחוש אם האריך בשברים קצת ובלבד שלא יאריך יותר מדאי וכן נוהגין) (מרדכי והגהות אשירי פרק י"ט). וצריך להאריך בתקיעות של תשר"ת יותר

מבשל תשר"ת ובשל תשר"ת יותר מבשל תר"ת ומיהו אם מאריך הרבה בכל תקיעה אין לחוש שאין לה שיעור למעלה וכן בתרועה יכול להאריך בה כמו שירצה וכן אם מוסיף על שלשה שברים ועושה ארבעה או חמשה אין לחוש. ויש אומרים ששיעור יבבא שלשה טרומיטין ושיעור תרועה כשלשה יבבות שהם תשעה טרומיטין ושיעור תקיעה גם כן תשעה טרומיטין כתרועה ולפי זה אין לחוש אם האריך קצת בשברים וצריך להאריך בתקיעה של תשר"ת כשיעור שנים עשר טרומיטין ומי שלא האריך בתקיעה כשיעור הזה והאריך בשברים לא קיים המצוה לא כמר ולא כמר:

ד. שלשה שברים צריך לעשותם בנשימה אחת אבל שלשה שברים ותרועה דתשר"ת יש אומרים שאינו צריך לעשותם בנשימה אחת והוא שלא ישא בהפסקה יותר מכדי נשימה ויש אומרים שצריך לעשותם בנשימה אחת והוא שלא ישא בהפסקה יותר מכדי נשימה ויש אומרים שצריך לעשותם בנשימה אחת וירא שמים יצא ידי כולם ובתקיעות דמיושב יעשה בנשימה אחת ובתקיעות דמעומד יעשה בשתי נשימות. הגה: והמנהג הפשוט לעשות הכל בב' נשימות ואין לשנות:

ה. אם תקע תר"ת בנשימה אחת יצא ויש מי שאומר שלא יצא:

ו. אם האריך בתקיעה אחרונה של תשר"ת כשיעור שתי תקיעות כדי שתעלה לשם תקיעה אחרונה של תשר"ת ובשביל הראשונה של תשר"ת לא עלתה לו אלא בשביל תקיעה אחת ויש אומרים שאפילו בשביל אחת לא עלתה לו. הגה: ואם תקע תקיעה אחת בין שני סדרים והתנה שאיזה מן הסדרים הוא הנכון תעלה לו אותה תקיעה יצא (בית יוסף):

ז. אם טעה בתשר"ת ואחר שתקע שני שברים טעה והתחיל להריע אם נזכר מיד יתקע שבר אחר ואם לא נזכר עד שגמר התרועה שהתחיל בה בטעות לא הפסיד התקיעה הראשונה שתקע אלא חוזר ותוקע שלשה שברים ומריע ותוקע אבל אם אירע בתשר"ת או תר"ת הפסיד גם תקיעה ראשונה:

ח. אם הפסיק בתרועה בין תקיעה לשברים או שהפסיק בשברים בין תרועה לתקיעה

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות בן עולם הבא. נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשבתות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות בן עולם הבא על ידי לימוד ה"תורה" בכל יום. שהוא תורה לשמה!
זכר המזכה את הרבים כ"ו לחודש – עמוד ה

וכן אם הריע שתי תרועות זו אחר זו או שתקע אחר התרועה תקיעה כמתעסק שלא לשם תקיעה והפסיק בה בין תרועה לתקיעה או לאחר שתקע שלשה שברים שתק והפסיק ואחר כך תקע שברים אחרים ואפילו שבר אחד בכל אלו הוי הפסק והפסיד גם תקיעה ראשונה:

ט. אם תקע שני תשר"ת או שני תש"ת או שני תר"ת כהוגן וטעה בשלישי אינו צריך לחזור אלא לאחרון שטעה בו אם תקע בצד הרחב של השופר לא יצא. הגה: ואחר שתקעו אומר השליח צבור פסוק אשרי העם יודעי תרועה ואשרי ומחזירין הספר למקומו:

סימן תקצא – סדר תפלת מוסף ביחיד, ובו ח' סעיפים

א. יתפללו הצבור בלחש תפלת מוסף תשע ברכות ושליח צבור יתפלל גם כן עמהם בלחש:

ב. המנהג פשוט בכל בני ספרד שאין מזכירין פסוקי קרבן מוסף כלל. הגה: והמנהג הפשוט באשכנז ובגלילות אלו לומר פסוקי מוסף ראש השנה ואין אומרים פסוקי מוסף ראש חודש אלא אומרים מלבד עולת החודש ומנחתה ועולת התמיד וכו' ושני שעירים לכפר ושני תמידין כהלכתן (טור). ואומרים גם כן מוספי יום הזכרון (ר"ן סוף ראש השנה ורבינו ירוחם וכל בו):

ג. צריך לומר את מוספי יום הזכרון כדי לכלול גם מוסף ראש חודש וגם ביום שני יאמר את מוספי:

ד. אומרים עשרה פסוקים של מלכויות ועשרה של זכרונות ועשרה של שופרות בכל ברכה, שלשה מהם של תורה שלשה של כתובים שלשה של נביאים ואחד של תורה ואם רצה להוסיף על אלו עשרה רשאי. (ומיהו אם לא התחיל בשום פסוק רק אמר ובתורתך כתוב לאמר יצא) (טור):

ה. ואין אומרים פסוק במלכויות ולא בזכרונות ולא בשופרות של פורעניות של ישראל ואין אומרים פסוק זכרונות של יחיד:

ו. יש קורים תגר על מה שנוהגים להשלים פסוקי שופרות בפסוק וביום שמחתכם שאין מזכיר בו שופר אלא חצוצרות והרא"ש והר"ן כתבו לקיים המנהג:

ז. ועקידת יצחק היום לזרעו תזכור כך היא הנוסחא המפורסמת והמדקדק לומר

לזרע יעקב תזכור משנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות ואינו אלא טועה. הגה: ואומרים עלינו ומלוך והשליח צבור מוסיף אוחילה ושאר פיוטים כל מקום לפי מנהגו (טור):

ח. לא יתפלל ביחיד תפלת מוסף בראש השנה עד אחר שלש שעות היום:

סימן תקצב – תפלת מוסף בקול רם, וסדר התקיעות, ובו ד' סעיפים

א. מחזיר שליח צבור התפלה ותוקעין על סדר הברכות למלכויות תשר"ת פעם אחת ולזכרונות תש"ת ולשופרות תר"ת ועכשיו נוהגים לתקוע למלכויות תשר"ת שלשה פעמים ולזכרונות תש"ת שלשה פעמים ולשופרות תר"ת שלשה פעמים. הגה: ויש אומרים שתוקעים תשר"ת למלכויות פעם אחת וכן לזכרונות וכן לשופרות (טור בשם רבינו תם ומנהגים) וכן המנהג במדינות אלו ונהגו לומר כל פעם אחר שתקעו היום הרת עולם וארשת (מהרי"ל) ואפילו בשבת שאין תוקעין אומרים היום הרת עולם אבל לא ארשת (מנהגים):

ב. יחיד אינו מפסיק לתקוע בברכות ואפילו יש לו מי שיתקע לו. הגה: אלא תוקעים לו קודם שיתפלל מוסף ואין צריכין לתקוע לו שנית (כל בו ובית יוסף בשם אורחות חיים):

ג. לא ישיח לא התוקע ולא הצבור בין תקיעות שמיושב בתקיעות שמעומד (מיהו בענין התקיעות והתפילות אין הפסק) (מרדכי ומהרי"ל) ואם סח דברים בטלים אין צריך לחזור ולברך (טור) ואין צריך לומר שלא ישיחו בין ברכה לתקיעות אם לא בענין התקיעות:

ד. זה שתוקע כשהן יושבין תוקע על סדר הברכות. הגה: ומיהו אינו מעכב ויכול אחר לתקוע אלא שראוי לעשות כן וכבר כתבתי לעיל סימן תקפ"ה:

סימן תקצג – אם הברכות והתקיעות מעכבות זו את זו, ובו ב' סעיפים

א. ברכות של ראש השנה ויום הכפורים מעכבות זו את זו שאם אינו יודע כולם לא יאמר מה שיודע מהם אלא לא יאמר כלום:

ב. וכן תקיעות מעכבות זו את זו והני מילי שאינו יודע אלא מקצת הסימן שלא יעשה אותו מקצת שיודע אבל תשר"ת תש"ת תר"ת אין מעכבין זה את זה ואם ידע לעשות אחד מהם או שנים עושה. הגה: אבל הברכות אין מעכבין התקיעות וכן

התקיעות אינן מעכבין הברכות ואיזה מהם שיודע יעשה (טור) וכן סדרן אינו מעכב (ר"ן סוף ראש השנה). ואם התפלל קודם שתקע יצא:

סימן תקצד – יחיד שלא התפלל, אין חבירו מוציא, ובו סעיף אחד

א. יחיד שלא תקע חבירו יכול לתקוע לו להוציא ידי חובתו אבל יחיד שלא התפלל תשע ברכות אין חבירו יכול להוציא. הגה: ויש חולקין ואומרים דאם לא יכול להתפלל חבירו יכול להוציא בתפלתו (ר"ן סוף ראש השנה ומרדכי והגהות אשרי בפרק קמא דראש השנה):

סימן תקצה – מי שאינו בקי לא בתקיעות, ולא בתפלה, ובו סעיף אחד

א. מי שאינו בקי בתקיעות ולא בסדר תפלת מוסף ולפניו שתי עיירות באחת בקיאים בתקיעות ולא בתפלת מוסף ובאחת בקיאים בתפלת מוסף ולא בתקיעות הולך למקום שבקיאים בתקיעות אפילו של מוסף ודאי ושל תקיעות ספק. הגה: מיהו אם יכול לילך למקום שמתפללים ויש שהות ביום שישמע אחר כך התקיעות במקום שתוקעין יקיים שתי המצות דכל היום כשר לתקוע (בית יוסף בשם ירושלמי):

סימן תקצו – תשלום תקיעות לאחר התפלה, ובו סעיף אחד

א. לאחר תפלה מריעים תרועה גדולה בלא תקיעה. הגה: ויש מקומות נוהגין לחזור ולתקוע שלשים קולות (מנהגים ישנים) ולאחר שיצאו בזה שוב אין לתקוע עוד כחנם אבל קטן אפילו הגיע לחינוך מותר לומר לו שיתקע (המגיד פרק ב' מהלכות שופר) ומותר לו לתקוע כל היום (אור זרוע דראש השנה):

סימן תקצז – אם מותר להתענות בראש השנה, ובו ג' סעיפים

א. אוכלים ושותים ושמחים ואין מתענין בראש השנה ולא בשבת שובה אמנם לא יאכלו כל שבעם למען לא יקלו ראשם ותהיה יראת ה' על פניהם:

ב. יש מקומות שקבלה בידם שכל מי שרגיל להתענות בראש השנה ומשנה רגילתו ואינו מתענה אינו משלים שנתו. הגה: ומי שאינו ירא לנפשו אין צריך להתענות כל ימיו (כל בו ומנהגים) רק צריך התרה כמו שאר נדר (כל בו):

ג. המתענה פעם אחת בראש השנה תענית חלום אם היה ביום ראשון צריך להתענות שני הימים כל ימיו ואם היה

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים יום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התקנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים כ"ו לחודש – עמוד ז' זוכה לבנים צדיקים!

ביום שני יתענה כל ימיו יום שני בלבד. הגה: ואין צריך למיתב תענית לתעניתו דהא יש אומרים דמצוה להתענות בראש השנה (תרומת הדשן סימן רמ"ה). ואין אומרים עננו בראש השנה כמו שאין אומרים ביום הכיפורים (הגהות מנהגים):

סימן תקצ"ה, ובו סעיף אחד

א. ראש השנה שחל להיות בשבת אומרים צדקתך במנחה. הגה: ויש אומרים שלא לאומרו (ר"ן סוף ראש השנה ומנהגים) וכן אנו נוהגים:

סימן תקצ"ט, ובו סעיף אחד

א. ליל ראש השנה שחל להיות במוצאי שבת אומרים ותודיענו:

סימן תר – ביצה שנולדה בראש השנה, ודיני הקידוש, ובו ג' סעיפים

א. ביצה שנולדה ביום טוב הראשון וכן מה שנצוד בו וכן מה שנתלש בו אסור בשני. הגה: וכבר נתבאר לעיל סימן תקי"ג סעיף ה' וסימן תקט"ו:

ב. בקידוש ליל שני ילבש בגד חדש (הגהות מיימוני פרק כ"ט מהלכות שבת) או מניח פרי חדש ואומר שהחינו ואם אין מצוי (בגד חדש או) פרי חדש עם כל זה יאמר שהחינו:

ג. אם חל יום ראשון בשבת אומרים שהחינו בשופר ביום שני. הגה: ויש אומרים לאומרו אפילו אם חל יום ראשון בחול וכן המנהג במדינות אלו (הגהות מיימוני הלכות שופר):

סימן תרא – סדר יום שני של ראש השנה, ובו ב' סעיפים

א. ביום שני (מתפללים כמו ביום ראשון) (טור) וקורים מוהאלהים נסה את אברהם עד סוף סידרא ומפטיר קורא כמו אתמול ומפטיר בירמיה כה אמר ה' מצא חן במדבר עד הבן יקיר לי אפרים ובמוצאי ראש השנה מבדילין כמו במוצאי שבת אלא שאין מברכין על הבשמים ועל האש:

ב. אף בארץ ישראל עושים ראש השנה שני ימים. הגה: ומתענים למחרת ראש השנה (טור) והוא תענית ציבור:

סימן תרב – סדר עשרת ימי תשובה, ובו סעיף אחד

הגה: ומתענים למחרת ראש השנה (טור), והוא תענית ציבור.

א. ככל הימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים מרבית התפילות ותחנונים. הגה: ואומרים אבינו מלכנו ערב ובקר מלבד בשבת (טור) ואפילו אם חל מילה שאין אומרים תחנון אפילו הכי אומרים אבינו מלכנו (מנהגים). ואומרים בכל יום שלשה פעמים וידוי קודם עלות השחר מלבד בערב יום כפור שאין אומרים אותו אלא פעם אחת (רוקח). ואין נותנין חרם וכן אין משיביעין אדם בבית דין עד אחר יום כפור (מהרי"ל). אין מקדשין הלבנה עד מוצאי יום כפור ושבת שבין ראש השנה ליום כפור המנהג לומר בו צדקתך וצדקתך:

סימן תרג, ובו סעיף אחד

א. אף מי שאינו נזהר מפת של נכרים בעשרת ימי תשובה צריך לזהר. הגה: ויש לכל אדם לחפש ולפשפש במעשיו ולשוב מהם בעשרת ימי תשובה. וספק עבירה צריך יותר תשובה מעבירה ודאי כי יותר מתחרט כשיודע שעשה משאינו יודע ולכן קרבן אשם תלוי הוצרך להיות יותר ביוקר מחטאת (דברי עצמו ורבינו יונה ריש ברכות):

הלכות יום הכיפורים

סימן תרד – סדר ערב יום כיפור, ובו ב' סעיפים

א. מצוה לאכול בערב יום כיפור ולהרבות בסעודה. הגה: ואסור להתענות בו אפילו תענית חלום (מהרי"ל). ואם נדר להתענות בו עיין לעיל סימן תק"ע סעיף ב':

ב. אין נופלים על פניהם בערב יום הכיפורים. הגה: גם אין אומרים למנצח ומזמור לתודה (מנהגים) גם אין אומרים קודם עלות השחר הרבה סליחות ויש מקומות נוהגים להרבות בסליחות והכל לפי המנהג ולענין אמירת אבינו מלכנו בערב יום כיפור יש בו מחלוקת בין אחרונים ומנהג עירי שלא לאומרו כי אם כשחל יום כיפור בשבת שאין אומרים בו אבינו מלכנו אז אמרין אותו ערב יום כפור שחרית:

סימן תרה – מנהג כפרות בערב יום כיפור, ובו סעיף אחד

א. מה שנוהגים לעשות כפרות בערב יום כיפורים לשחוט תרנגול על כל בן זכר ולומר עליו פסוקים יש למנוע המנהג. הגה: ויש מהגאונים שכתבו מנהג זה וכן כתבו אותו רבים מן האחרונים וכן נוהגין בכל מדינות אלו ואין לשנות כי הוא מנהג

ותיקין ונוהגין ליקח תרנגול זכר לזכר ולנקבה ולוקחין תרנגולת (בית יוסף בשם תשב"ץ). ולוקחין למעוברת שני תרנגולים אולי תלד זכר ובוחרין בתרנגולים לבנים על דרך שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ונהגו ליתן הכפרות לעניים או לפדותן בממון שנותנים לעניים (מהרי"ל). ויש מקומות שנוהגין לילך על הקברות ולהרבות בצדקה והכל מנהג יפה ויש להסמיך שחיתת הכפרות מיד לאחר שהחזירו עליו וסומך ידיו עליו דמות הקרבן. וזורקין בני מעיהם על הגגות או בחצר מקום שהעופות יכולין לקחת משם (טור):

סימן תרו – שיפיים אדם את חברו בערב יום כיפור, ובו ד' סעיפים

א. עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שיפייסנו ואפילו לא הקניטו אלא בדברים צריך לפייסו ואם אינו מתפייס בראשונה יחזור וילך פעם שנייה ושלישית ובכל פעם יקה עמו שלשה אנשים ואם אינו מתפייס בשלשה פעמים אינו זקוק לו (מיהו יאמר אחר כך לפני עשרה שבקש ממנו מחילה) (מרדכי דיומא ומהרי"ל). ואם הוא רבו צריך לילך לו כמה פעמים עד שיתפייס. הגה: והמוחל לא יהיה אכזרי מלמחול (מהרי"ל) אם לא שמכוון לטובת המבקש מחילה (גמרא דיומא) ואם הוציא עליו שם רע אינו צריך למחול לו (מרדכי וסמ"ג והגהות מיימוני פרק ב' מהלכות תשובה ומהרי"ו):

ב. אם מת אשר חטא לו מביא עשרה בני אדם ומעמידם על קברו ואומר חטאתי לאלהי ישראל ולפלוני זה שחטאתי לו (ונהגו לבקש מחילה בערב יום כפור) (מרדכי דיומא):

ג. תקנת קדמונינו וחרם שלא להוציא שם רע על המתים:

ד. יכול לטבול וללקות מתי שירצה רק שיהיה קודם הלילה ואינו מברך על הטבילה. הגה: ואין צריך לטבול רק פעם אחת בלא וידוי משום קרי והוא הדין דהטלת תשעה קבין מים נמי מהני (מהרי"ו וכל בו תשב"ץ). מי שמת לו מת בין ראש השנה ליום הכיפורים מותר לרחוץ ולטבול בערב יום כיפור, דיום כיפור מבטל שבעה (מהרי"ל הלכות שמחות). אף על פי שנהגו שלא לרחוץ כל שלשים טבילת מצוה מותר (דעת עצמו):

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש'. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי ימינו 'השקחה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים כ"ו לחודש – עמוד ז' זוכה לפנים צדיקים!

סימן תרוז – סדר הוידוי במנחה בערב יום כיפור, ובו ו' סעיפים

א. צריך להתוודות במנחה קודם סעודה המפסקת. הגה: ויחיד אומרו אחר שגמר תפלתו ושליח ציבור אומרו ביום כיפור בתוך התפלה (טור):

ב. אין צריך לפרט החטא ואם רצה לפרט הרשות בידו ואם מתודה בלחש נכון לפרט החטא. הגה: אבל כשמתפלל בקול רם או שליח ציבור כשחוזר התפלה אין לפרט החטא ומה שאומרים על חטא בסדר אל"ף ביי"ת לא מקרי פורט הואיל והכל אומרים בשוה אינו אלא כנוסח תפלה (דברי עצמו):

ג. צריך להתוודות מעומד ואפילו כי שמע ליה משליח ציבור והוא התודה כבר צריך לעמוד. הגה: ויחזור ויתודה עם השליח ציבור (ר"ן פרק ב' דראש השנה). ועיקר הוידוי הוא אבל אנחנו חטאנו (טור):

ד. עונות שהתודה עליהם ביום הכיפורים שעבר ולא שינה עליהם אפילו הכי יכול לחזור ולהתוודות עליהם:

ה. בתפלת מנחת ערב יום הכיפורים אינו חותם בוידוי שאחריה. הגה: ואין השליח ציבור מחזיר הוידוי במנחה אלא מתפלל שמונה עשרה כבשאר ימות השנה (טור ומרדכי עיין סוף סימן תרי"ד). ואין אומרים אבינו מלכנו וכל שכן תחנון:

ו. כל הקהל לוקים מלקות ארבעים אחר תפלת המנחה שמתוך כך יתן אל לבו לשוב מעבירות שבידו. הגה: ונהגו שהנלקה אומר וידויים בשעה שנלקה

והמלקה אומר והוא רחום יכפר עון וגו' שלשה פעמים שהם ל"ט תיבות כנגד ל"ט מכות (מנהגים) ונהגו להלקות ברצועה כל דהו דאינו רק זכרון למלקות ויקח רצועה של עגל על דרך שנאמר ידע שור קנהו (כל בו). והנלקה לא יעמוד ולא ישב רק מוטה (מנהגים) פניו לצפון ואחוריו לדרום (מהרי"ל). יום הכיפורים אינו מכפר אלא על השבים המאמינים בכפרתו אבל המבעט בו ומחשב בלבו מה מועיל לי יום כיפור זה אינו מכפר לו (רמב"ם פרק ג' מהלכות שגגות):

סימן תרח – סדר סעודה המפסקת, ובו ד' סעיפים

א. אוכלים ומפסיקים קודם בין השמשות שצריך להוסיף מחול על הקודש ותוספת זה אין לו שיעור אלא קודם בין השמשות שזמנו אלף ות"ק אמה קודם הלילה צריך להוסיף מחול על הקודש מעט או הרבה:

ב. נשים שאוכלות ושותות עד שחשיכה והן אינן יודעות שמצוה להוסיף מחול על הקדש אין ממחין בידן כדי שלא תבואו לעשות בזדון. הגה: והוא הדין בכל דבר איסור אמרינן מוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין ודוקא שאינו מפורש בתורה אף על פי שהוא דאורייתא אבל אם מפורש בתורה מוחין בידם (ר"ן פרק ד' דביצה והרא"ש בשם העיטור). ואם יודע שאין דבריו נשמעין לא יאמר ברבים להוכיחן רק פעם אחת אבל לא ירבה בתוכחות מאחר שיודע שלא ישמעו אליו אבל ביחיד חייב להוכיחו עד שיכנו או יקללנו (נימוקי יוסף סוף פרק הבא על יבמות):

ג. אם הפסיק מאכילתו בעוד היום גדול יכול לחזור ולאכול כל זמן שלא קיבל עליו התענית. הגה: ועיין לעיל סימן תקנ"ג דאם קיבל בלב לא הוי קבלה:

ד. בערב יום הכיפורים אין לו לאכול אלא מאכלים קלים להתעכל כדי שלא יהא שבע ומתגאה כשיתפלל. הגה: וכן אין אוכלים דברים המחממים את הגוף שלא יבא לידי קרי וכן אין לאכול מאכלי חלב שמרבים זרע אך בסעודת שחרית נוהגין לאכלן (מהרי"ל):

סימן תרט – הטמנת חמין בערב יום כיפור, ובו סעיף אחד

א. מותר להטמין חמין מערב יום הכיפורים למוצאי יום הכיפורים. הגה: ויש אומרים שאין להטמין ביום הכיפורים (עיין בטור) וכן המנהג במדינות אלו (מהרי"ל):

סימן תרי – הדלקת נרות ביום כיפור, ובו ד' סעיפים

א. מקום שנוהגים להדליק נר בליל יום הכיפורים מדליקין מקום שנהגו שלא להדליק אין מדליקין (ואם יש לו נר בבית חייב להדליק בחדר ששוכב שם כדי שלא יבא לידי תשמיש עם אשתו מאחר שרואה אותה אצל הנר שבביתו) (מהרי"ל). ואם חל להיות בשבת חייבין הכל להדליק. הגה: ומברכין להדליק נר של שבת ושל יום הכיפורים:

ב. יש מי שאומר שמברך על הדלקת נר יום כפורים. הגה: וכן המנהג במדינות אלו:

על ידי לימוד פוסקים, עד שידע להורות הוראות, על ידי זה גורם פקידה לכמה עקרונות.

(ספר המדות מערכת בנים, ח"ב אות כ')

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך או"ח חיים מחולק ל"ב חלקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל או"ח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה ל"היות" בן עולם הבא. נא לפרסם בנתיב פנסיות ובנתיב מדקשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים ל"היות" בן עולם הבא על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ו לחודש – עמוד ח זוכה לבנים צדיקים!

רבינו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר מעולמו בשנת ה'תקכ"א
 (שם אביו ר' אפרים ז"ל)

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרל"ש זיע"א
 בעל מחבר ספר "דמ"א"
 נפטר מעולמו בשנת ה'תקל"א
 (שם אביו ר' ישראל ז"ל)

רבינו משה איסרל"ש

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

כז

לחודש

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים

לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום"

חובטת לו שהוא "בן עולם הבא"!

גלייז

כ"ז

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כז לחודש

המשך הלכות יום הכיפורים, סימן תרי – הדלקת נרות ביום כיפור

ג. בכל מקום מדליקין בבתי כנסיות ובבתי החולים: ומהגים בכל מקום להרבות נרות בבתי כנסיות ולהציע בגדים נאים בבית הכנסת. הגה: ומהגים שכל איש גדול או קטן עושה לו נר (מרדכי ומהרי"ו) גם נר נשמה לאביו ולאמו שמתו (כל בו) וכן נכון וכן כתבו מקצת רבנותא ואם כבר נרות אלו ביום הכיפורים אין לומר לנכרי שיחזור וידליקם (מהרי"ל ומהרי"ו). מי שכבה נרו ביום כיפור, יחזור וידליקנו במוצאי יום כיפור, ואל יכבנו עוד, אלא יניחנו לדלוק עד גמירא, וגם יקבל עליו שכל ימיו לא יכבה במוצאי יום הכיפורים נרו, לא הוא ולא אחר (כך נמצא במנהגים ישנים). ויש אומרים שיש להציע השולחנות ביום כיפור כמו בשבת (מרדכי ומנהגים), וכן נוהגין. יש שכתבו שנהגו ללבוש בגדים לבנים נקיים ביום כיפור, דוגמת מלאכי השרת, וכן נוהגין ללבוש הקיטל שהוא לבן ונקי, גם הוא בגד מתים, ועל ידי זה לב האדם נכנע ונשבר (דברי עצמו מהגהות מיימוני פרק ד' דשבת עשור):

סימן תריא – שליל יום הכיפורים דינו כיומו, ובו ב' סעיפים

א. יום הכיפורים לילו כיומו לכל דבר ומה הם הדברים האסורים בו מלאכה אכילה שתיה רחיצה סיכה נעילת הסנדל תשמיש המטה ואין חיוב כרת אלא על מלאכה ואכילה ושתיה:
 ב. כל מלאכה שחייבים עליה בשבת חייבים עליה ביום הכיפורים וכל שבשבת פטור אבל אסור גם ביום הכיפורים כן אלא

שבשבת זדונו בסקילה ויום הכיפורים זדונו בכרת וכל שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביום הכיפורים. והתירו לקנב ירק (פירוש לחתוך מן הירק התלוש) ולפצוע אגוזים מן המנחה ולמעלה כשחל בחול והאידינא נהגו לאסור. הגה: אם נפלה דליקה ביום כיפור מותר להציל סעודה אחת לצורך לילה כמו שמציל בשבת לסעודת מנחה (ר"ן פרק כל תבאי). וכבר נתבאר סימן של"ד כיצד נוהגין בזמן הזה בדליקה בשבת והוא הדין ביום כיפור ונהגו שהתינוקות משחקים באגוזים (אגודה ומהרי"ל) ואין למחות בידם אפילו קמד מנחה ונשתרבע המנהג מדין הפצעת אגוזים הנזכר (דברי עצמו):

סימן תריב – איסור אכילה ביום הכיפורים, ושיעור כמותה, ובו ו' סעיפים

א. האוכל ביום הכיפורים ככוחת הגסה חייב והוא פחות מכביצה מעט ושיעור זה שווה לכל אדם בין לננס בין לעוג מלך הבשן:
 ב. כל האוכלים מצטרפים לשיעור זה אפילו מלח שעל הבשר וציר שעל ירק אבל אכילה ושתיה אינן מצטרפות:
 ג. אכל וחזר ואכל אם יש מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין:
 ד. שיעור אכילת פרס יש אומרים ארבע ביצים ויש אומרים שלש ביצים (שוחקות, רשב"א):
 ה. הא דבעינן שיעור היינו לחיוב כרת או חטאת אבל איסורא איכא בכל שהוא:
 ו. אכל אוכלים שאינם ראויים לאכילה או שאכל אכילה גסה כגון מיד על אכילה

שאכל ערב יום הכיפורים עד שקץ במזונו פטור. הגה: ואם אכל מאכלים מבושמים או מתובלים על אכילתו חייב דרווחא לבסומי שכחא (כל בו). ואסור ביום כיפור לטעום דבר להפליט אפילו עצי בשמים ועיין לעיל סימן תקס"ז סעיף ג' בהג"ה:

ז. אכל עלי קנים פטור ולולבי גפנים שלבלבו קודם ראש השנה פטור דעץ בעלמא הם ואם לבלבו (בארץ ישראל) מראש השנה ועד יום הכיפורים חייב:

ח. כס (פירוש שכסס ופצע אותם בשינוי) פלפלי או זנגבילא אם הם יבשים פטור דלא חזו לאכילה ואם הם רטובים חייב:

ט. השותה ביום הכיפורים מלא לוגמיו (פירוש מלא פיו) חייב ומשערים בכל אדם לפי מה שהוא הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו ולא מלא לוגמיו ממש אלא כדי שישלקנו לצד אחד בפיו ויראה כמלא לוגמיו והוא פחות מרביעית באדם בינוני וכל המשקים מצטרפים לשיעור. הגה: שתי משקין שאין ראויין לשתיה כגון ציר או מוריים וחומץ חי פטור אבל חומץ מזוג חייב (טור):

י. שתי מעט וחזר ושתה אם יש מתחלת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה כדי שתיה רביעית מצטרפין לכשיעור ואם לאו אין מצטרפין ויש אומרים ששיעור צירוף השתיות כדי אכילת פרס כמו צירוף אכילות. הגה: מותר ליגע ביום הכיפורים באוכלין ומשקים וליתן לקטנים ולא חיישינן שיאכל או ישתה אם יגע (תרומת הדשן סימן קמ"ז):

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נאמר כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה"היות" בן עולם הבא. נא תפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. וכלל החברים וידידים. וזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ל לחודש – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

סימן תריג – איסור רחיצה ביום כיפור,
ובו י"ב סעיפים

א. אסור לרחוץ ביום הכיפורים בין בחמין בין בצונן ואפילו להושיט אצבעו במים אסור ואם היו ידיו או רגליו או שאר גופו מלוכלכים בטיט או בצואה או שנטף דם מחוטמו מותר לרחצם שלא אסרו אלא רחיצה של תענוג:

ב. נוטל אדם ידיו שחרית ומברך על נטילת ידים ויזהר שלא יטול אלא עד סוף קשרי אצבעותיו (ולא יכוין להנאת רחיצה רק להעביר הרוח רעה מעל הידים) (הגהות מיימוני):

ג. אם הטיל מים ושפשף בידו או עשה צרכיו וקנח מותר לרחוץ הוזהר ליה ידיו מלוכלכות (ורוחץ עד סוף קשרי אצבעותיו). ואם רוצה להתפלל אפילו לא קנח נמי מותר ליטול עד סוף קשרי אצבעותיו. הגה: וכן כהן העולה לדוכן נוטל ידיו אף על פי שהן טהורות דכל רוב רחיצה שאינו מכוון בה לתענוג מותרת (הגהות מיימוני פרק ב' מהלכות יום כיפור מהרי"ל). ולכן אפילו בא מן הדרך ורגליו כהות מותר לרחצן (בית יוסף בשם הגהות מיימוני וסמ"ג וטור הלכות תשעה באב):

ד. מי שהוא אסטניס ואין דעתו מיושבת עליו עד שיקנח פניו במים מותר. הגה: ונהגו בזה להחמיר ואפילו ברחיצת העינים שהיא קצת רפואה נהגו להחמיר (מהרי"ל). ואסור לרחוץ פיו ביום הכיפורים כמו שנתבאר לעיל סימן תקס"ז סעיף ג':

ה. ההולך לבית המדרש או להקביל פני אביו או רבו או מי שגדול ממנו בחכמה או לצרכי מצוה יכול לעבור במים עד צוארו בין בהליכה בין בחזרה ובלבד שלא יוציא ידו מתחת שפת חלוקו להגביה שולי חלוקו על זרועו והוא שלא יהיו המים רודפים דאם כן אף בחול אסור מפני הסכנה אפילו אם אינם מגיעים אלא עד מתנים:

ו. הא דשרי לעבור בגופו במים לדבר מצוה דוקא לעבור בגופו במים עצמן אבל לעבור בספינה קטנה יש מי שאוסר:

ז. הרב אסור לעבור במים כדי לילך אצל תלמידו:

ח. ההולך לשמור פירותיו מותר לעבור במים בהליכה אבל לא בחזרה. הגה: וכל מקום דמותר לעבור במים אפילו היה לו דרך

שיכול להקיף ביבשה מותר לעבור דלמעט בהילוך עדיף טפי (אור זרוע):

ט. אסור להצטנן בטיט לח אם הוא טופח על מנת להטפוח ואסור להצטנן בכלים שיש בהם מים אפילו הם חסרים בין של חרס בין של מתכת אבל אם הם רקים מותר וכן בפירות ובתינוק. הגה: ואסור לשרות מפה מבעוד יום ולעשותה כמין כלים נגובים ולהצטנן בה ביום כיפור דחיישינן שמא לא תנגב יפה ויבא לידי סחיטה (הגהות מיימוני פרק ב' ומרדכי וסמ"ק ומנהגים). החולה רוחץ כדרכו אף על פי שאינו מסוכן (רמב"ם):

י. כלה כל שלשים יום מותרת לרחוץ פניה:

יא. מי שראה קרי בזמן הזה ביום הכיפורים אם לח הוא מקנחו כמפה ודיו ואם יבש הוא או שנתלכלך רוחץ מקומות המלוכלכים בו לבד ומתפלל ואסור לרחוץ גופו או לטבול אף על פי שבשאר ימות השנה הוא רגיל לטבול לתפלה:

יב. בזמן הזה אסור לאשה לטבול ביום הכיפורים אפילו הגיע זמן טבילתה בו ביום:

סימן תריד – דיני סיכה ונעילת הסנדל,
ובו ד' סעיפים

א. אסור לסוך אפילו מקצת גופו ואפילו אינו אלא להעביר הזוהמא אבל אם הוא חולה אפילו אין בו סכנה או שיש לו חטטין בראשו מותר:

ב. אסור לנעול סנדל או מנעל של עור אפילו קב הקיטע וכיוצא בו אפילו של עץ ומחופה עור אסור אבל של גמי או של קש או של בגד או של שאר מינים מותר אפילו לצאת בהם לרשות הרבים. (ומותר לעמוד על כרים וכסתות של עור ומכל מקום המחמיר תבא עליו ברכה) (מרדכי דיומא ותרומת הדרן סימן קמ"ט):

ג. החיה כל שלשים יום מותרת לנעול את הסנדל והחולה כיוצא בה אף על פי שאין בו סכנה וכן מי שיש לו מכה ברגליו:

ד. מותר כל אדם לנעול סנדל מחמת עקרב וכיוצא בו כדי שלא ישכנו אם מצויים שם עקרבים או דברים הנושכים. הגה: ואם ירדו גשמים ורוצה לילך לביתו מבית הכנסת או להיפך והוא איסטניס מותר לנעול מנעליו עד שמגיע למקומו (מהרי"ל):

סימן תרטו – יום הכיפורים אסור
בתשמיש המטה, ובו ב' סעיפים

א. יום הכיפורים אסור בתשמיש המיטה ואסור ליגע באשתו כאילו היא נדה וכן אסור לישן עם אשתו במטה:

ב. הרואה קרי בליל יום הכיפורים ידאג כל השנה ואם עלתה לו השנה מובטח לו שהוא בן העולם הבא:

סימן תרטז – הקטנים מתי יתחילו
להתענות, ובו ב' סעיפים

א. התינוקות מותרים בכל אלו חוץ מבעילת הסנדל שאין חוששין כל כך אם לא ינעלו. הגה: ומותר לומר לעובד כוכבים לרחצן ולסוכן אבל להאכילם אפילו בידים שרי (טור):

ב. קטן (הבריא) בן תשע שנים שלימות וכן עשר שנים שלימות מחנכין אותו לשעות כיצד היה רגיל לאכול בשתי שעות ביום מאכילין אותו בשלשה היה רגיל לאכול בשלש מאכילין אותו בארבע, לפי כח הבן מוסיפין לענות אותו בשעות (והוא הדין לקטנה הבריאה) (טור). בן אחת עשרה בין זכר בין נקבה מתענין ומשלימין מדברי סופרים כדי לחנכן במצות. הגה: ויש אומרים שאינן צריכין להשלים מדרבנן כלל (ר"ן ואור זרוע והגהות מיימוני בשם הלכות גדולות ורוקח ורא"ם) ויש לסמוך עלייהו בנער שהוא כחוש ואינו חזק להתענות (תרומת הדרן סימן קנ"ה). וכל מקום שמחנכין אותו באכילה כן מחנכין אותו ברחיצה וסיכה (טור). בת שנים עשרה ויום אחד ובן שלש עשרה ויום אחד שהביאו שתי שערות הרי הם כגדולים לכל מצות ומשלימים מן התורה אבל אם לא הביאו שתי שערות עדיין קטנים הם ואינן משלימים אלא מדברי סופרים. הגה: ואפילו הוא רך וכחוש צריך להשלים דחיישינן שמא נשרו השערות (תרומת הדרן סימן קנ"ה). קטן שהוא פחות מבן תשע אין מענין אותו ביום כיפור כדי שלא יבא לידי סכנה. הגה: אפילו אם רוצה להחמיר על עצמו מוחין בידו (כל בו):

סימן תריז – דין עוברת ומניקה ויולדת
ביום הכיפורים, ובו ד' סעיפים

א. עוברת ומניקות מתענות ומשלימות ביום הכיפורים:

ב. עוברת שהריחה (ופניה משתנים אף על פי שלא אמרה צריכה אני) (רבינו ירוחם נתיב כ"ז) לוחשין לה באונה שיום הכיפורים הוא

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחוץ ל"ב החודש. שמונה עמודים ליום. בן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בתי פנסיות ובתי מדרשות. ובשמות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כ"ז לחודש – עמוד ב זוכה לפרסים צדיקים!

אם נתקררה דעתה בזכרון זה מוטב ואם לאו מאכילין אותה עד שתתישב דעתה:

ג. כל אדם שהריה מאכל ונשתנו פניו מסוכן הוא אם לא יתנו לו ממנו ומאכילין אותו ממנו:

ד. יולדת תוך שלשה ימים לא תתענה כלל משלשה עד שבעה אם אמרה צריכה אני מאכילין אותה מכאן ואילך הרי היא ככל אדם וימים אלו אין מונין אותם מעת לעת כגון אם ילדה בשבעה בתשרי בערב אין מאכילין אותה ביום הכיפורים אם לא אמרה צריכה אני אף על פי שלא שלמו לה שלשה ימים עד יום כיפור בערב משום דכיון שנכנס יום רביעי ללידתה מקרי לאחר שלשה:

סימן תריח – דין חולה ביום הכיפורים, ובו ו' סעיפים

א. חולה שצריך לאכול אם יש שם רופא בקי אפילו הוא עובד כוכבים שאומר אם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן מאכילין אותו על פיו ואין צריך לומר שמא ימות אפילו אם החולה אומר אינו צריך שומעים לרופא ואם החולה אומר צריך אני אפילו מאה רופאים אומרים אינו צריך שומעין לחולה:

ב. רופא אחד אומר צריך ורופא אחד אומר אינו צריך מאכילים אותו. הגה: והוא הדין לשנים כנגד שנים ואפילו קצתן יותר בקיאיין מקצתן, כן נראה לי:

ג. ואם החולה ורופא אחד עמו אומרים שאינו צריך ורופא אחר אומר צריך או שהחולה אינו אומר כלום ורופא אחד אומר צריך ושנים אומרים אינו צריך אין מאכילין אותו:

ד. אם שנים אומרים צריך אפילו מאה אומרים אינו צריך ואפילו החולה אומר עמהם שאינו צריך מאכילין אותו מאחר ששנים אומרים צריך. הגה: והוא הדין אם החולה ורופא אחד עמו אומרים צריך אף על פי שמאה רופאים אומרים אינו צריך מאכילין אותו (טו) ולא חיישינן דהחולה אומר צריך משום דמאמין לרופא זה שאומר צריך (בית יוסף בשם מהרי"א):

ה. אם החולה אומר אינו צריך והרופא מסופק מאכילין אותו אבל אם הרופא אומר אינו צריך והחולה אומר איני יודע אין מאכילין אותו:

ו. אם הרופא אומר שאינו מכיר את החולי הרי הוא כאדם דעלמא ואין דבריו מעלין ולא מורדיין. הגה: מיהו אם נחלש הרבה עד שנראה לרוב בני אדם שאצלו שהוא מסוכן אם לא יאכל מאכילין אותו (איסור והיתר):

ז. כשמאכילין את העוברות או את החולה מאכילין אותם מעט מעט כדי שלא יצטרף לשיעור הלכך מאכילין אותו כשני שלישי ביצה בינונית וישהו כדי אכילת ארבעה ביצים והשתיה יבדקו בחולה עצמו כמה היא כדי שישלקנו לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו:

ח. וישקוהו פחות מאותו שיעור וישהו בין שתיה לשתיה כדי אכילת ארבעה ביצים ולפחות יהו בין שתיה לשתיה כדי שיעור שתית רביעית ואם אמדוהו שאין השיעורים הללו מספיקים לו או שהחולה אומר כן או שנסתפקו בדבר מאכילין ומשקים אותו כל צרכו (מיד):

ט. מי שאחזו בולמוס והוא חולי שבא מחמת רעבון וסימנו שענינו כהות ואינו יכול לראות מאכילין אותו עד שיאורו עיניו ואם אין שם מאכל של היתר מאכילין אותו מאכל איסור ואם יש כאן שני מיני איסורים אחד חמור מחבירו מאכילין אותו הקל תחלה. הגה: אם צריך לבשר ויש כאן בהמה שצריכין לשוחטה ובשר נבלה מוכנת עיין לעיל סימן שכ"ח סעיף י"ד:

י. חולה שאכל ביום הכיפורים ונתישב דעתו בענין שיכול לברך צריך להזכיר של יום הכיפורים בברכת המזון שאומר יעלה ויבוא בכונה ירושלים:

סימן תריט – סדר ליל יום הכיפורים, ובו ו' סעיפים

א. ליל יום הכיפורים נוהגים שאומר שליח צבור בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה על דעת המקום ועל דעת הקהל אנו מתירין להתפלל עם העבריינים ונוהגים שאומר כל נדרי וכו' ואחר כך אומר שהחיינו בלא כוס. הגה: ואחר כך מתפללים ערבית ונוהגים לומר כל נדרי בעודו יום וממשיך בניגונים עד הלילה ואומרים אותו שלשה פעמים וכל פעם מגביה קולו יותר מבראשונה (מהרי"ל). וכן אומר השליח ציבור שלש פעמים ונסלח לכל עדת וגו' והקהל אומרים שלשה פעמים ויאמר ה' סלחתי כדברך (מנהגים). ואל ישנה אדם

ממנהג העיר אפילו בניגונים או בפיוטים שאומרים שם (מהרי"ל):

ב. בליל יום הכיפורים ומחרתו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בקול רם:

ג. אם חל בשבת אומרים ויכולו וברכה אחת מעין שבע וחותרם מקדש השבת ואינו מזכיר של יום הכיפורים. (ואין אומרים אבינו מלכנו בשבת אבל שאר הסליחות והתחינות אומר כמו בחול) (ריב"ש סימן תקי"ב ומנהגים):

ד. צריך להעמיד אחד לימין שליח ציבור ואחד לשמאלו:

ה. יש שעומדים על רגליהם כל היום וכל הלילה:

ו. נוהגים ללון בבית הכנסת ולומר שירות ותשבחות כל הלילה. הגה: וטוב לישן רחוק מן הארון (מרדכי) ומי שאינו רוצה לומר שירות ותשבחות לא ישן שם (מהרי"ו). והחזנים המתפללים כל היום היום לא יעורו כל הלילה כי מאבדין קולם כשאינם ישנים (מהרי"ל):

סימן תרכ – מנהג יפה לקצר בתפלת שחרית, ובו סעיף אחד

א. טוב לקצר בפיוטים ובסליחות שחרית כדי למהר בענין שיתפללו מוסף קודם שבע שעות:

סימן תרכא – סדר קריאת התורה ומילה ביום כיפור, ובו ו' סעיפים

א. מוציאין שני ספרים בראשון קורים ששה בפרשת אחרי מות עד ויעש כאשר צוה ה' ואם חל בשבת קורים שבעה ומפטיר קורא בשני בפנחס ובעשור לחודש ומפטיר בישעיה ואמר סלו סלו פנו דרך עד כי פי ה' דבר:

ב. מילה ביום הכיפורים מלין בין יוצר למוסף אחר קריאת התורה ולאחר המילה אומרים אשרי (והמנהג למול אחר אשרי) (מנהגים). ואם הוא במקום שצריך לצאת מבית הכנסת אין מלין עד אחר חזרת ספר תורה וחזורים ואומרים קדיש:

ג. מברכין על המילה בלא כוס. (ויש אומרים דמברכין בכוס ונותנין לתינוק הנימול וכן נוהגין):

ד. במוסף אומר שליח ציבור סדר עבודה. הגה: ונוהגין ליפול על פניהם כשאומרים והכהנים והעם גם בעלינו לשבח אבל שליח

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לקבל תחודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גבתי פנסיות וגבתי מדקשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים כ"ז לחודש – עמוד ג זוכה לפנים צדיקים!

ציבור אסור לעקור ממקומו בשעת התפלה כדי ליפול על פניו ויש למחות ביד העושים כן:

ה. סדר הוידיי הטאתי עויתי פשעתי:

ו. נהגו לידור צדקות ביום הכיפורים בעד המתים: (ומזכירין נשמותיהם, דהמתים גם כן יש להם כפרה ביום הכיפורים) (מרדכי):

סימן תרכב – סדר תפלת מנחה, ובו ד' סעיפים

א. למנחה אומר אשרי ובא לציון ואין אומרים ואני תפלתי אפילו אם חל להיות בשבת. הגה: ואין אנו נוהגין לומר אשרי ובא לציון קודם מנחה רק קודם נעילה וכן כתבו קצת רבנותא (מרדכי והגהות מיימוני סוף ספר אהבה וסוף הלכות יום כיפור וכל בו ומנהגים). ואין אומרים אין כאלהינו ביום כיפור (מנהגים):

ב. ומוציאין ספר תורה וקורים שלשה בפרשת עריות עד סוף הפרשה והשלישי מפטיר ביונה ומסיים מי אל כמוך ומברך לפניה ולאחריה ואם חל בשבת מזכיר בה של שבת וחותרם בשל שבת. הגה: ואין אומרים על התורה ועל העבודה במנחה (הגהות מיימוני סוף הלכות יום כיפור ומנהגים ומנהגים והגהות מרדכי):

ג. אם חל בשבת אומרים צדקתך ואומרים אבינו מלכנו. הגה: ובמדינות אלו אין אומרים צדקתך ולא אבינו מלכנו:

ד. אין נושאים כפים במנחה ביום הכיפורים וכהן שעבר ועלה לדוכן הרי זה נושא כפיו ואין מורידין אותו:

סימן תרכג – סדר תפלת נעילה, ובו ו' סעיפים

א. לנעילה אומר אשרי וקדיש ואינו אומר ובא לציון. הגה: וכבר כתבתי דהמנהג במדינות אלו לומר אשרי ובא לציון קודם נעילה:

ב. זמן תפלת נעילה כשהחמה בראש האילנות כדי שישלים אותה סמוך לשקיעת החמה וצריך שלוח ציבור לקצר בסליחות ופסוקים שבאמצע התפלה וגם אין לו למשוך בתפלת נעילה כל תיבה ותיבה כדרך שמושך בשאר תפלות כדי שיגמור קודם שקיעת החמה (ואומר במקום כתבנו חתמנו) (טור):

ג. אם חל בשבת מזכיר בה של שבת אבל בוידיי שלאחר התפלה אין מזכירים בו של שבת והני מילי יחיד אבל שלוח

ציבור כיון שאמרו בתוך תפלתו מזכיר בו של שבת ואם לא הזכיר בזה אין מחזירין אותו:

ד. אומר כתר כמו במוסף:

ה. נושאים כפים בנעילה (והמנהג במדינות אלו שלא לישא כפיו ואומרים אבינו מלכנו):

ו. בסוף הסליחות אומרים שבע פעמים ה' הוא האלהים (ופעם אחת שמע ישראל, ושלוש פעמים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד) (מנהגים) (ועיין לעיל סימן ס"א). ותוקעים תשר"ת. הגה: ויש אומרים שאין לתקוע רק תקיעה אחת (מרדכי והגהות מיימוני סוף הלכות יום כיפור ואגור) וכן נוהגין במדינות אלו ותוקעין לאחר שאמר קדיש לאחר נעילה וקצת מקומות נהגו לתקוע קודם קדיש:

סימן תרכד – סדר מוצאי יום הכיפורים, ובו ה' סעיפים

א. מתפללים תפלת ערבית ואומר הבדלה בחונן הדעת:

ב. צריך להוסיף מחול על הקודש גם ביציאתו שימתינו מעט אחר יציאת הכוכבים:

ג. מבדילים על הכוס ואין מברכים על הבשמים אפילו אם חל להיות בשבת:

ד. מברכים על האור ואין מברכים במוצאי יום הכיפורים על האור שהוציאוהו עתה מן האבנים ויש אומרים שמברכים עליו מעמוד ראשון ואילן:

ה. ישראל שהדליק מעובד כוכבים אין מברכים עליו במוצאי יום הכיפורים אף על פי שבמוצאי שבת מברכין עליו שאין מברכין במוצאי יום הכיפורים אלא על האור ששבת מבעוד יום ממש או על האור שהודלק ממנו וכן נהגו להדליק מעששית של בית הכנסת ומיהו אפילו אם הודלק ביום הכיפורים אם הודלק בהיתר כגון לחולה יכולים לברך עליו.

הגה: יש אומרים להבדיל על נר של בית הכנסת (המגיד פרק כ"ט ואבודרהם ואור זרוע) ויש אומרים שאין להבדיל עליו אלא מדליקין נר אחר ממנו והנכון להבדיל על שניהן ביחד דהיינו להדליק נר אחד מנר בית הכנסת ולא יבדיל על נר עצמו של בית הכנסת לחוד (מהרי"ל) ושאר דיני נר עיין לעיל סימן רצ"ח ואוכלים ושמים במוצאי יום הכיפורים דהוי קצת יום טוב (טור מהרי"ו אור זרוע). ויש מחמירים לעשות שני ימים יום כיפור ויש לזה התרה ואין לנהוג בחומרא זו משום דיש לחוש שיבא לידי סכנה (אור זרוע). מי

שמתענה תענית חלום למחרת יום כיפור אין צריך להתענות כל ימיו (מנהגים). אין אומרים תחינות ולא צדקתך וצדקתך מיום כיפור עד סוכות והמדקקים מתחילים מיד במוצאי יום כיפור בעשיית הסוכה כדי לצאת ממצוה אל מצוה (מהרי"ל ומנהגים והגהות מיימוני פרק ב' דברכות מהרי"ו):

הלכות סוכה

סימן תרכה, ובו סעיף אחד

א. בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הם ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמש. ומצוה לתקן הסוכה מיד לאחר יום כפור דמצוה הבאה לידו אל יחמיצנה (מהרי"ל):

סימן תרכו – העושה סוכה תחת האילן או תחת הגג, ובו ג' סעיפים

א. (אין לעשות סוכה תחת בית או אילן). והעושה סוכתו תחת האילן יש אומרים שאם האילן צלתו מרובה מחמתו פסולה בכל ענין אף אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה אבל אם האילן חמתו מרובה מצלתו אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה בלא אילן כשרה אפילו לא השפיל הענפים למטה לערבם עם סכך הסוכה אבל אם אין הסוכה צלתה מרובה מחמתה אלא על ידי האילן צריך שישפיל הענפים ויערבם עם הסכך בענין שלא יהיו ניכרים ויהא סכך רבה עליהם ומבטלן ויש אומרים שאפילו אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה בלא האילן והאילן חמתו מרובה מצלתו אם ענפי האילן מכוונים כנגד סכך הכשר פסולה בין שהאילן קדם בין שהסוכה קדמה כיון שענפי האילן מכוונים כנגד סכך הכשר. הגה: מיהו אם השפיל הענפים למטה ועירבן עם הסכך שאינן ניכרין בטלין והסוכה כשרה (הרא"ש והר"ן) וכן אם הניח סכך הכשר על סכך הפסול מיקרי עירוב וכשר (מרדכי פרק קמא דסוכה). אבל אם הענפים כנגד האויר שבין הסכך הכשר (או שהסכך הרבה שאפילו ינטל נגד האילן נשאר כשיעור) (טור) כשרה הואיל וצל הכשר הוא מרובה מחמתה שאפילו אם ינטל האילן יש שיעור בכשר להכשירו ובכל זה לא שאני לן בין קדם האילן לקדם הסכך דין אחד להם:

ב. אם קצץ האילן להכשירו ולהיות הוא עצמו מהסיכוך כשר והוא שינענעו

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפי חלודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי התיית "בן עולם הבא". נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדרשות. ובשמחות. וזכר החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיית "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השכחה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ל לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

שיגבה כל אחד לבדו ומניחו וחוזר ומגביה חבירו ומניחו ואם לאו פסולה משום תעשה ולא מן העשוי. הגה: אבל מותר לעשות סוכה תחת מחובר או בית ולהסירו אחר כך ולא מיקרי תעשה ולא מן העשוי הואיל ואין הפסול בסך עצמו (כל בו והגהות אשרי פרק קמא דסוכה):

ג. העושה סוכה למטה בבית תחת הגג שהסירו הרעפים אף על פי שנשארו עדיין העצים הדקים שהרעפים מונחים עליהם כשרה. הגה: וכן מותר לעשות הסוכה תחת הגגות העשויות לפתוח ולסגור ומותר לסגרן מפני הגשמים ולחזור ולפתחן (מהרי"ל) ואפילו ביום טוב שרי לסגרן ולפתחן (אגודה דיומא ומהרי"ו) אם יש להם צירים (דברי עצמו) שסוגר ופותח בהן ואין בזה לא משום סתירה ובנין אוהל ביום טוב ולא משום תעשה ולא מן העשוי רק שיהיה שלא ישב תחתיהן כשהן סגורין שאז הסוכה פסולה:

סימן תרכז – דיני הישן בסוכה, ובו ד' סעיפים

א. (צריך לישיב באויר הסוכה). הישן תחת המטה בסוכה אם היא גבוהה עשרה טפחים לא יצא:

ב. הישן תחת הכילה בסוכה אם אינה גבוהה עשרה טפחים או שאין לה גג רחב טפח יצא:

ג. העצים היוצאים מארבע ראשי המטה אסור לפרוס עליהן סדין ולישן תחתיו אפילו אם אינם גבוהים עשרה אבל אם אחד יוצא באמצע המטה בראשה והשני במרגלותיה כנגדו ונותנים כלונסות (פירוש עצים ארוכים כעין קנה של רומח) מזה לזה מותר לפרוס סדין עליו ולישן תחתיו משום דאין לה גג רחב טפח למעלה והוא שלא יהיו גבוהים עשרה טפחים ויש מכשירים אפילו בגבוהים עשרה טפחים:

ד. פירס סדין תחת הסכך לנוי אם הוא בתוך ארבעה טפחים לגג כשרה ואם הוא רחוק ארבעה טפחים מן הגג פסולה ואם אינו לנוי אף על פי שהוא בתוך ארבעה טפחים פסולה. (ויש ליהזר שלא לתלות שום נוי סוכה רק בפחות מארבעה לסוכה) (מהרי"ל):

סימן תרכח – דיני סוכה שתחת סוכה, ובו ג' סעיפים

א. סוכה שתחת סוכה העליונה כשרה והתחתונה פסולה והני לי שיוכלה

התחתונה לקבל כרים וכסתות של עליונה ואפילו על ידי הדחק ויש ביניהם עשרה טפחים אבל אם אין ביניהם עשרה טפחים או שיש ביניהם עשרה טפחים אבל אינה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה אפילו על ידי הדחק התחתונה כשרה אם היא מסוככת כהלכתה אפילו אם העליונה למעלה מעשרים ואם אינה מסוככת כהלכתה ומתכשרת על ידי סכך העליונה צריך שלא יהא סכך העליונה גבוה מן הארץ למעלה מעשרים אמה:

ב. העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה אם אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה פסולה אבל אם יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה אפילו אם אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים כשרה:

ג. עשאה בראש הגמל או בראש האילן כשרה ואין עולין לה ביום טוב מקצתה על האילן ומקצתה בדבר אחר אם הוא בענין שאם ינטל האילן תשאר היא עומדת ולא תפול עולין לה ביום טוב ואם לאו אין עולין לה ביום טוב:

סימן תרכט – ממה צריך להיות הסכך, ובו י"ט סעיפים

א. דבר שמסככין בו צריך שיהיה צומח מן הארץ ותלוש ואינו מקבל טומאה אבל דבר שאינו צומח מן הארץ אף על פי שגידולו מן הארץ ואינו מקבל טומאה כגון עורות של בהמה שלא נעבדו שאינם מקבלים טומאה או מיני מתכות אין מסככין בהם. (וכן אין מסככין בעפר) (ר"ן):

ב. וכן דבר שמקבל טומאה כגון שפודין וארובות המטה וכל הכלים אין מסככין בהם ואפילו אם נשברו שלא נשאר בהם שיעור קבלת טומאה:

ג. סיככה בחיצים שאין להם בית קיבול כשירה ושיש בהם בית קיבול פסולה:

ד. סיככה בפשתן שלא נידק ולא ניפץ כשרה דעץ בעלמא הוא אבל אם נידק וניפץ פסולה:

ה. בחבלים של פשתן פסולה של גמי ושל סיב כשרה:

ו. במחצלת של קנים וקש ושיפה וגמי בין שהיא חלקה שהיא ראויה לשכיבה בין שאינה חלקה שאינה ראויה לשכיבה אם היא קטנה סתמא עומדת לשכיבה

ומקבלת טומאה ואין מסככין בה אלא אם כן עשאה לסיכוך. הגה: דהיינו שרוב בני אותה העיר עושין אותה לסיכוך (הרא"ש פרק קמא דסוכה). ואם היא גדולה סתמא עומדת לסיכוך ומסככין בה אלא אם כן עשאה לשכיבה (דהיינו שמנהג המקום לשכב עליה). והני מילי שאין לה שפה אבל אם יש לה שפה בענין שראויה לקבל אפילו אם ניטל שפתה אין מסככין בה. הגה: במקום שנהגו לקבוע מחצלאות בגגין כעין תקרה אין מסככין בהם (כל בו):

ז. יש להסתפק אם מותר להניח סולם על הגג כדי לסכך על גביו. הגה: ולכן אין לסכך עליו ואפילו להניחו על הסכך להחזיקו אסור והוא הדין בכל כלי המקבל טומאה כגון ספסל וכסא שמקבלין טומאת מדרס (מהרי"ל):

ח. לחבר כלונסאות הסוכה במסמרות של ברזל או לקשרם בבלאות (פירוש חתיכות של בגדים בלויים) שהם מקבלים טומאה אין קפידא:

ט. כל מיני אוכלים מקבלים טומאה ואין מסככין בהם:

י. ענפי תאנה ובהם תאנים וזמורות ובהם ענבים אם פסולת מרובה על האוכל מסככין בהם ואם לאו אין מסככין בהם ואם קצרים לאוכל יש לידים תורת אוכל לקבל טומאה וצריך שיהא בפסולת כדי לבטל האוכל והיד ואם קצרים לסיכוך אז אין לידים תורת אוכל ואדרבה הם מצטרפים עם הפסולת לבטל האוכל ואם קצרים לאוכל ונמלך עליהם לסיכוך אין המחשבה מוציאה הידות מתורת אוכל עד שיעשה בהם מעשה שניכר שרוצה אותם לסיכוך כגון שידוש אותם:

יא. מסככין בפנינוג'ו הנקרא בערבי שומר. (והוא מאכל בהמה ואין בני אדם אוכלים אותו אלא לרפואה) (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ב') וכל בו):

יב. סיכך בירקות שממהרין לייבש אף על פי שפסולים לסכך מפני שמקבלים טומאה אין דינם כסכך פסול לפסול בארבעה טפחים אלא כאויר חשיבי לפסול בשלשה ואם אין דרכם לייבש דינם כסכך פסול ופוסלים בארבעה טפחים. הגה: וכל מה שדרכו לייבש בתוך שבעה מיד דיינינן ליה כאילו הוא יבש (ר"ן פרק קמא דסוכה) והוי אויר ופוסל בשלשה אפילו מן הצד. (הגהות מיימוני פרק ד' דסוכה):

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק לפרק תחודש. שמונה עמודים י"ז. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתינת "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדעיות. ובשמות. ויזכה לתקנים וידיים. לזכות את הרבים לתינת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התקנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ל לחודש – עמודה זוכה לפנים צדיקים!

יג. כל דבר המחובר אין מסככין בו ודינו כדין האילן:

יד. יש דברים שאסרו חכמים לסכך בהם לכתחלה והם מיני עשבים שאינם ראויים לאכילה ואינם מקבלים טומאה וריחם רע או שנושרים עליהם דחיישינן שמא מתוך שריחן רע או שעליהן נושרים יצא מן הסוכה:

טו. וכן אסור לסכך בחבילה מפני שפעמים שאדם מניח חבילתו על גג הסוכה ליבשה ואחר כך נמלך עליה לשם סוכה ואותה סוכה פסולה משום תעשה ולא מן העשוי בפיסול וגזרו על כל חבילה אטו זאת וכיון שמפני זה אסרוהו לא הוצרכו לאסור אלא בחבילה שדרך ליבשה ואין זה בפחות מעשרים וחמשה קנים הילכך כל חבילה שהיא פחותה מעשרים וחמשה קנים מותר לסכך בה ואם עשרים וחמשה קנים או יותר הבאים מגזע אחד וקשרם בראשם השני אינה נקראת חבילה כיון שעיקרן אחד ואם אגד עמהם קנה אחר ויש בין שניהם עשרים וחמשה הויא חבילה. הגה: וכל חבילה שאינה קשורה משני ראשיה שיכולין לטלטלה כך אינה חבילה ומותר לסכך בה (בית יוסף בשם הפוסקים):

טז. חבילה שאין קושרים אותה אלא למכרם במנין ומיד כשיקננה הקונה יתירנה אינה חבילה:

יז. אם סיכך בחבילה והתירה כשרה כיון שאין איסורה אלא משום גזירה אבל חבילה שהעלה ליבש ונמלך עליה לסיכוך שפסולה מן התורה אינה ניתרת בהתרה אלא צריכה נענוע:

יח. וכן אסרו לסכך בנסרים שרחבן ארבעה אפילו הפכין על צדן שאין בהם ארבעה ואם אין ברחבן ארבעה כשרים אפילו הם משופים שדומים לכלים ונהגו שלא לסכך בהם כלל:

יט. פירס עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר כלומר שלא יהיו עלין וקסמין נושרין על שלחנו פסולה אבל אם לא פירס אלא לנאותה כשרה והוא שיהא בתוך ארבעה לסכך ויש אומרים שסוכה שהיא מסוככת כהלכתה וירא שמא ייבש הסכך או ישרו העלין ותהיה חמתה מרובה מצלתה ופירס עליה סדין שלא תתייבש או תחתיה שלא ישרו העלין כיון שהסדין גורם שעל ידו צלתה

מרובה מחמתה פסולה אבל אם לא כיון בפריסת הסדין אלא להגין מפני החמה והעלין או לנאותה כשרה ובלבד שיהא בתוך ארבע לסכך ומיהו לכתחלה לא יעשה אלא אם כן הוא ניכר לכל שמכוין כדי להגין או שהוא שרוי במים שאז ניכר לכל שאינו שוטחו שם אלא לייבש:

סימן תרל - דיני דפנות הסוכה, ובו י"ג סעיפים

א. כל הדברים כשרים לדפנות (ואין צריך להעמידם דרך גדילתן) (טור). ואפילו חמתה מרובה מצלתה מחמת הדפנות כשרה. הגה: מכל מקום לא יעשה הדפנות מדבר שריחו רע (ר"ן) או דבר שמתייבש תוך שבעה ולא יהא בו שיעור מחיצה (דברי עצמו):

ב. דפנות הסוכה אם היו שתיים זו אצל זו כמין ג"ם עושה דופן שיש ברחבו יותר על טפח ומעמידו בפחות משלשה לאחד מהדפנות ויעמיד קנה (כנגד הכותל) (טור) כנגד אותו טפח ויעשה לה צורת הפתח שיעמיד קנה עליו ועל הטפח וכשרה אף על פי שהקנה שעל גביהן אינו נוגע בהן. הגה: ואם הטפח והדופן מגיע לסכך אין צריך קנה על גביהן (מרדכי והגהות מיימוני פרק ד') ומה שנהגו בצורת הפתח עגולה הוא לנוי בעלמא (כן כתב המרדכי):

ג. היו לה שני דפנות זו כנגד זו וביניהם מפולש עושה דופן שיש ברחבו ארבעה טפחים ומשהו ומעמידו בפחות משלשה סמוך לאחד משתי הדפנות וכשרה וגם בזה צריך לעשות צורת פתח שיתן קנה מהפס על הדופן האחד ויש אומרים שאין זה צריך צורת פתח. הגה: אבל אם איכא דופן שבעה בלא לבוד אין צריך כאן צורת הפתח עד סוף הכותל הואיל ואיכא דופן שבעה שהוא שיעור הכשר סוכה וכל שכן שאין צריכים צורת הפתח כשהדופן שלימה ומה שנהגו בצורת הפתח כשיש לה דפנות שלימות אינו אלא לנוי בעלמא (ר"ן והמגיד פרק ד' וכל בו ובית יוסף בשם מרדכי):

ד. במה דברים אמורים בעושה סוכתו במקום שאין דופן אמצעי כנגדה אבל העושה סוכתו באמצע החצר רחוק מדפנות החצר אף על פי שאין לה אלא שתי דפנות זו כנגד זו די לה בתיקון המתיר בשתי דפנות העשויות כמין ג"ם:

ה. כשהכשירו בשתי דפנות העשויות כמין ג"ם בטפח וצורת פתח אפילו אם יש

בשתי הדפנות פתחים הרבה שאין בהם צורת פתח שכשצטטרף כל הפרוץ יהיה מרובה על העומד כשרה (רק שלא יהיו הפתחים בקרנות כי המחיצות צריכין להיות מחוברים כמין ג"ם) (ר"ן) ובלבד שלא יהא בהם פירצה יתירה על עשר אמות ואם יש בה צורת פתח אפילו ביתר מעשר ולהרמב"ם אפילו יש לה צורת פתח אם יש לה פירצה יותר מעשר פסולה אלא אם כן עומד מרובה על הפרוץ. הגה: ונהגו עכשיו לעשות מחיצות שלימות כי אין הכל בקיאין בדין המחיצות (כל בו). ומי שאין לו כדי צרכו למחיצות עדיף אז לעשות שלש מחיצות שלימות מארבע שאינן שלימות (מהרי"ל):

ו. נעץ ארבעה קונדסין בין באמצע הגג בין על שפת הגג וסיכך על גבן פסולה ויש מכשירין בנעץ על שפת הגג משום דאמרינן גוד אסיק מחיצתא:

ז. סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי (פירוש עץ כמין עמוד) או על גבי באר שיש לו פסין (פירוש קרשי עץ סביבות הבאר לעשות רשות היחיד) הרי זו סוכה כשרה לאותו שבת שבתוך החג בלבד מתוך שלחי זה ופסין אלו מחיצות לענין שבת נחשוב אותם כמחיצות לענין סוכה. (ואין להתיר אלא במקום שלחי ופסין מתירין לענין שבת דאז שייך מגו) (ר"ן):

ח. סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין בין שהיו נראים מבפנים ואין נראין מבחוץ בין שהיו נראים מבחוץ ואין נראין מבפנים כשרה לא היו לה פצימין פסולה מפני שהיא סוכה העשויה כמבוי שהרי אין לה אלא שני צידי האכסדרה ואמצע האכסדרה אין בו כותל ושכנגדו אין לו פצימין (פצים פירוש לחי ומוזוזה). (כל זה הוא לשון הרמב"ם אבל אחרים חולקין ולכן אין לעשות סוכה ככהאי גוונא):

ט. היו דפנותיה גבוהים שבעה ומשהו והעמידם בפחות משלשה סמוך לארץ כשרה אפילו הגג גבוה הרבה ובלבד שיהא מכוון כנגדן ואפילו אינו מכוון ממש רק שהוא בתוך שלשה כנגדו כשרה ואם אינו גבוה אלא עשרה טפחים אפילו אין בדופן אלא ארבע ושני משהויין כשרה שמעמידה באמצע ואמרינן לבוד למעלה ולמטה וחשוב כסתום היו הדפנות גבוהות מן הארץ שלשה טפחים פסולה:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים כ"ז לחודש - עמוד 1

העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה אם היו חזקים או שקשר אותם וחיזק אותם עד שלא תהא הרוח מצויה מנידה אותם תמיד ומילא בין האוירים בתבן ובקש כדי שלא תניד אותם הרוח וקשר אותם הרי זו כשרה על כן אין נכון לעשות כל המחיצות מיריעות של פשתן בלא קנים אף על פי שקשרן בטוב זימנין דמינתקי ולא אדעתיה והוה ליה מחיצה שאינה יכולה לעמוד בפני רוח מצויה והרוצה לעשות בסדינים טוב שיארוג במחיצות קנים בפחות משלשה:

יא. עושים מחיצה מבעלי חיים שיקשור שם בהמה לדופן:

יב. יכול לעשות מחבירו דופן לסוכה להכשירה ואפילו ביום טוב ובלבד שלא ידע אותו שהועמד שם שבשביל מחיצה הועמד שם אבל כחול אפילו אם הוא יודע שפיר דמי. הגה: ואפילו ביום טוב אינו אסור אלא באותן שלש דפנות המתירים הסוכה אבל בדופן רביעית שרי (השגת הראב"ד והמגיד פרק ד' דסוכה). ועיין לעיל סימן ש"ב סעיף ה':

יג. הסומך סוכתו על כרעי המטה והכרעיים הם מחיצות אם יש בה גובה עשרה טפחים מן המטה לסכך כשרה ואם לאו פסולה ואם סמך הסכך על עמודים והכרעיים הם דפנות אפילו אין גובה עשרה מהמטה עד הסכך כשרה כיון שיש עשרה טפחים מהארץ עד הסכך:

סימן תרלא – סוכה שחמתה מרובה מצלתה, ויתר דיני הסכך, ובו י' סעיפים

א. סוכה שחמתה וצלתה שוין מלמעלה פסולה לפי שהחמה מתפשטת בריחוקה ויהיה למטה חמתה מרובה מצלתה אבל אם חמתה וצלתה שוים מלמטה כשרה:

ב. אם ברוב ממנה צלתה מרובה שני משהויין ובמיעוט ממנה חמתה מרובה משהו בענין שכשנצטרף יחד החמה והצל של כל הסוכה יהיה צלתה מרובה מחמתה משהו כשרה. הגה: ויש מחמירין אם הסוכה גדולה ויש מקום שבעה על שבעה שחמתו מרובה אף על פי שבצירוף כל הסוכה הוי הצל מרובה (ר"ן סוף פרק קמא דסוכה):

ג. דרך הסיכוך להיות קל כדי שיראו ממנו הכוכבים הגדולים היתה מעובה כמין בית אף על פי שאין הכוכבים נראים מתוכה כשרה:

ד. היה כיסוי דק מאד שיש בה אויר הרבה אלא שאין שלשה טפחים במקום אחד ובין הכל צלתה מרובה מחמתה כשרה:

ה. היה הסיכוך מדובלל (פירוש מבולבל) והוא הסיכוך שיהיה מקצתו למעלה ומקצתו למטה כשר ובלבד שלא יהיה בין העולה והיורד שלשה טפחים ואם היה ברוחב זה העולה טפח או יותר אף על פי שהוא גבוה משלשה טפחים רואין אותו כאילו ירד למטה ונגע בשפת זה היורד והוא שיהיה מכוון כנגד שפת היורד. הגה: דהיינו שיש באויר שבין התחתון טפח שראוי להוריד העליון ואז כשרה אפילו חמתה מרובה שיהא הצל מרובה כשהחמה באמצע הרקיע (ר"ן פרק הישן ובית יוסף בשם הרמב"ם):

ו. קנים היוצאים לאחורי הסוכה כגון שאחורי דופן אמצעי כולטים קנים מן הסכך ויש בהם הכשר סוכה וצלתה מרובה מחמתה ושלש דפנות כשרה אף על פי שהדופן האמצעי לא נעשה בשבילם אלא בשביל עיקר הסוכה שהוא לפנים ממנו:

ז. וכן הקנים הכולטים מן הסכך לצד הפרוץ ודופן אחד נמשך עמהם כשר אף על פי שעשה דופן על הצדדין יתר על שבעה והוה לן למימר הרי גילה דעתו לעשות כל הסוכה בדפנות ארוכות ודופן אחד שנמשך עם הקנים של סכך אינו מן הסוכה אלא בפני עצמו עומד ונמצא שאין לו אלא דופן אחד שהוא הדופן הנמשך אפילו הכי כשרה:

ח. סככה בשפודין שהם פסולין לסכך בהם ואין בהם ארבעה ואין מהם ארבעה במקום אחד והניח בין שפוד לשפוד כמלא שפוד ונתן שם סכך כשר פסול שאי אפשר לצמצם שימלא כל האויר מסכך כשר ונמצא הפסול מרובה אבל אם העדיף סכך הכשר מעט על הפסול או אם היה הפסול נתון שתי ונתן הכשר ערב או איפכא כשר שאז מתמלא כל האויר מסכך כשר. (ודוקא בסוכה גדולה אבל בסוכה קטנה צריך להיות מן השפודים פחות משלשה במקום אחד) (בית יוסף ומהר"א מפראג):

ט. בית המקורה בנסרים שאין עליהם מעזיבה (פירוש טיט וצוררות שמשמין עליהם) ובא להכשירו לשם סוכה די בזה שיסיר כל המסמרים לשם עשיית סוכה או שיטול מביין שני נסרים אחד ויתן

סכך כשר במקומו וכולה כשרה אפילו הנסרים רחבים ארבעה ויש מי שאומר שצריך שלא יהיו הנסרים רחבים ארבעה:

י. סוכה שאין לה גג כגון שהיו ראשי הדפנות דבוקות זו בזו כמין צריף או שסמך ראש הדופן של סוכה לכותל פסולה ואם היה לה גג אפילו טפח או שהגביה הדופן הסמוך לכותל מן הקרקע טפח הרי זו כשרה. הגה: ויש אומרים שהטפח לא תהיה אויר רק מן הדופן או הסכך (הרא"ש בשם ר"י ורמב"ם פרק ד'). וצריך שיהיה בה שבעה טפחים על שבעה בגובה עשרה טפחים (טור). גם גם צריך שיהיו הדפנות לאחר שהם גבוהים עשרה עשויות מדבר שמסככין בהם דהא הם הסכך (ר"ן סוף פרק קמא דסוכה) ואם כל הדפנות מדבר שמסככין בהם מותר לישן אפילו תחת הדפנות (ס"ח בפירוש רבינו ירוחם נתיב ח' חלק א'):

סימן תרלב – דברים הפוסלים בסכך, ובו ד' סעיפים

א. סכך פסול פוסל באמצע בארבעה טפחים אבל פחות מארבעה כשרה ומותר לישן תחתיו מן הצד אינו פוסל אלא בארבע אמות אבל פחות מארבע אמות כשרה דאמרינן דופן עקומה דהיינו לומר שאנו רואים כאילו הכותל נעקם ויחשב זה הסכך הפסול מגוף הכותל ודבר זה הלכה למשה מסיני הילכך בית שנפחת באמצע וסיכך במקום הפחת ונשאר מן התקרה סביב בין סכך כשר לכותלים פחות מארבע אמות כשרה ומיהו אין ישנים תחתיו כל זמן שיש בו ארבעה טפחים במה דברים אמורים בסוכה גדולה שיש בה יותר על הסכך פסול שבעה טפחים על שבעה טפחים אבל בסוכה קטנה שאין בה אלא שבעה על שבעה בין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה בפחות משלשה כשרה וישנים תחתיו ומצטרף להשלים הסוכה לכשיעור:

ב. אויר בין בגדולה בין בקטנה שוים דבין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה בפחות משלשה כשרה ומצטרף להשלים הסוכה ואין ישנים תחתיו. הגה: ודוקא שהולך על פני כל הסוכה (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק א') או שיש בו כדי לעמוד בו ראשו ורובו אבל בלאו הכי מותר דהא אין סוכה שאין בה נקבים נקבים (ר"ן סוף פרק

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתודשו. ויוקף להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בבתיהם פנסיות ובבתיהם מדגשות. ובשמות. וכלל החברים וידידים. לכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "התקנה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ל לחודש – עמוד ז' זוכה לבנים צדיקים!

קמא). והא דסכך פסול פוסל בארבעה ואויר בשלשה היינו דוקא שהפסיק הסוכה לשתיים ולא נשאר שיעור הכשר סוכה עם דפנות במקום אחד אבל אם נשאר שיעור סוכה במקום אחד המקום ההוא כשר ואף שמבחוץ אם מחובר לו מן הצדדים (טור):

ג. סכך פסול פחות מארבעה ואויר אצלו פחות משלשה אין מצטרפים לפסול הילכך אם אויר שלשה במקום אחד אפילו מיעוטו בסכך פסול כשר והני מילי בסוכה גדולה אבל בקטנה שאין בה אלא שבעה על שבעה אם יש בין שניהם שלשה טפחים מצטרפים לפסול:

ד. אם יש סכך פסול שני טפחים ועוד סכך פסול שני טפחים ואויר פחות משלשה מפסיק ביניהם יש להסתפק אם שני הפסולים מצטרפים לפסול הסוכה:

סימן תרל"ג – דין גובה הסוכה, ובו י' סעיפים

א. סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה בין שהיא גדולה בין שהיא קטנה בין שמחיצות מגיעות לסכך בין שאינן מגיעות אבל עשרים כשרה אפילו כל סככה למעלה מעשרים כיון שאין בחללה אלא עשרים:

ב. היתה גבוהה יותר מעשרים והוצין (פירוש ענפים קטנים עם העלין שלהם) יורדים למטה אם צלתן מרובה מחמתן כשרה ואם לאו פסולה:

ג. סוכה שחללה יותר מעשרים אמה ותלה בה דברים נאים ועל ידי כן נתמעט חללה לא הוי מיעוט וכן אם מיעטה בכרים וכסתות לא הוי מיעוט ואפילו

ד. מיעטה בתבן וביטלו הרי זה מיעוט ואין צריך לומר עפר וביטלו אבל סתם אינו מיעוט אפילו בעפר עד שיבטלנו כפה:

ה. היתה גבוהה מעשרים וכנה בה איצטבא כנגד דופן האמצעי על פני כולה ובה שיעור סוכה כשרה כל הסוכה אפילו מהאצטבא והלאה:

ו. אם בנה האיצטבא מן הצד אם יש מן האצטבא עד כותל השני פחות מארבע אמות כשרה על האצטבא דוקא ואם לאו פסולה:

ז. אם בנה האיצטבא באמצע אם יש ממנו לכותל לכל צד פחות מארבע אמות כשרה על האיצטבא אפילו אם גבוהה יותר מעשרה ואם יש בינה לכותל ארבע אמות פסולה אפילו האיצטבא גבוה עשרה:

ח. סוכה שאינה גבוהה עשרה טפחים פסולה:

ט. היתה גבוהה מעשרה והוצין יורדין לתוך עשרה אפילו אם חמתן מרובה מצלתן פסולה אבל אם הנויין יורדין לתוך עשרה אינם פוסלים:

י. היתה נמוכה מעשרה וחקק בה להשלימה לעשרה ויש בחקק שיעור הכשר סוכה אם אין בין חקק לכותל שלשה טפחים כשרה יש ביניהם שלשה טפחים פסולה:

סימן תרל"ד – שלא תהיה פחות מן שבעה על שבעה, ובו ד' סעיפים

א. סוכה שאין בה שבעה על שבעה פסולה ולענין גודל אין לה שיעור למעלה:

ב. אם היא עגולה צריך שיהא בה כדי לרבע שבעה על שבעה:

ג. יש בה שבעה על שבעה ונתן בה בגדים לנאותה וממעטים אותה משבעה על שבעה פסולה:

ד. מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו חוץ לסוכה ואכל כאילו לא אכל בסוכה אפילו אם היא סוכה גדולה גזירה שמא ימשך אחר שלחנו:

סימן תרל"ה – דין סוכת גנב"ך ורקב"ש, ובו סעיף אחד

א. סוכה אף על פי שלא נעשית לשם מצוה כשרה והוא שתהיה עשויה לצל כגון סוכת נכרים נשים בהמה כותיים רועים קייצים בורגנין שומרי שדות אבל סוכה שנעשית מאליה פסולה לפי שלא נעשית לצל לפיכך החוטט בגדיש ועשהו סוכה אינה סוכה שהרי לא עימר גדיש זה לצל (ומה שעושה אחר כך הוי תעשה ולא מן העשוי) (טור). לפיכך אם עשה בתחילה כשנתן שם הגדיש חלל טפח במשך שבעה לשם סוכה וחטט בו אחר כך והשלימה לעשרה כשרה שהרי נעשית סכך שלה לצל ואם הגדיש גדול ולא הניח אלא חלל טפח במשך שבעה ושוב חקק בה הרבה ועשה בה סוכה גדולה אינה כשרה כולה על ידי משך שבעה שהניח תחלה ואם חקק משני צדדים ארבע אמות יותר על השבעה אף השבעה פסולה דסכך פסול פוסל מן הצד בארבע אמות. הגה: ואין לעשות הסכך קודם שיעשה הדפנות ואם עשה טפח סמוך לסכך מותר לסכך קודם שיעשה שאר הדפנות כמו בחוטט בגדיש (הגהות מיימוני פרק ה'): (ה)

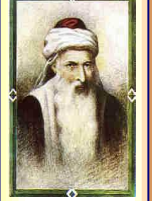
כשמעיין בשולחן ערוך שהם רבותיו לידע מקור הדין, אז מובטח לו שהוא בן עולם הבא, להיות לעולם קיים במדרגת קדוש!

וצריך לעיין בפוסקים ובשולחן ערוך שהם רבותיו ולידע מקור הדין זהו עיון הלכה דקאמר (האריז"ל), כי אז הליכות עולם לו, אל תיקרי הליכות אלא הלכות, ומובטח לו שהוא בן עולם הבא (סוף גדה), להיות לעולם קיים במדרגת קדוש כדאמרינן. (הנהגות צדיקים – דברי מוסר מרבי נפתלי כ"ץ זצ"ל)

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק ל"ב חלקי החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויפנה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדקשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ל לחודש – עמוד ה

רבנו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר עבודתו צאת חובליו
 י"ד ניסן שנת ה'ר"ל ש"ה לפ"ק
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ה' אפרים ז"ל)

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרליש זיע"א
 בעל מחבר ספר "ד"מ"א"
 נפטר עבודתו צאת חובליו
 י"ד ניסן שנת ה'ר"ל ש"ה לפ"ק
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ה' אפרים ז"ל)

רבינו משה איסרליש

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שיוכיחני התלמוד לידני מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי דיעת התורה.
 ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י
 על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כח לחודש

המשך הלכות סוכה

סימן תרלו – דין סוכה ישנה, ובו ב' סעיפים

א. סוכה ישנה דהיינו שעשאה קודם שיכנסו שלשים יום שלפני החג כשרה ובלבד שיחדש בה דבר עתה בגופה לשם החג ואפילו בטפח על טפח סגי אם הוא במקום אחד ואם החידוש על פני כולה סגי אפילו כל דהו ואם עשאה לשם החג אפילו מתחילת השנה כשרה בלא חידוש:

ב. יוצר כלי חרס שיש לו שתי סוכות זו לפנים מזו ועושה קדירותיו בפנימית ומוכרם בחיצונה הפנימית אינו יוצא בה ידי סוכה כיון שהיא דירתו כל השנה אינו ניכר שדר בה לשם מצוה והחיצונה יוצא בה שהרי אינו דר בה כל השנה:

סימן תרלז – דין סוכה שאולה וגזולה, ובו ג' סעיפים

א. מי שלא עשה סוכה בין בשוגג בין במזיד עושה סוכה בחולו של מועד אפילו בסוף יום שביעי וכן יכול לצאת מסוכה זו ולישב באחרת:

ב. יוצאין בסוכה שאולה וכן יוצאין בשל שותפות:

ג. סוכה גזולה כשרה כיצד אם תקף על חבירו והוציאו מסוכתו וגזלה וישב בה יצא שאין הקרקע נגזלת. הגה: מיהו לכתחלה לא ישב אדם בסוכת חבירו שלא מדעתו כל שכן אם דעתו לגזלה וכן לא יעשה סוכה לכתחלה בקרקע של חבירו שלא מדעתו וכן בקרקע שהיא של רבים (הגהות אשירי ואור זרוע) מיהו בדיעבד יצא וכן לא יקצו ישראל הסכך בעצמם אלא יקנו אותם

מעובדי כוכבים דכל גזל אין עושין ממנו סוכה לכתחלה (מהרי"ל). ואם גזל עצים ועשה מהם סוכה אף על פי שלא חיברן ולא שינה בהם כלום יצא תקנת חכמים שאין לבעל העצים אלא דמי עצים בלבד אבל אם גזל סוכה העשויה בראש הספינה או בראש העגלה וישב בה לא יצא. הגה: והוא הדין אם ראובן בנה סוכה בקרקע שמעון ושמעון תקף את ראובן וגזל סוכתו הבנויה בקרקע שלו לא יצא בה ואין כאן תקנת השבים הואיל ולא טרח בה ולא הוציא עליה הוצאות (הגהות אשירי פרק ב' סוכה):

סימן תרלח – סוכה ונויה אסורין כל שבעה, ובו ב' סעיפים

א. עצי סוכה אסורים כל שמונת ימי החג בין עצי דפנות בין עצי סכך (ואפילו קיסם לחצוץ בו שיניו אסור) (מהרי"ל) ואין נאותין מהן לדבר אחר כל שמונת הימים מפני שיום השביעי כולו הסוכה מוקצה עד בין השמשות והואיל והוקצה לבין השמשות של שביעי הוקצה לכל היום. הגה: ואפילו נפלה הסוכה אסורים ולא מהני בה תנאי (טור) אבל עצים הסמוכים לסוכה מותרים. ועיין לעיל סימן תקי"ח סעיף ח'. ואם אחר שעשה השיעור הצריך מן הדפנות ונשלם הכשר סוכה הוסיף דופן לא מיתסרא אבל אם עשה ארבעתן סתם כולן אסורות ומוקצות. הגה: וכל זה לא מיירי אלא בסוכה שישב בה פעם אחד אבל אם הזמינה לסוכה ולא ישב בה לא נאסרה (הזמנה לאו מילתא היא) (הגהות אשירי פרק המביא):

ב. וכן אוכלים ומשקים שתולין בסוכה כדי לנאותה אסור להסתפק מהם כל שמונה אפילו נפלו (וביום טוב ושבת אסור לטלטלם דמוקצים הם) (טור). ואם התנה

עליהם בשעה שתלאם ואמר איני בודל מהן כן בין השמשות (של שמונה ימים) (בית יוסף בשם אורחות חיים) הרי זה מסתפק מהם בכל עת שירצה שהרי לא הקצה אותם ולא חל עליהם קדושת הסוכה ולא נחשבו כמותה ודוקא שמתנה בזה הלשון אבל אם אמר אני מתנה עליהם לאוכלם כשיפלו אינו כלום ואם אמר אני מתנה עליהם לאכלם אימתי שארצה מהני שגם בין השמשות בכלל. הגה: וצריך לעשות התנאי קודם בין השמשות הראשון (דברי עצמו כסברת אורחות חיים שהביא הבית יוסף ולא כמהרי"ל). יש מן האחרונים שכתבו דבזמן הזה אין נוהגים להתנות (מהרי"ל) והכי נהוג בנויין התלויים בסכך אבל בנויין שנותנים בדפנות כגון סדינים המצוירים נוהגין לטלטלם מפני הגשמים אפילו בלא תנאי משום דיש אומרים דאין אסור אפילו בדפנות עצמן כל שכן בנויין ומכל מקום טוב להתנות עליהם (דרכי משה). אם סיכך בהדס או תלה בסוכה אתרוג לנוי מותר להריח בו דלא הוקצה מריח רק שלא יגע בו דאסור בטלטול ויש אוסרים בהדס (רי"ן סוף פרק לולב הגזול) כדלקמן סימן תרנ"ג:

סימן תרלט – דיני ישיבת סוכה, ובו ח' סעיפים

א. כיצד מצות ישיבה בסוכה שיהיה אוכל ושותה (וישן ומטייל) (טור) ודר בסוכה כל שבעת הימים בין ביום ובין בלילה כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה וכל שבעת ימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע כיצד כלים הנאים ומצעות הנאות בסוכה וכלי שתיה כגון אשישות וכוסות בסוכה אבל כלי אכילה (לאחר האכילה) (טור) כגון קדירות וקערות חוץ לסוכה המגורה בסוכה ואם היתה סוכה קטנה מניחה חוץ לסוכה. הגה:

הנה מוכח פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נאמר כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי היות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתח פנסיות ובפתח מדרשות. ובשמות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכות" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

ואל יעשה שום תשמיש בזוי בסוכה כדי שלא יהיו מצות בזויות עליו (בית יוסף בשם אורחות חיים):

ב. אוכלים ושותים וישנים בסוכה כל שבעה בין ביום בין בלילה ואין ישנים חוץ לסוכה אפילו שינת עראי אבל מותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה וכמה אכילת עראי כביצה מפת ומותר לשתות מים ויין ולאכול פירות (ואפילו קבע עליהו) (דברי עצמו) חוץ לסוכה ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה אפילו מים הרי זה משובח ותבשיל העשוי מחמשת מינים אם קובע עליו חשיב קבע וצריך סוכה. הגה: ומה שנוהגין להקל עכשיו בשינה שאין ישנים בסוכה רק המדקדקין במצות יש אומרים משום צינה דיש צער לישן במקומות הקרים (מרדכי פרק הישן) ולי נראה משום דמצות סוכה איש וביתו איש ואשתו כדרך שהוא דר כל השנה ובמקום שלא יוכל לישן עם אשתו שאין לו סוכה מיוחדת פטור וטוב להחמיר ולהיות שם עם אשתו כמו שהוא דר כל השנה אם אפשר להיות לו סוכה מיוחדת:

ג. אכילה בסוכה בליל יום טוב הראשון חובה אפילו אכל כזית פת יצא ידי חובתו מכאן ואילך רשות רצה לאכול סעודה סועד בסוכה רצה אינו אוכל כל שבעה אלא פירות וקליות חוץ לסוכה אוכל כדין אכילת מצה בפסח. הגה: ולא יאכל בלילה הראשונה עד שיהא ודאי לילה (בית יוסף בשם אורחות חיים) ויאכל קודם חצות לילה (מהרי"ו ומהרי"ל). ולא יאכל ביום מחצות ואילך כדי שיאכל בסוכה לתיאבון (מהרי"ל) דומיא דאכילת מצה:

ד. כל שבעת הימים קורא (ולומד) בתוך הסוכה וכשמבין ומדקדק במה שיקרא (וילמוד, יכול ללמוד) חוץ לסוכה כדי שתהא דעתו מיושבת עליו. המתפלל רצה מתפלל בסוכה או חוץ לסוכה:

ה. ירדו גשמים הרי זה נכנס לתוך הבית מאימתי מותר לפנות משירדו לתוך הסוכה טפות שאם יפלו לתוך התבשיל יפסל אפילו תבשיל של פול. הגה: ואפילו אין תבשיל לפניו (סמ"ג והגהות אשרי). ומי שאינו בקי בזה השיעור ישער אם ירדו כל כך גשמים לבית אם היה יוצא יצא מסוכתו גם כן (אור זרוע והגהות אשרי פרק הישן ומרדכי פרק ב' מיימוני פרק ו' ומהרי"ל). וכל זה דווקא בשאר ימים או לילות של סוכות אבל לילה הראשונה צריך לאכול כזית בסוכה אף אם

גשמים יורדין (טור והר"ן והרא"ש) ויקדש בסוכה כדי שיאמר זמן על הסוכה (תרומת הדשן סימן צ"ה):

ו. היה אוכל בסוכה וירדו גשמים והלך לביתו ופסקו הגשמים אין מחייבין אותו לחזור לסוכה עד שיגמור סעודתו:

ז. היה ישן וירדו גשמים בלילה ונכנס לתוך הבית ופסקו הגשמים אין מטריחין אותו לחזור לסוכה כל אותה הלילה אלא ישן בביתו עד שיעלה עמוד השחר. הגה: וינעור משינתו (טור). מי שהוא ישן בסוכה וירדו גשמים אין צריך לשער בכדי שיתקלקל התבשיל בהגשמים מועטים הוי צער לישן שם ויוכל לצאת (מהרי"ו). וכל הפטור מן הסוכה ואינו יוצא משם אינו מקבל עליו שכר ואינו אלא הדיוטות (הגהות מיימוני פרק ו'). וכשיוצא מן הסוכה מכח הגשמים אל יבעט ויצא אלא יצא נכנע כעבד שמוזג כוס לרבו ושפכו על פניו (מהרי"ל):

ח. נהגו שאין מברכים על הסוכה אלא בשעת אכילה (והכי נהוג):

סימן תרכ"ו – מי הם הפטורים משיבת סוכה, ובו י' סעיפים

א. נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה טומטום ואנדרוגינוס חייבים מספק וכן מי שחציו עבד וחציו בן חורין חייב:

ב. קטן שאינו צריך לאמו שהוא כבן חמש כבן שש חייב בסוכה מדברי סופרים כדי לחנכו במצות:

ג. חולים ומשמשיהן פטורים מן הסוכה ולא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חש בראשו חש בעיניו ויש מי שאומר שאין המשמשים פטורים אלא בשעה שהחולה צריך להם. (ומי שמקיז דם חייב בסוכה) (אור זרוע והגהות אשרי פרק הישן):

ד. מצטער פטור מן הסוכה הוא ולא משמשיו (אבל בלילה ראשונה אפילו מצטער חייב לאכול שם כזית) (כל בו). איזהו

מצטער זה שאינו יכול לישן בסוכה מפני הרוח או מפני הזבובים והפרעושים וכיוצא בהם או מפני הריח ודווקא שבא לו הצער במקרה אחר שעשה שם הסוכה אבל אין לו לעשות סוכתו לכתחלה במקום הריח או הרוח ולומר מצטער אני. הגה: ואם עשאה מתחילה במקום שמצטער באכילה או בשתייה או בשינה או שאי אפשר לעשות לו אחד מהם בסוכה מחמת דמתיירא מלסטים או גנבים כשהוא בסוכה אינו יוצא באותה סוכה כלל אפילו

בדברים שלא מצטער בהם דלא הוא כעין דירה שיוכל לעשות שם כל צרכיו (מרדכי פרק הישן). מי שכבו לו הנרות בסוכה בשבת ויש לו נר בביתו מותר לצאת מן הסוכה כדי לאכול במקום נר ואין צריך לילך לסוכת חבירו שיש שם נר אם יש טורח גדול בדבר (תרומת הדשן סימן נ"ג ופסקיו סימן קנ"ח). ואם בא רוח לכבות הנרות בסוכה מותר לפרוס סדין או בגד מן הצד אבל לא תחת הסכך (אור זרוע). מי שלא יוכל לישן בסוכה מחמת שצר לו בפישוט ידיו ורגליו לא מקרי מצטער וחייב לישן שם אף על גב דצריך לכפוף ידיו ורגליו (תרומת הדשן סימן צ"ב). ולא יוכל אדם לומר מצטער אני אלא בדבר שדרך בני אדם להצטער בו (טור). ואין המצטער פטור אלא אם ניצל עצמו מן הצער אבל בלאו הכי חייב לישב בסוכה אף על גב דמצטער (מרדכי פרק הישן):

ה. אבל חייב בסוכה:

ו. חתן ושושביניו וכל בני החופה פטורים מן הסוכה כל ז' ימי המשתה. (וסעודת ברית מילה וכן הסעודה שאוכלין אצל היולדת חייבין בסוכה) (מהרי"ק שורש קע"ט):

ז. שלוחי מצוה פטורים מן הסוכה בין ביום בין בלילה (ועיין לעיל סימן ל"ח):

ח. הולכי דרכים ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה הולכי דרכים בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום. הגה: ודוקא כשיוכלו למצוא סוכה אבל אם אינם מוצאים סוכה יוכלו לילך לדרכם אף שלא ישבו בה לא יום ולא לילה כשאר ימות השנה שאינו מניח דרכו משום ביתו (ר"ן פרק הישן). ואף על פי שאינו הולך רק ביום פטור אף בלילה דאין לעשות לו שם דירה וההולכים לכפרים לתבוע חובותיהם ואין להם סוכה באותן הכפרים יחמירו על עצמן לשוב לבתיהם בכל לילה לאכול בסוכה ואף על גב דיש להקל מכל מקום המחמיר תבא עליו ברכה (בית יוסף בשם אורחות חיים):

ט. שומרי העיר ביום פטורים ביום וחייבים בלילה שומרי העיר בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום:

י. שומרי גנות ופרדסים פטורים בין ביום ובין בלילה שאם יעשה השומר סוכה ידע הגנב שיש לשומר מקום קבוע ויבא ויגנוב ממקום אחר לפיכך אם היה שומר כרי של תבואה שיכול לשמור כולו ממקום אחד חייב לעשות סוכה במקום ששומר. הגה: והעושיין יין אצל העכו"ם

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק כפי החודש. שמונה עמודים ימים. כן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה" בכל יום. שהוא "תורה לישמה!" וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמוד ב זוכה לפנים צדיקים!

בסוכה פטורים בין ביום ובין בלילה דצריכים לשמור שלא יגעו העובדי כוכבים (הגהות מיימוני פרק ז' בשם סמ"ק וכל בו) ואם הוא בענין שאין צריכים שימור חייבים:

סימן תרמא – שאין מברכין שהחיינו על עשיית הסוכה, ובו סעיף אחד

א. העושה סוכה בין לעצמו בין לאחר אינו מברך על עשייתה אבל שהחיינו היה ראוי לברך כשעושה אותה לעצמו אלא שאנו סומכים על זמן שאנו אומרים על הכוס של קידוש. הגה: ואם לא אכל לילה ראשונה בסוכה אף על פי שבירך זמן בביתו כשאוכל בסוכה צריך לברך זמן משום סוכה ואם בירך זמן בשעת עשייה סגי ליה (ר"ן פרק לולב וערבה):

סימן תרמב – אם חל יום ראשון של סוכות להיות בשבת לענין ברכת מעין שבע, ובו סעיף אחד

א. אם חל יום ראשון של סוכות להיות בשבת אומר בערבית ברכת אחת מעין שבע והותם בה בשבת בלבד:

סימן תרמג – סדר הקידוש, ובו ג' סעיפים

א. סדר הקידוש יין קידוש וסוכה ואחר כך זמן לפי שהזמן חוזר על קידוש היום ועל מצות סוכה:

ב. להרמב"ם מקדש מעומד ומברך לישב בסוכה וישוב ואחר כך מברך זמן. (ואין נוהגים כן אלא מקדשין מיושב וכן דעת הרא"ש):

ג. בשאר ימים מברך על הסוכה קודם ברכת המוציא ונוהגים לברך על הסוכה אחר ברכת המוציא קודם שיטעום. הגה: והכי נוהגין בחול אבל בשבת ויום טוב שיש בהן קידוש מברך לאחר קידוש (מהרי"ו) ואם קידש בבית ואוכל בסוכה או איפכא עיין לעיל סימן רע"ג סעיף ב':

סימן תרמד – סדר הלל כל ימי החג, ובו ב' סעיפים

א. שחרית אחר חזרת התפלה נוטלין הלולב ומברכין על נטילת לולב ושהחיינו וגומרים ההלל וכן כל שמונת ימי החג ומברכים לגמור את ההלל בין צבור בין יחיד ואין מפסיקין בו אלא כדרך שאמרו בקריאת שמע באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד בין הפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם ואם פסק באמצע ושהה אפילו כדי לגמור את

כולו אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק:

ב. בהלל אפילו עשרה קורין כאחד:

הלכות לולב

סימן תרמה – דיני לולב, ובו ט' סעיפים

א. לולב שנפרדו עליו זה מעל זה ולא נדלדלו כעלי החריות כשר אפילו לא אגדו. הגה: ומכל מקום מצוה מן המובחר בלולב שאין עליו פרודות לגמרי (המגיד ור"ן פרק לולב הגזול):

ב. נפרצו עליו והוא שידלדלו משדרו של לולב כעלי החריות (דהיינו שאינן עולים עם השדרה אלא תלויין למטה (המגיד פרק ח') פסול. הגה: וכל שכן אם נפרצו ונעקרו למטה מן השדרה דפסול אפילו אגדן (טור ור"ן פרק לולב הגזול). וכן אם נתקשו העלין כעץ ואין יכולין לחברן אל השדרה פסול (טור ובית יוסף). וכל זה ברוב עלין אבל אם מיעוט עלין נעשו כך ושאר עלין נשארן ועדיין הלולב נשאר מכוסה בעלין כשר (ר"ן פרק לולב הגזול):

ג. בריית עלין של לולב כך היא כשהם גדלים גדלים שנים שנים ודבוקים מגבן וגב של שני עלין הוא הנקרא תיומת נחלקה התיומת (ברוב העלין) (טור ובית יוסף) פסולה היו עליו אחת אחת מתחלת ברייתו ולא היה תיומת או שכל עליו כפולים מצדו האחד וצד השני ערום בלא עלין פסול. הגה: ויש מפרשים לומר דאם נחלק העלה העליון האמצעי שעל השדרה עד השדרה מקרי נחלקה התיומת ופסול והכי נוהגין (תרומת הדשן סימן צ"ז). מיהו לכתחילה מצוה מן המובחר נוהגין ליטול לולב שלא נחלק העלה העליון כלל כי יש מחמירין אפילו בנחלק קצת ואם אותו העלה אינו כפול מתחלת ברייתו פסול (כל בו):

ד. לא היו עליו זה על גב זה כדרך כל הלולבין אלא זה תחת זה אם ראש זה מגיע לעיקר שלמעלה ממנו עד שנמצא כל שדרו של לולב מכוסה בעלין כשר ואם אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה או שאין לו הרבה עלין זה על זה אלא מכלל צד יוצא אחד למטה סמוך לעיקרו ועולה על ראשו פסול:

ה. לולב שיבשו רוב עליו (או שדרתו) (טור) פסול ושיעור היבשות משיכלה מראה ירקות שבו וילבינו פניו. הגה: ויש אומרים

דלא מקרי יבש אלא כשנתפרך בצפורן מחמת יבשותו (טור בשם התוספות) וכן נוהגין במדינות אלו שאין לולבין מצויין (הגהות מיימוני פרק ז'):

ו. נקטם ראשו דהיינו שנקטמו רוב העלין העליונים פסול. הגה: ואם נקטם העלה העליון האמצעי שעל השדרה פסול (המגיד ור"ן פרק לולב הגזול). ודוקא דאיכא אחר אבל ליכא אחר מברכין עליו (מרדכי פרק ג' ומנהגים):

ז. נסדק אם נתרחקו שני סדקיו זה מזה עד שנראו כשנים פסול. הגה: ואפילו לא נחלקה התיומת העליונה בענין שיפסל הלולב מכח נחלקה התיומת:

ח. יש לו כמין קוצים בשדרתו או שנצמת ונכווץ או שהוא עקום לפניו שהרי שדרו כגב בעל חטוטרת פסול וכן אם נעקם לאחד מצדדיו פסול אבל אם נעקם לאחריו כשר שזו היא ברייתו:

ט. אם כפוף בראשו פסול ודוקא כששדרתו כפופה אבל עליו כפופים בראשו כמו שדרך להיות הרבה לולבים כשר:

סימן תרמו – דיני הדם, ובו י"א סעיפים

א. הדם שנקטם ראשו כשר נשרו רוב עליו אם נשתיירו שלשה עלין בקן אחד כשר:

ב. היו ענביו מרובות מעליו אם ירוקות כשר ואם אדומות או שחורות פסול ואם מיעטן כשר ואין ממעטים אותם ביום טוב לפי שהוא כמתקן עבר וליקטן או שליקטן אחד אחד לאכילה הרי זה כשר. (ומיום ראשון ואילך כשר בכל ענין) (בית יוסף בשם אורחות חיים):

ג. ענף עץ עבות האמור בתורה הוא ההדס שעליו חופין את עצו כגון שלשה עלין או יותר בגבעול אחד אבל אם היו שני העלים בשורה זה כנגד זה והעלה השלישי למעלה מהם אין זה עבות אבל נקרא הדס שוטה. הגה: ופסול אפילו בשעת הדחק ואיכא מאן דאמר בגמרא דכשר ועל כן נוהגין באלו המדינות לכתחלה לצאת באלו ההדסים המובאים ואין ג' עלין בגבעול אחד ויש מי שכתב דהדסים שלנו אין נקראים הדס שוטה הואיל והם שנים על גבי שנים ואינן כהדס שוטה המוזכר בגמרא ולכן נהגו להקל כמו שכתבו מהר"י קלון ומהר"י איסרלן ז"ל בתשובותיהם:

ד. יצאו הרבה בקן אחד ונשרו מהם עד שלא נשאר אלא שלשה בקן אחד כשר

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק תחודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונופה לתיית "בן עולם הבא". נא לפרקם גפתי פנסיות ופתי מדרשות. ובשמחות. וזכר החברים וידידים. לזכות את הרבים לתיית "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקחה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ח לחודש – עמוד ג זוכה לפנים צדיקים!

אפילו נשרו רובם כגון שהיו שבעה ונשרו מהם ארבעה ונשארו שלשה:

ה. למצוה בעינין כל שיעור אורך ההדס שיהא עבות ולעיכובא ברובו (ואפילו אינו בראשו) (טור):

ו. יבשו עליו פסול כמשו כשר:

ז. שיעור היבשות אפילו אם נפרך בצפורן אם עדיין ירוקים הם כשר ואינם נקראים יבשים אלא כשילבינו פניהם:

ח. יבשו רוב עליו ונשתיירו בראש כל בד מהג' בדין קן אחד וכו' ג' עלין לחין כשר ויש מפרשים שאפילו אם מהג' שבחד קינא יבשו שנים ולא נשאר כי אם אחד לח כשר והוא שיהיה העלה שהוא מורכב על שניהם:

ט. אם אותם עלים שלא יבשו הם כמושין יש פוסלין ויש מכשירין:

י. נקטם ראשו כשר אפילו לא עלתה בו תמרה והוא הדין ליבש ראשו ויש פוסלין בנקטם ראשו. הגה: וטוב להחמיר במקום שאפשר באחר (המגיד). ולא מקרי נקטם אלא אם נקטמו העצים (ר"ן):

יא. אם אין לו אלא הדס שענביו מרובים מעליו ביום טוב נוטלו ואינו מברך עליו:

סימן תרמז – דיני ערבה, וכו' ב' סעיפים

א. ערבי נחל האמור בתורה הוא מין ידוע הנקרא כן עלה שלו משוך כנחל ופיו חלק וקנה שלו אדום (ואפילו בעודו ירוק כשר) (בית יוסף). ורוב מין זה גדל על הנחלים לכך נקראו ערבי נחל ואפילו היה גדל במדבר או בהרים כשר ויש מין אחד דומה לערבה אלא שעלה שלו עגול ופיו דומה למסר (פירוש מגרה, סיג"ה בלע"ז) וקנה שלו אינו אדום וזהו הנקרא צפצפה והיא פסולה ויש מין ערבה שאין פי העלה שלה חלק ואינו כמסר אלא יש בו תלמים קטנים עד מאד כמו פי מגל קטן וזה כשר:

ב. ערבה שיבשה או שנשרו רוב עליה או שנקטם ראשה פסולה אבל כמושה או שנשרו מקצת עליה כשרה והרמב"ם מכשיר בנקטם ראשה:

סימן תרמח – דברים הפוסלים באתרוג, וכו' ב"ב סעיפים

א. אתרוג היבש פסול ושיעור היבשות כשאינו מוציא שום ליחה ויבדוק על ידי שיעבור בו מחט וכו' חוט ואם יש בו

ליחה יראה בחוט (ואתרוג שהוא משנה שעברה ודאי יבש הוא ופסול) (תרומת הדשן מהרי"ל סימן ה'):

ב. אתרוג שניקב נקב מפולש כל שהוא פסול ושאינו מפולש אם היה כאיסר פסול ואם חסר כל שהוא פסול ויש אומרים דגם בנקב מפולש בעינין חסרון משהו ושאינו מפולש בחסרון כאיסר.

הגה: ונהגו להכשיר הנקבים שנעשו באילן על ידי קוצים אף על פי שיש בהם חסרון שזהו דרך גדילתן (תרומת הדשן סימן צ"ט) מיהו אם רואה שאין העור והבשר קיים תוך הנקב פסול לסברא הראשונה אף על פי שאינו מפולש ובשעת הדחק יש להקל כסברא האחרונה להכשיר חסרון שאינו כאיסר ואינו נקב מפולש (דעת עצמו):

ג. מפולש יש מפרשים כפשוטו והיינו שניקב מצד זה לצד זה ויש מפרשים שכיון שניקב עד חדרי הזרע שהגרעינים בתוכו מקרי מפולש:

ד. אתרוג שנימוח כל בשרו בפנים וקליפתו החיצונה קיימת וחדרי הזרע קיימים בפנים כשר ויש פוסלים:

ה. נסדק כולו מראשו לסופו אפילו אינו חסר כלום פסול אבל נשאר בו שיעור למעלה ולמטה אפילו כל שהוא כשר ויש מי שאומר דדוקא מלמטה אבל בחוטמו אפילו כל שהוא פסול. הגה: ויש מחמירים לפסול בנסדק רובו וכל שלא נסדק רוב קליפתו העבה לא מקרי נסדק (רבינו נסים):

ו. נקלף הקליפה החיצונה שלו שאינו מחסרו אלא נשאר ירוק כמות שהוא ברייתו אם נקלף כולו פסול אם נשאר ממנו כל שהוא כשר ויש אומרים שצריך שישתייר כסלע:

ז. ניטל דרו והוא הראש הקטן ששונתנו בו פסול. הגה: ויש מחמירין אם ניטלה השושנתא והיינו מה שאנו קורין פיטמא (ר"ן) וטוב להחמיר במקום שאפשר מיהו לענין דינא אין לפסול אלא אם כן ניטל הדר דהיינו העץ שראש הפיטמא עליו והראש נקרא שושנתא (המגיד). וכל זה דוקא בניטלה אבל אם לא היה לו דר מעולם כשר וכן הם רוב האתרוגים שמביאים במדינות אלו (הרא"ש):

ח. ניטל העץ שהוא תלוי בו באילן מעיקר האתרוג ונשאר מקומו גומא פסול. הגה:

ואם ניטל קצת העץ ונשאר עובי כל שהוא שכל רוחב הגומא מכוסה כשר (טור):

ט. עלתה חזוית (פירוש תרגום או ילפת או חזון) עליו אם בשנים או בשלשה מקומות פסול ואם במקום אחד אם עלה על רובו פסול ואם על חוטמו אפילו כל שהוא פסול וחוטמו היינו ממקום שמתחיל להתקצר ולהתחדד כלפי ראשו:

י. יש אומרים דהא דבב' וג' מקומות פסול היינו דוקא כשנתפשט הנימור ברובו אף על פי שבשטח החברבורות הוא מיעוט אבל במיעוטו כגון שכולם מצד אחד של אתרוג כשר ויש פוסלים אפילו במיעוטו של צד אחד:

יא. אם הוא מחצה על מחצה במקום אחד יש מכשירים ויש פוסלים:

יב. מחוטמו ואילך דהיינו ממקום שמתחיל לשפע עד הפיטמא פוסל חזוית וכל שינוי מראה בכל שהוא ויש מי שאומר דהוא הדין דיבש פוסל שם בכל שהוא:

יג. חזוית הוא כמו אבעבועות ויש בו ממש שמקומו ניכר במישוש שהוא גבוה מהאתרוג. הגה: ולכן יש להכשיר אותן חזוית שקורין בלשון אשכנז מו"ל לפי שאינם גבוהים משאר האתרוג (מהרי"ל) ויש מי שכתב דיש להכשירם מטעם דנחשבים מראה אתרוג מאחר דרגילים להיות הרבה כן (תרומת הדשן סימן צ"ט):

יד. אם עלתה בו חזוית בענין שפסול או שהוא מנומר אם כשקולפו חוזר למראה האתרוג כשר (לאחר שנקלף ולא חסר כלום):

טו. נפל עליו מים בתלוש ותפח או סרח או שהוא כבוש בחומץ או מבושל או מנומר פסול:

טז. אם הוא שחור או לבן במקום אחד פוסל ברובו בשנים או בשלשה מקומות דינו כחזוית ליפסל אפילו במיעוטו:

יז. מקום שהאתרוגים שלהם כעין שחורות מעט כשרים ואם היו שחורים ביותר כאדם כושי הרי זה פסול בכל מקום:

יח. העגול ככדור פסול:

יט. גדלו בדפוס ועשאו כמין בריה אחרת פסול עשאו כמו ברייתו אף על פי שעשאו דפין דפין כשר:

כ. התיום דהיינו שגדל שנים דבוקים זה בזה כשר:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפי החודש. שמונה עמודים ליום. כן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקב"ה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכר המזכה את הרבים כיה לחודש – עמוד ד זוכה לפנים צדיקים!

כא. הירוק שדומה לעשבי השדה פסול אלא אם כן חוזר למראה אתרוג כשמשנהין אותו כשר:

כב. שיעור אתרוג קטן פחות מכביצה פסול אבל אם כביצה אפילו אם הוא בוסר שעדיין לא נגמר פרוי כשר ואם היה גדול כל שהוא כשר:

סימן תרמט – דברים הפוסלים בארבעה מינים, ובו ו' סעיפים

א. כל ארבעה המינים פסולים בגזול ובגנוב בין לפני יאוש בין לאחר יאוש אבל גזול וקנאו בלא סיוע המצוה כגון גזל לולב ושיפהו כשר דקנייה בשינוי מעשה ומיהו לא יברך עליו ויש מי שאומר דלא נפסל גזול וגנוב אלא לגנב ולגזולן עצמו אבל לאחרים כשר בשאר הימים חוץ מיום ראשון. הגה: ומשום זה יש ליהרהר שלא יקצץ הישראל בעצמו אחד מארבעה מינים שבלולב לצורך לולבו דקרקע אינה נגזלת וסתם עכו"ם גזולי קרקע הם ויבא בגזילה לידו אלא יקצצנו עכו"ם ויקנה מהם (תשובת הרשב"א סימן תתנ"ב, הגהות אשירי סוף פרק לולב הגזול). ואין חילוק בזה בין ארץ ישראל או חוצה לארץ (אור זרוע). לולב שאגדו עכו"ם ועשאו כשר כמו סוכת עכו"ם (מרדכי הלכות קטנות):

ב. וכן שאול ביום ראשון משום דבעינן לכם. הגה: והמודר הנאה מלולבו של של חברו או מלולבו של עצמו אינו יוצא בו ביום א' דלא הוי שלכם (תשובת רשב"א סימן תשמ"ו ותשמ"ז):

ג. וכן של עיר הנדחת ושל אשירה של ישראל פסול אבל של עבודת כוכבים לכתחלה לא יטול ואם נטל יצא מיום ראשון ואילך דלא בעינן לכם. הגה: ודווקא שלא נתכוין לזכות בו אבל אם נתכוין לזכות בו הוי ליה של ישראל דאינו יוצא בו ודוקא קודם שנתבטל אבל אם נתבטל ביד עכו"ם אפילו מכוין לזכות בו אחר כך יוצא בדיעבד (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג' ור"ן). ועיין לעיל סימן תקפ"ו:

ד. גנות הצעירים של עובדי כוכבים וכיוצא בהם מבתי שמישהם מותר ליטול משם לולב או שאר מינים למצוה (ואפילו האילן נטוע לפני עבודת כוכבים כל זמן שאין עובדין האילן) (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג'):

ה. כל אלו שאמרנו שהם פסולים מפני מומין שביארנו או מפני גזל וגניבה ביום טוב הראשון בלבד אבל בשאר ימים

הכל כשר. הגה: ויש פוסלין בגזול כל ז' ימים והכי נהוג אבל שאול יוצא בו (טור) והמגיד בשם פוסקים). ומותר ליטול לולב של חברו בלא דעת חברו בשאר ימים דניחא ליה לאינש למיעבד מצוה בממוניה והוי כשאול (תרומת הדשן סימן ק' ופסקיו סימן קנ"ט). וחסר כשר בשאר ימים (טור). וניטל פטמתו או עוקצו דינו כחסר וכשר מיום ראשון ואילך (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג'). מיהו אם נקבוהו עכברים לא יטלנו אף בשאר הימים משום מאוס (כל בו) עד שיסיר ניקור העכברים אבל אם היה יבש או מנומר פסול כל שבעת ימים אף אם חתך היבשות או הנומר פסול כל שבעה הואיל ובא מכח פסול (הגהות אשירי פרק לולב הגזול). ומותר לכתחלה להתנות על אתרוג שיהיה כולו ליום ראשון ושאינו כולל ממנו כל בין השמשות של ליל שני ואילך ומותר אז לכתחילה לאכול ממנו מיום שני ואילך ולצאת ידי מצוה עם הנשאר (בית יוסף בשם הרא"ש) אלא שאין אנו בקיאין בתנאים כדלעיל בסוף סימן תרל"ח בהג"ה. והפיסול שהוא משום עבודת כוכבים או מפני שאותו אתרוג אסור באכילה או מפני שאינם מינם או שהם חסרים השיעור בין ביום טוב ראשון בין בשאר ימים פסול. (וחזו"ת פוסלת כל שבעת הימים) (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג' ור"ן פרק לולב הגזול). והעושים שני ימים טובים פסולי ראשון נוטלין בשני אבל ברוכי לא מברכינן. ואם יש לחברו לולב ואתרוג כשר יברך על של חברו מדעתו (דברי עצמו):

ו. בשעת הדחק שאין נמצא כשר כל הפסולים נוטלין ואין מברכינן. הגה: ויש מכשירין לולב יבש אפילו לברך עליו (רמב"ם פרק ח' והמגיד) וכן נוהגין לברך על לולבין יבשים אפילו בדאיכא אחרים לחים (אגור) אבל בשאר מינים אין לנהוג הכי. ויש מקילין אפילו בהדס יבש (הגהות מיימוני ומרדכי) ויש לסמוך עלייהו בשעת הדחק ואף על גב דחסר כשר בשאר ימים אין לחתוך אתרוג לב' או ג' חלקים ולחלקו ולצאת בו אפילו בשעת הדחק דדוקא חסר ונשאר העיקר קיים כשר אבל כי האי גונא מקרי חתיכת אתרוג ולא אתרוג (ר"ן ופסקי מהרא"י סימן נ"ב). וכל זה לענין לברך עליו אבל בלא ברכה יכול ליטול כל הפסולין ולא יברך עליהם (טור):

סימן תרנ – שיעור הדס וערבה, ובו כ' סעיפים

א. שיעור הדס וערבה ג' טפחים ושדרו של לולב ד' טפחים כדי שיהא שדרו של

לולב יוצא מן ההדס טפח באמה בת ה' טפחים עשה אותה ששה צא מהם שלשה להדס נמצא שיעור הדס וערבה טפחיים ומחצה שהם י' גודלים ושיעור שדרו של לולב י"ג גודלים ושליש גודל ויש מי שאומר ששיעור שדרו של לולב י"ד גודלים ויש אומרים ששיעור הדס וערבה י"ב גודלים ושדרו של לולב ט"ז גודלים (וכן נוהגין לכתחלה):

ב. אין להם שיעור למעלה ויש מי שאומר שאפילו הוסיף באורך ההדס והערבה כמה צריך שיצא שדרו של לולב למעלה מהם טפח:

סימן תרנא – נטילת הלולב וברכתו, ובו ט"ז סעיפים

א. מצות ד' מינים שיטול כל אחד לולב אחד וב' ערבות וג' הדסים (ובמקום הדחק דליכא הדס כשר סגי ליה בחד דלא קטום) (בית יוסף סימן תרמ"ו בשם אורחות חיים). ומצוה לאגדם בקשר גמור דהיינו ב' קשרים זה על זה משום נוי ויכול לאגדם במין אחד ואם נשרו מהעלין בתוך האגודה בענין שמפסיק אין לחוש (דמין במינו אינו חוצץ אבל שלא במינו חוצץ על כן יזהר ליקח החוט שרגיל להיות סביב ההדס (מהרי"ל). ואם לא אגדו מבעוד יום או שהותר אגודו אי אפשר לאגדו ביום טוב בקשר גמור אלא אגדו בעניבה. הגה: יש מי שכתבו לעשות הקשר בדרך אחר שכורכין סביבות ג' מינים אלו ותוחבין ראש הכרך תוך העגול הכרוך (טור) וכן נוהגין. ויש לקשור ההדס גבוה יותר מן הערבה (מהרי"ו). וישפיל ההדס והערבה תוך אגוד הלולב כדי שיטול כל ג' מינים בידו בשעת ברכה (מהרי"ל). ויש שכתבו לעשות בלולב ג' קשרים וכן נוהגין (מרדכי פרק לולב הגזול):

ב. יטול האגודה בידו הימנית ראשיהם למעלה ועיקריהם למטה והאתרוג בשמאלית:

ג. אטר נוטל לולב בימין כל אדם ואתרוג בשמאל כל אדם דבתר ימין ושמאל דעלמא אזלינן ולא בתר ימין ושמאל דידיה. הגה: ויש אומרים דאזלינן בתר ימין דידיה ויש ליטול הלולב בימין דידיה והאתרוג בשמאל דידיה (הרא"ש ורבינו ירוחם ומהרי"ו) וכן נהגו וכן עיקר ואם היפך יצא (מהרי"ל ומנהגים). ושולט בב' ידיו נוטל הלולב בימין ואתרוג בשמאל ככל אדם (כל בו):

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי "החכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמודה זוכה לבנים צדיקים!

ד. אדם שאין לו יד נוטל לולב בזרועו וכן האתרוג:

ה. יברך על נטילת לולב ושהחיינו קודם שיטול האתרוג כדי שיברך עובר לעשייתו או יהפוך האתרוג עד שיברך. הגה: ויברך מעומד (מהרי"ל וכל בו). ולא יברך רק פעם אחת ביום אף על פי שנטלו כמה פעמים (מהרי"ו):

ו. לא יברך שהחיינו בשעת עשיית לולב אלא בשעת נטילתו:

ז. אם עשה בית יד ונתן בו הלולב ונטלו שפיר דמי דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ובלבד שיהא דרך כבוד אבל אם אינו דרך כבוד כגון שנתן הלולב בכלי ונטלו לא יצא ואם כרך עליו סודר ונטלו או שכרך סודר על ידו ונטלו יש אומרים דלא יצא. הגה: ונהגו להחמיר להסיר התפילין (מהרי"ל) וטבעות מידם אבל מדינא אין לחוש הואיל ואין כל היד מכוסה בהן (אגודה פרק מקום שנהגו):

ח. ינענע בשעה שמברך וכן ינענע בהודו לה' פעם אחת (ומנענעים בכל הודו שיאמרו) (טור והרא"ש) ובהודו לה' שבסוף שכופלים אותו שליח ציבור והצבור מנענעין שני פעמים וכן באנא ה' הושיעה נא מנענע שני פעמים לפי שכופלים אותו. הגה: ויש אומרים שהשליח ציבור מנענע גם כן כשיאמר יאמר נא ישראל כו' אבל לא ביאמרו נא וכן נהגו (הגהות אשירי פרק לולב הגזול ומהרי"ל ומנהגים):

ט. הנענע הוא שמולין ידו מכנגדו והלאה וינענע שם ג' פעמים בהולכה וג' פעמים בהבאה (טורף הלולב ומכסס העלין בכל נייענע) (ר"ן פרק לולב הגזול) ואחר כך מטה ידו לצד אחר ועושה כן וכן לכל צד מארבע צדין ומעלה ומטה. הגה: וההולכה וההבאה היא עצמה הנענע כי מולין ומביא שלש פעמים לכל רוח (טור בשם גאון). ומטין ראש הלולב לכל צד שמנענע נגדו וכשמנענע למטה הופכו למטה ומקרי דרך גדילתן (בית יוסף) הואיל ומחזיק אותן בידו דרך גדילתן (בית יוסף). ויש מדקדקין שלא להפך הלולב כשמנענעין למטה (מהרי"ל ובית יוסף בשם אביו וכן שמע ממהר"ר שכנא שראה כן ממהר"ר יעקב פולק וכן כתוב בכתבי האר"י). והמנהג כסברא ראשונה וכן נראה לי עיקר:

י. יקיף דרך ימין בנענעו מזרח דרום מערב צפון:

יא. צריך לחבר האתרוג ללולב בשעת נענעו ולנענע בשניהם יחד. (וכל הנענעוים אינן מעכבין ובאיזה דרך שנענע יצא כדיעבד):

יב. ד' מינים הללו מעכבין זה את זה שאם חסר לו אחד מהם לא יברך על השאר אבל נוטלן לזכר בעלמא (בין ביום א' בין בשאר ימים) (הרא"ש ורבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג' מהרי"ק שורש מ"א). ואם היו ארבעתן מצויים אצלו ונטלם אחד אחד יצא. הגה: ובלבד שיהיו כולם לפניו (רמב"ם פרק ויטול הלולב תחלה ויברך על הלולב ודעתו גם על האחרים (הרא"ש ור"ן ותשובת הרשב"א סימן קנ"ו) ואם סח ביניהם צריך לברך על כל אחד בפני עצמו (הגהות מיימוני):

יג. אם חסר לו אחד מהמינים לא יקח מין אחר במקומו:

יד. לא יוסיף מין אחר על ארבעת המינים משום בל תוסיף:

טו. לא יטול יותר מלולב אחד ואתרוג אחד אבל בערבה והדס מוסיף בה כל מה שירצה ויש מי שפוסל להניח הדס שוטה בלולב נוסף על השלשה בדין עבות ויש מתירין והמדקדקים אינם מוסיפים על שתי ערבות ושלשה הדסים עבות:

סימן תרנב – זמן נטילת לולב, ובו ב' סעיפים

א. מצות לולב ביום ולא בלילה וכל היום כשר לנטילת לולב שאם לא נטל שחרית יטלנו אחר כך ומכל מקום זריזים מקדימים למצות ונוטלים אותו בכוקר וזמנו הוא משתנן החמה ועיקר מצותו בשעת ההלל ואם צריך להשכים לצאת לדרך נוטלו משעלה עמוד השחר. הגה: והמדקדק יאחז הלולב בידו כשכנס מביתו לבית הכנסת גם בשעת התפלה וכן יחזור לביתו כדי לחבב המצוה (טור):

ב. אסור לאכול קודם שיטלנו ואם שכח ואכל וזכר על שלחנו ביום הראשון שהוא מן התורה יפסיק אפילו יש שהות ביום ליטלו אחר שיאכל ומיום ראשון לא יפסיק. הגה: ואם התחיל לאכול יותר מחצי שעה קודם שהגיע זמן חיובו אפילו ביום ראשון אין צריך להפסיק בדאיכא שהות ביום (ר"ן פרק לולב הגזול):

סימן תרנג – הדס אסור להריח בו, ובו ב' סעיפים

א. הדס של מצוה אסור להריח בו אבל אתרוג של מצוה מותר להריח בו מן

הדין אלא שלפי שנחלקו אם מברכים עליו אם לאו יש לא יש למנוע מלהריח בו:

ב. עבד להושענא ולא אגבהה למיפק בה שריא בהנאה:

סימן תרנד – שיכול להחזיר הלולב במים ביום טוב, ובו סעיף אחד

א. מקבלת אשה הלולב מיד בנה או מיד בעלה ומחזירתו למים ותוסיף עליו מים אם צריך אבל לא תחליף המים ובחול המועד מצוה להחליפם כדי שישאר לח והדור. הגה: ונהגין ליקח כל יום חול המועד ערבה חדשה ולקשרה בלולב והוא הדור מצוה:

סימן תרנה – גוי שהביא לולב, ובו סעיף אחד

א. נכרי שהביא לולב לישראל מחוץ לתחום מותר ליטלו אפילו מי שהובא בשבילו. הגה: ועיין לעיל סימן תקפ"ו סעיף כ"א וכ"ב וסימן ש"ז סעיף ג' אם מותר לומר לנכרי לילך אחריו או לחלל יום טוב בשבילו:

סימן תרנו – שצריך לחזור אחרי הידור מצוה בקניית האתרוג, ובו סעיף אחד

א. אם קנה אתרוג שראוי לצאת בו בצמצום כגון שהוא כביצה מצומצמת ואחר כך מצא גדול ממנו מצוה להוסיף עד שליש מלגיו בדמי הראשון כדי להחליפו ביותר נאה ויש מי שאומר שאם מוצא שני אתרוגים לקנות והאחד הדר מחבירו יקח ההדר אם אין מייקרים אותו יותר משליש מלגיו בדמי חבירו. הגה: ומי שאין לו אתרוג או שאר מצוה עוברת אין צריך לבזבו עליהם הון רב וכמו שאמרו המבזבו אל יבזבו יותר מחומש אפילו מצוה עוברת (הרא"ש ורבינו ירוחם נתיב י"ג חלק ב'). ודווקא מצות עשה אבל לא תעשה יתן כל ממונו קודם שיעבור (הרשב"א וראב"ד) (ועיין לקמן סוף סימן תרנ"ח בהג"ה):

סימן תרנז – דין קטן היודע לנענע לולב, ובו סעיף אחד

א. קטן היודע לנענע לולב כדינו אביו חייב לקנות לו לולב כדי לחנכו במצוות:

סימן תרנח – דיני לולב ביום טוב ראשון, ובו ט' סעיפים

א. מן התורה אין מצות לולב חוץ למקדש אלא יום ראשון וחכמים תקנו שיהא ניטל בכל מקום כל שבעה:

ב. ביום שבת אינו נוטל אפילו אם הוא יום ראשון. הגה: ואסור לטלטל הלולב בשבת דהוי כאבן (ר"ן סוף פרק לולב הגזול והמגיד פרק ד' וכל בו) אבל האתרוג מותר בטלטול דראוי להריח בו ואסור ליתנו על הבגד אפילו ביום טוב דמוליד ריחא (מהרי"ל):

ג. אין אדם יוצא ידי חובתו ביום ראשון בלולב של חבירו שהשאילו דבעינן לכס משלכם ואפילו אמר לו יהא שלך עד שתצא בו ואחר כך יהא שלי כבתחלה לא יצא דהוי כמו שאול ואם נתנו לו במתנה מותר:

ד. נתנו לו על מנת להחזירו הרי זה יוצא בו ידי חובתו ומחזירו שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ואם לא החזירו לא יצא אפילו נתן לו את דמיו ואפילו נאנס מידו וכן אם החזירו לאחר זמן מצותו לא יצא. הגה: ומותר לתת לו אתרוג במתנה על מנת שלא יקדישונו דלא גרע ממתנה על מנת להחזיר (ר"ן פרק ה' דנדרים):

ה. נתנו לו סתם הוי כאילו אמר לו על מנת שתחזירה לי דמסתמא על דעת כן נתנו לו כיון שצריך לצאת בו שאין לו אחר ואם לא החזירו לא יצא. הגה: וצריך לחזור וליתנו לבעליו במתנה כדי שיהיה של בעלים ויצאו בו (הרא"ש ורבינו ירוחם נתיב ח' חלק ד'). ומיהו אפילו לא החזירו לידו אלא לאחר ואחר לאחר והאחרון מחזירו לבעלים יצא:

ו. לא יתננו ביום ראשון לקטן קודם שיצא בו מפני שהקטן קונה ואינו מקנה לאחרים מן התורה ונמצא שאם החזירו לו אינו מוחזר ויש מי שאומר שאם הגיע לעונת הפעוטות מותר ואם תופס עם התינוק כיון שלא יצא מידו שפיר דמי:

ז. שותפים שקנו לולב או אתרוג בשותפות אין אחד מהם יוצא בו ידי חובתו ביום הראשון עד שיתן לו חלקו במתנה. הגה: ודוקא שלא קנו לצורך מצוה אבל אם קנו לצורך מצוה יוצאים בו מסתמא דאדעתא דהכי קנאוהו (המגיד):

ח. האחים שקנו אתרוגים מתפיסת הבית ונטל אחד מהם אתרוג יוצא בו אם יכול לאוכלו ואין האחים מקפידים בכך יצא ואם היו מקפידים לא יצא עד שיתנו לו חלקם במתנה ואם קנה זה אתרוג וזה פריש או שקנו כאחד אתרוג רמון ופריש מתפיסת הבית אינו יוצא באתרוג עד

שיתנו לו חלקם במתנה ואף על פי שאם אכלו אין מקפידים עליו מפני שכל שאין שם מאותו המין אין מחילתם בסתם מועלת אבל כשיש שם מאותו המין אפילו היה מעולה מאחרים מחילתם בסתם מועלת לפי שאינם מקפידים:

ט. מה שנוהגים במקום שאין אתרוג מצוי שכל הקהל קונים אתרוג בשותפות הטעם מפני שכיון שקנאוהו לצאת בו מסתמא הוי כאילו פירשו שכל הקהל נותנים חלקם לכל מי שנוטלו לצאת בו על מנת שיחזירוהו להם. הגה: וגובין מעות אתרוג לפי ממון דהדור מצוה מונח טפי על עשירים מעל עניים ואשה פטורה מלידת למעות אתרוג הואיל ואינה חייבת בו (תשובת מהרי"ל סימן י'). וכל אדם ישתדל ויהא זריז במצוה לקנות לו אתרוג ולולב לבד כדי לקיים המצוה כתקנה (הגהות מיימוני סוף הלכות לולב):

סימן תרנט – סדר קריאת התורה בסוכות, ובו סעיף אחד

א. מוציאים שני ספרים באחד קורין שור או כשב בפרשת אמור ובשני קורא המפטיר קרבנות המוספין ובחמשה עשר לחדש השביעי ומפטיר בזכריה הנה יום בא וכו':

סימן תרס – סדר היקף הבימה, ובו ג'

א. נוהגים להעלות ספר תורה על (הבימה) ולהקיפה פעם אחד בכל יום ובשביעי מקיפים אותה שבעה פעמים זכר למקדש הגה: ומוציאים שבעה ספרי תורה על הבימה ביום שביעי (מהרי"ל) ויש מקומות שמוציאים כל ספרי תורה שבהיכל (מנהגים) (והכי נוהגין במדינות אלו) שהיו מקיפים את המזבח וההקפות לצד ימין. (ובשבת אין מקיפים) (טור) (ואין מוציאים ספר תורה על הבימה):

ב. נוהגים להקיף אף מי שאין לו לולב. הגה: ויש אומרים שמי שאין לו לולב אינו מקיף וכן נוהגין (טור בשם רש"י ור"ן פרק לולב). וביום השביעי נוטלין הערבה עם הלולב להקיף (בית יוסף). מי שאירע לו אבל בחג אינו מקיף וכן אבל כל י"ב חודש על אביו ואמו (כל בו) וכן נהגו:

ג. יש מי שאומר שאין אומרים הושענא בשבת ולא נהגו כן:

סימן תרסא – כליל יום טוב שני אומר שהחינונו לפני ברכת לישב בסוכה, ובו סעיף אחד

א. כליל יום טוב שני אומר קידוש וזמן אחריו מיד ואחר כך ברכת סוכה (זו דעת הרא"ש וכן ראוי לנהוג):

סימן תרסב – סדר תפלת יום ב' של סוכות, ובו ג' סעיפים

א. ביום שני מברך על נטילת לולב וכן בכל שאר ימים:

ב. אינו מברך זמן ביום שני על הלולב אלא אם כן חל יום ראשון בשבת:

ג. מוציאים שני ספרים וקורין בהם פרשיות שנקראו אתמול ומפטיר במלכים ויקהלו עד בהוציאי אותם מארץ מצרים:

סימן תרסג – סדר תפלת חול המועד, ובו ג' סעיפים

א. בחול המועד מוציאים ספר תורה וקורין בו ארבעה בקרבנות החג שבפרשת פנחס וביום ראשון של חולו של מועד קורא כהן וביום השני ולוי וישראל חוזר וקורא וביום השלישי והרביעי קורא ספיקא דיומא וביום השני וביום השלישי ועל דרך זה קורים בשאר ימים. הגה: ויש אומרים ששנים הראשונים קורין בספיקא דיומא והשלישי קורא ביום המחרת והרביעי חוזר וקורא כל ספיקא דיומא דהיינו מה שקראו שנים הראשונים וכן אנו נוהגין וביום השביעי הכהן קורא ביום החמישי לוי ביום הששי וישראל ביום השביעי והרביעי קורא ביום הששי וביום השביעי וכן אנו נוהגין (רש"י בשם רבותיו ומהרי"ו ומנהגים). ובארץ ישראל שאין שם ספיקא דיומא אין קורים בכל יום אלא קרבן היום בלבד כי ביום ב' הוא א' לחולו של מועד קורא כהן וביום השני והשלישי העולים אחריו חוזרים וקורים אותה פרשה עצמה ועל דרך זה בכל יום משאר הימים:

ב. שבת של חולו של מועד ערבית ושחרית ומנחה מתפלל של שבת ואומר יעלה ויבא בעבודה ובמוסף אומר אתה בחרתנו ומפני חטאינו את יום המנוח הזה את יום חג הסוכות הזה וחותם מקדש השבת וישראל והזמנים. הגה: ונוהגין לומר קהלת בשבת של חול המועד או בשמיני עצרת אם איקלע בשבת (מהרי"ל) ועיין לעיל סימן ת"צ:

ג. מוציאים שני ספרים באחד קורין ראה אתה אומר אלי ומפטיר קורא קרבנות

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לקצת תחודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. וקצת החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כ"ח לחודש – עמוד ז' זוכה לבנים צדיקים!

של ספיקא דיומא ומפטיר ביחזקאל
והיה ביום בוא גוג:

**סימן תרסד – סדר יום הושענא רבה,
ובו י"א סעיפים**

א. ביום שביעי שהוא הושענא רבה נוהגים להרבות במזמורים כמו ביום טוב. הגה: ואין אומרים נשמת ואומרים מזמור לתודה ואומרים אין כמוך שמע ישראל וכו' כמו ביום טוב ואומרים קדיש שלאחר תפלת מוסף בנגון יום טוב ואין רגילין לעשות מלאכה של חול עד אחר יציאה מבית הכנסת ויש לומר פזמון זכור ברית כשיש מילה בהושענא רבה ואומרים אותו קודם אנא אזון חין כו' כתבו הראשונים ז"ל שיש סימן בצל הלכנה בליל הושענא רבה מה שיקרה לו או לקרוביו באותה השנה ויש מי שכתב שאין לדקדק בזה כדי שלא ליתרע מזליה גם כי רבים אינם מבינים הענין על בוריו ויותר טוב להיות תמים ולא לחקור עתידות כן נראה לי. ומרבים קצת בנרות כמו ביום הכיפורים. הגה: והמדקדקים נוהגים לטבול עצמן קודם עלות השחר כמו בערב יום הכיפורים (מנהגים). ויש נוהגים ללבוש הקיטל כמו ביום כיפור לפי שבחג נדונים על המים. ונוהגים להתיר בו אגודו של לולב ומקיפים ז' פעמים ומרבים תחנונים על המים:

ב. ונוטלים ערבה ביום זה מלבד ערבה שבלולב ואין מברכין עליה. הגה: ונהגו שמש בית הכנסת מביא ערבה למכור כמו

שהיה המנהג בזמן שבית המקדש קיים (ר"ן פרק לולב וערבה):

ג. יש מי שאומר שאף ביום זה מקיפים בלולב ולא בערבה ולא נהגו כן אלא להקיף בו גם בערבה:

ד. שיעור ערבה זו אפילו עלה אחד בכד אחד. הגה: מיהו מכוער הוא להיות עלה אחד בכד אחד (טור בשם רב האי) על כן נהגו לעשות ההושענות יפים משום זה אלי ואנוהו. ושיעור ארכה כשיעור אורך ערבה שבלולב. הגה: וכל הפוסל בערבה שבלולב פוסל בערבה זו (מדברי ר"ן פרק לולב וערבה). וחובט בה על הקרקע או על הכלי פעמיים או שלש. הגה: ויש אומרים שצריך לנענע בה (טור בשם רש"י) ונהגו לעשות שתיהן מנענעין בה ואחר כך חובטין אותה:

ה. ואינה ניטלת אלא בפני עצמה שלא יאגוד דבר אחר עמה אבל אם יש בידו דבר אחר אין לחוש:

ו. אין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב אפילו הגביה אותה שני פעמים אחדלשם לולב ואחד לשם ערבה ויש אומרים שיוצא בה:

ז. יש מי שאומר שאינו יכול ליטלה עם הלולב בשעה שהוא יוצא בה ידי חובתו עד אחר שיברך ויטול וינענע בתחלה ואם נטלה עובר משום כל תוסף ואחר הנענוע הראשון יכול הוא ליטלה עם

הלולב וכל שכן בשעת הקפה ואף על פי שמה שכתב שאם נטלה עובר משום כל תוסף טעות הוא בעיני מכל מקום אין הפסד לחוש לדבריו וכתב עוד דגם אחר נטילה ונענוע צריך לתפוס הערבה לבדה להכיר שהיא חובה ובשעת החבטה יטלנה בפני עצמה ויוצא בה ידי חובתו. הגה: והמנהג פשוט ליטול הערבה עם הלולב בשחרית בשעת הנענוע ובשעת הקפה עד שעת החבטה ונוטלים הערבה לבדה. ויותר טוב שלא ליטלה עם הלולב כלל. ואף הנוטלה עם הלולב נראה לי דלאחר שהקיף יסיר הלולב מידו ויאחז הערבה שהם ההושענות שעושין לבד כל זמן שאומרים תחנונים על המים ומנענעים ההושענות בשעה שאומרים ההושענות ואחר כך חובטים אותם:

ח. יש מי שאומר שהושענא שבלולב אף על פי שנזרקת אין לפסוע עליה (ועיין לעיל סימן כ"א גבי ציצית):

ט. יש מי שאומר שאסור ליהנות מן הערבה לאחר נטילתה אם לא התנה עליה מעיקרא דלכולא יומא אתקצאי למצותה. הגה: ונהגו להצניע ההושענות לאפיית מצות כדי לעשות בה מצוה (מהרי"ו ומהרי"ל):

י. יש מי שאומר שיש לזהר שלא יקוץ ישראל ערבה למצוה משדה עכו"ם אפילו ברשות העכו"ם:

לומד יקר!

דבר בדוק ומנוסה שלא יאמר אלמד היום לכמה ימים, כגון ב' או ג' דפין (או עמודים) ואחר יומיים שלשה נמשין כמה דפים, כי זה הוא תחילת נפילה, שעל ידי שכל פעם כמה ימים לא ילמד ורק מפעם לפעם ילמד כמה דפים או עמודים אפשר על ידי זה ליפול מכל התכנית.

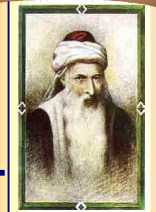
לכן לומד נכבד! אל תוסף ואל תגרע מהלימוד המוקצב בד"קא דף אחד או עמוד אחד כפי הנכתב בלוח. חוץ מאם קראך אונס או איזה סיבה המוכרחת המונעת, אזי תשלים למחרת אותו היום, אבל שוב תחזור למסלול דף ליום, או עמוד ליום.

(מתוך ספר "ודברת בם")

הנה מוכא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לְכָל תּחֻדָּשׁ. שְׂמוֹנֶה עֶמּוּדִים לַיּוֹם. כִּי יִגְמֹר כֵּל אֹרֶחַ חַיִּים מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֻדְשׁוֹ. וְיִקְפֶּה לְהִיּוֹת "בְּן עוֹלָם הַבָּא". נָא לְפָרְסֶם בְּפִתֵי בְּנֵי חַיִּים וּבְפִתֵי מְדַבְּרֵי שׂוֹת. וּבְשִׂמְחֹת. וְלְכָל הַחֲבָרִים וְיָדִידִים. לְזִכּוֹת אֶת הַרְבִּיּוֹת לְהִיּוֹת "בְּן עוֹלָם הַבָּא" עַל יְדֵי לְיָמוּד "הַלְּבָבָה" בְּכָל יוֹם. שְׂהוּא "תּוֹרָה לְשִׂמְחָה" וְכָל הַמְזַכֶּה אֶת הַרְבִּיּוֹת – עֲמוּד ה' זִכְרָה לְבָנִים צְדִיקִים!

רבנו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר עבודתו צאת חובבינו
 י"ג ניסן שנת ה'ר"ל ש"ל"ה לפ"ג
 ושם מנוחתו בב"ד
 (שם אביו ר' אפרים ז"ל)

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרל"ש זיע"א
 בעל מחבר ספי "ד"מ"א"
 נפטר בנינו קריא"א י"ד
 י"ד אייר שנת ה'ר"ל ש"ל"ה לפ"ג
 ושם מנוחתו בב"ד
 (שם אביו ר' ישראל ז"ל)

רבינו משה איסרל"ש

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי
 לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 חובטת לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי דיעת התורה.
 ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדנ"י מתנחלים יאהדוניה'
 על ידי הנעלם ברחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כ"ט לחודש

המשך הלכות לולב, סימן תרסד – סדר יום הושענא רבה

יא. אם חל יום הושענא רבה ביום א' וקצצו עובדי כוכבים ערבה בשבת והביאו כשרה. הגה: מיהו אם צוה ישראל לקוצצה ואיכא פרהסיא בדבר יש להחמיר אם יש לו ערבה אחרת (בית יוסף בשם תשובת רשב"א):

סימן תרסה – אתרוג אפור לאכול בשביעי, ובו ב' סעיפים

א. אתרוג בשביעי אסור שהרי הוקצה לכל שבעה ואפילו נפסל אחר שעשה בו מצוה אסור כל שבעת ימים ובשמיני עצרת מותר ובחוצה לארץ שעושים שני ימים טובים של גליות אסור אף בשמיני ומותר בתשיעי ואפילו חל להיות באחד בשבת ויש אוסרים בחל להיות באחד בשבת:

ב. הפריש שבעה אתרוגים לשבעה ימים כל אחד יוצא בו ואוכלו למחר אבל ביומו אסור שהוקצה לכל אותו היום:

סימן תרסו – דיני סוכה ביום השביעי, ובו סעיף אחד

א. אף על פי שגמר מלאכול ביום השביעי שחרית לא יסתור סוכתו אבל מוציא הוא את הכלים ממנה מן המנחה ולמעלה ומתקן את הבית לכבוד יום טוב האחרון ואם אין לו לפנות כליו ורוצה לאכול בה בשמיני צריך לפחות בה מקום ארבעה על ארבעה לעשות היכר שהוא יושב בה שלא לשם מצות סוכה שלא יהא נראה כמוסיף. הגה: ואם רוצה לאכול בסוכה אחר החג אין צריך לפחות בה דלא נראה כמוסיף רק ביום שמיני (מנהגים). ואם הוצרך לסעוד בשאר היום צריך לאכול בסוכה שמצותה כל שבעה בחוצה לארץ שצריך

לישב בה בשמיני גמר מלאכול ביום השמיני מוריד כליו ומפנה אותם ממנה ואם אין לו מקום להוריד את כליו ורוצה לאכול בה בתשיעי אינו יכול לפחות בה מפני שהוא יום טוב ומה יעשה להיכרא אם היתה קטנה שאסור להניח בה הנר בשאר הימים יניחנו בה ואם היא גדולה שמותר להניח בה הנר מכניס בה קדרות וקערות וכיוצא בהם כדי להכיר שהיא פסולה ושכבר נגמרה מצותה:

סימן תרסז – סוכה ונוויה אסורין גם כל שמיני, ובו סעיף אחד

א. סוכה ונוויה אסורים גם בשמיני ובחוצה לארץ שעושים שני ימים טובים אסור גם בתשיעי שהוא ספק שמיני ואם חל שבת במוצאי יום טוב האחרון של חג נוהגים שלא להסתפק מנוי סוכה עד מוצאי שבת ויש מתירים. הגה: ויש שנהגו כשהיו יוצאים מן הסוכה היו אומרים יהי רצון שנזכה לישב בסוכה של לוי' (כל בו). ואסור להכין ביום טוב לצורך ליל יום טוב ולכן אסור להעמיד השלחנות והספסלים בבית לצורך הלילה דהוי הכנה (הגהות מיימוני ומהרי"ל):

סימן תרסה – סדר תפלת ליל שמיני ויומו, ובו ב' סעיפים

א. ליל שמיני אומר בתפלה ותתן לנו את יום שמיני חג העצרת הזה. הגה: ואנו נוהגין שאין אומרים חג בשמיני דלא מצינו בשום מקום שנקרא חג אלא אומרים יום שמיני עצרת (מנהגים). ובחוצה לארץ אוכלים בסוכה בלילה וביום מפני שהוא ספק שביעי ואין מברכין על ישיבתה ומקדשין ואומרים זמן:

ב. שחרית מוציאין שלשה ספרים וקורין באחד מוזאת הברכה עד סוף התורה

ובשני בראשית עד אשר ברא אלהים לעשות ובשלישי ביום השמיני עצרת ומפטירין ויהי אחרי מות משה ובמקום שעושין שני ימים טובים אין מוציאין ביום הראשון אלא שני ספרים וקורין באחד חמשה בפרשת ראה מכל הבכור ואם הוא שבת קורין ז' ומתחילין עשר תעשר והמפטיר קורא בשני ביום השמיני עצרת ומפטיר במלכים ויהי ככלות שלמה ומחזיר הספרים ואומר קדיש ומכריז משיב הרוח ומוריד הגשם:

סימן תרסט – סדר יום שמחת תורה, ובו סעיף אחד

א. במקום שעושין שני ימים טובים ליל תשיעי מקדשין ואומרים זמן ולמחר מוציאין ג' ספרים וקורין באחד וזאת הברכה עד סוף התורה ובשני בראשית עד אשר ברא אלהים לעשות ובשלישי קורא המפטיר כמו אתמול ומפטיר ויהי אחרי מות משה. הגה: וקורין יום טוב האחרון שמחת תורה לפי ששמחין ועושין בו סעודת משתה לגמרה של תורה ונוהגין שהמסיים התורה והמתחיל בראשית נודרים נדבות וקוראים לאחרים לעשות משתה (טור).

ועוד נהגו במדינות אלו להוציא בשמחת תורה ערבית ושחרית כל ספרי תורה שבהיכל ואומרים זמירות ותשבחות וכל מקום לפי מנהגו ועוד נהגו להקיף עם ספרי התורות הבימה שבבית הכנסת כמו שמקיפים עם הלולב והכל משום שמחה ונהגו עוד להרבות הקרואים לספר תורה וקורין פרשה אחת הרבה פעמים ואין איסור בדבר (מנהגים ורי"ב סימן פ"ד). עוד נהגו לקרות כל הנערים לספר תורה וקורים להם פרשת המלאך הגואל וגו' ובלילה קורין בספר תורה הנדרים שבתורה וכל מקום לפי מנהגו. עוד נהגו לסיים התורה אף על קטן העולה אף על גב דיש אומרים

דרוקא תלמיד חכם צריך לסיים (מרדכי הגהות קטנות) בזמן הזה שהחזן קורא אין לחוש (דברי עצמו). במקום שאין להם רק שני ספרי תורה קורין בראשונה וזאת הברכה ובשניה בראשית וחזרין ולקחין הראשונה לענייננו של יום וכן עושין כל מקום דבעינן ג' ספרי תורה ואין להם רק שתיים (מצא כתוב):

הלכות הנוכה

סימן תרע – דברים האסורים והמותרים בחנוכה, ובו ג' סעיפים

א. בכ"ה בכסליו (מתחילין) שמונת ימי חנוכה ואסורים בהספד ותענית אבל מותרין בעשיית מלאכה ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ויש מי שאומר שאין להקל להם:

ב. ריבוי הסעודות שמרבים בהם הם סעודות הרשות שלא קבעום למשתה ושמחה. הגה: ויש אומרים שיש קצת מצוה ברבוי הסעודות משום דבאותן הימים היה חנוכה המזבח (מהר"א מפראג). ונוהגין לומר זמירות ותשבחות בסעודות שמרבים בהם ואז הוי סעודת מצוה (מנהגים). יש אומרים שיש לאכול גבינה בחנוכה לפי שהנס נעשה בחלב שהאכילה יהודית את האויב (כל בו ור"ן):

ג. אין מספדין בהם אלא לחכם בפניו. הגה: ואין מתענין יום שמת בו אב או אם ותענית חלום בחנוכה עיין לעיל סימן תקס"ח סעיף ה'. ולענין צדוק הדין עיין לעיל בהלכות ראש חודש סימן ת"כ בהג"ה. ועיין לקמן סימן תרפ"ג:

סימן תרעא – סדר הדלקת נר חנוכה, ומקום הנחתו, ובו ח' סעיפים

א. צריך לזוהר מאד בהדלקת נרות חנוכה ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולקח שמן להדליק:

ב. כמה נרות מדליק בלילה הראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה עד שבליל האחרון יהיו שמנה ואפילו אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר. הגה: ויש אומרים דכל אחד מבני הבית ידליק (רמב"ם) וכן המנהג פשוט ויזהרו ליתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקין (מהר"א מפראג):

ג. נר שיש לו שתי פיות עולה לו בשביל שנים:

ד. מילא קערה שמן והקיפה פתילות אם כפה עליה כלי כל פתילה עולה בשביל נר אחד לא כפה עליה כלי אפילו לנר אחד אינו עולה לפי שהוא כמדורה. הגה: ולכן יש לזוהר להעמיד הנרות בשורה בשוה ולא בעגול דהוי כמדורה (הגהות מיימוני בשם סמ"ק) ומותר להדליק בפמוטות שקורין לאמפ"א מאחר שכל נר מובדל הרבה מחבירו (תרומת הדשן סימן ק"ה). ויזהרו כשעושים נרות אפילו בשעוה שאין לדבוקן ביחד ולהדליקן דהוי כמדורה (פסקי מהר"י ס"ה) אפילו בנרות של שבת ויום טוב יזהרו שלא לעשות כן (אור זרוע):

ה. נר חנוכה מניחו על פתח הסמוך לרשות הרבים מבחוץ אם הבית פתוח לרשות הרבים מניחו על פתחו ואם יש חצר לפני הבית מניחו על פתח החצר ואם היה דר בעלייה שאין לו פתח פתוח לרשות הרבים מניחו בחלון הסמוך לרשות הרבים ובשעת הסכנה שאינו רשאי לקיים המצות מניחו על שלחנו ודיו וצריך נר אחר להשתמש לאורו ואם יש מדורה אין צריך נר אחר ואם הוא אדם חשוב שאין דרכו להשתמש לאור המדורה צריך נר אחר:

ו. מניחו למעלה מג' טפחים ומצוה להניחו למטה מ' טפחים ואם הניחו למעלה מ' טפחים יצא אבל אם מניחו למעלה מכ' אמה לא יצא. הגה: ואפילו לקחה כך דלוק והניחה למטה מכ' לא יצא דהדלקה עושה מצוה (בית יוסף בשם תוספות):

ז. מצוה להניחו בטפח הסמוך לפתח משמאל כדי שתהא מזווה מימין ונר חנוכה משמאל ואם אין מזווה בפתח מניחו מימין ואם הניחו בדלת עצמו יניחנו מחציו של כניסה לצד שמאל. הגה: ומיהו בזמן הזה שכולנו מדליקין בפנים ואין היכר לבני רשות הרבים כלל אין לחוש כל כך אם אין מדליקין בטפח הסמוך לפתח ומכל מקום המנהג להדליק בטפח הסמוך לפתח כמו בימיהם ואין לשנות אלא אם כן רבים בני הבית שעדיף יותר להדליק כל אחד במקום מיוחד מלערב הנרות ביחד ואין היכר כמה נרות מדליקין. ומכל מקום יזהרו שלא להדליק במקום שמדליקין הנרות כל השנה כי אז לא יהיה היכר כלל ואף כי אין היכר רק לבני הבית מכל מקום היכר קצת מיהא בעיא. ובבית הכנסת מניחו בכותל דרום (כנרות המנורה, ומסדרן ממזרח למערב) (תרומת הדשן סימן ק"ד, בית יוסף), ומדליקין ומברכין

(בבית הכנסת) משום פרסומי ניסא. הגה: ואין אדם יוצא בנרות של בית הכנסת וצריך לחזור ולהדליק בביתו (ריב"ש סימן קי"א). ונוהגין להדליק בבית הכנסת בין מנחה למעריב ויש נוהגין להדליק בערב שבת קודם מנחה (כל בו ואבודרהם). אם רוצה למהר להתפלל לאחר שבירך השליח ציבור והדליק אחד מהן יוכל השמש להדליק הנשארים והשליח ציבור יתפלל (מהרי"ל):

ח. חצר שיש לו שני פתחים משני רוחות צריך להדליק בשתייהן מפני החשד ואם שני הפתחים ברוח אחד (והם בבית אחד) (כל בו) די לו באחד מהם. הגה: ואם מדליק בשני פתחים אינו מברך רק באחד מהם ובשני מדליק בלא ברכה (ר"ן). מיהו בזמן הזה שכולם מדליקין בפנים ממש ואין היכר לבני רשות הרבים כלל אפילו יש לחצר או לבית הרבה פתחים להרבה רוחות אין מדליקים אלא פעם אחת בפנים כן נראה לי וכן המנהג פשוט:

סימן תרעב – זמן הדלקת נר חנוכה, ובו ב' סעיפים

א. אין מדליקין נר חנוכה קודם שתשקע החמה אלא עם סוף שקיעתה לא מאחרים ולא מקדימים ויש מי שאומר שאם הוא טרוד יכול להקדים מפלג המנחה ולמעלה ובלבד שיתן בה שמן עד שתכלה רגל מן השוק:

ב. שכח או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק שהוא כמו חצי שעה שאז העם עוברים ורבים ואיכא פרסומי ניסא הלכך צריך ליתן בה שמן כזה השיעור ואם נתן בה יותר יכול לכבותה לאחר שעבר זה הזמן וכן יכול להשתמש לאורה לאחר זה הזמן. הגה: יש אומרים שבזמן הזה שמדליקין בפנים אינו צריך לזוהר להדליק קודם שתכלה רגל מן השוק (דברי עצמו וטור בשם התוספות) ומכל מקום טוב יותר לזוהר גם בזמן הזה. ומיהו הני מילי לכתחלה אבל אם עבר זה הזמן ולא הדליק מדליק והולך כל הלילה ואם עבר כל הלילה ולא הדליק אין לו תשלומין. הגה: ובלילות האחרות ידליק כמו שאר בני אדם אף על פי שלא הדליק בראשונה (מצא כתוב בשם מהר"ל ואגודה ודברי עצמו):

הנה מוכא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל'היות' ב'ן עולם הבא'. נא לפרסם ב'פתי פנסיות' וב'פתי מד'שות'. וב'שמחות'. ו'לכל' החברים ו'ידידים'. ל'זכות' את הרבים ל'היות' ב'ן עולם הבא' על ידי 'לימוד' ה'הקבה' בכל יום. שהוא 'תורה' ל'שמחה'! וכל המזכה את הרבים כ"ט לחודש – עמוד ב' זוכה ל'פנים צדיקים'!

סימן תרעג – שמנים ופתילות הכשרות להנחה, ובו ד' סעיפים

- א.** כל השמנים והפתילות כשרים לנר חנוכה ואף על פי שאין השמנים נמשכים אחר הפתילה ואין האור נתלה יפה באותם הפתילות. הגה: ומיהו שמן זית מצוה מן המוכח (מרדכי וכל בו מהרי"ל). ואם אין שמן זית מצוי מצוה בשמנים שאורן זך ונקי ונוהגין במדינות אלו להדליק בנרות של שעוה כי אורן צלול כמו שמן. ואפילו בליל שבת שבתוך ימי חנוכה מותר להדליק בנר חנוכה השמנים והפתילות שאסור להדליק בהם נר שבת, הגה: אם אינו נותן בנר רק כדי שיעור מצותו (תשובת הרשב"א סימן ק"ע), לפי שאסור להשתמש בנר חנוכה בין בשבת בין בחול ואפילו לבדוק מעות או למנותן לאורה אסור ואפילו תשמיש של קדושה כגון ללמוד לאורה אסור ויש מי שמתיר בתשמיש של קדושה ונוהגים להדליק נר נוסף כדי שאם ישתמש לאורה יהיה לאור הנוסף שהוא אותו שהודלק אחרון ויניחנו מרחוק קצת משאר נרות מצוה. הגה: ובמדינות אלו אין נוהגים להוסיף רק מניח אצלן השמש שבו מדליק הנרות והוא עדיף טפי ויש לעשותו יותר ארוך משאר נרות שאם בא להשתמש ישתמש לאותו נר (מרדכי). אם נתערב נר חנוכה האסור בהנאה בשאר נרות אפילו אחד באלף לא בטיל דהוי דבר של מנין (תרומת הדשן סימן ק"ג) אלא ידליק מן התערובות כל כך שבדאינו של היתר דולק עם נר של איסור ואז מותר להשתמש אצלן (דברי עצמו):
- ב.** הדלקה עושה מצוה לפיכך אם ככתה קודם שעבר זמנה אינו זקוק לה ואפילו ככתה בערב שבת קודם קבלת שבת שעדיין הוא מבעוד יום אינו זקוק לה וכן אם לאחר שהדליקה בא לתקנה וכיבה אותה בשוגג אינו זקוק לה. הגה: ואם רוצה להחמיר על עצמו ולחזור ולהדליקה אין לברך עליה (רשב"א סימן תקל"ט ורי"ן):
- ג.** נר של חרס שהדליק בו לילה אחת נעשה ישן ואין מדליקין בו לילה אחרת אלא לוקח חדשים בכל לילה ואם אין לו אלא ישן מסיקו בכל לילה באור ונר של מתכת אינו צריך חדש ושל זכוכית או של חרס מכוסה דינו כמתכת:
- ד.** אין חוששין לפתילות להחליפם עד שתכלה:

סימן תרעד – שמותר להדליק מנר לנר, ובו ב' סעיפים

- א.** מדליקין נר חנוכה מנר חנוכה ודוקא להדליק זה מזה בלא אמצעי אבל להדליק מזה לזה על ידי נר של חול אסור ויש מתירים גם בזה אלא אם כן הוא בענין שיש לחוש שיכבה הנר של חול קודם שידליק נר אחר של חנוכה. הגה: ונהגו להחמיר בנרות חנוכה שלא להדליק אפילו מנר לנר דעיקר מצותו אינו אלא נר אחד והשאר אינו למצוה כל כך לכן אין להדליק זה מזה (הגהות מיימוני ומרדכי). וכל זה אינו רק בעוד שדולקין למצותן אבל אחר שעבר זמן המצוה מותרים בהנאה כל שכן שמותר להדליק מהן (בית יוסף הלכות קטנות):
- ב.** יש מי שאומר שנר של בית הכנסת ושל שבת ושל חנוכה כולם של מצוה הם ומותר להדליק זה מזה. הגה: והוא הדין נר של תלמוד תורה או נר לחולה הצריך נר (נימוקי יוסף הלכות קטנות). ובענין נר של בית הכנסת, עיין לעיל סימן קנ"ד סעיף י"ד:

סימן תרעה – שהדלקה עושה מצוה ולא הנחה, ובו ג' סעיפים

- א.** הדלקה עושה מצוה ולא הנחה שאם היתה מונחת במקומה שלא לשם מצות חנוכה מדליקה שם ואינו צריך להסירה ולהניחה לשם מצות חנוכה לפיכך עשית שהיתה דולקת כל היום שהדליקה מערב שבת למצות חנוכה למוצאי שבת מכבה ומדליקה לשם מצוה ומכל מקום צריך שידליקנה במקום הנחתה שאם הדליקה בפנים והוציאה לחרץ לא יצא שהרואה אומר לצורכו הוא מדליקה וכן אם מדליקה ואוחזה בידו במקומה לא יצא שהרואה אומר לצרכו הוא אוחזה:
- ב.** יש מי שאומר דכיון שהדלקה עושה מצוה צריך שיתן שמן בנר כדי שיעור קודם הדלקה אבל אם בירך והדליק ואחר כך הוסיף שמן עד כדי שיעור לא יצא ידי חובתו:
- ג.** אשה מדלקת נר חנוכה שאף היא חייבת בה אבל אם הדליקה חרש שוטה וקטן לא עשה כלום ואף על פי שהניחה גדול ויש מי שאומר בקטן שהגיע לחינוך מותר. הגה: ולדין דכל אחד מבני הבית מדליק בפני עצמו קטן שהגיע לחינוך צריך להדליק גם כן:

סימן תרעו – סדר הברכות וההדלקה, ובו ה' סעיפים

- א.** המדליק בליל ראשון מברך שלש ברכות להדליק נר חנוכה. ושעשה נסים. ושהחיינו ואם לא בירך זמן בליל ראשון מברך בליל שני או כשיזכור:
- ב.** מליל ראשון ואילך מברך שתיים להדליק ושעשה נסים. הגה: ויברך כל הברכות קודם שיתחיל להדליק (מהרי"ל):
- ג.** מי שלא הדליק ואינו עתיד להדליק באותו הלילה וגם אין מדליקין עליו בתוך ביתו כשרואה נר חנוכה מברך גם שעשה נסים ובליל ראשון מברך גם שהחיינו ואם אחר כך בליל ב' או ג' בא להדליק אינו חוזר ומברך שהחיינו:
- ד.** אחר שהדליק אומר הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות וכו':
- ה.** יתחיל להדליק בליל ראשון בנר היותר ימיני ובליל ב' כשיוסיף נר אחד סמוך לו יתחיל ויברך על הנוסף שהוא יותר שמאלי כדי להפנות לימין וכן בליל ג' כשיוסיף עוד אחד סמוך לשני נרות הראשונות יתחיל בנוסף ובו יתחיל הברכה ואחר כך יפנה לצד ימין וכן בכל לילה נמצא שתמיד מברך על הנוסף שהוא מורה על הנס שהרי בתוספת הימים ניתוסף הנס:

סימן תרעז – דין אכסנאי בחנוכה, ובו ד' סעיפים

- א.** אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה ואם יש לו פתח פתוח לעצמו צריך להדליק בפתחו אף על פי שאותו בית אינו מיוחד אלא לשינה והוא אוכל על שלחן בעל הבית. והוא הדין לבן האוכל אצל אביו. הגה: ויש אומרים דבזמן הזה שמדליקים בפנים ממש ידליק במקום שאוכל וכן נהגו (תשובת הרשב"א סימן תקמ"ב):
- ב.** קטן שהגיע לחינוך צריך להדליק:
- ג.** יש אומרים שאף על גב שמדליקין עליו בתוך ביתו אם הוא במקום שאין בו ישראל מדליק בברכות. הגה: כי חייב לראות הנרות (מרדכי) וכן נוהגין. ואפילו אם הוא אצל יהודים ורואה הנרות אם רוצה להחמיר על עצמו ולהדליק בפני עצמו מדליק ומברך עליהם וכן נוהגין (תרומת הדשן מהרי"ל ותשובת מהרי"ל סימן קמ"ה):

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרקי החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדקשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כ"ט לחודש – עמוד ג זוכה לבנים צדיקים!

כל השנה הלכות בכל יום

מוכנס לו שהוא "עולם הבא"

ד. הנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו שהרי הוקצה למצותו ואם נתערב בשמן אחר ואין ששים לבטלו יש מי שאומר שאין להוסיף עליו כדי לבטלו:

סימן תרעה – נר של שבת קודם לנר של חנוכה, ובו סעיף אחד

א. מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה ונר שבת יקנה נר שבת מפני שלום ביתו (ועיין לעיל סימן רס"ג סעיף ג'). ואם יש לו לשל שבת ואין לו לנר חנוכה וליין לקידוש היום יקנה לנר חנוכה משום פרסומי ניסא. הגה: והוא הדין נר חנוכה קודם ליין הבדלה ועיין לעיל סימן רצ"ו סעיף ה'.

סימן תרעט – בערב שבת מדליקין נר חנוכה תחלה, ובו סעיף אחד

א. בערב שבת מדליקין נר חנוכה תחלה ואחר כך נר שבת. הגה: ומברך עליהם כמו בחול אף על פי שמדליקין בעוד היום גדול (תרומת הדין סימן ק"ב):

סימן תרפ – שלא להניח הנרות סמוך לפתח בליל שבת, ובו ב' סעיפים

א. בליל שבת צריך ליתן שום דבר לחוץ בין הנרות לפתח בשביל הרוח שלא יכבה הנרות כשפותח את הדלת:

ב. בערב שבת אסור לקבוע הנרות בדלת עצמה אחורי הדלת ויש מי שמתיר (ועיין לעיל סימן רע"ז סעיף א').

סימן תרפא – אין מבדילין בנר חנוכה במוצאי שבת, ובו ב' סעיפים

א. במוצאי שבת אין מבדילין חנוכה שאין נהנים לאורו ואין מברכין על הנר עד שיאורו לאורו:

ב. מדליקין נר חנוכה בבית הכנסת קודם ההבדלה. הגה: וכל שכן בביתו שמדליק ואחר כך מבדיל שהרי כבר הבדיל בבית הכנסת:

סימן תרפב – דין על הניסים בחנוכה, ובו ג' סעיפים

א. כל שמונת ימי חנוכה אומר על הניסים בברכת המזון בברכת הארץ ובתפלה בברכת מודים ואם לא אמר אין מחזירין אותו (ועיין לעיל סימן רצ"ד סעיף ד' וה'). ומיהו אם נזכר באותה ברכה כל זמן שלא הזכיר את השם אפילו נזכר בין אתה להשם חוזר. הגה: יש אומרים

כששכח על הניסים בברכות המזון כשמגיע להרחמן יאמר הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתתיהו כו' (כל בו וכבר נתבאר סימן קפ"ז סעיף ד').

ב. גם במוסף של שבת ושל ראש חודש צריך להזכיר של חנוכה אף על פי שאין מוסף בחנוכה:

ג. אין אומרים כשם שעשית וכו' אלא מסיים ועשית עמהם נסים וגבורות בימים ההם בעת הזאת ויש אומרים שאומרים אותה:

סימן תרפג – סדר הלל בחנוכה, ובו סעיף אחד

א. כל שמונת ימי חנוכה גומרין את ההלל. הגה: וכל שמונת ימי חנוכה אין אומרים תחנון וצדקתך וצדקתך ולמנצח וצדוק הדין גם בערב חנוכה במנחה ועיין לעיל סימן קל"א (מהרי"ל ומנהגים):

סימן תרפד – סדר קריאת התורה בחנוכה, ובו ג' סעיפים

א. קורין בקרבנות הנשיאים שבפרשת נשא שלשה בכל יום ומתחילין בברכת כהנים (ויש אומרים שמתחילין ביום כלות משה (טור) (וכן אנו נוהגין). וקורא אותו עם כהן ולוי וישראל קורא ביום הראשון. (ויש אומרים שהכהן קורא כל אותה הפרשה עד ביום הראשון והלוי והישראלי קורין ביום הראשון) (מנהגים) (וכן נוהגין). ביום שני קורא כהן ביום השני עד פר אחד בן בקר ולוי עד ביום השלישי וישראל חוזר וקורא ביום השני ועל דרך זה בכל יום. הגה: ויש אומרים שישראל קורא ביום שלאחריו דהיינו ביום השלישי וכן בכל יום, וכן נוהגין (הגהות מיימוני פרק י"ג מהלכות תפלה). ביום שמיני מתחילין ביום השמיני וגומרין כל הסדר וקורין פרשה ראשונה של בהעלותך (ונוהגין לסיים כן עשה את המנורה) (מנהגים):

ב. בשבת שבחנוכה מוציאין ב' ספרים באחד קורא פרשה השבוע ובשני קורא בשל חנוכה ומפטיר רני ושמחי ואם חלו בו ב' שבתות מפטיר בשניה במלכים בנרות דשלמה. הגה: ואם חל חתונה בשבת זו מפטירין בשל חנוכה (מנהגים):

ג. אם חל ראש חודש טבת בשבת מוציאין ג' ספרים וקורין ששה בפרשת השבוע ובשני קורא אחד בשל ראש חודש ומתחיל וביום השבת ובשלישי קורא

מפטיר בשל חנוכה ומפטיר רני ושמחי ואם חל ראש חודש בחול מוציאין ב' ספרים וקורין באחד שלשה בשל ראש חודש ובשני קורא אחד בשל חנוכה ואם טעה החזן וקרא רביעי בשל ראש חודש אם לא הוציאו ספר שני אין צריך לקרות יותר אבל אם הוציאו ספר שני משום פגמו צריך לקרות חמישי בשל חנוכה. הגה: ואם טעה והתחיל לקרות בשל חנוכה צריך להפסיק לקרות בשל ראש חודש (אבודרהם הלכות ברכות). ואם צריך לברך על קריאת ראש חודש עיין לעיל סימן ק"מ:

סימן תרפה – סדר ד' פרשיות, ובו ו' סעיפים

א. ראש חודש אדר הסמוך לניסן שחל להיות בשבת קורין פרשת שקלים שהיא כי תשא עד ועשית כיור נחשת ומפטיר ויכרות יהוידע ומוציאין שלשה ספרים באחד קורא פרשת השבוע ובשני של ראש חודש ובשלישי קורא מפטיר בפרשת שקלים:

ב. בשבת שניה מוציאין שני ספרים באחד קורא פרשת השבוע ובשני קורא זכור את אשר עשה לך עמלק ומפטיר פקדתי את אשר עשה עמלק:

ג. בשבת שלישית שהוא ט"ו באדר מפסיקין ובשבת רביעית שהוא כ"ב לאדר מוציאין שני ספרים באחד קורא בפרשת השבוע ובשני קורא פרשת פרה ומפטיר וזרקתי עליכם מים טהורים (ועיין לעיל סימן קל"ז סעיף ה').

ד. בשבת חמישי שהוא כ"ט באדר מוציאין ב' ספרים באחד קורא פרשת השבוע ובשני קורא החדש הזה לכם ומפטיר בראשון באחד לחדש:

ה. חל ראש חודש אדר הסמוך לניסן בתוך ימי השבוע ואפילו בערב שבת מקדימין לקרות פרשת שקלים בשבת שלפניו ומפסיקין בשניה כדי שתהא פרשת זכור בשבת הסמוכה לפורים מלפניה ואם חל פורים בערב שבת מקדימים לקרות פרשת זכור בשבת שלפניו:

ו. הימים שראוי לקבוע בהם ראש חודש אדר זבד"ו וסימן לשבתות ההפסקה זט"ו ב"ו ד"ד וב"י"ו כלומר כשחל ראש חודש בשבת מפסיקין בחמשה עשר בו וסימן זט"ו וכשחל ביום ב' מפסיקין בו וסימן ב"ו וכשחל ביום ד' מפסיקין בד' בו וסימן ד"ד וכשחל ביום ו' מפסיקין בו וסימן ו"ו

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לקבלת החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות בן עולם הבא. נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות בן עולם הבא על ידי לימוד ה"תורה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כיש לחודש – עמוד ד זוכה לבנים צדיקים!

מפסיקין בשתי שבתות ב' בו וי"ו בו
וסימן ובי"ו:

ז. יש אומרים שפרשת זכור ופרשת פרה
אדומה חייבים לקרותם מדאורייתא
לפיכך בני הישובים שאין להם מנין
צריכים לבוא למקום שיש מנין בשבתות
הללו כדי לשמוע פרשיות אלו שהם
מדאורייתא. הגה: ואם אי אפשר להם לבוא
מכל מקום יזהרו לקרותם בנגינתם ובטעמם
(מצא כתוב):

הלכות מגילה ופורים

סימן תרפו – דין תענית אסתר, ובו ג' סעיפים

א. בחנוכה ופורים מותר להתענות לפניהם ולאחריהם:

ב. מתענים בי"ג באדר ואם חל פורים באחד בשבת מקדימין להתענות ביום חמישי. הגה: ותענית זה אינו חובה לכן יש להקל בו לעת הצורך כגון מעבורות או מניקות או חולה שאין בו סכנה ואפילו רק כואבי עינים שאם מצטערם הרבה לא יתענו ויפרעו אחר כך אבל שאר בריאים לא יפרשו מן הצבור (חדושי אגודה בשם מחזור ויטרי). ואם חל פורים ביום א' שמתענין ביום ה' שלפניו וחל בו ברית מילה מותר לאכול על המילה ולמחר ביום ו' יתענו האוכלים (הגהות מנהגים):

ג. יש מתענים ג' ימים זכר לתענית אסתר:

סימן תרפז – חיוב קריאת המגילה, ובו ב' סעיפים

א. חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולחזור ולשנותה ביום ושל לילה זמנה כל הלילה ושל יום זמנה כל היום מהנץ החמה עד סוף היום ואם קראה משעלה עמוד השחר יצא:

ב. מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה קל וחומר לשאר מצות של תורה שכולם נדחים מפני מקרא מגילה שאין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה שאין לו קוברים (כדי צרכו), שהפוגע בו קוברו תחלה ואחר כך קורא. הגה: וכל זה לא מיירי אלא בדאיכא שהות לעשות שתיהן אבל אם אי אפשר לעשות שתיהן אין שום מצוה דאורייתא נדחה מפני מקרא מגילה (ר"ן ובית יוסף בשם תוספות ומהר"א מזרחי) והא דמת מצוה קודם היינו

דוקא בדאפשר לו לקראה אחר כך (מהר"א מזרחי):

סימן תרפח – דין כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון, ובו ח' סעיפים

א. כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון אפילו אינן מוקפין עכשיו קורין בט"ו אפילו אם הם בחוצה לארץ ואפילו אין בהם עשרה בטלנים (פירוש בטלים ממלאכתן ועוסקין בצרכי צבור). והוא שהוקף ואחר כך ישב או ישב תחלה על דעת להקיפו אחר כך לאפוקי כשנודע שישב תחלה על דעת שלא להקיפו. (אבל בסתמא הוקפה ולבסוף ישבה, ר"ן):

ב. וכן הכפרים הנראים עמהם אפילו אינם סמוכים כגון שהם בהר או שסמוכים להם אפילו אינם נראים עמהם כגון שהם בעמק ובלבד שלא יהיו רחוקים יותר ממיל ובשושן אף על פי שאינה מוקפת חומה מימות יהושע קורין בט"ו הואיל ונעשה בו הנס:

ג. כפרים ועיירות גדולות וכרכים שאינם מוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בי"ד:

ד. כרך שהוא ספק אם הוקף בימי יהושע אם לאו קורין בי"ד ובט"ו ובליליהון ולא יכרך כי אם בי"ד שהוא זמן קריאה לרוב העולם:

ה. בן עיר שהלך לכרך או בן כרך שהלך לעיר אם היה דעתו לחזור למקומו בזמן קריאה ונתעכב ולא חזר קורא כמקומו ואם לא היה בדעתו לחזור אלא לאחר זמן הקריאה קורא עם אנשי המקום שהוא שם. הגה: ואם הוא במדבר או בספינה קורא ביום י"ד כמו רוב העולם (כל בו):

ו. יום חמשה עשר שחל להיות בשבת אין קורין המגילה בשבת אלא מקדימין לקרותה בערב שבת וגובים מעות מתנות עניים ומחלקים אותם בו ביום וביום שבת מוציאים שני ספרים ובשני קורין ויבא עמלק ואומרים על הניסים ואין עושין סעודת פורים עד יום אחד בשבת:

ז. המפרש בים והיוצא בשיירא ואינו מוצא מגילה להוליך עמו יקראה בי"ג או בי"ב או בי"א בלא ברכה ואם אי אפשר להמתין עד ימים הללו יש אומרים שקורא אפילו מתחלת החדש. הגה: והכי נהוג ומיהו אם נזדמן לו אחר כך מגילה חוזר

וקורא אותה ביום י"ד אפילו קראה תחלה ביום י"ג מכל מקום קרא אותה שלא בזמנה (כל בו ובית יוסף):

ח. בן עיר שהיה בספינה או בדרך ולא היה בידו מגילה ואחר כך נזדמנה לו בט"ו קורא אותה בט"ו:

סימן תרפט – שהכל חייבים בקריאת מגילה, ובו ו' סעיפים

א. הכל חייבים בקריאתה אנשים ונשים וגרים ועבדים משוחררים ומחנכים את הקטנים לקרותה:

ב. אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא יצא ידי חובתו והוא שישמע ממי שהוא חייב בקריאתה לפיכך אם היה הקורא חרש או קטן או שוטה השומע ממנו לא יצא ויש אומרים שהנשים אינם מוציאות את האנשים. הגה: ויש אומרים אם האשה קוראה לעצמה מברכת לשמוע מגילה שאינה חייבת בקריאה (מרדכי פרק קמא דמגילה):

ג. אנדרוגינוס מוציא מינו ולא שאינו מינו טומטום ומי שחציו עבד אפילו מינו אינו מוציא. הגה: יש אומרים דאפילו את עצמו אינו מוציא וצריך לשמוע מאחרים (בית יוסף):

ד. השומע מגילה ממי שהוא מודר הנאה ממנו יצא:

ה. מקום שאין מנין אם אחד יודע והאחרים אינם יודעים אחד פוטר את כולם ואם כולם יודעים כל אחד קורא לעצמו:

ו. מנהג טוב להביא קטנים וקטנות לשמוע מקרא מגילה:

סימן תרצ – דיני קריאת המגילה, ובו י"ח סעיפים

א. קורא אדם את המגילה בין עומד בין יושב אבל לא יקרא בצבור יושב לכתחלה מפני כבוד הצבור. הגה: ואסור לחזן לקרוא את המגילה עד שאומרים לו קרא (מרדכי פרק הקורא):

ב. אפילו שנים ואפילו עשרה יכולים לקרותה ביחד ויוצאים הם והשומעים מהם:

ג. צריך לקרותה כולה ומתוך הכתב ואם קראה על פה לא יצא וצריך שתהא כתובה כולה לפניו לכתחלה אבל בדיעבד אם השמיט הסופר באמצעה תיכות אפילו עד חציה וקראם הקורא על פה יצא. הגה: אבל אם השמיט תחלתה או סופה אפילו מיעוטה לא יצא (ר"ן). ואפילו

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף או"ח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם ב'פתי פנסיות וב'פתי מדרשות. ובשמות. ויזכה לחברים וידידים. וזכות את הרבים ל'היות' בן עולם הבא" על ידי 'ימוד' ה'הכח' ככל יום. שהוא "תורה לשמחה!" וכל המזכה את הרבים כ"ט לחודש – עמוד ה' זוכה ל'פנים צדיקים!

באמצעה דוקא דלא השמיט ענין שלם (בית יוסף בשם אורחות חיים). אבל ביותר מחציה אפילו הן כתובות אלא שהן מטושטשות ואין רישומן ניכר פסולה:

ד. מי שתופס בידו מגילה שאינה כשרה לא יקרא עם שליח ציבור אלא שומע ושותק. הגה: וכן לא יסייע שום אדם על פה לחזן ולכן אותן הפסוקים שקורין הקהל צריך החזן לחזור ולקרותם מתוך מגילה כשרה (בית יוסף בשם שבולי לקט):

ה. קראה סירוגין דהיינו שפסק בה ושהה ואחר כך חזר למקום שפסק אפילו שהה כדי לגמור את כולה יצא. הגה: ואפילו סח בנתיים מיהו גוערין במי שסח בנתיים כדלקמן סימן תרצ"ב סעיף ב' (הרשב"א סימן רמ"ד):

ו. הקורא את המגילה למפרע לא יצא קרא פסוק אחד ודילג השני וקרא שלישי ואחר כך חזר וקרא השני לא יצא מפני שקרא למפרע פסוק אחד אלא כיצד יעשה מתחיל מפסוק שני ששכח וקורא על הסדר:

ז. הקורא את המגילה על פה לא יצא ידי חובתו:

ח. הלועז ששמע את המגילה הכתובה בלשון הקודש ובכתבי הקודש אף על פי שאינו יודע מה הם אומרים יצא ידי חובתו:

ט. היתה כתובה תרגום או בלשון אחרת מלשונות העכו"ם לא יצא ידי חובתו בקריאתה אלא המכיר בקריאתהאלא המכיר אותו הלשון בלבד אבל אם היתה כתובה בכתב עברי וקראה ארמית לארמי לא יצא שנמצא זה קורא על פה וכיון שלא יצא הקורא ידי חובתו לא יצא השומע ממנו. הגה: אבל אין לחוש באיזה כתב כתובה (בית יוסף):

י. מי שיודע לעז ויודע אשורית אינו יוצא בלעז ויש אומרים שיוצא. הגה: ואם כתובה בשני לשונות מי שמבינים יצאו (בית יוסף):

יא. יש למחות ביד הקוראים לנשים המגילה בלשון לעז אף על פי שכתובה בלשון לעז:

יב. קראה מתנמנם הואיל ולא נרדם בשינה יצא אבל אם שמעה מתנמנם לא יצא:

יג. היה כתובה שקורא פסוק במגילה שהוא מעתיק ממנה וכותבה אם כיון לכו לצאת ידי חובתו יצא והוא שתהא כתובה כולה

לפניו במגילה שהוא מעתיק ממנה וכן אם היה מגיחה וכן אם היה דורשה שקורא פסוק במגילה שלימה ודורשו אם כיון לכו לצאת ידי חובתו יצא ולא יפסיק בה בענינים אחרים כשדורשה שאסור להפסיק בה בענינים אחרים:

יד. הקורא את המגילה צריך שיכוין להוציא השומע וצריך (שיכוין) השומע לצאת ואם הקורא שליח ציבור מסתמא דעתו על כל השומעים אפילו הם אחורי בית הכנסת אין מדקדקין בטעויותיה ויש אומרים דדוקא בטעות שהלשון והענין אחד כהוא עובדא דתרי תלמידי דהווי יתבי קמיה דרב חד קרי יהודים וחד קרי יהודיים ולא אהדר חד מיניהו אבל טעות אחר לא:

טו. צריך לומר עשרת בני המן ועשרת הכל בנשימה אחת להודיע שכולם נהרגו ונתלו כאחד. הגה: ודוקא לכתחלה אבל בדיעבד אם הפסיק ביניהם יצא (תוספות סוף פרק קמא דמגילה ואבודרהם ומהרי"ל). ולכתחלה נוהגין לומר בנשימה אחת מתחלת חמש מאות איש ואת פרשנדתא כו' עד עשרת (מהרי"ל בשם רוקח):

טז. צריך שיאמר ארור המן ברוך מרדכי ארורה זרש ברוכה אסתר ארורים כל עובדי כוכבים ברוכים כל המאמינים בה' וכו' וצריך שיאמר וגם חרבונוה זכור לטוב:

יז. מנהג כל ישראל שהקורא קורא ופושטה כאיגרת להראות הנס וכשיגמור חוזר וכורכה כולה ומברך. הגה: יש שכתבו שנוהגין לומר ד' פסוקים של גאולה בקול רם דהיינו איש יהודי וגו' ומרדכי יצא וגו' ליהודים היתה אורה וגו' כי מרדכי היהודי וגו' וכן נוהגין במדינות אלו (הגהות מיימוני פרק ח' וכל בו ואבודרהם) והחזן חוזר וקורא אותן. עוד כתבו שנהגו התינוקות לצור צורת המן על עצים ואבנים או לכתוב שם המן עליהן ולהכותן זה על זה כדי שימחה שמו על דרך מחה תמחה את זכר עמלק ושם רשעים ירקב. ומזה נשתרבב המנהג שמכים המן כשקורים המגילה בבית הכנסת (אבודרהם). ואין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו כי לא לחנם הוקבעו (בית יוסף בשם אורחות חיים):

יח. מגילה בי"ד ובט"ו צריך לחזור אחר עשרה ואם אי אפשר בעשרה קורים אותה ביחיד. הגה: ויש להסתפק אם נשים מצטרפות לעשרה (הגהות אשרי פרק קמא טור

סימן תרפ"ד). ואם קראו אותה בציבור ואיזה יחיד לא שמעה יכול לקרות אפילו לכתחלה ביחיד הואיל וקורין אותה באותה העיר בעשרה (בית יוסף בשם אורחות חיים) וכשהיחיד קורא אותה בזמנה צריך לברך עליה (בית יוסף):

סימן תרצא – דיני כתיבת המגילה ותפירתה, ובו י"א סעיפים

א. אין כותבין המגילה אלא בדיו על הגויל או על הקלף כספר תורה ואם כתבה במי עפצים וקנקנתום כשרה כתבה בשאר מיני צבעונים פסולה וצריכה שירטוט כתורה עצמה ואין העור שלה צריך לעבד לשמה ויש אומרים שצריך עיבוד לשמה:

ב. היתה כתובה על הנייר או על עור שאינו מעובד או שכתבה עכו"ם או מין פסולה ודינה כספר תורה לענין היקף גויל וחטוטרות חתי"ן ותליית ההי"ן וקופי"ן וכל גופות האותיות בצורתן ובחסרות ויתרות. הגה: גם צריך לכתבה מן הכתב (ר"ן) ולהוציא כל תיבה מפיו קודם שיכתבנה כמו בספר תורה (מהרי"ק) ועושי"ן כל פרשיותיה סתומות ואם עשאן פתוחות פסולה (הגהות מיימוני פרק ב' ופסקי מהרא"י סימן כ"ג). ובדיעבד אין לפסול מגילה משום חסרות ויתרות דלא גרע מהשמיט בה הסופר אותיות דכשרה (הגהות מיימוני פרק ב' ואור זרוע) [כמו שנתבאר סימן תרצ"ז סעיף ג']. וצריכה עמוד בסופה וחלק בראשה כדי להקיפה בו ויש אומרים שצריכה תגין ויש אומרים שאינה צריכה. הגה: ונהגו לתייגה גם נהגו שלא לעשות לה עמוד כלל בסופה (מהרי"ל):

ג. עשרת בני המן צריך לכתבם כשירה ולא כשאר שירות שחלק על גבי כתב אלא מניח חלק בין כתב לכתב ואם לא עשה כן פסולה:

ד. צריך להאריך בו"ו דויוזא (בכתיבתה ויש אומרים בקריאתה) (ר"ן בשם הרא"ש ומהרי"ל ובית יוסף בשם אורחות חיים). וצריך לכתוב איש בראש דפא ואת בסופה:

ה. אם תפרה בחוטי פשתן פסולה:

ו. אם הטיל בה ג' חוטי גידים כשרה ובלבד שיהיו משולשות ומפני שיש בו פירושים שונים צריך לצאת ידי כולם ויעשה שלשה תפירות בראשה ושלש בסופה ושלש באמצעיתה ותפירה אחת בחלק הרביעי מצד זה ותפירה אחת

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק ל"ב חלקים. שמונה עמודים ליום. כף גמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ח" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ט לחודש – עמוד ו זוכה לבנים צדיקים!

בחלק הרביעי שמצד האחר. הגה: ואם אין לו גידין יותר מוטב לתפור הנשאר בחוטי פשתן מלהניחה בלא תפירה (הגהות מיימוני פרק ב' וכל בו). אבל אם יש לו גידין יתפור כולם בגידין כולה בגידין והתפירה תהיה מבחוץ ולא מבפנים (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ד' ובית יוסף בשם אורחות חיים):

ז. צריך להניח שיור בראש היריעה ובסופה כשתופרם יחד ובמשהו סגי:

ח. אין קורין בצבור במגילה הכתובה בין הכתובים ואם קרא לא יצא אלא אם כן היתה יתירה על שאר היריעות או חסרה כדי שיהא לה היכר אבל היחיד קורא בה ואפילו אינה חסרה או יתירה ויצא בה ידי חובתו ודוקא כשהיא כתובה בגליון כספר תורה:

ט. מגילה שהיא נקודה וכן אם כתב בה בדף הראשון ברכות ופיוטים אינה נפסלת בכך:

י. אם אין מגילה כשרה קורים אותה בחומש בלא ברכה:

יא. אם קרא במגילה גזולה יצא. הגה: ואם מברכין עליה עיין לעיל סימן תרמ"ט לענין לולב הפסול והוא הדין כאן:

סימן תרצב – דיני ברכות המגילה, ובו ד' סעיפים

א. הקורא את המגילה מברך לפניו שלשה ברכות על מקרא מגילה ושעשה נסים ושהחיינו וביום אינו חוזר ומברך שהחיינו. הגה: ויש אומרים דאף ביום מברך שהחיינו (טור בשם רבינו תם והרא"ש והמגיד), וכן נוהגין בכל מדינות אלו ואחד יכול לברך והשני קורא (הגהות אשירי פרק ב'). ולאחריה נוהגים לברך הרב את ריבנו וכו' אם לא בירך לא לפניו ולא לאחריה יצא. הגה: ונהגו לומר בלילה אשר הניא אבל לא ביום (כל בו ובית יוסף בשם אורחות חיים). ואין לברך אחריה אלא בצבור:

ב. אין לשוח בעוד שקורין אותה:

ג. אף על פי שיצא כבר מברך להוציא את אחר ידי חובתו:

ד. מי שהוא אנוס קצת ואינו יכול לילך לבית הכנסת וצריך להמתין עד אחר שקראו הקהל וקשה עליו לישב בתענית כל כך יכול לשמוע קריאתה מבעוד יום מפלג המנחה ולמעלה. הגה: אבל אסור לאכול קודם שישמע קריאת המגילה אפילו התענית קשה עליו (תרומת הדשן סימן ק"ט):

סימן תרצג – סדר תפלת פורים, ובו ד' סעיפים

א. אחר קריאת המגילה בערבית אומר ואתה קדוש ואם חל במוצאי שבת אומר ויהי נועם קודם ואתה קדוש. הגה: ואומר ויתן לך. וקורים המגילה ואחר כך מבדילין (מנהגים):

ב. אומר על הנסים בלילה וביום. הגה: ואם לא אמרו אין מחזירין אותו (טור). ואין אומרים על הנסים רק ביום י"ד אבל לא בט"ו (בית יוסף בשם אורחות חיים ומנהגים). ובליל י"ד אף על פי שלא קראו המגילה עדיין אומר על הנסים בתפלת ערבית (הגהות מיימוני פרק ב'):

ג. אין קורין בו הלל ואין נופלין על פניהם. הגה: ואין אומרים למנצח ואל ארך אפים (מנהגים ובית יוסף בשם תוספות):

ד. מוציאין ספר תורה וקורין בפרשת ויבא עמלק ואף על פי שאין בה אלא ט' פסוקים כופלין פסוק אחרון כדי להשלים לעשרה פסוקים. הגה: ואין המנהג לכפול פסוק האחרון של הפרשה. וקורין המגילה ואחר כך סדר קדושה. הגה: כשיש מילה בפורים מלין התינוק קודם קריאת המגילה (מהרי"ל ומנהגים):

סימן תרצד – דין מעות פורים לעניים, ובו ד' סעיפים

א. חייב כל אדם ליתן לפחות שתי מתנות לשני עניים. הגה: יש אומרים שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר ומאחר שלשה פעמים כתיב תרומה בפרשה יש ליתן שלש (מרדכי ריש פרק קמא דיומא). ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה (מהרי"ל) וכן נוהגין בכל מדינות אלו ויש ליתן ג' חצאי גדולים במדינות אלו כי אין מטבע ששם מחצית עליה מלבד זו. ובמדינות אוסטרייך יתנו ג' חצי ווינ"ר שנקראו גם כן מחצית וכן לכל מדינה ומדינה ואין חייב ליתנו רק מי שהוא מבן עשרים ולמעלה ויש אומרים שנותנים מחצית השקל לצדקה מלבד ג' מחצית אלו ואין נוהגין כן:

ב. אין משנים מעות פורים לצדקה אחרת. הגה: ודוקא הגבאים (מרדכי פרק קמא דבבא בתרא) אבל העני יכול לעשות בו מה שירצה:

ג. אין מדקדקים במעות פורים אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו ובמקום שנהגו ליתן אף לעכו"ם נותנים:

ד. במקום שאין עניים יכול לעכב מעות פורים שלו לעצמו ונותנם במקום שירצה.

סימן תרצה – דיני סעודת פורים, ובו ד' סעיפים

הגה: מצוה להרבות בסעודת פורים (טור). ובסעודה אחת יוצאים (מרדכי סוף פרק קמא).

א. סעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו. הגה: ומכל מקום גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה. (תשובת מהרי"ב):

ב. חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. הגה: ויש אומרים דאין צריך להשתכר כל כך אלא שישתה יותר מלימודו (כל בו) וישן ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי (מהרי"ל). ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים ואין להתענות בפורים מלבד תענית חלום ועיין לעיל סימן תקס"ח וסימן תק"ע. יש שנהגו ללבוש בגדי שבת ויום טוב בפורים וכן נכון (מהרי"ל). ונוהגים לעשות סעודת פורים לאחר מנחה וערבית יתפללו בלילה ומתפללים מנחה תחלה בעוד היום גדול ורוב הסעודה צריכה להיות ביום (מנהגים). ולא כמו שנוהגין להתחיל סמוך לערב ועיקר הסעודה היא ליל ט"ו וכשחל פורים ביום ששי יעשו הסעודה בשחרית משום כבוד שבת (מנהגים). ומי שרוצה לעשותה תמיד בשחרית הרשות בידו (תרומת הדשן). יש אומרים שיש לאכול מאכל זרעונים בפורים זכר לזרעונים שאכל דניאל וחכיריו בבבל (כל בו). טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה וסמך ליבר ליהודים היתה אורה ושמחה ודרשינן אורה זו תורה (מהרי"ב). וחייב במשתה ושמחה קצת בשני ימים י"ד וט"ו (מנהגים) וכן נהגו ויש אומרים דאם הזיק אחד את חברו מכח שמחת פורים פטור מלשלם (תרומת הדשן סימן ק"י). ועיין בחושן המשפט בדיני נזיקין (סוף סימן שע"ח):

ג. אומר על הנסים בברכת המזון בברכת הארץ ואם התחיל סעודתו ביום ומשכה עד הלילה אומר על הנסים דבתר תחלת סעודה אזלינן ויש מי שאומר שאין לאומרו (ונוהגין כסברא ראשונה):

ד. חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של מיני אוכלים שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מנות לאיש אחד וכל המרבה לשלוח לרעים משובח ואם אין לו מחליף עם חבירו זה שולח לזה

הגה: ויש אומרים שיש ליתן לפחות שתי מתנות לשני עניים. הגה: יש אומרים שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר ומאחר שלשה פעמים כתיב תרומה בפרשה יש ליתן שלש (מרדכי ריש פרק קמא דיומא). ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה (מהרי"ל) וכן נוהגין בכל מדינות אלו ויש ליתן ג' חצאי גדולים במדינות אלו כי אין מטבע ששם מחצית עליה מלבד זו. ובמדינות אוסטרייך יתנו ג' חצי ווינ"ר שנקראו גם כן מחצית וכן לכל מדינה ומדינה ואין חייב ליתנו רק מי שהוא מבן עשרים ולמעלה ויש אומרים שנותנים מחצית השקל לצדקה מלבד ג' מחצית אלו ואין נוהגין כן:

ב. אין משנים מעות פורים לצדקה אחרת. הגה: ודוקא הגבאים (מרדכי פרק קמא דבבא בתרא) אבל העני יכול לעשות בו מה שירצה:

ג. אין מדקדקים במעות פורים אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו ובמקום שנהגו ליתן אף לעכו"ם נותנים:

הנה מוכבא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם גפתי פנסיות ובגפתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי 'ימוד' ה'הכח' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים כ"ט לחודש – עמוד ז' זוכה לפנים צדיקים!

סעודתו וזה שולח לזה סעודתו כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו. הגה: ויש לשלוח מנות ביום ולא בלילה (מדברי הרא"ש פרק קמא דמגילה). ואם שולח מנות לרעהו והוא אינו רוצה לקבלם או מוחל לו יצא ואשה חייבת במתנות לאבינונים ומשלוח מנות כאיש. ואשה תשלח לאשה ואיש לאיש. אבל לא בהפך שלא יבא איש לשלוח לאלמנה ויבואו לידי ספק קידושין אבל במתנות לאבינונים אין לחוש:

סימן תרצו – דיני הספד ותענית ועשיית מלאכה בפורים, ובו ח' סעיפים

א. פורים מותר בעשיית מלאכה ובמקום שנהגו שלא לעשות אין עושין. (והאידנא נהגו בכל מקום שלא לעשות) (כל בו). והעושה אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם אלא אם הוא בנין של שמחה כגון בית חתנות לבנו או אבורנקי של מלכים ושרים. הגה: ומותר לעשות כל מלאכת מצוה כגון לכתוב פסקי הלכות וכן מותר לעשות אפילו מלאכות גמורות לצורך פורים (תרומת הרשן סימן ק"ב):

ב. אפילו במקום שנהגו לא נהגו אלא ביום מקרא מגילה בלבד אבל לאסור את של זה בזה אינו מנהג:

ג. יום י"ד ויום ט"ו אסורים בהספד ותענית לכל אדם בכל מקום בין לבני כרכים שהם עושין ט"ו בלבד בין לבני עיירות שהם עושים י"ד בלבד והנשים מענות בהם שכלן עונות כאחת ומטפחות שמכות כף אל כף אבל לא מקוננות

שתהא אחת מדברת וכולן עונות אחריה נקבר המת לא מענות ולא מקוננות:

ד. כל דברי אבילות נוהגים בחנוכה ופורים. הגה: ומכל מקום ילך לבית הכנסת לשמוע המגילה (תוספות פרק קמא דמועד קטן). ואם יוכל לאסוף מנין לביתו לקרות המגילה עדיף טפי (מהרי"ל). ויש אומרים שאין אבילות נוהג בפורים לא בי"ד ולא בט"ו (הרא"ש ומנהגים) וכן נוהגין ואפילו אבילות יום ראשון נדחה מפני פורים (דברי עצמו) אבל דברים שבצנעה נוהג ואף על פי שאין נוהג אבילות בפורים עולה לו למנין שבעה ימי אבילות כמו שבת וכן פסק הרב בעצמו בטור יורה דעה סימן ת"א:

ה. אם חל פורים במוצאי שבת והאבל יושב בבית הכנסת בשבת במנחה לא יצא משם עד שיתפלל תפלת ערבית וישמע קריאת מגילה ולמחרת לא יצא מפתח ביתו:

ו. יש מי שאומר שהאבל חייב לשלוח מנות. הגה: אבל אין שולחין לאבל כל י"ב חודש (מהרי"ל) וכמו שיתבאר ביורה דעה סימן שפ"ה עיין שם ואם אין בעיר אלא האבל עם אחר חייב לשלוח לאבל כדי לקיים לשלוח מנות אלא אם כן מחל האבל על מנתו (מהריב"ש):

ז. יש מי שאומר שאונן מותר בבשר ויין דלא אתי עשה דיחיד דאבילות ודחי עשה דרבים דאורייתא דלשמוח בפורים דברי קבלה נינהו שהם כדברי תורה. הגה: וכל שכן שחייב במקרא מגילה ותפלה וקריאת שמע ונראה לי דדוקא בלילה אף על פי שמתו מוטל לפניו אבל ביום שרוצה לקברו קבורת מתו קודם כמו שנתבאר לעיל

סימן תרפ"ז סעיף ב' ולכן קורא ומתפלל אחר כך דלא עדיף מיום טוב ושבת כמו שנתבאר לעיל סימן ע"א, כן נראה לי:

ח. מותר לישא אשה בפורים. הגה: בין בי"ד בין בט"ו וכל שכן שמותר לעשות פדיון הבן (תוספות פרק קמא דמועד קטן). ומה שנהגו ללבוש פרצופים בפורים וגבר לובש שמלת אשה ואשה כלי גבר אין איסור בדבר מאחר שאין מכוונים אלא לשמחה בעלמא וכן בלבישת כלאים דרבנן ויש אומרים דאסור אבל המנהג כסברא הראשונה וכן בני אדם החוטפים זה מזה דרך שמחה אין בזה משום לא תגזול ונהגו כך ובלבד שלא יעשו דבר שלא כהוגן על פי טובי העיר (תשובת מהרי"י מינץ סימן י"ז):

סימן תרצו – אין אומרים תחינה בי"ד וט"ו שבאדר ראשון, ודין תענית והספד בהן, ובו סעיף אחד

א. יום י"ד וט"ו שבאדר ראשון אין נופלים על פניהם ואין אומרים מזמור יענך ה' ביום צרה ואסורים בהספד ותענית אבל שאר דברים אין נוהגים בהם ויש אומרים דאף בהספד ותענית מותרים. הגה: והמנהג כסברא ראשונה יש אומרים שחייב להרבות במשתה ושמחה בי"ד שבאדר ראשון (טור בשם הרי"ף) ואין נוהגין כן מכל מקום ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים (הגהות מיימוני בשם סמ"ק) וטוב לב משתה תמיד:

– מדרשת רבינו הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א! –

אוי לי, ווי לי, בחילול שבת, כי כולם בני תורה ואין להם להתנצל כי קצרה שכלם ללמוד, כי הם בעלי דיעה תהלה לאל, ולומדים פשטים ופולפולים מצפצפים כעגור, והלכות שיש בהן חיי נפש מניחין, וימותו בלי חכמה ללמוד אורח חיים, ועוברים על כמה מצוות, ואומרים אין פשע, וביחוד דיני מוקצה, אם יאכל אדם אגוזים ושקדים, וקליפות אינם ראויים למאכל בהמה מניחים על השלחן, אסורה הנגיעה, כי אם לנערם על ידי טבלא, אבל הנגיעה וטלטול אסור, כי הם מוקצה אפילו לר"ש, הואיל ואינם ראויים למאכל בהמה, וכהנה רבים האיסורים בכל דיני מועד וחול המועד, וברכות ונטילת ידים, ברכת המזון, ובעו"ה אין איש שם על לב ללומדם כראוי, והדיינים מעמיקים בחושן משפט כי לחמם הוא, ובאורח חיים נטו מנהלם ועקבותם לא נודע להם, חבל על דלית ליה מבוא לשער אשר לה' צדיקים יבואו בו, הוא אורח חיים. (יערות דבש חלק שני דרוש ה')

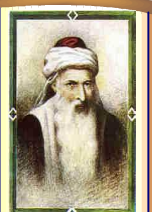
הנה מוכא פאן ספר שו"ת ערוך או"ח חיים מחזק לך תחודש. שמונה עמודים ליום. פן יגמור פל או"ח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המזכה את הרבים כ"ט לחודש – עמוד ה' זוכה לבנים צדיקים!

מכון "אורח חיים החדשי" – ללימוד כל ספר "אורח חיים" – במעגל החודש
 שעל ידי "מפעל עולמי ללימוד שולחן ערוך חלק אורח חיים"
 מטרת המפעל: לזכות כל אחד מישראל להיות "בן עולם הבא"

עמ"י

עש"ן

רבינו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר מעולמו בשנת ה'תקכ"א
 (שם אביו ה' אפרים ז"ל)

רבינו משה איסרליש זיע"א
 בעל מחבר ספר "דמ"א"
 נפטר מעולמו בשנת ה'תשל"א
 (שם אביו ה' ישראל ז"ל)

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד עש"ן או"ח לכל החודש - ח' עמודים ליום
 - הלכות "ארץ ישראל" ביום שלשים לחודש -

כל השונה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שיוציאו תלמוד לדין מעשה. ולידי מדות ישראל. ולידי ודיעת התורה.
 ובהיני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדוניהו!
 על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

שז"ע הלכות ארץ ישראל.

מצוות התלויות בארץ, ישוב ארץ ישראל, ירושלים, בית המקדש,
 חורבן בית המקדש, ומקום המקדש, וכל התלויים בהם! (בכ"א עמודים)

(הרב שלמה זאנוויל וזויל, ירושלים תרפ"ז לפ"ק)

ליום השלשים לחודש סדרנו ללמוד כל הלכות "ארץ ישראל" שבד' חלקי שולחן ערוך, ועל ידי לימוד הלכות אלו, יזכה ל"קדושת ארץ ישראל" באמת, אפילו אם אין זוכה עכשיו לגור בארץ ישראל בקביעות, ויקיים בזה "ונשלמה פרים שפתינו" – וכמו שאמרו חכמינו ז"ל בברכות (דף ה.): "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד!"

שפונים אליו הקהל כשמתפללים. ויש מפרשים בהפך. וראוי לחוש לדברי שניהם וגם כשמתפלל בשאר צדדים חוץ לבית הכנסת יש להחמיר שיחזיר פניו לבית הכנסת. וכל זה כשיזכר שמחזיר אחריו לבית הכנסת אבל אם הוא מתפלל בבית הסמוך לבית הכנסת פניו כנגד ארץ ישראל בראוי ואחוריו לכותל ביתו שהוא כותל בית הכנסת מותר שאינו ניכר שמחזיר פניו מבית הכנסת:

אורח חיים הלכות תפלה, סימן צד – צריך לכוון נגד ארץ ישראל, ודין הרוכב או הנושב בספנה, סעיפים: א, ב, ג, ד

(א) בקומו להתפלל אם היה עומד בחוץ לארץ יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל ויכוון גם לירושלים ולמקדש ולבית קדשי הקדשים היה עומד

אורח חיים הלכות הנהגת אדם בבוקר, סימן ג – הנהגת בית הכסא, סעיף ז

(ז) המטיל מים מן הצופים ולפנים (פירוש, מקום שיכולים לראות משם הר הבית ומשם והלאה אין יכולים לראות, רש"י) לא ישב ופניו כלפי הקודש (אלא לצפון או לדרום) או יסלק הקודש לצדדין:

אורח חיים הלכות תפלה, סימן צ – מקום הראוי להתפלל עם הצבור, ודין החולך בדרך, סעיפים: ד, ז

(ד) צריך לפתוח פתחים או חלונות כנגד ירושלים כדי להתפלל כנגדן. וטוב שיהיה בבית הכנסת י"ב חלונות:

(ז) ולא אחורי בית הכנסת אם אינו מחזיר פניו לבית הכנסת ואחורי בית הכנסת הוא הצד שהפתח פתוח בו והוא הפך הצד

"אותיות כזה", הוא לשון המחבר
 "אותיות כזה", הוא לשון הרמ"א
 "אותיות כזה", הוא מראה מקומות מהרמ"א
 "אותיות כזה", הוא עניני ארץ ישראל במודגש, לשון המחבר
 "אותיות כזה", הוא עניני ארץ ישראל במודגש, לשון הרמ"א

ל לחודש

הלכות ארץ ישראל

אורח חיים הלכות הנהגת אדם בבוקר, סימן א – דין השכמת הבוקר, סעיף ג

(ג) ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש:

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נקמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. ודכ"ל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכות" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המזכה את הרבים

ל לחודש, הלכות "ארץ ישראל" – עמוד א

פירותיה ואם בחוץ לארץ אוכל מפירות הארץ חותם גם כן על פירותיה:

אורח היים הלכות ברכות, סימן רכז – דיני ברכות פרטיות, סעיף ב

(ב) הרואה מקום שנעקרה ממנה עבודת כוכבים אם הוא בארץ ישראל אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שעקר עבודת כוכבים מארצנו ואם הוא בחוצה לארץ אומר שעקר עבודת כוכבים מהמקום הזה ואומר בשתייהן כשם שעקרת אותה מהמקום הזה כן תעקור אותה מכל המקומות והשב לב עובדיהם לעבדך. הגה: ואם נעקרה עבודת כוכבים ממקום אחד ונתנוה במקום אחר מברך על מקום שנעקרה שעקר עבודת כוכבים ועל מקום שנתנוה לשם שנתן אך אפים (בית יוסף בשם תוספות וירושלמי):

אורח היים הלכות ברכות, סימן רכח – ברכת ימים ונהרות הרים וגבעות, סעיף א

(א) על ימים ונהרות הרים וגבעות ומדברות אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם עושה מעשה בראשית ועל הים הגדול והוא הים שעוברים בו לארץ ישראל ולמצרים אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם עושה הים הגדול:

אורח היים הלכות שבת, סימן רמח – דין המפליג בספינה וההולך בשיירא בשבת, סעיף ד

(ד) היוצאים בשיירא במדבר והכל יודעים שהם צריכים לחלל שבת כי מפני הסכנה לא יוכלו לעכב במדבר בשבת לבדם שלשה ימים קודם שבת אסורים לצאת וביום ראשון ובשני ובשלישי מותר לצאת ואם אחר כך יארע לו סכנה ויצטרך לחלל שבת מפני פקוח נפש מותר ואין כאן חילול. והעולה לארץ ישראל אם נזדמנה לו שיירא אפילו בערב שבת כיוון דדבר מצוה הוא יכול לפרוש ופוסק עמהם לשבות ואם אחר שיהיו במדבר לא ירצו לשבות עמו יכול ללכת עמהם הוץ לתחום מפני פיקוח נפש ואם נכנס לעיר אחת בשבת מהלך את כולה

אחרי תקופת תשרי (יום התקופה הוא בכלל הס'. הגהות מיימוני פרק ב'). ובארץ ישראל מתחילין לשאול מליל ז' במרחשוון. ושואלין עד תפלת המנחה של ערב יום טוב הראשון של פסח ומשם ואילך פוסקין מלשאל:

אורח היים הלכות בית הכנסת, סימן קנא – דיני קדושת בית הכנסת, סעיף יא

(יא) אם בשעת בנין בית הכנסת התנו עליו להשתמש בו מותר להשתמש בו בחרבנו אבל בישובו לא מהני תנאי ואפילו בחרבנו לתשמש מגונה כגון זריעה וחשבונות של רבים לא מהני תנאה במה דברים אמורים בכתי כנסיות שבחוצה לארץ אבל בכתי כנסיות שבארץ ישראל לא מהני שום תנאי:

אורח היים הלכות דברים הנהגים בסעודה, סימן קע – דברי מוסר שינהג אדם בסעודה, סעיף כ

(כ) נקיי הדעת שבירושלים לא היו מסובין בסעודה אלא אם כן יודעים מי מיסב עמהם מפני שגנאי הוא לתלמיד חכם לישב אצל עם הארץ בסעודה:

אורח היים הלכות ברכת המזון, סימן קפג – המברך אך יתנהג בכוס של ברכת המזון, סעיף ב

(ב) יתן היין לתוכו חי עד שמגיע לברכת הארץ ואז מוזגו להודיע שבח הארץ. הגה: ויש אומרים דאם היין אינו חזק אין צריך למוזגו (טור), וכן נוהגין באלו הארצות. ויוציאנו מן החבית לשם ברכה (טור בשם רש"י). ונראה דלדין שאין לנו הרבה יין, אין צריך רק לשפכו מן הקנקן ששומרים בו היין לשם ברכה וחבית לאו דוקא וכן נוהגין במדינות אלו. וכוס של ברכה ימלאנו שיהא מלא על כל גדותיו:

אורח היים הלכות ברכת הפירות, סימן רח – דין ברכה מעין שלש אחרי המשת מיני פירות והמשת מיני דגן, סעיף י

(י) בכרכה אחת מעין שלש של פירות דחוצה לארץ חותם על הארץ ועל הפירות ובארץ ישראל חותם על הארץ ועל

בארץ ישראל יחזיר פניו כנגד ירושלים ויכוין גם למקדש ולבית קדשי הקדשים היה עומד בירושלים יחזיר פניו למקדש ויכוין גם כן לבית קדשי הקדשים היה עומד אחורי הכפורת מחזיר פניו לכפורת:

(ב) אם מתפלל לרוח משאר רוחות יצדד פניו לצד ארץ ישראל אם הוא בחוץ לארץ ולירושלים אם הוא בארץ ישראל ולמקדש אם הוא בירושלים. הגה: ואנו שמחזירין פנינו למזרח מפני שאנו יושבים במערבה של ארץ ישראל ונמצא פנינו לארץ ישראל (טור וסמ"א). אין עושין מקום הארון וצד התפלה נגד זריחת השמש ממש כי זהו דרך המינים רק מכוונים נגד אמצע היום (הגהות אלפסי החדשים). ומי שרוצה לקיים אמרם הרוצה להעשיר יצפין או להחכים ידרים מכל מקום יצדד פניו למזרח:

(ג) מי שאינו יכול לכוין הרוחות יכוין לבו לאביו שבשמים:

(ד) היה רוכב על החמור אין צריך לירד ולהתפלל אפילו אם יש לו מי שתופס חמורו אלא מתפלל דרך הילוכו וכן אם היה בספינה או על גבי קרון אם יוכל לעמוד עומד ואם לאו יושב במקומו ומתפלל או אם היה הולך ברגליו מתפלל דרך הילוכו אף אם אין פניו כנגד ירושלים אפילו שלא במקום סכנה כי אם יעמוד ויתפלל יקשה בעיניו איחור דרכו ויטרד לבו ולא יוכל לכוין והכל לפי הדרך ולפי המקום ולפי יראתו וישוב דעתו ויש מחמירין לעמוד באבות וראוי לחוש לדבריהם אם הוא שלא במקום סכנה:

אורח היים הלכות תפלה, סימן צח – כוון אבריו בשעת תפלה, סעיף ב

(ב) צריך שיכוף ראשו מעט שיהיו עיניו למטה לארץ ויחשוב כאילו עומד בבית המקדש ובלבו יכוין למעלה לשמים:

אורח היים הלכות תפלה, סימן קיז – דיני ברכת השנים, סעיף א

(א) ברכת השנים צריך לומר בה בימות הגשמים ותן טל ומטר ומתחילין לשאול מטר בחוצה לארץ בתפלת ערבית של יום ס'

הנה מוכא פאן ספר שו"ת ערוף אורח היים מהולק לך החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח היים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה'היות' כן עולם הבא. נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים ל'היות' כן עולם הבא על ידי 'ימוד' ה'הקדה' כל יום. שהוא 'תורה' ו'שמה'! זוכה ל'פנים צדיקים'!

ל' לחודש, הלכות 'ארץ ישראל' – עמוד ב

ואפילו הניחוחו מחוץ לעיר ורוצה ליכנס לעיר מותר דכיון דלדבר מצוה נפק יש לו אלפים אמה לכל רוח. הגה: יש אומרים שכל מקום שאדם הולך לסחורה או לראות פני חברו חשוב הכל דבר מצוה ואינו חשוב דבר הרשות רק כשהולך לטייל ועל כן נהגו בקצת מקומות להקל בענין הפלגת הספינות והליכת שיירא תוך שלשה ימים כי חושבים הכל לדבר מצוה ואין למחות בידן הואיל ויש להם על מי שיסמוכו:

אורח היים הלכות שבת, סימן רס – דיני הכנסת שבת, סעיף ב

(ב) כשיהיה סמוך לחשיכה ישאל לאנשי ביתו בלשון רכה **עשרתם ערבתם הפרשתם חלה** ויאמר להם הדליקו את הנר. ובמקום שאין מעשרין אין צריך לומר עשרתם (טור):

אורח היים הלכות שבת, סימן רסא – זמן הדלקת הנרות לשבת, סעיף א

(א) ספק חשיכה והוא בין השמשות (והיינו כדי שיעור הלך ג' רבעי מיל אחר שקיעת החמה (טור בסימן רצ"ג וכדלקמן סוף סימן ב) ושיעור מיל הוא שליש שעה פחות חלק ל') **אין מעשרין את הודאי ואין מטבילין את הכלים ואין מדליקין את הנרות ואין מערבין עירובי תחומין** (ועיין לקמן סימן תט"ו סעיף ב) **אבל מעשרין את הדמאי וטומנין את החמין ומערבין עירובי חצירות** (ועיין לקמן סימן שצ"ג). ומותר לומר לאינו יהודי בין השמשות להדליק נר לצורך שבת **וכן לומר לו לעשות כל מלאכה שהיא לצורך מצוה או שהוא טרוד ונחפז עליה**. הגה: וכן מי שקבל עליו שבת שעה או ב' קודם חשיכה יכול לומר לאינו יהודי להדליק הנר **ושאר דברים שצריך** (מהרי"ו סימן קי"ו) (ועיין לקמן סימן שמ"ב):

אורח היים הלכות שבת, סימן רסט – דין הקידוש בבית הכנסת, סעיף א

(א) נוהגין לקדש בבית הכנסת ואין למקדש לטעום מיין הקידוש אלא מטעמו לקטן דאין קידוש אלא במקום סעודה (ועיין לקמן סימן רע"ג) ומעיקרא לא נתקן אלא בשביל

אורחים דאכלי ושתי בבי כנישתא להוציאם ידי חובתם ועכשיו אף על גב דלא אכלי אורחים בבי כנישתא לא בטלה התקנה זהו טעם המקומות שנהגו לקדש בבית הכנסת **אבל יותר טוב להנהיג שלא לקדש בבית הכנסת וכן מנהג ארץ ישראל**. הגה: ונהגו לעמוד בשעה שמקדשין בבית הכנסת:

אורח היים הלכות שבת, סימן שו – באיזה הפצים מותר לדבר בשבת, סעיף א

(יא) **מותר לקנות בית בארץ ישראל מן האיני יהודי בשבת והותם ומעלה בערכאות**. הגה: שלהם בכתב שלהם דאינו אסור רק מדרבנן ומשובש ישוב ארץ ישראל לא גזרו (אור זרוע):

אורח היים הלכות שבת, סימן שלט – כמה יונים פרטיים הנוהגין בשבת, סעיף ד'

(ד) אין דנין. הגה: ולכן אסור לתפוס ולהכניס לבית הסוהר מי שנתחייב איזה עונש כדי שלא יברח וכל שכן שאסור להלקותו דהוה בכלל דין ואם יברח אין עלינו כלום (בית יוסף סוף סימן רס"ג בשם שבולי הלקט) ולא מקדשין. הגה: ויש מתירין לקדש היכא דאין לו אשה ובנים (רבינו תם) ואפשר דהוא הדין הכניסה לחופה שרי (סמ"ג) ואף על גב דלא קיימא לן הכי מכל מקום סומכין על זה בשעת הדחק כי גדול כבוד הבריות כמו שרגילין שלפעמים שלא היו יכולים להשוות עם הנדוניא ביום ו' עד הלילה דעושין החופה והקידושין בליל שבת הואיל וכבר הוכנו לסעודה ולנשואין והוי ביוש לכלה ביום כללה ולחתן אם לא יכנס אז ומכל מקום לכתחלה יש ליהרר שלא יבא לידי כך (ועיין בטור אבן העזר סימן ס"ג). ולא חולצין ולא מיכמין ואין כונסין ולא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין **ולא מפרישין תרומות ומעשרות ואין פודין הכן ואין מגרשין אלא אם כן הוא גט שכיב מרע** (דחקיף ליה עלמא) **וכולם אם נעשו שוגגין או מזידין או מוטעין מה שעשו עשוי:**

אורח היים הלכות שבת, סימן שפז – דיני שיתוף בעירוב, סעיף ה

(ח) **משתתפין אפילו באוכל שאינו ראוי לו אם ראוי לשום אדם כגון לנזיר ביין ולישראל בתרומה וכן (הנודר)**

מאוכל או נשבע שלא יאכלנו משתתף בו ויש אומרים דהיינו דוקא כשנדר או נשבע שלא יאכלנו אבל אם נדר או נשבע שלא יהנה ממנו אין משתתפין לו בה (ואם אמר קונם הנאתו או אכילתו עלי לכולי עלמא אין משתתף בה) (טור):

אורח היים הלכות עירובי תחומין, סימן תט – דין מקום נתינת העירוב, סעיף ו

(ו) אבד עירובו או נשרף או אם היה בסוף התחום ונתגלגל חוץ לדי' אמות או שהיתה תרומה ונטמאת **מבעוד יום** אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב שקניית העירוב בין השמשות אם ספק כשר שספק העירוב כשר והוא שיהיה לו חזקת כשרות כגון זה שהניחו שם ואירע בו ספק אבל אם לא היה לו חזקת כשרות כגון ספק אם הונח שם אם לא לא:

אורח היים הלכות ראש הודש, סימן תכב – סדר התפלה והלל בראש הודש, סעיף ב

(ב) וקורים הלל בדילוג בין יחיד בין צבור ויש אומרים שהצבור מברכין עליו בתחלה לקרוא את ההלל (ואם בירך לגמור אין צריך לחזור) (מרדכי פרק במה מדליקין ושבולי לקט) ולבסוף יהללוד והיחיד אין מברך עליו ויש אומרים שאף הצבור אין מברכין עליו לא בתחלה ולא בסוף וזה דעת הרמב"ם **וכן נוהגין בכל מלכות ארץ ישראל ומביבותיה**. הגה: ויש אומרים דגם יחיד מברך עליו (טור בשם הרא"ש ורבינו תם) וכן נוהגין במדינות אלו. ומכל מקום יזהר אדם לקרות בצבור כדי לברך עליו עם הצבור. ויש אומרים דכשיחיד קורא אומר לשנים שיאמרו עמו ראשי פרקים דאז הוי כרבים (מרדכי פרק במה מדליקין ואגור בשם שוחר טוב). ונהגו כן בהודו ולא באנא:

אורח היים הלכות פסח, סימן תפז – סדר תפלת ליל שני של פסח, וספירת העומר, סעיף י

(י) אסור לאכול חדש אף בזמן הזה בין לחם בין קלי בין כרמל עד תחלת ליל י"ח בניסן ובארץ ישראל עד תחלת ליל י"ז בניסן:

הנה מוכא פאן ספר שו"תן ערוף אורח היים מהולק קבל החודש. שמונה עמודים ליום. פך נמור פל אורח היים מדי חודש פחדשו. וזוהי קהיות "כן עולם הפא". נא פפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולקבל החברים וידידים. קצבות את הרבים קהיות "כן עולם הפא" על ידי קימוד "הקב"ה" פכל יום. שהוא תורה קשמה! זוכה קבנים צדיקים!

אורח היים הלכות יום טוב, סימן תצו – דיני יום טוב שני של גלויות, סעיף ג

(ג) בני ארץ ישראל שבאו להוציא לארץ אסורים לעשות מלאכה ביום טוב שני בשוב אפילו דעתו לחזור וכל זמן שלא הגיע לישוב אפילו אין דעתו לחזור מותר לפי שעדיין לא הוקבע להיות כמותן אבל אם הגיע לישוב ואין דעתו לחזור נעשה כמותן ואסור בין במדבר בין בישוב וכל חוץ לתחום אין נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם:

אורח היים הלכות יום טוב, סימן תקד – דין התבלין ביום טוב, סעיף ג

(ג) אין כותשין הריפות במכתשת גדולה אבל כותשין במכתשת קטנה שזה הוא השינוי שלה ובארץ ישראל אפילו בקטנה אסור. וכיון שאין אנו יודעים עכשיו מה נקראת גדולה או קטנה יש לאסור הכל. הגה: ומותר לגרום גבינה ביום טוב על הכלי שהוא מורג חרוץ מיהו צריך שינוי מעט כמו דיכת מלח (ריב"ש סימן קפ"ד) והוא הדין מצות בלא שינוי משום דאין טחינה באוכלין שהיו טחונין תחלה (מהרי"ל):

אורח היים הלכות יום טוב, סימן תקד – כמה דברים האסורים ביום טוב, סעיף א

(א) אין עולין על גבי אילן ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שטין על פני המים ולא מספקין להכות כף על ירך ולא מטפחין להכות כף על כף ולא מרקדין ולא דנין ולא מקדשין ולא כונסין ולא מיבמין ולא מגרשין ולא חולצין ולא מקדישין ולא מחרימין ולא מפרישין תרומה ומעשרות. הגה: ודין פדיון הבן כדינו בשבת כך דינו ביום טוב ועיין לעיל סימן של"ט סעיף ד':

אורח היים הלכות חול המועד, סימן תקלא – דיני גלויה בחול המועד, סעיף ד

(ד) ואלו מגלחין במועד מי שיצא מבית השביה ולא היה לו פנאי לגלח קודם המועד ומי שיצא מבית האסורים ואפילו היה חבוש ביד ישראל שהיו מניחין לו לגלח וכן המנודה שהתירו לו ברגל וכן מי שנדר שלא

לגלח ושאל על נדרו ברגל וכן הבא ממדינת הים בחול המועד או שבא בערב הרגל ולא היה שהות ביום לגלח והוא שלא יצא מארץ ישראל לחוץ לארץ לטייל:

אורח היים הלכות תשעה באב ושאיר תעניות, סימן תקנא – דין שבוע שחל תשעה באב להיות בתוכה, סעיף ג

(ג) שבוע שחל בו תשעה באב אסורים לספר ולכבס אפילו אינו רוצה ללבושו עתה אלא להניחו לאחר תשעה באב ואפילו אין לו אלא חלוק אחד אסור וכן המכובסים מקודם בין ללבוש בין להציע בהם המטה ואפילו מטפחות הידים והשלחן אסור וכיבוס שלנו מותר אבל גיהוץ (פירוש מעבירין על הבגדים אבן חלק להחליקו, ערוך) שלנו אסור וכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ והרי הם ככיבוס שלנו ומותר והני מילי לגוהצן ולהניחן עד אחר תשעה באב אבל אסור ללבושן בשבוע זה ונהגו לאסור אפילו כלי פשתן ואפילו בכיבוס שלנו בין ללבוש בין לכבס ולהניח ואין להקל בדבר כיון שנהגו וכל שכן דאפשר המדינא נמי אסור שהרי יש מי שכתב דכיבוס שלנו קרי (גיהוץ) לשל בני כבל שאין מתלבנים יפה לפי שמוימיהם הם עכורים שאינה ארץ הרים וגבעות כארץ ישראל וכיבוס של שאר ארצות אפשר שהוא ככיבוס של ארץ ישראל ואסור ועוד יש מי שפירש דגיהוץ היינו מים ואפר או נתר ובורית וכיבוס היינו במים לבד ובזמן הזה אין מכבסים במים לבד ונמצא שכל כיבוס של זמן הזה הוא גיהוץ ואסור מדינא אפילו בכלי פשתן ללבוש מיהא. הגה: ואנו נוהגין להחמיר בכל זה מתחילת ראש חודש עד אחר התענית אם לא לצורך מצוה כגון אשה הלובשת לבנים מותרת לכבס וללבוש לבנים ולהציע תחתיה (רוקח ואור זרוע) אבל בתשעה באב עצמו לא תלבוש לבנים רק לובשת חלוק בדוק ויפה (הגהות שערי דורא) וכן לכבוד שבת לובשים כלי פשתן ומציעין לבנים כמו בשאר שבתות ואסור ליתן כלים לכובס נכרי לכבס מראש חודש ואילך אבל קודם ראש חודש מותר לתת אף על פי שכובסת אחר ראש חודש (תוספות פרק ד' התענית ומהרי"ל):

אורח היים הלכות תשעה באב ושאיר תעניות, סימן תקנד – דברים האסורים בתשעה באב, סעיף טו

(כה) כל האוכל ושותה בתשעה באב אינו רואה בשמחת ירושלים וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה. וכל האוכל בשר או שותה יין בסעודה המפסקת עליו הכתוב אומר ותהי עונותם על עצמותם:

אורח היים הלכות תשעה באב ושאיר תעניות, סימן תקס – לעשות זכר לחורבן, ובו ה' סעיפים

(א) משהרב בית המקדש תקנו חכמים שהיו באותו הדור שאין בונים לעולם בנין מסוייד ומכווייר (פירוש מצוייר) כבנין המלכים אלא טח ביתו בטיט וסד בסיד ומשוייר מקום אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד והלוקח חצר מסויידת ומכוויירת (פירוש מצויירת) הרי זה כחזקתה ואין מחייבים אותו לקלוף בכותלים:

(ב) וכן התקינו שהעורך שלחן לעשות סעודה לאורחים מחסר ממנו מעט ומניח מקום פנוי בלא קערה מן הקערות הראויות לתת שם וכשהאשה עושה תכשיטי הכסף והזהב משוירה מין ממיני התכשיט שנוהגת בהם כדי שלא יהיה תכשיט שלם וכשהחתן נושא אשה לוקח אפר מקלה ונותן בראשו במקום הנחת תפילין. הגה: ויש מקומות שנהגו לשבר כוס בשעת חופה או לשום מפה שהורה או שאר דברי אכילות בראש החתן (כל בו). וכל אלה הדברים כדי לזכור את ירושלים שנאמר אם אשכחך ירושלים על וגו' אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי:

(ג) וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם. הגה: ויש אומרים דוקא מי שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית המשתה (טור). ואסור לשומעם מפני החורבן

הנה מוכא פאן ספר שו"ת ערוף אורח היים מהו"ק ק"ל החודש. שמונה עמודים ליום. פך נמור פל אורח היים מדי חודש פחדשו. וזוהי ה"ת"ת "כן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים ה"ת"ת "כן עולם הבא" על ידי יומוד "ה"ק"ה" פל"ה יום. שהוא "תורה ודעה" וזוהי פננים צדיקים!

ואפילו שיר בפה על היין אסורה שנאמר בשיר לא ישתו יין וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תשבחות או שיר של הודאות וזכרון הסדי הקדוש ברוך הוא על היין. הגה: וכן לצורך מצוה כגון בבית חתן וכלה הכל שרי (תוספות וסמ"ג והגהות מיימוני):

(ד) וכן גזרו על עטרות התנים שלא להניח כלל ושלא יניח החתן בראשו שום כליל שנאמר הסר המצנפת והרם העטרה וכן גזרו על עטרות הכלה אם היא של כסף אבל של גדיל מותר לכלה ודוקא לחתן וכלה אבל בשאר כל אנשים ונשים לא גזרו:

(ה) אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה:

אורה היים הלכות תשעה באב ושאר תעניות, סימן תקס"א – דין הרואה ערי יהודה וירושלים והמקדש בחורבנו, ובו ה' סעיפים

(א) הרואה ערי יהודה בחורבנו אומר ערי קדשך היו מדבר וקורע (ואינו חייב לקרוע אלא כשמגיע כמוך להם כמין הצופים לירושלים) (בית יוסף):

(ב) הרואה ירושלים בחורבנה אומר ציון מדבר היתה ירושלים שממה וקורע וכשרואה בית המקדש אומר בית קדשנו ותפארתנו אשר הללך בו אבותינו היה לשרפת אש וכל מהמדנו היה להרבה וקורע ומחובן חייב לקרוע מן הצופים ואחר כך בשיראה המקדש קורע קרע אחר וכל קריעה טפה ואם בא דרך המדבר שאז רואה המקדש תחלה קורע על המקדש טפה ואחר כך בשיראה ירושלים מוסיף על קרע ראשון כל שהוא:

(ג) אם קרע על אחת מערי יהודה אינו חוזר וקורע בשיראה שאר ערי יהודה חוץ מירושלים שחוזר וקורע עליה קרע אחר בפני עצמו ואם קרע על ירושלים תחלה אינו צריך לקרוע על שאר ערי יהודה:

(ד) כל הקרעים האלו בידו ומעומד וקורע כל כסותו שעליו עד שיוגלה את לבו ואינו מאחה קרעים אלו לעולם אבל רשאי לשללן למללן ללקטן ולתופרן כמין סולמות:

(ה) היה הולך ובא לירושלים הולך ובא תוך ל' יום אינו קורע קרע אחר ואם לאחר ל' יום חוזר וקורע (והוא הדין בערי יהודה ובמקדש):

אורה היים הלכות תעניות, סימן תקס"ב – דין קבלת התענית, סעיף יב

(יב) תענית שגוזרים על הצבור אין כל יחיד צריך לקבלו בתפלת המנחה אלא שליח צבור מכריז התענית והרי הוא מקובל ויש אומרים דהני מילי בארץ ישראל שהיה להם נשיא לפי שגזירתו קיימת על כל ישראל אבל בחוצה לארץ צריכים כל הצבור לקבל על עצמם כיחידים שכל אחד מקבל על עצמו:

אורה היים הלכות תענית, סימן תקס"ו – דיני תענית צבור, סעיף ד

(ד) נוהגים להרבות סליחות בברכת סלח לנו ויש שאין נוהגים לומר סליחות עד אחר סיום שמונה עשרה ברכות וכן הנחיונו הקדמונים בארץ ישראל והוא המנהג הנכון:

אורה היים הלכות תענית, סימן תקע"א – דיני תעניות שמתפללין בארץ ישראל על הגשמים, ובו י"ג סעיפים

(א) סדר תעניות שמתעניין בארץ ישראל על הגשמים כך הוא הגיע י"ז במרחשון ולא ירדו גשמים מתחילין תלמידי חכמים בלבד להתענות ג' תעניות ב' וה' וב' וכל התלמידים ראויים לכך ודין תעניות אלו כדין תענית יחיד:

(ב) הגיע ראש חודש כסליו ולא ירדו גשמים בית דין גוזרין שלשה תעניות על הצבור שני וחמישי ושני וכל העם נכנסים לבתי כנסיות ומתפללים וזועקים ומתחננים כדרך שעושים בכל התעניות:

(ג) עברו אלו ולא נענו בית דין גוזרין עוד ג' תעניות על הצבור שני וחמישי ושני ובאלו מפסיקין מלאכות מבעוד יום ואסורים בהם בעשיית מלאכה ביום אבל לא כלילה ואסורים בהיצת כל הגוף בחמין לפיכך נועלין את המרחצאות אבל פניו ידיו ורגליו בחמין וכל גופו בצונן מותר ואסורים בסיכה אלא אם כן הוא להעביר את הזוהמא ואסורים בהם בתשמיש המטה וכן אסורים בנעילת הסנדל בעיר ומתפללין בבתי כנסיות ומתחננים כבשאר תעניות:

(ד) עברו אלו [ולא נענו] בית דין גוזרין עוד שבע תעניות על הצבור שני וחמישי ושני וחמישי ושני וחמישי ושני וכל מה שאסור בשלשה שלפני אלו אסור אף באלו ויתירין אלו שמתריעין בהם בשופר על הברכות שמוסיפים בהם ומתפללים ברחוב העיר ומורדין זקן להוכיחם ומוסיפין שש ברכות בתפלת שחרית ובתפילת המנחה ונועלים את החנויות ובשני לעת ערב פותחין מעט (אותן החנויות המוכרות אכילה ושתייה) (בית יוסף בשם רש"י) כדי שימצאו לקנות לסעודת הלילה ובחמישי פותחין כל היום חנויות המוכרות מאכל מפני כבוד השבת ואם יש לחנות שני פתחים פותח אחד ונועל אחד ואם יש לחנות אצטבא לפניו פותח כדרכו בחמישי ואינו חושש:

(ה) עוברות ומניקות מתענות אבל לא בג' ראשונות ולא בז' אחרונות ומיהו לא יאכלו אלא כדי קיום הולד (ואסור להן להחמיר ולהתענות) (תשב"ץ סימן תכ"ח):

(ו) אחר שגזרו י"ג תעניות אלו אם לא נענו אין גוזרין עוד והני מילי כשמתענים על הגשמים לפי שכשעברו אלו כבר עברו זמן הגשמים ואין בהם תועלת אבל על שאר פורעניות מתענים והולכים עד שיענו:

(ז) כשמתענים על הגשמים ועברו י"ג תעניות אלו ולא נענו ממעטין במשא ומתן ובבנין של שמחה (אלא אם כן כותלו נוטה ליפול) (טור) וממעטין באירוסין ונישואין אלא אם כן לא קיים מצות פריה ורביה וממעטים בשאילת שלום בין אדם לחבירו ותלמידי חכמים לא ישאלו שלום אלא כנופין וכמנודים למקום ועם הארץ שנתן להם שלום משיבין לו בשפה רפה וכובד

הנה מובא פה ספר שו"ת ערוך אורח חיים מהו"ק ל"ק החודש. שמונה עמודים ליום. פה יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ול"ק הספרים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי "ימוד" ה"ק"ה" כ"ק יום. שהוא "תורה לשמה"! זוכה ל"פנים צדיקים!

ל' לחודש, הלכות "ארץ ישראל" – עמוד ה

ראש ותלמידי חכמים לבדם חוזרים ומתענים שני וחמישי ושני עד שיצא ניסן של תקופה ומותרין לאכול כלילה ובמלאכה ובשאר הדברים ומפסיקים בראש חדש חנוכה ופורים יצא ניסן של תקופה והוא כשהגיע השמש לתחלת מזל השור אין מתענין עוד שאין הגשמים בזמן הזה אלא סימן קללה הואיל ולא ירדו כל עיקר מתחילת השנה:

(ח) וכל זה הסדר כשלא ירדו גשמים כלל אבל ירדו ברביעה (פירוש המטר היורד להצמיח כל צמח ועשב האדמה נקרא רביעה מפני שרובע ומעבר את הקרקע כדכתיב כי כאשר ירד הגשם וגו' והולידה והצמיחה וגומר) וצמחו העשבים והתחילו ליבש הרי אלו מתענים וזועקים עד שירדו גשמים או עד שיבשו הצמחים וכן אם הגיע זמן הפסח או קרוב לו שהוא זמן פריחת האילנות בארץ ישראל ולא ירדו גשמים הרי אלו מתענים וזועקים עד שירדו גשמים הראויים לאילנות או עד שיעבור זמנם וכן אם הגיע חג הסוכות ולא ירדו גשמים הרבה כדי למלאות מהם הבורות והשיחין והמערות הרי אלו מתענים עד שירד גשם הראוי לבורות ואם אין להם מים לשתות מתענין על הגשמים בכל עת שלא יהיה להם מים לשתות ואפילו בימות החמה פסקו הגשמים בין גשם לגשם מ' יום בימות הגשמים הרי זה מכת בצורת ומתענים וזועקים עד שירדו גשמים או עד שיעבור זמנם:

(ט) במה דברים אמורים בארץ ישראל וכל הדומה לה אבל במקומות שעונת הגשמים שלהם קודם שבעה עשר במרחשון או אחר זמן זה כשיגיע זמנם ולא ירדו גשמים יחידים מתענים שני וחמישי ושני ומפסיקים בראש חודש חנוכה ופורים ושוהין אחר כך כמו ששה ימים אם לא ירדו גשמים בית דין גוזרין י"ג תעניות על הסדר שאמרנו:

(י) כל תענית שגוזרים הצבור בחוצה לארץ אוכלים בהם כלילה ודינם כדין שאר תעניות שאין גוזרים על הצבור תענית כגון צום כפור אלא בארץ ישראל בלבד ובגלל המטר ובאותם עשר תעניות שהם שלשה אמצעים ושבע אחרונות:

(יא) היו מתענים על הגשמים ונענו כמה ירדו ויהיו פוסקין מן התענית משיכנסו בעומק הארץ החרבה טפח ובכינונית שני טפחים ובעבודה שלשה טפחים (ושיעור כמה צריכין לירד לברך עליהם עיין לעיל סימן רכ"א). ואם התחילו לירד אחר חצות ישלימו אותו היום (ועיין לעיל סימן תקס"ט בסופו) ואם התחילו לירד קודם חצות לא ישלימו אלא יאכלו וישתו ויעשו יום טוב ולערב יתקבצו ויאמרו הלל הגדול:

(יב) אין אומרים הלל הגדול אלא כשנענו ביום תעניתם דוקא אבל אם לא נענו עד יום שלאחר תעניתם לא:

(יג) אם ירדו להם גשמים כליל תעניתם קודם שעלה עמוד השחר אין אומרים הלל הגדול:

אורח היים הלכות תענית, סימן תקעו – על איזה דברים מתענין ומתריעין, סעיפים ב, ט, י, יא

(ב) וכן על הדבר איזהו דבר עיר שיש בה ת"ק רגלי ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו ביום אחד או בד' ימים אין זה דבר היו בה אלף ויצאו ממנה ששה מתים בג' ימים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו ביום אחד או בארבעה אין זה דבר וכן לפי חשבון זה ואין הנשים והקטנים וזקנים ששבתו ממלאכה בכלל מנין אנשי המדינה לענין זה. היה דבר בארץ ישראל מתענין שאר גליות עליהם (ודוקא דאיכא דבר בכולה ולא במקצתה) (ר"ן פרק ג' דתענית). היה דבר במדינה ושיירות הולכות ובאות ממנה למדינה אחרת שתיהן מתענות אף על פי שהן רחוקות זו מזו:

(ט) וכן על הארבה והחסיל אפילו לא נראה מהם אלא כנף אחד בכל ארץ ישראל ואפילו אינו משהית יבול הארץ מתענין ומתריעין עליהם ועל הגובאי (פירוש מין ארבה) בכל שהוא אבל על החגב אין מתענין עליו ולא מתריעין אלא זועקין בלבד ועכשיו שאין אנו מכירין מינים הללו על כולם מתריעין:

(י) וכן על המזונות כיצד הרי שהחולו דברים של סחורה שרוב חיי אנשי

אותה העיר מהם כגון כלי פשתן בבבל ויין ושמן בארץ ישראל ונתמעט המשא והמתן עד שיצטרך התגר למכור שוה עשרה בששה הרי זו צרת צבור ומתריעין עליה ובשבת זועקים עליה אבל אין תוקעים עליה בשבת:

(יא) וכן על המטר כיצד הרי שרבו עליהם גשמים עד שיצרו להם הרי אלו מתפללים עליהם שאין לך צרה יתירה מזו שהבתים נופלים ונמצא בתיהם קבריהם ובארץ ישראל אין מתפללין על רוב הגשמים מפני שהיא ארץ הרים ובתיהם בנויים באבנים ורוב גשמים טובה להם ואין מתענים להעביר הטובה. ועכשיו בצפת מצוים מפולת בתים מפני הגשמים ומתפללים עליהם:

אורח היים הלכות תענית, סימן תקפ – ימים שמתענים בהם, סעיף ב

(ב) בשבעה עשר באלול מתו מוציאין דבת הארץ:

אורח היים הלכות ראש השנה, סימן תרא – סדר יום שני של ראש השנה, סעיף ב

(ב) אף בארץ ישראל עושים ראש השנה שני ימים. הגה: ומתענים למחרת ראש השנה (טור) והוא תענית ציבור:

אורח היים הלכות יום הכיפורים, סימן תריב – איסור אכילה ביום הכיפורים, ושיעור כמותה, סעיף ז

(ז) אכל עלי קנים פטור ולולבי גפנים שלבלבו קודם ראש השנה פטור דעץ בעלמא הם ואם לבלבו (בארץ ישראל) מראש השנה ועד יום הכיפורים חייב:

אורח היים הלכות לולב, סימן תרסג – סדר תפלת הול המועד, סעיף א

(א) בחול המועד מוציאין ספר תורה וקורין בו ארבעה בקרבנות החג שבפרשת פנחס וביום ראשון של חולו של מועד קורא כהן וביום השני ולוי וישראל חוזר וקורא וביום השלישי והרביעי קורא ספיקא דיומא וביום

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח היים מהו"ק ק"ל החודש. שמונה עמודים ליום. פה נמור פל אורח היים מדי חודש פחדשו. וזוהי היות "כן עולם הבא". נא פרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. וז"ל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "כן עולם הבא" על ידי יומוד "הקדש" ככל יום. שהוא "תורה לשמה!" זוכה פגנים צדיקים!

5' לחודש, הלכות "ארץ ישראל" – עמוד 1

השני וביום השלישי ועל דרך זה קורים בשאר ימים. הגה: ויש אומרים ששנים הראשונים קורין בספיקא דיומא והשלישי קורא ביום המחרת והרביעי חוזר וקורא כל ספיקא דיומא דהיינו מה שקראו שנים הראשונים וכן אנו נוהגין וביום השביעי הכהן קורא ביום החמישי לוי ביום הששי ישראל ביום השביעי והרביעי קורא ביום הששי וביום השביעי וכן אנו נוהגין (רש"י בשם רבותיו ומהר"י ומנהגים). **ובארין ישראל שאין שם ספיקא דיומא אין קורים בכל יום אלא קרבן היום בלבד כי ביום ב' הוא א' לחולו של מועד קורא כהן וביום השני והשלשה העולים אחריו חוזרים וקורים אותה פרשה עצמה ועל דרך זה בכל יום משאר הימים:**

אזרח היום הלכות מגולה ופורים, סימן תרפח – דין כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון, ובי ה' סעיפים

(א) כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון אפילו אינן מוקפין עכשיו קורין בט"ו אפילו אם הם בחוצה לארץ ואפילו אין בהם עשרה בטלנים (פירוש בטלים ממלאכתן ועוסקין בצרכי צבור). והוא שהוקף ואחר כך ישב או שישב תחלה על דעת להקיפו אחר כך לאפוקי כשנודע שישב תחלה על דעת שלא להקיפו. (אבל בסתמא הוקפה ולבסוף ישבה, ר"ן):

(ב) וכן הכפרים הנראים עמהם אפילו אינם סמוכים כגון שהם בהר או שסמוכים להם אפילו אינם נראים עמהם כגון שהם בעמק ובלבד שלא יהיו רחוקים יותר ממיל ובשושן אף על פי שאינה מוקפת חומה מימות יהושע קורין בט"ו הואיל ונעשה בו הנס:

(ג) כפרים ועיירות גדולות וכרכים שאינם מוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בי"ד:

(ד) כרך שהוא ספק אם הוקף בימי יהושע אם לאו קורין בי"ד ובט"ו ובליליהון ולא יכרך כי אם בי"ד שהוא זמן קריאה לרוב העולם:

(ה) בן עיר שהלך לכרך או בן כרך שהלך לעיר אם היה דעתו לחזור למקומו בזמן

קריאה ונתעכב ולא חזר קורא כמקומו ואם לא היה בדעתו לחזור אלא לאחר זמן הקריאה קורא עם אנשי המקום שהוא שם. הגה: ואם הוא במדבר או בספינה קורא ביום י"ד כמו רוב העולם (כל בו):

(ו) יום חמשה עשר שחל להיות בשבת אין קורין המגילה בשבת אלא מקדימין לקרותה בערב שבת וגובים מעות מתנות עניים ומחלקים אותם בו ביום וביום שבת מוציאים שני ספרים ובשני קורין ויבא עמלק ואומרים על הניסים ואין עושיין סעודת פורים עד יום אחד בשבת:

(ז) המפרש בים והיוצא בשיירא ואינו מוצא מגילה להוליך עמו יקראנה בי"ג או בי"ב או בי"א בלא ברכה ואם אי אפשר להמתין עד ימים הללו יש אומרים שקורא אפילו מתחלת החדש. הגה: והכי נהוג ומיהו אם נזדמן לו אחר כך מגילה חוזר וקורא אותה ביום י"ד אפילו קראה תחלה ביום י"ג מכל מקום קרא אותה שלא בזמנה (כל בו ובית יוסף):

(ח) בן עיר שהיה בספינה או בדרך ולא היה בידו מגילה ואחר כך נזדמנה לו בט"ו קורא אותה בט"ו:

יורה דעה הלכות תערוכות, סימן קי – דין ספק טריפות שאירע בבשר, סעיף א

(א) דבר חשוב אוסר במינו בכל שהוא והם ז' דברים ואלו הם אגוזי פרך ורמוני בדן וחביות סתומות וחלפות תרדין וקלחי כרוב ודלעת יונית וככרות של בעל הבית וכן בעלי חיים חשובים הם ואינם בטלים אבל שאר דברים אף על פי שדרכן לימנות הרי אלו עולים כשיעורן. הגה: ויש אומרים דכל דבר שבמנין דהיינו שדרכו למנותו תמיד אינו בטל (טור בשם ר"י ובית יוסף). וכן נוהגין. הא דדבר חשוב אינו בטל אינו אלא מדרבנן ואזלינן בספיקן לקולא (ארוך כלל כ"ה, והרמב"ם פרק ט"ז דמאכלות אסורות, ותוספות דובחים סוף דף ע"ג, ואגודה שם, ורא"ש פרק גיד הנשה, ורשב"א בתורת הבית, ונימוקי יוסף פרק הערל, ועוד הרבה פוסקים, כמו שיתבאר בסימן זה בכמה דוכתי). כל דבר שהוא חשוב אצל בני מקום מהמקומות כגון אגוזי פרך ורמוני **בדן בארץ ישראל באותם הזמנים** הוא אוסר בכל שהוא לפי חשיבותו באותו מקום ובאותו זמן ולא הוזכרו אלו אלא לפי שהן אוסרים

בכל שהן בכל מקום. והוא הדין בכל כיוצא בהן בשאר מקומות:

יורה דעה הלכות יין נסך, סימן קכו – אם נאמן האדם לאסור יינו של חברו, סעיף ג

(ג) עד אחד נאמן באיסורים להתיר אבל לא להחמיר. הגה: מיהו יש אומרים דבדבר דאיכא לברורי כגון שאמר לו אחד בא ואראך עובד כוכבים מנסך יינך צריך לחוש לדבריו (בית יוסף בשם התוספות). וכל דבר שלא אתחזק לא להיתר ולא לאיסור עד אחד נאמן עליו אפילו לאסרו (אשירי פרק הניזקין ומרדכי פרק האשה רבה). **וכל היכא דאתחזק דבר באיסור כגון טבל או חתיכת בשר שאינה מנוקרת אין העד נאמן עליו להתירו אלא אם כן בידו לתקנו** (גם זה שם). ואם היו בכאן ב' חתיכות אחת של איסור ואחת של היתר נאמן העד לומר זה היתר וזה איסור (הר"ן שם). ואדם נאמן על שלו ואפילו היכא דאתחזק איסורא (שם באשירי). ועי' לעיל סימן קי"ט דין החשוד על הדבר אם מעיד עליו. ועיין לקמן סימן קפ"ה מי שאומר פלוני חכם הכשיר לי זה והחכם כופר. ועיין באבן העזר סימן קנ"ב אם אמרינן לגבי עדות שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואשה נאמנת בדבר איסור לומר תקנתיו (ר"ן פרק האומר וריש חולין) ודוקא בודאי איסור כגון ניקור בשר וכדומה אבל בספק שמא אין כאן איסור כגון שצריכה לברור דגים טמאים מטהורים (איסור והיתר הארוך) או איסור שיש בו צדדים להקל (שם בר"ן) אין אשה נאמנת דאשה דעתה קלה להקל. קטן אין לו דין עד להיות נאמן באיסורין (ריב"ש סימן רמ"ה) מכל מקום בקטן חריף ובקי בדבר ואיכא רגלים לדבריו יש להחמיר אם מעיד על דבר איסור (רשב"א סי' כ"ד). ואם מעיד על איסור דרבנן להקל ולא אתחזק איסורא כגון בדיקת חמץ נאמן דהימנוהו רבנן בדרבנן (שם בריב"ש) אבל אם אתחזק איסורא אינו נאמן כלל:

יורה דעה הלכות עבודה זרה, סימן קמה – דיני חגי האלילים, סעיפים א, ב, ג, ד

(א) שלשה ימים לפני חגם של עובדי עבודה זרה אסור ליקח מהם ולמכור להם דבר המתקיים ומותר למכור להם דבר שאינו מתקיים עד יום חגם כגון ירקות ותבשיל וכן אסור להשאל ולשאול ולהלוותן (בלא רבית) (טור והפוסקים) וללוות מהם ולפורען וליפרע

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מהולק ל'כל החודש'. שמונה עמודים ליום. פך יגמור כל אורח חיים מדי חודש פחדשו. ויזכה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי 'ימוד ה'קכה' כל יום. שהוא 'תורה לשמה'! זוכה ל'פנים צדיקים'!

5' לחודש, הלכות 'ארץ ישראל' – עמוד ז

מהם מלוה בשטר או על המשכון אבל מלוה על פה נפרעים מהם מפני שהוא כמציל מידם. ובזמן דידם תקיפה אפילו בשטר חשיב כמציל מידם ואם היא מלוה ברבית אפילו במשכון חשיב כמציל מידם:

(ב) עבר ונשא ונתן ביום הגם אסור בהנאה ואם נשא ונתן בשלשה ימים שלפני החג מותר בהנאה:

(ג) אם היה הגם של אותם עובדי עבודה זרה הרבה ג' או ד' או י' כל אותם הימים ביום אחד הם וכל אותם הימים אסורים עם ג' לפניהם:

(ד) במה דברים אמורים בארץ ישראל אבל בשאר ארצות אינו אסור אלא יום הגם בלבד:

זורה דעה הלכות עבודה זרה, סימן קנא – דברים המוצרכים לעבודה זרה אסור לישראל למכרם, סעיפים ז, ח

(ז) אין מוכרין להם (לעובדי עבודה זרה) בארץ ישראל כל דבר המחובר בגזן אילן וקמה אבל מוכרים על תנאי שיקוין וקוצין:

(ח) אין מוכרים להם בתים ושדות בארץ ישראל אבל משכירין להם בתים ולא שדות. ובסוריא מוכרים בתים ומשכירים שדות. ובחוצה לארץ מוכרים אלו ואלו:

זורה דעה הלכות עבודה זרה, סימן קנב – דין עובדי עבודה זרה להצילם מהמות, סעיף א

(א) עובדי גילולים (משבעה העמין) שאין בינינו וביניהם מלחמה ורועי בהמה דקה מישראל בארץ ישראל בזמן שהיו רוב השדות של ישראל וכיוצא בהן אין מסבבין להם המיתה ואסור להצילם אם נטו למות כגון שראה אחד מהם שנפל לים אינו מעלהו אפילו אם יתן לו שכר. לפיכך אסור לרפאותן אפילו בשכר אם לא היכא דאיכא משום איבה (דאז אפילו בחנם שרי אם לא יוכל להשטט אפילו בחנם) (בית יוסף בשם הרמב"ן). וכן מותר לנסות רפואה בעובד גילולים אם

תועיל (תוספות ומדרכי פרק אין מעמידין ובסמ"ג). (במה דברים אמורים) [וכן הוא] בישראל בעל עבירות והעומד ברשעו ושונה בו תמיד כגון רועי בהמה דקה שפקרו בגזל והם הולכים באולתם אבל ישראל בעל עבירות שאינו עומד ברשעו תמיד אלא עושה עבירות להנאת עצמו כגון אוכל נבילות לתיאבון מצוה להצילו ואסור לעמוד על דמו:

זורה דעה הלכות גדרים, סימן רכ – חלוק שבין קונם יין להיום או לזמן, ודין הגדר על דבר שאינו קבוע, סעיף יח

(יח) האוסר עצמו בדבר עד הגשם הרי זה אסור עד זמן הגשמים שהוא בארץ ישראל ראש חודש כסלו הגיע זמן הגשמים הרי זה מותר בין ירדו גשמים בין לא ירדו ואם ירדו מי"ז במרחשון מותר ואם אמר עד הגשמים הרי זה אסור עד שירדו הגשמים והוא שירדו מזמן רביעה שניה שהוא בארץ ישראל ומקומות הסמוכים לה מכ"ג במרחשון ואילך. הגה: ובגולה זמן הגשמים ששים יום אחר התקופה שמתחילין אז השאלה וזמן רביעה שניה שבעים יום אחר התקופה (טור):

זורה דעה הלכות גדרים, סימן רכז – דיני התרת גדרים, וההבדל שבין פתח לחרטה, והיאך נקרא דעת רבים, סעיפים לו, מד

(לו) מי שנדרר לעלות לארץ ישראל יש לו התרה כשאר גדרים:
(מד) שנים שנדררו ללכת יחד לארץ ישראל תוך שתי שנים והאחד מתעכב, חבירו פטור (ועיין לקמן סוף סימן רל"ו):

זורה דעה הלכות שבועות, סימן רלז – מה היא שבועת ביטוי ושבועת שוא, סעיף ז

(ז) שנים שנשבעו לעשות דבר אחד ועבר אחד מהם על השבועה השני פטור ואינו צריך התרה לפיכך איש ואשה שנשתדכו זה לזה וקבלו חרם לינשא לזמן קבוע מי שיעכב והעביר המועד אסור לינשא לאחר והלה מותר ואינו צריך התרה וגם המעכב עצמו מותר בלא התרה לאחר שנשא שכנגדו. הגה:

ואפילו אם טען זה העובר המועד שהיה אנוס אינו נאמן שיתחייב שכנגדו עדיין בשבועתו ומכל מקום אם רצה זה לפטור משבועתו ילך אצל חכם ויתיר לו שבועתו שמא יביא זה שכנגדו עדים שהיה אנוס בדבר שהעביר המועד ונמצא עבר זה על שבועתו אם נשא בלא התרה (תשובת מהרי"ו סימן קל"ז). וכל זה לא מיירי אלא בשנים שנשבעו זה לזה אבל שנים שנשבעו יחד לעשות דבר כגון שלא לדבר עם פלוני ועבר אחד מהם השני חייב לקיים שבועתו ואפילו אם נשבעו זה לזה והם ג' או יותר שאף אם עובר האחד השבועה השנים הנשארים צריכין לקיים שבועתן (מהר"ם מפאדואה סימן כ"ו ובריב"ש סימן תנ"ג). ונראה הא דאם נשבעו שנים ביחד ולא נשבעו זה לזה ועבר האחד השני חייב לקיים שבועתו היינו דוקא שאינן תלויין זה בזה אבל אם תלויין זה בזה ואי אפשר לאחד לקיים שבועתו בלא חבירו כגון שנשבעו לילך ביחד לארץ ישראל והאחד עובר וקשה לשני לילך לבד פטור גם כן וכמו שנתבאר לעיל סימן רכ"ח סעיף מ"ד (תשובת הרא"ש כלל ח'):

זורה דעה הלכות צדקה, סימן רמח – מי חייב בה, ומי ראוי לקבלה, סעיף ג

(ג) יתומים אין פוסקין עליהם צדקה אפילו לפדיון שבויים אפילו יש להם ממון הרבה אלא אם כן פוסקין עליהם לכבודם כדי שיצא להם שם. הגה: ודוקא צדקה שאין לה קצבה או שיש לה קצבה על נכסי יתומים ויכולין להמתין עד שיגדלו כגון שיש להם טבל ואינן צריכין לאכול עכשיו אבל אם צריכים לאכול עכשיו מעשרין ותורמין להם. והוא הדין בצדקה שיש לה קצבה כגון שהיו להם קרובים עניים והיה להם קצבה מאביהם כל שנה ואין להם לאכול רק זו או יחזור על הפתחים ויהיה גנאי ליתומים האפסטרופוס שלהם נותן מנכסיהם הקצבה לקרוביהם (תשובת ר"י מינץ סימן א'):

זורה דעה הלכות צדקה, סימן רנא – למי נותנין הצדקה, ואיזה קודם לחבירו, סעיף ג

(ג) הנותן לבניו ובנותיו הגדולים שאינו חייב במזונותיהם כדי ללמד את הבנים תורה ולהנהיג הבנות בדרך ישרה וכן הנותן מתנות לאביו [ולאמן] והם צריכים להם הרי זה

הנה מוכא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מהולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי קה"ת "כן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים קה"ת "כן עולם הבא" על ידי "המורה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים

בכלל צדקה ולא עוד אלא שצריך (להקדימו) [להקדימם] לאחרים. ואפילו אינו בנו ולא אביו אלא קרובו צריך להקדימו לכל אדם. ואחיו מאביו קודם לאחיו מאמו. ועניי ביתו קודמין לעניי עירו. ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת (כן משמע בסמ"ג וסמ"ק וטור). הגה: והקבועים בעיר קרויים עניי העיר והם קודמין לעניים אחרים הבאים לשם ממקומות אחרים (טור) דלא כר"י בר בורן. ויושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ. הגה: פרנסה עצמו קודמת לכל אדם ואינו חייב לתת צדקה עד שיהיה לו פרנסתו ואחר כך יקדים פרנסת אביו ואמו אם הם עניים והם קודמים לפרנסת בניו. ואחר כך בניו והם קודמים לאחיו והם קודמים לשאר קרובים והקרובים קודמים לשכיניו ושכיניו לאנשי עירו ואנשי עירו לעיר אחרת והוא הדין אם היו שבוים וצריך לפדותן (הכל בטור):

נורה דעה הלכות עבדים, סימן רסז – הלוקח עבד כנעני אסור לקנימו ערל, וטבילתו, וברכתו, ומילתו, וכל דיני עבד ושפחה, סעיפים פב, פג, פד, פה

(פב) המוכר עבדו לחוצה לארץ או לסוריא או לעכו יצא לחירות וכופין את רבו השני לכתוב לו גט שחרור ומפסיד הדמים ואפילו אם אמר איני רוצה להוציא לחוצה לארץ אשתעבד בו בארץ ישראל אין שומעין לו. (ודין זה נוהג אפילו האידנא) (טור ובית יוסף בשם הרמב"ם דין ט):

(פג) עבד שיצא אחר רבו לסוריא ומכרו שם איבד זכותו במה דברים אמורים כשיצא רבו על מנת שלא לחזור לארץ ישראל אבל אם דעת רבו לחזור ויצא אחריו ומכרו שם יצא לחירות וכופין את הלוקח לשחררו (לשון רמב"ם שם דין ח):

(פד) עבד שאמר לעלות לארץ ישראל כופין את רבו לעלות עמו או ימכור אותו למי שיעלהו שם. רצה הארון לצאת לחוצה לארץ אינו יכול להוציא את עבדו עד שירצה. ודין זה בכל זמן אפילו בזמן הזה שהארץ ביד עובדי כוכבים:

(פה) עבד שברח מחוצה לארץ לארץ אין מחזירין אותו לעבדות ועליו נאמר "לא תסגור עבד אל אדוניו" ואומרים לרבו שייכתוב לו גט שחרור ויכתוב לו שטר חוב בדמיו עד שתשיג ידו ויתן לו ואם לא רצה הארון לשחררו מפקיעים בית דין שעבודו מעליו וילך לו:

נורה דעה הלכות גרים, סימן רסה – מיצד מגיירין הגר והגיורת, ודיני קדושת הגר, סעיף י

(י) כותי או כותית שבא ואמר נתגיירתי בבית דינו של פלוני כראוי אינו נאמן לבא בקהל עד שיביא עדים ואם ראינום נוהגין כדרכי ישראל ועושים כל המצות הרי אלו בחזקת גרי צדק ואף על פי שאין שם עדים שמעידיים בפני מי נתגיירו. ואף על פי כן אם באו להתערב בישראל אין משיאין אותם עד שיביאו עדים או עד שיטבלו בפנינו הואיל והוחזקו גוים. אבל מי שבא ואמר שהוא גוי ונתגייר בבית דין נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. וכתב הרמב"ם במה דברים אמורים בארץ ישראל באותן הימים שחזקת הכל שם בחזקת ישראל אבל בחוץ לארץ צריך להביא ראיה ואחר כך ישא ישראלית שמעלה עשו ביוחסין:

נורה דעה הלכות מזוזה, סימן רפו – מקומות החייבים במזוזה, סעיף כב

(כב) השוכר בית בחוצה לארץ וחרר בפונדק בארץ ישראל פטור ממזוזה שלשים יום. והשוכר בית בארץ ישראל חייב במזוזה מיד משום ישוב ארץ ישראל (והוא הדין לשואל בית דינו כשוכר) (בית יוסף בשם הרב רבינו מנוח וכ"מ בש"ס):

נורה דעה הלכות ערלה, סימן רצד – דיני ערלה, באיזה מקום נוהגת ובשל מי, סעיפים ג, ג, ה, ט, י, יז

(ג) האביונות והתמרות [והקפריסין] של צלף חייבים בערלה. במה דברים אמורים

בארץ ישראל אבל בחוצה לארץ האביונות חייבים ותמרות וקפריסין פטורים:

(ו) פירות רבעי יש להם דין מעשר שני לכל דבר. ובזמן הבית היו צריכים להעלותן לירושלים לאכלם שם או לפדותם ולהעלות הפדיון שם והם מותרים מיד אחר הפדיון. והאידנא שאין יכולין להעלותם לירושלים פודים אותם אחר שיגמרו ויתלשו ויכול לפדות את כולם בשוה פרוטה אפילו הם רבים וישליך הפרוטה לים הגדול או ישחקנה ויפזרנה לרוח או ישליכנה בנהר אחר שחיקה ויכרך בשעת פדיון "אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון רבעי". או יפדה בפירות שישוו שוה פרוטה שהוא אחד משלשים ושנים כספה שהוא אשפיר"ו אוטמאניס ששוקל ששה עשר גרעני שעורה שהוא רביע דרה"ם (לשון עצמו). הגה: ומטבע הרגילה במדינות אלו החצי וינ"ר הוא יותר משוה פרוטה ופודין עליו (תרומת הדשן סימן קצ"ב). פירות רבעי פטורין מלקט ושכחה ופרט ועוללות:

(ז) דין נטע רבעי נוהג אף בחוצה לארץ. ויש מי שאומר שאינו נוהג אלא בארץ אבל בחוצה לארץ פירות הבאים אחר שעברו שני ערלה מותרים בלא פדיון. (ויש אומרים שאינו נוהג בחוצה לארץ רק בכרם ולא בשאר אילנות) (טור בשם הגאונים ורמב"ן ורא"ש וע"פ):

(ח) ערלה נוהגת בכל מקום ובכל זמן בין בשל גוי בין בשל ישראל אלא שבשל ארץ ישראל היא מן התורה ובחוצה לארץ הלכה למשה מסיני. הגה: ואסור ללקוט לנכרי פירות מאילן שלו שהוא ערלה משום שנהנה במה שמחזיק לו הנכרי טובה על זה (כל בו וב"ה בשם ארחות חיים):

(ט) ספק ערלה בארץ ישראל אסור ובחוצה לארץ מותר. כיצד כרם שיש בו נטיעות של ערלה וענבים נמכרים חוצה לו בארץ ישראל אסור ובסוריא מותר והוא שלא ידע שהובאו מאותו הכרם ובחוצה לארץ מותר אפילו יודע שהובאו מאותו הכרם רק שלא יראה שנבצרו מנטיעות של ערלה. (וכל שכן שכרם שהוא ספק ערלה שהוא מותר) (כן נראה מהטור והרא"ש ומרדכי פרק קמא דקדושין):

הנה מוכר פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מהולק ל'כל החודש'. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדשו. ונוקה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! זוכה ל'פנים צדיקים!

ל' לחודש, הלכות "ארץ ישראל" – עמוד ט

יורה דעה הלכות חלה, סימן שיבב – הפרש חלה שיש בין חלת ארץ ישראל לחלת הוצה לארץ, ובי ה' סעיפים

(א) מצוה עשה להפריש תרומה מהעיסה וליתנה לכהן שנאמר ראשית עריסותיכם [חלה] תרימו תרומה. וראשית זה אין לו שיעור מן התורה אפילו הפריש כשעורה פטר את העיסה. והעושה כל עיסתו חלה לא עשה כלום עד שישיר מקצת. ומדברי סופרים מפרישין אחד מעשרים וארבעה מן העיסה והנחתום העושה למכור בשוק מפריש אחד מארבעים ושמונה. ואם נטמאה העיסה בשוגג או באונס אף בעל הבית מפריש אחד מארבעים ושמונה:

(ב) אין חייבים בחלה מן התורה אלא בארץ ישראל בלבד שנאמר "והיה באכלכם מלחם הארץ". ובזמן שכל ישראל שם שנאמר בכואכם ביאת כולכם ולא ביאת מקצתכם. לפיכך חלה בזמן הזה אפילו בימי עזרא בארץ ישראל אינה אלא מדבריהם:

(ג) מפרישין חלה בחוצה לארץ מדברי סופרים כדי שלא תשתכח תורת חלה מישראל:

(ד) שלשה דינים לחלה בשלש ארצות כל הארץ שהחזיקו בה עולי בבל עד כזיב מפרישין בה חלה אחת כשיעור והיא נאכלת לכהנים. ושאר ארץ ישראל שהחזיקו בה עולי מצרים ולא עולי בבל שהוא מכזיב ועד אמנה מפרישין בה שתי חלות הראשונה אחד מארבעים ושמונה והיא נשרפת והשניה אין לה שיעור ונותנים אותה לכהן לאכלה. וכל הארץ מאמנה ולחוף בין בסוריא בין בשאר ארצות מפרישין שתי חלות הראשונה אין לה שיעור והיא נשרפת והשניה אחד מארבעים ושמונה ונאכלת ומותרת לטמאים אפילו לזבים וזבות. ובזמן הזה שאין עיסה טהורה מפני טומאת חמת מפרישין חלה אחת בכל ארץ ישראל אחד מארבעים ושמונה ושורפין אותה מפני שהיא טמאה. ומכזיב ועד אמנה מפרישין שניה

לזרוע שני מיני ירק או תבואה עם החרצן במפולת יד. ואם אמר לתניקו גוי לזרוע לו בחוצה לארץ מותר אבל לא יאמר לגוי גדול שלא יתחלף בישראל. ואף על פי שמוותר לזרוע הירק בצד הכרם בחוצה לארץ הרי אותו הירק הזרוע שם אסור באכילה ואפילו בחוצה לארץ והוא שיראה אותו לוקט ומוכר אבל ספיקו מותר. הגה: ויש אומרים דהואיל ומותר לזרוע ירק בצד הגפנים בחוצה לארץ מותר לאכול אותו ירק גם כן (הגהות מיימוני פרק י' מהלכות מאכלות אסורות דין ט' ותרומת הדשן סימן קצ"ד). ואין לחוש אלא במקום דאיכא למיחש שנזרע שני מיני ירק או שני מיני תבואה עם חרצן במפולת יד (מרדכי פרק קמא דקדושין). ועל כן נהגו להקל במדינות אלו בירקות הנמצאים זרועות בכרמים כי לא שכיח שנזרעו באיסור:

יורה דעה הלכות כלאי זרעים, סימן רצו – דיני כלאי זרעים ופרטיהם, סעיף א

(א) הזורע שני מיני זרעים כאחד בארץ ישראל לוקה שנאמר "שדך לא תזרע כלאים". ואחד הזורע (או המנכש) או המחפה כגון שהיתה חטה אחת ושעורה אחת או פול אחד ועדשה אחת מונחים על הארץ וחיפה אותם בעפר בין בידו בין ברגלו לוקה. ואחד הזורע בארץ או בעציץ נקוב. אבל הזורע בעציץ שאינו נקוב מכין אותו מכת מרדות:

יורה דעה הלכות בסור בהמה טהורה, סימן שי – דין בסור שנשחט שלא על פי חכה, סעיף ג

(ג) מי שאינו מומחה וראה את הבסור ונשחט על פיו יקבר וישלם מביטו. וכמה ישלם אם הוא בארץ ישראל משלם בגסה חצי דמיו ובדקה רביע דמיו ובחוץ לארץ בין בדקה בין בגסה חצי דמיו. והאידינא שאף בארץ ישראל אין רוב שדות של ישראל מותר לגדל בהמה דקה אפילו בארץ ישראל חילכך אפילו בארץ ישראל אף בדקה משלם חצי דמיו:

(י) כרם שהוא ספק ערלה בארץ ישראל אסור ובסוריא מותר ואין צריך לומר בחוצה לארץ:
 (יז) אף על פי שמנהג עובדי אדמה להבריק גפנים בכל שנה מותר לשתות יין מגפני הגויים משום דספק ערלה מותר ואפילו בכרמים שישראל עובדים אותם ומבריכים אותם בכל שנה מותר משום דמבריך ומרכיב אינו חייב בערלה אלא בארץ אבל לא בחוצה לארץ. ויש למצוא היתר גם לבני ארץ ישראל כיון של כרמי הגויים משום דרובא דגפנים לאו ערלה נינהו. ואפילו בכרמים שידוע ודאי שיש בהם ערלה יש להתירם משום דקודם שיעברו עליהם שני ערלה אינם עושים פירות ואם עושים הם דקים וקלושים שאינם ראויים לעשות מהן יין:

יורה דעה הלכות כלאי הכרם, סימן רצו – דיני כלאי הכרם וכלאי זרעים, סעיפים א, טו

(א) הזורע שני מיני תבואה או שני מיני ירקות עם זרע הכרם הרי זה לוקה שתיים אחת משום שדך לא תזרע כלאים ואחת משום לא תזרע כרמך כלאים ואינו לוקה משום לא תזרע כרמך כלאים עד שיזרע בארץ ישראל חטה ושעורה וחרצן במפולת יד. וכן אם חפה אותם בעפר לוקה. וכן אם זרע שני מיני ירק וחרצן או זרע אחד ירק וזרע אחד מין תבואה וחרצן במפולת יד הרי זה לוקה. ואינו חייב מן התורה אלא על קנבוס ולוף וכיוצא בהם מזרעים שנגמרים (ו) עם תבואת הכרם אבל שאר הזרעים אסורים מדבריהם. וכן אסור מדבריהם לזרוע כלאי הכרם בחוצה לארץ. ואין עודרין עם הגוי בכלאים אבל עוקרין עמו כדי למעט הטיפלה:

(ט) כל השיעורים האלו שמרחיקין בין הגפנים והתבואה או הירק אינם אלא בארץ ישראל או בסוריא. אבל בחוצה לארץ מותר לזרוע בצד הגפנים בתוך הכרם לכתחלה. ולא אסרו בחוצה לארץ אלא

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מהולק ל'כל החודש'. שמונה עמודים ליום. כך נמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי ה'היות' 'כן עולם הבא'. נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים 'היות' 'כן עולם הבא' על ידי 'ימוד' 'ה'קחה' כל יום. שהוא 'תורה' 'שמה'! זכה ל'פנים' צדיקים!

לכהן לאכילה ואין לה שיעור כשהיה הדבר מקודם:

(ה) חלת חוצה לארץ אף על פי שהיא טמאה הואיל ועיקר חיוביה מדבריהם אינה אסורה באכילה אלא על כהן שטומאה יוצאה עליו מגופו והם בעלי קריים וזבים וזבות ונדות ויולדות אבל שאר הטמאים במגע הטומאות אפילו טמאים מותרים לאכלה. לפיכך בין בסוריא בין בחוצה לארץ אם רצה להפריש חלה אחת מפריש אחד מארבעים ושמונה ונאכלת לקטן שעדיין לא ראה קרי או לקטנה שעדיין לא ראתה נדה ואינו צריך להפריש שניה וכן אם היה שם כהן גדול שטבל משכבת זרעו או מזיבתו אף על פי שלא העריב שמשו (ויש אומרים שצריך הערב שמש) (ה"רן פרק אלו עוברין) הרי זה מותר לאכול חלה הראשונה ואינו צריך להפריש שניה בחוצה לארץ. הגה: ויש אומרים כיון שאין חלה נאכלת בזמן הזה בארץ ישראל גם בשאר מקומות אין צריכין להפריש רק חלה אחת ולשרפה (טור בשם יש אומרים ושאר פוסקים). וכן המנהג פשוט בכל מדינות אלו שאין מפרישין רק חלה אחת בלא שיעור ושורפין אותה כמו שהיו עושין כשמפרישין שתי חלות שחלת האור לא היה לה שיעור. ומכל מקום נוהגין ליטול כזית (מהרי"ל). והאוכל חלה אפילו בחוצה לארץ מברך תחלה על המין שרוצה לאכול ואחר כך מברך "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול תרומה" (כל בו והוא מלשון הרמב"ם סוף הלכות תרומה). ויש אומרים כששורפין החלה עושין לה היסק בפני עצמה דישאל אסור ליהנות ממנה (מהרי"ק וכן הוא בתוספות פרק כל שעה). ונוהגין להשליכה לתנור קודם שאופין הפת:

יורה דעה הלכות חלה, סימן שכג – חלה דרבנן היאך ניתנת ונאכלת, ודין תערובתה בחולין, סימן א'

(א) חלת חוצה לארץ שמתרת לכהן טהור מקרי רשאי לאכלה עם זר על שלחן אחד לפי שאינה מדמעת (פירוש ענין דמוע הוא תרומה שנפלה בחולין) ואפילו נתערבה שוה בשוה. הגה: ויש חולקין וסבירא להו דאוסרת תערובתה עד מאה ואחד אם הוא במינה ושלא במינה עד ששים (טור בשם ר"י וספר התרומה ורא"ש ורוקח סימן שנט"ו ומהרי"ו סמ"ח ור' שמשון). ואם

חזרה ונתערבה בעיסה ואין מאה ואחד לבטלה אם לא אכל העיסה ישאל לחכם עליה ויתיר לו כנדר דנשאלין על ההקדשות ויחזור ויטול חלה אחרת (תשובת מיימוני סוף הלכות זרעים ובי"ה בשם ארחות חיים). ומותר לבטלה ברוב ואוכלה בימי טומאתו ויכולין ליתנה לכהן עם הארץ ואין בה משום כהן המסייע במתנותיו שהוא אסור. ואם רצה לאכול תחילה ואחר כך יפריש החלה בחוצה לארץ מותר מפני שאין עיקרה אלא מדבריהם. הגה: וצריך לשייר מעט יותר משיעור חלה שמפריש כדי שיהא שיריים בשעה שמפריש (בית יוסף בשם הרא"ש וסמ"ג ובה"רן הביצה). ודוקא לעיסה שנתחייב עם חלה זו יכול לפטור שלא מן המוקף אבל עיסה שנילושה בפני עצמה אין מפרישין חלה מעיסה אחרת שלא מן המוקף (ב"י בשם סמ"ק וכל בו). אבל חלת ארץ ישראל לא יאכל עד שיפריש. ואינה ניטלת אלא מן המוקף (פירוש ממה שהוא קרוב וסמוך) כתרומה. ואינה ניטלת מן הטהור על הטמא לכתחלה. וכל שבתרומה לא יתרום ואם תרם אינה תרומה כך בחלה. וכל שבתרומה לא יתרום מזה על זה כך בחלה. וכל שאינו אוכל תרומה אינו אוכל חלה, וכל האוכל תרומה אוכל חלה:

יורה דעה הלכות תרומות ומעשרות, ומתנות עניים, וראשית הגז, סימן שלא – דין נתנתם באזה מקום, וכיצד הכהן מקבלם, ואם הב דאורייתא או דרבנן, ובו קמ"ו טעמים

(א) התרומות ומעשרות אינם נוהגים מן התורה אלא בארץ ישראל בין בפני הבית בין שלא בפני הבית ונביאים התקינו שיהו נוהגים אפילו בארץ שנער מפני שהיא סמוכה לארץ ישראל ורוב ישראל הולכים ושבים שם והכמים הראשונים התקינו שיהיו נוהגים אף בארץ מצרים ובארץ עמון ומואב מפני שהם סביבות לארץ ישראל. סוריא הקונה בה שדה חייבת בתרומות ומעשרות מדברי סופרים ושאר הארצות אין תרומות ומעשרות נוהגות בהן:

(ב) בזמן הזה אפילו במקום שהחזיקו בו עולי בבל ואפילו בימי עזרא אין חיוב תרומות ומעשרות מן התורה אלא מדבריהם מפני שנאמר "כי תבואו" משמע ביאת כולכם ולא ביאת מקצתן כמו שהיתה בימי עזרא. הגה: ויש חולקין וסבירא להו דחייבין עכשיו בארץ ישראל בתרומות ומעשרות מדאורייתא אך לא נהגו כן (טור בשם ר"י):

(ג) גוי שקנה קרקע בארץ ישראל וחזר ישראל ולקחה ממנו מפריש תרומות ומעשרות מה שאין כן בסוריא:

(ד) פירות הגוי שגדלו בקרקע שקנה בארץ ישראל אם נגמרה מלאכתן ביד הגוי ומרחן הגוי פטורין מכולם ואם לקחן ישראל אחר שנתלשו קודם שתגמר מלאכתן וגמרן ישראל חייבים ומפריש תרומה ומעשר ראשון ותרומת מעשר ומשייר לעצמו מעשר ראשון והוא שלו מפני שהוא אומר ללוי אני באתי מכח איש שאין אתה יכול ליטול ממנו. (והתרומת מעשר מוכר לכהן ונוטל דמיה) (טור):

(ה) מכר הגוי הפירות שלו לישראל כשהן מחוברים לקרקע אם עד שלא באו לעונת המעשרות ונגמרו ביד ישראל חייב בכל ונותן כל מעשר ראשון ללוי ואם מכרן אחר שבאו לעונת המעשרות מפריש תרומות ומעשרות ונותן המעשר ללוי לפי חשבון. כיצד לקח תבואה זרועה מגוי אחר שהביאה שליש ונגמרה ביד ישראל מפריש תרומות ומעשרות ונותן ללוי שני שלישי המעשר הראשון:

(ו) ישראל שמכר פירותיו לגוי קודם שיבואו לעונת המעשרות וגמרן הגוי פטורין מן התרומה ומן המעשרות ואם אחר שבאו לעונת המעשרות אף על פי שגמרן הגוי חייב בכל:

(ז) מכר גוי לישראל פירות מחוברים אחר שבאו לעונת המעשרות ומרחן הגוי ברשות ישראל אינם חייבים בתרומה ומעשרות הואיל ובאו לעונת המעשרות ברשות גוי ומרחן הגוי אף על פי שהם ברשות ישראל. הקונה פירות מגוי בסוריא בין תלושים בין מחוברים אפילו קודם שבאו לעונת

הנה מוכא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מהולק ל'כל החודש'. שמונה עמודים ליום. פך נמודר פל אורח חיים מדי חודש פחדשו. ונוקה להיות 'כן עולם הבא'. נא פפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ול'כל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'כן עולם הבא' על ידי 'ימודר' ה'לכה' פ'כל יום. שהוא 'תורה' ו'שמה'! זוכה פ'גנים צדיקים!

ל' לחודש, הלכות 'ארץ ישראל' – עמוד יא

המעשרות אף על פי שמרחן ישראל פטורים ואם עדיין לא הגיעו לעונת המעשרות הואיל וקנה אותם עם הקרקע חייב לעשר:

(ח) ישראל שהיה אריס לגוי בסוריא פירותיו פטורים לפי שאין לו בגוף הקרקע כלום וכן החוכר והמקבל והשוכר שדה מהגוי בסוריא פירותיו פטורים:

(ט) ישראל שלקח בסוריא שדה מהגוי עד שלא הביאה שליש וחזר ומכרה לגוי אחר שהביאה שליש אם חזר ישראל ולקחה פעם שניה חייב שהרי נתחייב ביד ישראל:

(י) ישראל שהיה לו קרקע בסוריא והוריד לה אריס ושלה לו האריס פירות הרי אלו פטורים שאני אומר מהשוק לקחן והוא שיהיה אותו המין מצוי בשוק:

(יא) שותפות הגוי חייבת בתרומה ומעשרות כיצד ישראל וגוי שלקחו שדה בשותפות אפילו חלקו שדה בקמתה ואין צריך לומר אם חלקו גדיש הרי טבל וחולין מעורבים בכל קלח וקלח מחלקו של גוי אף על פי שמרחן הגוי וחייבים מדבריהם במה דברים אמורים בארץ ישראל שהמעשרות של תורה ובשל תורה אין ברירה אבל אם לקחו שדה בסוריא הואיל והמעשרות שם מדבריהם אפילו חלקו הגדיש חלקו של גוי פטור מכלום ונראה לי דהאידינא שאין חיוב תרומות ומעשרות בארץ ישראל אלא מדבריהם גם בארץ ישראל חלקו של גוי פטור מכלום:

(יב) פירות ארץ ישראל שיצאו חוצה לארץ פטורים מתרומות ומעשרות ואם יצאו לסוריא חייבים ופירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבים אם נקבעו למעשר [ביד ישראל] אחר שנכנסו לארץ:

(יג) כל אוכל אדם הנשמר שגידוליו מן הארץ חייב בתרומה:

(יד) אין מפרישין תרומות ומעשרות מהירק בחוצה לארץ אפילו במקומות שאמרנו שחייבים חכמים וכן ירק הבא מחוצה לארץ לארץ אף על פי שיש עפר בעיקריהן הרי זה פטור:

(טו) התבואה והזיתים שלא הביאו שליש פטורים מתרומה ומעשרות ומנין יודע כל שזרעה ומצמחת בידוע שהביאה שליש:

(טז) ההפקר פטור מתרומה ומעשרות אבל הזרע שדה הפקר חייב בתרומה ומעשרות: (יז) דברים שאין דרך רוב בני אדם לזרעם בגנות ובשדות אלא חזקתן מן ההפקר פטורין מתרומה ומעשרות:

(יח) נתערבו פירות החייבים בתרומה ומעשר בפירות הפטורים אם יש לו פירות אחרים החייבים מוציא מהם לפי חשבון פירות חייבים שבתערובות ואם לאו מוציא תרומה ותרומת מעשר על הכל ומפריש מעשר ראשון ושני לפי חשבון פירות חייבים שבתערובות:

(יט) תרומה גדולה בזמן הזה שהיא עומדת לשריפה מפני הטומאה שיעורה כל שהוא.

הגה: ונותנה בזמן הזה לכל כהן שירצה בין חבר בין עם הארץ ואפילו אינו מיוחס רק שמוחזק בכהן והוא שורפה ויכול להניחה ולשורפה [עד] שיכול להנות ממנה בשעת שריפה אבל זר אסור ליהנות ממנה בשעת שריפתה אם לא שכהן נהנה עמו. אבל שאר הנאות שאינה מכלה אותה מותרת

אפילו לזרים (טור). כהן שאוכל אצל ישראל נותן בנר שמן של תרומה ואף על פי שעומד הכהן והולך לו אין צריך לכבותו עד שיכבה מעצמו (מרדכי פ' אלמנה לכהן גדול). וכל זה מיייר בתרומה שהוכשרה דאז נטמאת ומותר לשרפה אבל אם לא הוכשרה שלא נטמאה אסור לשרפה. וטוב להכשיר אותה קודם מירוח כדי שתקבל טומאה ויהא מותר לשרפה (טור). ואחר כך מפריש מן השאר אחד מעשרה והוא נקרא מעשר ראשון ונותנו לגוי. ויש אומרים אף לכהן (טור). ועל זה נאמר בתורה "כי את מעשר בני ישראל וגו' ולבני לוי הנה נתתי את כל מעשר בישראל וגו'."

ואחר כך מפריש מהשאר אחד מעשרה והוא נקרא מעשר שני והוא לבעליו ובסימן זה יתבארו משפטיו ועליו נאמר "עשר תעשר" ועל הסדר הזה מפרישין בשנה ראשונה מהשבוע ובשניה וברביעית ובחמישית אבל בשלישית ובששית מהשבוע אחר שמפרישין מעשר ראשון מפרישין מהשאר מעשר אחר ונותנו לעניים והוא נקרא מעשר עני. ואין בשתי שנים אלו מעשר שני אלא מעשר עני ועליו נאמר "מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך וגו' ובא הלוי" וגו'. שנת

השמיטה כולה הפקר ואין בה לא תרומה ולא מעשרות כלל. ובחוצה לארץ שאין בה שמיטה קרקע מפרישין בשנת השמיטה בארץ מצרים ובעמון ומואב מעשר ראשון ומעשר עני. ובארץ שנער מפרישין בה מעשר שני כמו ברוב השנים. ושנת השמיטה האמיתית היתה שנת השי"ג. (ויש אומרים אם גוי מכר פירות בשביעית לישראל וגמר מלאכתו ביד ישראל חייבים בתרומה ומעשר ומפריש מעשר עני כדן עמון ומואב) (בית יוסף, וכן כתב כפתור ופתור ופרח):

(כ) מעשר ראשון שלוקח הלוי מפריש ממנו אחד מעשרה ונותנו לכהן והוא נקרא תרומת מעשר ועליו נאמר "ואל הלויים תדבר" וגו'. (ודין תרומת מעשר כדן תרומה גדולה מיהו אפילו האידינא בעינן ליתן כשיעור) (בית יוסף בשם הרמב"ם):

(כא) המרבה בתרומה הואיל ושייר מקצת חולין הרי זה תרומה. אבל אם אמר כל הפירות האלו תרומה לא אמר כלום:

(כב) האומר תרומת הכרי לתוכו אם אמר בצפוננו או בדרומו קרא שם וחייב להפריש ממנו תרומתו ואם לא ציין המקום לא אמר כלום:

(כג) אמר תרומת הכרי הזה בזה והכרי הזה בזה מקום שנסתיימה תרומתו של הראשון שם נסתיימה תרומתו של שני:

(כד) תרומת מעשר אין מפרישין אותה באומד אלא מדקדק בשיעורה ואפילו בזמן הזה דבר שדרכו למדוד מודד ודבר הנשקל שוקל ודבר שאפשר למנותו מונה היה אפשר למנותו ולשקלו ולמדדו המונה משובח והמודד משובח ממנו והשוקל משובח משניהם. (וניטלת שלא מן המוקף ותלמידי חכמים אין תורמין אלא מן המוקף) (הרמב"ם פרק ג):

(כה) אין תורמין תרומה גדולה אלא מן המוקף כיצד היו לו חמשים סאה בבית זה וחמשים סאה בבית אחר לא יפריש מאחד מהם על שניהם ואם הפריש שלא מן המוקף תרומתו תרומה והוא שיהיה המופרש שמור אבל אם היה טעון כדי יין או שמן וראה שמשכתבין ואמר הרי הם תרומה על פירות שבביתי לא אמר כלום. ונראה לי דבזמן הזה דלאיבוד אזלא מפני הטומאה תרומתו תרומה:

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מהולק ל'כל החודש' ש'שמונה עמודים ליום. פ' יגמור פ' אורח חיים מדי חודש פ' ח'דשו. וזוהי פ' היות 'כן עולם הבא'. נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ול'כל החברים וידידים. לזכות את הרבים ל'היות' 'כן עולם הבא' על ידי 'ימוד' 'ה'ק' 'פ' יום. שהוא 'תורה' 'ש'מה'! ז'קה' 'פ'נים' 'צ'דיקים!

(כו) פירות המפוזרים בתוך הבית או שתי מגורות (פירוש מקומות שמכניסים בהן פירות מענין "יגרהו בחרמו") שבבית אחד תורם מאחד על הכל. [שקי תבואה ועיגולי דבילה וחביות של גרוגרות אם היו בהקיפה אחת תורם מאחד על הכל]. חביות [של יין] שלא סתם את פיהם תורם מאחד על הכל משיסתם תורם מכל אחד ואחד:

(כז) המקדים מעשר שני לראשון או מעשר ראשון לתרומה אף על פי שעבר בלא תעשה מה שעשה עשוי:

(כח) הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר כאחד מפריש אחד ממאה ומעט יותר ואומר "אחד ממאה שיש כאן הרי הוא בצד זה שהפרשתי והרי הוא חולין והנשאר מזה שהפרשתי שהוא המעט היתר על אחד ממאה הוא תרומה על הכל והמעשר שראוי להיות למאה חולין אלו הרי הוא בצד זה שהפרשתי וזה הנשאר יותר על התרומה ממה שהפרשתי הרי הוא תרומת מעשר על הכל":

(כט) עושה אדם שליח להפריש תרומות ומעשרות:

(ל) חמשה אם תרמו אין תרומתן תרומה חרש שוטה וקטן וגוי שתרם של ישראל אפילו ברשותו והתורם שאינו שלו שלא ברשות הבעלים אבל התורם משלו על של אחרים הרי זה תרומה ותיקן פירותיהם וטובת הנאה שלו שנותנה לכל כהן שירצה:

(לא) התורם שלא ברשות או שירד לתוך שדה חבירו וליקט פירות שלא ברשות כדי שיקחם ותרם אם בא בעל הבית ואמר ליה כלך אצל יפות אם היו שם יפות ממה שתרם תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה ואם לקט בעל הבית והוסיף בין כך ובין כך תרומתו תרומה:

(לב) המדבר ואינו שומע או ששומע ואינו מדבר והערום והשכור והסומא לא יתרמו ואם תרמו תרומתן תרומה. ובזמן הזה דלשריפה אזלא מפני הטומאה תורמים שיכור וסומא אפילו לכתחילה תרומה אבל לא מעשר לוי:

(לג) קטן שהגיע לעונת נדרים אף על פי שלא הביא שתי שערות ולא נעשה גדול אם תרם תרומתו תרומה:

(לד) האומר לשלוחו צא ותרום לי והלך לתרום ואינו יודע אם תרם ובא ומצא כרי תרום אין חזקתו תרום חוששין שמא אחר תרם בלא רשות. הגה: ויש אומרים דבכהאי גוונא חזקתו תרום דאמרינן חזקה שליח עושה שליחותו אפילו באיסור דאורייתא. אבל אם אינו יודע אם כרי תרום או לא אסור לאכול ממנו דהשליח אומר ודאי לא יגע בו עד שידע שהוא תרום (טור בשם הרא"ש והר"ש):

(לה) פירות השותפים חייבים בתרומה ומעשרות ואינם צריכים ליטול רשות זה מזה אלא כל התורם מהם תרומתו תרומה. תרם אחד מהם ולא ידע חבירו ובא הוא ותרם אם היו ממחין זה על זה אין תרומת השני תרומה ואם לאו אם תרם הראשון כשיעור אין תרומת השני תרומה ואם לא תרם הראשון כשיעור תרומת שניהם תרומה. ונראה לי שבזמן הזה הוא הדין במעשר אבל לתרומה כיון שאין לתרומה שיעור בין כך ובין כך אין תרומת השני תרומה:

(לו) האומר לאחד לתרום והלך לתרום וביטל שליחותו קודם שיתרום אם שינה השליח שליחותו כגון שאמר לו תרום מן הצפון ותרם מן הדרום אין תרומתו תרומה. ואם לאו תרומתו תרומה. (ויש חולקין וסבירא להו דכל שביטל השליחות אפילו לא שינה לא הוי תרומתו תרומה) (טור):

(לז) אריס שתרם ובא בעל הבית ועיכב אם עד שלא תרם עיכב אין תרומתו תרומה ואם משתרם עיכב תרומתו תרומה:

(לח) אפוטרופסין תורמין נכסי יתומים:

(לט) הגנב והגזלן והאנס תרומתן תרומה ואם היו הבעלים רודפין אחריהם אין תרומתן תרומה:

(מ) הבן והשכיר והעבד והאשה תורמין על מה שהם אוכלין אבל לא על השאר:

(מא) הבן כשאוכל אם אביו והאשה בעיסתה תורמין מפני שהן ברשות:

(מב) הפועלים אין להם רשות לתרום שלא מדעת בעל הבית:

(מג) פועל שאמר ליה בעל הבית כנוס לי גרני ותרום ותרם ואחר כך כנס תרומתו תרומה:

(מד) גוי שהפריש תרומה משלו גזרו חכמים שתהא תרומתו תרומה אם הוא בארץ ישראל. הגה: ובדקין אותו אם אמר בדעת ישראל הפרשתי נתתן לכהן ואם לאו טעונה גניזה (טור):

(מה) המתכוין לומר תרומה ואמר מעשר, מעשר ואמר תרומה, לא אמר כלום עד שיהיו פיו ולבו שוים:

(מו) הפריש תרומה במחשבתו ולא הוציא בשפתיו כלום הרי זה תרומה שנאמר "ונחשב לכם תרומתכם":

(מז) המפריש תרומה על תנאי אם נתקיים התנאי הרי זה תרומה:

(מח) המפריש תרומות ומעשרות וניחם עליהם הרי זה נשאל לחכם ומתיר לו כדרך שמתירין שאר נדרים ותחזור חולין כמו שהיתה:

(מט) האומר של מעלה תרומה ושל מטה חולין או בהיפך דבריו קיימים:

(נ) התורם את הגורן צריך שיכוין את לבו שתהיה תרומה על הכרי ועל מה שבקוטעין (פירוש שבלים קטועים שלא נדושו) ועל מה שבצדדים ועל מה שבתוך התבן. התורם את היקב צריך שיכוין את לבו לתרום על מה שבחרצנים ועל מה שבזגים. התורם את הבור של שמן צריך שיכוין את לבו על מה שבגפת (פירוש פסולת של זיתים). ואם לא נתכוין אלא תרם סתם נפטר הכל שתנאי בית דין הוא שתרומה על הכל:

(נא) התורם כלכלה של תאנים ונמצאו תאנים בצד הכלכלה הרי אלו פטורים מפני שבלבו לתרום על הכל:

(נב) אין תורמין אלא מן היפה. ונראה לי דהשתא דלאיבוד אזלא מפני הטומאה אין להקפיד בכך ומיהו במעשר הניתן ללוי ולעני יש להקפיד בכך:

(נג) אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה. הקישות והמלפפות [והמלפפון] מין אחד. כל מין חטים מין אחד. כל מין תאנים וגרוגרות ודבילה מין

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מהוילק ל'כל החודש'. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש פחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המזכה את הרבים

אחד. ותורם מזה על זה. וכל שהוא כלאים בחבירו לא יתרום מזה על זה אפילו מן היפה על הרעה ואם תרם אין תרומתו תרומה. וכל שאינו כלאים בחבירו תורם מן היפה על הרע אבל לא מן הרע על היפה ואם תרם תרומתו תרומה חוץ מן הזונן (פירוש זרעונים שחורים הנמצא בין החטים) על החטים מפני שאינם אוכל אדם:

(נד) אין תורמין מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו ואם תרם תרומתו תרומה:

(נה) אין תורמין מהמחובר על התלוש ולא מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה. אבל אם אמר פירות ערוגה זו תלושים יהיו תרומה על פירות ערוגה זה לכשיתלשו ונתלשו דבריו קיימין. והוא שהביאו שניהם שליש בעת שאמר:

(נו) אין תורמין מן הלח על היבש ולא מן היבש על הלח ואם תרם תרומתו תרומה:

(נז) אין תורמין מפירות שנה זו על פירות שנה שעברה ולא מפירות שנה שעברה על פירות שנה זו ואם תרם אינה תרומה שנאמר "שנה שנה". ליקט ירק ערב ראש השנה עד שלא בא השמש וחזר וליקט אחר שבא השמש אין תורמין מזה על זה שזה חדש וזה ישן. וכן אם ליקט אתרוג בערב ט"ו בשבט עד שלא בא השמש וחזר וליקט אתרוג אחר משבא השמש אין תורמין מזה על זה מפני שאחד בתשרי ראש השנה למעשרות תבואה וקטניות וירקות וט"ו בשבט ראש השנה למעשרות האילן:

(נה) אין תורמין מפירות הארץ על פירות חוצה לארץ ולא מפירות חוצה לארץ על פירות הארץ ולא מפירות הפטורים על החייבים ולא מהחייבים על הפטורים ואם תרמו אין תרומתן תרומה:

(נט) תרם מדמאי (פירוש דא מאי כלומר פירות או תבואה שנלקחה מעם הארץ שאין ידוע אם הרים המעשר כראוי ויחייב במעשרות מדרבנן) על דמאי או על ודאי תרומתו תרומה ויחזור ויתרום מכל אחד מפני עצמו:

(ס) תרם מודאי על דמאי תרומתו תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשרות:

(סא) אין תורמין מן הלקוח על מה שגדל בתוך שדהו ולא הלקוח מגוי על הלקוח מישראל או בהיפך:

(סב) אין תורמין שבלים על חטים וזיתים על שמן וענבים על יין אבל תורמים שמן על זיתים הנכבשים ויין על ענבים לעשות צמוקים:

(סג) תורמים זיתי שמן על זיתי כבש אבל לא מזיתי כבש על זיתי שמן מיינ שאינו מבושל על המבושל אבל לא מן המבושל על שאינו מבושל מן הצלול על שאינו צלול אבל לא משאינו צלול על הצלול מתאנים על גרוגרות במנין מגרוגרות על תאנים במדה אבל לא תאנים על גרוגרות במדה ולא גרוגרות על תאנים במנין כדי שיתרום לעולם בעין יפה ותורמים חטים על הפת אבל לא מן הפת על החטים לפי חשבון. ובכל אלו אם תרם תרומתו תרומה. ונראה לי דהאידינא דתרומה לאיבוד אזלא אין להקפיד בכך וכן בשאר דברים כיוצא בהם ומיהו במעשר הניתן ללוי ולעני יש להקפיד בכך:

(סד) אין תורמין חומץ על יין אבל תורמין יין על חומץ:

(סה) התורם חבית של יין על היין ונמצאת חומץ אם ידוע שהיתה של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה ואם אחר שתרמה החמיצה הרי זו תרומה. אם ספק תרומה ויחזור ויתרום. וכן התורם קישות ונמצאת מרה אבטיח ונמצא סרוח:

(סו) אחר שמפרישין תרומה גדולה מפריש אחד מעשרה מהנשאר והוא הנקרא מעשר ראשון:

(סז) מעשר ראשון מותר באכילה לישראל ומותר לאכלו בטומאה לפיכך בת לוי שנבעלה בעילת זנות נותנין לה מעשר ואוכלת. אבל מי ששמעה שמת בעלה או העיד לה עד אחד ונשאת ואחר כך בא בעלה קנסו אותה חכמים שתהיה אסורה במעשר:

(סח) ליום וכהנים מפרישין מעשר ראשון כדי להפריש ממנו תרומת מעשר וכן הכהנים

מפרישין שאר תרומות ומעשרות והם לעצמם:

(סט) אין מוציאין מעשר מיד הכהנים. וכן כל מתנות כהונה אין מוציאין אותם מכהן לכהן:

(ע) האוכל פירותיו טבלים וכן לוי שאכל המעשר בטבלו אף על פי שהם חייבים מיתה בידי שמים אין משלמין המתנות לבעליהם שנאמר "אשר ירימו לה" אין לך בהם כלום עד שירימו אותם. ובחוצה לארץ מותר לאדם להיות אוכל והולך תחלה ואחר כך מפריש תרומה ומעשרות:

(עא) מעשרין ממקום זה על מקום אחר ואינו צריך לעשר מן המוקף. אבל אין מעשרין ממין על שאינו מינו ולא מן החיוב על הפטור ולא מן הפטור על החיוב ואם עישר אינו מעשר:

(עב) כל שאמרנו בתרומה אין תורמין מזה על זה כך במעשר אין מעשרין מזה על זה. וכל שאמרנו בתרומה אם תרם תרומתו תרומה כך במעשר אם הפריש מעשרותיו מעשרות. וכל שהוא פטור מן התרומה פטור מן המעשר וכל התורם מעשר:

(עג) כל שאמרנו בהם לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה כך אם עשרו מעשרותיהם מעשרות. וכל שאין תרומתן תרומה כך אין מעשרותיהן מעשרות:

(עד) השקדים המרים בין בגדלן בין בקטנן פטורים לפי שאינם אוכל:

(עה) אין מעשרין אלא מן המובחר:

(עו) אין מעשרין באומד אלא במדה או במשקל או במנין וכל המדקדק בשיעור משובח והמרבה במעשרות מעשרותיו מקולקלין שהרי הטבל מעורב בהן ופירותיו מתוקנין:

(עז) המפריש מקצת מעשר אינו מעשר אלא כמו שחילק את הערימה אבל צריך מזה החלק שיוציא מעשר שלו כיצד היו לו מאה סאה הפריש מהם חמשה לשם מעשר אינו מעשר ואינו יכול להפריש על החמש סאין מעשר במקום אחר אלא מהם חצי סאה שהוא המעשר שלהם:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מהו"ק פ"ק החודש. שמונה עמודים ליום. פ"ק יגמור פ"ק אורח חיים מדי חודש פתדשו. וזוהי להיות "כן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולפ"ק החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "כן עולם הבא" על ידי יימוד "הקדש" פ"ק יום. שהוא "תורה לשמה"! זוכה לזכרון צדיקים!

(עח) המפריש תרומה גדולה או תרומת מעשר מברך קודם שיפריש "אשר קדשנו במצותיו וצונו להפריש תרומה". וכן המפריש מעשר ראשון מברך קודם "להפריש מעשר" וכן מברך על מעשר שני. ואם הפריש הכל זה אחר זה מיד ולא סח ביניהם כוללן בברכה אחת ומברך "להפריש תרומות ומעשרות":

(עט) כל פרי שמקטנותו הוא ראוי לאכילה ואינו מניח אותו אלא כדי להוסיף בגופו מיד הוא חייב במעשרות. וכל פרי שאינו ראוי לאכילה בקטנו אינו חייב במעשרות עד שיגיע לעונת המעשרות:

(פ) אשכול שהגיע בו אפילו גרגיר יחידי כולו חיבור למעשרות וכאילו הגיע כולו ולא אותו אשכול בלבד אלא כל הרוח שיש בה אותה הגפן שיש בה האשכול וכן רמון שהגיע בה אפילו פרידה אחת כולה חיבור:

(פא) שמרי יין שנתן עליהם מים וסננן אם נתן שלשה ומצא ארבעה מוציא מעשר מזה היתר ממקום אחר ואינו מפריש עליו תרומה שהתורם מתחלה בלבו על הכל. ואם מצא פחות מארבע אף על פי שמצא יתר על מדתו ואף על פי שיש בהם טעם יין פטור:

(פב) פירות שהגיעו לעונת המעשרות ונתלשו ועדיין לא נגמרה מלאכתן כגון תבואה שקצרה ודשה ועדיין לא זרה אותה ולא מרחה מותר לאכול מהם אכילת עראי עד שתגמר מלאכתן ומשתגמר מלאכתן אסור לאכול מהם עראי. במה דברים אמורים בגומר פירותיו למכרן בשוק אבל אם היתה כוונתו להוליכן לבית הרי זה מותר לאכול מהם עראי אחר שנגמרה מלאכתן עד שיקבעו למעשר:

(פג) אחד מששה דברים קובע הפירות למעשרות החצר והמקח והאש והמלח והתרומה והשבת. וכולם אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו כיצד פירות שדעתו להוליכן לבית אף על פי שנגמרה מלאכתן אוכל מהם אכילת עראי עד שיכנסו לבית שלו. נכנסו לבית שלו נקבעו למעשרות ואסור לאכול מהם עד שיעשר וכשם שהבית קובע למעשר כך החצר קובע למעשר שאם נכנסו הפירות לחצר דרך השער נקבעו אף

על פי שלא נכנסו לתוך הבית. וכן אם מכרן או בשלם באור או כבשן במלח או הפריש בהם תרומה או נכנסה שבת עליהם לא יאכל עד שיעשר אף על פי שלא הגיעו לבית. הכניסן לבית קודם שתגמור מלאכתן הרי זה אוכל מהם עראי. התחיל [לגמור] מלאכתן מאחר שנכנסו לבית חייב לעשר הכל. כיצד הכניס קישואין ודילועין קודם שישפשף משיתחיל לשפשף אחת נקבעו הכל למעשר. וכן כל כיוצא בזה. וכן התורם פירות שלא נגמרה מלאכתן מותר לאכול מהם עראי חוץ מכלכלת תאנים שאם תרמה קודם שתגמר מלאכתה נקבעה למעשר:

(פד) מותר להערים על התבואה להכניסה במוץ כדי שתהיה בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר וזורה מעט מעט אחר שהכניס לבית ופטור לעולם מן התרומה ומן המעשרות שהרי אינו מתחיל לגמור הכל:

(פה) הגומר פירותיו של חבירו שלא מדעתו הרי אלו טבלו למעשר:

(פו) איזהו גמר מלאכה היין משיניחנו בחבית וישלה החרצנין והזגין מעל פי החבית אבל כשהוא בתוך הבור כשיגביהנו להעמידו בחבית שותה עראי וקולט מן הגת העליונה ומן הצנור ומכל מקום ושותה:

(פז) כיצד היא אכילת עראי כגון שהיה מקלף שעורים ואוכל מקלף אחת אחת ואם קלף וכנס לתוך ידו חייב לעשר. היה מולל מלילות של חטים מנפה מיד ליד ואוכל ואם נפה לתוך חיקו חייב לעשר. וכן נוטל מן היין ונותן לקערה לתוך תבשיל צונן ואוכל אבל לא לתוך הקדרה אף על פי שהיא צוננת מפני שהיא כבור קטן. וכן סוחט זיתים על בשרו אבל לא לתוך ידו וכן כל כיוצא בזה:

(פח) כשם שמותר לאכול עראי מפירות שלא נגמרה מלאכתן כך מותר להאכיל מהם לחיה לבהמה ולעופות כל מה שירצה ומפקיר מהם כל מה שירצה קודם שיעשר ואם גמרו אף על פי שלא נקבעו למעשר לא יפקיר ולא יאכיל לבהמה ולחיה ולעופות אכילת קבע עד שיעשר. ומותר להאכיל לבהמה עראי מן הטבל ואפילו בתוך הבית ומאכילה פקיעי (פירוש עמרים של תבואה המונחים בקש) עמיר עד שיעשם חבילות:

(פט) תאנה העומדת בחצר אוכל ממנה אחת אחת ופטור ואם צירף חייב במעשר. במה דברים אמורים כשהיה עומד בקרקע. אבל אם עלה לראש התאנה ממלא חיקו ואוכל שם שאין אויר חצר קובע למעשר:

(צ) היתה עומדת בחצר ונוטה לגנה הרי זה אוכל ממנה בגנה כדרכו כאילו היתה נטועה בגנה. הגנה היתה נטועה בגנה ונוטה לחצר הרי זה כנטועה בחצר שאינו אוכל שם אלא אחת אחת:

(צא) גפן שנטועה בחצר לא יטול את כל האשכול כאחד ויאכל אלא מגרגר אחת אחת. וכן ברמון לא יטול את כל הרמון אלא פורט את הרמון באילן ואוכל הפרט משם. וכן באבטיח סופתו (פירוש חותכו) בקרקע ואוכלו שם:

(צב) היה אוכל באשכול בגנה ונכנס מן הגנה לחצר אף על פי שיצא מן החצר לא יגמור עד שיעשר:

(צג) כסבר הזרוע בחצר מקרסם עלה עלה ואוכלו ואם צירף חייב לעשר וכן כל כיוצא בזה:

(צד) הלוקח פירות תלושין לאכלן נקבעו למעשר כמו שנתבאר. ומאימתי יקבעו משיתן דמים אף על פי שלא משך:

(צה) הרי שלא נתן דמים והיה בורר ומניח בורר ומניח אפילו כל היום כולו ואף על פי שגמר בלבו ליקח לא נתחייב לעשר. ואם היה ירא שמים משגמר בלבו מעשר ואחר כך יחזיר למוכר אם רצה להחזיר:

(צו) הלוקח במחובר לקרקע או שלקח תלוש לשלוח לחבירו לא נקבעו ויש לו לאכול מהם עראי:

(צז) האומר לחבירו הא לך איסר זה ותן לי בו חמש תאנים הרי זה אוכל אחת אחת ופטור ואם צירף חייב לעשר. הא לך איסר זה בעשרים תאנים שאבור לי בורר אחת אחת ואוכל. באשכול שאבור לי מגרגר ממנו באילן ואוכל. ברמון שאבור לי פורטו באילן ואוכל. באבטיח שאבור לי סופת בקרקע ואוכל. ואם קצץ את התאנים וצרפם או שקצץ האשכול או האבטיח חייב לעשר שהרי לא קנה אלא הנתלש. אבל אם אמר ליה הא לך איסר בעשרים תאנים אלו בשני

הנה מוכא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מהו"ק ק"ל החודש. שמונה עמודים ליום. פה יגמור פל אורח חיים מדי חודש פחדשו. ויזכה להיות "מן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "מן עולם הבא" על ידי יומור "הקדחה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! זוכה לזכרון צדיקים!

אשכולות אלו בשני רמונים אלו בשני אבטיחים אלו קוצץ כדרכו ואוכל עראי ופטור שלא נקבעו במקח שהרי לקחן במחובר:

(צח) המחליף עם חבירו זה לאכול וזה לאכול שניהם נקבעו למעשרות שהרי לקחו בתלוש. זה לקצות וזה לקצות שניהם לא נקבעו שאין המכר קובע דבר שלא נגמרה מלאכתו. לקח האחד פירות שהחליף לאכילה ולקח האחד חלופיהן להקצותן זה שלקח לאכילה חייב לעשר וזה שלקח להקצות לא נקבע למעשר:

(צט) עם הארץ שהיה עובר בשוק ואמר טלו לכם תאנים אוכלים ופטורים שאין המתנה קובעת:

(ק) השוכר את הפועלים לעשות עמו בפירות בין בתלושין בין במחברין הואיל ויש להם לאכול מן התורה במה שהם עושים הרי אלו אוכלים ופטורין מן המעשר. ואם התנה עמהם שיאכלו מה שלא זיכתה להם תורה כגון שהתנה הפועל שיאכלו בניו עמו או שיאכל בנו בשכרו או שיאכל אחר גמר מלאכתו בתלוש הרי זה אסור לאכול עד שיעשר הואיל ואוכל מפני התנאי הרי זה כלוקח:

(קא) המוציא פועלים לעשות לו מלאכה שבדה בזמן שאין להם עליו מזונות אוכלים מפירות שבשדה ופטורים מן המעשר והוא שלא נגמרה מלאכתו. אבל אם יש להם עליו מזונות לא יאכלו ואף על פי שלא נגמרה מלאכתו שאין פורעין חוב מן הטבל אוכלים אחת אחת מהתאנה אבל לא מן הסל ולא מן הקופה ולא מן המוקצה:

(קב) אחד המבשל ואחד השולק ואחד הכובש קובע למעשר. אבל המעשן את הפירות עד שהכשירן הרי זה ספק:

(קג) הטומן פירות באדמה או בזבל או בתבן עד שהכשירם לאכילה לא נקבעו למעשר:

(קד) הנותן יין לתבשיל חם או שנתן שמן לקדרה באלפס כשהן מרותחין נקבעו למעשר:

(קה) מזג יין במים חמין נקבע ואין צריך לומר אם בישל היין ואפילו בגת אסור לשתות ממנו עד שיעשר:

(קו) הסוחט אשכול לתוך הכוס נקבע לתוך התמחוי אינו נקבע:

(קז) המולח פירות בשדה נקבעו. טבל הזיתים אחת במלח ואכל פטור:

(קח) הפוצע זיתים כדי שיצא השרף מהם פטור:

(קט) הנוטל זיתים מהמעטן טובל אחת אחת במלח ואוכל. ואם מלח ונתן לפניו חייב. וכן כל כיוצא בזה:

(קי) התורם פירותיו תרומה שצריך לתרום אחריה שניה נקבע למעשר ולא יאכל מהם עראי עד שיוציא התרומה שניה ויעשר:

(קיב) פירות שנגמרה מלאכתן והשכה עליהם ליל שבת נקבעו ולא יאכל מהם אפילו לאחר השבת עד שיעשר:

(קיג) תינוקות שטמנו תאנים לשבת ושכחו לעשרן לא יאכלו למוצאי שבת עד שיעשרו:

(קיג) תאנה שהיתה מיוחדת לו לאכול פירותיה בשבת וליקט ממנה כלכלה לא יאכל עד שיעשר הואיל ופירות אלו מיוחדים לשבת והשבת קובעת:

(קיד) היה אוכל באשכול והשכה עליו לילי שבת לא יגמור אכילתו בשבת עד שיעשר ואם הניחן לאחר השבת הרי זה גומר:

(קטו) כל שאסור לזדים לאכול בתרומה כגון הגרעינין וכיוצא בהן כך אסור לאכול מהטבל והמעשר שלא ניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו וכל שמותר לזרים לאכול בתרומה מדברים אלו כך מותר בטבל ומעשר שלא ניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו:

(קטז) אין מדליקין בטבל טמא אין מחפין בטבל ואין זורעין את הטבל ואפילו פירות שלא נגמרה מלאכתן אסור לזרוע מהם עד שיעשר במה דברים אמורים בתבואה וקטניות וכיוצא בהן אבל העוקר שתלים שיש בהם פירות ממקום למקום בתוך שדהו הרי זה מותר ואינו כזורע טבל שהרי לא אסף הפירות וכן העוקר לפת וצננות ושתלם במקום אחר אם נתכוון להוסיף בגופם מותר ואם שתלם כדי שיקשו ויקה הזרע שלהם אסור מפני שהוא כזורע חטים או שעורים של טבל:

(קיו) אין מוכרין טבל אלא לצורך ולחבר ואסור לשלוח טבל ואפילו חבר לחבר שמא יסמכו זה על זה ויאכל טבל:

(קיב) המוכר פירות לחבירו מוכר אומר "על מנת שהם טבל מכרתי" ולוקח אומר "לא לקחתי ממך אלא מעושרות" כופין את המוכר לתקן, קנס הוא לו מפני שמכר טבל:

(קיט) אין פורעין חוב מהטבל מפני שהוא כמוכרו:

(קכ) הלוקח טבל משני מקומות מעשר מזה על זה:

(קכא) החוכר שדה מהגוי מעשר ונותן לו והמקבל שדה אבותיו מהגוי מעשר ונותן לו:

(קכב) כהן או לוי שלקחו פירות מישראל אחר שנגמרה מלאכתן מוציאין התרומה והמעשרות מידיהם ונותנים אותם לכהנים וללוים אחרים:

(קכג) כהן או לוי שמכרו פירות תלושים קודם שתגמר מלאכתן ואין צריך לומר אם מכר במחובר הרי התרומה ומעשר שלהם:

(קכד) הנותן שדהו בקבלה לגוי או למי שאינו נאמן על המעשרות אף על פי שלא באו לעונת המעשרות צריך לעשר על ידם נתנה לעם הארץ עד שלא באו לעונת המעשרות אינו צריך לעשר על ידם ומשבאו לעונת המעשרות צריך לעשר על ידם כיצד הוא עושה עומד על הגורן ונוטל ואינו חושש למה שאכלו שאין אנו אחראים להם:

(קכה) באחד בתשרי הוא ראש השנה למעשר תבואה וקטניות וירקות ובחמשה עשר בשבט הוא ראש השנה למעשר האילנות כיצד תבואה וקטניות שהגיעו לעונת המעשרות לפני ראש השנה של שלישיית אף על פי שנגמרו ונאספו בשלישית מפרישין מהן מעשר שני וכן פירות האילן שבאו לעונת המעשרות קודם חמשה עשר בשבט של שלישיית אף על פי שנגמרו ונאספו אחר כך בסוף שנה שלישיית מתעשרין לשעבר ומפרישין מהם מעשר שני וכן אם באו לעונת המעשרות קודם חמשה עשר בשבט של רביעיית אף על פי שנגמרו ונאספו ברביעיית מפרישין מהם מעשר עני ואם באו לעונת המעשרות אחר חמשה עשר בשבט מתעשרין להבא:

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מהולק ל'כל החודש'. שמונה עמודים ליום. פה נמור פל אורח חיים מדי חודש פחדשו. וזוהי ה'היות' 'כן עולם הבא'. נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ול'כל החברים וידידים. לזכות את הרבים ל'היות' 'כן עולם הבא' על ידי 'לימוד' 'ה'ה' 'כ'ל יום. שהוא 'תורה' 'ש'מה'! זוכה ל'פנים' 'צדיקים'!

(קכו) הירק בשעת לקיטתו עישורו כיצד אם נלקט ביום ראש השנה של שלישית אף על פי שבא לעונת המעשרות ונגמר בשניה מפרישין ממנו מעשר עני ואם נלקט ברביעית מעשר שני וכן האתרוג בלבד משאר פירות האילן הרי הוא כירק והולכין אחר לקיטתו בין למעשר בין לשביעית כיצד אם נלקט בשלישית אחר חמשה עשר בשבט מפרישין ממנו מעשר עני אף על פי שנגמרה בשניה וכן אם נלקט ברביעית קודם חמשה עשר בשבט מפרישין ממנו מעשר עני נלקט בחמישית אחר חמשה עשר בשבט מפרישין ממנו מעשר שני ואף על פי שהולכין אחר לקיטתו אתרוג בת ששית שנכנסה לשביעית אפילו היתה כזית ונעשית ככר חייבת במעשרות:

(קכז) האביונות של צלף נותנין עליהם חומרי האילן וחומרי זרעים שאם היו משנה שניה שנכנסה לשלישית ונלקטו קודם חמשה עשר בשבט מפרישין מעשר ראשון ואחר כך מפריש מעשר אחר ופודהו ואחר שפודהו נותנין לעניים:

(קכח) פירות שנה שניה שנתערכו בפירות שלישית או של שלישית ברביעית הולכים אחר הרוב מחצה למחצה מפרישין מעשר שני מן הכל אבל לא מעשר עני שמעשר שני חמור שהרי הוא קדוש ומעשר עני חול וכן פירות שהן ספק אם פירות שניה הם או פירות שלישית מפריש מהם מעשר שני:

(קכט) כל הפטור ממעשר ראשון פטור ממעשר שני ומן העני וכל שחייב בראשון חייב בשניהם וכל התורם מוציא מעשר וכל שאינו תורם אינו מוציא מעשר וכל מי שאם תרם תרומתו תרומה כך אם עישר הרי הוא מעשר וכל מי שאין תרומתו תרומה כך אם הוציא מעשר אינו מעשר:

(קל) פירות שהוציא מהם מעשר ראשון קודם שיקבעו למעשר הרי זה אוכל מהם עראי קודם שיוציא מעשר שני שאין הראשון קובע לשני אבל משנקבעו למעשר אף על פי שהוציא את הראשון אסור לאכול מהם עראי עד שיוציא את השני או את מעשר עני:

(קלא) לא חייבו להפריש מעשר שני בסוריא:

(קלב) מעשר שני נאכל לבעליו לפניו מחומת ירושלים שנאמר "ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר" וגו' ונוהג בפני הבית ושלא בפני הבית אבל אינו נאכל בירושלים אלא בפני הבית שנאמר "מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך" מפי השמועה למדו מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר שני לא יאכל אלא בפני הבית:

(קלג) בזמן הזה אם רצה לפדות מעשר שני שוה מנה בפרוטה לכתחלה פודה ומשליך הפרוטה לים הגדול אבל לשאר נהרות צריך לשחקה תחלה וכן אם חילל (פירוש אם עשאו חולין על ידי פדיון) מעשר שוה מנה על שוה פרוטה מפירות אחרות הרי זה מחולל ושורף את הפירות שחילל עליהם כדי שלא יהיו תקלה לאחרים:

(קלד) ושיעור פרוטה כחצי שעורה כסף מזוקק שהיא חלק משלשים ושנים במעה כסף שהוא אשפיר"ו עוטימאני שמשקלו רביע דרה"ם נמצא שהפרוטה חלק מארבעים ושמונה בקיטעא ויותר מעט וצריך לדקדק שהפירות שמחלל עליהם מעשר שני שישוו כך לפחות. (ועיין לעיל סימן רצ"ד סעיף ו')

(קלה) כשם שאין אוכלים מעשר שני בזמן הזה בירושלים כך אין פודין אותו שם ואין מחללים אותו ואין מוכרים אותו ואם נכנס בירושלים אף בזמן הזה אין מוציאין אותו משם ומניחים אותו שם עד שירקב [וכן אם עבר והוציאו משם מניחין אותו עד שירקב] לפיכך אין מפרישין מעשר שני בירושלים בזמן הזה אלא מוציאין את הפירות בטבלן חוץ לעיר ומפרישין אותו שם ופודהו ואם הפרישן שם בזמן הזה ירקב במה דברים אמורים במעשר שני שלא נטמא אבל אם נטמא פודין אותו בירושלים (ויש להכשירו כדי שיקבל טומאה ויהא לו חיתר בפדיון) (טור):

(קלו) הפודה מעשר שני אומר "הפירות האלו מחוללות על מעות אלו" ואם לא פירש אלא הפריש מעות בלבד כנגד הפירות דיו ואינו צריך לפרש ויצאו הפירות לחולין:

(קלז) הפודה מעשר שני מברך "אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון מעשר שני" ואם חיללן על פירות אחרות מברך "על חילול מעשר שני" והפודה או מחלל מעשר שני של דמאי אינו צריך ברכה:

(קלח) אין פודין מעשר שני אלא בכסף וכן אם פדה מעשר שני שלו שהוא מוסיף חומש לא יהיה החומש אלא כסף כקרן ואינו פודה בכסף שאינו מטבע אלא בכסף מפותח שיש עליו צורה או כתב ואם פדה בלשון של כסף וכיוצא בו והוא הנקרא אסימון לא עשה כלום ואין פודין בפחות מפרוטה מפני שהוא כפודה באסימון ואין פודין במטבע שאינו יוצא באותו זמן ובאותו מקום ואינו פודה במעות שאינם ברשותו ואפשר שאין דברים אלו אמורים אלא בזמן שבית המקדש קיים קיים אבל עכשיו שאין מעשר שני נאכל אין להקפיד בכך ומכל מקום יש לחוש בדבר ואף בזמן הזה לא יפדה מעשר שני אלא על כסף שיש בו מטבע היוצא והוא ברשותו או יחלל על פירות אחרים:

(קלט) הפודה מעשר שני קודם שיפרישנו כגון שאמר "מעשר שני של פירות פדוי במעות אלו" לא אמר כלום ולא קבע מעשר אבל אם קבע ואמר "מעשר שהוא בצפון או בדרום מחולל על מעות אלו" הרי זה פדוי:

(קמ) מצות עשה להתודות לפני ה' אחר שמוציאין כל המתנות שבזרע הארץ וזהו הנקרא וידוי מעשר ואין מתודין וידוי זה אלא אחר השנה שמפרישין בה מעשר עני:

(קמא) אימתי מתודין במנחה ביום טוב האחרון של פסח של רביעית ושביעית:

(קמב) אין מתודין אלא ביום וכל היום כשר לוידי מעשר ובין בפני הבית בין שלא בפני הבית חייב לבער ולהתודות:

(קמג) וידוי זה נאמר בכל לשון ואם רצו רבים להתודות כאחד מתודים:

הנה מוכא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מהולק ל'כל החודש' שמונה עמודים ליום. פה נמור כל אורח חיים מדי חודש פחדשו. וזוהי להיות 'כן עולם הבא'. נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'כן עולם הבא' על ידי 'ימוד' ה'לכה' כל יום. שהוא 'תורה' ל'שמה'! זוכה ל'פנים' צדיקים!

(קמד) אינו מתודה עד שלא ישאר אצלו אחת מהמתנות וערב יום טוב האחרון היה הביעור ולמחר מתודין ופירות שלא הגיעו לעונת המעשרות בשעת הביעור אין מעכבין אותו להתודות ואינו חייב לבערן:

(קמה) מי שהיו פירותיו רחוקים ממנו והגיע יום הביעור הרי זה קורא שם למתנות ומזכה להן לבעליהן על גבי קרקע או למי שזוכה להן לבעליהן ומתודה למחר:

(קמו) אם הפריש המתנות שלא על הסדר או אם נשרף טבלו או אם הפריש מעשר בטומאה אינו מתודה. הגה: הרב המחבר הזה השמיט כל דיני מעשר עני שכתב הטור שיש ללמוד מהם הרבה דיני צדקה הנוהגים האידנא ואפשר שסמך עצמו על מה שנתבאר בדיני צדקה אך גם בדיני תרומות ומעשרות השמיט כמה דינים שכתב הטור והכניס אחרים תחתיהם וכל זה גרם לו שהעתיק דברי הרמב"ם הלכות תרומות ומעשרות ככתבם וכלשונם ולא שת לבו לדברים אחרים והרוצה לעמוד על עיקרי הדינים יעיין בפנים:

יורה דעה הלכות קריעה, סימן שמ – ענין הקריעה, שיעורה ומקומה, ועל מי קורעין, ובאותו זמן קורעין, סעיף לה

(לח) הרוצה ערי יהודה בחורבן או ירושלים או בית המקדש חייב לקרוע (ועיין באורח חיים סימן תקס"א):

יורה דעה הלכות אבלות, סימן שיג – איסור פינוי המת והעצמות ממקומן, סעיפים א, ב

(א) אין מפנין המת והעצמות לא מקבר מכובד לקבר מכובד ולא מקבר בזוי לקבר בזוי ולא מבזוי למכובד ואין צריך לומר ממכובד לבזוי. ובתוך שלו אפילו ממכובד לבזוי מותר שערב לאדם שיהא נח אצל אבותיו. וכן כדי לקברו בארץ ישראל מותר. ואם נתנהו שם על מנת לפנותו מותר בכל ענין. ואם אינו משתמר בזה הקבר שיש לחוש שמא יוציאוהו גויים או שיכנסו בו מים או שהוא קבר הנמצא מצוה לפנותו. (יש נהגין לתת מעפר ארץ ישראל בקבר) (אור זרוע) (ויש למנהג זה על מה שיוסמוכו) (מדרש תנחומא פרשת ויחי):

(ב) אין מוליכין מת מעיר שיש בה קברות לעיר (אחרת) אלא אם כן מחוצה לארץ לארץ, הגה: או שמוליכין אותו למקום קברות אבותיו (כן משמע באור זרוע). ואם צוה להוליכו ממקום למקום או שצוה לקברו בביתו ולא בבית הקברות שומעין לו (גם זה שם). ומותר ליתן סיד עליו כדי לעכל הבשר מהר ולהוליכו למקום אשר צוה (רשב"א סימן ש"ט):

אבן העזר הלכות קדושים, סימן סה – מצוה לשמה חתן וכלה, ודין מת וכלה, סעיף ג

(ג) צריך לתת אפר בראש החתן במקום הנחת תפילין זכר לאבילות ירושלים דכתיב "לשום לאבילי ציון [וגו'] פאר תחת אפר". הגה: ויש מקומות שנהגו לשבר כוס אחר שבע ברכות וזהו מנהג נוהג במדינות אלו שהחתן שובר הכלי שמברכין עליו ברכת אירוסין (כל בו) וכל מקום לפי מנהגו. עוד נוהגים להתענות ועיין לעיל סימן ס"א. ודין זריקת אוכלין לפני חתן וכלה עיין באורח חיים סימן קע"א:

אבן העזר הלכות כתובות, סימן עה – חילוק הארצות לענין נישואין, ודין ארץ ישראל, ובו ה' סעיפים

(א) שלש ארצות בארץ ישראל חלוקות זו מזו לענין נישואין יהודה ועבר הירדן והגליל. וכל הישוב הוא ארצות כגון ארץ כנען וארץ מצרים וארץ תימן (שחלוקים בלשונם) (מוה"רם סי' קי"ז). שמי שהוא מארץ מהארצות ונשא אשה בארץ אחרת כופין אותה ויוצאה עמו לארצו או תצא בלא כתובה ובלא תוספת שעל מנת כן נשאה אף על פי שלא פירש. (אבל אינו יכול להוציאה מעיר לכרך או להיפך בגליל אחד אף על פי שהתנה עמה להוציאה מגליל ליהודה) (הר"ן פרק שני דיני גזירות). וכן כל כיוצא בזה. אבל הנושא אשה באחת מהארצות והוא מאנשי אותה הארץ אינו יכול להוציאה לארץ אחרת אבל מוציאה ממדינה למדינה ומכפר לכפר באותם הארצות ואינו יכול להוציאה ממדינה לכפר ומכפר למדינה. הגה: ויש אומרים דאם היו שניהם מארץ אחת ונשאה בארץ אחרת היא יכולה לכופ אותו לילך עמה לארצה אפילו מכפר

למדינה או להיפך (טור בשם רבינו תם). אבל אם שניהם מארץ אחת ונשאה באותה הארץ אין אחד מהם כופה לשני להוציאו ממדינה לכפר או להיפך אבל ממדינה למדינה או מכפר לכפר האשה יכולה להכריחו שילך עמה למקומה הואיל והם שוים (גם זה שם). היה דר עמו בעירו ולא מתדר שם ונסע עמה לעירה דרך מקרה ולא איתדר ליה יכול לחזור ולהוציאה (ריב"ש סימן מ"ח). יש אומרים אם לא יוכל להחיות ולפרנס עצמו כופין אותו שתלך עמו למקום שירצה (תרומת הדשן סימן ת"ו) ויש חולקין (בית יוסף וכן משמע בריב"ש סימן פ"א). מי שהוא ממדינה אחת ויש לו שם אשה ונשא אחרת במדינה אחרת צריכה לילך עמו לעירו דודאי נשאה לשוב לביתו (בית יוסף בשם הרשב"ץ). ועיין לקמן סימן קנ"ד סעיף ט' עוד מדינים אלו:

(ב) כשמוציאה ממדינה למדינה ומכפר לכפר באותה הארץ אינו יכול להוציאה מנוה יפה לנוה הרע ולא מרע ליפה וכן לא יוציאנה ממקום שרובן ישראל למקום שרובו גויים ובכל מקום מוציאין ממקום שרובו גויים למקום שרובו ישראל. הגה: ואינו יכול להוציאה ממקום שהמושל טוב למקום שהמושל רע (הגהות מיימוני פרק י"ג דאישות). כל מקום שיכול להוציאה ממקומה היינו לאחר שכנסה ונשאה אבל קודם נישואין לא יכול להוציאה וצריך לכנסה במקומה אם לא התנה בפירוש עם האשה אבל אם התנה עם אמה לאו כלום הוא (ריב"ש סימן קע"ז). מיהו אם יש אמתלאות וטעמים לדבריו האשה צריכה לילך אחריו (תשובת מיימוני לנשים סימן כ"ח):

(ג) במה דברים אמורים מחוצה לארץ לחוצה לארץ או מארץ ישראל לארץ ישראל אבל מחוצה לארץ לארץ ישראל כופין אותה לעלות אפילו מנוה יפה לנוה הרע ואפילו ממקום שרובו ישראל למקום שרובו גויים. ואין מוציאין מארץ ישראל לחוצה לארץ ואפילו מנוה הרע לנוה הטוב ואפילו ממקום שרובו גויים למקום שרובו ישראל:

(ד) אמר האיש לעלות לארץ ישראל והיא אינה רוצה תצא בלא כתובה. הגה: אבל נכסי מלוג שלה ונכסי צאן ברזל הקיימים נוטלת ואם אינם קיימים אם הוא הפסידן נכסי צאן ברזל אין

הנה מוכא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מהו"ק ק"ל החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולקבל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי "החודש" כל יום. שהוא "תורה ושמחה!" זוכה לזכרון צדיקים!

צריך לשלם ונכסי מלוג צריך לשלם ואם נגנבו או נאבדו נכסי מלוג לית לה ונכסי צאן ברזל צריך לשלם (במרדכי סוף כתובות בשם מוה"ר"ם). והא דכתובה אין לה דוקא שנשאר בארץ ישראל אבל אם הוא חוזר לסוף כמה שנים להתיישב בחוצה לארץ צריך לשלם לה או ליורשיה אף הכתובה (גם זה שם). אמרה היא לעלות והוא אינו רוצה יוציא ויתן כתובה. והוא הדין לכל מקום מארץ ישראל ליורשלים. שחבל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין משם, הכל מעלין לירושלים ואין הכל מוציאין משם:

(ה) יש מי שאומר דהא דכופין לעלות לארץ ישראל היינו בדאפשר בלא סכנה. הילכך מסוף המערב עד נוא אמון אין כופין לעלות ומנוא אמון ולמעלה כופין לעלות דרך יבשה וגם דרך ים בימות החמה אם אין שם לסטים:

הושץ משפט הלכות דיינות, סימן א – מינוי השופטים בארץ ובהוצה לארץ, וכו' ו' סעיפים

(א) בזמן הזה דנים הדיינים דיני הודאות והלואות וכתובות אשה וירושות ומתנות ומזיק ממון חבירו שהם הדברים המצויים תמיד ויש בהם חסרון כיס אבל דברים שאינם מצויים אף על פי שיש בהם חסרון כיס כגון בהמה שחבלה בחברתה או דברים שאין בהם חסרון כיס אף על פי שהן מצויים כגון תשלומי כפל וכן כל הקנסות שקנסו חכמים כתוקע לחבירו (פירוש שתוקע בקול באזנו ומבעיתו) וכסוטר את חבירו (פירוש מכה בידו על הלחי) וכן כל המשלם יותר ממה שהזיק או שמשלם חצי נזק אין דנין אותו אלא מומחים הסמוכים בארץ ישראל חוץ מחצי נזק צרורות מפני שהוא ממון ואינו קנס:

(ב) אדם שחבל בחבירו אין מגבים דיינים שאינם סמוכים בארץ ישראל נזק צער ופגם ובושת וכופר אבל שבת וריפוי מגבים. הגה: ויש אומרים שאף ריפוי ושבת אין דנין (טור בשם רא"ש) ולא ראיתי נוהגין לדקדק בזה רק כופין החובל לפייס הנחבל ולקנסו כפי הנראה להם

(דרכי משה לדעת מהר"ם בפסקיו סימן ר"ח) וכמו שיתבאר בסמוך סעיף ה':

(ג) בהמה שהזיקה את האדם אין גובין נזקו דיינין שאינן סמוכין בארץ ישראל מפני שהוא דבר שאינו מצוי אבל אדם שהזיק בהמת חבירו משלם נזק שלם בכל מקום וכן בהמה שהזיקה בשן ורגל הואיל והיא מועדת [להן] מתחילתה הרי זה דבר מצוי ומגבין אותו דיינים שאינם סמוכין בארץ ישראל וכן מי שגנב או גזל מגבין ממנו הקרן בלבד. הגה: ויש אומרים דוקא גזילות דשכיחי כגון כפר בפקדון וכדומה אבל גזילה ממש לא שכחא ואין דנין אלא אם כן הגזילה קיימת מחייבין להחזירה (נימוקי יוסף פרק החובל):

(ד) דיני דגרמי וכן דין המוסר דנין אותן דיינים שאינם סמוכים בארץ ישראל. הגה: עדים שהעידו עדות שקר והוזמו והוציאו ממון על פיהם ואי אפשר למהדר דנין אותם ומחייבין אותם לשלם (מרדכי ריש פרק החובל). ועיין לקמן סימן כ"ט סעיף ב':

(ה) אף על פי שדיינים שאינם סמוכים בארץ ישראל אינן מגבין קנסות מנדין אותו עד שיפייס לבעל דינו וכיון שיתן לו שיעור הראוי לו מתירין לו (בין נתפייס בעל דינו בין לא נתפייס). וכן אם תפס הניזק שיעור מה שראוי לו ליטול אין מוציאין מידו. הגה: ואם יאמר הניזק שומו לי נזקי שאדע עד כמה אתפוס אין שומעין לו אלא אם כבר תפס שמין לו ואומרים לו כך וכך תחזיק וכן וכך תחזיר (טור בשם הרא"ש פרק החובל וסוף פרק קמא דבבא קמא). וכל זה דווקא בקנסות הכתובים אבל קנסות שבאים חכמים לקנסו מעצמן על תקנתן גובין בכל מקום וכמו שיתבאר בסימן ב' (מרדכי סוף פרק השולח):

(ו) המבייש בדברים מנדין אותו עד שיפייסנו כראוי לפי כבודו. הגה: ועיין לקמן סימן ת"כ סעיף ל"ח. ועיין לקמן סימן ב' אם נתחייב לו מלקות אם יכול לפדות עצמו בממון:

הושץ משפט הלכות נזקי שכנים, סימן קנח – דין הרחקת נזיקין, סעיפים ב, כה

(ב) מי שהיתה לו חנות תחת אוצר חבירו, לא יעשה בה לא נחתום ולא צבע ולא רפת

בקר ולא יכניס שם אספסתא, (פירוש תבואה שלא הביאה שלישי והוא מאכל בהמה תרגום "על בלילו" "על אספסטיה"), וכיוצא בהם מדברים שעולה מהם הבל חם הרבה, מפני שהחום מפסיד פירות האוצר. (והוא הדין שלא יפתח חלון מבית שיש בו דברים אלו לחדר שיש לו תחת האוצר) (טור בשם הרשב"א). לפיכך אם היה אוצר יין בארץ ישראל שאין החום מפסידו, הרי זה עושה בחנותו כל מלאכת אש שירצה, אבל לא יעשה רפת בקר מפני שמפסיד ריח היין. (וכן במקום שקול ונדונד קשים ליין שצריך להרחיק) (ריב"ש סימן קצ"ו). ואם הוחזקה החנות בתחילה לרפת או לנחתום וכיוצא בו, ואחר כך רצה בעל העלייה לעשות עלייתו אוצר, אינו יכול למחות בידו:

(כה) מי שהיתה שדה חבירו נטועה גפנים או שאר אילנות, ובא הוא לנטוע בתוך שדהו גפנים בצד גפנים או אילנות בצד אילנות, צריך להרחיק ד' אמות. הגה: (כן פירש רבינו חננאל) כי כן דרך צורך המחרישה בין האילנות. ואם אין דרך לחרוש בין האילנות אין צריך להרחיק כלל (בית יוסף). ובמקום שצריכים להרחיק ובאין שניהם ליטע בבת אחת, כל אחד מרחיק חצי השיעור (המגיד פרק עשירי דשכנים). במה דברים אמורים בארץ ישראל, אבל בחוצה לארץ מרחיק בין גפנים לגפנים ובין אילנות לאילנות שתי אמות, ובין גפנים לשאר אילנות (או שדה לבן) ארבע אמות. הגה: ויש אומרים דבין גפנים לאילנות בעינן להרחיק כפי אומד הדעת שלא יפריחו העופות מן האילנות אל הגפנים בשיטה אחרת (טור). ויש אומרים דוקא בנוטע אילנות, אבל נוטע גרעין והאילן ממילא גדל אין צריך להרחיק (הגהות אשרי ומרדכי פרק לא יחפור ובית יוסף בשם התוספות). ראוּבן שמכר ביתו לאחד וגינתו לאחר אין בעל הגינה צריך להרחיק אילנותיו אף על פי שמכר הבית תחילה, ואין אומרים בזה מוכר בעין יפה הוא מוכר (ריב"ש סימן ק"ל). ועיין לעיל סימן קנ"ד סעיף כ"ח. ובכל מקום אם היה גדר בינתיים זה סומך לגדר וזה סומך לגדר:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מהזקק לְכַל החודש. שמונה עמודים ליום. כף נמור כֶּל אורח חיים מדי חודש פתדשו. וזוהי ה'היות' כן עולם הבא. נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולְכַל החברים וידידים. לזכות את הרבים ל'היות' כן עולם הבא על ידי 'ימוד' ה'הקדה' כֶּל יום. שהוא 'תורה' לְשִׁמְהוּ! זוכה לְפָנִים צדיקים!

ל' לחודש, הלכות "ארץ ישראל" – עמוד יט

הושן משפט הלכות שותפים בקרקע, סימן קסח – שיטף נהר את זיתיו, והמוכר זיתיו לעצמו, סעיף א

(א) שיטף נהר זיתיו ושתלן בתוך שדה חבירו, ואמר הלה זיתי אני נוטל, אין שומעין לו בארץ ישראל משום ישוב הארץ, אלא יעמדו במקומם, ואם עקרן הנהר בגושיהם (בענין שראויים להתקיים על ידן) (טור), יחלקו הפירות בעל השדה עם בעל (הזיתים) כל שלשה שנים, ולאחר שלשה שנים הכל לבעל השדה, אלא שצריך ליתן לבעל הזיתים דמי הזיתים כמו שהיו שוים מתחילה כששטפן הנהר. ואם לא נעקרו בגושיהן הכל לבעל הקרקע מיד. ואם בא בעל הזיתים ליטול זיתיו בין תוך שלשה בין לאחר שלשה הרשות בידו בחוצה לארץ, אבל בארץ ישראל אין שומעין לו, וזה נותן לו דמי זיתיו כמו שעומדים למכור לנטיעות, ואם זה אומר לו טול אילנותיך שומעין לו:

הושן משפט הלכות חלוקת שותפות, סימן קעא – אזה דבר שהשותפין כופין זה את זה לחלוק וכל דינו, סעיף ג

(ג) איזהו דין חלוקה, כל שאלו יחלק לפי השותפים יגיע לפחות שבהם חלק ששם הכל קרוי עליו. אבל אם אין שם הכל קרוי על החלק אין בו דין חלוקה, כיצד, כל חצר שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות מרובעות חוץ מארבע אמות של הפתחים אינה קרויה חצר. וכל שדה שאין בה כדי זריעת ט' קבין אינה קרויה שדה. וכל גינה שאין בה כדי זריעת חצי קב אינה קרויה גינה. וכל פרדס שאין בה כדי זריעת ג' קבין אינה קרויה פרדס. לפיכך אין חולקין את החצר עד שיהא בה ד' אמות לכל אחד ואחד מהשותפין, ולא את השדה עד שיהא בו זריעת ט' קבין לכל אחד, ולא הגינה עד שיהא בה חצי קב לכל אחד ואחד, [ולא את הפרדס עד שיהא בו בית ג' קבין לכל אחד ואחד]. במה דברים אמורים בארץ ישראל וכיוצא בה, אבל בכבל וכיוצא בה אין חולקין את השדה עד שיהא בה כדי חרישת יום לזה וכדי חרישת יום לזה, ולא את הפרדס עד שיהא בה ל"ו אילנות לזה

ול"ו אילנות לזה כדי עבודת אדם אחד ביום אחד, ושדה שמשקים אותה בכלי עד שיהא בה כדי שימלא הפועל יום אחד לזה ויום אחד לזה. הגה: היה בו דין חלוקה, ומכר אחד מהן לשנים או הורישו לב' בניו ואין לאחד מהן כדי חלוקה, אינן יכולין לעכב מלחלוק דלא עדיפי מגברא דאתו מחמתיה (מרדכי סוף פרק השואל וסוף כתובות וטור סימן קע"ד). היו ארבעה שותפין ביחד, לשנים יש להן שיעור חלוקה ולשנים אין להן שיעור חלוקה, השנים שיש להן חלוקה נוטלין חלקן והשנים האחרים נשארו שותפין. ואפילו אמר אחד מאותן שאין בו כדי חלוקה תנו לי גם כן חלקי ואם כן ישאר לרביעי פחות מכדי חלוקה וכדי לבטל החלוקה אמר כן אין שומעין לו (תשובת מ"י דקנין סימן י"ד). שלשה שהיו שותפין בבית, לשנים היה להן כדי חלוקה ולאחר אין בו כדי חלוקה, וקנה אחד מן השנים חלקו של האחד שאין לו כדי חלוקה, אין יכול לבטל החלוקה אף על פי שהמוכר היה יכול לבטל (מרדכי סוף כתובות):

הושן משפט הלכות אונאה ומקח טעות, סימן רלא – שלא לרמות במדה ובמשקל, וכיצד יעשה אותם וכיצד ישקול, והייבין להעמיד ממונים על המדות ועל השערים, סעיפים: כג, כד, כה, כו

(כג) אכור לעשות סחורה בארץ ישראל בדברים שיש בהם חיי נפש, אלא זה מביא מגרנו ומוכר וזה מביא מגרנו ומוכר כדי שימכרו בזול. ובמקום שהשמן מרובה מותר להשתכר בשמן:

(כד) אין אוצרין פירות שיש בהן חיי נפש בארץ ישראל. וכן בכל מקום שרובו ישראל. במה דברים אמורים בחלוקה מהשוק, אבל לאצור הגדל בשלו מותר. ובשנת בצורת לא יאצור יותר מכדי פרנסת ביתו לשנה:

(כה) כל המפקיע שערים או שאצר פירות בארץ ישראל או במקום שרובו ישראל הרי זה כמלזה ברבית:

(כו) אין מוציאין פירות שיש בהן חיי נפש מארץ ישראל לחוצה לארץ או לסוריא, ולא מרשות מלך זה לרשות מלך אחר בארץ ישראל:

הושן משפט הלכות אפטרופוס, סימן רצ – דין אפטרופוס, מי ימנו, וכיצד יתנהג, וכל משפטיו, סעיף יד

(יד) האפטרופוסין תורמין ומעשרין נכסי יתומים כדי להאכילם שאין מאכילים את היתומים דבר האסור. אבל לא יעשרו ולא יתרזמו כדי להניח פירות מתוקנים, אלא ימכרו אותם טבל:

הושן משפט הלכות שכורות פועלים, סימן שזו – דין אכילה פועל בשעת מלאכה, ממה אוכל או מתי אוכל, סעיפים: א, ב, ג, ה, ו, ז, ח, ט, י

(א) פועל העושה מלאכה לבעל הבית בדבר מאכל, הרי זה אוכל ממה שהוא עושה, אפילו אינו עושה לא בידיו ולא ברגליו רק שנושא על כתפו, ואסור לחסמו שלא יאכל, (ואם חסמו, שלומי משלם ליה מלקי לא לקי) (טור בשם הרמ"ה):

(ב) במה דברים אמורים שאוכל כשהוא עושה בנידולי קרקע במחובר בשעת גמר מלאכה, כגון בוצר ענבים ומוסק בזיתים ואורה בתאנים וגודר בתמרים, ובתלוש מהקרקע קודם שיגמר סוף מלאכה המחייבת אותו בחיוב האחרון שבו. אבל העושה בדבר שאין גידולי קרקע, כגון החולב והמחבץ (פירוש המוציא חמאה מן החלב, ערוך. ויש אומרים המקפה את החלב בקיבה להיות נקשר, רש"י בפרק י"דשבת) והמגבן אינו אוכל. וכן העושה במחובר שלא בשעת גמר מלאכה, כגון העודר בגפנים או מכסה שרשי האילנות. ואפילו המנכש בבצלים ושומים כגון שעוקר את הקטנים מן הגדולים, לא יאכל מהם, ואף על פי שהוא גמר מלאכת הקטנים, שעיקר המלאכה לצורך הגדולים להרחיב להם ועדיין לא נגמרה מלאכתן:

(ג) העושה בתלוש לאחר שנגמרה מלאכתו למעשר כגון בודל (פירוש שנדבקו זו בזו ומבדילן) בתמרים ובגרוגרות, אינו אוכל. שכל דבר

הנה מוכר פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מהולק ל"ב החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדשו. וזוהי ה"ת"ת "כן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובכתי מדרשות. ובשמחות. ול"ב הספרים וידידים. לזכות את הרבים ל"ת"ת "כן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" כל יום. שהוא "תורה לשמה"! וזכה ל"בנים צדיקים!

הושן משפט הלכות גזילה, סימן שעו – דין המסיג גבול רעהו, סעיף א

(א) המסיג גבול רעהו והכניס מתחום חבירו בתוך תחומו אפילו מלא אצבע, אם בחזקה עשה הרי זה גזלן. ואם הסיג בסתר הרי זה גנב. ואם בארץ ישראל הסיג הגבול, הרי זה עובר בשני לאוין, בלאו גניבה או בלאו גזילה, ובלאו דלא תסיג. (אם מותר לאדם ליקח מערופיא של חבירו, עיין לעיל סימן קנ"ו):

הושן משפט הלכות נזקי ממון, סימן תט – אן מגדלים בהמה דקה בישוב, וחזיר וכלב רע בכל מקום, סעיף א

(א) אין מגדלים בהמה דקה בארץ ישראל מפני שדרכם לרעות בשדות של אחרים והיוקם מצוי, אבל מגדלים בסוריא ובמדברות שבארץ ישראל. והאידנא שאין מצוי שיהיו לישראל בארץ ישראל שדות, נראה דשרי:

בתלוש עד שלא נגמרה מלאכתו, אף על פי שאינו אוכל מן התורה אוכל מהלכות מדינה שנהגו כן:

(משום גררא הבאנו גם כן שני סעיפים הבאים, בשביל הנחיצות שבהם)

(יט) אין הפועל רשאי לעשות מלאכה בלילה ולהשכיר עצמו ביום. ולא ירעב ויסגף עצמו ויאכיל מזונותיו לבניו, מפני ביטול מלאכתו של בעל הבית, שהרי מחליש כוחו שלא יוכל לעשות מלאכת בעל הבית בכח:

(כ) מוזהר הפועל שלא יבטל מעט כאן ומעט כאן, אלא חייב לדקדק על עצמו בזמן, שהרי הקפידו על ברכה רביעית של ברכת המזון שלא יברך אותה. וכן חייב לעבוד בכל כוחו, שהרי יעקב הצדיק אמר "כי בכל כחי עבדתי את אביסן", לפיכך נטל שכרו בעולם הזה, שנאמר "ויפרוץ האיש מאד מאד":

שאין אחר חיוב מעשר חיוב אחר כגון תאנים וענבים לאחר שנתחייבו במעשר אינו אוכל ממנו, וכדבר שיש בו חיוב אחר כגון חטים העומדים לעשות פת שהיבת בחלה, אוכל עד שיגמור מלאכתו להתחייב בחלה ולאחר מכאן אינו אוכל:

(ד) הכודל בתמרים רעים שלא נתבשלו כל צרכן ונותנים אותם בסל ומתחממים ומתרככים שם, עדיין לא נגמרה מלאכתו ויכול לאכול מהם:

(ה) נפתחו חביותיו ונתפרסו עיגוליו ושכרו לעשות בהם, לא יאכל מהם שכבר נתחייבו במעשר. במה דברים אמורים בשיודע הפועל שנפתחו, אבל אם לא ידע וסבור שעדיין לא נתחייבו במעשר, חייב לעשר ולהאכיל:

(ו) השומר במחובר אפילו בשעת גמר מלאכה אינו אוכל. אבל השומר

תם ולא נשלם "הלכות ארץ ישראל" שבה לא-ל בורא עולם

מדברי רשכבה"ג, גדול מרבן שמו, רבינו משה סופר, זיעועכי"א – ולאורו נסע ונלך עד ביאת גואל צדק בב"א –

...רק בקדושה עליונה, שירושלים הוא שער השמים מימות עולם, אפילו כשהיה היבוס יושב בירושלים והכנעני והפריזי אז בארץ, ולא זזה ולא תזוז שכינה מכותל מערבי אפילו בחורבנה. וביבמות ו' ע"ב דמורא מקדש בזמן הזה מדאתקש לשבת, מה שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם...

היוצא מדברינו, דעל כל פנים לכולי עלמא קדושת שניהם קדושת עולמים, מימות עולם עד סוף כל ימות עולם, לא נשתנה ולא ישתנה. אלא שקדושת ירושלים חמורה מקדושת שאר ארץ ישראל.

וגם הרמב"ם דלא מנה למצות עשה ישיבת ארץ ישראל כמו שחשב הרמב"ן במנין המצות, מכל מקום מודה ביתר שאת בקדושה בזמן הזה...

(שו"ת חתם סופר, חלק יורה דעה, תשובה רל"ד (עיין שם באריכות נפלא))

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוף אורח חיים מהו"ק ל"ק החודש. שמונה עמודים ליום. פך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בקדשו. ויוקף להיות "כן עולם הבא". נא לפרסם בפתי פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. ולכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "כן עולם הבא" על ידי לימוד "הלקה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המצוה את הרבים ל"לחודש, הלכות "ארץ ישראל" – עמוד כא

למדו והפיצו גליוני: ספר שולחן ערוך אורח חיים בדוק ומגסה לכל מיני סגולות רפואות וישועות

מורי ורבותי! כבר היה מספיק

עד מתי? בואו נתעורר?

- ❖ מאנשים שהתפוצצו ממכוניות תופת רח"ץ.
- ❖ מאנשים שהתפוצצו בעקבות מתאבדים רח"ץ.
- ❖ מאנשים שקיבלו חולי הידוע רח"ץ.
- ❖ מאנשים שנעלמו עקבותיהם תחת הריסות בנין רח"ץ.
- ❖ מאנשים שהשאירו יתומים ואלמנות רח"ץ.
- ❖ מאנשים שנפטרו לעולמם רח"ץ.
- ❖ מאנשים שאינם בריאים פיזית רח"ץ.
- ❖ מאנשים שאינם בריאים נפשית רח"ץ.
- ❖ מאנשים שאבדו פרנסתם רח"ץ.
- ❖ מאנשים שהסתככו במשפטים קשים רח"ץ.
- ❖ מאנשים שמתייגעים ואין להם ילדים רח"ץ.
- ❖ מאנשים שילדיהם אינם גדלים כפי רצון ההורים רח"ץ.
- ❖ מאנשים שמתייגעים בשידוכים רח"ץ.
- ❖ מאנשים שמסתובבים עם חובות לאלפים ורבבות רח"ץ.
- ❖ מאנשים שבתיהם נשברו רח"ץ.

העט לא יוכל לתאר את הכאב ואת הזעקה האילמת מלב כואב של כל אלו הנזכרו לעיל אבל רבותי! בואו נחשוב, במה יכולים האנשים הסובלים לעזור לעצמם, ומה יכולים אחרים לעשות בעדם לפדותם ממצבם הקשה.

– יש לנו עצה קלה בשבילכם –

למדו כל יום יום ספר "שו"ע אורח חיים" אנשים מעידיים שהם רואים בחוש

ישועות בכל הענינים

ספר "אורח חיים" מחולק בחנם

אוי לי אמי כי ילדתני. בראותי שפלת הדור בכל חלקי אירופה. ממש אין ישיבת לומדי תורה לשמה ישיבת לומדים מומחים שוקדים על התורה בעומק הלכה של אמת. אלא בעו"ה כפלפול של הכל מכלי הודה על האמת. אין דורש להבין דרכי התורה על בוריה. ואליכם אישים אקרא. זכו לחולקון שעוסקים בתורה בתמידות מחיל אל חיל ילכו. אבל כל למודכם נמרא משניות מדרש של"ה. ואין אחד נותן ללב ללמוד אורח חיים על בורין לדעת הלכות תפילין. ציצית. תפלה. ברכות. נטילת ידים. וברכת המזון. הלכות שבת והלכות יום טוב על בורים. אשרי איש שימלט ולא ישגה בהן. כי בהן הלכות רבות והידיעה להמונים מעוטה. ובפרט דיני מוקצה. מלאכת שבת ויום טוב וחול המועד. ברכות הנחנין וכדומה. (יערות דבש – ח"א, דרוש ב)

כי יש לשכניה ד' אמות של הלכה הליכות עולם לו. שהקב"ה יחסה עליו כנפיו להציל אותו מכל גזירות רעות. ותפלתו תהיה קרובה להתקבל. ונכסיהוון מתברכין בכל הברכות אמן. (קב הישר, פרק מ"ט) כל זמן שיושב באהל תורה בד' אמות של הלכה וקובע מקום לתורתו. אויביו נופלים תחתיו. (אגרא דכלה פרשת כי תצא) על ידי זה שתעזור לפרסם את ספר שו"ע אורח חיים הזה בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע. יזכו לשמחה וששון ליהודים בביאת משיח בן דוד בבי"א.

ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים
עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

ספר שולחן ערוך אורח חיים מחבר עם רמ"א

יוצא לאור בעזרהשו"ת על ידי:
מפעל עולמי ללמוד:

"שולחן ערוך אורח חיים מחבר עם רמ"א"

שעל ידיו מפעל אורח חיים העולמי, תלמידים וחסידים של המהפכים הקדושים רבנו יוסף קארו ויוסף קארו השליט על הארץ הוא המושביר לכל עם הארץ זיע"א, ורבנו משה איסרליש ורבנו ישראל יצאים ביד רמה זיע"א לפרסם בהנב תורת השולחן ערוך, ועל ידי זה יזכה כל אחד מישראל להיות בן עולם הבא.

מטרת המפעל:

לזכות את הרבים להיות בן עולם הבא על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לעמנו"!

כל הזכויות של השולחן ערוך אורח חיים מחבר עם רמ"א, שמויות להמחברים הקדושים רבנו יוסף קארו זיע"א, ורבנו משה איסרליש זיע"א, ומצוה גדולה לכל אחד מישראל להחפצים ולהפיצם בהנב ולחלקם לכל אחד ואחד מישראל לזכות את הרבים, ועל ידי זה יזכה להיות בן עולם הבא, ולהיות במחיצתם. (כל המעשה את הכתבים וזכה לבנים צדיקים.)

תפלה קודם למוד השולחן ערוך:

הנני רוצה ללמוד, כדי שיביאני התלמוד הזה לידי מעשה, ולידי מדות ישרות, ולידי ידיעת התורה. והריני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהו"ה ובשם אדני" מתנחלים יאהרונח"י על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביחודא שלים בשם כל ישראל.

הבטחת אליהו הנביא זכור לטוב!

תנא דבי אליהו: כל השונה הלכות בכל יום מבת לו שהוא בן עולם הבא!

אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו

זכות לימוד ההלכה שהוא מסטרא ד"נער", עתיד לקיים בה "וינערו רשעים ממנה" דאינון איסור טמא ופסול סמאל ומשרייתיה והאי הלכה מסטרא דנער טוב דאתפרש מאילנא דטוב ורע דאיהו איסור והיתר טומאה וטהרה כשר ופסול. ועל שם נער אתקריאת איהו נערה דעתיד לקיים בה וינערו רשעים ממנה (אויב לה. ג) דאינון איסור טמא ופסול סמאל ומשרייתיה. (וזהו רע"מ ח"ג רעו.)

הערך לפי שולחן ערוך אורח חיים

כל השונה הלכות בכל יום מבת לו שהוא בן עולם הבא

קהל האלמין + רחוב נחל לכיש 24/3 + רמת בית שמש 99093 + ארץ ישראל
 Cong. Of Holmin + Nachal Lachish 24/3 + Ramat Beth Shemesh 99093, Israel + Tel: 011-972-548-436784

**כל השונה הלכות בכל יום
 מובטח לו שהוא בן עולם הבא**

ב"ה, ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק - עיה"ק בית שמש יצ"ו

"מפעל העולמי ללימוד שולחן ערוך אורח חיים מחבר עם רמ"א" קורא לכלל ישראל מגדול ועד קטן לעשות שיעור בכל יום בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א לכל הפחות שני פעמים ליום. ובזכות זה יבוא משיח בב"א.

- ✓ לימוד בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א מסוגל לבנים תלמידי חכמים עוסקים בתורה ובמצוות לשמה.
- ✓ לימוד בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א מסוגל לבנים בעלי הוראה.
- ✓ כוחם של הבית יוסף גדולים מאוד מאוד וכמו שאנו פוסקים כמוהם בזה העולם, ככה פוסקים כמוהם בשמים על כל אשר יאמרו כי הוא זה.
- ✓ כל מי שלומד בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א מבטל מעליו כל הדינים וניצול משונאיו ומכל הצרות.
- ✓ כל מי שלומד בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א הם ממליצים עליו בשמים כל טוב ויש לו כח להפוך כל הגזירות קשות לרחמים.
- ✓ כדאי וכדאי לסמוך על כוחם הגדול והנורא של מרן הבית יוסף ומרן הרמ"א.
- ✓ וכדאי לעשות שיעור בכל יום בספר הקדוש שולחן ערוך מחבר עם רמ"א.
- ✓ מי שלומד בכל יום בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א ינצל ממלחמת נוג ומגוג.
- ✓ לימוד בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א מקרב ביאת המשיח.

- ✓ כדאי הם הבית יוסף והרמ"א לסמוך עליהם בשעת הדחק.
- ✓ לימוד בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א מסוגל לכל הישועות ולכל הרפואות.
- ✓ ומעשים בכל יום שאנשים נושעים על ידי לימוד שולחן ערוך מחבר עם רמ"א, זה בכה וזה בכה.
- ✓ לימוד בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א מסוגל לפרנסה בריוח.
- ✓ לימוד בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א מסוגל לשידוכים.
- ✓ לימוד בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א מסוגל לבנים.
- ✓ לימוד בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א מסוגל לרפואה.
- ✓ כמה אנשים שהיו להם מחלת הסרטן רח"ל והיה להם רפואה בזכות הלימוד שולחן ערוך מחבר עם רמ"א.
- ✓ כמה אנשים שניצולו ברגע האחרון מתאונת דרכים בזכות שהיה להם שיעור בכל יום בספר שולחן ערוך מחבר עם רמ"א.

"קריאת קודש"

המפעל העולמי קורא לכל אחינו בני ישראל בכל מקום שהם

ב"ה, ל"ד בעומר תשס"ז לפ"ק - עיה"ק בית שמש יצ"ו

בהקדשת מספר דקות בכל יום ללימוד הלכה היומית, אתה זוכה להיות בן עולם הבא !!!

המפעל העולמי ללימוד שו"ע אורח חיים מחבר עם רמ"א, קורא לכל אחינו בני ישראל בכל מקום שהם, בין בים, ובין ביבשה, בכל מקומות מושבותיהם ובכל קצוות פזוריהם! לכל השכבות ולכל הגילאים, זקנים עם נערים, רבנים ודיינים, בני ישיבות ואברכי הכולל, מלמדים וסופרים, שוחטים ומוהלים, בעלי בתים ועובדי עבודה, תינוקות של בית רבן ובחורי ישיבה, וסתם פשוטי עמך ויושבי קרנות – ראשי ישיבות ומלמדים ילמדו בהם עם התלמידים בכל יום ויום – ועי"ז תמלא הארץ דעה את ה' על ידי לימוד "הלכה" בכל יום שהוא תורה לשמה ועל ידי לימוד "הלכה" שהוא "תורה לשמה" נזכה לעלות לציון ברינה בביאת בן דוד גואלינו בב"א.

דבר השווה לכל נפש, בני תורה-בעלי בתים-בחורים, אשר צמאה נפשם לדבר ה' זו הלכה!

במשך חמש עד עשר דקות בכל יום מסיימים משך השנה כל הלכות אורח חיים הנוגעים בכל יום.

וחובה על כל אחד לידע הלכות אלו על בורים!

ממלא כל שעות הפנאי כמאמר הכתוב: "והגית בו יומם וליילה!"

ההלכות מחולקים לכל יום, ויכולים לחלקם למשך היום, באופן שאינו מפריע שיעורים אחרים!

במשך הזמן מרגישים נועם מתיקות התורה ויערב מנופת צוף וכל טעם! ואם לא עכשיו אימתי?

טעמו וראו כי טוב ה'!

חברך חברא אית לי !!!

מצוה על כל אחד!!! ויחזק ג"כ את חבריו וקרוביו!!!

מצוה על כל אחד להתחזק ללימוד שולחן ערוך אורח חיים – מחבר עם רמ"א – ויחזק את חבריו וקרוביו שגם הם יצטרפו ללימוד שולחן ערוך מדי יום ביומו, ויהיה נמנה בין מזכי הרבים שצדקתם עומדת לעד, ועי"ז יהיה נכון לבו בטוח בה' שיזכה לבנים צדיקים!!!

דפי השולחן ערוך האלו להשיג בכל רחבי העולם ומביא בס"ד תועלת גדולה לרבים !!!

יש לכם עכשיו הזדמנות מצוינת! ! !

הננו בזה בדבר המפעל הנדול שולחן ערוך אורח חיים היומי, אשר המזוני הלומדים מכל העולם כולו, מהם רבנים ידועים, מהם לומדים מופלגים, וכן פשוטי עמך אשר צמאה נפשם לדעת דבר ה' זו הלכה, יש לכם עכשיו הזדמנות מצוינת להצטרף ולרכוש ידיעה נרחבת בשולחן ערוך אורח חיים!

אנו קוראים לכל אחד ואחד ! ! !

אנו קוראים לכל אחד ואחד לקבוע בכל יום שיעור ללימוד הלכות אלו, לגמור כל שו"ע או"ח היומי במשך שנה תמימה, שזה לוקח כחמש עד עשר דקות בלבד בכל יום!

כדאי לזכור ! ! !

וכדאי לזכור ש"כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא!"

למותר לציין ! ! !

למותר לציין גודל חשיבות במה שהוגים בתורת השולחן ערוך, שהרי אמרו חז"ל: "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה."

ראה את אשר לפניך ! ! !

ראה את אשר לפניך לוח יומי מסודר וערוך על כל סדר השו"ע אורח חיים, בכדי שיוכלו ללימוד ולהשלים את כל השו"ע אורח חיים מחבר עם רמ"א במשך שנה תמימה, והוא

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך ו'

הלכות שבת
ומועדים

שבת החדש

*

שבת
לג' חדשים

*

שבת השנתי

*

ראש השנה
ל' יום

*

פורים ז' ימים

*

פורים ל' יום

*

פסח ל' יום

6

חברה מזכי
הרבים העולמי

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך ה'

מועדים
וזמנים

ראש השנה
ל' יום

*

יום כיפור
ל' יום

*

סוכה ולולב
ל' יום

*

תנוכה ל' יום

5

חברה מזכי
הרבים העולמי

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך ד'

אורח חיים
לג' חדשים

כל שו"ע

או"ח

מחולק
לשלושה

חדשים

4

חברה מזכי
הרבים העולמי

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך ג'

אורח חיים
לג' חדשים

כל שו"ע

או"ח

מחולק
לשלושה

חדשים

מנוקד

3

חברה מזכי
הרבים העולמי

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך ב'

אורח חיים
החדשי

כל שו"ע

או"ח

מחולק
לחודש

אחד

בלבד

2

חברה מזכי
הרבים העולמי

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך א'

אורח חיים
היומי

מחולק

לכל ימות

השנה

1

חברה מזכי
הרבים העולמי

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך י"ב

גודל מעלת
לימוד שו"ע

ספר א'
בן עולם הבא
ובו תשעה
ספרים

ספר ב'
ד' אמות של
הלכה

ספר ג'
כהררים
התלויים
בשערה

ספר ד'
שו"ע הל'
ארץ ישראל

12

חברה מזכי
הרבים העולמי

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך י"א

אורח חיים
חלק ד'

מסימן תק"ל
עד
סימן תרצ"ז

בתוספות
שני ספרים

ספר א'
הלכות נדה

ספר ב'
שו"ע הלכות
ארץ ישראל
מלוקט מד'
חלקי שו"ע

11

חברה מזכי
הרבים העולמי

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך י'

אורח חיים
חלק ג'

מסימן
שמ"ה
עד
סימן תקכ"ט

10

חברה מזכי
הרבים העולמי

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך ט'

אורח חיים
חלק ב'

מסימן
רט"ז
עד
סימן שמ"ה

9

חברה מזכי
הרבים העולמי

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך ח'

אורח חיים
חלק א'

מסימן א'
עד
סימן רט"ו

8

חברה מזכי
הרבים העולמי

קובץ ספרי
שלחן
ערוך
מחבר
זרמ"א

כרך ז'

הלכות
שבת היומי

מחולק לכל
ימות השנה

ובו ד' ספרים

השבת
בישראל
כהלכתה

העירוב
בישראל
כהלכתה

בן עולם הבא

שער ארץ
ישראל

7

חברה מזכי
הרבים העולמי